Princeton University Library
32101 067635647

RECAP

Digitized by Google

rary
THE
New Jersey

Digitized by Google

Digitized by Google

P. [redacted]

A g 7

5805
943

Digitized by Google

THEOLOGIA MORALIS

EX SOLIDIS PROBATORUM AUCTORUM PRINCIPIIS
Et Variorum Caſuum fictorum, & factorum Reſolutionibus, uſitato in Scholis Ordine, ac Methodo
AD COMMODIOREM USUM
IN ALMA UNIVERSITATE HERBIPOLENSI
CONCINNATA A P.

EDMUNDO VOIT,

SOCIETATIS JESU,
SS. Theologiæ Doctore, ejusdemque Profeſſore Publico, & Ordinario.

EDITIO SEXTA
ACCURATIOR,
Et Tractatu Prodromo numquam antea edito DE ACTIBUS HUMANIS, atque aliis plurimis acceſſionibus nunc primum locupletata.

PARS SECUNDA

De Sacramentis in Genere, & in Specie; item de Cenſuris Eccleſiaſticis, & Irregularitatibus.

NEW JERSEY
COLLEGE LIBRARY

WIRCEBURGI,
MDCCLXIX.
Cum Privilegio Sac. Caſ. Majeſt. & Permiſſu Superior.

IMPENSIS ET TYPIS JOANNIS JACOBI STAHEL,
UNIVERSITATIS BIBLIOPOLÆ ET TYPOGRAPHI
A CELSISSIMO SPECIAL. PRIVILEGIATI.

Digitized by Google

Digitized by Google

PARS SECUNDA
THEOLOGIÆ
MORALIS.

EA METHODO, quam in parte prima ſervandam duxi, in hac altera parte non deflectam: agemus in ea de Sacramentis, & cenſuris: ad formandam autem ordinatam ſtudii hoc anno præfixi ideam, hanc partem alteram in tres Tractatus dividemus; in *primo* agemus de Sacramentis in genere, in 2. de iiſdem ſingulis in ſpecie, in 3. de Cenſuris Eccleſiaſticis, & irregularitatibus. Noli mirari, *amice Lector,* ſi tractatum primum breviorem conſpexeris; ſed juſto judicio mecum ſtatue, ſuperfluum eſſe, iis in genere diutius inhærere, quæ in tractatu 2. in ſpecie recurrunt.

De Sacramentis V. L. uberiorem notitiam tradit Theologia Scholaſtica, breviore Moralis contenta eſt, quam haurire juvat 1. ex C. Flor. in Decreto unionis ab *Eugenio IV.* ad Armenos his verbis: *N. L. ſeptem ſunt Sacramenta, quæ multum differunt a Sacramentis A. L. illa enim non cauſabant gratiam, ſed eam ſolum per paſſionem Chriſti dandam eſſe figurabant: Hæc vero noſtra & continent gratiam, & ipſam conferunt.* 2. Ex Trid. ubi Seſſ. 7. Can. 2. de Sacram. in gen. ita habetur: *Si quis dixerit, ea ipſa N. L. Sacramenta a Sacramentis A. L. non differre, niſi quia ceremoniæ ſunt aliæ, & alii ritus, anathema ſit.* Idem Trid. l. c. can. 7. ait: *Si quis dixerit, non dari gratiam per hujuſmodi Sacramenta ſemper, & omnibus, quantum eſt ex parte Dei, etiamſi rite ea ſuſcipiant,*

(RCPPL) 6708 943 v.2 80059

Digitized by Google

ſcipiant, ſed aliquando & aliquibus, anathema ſit; & can. 8. *Si quis dixerit, per ipſa N. L. Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, ſed ſolam fidem Divinæ promiſſionis ad gratiam conſequendam ſufficere, anathema ſit.* Hinc Apoſtolus ad *Gal.* 4. v. 9. Sacramenta V. L. vocat *infirma, & egena elementa.* Porro conferre gratiam *ex opere operato* eſt gratiam dari non propter meritum operantis, ſed propter ipſum opus a Deo inſtitutum in ſe habens valorem independentem a merito operantis; conferre gratiam *ex opere operantis* eſt dari gratiam propter meritum & diſpoſitionem operantis: ſcil. Miniſtri, & ſuſcipientis; In ſolis autem Sacramentis N. L. datur valor ille moralis intrinſecus, quatenus, moraliter ſunt actiones Chriſti; ergo. Nunc de ſolis Sacramentis N. L. agemus.

TRA-

Digitized by Google

TRACTATUS I. DE SACRAMENTIS N. L. IN GFNERE.

CAPUT I.

De Conſtitutivis Sacramentorum N. L.

§. I.

Prænotanda de eſſentia & numero Sacramentorum N. L.

NOTA I. Sacramentum N. L. eſt *inviſibilis gratiæ viſibile ſignum ad noſtram ſanctificationem divinitus inſtitutum.* Ita Catechiſmus juſſu *Pii V.* editus, & Catech. *Petri Caniſii.* Convenit hæc definitio quoad rem cum aliis definitionibus, quæ in Theologia Scholaſtica tradi ſolent, item cum illa *Trid.* Seſſ. 13. c. 3. *Symbolum rei ſacræ & inviſibilis gratiæ forma viſibilis.* Ex data definitione tria requiruntur ad verum & proprium N. L. Sacramentum, 1. debet eſſe *ſignum viſibile,* h. e. ſenſu externo perceptibile, tum quia Sacramenta ſunt inſtituta propter homines, qui ut plurimum in operando dependent a ſenſibus: tum quia adminiſtratio & perceptio Sacramentorum maxime pertinet ad cultum Dei exteriorem, quo cultum Dei interiorem profitemur. Denique ut ait *S. Aug.* in Pſalm. 73. & L. 19. contra Fauſtum c. 11. *Divinæ viſum eſt ſapientiæ, mortalium ſe imbecillitati accommodare, ſuamque virtutem per quaſdam externas res, & ſigna, quæ ſenſibus percipiuntur, exercere.* 2. Debet eſſe ſignum *efficax gratiæ,* quia ad ſanctificandum hominem eſt ordinatum. 3. Debet eſſe *divinitus a Chriſto inſtitutum,* nemo enim gratiam ſanctificantem ſignis naturalibus annectere poteſt, niſi auctor naturæ & gratiæ. Eatenus autem, juxta *S. Aug.* Epiſt. 23. & de catechiz. rud. c. 26. dicuntur ſigna, *quatenus externa quadam ſpecie & ſimilitudine id nobis referunt, & declarant, quod per ipſa Deus nobiſcum inviſibiliter, & ſpiritualiter operatur.* Sic in baptiſmo exterior ablutio, quæ ſordes corporis purgat, efficax eſt ſymbolum

bolum interioris ablutionis a peccato originali, & actualibus, ſi quæ ante baptiſmum commiſſa ſint.

2. *II.* Septenarius Sacramentorum numerus conſtat ex SS. PP. perpetua traditione & praxi Eccleſiæ. Hinc recte *Trid.* Seſſ. 7. Can. 1. de Sacram. in gen. *Si quis dixerit, Sacramenta N. L. non fuiſſe omnia a JEſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, aut eſſe plura, vel pauciora, quam ſeptem, videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Exremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, aut etiam aliquod horum ſeptem non eſſe vere, & proprie Sacramentum, anathema ſit.*

3. *III.* Inter hæc Euchariſtia dicitur Sacramentum *permanens*, quia poſt actionem, qua conficitur, manet; Cætera vocantur *Tranſeuntia*, quia non manent, ſed tranſeunt cum actione, qua fiunt; probabilius etiam Matrimonium eſt tranſiens in ratione ſacramenti, licet permaneat quoad vinculum: Contrarium ſentit *Sporer* cum aliis. Alia quoque dicuntur *ſacramenta mortuorum*, ſcil. Baptiſmus & Pœnitentia, quia per ſe, & ex inſtitutione ſua ſpiritualiter mortuis, h. e. in peccato mortali exiſtentibus applicantur, ſive quæ per ſe gratiam primam, quæ eſt vita animæ, conferunt, quamvis per accidens ſæpe gratiam ſecundam conferant. Reliqua quinque vocantur *ſacramenta vivorum*, quæ ex inſtitutione ſua, & per ſe applicantur ſpiritualiter vivis, h. e. in ſtatu gratiæ exiſtentibus, adeoque ſupponunt gratiam primam, cujus augmentum ipſa conferunt, & hoc dicitur gratia ſecunda. Alia denique vocantur *Characteriſtica & initerabilia*, quæ characterem animæ imprimunt: de his *Trid.* Seſſ. 7. Can. 9. de Sacr. in gen. ita ſtatuit: *Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc eſt, ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile, unde ea iterari non poſſunt, Anathema ſit.* Reliqua quatuor characterem non imprimunt, & iterabilia ſunt. Denique Sacramenta dicuntur *Formata*, quæ in ſuſcipiente actu cauſant gratiam; *Informia*, quæ hunc effectum actu non cauſant, dum ſuſcipiuntur; eo quod ex parte ſuſcipientis ponatur obex, ſive impedimentum, v. g. ſi adultus baptizaretur, quin prius eliceret fidem, aut dolorem de peccatis actualibus.

4. *IV.* Quando hoc loco loquimur de materia, & forma ſacramentorum, non intelligitur materia & forma ſtricte phyſice talis, ſed per materiam intelligitur illa pars

Digitized by Google

pars Sacramenti, quæ eſt magis indifferens, & determinabilis ad rationem ſacramenti; per formam vero illa, quæ alteram determinat ad certam ſignificationem, & eſſe Sacramenti: porro materia ſacramenti alia dicitur remota, alia proxima; *Remota* eſt illa, circa quam exercetur actio ſacramenti, ſive eſt res illa, quæ in ſacramento applicatur; *Proxima*, ſive ex qua, eſt ipſa materiæ applicatio: ſic materia *remota* Baptiſmi eſt aqua; *proxima* affuſio aquæ; verba vero *ego te baptizo* &c. ſunt forma; affuſio enim aquæ de ſe non ſignificat ablutionem animæ ſpiritualem, determinatur autem ad hanc ſignificandam per verba Baptiſmi. Unde patet, quod ſacramentum hic ſumatur *per modum* compoſiti phyſici; ſi enim ſumatur per modum compoſiti artificialis, res & verba ſimul ſe habent inſtar materiæ, ſignificatio vero eorum, ut Chriſtus eam intendit, ſe habet inſtar formæ. Ita *Buſemb.* hic dub. 2.

§. II.

Principia generalia de conſtitutivis Sacramentorum.

5. *Principium* I. ***Omnia Sacramenta N. L. conſtant rebus tanquam materia, & verbis tanquam forma;*** patet ex C. *Flor.* in Decreto unionis: ***Hæc omnia Sacramenta tribus perficiuntur, rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & perſona miniſtri conficientis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia.*** Ideoque materia & forma (prout determinatæ ſunt a Chriſto pro ſingulis ſacramentis, & adhibentur ab Eccleſia Catholica) ita ſunt de neceſſitate Sacramentorum, ut horum uno deficiente, non fiant Sacramentum. Ratio eſt: quia nemo aliter poteſt conficere ſacramenta, niſi eo modo, quo Chriſtus ea inſtituit: Hic enim eſt ſolus author ſacramentorum, ut patet ex *Trid.* l. c. n. 2. atqui inſtituit ea, determinando pro ſingulis certam materiam, & formam: ergo. *Min.* Probabitur, dum agemus de ſingulis ſacramentis in ſpecie. Probatur etiam ex perpetuo uſu in Eccleſia, ideoque habetur traditio Apoſtolica ſecundum regulam *S. Aug.* de Bapt. ***Quod univerſa tenet Eccleſia, nec a Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſime creditur.*** **Confirm.** ex Trid. quod *Seſſ.* 21. C. 2. ita habet: *Prætere*

rea declarat, hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, ut in ſacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum ſacramentorum venerationi pro rerum, temporum & locorum varietate magis expedire judicaret. Infert *La Croix* L. 6. p. 1. n. 9. ergo manifeſte innuit, ſacramenta conſtare determinata ſubſtantia, ſcil. rebus & verbis quæ nequidem ab Eccleſia poſſit mutari; has autem res & verba declaravit *Florent.* Seſſ. ult. in Decreto *Eugenii IV.* ad Armenos. *Dixi, prout determinatæ ſunt a Chriſto* &c. Non enim eas determinavit in omnibus æqualiter, ſed in aliquibus in ſpecie infima, ut in baptiſmo *aquam elementarem* cum verbis Baptiſmi: *Ego te Baptizo in Nomine Patris ....* in aliis vero generice tantum ſive in ſpecie ſubalterna, ut in Sacramento Ordinis pro cujus materia determinavit ritum quendam ſignificativum illius poteſtatis, quæ per ordinem confertur. Objectiones paſſim vide in Theol. Scholaſt. ſolutas, item apud *La Croix* l. c. & *Babenſt.* t. 8. p. 1. D. 1. a. 2.

6. *Princip. II. Toties invalide, vel nullum conficitur Sacramentum, quoties materia, vel forma mutatur eſſentialiter: valori vero non obſtat mutatio materiæ vel formæ tantum accidentalis. Ratio primi eſt*: quia dum adhibetur materia vel forma ſubſtantialiter mutata ab ea, quam Chriſtus inſtituendo ſacramenta determinavit, non adhibetur id, quod Chriſtus ad ſignificandam & conferendam gratiam ad Sacramentum elevavit: ergo nec conficitur Sacramentum. *Confirm.* Sublata parte eſſentiali, neceſſe eſt tolli eſſentiam totius: atqui mutata ſubſtantialiter materia vel forma ſacramenti tollitur pars eſſentialis: ergo. Ex his Ratio ſecundi patet: quia in naturalibus, & artificialibus poteſt fieri mutatio accidentalis, quin mutetur vel tollatur eſſentia, ergo & pari in ſacramentis; ſic mutata aqua elementari frigida in calidam manet eſſentia aquæ; ergo manet illa materia quam Chriſtus determinavit pro baptiſmo.

7. *Mutatio materiæ tunc cenſetur eſſentialis*, ſi vel *phyſice & entitative alia* adhibeatur v. g. vinum pro aqua in baptiſmo; vel *moraliter & theologice* alia, quando ſcil. mutatio tanta eſt, ut ſecundum communem uſum & Eſtimationem hominum differat ratione, & appellatione ab ea materia, quam Chriſtus præſcripſit, v. g. ſi in Euchariſtia adhibeatur maſſa quædam cruda ex aqua & farina; quamvis enim hæc ſit phyſice & entitati-

tive panis, non eſt tamen theologice, & moraliter. *Suar.* in 3. p. tom. 3. D. 2. Sect. 4. addit *Laym.* L. 5. t. 1. c. 4. n. 4. Cum ſacramenta ſint ſigna moralia, & ipſorum materiæ in ordine ac actiones humanas a Chriſto ſint determinatæ, ideo in cognoſcenda ſacramentorum materia potius ad moralem ejus uſum, & acceptionem, quam phyſicam pleriſque hominibus ignotam formam ſive naturam oportet attendere. Tunc vero mutatio materiæ *accidentalis* dicenda eſt, quando mutatio fit tantum ſecundum qualitatem aliquam ſalva ſubſtantia, ut materia retineat ſimul eundem uſum, idemque nomen cum materia, quam Chriſtus determinavit, & Eccleſia adhibet; quamdiu enim materia juxta moralem æſtimationem adhuc retinet eundem uſum, & appellationem cum materia a Chriſto determinata, tamdiu etiam retinet elevationem ad rationem partis ſacramenti; ergo non eſt alia eſſentialiter, ſed accidentaliter. Juxta *La Croix* mutatio accidentalis etiam fit, quando non quidem alia materia, quam Chriſtus inſtituit, alia tamen contra præceptum Eccleſiæ adhibetur v. g. ſi in baptiſmo ſolemni adhibeatur aqua non benedicta, vel ſi ſacerdos Latinus conſecret in pane fermentato.

8. *Illa mutatio formæ eſt ſubſtantialis*, quæ tollit ſenſum, & ſignificationem verborum, quam Chriſtus intendit. *Illa vero eſt accidentalis* tantum, quæ ſenſum verborum a Chriſto intentum relinquit. *S. Th.* 3. P. q. 60. a. 8. in ⊖. Mutatio formæ potiſſimum octo modis poteſt contingere. 1. Per variationem idiomatis, v. g. ſi forma latine proferenda enuntietur germanice. 2. Per ſubſtitutionem vocis æquipollentis vel ſynonymæ. 3. Per transpoſitionem verborum. 4. Per interpolationem, quando Miniſter poſt prolata verba priora formæ aliquid aliud impertinens agit vel loquitur, & poſtea reliqua ſubjungit. 5. Per additionem. 6. Per ſubtractionem ſyllabæ, vocabuli, vel integri ſenſus. 7. Per corruptionem verborum, v. g. dum quis non emendate loquitur, ſed errorem committit. 8. Per ſubſtitutionem ſcripturæ, nutus, vel alterius ſigni in locum verborum vocalium. Unde quoties per unam ex his mutationibus tollitur ſenſus & ſignificatio verborum a Chriſto intenta, tollitur eſſentia formæ, ſenſus enim verborum, ut a Chriſto intentus, eſt quodammodo anima formæ, manente autem hoc ſenſu, nihil tollit verborum ſubſtantiam. Recte hic addit *Babenſt.* l. c. n. 25.

 pro

pro praxi obſervandam eſſe traditionem, conſuetudinem, & uſum Eccleſiæ, ideoque omnem mutationem materiæ vel formæ, quæ juxta traditionem & uſum Eccleſiæ non deſtruit Sacramentum, habendam eſſe certo pro accidentali tantum, eo quod illa tanquam columna veritatis in hac doctrina fidei errare non poſſit. De ſingulis mutationibus infra in reſol. caſ.

9. *Principium III. Qui materiam & formam ſacramenti ſciens ac volens, vel ſaltem ex culpabili negligentia ſubſtantialiter immutat, graviter peccat contra Religionem:* quia Sacramentum irritat, & gravem infert injuriam tam Chriſto inſtituenti, quam homini ſuſcipienti. *Qui vero deliberate & extra caſum neceſſitatis accidentaliter tantum mutat materiam, vel formam, etiam peccat graviter,* ſi mutatio ſit notabilis; venialiter vero, ſi notabilis non ſit; quia talis agit contra mentem Eccleſiæ ſevere præcipientis, ut materia & forma ſacramentalis accurate ſervetur. *La Croix* l. c. n. 40. & 41. Mortaliter etiam peccat, qui conficiendo Sacramentum adhibet materiam dubiam, ſi poſſit haberi certa; quia ſic valor Sacramenti; & ſalus proximi exponitur periculo. In caſu autem neceſſitatis, ſi materia certa haberi nequeat, adhibenda eſt dubia, quia ſalus omni, quo poteſt, meliore modo procuranda eſt. Extra caſum neceſſitatis non adhibenda eſt materia dubia, ſed omittenda confectio Sacramenti.

10. *Princip. IV. Ut valide conficiatur Sacramentum, debita requiritur conjunctio inter materiam & formam, ita ut exiſtant ſimul moraliter*, h. e. ut ſpectata cujusque Sacramenti natura verba prudenter cenſeantur cadere ſupra materiam, & cum illa unum ſignum totale conſtituere. *Bonac. Coninck. Ratio* eſt, quia alias non verificatur forma, nec fit compoſitum morale, cum tamen Chriſtus ita inſtituerit ſacramenta (ſicut patet ex praxi, & uſu Eccleſiæ) ut prolatio formæ cum applicatione materiæ cenſeatur una moraliter actio. *Dixi, ſpectata cujuſque Sacramenti natura:* In confectione enim Euchariſtiæ forma conſecrationis, & materia debent phyſice coexiſtere; quia λυ *Hoc*, & *Hic* tanquam particulæ demonſtrativæ eam ut præſentem ſignificant, ita non verificarentur, niſi materia eodem tempore phyſice præſens eſſet, ut ait *Reiffenſt.* in Theol. mor. t. 14. diſſ. 1. n. 29. In Baptiſmo autem, Confirmatione, Extrema unctione, & Ordine requiritur talis conjunctio ſimultanea

nea materiæ & formæ, ut, dum Miniſter formam enuntiat, cenſeatur ſimul abluere, ungere &c. ad hoc ſufficit, ut forma ſaltem ſecundum aliquam ſui partem phyſice coexiſtat materiæ proximæ. Ita *Richardus* in 4. Diſt. 3. a. 4. q. 2. *Ratio* eſt: quia ſic ſufficienter verificatur verbum de præſenti. Hæc ſententia in praxi tutiſſima eſt: eam tamen cum *Rich. Suarez* non neceſſariam vocat: unde & ſcrupuloſi ſe poſſunt juvare dum anxii ſunt, an aliquanto ſerius, aut citius pronuntiarint formam. In pœnitentia poteſt abſolutio dari notabili tempore poſt confeſſionem; quia hoc Sacramentum inſtitutum eſt per modum judicii; in judicio autem ſententia fertur poſt cognitionem cauſæ. In Matrimonio conſenſus vel acceptatio unius conjugis poteſt tam diu differri, quamdiu cenſetur permanere conſenſus alterius; quia Matrimonium ſequitur naturam contractus: idque patet in matrimonio contracto per Procuratorem. *Suarez* in 3. p. T. 3. D. 2. Sect. 2. l. 2.

11. *Princip. V.* Materia & forma in Baptiſmo, Confirmatione, Extrema unctione, & Ordine debent applicari ab eodem Miniſtro, & eidem ſubjecto: Hinc ſi Petrus affundat aquam, & Paulus pronuntiet formam, Baptiſmus eſt nullus, quia ſenſus formæ eſt falſus. *S. Th.* 3. P. q. 67. a. 6. ad 3. Ex eadem ratione nullus eſſet baptiſmus, ſi Petrus Paulum ablueret, & ad Andream diceret; Andrea ego te baptizo. Aliud eſt de pœnitentia, in qua materia ponitur a pœnitente, forma vero a ſacerdote abſolvente tanquam judice. In Matrimonio forma ſive contractus poteſt etiam fieri a Procuratore. *Di Caſtil.* De Bapt. D. 1. n. 181.

§. III.

Reſolutio Caſuum.

Casus I.

De mutatione materiæ.

Cæleſtinus ſub adminiſtratione Sacramentorum ſcrupulis plenus celerrime omnia peragit: Is cum nuper infantem baptizaret, loco aquæ e pixide ſalem effundit ſuper caput infantis verba ex libro pronuntians: mox ubi errorem advertit, aquam affundit, & formam repetit plenus anxietate; poſtea Dominus Ludimagiſter, dignitate promotus

Baccalaureus, in ſacriſtia D. parochum alloquitur: parcat A. R. Dominatio: Ego ſcripſi in Philoſophia, quod ſal nonniſi accidentaliter differat ab aqua, ſicut glacies: ſi hoc: ergo infans modo fuit bis baptizatus. Loco reſponſionis ait D. Parochus: Stulteſcis Baccalauree: ſale fricatur caro, non abluitur: Juxta te baptiſmus eſſet affrictio regenerationis, & affrictio ſalis, cum Juxta Apoſtolum ſit lavacrum regenerationis, ad Tit. 3. Lavacrum aquæ. Epheſ. 5.

12. Q. *I.* An ſal ex eo, quod non differat ſubſtantialiter ab aqua, & facile poſſit reſolvi in aquam, ſit materia apta baptiſmi? ℟. *Negative,* licet enim non phyſice, eſt tamen theologice ſubſtantialiter mutata materia, & conſequenter inepta ad baptiſmum, utpote qui eſſentialiter conſiſtit in ablutione, quæ per ſalem fieri nequit; cum non amplius ſit materia fluida: ergo nec apta ad abluendum. Idem dicendum de glacie: ſecus ſi glacies, ſal, ros, nix, nebula, vapor reſolvantur in aquam: ſic enim iterum habent prædicatum, & aptitudinem ad abluendum, quam ſacramentum requirit. *La Croix* L. 6. p. 1. n. 22. plura de his in T. 2. de Bapt.

13. Q. *II.* An Cæleſtinus recte egerit, repetendo formam baptiſmi ad effuſionem aquæ? ℟. Prudenter egit; quamvis enim ſit ſpeculative probabile, quod ſufficiat coexiſtentia moralis, ſive talis conjunctio materiæ & formæ, ut verba communi judicio adhuc cenſeantur verificari de materia, etſi non coexiſtant phyſice, ſed ſtatim ſubſequantur, vel antecedant; ſicut ad veritatem hujus propoſitionis: *bibo, ſileo, ſedeo,* ſufficit, quod immediate poſt, vel ante prolata verba bibam, ſileam &c. In praxi tamen recte reſolvit *Janſen.* T. 2. Caſu 88. n. 6. quod peccet mortaliter, qui ita adminiſtrat ſacramentum baptiſmi, ut forma quoad unam ſaltem ſui partem *phyſice* non coexiſtat materiæ, v. g. ſi verba baptiſmi proferantur poſt finitam ablutionem; quia ſacramentum exponeretur periculo nullitatis; ſiquidem graviſſimi AA. *Cajet. Scotus* & alii ſatis probabiliter, & certo tutius requirant coexiſtentiam phyſicam. Accedit, quod in noſtro caſu verba fuerint prolata, & conjuncta diſtinctiſſimæ actioni a vera ablutione; ergo moraliter non potuiſſent dici conjuncta cum ſequenti vera ablutione.

14. Juvat hic notare ſententiam a *Suareſio* l. c. refutatam, *quæ* docuit, neceſſarium eſſe, ut, antequam finia-

finiatur tota actio materialis, v. g. ablutio, unctio, perficiatur tota forma: Hanc *Suarez* vocat falſam, & improbabilem: tum quia id affirmatur ſine fundamento, tum quia neque ad veritatem formæ vel materiæ, neo ad compoſitionem totius id neceſſarium eſt; requirere autem, ut ambæ finiantur in eodem inſtanti, eſt præter humanam facultatem, & hoc eſſet in dubium revocare, an ullum unquam ſacramentum ſit rite collatum.

Casus II.

De mutatione formæ.

Calliopa obſtetrix dum in neceſſitate baptizat, utitur hac forma: ich ferſche dich *in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

15. Q. *I.* An baptiſmus hic ſit validus, ubi loco *ich tauffe* ponitur, *ich ferſche dich*? ℞. Eſt validus; quia eſt tantum accidentalis mutatio idiomatis; quamvis enim antiquiſſimum λὺ *ferſchen* idem ſit, ac facere Chriſtianum, unde etiam dicitur *Kerſch Jeſt*, pro *Chriſt Jeſt*, propter uſum tamen ſumitur multis in locis pro baptizare. Ut refert La Croix ex Hannold. & Lugone in Reſp. mor. L. 1. d. 3. ſicut etiam in Franconia λὺ *tauffen* ſecundum pronuntiationem accidentaliter mutatur in *taffen.*

16. Q. *II.* An obſit valori Baptiſmi pluralitas idiomatum in eandem formam conflata, uti factum eſt in caſu noſtro? ℞. *Negative.* Quia pariter eſt tantum mutatio accidentalis. Nec requiritur, ut audiens, imo nec ut proferens intelligat voces, dummodo ſint ſignificativæ illius, quod Chriſtus voluit, & ipſe velit hoc ſignificare. Ejuſmodi tamen mutatio facienda non eſt abſque neceſſitate, præſertim ab ordinario Miniſtro baptiſmi, hoc ipſo, quod ſit contra uſum Eccleſiæ; in caſu autem neceſſitatis (ut ait *Gobat* in Exper. t. 2. n 88.) melius eſt, ut mulieres, cæterique rudes, dum baptizant, utantur lingua vernacula; quia plerumque neſciunt perfecte proferre verba latina, vel ſaltem ſolent facile turbari, proferendo ſenſum latinum.

17. *Porro adverte* I. Ad hoc, ut valeat forma conſtans ex verbis diverſorum idiomatum, requiritur 1. ut ſingulæ voces ſint ejuſdem ſignificationis cum verbis ordinariæ formæ. 2. Ut in unam orationem conjunctæ eun-

eundem ſenſum referant. II. Contra eorum errorem qui neceſſarium putant, ut ſacramenta a ſingulis natic nibus in vulgari lingua conficiantur, ſufficit Eccleſiæ auctoritas. *Nec obſtat*, quod alias populus non intelliga propriam verborum ſignificationem: hoc enim neceſſa rium non eſt, ſed ſufficit, quod intelligatur, illa actio ne, & verbis ſacris ſignificari ſanctificationem noſtram *Suar* hic Q. 60. D. 2. Sect. 4. III. Denique ſi Eccleſi præciperet, ut hoc vel illud idioma tantum adhibeatu in conficiendis Sacramentis, peccaret quidem, qu uteretur alio idiomate; valide tamen conficeret ſacra mentum. *Suar*. ibid.

Casus III.

Damianus*, ut citius baptizet infantem morti proximum affundendo aquam dicit: *Ego te abluo in Nomine Ss. Tri nitatis; alias dicit: In Nomine Patris, & Filii, & Spi ritus S. ego te baptizo. Nuper cum baptizans dixiſſet Ego te baptizo, mox ad pueros confabulantes converſu formam interrupit, clamans: ſilete garruli, pueri ne quam, abſurdi pueri, poſtea perrexit: In Nomine Patris & Filii, & Spi (hic ſubito ſternutat, & tuſſit) ritu Sancti.

18. Q. I. An in prima forma: *Ego te abluo in Nomi ne Ss. Trinitatis*, ſit facta mutatio ſubſtantialis? ℞. Pe τὸ *abluo* non fuit facta mutatio ſubſtantialis; quia hæc vox eſt omnino ſynonyma cum τὸ *baptizo*; idem enim & quidem æque expreſſe ſignificat. Per τὸ *in Nomin Ss. Trinitatis* fuit facta mutatio eſſentialis; quia vox Trinitas tantum confuſe, & implicite ſignificat perſo nas; Chriſtus autem *Matth*. ult. voluit, ut diſtincte ex primantur. Plures ejuſmodi formas vide apud *La Croix* L. 6. p. 1. n. 31. & infra de Baptiſ. Juxta *Flor* valet, ſi dicas: *Baptizetur Servus Chriſti in nomine P & F. & S. S.* quia eſt tantum mutatio activi in paſſi vum, adeoque accidentalis, & perſona baptizantis ſa tis exprimitur per ipſam actionem.

19. *Obſervandum hic I*. Ut verba ſubſtituta ſit ſyno nyma, & ſufficiant ad valorem, debent ex commun inſtitutione, & uſu, & non tantum ex privato mutan tis arbitrio æque diſtincte ſignificare id, quod ſignificant verba, pro quibus ſubſtituuntur; alias non æquivale rent iis verbis, quæ Chriſtus voluit adhiberi, vel qui bus Eccleſia uti conſuevit. *Suarez* l. c.

20. *II*.

20. *II.* Si aliqua natio non haberet verbum plane ſynonymum verbo a Chriſto inſtituto, aut in Eccleſia uſitato, deberet adhiberi verbum vel ex alia lingua, vel ex proprio idiomate illud, quod proxime accederet ad ſignificationem a Chriſto intentam. Sic PP. Miſſionarii in China, cum in lingua Chinenſi non invenirent vocem ſynonymam voci *Spiritus S.* verba proxime accedentia elegerunt, queis aptiſſime exprimerent formam baptiſmi. Nihilominus P. *Riccius* diu adhuc exſpectandum judicavit, donec diffuſa latius fide per Imperium Chinenſe uſus ipſe & conſuetudo loquendi ratam fixamque ſignificationem arrogaſſet vocibus ad notanda myſteria neceſſariis. Ita *Juvencius* in hiſt. S. J. L. 19. P. 5. §. 15.

21. *III.* In dubio, an vox ſubſtituta ſit vere ſynonyma, cavendum eſt, ne fiat talis mutatio, alioquin dubium redderetur ipſum ſacramentum. *Suar.* l. c. ubi n. IV. addit, quod mutatio in verbum æquivocum tantum ſit accidentalis, ſi tum ex intentione proferentis, tum ex adjunctis verbis, & circumſtantiis determinetur ad ſenſum verborum formæ, hinc ſi in baptiſmo pro λῦ *Patris*, dicatur *Parentis*, & miniſter velit ſignificare *Patrem*, forma erit valida; ſecus ſi erronee vellet ſignificare *Matrem;* quia verbum æquivocum proferret in ſenſu alieno a verbo formæ.

22. Q. *II.* An Damianus valide baptizarit tranſponendo verba formæ? ℟. Cum tranſpoſitio *regulariter* ſit tantum mutatio accidentalis, valide baptizavit. *Ratio eſt, quia regulariter* ſola tranſpoſitio non mutat ſenſum verborum a Chriſto intentum; ſi vero ſit tam enormis tranſpoſitio verborum, ut omnino evertat ſenſum, non perficitur ſacramentum. *S. Th.* p. 3. q. 60. a. 8. ad 3. v. g. ſiquis diceret: *baptizo & Filii te, & Patris ego Spiritus S. in nomine.* Tunc maxime tranſpoſitio facit mutationem ſubſtantialem, quando nexus verbi unius cum alio verbo evertit priorem ſenſum, v. g. ſi dicas: *quidquid per iſtam ſanctam unctionem deliquiſti, indulgeat tibi Deus per viſum.*

23. Q. *III.* An interjecta illa reprehenſio vitiarit formam? Vitiavit illam tantum accidentaliter (quamvis propter ſcandalum aſtantium hoc modo peccetur ſæpe graviter, imo & propter irreverentiam, & modum corrigendi:) *Ratio eſt* ex *S. Th.* l. c. quia *ſi ſit tanta interruptio verborum, quod intercipiatur intentio pronuntiantis,*

tiantis, tollitur ſenſus ſacramenti, & per conſequens veritas; non autem tollitur, quando eſt parva interruptio, quæ intentionem proferentis, & intellectum verborum non aufert; atqui hic fuit parva tantum interruptio: ergo.

24. Q *IV*. An illa ſyllabarum interruptio ejuſdem vocis *Spiritus* vitiaverit formam? ℞. Cum breviſſima tantum fuerit ſternutatio, & ſequens tuſſis, non vitiavit formam ſubſtantialiter; idem dicendum de brevi reſpiratione, oſcitatione, ſputi ejectione &c. Facilius autem fit mutatio ſubſtantialis per interruptionem ſyllabarum, quam verborum; quia illarum unitas minus eſt diviſibilis, ideoque una vel altera vox interjecta inter ſyllabas ejuſdem verbi magis tollit ſenſum, quam ſi integris vocibus adjiciatur: v. g. ſi ſacerdos, poſtquam in conſecratione dixit: *Hoc eſt cor* clamet: tacete pueri, & poſtea pergat: *pus meum*. Denique generaliter *Suar.* l. c. recte concludit: quando vero interruptio ſit ſubſtantialis, vel accidentalis, non poteſt indiviſibili regula definiri, *ſed ex modo, & ex duratione temporis, & ex aliis circumſtantiis prudenter eſt judicandum;* quapropter ad tollendum omne dubium diligenter cavendum eſt, ne hujuſmodi interpolatio fiat.

25. Q. *V*. An prior ſyllaba per interjectionem ſeparata ab alia poſtea debeat repeti, ut ſimul enuntietur totum verbum? ℞. Convenientius eſt, illam repetere, præſertim ſi diverſa vox interjecta ſit. Juvat hic reflectere ad duas regulas, quas tradit *P. Gobat* in *Exper.* T. 1. n. 41. *Prima eſt:* Tunc ſolum, & ſemper facienda eſt repetitio verborum prius prolatorum cum diviſione unius verbi ab altero, vel unius ſyllabæ ab altera, quando illa ſejunctio eſt tam notabilis, ut prudenter dubitari queat, an per illam impediatur ſenſus communis, quem ex Chriſti inſtitutione deberet reddere tota forma. *Secunda eſt:* Licet venialiter peccetur, ſi unum verbum, unave ſyllaba repetatur, ſeu bis pronuntietur ſine rationabili cauſa, attamen in dubio eſt inclinandum potius in iterationem, quam in omiſſionem; quia per omiſſionem præter irreverentiam ſacramenti(quæ ſola committitur per iterationem)etiam timendum eſt damnum ſpirituale ſuſcipientis ſacramentum.

CASUS IV.

Egbertus Sacerdos formam abſolutionis plerumque balbutiendo pronuntiat: *E E Ego te a abſolvo a pe peccatis*

Digitized by Google

tis tuis &c. Conſecrando vero ſcrupulis obruitur, hinc ridiculo, ac frequenti capitis annutu verba profert dicens: Hoc hoc, hoc (poſtquam aliquantulum hæſit, velociſſime profert reliqua) eſt enim Corpus meum; quoties advertit ſe ex ſcrupulis diſtractum fuiſſe, integram formam repetit.

26. Q. *I.* An forma balbutiendo prolata ob repetitionem aliquarum literarum ſit valida? ℟. *Affirm.* Quia non mutatur ſenſus ſubſtantialiter: defectus autem ex balbutie ortus facile ex circumſtantiis advertitur, & quilibet audiens intelligit totum ſenſum a Chriſto intentum. Egbertus tamen ob reverentiam Sacramento debitam tenetur emendare hunc defectum, quantum poteſt fieri.

27. Q. *II.* An graviter peccent illi, qui formam ita proferunt, ut unum verbum vel ſyllabam bis terve repetant, uti fecit Egbertus ſcrupuloſus? ℟. *Per ſe* loquendo peccant graviter; quia inducunt novum ritum circa actionem omnium graviſſimam: abſque prudenti cauſa mutant formam: Denique repræſentant nobis Chriſtum ridicule loquentem, rudioribus, uti etiam Acatholicis ſcandalum præbent, & actiones ſacramentales gravi contemptui exponunt: *per accidens* tamen iſti ſcrupuloſi ita agendo leviter tantum, ſæpe omnino non peccant, quia nimiis agitati ſcrupulis vel ex perplexitate, vel ſine ulla advertentia ad malitiam aut irreverentiam, unum alterumve verbum repetunt. Hinc *Gobat* in *Exper.* T. 3. n. 95. addit; Credo tamen, tales coram Deo non peccare graviter; quia ſcrupuli eos adigunt ad hanc parvam ſtultitiam. Pronuntiare formam ſibilando ita, ut ab omnibus aſtantibus percipiatur, anuendo capite & toto corpore, valde indecens eſt.

28. Q. *III.* An Egbertus ob ſcrupuloſas diſtractiones bene egerit formam repetendo? ℟. Male egit; quia cum involuntariis ejuſmodi diſtractionibus adhuc ſtat advertentia ſufficiens ad actum humanum. Porro circa repetitionem formæ tene ſequentes regulas.

29. *Prima*: Qui certus eſt, quod erraverit ſubſtantialiter in pronuntiatione formæ, tenetur eam in debita materia repetere ſub gravi peccato, & quidem abſolute, v. g. ſi quis certo ſciret, quod baptizando dixerit: *Ego te in nomine P. & F. & S. S.* quia quilibet Miniſter Sacramenti tenetur ſub gravi obligatione procurare valorem Sacramenti, ne cum gravi irreverentia ipſum

ipſum Sacramentum nullitati exponatur, & ipſe ſuſcipiens defraudetur fructu Sacramenti. Ita *Comm.*

30. *Secunda*: Qui rationabiliter, hoc eſt, ex prudenti ratione dubitat, an formam quoad ſubſtantiam recte protulerit; an aliquid ſubſtantiale in ea mutarit, vel omiſerit, tenetur eam repetere ſub conditione. V. g. Si non rite baptizavi, abſolvi, vel conſecravi, Ego te baptizo, abſolvo. Ita *Bonac.* de *Sacram.* D. 1. q. 1. pu. 1. n. 35. Quia in hoc caſu iterare formam minus eſt malum, quam non iterare: per iterationem enim ſolum eſt periculum irreverentiæ erga Sacramentum; per neglectam vero iterationem ſimul eſt periculum damni illius, qui vult ſuſcipere Sacramentum. Ut dictum eſt n. 25. *Dixi*, formam repetendam eſſe *ſub conditione*: quia incertum eſt, an ea non ſit vere ac rite prolata, adeoque abſolute iterata exponeretur periculo falſitatis.

31. *Tertia:* Qui ob leve dubium, & inanem ſcrupulum, adeoque ſine rationabili fundamento etiam conditionate repetit formam, per ſe loquendo, peccat graviter; quia hoc eſt temere iterare Sacramentum, ideoque ex genere ſuo grave peccatum. *Confirm.* Ex eo: quia ſi juſta cauſa repetendi formam non adſit, Miniſter non poteſt ſerio dicere: Si non baptizavi, abſolvi, conſecravi, baptizo, abſolvo, conſecro, ſed re ipſa potius præſumitur dicere: ſive baptizaverim, abſolverim, conſecraverim, nec ne, Ego te baptizo, &c. Hinc *Gobat* l. c. n. 378. iterationem Sacramenti ex inani dubio, & levi ſcrupulo vocat irriſionem Sacramenti. Nihilominus *Sporer* in Theol. ſacram. P. 1. C. 2. n. 99. cum *Tamb.* eos a gravi, non tamen veniali, peccato excuſat, qui eo fine *ſubinde* (non autem *ordinarie*, vel ex conſuetudine) ſub conditione repetunt formam, ut moleſto ſe expediant ſcrupulo & conſcientiæ conſulant; quia tales moti bono fine non offendendi Deum, non videntur gravem irreverentiam Sacramento inferre; adeoque ob heteroclitum judicium excuſandi ſunt a gravi peccato. Ex his pro praxi deduces, quod is, qui alias bene ſolet pronuntiare formam, & non facile errare, non debeat repetere formam, etſi non meminerit ob involuntarias diſtractiones, an & quomodo eam protulerit. Secus, ſiquis frequentius ſoleat errare.

Casus V.

CASUS V.

Eduardus, ut inſtillet devotionem erga B. Virginem ex ſimplicitate potius, quam malitioſo errore baptizans dicit: Te Baptizo in Nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti, & B. V. Mariæ. Nuper, cum mulier peregrina prolem ſuam baptizaſſet dicendo: Ich dir tauff in der nom den Fatter und die Sohn, und das eilig Geiſt; *mox ipſe infantem rebaptizavit.*

31. Q. *I.* An additio Verborum: *& B. Virginis*, reddiderit formam baptiſmi invalidam? Reſpondet *S. Th.* P. 3. q. 60. a. 8. in ⊙. *Si ſic intelligatur in Nomine B. V. baptizari, ſicut in nomine Trinitatis, quo baptiſmus conſecratur, non eſſet baptiſmus; talis enim ſenſus eſſet contrarius veræ fidei, & per conſequens tolleret veritatem Sacramenti: ſi vero ſic intelligatur, quod additur, & in nomine B. V. non quaſi nomen B. V. aliquid operetur in baptiſmo, ſed ut ejus interceſſio proſit baptizato ad conſervandam gratiam baptiſmalem non tollitur perfectio Sacramenti.* Itaque juxta *Eundem* tunc per additionem fit mutatio ſubſtantialis, quando verba addita corrumpunt debitum, & Catholicum ſenſum v. g. ſi quis dicat: Ego te baptizo in Nomine Patris majoris, & Filii minoris, ſicut Ariani baptizabant. Si vero talis additio non auferat debitum ſenſum, fit tantum mutatio accidentalis: v. g. ſiquis dicat: Ego te baptizo in Nomine Patris omnipotentis, & Filii ejus unigeniti, & Spiritus S. Paracliti: Non tamen licet citra peccatum grave formas ita mutare hoc ipſo, quod ſit contra uſum & praxin Eccleſiæ. Formas dubias vide apud *La Croix* hic n. 34.

33. Q. *II.* An ſubtractio τὸ *Ego* formam reddiderit invalidam? ℟. Non fecit invalidam; Quia Juxta *S. Th.* l. c. tunc per ſubtractionem fit mutatio ſubſtantialis, ſi diminuatur aliquid eorum, quæ ſunt de ſubſtantia formæ, ſive quando vox omiſſa eſt eſſentialis ad exprimendum ſenſum a Chriſto intentum v. g. ſi quis omitteret τὸ *baptizo*, vel aliud ſynonymum, aut unam e tribus Perſonis divinis; accidentalis vero mutatio fit quando ſubtrahitur aliquid, quod non eſt de ſubſtantia formæ, quia tunc non tollitur ſenſus verborum a Chriſto intentus: atqui τὸ *Ego* non eſt de ſubſtantia formæ baptiſmi; quia per omiſſionem illius non tollitur ſenſus a Chriſto intentus; ergo. *Gobat*, T. 2. n. 69. admittit

Digitized by Google

hanc reſponſionem eſſe veram in lingua latina, non vero in Germanica, aut Gallica; in his enim ſi omittatur pronomen *Ego*, alius erit ſenſus.

34. Q. IV. An ſemper peccet graviter, qui omittit vocem aliquam, quæ non pertinet ad ſubſtantiam formæ? ℞. Si id fiat cum ſcandalo, vel contemptu, peccat graviter: ſi ſine ſcandalo, & contemptu, peccat leviter, ob materiæ levitatem, ut ait *Laym.* l. c. n. 4. ille autem cum contemptu ſufficiente ad peccatum mortale videtur agere, qui omittit aliquam vocem deliberate, & ſtudio.

35. Q. V. An altera forma propter ſolœciſmos Germanicos fuerit invalida? ℞. Fuit valida; quia talis corrupta locutio non infert mutationem formæ eſſentialem; quilibet enim illa verba audiens alium ſenſum per illa non intelligit, nec in illis circumſtantiis intelligere poteſt, quam illum, quem ex verbis debite prolatis intelligeret. Sic *Zacharias* Papa de illa forma: *baptizo te in nomine Patria, & Filia, & Spiritu Sancta*, reſpondit *S. Bonifacio* (ut refertur c. retulerunt. 86. *Diſt* 4.) *ſanctiſſime Frater, ſi ille, qui baptizavit, non errorem introducens, aut hæreſin, ſed pro ſola ignorantia Romanæ locutionis infringendo linguam . . . baptizans dixiſſet, non poſſumus conſentire, ut denuo baptizentur*; ergo propter ſolœciſmos non judicavit, illam formam eſſe invalidam.

36. *Ex his adhuc reſolves* I. Quando Miniſter ob præcipitationem, aut balbutiem omittit, vel mutat verborum literas præſertim extremas v. g. ſi quis præcipitanter diceret: Ego te baptizo in Nomine *Patri:* vel Hoc eſt enim Corpus *meus*, vel ego te abſolvo a peccati *tui*; non mutat quidem formam ſubſtantialiter, tenetur tamen hanc negligentem pronuntiationem poſthac corrigere. Dixi *literas præſertim extremas*: quia mutatio primarum literarum facilius vitiat formam; eo quod audientibus plane alienum ſenſum adferat: v. g. ſi quis dicat: ego te baptizo in Nomine *Matris* & Filii . . . . Ratio *S. Th.* l. c. a. 7. ad 3. eſt, quia mutatæ litteræ primæ mutant ſignificationem, mutatæ vero extremæ mutant tantum conſignificationem: aliquando tamen etiam ultima litera mutata ſecum trahit mutationem ſubſtantialem v. g. ſi Confeſſarius diceret: *abſolve* te.

37. II. Minus culpabiles ſunt, qui non poſſunt pronuntiare certas literas v. g. R. dum dicunt, hoc eſt enim *copus* vel *colpus*. Item qui juxta conſuetudinem Patriæ

aſpira-

aſpirationem omittunt dicentes: *Oc* eſt corpus; item qui juxta conſuetudinem loci vel addunt literas impertinentes, ſicut teſte *Conink* quidam Populi loco *Spiritus* dicunt Eſpiritus, & Chinenſes, teſte *Illſung*, loco *baptizo* dicunt *bapetizo*, vel qui mutant literas, O. pronuntiando ut A. v. g. Ego te *abſalvo* &c.

38. III. Subſtitutio ſcriptionis, nutuum, aut aliorum ſignorum pro verbis facit mutationem ſubſtantialem in omnibus Sacramentis, excepto Matrimonio, ut infra dicemus.

39. IV. Juxta dicta n. 11. non valet Sacramentum, ſi materia applicetur ab uno, & forma pronuntietur ab altero; quia hoc modo ſenſus formæ eſt falſus; alter enim non faceret id, quod dicit ſe facere, alter vero non pronuntiaret formam. *Excipe* 1. Sacramentum Euchariſtiæ, ubi unus poteſt conſecrare hoſtiam, alter vinum, ſi primus fieret impotens. 2. Excipe Sacramentum Ordinis; poteſt enim unus Epiſcopus conferre poteſtatem conſecrandi, alius abſolvendi, quia in utroque hoc ſacramento ſenſus, & veritas harum formarum partialium non dependent eſſentialiter ab invicem. Idem dicemus de Sacramento extremæ unctionis. Vide *La Croix* L. 6. p. 1. n. 33. cum *Dicaſt.* & *Bernal.* & ſupra n. 11.

40. V. Si Miniſter debitam materiam adhibeat, & formam rite proferat cum intentione faciendi, quod Chriſtus inſtituit, vel quod Eccleſia Chriſti facere intendit; *per ſe* loquendo vere conficit Sacramentum; quamvis ille privato errore contra veritatem Sacramenti laboret. Sic valide conſecrat Sacerdos, qui ſuper Panem triticeum, & vinum de vite legitima verba utriuſque conſecrationis pronuntiat; etſi erronee putet, in conſecratione hoſtiæ λὺ *meum* ſignificare ſuum, h. e. Sacerdotis corpus, vel in conſecratione calicis λὺ *Hic* ſignificare adverbialiter, ſive hoc loco: pariter valide conſecrant Græci, etiamſi putent, verba illa, *quod pro vobis traditur*, quæ ſolent addere in conſecratione hoſtiæ, eſſe de eſſentia formæ, & ſolum panem fermentatum eſſe materiam primæ conſecrationis, velintque forte hunc ritum in Eccleſiam Latinam etiam inducere. *Ratio horum eſt:* quia licet Miniſter errorem privatum ſpeculativum habeat, aut privatam intentionem novi ritus, hic tamen error, & intentio, cum ſaltem implicite

cite conditionata ſit, & nitatur ſuppoſito falſo, ideo ſuperatur ab altera generali intentione abſoluta, faciendi nempe, quod Chriſtus inſtituit. Ita *Laym.* L. 5. t. 1. C. 4. n. 5.

41. *Nec dicas:* Zacharias Papa cit. n. 34. reſpondit, baptiſmum ſub forma *in nomine Patria* &c. fuiſſe validum, *ſi baptizans noluerit inducere errorem:* Item *S. Thom.* P. 3. q. 60. a. 8. in Θ. ait: *Et ideo ſi intendat per hujuſmodi additionem, vel diminutionem alium ritum inducere, qui non ſit ab Eccleſia receptus, non videtur perfici Sacramentum;* ergo. ℟. Uterque tantum innuit, incertum eſſe, an talis Miniſter habeat intentionem faciendi, quod facit Eccleſia, vel quod Chriſtus inſtituit, & conſequenter, ſi hæc intentio deſit, Sacramentum eſſe nullum, quod utique verum eſt. Reſponſio patet ex contextu *S. Th.* ibid. enim addit: *non videtur perfici Sacramentum, quia non videtur, quod intendat facere id, quod facit Eccleſia.* Dixi ſupra, *per ſe loquendo.* Nam in eo caſu Sacramentum eſſet nullum, 1. Si Miniſter errorem ſuum, aut pravam intentionem tam abſolute haberet, ut poſitive nollet facere, quod Chriſtus inſtituit, aut quod facit Eccleſia. 2. Si expreſſa intentione efficaciter contraria excluderet veritatem Sacramenti, v. g. ſi abſolute nollet aliter conſecrare, quam per *Hic* adverbialiter ſumptum, hoc caſu Sacramentum eſſet nullum non ex defectu materiæ vel formæ, ſed ex defectu intentionis. 3. Si formæ aliquid adderet, quo illius ſubſtantia mutaretur. Vide n. 32. & *Suarez* hic D. 2. q. 60. a. 8. Sect. 5.

CAPUT II.

De Miniſtro Sacramentorum.

§ I.

Prænotanda.

42. **P**RÆNOT. I. Dum hic quærimus de cauſa efficiente Sacramentorum, non agimus de eorum Inſtitutore; de fide enim eſt, omnia Sacramenta N. L. a Chriſto D. fuiſſe inſtituta, ut conſtat ex Trid. Seſſ. 7. can. 1. cit. num. 2. Sed agimus de Miniſtro Sacramentorum, ſive de eo, qui operans nomine Chriſti Sacramentum conficit. In hoc ſpectari debet 1. *Perſona*, & *officium,*

cium, ſive poteſtas. 2. *Intentio*. 3. *Sanctitas*, ſive ſtatus gratiæ.

43. II. *Intentio* in genere eſt voluntas aliquid operandi. Hic ſumitur pro voluntate conficiendi Sacramentum, quæ poteſt habere triplex objectum; *primum eſt* actio præciſe externa; unde quæritur, an ſufficiat intentio ponendi præciſe actum externum, ſive ceremonias externas. *Secundum* eſt effectus Sacramenti. *Tertium* eſt facere, quod Chriſtus inſtituit, vel quod facit vera Eccleſia.

44. III. Intentio *primo* alia eſt *actualis*, quæ in genere eſt præſens actus voluntatis, quo quis vult aliquid. Hic ſumitur pro actu voluntatis advertenter & perceptibiliter imperante confectionem Sacramenti. Alia *virtualis*, quæ eſt actus voluntatis præteritus, non revocatus, & ſimul permanens, in una ſerie actionum, quæ pertinent ad finem intentum. Hæc re ipſa eſt prior intentio actualis, adhuc tenuiter & imperceptibiliter durans, & influens in actionem vi intentionis actualis antea cœptam; ideo alii intentionem actualem dividunt in formalem, & virtualem; quia virtualis in ſe eſt vere actualis, ſive actus tenuis & imperceptibilis adhuc exiſtens in virtute ſua h. e. vel *in ſe*, ſed tenuiter, ut ait *Lugo*; vel *in applicatione potentiarum* externarum, ul vult *Suar.* & alii apud *Lohner*. De Sacram. in gen. a. 1. q. 43. vel *in applicatione aliqua ab appetitu ſenſitivo cauſata*, ut ait *Haunold*. vel ſaltem in aliquo ſuo effectu. Vide *La Croix* L. 4. n. 1324. Intentio virtualis tamdiu cenſetur perſeverare, quamdiu actualis formalis non revocatur, & ſimul ponuntur media ad intentum finem, v. g. ſi Sacerdos facta intentione celebrandi miſſam eat ad ſacriſtiam, lavet manus, ſe induat paramentis &c. quin repetat ſub his actionibus perceptibiliter actualem intentionem celebrandi; nihilominus prudenter dicitur vi prioris intentionis hæc omnia agere, & pergere in operando ad finem per formalem intentionem imperatum. Alia *habitualis*, quæ eſt ipſa intentio actualis præterita, præciſe prout needum eſt retractata, neque tamen in ſe, neque in ſua virtute, vel aliquo effectu a ſe relicto exiſtit; & per hoc differt a virtuali; talis poteſt eſſe in ebrio aut dormiente.

45. 2. Intentio alia eſt *interpretativa*, quando quis actualem voluntatem conficiendi Sacramentum, vel ex alio fine operandi nec habet, nec habuit, eſt tamen ita

ita comparatus animo, ut eam haberet, ſi de ea cogitaret. Alii cum *Laym.* & *Pontas* V. *Intentio* caſ. 1. habitualem confundunt cum interpretativa; hi enim habitualem definiunt eſſe habitudinem ſeu facilitatem habendi intentionem, aut exercendi actiones ex intentionibus factas. Alii habitualem ſumunt pro virtuali. Præcipue notandum, quod intentio actualis alia ſit *directa*, ſive *exercita*, dum quis vere & actualiter habet voluntatem faciendi id, quod facit, quamvis per alium actum reflexum non advertat talem voluntatem. Alia *Reflexa*, dum quis reflexe cognoſcit, ſe habere ſeriam voluntatem, hoc vel illud agendi. *Directa* alio ſenſu eſt illa, qua aliquid formaliter, & in ſe intenditur, ſic opponitur *indirectæ*, per quam intenditur aliquid in alio, ex quo illud ſecuturum cognoſcitur: v. g. ſi quis intendat ebrietatem, ex qua prævidet ſecuturum homicidium.

46. 3. Intentio explicita eſt, qua aliquid in ſe & ſub ſua ſpecifica ratione cognitum volumus, ut ſi quis volens baptizare dicat: Ego *te volo baptizare*. *Implicita*, qua quis aliud intendit non expreſſe cogitans de illo, ſed de alio, in quo illud continetur, ſeu cum quo connexum eſt vel naturaliter, vel per legem; Sic qui vult ſubdiaconatum, cognoſcens ſaltem in confuſo, quod aliqua onera gravia ſint illi annexa, implicite intendit ferre illa onera, ſcil. ſervare caſtitatem, & recitare breviarium, quamvis expreſſe de iis non cogitet. Ita *Gobat* in Exper. t. 1. n. 66. ubi n. 73. addit: Unde Turca baptizans in extrema neceſſitate infantem habet implicite intentionem Sacramentum baptiſmi conferendi, modo dicat: *volo nunc facere id, quod in tali caſu faciunt Chriſtiani*; licet ipſe non cogitet hanc ablutionem ſub his verbis, quæ ſupponitur rite pronuntiare, eſſe Sacramentum.

47. 4. Intentio alia eſt *abſoluta*, qua quis vult aliquid ſine omni conditione: alia *conditionata*, qua quis aliquid vult ſub conditione vel de præſenti, vel de præterito, vel de futuro. Porro conditio alia eſt *intrinſeca*, ſine qua non conficitur Sacramentum; ut, *baptizo te, ſi es homo*: hæc ineſt omni Sacramento. Alia *extrinſeca*, quæ poteſt abeſſe, v. g. *baptizo te, ſi ſis maſculus.*

§. II.

§. II.

Principia generalia de Perſona, Intentione & ſanctitate Miniſtri Sacramentorum.

48. *Principium* I. *Ordinarius Sacramentorum Miniſter eſt ſolus homo viator ; non tamen quilibet homo eſt cujuslibet Sacramenti Miniſter. Ratio primi eſt* ; quia Chriſtus inſtituens Sacramenta, & eorum Miniſtros deſignans, ſolis hominibus viatoribus locutus eſt: 1. *Cor.* 4. de ſolis hominibus ſcil. ſe, & cæteris Apoſtolis ait S. Paulus: *Sic nos exiſtimet homo, ut miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei. Matth.* 28. 19. Solis hominibus dixit Chriſtus: *Euntes ergo &c.* Luc. 22. 19. *Hoc facite in meam commemorationem* ; & ſic de aliis. *Confirm.* 1. ex *S. Th.* qui P. 3. q. 64. a 7. in Θ. ait: *Ad homines pertinet diſpenſare Sacramenta, & in eis miniſtrare, non autem ad Angelos.* Si quando Angeli, aut adminiſtrarint, aut confecerint Sacramenta, id poteſtate extraordinaria, & ex ſpeciali voluntate divina valide fecerunt. *Bonac.* diſp. 1. q. 3. p. 1. n. 9. 2. *Pars* conſtat ex *Trid.* Seſſ. 7. can. 10. de Sacram. in gen. *Si quis dixerit, Chriſtianos omnes in verbo, & omnibus Sacramentis adminiſtrandis habere poteſtatem, anathema ſit.* Quis autem ſit miniſter ſingulorum Sacramentorum, in Tract. 2. dicemus.

49. *Princ.* II. *Ad valorem Sacramenti neceſſarium eſt, ut miniſter habeat intentionem vel conficiendi Sacramentum, vel ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia: ſufficit autem intentio virtualis ; habitualis vero non ſufficit, nec interpretativa. Primum* conſtat ex *C. Flor.* cit. n. 5. & ex *Trid.* Seſſ. 7. can. 11. de Sacram. in gen. *Si quis dixerit, in Miniſtris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia, anathema ſit.* Ratio *S. Th.* l. c. a. 8. in Θ. eſt, quia materia, & forma Sacramentorum de ſe ſunt indifferentes ad eſſe Sacramenti: ergo ad illud per aliquid debent determinari ; atqui non per aliud, quam per intentionem Miniſtri; ergo. *Confirm. ex eo*, quod ſine intentione non adminiſtrentur Sacramenta modo humano.

50. *Secundum probatur* : licet actualis formalis ſit optima ; eſt tamen moraliter impoſſibile tota durante actione Sacramentali, ſemper habere formalem, & ex-

preſſam intentionem; cum etiam inviti ſæpe obruamur diſtractionibus: adde, quod obligatio habendi formalem, & expreſſam intentionem exponeret Miniſtros infinitis ſcrupulis, ac propter infirmitatem humanam, & involuntarias diſtractiones ſæpiſſime valor ſacramentorum, & ſalus proximi plurimum periclitaretur; ergo credibile non eſt, Chriſtum cum tanta difficultate, & incertitudine Sacramenta inſtituiſſe. *Confirm.* 1. Virtualis intentio communi modo operandi hominum maxime eſt accommodata; præterea non eſt juſto difficilior, ſed eſt in morali poteſtate operantis; denique ſuo influxu ſufficienter præſtat, ut operatio Miniſtri ſit deliberata, & humana: ergo merito cenſetur ſufficere ex Inſtitutione Chriſti. *Confirm.* 2. Nemo prudenter in maximis negotiis requirit, ut operans durante negotio perceptibiliter actu cogitet, vel dicat: *ego jam hoc ago, vel ſerio jam volo hoc agere:* ergo etiam nemo prudenter requiret, ut Miniſter Sacramenti, dum ſe præparat, & ipſum Sacramentum adminiſtrat, ſemper intentionem actualem perceptibiliter habeat; ſed ſufficit, ſi habita ſeria voluntate vel conficiendi Sacramentum, vel faciendi nunc, quod facit Eccleſia, eo, quo vocatur, ſe conferat, paramentis ſe induat, neceſſaria conquirat, ipſum opus aggrediatur, & ſi forte mente diſtrahatur, ab opere cœpto non deſiſtat, ſed pergat, & modo humano attendat ad id, quod agit: atqui ſic agit, qui Sacramentum adminiſtrat cum intentione virtuali: ergo. *Confirm.* 3. ex *S. Th.* p. 3. q. 64. a. 8. ad 3. ubi ita habet: *licet ille, qui aliud cogitat, non habeat intentionem actualem, habet tamen intentionem habitualem* (NB. Juxta *Cajetanum* S. Doctor hic habitualem ſumit pro virtuali juxta uſum loquendi illius temporis, uti patet ex contextu) *quæ ſufficit ad perfectionem Sacramenti: puta cum Sacerdos accedens ad baptizandum, intendit facere circa baptizandum, quod facit Eccleſia* (Ecce intentionem actualem) *unde ſi poſtea in ipſo exercitio actus cogitatio ejus ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum* (ecce virtualem) quamvis *ſtudioſe curare debeat Sacramenti Miniſter, ut etiam actualem intentionem habeat; ſed hoc non eſt totaliter poſitum in hominis poteſtate, quia præter intentionem cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare, ſecundum illud Pſal.* 39. *cor meum dereliquit me.*

51. *Prob.*

51. *Prob. tertium.* Actio Sacramentalis debet eſſe actio humana, cum ſit actio Miniſtri agentis nomine Chriſti, & prudenter diſpenſantis ejus myſteria; atqui actio quæ exercetur cum intentione mere habituali non eſt humana, ac deliberata, ſupponitur enim, nullum actum voluntatis in eam influere; ergo cum intentione mere habituali non poteſt eſſe actio Sacramentalis. *Conf.* 1. Intentio pure habitualis etiam poteſt eſſe in amente, ebrio, aut dormiente, quin tunc actio humana ponatur vi talis intentionis: ergo intentio habitualis non ſufficit ad validam Sacramentorum adminiſtrationem. *Conf.* 2. Intentio habitualis nec manet in ſe, nec in ſua virtute, ergo nec poteſt influere, & cauſare actiones externas modo humano & rationali ponendas nomine & authoritate Chriſti. Aliqui *excipiunt* Sacramentum Matrimonii, de quo infra. *Sotus, Lugo, Tann. Gobat.* T. 1. Exper. Sect. 3. a n. 74.

52. *Prob. quartum.* Intentio interpretativa non eſt intentio, ſed eſſet, ſi de ea cogitaretur: atqui intentio, quæ non eſt, non poteſt eſſe cauſa actionis moralis, ac humanæ, quale eſt Sacramentum: ergo. *Antoine* tr. de *Sacram.* c. 2. q. 2. ℟. 3.

53. *Neque dicas* 1. Intentio habitualis ſufficit ad applicationem ſacrificii cras celebrandi, item ſufficit ad valide recipienda Sacramenta: imo ad recipiendam extremam unctionem ſufficit interpretativa: ergo etiam ad conficienda Sacramenta ſufficit. ℟. ad 1. N. conſeq. diſp. eſt. Quia applicatio ſacrificii ſe habet ut donatio conditionata, v. g. cedo tibi fructum ſacrificii, ſi cras celebravero; donatio autem talis impleta conditione tranſit in abſolutam, & donatarium facit dominum rei, etſi actus donationis phyſice non amplius exiſtat, dum impletur conditio. Intentio autem pertinet ad confectionem Sacramenti; ergo ut poſſit cauſaliter influere, debet ſaltem in ſua virtute exiſtere, dum fit Sacramentum. Ita *Viva* p. 2. de Sacrament. diſp. 3. q. 2. a. 3. contra *Vaſq.* qui negat antecedens. ℟. etiam ad 2. & 3. Suſcipiens ſe habet paſſive, nec operatur nomine Chriſti; ergo minor advertentia in eo requiritur; Miniſter vero ſe habet active, & quidem ut operans nomine Chriſti, adeoque in eo requiritur major advertentia, & libertas.

54. *Princ.* III. ***Ad Sacramentum valide conficiendum non requiritur in Miniſtro fides, nec ſanctitas, ſive ſtatus***

 gratiæ;

gratiæ; hic tamen requiritur ad Sacramentum licite conficiendum; unde per ſe loquendo peccat mortaliter, qui conficit Sacramentum in ſtatu peccati mortalis tanquam Miniſter ad id conſecratus, vel ſpecialiter ab Eccleſia deputatus. Primum patet ex *Trid.* Seſſ. 7. Can. 4. de Bapt. *Si quis dixerit, Baptiſmum, qui etiam datur ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia, non eſſe verum baptiſmum, anathema ſit.* ibid. Can. 12. de Sacrament. *Si quis dixerit Miniſtrum in peccato mortali exiſtentem, modo omnia eſſentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, ſervaverit, non conficere, aut conferre Sacramentum, anathema ſit.* Ratio autem: quia Sacramenta virtutem ſuam habent ex meritis Chriſti, ſuntque moraliter actiones Chriſti: ergo valorem ſuum non habent a ſanctitate Miniſtri ſecundarii, qui tantum operatur in virtute Chriſti, ut ait *S. Th.* l. c. a. 9. *Conf.* 1. ex 1. *Cor.* 3. ubi reprehenduntur æmulantes de præcellentia Miniſtrorum: *Quid igitur eſt Apollo? quid vero Paulus? Miniſtri ejus, cui crediḍiſtis. Confirmat.* 2. ex S. Greg. Naz. qui Orat. 40. in S. Bapt. ait: *Sicut non refert, an ſigillum ſit aureum vel ferreum, quo fit poteſtas, aut Regis gratia: an Medici manus ſit ſana, vel infirma, quæ medicinam applicat; ita non refert, an Miniſter nobis per Sacramenta applicans merita Chriſti ſit fidelis vel Sanctus.* Hinc PP. ſi alicubi dicant, Hæreticos eſſe rebaptizandos, loquuntur de iis, qui non ſunt baptizati adhibita debita materia vel forma.

Prob. etiam ſecundum ex *S. Th.* p. 3. q. 64. a. 6. in ☉. ubi ait, *conveniens eſſe, ut Sacramentorum Miniſtri ſint juſti, quia Miniſtri debent Domino conformari; ſecundum illud Levit.* 19. *Sancti eritis, quoniam Ego ſanctus ſum . . . & ideo non eſt dubium, quin mali exhibentes ſe Miniſtros Dei, & Eccleſiæ in diſpenſatione Sacramentorum peccent. Et quia hoc pertinet ad irreverentiam Dei* (quatenus ſcil. mancipium diaboli, & hoſtis Chriſti vult ſuſtinere perſonam Chriſti in ſanctiſſima actione Chriſti) *& contaminationem Sacramentorum, quantum eſt ex parte ipſius peccatoris, licet Sacramenta ſecundum ſe incontaminabilia ſint; conſequens eſt, quod tale peccatum ex genere ſuo ſit mortale,* & quidem Sacrilegii, eo quod Sancta indigne tractet in re gravi. *Confirm.* 1. *S. Paulus ad Tit.* 1. ait: *Oportet enim Epiſcopum ſine crimine eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem:* ergo & alios diſpenſatores myſterio-

Digitized by Google

ſteriorum Dei oportet eſſe ſine crimine. *Confir.* 2. ex Rituali Romano: *Impure, & indigne Sacramenta miniſtrantes in æternæ mortis reatum incurrunt. Sacerdos ergo ſi fuerit peccati mortalis ſibi conſcius (quod abſit) ad Sacramentorum adminiſtrationem non audeat accedere, niſi prius corde pœniteat: ſed ſi habeat copiam Confeſſarii, & temporis locique ratio ferat, convenit confiteri.* Vide etiam *Trid.* ſeſſ. 14. c. 6.

55. *Adverte*: Quæ dicta ſunt de ſanctitate Miniſtri, intellige de *Miniſtro ſolemnitatis*, h. e. de eo, qui ratione certi officii, & ſpecialis conſecrationis ad Sacramenta adminiſtranda deputatur, qualis eſt Epiſcopus ordinans, Sacerdos conſecrans &c. *Miniſter* autem *Neceſſitatis* eſt, qui in caſu neceſſitatis Sacramentum adminiſtrat, licet ad tale miniſterium neque ex officio, neque ex ſpeciali conſecratione ſit deputatus, qualis eſt quilibet Laicus in neceſſitate baptizans. De hoc ait *Laym.* lib. 5. t. 1. c. 5. n. 9. Si Laicus, vel alius Clericus, præter Sacerdotem, in caſu neceſſitatis baptizet cum conſcientia peccati mortalis, non videtur plus, quam venialiter peccare. *Ratio eſt*, quia Miniſtri neceſſitatis non vi officii, & ordinationis, ac ſtatus, ſed per accidens, & quaſi permiſſive tantum propter neceſſitatem Sacramentum miniſtrant: ergo non videtur ex hoc titulo illis impoſita gravis obligatio miniſtrandi Sacramentum in ſtatu gratiæ. Contrarium docent *Gabr. Vaſq. Lugo*, & alii graves AA eo quod talis actio moraliter non minus ſit actio Chriſti, & quod Sancta ſancte a quolibet, a nullo autem indigne, & irreverenter tractanda ſint; unde ſtante utriuſque ſententiæ probabilitate, pro praxi Laici bene inſtruendi ſunt, ut in caſu neceſſitatis baptizantes prius eliciant contritionem perfectam.

56. *Sed quid*? Si Sacerdos ob repentinam neceſſitatem ita urgentem, ut non ſuperſit ſpatium eliciendæ contritionis, ſtatim debeat baptizare, aut abſolvere? ℞. In tali caſu per accidens excuſabitur a peccato mortali. Ita expreſſe *S. Th.* l. c. ad 3. ubi ſimul confirmat reſponſionem n. præced. datam: *In articulo tamen neceſſitatis non peccaret baptizando in caſu, in quo etiam poſſet baptizare Laicus: ſic enim patet, quod non exhiberet ſe Miniſtrum Eccleſiæ, ſed ſubveniret neceſſitatem patienti.* Eodem modo excuſari poteſt a gravi peccato, qui vel

ignorat,

ignorat, vel non cogitat, ſe eſſe in ſtatu peccati, dum Sacramentum adminiſtrat.

§. III.

Reſolvuntur caſus de Intentione Miniſtri.

Juxta Martyrologium Romanum 25. Aug. Geneſius, cum in Theatro coram Diocletiano myſteriis Chriſtianorum illuderet, & mimice baptizaretur ab alio Mimo, inde ſanctificatus eſt, & poſtea Martyr obiit.

57. Q. *I.* An valeat Sacramentum collatum a Miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque obſervat, intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit: non intendo facere, quod facit Eccleſia? ℞. Non valet. Vide Propoſ. 28. ab *Alex.* VIII. damnatam: item Can. 11. Seſſ. 7. n. 49. cit. Denique idem *Trid.* Seſſ. 14. c. 6. declarat, pœnitentem non eſſe vere, & coram Deo abſolutum, *ſi ſacerdoti animus ſerio agendi, & vere abſolvendi* deſit, & poſtea ſubjungit: *nec is eſſet, niſi ſalutis ſuæ negligentiſſimus, qui ſacerdotem joco ſe abſolventem cognoſceret, & non alium ſerio agentem ſedulo requireret.* Eadem eſt ratio de cæteris Sacramentis. Ex quibus infertur, quod non ſufficiat ſola intentio ponendi ceremonias externas; alias poſſet confici Sacramentum etiam cum intentione oppoſita non faciendi, quod facit Eccleſia, quod in *cit. propoſ.* eſt damnatum. Præterea intentio faciendi rem indifferentem ad eſſe Sacramentale non eſt ſufficiens ad valorem Sacramenti; atqui ſola intentio peragendi eos ritus, & externas ceremonias mere materialiter eſt intentio faciendi rem indifferentem ad eſſe Sacramentale: ergo non ſufficit. *Confirm.* ex Decreto *Leonis* X. ubi hic 12. Art. Lutheri damnatur: *Si confeſſus non eſſet contritus, aut Sacerdos non ſerio, ſed joco abſolveret, ſi tamen credat ſe abſolutum, veriſſime eſt abſolutus.*

58. Q. *II.* Unde ergo baptiſmus mimice collatus vim ſuam obtinuerit? ℞. Martyrologium Romanum nullibi baptiſmo mimice collato vim tribuit, ſed aſſerit tantum, Geneſium, cum illuderet myſteriis Eccleſiæ, ex inſtinctu divino ſubito immutatum, & rite poſtea baptizatum, ac martyrio coronatum fuiſſe. Juxta alios ſi baptiſmus ſine intentione collatus fuerit, Geneſius non vi illius baptiſmi, ſed vi amoris divini, quo ille ſubito divina gratia exarſit, ac vi contritionis, quam ſimul elicuit,

cuit, ſanctificatus fuit. Iterum juxta alios, Mimus jocoſe baptizans vere tamen intentionem habuit faciendi, quod faciunt Chriſtiani.

59. Ad hiſtoriam de S. Athanaſio, qui puer alios pueros ex joco baptizaſſe fertur, reſpondet *Viva* in Curſu Theol. pag. 7. diſſ. 3. q. 2. art. 2. ideo approbatum fuiſſe ab Alexandro Patriarcha Alexandrino baptiſmum illum, quia Athanaſius præſumebatur habuiſſe intentionem ſufficientem, eo quod interrogatus a Patriarcha dixerit, ſe voluiſſe facere, quod viderat Epiſcopum Alexandrinum feciſſe. Alii hanc hiſtoriam tanquam valde dubiam merito exiſtimant, quamvis referatur ex *Gratiano* ad C. Spiritus Sanctus 58. cauſ. 1. q. 1.

Casus II.

Edmundus Sacerdos vocatur a Sacriſtano ad excipiendas Confeſſiones; is ab initio paululum invitus, eo quod a componenda concione avocaretur, pacate tamen reſpondet: ſtatim veniam: mox ſepoſitis libris, & calamo pergit ad Confeſſionale, quin aliam intentionem præmittat; poſt abſolutionem anxius hæret, an ex defectu intentionis valida fuerit hæc abſolutio; tandem ſe ſolatur ex ſententia S. Th. in 4. diſt. 6. a. 2. Quod non requiratur intentio mentalis; item ex 3. p. q. 64. a. 8. ad 2. Quod ſuppleat illum defectum fides, ac devotio. Item quod in verbis, quæ profert Miniſter, exprimatur intentio Eccleſiæ, quæ ſufficiat ad perfectionem Sacramenti, niſi contrarium exprimatur ex parte Miniſtri.

60. Q. *I.* An Edmundus cenſendus ſit habuiſſe ſufficientem intentionem? ℞. Quamvis hic modus tam obiter accedendi ad Sacramenti adminiſtrationem ordinarie tenendus non ſit, in caſu tamen poſito prudenter cenſeri poteſt, Edmundum habuiſſe ſufficientem intentionem, ſcil. actualem directam, quamvis non reflexam; quia vocatus ad confeſſiones excipiendas hoc ipſo, quod dixerit, ***ſtatim veniam***, implicite dixit: ſtatim adminiſtrabo Sacramentum pœnitentiæ, quam voluntatem ſufficienter continuavit per acceſſum ad Confeſſionale; Hanc virtualiter habuit, actu excipiens confeſſionem, pœnitentiam injungens, & abſolvens, quæ omnia vi illius reſponſi, & in eo contentæ intentionis libere, & humano modo egit; ergo. Idem in ſimili caſu reſpondet ***Burgh.*** cent. 2. caſ. 62. cum ***Reginaldo***, & ***Diana***.

Digitized by Google

Diana. Conſentit *Gobat,* T. 1. Theol. Exper. n. 84. vide etiam *la Croix* lib. 6. p. 1. n. 59.

Neque dicas : Juxta n. 44. actualis intentio eſt actus advertenter & perceptibiliter imperans confeſſionem Sacramenti : atqui talem actum non habuit Edmundus advertenter ac perceptibiliter : ergo. ℞. D. Maj. eſt actus imperans advertenter reflexe N. directe vel exercite C. Edmundus reflexe quidem non advertit, quod actu habeat voluntatem conficiendi Sacramentum; eam tamen revera actualiter ita habuit, ut ſi reflexe de hoc actu cogitaſſet, dicere aliud non potuiſſet, quam: ſatis advertenter volui, & intendi id facere, ad quod vocabar, h. e. volui adminiſtrare Sacramentum pœnitentiæ. Signum autem ſufficiens habitæ intentionis actualis & directæ eſt, ſi quis præſens animo, & attente faciat, quod facit, etiamſi antecedenter reflexe, & expreſſe non dixerit vel cogitaverit : *intendo hoc facere.* Vide *La Croix* l. c. cum *Bellarm.* ubi addit ex *Herinx,* quod ſcrupuloſæ reflexiones ad intentionem potius devotionem impediant.

61. Q. *II.* An reſolutiones ex *S. Thoma* fuerint ſufficientes & rite applicatæ? ℟. *primo.* Si intellexerit, quod non requiratur intentio mentalis expreſſe manifeſtata, recte ſenſit: ſic enim S. Thomam explicant *Gonet,* & *Viva* l. c. ℟. *ſecundo.* Quod fides ac devotio ſuppleat defectum intentionis, perperam intellexit, cum hæc non ſit ſententia Angelici D., ſed aliorum ab ipſo relata: eatenus tamen fides ac devotio poſſunt dici ſupplere non quidem ipſum defectum omnis intentionis, ſed advertentiæ ſive reflexæ cognitionis illius, quatenus ex eo, quod ſibi præſens, attente, ac devote adminiſtraverit Sacramentum, quivis prudenter judicare poteſt, quod ad hanc actionem Sacramentalem ſufficientem habuerit intentionem, & quod dubium de ea ceu ſcrupulus merito ſit contemnendum. Idem ſenſus eſt de *tertia* ſententia *S. Th.* uti patet ibid. ex contextu.

62. Q. *III.* An defectum intentionis ſuppleat Chriſtus, aut Eccleſia. ℟. Etſi graves AA. id olim ſenſerint; poſt Conc. tamen Flor. & Trid. certum eſt, quod nullum fiat Sacramentum, ſi debita materia, vel forma, aut intentio miniſtri deſit. Unde hoc ſolatium ſpeculativum relinquimus iis AA. qui vixerunt ante Flor. & Trid. de quibus ait *Sporer* in Theol. Sacram. p. 1. c. 3. n. 160.

Nec

Nec credo D. Thom. vel alios ita ſenſuros fuiſſe, ſi poſt illa Concilia ſcripſiſſent.

63. Q. *IV.* An & qualis attentio requiratur?

℟. Requiritur talis attentio, ſive applicatio mentis, vi cujus Miniſter ita ſit præſens animo, ut externæ ceremoniæ rite & humano modo peragantur, debite pronuntietur forma, & convenienter applicetur materia; hinc voluntaria diſtractio ſub adminiſtratione Sacramenti juxta *Gobat.* l. c. n. 97. eſt peccatum veniale; mortale vero, ſi adſit periculum aliquid notabile omittendi, vel mutandi circa materiam, aut formam; vel ſi intercedat contemptus actualis, vel virtualis, qualem juxta *Tambur.* hic l. 1. c. 2. §. 1. is habere cenſendus eſt, qui nonniſi oſcitanter, & diſtractæ conſuevit adminiſtrare Sacramenta.

64. Q. *V.* Quomodo peccet, qui ſub actuali conſecratione, per notabilem partem Canonis *voluntarie* diſtrahitur? ℟. Sunt, qui cum *Tamb.* l. c. & aliis gravibus AA. cenſent, quod talis peccet graviter, eo quod ſit gravis irreverentia, in ſacrificio tam diſtracte agere cum Deo, quo profitemur illum eſſe ſumme venerandum. Juxta plures autem talis tantum peccat venialiter, modo non adſit periculum aliquid omittendi, aut contemptus n. præced. explicatus; quia tunc diſtractio nec ratione ſui, nec ratione periculi, aut contemptus eſſet gravis irreverentia, nec ratione præſentis Chriſti: alias voluntaria diſtractio ſub Communione etiam foret grave peccatum, quod eſt contra communem ita *Janſen* caſ. 88. n. 18. addit *Gobat* l. c. n. 97. majus eſſe periculum peccati mortalis propter diſtractiones in Confirmatione, & extrema Unctione, eo quod formæ horum Sacramentorum ſint prolixiores; ib. negat, everti eſſentiam Sacramentorum per diſtractiones. Plura de Sacr. in ſpecie.

Casus III.

Eleuſippus confeſſarius parvulos, alioſque rudes ſæpe ſub conditione abſolvit: ſi habeas ſufficientem rationem, & dolorem &c. Conſuetudinariis ordinarie dicit, dabo tibi abſolutionem, ſed ea conditione, ut evites hanc peccandi conſuetudinem.

65. Q. *I.* An ad conficiendum Sacramentum requiratur intentio abſoluta? ℟. Requiritur abſoluta, ita ut non

non ſufficiat conditionata niſi hæc ipſa tunc tranſeat actu in abſolutam. Quia actio Sacramentalis debet eſſe efficax; atqui conditionata non eſt talis, ſed ſola abſoluta; conditionata enim nihil ponit in eſſe, niſi ſubſiſtente conditione tranſeat in abſolutam; uti tranſit de præterito, vel præſenti reipſa ſubſiſtente: ergo. Ita *Sporer* cum *Comm.* l. c. n. 128. Unde peccat graviter, nec valide conficit Sacramentum ſub conditione de futuro, qua ſuſpenditur valor: *Ratio eſt*: quia non eſt in poteſtate Miniſtri poſita actione Sacramentali ſuſpendere valorem Sacramenti; imo ſi ſub adminiſtratione non intendat conferre validum Sacramentum, poſtea nec erit validum, ſive conditio impleatur, ſive non, quia actio Sacramentalis tunc non eſt, quando impletur.

66. Q. II. An Eleuſippus valide abſolverit ſub prima conditione? ℞. ad 1. valide abſolvit; quia fuit conditio de præſenti, quæ non ſuſpendit intentionem, & actionem, ſed facit eam ſtatim tranſire in abſolutam, & efficacem. *Laym.* L. 5. t. 1. c. 5. n. 13. ſimiles conditiones refert *Sporer* l. c. n. 129. v. g. *baptizo*, vel *abſolvo te, ſi adhuc vivis.* Eodem modo conditiones de præterito per ſe loquendo non invalidant Sacramentum, quia etiam iſtæ extra cauſam poſitæ, & jam tum abſolutæ ſunt, quando fit actio Sacramentalis; v. g. *Baptizo te, ſi baptizatus non ſis: abſolvo te, ſi concubinam e domo ejeciſti, ſi alienum reſtituiſti &c.*

67. Q. III. An, & quando licite poſſit ac debeat conſici Sacramentum ſub conditione de præterito, vel præſenti? ℞. 1. Nunquam licet Sacramentum *ſine rationabili cauſa* adminiſtrare ſub conditione de præterito, vel præſenti: qui enim ſub conditione profert formam Sacramentalem, conficit Sacramentum cum dubio, & incerto eventu aut effectu, adeoque Sacramentum exponit periculo nullitatis; ſi enim conditio intentioni adjecta non ſubſiſteret reipſa, Sacramentum vere eſſet nullum: ergo ſicut nunquam ſine gravi cauſa v. g. neceſſitatis licet adhibere materiam vel formam dubiam, ita nunquam abſque gravi cauſa neceſſitatis vel magnæ utilitatis licet Sacramentum conficere ſub conditione de præterito, vel præſenti. ℞. 2. Si vero adſit rationabilis cauſa neceſſitatis, vel quando urget prudens ratio dubitandi (& non tantum inanis ſcrupulus) an Sacramentum vere confectum, aut collatum ſit, aut hic & nunc

conferri

conferri poſſit, poteſt ac debet conferri Sacramentum ſub conditione de præterito vel præſenti; ut patet ex c. 2. *de* Bapt. L. 3. Decret. tit. 42. & ex praxi; nam Parochus, dum merito ac prudenter dubitat, an obſtetrix infantem rite baptizaverit, recte iterum baptizat ſub conditione; *ſi non ſis baptizatus*: ideo Eleuſippus in rationabili dubio, an puer, vel rudis (idem dicendum de moribundo) habeat ſufficientem uſum rationis, aut dolorem, recte addidit abſolutioni conditionem: *ſi habeas ſufficientem rationem, aut dolorem*, vel *ſi ſis debite diſpoſitus;* in tali enim caſu ipſa ratio prudens removet culpam ex parte Miniſtri. *Sporer* l. c. n. 128. Pariter, juxta *Babenſt.* T. 8. p. 1. D. 2. n. 16. Confeſſarius in *prudenti* dubio, an pœnitentem jam abſolverit, nec ne, licite addit conditionem: *Si nondum te abſolvi.* Ejuſmodi tamen conditiones conſultius ſola mente, quam verbo fiunt, ne forte pœnitens, ſi audiat, perturbetur.

68. Q. IV. An Eleuſippus valide abſolverit ſub altera conditione de futuro? ℞. Si conſuetudinarios abſolvendo ſub conditione intenderit tantum eos confirmare magis in ſerio propoſito vitandi occaſionem, valide & abſolute abſolvit: Si vero intenderit ſuſpendere abſolutionis effectum, donec purificetur conditio, invalide abſolvit juxta n. 65. De aliis conditionibus, præſertim quarum eventus humano modo non eſt cognoſcibilis, v. g. *baptizo te, ſi Deus te prævideat cras moriturum, vel ſi ſis prædeſtinatus*, uno verbo ſufficiat notaſſe, quod adjectio hujuſmodi conditionis numquam ſit licita.

69. *Porro obſerva* I. Intentio Miniſtri etiam debet eſſe *determinata ad certam materiam, & perſonam. Ratio eſt*; Quia intentio Miniſtri debet ferri in illud, quod per formas Sacramentorum ſignificatur: atqui per eas ſignificatur materia & forma determinata; ergo. *Confirm.* Intentio debet eſſe efficax; atqui efficax nequit eſſe, niſi tendat ad ſingularia, quæ ſunt determinata: ergo: *Ita Comm.* Hinc ſi Sacerdos haberet ante ſe duas hoſtias volens tantum unam conſecrare non determinando quam, neutra conſecraretur; intentio enim non eſſet determinata quoad materiam. Item ſi Cajum ablueres, & dirigeres formam baptiſmi ad Titium; falſa eſſet forma, & invalidus baptiſmus. Valet tamen Sacramentum, ſi error ſit tantum ſpeculativus circa perſonam, v. g. ſi Confeſſarius abſolvat Petrum, putans

Digitized by Google

eſſe Paulum, aut ſi quis baptizet maſculum, putans eſſe puellam: item qui putaret, unam tantum ſe habere hoſtiam, cum habeat duas ſibi cohærentes, probabilius conſecraret utramque. *Ratio eſt*, quia ordinarie eſt, & ſemper debet eſſe intentio conferendi Sacramentum perſonæ præſenti, non vero expreſſe reſtringitur ad hanc in individuo perſonam, vel ad hanc unicam hoſtiam, quam Sacerdos appoſuit, ſed ad materiam appoſitam, & ſibi moraliter approximatam, ergo quilibet cenſetur juxta hanc ordinariam intentionem conficere Sacramentum, *niſi eam expreſſe excludat.* Ita *SS. D. N. Bened. XIV.* L. 7. De Synod. C. 26. num. 1. docet, Epiſcopum, Ordines collaturum, laudabiliter quidem ſub cenſuris præcipere, ne quis canonico impedimento irretitus, aut ſine legitimo patrimonio ad S. Ordines accedat; improbat tamen omnino Epiſcopi proteſtationem, ſe non habere intentionem ordinandi irregulares, cenſuris innodatos, legitimo patrimonio, aut beneficio, vel litteris dimiſſorialibus ſui Ordinarii carentes. *Ibid. n.* 2. ſubjungit, ſi quis aliquo ex iis impedimentis detentus ordinetur ſub tali proteſtatione, cui alligata fuerit Epiſcopi intentio, talem iterum abſolute eſſe ordinandum: Si dubia ſit Epiſcopi intentio, ordinationem ſub conditione eſſe repetendam; denique infert: quare melius Epiſcopus prius de idoneitate ordinandorum inquiret, & ab illa proteſtatione circa intentionem abſtinebit.

Præterea Error circa perſonam obſtat valori matrimonii, hoc ipſo quod hic error obſtet valori contractus, ut dicetur de Matrimonio.

70. II. Non ſufficit ad valorem Sacramenti intentio tantum indirecta, ſed requiritur *directa.* Hinc non valet baptiſmus collatus ab ebrio, vel dormiente, qui voluit antea ſic conferre. *Primo.* Quia actio Sacramentalis debet eſſe actio humana: atqui actio poſita a plene ebrio, vel dormiente non eſt humana, cum non fiat libere, nec ex deliberatione rationis: ergo. *Secundo.* Talis actus non ſufficit ad contractum humanum; ergo multo minus ad actum Miniſtri, quem Chriſtus voluit eſſe diſpenſatorem fidelem myſteriorum Dei. *Tertio.* Pronuntiatio formæ in tali ſtatu non eſt locutio humana, quia non manifeſtat id, quod tum judicat: cum non habeat uſum rationis & judicii: ergo. Ita *La Croix* L. 6. p. 1. n. 55.

Digitized by Google

71. III. *Non licet, etiam ex gravi cauſa, ſimulare administrationem Sacramentorum*; ideoque peccaret graviter Sacerdos, qui metu mortis adactus ad conſecrandum, ficte tantum conſecraret. Vide propoſ. 29. ab *Innoc. XI.* damn. *Ratio* eſt; quia talis ſimulatio non tantum eſt gravis irreverentia in Sacramentum; ſed etiam reale mendacium in re gravi; talis enim exercite, & ipſo facto diceret, ſe conficere Sacramentum, cum tamen reipſa non conficeret. Atqui juxta *Innoc. III.* c. *Super eo.* De uſuris: *Neque pro vita defendenda licitum eſt mentiri.* Ergo. Adde, quod Sacerdos ille hoſtiam exponeret adorationi præſentium, & idololatriæ externæ a ſe ipſo committendæ. Sic *Innoc. III.* c. 7. de celebr. Miſſ. innuit, quod gravius peccet Sacerdos, qui ſimulat conficere corpus Chriſti, quam ille, qui conficit in mortali.

Confirm. ex reſolutione Congregationis Sancti Officii coram Pontifice habitæ die 6. Sept. 1625. quam refert Ss. D. N. *Bened. XIV.* Tom. II. Bullæ in litteris ad Archi-epiſcopum Tarſenſem, quæ incipiunt: *Poſtremo menſe,* de Baptiſmo Judæorum, ubi §. 20. ita habetur: *Sacra Congregatio univerſalis Inquiſitionis habita coram Sanctiſſimo, relatis literis Epiſcopi Antibarenſis, in quibus ſupplicabat pro reſolutione infraſcripti dubii: An cum Sacerdotes coguntur a Turcis, ut baptizent eorum filios, non ut Chriſtianos efficiant, ſed pro corporali ſalute, ut liberentur a fœtore, comitiali morbo, maleficiorum periculo, & Lupis, an in tali caſu poſſint ſaltem ficte eos baptizare, adhibita Baptiſmi materia ſine debita forma? Reſpondit negative, quia Baptiſmus eſt janua Sacramentorum, ac proteſtatio fidei, nec ullo modo fingi poteſt.*

72. *Neque dicas*, ſimulationem formalem quidem eſſe illicitam, h. e. illam, quæ fit cum voluntate directa decipiendi; licitam verò videri ſimulationem materialem, quæ fit ob juſtam cauſam v. g. ob metum gravem, permittendo tantum aliorum deceptionem; fere ſicut per æquivocationem directe non intenditur, ſed ex juſta cauſa tantum permittitur aliorum deceptio, ut dictum eſt P. 1. n. 537. ℞. Quoties ſimulatio externa eſt Deo injurioſa, nullatenus licet, nequidem ad declinandam mortem: ſic nullam ob cauſam licet ficte pejerare, blaſphemare ſine animo blaſphemandi, aut exterius tantum thus adolere idolo abſque animo adolendi, tacere aut diſſimulare fidem, quando Catholicus a poteſtate pu-

Digitized by Google

blica de ea interrogatur; ut conſtat ex propoſ. 18. ab *Innoc. XI.* damn.: ergo etiam ejuſmodi ſimulatio materialis tantum eſt illicita, quia eſt Sacramentis injurioſa: Reverentia enim illis debita non tantum exigit, ut ſancte, ſed etiam ut ſincere tractentur. Addit *Viva* in propoſ. 29. ab *Innoc. XI.* damn. n. 14. quod in theſi proſcripta fuerit tantum quæſtio de ſimulatione materiali: ergo ſub hoc ſenſu etiam tantum fuit damnata.

73. Ex his reſolves 1. Non licet proferre verba conſecratoria ſine intentione conſecrandi, ſi Sacerdoti ab hæretico vel venefico intentaretur mors, niſi conſecraret omnem panem in foro extantem. Ita *Viva* l. c. n. 2.

74. 2. Non licet hoſtiam non conſecratam pro conſecrata præbere peccatori, quem Sacerdos ex ſola confeſſione ſcit eſſe indignum Euchariſtia; imo nequidem licet, etſi Sacerdos cum hoſtia non conſecrata teneat ſimul aliam conſecratam, ut circumſtantes debitum objectum ſuæ adorationis habeant; tum quia Sacerdos mentiretur, & adſtantes deciperet; ſignificaret enim ſe dare hoſtiam conſecratam, quam non daret; tum quia præberet adſtantibus occaſionem adorandi hoſtiam non conſecratam, tum quia ipſe externam adorationem illi exhiberet; quæ omnia ſunt illicita. Ita *Duarte V. Simulatio*, n. 535., ubi contrariam ſententiam vocat prorſus improbabilem & falſam, *Suarez* intolerabilem. *Viva* l. c. n. 10. cum *Henriq.* ait, licitum eſſe in tali caſu, ſi præbeatur hoſtia conſecrata peccatori occulto, ſed ſtatim retrahatur, & in ciborio reponatur, ſi id fieri poſſit: ſi vero aliter fieri non poſſit, porrigenda eſt hoſtia conſecrata, ne talis peccator diffametur, aut Confeſſionis ſigillum frangatur, juxta exemplum Chriſti, qui potius Judæ proditori S. Corpus ſuum porrigere voluit, quam infamare illum.

75. 3. Non licet confeſſario verba abſolutionis ficte proferre, h. e. cum intentione non abſolvendi ſupra indiſpoſitum, etſi graviſſima mala ei eſſent intentata; quia & hoc modo mentiretur non ſine gravi irreverentia Sacramenti.

76. *Q. I. Quid ergo agendum Confeſſario, qui, ſi indigno negaret abſolutionem in conſpectu plurium adſtantium, proderet indignitatem peccatoris, & violaret ſigillum?* ℟. Non deberet ficte formam abſolutionis pronuntiare, nec liceret ſubmiſſa voce dicere: *Neutiquam*, & poſtea clara voce addere: *Ego te abſolvo*; ſed debe-

ret

ret aliud, v. g. *Miſereatur tui*, recitare, & data ſola benedictione pœnitentem, NB. *prius monitum de non impertienda abſolutione*, dimittere. *Ratio* eſt; quia ſic non adhibetur forma Sacramenti: ergo nec in tali ſimulatione irrogatur Sacramento injuria, neque hoc modo intendit decipere adſtantes, ſed non prodere indignitatem hominis, & non violare ſigillum. Ita *Viva* contra *Card.* l. c. *Duarte* l. c. n. 537. & ſeq. Eodem modo non peccat, qui ingreditur confeſſionale ea intentione, ut conſulat Confeſſarium, quia ingredi confeſſionale ſine animo ſimulandi Sacramentum eſt res de ſe indifferens.

77. *Neque dicas*: Juxta eundem *Viva* l. c. n. 12. ob urgentem metum gravem licet ſimulare contractum matrimonialem, v. g. *ſi Elesbaan poſt celebrata ſponſalia peccaverit cum Eugenia ſorore ſponſæ ſuæ, ac propter impedimentum dirimens ex hac copula ortum nolit implere promiſſionem: ad vitandam autem mortem, quam ei parentes ſponſæ minitantur, poteſt contrahere matrimonium cum intentione ſe non obligandi, & ſimulandi contractum.* Ergo a pari. ℟. cum cit. *Viva* C. Ant. N. Conſ. *Ratio* eſt; quia dum contractus matrimonialis ſimulatur, non ponitur materia aut forma Sacramenti, nempe mutuus conſenſus: econtra dum quis ſimulat adminiſtrationem Sacramenti, v. g. pœnitentiæ, dicendo, *Ego te abſolvo*, ſine animo abſolvendi, tunc ponit formam a Chriſto inſtitatam ad conficiendum hoc Sacramentum. Adde, quod in Sacramento Matrimonii magis attendatur ad conſenſum internum, quia contractus non qualiſcunque, ſed verus & internus, quamvis per ſigna externa manifeſtetur, eſt materia matrimonii: In aliis vero Sacramentis magis attenditur ad ſigna externa; & ideo hæc nunquam licet ſimulare ob urgentem metum.

78. Contrarium reſolvit *Duarte* l. c. n. 540. ubi pro praxi ſuadet, ut talis ſponſus ad S. Pœnitentiariam pro diſpenſatione ſuper impedimento recurrat, vel de eo cum Epiſcopo conferat. *Quid autem, ſi res moram non patiatur?* ℟. Tunc manet probabilis ſententia *Vivæ*, quam, ut ipſe ait, docent communiter cum *Palao*. Vel ſaltem juxta hanc probabilem poſſet contrahere cum intentione petendi diſpenſationem ſuper impedimento.

79. IV. Denique ſufficit in Miniſtro ſex primorum Sacramentorum intentio coacta, quam is nollet quidem habere, nunc tamen habet, quia ab extrinſeco cogitur:

tur: v. g. *Si Parochus a Satrapa cogatur baptizare in ædibus privatis, etſi antea abſolute noluerit, niſi in templo baptizare, ex gravi tandem metu cedit coactioni, & baptizat;* tunc ſufficit hæc intentio coacta: eſt enim actio humana, ſimpliciter libera, capax meriti & demeriti, & tantum ſecundum quid involuntaria. Ita *La Croix* L. 6. p. 1. n. 60.

Excipe Matrimonium, ad quod Eccleſia requirit perfectiorem libertatem, ut infra dicemus.

C A S U S IV.

De Sanctitate Miniſtri.

Eraſmus a juventute vitiis addictus, abſolutis ſtudiis factus Diaconus ordinarie miniſteria ſui Ordinis obit in ſtatu peccati mortalis: factus Sacerdos in eodem ſtatu peccatorum ſacra legit, excipit confeſſiones, S. Communionem diſtribuit, aliaque Sacramenta adminiſtrat, ritus in Eccleſia uſitatos vel plane omittendo, vel contemptim tractando.

80. Q. I. An Eraſmus Diaconus obeundo in ſtatu peccati mortalis officia Ordinis; v. g. cantando ſolemniter Evangelium peccaverit mortaliter? ℟. Probabiliter non peccavit graviter: quia tales actus, licet exerceantur ex officio, non tamen ſunt confectivi alicujus ſacramenti, nec producunt aliquam ſanctitatem internam ex opere operato; nec immediate verſantur circa Euchariſtiam, ſicut illius diſtributio. A peccato tamen veniali excuſandus non eſt, hoc ipſo, quod ſolemni ritu exerceat talem actum, ad quem eſt conſecratus. Ita *Lugo* hic n. 152. *Bernal. Henriq.* L. 10. C. 13. n. 3. cum plurimis. Contra *Sylveſt. Victoria, Cajet.* Noſtram reſponſionem *Suar.* P. 3. D. 16. q. 65. Sect. 3. vocat ſecuram & in rigore veram; ubi tamen addit, quod ille Sub-vel Diaconus peccaret graviter, qui haberet animum frequenter exercendi ejuſmodi actus ſolemniter in ſtatu peccati mortalis, vel ſi habeat hanc conſuetudinem; eo quod talis conſuetudo vel propoſitum videatur oriri ex contemptu formali, vel virtuali. Sic explicat illud *Greg. IX.* c. ult. de temp. Ordinat. ubi de notoriis criminibus agitur.

81. Juxta eundem *Suar.* l. c. pariter excuſantur a peccato gravi, qui in minoribus ordinibus conſtituti exercent actus illorum ordinum in ſtatu peccati mortalis.

Tum

Tum quia valde remoti ſunt a proprio actu ſacrificandi, vel miniſtrandi Sacramenta; tum quia non ſatis conſtat, ordines minores eſſe Sacramenta. 2. Nec peccat graviter Clericus, qui in peccato mortali tangit res ſacras, v. g. calicem, corporale &c. ſecluſo contemptu, aut ſcandalo; tum quia hæc cenſetur materia levis, tum quia de nullo conſtat præcepto, unde tanta malitia colligatur. 3. Nec peccat graviter Epiſcopus in mortali conficiendo Sacramentalia; qualia ſunt Conſecratio templi, Benedictio Abbatis, Veſtium ſacerdotalium, Aquæ luſtralis, Cinerum &c. confectio Chriſmatis & Olei infirmorum, collatio primæ Tonſuræ; quia hæ non ſunt moraliter actiones Chriſti, nec conferunt immediate ſanctitatem animæ. Idem ſentiendum de prædicatione verbi Dei. *Suarez* ibid. Nec peccat graviter Sacerdos ſolemniter benedicens nuptias. Vide *La Croix* l. c. n. 96. contra *Lugonem*, *Gonet* & alios.

82. Q. II. An & quomodo peccaverit Eraſmus conficiendo & diſtribuendo in peccato gravi S. Euchariſtiæ Sacramentum? ℟. ad 1. Sacrum legendo in ſtatu peccati mortalis peccavit graviter 1. conficiendo: 2. ſuſcipiendo indigne: 3. peccavit miniſtrando, & quidem ſibi indigno. Sufficit tamen in confeſſione dicere: Celebravi Miſſam in peccato mortali, & diſtribui S. Comm. *La Croix* l c. n. 93. Meminerint Sacerdotes acceſſuri ad Sacrificium tremendum, quæ in V. T. a Deo fuerint ſtatuta. *Levit.* 21. *Incenſum & panes offerunt Deo, & ideo ſancti erunt Deo ſuo.* Ib. c. 22. *Sacerdotes, qui accedunt ad Dominum, ſanctificentur, ne percutiat eos.*

℟. ad 2. Juxta veriorem ſententiam diſpenſando Fidelibus Euchariſtiam peccavit graviter. *Ratio* eſt; quia hæc diſpenſatio eſt ſacrum & graviſſimum miniſterium: ergo etiam gravis irreverentia eſt, in mortali illam exercere. *Confirm.* Diſpenſans Euchariſtiam vere repræſentat perſonam Chriſti, ſicut is in ultima Cœna cum Apoſtolis diſpenſavit; ergo talis gravem irreverentiam committit in Chriſtum, Sanctiſſimum ejus corpus diſpenſando in eo ſtatu, in quo ſcit ſe eſſe hoſtem Chriſti, & mancipium diaboli. Hinc *Iſaias* c. 25. monet: *Mundamini, qui fertis vaſa Domini.* Ita *Sylv. Suar.* l. c. *Valent. Bonacina.* D. 1. q. 3. p. 2. n. 13. *Laym.* L. 5. t. 1. C. 5. n. 7. & alii. Contrarium tenet *Vaſq. Lugo, Sporer* hic n. 172. & multi cum *Diana*; cum quibus

Si dicas 1. Diſpenſans Euchariſtiam non conficit Sacramentum; ergo non eſt miniſter Sacramenti, ergo nec in eo requiritur ſanctitas miniſtri. ℞. D. Conſ. ergo non eſt miniſter ſicut in aliis Sacramentis, in quibus ipſa confectio eſt miniſtratio C. non eſt vere diſpenſans aut miniſter modo huic Sacramento ſpecialiter conveniente N. Conſ. Sacramentum Euchariſtiæ, modo aliis Sacramentis non communi, eſt permanens, ergo etiam longe alter adminiſtratur; nempe *conficiendo* & *diſpenſando*: ergo congruum eſt, ut non ſolum conficiens, ſed etiam diſpenſans ſit fidelis miniſter, & congrua puritate miniſtret.

Si dicas 2. Sacerdos in mortali conſtitutus, & ab uno altari ad aliud portans S. Hoſtiam, vel cum illa dans benedictionem non peccat graviter: ergo nec eam porrigens Fidelibus. ℞. N. Conſ. Solum transferens Euchariſtiam de uno loco in alium non diſpenſat Corpus Chriſti, neque ponit actionem proxime ordinatam ad gratiam ſuſcipienti conferendam ex opere operato, ſicut diſtribuens Euchariſtiam: ergo. *Confirm.* Sacerdos diſtribuens Euchariſtiam vere dicitur Miniſter Chriſti, & Diſpenſator Myſterii Dei, & quidem Altiſſimi: ergo recte ab eo exigitur, ut *fidelis* ſit diſpenſator & juſtus.

83. *Si dicas* 3. Ergo Sacerdos in mortali conſtitutus tot peccata committit, quot hominibus diſpenſat Euchariſtiam actu continuo ſucceſſivo. *Bonacina* cum *Conink* l. c. n. 15. hoc concedit, eoquod ſingulæ diſtributiones ſint actiones completæ & numero diverſæ. Sed ℞. probabilius talis Sacerdos unicum mortale committit; quia ex parte communicantium tota hæc diſtributio ſe habet per modum unius Convivii, ex parte autem Sacerdotis adminiſtratio ſe habet per modum unius miniſterii compoſiti ex pluribus quaſi partialibus actibus. Unde juxta *Stoz* L. 1. p. 3. n. 341. ejuſmodi Sacerdos ſufficienter ſe accuſat in Confeſſione, quod in mortali pluribus ſine interruptione præbuerit Euchariſtiam.

84. Q. *III.* An & quomodo peccet Sacerdos in mortali abſolvendo pœnitentes? ℞. Toties peccat graviter, quoties abſolvit; quia ſingulæ abſolutiones ſunt diverſa novi Sacramenti confectio, neque integrant unam totalem abſolutionem; ergo nec poſſunt ſumi per modum unius judicii compoſiti ex pluribus actibus, ſicut multorum

torum comeſtio aut ſumptio Euchariſtiæ ad eandem menſam dicitur unum convivium, aut unica cœna Domini. Ita *Bonac. Eſcob. Dicaſt. Platel.* de Sacram. num. 74. Alii cum *Lug. Diana, Gobat, Stoz*, l. c. num. 340. dicunt, probabile eſſe, quod tantum ſemel peccet graviter; eo quod videatur eſſe unum miniſterium, adeoque ſufficere, ſi dicat in confeſſione; *ſemel abſolvi plures in mortali.*

85. Q. *IV.* An peccet Sacerdos in mortali conſtitutus, niſi antequam excipiat confeſſiones, ipſe confiteatur, ſed tantum eliciat contritionem? ℟. cum *Suar.* l. c. Sect. 3. quamvis major ſit præparatio & omnibus in praxi ſuadenda, quæ fit per confeſſionem; ſufficit tamen prius elicere contritionem, quam detur abſolutio a peccatis, ſiquidem obligatio confitendi ſingularis ante ſumptionem Euchariſtiæ habeatur ex proprio & ſpeciali præcepto; ut conſtat ex *Trid.* ſeſſ. 13. Can. 11. *Et ne tantum Sacramentum indigne, atque ideo in mortem, & condemnationem ſumatur; ſtatuit, atque declarat ipſa S. Synodus illis, quos conſcientia peccati mortalis gravat, quantumcunque etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia confeſſarii, neceſſario præmittendam eſſe Confeſſionem Sacramentalem.* Adeoque Sacerdos celebraturus Miſſam propter ſumptionem Euchariſtiæ tenetur prius ſub gravi obligatione confiteri, ſi habeat copiam Confeſſarii, non item adminiſtraturus alia Sacramenta.

86. Q. *V.* An teneatur Miniſter ritus in Eccleſia uſitatos Sacramenta adminiſtrando ſervare? ℟. *Affirm.* & quidem ſub gravi obligatione; quia illi ritus ſunt actiones pertinentes ad virtutem Religionis, ſpectant enim ad decentem Sacramentorum adminiſtrationem, excitandam devotionem, & inſtitutæ ſunt ad ſacram ſignificationem; præcipue autem, quia Eccleſiæ præceptum circa hos ritus eſt de re gravi; præterea neglectus earum Ceremoniarum induceret maximam difformitatem in adminiſtrandis rebus ſacris. *Confirm.* ex *Trid.* Seſſ. 7. Can. 13. *Si quis dixerit, receptos, & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus, in ſolemni Sacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato a Miniſtris pro libitu omitti, aut in novos alios per quemcunque Eccleſiarum Paſtorem mutari poſſe, anathema ſit.* Excuſatur a peccato, qui urgente neceſſitate ceremoniam tantum accidentalem omittit: peccat vero graviter, qui aliquem

aliquem ritum, licet tantum accidentalem ex contemptu omittit, judicando eſſe tantum inanem vel ineptam Ceremoniam; quia hic contemptus redundat in ipſam Eccleſiam. Ita *Suar.* l. c. Sect. 5. ubi addit, quod ſecluſo contemptu hic admittenda ſit parvitas materiæ in omiſſione, ex judicio prudentum æſtimandæ.

87. *Ad alios caſus hic reſolvendos* Obſerva I. Contrahens matrimonium in mortali ſatisfacit in Confeſſione dicendo, quod in eo ſtatu peccati contraxerit matrimonium, quamvis probabiliter ut ſuſcipiens, & ut miniſtrans Sacramentum dupliciter peccet: *La Croix* L. 6. p. 1. n. 93.

88. II. *Non licet petere vel recipere Sacramentum a Miniſtro indigno, præſertim non tolerato* (h. e. tali, qui nominatim per ſententiam declaratus eſt excommunicatus vel ſuſpenſus, vel qui eſt notorius Clerici percuſſor) excepto baptiſmo in caſu neceſſitatis, & pœnitentia in articulo mortis. *Ratio eſt*: quia non licet ab alio petere id, quod ipſe ſine peccato præſtare nequit, alias cooperareris alterius peccato: atqui ejuſmodi indignus Sacramentum adminiſtrare non poteſt abſque peccato extra caſum neceſſitatis; ergo. Ex eadem ratione non licet petere, nec recipere Sacramentum ab indigno licet tolerato, *quem moraliter conſtat peccaturum miniſtrando*, ſi alius adſit probus, ac dignus Miniſter; quia quilibet ex lege Charitatis tenetur impedire peccatum proximi, quando hoc facile, & ſine gravi ſuo incommodo poteſt impedire: ergo. Si vero adſit juſta ac gravis cauſa v. g. ſi urgeat præceptum confitendi, aut ſumendi Euchariſtiam, nec poſſit abſolute, vel non ſine gravi incommodo adiri alius Miniſter dignus, licet petere, & recipere Sacramentum ab indigno tolerato, h. e. tali, qui licet in peccato gravi conſtitutus ſit, nominatim tamen denuntiatus non eſt tanquam excommunicatus &c. quia tunc ipſa urgens neceſſitas, aut gravis cauſa excuſat, quo minus tenearis impedire alterius peccatum, & permittit petere id, quod alius ex ſola malitia ſua non daturus eſt ſine peccato. Multo magis id licet, ſi certo non conſtet de Miniſtri malitia, ut habetur in c. *Veſtra* 7. de Cohab. Cler. *ſine dubitatione itaque teneatis, quod a Clericis & Presbyteris, quanquam fornicariis, quamdiu tolerantur, nec habent operis evidentiam, licite divina myſteria audiantur, & alia recipiantur Sacramenta Eccleſiaſtica.*

89. III.

89. III. Qui ſcienter confert Sacramentum indigno, ſeu non rite diſpoſito, *per ſe* loquendo, peccat mortaliter; tum quia talis cooperatur indignæ ſuſceptioni, & conſequenter alieno peccato; tum quia in re gravi agit contra obligationem officii ſui, vi cujus tenetur fideliter diſpenſare Sacramenta, juxta illud 1. Cor. 4. 2. *hic jam quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur.* Denique agit contra expreſſam voluntatem Chriſti id vetantis *Matth.* 7. v. 6. *nolite dare Sanctum canibus*, h. e. indignis. Quando per accidens licite conferatur Sacramentum indigno; dicetur de Sacramentis in ſpecie.

90. Unde Infertur 1., quod Miniſter Sacramenti debeat prudenter ſaltem poſſe præſumere, ſuſcipientem eſſe dignum; alias non eſſet prudens, & fidelis diſpenſator, ſeque exponeret periculo miniſtrandi indigno, & privandi Sacramentum ejus effectu primario. Is autem ſufficientem cautelam, vel diligentiam cenſetur adhibere, qui ſolicite attendit ad praxin Eccleſiæ, ad naturam cujuſque Sacramenti, & qui procedit juxta commune judicium proborum, ac prudentum. Sic in Sacramento Pœnitentiæ accuratior requiritur notitia diſpoſitionis, utpote quæ requiritur ad valorem Sacramenti, & ſine accurata, quantum fieri decet, notitia non poteſt debite ferri ſententia Confeſſarii Judicis. Hinc etiam pro conferendis digne Ordinibus juxta Trid. accuratum præmitti oportet examen.

91. Infertur 2. Quod peccatori publico publice petenti aliquod Sacramentum, excepta Pœnitentia, negari illud debeat, uti etiam occulto peccatori occulte petenti, cui ſcil. ſine ſcandalo, & ſine ejus infamia denegari poteſt; *excipe* caſum, quo indignitas cognita eſt ex ſola confeſſione Sacramentali, ut ait *Gobat.* l. c. n. 271. contra *Antoine.* Vide *S. Th.* P. 3. q. 80. a. 6. Nomine publici peccatoris intellige illum, qui de crimine vel juridice convictus eſt; vel ſi illud commiſerit in loco publico coram multis; vel quando fama delicti ex ſufficientibus indiciis orta jam ad multos pervenit, & tamen nulla veroſimilis præſumptio eſt emendationis, vel pœnitentiæ. Non tamen ſufficit ſuſpicio levis, imo nec probabilis de indignitate, ſed exigitur violenta, quia ſola probabilis relinquit prudens dubium, in dubio autem quiſque habendus eſt probus. Violenta autem ſuſpicio nequit probabili ratione deponi, ergo gignit moralem

talem certitudinem de indignitate. *Ita Gobat.* l. c. n. 269. cum *Suar.*

92. IV. Miniſter, qui ex officio curam gerit animarum, non tantum ex Charitate (quæ obligat etiam cæteros, qui paſtores animarum non ſunt) ſed etiam ex juſtitia tenetur adminiſtrare Sacramenta ſubditis rationabiliter petentibus. Vide *Trid.* ſeſſ. 23. C. 1. de Reform. *Ratio eſt*: Quia talis Miniſter ad hoc ſe obligavit, dum admiſit officium paſtoris; ideoque accipit ſtipendium, & ſuſtentationem a ſubditis, ut fideliter præſtet illa, quæ ſunt boni paſtoris; inter hæc autem facile præcipuum eſt adminiſtrare Sacramenta.

93. Hinc inferes 1. Quod ille Curatus peccet graviter, qui Sacramenta juſte, & rationabiliter petentibus denegat. 2. Qui in iis adminiſtrandis frequenter ſe ita difficilem, & moroſum præbet, ut homines ab uſu Sacramentorum abſterreat. 3. Maxime peccat, qui ægrotos, & moribundos ex negligentia, vel incuria deſtituit neceſſariis auxiliis ſpiritualibus. Vide *Gobat* t. 1. Theol. exper. n. 108. & 112.

CAPUT III.

De Subjecto, & effectibus Sacramentorum.

§. I.

Prænotanda.

94. I. Circa *Subjectum Sacramentorum* ex conſenſu TT. tanquam certum ſupponitur 1. Solum hominem viatorem eſſe ſubjectum Sacramentorum: hic enim nomine ſubjecti intelligitur is, qui recipit Sacramentum, & eſt capax effectus Sacramenti; atqui ſolus homo viator eſt capax illius: ergo. 2. Non omnes homines eſſe omnium Sacramentorum capaces; ſic fœminæ capaces quidem ſunt Baptiſmi, Confirmationis &c. non tamen Ordinis. 3. Ut ſuſcipiens Sacramenti effectum percipiat, Sacramentum ſuſcipiendum eſſe non tantum valide, ſed etiam licite; ad utrumque requiritur aliqua diſpoſitio; de hac modo agemus; quæſtio autem procedit tantum de adultis; Infantes enim, & perpetuo amentes baptizantur, quin ſe prius diſponant per actum propriæ voluntatis, utpote cujus ſunt incapaces; unde eorum intentionem conſetur ſupplere Chriſtus, & Eccleſia, ſicut in civilibus

bus Tutor ſupplet pro pupillo. *Ratio* horum eſt voluntas Chriſti, volentis per Sacramenta tantum ſanctificare hominem viatorem, & ſimul volentis, non quemlibet eſſe cujuslibet Sacramenti ſubjectum, quæ voluntas nobis tum a ſcriptura, tum ab infallibili Eccleſia manifeſtatur.

„Diſpoſitio in baptizando, ſi eſt infans, (ut ſupra „dictum) aut perpetuo amens, nulla requiritur; ſi vero, „adultus, tres circumſtantiæ dari poſſunt: 1. Si jam „prius ſit *juſtificatus* per charitatem, aut contritionem, „requiritur ſola intentio, ſaltem habitualis recipiendi „baptiſmum. 2. Si non ſit juſtificatus, ſolum tamen ha- „beat peccatum *originale*, ſufficit fides, ſpes, & pro- „poſitum ſaltem virtuale ſervandi obligationes hominis „Chriſtiani: *accedentem enim ad Deum oportet credere &c.* „ad Hebr. 11. 3. Si habeat etiam peccatum *perſonale*, „requiritur inſuper ſaltem attritio ſupernaturalis. Quod „ſi *reviviſcere* ponatur poſtea Baptiſmus valide ſed in- „fructuoſe ſuſceptus, diſtinctio eſt adhibenda: vel „obex in baptiſmo fuit ſolum *privativus*, id eſt, omiſ- „ſio alicujus diſpoſitionis præviæ; & ſufficit ſupplere, „quod eſt omiſſum: vel obex *poſitivus* novum mortale „poſt vel ſub actuali forma baptiſmi admiſſum: & re- „quiritur contritio, vel attritio cum Sacramento pœ- „nitentiæ.

95. II. Sacramentum ſuſcipitur *valide tantum*, quando confertur ſubjecto capaci ſecundum debitam materiam, formam, & intentionem tum Miniſtri, tum recipientis: *valide & licite tantum* ſuſcipitur, quando quoad debitam materiam & formam, & intentionem ſubjecto quidem capaci, ſed habenti obicem negativum ſive materialem confertur. *Obex materialis* ſive *negativus* eſt inculpabilis omiſſio diſpoſitionis neceſſariæ ex ignorantia aut impotentia inculpabili. Fictio ſeu *obex formalis*, aut *poſitivus* ponitur, quando quis voluntarie & ſcienter cum peccato mortali ſuſcipit Sacramentum; adeoque cum obice tantum materiali ſuſcipitur quidem Sacramentum abſque peccato, ſed & ſine gratia. Denique *valide, licite*, & *fructuoſe* ſimul ſuſcipitur Sacramentum, quando cum fructu & effectu Sacramenti, ſive quando non tantum confertur ſecundum debitam materiam, formam, & intentionem conferentis, ſed & cum debita diſpoſitione ſuſcipientis. Porro Sacramenta dicuntur ſuſcipi ficte in duplici ſenſu: *primo in ſenſu vulgari*, quando quis ſimulat ſe ſuſcipere Sacramentum, cum

tamen

COLLEGE
NEW JERSEY

tamen non habeat voluntatem illud ſuſcipiendi: Sacramentum cum tali fictione eſt, & manet nullum. Adeoque nunquam poteſt reviviſcere. *Secundo in ſenſu Theologico*, quando Sacramentum ſuſcipitur valide quidem, ſed cum obice ſive impedimento gratiæ; ſic Sacramentum dicitur validum, ſed informe, vide dicta n. 3.

„Q. *I.* An Sacramenta valide & ficte ſuſcepta remo„to obice reviviſcant & gratiam cauſent?

„℞. *Reviviſcunt ad gratiam Baptiſmus, Ordo, & „Matrimonium*, imo probabilius *omnia* excepto ſolo „Sacramento Euchariſtiæ. *Sit caſus*: Titius valide, ſed „cum peccato, nulla attritione retractato, ſuſcipit Ba„ptiſmum, deinde init cum Berta matrimonium; hac „mortua ordinatur in ſtatu peccati mortalis; tandem „concipit perfectam contritionem, aut attritionem cum „Sacramento Pœnitentiæ, probabilius tempore remoti „obicis Baptiſmus remittit peccatum originale, & per„ſonalia ante Baptiſmum commiſſa; Sacramentum Ma„trimonii & Ordinis operantur ſuas gratias proprias; „Euchariſtiæ tamen interea ſacrilege ſuſceptæ nihil „operantur. *Rat. ex S. Thoma, S. Aug. Caſtrop. & „multis aliis.* 1. Alias peccatum *originale*, quod juxta „Trid. S. 6. c. 4. proprie, adeoque tanquam a cauſa „deletur a Baptiſmo, non poſſet remitti: *non per ba„ptiſmum in re*, ut qui ponitur infructuoſus; *nec per „Baptiſmum in voto*, quia contritio ſequens non poteſt „eſſe votum baptiſmi, utpote jam valide ſuſcepti, & „non iterandi. 2. Eſſet nimis difficile, ſi *Conjuges & „Sacerdotes* perpetuo carere deberent gratia data ad „obligationes diuturni ſæpe Matrimonii & Sacerdotii; „maxime cum Character hujus connaturalem habeat „connexionem cum gratia Ordinis & Ordo iterari non „poſſit. Neque vero par eſt ratio *cum Euchariſtia*, in „qua ſequeretur ex reviviſcentia abſurdum hoc, quod „Sacerdos per 50. annos ſacrilege celebrans, in arti„culo mortis contritus, conſequeretur omnem illam „gratiam, quam acquiſiviſſet, ſi quotidie digne cele„braſſet, quod eſt contra perſuaſionem omnium. *V. La„croix.* E contra Euchariſtia, ſi removeatur obex, an„tequam conſumptæ ſint ſpecies, cauſat gratiam, ut te„nent plurimi cum D. Thoma, quia cum ſubjectum jam „ſit diſpoſitum, & cum permanente Sacramento adſit „author omnis gratiæ, non videtur negandum, quod

„gra-

„gratiam cauſet; hinc qui ſacrilege communicavit, ſi „ſtatim conteratur, antequam ſpecies ſint conſumptæ, „accipit effectum Sacramenti.

„*Dices.* 1. Baptiſmus præcedens in re poteſt dici „*conditio*, & contritio, vel Sacramentum Pœnitentiæ „ſubſequens *cauſa* deletiva peccati ante Baptiſmum „contracti. 2. Non poteſt dici, qualis *diſpoſitio* requi„ratur ad reviviſcentiam. 3. *Opus mortuum*, e. g. ora„tio in peccato peracta, nunquam reviviſcit ad meri„tum: ergo neque Sacramentum. 4. *Omnis cauſa* ha„bens virtutem activam remoto impedimento operatur: „ergo etiam Euchariſtia .... ℟. *Ad* 1. N. quia ſic nec „Trid. ſumitur *in ſenſu proprio*, nec probatur, quod „*Pœnitentia* habeat talem virtutem, *Ad* 2. Si peccatum „eſt *ante Baptiſmum* ſolummodo commiſſum, requiritur „& ſufficit diſpoſitio alias ad Baptiſmum requiſita, e. g. „attritio. Si *in Baptiſmo* ita eſt commiſſum, ut pecca„tum datum ſit in ultimo inſtanti, quo complebatur „Baptiſmus, requiritur probabilius vel contritio, vel „attritio cum Pœnitentiæ Sacramento, ſeu medium de „ſe juſtificativum; quia jam fuit peccatum hominis „Chriſtiani, & materia Sacramenti Pœnitentiæ. *Ad* 3. „N. C. Quia Sacramentum operatur ex virtute Chriſti, „& *opere operato. Ad* 4. *D. A. omnis cauſa neceſſaria, &* „*phyſica* C. A. intentionalis & libera N. A.

„Q. 2. An Sacramentum Pœnitentiæ poſſit eſſe vali„dum & informe?

„De reliquis Sacramentis, maxime initerabilibus, id „omnes facile admittunt; ſpecialis difficultas eſt in Pœ„nitentia, quæ requirit dolorem & propoſitum. *Sit* „*caſus.* Cajus committit duo mortalia, furtum & impie„tatem erga parentem: oblitus furti dolet ſolum de „impietate ex motivo huic ſoli proprio; fructum non „operatur Abſolutio Sacramentalis ob gemina illa Theo„logiæ principia: *In hac providentia non remittitur unum* „*peccatum ſine altero:* & *Nullum remittitur peccatum ſine* „*retractatione.* Quær. modo, an tamen hæc confeſſio „ſit valida, ut deinceps impietatem commiſſam non de„beat confiteri?

„℟. Quamvis utraque ſententia probabiliter propu„gnetur, *placet tamen affirmativa*, quod ſit validum. „Ita *Thomiſtæ*, *Suarez*, *Lugo*, & univerſim 22. *Au*„*ctores apud Lacroix*, & teſte Dicaſtillo ante Vaſquez „*communis.* **Quia dolor** *qua univerſalis*, cadens etiam „ſupra

„ſupra peccatum memoriæ non occurrens, non eſt „pars ad ſubſtantiam valoris requiſita, ſicut integritas „materialis, cum Trid. tantum exigat dolorem ſimpli- „citer, qui ſit *deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito* „*non peccandi de cætero:* ergo ſicut in confeſſione pec- „catorum venialium dolor univerſalis ſolum pertinet ad „integritatem Sacramenti, &c. *Plura V. apud Viva.*

„*Dices:* 1. Ille dolor requiritur ad valorem confeſ- „ſionis, qui requiritur *ad fructum*; cum Conc. PP. &c. „nullum diſcrimen faciant in hoc: ſed &c. 2. Dolor, „qui requiritur ad fructum, eſt *pars Sacramenti*, qua „deficiente non datur totum Sacramentum quoad ſub- „ſtantiam. 3. Dolor requiſitus debet eſſe *vitæ veteris* „*odium juxta Trid. S.* 14. *c.* 4. *quo projiciuntur omnes* „*iniquitates.* ℟. *ad* 1. N. Conc. & PP. loquuntur de *via* „*ordinaria*, & peccato cognito. *Ad* 2. Eſt pars Sacra- „menti *materialiter integri*, & formati gratia Sacramen- „tali &c. C. Sacramenti ut ſic, & formaliter integri „N. *Ad* 3. Hoc requirit Sacramentum *fructuoſum* „*qua tale.*

„Q. 3. An Sacramenta vivorum per accidens cau- „ſent primam gratiam?

„*Sit caſus.* Sempronius elicit attritionem ſupra pec- „cata, ſed per defectum in confeſſario latentem abſol- „vitur invalide, ſicque bona fide accedit ad S. Syna- „xin: *alius* putat ſe elicere contritionem, ſed reipſa „fuit attritio, ſicque adit Sacramentum Matrimonii, „aut recipit extremam unctionem. Q. An Communio, „Extr. Unctio &c. per accidens conferat attrito juſtifi- „cationem?

„℟. Affirmative *cum S. Thoma de Confirm. Scoto,* „*aliiſque plurimis. Rat.* 1. Quidquid dici poteſt ad „commendandam virtutem Sacramenti, & bonitatem „Chriſti inſtituentis, & non pugnat cum revelatis, quæ „Deus per Eccleſiam nobis innoteſcere voluit, recte „dicitur: Sed hæc virtus &c. 2. *Sacramenta mortuo-* „*rum* cauſant per accidens præter finem primarium ſuæ „inſtitutionis ſecundam gratiam: ergo viciſſim &c. „3. Euchariſtia dicitur paſſim a Scriptura & Patribus „panis *vivificans*, ſanguis *abluens peccata*, abſtergens „ſordes &c. in quo divitias amoris ſui explicuit Chri- „ſtus; Extrema unctio delens reliquias & ſi *in peccatis* „*ſit, remittentur ei &c.* ex altera parte præſumendum

„eſt,

„eſt, quod homo *bona fide* agens citra ſuam culpam „non ſit defraudandus hoc favore &c.

„*Dices* 1. Illud operantur Sacramenta, *quod ſignifi-* „*cant*: Sed Sacramenta vivorum non ſignificant primam „gratiam, Euchariſtia ſignificat alimentum, quod non „datur mortuo. 2. Talis homo ſumit *Sacramentaliter* „Sacramentum, hoc eſt ſine culpa & fructu ſimul. „3. Non daretur hic effectus *infallibiliter*, ergo non eſt „Sacramentalis ... ℟. *ad* 1. N. vel D. M. hoc operantur „*per ſe*, quod ſignificant C. M. &c. *Ad* 2. *Sacramen-* „*taliter tantum* ſumere eſt ſumere ſine fructu & ſimul „cum conſcientia peccati mortalis, ut Catechiſmus Ro- „manus explicat Trid. *impuro ore & corde*. *Ad* 3. Datur „*infallibiliter*, quia ex promiſſione Divina acceſſoria „primariæ promiſſioni.

„*Corall.* Sic pariter defendunt paſſim, quod pro „*diverſitate diſpoſitionis* detur diverſa etiam gratia *ex* „*opere operato*, & ſimul ex opere operantis. *V.* „*Scholaſt.*

96. III. Aliud eſt Sacramentum, aliud res, ſive effectus Sacramenti: per Sacramentum tantum intelliguntur ſigna externa, materia ſcil. & forma, quæ tantum ſignificant, & non ſignificantur: res tantum Sacramenti eſt gratia, quæ ſignificatur, & ſignificat: Sacramentum autem ſimul, & res Sacramenti eſt Sacramentum ſuſceptum cum gratia. Porro ad eſſentiam Sacramenti non pertinet, ut *actu* ſemper conferat gratiam, ſed ut ſit collativum gratiæ, ſicut eſſentia cauſæ non eſt actu cauſare ſive producere gratiam, ſed eſſe productivum gratiæ. *Laym.* L. 5. t. 1. c. 6. n. 1. vide dicta n. 3.

97. IV. *Gratia divina* proprie dicta eſt donum ſupernaturale abſolute indebitum, gratis conceſſum a Deo creaturæ rationali, pertinens aliquo modo ad vitam æternam. Gratia ratione finis 1. dividitur in gratis datam, & gratum facientem: *Gratis data* eſt donum ſupernaturale indebitum non in propriam recipientis, ſed in aliorum ſalutem per ſe, & primario ordinatum. S. *Paulus* novem Species hujus gratiæ recenſet 1. Cor. 12. *Gratum faciens* eſt donum ſupernaturale ad propriam recipientis ſalutem per ſe & primario ordinatum.

2. Gratia gratum faciens *ratione modi exiſtendi* dividitur in externam & internam: *Externa* extrinſecus hominem afficit, uti prædicatio Evangelii, inſtitutio Sacramentorum, Incarnatio, paſſio, exemplum Chriſti &c.

Digitized by Google

Interna in ipſa anima recipitur, ut gratia ſanctificans, habitus infuſi, illuſtratio Spiritus S. proponens intellectui vel verum ſupernaturale credendum, vel bonum ſupernaturale agendum, ſic vocatur *gratia intellectus*; ſi autem ſit immediata, motio, inclinatio, excitatio voluntatis divinitus facta ad aliquid ſupernaturale, dicitur *gratia voluntatis.* Interna ſubdividitur in actualem & habitualem: *Actualis* eſt, quæ per modum actus ſeu motionis tranſeuntis conceditur.

3. Gratia actualis *ratione diverſi reſpectus ad liberum conſenſum* dividitur *primo* in excitantem, & adjuvantem: *Excitans* gratia, ſive *operans*, & *præveniens* conſiſtit tum in illuſtratione intellectus, tum in motione voluntatis, quos actus vitales indeliberatos Deus, in nobis phyſice quidem, non tamen moraliter & libere agentibus, ideoque ſine nobis excitat, ut bene velimus. *Adjuvans, cooperans* & concomitans conſiſtit in auxilio ſupernaturali, quo Deus nobiſcum libere agentibus ad omnes & ſingulos actus ſupernaturales liberos concurrit. *Secundo* dividitur in gratiam ſufficientem, & efficacem: *Efficax* eſt, quæ dat poſſe ſimul & operari, ſuumque effectum certo & infallibiliter aſſequitur. *Sufficiens* pure talis, & ut efficaci oppoſita, eſt illa, quæ dat quidem poſſe operari, ſed non ipſum operari, ex defectu voluntatis illam habentis, non autem ex defectu ipſius gratiæ. De his plura vide in Tract. De Gratia apud TT. Scholaſticos. Nobis ſufficiat ſequentia breviter annotare; 1. quod ad omnes actus ſupernaturales, & vitæ æternæ vel de congruo, vel de condigno meritorios, etiam ad initium fidei, & pium credulitatis affectum requiratur auxilium gratiæ interioris & ſupernaturalis, ut conſtat ex C. *Carthag*. anno 418. contra Pelagianos, item ex C. Arauſ. II anno 529. contra Maſſilienſes congregatis, item ex Trid. Seſſ. 6. can. 1. 2. & 3. *Non* enim *ſumus ſufficientes aliquid cogitare ex nobis quaſi ex nobis, ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt* 2. Cor. 3. & *Nemo poteſt venire ad me, niſi Pater, qui miſit me, traxerit eum,* ait Chriſtus *Joan.* 6. v. 44. 2. Certum eſt, dari a Deo hominibus gratiam neceſſariam ad ſalutem. vide *Trid.* ſeſſ. 6. can. 17. & propoſ. 5. ab *Alex.* VIII. damnatam. 3. Admittimus, dari in ſtatu naturæ lapſæ gratiam internam pure ſufficientem, adeoque merito damnatam eſſe illam Janſenii propoſitionem: *interiori gratiæ in ſtatu naturæ lapſæ nunquam reſiſtitur.* Item merito

rito damnatam eſſe ab *Alex.* VIII. propoſitionem in ordine ſextam. Gratia enim ſufficiens ſatis manifeſte inſinuatur in S. Scriptura: ſic Iſaiæ 53. increpatur vinea, quod non ferret uvas *Matth.* 11. Corozaitæ, quod non agerent pœnitentiam. *Act.* 7. v. 51. Judæi, quod reſiſterent Spiritui Sancto, ubi innuitur tum ſufficientia ad bene agendum, tum reſiſtentia, aut neglectus oblati ſufficientis auxilii: fruſtra enim reprehenditur cæcus, quod inſtituta bene agendi non legat. Manet etiam gratia ſufficiens verum beneficium, quatenus præbet ſufficientiam ad bene operandum, carentia autem bonæ operationis unice ponitur a libertate operantis. *Gratia habitualis* eſt, quæ confertur per modum habitus, ſive qualitatis permanentis: hæc ſubdividitur in virtutes infuſas, dona Spiritus Sancti, & gratiam ſanctificantem, vel juſtificantem: *Virtus infuſa* eſt, quæ naturæ viribus acquiri nequit, ſed a ſolo Deo infunditur, eſtque vel Theologica, vel moralis. *Donum Spiritus S.* vocatur habitus ſupernaturalis, quo quis proxime diſponitur, ut a. S. Spiritu ad actiones quaſdam præſtantiſſimas eliciendas moveatur: ſeptem numerantur hujuſmodi, quorum tria, ſcil. donum *ſapientiæ*, *intellectus*, & *ſcientiæ* ad facultatem intelligendi, quatuor reliqua, ſcil. Donum *Conſilii*, *pietatis*, *fortitudinis*, & *timoris* ad voluntatem pertinent. *Gratia Sanctificans* eſt habitus ſupernaturalis infuſus animæ, quo homo formaliter juſtus, Deo gratus, capax eliciendi actus meritorios, filius Dei adoptivus, & hæres beatitudinis efficitur. Hæc dicitur *prima*, quando homo per eam ex injuſto fit formaliter juſtus, ex inimico amicus, ut ſit hæres ſecundum ſpem vitæ æternæ: *ſecunda* vocatur, quando homo juſtus in eadem creſcit, ac magis magiſque juſtificatur; adeoque gratia prima nullam præſupponit in ſubjecto gratiam juſtificantem, ſupponit vero eam gratia ſecunda. Porro *gratia Sacramentalis* eſt ipſa gratia Sanctificans, habens annexum ſibi ſpeciale jus ex Dei ordinatione ad certas gratias actuales, aſſequendo fini ſingulis Sacramentis proprio idoneas.

§. II.

Principia generalia de Subjecto, & effectu Sacramentorum.

98. *Principium I. Ad Sacramentum quodcunque (excepta ſola Euchariſtia) valide ſuſcipiendum requiritur in adulto*

adulto 1. *ut recipiens non habeat voluntatem contrariam ſuſceptioni*: 2. *requiritur*, *ut habeat intentionem poſitivam ſuſcipiendi Sacramentum vel actualem*, *vel virtualem*, *vel ſaltem habitualem*; *imo juxta Laym.* l. c. num. 4. *cum pluribus*, *ſufficit intentio interpretativa ſaltem in aliquibus Sacramentis. Prob.* 1. *pars* ex. c. *Majores* de Bapt. ubi *Innoc. III.* ait: *Ille vero*, *qui nunquam conſentit*, *ſed penitus contradicit*, *nec rem*, *nec characterem ſuſcipit Sacramenti. Prob etiam* 2. *pars:* Quia Chriſtus adultis rationis uſum habentibus non vult largiri gratiam & juſtitiam, niſi volentibus. Hinc juxta C. *Trid.* ſeſſ. 6 c. 7. juſtificatio dicitur: *Sanctificatio*, & *renovatio interioris hominis per voluntariam ſuſceptionem gratiæ*, & *donorum.* Eadem voluntas Chriſti nolentis, ut adultus per aliquod Sacramentum ſanctificetur invitus, vel mere negative ſe habens, deſumitur ex c. 77. de Conſec. diſt. 4. Item ex C. *Carthag. III.* C. 34. & ex Rit. Rom. *Pii V.* de Bapt. adult. ubi prohibetur baptizari, qui aliquando habuit uſum rationis, & nullam tunc oſtendit voluntatem ſuſcipiendi Baptiſmi. *Confirm.* ex *S. Th.* qui 3. p. q. 68. a. 7. ad 2. ait: *Si in adulto deeſſet intentio ſuſcipiendi Sacramentum*, *eſſet rebaptizandus*: *ſi tamen hoc non conſtaret*, *eſſet dicendum: ſi non es baptizatus*, *ego te baptizo. Dixi* 1. *excepta Euchariſtia*; hoc enim eſt Sacramentum permanens, & ſubſiſtit etiam extra uſum; ergo tantum requirit intentionem conficientis, ſive miniſtri. *Dixi* 2. requiri intentionem *poſitivam* &c. Recipiens enim non ſe habet pure paſſive ſive coacte, ſed voluntarie; ergo requiritur conſenſus recipientis Sacramentum. Quæ autem intentio determinate ſufficiat ad valide ſuſcipienda ſingula Sacramenta, de ſingulis infra dicetur.

99. *Adverte*: Baptiſmus ad valorem reliquorum Sacramentorum abſolute prærequiritur: quia Sacramenta a Chriſto ſunt inſtituta pro his, qui ſunt in Eccleſia; atqui non baptizati non ſunt in Eccleſia: ergo. *Confirm.* 1. ex *Flor.* ubi Baptiſmus dicitur vitæ ſpiritualis janua. *Confir.* 2. ex c. 2. L. 4. tit. 4. de cogn. Spir. in 6. ubi Baptiſmus vocatur reliquorum Sacramentorum fundamentum & janua.

100. *Princip.* II. *Ad licite & fructuoſe ſuſcipienda Sacramenta mortuorum*, *Baptiſmum nempe & Pœnitentiam*; *præter voluntatem ſuſcipiendi illa*, *requiritur actus fidei*, *ſpei*, & *doloris de peccatis*, *qui ſaltem ſit attritio.* 2. *Ad reci-*

Digitized by Google

recipienda licite & fructuoſe, cum effectu gratiæ, Sacramenta vivorum præter intentionem poſitivam prærequitur ſtatus gratiæ. Ratio primi eſt; Quia defacto nulli datur venia peccatorum ſine retractatione, aut dolore ſupernaturali de peccato a ſe commiſſo; item ſine fide non poteſt voluntas erigi ad ſpem firmam, nec ad timorem ſupernaturalem, conſequenter nec ad dolorem ſupernaturalem: ergo. *Confirm.* ex *Trid.* ſeſſ. 14. c. 1. ubi diſerte habetur: *fuit quidem Pœnitentia univerſis hominibus, qui ſe mortali aliquo peccato inquinaſſent, quovis tempore ad gratiam, & juſtitiam aſſequendam neceſſaria, illis etiam, qui Baptiſmi Sacramento ablui petiviſſent.* Id quod probat ex ſcript. *Ezech.* 18. 30. *Convertimini, & agite pœnitentiam.* Item ex c. 13. Lucæ v. 3. *Niſi pœnitentiam egeritis* &c. denique ex cap. 2. Act. *Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum De hac diſpoſitione,* ait *Trid.* ſeſſ. 6. c. 6., *ſcriptum eſt* Heb. 11. *Accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & quod inquirentibus ſe remunerator ſit.* Ecce fidem: & *Marci* 2. *Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.* Ecce ſpem. Ibidem clare deſcribit pœnitentiam, quam agi oportet ante baptiſmum. *Ratio* 2. *eſt*: Quia Sacramenta vivorum primario inſtituta ſunt ad augendam gratiam ſanctificantem, ergo, *per ſe* loquendo, jam præſupponunt eam in ſubjecto præſentem. Præterea vide infra n. 104.

101. *Princip.* IV. *Sacramenta mortuorum non ponentibus obicem conferunt per ſe loquendo gratiam primam Sacramentalem* (de qua vide n. 94.) *Sacramenta vivorum per ſe gratiam ſecundam ex opere operato, & quidem æqualiter, ſi æqualiter diſpoſiti ſint ſuſcipientes. Præter hunc effectum Baptiſmus, Confirmatio & Ordo characterem imprimunt,* ut dictum fuit n. 3. *Prob. primum* ex *Trid.* Seſſ. 7. Can. 6. *Si quis dixerit, Sacramenta N. L. non continere gratiam, quam ſignificant, aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non conferre, quaſi ſigna tantum externa ſint acceptæ per fidem gratiæ, & juſtitiæ, & notæ quædam Chriſtianæ profeſſionis, quibus apud homines diſcernuntur fideles ab infidelibus, anathema ſit*: & ſeq. Can. 7. *Si quis dixerit, non dari gratiam per hujuſmodi Sacramenta ſemper, & omnibus, quantum eſt ex parte Dei, etiamſi rite ea ſuſcipiant, ſed aliquando & aliquibus, anathema ſit.*

102. *Probatur ſecundum.* Illud Sacramenta per ſe conferunt, ad quod conferendum, per ſe ſunt inſtituta;

Digitized by Google

atqui Sacramenta mortuorum per ſe ſunt inſtituta ad conferendam gratiam primam; quia per ſe ſunt inſtituta pro carentibus vita ſupernaturali gratiæ, Sacramenta autem vivorum per ſe ſunt inſtituta ad conferendam gratiam ſecundam, quia pro viventibus vita ſupernaturali gratiæ: ergo. *Confirm.* Trid. ſeſſ. 7. in Decr. de Sacram. ait: *Per quæ omnis vera juſtitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amiſſa reparatur.* Ergo non omnia eodem modo gratiam primam conferunt. Quomodo per accidens Sacramenta mortuorum ſubinde gratiam ſecundam, & Sacramenta vivorum aliquando gratiam primam conferant, dicetur de ſingulis Sacramentis.

103. *Prob. etiam tertium* ex *Trid.* ſeſſ. 7. can. 8. *Si quis dixerit, per ipſa N. L. Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, ſed ſolam fidem divinæ promiſſionis ad gratiam conſequendam ſufficere, anathema ſit.* Gratia dicitur conferri *ex opere operato*, quando datur vi ipſius operis Sacramentalis ſecundum inſtitutionem Chriſti facti, & ſuſcepti, & non vi meriti, aut diſpoſitionis illius, qui confert, vel ſuſcipit Sacramentum. *Ex opere* autem *operantis* confertur gratia, quando hæc datur vi meriti, devotionis, & diſpoſitionis in Miniſtro, vel ſuſcipiente. Hanc efficaciam Sacramentorum ex virtute operis operati indicat *S. Paulus* ad *Tit.* 3. *Non ex operibus juſtitiæ, quæ fecimus nos:* Ecce opus operantis! *ſed ſecundum ſuam miſericordiam ſalvos nos fecit per lavacrum regenerationis*: Ecce opus operatum! Audi *S. Aug.* L. 4. contra Creſcon. c. 16. *Non eorum meritis, a quibus miniſtratur, conſtat Baptiſmus, ſed propria ſanctitate, & virtute propter Eum, a quo inſtitutus eſt.*

104. Ex quibus recte infertur quartum, quod Sacramenta ejuſdem rationis ſemper æqualiter conferant gratiam ſubjectis æqualiter diſpoſitis. Ulterior *ratio eſt*, quia cauſæ ejusdem ſpeciei habent æqualem effectum, quando eſt æqualis diſpoſitio ſubjecti; atqui Sacramenta ejuſdem ſpeciei, v. g. duo Baptiſmi ſunt cauſæ ejuſdem ſpeciei, & diſpoſitio ſubjectorum ſupponitur eſſe æqualis: ergo tunc producunt æqualem effectum: inæqualem vero, ſi ſubjecta ſint inæqualiter diſpoſita; ut patet ex *Trid.* Seſſ. 6. c. 7. ubi de juſtificatione per Baptiſmum innuit, quod juſtitiam unuſquiſque in ſe recipiat, *ſecundum propriam cujuſque diſpoſitionem, & cooperationem.* Declarat id *S. Th.* 3. p. q. 69. a. 8. in Θ. *Per ſe quidem Baptiſmus eſt inſtitutus ad regenerandum homines in ſpiritualem*

tualem vitam: & hunc effectum æqualiter facit in omnibus, qui æqualiter ſe habent ad baptiſmum. Unde quia omnes pueri æqualiter ſe habent ad baptiſmum... omnes æqualem effectum participant in Baptiſmo. Adulti vero, qui per propriam fidem ad Baptiſmum accedunt, non æqualiter ſe habent ad Baptiſmum; quidam enim cum majori, quidam cum minori devotione ad Baptiſmum accedunt, & ideo quidam plus, quidam minus de gratia novitatis accipiunt: ſicut etiam ab eodem igne accipit plus caloris, qui plus ei appropinquat, licet ignis, quantum de ſe eſt, æqualiter ad omnes ſuum calorem effundat. Rationes congruentiæ addit *Suar.* hic D. 8. Sect. 5. Concl. 3. tum quia ad ſuavem Dei providentiam, & ſapientiam, ac juſtiſſimam diſtributionem pertinet, ut magis diſpoſito major gratia conferatur; tum ut homines excitarentur ad recipienda Sacramenta cum majori devotione, & reverentia ſaltem propter ſpem majoris fructus.

105. *Neque inferas:* ergo, ſi detur major gratia propter meliorem diſpoſitionem, ea datur ex opere operantis, non vi ipſius Sacramenti. ℞. enim: N. illatum, quia diſpoſitio ſubjecti per ſe non auget virtutem cauſæ agentis, ſed eam tantum determinat, ut fortius agat, ut patet in eo, qui propius accedit ad ignem; hinc melior diſpoſitio non eſt cauſa meritoria, ſed conditio quædam in ordine ad majorem gratiam ſubjecto conferendam ex opere operato. Si tamen major diſpoſitio ponatur ab homine juſto, præter gratiam Sacramentalem etiam datur major gratia ex opere operantis, & per modum præmii, quia hic eſt capax meriti de condigno, & præmii. Hæc fuſius in Theol. Scholaſtica; quo etiam remittimus quæſtionem, an Sacramenta cauſent gratiam inſtrumentaliter phyſice, an vero moraliter.

§. III.

Reſolvuntur Caſus.

Elpidius Judæus nuper baptizatus, ſed paulo poſt ob notoriam Clerici percuſſionem excommunicatus ad evitandam infamiam alio confugit, ubi porrecto teſtimonio baptiſmali, novos patronos ſibi conciliaturus ab Epiſcopo petit Sacramentum Confirmationis, altum ſilens de excommunicatione.

106. Q. An Elpidius licite ſuſceperit Sacramentum Confirmationis? ℞. Negative: ad hoc enim, ut quis licite ſuſcipiat Sacramentum poſt Baptiſmum, præter ſupe-

ſuperius dicta requiritur, ut ſit liber ab omni excommunicatione, & interdicto perſonali, & reſpectu Ordinum, ac primæ Tonſuræ, ab omni irregularitate, propter gravem prohibitionem Eccleſiæ poſitam ex fine reverentiæ erga res divinas, & Sacramenta; adeoque Elpidius per ſe loquendo commiſit grave ſacrilegium; niſi eum excuſet inculpabilis ignorantia. *La Croix* l. 6. p. 1. n. 192. *Plura de Cenſuris.*

107. Eodem modo committit grave peccatum Sacrilegii, qui aliquod Sacramentum vivorum ſuſcipit in peccato mortali cognito; quia talis gravem irreverentiam Sacramento, & injuriam Chriſto infert, contemnendo ſaltem virtualiter, & impediendo gratiam Sacramentalem, quam Chriſtus per Sacramentum offert, & vult animæ impertiri. Econtra ſuſcipiens Sacramentum in peccato veniali cognito, veniale peccatum committit, niſi prius dolorem eliciat: quia ſaltem eſt levis irreverentia.

108. Ad validam quidem ſuſceptionem Sacramentorum non eſt abſolute neceſſaria attentio præter intentionem ſupra requiſitam, ad licitam vero ea requiritur, ita, ut voluntarie diſtractus ſaltem venialiter peccet; debita enim Sacramento reverentia devotionem quandam actualem exigit, quæ quanto major erit, tanto uberior fructus percipitur. *Gobat*. T. 1. de Sacr. in gen. cum *Rhodes* ait, devotionem illam conſiſtere in bono aliquo motu voluntatis, qui ſub veniali ſaltem excludit voluntariam ejuſmodi diſtractionem: vere Sancta ſancte ſunt tractanda: ergo etiam ſancte ſuſcipienda.

Casus II.

Eleazar Judæus propter homicidium conjectus in carcerem petit, & obtinet Baptiſmum; poſtea damnatus ad rotam in loco ſupplicii proteſtatur, ſe eſſe adhuc Judæum, eo quod Baptiſmum tantum ſuſceperit ex metu mortis hac ſub conditione: ſi liber dimittendus ſim, valeat; ſi vero ad mortem damnandus, non valebit Baptiſmus.

109. Q. *I.* An invalidus fuerit hic Baptiſmus ex metu mortis ſuſceptus? ℞. Ob metum præciſe non fuit invalidus, quia metus non tollit voluntarium ſimpliciter. *Confir.* ex c. Maiores 3. de Bapt. ubi §. *item quæritur:* diſerte ita habetur: *is, qui terroribus, atque ſuppliciis violen-*

violenter attrahitur, & ne detrimentum incurrat, Baptiſmi ſuſcipit Sacramentum, talis, (ſicut & is, qui ficte h. e. cum obice *ad Baptiſmum accedit) characterem ſuſcipit Chriſtianitatis impreſſum* &c. Secus, ſi plane invitus & coactus ſuſciperet Sacramentum. Similiter loquere de aliis Sacramentis, excepto Matrimonio, quod ex ſpeciali diſpoſitione juris nullum eſt, ſi ex metu gravi injuſte incuſſo fuerit contractum.

110. Q. *II.* An Sacramentum valide ſuſcipiatur ſub conditione de futuro? ℞. *Negative*, vide dicta n. 65. & ſeq. Sicut enim conferens Sacramentum ſub conditione de futuro vult, ut tunc ſit Sacramentum, quando erit impleta conditio; ita ſuſcipiens ſub conditione de futuro pariter eſt comparatus animo, ac voluntate: ergo contra utrumque pugnant eædem rationes. *Gobat.* l. c. n. 240. Hinc ſi Eleazar ante, vel ſub ipſo Baptiſmo conditionem de futuro adjecerit, ille fuit invalidus, ſecus, ſi poſt voluntarie ſuſceptum.

111. Ad reſolvendos alios caſus huc pertinentes obſerva cum *Gobat.* l. c. n. 246. ab adulto invalide ſuſcipitur Sacramentum 1. qui habuit voluntatem non recipiendi, eamque non retractavit. 2. Qui nulla ratione illud unquam voluit ſuſcipere. 3. Qui mere materialiter recipit, v. g. qui ſumit Euchariſtiam, vel penitus ignorans eſſe hoſtiam conſecratam, vel edens ſpecies Sacramentales tantum ad famem ſedandam.

§. IV.

De Sacramentalibus.

112. Q. *I.* Quid ſint Sacramentalia? ℞. Sunt ceremoniæ, ſive ritus externi ab Eccleſia ad cultum Dei, & præcipue ad decentem Sacramentorum adminiſtrationem inſtituti: Magis proprie Sacramentalia ſunt illæ Ceremoniæ, quas in Sacramentorum adminiſtratione, vel Sacrificii oblatione Eccleſia obſervat, præter eas, quæ ſunt de eſſentia ſacrificii; cujuſmodi ſunt in Baptiſmo unctio, exorciſmus &c. Reliquæ Ceremoniæ ſacræ, quæ adhibentur extra adminiſtrationem Sacramentorum latius dicuntur Sacramentalia. *Suar.* in P. 3. D. 15. q. 65. Sect. 1. Horum ſex ſolent numerari comprehenſa hoc verſu: *Orans, Tinctus, Edens, Confeſſus, Dans, Benedicens:* quibus ſignificatur 1. *Oratio* Fidelium, præſertim *Dominica.* 2. *Aſperſio Aquæ Benedictæ:*

Digitized by Google

ſta: 3. *Manducatio*, ut alius pius uſus rei benedictæ: 4. *Confeſſio generalis*, Confiteor Deo Omnipotenti, B. M. S. V. aut publica, quæ olim erat in uſu, qualis etiam hodie poſt conciones a populo & Concionatore ſolet recitari. 5. *Largitio Eleemoſynæ*: 6. *Benedictiones variæ*, v. g. aquæ, vini, cereorum, veſtium, virginum, Abbatum. Quod autem Eccleſia habeat poteſtatem inſtituendi Sacramentalia, conſtat ex perpetua praxi: Colligitur aperte ex *Trid.* ſeſſ. 21. c. 2. *Præterea declarat, hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, ut in Sacramentorum diſpenſatione ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum ſacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire judicaret.* Hinc etiam graviter obligat miniſtros ad obſervandos ritus, ut dictum eſt n. 86.

113. De Sacramentalibus vide *Bellarm.* L. 2. de Sacram. in gen. c. 29. item L. 3. de cultu SS. c. 7. ubi de uſu aquæ benedictæ agit: Antiquum ordinem Romanum editum a *Mabillonio*: De pane benedicto ſive Eulogiis. S. *Aug.* lib. 2. de peccatorum meritis c. 26. Porro Rituum externorum uſus confirmatur exemplo Chriſti, qui *Joan.* 2. *inſufflavit*, & dixit Apoſtolis: *accipite Spiritum S. quorum remiſeritis* ... *Marci* 7. v. 33. *miſit digitos ſuos in auriculas ejus, & exſpuens tetigit linguam ejus, & ſuſpiciens in cœlum ingemuit* &c.

114. Q. *II.* In quem finem utitur Eccleſia Sacramentalibus, & variis ritibus externis? ℟. ut ſupra n. 86. Aurea addo verba *Trid.* Seſſ. 22. c. 5. *Cumque natura hominum ea ſit, ut non facile queat ſine adminiculis exterioribus ad rerum divinarum meditationem ſuſtollit, propterea pia Mater Eccleſia ritus quoſdam ... inſtituit: Ceremonias item adhibuit, ut myſticas benedictiones, lumina, thymiamata, veſtes, aliaque id genus multa, ex Apoſtolica diſciplina, & traditione, quo & Majeſtas tanti Sacrificii commendaretur, & mentes Fidelium per hæc viſibilia religionis, & pietatis ſigna, ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur.* Ergo ſic ait *Suar* l. c. omnes hæ ceremoniæ, hac intentione inſtituuntur, & obſervantur ab Eccleſia, ut ipſe Sacramentorum, vel Sacrificii uſus majori cum reverentia, ac devotione fiat: ut juvent intellectus imbecillitatem, inſtruant rudes, moveant voluntatem, revocent in memoriam myſteria redemptionis, exciteut fidem,

&

& nutriant reverentiam erga ſancta myſteria, eorumque dignitatem inſtillent. Ergo eorum Inſtitutio ſancta, & uſus fidelibus eſt utiliſſimus. Caveant proinde Miniſtri Eccleſiæ, ne neglectim ac contemptim Ritus, & Ceremonias peragendo piam Matrem ſuo fine defraudent, Fideles, æque ac infideles ſcandalizent, & ſancta fidei myſteria ludibrio exponant.

115. Q. *III.* An Sacramentalia habeant effectum aliquem, & quidem ex opere operato? ℟. 1. Illa, quæ ſunt inſtituta ad puram ſignificationem myſterii, vel ad ornatum, vel ad decentiorem adminiſtrationem aut ſuſceptionem Sacramentorum, per ſe non producunt ſpecialem effectum; unde per illa principaliter proteſtamur fidem noſtram, & exercitia Religionis decenter agimus.

116. ℟. 2. Effectus, qui ſolent attribui Sacramentalibus, ſunt potiſſimum ſequentes: 1. Aliquod auxilium, vel bonus motus gratiæ. 2. Remiſſio culpæ ſaltem venialis. 3. Remiſſio alicujus pœnæ temporalis, cujus reatus manere ſolet remiſſa culpa. 4. Dæmonis expulſio, vel cohibitio, ne lædat per ſe, vel per maleficia. 5. Aliquod commodum temporale, ut ſanitas, vel aliquid hujuſmodi. Quem effectum particularem hoc, vel illud Sacramentale ſpecialiter poſſit producere, colligendum eſt ex ſingulorum inſtitutione, ex modo & orationibus Eccleſiæ, quibus conficiuntur; non enim ſingula inſtituta ſunt ad eundem finem ſingularem, quamvis omnia tendant ad cultum divinum. *Suarez* in 3. P. D. 15. q. 65. ſect. 4.

117. ℟. 3. Sacramentalia non conferunt gratiam ex opere operato; quia talis efficacia tantum propria eſt Sacramentis. *Confirm.* Sicut Eccleſia non poteſt inſtituere Sacramenta, ita Sacramentalibus, quæ ab ipſa inſtituuntur, non poteſt virtutem tribuere conferendi gratiam ex opere operato. Itaque Sacramentalia ex Eccleſiæ precibus *per modum impetrationis* ſpecialem vim obtinent ad hunc, vel illum effectum, ad quem in benedictione ſpecialiter ordinantur per orationem Eccleſiæ; dum ſcil. Fideles pie illa adhibent, precibus, & ſuffragiis Eccleſiæ adjuti facilius gratias actuales a Deo impetrant, doloris motum concipiunt, vel a malo liberantur. *Probatur* hæc vis ex ipſis Eccleſiæ precibus, quæ apud Deum abſque dubio magnam vim habent; diligit enim eam tanquam ſponſam. Hic tamen effe-

Digitized by Google

effectus non eſt infallibilis, quia non fundatur in ſpeciali aliqua promiſſione. Ita *Suar.* l. c.

TRACTATUS II.

De Sacramentis N. L. in ſpecie.

CAPUT I.

De Baptiſmo.

§. I.

Quæſtiones præviæ.

118. QUÆR. I. Quid ſit baptiſmus in genere, & quotuplex? ℞. 1. Baptiſmus a græco βαπτίζω *mergo, intingo in aqua, lavo, abluo*, ſignificat immerſionem, vel intinctionem, vel ablutionem, ut conſtat ex *Marci* 7. v. 4. & *Luc.* 11. v 38. Hic ſumitur pro ablutione pertinente ad Religionem; eſtque triplex. 1 Baptiſmus *ſanguinis*, ſcil. Martyrium: qui eſt perpeſſio mortis, vel cruciatus lethalis pro fide Chriſti; unde requiritur ad Martyrium 1. vel mors ipſa, vel ſaltem cruciatus illativus mortis, exemplum habe in S. Joanne Evang. 2. Perpeſſio ob fidem Chriſti. 3. Illatio mortis vel cruciatus in odium fidei, quod etiam tunc cenſetur fieri, quando mors propter opus, vel defenſionem alicujus virtutis Chriſtianæ infertur, nam *omnium virtutum opera, ſecundum quod referuntur in Deum, ſunt quædam proteſtationes fidei*, ut ait S. Th. 2. 2. q. 124. a. 5. Exemplum habe in S. *Joan. Bapt.* Porro Martyrium in adultis requirit voluntariam acceptationem mortis (ſufficit tamen voluntas habitualiter perſeverans) & quidem ex motivo ſupernaturali; alioquin nec eſſet in adulto confeſſio fidei, nec actus virtutis Chriſtianæ: Martyr autem ſignificat teſtem veritatis fidei. Juxta Communem Martyrium in adultis remittit omnem culpam & pœnam: hinc c. *Cum Marthæ*. §. fin. de celebr. Miſſ. dicitur: *Injuriam facit Martyri, qui orat pro Martyre.* Præterea ad juſtificationem in Martyrio multi cum S. *Aug. Bernardo*, *S. Th.* 3. P. q. 66. a. 12. ad 2. S. *Bonav.* & aliis requirunt contritionem

nem ſive actum Charitatis. Alii vero cum *Cajet. Soto. Bellarm. Suar. Bonac.* dicunt ſufficere attritionem, ſicut in Baptiſmo adulti: Juxta hos tamen Martyrium non juſtificat ex opere operato, ut Sacramenta, ſed ex quodam privilegio, vel imitatione Paſſionis Chriſti. Vide *La Croix* L. 6. p. 1. n. 238. Infantes autem per ſolum Martyrium ſalvari, docet communis Catholicorum: ſic Eccleſia de parvulis ab Herode occiſis orat: *Deus, cujus præconium Innocentes Martyres, non loquendo, ſed moriendo confeſſi ſunt.* 2. Baptiſmus *Flaminis:* qui eſt perfecta contritio, vel amor Dei ſuper omnia: ad baptiſmum Flaminis non requiritur expreſſum votum vel deſiderium Baptiſmi aquæ, ſed ſufficit implicitum, incluſum in voluntate ſervandi omnia præcepta Dei, inter quæ etiam continetur præceptum baptiſmi ſuſcipiendi. Attritio autem cum expreſſo voto baptiſmi non ſufficit, quia non juſtificat ſine Sacramento, vel Martyrio. Ita *La Croix* L. 6. p. 1. n. 244. Baptiſmus Sanguinis & flaminis non imprimunt characterem. Hic Baptiſmus eatenus æquivalet Baptiſmo fluminis, quatenus eundem præſtat effectum, ſcil. juſtificationem, quem præſtat Sacramentum baptiſmi; amori enim Dei promiſſam eſſe juſtificationem ſatis patet ex Scriptura: *Ego diligentes me diligo* Prov. 8. & contritionem perfectam ait *Trid.* Seſſ. 14. c. 4. hominem Deo conciliare, priuſquam Sacramentum actu ſuſcipiatur. Idem etiam patet ex propoſitione 70. Baj. damnata, quæ ita ſonat: *Homo exiſtens in peccato mortali, ſive in reatu æternæ damnationis, poteſt habere veram Charitatem, & Charitas etiam perfecta poteſt conſiſtere cum reatu æternæ damnationis.* 3. *Fluminis*, ſive baptiſmus aquæ, quod eſt primum L. N. Sacramentum. Hic alias dicitur baptiſmus *in re*, alii duo *in voto*.

119. ℟. 2. Baptiſmus aquæ in Catechiſmo Rom. p. 2. c. 2. n. 4. dicitur *Sacramentum regenerationis per aquam in verbo.* Alias communiter a TT. definitur: *Primum maximeque neceſſarium L. N. Sacramentum ad Spiritualem hominis regenerationem a Chriſto inſtitutum.* 1. Dicitur *primum*, quia per Baptiſmum homo fit capax recipiendi cætera Sacramenta: hinc apud *Dion.* c. 2. de Eccl. Hier. vocatur *Principium, & janua Sacramentorum.* 2. Dicitur *maxime neceſſarium:* juxta illud *Joan.* 3. 5. *Reſpondit Jeſus: Amen, amen dico vobis: niſi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non poteſt in-*

introire

troire in regnum Dei. Et *Trid.* Seſſ. 7. Can. 5. de Bapt. *Si quis dixerit, Baptiſmum liberum eſſe, h. e. non neceſſarium ad ſalutem, anathema ſit.* 3. Dicitur *L. N. Sacramentum.* Vide n. 2. ubi probatur ex *Trid.* Probatur etiam ratione: ad Sacramentum N. L. tria requiruntur: *primum*, ut ſit ſignum externum, vel ritus externus. 2. Ut hoc ſignum ſit a Chriſto inſtitutum, addunt alii, cum mandato illud obſervandi 3. ut ſit ſignum efficax inviſibilis gratiæ. Atqui hæc tria habentur in Baptiſmo, ſcil. ablutio per aquam ſub invocatione SS. Trinitatis eſt ſignum, & ritus externus inſtitutus a Chriſto ſignificans ablutionem animæ a peccato originali; ut patet ex cit. verbis Chriſti, & alibi: habet promiſſionem gratiæ, hinc ad Tit. 3. Apoſtolus ait: *Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus Sancti.* Denique mandatum illam ablutionem obſervandi habetur *Joan.* 3. ſupra cit. & *Matth.* 28. 19. *Euntes ergo docete omnes gentes: baptizantes eos in Nomine Patr. & Fil. & Spir. S.*

120. Q. *II.* Quando Chriſtus inſtituerit Baptiſmum? ℟. Certo tempus determinatum neque ex ſcriptura, neque ex traditione aſſignatur; communiter tamen cum *S. Th.* P. 3. q. 66. a. 2. in Θ. docent, Chriſtum inſtituiſſe Baptiſma ante paſſionem ſuam, & quidem probabiliter eo ipſo die, quo baptizatus fuit a Joanne. *Suar.* hic D. 19. Sect. 1. & 2. *Laym.* L. 5. t. 2. c. 2. *Ratio* eſt: Quia *Joan.* 3. v. 22. legitur: *Poſt hæc venit Jeſus, & Diſcipuli ejus in Judæam terram, & demorabatur cum eis, & baptizabat*, ſcil. per diſcipulos, ut innuitur c. 4. ibid. *quanquam Jeſus non baptizaret, ſed diſcipuli ejus*; ergo, cum Diſcipuli Chriſti jam ante Paſſionem adminiſtrarent Baptiſmum, ejus inſtitutio etiam ante Paſſionem debet ſupponi. Alii cum *Ruperto* dicunt, Sacramentum Baptiſmi inſtitutum a Chriſto fuiſſe poſt reſurrectionem, quando Chriſtus Matth. 28. dixit: *Euntes ergo &c.* Sed hoc mandatum videtur potius ſe extendere ad promulgationem Baptiſmi. De hoc in Theol. Schol. & Polem. De ſecundo ait *S. Ambr.* L. 2. in Lucam c. ult. *Baptizatus eſt Dominus, non mundari volens, ſed aquas mundare, ut ... Baptiſmatis jus haberent.*

121. Q. *III.* An, & quale ſit diſcrimen inter Baptiſmum Chriſti, & Joannis? ℟. 1. Eſt diſcrimen: Patet ex *Trid.* Seſſ. 7. can. 1. de Bapt. *Si quis dixerit, Baptiſmum Joannis habuiſſe eandem vim cum Baptiſmo Chri-*

ſti,

ſti, anathema ſit. ℞. 2. Diſcrimen aſſignat breviter, ac nervoſe *Benedictus XIV.* p. 1. de Feſtis D. N. J. C. n. 49. *Uno verbo: tria ſunt Baptiſmata, quorum meminit ſcriptura: primum erat Judæorum, nimirum ſacra quædam ceremonia, qua vel ſe præparabant, ſi quid incœptarent, vel ad aliquam legalem maculam eluendam utebantur. Alterum eſt Baptiſma Joannis, quo homines ad ſanctificationem per Chriſti Baptiſmum ſuſcipiendam præparabantur. Tertium denique eſt Jeſu Chriſti Baptiſma, vi ſanctificandi, & remittendi peccata præditum.* Diſcrimen ipſe S. Joannes apud *Matth.* cap. 3. v. 11. aſſignat dicens: *Ego quidem baptizo vos in aqua in Pœnitentiam: ... Ipſe vos baptizabit in Spiritu S. & igni.* Ergo cum Baptiſmus Joannes non contulerit Spiritum S. per ſe nullam habuit vim peccatum delendi. *Confirm.* ex *S. Chryſoſt.* qui hom. 10. in Matth. ait: *Spiritus S. gratia in Chriſti Baptiſmate eſt, Joannis vero Baptiſma hac donatione privatur. S. Aug.* t. 5. in Joan. & l. 5. de *Bapt.* c. 9. ita ratiocinatur: Juxta c. 19. Act. Diſcipuli tincti ſolo Baptiſmate Joannis jubentur baptizari Baptiſmo Chriſti: ergo non eſt idem Baptiſmus. Denique Baptiſmus Joannis tantum conferebatur adultis, quia erat Baptiſmus pœnitentiæ *Marci* 1. cujus non ſunt capaces parvuli: Baptiſmus autem Chriſti etiam confertur parvulis: Ex his omnibus liquet, illum tantum fuiſſe ceremonialem, non cauſativum gratiæ ex opere operato, hunc autem eſſe vere Sacramentum.

122. Q. *IV.* Quinam ſint effectus Sacramenti Baptiſmi? ℞. 1. Confert remiſſionem omnium peccatorum tum originalis, tum actualium (ſi homo adultus in iis ſit conſtitutus) tum pœnarum. 2. Confert gratiam ſanctificantem, ſi non adſit obex, una cum virtutibus Theologicis infuſis Fide, Spe, & Charitate. 3. Imprimit characterem indelebilem. *Primum* innuit Apoſt. ad *Rom.* 8. *Nihil ergo nunc damnationis eſt iis, qui ſunt in Chriſto Jeſu. Confirm.* Ex *S. Hier.* in epiſt. 83. ad Oceanum: *Omnia in baptiſmate condonata ſunt crimina, nec poſt indulgentiam Judicis eſt metuenda ſeveritas, dicente Apoſtolo: & hæc quidem fuiſtis, ſed abluti eſtis.* Hinc etiam recte damnata eſt ab Alex VIII. propoſitio 19. *Homo debet agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali.* De pœnis *Eugenius IV.* in Decreto pro Armenis ait: *Baptizatis nulla pro peccatis præteritis injungenda eſt ſatisfactio; ſed morientes, antequam culpam aliquam committant,*

ſtatim

ſtatim ad regna cælorum, & Dei viſionem perveniunt. Remanet quidem in Baptizatis fomes, & concupiſcentia, quam Apoſtolus Rom. 6. 7. & 8. vocat peccatum, non quod vere & proprie peccatum ſit, ſed *quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat*, ut ait *Trid.* Seſſ. 5. can. 5 in Decr. de peccato orig. Adeoque per Baptiſmum remittitur omnis reatus tum culpæ, tum pœnæ, non autem reſtituitur homo integritati ſtatus innocentiæ, qui præter gratiam ſanctificantem habebat perfectam ſubordinationem partis inferioris cum ſuperiore, & immunitatem a quacunque miſeria, v. g. morbis, morte corporali &c. quæ potius vocari debent pœnalitates, quam pœnæ. *Suar.* in 3. p. D. 26. Sect. 2. ubi addit, quod nomine pœnalitatum intelligantur illi defectus, qui ſecundum ſe ex principiis naturæ oriuntur, eſſentque in homine condito in puris naturalibus, cujuſmodi ſunt morbi, & mors, inordinatio potentiarum, concupiſcentia &c. Quibus defectibus ſubventum erat per originalem juſtitiam, quam cum genus humanum in Protoparente amiſerat, hinc iſti defectus in homine lapſo non cenſentur mere naturales, ſed pœnales, & per peccatum originale contracti, ut diſtinguantur ab illis pœnis proprie dictis, quæ ita ſunt ad divina juſtitia impoſitæ, ut ex principiis naturæ non oriantur, quales ſunt pœnæ inferni, aut purgatorii; & hæ remittuntur per Baptiſmum.

123. *Secundum*, quod per Baptiſmum infundatur gratia, patet ex Apoſt. 1. Cor. 6. *ſed abluti eſtis, ſed ſanctificati eſtis, ſed juſtificati eſtis in nomine D. N. J. C. & in Spiritu Dei noſtri.* Uterque effectus probatur ex *Trid.* ſeſſ. 5. de Pecc. Orig. can. 5. *Si quis per Jeſu C. D. N. gratiam, quæ in Baptiſmate confertur, reatum originalis peccati remitti negat; aut etiam aſſerit, non tolli totum id, quod veram, & propriam rationem peccati habet ... anathema ſit*: ibid. addit, quod ii, qui vere conſepulti ſunt cum Chriſto per Baptiſma in mortem, ſint effecti *innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo dilecti ... hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti, ita ut nihil prorſus eos ab ingreſſu cæli remoretur.* *Seſſ.* 6. C. 7. docet: *unde in ipſa Juſtificatione cum remiſſione peccatorum hæc omnia ſimul infuſa accipit homo per Jeſum Chriſtum, cui inſeritur, Fidem, Spem, & Charitatem.* Intuitu hujus gratiæ conferuntur ſuo tempore gratiæ actuales fini hujus Sacramenti accommodatæ, ſcil. ad ducendam

vitam

vitam Chriſtianam & Sanctam, ut decet filios Dei adoptivos, & cohæredes Chriſti.

124. *Tertium*, quod Baptiſmus imprimat characterem, patet ex *Trid.* ſupra n. 3. cit. Fundamentum id aſſerendi etiam deſumitur ex 2. ad Cor. c. 1. v. 22. *Qui ſignavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus noſtris.*

125. *Adverte:* Hic Character non tantum diſtinguit baptizatum a non baptizato, ſed etiam ornat, & illuſtrat baptizatum, cum ſit ſignum eximiæ dignitatis. Audi *S. Chryſoſt.* in illa verba ad Epheſ. 1. v. 13. *in quo ſignati eſtis Spiritu promiſſionis Sancto,* hom. 2. ita diſſerentem: *non jam dicit, quod a cæteris ſepoſiti ſint tantum, aut delecti, ſed quia etiam ſignati, quemadmodum ſi quis eos, quos ſortito ſibi comparavit, velit aliqua familiari nota notiores reddere. Signati ſunt etiam Iſraelitæ, ſed corporali circumciſionis nota, ut pecora, & bruta, nos ſignati ſumus ut filii.*

126. Præter hos effectus primarios per Baptiſmum homo fit membrum Eccleſiæ, & unitur moraliter Chriſto tanquam capiti, *Quicumque enim in Chriſto baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.* Ad Gal 3. v. 27. Item per Baptiſmum fit capax recipiendi alia Sacramenta, particeps meritorum Chriſti & bonorum operum in Eccleſia. Baptizatus vero contrahit obligationem ſervandi mandata Dei, & Eccleſiæ, & ducendi vitam Chriſtianam, h. e. conſentaneam doctrinæ & Exemplo Chriſti.

127. Q. *V.* Quomodo Sacramentum Baptiſmi ſit neceſſarium ad ſalutem? ℟. Eſt neceſſarium neceſſitate medii vel in re, vel ſaltem in voto: vide dicta n. 119. Adde ex Trid. ſeſſ. 6. C. 3. *Nam ſicut revera homines, niſi ex ſemine Adæ propagati naſcerentur, non naſcerentur injuſti; . . . ita niſi in Chriſto renaſcerentur, nunquam juſtificarentur.* Seſſ. 5. Can. 3. de pecc. Orig. anathematizat illum, qui aſſerit, peccatum Originale vel per humanæ naturæ vires, vel per aliud remedium tolli, quam per meritum J. C. D. N. *aut qui negat ipſum Chriſti meritum per Baptiſmi Sacramentum . . . tam adultis, quam parvulis applicari.* Et ſeſſ. 6. C. 4. ait: *quæ quidem translatio*, ſcil. in ſtatum gratiæ, *poſt Evangelium promulgatum ſine lavacro regenerationis, aut ejus voto fieri non poteſt.* Huc etiam pertinet Can. 4. ſeſſ. 7. ejuſd. *Trid.* S. Ambr. L. 2. de Abraham C. ult in illa verba

Joan. 2. *Niſi quis renatus fuerit &c.* ait: *Nullum excipit, non infantem, non aliqua neceſſitate præventum.*

128. *Dixi vel in re, vel in voto;* ſupplet enim Baptiſmum fluminis Martyrium, ſive Baptiſmus ſanguinis. Ut conſtat ex perpetua traditione. *Confirm.* Ex *S. Aug.* qui L. 13. de Civ. Dei C. 7. ait: *Quicunque ... non percepto regenerationis lavacro pro Chriſti confeſſione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum ſi abluerentur ſacro fonte Baptiſmatis* 2. Interveniente impotentia ſuſcipiendi baptiſmi Sacramentum ſupplet Baptiſmum fluminis Baptiſmus flaminis, qui juxta n. 118. conſiſtit in perfecta contritione, vel perfecto amore Dei ſuper omnia cum voto, vel deſiderio baptiſmi fluminis, eoque vel ex- vel implicito, quatenus amans Deum tanquam ſummum Bonum propter ſe ipſum ſuper omnia, habet voluntatem implendi omnia præcepta: ergo etiam paratam habet voluntatem ſuſcipiendi Baptiſmum, ſi poſſet. Rem totam egregie exponit *S. Th.* q. 68. a. 2. in Θ. *Sacramentum Baptiſmi dupliciter alicui poteſt deeſſe: uno modo & re & voto, quod contingit illis, qui nec baptizantur, nec baptizari volunt ... hi, quibus hoc modo deeſt Baptiſmus, ſalutem conſequi non poſſunt ... Alio modo poteſt Sacramentum Baptiſmi alicui deeſſe re, ſed non voto; ſicut cum aliquis baptizari deſiderat, ſed aliquo caſu prævenitur morte, antequam Baptiſmum ſuſcipiat, & talis ſine Baptiſmo actuali ſalutem conſequi poteſt propter deſiderium Baptiſmi, quod procedit ex fide per dilectionem operante ... unde Ambroſius de Valentiniano, qui Catechumenus mortuus fuit: quem regeneraturus eram, amiſi; veruntamen ille gratiam, quam popoſcit, non amiſit.* Vide *Suar.* in P. 3. D. 27. Sect. 2. Votum explicitum exigit *Card. de Lauræa.* Diſp. 13. de Sacram. Bapt. n. 46. pro ſufficientia voti impliciti ſtat *Laym.* L. 5. T. 2. C 6. *Gobat Maſtrius*, qui tamen non rejiciendam putat diſtinctionem, ſcil. quod ſi homo ſciat fidem Chriſtianam, & neceſſitatem baptiſmi, debeat elicere votum explicitum. Si vero ignoret, ſufficiat implicitum in amore perfecto Item ſiquis ſciat quidem neceſſitatem baptiſmi, ſed in amore Dei ita ſe exerceat, ut non attendat ad actum deſiderii, talis adhuc juſtificatur ex amore & implicito voto: Secus ſi ſtudio votum negligat aut excludat; quia tunc nequidem talis habet perfectum amorem.

§. II.

§. II.

Principia practica de Baptiſmo rite conferendo, & ſuſcipiendo.

129. *Principium I. Materia remota Baptiſmi eſt ſola aqua vera & naturalis, ſive elementaris, uſualis, & proxime apta ad abluendum.* Eſt de fide ex illo *Joan.* 3. jam cit. *Niſi quis renatus fuerit ex aqua.* Sic etiam definitur in C. Lat. c. Firmiter §. 3. in C. *Flor.* in Decr. *Eugenii*; in C. *Trid.* ſeſſ. 7. can. 2. *Si quis dixerit, aquam veram & naturalem non eſſe de neceſſitate Baptiſmi, atque ideo verba illa D. N. J. C. niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu S. ad metaphoram aliquam detorſerit, anathema ſit.* Quod ipſi Apoſtoli non aquam metaphoricam, ſed veram & naturalem intellexerint, determinatam a Chriſto, conſtat ex Act. 8. ubi, poſtquam Philippus aſſeruit neceſſitatem Baptiſmi, Eunuchus reſpondit: *Ecce aqua, quid prohibet me baptizari . . . deſcenderuntque uterque in aquam . . . & baptizavit eum.* Quænam hic & nunc ſit aqua certo, aut dubie ſufficiens, vide in reſol. caſ.

130. *Materia proxima eſt ablutio per aquam. Prob.* 1. ex verbis Chriſti *Matth.* 28. *Baptizantes eos*, h. e. abluentes, lavantes eos. *Confirm.* ex c. 5. ad *Epheſ. mundans eam lavacro aquæ.* Prob. etiam ratione: Illa eſt materia proxima Baptiſmi, quæ per formam Baptiſmi proxime determinatur ad ſignificationem practicam gratiæ: atqui ablutio ſic determinatur: quia per λὺ baptizo aqua non ſecundum ſe, ſed ejus uſus ad abluendum determinatur. Porro nomine ablutionis intelligitur talis applicatio aquæ; qualis in æſtimatione hominum, & juxta ſenſum Eccleſiæ eſt neceſſaria ad hoc, ut homo dicatur vere lotus, ſive ablutus. Fit autem ablutio valide tribus modis, ſcil. *infuſione, immerſione trina* vel *unica*, & *aſperſione*; quælibet enim eſt vera ablutio; in praxi tamen ſervari debet modus ablutionis in unaquaque Eccleſia uſitatus. Sic in agenda ad uſum Eccleſiarum Metropolitanæ Moguntinæ, & Cathedralium Herbipolenſis, & Wormatienſis Juſſu E. & R. Archiepiſcopi Joannis Philippi edita hic modus præſcribitur: *Sacerdos vaſculo, ſeu urceolo, aut cava manu accipit aquam baptiſmalem, & de ea ter fundit ſuper caput infantis in modum crucis, & ſimul verba proferens ſemel tantum diſtincte attente dicit:* N. EGO TE BAPTIZO IN NOMI-

NE PATRIS †, *fundat primo*, ET FILII †, *fundat ſecundo*, ET SPIRITUS † SANCTI, *fundat tertio.*

131 *Princ* II. Forma Baptiſmi in Eccleſia Latina valida atque legitima eſt: *Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Eruitur ex C. 28. *Matth.* ſæpe cit. *Baptizantes eos* &c. Ita quoque traditur in C. Flor in Decreto *Eugenii.* In qua forma verba eſſentialia ſunt *primo, Baptizo te. Prob* ex propoſ. 27. ab *Alex. VIII.* damnata. *Conf.* ex c. ſi quis 1. De Baptiſmo. ubi *Alex. III.* decernit: *Si quis puerum ter in aqua immerſerit in Nomine P. & F. & S. S. amen, & non dixerit: Ego te baptizo in Nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti, amen: non eſt puer baptizatus. Confirm.* etiam ex C. *Flor* ubi in cit. Decreto *Eugenii* §. primum autem, ita habetur: *Si exprimitur actus, qui per ipſum exercetur Miniſtrum, cum SS Trinitatis invocatione, perficitur Sacramentum:* ergo hoc non perficitur omiſſis verbis: *te Baptizo*, his enim exprimitur actus. *Secundo* Neceſſario exprimenda ſunt: *in Nomine P. & F. & S. S.* Vide n. 18. *Confirm.* 1. ex CC. modo cit. Adde 1. C. Nic quod ratum habuit Baptiſmum Novatianorum, irritum vero Paulinianiſtarum: *Ratio* (ait *Innoc. I.* Epiſt. 21. ad Epiſcopos Macedoniæ C. 5.) *manifeſta declarat, quia Pauliniamiſtæ in Nomine Patris etc. minime baptizabant, et Novatiani iiſdem tremendis Nominibus baptizabant.* S. Aug. ſuper Pſ. 86. ait: *Non vocatur, niſi per Baptiſmum in N. P. & F. &. S. S.* Idem confirmat C. Trid. ſeſſ. 7. can. 4. cit. n. 54. Ratio congruentiæ eſt, quia Baptiſmus eſt Sacramentum Fidei, & introitus in Eccleſiam Chriſti: ergo cum myſterium Trinitatis ſit præcipuum, & primarium objectum fidei, ejuſdem profeſſionem explicitam fieri convenit in Baptiſmo. Plura vide apud *Suar.* in P. 3. D. 21. Sect. 3. *Laym.* L. 5. t. 2. C. 4. objectiones ſolutas dabit Theol. Schol.

132. *Princ. III. In neceſſitate omnis homo rationis compos ſive vir, ſive mulier, ſive fidelis, ſive infidelis non tantum valide, ſed etiam licite baptizat, modo cum debita intentione applicet debitam materiam, & formam. Nemo tamen in quacunque neceſſitate valide ſe ipſum baptizat: Licite autem, extra caſum neceſſitatis, baptizandi poteſtas competit Sacerdotibus, & ex commiſſione Epiſcopi, vel Sacerdotis etiam Diaconis.* Prima pars diſerte habetur in C. *Flor.* in Decr. Eugenii his verbis: *In caſu neceſſitatis non ſolum Sacerdos, vel Diaconus, ſed etiam laicus,*

cus, vel mulier, imo etiam paganus, & hæreticus baptizare poteſt. Secunda pars, quod nemo ſe ipſum baptizare poſſit, patet ex c. debitum 4. de *Baptiſ.* & ejus effectu, ubi *Innoc. III.* rationem aſſignat: tum quia Chriſtus non a ſe ipſo, ſed a Joanne baptizari voluit, tum quia nemo generat ſe ipſum; denique quia Chriſtus Apoſtolis præcepit, ut ipſi alios baptizarent. *Tertia pars* eruitur ex Flor. cit. *Miniſter hujus Sacramenti eſt Sacerdos, cui ex officio competit baptizare:* quod quidem officium habet ex ſpeciali conſecratione.

133. *Adverte.* Extra neceſſitatem non licet cuilibet Sacerdoti baptizare, uti nec ſolemniter, ſed ſoli proprio Sacerdoti, & ex commiſſione Sacerdoti alteri, vel Diacono; Quia collatio Baptiſmi & admiſſio ad numerum Fidelium, ad Communicationem Sacramentorum eſt actus juriſdictionis, non quidem talis, ut inde pendeat valor Sacramenti, ſicut valor abſolutionis dependet a juriſdictione, ſed tantum, ut Baptiſmus extra neceſſitatem conferatur licite per Sacerdotem proprium. Per Sacerdotem autem proprium hic intelligitur Summus Pontifex reſpectu totius Eccleſiæ, Epiſcopus reſpectu ſuæ diœceſeos, Parochus reſpectu ſuæ Parochiæ.

134. *Principium IV. Subjectum Baptiſmi valide ſuſcipiendi capax eſt omnis homo vivens, viator, nondum baptizatus.* Dixi: *Omnis homo vivens*: nam Chriſtus *Matth.* 28. præcepit Apoſtolis: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos &c.* item Baptiſmus omnibus eſt neceſſarius ad ſalutem; *Niſi* enim *quis renatus fuerit* &c. De parvulis definit *Trid.* ſeſſ. 7. can. 12. de Bapt. *Si quis dixerit, neminem eſſe baptizandum, niſi ea ætate, qua Chriſtus baptizatus eſt, vel in ipſo mortis articulo, anathema ſit.* Vide ſeq. can. 13. & 14. *Origenes* in c. 6. epiſt. ad Rom. ait: *Eccleſia ab Apoſtolis traditionem accepit, etiam parvulis Baptiſmum dare. Confirm.* 1. Quilibet homo poteſt ingredi Eccleſiam, & reddi capax reliquorum Sacramentorum, quod fit per Baptiſmum: ergo. *Conf.* 2. Quilibet homo eſt capax Characteris baptiſmalis, gratiæ ſanctificantis, & ſalutis æternæ: ergo etiam Baptiſmi, quo iſta obtinentur. Hinc *S. Th.* hic q. 68. a. 1. ad 3. ait: *Si aliqui nunc in utero ſanctificarentur, neceſſe eſſet, eos baptizare, ut per ſuſceptionem Characteris aliis membris Chriſti conformarentur.* Quid requiratur in adulto ad valide ſuſcipiendum Baptiſmum,

 vide

Digitized by Google

vide n. 98. quid ad licite & fructuoſe ſuſcipiendum, vide n. 100. ubi diximus, quod in adulto requiratur ad baptiſmum valide ſuſcipiendum intentio vel actualis, vel virtualis, vel habitualis, id quod ſolide confirmamus hic ex *Epiſt. SS. D. N. Bened.* XIV. ad Archiepiſ. Tarſen. quæ habetur in Tom. II. ejuſd. Bull. pag. 186. & incipit: *poſtremo menſe;* ubi §. 43. contra eos, qui cum Gloſſa in Can. *ſolet*. de conſecr. diſt. 4. affirmant, intentionem requiri in Miniſtro tanquam agente, non in ſuſcipiente baptiſmum, tanquam patiente, reſpondet cum *S. Th.* 3. P. ad q. 68. a. 7 *Ergo dicendum, quod in Juſtificatione, quæ fit per baptiſmum, non eſt paſſio coacta, ſed voluntaria; & ideo requiritur intentio recipiendi id, quod ei datur:* & §. 44. ſtatim ſubdit: *Cum ergo voluntatis ſive intentionis in adulto, quoad Baptiſmum, neceſſitas certa ſit, is debet ideo interrogari* &c. ibid. §. 45. reſolvit: *ſi quis adultus ad ſalutis fontem acceſſerit voluntate animatus accipiendi non quodcunque lavacrum, ſed unice Eccleſiæ proprium, ac peculiare, Baptiſmum eſſe validum dubitari non poteſt.* §. 46. *verum ſiquis Baptiſmum accipiens præſenti voluntate careat, quam alias tamen habuerit, talis ſuſcipiendæ lotionis, qualis in Eccleſia frequentatur, tunc examinare oportet, utrum voluntas antecedens, nunquam deinceps retractata, adhuc moraliter perſeveret. Nam ubi nulla præceſſerit retractatio, & moraliter perdurare intentio videatur, eſt certe validum Sacramentum. Hic caſus ad eos ſpectat, qui ante furorem, vel ſomnum, Baptiſmum petunt, accipiunt vero, dum aut inſania vexantur, aut ſomno indulgent, & hoc genus hominum valide baptizatum dicitur in Conc. Carthag. III.* cap. 34. eadem reſolutio habetur in c. *Majores.*

Ad quæſtionem, an cenſendus ſit valide ſuſcepiſſe baptiſmum, ſi quis nec abnuens, nec conſentiens, neutra ſcil. voluntate baptizaretur, ibid. §. 48. cum *Scoto*, *Silvio*, *Valentia*, & *Card. Lauræa* contra *Cajetanum* affirmat, non ſufficere, quod quis neque ſit volens, neque nolens, quia talis non habet intentionem recipiendi Sacramentum. ibid. ad objectionem *Cajetani* ex c. *Majores:* (ubi *Innocentius III.* ait: *Tunc characterem Sacramentalis imprimit operatio, cum obicem contrariæ voluntatis non invenit obſiſtentem*) reſpondet *Bened.* XIV. *Itaque Pontificis poſtea aſſerentis Sacramento imprimi characterem, quando non invenit obicem contrariæ voluntatis, nemo non videt, hunc eſſe, Baptiſmatis haberi effectum,*

ctum, quando quis vel in actu aſſenſum præbeat, vel jam ante præbuerit. Quod ſi Pontifex ea in ſententia fuiſſet, ſuſcipiendo Baptiſmati ſatis eſſe voluntatem non obſiſtentem, utique non decreviſſet, ut revera ſtatuit, in amentibus voluntatem neceſſario requiri antecedentem, ſcil. in eod. c. *Majoris* de Baptiſ. Denique §. 49 ſi baptiſmus violenter atque animo palam contrario ſuſcipiatur, ſub diſtinctione reſolvit *Innoc. III* in cit. c. *Majores.* Nimirum, ſi is, qui minis ac terrore correptus violentiæ cedit, baptiſmum, ut ſibi conſulat, ſuſcipiat, tunc valere baptiſmum: non autem valere, cui, vi illata, contradicenti, & palam reluctanti hoc Sacramentum per vim confertur.

135. Dixi etiam, *nondum baptizatus*, non enim valet Baptiſmus iteratus, jam ſemel valide collatus; Hinc qui temere baptizat jam valide baptizatum, aut qui jam baptizatus iterum Baptiſmum ſuſcipit, grave committit ſacrilegium, & irregularitatem incurrit, juxta c. ex litterarum 2. de Apoſtatis, & reiterantibus baptiſma. Adeoque nullo caſu iterare licet baptiſmum, quem conſtat jam eſſe valide collatum. *Prob.* 1. Ex Apoſt. ad *Epheſ.* 4. *unus Dominus, una fides, unum Baptiſma.* Quibus verbis PP. & TT. non tantum unitatem ſpecificam, ſed & numericam probant. *Prob.* 2. *Ex Symb. Conſtantinop. Confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum.* Item ex c. *Flor.* in Decreto *Eugenii.* Ex *Trid.* ſeſſ. 7. can. 11. *Si quis dixerit, verum & rite collatum Baptiſmum iterandum eſſe illi, qui apud infideles fidem Chriſti negaverit, cum ad pœnitentiam convertitur, anathema ſit.* Vide etiam can. 9. cit. n. 3. p. 6. S. *Th.* P. 3. q. 66. a. 9. ait: *Dicendum, quod Baptiſmus iterari non poteſt. Primo, quia Baptiſmus eſt quædam ſpiritualis regeneratio ... unius autem non eſt niſi una regeneratio: & ideo non poteſt Baptiſmus iterari, ſicut nec carnalis generatio. ... Secundo quia in morte Chriſti baptizamur, per quam morimur peccato, & reſurgimus in novitatem vitæ: Chriſtus autem ſemel tantum mortuus eſt; & ideo Baptiſmus iterari non debet .... tertio, quia Baptiſmus imprimit Characterem, qui eſt indelebilis ..... quarto quia Baptiſmus principaliter datur contra originale peccatum; & ideo ſicut originale peccatum non iteratur, ita nec Baptiſmus.*

136. Si tamen rationabile dubium ſit, an quis vere, ac valide ſit baptizatus, neceſſario repetendus erit Baptiſmus

ptiſmus ſub conditione. *N.* (exprimitur nomen baptizandi) *ſi non es baptizatus, Ego te baptizo in nomine Patris †, & Filii †, & Spiritus † Sancti.* Ita Agenda Herbip. *Alexander III. c. de quibus.* 2. de Bapt. ita ſtatuit: *De quibus dubium eſt, an baptizati fuerint, baptizantur his verbis præmiſſis: ſi baptizatus es, non te baptizo: ſed ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo* &c. Hanc praxin ſub conditione baptizandi eos, de quorum baptiſmo rationabiliter dubitatur, eſſe antiquiſſimam, nec modo incepiſſe poſt ſæculum quartum, erudite oſtendit *Benedictus XIV.* de Synod. L. 7. C. 6. contra Nat. Alexandrum. Poſtea addit, quod talis conditio non paſſim, & temere ſit adhibenda, *ſed tunc ſolum . . . cum prudens & probabilis ſubeſt dubitatio, an quis fuerit baptizatus, nec, diligenti præmiſſa indagatione, potuit rei veritas innoteſcere.*

§. III.

Reſolvuntur Caſus.

I. De materia remota Baptiſmi.

Teſte P. du Bernat Miſſionario S. J. in Ægypto, in Rituali Coptorum narratur, quod tempore Theophili trigeſimi tertii Patriarchæ a S. Marco mulier quædam, Alexandriam navigans, prolem ſuam moribundam ſanguine, quem ex vulnere uberibus ſuis inflicto elicuerat, & lacte materno baptizarit. Poſtea Alexandriam deducta cum eandem prolem, iterum ſanam, baptizandam obtuliſſet Patriarchæ, iſque eam vellet aquæ immergere, mox adverterit, aquam ſubito fuiſſe congelatam; cumque mater rei ſeriem narraſſet, Patriarcha infantem non baptizaſſe fertur, eoquod vere hæc mulier viva ſua fide baptizarit.

137. Q. *I.* An hic baptiſmus fuerit validus? ℞. *Negative*, ex defectu debitæ materiæ, ut in q. ſeq. dicetur. Neque hunc defectum ſupplere potuit fides matris. Ideoque *Pius V.* ex Commentario Card. Cajetani juſſit extingui hanc doctrinam, quod parvuli, qui baptizari nequeunt, ſalvari poſſint per fidem parentum. Quid? quod ex libro miraculorum ab ipſis Coptis referatur, quod prædicta Mater, præter iſtam ablutionem, prolem ſuam ter mari immerſerit, pronuntiando formam debitam: *Ego te Baptizo* &c.

138. Q.

Digitized by Google

138. Q. *II.* Quænam ſit materia invalida, quænam valida, & quænam dubia Baptiſmi? ℞. ad 1. Materia certo invalida ſunt vinum etiam lymphatum, h. e., cui parum tantum aquæ eſt commixtum, ſuccus ex fructibus v. g. pomis &c. expreſſus, lac, oleum, mel, ſanguis, urina, lacrymæ, ſaliva, ſudor. *Ratio eſt*; quia iſta in communi uſu, & æſtimatione hominum aquæ denominationem non retinent, nec in ſe ſunt aqua proprie dicta, & elementaris. De ſaliva conſtat ex c. pen. de *Bapt.* Idem eſto judicium de atramento & lixivio valde denſo, cereviſia melioris notæ, pulmento, juſculo ſive offa valde denſa, ac pingui; verbo: materia invalida ſunt omnia illa mixta ex aqua, quibus juxta communem uſum, ac prudentum æſtimationem non convenit ratio, ac denominatio materiæ uſitatæ ab Eccleſia; tunc enim talis mixtio inducit mutationem ſubſtantialem, ut ait *Gobat* de *Bapt.* n. 31. vide dicta n. 7. Neque ſal, glacies, nix, pruina, & ſimilia nondum reſoluta ſunt materia valida; quia, quamdiu non reſolvuntur, nec proxime apta ſunt ad ablutionem, nec habent uſum aquæ, nec denominationem. Talis materia in nullo caſu valide, aut licite adhibetur.

139. ℞. ad 2. Materia valida ſunt aqua fontana, pluvia, marina, ſive frigida, ſive calida, turbida ex luto, expreſſa, ſulphurata, ferruginea; ros &c. Ita *Antoine.* Item aqua reſoluta ex glacie, nive, pruina &c. quia iſtæ, & ſimiles aquæ habent rationem ſubſtantialem, veramque appellationem aquæ naturalis.

140. ℞. ad 3. Materia dubia ſunt, aqua ex ſale reſoluta, liquor ex putatis vitibus, inciſis arboribus defluens, quem multi probabilius dicunt eſſe materiam plane invalidam, alii ſaltem dubiam (vide *La Croix* de *Bapt.* n. 260.) huc pertinet aqua roſacea, tenuis cereviſia, offa admodum tenuis, item atramentum valde tenue, quo Æthiops adhuc poſſet lavari, lixivium non multis cineribus commixtum, aqua, cui notabilis pars vini eſt commixta, denique omnis ille liquor, de quo inter graves AA. adhuc diſceptatur, an non ſit aqua naturalis, accidentaliter tantum immutata.

141. *Adverte I.* Pro praxi ſequentes regulas, quas tradit P. *Gobat.* l. c. n. 34. *Prima*: Peccat graviter, qui cum poſſit habere aquam certo validam, vel elementarem, adhibet aliam; quia abſque urgente neceſſitate

exponeret Sacramentum periculo nullitatis, & ſalutem infantis ſupremo diſcrimini.

142. *Secunda*: In articulo mortis, quando haberi non poteſt materia certo valida, debet adhiberi dubia, ſub hac conditione: *ſi hæc ſit materia ſufficiens.* Fatetur hic *Antoine*, quod ad hoc ſufficiat etiam tenuis probabilitas de valore hujus, vel illius materiæ; quia in neceſſitate ſubveniendum eſt ſuluti proximi omni modo meliori, quo poteſt. *Neque eſt ullum periculum irriſionis rerum divinarum, quandoquidem neceſſitas id poſtulet*, ait *S. Th.* hic q. 60. a. 8. NB. Si ſic baptizatus ſupervixerit, habita copia materiæ validæ, iterum baptizari debet ſub hac conditione: *Si non es baptizatus* &c. *Pontas V.* Bapt. caſ. 3.

143. *Tertia*: Graviter peccat peccato ſacrilegii, qui abſque Gravi neceſſitate utitur aqua impura, turbida aut fæculenta; quia, licet aqua turbida ſit materia valida, ea tamen abhorret ab uſu Eccleſiæ, eſtque contra reverentiam Sacramenti; imo ſaperet contemptum, ſi quis præſente aqua pura adhiberet impuram. *Palao* de Bapt. *Bonac.* de Bapt. p. 3. n. 7. *Henriq. Tolet.*

144. *Quarta*: Qui in Baptiſmo ſolemni non adhibet aquam benedictam, probabiliter peccat graviter; tum quia agit contra grave præceptum Eccleſiæ, ut colligitur ex *Clement.* unica de Bapt. tum quia in puncto gravi concernente adminiſtrationem Sacramentorum agit contra conſuetudinem Eccleſiæ. *Quintanad.* defendit, quod talis tantum peccet venialiter. *Dixi in Bapt. ſolemni*, in privato enim, & non ſolemni licet adhibere aquam non benedictam, in defectu benedictæ. *Gobat.* l. c. n. 41. Præterea in Decreto *Ss. D N. Bened. XIV.* ſuper pluribus Diſciplinæ Capitibus pro Incolis Regni Serviæ, cujus initium eſt: *inter Omnigenas*, Tom. I. Bullarii §. 20. ita ſtatuitur: *Curandum eſt etiam, ne extra caſum neceſſitatis, juſtique timoris ab Infidelibus incuſſi, communis & naturalis aqua, vel etiam ea, quæ pro luſtrationibus benedicitur, in baptiſmi adminiſtratione adhibeatur; ac temere omittatur uſus aquæ ad hunc præciſe effectum benedictæ juxta præſcriptum Rit. Rom.*

145. *Adverte II.* Circa aquam benedictam juxta agendam Moguntinam, Herb. & Wormat. obſervanda ſunt ſequentia. 1. *Aqua ſolemnis Baptiſmi ſit eo anno benedicta in Sabbato Sancto Paſchatis, vel Pentecoſtes, quæ in fonte*

mundo

mundo nitida, & pura diligenter conſervetur .... 2. Si aqua benedicta tam imminuta ſit, ut minus ſufficere videatur, alia non benedicta admiſceri poteſt, in minori tamen quantitate. 3. Si vero corrupta fuerit, aut effluxerit; aut quovis modo defecerit, Parochus in fontem bene mundatum, ac nitidum recentem aquam infundat, eamque benedicat ex formula in ſingulis vere Agendis præſcripta. *4. Sed ſi aqua conglaciata ſit, curetur, ut liquefiat; ſin autem ex parte conglaciata ſit, aut nimium frigida, poterit parum aquæ naturalis non benedictæ calefacere, & admiſcere aquæ baptismali in vaſculo ad id parato, & ea tepefacta ad baptizandum uti, ne noceat infantulo.*

Casus II.

De Materia proxima Baptiſmi.

Eucharius, Parochus inſigniter prudens, cum ex ſecreta, ſed certiſſima relatione accepiſſet, infantes a pluribus annis ab Anteceſſore ſuo invalide fuiſſe baptizatos; ut tam ſaluti Parochianorum, quam famæ Anteceſſoris conſuleret, inquirit in libro Baptiſmali, quinam ab eo fuerint baptizati, poſtea eorum parentes inviſendo, quos reperit adhuc juniores, digito aqua luſtrali madefacto ſignat ſigno crucis, adultiores vero aqua luſtrali aſpergit, alios amice ad ſe invitat, quos in diſceſſu eodem modo aſpergit, conſuetam ſimul Baptiſmi formam tacite pronuntians.

146. Q. *I.* An valide baptizarit ſignando parvulos digito aqua luſtrali madefacto? ℟. *affirm.* Quia vere per contactum ſucceſſivum iis fuit applicata materia; ergo vere poſſunt dici abluti. Sic V. P. *Carolus Spinola* Nangaſachii in Japonia, cum in media barbarorum turma videret parvulum jam jam moriturum, mox ad vicinum amnem properavit, ibique ſtrophiolo bene madefacto feſtinus quaſi medicinam applicaturus accurrit, & parvulum in fronte abluit conſuetam ſimul Baptiſmi formam pronuntians; puer paulo poſt ſuſceptum Baptiſmum exſpiravit.

147. Q. *II.* An Eucharius aſpergendo valide baptizarit? ℟. Si tantum aquæ aſperſerit, ut non tantum fuerit contactus aquæ ad frontem, ſed aqua de parte ad partem defluxerit, valide baptizavit: quia per ejuſmodi ſucceſſivum contactum poteſt fieri vera ablutio. Vide *Bonac.* hic n. 12. ubi requirit plures, quam tres guttas, ſaltem ſi illæ per aſperſionem corpus quidem con-

contingant, ſed immotæ adhæreant, eoquod tunc non videatur poſſe dici facta ablutio.

148. Ad plurimos caſus de materia proxima Baptiſmi *Obſerva I.* Infans in matris utero ita latitans, ut nulla ejus pars aqua perfundi queat, baptizari non poteſt: nec ei quidquam prodeſt, quod nonnulli HH. olim ſunt arbitrati, ſi ejus loco matris corpus abluatur, ita *Benedictus XIV.* L. 7. de Synodo Diœceſana C. 5. n. 2.

149 II. Ibid. ad quæſtionem, an valide baptizaretur infans, cujus corpuſculum, etſi nulla ſui parte in lucem prodierit e matris utero, aqua nihilominus ſaltem per ſiphunculum tingi poſſit, reſpondet *primo*, ultimum hujus controverſiæ judicium a Sede Apoſtolica proferendum eſſe. *Secundo.* Ad Parochos pertinere, obſtetrices inſtruere, ut cum ejuſmodi caſus evenerit, in quo infantem, nulla adhuc ſui parte editum, mox deceſſurum prudenter timeant, illum baptizent ſub conditione, ſub qua pariter erit iterum baptizandus, ſi periculum evadat, & foras prodeat

150. III. Agenda Mogunt Herbipol. & Wormatienſis de infante, qui aliquam ſui partem ex utero emiſit, ita habet: *Nemo in utero matris clauſus baptizari debet. Sed ſi infans caput emiſerit, & periculum mortis immineat, baptizetur in capite: nec poſtea ſi vivus evaſerit, erit iterum baptizandus. At ſi aliud membrum,* v. g. manum, vel pedem, *emiſerit, quod vitalem indicet motum, in illo, ſi periculum impendeat, baptizetur; & tunc ſi natus vixerit, erit ſub conditione baptizandus, eo modo, quo ſupra dictum eſt: ſi non es baptizatus, Ego te baptizo in Nomine Patris &c. Si vero ita baptizatus deinde mortuus prodierit ex utero, debet in loco ſacro ſepeliri.* Ita *Laym.* L. 5. t. 2. C. 3. n. 3. *Sylv. Maſtrius* & Card. *de Lauræa* hic n. 36. econtra *Gobat* hic n. 54. cum *Tannero* & *Eſcobar* negat talem Baptiſmum eſſe iterandum, cum non ſit moraliter dubius. Idem ſentit *Benedictus XIV.* L. 7. de Syn. Diœceſ. C. 5.

151. IV. Agenda cit. ibidem ſtatuit: *ſi mater prægnans mortua fuerit, os ejus apertum teneatur, & fœtus quamprimum caute extrahatur, ac ſi vivus fuerit, baptizetur; ſi fuerit mortuus, & baptizari non potuerit, in loco ſacro ſepeliri non debet. Unde male faciunt, qui talem infantem in eodem ſepulchro cum matre ſepeliunt.*

152. V. Affirmat quidem *Gobat* hic n. 58. cum *Vaſq. Diaſt. Aureolo* & aliis, Baptiſmum infanti ſecundinis incluſo

cluſo collatum validum eſſe, *Clericatus* vero de Bapt. deciſ. 29. n. 10. ait, juxta communem DD. ſententiam illum eſſe dubium, adeoque ſub conditione repetendum.

153. VI. Cum in utramque partem in quæſtione, an ſufficiat in Baptiſmo ſola ablutio capillorum, graves AA. propendeant; negativam enim tenent *Bonac. Laym.* l. c. *Sylvius;* affirmativam vero *Toletus, Valentia Graſſius* & alii, ideoque recte reſolvit *Clericatus* l. c. n. 9. Baptiſmum in tali caſu eſſe dubium, idcirco repetendum ſub conditione. Pro praxi bene curandum eſt, ut aqua per frontem, vel ſcapulas defluat, præſertim quando infantes jam denſos, & ab obſtetricibus non ſolicite ablutos, ſed aliqua quaſi pinguedine perfuſos habent capillos, per quos aqua ad cutem verticis penetrare nequit.

154. VII. Si quis carens aqua infantem alioquin moriturum ſine Baptiſmo projiceret in aquam, & ſimul proferret formam, Baptiſmus eſſet quidem validus, modo non exſpiret infans, antequam Baptiſmus conficiatur; quia eſſet vera immerſio conjuncta cun debita forma: foret tamen illicitus talis Baptiſmus, quia committeretur verum homicidium, quod eſt intrinſece malum. Nec juvat, quod projiciens non intendat occiſionem, ſed præferat tantum vitam animæ vitæ corporis; quia projectio in tali caſu per intentionem disjungi nequit ab occiſione; ergo manet directa occiſio; vita corporis autem non eſt niſi per media licita præferenda vitæ animæ, neque facienda ſunt mala, ut eveniant bona. *Laym.* l. c. n. 5.

155. VIII. Ex eadem ratione non licet ſecare matrem; etiam inſtante jam certa ipſius morte, ut ſalvetur anima prolis adhuc in utero latentis per Baptiſmum; quia eſſet directa occiſio innocentis. Ita *Comitolus* L. 1. reſp mor. q. 14. Nec licita eſt talis ſectio, etſi mater conſentiat, quia nemo eſt Dominus vitæ ſuæ.

Q. 1. *Quid?* ſi periti Chirurgi affirment, poſſe fieri ſectionem ſalva vita matris? Reſpondet *Gobat*, eam tunc licite fieri. Vide *Theop. Rayn.* in T. de ortu infantium per ſectionem Cæſaream.

Q. 2. An poſſit ſecari mater prægnans ad mortem damnata propter crimina? ℞. Praxis habet ex Jure Civ., ut differatur ſupplicium, *L prægnantem Digeſt. de Pœnis.* Quid ſi talis mater interim ex gravi morbo vita

peri-

periclitaretur? ℟. Talis rea mortis poſſet ſecari, ſervato juris ordine, ſi ſpes ſit, fore ut fœtus poſſit baptizari: ita *Eſcobar* T. 7. Exam. 2. cum *Suar.* & aliis contra *Comit.*

Casus III.

De forma Baptiſmi.

Vide dicta ſupra n. 13. 14. 15. Item caſum tertium n. 18. & caſum quintum n. 32. &c. his adde ſequentem caſum.

Eulogius tenaciter cum Engelberto diſputans defendit, validum eſſe Baptiſmum in Nomine Chriſti collatum, nixus teſtimonio ſcripturæ Act. 2. 8. & 19. Porro, ait, hanc eſſe genuinam ſententiam Catechiſmi Rom. S. Th. S. Ambr. &c. denique addit; ut videat D. Engelbertus, quod hæc ſententia mihi cordi ſit, cras divitem Judæum, quem hucuſque inſtruxi, ſub hac forma baptizabo: Ich tauffe dich mauſchel im namen Chriſti. Amen.

156. Q. *I.* An validus fuerit hic Baptiſmus? ℟. *Negative.* Quia in ejus forma non exprimitur Trinitas Perſonarum. Ita Comm. vide dicta n. 31. Manet certa, & indubitata Sententia *S. Aug.* L. de Eccl dogm. c. 52. *Illos, qui non Sanctæ Trinitatis invocatione apud HH. baptizati ſunt, & veniunt ad nos, baptizari debere pronuntiamus, non rebaptizari; neque enim credendum eſt, eos fuiſſe baptizatos, qui non in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. juxta regulam a Domino poſitam tincti ſunt; ut ſunt Paulinianiſtæ, Prodiani&c.* Erravit quoque Eulogius contra uſum Eccleſiæ, nomine tantum communi appellando baptizandum; jubent enim Agendæ, nomine proprio, quod ante baptiſmum imponitur, compellare baptizandum, quod indicatur per litteram N. v. g. *Petre, Ego te baptizo.*

157. Q. *II.* Quid ad argumenta Eulogii reſpondere debuerit Engelbertus? Reſpondere debuit ad 1. quod illud Act. 8. 18. *Sed baptizati tantum erant in Nomine Domini JEſu*, tantum innuat, incolas Samariæ ſolum Baptiſmum Chriſti accepiſſe, nondum autem per manus impoſitionem Sacramentum Confirmationis: item quod inviſibiliter tantum per Baptiſmum acceperint Spiritum Sanctum, non autem viſibiliter, quod tum fiebat per Sacramentum Confirmationis. *Corn. a Lap.* Item quod

quod Act. 2. 38. *Baptizetur unuſquiſque veſtrum in Nomine Jeſu*, & Act. 19. 5. *Baptizati ſunt in Nomine Domini JEſu*; per λὺ *in Nomine JEſu Chriſti* non deſignetur forma, ſed tantum ſignificetur, diſcipulos illos baptizatos fuiſſe Baptiſmo Chriſti, non Joannis, uti ex cit. c. Act. 19 patet, ubi mirabatur Paulus, quod Epheſii reſpondiſſent, ſe neſcire, an eſſet Spiritus S., & ſtatim interrogabat: *In quo ergo baptizati eſtis?* ergo ſupponebat S. Paulus, quod, ſi baptizati fuiſſent ab Apoſtolis, audiviſſent ex ipſa forma invocationem Spiritus S., & non tantum formam in ſolo Nomine JEſu prolatam. Poſtquam autem Paulus audiviſſet, eos baptizatos tantum fuiſſe baptiſmo Joannis, juſſit eos baptizari in Nomine D. J. h. e. auctoritate, & baptiſmo Chriſti in Nomine P. & F. & S. S. Adde verba *S. Cypriani* Epiſt. 73. ad Jubajanum: *JEſu Chriſti mentionem facit Petrus* (Act. 2.) *non quaſi Pater omitteretur, ſed ut Patri Filius quoque adjungeretur. Tertull.* L. de Bap. c. 13. de Apoſtolis ait: *Tingentes eas* (gentes) *in Nomine P. & F. & S. S.*

Ad 2. debuiſſet reſpondere, quod Catechiſmus Rom. & S. Th. 3. P. q. 66. a 6. ad 1. non doceant, hodie validum eſſe Baptiſmum in ſolo Nomine Chriſti collatum; ſed tantum explicent ſententiam eorum, qui affirmarunt, Apoſtolos baptizaſſe in Nomine Chriſti, ſcil. in Primitiva Eccleſia ex ſpeciali revelatione Chriſti, ac diſpenſatione Apoſtolos adminiſtraſſe Baptiſmum in Nomine ſolius Chriſti, ut hoc S. Nomen (quod erat odioſum Judæis, & gentibus) honorabile redderetur; cui tamen explicationi merito a pluribus præfertur expoſitio ſuperius data.

Ad 3. Potuiſſet claram ſententiam *S. Ambroſii* ex L. de Myſteriis, C. 4. opponere, ubi S. D. ita ſcribit: *Credit Catechumenus, ſed niſi baptizatus fuerit in Nomine P. & F. & S. S. non poteſt accipere remiſſionem peccatorum.*

Reliqua argumenta de Sententia S. Stephani P. & M. item Nicolai I. & S. Bernardi ſolvuntur in Th. Schol.

158. Præterea *Obſerva I.* Invalidæ ſunt ſequentes formæ: *Ego te Baptizo in Patre, & Filio, & Spiritu S.* vel: *Ego te baptizo cum P., & F. & S. S.* item: *Ego te baptizo in Nominibus Patris &c.* quia per has formas non exprimitur unitas Perſonarum divinarum in eſſentia. *Laym.* l. c. C. 4. n. 5. cum *Suar. Henriq.* & aliis.

De poſtrema forma ait *S. Hieron.* in Epiſt. ad Gal. L. 2. c. 5. relatus in Canon. *Eodem* 8. de Conſecrat. Diſt. 4. *Non baptizamur in Nominibus P., & F., & S. S. ſed in uno Nomine, quod intelligitur Deus.* Et S. Aug. L. 2. contra Maximinum c. 23. ait: *In Nomine, non in nominibus: Hi enim tres unum ſunt, & hi tres unus eſt Deus.*

159. *II.* Formæ dubiæ ob ſententiam AA. utrinque probabilem ſunt: 1. *Baptizo te in Nomine Patris, Baptizo te in Nomine Filii, in Nomine S. S.* quia licet ſic non exprimatur pluralitas naturarum, uti fit per τὸ *in nominibus*, non tamen ſatis exprimitur unitas eſſentiæ. 2. B*aptizo te in nomine Genitoris, Geniti, & Spirati:* vel *in nomine Omnipotentis, Sapientis, & Boni*; quia Trinitas Perſonarum ſic non explicatur vocibus, quibus a Fidelibus debet apprehendi, ut ait Bu*ſemb.*

Casus IV.

De Miniſtro Baptiſmi.

Refert Brettembachius, *quod Amſtelodami anno* 1579. *uxor Catholica Mariti Calviniſtæ natam ſibi prolem ad miniſtrum Catholicum baptizandam deferri voluerit, Maritus ad Calvinianum, cum vero pia Mater id a conjuge impetrare non poſſet, prolem ipſa clam baptizat: Maritus facti ignarus paulo poſt infantem defert ad Prædicantem; hic cum baptizare pararet, ſubito obmutuit; Maritus cum prole domum redux uxorem ſevere aggreditur, & quid veneficii attentaſſet, percontatur: illa ingenue fatetur, quod ipſamet prolem jam baptizarit. Unde & Maritus divinam virtutem agnoſcens fidem orthodoxam profeſſus eſt.*

160. Q. *I.* An licite hæc puerpera prolem ſuam prius ipſa baptizarit, quam deferretur ad hæreticum? ℟. Si prævideri, prolem adhuc rebaptizatum iri ab hæretico, illicite egiſſet, quia minus videtur eſſe malum, quod infans baptizetur ab hæretico, quam quod rebaptizetur. Ita *Lugo* de Fide D. 14. S. 5. n. 164. Si vero prævideri, eum non eſſe rebaptizandum, neque haberi potuiſſet alius Catholicus, licite videtur egiſſe. Ita *Leſſius* in Auct. V. *Baptiſmus.* Caſu 2. ait, Matrem poſſe curare, baptizari infantem privatim catholice etiam a muliere, ſi alius deſit; quia habet jus ad talem Baptiſmum prolis ſuæ, præſertim ſi diu exſpectandus eſſet

eſſet Baptiſmus Prædicantis, cum periculo, ne prius moriatur infans. Vide *La Croix* Lib. 6 P. 1. n. 280.

161. *Q. II.* An liceat prolem baptizandam deferre ad Miniſtrum hæreticum? ℞. *per ſe* loquendo, id non licet. *Ratio* 1. eſt: quia, cum baptizatio ſit actus juriſdictionis, eam petere a prædicante tanquam Miniſtro publico, eſſet tacite profiteri; illum eſſe legitimum miniſtrum talis ceremoniæ, imo foret cum hæretico communicare in ſacris: atqui hæc ſunt illicita: ergo. *Ratio* 2. eſt: quia Miniſter hæreticus, ſicut omnis alius Laicus, extra caſum neceſſitatis baptizans graviter peccat: ergo qui extra neceſſitatem peteret a tali Miniſtro Baptiſmum, merito dicendus eſſet cooperari alterius peccato. Dixi: *per ſe loquendo:* quia per accidens, quando ſcil. Catholici parentes ſub graviſſimis pœnis adiguntur deferre proles ad Prædicantem, hoc caſu probabiliter licet deferre: quia ſi in his circumſtantiis quis petat ab hæretico baptiſmum, videtur tantum profiteri, quod in tali caſu neceſſitatis Prædicans ſit validus Miniſter Baptiſmi, & quæſitus, cur a Prædicante petat Baptiſmum, diceret: quia cogor, & aliter evitare nequeo injuſtam vexam. Neque hoc eſſet communicare cum HH. in ſacris: ſed tantum permittere, & coacte quidem, eorum ceremonias; quas liceret etiam permittere in eo caſu, quo non adeſſet Catholicus, qui ſciret baptizare. Ita *La Croix* l. c. n. 282. pro excuſatione parentum Catholicorum, alias graviſſimis pœnis ſubjectorum; quæ tamen dicta relinquit ſapientiori aliorum judicio definienda. Contrarium decidunt ex declar. *Clem. VIII. Leſſ. Veruys & Pignatelli.* Aliud eſt de cœna HH. quia Prædicans nequidem validus eſt Miniſter Euchariſtiæ, & conſequenter ipſa HH. Euchariſtia eſt nulla. Baptiſmus autem ab hæretico collatus ſecundum debitam materiam, & formam eſt validus. Præterea ſuſceptionem cœnæ communiter omnes habent pro ſigno proteſtativo illius Religionis, juxta cujus ritum ſuſcipit Euchariſtiam; ſuſceptionem autem Baptiſmi vel nullus, vel pauciſſimi pro tali ſigno habent; eo quod & ipſi HH. infantes curent baptizari a Catholicis.

162. *Adverte:* Conveniunt AA. ſi Mater Catholica ſciat tale præceptum, ſub gravi pœna deferendi infantem baptizandum ad Prædicantem, quod teneatur ante partum in locum catholicum ſe conferre, ſi poſſit,

Digitized by Google

ut ibi prolem enitatur, & catholice curet baptizari.

163. *Quid? ſi* domum redux ſub gravi pœna obligetur, ut ſaltem petat a Prædicante inſcribi nomen prolis libro baptizatorum? reſpondet *La Croix* l. c. hoc licite poſſe fieri, quia non profitetur per hoc in Prædicante ſpiritualem poteſtatem, ſed tantum adhibet cautelam, ut aliquando poſſit obtineri teſtimonium ſuſcepti Baptiſmi.

164. Pro reliquis caſibus de Miniſtro reſolvendis. *Obſerva I.* Graviter peccant Parentes, ſi prolem ſuam Parocho alieno abſque proprii licentia baptizandam afferant; tum quia peccato alieno cooperantur; tum quia contra Eccleſiæ ordinationem cum violatione juris alieni in re de ſe gravi agunt. *Laym.* l. 5. t. 2. c. 7.

165. II. Peregrina, pariens in alieno pago, poteſt Baptiſmum prolis petere vel a Parocho loci, aut infantem mittere ad parochum proprium, ſi vicinus ſit. Alias Peregrini, & Vagi poſſunt eligere locum Baptiſmi, quem volunt. *Janſen.* p. 2. caſ. 89. cum *Barboſa*, & *Pignat. Ratio eſt*: Quia hi nullius jurisdictionem violant, hoc ipſo, quod ad nullam Parochiam ſpectent, iſti autem ſint in loco alieno.

166. III. Ex dictis n. 133. Religioſus Peregrinus, vel ſubſiſtens in aliquo loco peccaret graviter, ſi extra caſum neceſſitatis abſque licentia Parochi illius loci baptizaret; quia violaret graviter alienam juriſdictionem.

167. IV. Si plures adſint, dum quis in neceſſitate baptizandus eſt, debet ſervari ſequens ordo juxta Agend. Herbip. de Miniſtro Bapt. *Si adſit Sacerdos, Diacono præferatur* (h. e. baptizet Sacerdos, non vero Diaconus) *Diaconus Subdiacono, Clericus Laico, & vir fœminæ; niſi pudoris gratia deceat fœminam potius, quam virum baptizare infantem, non omnino editum, vel niſi melius fœmina ſciret formam, & modum baptizandi. Quapropter curare debet Parochus, ut fideles, præſertim obſtetrices, rectum baptizandi ritum probe teneant, & ſervent.* Addunt alii, quod pariter præferendus ſit non excommunicatus excommunicato, Catholicus Hæretico, & baptizatus non baptizato; quoad hos poſtremos, uti & quoad Sacerdotem & Diaconum reſpectu aliorum eſt obligatio gravis ſervandi ordinem, cæteris paribus; quia id exigit reverentia Sacramenti, & dignitas

gnitas ordinis. Quoad alios non videtur eſſe gravis obligatio. Recte tamen monet *Taberna*, cavendum eſſe, ne, dum deliberatur, quis debeat præferri, in neceſſitate conſtitutus moriatur ſine baptiſmo. ibid.

Additur in Agenda cit. *Pater, aut Mater propriam prolem baptizare non debet, præterquam in mortis articulo, quando alius non reperitur, qui baptizet, neque tunc ullam contrahunt cognationem, quæ matrimonii uſum impediat.* Idem habetur c. *ad limina* 7. cauſa 30. q. 1.

168. V. Non valet baptiſmus collatus a Miniſtro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi obſervat, intus vero in corde ſuo apud ſe reſolvit: *non intendo, quod facit Eccleſia.* Ut patet ex propoſ. 28. ab *Alex. VIII.* damn. de qua egimus n. 57. Vide etiam caſum n. 71. ex Bull. SS. D. N. *Benedicti XIV.* relatum.

Quid vero agendum Confeſſario, ſi forte peſſima obſtetrix aut Saga in confeſſione dicat, quod a pluribus annis in neceſſitate ex intentione baptiſmo contraria, v. g. in nomine diaboli vel ſine intentione infantes baptizarit? ℟. Confeſſarius omni modo proponat gravitatem criminis ſui, nec eam prius abſolvat, quam certus ſit de firmo propoſito deſiſtendi ab artibus magicis, & ſatisfaciendi obligationi ſuæ, vi cujus tenetur vel ipſa manifeſtare Parocho, vel confeſſario dare licentiam, rem deferendi ad D. Parochum, in cujus Parochia exercuerat officium obſtetricis, ſimulque ſincere jubeat dicere, quos invalide baptizarit, & de quorum baptiſmo dubitet, ut hoc modo ſaltem privatim & in occulto valide baptizentur. Juxta P. *Gobat*, & *Elbel* caſ. 2. de Baptiſ. Confeſſarius dicat tali mulieri: Si per te liceat, accedam ad D. Parochum, vel ſi neceſſarium videatur, ad Principem Eccleſiaſticum, dicamque me aliquod ſecretum, ex quo pendeat ſalus multarum animarum, ipſi aperturum, ſi ſancte promittat impunitatem: Si conſentiat pœnitens, accedat Confeſſarius, & cum dicta conditione Parocho vel Principi Eccleſiaſtico dicat, mulierem baptizando erraſſe ſerioque fateri, ſe non cum debita intentione baptizaſſe: Cæterum, quod ſit Saga, vel quod in Nomine diaboli baptizarit, omnino reticeat. Ibid. addit P. *Elbel*, quod Judex Eccleſiaſticus teneatur admittere conditionem, & ſine ulteriori examine pro ſua prudentia providere, ut ſuppleatur baptiſmus; alias enim abſterrerentur ejuſmodi

modi homines a manifeſtatione ſimilium delictorum, ſi ex confeſſione Sacramentali incurrerent periculum graviſſimarum pœnarum. Quæ hic dicta ſunt de obſtetrice, prudens Confeſſarius facile poterit applicare caſui, quo Parochus ipſe fatetur, quod multos invalide baptizarit. In quo caſu ipſe Parochus facile alia media poterit adhibere, v. g. ſi parvulos, quos ſcit invalide a ſe fuiſſe baptizatos, privatim ad ſe vocet, & tanquam iis volens benedicere frontem aqua baptiſmali ad hoc jam parata, vel in ejus defectu, aqua luſtrali aſpergat largiter, & inſuper pollice bene madefacto ſigno crucis muniens clam pronuntiet formam baptiſmalem; eundem modum facile poterit adhibere, ſi invalide antea baptizati jam ſint adulti; ut dictum eſt ſupra in caſu 2. num. 146.

169. VI. Quando plures ſimul baptizant, 1. ita ut unus affundat aquam, alter formam pronunciet, Baptiſmus eſt nullus, ex dictis n. 11. 2. Si duo ſimul abluant, & proferant formam, & quilibet habeat intentionem baptizandi independenter ab altero; ſi unus citius altero proferat formam, iſte ſolus confert validum Baptiſmum; ſi ambo ſimul, & eodem tempore, probabiliter adhuc unicus, & validus eſt Baptiſmus, ſicut quando plures neo-Sacerdotes cum Epiſcopo verba conſecrationis eodem inſtanti proferunt: quia ſinguli applicant omnia neceſſaria ad hoc Sacramentum, & unius actio alterius actionem non impedit, cum non pugnent inter ſe. Addit *S. Th.* hic q. 67. a. 6. in Θ: *Nec traderent aliud & aliud Sacramentum, ſed Chriſtus, qui eſt unus interius baptizans, unum Sacramentum per utrumque conferret.* Affirmat *Gobat* t. 2. in Exper. n. 143. crebro evenire, ut plures mulieres pro majore ſecuritate baptizent domi languentem infantem; quo caſu cenſet, infantem nihilominus denuo ſub conditione baptizandum eſſe ob errores, qui plerumque in hujuſmodi circumſtantiis committi ſolent. 3. Quando plures ſimul baptizant cum intentione baptizandi dependenter a concurſu ſimul baptizantium tanquam cauſarum partialium, dicendo: *Nos te baptizamus*; Baptiſmus hoc modo collatus eſt nullus. Ita *S. Th.* l. c. *Laym.* l. c. n. 7. contra *Marſilium*: quia hæc intentio eſt contraria inſtitutioni Chriſti, quam traditio & praxis Eccleſiæ nobis declarat. Ibidem addit *Laymann*, e contrario validum quidem, ſed in raro caſu licitum eſſe Baptiſmum,

ſimum, ſi unus Miniſter eodem tempore plures ſimul abluat hac forma: *Ego vos baptizo* &c. Denique ſemper grave peccatum eſt, ſi plures ſimul eundem baptizent quocunque ex modis recenſitis: quia ſic baptizantes agunt in re gravi contra uſum & praxin Eccleſiæ. *Babenſt.* t. 8. p. 2. D. 1. a. 5. S. 1. n. 17.

170. VII. Intentio a Miniſtro poteſt fieri modo ſequenti: *Ego volo adminiſtrare Sacramentum Baptiſmi, ſicut Chriſtus inſtituit, & juxta ritum S. Romanæ Eccleſiæ ad laudem omnipotentis Dei, & ſalutem proximi. Da mihi, o Deus, gratiam, ut digne & competenter fungar hoc officio.* Præſtat etiam præmittere, vel ſubjungere intentioni breves actus Fidei; Spei, Charitatis, & doloris, v. g. Credo omnia a Deo revelata, præſertim quod Chriſtus inſtituerit Sacramentum Baptiſmi tanquam lavacrum regenerationis; quia Deus æterna Veritas, quæ nec falli, nec fallere poteſt, ita revelavit, & per ſuam ſanctam Eccleſiam credendum propoſuit. Spero a te, o infinita miſericordia, auxilium gratiæ, ut digne jam adminiſtrare valeam Sacramentum Baptiſmi. Amo te, o ſummum Bonum, & ex amore tui doleo ex toto corde de omnibus peccatis meis; deteſtor omnia peccata ſuper omnia mala &c. Volo nunc in unione illius divinæ intentionis, qua tu, o mi Salvator, inſtituiſti, adminiſtrare Sacramentum Baptiſmi &c.

Casus V.

De Subjecto Baptiſmi.

Refert P. Lohner in Biblioth. Man. ex D. Anton. P. 3. V. Baptiſmus: *Cum Rex Tartarorum Caſſanus deſponſatam ſibi Regis Armeniæ filiam morti adjudicaſſet, una cum prole genita monſtro horrendo, & bruto ſimillima, quam ex adulterio prodiiſſe ſuſpicabatur; Puerpera fœtum ſuum more Chriſtiano baptizari inſtanter petiit: baptizatur; & ecce! ſub ipſo Baptiſmo ex turpiſſimo monſtro formoſiſſimus puer evadit: quo facto Rex ipſe commotus, fidem Catholicam profeſſus eſt.*

171. Q. *I.* An monſtrum ſit baptizandum? ℞. Agenda ſæpe laudata, ſive Rituale Herbipolenſe ita reſolvit de baptizandis parvulis: 1. *In monſtris baptizandis magna cautio adhibenda eſt: de quo, ſi opus fuerit, Ordinarius loci, vel alii periti conſulantur, niſi mortis periculum*

lum immineat. 2. *Monſtrum, quod humanam ſpeciem non præſeferat, baptizari non debet: de quo ſi dubium fuerit, baptizetur ſub hac conditione:* Si tu es homo, ego te baptizo &c. 3. *Illud vero, de quo dubium eſt, an una aut plures ſint perſonæ, non baptizetur, donec id diſcernatur: diſcerni autem poteſt, ſi habeat unum vel plura capita, unum vel plura pectora; tunc enim totidem erunt corda & animæ, hominesque diſtincti; & eo caſu ſinguli ſeorſim ſunt baptizandi, unicuique dicendo:* Ego te baptizo &c. *Si vero periculum mortis immineat, tempuſque non ſuppetat, ut ſinguli ſeparatim baptizentur, poterit Miniſter, ſingulorum capitibus aquam infundens, omnes ſimul baptizare, dicendo:* Ego vos baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Ibid. addit, quod nunquam alias, niſi in mortis periculo, liceat hanc formam adhibere ad plures ſimul baptizandos. 4. *Quando vero non eſt certum, in monſtro eſſe duas perſonas, vel quia duo capita, & duo pectora non habet bene diſtincta; tunc debet primum unus abſolute baptizari, & poſtea alter ſub conditione, hoc modo:* Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.

172. Q. *II.* An debeat baptizari monſtrum, habens caput ferinum, v. g. canis vel ſuis, quoad corpus vero & omnia membra referens ſpeciem humanam? ℟. In tali caſu, ſi res moram patiatur, recurrendum eſt ad Ordinarium. *Laymann* L. 5. t. 2. c. 6. n. 13. cum *Nav.* ait, differendum eſſe Baptiſmum, donec certius cognoſcatur, utrum ſit homo, nec ne; ſi vero mortis periculum immineat, baptizandum eſſe ſub conditione: *Si tu es homo, ego te baptizo.*

173. Q. *III.* An baptizari debeat monſtrum ex beſtialitate progenitum? ℟. Servatis iis, quæ dicta ſunt, ſi progenitum ſit ex viro & beſtia, baptizandum eſt ſub conditione; quia incertum eſt, an ſit homo. Hinc Judices ſæculares ſolent tales beſtias cremare una cum reo beſtialitatis. *Gobat* hic n. 278. cum *Bonac.* ſimpliciter ait, eſſe baptizandum; ſecus, ſi ſit ex fœmina & beſtia, eoquod tum certius conſtet, non eſſe hominem, neque deſcendere ab Adamo.

Casus VI.

Elias vir zeloſus, ſed non ſecundum ſcientiam, pueros Hebræorum in vicinia ſua habitantium, munuſculis ad ſe allicit,

Digitized by Google

licit, & perquam familiares ſibi reddit; tandem aliquos, quaſi vellet maculas fronti adhærentes abſtergere, applicata aqua, ſubmiſſa voce pronuncians formam, baptizat cum debita intentione.

174. Q. *I.* An Elias valide baptizaverit hoſce pueros Hebræorum? ℞. Si necdum habuerint ſufficientem uſum rationis, valide baptizavit; quia adſunt omnia ad valorem hujus Sacramenti requiſita; voluntatem autem ſive intentionem ſuſcipiendi Sacramentum ſupplet Chriſtus & Eccleſia. Secus, ſi fuerint capaces intentionis requiſitæ ad ſuſcipiendum Baptiſmum.

175. Q. *II.* An licite baptizaverit Elias iſtos pueros, invitis parentibus? ℞. *Negative. Ratio* patebit ex ſequentibus. De Baptiſmo Judæorum infantium BENEDICTUS XIV. in epiſtola ad Archiepiſcopum Tarſenſem vices gerentem in urbe (quam vide in Tom. 2. Bullarii pag. 86.) inter cætera aſſerit 1. *quod nefas ſit, Judæorum infantes baptizare, invitis eorum parentibus.* Idem eſt judicium *S. Th.* 3. p. q. 68. a. 10. *Bonac.* de infantibus quorumcunque infidelium non baptizatorum, qui Chriſtianis parentibus non deſpotice, ut ſervi vel mancipia, ſed civiliter tantum, ut tributarii & vaſalli, ſunt ſubjecti. *Ratio* eſt: quia vel tales infantes abſtrahuntur a poteſtate parentum educandi in fide Chriſtiana, vel eorum curæ relinquuntur. *Si primum:* parentibus fit injuria, qui jus naturale habent retinendi apud ſe liberos, eoſque nondum rationis compotes educandi. *Si ſecundum:* gravis ignominia Religioni infertur, cum tales baptizati parvuli parentibus infidelibus relicti moraliter certo perverſionis & apoſtaſiæ periculo exponantur.

176. 2. Ibidem ait: Si contingat, ut ab aliquo Chriſtiano Hebræorum infans morti proximus reperiatur, rem laudabilem, Deoque gratam is efficit, qui infanti aqua luſtrali ſalutem præbeat immortalem.

177. 3. Addit, quod illum infantem Hebræum oporteat baptizari, qui projectus eſt, & a parentibus derelictus.

178. Porro ſubjungit ibid. ſequentes declarationes: I. Si parentes deſint, infantes vero alicujus Hebræi tutelæ commiſſi fuerint, eos ſine tutoris aſſenſu non licet baptizare, eo quod omnis parentum poteſtas ad tutores pervenerit, contra *Dicaſt. Gobat*, & *La Croix*, quorum ratio eſt, quod, cum jus tutorum ſit per leges civi-

civiles introductum, poſſit eidem per Principem derogari, præſertim in cauſa infantibus tam favorabili.

179 II. Si Pater Chriſtianus fieret, juberetque, infantem illum baptizari, baptizandus eſt etiam, Hebræa matre invita.

180. III. Quamvis mater filios ſui juris non habeat, tamen ad fidem Chriſti ſi accedat, & infantem prolem offerat baptizandam, tametſi Pater Hebræus reclamet, nihilominus aqua Baptiſmatis abluenda eſt.

181. IV. Si Avus paternus Catholicam fidem ſuſceperit, ac nepotem ferat ad ſacri lavacri fontem, infans baptizandus eſt, etſi, mortuo patre, mater Hebræa repugnet; imo etſi pater vivat, atque diſſentiat, avus ad fidem converſus præferendus eſt. Idem SS. D. N. in Tom. III. Bull. epiſt. 54. quæ incipit: *Probe te meminiſſe*: affirmat, quod avia neophyta nepotes infantes valide offerat ad Baptiſmum, diſſentiente matre, & tutoribus Judæis.

182. V. Denique pro regula generali ſtatuit, infantes a parentibus Hebræis oblatos baptizandos eſſe, etiamſi parentes mentem deinceps mutent; nunquam autem baptizandos eſſe, ubi adeſt periculum perverſionis; qui vero, invitis parentibus, illicite baptizati ſunt, rite tamen baptizatos & ſubtrahendos eſſe a parentibus, ac Chriſtianis tradendos, ut fidem Catholicam edoceantur.

183 *Qu. III.* Quænam ſint regulæ pro baptizandis Hebræis, aliiſque infidelibus adultis? ℞. BENEDICTUS XIV. in epiſt. n. 175. cit. ſtatuit 1. Hebræum, ſeptennio completo, ſui compotem & quodammodo adultum cenſeri, ubi addit, certiſſimam hac in re eſſe regulam, quod, ſi citra illam ætatem certo conſtet, puerum fidei Catechiſmis inſtructum ſatis intelligere, quidnam ſit baptizari, & quemadmodum fiat profeſſio Chriſtianæ Religionis, baptizandus ſit, eoquod ætas ad contrahendum matrimonium lege humana ſtatuatur; lex autem divina Baptiſmi neutiquam ab humana dependeat.

2. Ait, ſi de perfecto rationis uſu dubitetur, Sacramentum eſſe differendum, eumque, qui poſtulat Baptiſmum, retinendum, ac interea informandum eſſe, ut idoneus evadat Baptiſmati poſtea ſuſcipiendo.

3. Ait, dubitari non poſſe, Baptiſmum eſſe validum, ſi adultus ad ſalutis fontem acceſſerit, voluntate animatus

matus accipiendi, non quodcunque lavacrum, ſed unice proprium Eccleſiæ.

4. Si baptizandus præſenti voluntate careat, quam alias tamen habuerit, examinari prius debet, utrum voluntas antecedens nunquam deinceps retractata adhuc perſeveret; nam ſi nulla præceſſerit retractatio, & moraliter perdurare videatur intentio, eſt certe validum Sacramentum.

5. Addit, ſi certo conſtet, adultum, cum baptizaretur, nullam prorſus habuiſſe voluntatem aut intentionem; illum monendum eſſe, ut rite id faciat, quod jam irrito fecit, & ſuſcipiat abſolute ac libere Baptiſmum; ſi vero obſtinate repugnet, tum nihil aliud ſupereſſe, niſi ut remittatur. Si autem dubium ſit, nec intelligi poſſit, an defuerit, aut ſufficiens adfuerit intentio, adultum tum ſub conditione baptizandum eſſe; qui vero ita baptizati ſint, fidem Catholicam obſervare tenentur.

184. *Qu. IV.* An infantes infidelium non baptizatorum Principi Catholico deſpotice ſubjectorum, cujuſmodi ſunt Turcæ & Saraceni, qui emuntur a veris Dominis, aut jure belli apud illos fiunt ſervi, licite baptizentur, invitis parentibus? ℟. *Affirmative*, dummodo a cura parentum abſtrahantur, & curæ fidelium tradantur cum conſenſu Dominorum. *Bonacin.* de Bapt. Sect. 2. pu. 2. n. 11. *Valentia*, *Gonet*, & alii. *Ratio* eſt: quia ejuſmodi Principes habent plenum dominium in parentes & filios; ergo volente Domino, ut baptizentur ejuſmodi infantes, & curæ fidelium tradantur, parentibus non fit injuria, & remotum eſſe ſupponitur periculum perverſionis.

185. *Qu. V.* An licitum ſit, Catholice baptizare infantes Hæreticorum contra voluntatem parentum? ℟. *Affirmative*: quia Hæretici Eccleſiæ juriſdictioni ſubjecti ſunt; ergo iis non infertur injuria, dum compelluntur, ut parvulos ſuos ritu Catholico baptizari curent, atque in vera fide inſtituant.

Dices: In Germania tum propter pacta cum Auguſtanæ Confeſſionis ſectatoribus, tum ad evitandum majus malum liberi relinquendi ſunt in poteſtate parentum; ergo non licet eos ritu Catholico baptizare propter periculum perverſionis cum gravi irreverentia Sacramenti. *Suarez*, *Coninck* & alii concedunt totum; *Layman* vero L. 5. t. 2. c. 6. n. 12. negat conſeq., affirmans in Germania

mania praxin contrariam a Viris doctis ac piis ſæpe obſervatam fuiſſe, tum quia periculum perverſionis non eſt adeo propinquum ac certum, ſicut apud infideles non baptizatos; tum quia Hæretici Chriſti Nomen, & ſacra Chriſtiana non deteſtantur, ut alii infideles; tum quia facilior ſpes eſt, fore, ut HH. liberi aliquando in fide Catholica inſtituantur, quam hoc ipſo ſæpe libentius amplectuntur, quod ſciant, ritu Catholico ſe fuiſſe baptizatos.

186. Q. *VI.* An filii infidelium adulti, & perpetuo amentes licite baptizentur, invitis parentibus? Reſpondet *Laym.* l. c. n. 11. *affirmative*; quia propter extremam neceſſitatem baptizandorum hoc caſu aliqualis violatio parentibus illata ab injuria excuſatur: tales enim adulti omni remedio ſpirituali ſpoliati eſſent, quando nulla ſpes eſt, eos ad rationis uſum perventuros.

187. Porro *Obſerva*: Si fœtus præmaturus ſive abortivus edatur, & in eo advertatur motus vitalis, baptizari debet ſaltem ſub conditione; quia, ut *Leſſius*, *Lugo*, & alii ex probatis Medicis docent, fœtus animatur circa trigeſimum a conceptione diem, juxta alios multo citius. Si vero non conſtet de ſignis vitalibus ex pulſu, reſpiratione, vel alio motu, juxta *Rituali Romanum* baptizandus non eſt.

Casus VII.

De Iteratione Baptiſmi.

Engelbertus e Chriſtianis Parentibus in caſtris natus, iis vero mortuis, a Chriſtianis educatur, inter quos etiam pie converſatur; continuo tamen valde dubitat, an ſit baptizatus, cum nec conſtaret de loco, ubi ſit baptizatus, nec de Patrino.

188. Q. I. An Engelbertus ſit baptizandus ſaltem ſub conditione? ℞. *Negative.* Deſumitur reſponſio ex c. *Veniens.* fin. de Presb. non baptiz. ubi *Innoc.* III. ad Epiſc. Ferrarienſem ita dicit: *Certe de illo, qui natus eſt de Chriſtianis Parentibus, & inter Chriſtianos eſt fideliter converſatus, tam violenter præſumitur, quod fuerit baptizatus, ut hæc præſumptio pro certitudine ſit habenda: quare non denuo baptizandus eſt, donec evidentiſſimis forſitan argumentis contrarium probaretur.* Hinc ſi aliunde accederet

deret juſta cauſa dubitandi, an quis ſit baptizatus, v. g. quia nativitati ejus adſtantes teſtantur, eum nec ad Eccleſiam fuiſſe delatum, nec domi baptizatum, ſed quia ipſe moribus ac religione perditam vitam degebat, ſi neque ſcripto, neque ullo teſte conſtet de illius Baptiſmo, tunc enim deberet ſaltem ſub conditione baptizari. Ita *Pontas* V. *Baptiſmus.* Caſu 31. ubi pro ſimilibus dubiis addit mitiorem hanc regulam ex epiſt. 37. c. 1. *S. Leonis: Imprimis itaque providere debemus, ne, dum ſpeciem quandam cautionis tenemus, in damnum generandarum animarum incidamus .... Cum itaque baptizatum ſe nec ille recordetur, qui regenerationis eſt cupidus, nec alter atteſtari de eo poſſit, quod neſciat conſecratum; nihil eſt, in quo peccatum poſſit obrepere, cum in hac parte conſcientiæ ſuæ nec ille reus ſit, qui conſecratur, nec ille, qui conſecrat.* Plura ibid. ex epiſt. *S. Leonis* 92. c. 15. ad *Ruffinum* Narbon. Epiſcopum vide etiam num. ſeq.

189. *Qu.* II. Quibus in caſibus regulariter iterandus ſit Baptiſmus? ℟. Præter dicta n. 136. juxta Agend. Herbip. de forma Bapt. ſub conditione repetendus eſt Baptiſmus in ſequentibus caſibus: I. *Si ob imminens mortis periculum infans adeo præcipitanter & tumultuarie ſit baptizatus, ut certo conſtare nequeat, an neceſſaria omnia fuerint adhibita.*

190. II. *Si in partu geminorum, pluriumve unius caput emiſſum, atque ſalutari unda perfuſum in uterum ſe recipiat, & poſtea de ſe dubitandi occaſionem præbeat.*

191. III. *Si inter Infideles aut Hæreticos, maxime Anabaptiſtas quis educatus, neque ipſe Baptiſmatis ſui recordari, neque per idoneos teſtes de eo ſuſcepto certior fieri poſſit, aut ſi ab illis baptizatus ſit, qui, ut a Catholica Eccleſia diſſentiunt, ſtudioſe Sacramentorum formas pervertunt, materiam contemnunt, intentionem vitiant* &c. Quibus verbis non innuit Agenda, quod promiſcue omnes ab HH. baptizati ſint rebaptizandi ſub conditione, ſed pro praxi monet, circa tales caute indagandum eſſe, ubi baptizati ſint; & ſi comperiatur, fuiſſe baptizatos in tali loco, ubi graſſantur ejuſmodi errores circa Baptiſmum, eſſe iterum baptizandos ſaltem ſub conditione; tutiſſimum eſt, in tali caſu, ubi de valore Baptiſmi dubitatur, rem deferre ad Ordinarium. Laudat BENEDICTUS XIV. de Syn. L. 7. Sanctionem a Patribus Concilii Provincialis Mechlinienſis anno 1607. factam, qua decreverunt, denuo baptizandos eſſe, qui baptizati ſunt ab

ab Hæreticis, apud quos mos invaluerat, ut, uno aquam fundente, alter formam pronunciaret, ut refert de Miniſtris Hollandiæ, & finitimarum regionum. Ibid. pro generali regula circa tales caſus adducit Declarationem ſacræ Congregationis Concilii, quæ interrogata, an, & in quibus caſibus baptizati ab HH. debeant ſub conditione rebaptizari, ſi ad fidem Catholicam convertantur, die 27. Martii 1683. reſpondit, *non eſſe rebaptizandos, niſi adſit dubium probabile invaliditatis Baptiſmi.* Ibid. ex Actis Concilii Ebroicenſis anno 1576. ait, a *Paulo V.* definitum eſſe, non eſſe rebaptizandos ob hanc tantum rationem, quod hæreticus Miniſter, a quo collatus fuit Baptiſmus, cum non credat per regenerationis lavacrum deleri peccata, illud non contulerit in remiſſionem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud conficiendi, prout inſtitutum eſt a Chriſto; quia valori Sacramenti non obſtat privatus Miniſtri error, cui prævalet generalis ejuſdem Miniſtri intentio faciendi, quod Chriſtus inſtituit, ſive quod fit in vera Chriſti Eccleſia.

192. IV. Juxta cit. Agendam ſub conditione rebaptizari debet, *ſi ex aliqua neceſſitate membrum aliud, quam caput, ſcapulæ, pectus, vel horum aliquod ſub forma tamen & materia ſecundum DD. dubia fuerit baptizatum.* Vide dicta n. 150.

193. V. *Si obſtetrices in neceſſitate baptizarint, regulariter ſub conditione infantes ab ipſo Parocho denuo baptizentur, ob juſtum timorem, ne forſan aliquid ſubſtantiale ab ipſis intermiſſum fuerit.* Ubi bene notanda ſunt verba: *ob juſtum timorem:* ſi enim *certo* conſtaret, Baptiſmum ab obſtetrice eſſe rite collatum, non eſſet ſub conditione iterandus, ſed tantum ſupplendæ ceremoniæ in Eccleſia præſcriptæ. BENEDICTUS XIV. hac ſuper re loc. cit. ita habet: *Si obſtetrices de Sacramenti materia, forma, & neceſſaria in Miniſtro intentione ſint legitime edoctæ, ſicuti nos in Notif. 8. eas per Parochos ſolerter edoceri juſſimus, priuſquam ad obſtetricum officium exercendum admittantur, eæque in ſpeciali eventu, quo Baptiſma periclitanti infanti privatim contulerint, ab eodem Parocho interrogatæ, omnia rite a ſe adhibita teſtentur, quæ ad Sacramentum valide conficiendum requiruntur, nulla ſane ſubeſt probabilis ratio, cur Baptiſmus debeat, aut licite poſſit ſub conditione repeti.* Ex quibus verbis in praxi obſtetrix a Parocho interroganda eſt,

quomodo

quomodo baptizaverit? quam materiam adhibuerit? quam formam pronunciaverit? An, & quam intentionem habuerit? an, & quam partem corporis abluerit &c.? Si ad interrogata nec bene, nec conſtanter reſpondeat, recte juxta Agendam citatam regulariter infantes ſub conditione denuo ab ipſo Parocho baptizentur. Secus, ſi omnia rite a ſe adhibita ſine hæſitatione ac dubio teſtetur, ita ut juſtus non ſuperſit timor, ne aliquid ſubſtantiale ſit intermiſſum.

Casus VIII.

De Infantibus expoſitis.

Eliſæus æditnus, mane aperturus Eccleſiam, reperit infantem expoſitum una cum ſcheda collo appenſa, & ſale, tanquam teſtimoniis Baptiſmi jam collati.

194. *Quær.* An hic infans adhuc debeat ſaltem cum conditione baptizari? ℞. *Affirmative.* Rationem dat BENEDICTUS XIV. in laudato opere de Synodo L. 7. c. 6. & Tom. II. Bullarii pag. 209.; quia non debemus rem adeo gravem committere fidei perſonæ ignotæ, cujus qualitates explorare non poſſumus; quare ſacra Congregatio Concilii interrogata, an iterum baptizandi eſſent infantes, vulgo *expoſiti*, ad Hoſpitale ſancti Spiritus in Saxia de Urbe delati, etiamſi habeant collo appenſam ſchedulam atteſtantem, eos fuiſſe Baptiſmate ablutos, die 15. Januar. 1724. reſpondit, *eſſe denuo baptizandos ſub conditione, niſi certa habeatur notitia perſonæ, a qua ſchedula ſit exarata, aut aliunde indubitatum deſumatur indicium Baptiſmatis rite eidem collati.* Agenda Herbip. tit. de baptiz. parvul. ita habet: *Infantes expoſiti & inventi, ſi re diligenter inveſtigata, de eorum Baptiſmo non conſtat, ſub conditione baptizentur.* Idem confirmat *Gobat* t. 2. n. 397. ex Synodis Cameracenſi, Mediolanenſi III. ſub S. Carolo Borrom. Colon. Conſtant. Plura vide apud *Marchant.* t. 2. c. 2. n. 4. in reſol. Paſtor. de Sacram. Contrarium docuerunt *Sotus*, *Sylv.* V. *Baptiſm.* q. 9., *Palud. Comit.* & alii, eoquod teſtimonium adjectæ ſchedulæ moralem certitudinem inducat; ſicut teſtimonium obſtetricis. Sed negatur τὸ *ſicut*: quia hoc teſtimonium habetur a perſona certa, quæ aliunde ſupponitur non eſſe ſuſpectæ fidei, bene inſtructa &c.; non illud: ergo.

195. *Pro aliis caſibus reſolvendis Obſerva* I. Si certum ſit,

ſit, unum e pluribus eſſe invalide baptizatum, nec poſſet reſciri, quiſnam eorum ille ſit, ſingulos eſſe ſub conditione rebaptizandos, affirmat *La Croix* de Baptiſm. n. 311. cum *Lug.* & *Dicaſt.*; quia, cum de nullo ſupponatur, haberi certum fundamentum, quod non ſit ille certo invalide baptizatus, prudenter de ſingulis dubitari poteſt. Ergo.

196. II. *Eulalia alias nec ſcrupuloſa, nec melancholica, ſed prudens mulier nunc perpetuis ſcrupulis, anxietatibus, & inquietudine agitatur de Baptiſmi ſui valore; hinc rogat Parochum, ut ſe ſub conditione rebaptizet. Quæres:* An iterandus hac de cauſa ſit Baptiſmus? Affirmant *Quintanadv.*, *Alloza*, *Gobat* hic a. n. 446., *La Croix* hic num. 313. & alii, eoquod videatur eſſe prudens dubitandi ratio, quam confirmant plura exempla non baptizatorum, qui ita interne ſunt agitati, poſt ſuſceptum vero ſub conditione Baptiſmum internæ tranquillitati ſunt reſtituti, alii ab infeſtatione ſpectrorum liberati &c. Nihilominus hoc facile fieri non debet, ſed prius bene perpendendæ & examinandæ ſunt circumſtantiæ perſonæ ac loci, ubi primus Baptiſmus fuerit collatus, & a quo, denique poſt diuturnam exſpectationem, & poſt alia remedia fruſtra adhibita res eſt deferenda ad Ordinarium, & ſuadendi interea frequentes actus Fidei, Spei, Charitatis, & doloris perfecti. De ſcrupuloſis patet, quod non ſint audiendi.

197. III. Si Epiſcopus vel Sacerdos ex gravibus motivis, adeoque prudenter dubius maneat de valore ſui Baptiſmi, non tantum debet abſtinere a functionibus Epiſcopalibus vel Sacerdotalibus, ſed debet conditionate denuo baptizari, &, ſi in officio velit perſiſtere, denuo ordinari & conſecrari; pariter, qui a tali ordinati ſunt, aut abſolutionem ſacramentalem acceperunt, iterum ordinandi, & a peccatis abſolvendi ſunt; quia, quod eſt de jure divino, non ſuppletur per communem errorem, ut ait *Leonardelli* de ſeptem Sacram. c. 7. t. 1. c. 2. §. 2. q. 8. Contrarium docet *Janſen* P. 2. caſ. 89. num. 24. dicens: Si ejuſmodi Sacerdos ante dubium de ſuo Baptiſmo jam plures abſolverit, Miſſas pro ſtipendio legerit, ipſe & pœnitentes tuti eſſe poſſunt; quia nullitas Baptiſmi non eſt certa, & in dubio præſumendum eſt pro valore actus, & ipſi ſunt in poſſeſſione. At præplacet prior ſententia. Addit *Gobat* t. 2. num. 441., quod, ſi ſciat pœnitens, Confeſſarium

Digitized by Google

rium ſuum fuiſſe rebaptizarum, propterea quod prior Baptiſmus fuerit plane nullus, debeat abſque dubio peccata mortalia vel eidem rebaptizato ſaltem in genere aperire, dicendo: *Me rurſus accuſo coram R. V. de omnibus peccatis, quæ fui ipſi unquam confeſſus*, vel alteri, diſtincte omnia iterum exprimendo. *Sed quid? ſi pœnitens neſciat, Confeſſarium ſuum fuiſſe rebaptizatum?* ℟. Tum erit in bona fide, & quando alteri legitimo Sacerdoti peccata ſua confitetur, ſimulque in genere omnium ſuorum peccatorum dolens ſe accuſat, etiam prius expoſita ſimul indirecte remittentur. Imo facienti, quod eſt in ſe, Deus non deerit, ſed potius, deficiente alio medio, dabit gratiam perfecti doloris aut amoris.

198. IV. Religioſo ob defectum eſſentialem prioris Baptiſmi rebaptizato non licet deſerere propterea Religionem, quamvis nec opus ſit Novitiatu iterato, nec repetita Profeſſione, quam tantum ratificare tenetur, ut declaravit S. Congregatio Card. 1588.

§. IV.

De Ceremoniis Baptiſmi.

199. Principium I. *Ceremonias & ritus ab Eccleſia pro adminiſtratione Baptiſmi ſolemnis inſtitutos extra caſum neceſſitatis omittere aut immutare, eſt peccatum ex genere ſuo mortale contra Religionem, & obedientiam Eccleſiæ debitam*, *Laym.* L. 5. t. 2. c. 7. n. 5., quia eſt contra antiquiſſimum, & ſæpe repetitum Eccleſiæ præceptum de illis adhibendis. Hinc *Trid.* Seſſ. 7. Can. 13. ſtatuit: *Si quis dixerit, receptos & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus in ſolemni Sacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos aut contemni, aut ſine peccato a Miniſtro pro libitu omitti, aut in novos alios per quemcunque Eccleſiarum Paſtorem mutari poſſe, anathema ſit.* Ritus, qui etiamnum in Eccleſia ſunt recepti, & ad Baptiſmum ſolemniter conferendum ſunt obſervandi, habentur in Ritualibus ſive Agendis cujuſque Diœceſis. Quare, ut recte monet *Laymann* l. c. Miniſtri Eccleſiæ operam dare debent, ut ritus Eccleſiaſticos circa Sacramentorum miniſtrationem calleant, & cum decore ac populi ædificatione exerceant, juxta illud 1. Cor. 14. *Omnia honeſte, & ſecundum ordinem fiant.* Dixi ſupra: *Extra neceſſitatem*; quia in caſu neceſſitatis ejuſmodi omiſſio nullum erit peccatum, ſublata neceſſitate, ceremoniæ ſuppleri

ſuppleri ſecundum ordinem debent: omittere unam ex levioribus ceremoniis, eſt veniale tantum ob parvitatem materiæ. Unctionem Chriſmatis in vertice baptizati omittere in Baptiſmo ſolemni, ſemper mortaliter peccaminoſum cenſet *Nugnus* & *La Croix* hic n. 339.

200. Principium II. *Ad Baptiſmum regulariter ſub gravi obligatione adhibendus eſt Patrinus; isque mas, ſi puer baptizandus; fœmina vero, ſi puella ſit baptizanda,* de quo *Trid* Seſſ. 24. c. 2. de reform. matrim. ita ſtatuit, *ut unus tantum ſive vir, ſive mulier juxta ſacrorum Canonum ſtatuta, vel ad ſummum unus & una baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant, inter quos, & baptizatum ipſum, & illius patrem & matrem, nec non inter baptizantem & baptizatum, baptizatique patrem ac matrem tantum ſpiritualis cognatio contrahatur. Parochus, antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, ſciſcitetur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de ſacro Fonte ſuſcipiant; & eum vel eos tantum ad illum ſuſcipiendum admittat, & in libro eorum nomina deſcribat, doceatque eos, quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excuſari valeant. Quod ſi alii, ultra deſignatos, baptizatum tetigerint, cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahant, conſtitutionibus, in contrarium facientibus, non obſtantibus.* Cognationem ſpiritualem contrahentes memoriæ cauſa comprehenduntur his verſibus claudicantibus.

Baptizans, baptizatus, baptizatique parentes.
Levans, levatus, levatique parentes.

201. Ut quis *valide* munus *Patrini, Compatris, Sponſoris*, vel *Fidejuſſoris* in Baptiſmo obeat, requiritur 1., ut ſit compos rationis; certa tamen ac determinata ætas poſt uſum rationis non requiritur. 2. Ut ſit baptizatus; quia Pater nequit eſſe, qui nondum eſt natus in Eccleſia, nec aptus eſt ad inſtruendum in fide, qui eam non ſuſcepit in Baptiſmo. 3. Ut habeat intentionem patrinandi; alias cenſeretur quis tantum materialiter aſſiſtere, nec velle in ſe ſuſcipere officium patrini. 4. Ut baptizandum in collatione Baptiſmi vel teneat, vel levet, vel e manu baptizantis ſuſcipiat vel per ſe, vel per Procuratorem.

202. Illicite exercent munus Patrini 1. *Monachi*, juxta cap. *Placuit commun:*. 8. cauſa 14. q. 1., & juxta c. *Non licet*. 303. D. 4. de Conſecr., quo nomine *Coninck* & *Palao*

Palao tantum intelligunt eos, qui ſolitudinem incolunt; *Laymann* vero cum pluribus loc. cit. cap. 9. n. 3. ait, omnibus Religioſis ſaltem clauſtralibus prohibitum eſſe, Patrini munus ſuſcipere, eoquod ratio prohibitionis in omnibus locum habeat, ſcil. ne ob contractam ſpiritualem cognationem nimia familiaritas cum ſæcularibus, præſertim cum fœminis contrahatur.

Secundo. Patrinus vel Matrina eſſe nequeunt extra caſum neceſſitatis *Pater* vel *Mater* reſpectu propriæ prolis. c. *Pervenit.* 1. cauſa 30. q. 1.

Tertio. Excipiuntur ab officio Patrini *moribus infames*, quouſque tales eſſe perſeverant. Huc reducuntur ii, qui cenſura Eccleſiaſtica affecti ſunt.

Quarto. Excipiuntur Hæretici: quia iis utpote a veritate deviantibus, Eccleſia fidere nequit, nec ſperare, fore, ut baptizatum rite inſtruant in fide. *Laymann* l. c. n. 7. ait, propter gravem cauſam ſeu neceſſitatem in Germania permitti poſſe, ut Hæreticus ad ſuſcipiendum infantem deſignetur; ubi tamen addit, quod Sacerdos ante Baptiſmum palam edicere debeat, infantem in fide Catholica baptizari, in eaque inſtruendum eſſe, ſi ad uſum rationis pervenerit; quamobrem parentibus & patrinis incumbere, ne hanc ejus inſtructionem impediant. Periculum autem perverſionis timendum non eſſe, ex eo probat, quod pueri vix unquam in Germania a Patrinis inſtruantur in fide. Nihilominus praxis in Germania plus concedere non videtur, quam quod ob graves cauſas Acatholicus adhiberi poſſit, non ut Patrinus, ſive ut ſpondeat pro baptizando, eumque in fide inſtruendum ſuſcipiat, ſed ut perſona honoraria. Ideoque omittendæ tunc ſunt quæſtiones, quæ alias ad Patrinum fiunt. Unde ait *Laym.* admittendum talem Acatholicum ſine ulla ejus promiſſione.

Quinto. Ordinarie admitti non cenſetur ad hoc munus, niſi qui fuerit deſignatus ad illud; quæ deſignatio primo ac per ſe pertinet ad parentes; deinde ad Parochum, ut conſtat ex *Trid.* cit. & praxi. Breviter excluſi ab officio Patrini comprehenduntur hoc verſu.

Baptiſmo, fama, ratione, fideque carentes,
Cenſura affecti, Monachi, quibus adde parentes.

Casus I.

Exuperius neo-Sacerdos, nuper curæ admotus, vocatur ad ædes Satrapæ viri nobilis ad baptizandum infantem ſanum & vegetum; hæret aliquandiu neo-Curatus, an liceat in privatis ædibus extra caſum neceſſitatis baptizare, tandem ſe reſolvit, & baptizat omiſſis ceremoniis. Idem paulo poſt baptizat infantem in neceſſitate abſque ceremoniis, quas altero die ſupplet, cum ſanus infans portaretur ad Eccleſiam, omiſſis tamen exorciſmis, eoquod crederet, dæmonis poteſtatem per Baptiſmum jam penitus eſſe ſublatam.

203. *Qu. I.* An liceat conferre Baptiſmum in domibus privatis? ℞. Ex Clementina unica de Bapt. Non licet, *niſi Regum vel Principum ... liberi extiterint, aut talis neceſſitas emerſerit, propter quam nequeat ad Eccleſiam abſque periculo propter hoc acceſſus haberi. Qui autem ſecus præſumpſerit, aut ſuam in hoc præſentiam exhibuerit, taliter per Epiſcopum ſuum caſtigetur, quod alii attentare ſimilia non præſumant.* Agenda Herbip. de hoc paſſu ita habet: *Itaque neceſſitate excepta, citra expreſſam Ordinarii licentiam, in privatis locis nemo baptizari debet: niſi forte ſint Perſonarum Illuſtrium filii, id ipſis ita depoſcentibus, dummodo id fiat in eorum Capellis ſeu Oratoriis, aut aliis locis decenter ad hoc ornatis, & in aqua baptiſmali de more benedicta.* Juxta *Gobat* hic n. 492. in Conſtantienſi Diœceſi permitti ſolet omnibus Nobilibus, ut eorum infantes baptizentur in Oratorio domeſtico; hinc Parochus hac in re perſpectam debet habere, & ſequi ſuæ Diœceſeos conſuetudinem. Merito autem conqueritur *Marchant.* in reſol. paſtor. t. 2. de Sacram. c. 3. hanc conſuetudinem ſæpius nimium extendi contra Eccleſiæ præceptum. Juxta *Leonardelli* hic n. 68. ex comm. DD. graviter peccat, qui extra Eccleſiam baptizat, excepto caſu neceſſitatis, aut habentis privilegium.

204. *Quær. II.* An Exuperius recte egerit, omittendo ceremonias in primo Baptiſmo? ℞. *Negative*; quia, licet diſpenſetur cum quibuſdam juriſdictionem temporalem habentibus, ut eorum parvuli baptizentur domi; non tamen eſt ratio ſufficiens, quod hoc privilegium quoad locum extendendum ſit ad ſeparationem rituum a Baptiſmo. Ita *Suar.* hic D. 30. Sect. 2. *Jordan. Quintanad.* & alii. Ideoque talis Baptiſmus etſi

non

non ſit publicus, ſive ſolemnis quoad locum, eſt tamen ſolemnis quoad reliquos ritus, & ceremonias, a quibus potiſſimum deſumitur denominatio, ut ait *La Croix* hic n. 333. cum *Gobat.*

205. *Qu. III.* An Exuperius recte omiſerit exorciſmos, ſupplens ceremonias? ℟. Per ſe loquendo, male omiſit. Ita *Laym.* ex Paſtorali Romano cum gravibus AA. contra *Comitolum* L. 5. t. 2. c. 8. n. 10. in tali caſu, dum Miniſter homini baptizato dæmonis ejectionem, atque gratiæ donum precatur, intentionem ſuam referre debet ad perfectiorem dæmonis expulſionem, ad illius inſidias plenius diſſolvendas, & tentationes ſuperandas, tum ad uberiorem gratiæ communicationem, & jam acceptæ conſervationem. Nihilominus in hoc attendendum eſt ad locorum conſuetudinem, ut teſte *Gobat* n. 507. ea non viget in Diœceſi Conſtantienſi. Hinc ſupra dixi: *per ſe loquendo.*

206. *Q. IV.* An in Hæretico ad fidem Catholicam converſo, & antea rite baptizato ſupplendæ ſint ceremoniæ? Reſpondet *Laym.* l. c. in noſtris regionibus eam quidem conſuetudinem non vigere, fortaſſis ne rudis populus exiſtimet, nos Hæreticorum Baptiſma debite collatum tanquam invalidum improbare, id tamen non eſſe alienum ab Eccleſiæ Univerſalis conſuetudine, ſi ſine ſcandalo, aut alio incommodo fieri poſſit.

207. *Qu. V.* An, ſi poſt Baptiſmum ſolemniter collatum certo deprehendatur, rebaptizandum eſſe infantem ob errorem ſubſtantialem, v. g. quia debita materia non fuit adhibita, ſimul repetendæ ſint ceremoniæ? ℟. *Negative* cum *Bonac.* D. 2. q. 2. p. 7. n. 22. contra *Henriq.* tum quia finis, quem intendit Eccleſia per ceremonias, jam per primam earum adminiſtrationem eſt obtentus, illæque valent etiam ſeparatæ a Baptiſmo: tum quia *Innoc. III.* c. 1. de Sacram. non iterand. ait, in Sacramentis characterem imprimentibus iterationem non eſſe faciendam, ſed caute ſupplendum defectum; ergo cum in ceremoniis non fuerit defectus, etiam eæ iterandæ non ſunt. *Confirm.* ex eo, quod juxta Comm. benedictiones in matrimonio invalide contracto non ſoleant repeti. Addit *Bonac.*: *Hoc tamen intellige, niſi aliter uſu receptum ſit.*

208. *Pro reliquis Obſerva I.* Pro ſolemni adminiſtratione Baptiſmi præter vaſculum *ſalis benedicti*, cum

goſſipio ad abſtergenda loca ſacris oleis inuncta, ac præter duas ſtolas, vel ſaltem unam, quæ ex una parte ſit violacea, ex altera alba, in promptu eſſe debent; 1. *Vaſculum ſancti olei Catechumenorum*, quod ſuperius notatur litera *S*, quæ deſignat Oleum Salutis Catechumenorum. 2. *Vaſculum ſacri Chriſmatis*, quod notatur litera *C*, quæ denotat ſacrum Chriſma. 3. Vaſculum notatum litera *I*, huc non pertinet, quia continet oleum Infirmorum pro extrema unctione, non vero oleum Infantium, ſicut nonnemo perperam intellexiſſe fertur.

209. II. Si poſt diem Jovis ſanctum ſit baptizandus infans, & Parochus necdum acceperit novum Chriſma conſecratum, novumque ſanctum oleum, juxta *P. Gobat* hic n. 511. poteſt differri totus Baptiſmus, ſi abſit periculum, ut moriatur infans; ſi vero urgeat periculum, poterit antiquum Chriſma adhiberi. *Marchantius* ſuadet, ut Parochus præmittat alia de more, & baptizet, poſtea vero ſuppleat unctiones. Agenda Herbipolenſis de ſacris oleis ita ſtatuit: *Nova olea ſi ob diſtantiam loci, vel aliud incidens impedimentum ipſo Sabbato ſancto haberi nequeant, Fons baptiſmalis nihilominus eo die benedicatur, omniaque eo ordine, quo in hoc Rituali præſcribuntur, peragantur, excepta infuſione & commixtione Chriſmatis & olei, quæ fit die, quo ſacra olea recepta fuerint. Ante infuſionem autem & commixtionem Chriſmatis & olei infantem baptizet nullum, niſi neceſſitas aliud ſuadeat. Veteribus oleis* (quæ ſolent comburi in novo igne Sabbati ſancti) *niſi neceſſitas cogat, ultra annum non utatur; ac ſi,* anno nondum finito, *deficere videantur, & Chriſma aut Oleum benedictum haberi non poſſit,* v. g. e proxima Parochia, *aliud oleum de olivis non benedictum adjiciatur, ſed in minori quantitate.*

210. III. Juxta piam ac laudabilem conſuetudinem baptizando debet imponi nomen tanquam Dei Filio in Chriſto regenerando, & in ejus militiam adſcribendo. Hinc juſſu *Pii V.* curet Parochus, ne obſcœna, fabuloſa, aut ridicula, vel inanium Deorum nomina imponantur, ſed potius Sanctorum, ut baptizatus eorum vitam imitari conetur, eorumque interceſſionibus apud Deum uti, & ſuis in neceſſitatibus juvari poſſit. Porro in caſu neceſſitatis, quo baptizandus eſt fœtus immaturus, in quo ſexus dignoſci nequit, juxta *Poſſevinum* de Bapt. q. 20. ſufficit dicere: *Creatura Dei, ego te baptizo* &c.; alias, quando dubitatur de ſexu, juxta

Leonard.

Leonard. l. c. bene agit baptizans, ſi duplex nomen, ſcil. viri & fœminæ imponat, prout defacto plures, de quorum tamen ſexu non dubitatur, nominantur *Antonius Maria*; vel ſi tale nomen imponat, quod, deprehenſo errore, facile e maſculino in fœmininum poteſt mutari, ut *Joſephus* in *Joſepha*. *Joannes* in *Joanna*. Quod etiam fieri convenit, dum ſexus ſucceſſu temporis mutatur, prout Authores teſtantur apud *Gobat* n. 338. factum eſſe.

Casus II.

Florimundus & Felicitas nuper prolem honeſti civis de ſacro Fonte ſuſceperunt; nunc autem matrimonium inter ſe contrahere cogitant, nec ullam gerunt curam ſui filiaſtri, quamvis ſciant, eum inter amicos acatholicos in præſentiſſimo perverſionis periculo verſari.

211. *Qu. I.* An Florimundus & Felicitas contraxerint cognationem ſpiritualem, quæ ſit impedimentum matrimonii? ℟. *Negative*; quia nec de jure antiquo inter ipſos Patrinos hoc impedimentum oriebatur, ut oſtendit *Sanchez* L. 7. de Matrim. D. 54., nec oritur de jure novo; *Tridentinum* enim ſupra cit. noluit hanc cognationem extendere, ſed reſtringere. Ibid. per τὸ *inter quos* nullatenus intelligit, hanc cognationem oriri inter illos tanquam Patrinos, ſed inter illos & alias perſonas, quæ ſtatim numerantur. Ita *Suarez* in Comment. ad P. 3. q. 67. a. 8. Vide dicta n. 200.

212. *Qu. II.* Quodnam ſit officium & obligatio Patrinorum? ℟. Cum Patrini ſint quaſi Patres ſpirituales, ex *Jure Canon.* Fidejuſſores, Suſceptores, juxta *Tertull.* Sponſores, juxta *S. Aug.* Fidei Doctores, hinc Patrini ſive Compatris officium eſt 1. baptizandum tenere, aut ſi Baptiſmus fiat per immerſionem, de fonte levare. 2. Pro filiaſtro, ſi ipſe non poſſit, ſpondere, & reſpondere. 3. Eum, ſi opus ſit, in fide & moribus inſtruere. De obligatione Patrini ait *S. Thom.* q. 67. a. 8. in Θ: *Dicendum, quod unuſquiſque obligatur ad exequendum officium, quod accepit. Dictum eſt autem, quod ille, qui ſuſcipit aliquem de ſacro Fonte, aſſumit ſibi officium Pædagogi; & ideo obligatur ad habendam curam de ipſo, ſi neceſſitas immineret, ſicut eo tempore & loco, in quo baptizati inter infideles nutriuntur; ſed ubi nutriun-*

tur inter Catholicos Chriſtianos, ſatis poſſunt hac cura excuſari, præſumendo, quod a ſuis parentibus diligenter inſtruantur. Si tamen quocumque modo ſentirent contrarium, tenerentur ſecundum modum ſaluti ſpiritualium filiorum curam impendere. Vide c. *Vos ante omnia.* 105. de Conſecr. Diſt. 4. De obligatione horum filiorum ſpiritualium ait *Nicolaus* Papa, ut refertur cap. *Ita diligere:* cauſa 30. q. 3. *Ita diligere debet homo eum, qui ſe ſuſcipit de ſacro Fonte, ſicut Patrem.*

213. *Porro Obſerva* I. In caſu neceſſitatis, quo Baptiſmus privatim confertur, non eſt neceſſario adhibendus Patrinus, neque peccatur, ſi omittatur; ita *Suar.* l. c. tum quia nullum de hac re extat ſpeciale præceptum poſitivum, tum quia tunc licet omittere alias ceremonias in ſolemni Baptiſmo adhiberi ſolitas, ergo etiam hanc ceremoniam licet tunc omittere; accedit, quod in caſu neceſſitatis plerumque idonei Patrini non poſſint haberi: ergo non videtur ad hoc Eccleſia obligare; extra caſum neceſſitatis autem adhibendus eſt Patrinus, etſi in privato Oratorio cum licentia Ordinarii Baptiſmus conferatur. An tales Patrini etiam in Baptiſmo non ſolemni contrahant cognationem ſpiritualem, quæ eſt impedimentum dirimens matrimonii, uti & plures ejuſmodi QQ. vide C. 7. de Impedimentis Matrim.

214. II. Solent nonnunquam Parentes nobiles, neſcio, ex qua devotione, ad levandam prolem e Baptiſmo invitare obvium aliquem & ignotum mendicum, quem poſtea liberaliter donant, & dimittunt; quo caſu talis mendicus verus quidem eſt Patrinus, cæteris paribus; quia egeſtas non eſt impedimentum hujus officii; nihilominus iſtiuſmodi heteroclita devotio approbanda non eſt, tum quia hoc ipſo, quod ſit ignotus & vagus homo, etiam non conſtat, an ſit Catholicus, an bonæ vitæ ac famæ, nec ne; tum quia talis non poteſt in defectu aliorum in ſe ſuſcipere curam inſtruendi ejuſmodi puerum nobilem in fide & moribus &c. ergo invitatur contra mentem Eccleſiæ. Non tamen propterea accuſo tales parentes peccati mortalis, ſed ordinatam hac in re devotionem ſuadeo.

215. III. Juxta *Laym.* Lib. 5. t. 2. c. 9. n. 6. ſaltem in Germania Catholicus rogatus ab Acatholico, ut ſit Patrinus, poteſt hoc officium in ſe ſuſcipere, dummodo Miniſter omnia ad eſſentiam Baptiſmi neceſſario re-

quiſita

quiſita rite adhibeat; & ipſe Patrinus non teneatur reſpondere ad quæſtiones veræ fidei repugnantes. *Ratio* eſt: quia in tali caſu nihil aliud facit, quam quod externa ſuſceptione profiteatur, quod hominem modo baptizatum ſuſcipiat tanquam ſpiritualis Nutritius ac Pædagogus in ſuam curam, atqui hoc profiteri Catholicum nihil prohibet; imo vero ipſe Catholicus impedit, ne Patrinus acatholicus adhibeatur, qui tacite profiteretur, ſe prolem Eccleſiæ modo genitam aliquando in falſa ſua ſecta inſtructurum eſſe. Neque hoc eſt communicare cum HH. in ſacris; quia per hoc officium Patrinus non communicat cum iis in exercitio hæretico, nec cenſetur quidquam facere contra externam orthodoxæ fidei profeſſionem; ſed tantum, ut dixi, profitetur, quod in ſuam curam & protectionem ſuſcipiat neo-baptizatum, quæ non eſt hæretica, ſed Catholicæ Religionis profeſſio & exercitium. *Confirm.* Si in noſtris terris Catholicus talem infantem ſuſcipere renuerit, poſſet præbere cauſam ſcandali, exiſtimantibus Heterodoxis, ideo illum id officii recuſare, quod contemnat & abhorreat ipſorum baptiſma tanquam invalidum.

216. IV. Per ſe quidem non peccat graviter contra charitatem, ſi quis renuat ex rationabili cauſa officium Patrini in Baptiſmo, quia tunc lex charitatis ad id non obligat; frequentiſſime tamen graviter peccatur, ſi fiat ex odio, vel ſuperbia, aut cum gravi ſcandalo, vel magna parentum offenſa.

217. V. Patrinus non tenetur alere ſuum filiaſtrum; quia nulla lex eſt, quæ ad id obliget, & nimis oneroſum hoc foret Patrino; ordinata tamen charitas ob cognationem ſpiritualem ſuadet, ut filio ſpirituali potius ſuccurrat, quam aliis indigentibus in æquali neceſſitate.

218. VI. *Laym.* Lib. 5. t. 2. c. 6. n. 8. cum *Comm.* de tempore, quo Baptiſmus ſuſcipiendus ſit, ait 1. Adulti obligantur ad ſuſcipiendum Baptiſmum, quamprimum commode poſſunt, dummodo antea in fide inſtructi ac probati ſint; quia Baptiſmus eſt Sacramentum primum, maximeque neceſſarium. 2. Parentes, & alii, qui curam infantium gerunt, maxime in defectu horum Paſtores animarum, Eccleſiaſtico præcepto, conſuetudine introducto, obligantur, ut infantes, quamprimum commode fieri poteſt, ad ſacrum Baptiſma

offerant; alii quidem affirmant, Baptiſmum citra peccatum differendum non eſſe ultra tres aut quatuor dies. *Sotus* ad octavam uſque diem extendit. Vide *Clericat.* Tom. I. deciſ. 23. *Suarez* hic Diſp. 25. Sect. 2. ita ait: *Poſt perfectam nativitatem corporalem non poteſt certior regula aſſignari, quam ut Baptiſmus ſine cauſa contra Eccleſiæ conſuetudinem non nimium differatur: quanta vero poſſit eſſe dilatio, & quando ſit nimia cenſenda, prudenti arbitrio relinquendum eſt.* Quando autem ex juſta cauſa ſolemnis Baptiſmus aliquandiu differtur, non licet privatim baptizare infantem, & poſtea ſupplere ceremonias; quia pro ſolo caſu neceſſitatis licet ſeparare Baptiſmum a reliquis ceremoniis. *Laym.* l. c.

219. VII. Parochus, qui ſcienter, vel ex negligentia baptizatos ſæpius non inſcribit libro baptiſmali, graviter peccat; idque tum ob legem *Trid.* in re gravi, tum ob gravia incommoda, quæ ex illa omiſſione emergere poſſunt; liber enim baptiſmalis cum fidem faciat in quovis tribunali ad probandam ætatem pro Ordinibus ſuſcipiendis, Profeſſione religioſa, Matrimonio, liberatione a tutela & curatela, jejunio &c. quæ aliunde efficacius probari nequeunt, neceſſario conſequitur, magna incommoda ex tali omiſſione poſſe oriri. Modum annotandi in libro baptiſmali vide in Ritualibus Diœceſanis, in hujate habetur ſub fin. pag. 79. Ceremonias antecedentes, comitantes, & ſubſequentes Baptiſmum explicat *Bellarminus* hic a cap. 25. *Palao* p. 4. t. 19. punct. 12. *Laym.* L. 5. t. 2. c. 8. a n. 6. *Lohner* in Biblioth. Man. V. *Baptiſmus* §. 1. *Joan. Clericatus* Tom. I. de Sacram. Deciſ. 45. & alii.

Ceremoniæ Baptiſmi, antecedentes Baptiſmum.

220. Prima eſt: *Aſſiſtentia Patrini.* S. Auguſt. Serm. poſt Paſcha Patrinos ita alloquitur: *Vos, ante omnia tam viros, quam mulieres, qui filios in Baptiſmate ſuſcepiſtis, admoneo, ut cognoſcatis vos fidei Juſſores apud Deum extitiſſe pro illis, quos viſi eſtis de ſacro fonte ſuſcipere, ideoque ſemper illos admonete, ut caſtitatem cuſtodiant, juſtitiam diligant, charitatem teneant: ante omnia Symbolum & Orationem Dominicam vos ipſi tenete, & illis, quos ſuſcepiſtis de ſacro fonte, oſtendite.*

Secunda: *Extra, vel in atrio Eccleſiæ paululum detinetur baptizandus;* per Baptiſmum enim datur ingreſſus ad Eccleſiam.

Tertia:

Tertia: *Nomen imponitur:* quo ſignificatur, baptizatum nomen Deo dare, & catalogo militiæ ejus adſcribi debere.

Quarta: *Inſufflatio in faciem baptizandi*, tum ut ſignificetur, Satanam cum contemptu ab illo ejici, ſimulque Spiritum S. velut ſpiraculum vitæ per Baptiſmum illi inſufflari, & in novum hominem regenerari; ſicut Deus Gen. 2. v. 7. *Inſpiravit in faciem ejus* (Adami) *ſpiraculum vitæ.*

Quinta: *Formatio Crucis in fronte & pectore*, ut Chriſtianus non erubeſcat Nomen Chriſti crucifixi, ſed potius amet, & intrepide confiteatur.

Sexta: *Benedictio & impoſitio ſalis:* ut baptizandus per ſalem benedictum & typicum conditus iniquitatis fœtore careat, ut ait *Origenes* hom. 6. in Ezech., tum ut promiſſionis factæ memoria ſe a peccati corruptione præſervet, tum ut veram ſapientiam divinam accipiens, diſcretione in omnibus utatur.

Septima: *Saliva aures & nares liniuntur:* ut baptizandus vocem Dei audire, & bonum odorem pietatis Chriſtianæ guſtare incipiat.

Ceremoniæ comitantes Baptiſmum.

Octava: *Renunciatio Satanæ*, de qua S. Ambr. L. 1. de initiandis C. 2.: *Ingreſſus es regenerationis ſacrarium, repete, quid interrogatus ſis; recognoſce, quid reſponderis: renunciaſti diabolo & operibus ejus, mundo, luxuria & voluptatibus: tenetur vox tua non in tumulo mortuorum, ſed in libro viventium: præſentibus Angelis locutus es, non eſt fallere, non negare.*

Nona: *Unctio in pectore, & inter ſcapulas*. de qua Ivo Carnot. *Accepiſtis & oleum ſanctum in pectore, ut vigeret in corde veſtro ſapientia: accepiſtis & in humero veſtro, ut in exercitio bonorum operum indeficiens ſervetur patientia; ... quia vero in humeris vigor conſtat portandi onera, hujus partis unctione Chriſti athletæ dedicati eſtis, ut ſciatis vos ad certamen eſſe vocatos. Forma hujus unctionis eſt: Ego te linio oleo ſalutis in C. J. D. N. in vitam æternam. Amen.*

Decima: *Trina infuſio vel immerſio*, cujus rationem reddit S. Greg. *Nos autem, quod tertio mergimus, triduanæ ſepulturæ Sacramenta ſignificamus, & dum tertio infans ab aquis educitur, reſurrectio triduani temporis exprimitur.*

Ceremoniæ ſubſequentes Baptiſmum.

Undecima: *Unctio verticis Chriſmate*, qua ſignificatur, baptizatum nunc eſſe vere Chriſtianum, h. e. Chriſmate unctum, & unctionem inviſibilem Spiritus S. accepiſſe, per quam regalis Sacerdotii Chriſti particeps factus eſt.

Formula Chriſmationis: *Deus omnipotens Pater D. N. J. C. qui te regeneravit ex aqua & Spiritu ſancto, quique dedit tibi remiſſionem omnium peccatorum, ipſe te liniat Chriſmate ſalutis ✠ in eodem C. J. D. N. in vitam æternam.* ℞. *Amen. Pax tecum.*

Duodecima: *Veſte alba induitur;* de qua S. Ambr. l. c.: *Accepiſti veſtimenta candida, ut eſſet indicium, quod exueris involucra peccatorum, & indueris innocentiæ caſta velamina*, ſcil. ut meminerit baptizatus, ſe nunc eſſe candidatum regni cœleſtis, tamque puram debere deinceps cuſtodire animam, quam pura hæc veſtis; & quam purus ipſe de hoc ſacro fonte exiit.

Forma eſt: *Accipe veſtem candidam & immaculatam, quam perferas ante tribunal D. N. J. C. ut habeas vitam æternam. Amen.*

Decimatertia: *Cerei ardentis traditio:* ut doceatur baptizatus, ſe fidem, ſpem & charitatem non tantum corde, ſed etiam opere profiteri & exercere debere. Hinc S. Gregor. Naz. ait: *Lampades, quas accendes, illius luminis geſtationis figuram gerunt, cum qua ſplendidæ & virgines animæ ſplendidis fidei lampadibus Chriſto Sponſo obviam prodibimus.*

Baptizans dicit: *Accipe lampadem ardentem, & irreprehenſibilis cuſtodi Baptiſmum tuum: Serva Dei mandata, ut, cum Dominus venerit ad nuptias, poſſis occurrere ei in aula cæleſti in vitam æternam, Amen. N. vade in pace, & Dominus ſit tecum.*

CAPUT II.

De Sacramento Confirmationis.

§. I.

Prænotanda.

221. I. **C***onfirmatio* eſt Sacramentum N. L., quo homini baptizato per Chriſmatis unctionem ſub certa verborum forma ab Epiſcopo prolata confertur gratiæ ſanctificantis augmentum ac robur, tum ad firmiter

Digitized by Google

firmiter credendum, tum ad fidem ipſam intrepide profitendam. Vid. *Trid.* Seſſ. 7. quod Can. 1. de Confirm. ita ſtatuit: *Si quis dixerit, Confirmationem baptizatorum otioſam ceremoniam eſſe, & non potius verum ac proprium Sacramentum; aut olim nihil aliud fuiſſe, quam catecheſim quandam, qua adoleſcentiæ proximi fidei ſuæ rationem coram Eccleſia proponebant, anathema ſit.* Eugenius Papa in Decreto fidei ait: *Per Baptiſmum ſpiritualiter renaſcimur; per Confirmationem augemur in gratia, & roboramur in fide. Prob.* ulterius: ad veritatem Sacramenti etiam juxta Novatores tria requiruntur, & ſufficiunt: 1. *Ritus exterior* tanquam ſignum ſenſibile, qui conſiſtit in rebus & verbis, ſive materia & forma Sacramenti. 2. Promiſſio gratiæ ſanctificantis. 2. Inſtitutio Chriſti: atqui hæc habentur in Confirmatione: ergo. De materia & forma agemus §. ſeq. Promiſſio non tantum, ſed & collatio gratiæ habetur Act. 8. v. 14.: *Cum autem audiſſent Apoſtoli, qui erant Jeroſolymis, quod Samaria recepiſſet verbum Dei, miſerunt ad eos Petrum & Joannem. Qui cum veniſſent, oraverunt pro ipſis, ut acciperent Spiritum ſanctum; nondum enim in quenquam illorum venerat, ſed tantum baptizati erant in nomine JEſu. Tunc imponebant manus ſuper illos, & accipiebant Spiritum ſanctum.* Quod factum oſtendit, ait *Suar.* hic D. 32. Sect. 1. Apoſtolos intellexiſſe, & hoc donum eſſe diſtinctum ab effectu Baptiſmi, alias non procuraſſent illud tanta ſolicitudine hominibus jam baptizatis: & eſſe promiſſum a Chriſto ſub tali ceremonia, & ſigno viſibili: alias non auſi fuiſſent illa uti, ut daretur Spiritus S. 3. Inſtitutio colligitur ſatis tum ex ipſa poteſtate, qua Apoſtoli poſt Baptiſmum per impoſitionem manuum conferebant Spiritum ſanctum, id quod non ex propria authoritate poterant; tum quia tam ſolicite, ut dictum eſt, uſi ſunt data poteſtate.

II. Certo quidem ex Scriptura non conſtat, quo tempore Chriſtus inſtituerit hoc Sacramentum; juxta *Bonac.* tamen D. 3. pu. 1. n. 4., & *Suar.* l. c. Sect. 2. probabilius inſtitutum eſt poſt Reſurrectionem, quando Chriſtus dixit Apoſtolis Joan. 20. *Sicut miſit me vivens Pater, & ego mitto vos:* dum iis dedit plenam poteſtatem Epiſcopalem in corpus myſticum Eccleſiæ, ſecundum inſtructionem, quam prius in nocte cœnæ illis tradiderat. Porro hic obſervandum eſt, quod non omnis manuum impoſitio olim conſueta fuerit confirmatoria;

toria; talis enim non fuit illa, quæ olim adhibebatur ad curandos Energumenos, ut ait Ss. D. N. BENEDIC. XIV. L. 7. de Syn. c. 7. n. 3.

§. II.

Principia generalia de Confirmatione.

222. Principium I. *Materia remota Confirmationis eſt Chriſma, ex oleo olivarum & balſamo confectum, atque ab Epiſcopo benedictum.* Ita in Decret. Eugen. §. *ſecundum Sacram.* Et *Trid.* Seſſ. 7. Can. 2. de Confirm. *Si quis dixerit, injurios eſſe Spiritui Sancto eos, qui ſacro Confirmationis Chriſmati virtutem aliquam tribuunt, anathema ſit.* Porro juxta Decret. Eugenii cit. oleum in Chriſmate ſignificat nitorem conſcientiæ, balſamum vero odorem bonæ famæ: juxta S. *Thom.* p. 3. q. 72. a. 2. gratia Spiritus ſancti in oleo deſignatur, per balſamum odor virtutum, ſimulque robur ſpirituale; balſamum enim præſtat etiam incorruptionem. An balſamum pertineat ad materiam Confirmationis de neceſſitate Sacramenti, an vero præcepti; item an Chriſma debeat neceſſario neceſſitate Sacramenti eſſe benedictum ab Epiſcopo, non a ſimplici tantum Sacerdote, utrinque propugnatur in Theol. Schol. Tract. de Sacram. Utrumque eſſe neceſſarium neceſſitate Sacramenti, in praxi tenendum, tanquam probabilius & tutius, præſertim quia agitur de valore Sacramenti. Vide *Suar.* hic D. 33. Sect. 1., *Pontas* V. *Confirmatio. Bonacin.*, *Laym.*, *Palao*, *Coninck*, & alios contra *Cajet.*

223. Princip. II. *Materia proxima Confirmationis eſt unctio Chriſmatis in fronte Confirmandi facta manu Epiſcopi in crucis figuram.* Hæc doctrina communis ſatis colligitur ex Traditione, & perpetua praxi Eccleſiæ, ex diverſis CC. & PP., tum ex forma, qua utitur Eccleſia Latina in adminiſtratione hujus Sacramenti. Hæc unctio eſt vera manus impoſitio, de qua Act. 8. & 19. legitur, quod Apoſtoli fidelibus manus impoſuerint, ut reciperent Spiritum S. *Prob.* 1. *Innoc. III.* c. un. de ſacra unctione §. 7. ita ait: *Per frontis Chriſmationem manus impoſitio deſignatur, quæ alio nomine dicitur Confirmatio: quia per eam Spiritus ſanctus ad augmentum datur & robur. Unde cum cæteras unctiones ſimplex Sacerdos vel Presbyter valeat exhibere, hanc nonniſi ſummus Sacerdos, id eſt, Epiſcopus debet conferre; quia de ſolis Apoſtolis*

ſtolis legitur (quorum Vicarii ſunt Epiſcopi) quod per manus impoſitionem Spiritum ſanctum dabant. In Decreto Eugenii ita habetur: *Ideo in fronte, ubi verecundiæ ſedes eſt, Confirmandus inungitur, ne Chriſti nomen erubeſcat confiteri, & præcipue Crucem ejus, quæ Judæis eſt ſcandalum, Gentibus ſtultitia ſecundum Apoſtolum: propter quod ſigno crucis ſignatur.* Tertull. L. de Bapt. C. 7. inquit: *Exinde egreſſi de lavacro perungimur benedicta unctione.* 2. Eadem traditio probatur ex teſtimoniis Eccleſiæ Orientalis: Conc. Laodicenum Sæc. IV. celebratum Can. 48. ſic habet: *Oportet eos, qui illuminantur, poſt Baptiſmum inungi ſupercæleſti Chriſmate, & eſſe regni Chriſti participes.* Plura teſtimonia vide apud *Bellarm.*, *Laym.* L. 5 t. 3. c. 2. n. 3. Hinc varie a SS. PP. vocatur hoc Sacramentum. S. Auguſtinus L. 2. contra literas Petiliani c. 104. ait: *Sacramentum Chriſmatis .... ſacroſanctum eſt, ſicut ipſe Baptiſmus.* A Theodoreto in cap. 1. Cant. vocatur *Sacrum Unguentum*: a S. Cypriano epiſt. 71. ad Jubajanum *Signaculum Dominicum.* Unde contra objectionem, quod ex Act. 8. & 19. per ſolam manuum impoſitionem confirmaverint, valet duplex regula S. Auguſtini, qui L. de fide & oper. C. 9. ait, quod Scriptura multa taceat brevitatis gratia, quæ ſerie Traditionis conſtat ab Apoſtolis fuiſſe uſurpata. Et L. 4. de Bapt. C. 24. ait: *Quod univerſa tenet Eccleſia, nec Conciliis inſtitutum, ſed ſemper retentum eſt, nonniſi auctoritate Apoſtolica traditum rectiſſime creditur.* Atqui ex teſtimoniis laudatis Chriſmationem ſemper tenuit Eccleſia: ergo.

224. *Princip. III.* Forma Sacramenti Confirmationis in Eccleſia Latina eſt: *Signo te ſigno Crucis, & confirmo te Chriſmate ſalutis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Ita conſtat ex Decreto *Eugenii*, Rituali Rom., & perpetuo uſu Eccleſiæ. 1. Per τὸ *ſigno te* &c. deſignatur, quod, ſicut miles Ducis ſui inſignibus ornari ſolet, ita homo in hoc Sacramento cruce exterius, & inviſibili charactere interius tanquam ſigno militari Chriſti ſignetur. 2. Per τὸ *& confirmo te* &c. exprimitur, quod homo in hoc Sacramento inſtar athlethæ exterius Chriſmate, interius vero Spiritus ſancti robore ungatur. 3. Exprimitur cauſa principalis efficiens plenitudinem roboris ſpiritualis, quæ eſt SS. Trinitas; ſimulque præcipuum fidei Chriſtianæ myſterium, quod homo

homo in Baptiſmo ſuſcepit credendum, hic tenendum, & palam profitendum proponitur: ita *S. Th.* q. 72. a. 4. Huc revocant *Anſelmus*, *Lyranus* cum *S. Ambr.* & *Aug.* illud 2. Cor. 1. v. 21.: *Qui confirmat nos vobiſcum in Chriſto, & qui unxit nos Deus, qui & ſignavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus.* An autem hæc forma ſit ita neceſſaria, ut nulla alia ſit ſufficiens, utrinque defenditur in Schol. Theol. præſertim cum in Eccleſia Græca hæc forma adhibeatur: *Signaculum doni Spiritus ſancti.*

225. *Princ. IV* Miniſter hujus Sacramenti ordinarius eſt ſolus Epiſcopus. *Prob.* ex *Trid.* quod Seſſ. 7. Can. 3. de Confirm. ita ſtatuit: *Si quis dixerit, ſanctæ Confirmationis ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem, anathema ſit.* Vide c. unicum de ſacra Unct. cit. ſupra n. 223. Dixi, *ordinarius Miniſter:* quia plures cum *S. Thom.* q. 72. a. 11. & *S. Antonino* contra *Durandum*, *Adrianum* & alios defendunt, quod ex commiſſione ſummi Pontificis etiam ſimplex Sacerdos hoc Sacramentum conferre poſſit. Ss. D. N. BENEDICTUS XIV. L. 7. de Syn. Diœceſ. c. 7. ait, dubitari amplius non poſſe de Romani Pontificis poteſtate, qua ſimplicibus Sacerdotibus concedere poſſit facultatem, hoc Sacramentum adminiſtrandi. Ibid. C. 8. ait, delegationem hujuſmodi eſſe actum poteſtatis ſupremæ, a Chriſto Domino ſoli ſuo Vicario in terris commiſſæ; quamobrem omnibus in confeſſo eſſe, irritam nunc fore Confirmationem a ſimplici Presbytero Latino, ex ſola Epiſcopi delegatione collatam; quia Sedes Apoſtolica id juris ſibi unice reſervavit: Idem C. 9. ait, quod Chriſmatio data a Sacerdotibus Græciæ in iis tantum locis, ubi non eſt a Sede Apoſtolica expreſſe improbata, ſit pro valida habenda ob tacitum ſaltem privilegium a Sede Apoſtolica illis conceſſum, quod ex conniventia Roman. Pontificum præſumitur: econtra quod irrita ſit in iis locis, in quibus conſtat, Sacerdotibus Græcis eam poteſtatem eſſe ademptam; ſic eam ademit *Nicolaus I.* Bulgaris, Cypris *Innocentius IV.*, Italo-Græcis *Clemens* VIII. Vide etiam Tom. I. Bullar. Ss. D. N. BENEDICTI XIV. Conſtitutionem X. pag. 28. ubi Idem Ss. D. Noſter P. Guardiano ſancti Sepulchri Ord. Minorum de obſervantia Paulo a Laurino concedit, & delegat poteſtatem & facultatem conferendi Sacramentum Confirmationis (ubi non erunt Epiſcopi ritus

tus Latini in propria Diœceſi reſidentes) oleo & Chriſmate a Catholico Antiſtite benedictis, etiam antiquis, ſi nova haberi non poſſint.

226. *Princip. V.* Subjectum Confirmationis eſt omnis & ſolus homo baptizatus. *Prob.* ex c. *Omnes*, de Conſecrat. Diſt. 5., ubi ex epiſt. 1. *Urbani* C. 7. ita habetur: *Omnes fideles per manus impoſitionem Epiſcoporum Spiritum ſanctum poſt Baptiſmum accipere debent, ut pleni Chriſtiani inveniantur; quia, cum Spiritus ſanctus infunditur, cor fidele ad prudentiam & conſtantiam dilatatur.* Emin. *Proſper de Lambert.*, hodie BENEDICTUS XIV. L. 7. de Synodo Diœceſana C. 10. n. 1. 2. & 3. ait, hoc Sacramentum valide conferri omnibus baptizatis abſque ulla ætatis differentia, ac olim omnes ſtatim poſt Baptiſmum confirmatos fuiſſe, nunc vero ante ſeptennium ordinarie conferendum non eſſe; morem antiquum confirmandi ſtatim poſt Baptiſma adhuc obſervari ab Eccleſia Orientali. Denique addit, etiam in Eccleſia Latina nunc ſancte & licite conferri poſſe ſeptennio minoribus urgente periculo vitæ, aut futuræ diuturnæ abſentiæ Epiſcopi, vel alia neceſſitate, ſeu juſta cauſa: fieri autem oportere ab Epiſcopis ſine ulla acceptione perſonarum. Dixi ſupra 1. *Omnis*: quia, ſicut natura, quos generavit, conatur adducere ad ſuam perfectionem; ita Deus ſpiritualiter genitos per Baptiſmum ad ſtatum gratiæ perfectiorem per Sacramentum Confirmationis adducit; ac præterea omnes baptizati capaces ſunt gratiæ augmenti: creſcere, roborari, & armari poſſunt ad fidem defendendam: ergo. Dixi 2. *Solus baptizatus*: quia, cum Baptiſmus ſit janua Eccleſiæ, & aliorum Sacramentorum, nemo ante ſuſceptum Baptiſmum Confirmationis capax eſt.

227. *Princip. VI.* Effectus Sacramenti Confirmationis ſunt 1. augmentum gratiæ ſanctificantis. 2. Auxilia ſpecialia, ac robur ſuo tempore conferendum ad fidem Chriſti fortiter profitendam cum quovis periculo, & ad ſuperandas tentationes contra illam. 3. Character animæ impreſſus, quo homo confirmatus inſignitur, & roboratur ad veram fidem defendendam; hic cum ſit indelebilis, idcirco hoc Sacramentum iterari nequit. De hoc vide *Trid.* n. 3. citatum, item c. 1. ad Epheſ. v. 13.; *In quo & credentes ſignati eſtis Spiritu promiſſionis ſancto.*

228. Porro an hoc Sacramentum ſaltem per accidens poſſit

poſſit conferre gratiam primam, vide in Theol. Schol. *S. Th.* a. 7. P. 3. q. 72. ad 2. tenet affirmativam, ubi ita ait: *Etſi aliquis adultus in peccato exiſtens, cujus conſcientiam non habet, vel ſi etiam non perfecte contritus accedat, dummodo non ficte accedat, per gratiam collatam in hoc Sacramento conſequetur remiſſionem peccatorum.* Denique in parvulis uſu rationis adhuc carentibus ſufficit intentio ſive voluntas Chriſti & Eccleſiæ, ſicut in Baptiſmo. In adultis vero uſum rationis habentibus, ut hoc Sacramentum valide ſuſcipiant, requiritur præter Baptiſmum intentio ſaltem habitualis, imo juxta *Leonardelli* de Confirm. n. 21. ſufficit interpretativa, quæ cenſetur adeſſe in quolibet Chriſtiano, ſuſcipiendi ſuæ ſalutis remedia, dum de voluntate contraria non conſtat. Ad dignam & licitam ſuſceptionem requiritur ſtatus gratiæ, eoquod hoc ſit Sacramentum Vivorum. *S. Th.* loc. mox cit. ita habet: *Sicut ex ipſo nomine apparet, hoc Sacramentum datur ad confirmandum, quod prius invenerit: & ideo non debet dari his, qui non habent gratiam. Et propter hoc, ſicut non datur baptizatis, ita non debet dari adultis peccatoribus, niſi per pœnitentiam reparatis.* Probabilius non requiritur determinate pœnitentia per confeſſionem, ſed ſufficit contritio, ut docet *Sylvius* in 3. Part. D. Thom. q. 72. a. 7., & *Cabaſſutius* Juris Can. Theor. & prax. L. 3. C. 3. n. 2., quia ad ſolam perceptionem Euchariſtiæ præcipitur confeſſio. Nec ex Concil. Aurelian. Can. *Ut jejuni*, eruitur præceptum: ſicut enim jejunium ibidem expreſſum non eſt de præcepto, ita nec confeſſio. Pontificale Rom. ita habet: *Adulti deberent prius peccata confiteri, & poſtea confirmari, vel ſaltem peccata, quæ admiſerunt doleant.* Denique requiritur devotio ſuſcipientis ætati conveniens, quæ eo magis excitabitur, quo perfectius Confirmandus, a ſuis antea inſtructus, dignitatem hujus Sacramenti agnoverit. Ideoque parvuli in ſcholis, adulti in catecheſi prius bene inſtruendi ſunt, quam admittantur ad ſuſcipiendum Confirmationis Sacramentum.

229. *Principium VII.* In Confirmatione debet adhiberi Patrinus, & quidem unus tantum, ſive vir, ſive mulier. c. *Non plures.* 101. de Conſecr. diſt. 4. Juxta *Babenſt.* T. 8. p. 2. D. 2. a. 4. n. 12. quamvis *Trid.* Seſſ. 24. de Reform. c. 2. permittat, ut in Baptiſmo poſſint adhiberi unus & una; id tamen ad Confirmationem extendi non debet, cum circa Confirmationem nihil videatur

deatur voluiſſe innovare. Porro Patrinus Confirmationis *primo* debet eſſe diſtinctus a Patrino Baptiſmi, niſi cogat neceſſitas, ut patet ex c. *In Catechiſmo.* 100. de Conſecr. diſt. 4. *Secundo.* Idem Patrinus juxta probabiliorem debet eſſe confirmatus. Deſumitur ex cap. *In baptiſmate.* 102. de Conſecr. diſt. 4.: *In Baptiſmate vel in Chriſmate non poteſt alium ſuſcipere in filiolum, qui non eſt ipſe baptizatus vel confirmatus.* Adeoque ſicut non baptizatus invalide fungitur munere Patrini in Baptiſmo, nec contrahit cognationem ſpiritualem; ita etiam non confirmatus. *Sanch.* L. 7. de Matrim. D. 60. n. 20. ibid. etiam Diſp. 56. pluribus oſtendit, quod Patrinus, ut contrahat cognationem ſpiritualem, debeat verè tenere & tangere filiaſtrum ſuum, v. g. dexteram imponendo ejus humero, dum confirmatur. De hac autem cognatione *Trid.* Seſſ. 24. de Reform. matrim. C. 2. ita ſtatuit: *Ea quoque cognatio, quæ ex Confirmatione contrahitur*, CONFIRMANTEM & CONFIRMATUM, ILLIUSQUE PATREM & MATREM, ac TENENTEM *non egrediatur: omnibus inter alias perſonas hujus ſpiritualis cognationis impedimentis omnino ſublatis.* In quibuſdam Diœceſibus hoc Sacramentum confertur ſine ullo Patrino, uti teſtatur *Gobat* de Confirm. n. 781. de Diœceſi Conſtantienſi.

§. III.

Reſolvuntur Caſus.

CASUS I.

De Materia remota Confirmationis.

Fridericus Epiſcopus neo-conſecratus, cum Sede vacante novum Chriſma in Cœna Domini conſecratum non eſſet, adhibet vetus Chriſma miniſtrando Sacramentum Confirmationis; quod ipſum Chriſma ſuſpectum videbatur, quia mercator, qui a multis annis oleum olivarum ſubminiſtraverat, proditus fuit, quod oleum de nucibus commiſcere ſoleat.

230. *Quæres I.* An Confirmatio in vetere Chriſmate collata fuerit valida & licita? ℞. *Valida* quidem fuit, modo Chriſma adhuc fuerit incorruptum, & vitio ſubſtantiali carens; ſed non *licita.* *Ratio primi* eſt: quia Chriſma anno ſuperiore benedictum manet ſimpliciter

Chriſma benedictum ab Epiſcopo; ideoque materia eſſentialis. Porro in abſentia Epiſcopi, vel Sede vacante ſolet adiri proximus Epiſcopus pro conſecrando novo Chriſmate, ut notat Gloſſa in cap. *Si Epiſcopus.* de ſuppl̨end. neglig. Prælat. in 6. *Ratio ſecundi* eſt: quia de Eccleſiæ præcepto Chriſma debet eo anno eſſe benedictum. Vide c *Literis*, de Conſecr. diſt. 3. ubi veteris Chriſmatis uſus prohibetur, & novi conſecratio præcipitur facienda die Cœnæ Domini; ideoque peccat graviter, qui citra neceſſitatem utitur Chriſmate antiquo. *Suarez* D. 33. Sect. 1. ſub fin.

231. *Quæres II.* An ratione olei nucum commixti fuerit invalida Confirmatio? ℞. Si in modica quantitate illud fuerit commixtum, adhuc fuit valida, quia tunc ſupponitur adeſſe major quantitas veræ materiæ, ſive olei olivarum: cur autem hoc oleum præ cæteris dicatur materia Confirmationis, *ratio* eſt, quia olea cætera v. g. nucum, piſcium, amygdalarum, lini &c., licet habeant vim unctivam, ſoli tamen oleo olivarum proprie communis appellatio olei uſualis convenit, utpote quod maxime in uſu hominum habetur; ſicut ſoli aquæ elementari convenit appellatio aquæ tanquam materiæ Baptiſmi: quod utrumque ex uſu & praxi Eccleſiæ pateſcit. *S. Thom.* qu. 72 a. 2. ad tertium.

232. Porro Chriſma Græcorum (etſi illi præter balſamum inſuper adhuc 12., imo juxta alios 30. diverſi generis aromata oleo immiſceant) ab Eccleſia Latina tamen permittitur, modo aromata admixta Chriſma ex oleo & balſamo vel phyſice, vel theologice non corrumpant.

Casus II.

De Materia proxima, & Forma Confirmationis.

Firmilianus Sacerdos Miſſionarius ad extremas Americæ plagas abiturus, a ſummo Pontifice impetrat facultatem confirmandi eos omnes, quos ipſe aliquando eſſet baptizaturus in America: eo feliciter perductus, intra paucos annos plures in fide inſtructos baptizat & confirmat. Aliquando, dum, pollice vulnerato, ſignare frontes Confirmandorum non poſſet, digitum indicem adhibet: alias frontem lepra infectam mediante penicillo, ſubinde etiam loco frontis inungit dexteram maxillam cum hac formula: Confirmo te Chriſmate ſalutis in N. P. & F. & Sp. S. Amen.

Deni-

Denique, deficiente Chriſmate, dubius hæret, an cum facultate confirmandi ſimul obtinuerit poteſtatem conficiendi ſacrum Chriſma.

233. *Qu. I.* An Firmilianus hoc ipſo, quod acceperit facultatem confirmandi, etiam habeat poteſtatem conficiendi ſacrum Chriſma? Reſpondet Ss. D. N. BENEDICTUS XIV. L. 7. de Synod. Diœceſ. c. 8., hanc facultatem ſemper limitatam fuiſſe hac lege, ut tales Presbyteri non alio uterentur Chriſmate, quam ab Epiſcopo conſecrato; nec ullam eſſe neceſſitatem concedendi ſimplici Presbytero facultatem conſecrandi Chriſma, eo quod is ſecum deferre poſſit Chriſma ab Epiſcopo acceptum, quocunque ſe conferat, & quod facile etiam obtinere poſſit a Romano Pontifice diſpenſationem illius præcepti, quo prohibetur uſus Chriſmatis anno priore benedicti; adeoque Firmilianus ex poteſtate confirmandi non poteſt ſine diſtincta & expreſſa facultate conficere ſacrum Chriſma. Utrum autem Papa ſimplici Sacerdoti poſſit delegare conſecrationem Chriſmatis, utrinque ab AA. propugnatur. Affirmativam tenent cum Scotiſtis *Maſtrius* in Theol. Mor., *Emin. Card. de Lauræa* de Sacram. Confirm. D. 2. a. 3., *Gobat.* Negativam tenent *Coninck*, *Palao* P. 4. t. 20. p. 2. n. 7., quorum rationes vide apud *Joan. Clericatum* de Corfirm. deciſ. 54. n. 10.

234. *Qu. II.* An Confirmationes a Firmiliano collatæ ſint validæ? ℞. Prima Confirmatio indice digito facta valida fuit, ſed illicita: quia, licet in Ritualibus præſcribatur, ut unctio fiat pollice manus dexteræ, idque non ſine myſterio, uti exponitur a *Joan. Cleritato* l. c. deciſ. 56. n. 7., hoc tamen non videtur ita eſſentiale, quin, ſi contingeret fieri unctionem alio digito etiam manus ſiniſtræ, Sacramentum factum teneret; quia tunc eſſet ſufficiens manus impoſitio, & cætera omnia, quæ ex parte materiæ & formæ ab omnibus requiruntur, concurrerent. Ita *Suar.*, hic D. 33. Sect. 3. ſub. fin.

235. Secunda Confirmatio mediante inſtrumento collata eſt invalida: quamvis enim ad extremam Unctionem ſufficiat, ut fiat illa mediante inſtrumento; id tamen non ſufficit ad confirmatoriam unctionem, utpote ad quam eſſentialiter requiritur manuum impoſitio, ut patet ex n. 223.; atqui ſi Chriſmatio fiat mediante inſtrumento, non habetur manuum impoſitio: ergo; ad

extremam autem Unctionem nec ex Scriptura, nec ex traditione requiritur manuum impoſitio, ſed ſola unctio, quæ poteſt fieri mediante inſtrumento: ergo. *Bonac.* D. 3. de Confirm. p. 3. n. 4., *Palao. La Croix* contrariam ſententiam *Henriq.*, *Fernandez*, & aliorum cenſet non eſſe probabilem.

236. Tertia Chriſmatio facta in maxilla juxta *Clericatum* deciſ. 56. n. 1. eſt invalida: quia, licet Eccleſia non definiverit, unctionem *in fronte* eſſe eſſentialem, ſatis tamen id indicat ex antiquiſſima, & nunquam interrupta obſervantia, & dum Patres Pontifices ac Canones loquuntur de hac ſacra Chriſmatione, ſemper eam conjungunt cum parte unguenda, ſcil. fronte. Contrariam opinionem *Clericatus* cum *Diana* vocat temerariam & falſam.

237. *Quær. III.* An Confirmatio a Firmiliano collata ſit invalida ratione formæ? ℞. Juxta *Suarez* hic D. 33. Sect. 5. & alios ibid. citt. invalida eſt, eoquod utrumque verbum: *Signo te ſigno crucis*, &: *Confirmo te Chriſmate ſalutis*, ſit eſſentiale formæ; omiſſo enim primo verbo *ſigno te* &c. non fit mentio, nec ſignificatio crucis, quæ tamen valde conſentanea eſt fini & effectui hujus Sacramenti; omiſſo autem altero, pariter non exprimitur primarius effectus hujus Sacramenti: ergo. Juxta *Durandum* vero & alios apud *Bellarm.* L. de Confirm. c. 10. valida eſt, quamvis illicita, quia verbum *Confirmo*, adjecta Chriſmatis unctione, ſatis determinatur ad ſignificandam Confirmationem. Unde ex diverſitate ſententiarum ſatis patet, has & ſimiles formas: *Signo te Chriſmate ſalutis*, vel: *Confirmo te in nomine Patris* &c. valde dubias eſſe, adeoque Sacramentum ſub his formis collatum ſub conditione eſſe repetendum. Ita *Leonard.* de Confirm. c. 1. §. 3. n. 17.

CASUS III.

De Subjecto; & Ceremoniis Confirmationis.

Franciſcus Epiſcopus zeloſiſſimus, cum in finibus ſuæ Diœceſeos Sacramentum Confirmationis adminiſtrare vellet, præter Diœceſanos etiam plures ex vicina Diœceſi advertit concurrere, de quorum inſtructione ac diſpoſitione dubitans mox jubet, ut Concionator e ſuggeſtu eos prius inſtruat, & ceremonias Confirmationis explicet.

238. *Qu. I.* Quid agendum incumbat Parocho, antequam

tequam confirmentur Parochiani? ℞. Juxta *Rituale Herbip.* 1. monere debet populum tempeſtive, eumque e ſuggeſtu, & in Catecheſi inſtruere de dignitate, utilitate, inſtitutione, effectibus, ceremoniis, aliisque ad hoc Sacramentum pertinentibus. 2. Exhortabitur nondum confirmatos, ne hanc pretioſi theſauri occaſionem, quæ quotidiana non eſt, negligant. 3. Docebit, quamvis per ſe certa ætas ad hujus Sacramenti ſuſceptionem exſpectanda non ſit; ante ſeptennium tamen non facile quemquam ad Confirmationem ſiſtendum eſſe, tum ut Sacramentum cum devotione actuali recipiant, *tum* ut abſit periculum repetendi idem Sacramentum. 4. Perſuadebit omnibus, præſertim adultis, ut a peccatis per confeſſionem, vel ſaltem contritionem purgati accedant, ne fructu & gratia tanti Sacramenti priventur. 5. Cum hoc Sacramentum characterem indelebilem imprimat, ſeveriſſime moneat, ne quis iterato illud ſuſcipere præſumat, graviſſimum alias ſacrilegium, & debitas utriuſque fori pœnas incurſurus. Irregularitas tamen non incurritur per iterationem hujus Sacramenti; quia hæc nullibi in jure legitur expreſſa. Ita *P. Elbel* hic n. 21. cum *Reiffenſt.* & communiori DD. 6. Explicet ea, quæ dicta ſunt de Patrino, & de ſpirituali cognatione, quæ ex hoc officio oritur. 7. Monebit, ut cum devotione, reverentia, attentione, ſine tumultu & ſtrepitu accedant, multo minus turmatim trudant, protrudant confirmandos, frontem, ſi ſudore ſit madida, ſtrophiolo extergant, ante Epiſcopum manus devote conjunctas attollant, Patrinus manum dexteram ſuper humerum dexterum confirmandi teneat &c. 8. Certum tempus ex ſuggeſtu, v. g. diem Dominicam vel feſtivam deſignet, qua ſinguli Parochiani neo-confirmati cum Patrinis ſe Parocho ſiſtant, ut eorum nomina in ſpeciali libro poſſit annotare.

239. *Qu. II.* Quinam potiſſimum ritus explicandi ſint Confirmandis? ℞. 1. Quod Epiſcopus ſignum Crucis cum ſacro Chriſmate fronti imprimat, tanquam ſymbolum militiæ Chriſtianæ. 2. Quod alapam maxillæ Confirmati leniter infligat, ut diſcat Confirmatus, pro Chriſti nomine omnia adverſa conſtanter & fortiter eſſe perferenda; partim etiam, ut recordetur hujus Sacramenti ſuſcepti. 3. Quod pacem Confirmato optet, ut ſciat, ſe cæleſtis gratiæ plenitudinem ac pacem, quæ exſuperat omnem ſenſum, accepiſſe. Ita *Rituale Herbip.*

 Deni-

Denique in multis Diœceſibus moris eſt, ut a Miniſtris Epiſcopi ſacrum Chriſma ſtatim abſtergatur a fronte Confirmati, & tunc faſcia non eſt neceſſaria: ubi tamen hæc abſterſio non ſtatim fit, frons Confirmati obliganda eſt faſcia, ſive vitta linea cruce notata; quæ faſcia per unum vel plures dies pro locorum conſuetudine geſtanda eſt, ne forte ſacrum Chriſma irreverenter contrectetur, aut aliis rebus commiſceatur; poſtea illa vel a Patrino, vel (quod decentius eſt) a Parocho vel alio Sacerdote aut Clerico deponitur, ſimul abluendo frontem; ſpecialem modum vide in *Rit. Herbip.* faſcia autem vel debet comburi, vel decenter aſſervari, non vero ad uſus profanos, multo minus ſuperſtitioſos adhiberi. In liganda tamen vel diſſolvenda ejuſmodi faſcia nulla ſpiritualis cognatio contrahitur.

240. *Qu. III.* An Epiſcopus licite confirmare poſſit alienæ Diœceſi ſubditos? ℞. *Per ſe* loquendo, non poteſt; quia confirmare eſt actus jurisdictionis. *Excipe*, niſi habeatur licentia, ſaltem rationabiliter præſumpta, proprii Ordinarii, v. g. 1. ſi quis cum litteris dimiſſoriis ordinandus veniat, qui nondum confirmatus eſt, licite ante Ordinationem confirmatur; quia, conceſſo uno, cenſentur etiam conceſſa reliqua, ſine quibus illud convenienter ſuſcipi nequit: atqui ſine Confirmatione præmiſſa prima Tonſura, & reliqui Ordines licite & convenienter ſuſcipi nequeunt: ergo. 2. Si confirmante Epiſcopo in propria Diœceſi, accurrant etiam accolæ ex aliena, licite confirmantur, tum ob præſumptionem, gratum id fore proprio Epiſcopo, tum ob conſuetudinem paſſim receptam. *Laym.* L. 5. t. 3. c. 6. n. 2. Sic tamen Confirmati poſtea Parocho proprio ſe ſiſtere debent, ut libro Confirmatorum eorum nomina inſerantur.

241. *Qu. IV.* An Confirmatio ſit neceſſaria ad ſalutem, & quanta ſit obligatio illam ſuſcipiendi? ℞. 1. Confirmatio non eſt neceſſaria ad ſalutem neceſſitate medii; quia homo ſine Confirmatione per Baptiſmum, & hoc ſuſcepto, per pœnitentiam veniam peccatorum conſequitur, Deoque gratus ac juſtus evadit. *Confirm.* 1. ex ſenſu Eccleſiæ, quæ nequidem in articulo mortis judicat, neceſſario confirmandos eſſe necdum confirmatos, neque docet, Confirmationem ſaltem in voto eſſe neceſſariam. *Confirm.* 2. ex *S. Hieron.* qui in Dial. contra *Luciferianos* ait: *Alioquin, ſi ad Epiſcopi tantum imprecatio-*

cationem Spiritus S. defluit, lugendi ſunt, qui in longe minoribus urbibus ante dormierunt, quam ab Epiſcopo viſitarentur. R. 2. Neque neceſſaria eſt per ſe neceſſitate præcepti graviter obligantis. *Ratio* eſt: quia præceptum obligans ſub mortali non eſt aſſerendum ſine cogente fundamento; atqui nec ex Scriptura, nec aliunde aſſignari poteſt cogens fundamentum: ergo. *Min. prob.* Si hoc Sacramentum eſſet jure divino præceptum, daretur omnibus adultis in articulo mortis, ut mox dictum eſt; atqui hoc uſus Eccleſiæ non habet: ergo. *Confirm.* 2. ex eo, quod Fideles communiter non inducantur ad recipiendum hoc Sacramentum tanquam ex neceſſitate obligati, ſed tanquam invitati ad id, quod per ſe bonum & utile eſt; unde nullis cenſuris, neque aliis mediis, quæ neceſſitatem indicent, ad id adſtringi ſolent: ita *Suar.* hic D. 38. Sect. 1., ubi addit, quod Patres & Pontifices, qui de hoc Sacramento loquuntur, explicent tantum vim, efficaciam, & utilitatem maximam (quam quodammodo neceſſitatem appellant) nihil autem dicant, quod ſufficienter indicet præceptum; item quando Patres docent, hoc Sacramentum requiri ad plenitudinem vel perfectionem hominis Chriſtiani, vel ut ſimpliciter Chriſtianus dici poſſit, non poſſunt intelligi de perfectione ſubſtantiali hominis Chriſtiani; hæc enim per Baptiſmum datur, nec de plenitudine ſufficientiæ, ſed abundantiæ. Ita *Suarez* l. c. cum *Alenſi*. Alii dicunt, ſiquod præceptum Eccleſiaſticum olim extiterit, id hodie non amplius obligare *per ſe*, conſuetudine obtinente contrarium. Vide *Laym.* t. 3. c. 3. n. 4.

242. Dixi *per ſe:* quia omnes fatentur, omittere hoc Sacramentum ex contemptu, eſſe peccatum mortale; ideoque *per accidens* ad Confirmationem ſuſcipiendam graviter obligatur, qui ejus ſuſceptionem ſine aliorum ſcandalo aut contemptu actuali aut virtuali non poteſt omittere, aut qui ſine ea probabiliter non poteſt reſiſtere tentationibus contra fidem, nec eam fortiter profiteri coram Tyranno; is, juxta *Suar.* l. c., virtualiter contemnit hoc Sacramentum, qui oblata occaſione negligit ſemel atque iterum, *vel certe qui proponit nunquam illud recipere, etiamſi millies offeratur occaſio.* De primo modo mitius loquitur *Laym.* l. c., ubi ait, notabilem negligentiam non ſemper ſapere contemptum. *Confirmantur* dicta ex *S. Th.* qui p. 3. q. 72. a. 8. ad 4. cum

Hug. de S. Vict. ait: *Omnino periculum eſſet, ſi ab hac vita ſine Confirmatione migrare contingeret, non quia damnaretur, niſi forte propter contemptum, ſed quia detrimentum perfectionis pateretur.* Contrarium docuit *S. Antonin.* 3. P. Summ. tit. 14. c. 14. §. 1.

243. *Qu. V.* An nondum confirmatus ſuſcipiendo primam Tonſuram, aut alios Ordines peccet graviter ob præceptum *Trid.* Seſſ. 23. C. 4. de Reform.: *Prima Tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint?* ℞. Juxta *Barboſa* cum 15. DD. *Laym.* l. c., *Palao* hic Diſp. un. p. 8. in fine, non peccat graviter, ſed venialiter tantum, eoquod in *Trid.* cit. nullum ſit verbum, quo præceptum ſub gravi peccato obligans indicetur; nihil enim ibi præcipitur initiandis, ſed admonentur tantùm Epiſcopi, quid fieri debeat. Alii apud *Coninck* a. 8. n. 9. ſentiunt contrarium. Porro etſi illicita ſit collatio & ſuſceptio primæ Tonſuræ aut Ordinum ſine prævia confirmatione, valida tamen eſt.

244. *Qu. VI.* An Epiſcopus confirmans, & Confirmandus debeant eſſe jejuni? item an ſub gravi præcepto Confirmatio conferenda ſit in templo, & certis tantum diebus? ℞. Valde quidem conveniens eſt, ut a jejuno jejunis, & in templo conferatur Confirmatio, præceptum tamen graviter ad hæc obligans non extat. c. *ut jejuni* & c. *ut Epiſcopi.* de Conſecr. Diſt. 5. non inferunt abſolutam obligationem, ſed docent, quod ex decentia ob Sacramenti reverentiam fieri convenit, ut patet ex verbis cap. ultimo cit. Unde ex rationabili cauſa, v. g. ob magnum confluxum Confirmandorum licet hoc Sacramentum etiam poſt prandium, & extra Eccleſiam miniſtrare, ut patet ex praxi.

CAPUT III.

De Euchariſtia, & Sacrificio Miſſæ.

ARTICULUS I.

De Euchariſtia, ut eſt Sacramentum.

§. I.

Prænotanda.

245. Prænot. I. Varia tribuuntur nomina tertio N. L. Sacramento: 1. quidem communiſſimo & antiquiſſimo nomine vocatur *Euchariſtia*, a Græco εὐχαριστία, quod

quod ſignificat & bonam gratiam, & gratiarum actionem; quia nempe per hoc Sacramentum & Deo gratias referimus pro acceptis ab eo beneficiis, & non tantum nova præter gratiam, quam confert, impetramus, ſed & Chriſtum omnis gratiæ fontem accipimus.

2. Vocatur ſimpliciter a *Trid.* Seſſ. 13. C. 1. *Sanctiſſimum*, ibid. *Admirabile Sacramentum* propter ejus præ cæteris excellentiam, de qua *Trid.* ibid. C. 3 ait: *Commune hoc quidem eſt ſanctiſſimæ Euchariſtiæ cum cæteris Sacramentis, ſymbolum eſſe rei ſacræ, & inviſibilis gratiæ formam viſibilem: verum illud in ea excellens & ſingulare reperitur, quod reliqua Sacramenta tunc primum ſanctificandi vim habent, cum quis illis utitur; at in Euchariſtia ipſe Sanctitatis Auctor ante uſum eſt.* Alias etiam ſimpliciter dicitur *Sacramentum Novi Teſtamenti*, juxta illud 1. Cor. 11. *Hic calix Novum Teſtamentum eſt in meo Sanguine.* Chriſtus enim morti proximus hoc amoris ſui pignus nobis legavit.

3. A materia, ex qua Euchariſtia conficitur, appellatur *Panis*, de quo Joan. 6. v. 52.: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita.*

4. A re, quæ in Euchariſtia continetur, dicitur *Corpus Chriſti.* Matth. 26. *Corpus Domini*, a *Tertull.* de oratione c. ult. *Sacramentum Corporis & Sanguinis Domini.*

5. A tempore inſtitutionis dicitur *Cœna Domini.*

6. A loco inſtitutionis vocatur *Menſa Domini*, de qua 1. Cor. 10. v. 21.: *Non poteſtis menſæ Domini participes fieri, & menſæ dæmoniorum.* Alias etiam dicitur *Sacramentum Altaris* a loco, ubi conficitur.

7. A ſuſcipientibus dicitur *Synaxis*, h. e. congregatio, collectio, adunatio, quia congregati fideles Euchariſtiam ſimul percipiebant, & per hanc participationem cum Chriſto, & inter ſe communi charitatis vinculo colligabantur, ut ait Apoſt. 1. Cor. 10. v. 17.: *Quoniam unus panis, unum corpus multi ſumus, omnes, qui de uno pane participamus.* Hinc etiam dicitur *Agapa*, ſive dilectio: erant autem Agapæ apud Veteres convivia Eccleſiaſtici conventus eo fine inſtituta, ut per illa foveretur inter Chriſtianos mutua dilectio, item ut pauperes iſto refrigerio juvarentur, & quia conjungebatur cum ejuſmodi conviviis Euchariſta, ideo Agapæ nomen Euchariſtiæ datum eſt. Ita *Tournely* in Præl. Theol. de ſeptem Sacram. Q. 1. de Euch. A Latinis

nis etiam vocatur *Collecta*, *Communio*, *Fractio Panis.* Vide Card. *Bona* rerum Liturgic. L. 2. C. 3.

8. A Concil I. Nicæno c. 13. & Carthaginenſi IV. c. 77. & 78. vocatur *Viaticum*, *in quantum* ſcil. (ut ait *S. Thom.* hic q. 73. a. 4. in Θ) *hoc Sacramentum præfigurativum eſt divinæ fruitionis in patria, & hic præbet nobis viam & vires, eo perveniendi.* Plura vide apud *Suarez* Comment. in quæſt. 73. *S. Thom.* cit.

246. *Prænot. II.* Euchariſtia definitur: *Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini ad ſpiritualem animarum refectionem divinitus inſtitutum.* Ita *Laym.* L. 5. T. 4. c. 1. cum comm. Quando hoc Sacramentum definitur a TT. converſio panis & vini in Corpus & Sanguinem Chriſti remanentibus ſpeciebus ad ſpiritualem fidelium refectionem, loquuntur de Sacramento Euchariſtiæ in fieri, priori modo de eo in facto eſſe. Dixi 1. *Quod Euchariſtia ſit Sacramentum*, eſt de fide. Vide *Trid.* cit. ſupra n. 2. Ab eodem *Trid.* tota Seſſ. 13. continuo vocatur Sacramentum. Dixi 2. *Quod ſit Sacramentum Corporis & Sanguinis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini*: Euchariſtiam enim intrinſece, & tanquam materia proxima conſtituunt non tantum Corpus & Sanguis Chriſti tanquam ſpirituale alimentum animarum, ſed etiam ſpecies panis & vini, a quibus hoc Sacramentum accipit rationem ſigni ſenſibilis refectionis ſpiritualis. Ratio autem ſigni eſt de eſſentia Sacramenti: ergo. Hinc *S. Th.* in 4. D. 8. q. 1. a. 1. ait: *Ex ſpeciebus & Corpore Chriſti fit unum Sacramentum.* Teſtimonia PP. vide apud *Laym.* l. c. n. 2. Dixi 3. *divinitus inſtitutum* Inſtitutio facta in ultima Cœna habetur Matth. 26. Marci 14. & Luc. 22., ubi Chriſtus εὐχαριστήσας gratias agens, ſanctiſſimum Corpus & Sanguinem ſuum præbuit Apoſtolis, dicens: *Accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum . . . Bibite ex hoc omnes: Hic eſt enim Sanguis meus. Trid.* Seſſ. 13. C. 1. docet: *Majores noſtri omnes, quotquot in vera Chriſti Eccleſia fuerunt, qui de ſanctiſſimo hoc Sacramento diſſeruerunt, apertiſſime profeſſi ſunt, hoc tam admirabile Sacramentum in ultima Cœna Redemptorem noſtrum inſtituiſſe.* Ex quibus patet, quod adſint omnia ad Sacramentum requiſita 1. enim habetur *Signum* viſibile, ſcil. ſpecies panis & vini, ſub quibus continetur Corpus & Sanguis Chriſti. 2. Signum efficax inviſibilis gra-

tiæ ex promiſſione Chriſti Joan. 6 v. 50.: *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum: & panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita.* Ibid. v. 58. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* 3. De inſtitutione divina jam dictum eſt. Si deſideres mandatum, lege illud Luc. 22. v. 19. ubi Chriſtus inſtituens hoc Sacramentum dixit: *Hoc facite in meam commemorationem.* Joan. 6. v. 53. ait: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ergo habentur omnia ad rationem Sacramenti requiſita.

247. *Prænot. III.* Varias hæreſes ortas circa Sacramentum Euchariſtiæ breviter recenſet *La Croix* L. 6. p. 1. n. 405. *Tournely* in Prælectionibus Theologicis Tom. 2. de ſeptem Sacram. de Euch. q. 2. a. 1. Præcipua autem de Euchariſtiæ doctrina capita ſcitu neceſſaria optime ad inſtructionem fidelium deſumuntur ſecundum ordinem ex *Trid.* Seſſ. 13. C. 1. ubi docet realem præſentiam D. N. J. C. in hoc S. Sacramento. Ibid. Can. 1. definit: *Si quis negaverit, in S. Euchariſtiæ Sacramento contineri vere, realiter & ſubſtantialiter Corpus & Sanguinem Chriſti, una cum anima & divinitate D. N. J. C., ac proinde totum Chriſtum, ſed dixerit, tantummodo eſſe in eo, ut in ſigno, vel figura, aut virtute, anathema ſit.* Per particulam *vere* docet *Trid.* Chriſtum non eſſe præſentem tantum per figuram & imaginem, ut docuit ſæculo undecimo Berengarius, quem errorem revocavit ſubſcribendo formulæ fidei in Synodo Romana anno 1079. ut habetur T. 10. Conc. p. 378. Particula *realiter* docet, Chriſtum non tantum objective per fidem eſſe præſentem; *ſubſtantialiter*, non tantum per virtutem a Chriſto diffuſam, ut docuit Calvinus. Probatio hujus veritatis deſumitur ex verbis Chriſti: *Hoc eſt Corpus meum.* Item: *Panis, quem ego dabo, caro mea eſt.* Joan. c. 6. &c.

248. 2. Inſtruendi ſunt fideles, per conſecrationem panis & vini fieri converſionem totius ſubſtantiæ panis & vini in ſubſtantiam Corporis & Sanguinis Chriſti D. N., ita ut non remaneat ſubſtantia panis & vini una cum Corpore & Sanguine D. N. J. C., ſed maneant tantum ſpecies panis & vini; quam converſionem ſingularem Eccleſia vocat *tranſubſtantiationem.* *Trid.* Seſſ. cit. c. 4. & Can. 2.

249. 3. Inſtruendi ſunt, in Venerabili hoc Sacramento

mento tantumdem ſub alterutra ſpecie, quantum ſub utraque, contineri; totus enim & integer Chriſtus ſub panis ſpecie, & ſub quavis ipſius ſpeciei parte, totus idem ſub vini ſpecie, & ſub ejus partibus ſingulis, ſeparatione facta; exiſtit; quamvis enim ex vi verborum corpus ſub ſpecie panis, & ſanguinis ſub ſpecie vini, totum tamen Corpus Chriſti, quod jam eſt vivum, adeoque cum ſanguine & anima Chriſti ſub utraque ſpecie exiſtit vi naturalis illius connexionis & concomitantiæ, qua partes Chriſti, qui jam ex mortuis reſurrexit, & non amplius moritur, inter ſe copulantur: divinitas quoque ſub utraque ſpecie exiſtit propter admirabilem illam ejus cum corpore & anima hypoſtaticam unionem. *Trid.* l. c. c. 3. & Can. 3.

250. 4. Inſtruendi ſunt fideles, hoc Sacramentum non conſiſtere tantum in ipſo uſu, ſive in actuali manducatione (ut voluit Lutherus in articulis Concordiæ anno 1536. & Calvinus L. 4. Inſtit. c. 17. §. 3., unde hi Sectatores deduxerunt, nullum cultum Pani Euchariſtico exhibendum eſſe, Reliquiaſque ex Cœna ſuperſtites in uſus profanos conſumi poſſe) ſed Corpus & ſanguinem Chriſti vere, ac realiter & ſubſtantialiter eſſe in hoc Sacramento, peracta conſecratione ante & poſt ſumptionem, quamdiu panis ſpecies remanent incorruptæ, ideoque omnes Chriſti fideles pro more in Catholica Eccleſia ſemper recepto latriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic ſanctiſſimo Sacramento in veneratione exhibere debemus; *nam illum eundem Deum præſentem in eo adeſſe credimus, quem Pater æternus introducens in orbem terrarum dicit: Et adorent eum omnes Angeli Dei.* Pſal. 99. *Quem Magi procidentes adoraverunt.* Matth. 2. *Quem denique in Galilæa ab Apoſtolis adoratum fuiſſe, Scriptura teſtatur.* Matth. 28. v. 17. Ita *Trid.* l. c. C. 5. vide ibid. Can. 4. & 6. Ex his etiam infertur contra HH., retinendam eſſe piam ac religioſam conſuetudinem circumferendi reverenter & honorifice præcelſum hoc & venerabile Sacramentum in Proceſſionibus per vias & loca publica, aſſervandi illud in Sacrario, deferendi ad ægrotos, ut conſtat ex perpetua Eccleſiæ praxi, ex CC. *Nicæno*, *Flor.* & *Trid.* l. c.

251 *Prænot. IV.* Quamvis ſpecies Euchariſtiæ ſint alterabiles & diviſibiles, non tamen Chriſtus; quia Corpus Chriſti in Euchariſtia nunc eſt glorioſum, & natu-

naturaliter impaſſibile; ideoque nequit dici calefieri, tangi, frangi, vel miſceri, quia fractio vel mixtio dicit ſeparationem partium: recte tamen dicitur moveri, elevari, demitti in ſtomachum, manducari, ob motum in ſpeciebus receptum, quibus unitus eſt.

252. *Prænot. V.* Quamvis phyſice & materialiter Sacramentum Euchariſtiæ ſub ſpeciebus panis ſit ſpecie aliud, quam ſub ſpeciebus vini, quatenus ipſæ ſpecies materialiter ſic differunt; imo licet phyſice tot ſint numero Sacramenta, quot ſunt partes ſpecierum; moraliter tamen eſt unum Sacramentum, ſi proponatur vel ſumatur per modum unius; ſicut enim cibus & potus ſunt unum convivium, ita corpus & ſanguis ſunt una refectio ſpiritualis. Ita *S. Th.* hic qu. 73. a. 2. in Θ. Nec propterea Laici accipiunt tantum inadæquatum Sacramentum, aut partem tantum gratiæ, quod ſub ſpeciebus panis tantum accipiant Euchariſtiam; quia ſub qualibet ſpecie, ut dictum n. 249., eſt totus Chriſtus ſecundum Corpus & Sanguinem; & quamvis ſpecies panis non ſumantur per modum potus, nec ſpecies vini per modum cibi, quælibet tamen ſpecies continent totum id, quod manducatur & bibitur. Denique hic *Buſemb.* addit, quod hoſtiæ in diverſis altaribus conſecratæ recte concipiantur ut diſtincta numero Sacramenta; quia plures numero ſpecies moraliter diſcontinuantur, exiſtunt enim tempore & loco phyſice & moraliter diverſo. Econtra ſi Sacerdos unam hoſtiam in plures partes dividat, vel plures hoſtias ſimul, imo diverſas ſpecies ſimul ſumat, non dicitur plura numero Sacramenta accepiſſe.

§. II.

Principia generalia de ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento.

253. *Principium I.* Primæ conſecrationis materia remota, *ex qua hoc Sacramentum conficitur, eſt panis triticeus: materia ſecundæ conſecrationis eſt vinum de vite.* Dixi 1. *Materia remota:* nam ſicut in Pœnitentiæ Sacramento peccata remittenda & deſtruenda dicuntur materia remota; ſic in Euchariſtia illud eſt materia remota, quod eſt convertendum in Corpus & Sanguinem Chriſti Domini; atqui panis & vinum ſunt convertenda

tenda in Corpus & Sanguinem Domini: ergo. Ab aliis panis & vinum dicitur materia tranſiens. Dixi 2. *Panis & vinum:* probatur ex Scriptura, ubi Matth. 26. v. 26. legimus: *Cœnantibus autem eis, accepit JEſus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Diſcipulis ſuis, & ait: Accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum.* v. 27. & accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis, dicens: *Bibite ex hoc omnes* (vel ut habet Lucas c. 22. v. 17.: *Dividite inter vos*) *Hic eſt enim Sanguis meus* &c. Quod autem accipiens calicem in vino de vite conſecraverit Sanguinem ſuum, indicant verba ſequentia apud S. Matth. l. c. *Non bibam amodo de hoc genimine vitis.* Apud S. Lucam L. c. *Non bibam de generatione vitis, donec regnum Dei veniat.* Vide etiam C. 14. S. Marci, item 1. Cor. 11. Porro apud S. Lucam l. c. præcepit Apoſtolis, ut idipſum facerent: *Hoc facite in meam commemorationem.* Idem probatur ex conſtanti Eccleſiæ traditione, quæ nonniſi panem & vinum pro materia Euchariſtiæ uſurpavit. *Confirmatur* ex Concilio III. Carthaginenſi ab anno 397. ubi Cap 24. ſtatuitur: *In Sacramento Corporis & Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam ipſe Dominus tradidit, hoc eſt panis & vinum aqua mixtum.*

Dixi 3. *Panis triticeus;* panis enim, ut ſit materia valida, debet eſſe ex farina triticea, aqua naturali ſubacta, ad ignem toſtus vel piſtus. De pane triticeo loqui Scripturam, conſtat tum ex eo, quod loquatur de pane ſimpliciter tali: atqui talis erat panis triticeus, quo communiter utebantur Judæi: nam Joan. cap. 6. v. 9. quinque panes, quos puer unus e tota turba habebat, non dicuntur ſimpliciter panes, ſed cum addito, *hordeacei*: ergo; tum ex perpetuo uſu & praxi Eccleſiæ, quæ nunquam Euchariſtiam conſecravit, niſi in pane triticeo, ita ſignificat *Eugenius IV.* in Decreto ſæpe laudato: *Tertium eſt Euchariſtiæ Sacramentum, cujus materia eſt panis triticeus & vinum de vite;* ubi ſicut loquitur de vino, quod neceſſario neceſſitate Sacramenti debeat eſſe de vite, ita de pane, quod neceſſario debeat eſſe triticeus. *Confirm.* 1. ex *S. Hieron.* qui in cap. 6. Iſaiæ v. 8.: *Si dedero triticum tuum ultra cibum inimicis tuis,* ita ſcribit: *triticum quoque, de quo panis cæleſtis efficitur, illud eſt, de quo loquitur Dominus: Caro mea vere eſt cibus.* *Confirm.* 2. ex Miſſali Rom. ex Decreto *Trid.* reſtituto, juſſu *Pii V.* edito, & *Clementis*

tis

ſis VIII. authoritate recognito, ubi tit. 3. de defectu panis num. 1. ita habetur: *Si panis non ſit triticeus, vel ſi triticeus admixtus ſit granis alterius generis in tanta quantitate, ut non remaneat triticeus, vel ſi alioqui corruptus, non conficitur Sacramentum.* Unde panis ex illo frumento, de quo dubitatur, an ſit triticum, eſt materia dubia: de quo autem certo conſtat, non eſſe triticeum, eſt materia plane invalida.

254. Porro etſi panis triticeus tam fermentatus, quam azymus ſit materia valida conſecrationis, in Eccleſia tamen Latina nonniſi panem azymum adhibere licet; ita Decretum Eugenii: *Definimus in azymo, ſive fermentato pane triticeo Corpus Chriſti veraciter confici, Sacerdoteſque in alterutro ipſum Domini Corpus conficere debere, unumquemque juxta Eccleſiæ ſive Occidentalis, ſive Orientalis conſuetudinem.* Miſſale Rom. l. c. n. 3. ita habet: *Si cœperit corrumpi* panis, *ſed non ſit corruptus: ſimiliter ſi non ſit azymus ſecundum morem Eccleſiæ Latinæ, conficitur* Sacramentum, *ſed conficiens graviter peccat.* Conſuetudo utriuſque Eccleſiæ facit præceptum.

255. De materia proxima hujus Sacramenti mentio facta eſt num. 246. quod ſpecies panis & vini una cum Corpore & Sanguine Chriſti ſint materia proxima, & intrinſece conſtituant hoc Sacramentum. Vide *Suarez* hic D. 42. Juxta alios actio Miniſtri in aliis Sacramentis eſt materia proxima, ut ablutio in Baptiſmo; ergo etiam conſecratio in Euchariſtia eſt materia proxima, ita ut verba conſecrationis hoc Sacramentum intrinſece in facto eſſe conſtituant; contra quos cum communi TT. agit *Suar.* hic D. 42. Sect. 1. concluſ. 2. tum quia potius verba dici debent conſtituere hoc Sacramentum in fieri, quam in facto eſſe, in quo eſt permanens, tranſeuntibus verbis; tum quia Patres dicunt, conſecratione perfici hoc Sacramentum, non autem conſecrationem eſſe ipſum Sacramentum. Hæc, quia non pertinent ad praxin, remittimus ad Theologiam Scholaſticam. Sufficiat hic bene notare, quod ad Sacramentum Euchariſtiæ in fieri tria concurrant: 1. Materia remota, ſcil. panis & vinum. 2. Materia proxima, nempe Corpus & Sanguis Domini, quæ ſuccedunt pani & vino, remanentibus ſpeciebus. 3. Verba conſecratoria tanquam forma, non informans, ſed efficiens converſionem.

256. Deni-

256. Denique vino ante conſecrationem ex præcepto Eccleſiaſtico debet admiſceri modica aqua. Ita *Trid.* Seſſ. 22. C. 7. *Monet deinde ſancta Synodus, præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miſcerent*; idque ſit ob triplicem rationem ibid. aſſignatam: 1. *Tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur.* 2. *Tum etiam quia e latere ejus aqua ſimul cum ſanguine exierit, quod Sacramentum hoc mixtione recolitur.* 3. *Et cum aquæ in Apocalypſi B. Joannis populi dicantur, ipſius populi fidelis cum Capite Chriſto unio repræſentatur.* Juxta alios, ut refert *Emin. Card. de Lambertinis* de Sacrificio Miſſæ, per eam aquæ & vini commixtionem oſtenditur Incarnationis myſterium, ſive unio hypoſtatica naturæ divinæ & humanæ, ut colligitur ex verbis orationis: *Da nobis per hujus aquæ & vini myſterium ejus Divinitatis eſſe conſortes, qui humanitatis noſtræ fieri dignatus eſt particeps JEſus* .... in qua unione cum natura humana reſpectu divinæ ſe habeat ut guttula reſpectu immenſi maris; ideo modica tantum aqua, ſcilicet una alterave guttula repræſentans naturam humanam commiſcetur: *Quo paucior, eo potior.* Vide etiam Can. 9. ejuſdem *Trident.* Seſſ. 22. Idem ritus confirmatur ex Liturgiis S. Petri apud Latinos, S. Jacobi apud Hieroſolymitanos, S. Marci apud Alexandrinos, SS. Baſilii & Chryſoſtomi apud Græcos, item ex Concilio Carthaginenſi III. cit. pag. 178. an aqua immediate convertatur in ſanguinem; an vero mediate, quando prius fuit converſa in vinum, vide in Theol. Schol. Communiter ac recte dicitur, *vinum uſuale* converti in Sanguinem Chriſti, ſcil. vinum aqua mixtum, quale Chriſtus adhibuiſſe creditur, teſte S. Hieron., qui in Cap. 14. Marci ita ſcribit: *Format* (Chriſtus) *Sanguinem ſuum in calice vino & aqua mixtis.*

257. Principium II. *Utraque hæc materia, ut valide conſecretur, debet eſſe moraliter præſens conſecranti, & per intentionem conſecrantis in individuo determinata.* Dixit 1. *Debet eſſe præſens conſecranti*: tum quia id exigit veritas formæ, quæ continet pronomen demonſtrativum *Hoc, Hic*; ad ſenſum autem nihil demonſtrari poteſt, niſi ſit præſens: ſicut enim particula *Te* in forma Baptiſmi demonſtrat perſonam præſentem, ita particulæ *Hoc*, *Hic* demonſtrant rem præſentem: ergo ſicut nequit baptizari perſona abſens, ita nec con-

conſecrari materia abſens: tum quia alias Sacerdos poſſet ſimul omnes panes in toto mundo exiſtentes conſecrare. *Confirm.* ex praxi Eccleſiæ fundata in facto Chriſti, qui conſecravit materiam præſentem. Dixi 2. *Moraliter præſens:* quia cum morali præſentia manet verus ſenſus formæ, & ſatis ſenſibiliter demonſtratur materia conſecranda: tunc autem res cenſetur eſſe moraliter præſens, quando, etſi phyſice non ſit præſens, hoc eſt, ſenſu non attingatur actualiter, v. g. manibus aut oculis, in eo tamen loco ſita eſt, in quo a conſecrante ſit perceptibilis & demonſtrabilis, ſi non in ſe, ſaltem in alio, *vel tanquam in toto*, ut plures hoſtiæ in uno cumulo, etſi inferius latentes actu non videantur: *vel tanquam in proximo continente*: ut vinum in calice, vel in vaſe ad materiam pro conſecratione continendam determinato, quale eſt ciborium, non vero tabernaculum. Ex quibus ſequitur 2., materiam debere ita eſſe propinquam conſecranti, ut per pronomen *hoc* vel *hic* demonſtrari poſſit. 2. Materiam debere exiſtere coram Sacerdote, non autem a tergo illius, vel ſub mappa, vel poſt parietem, aut aliud corpus opacum, quod non habet rationem vaſis aut thecæ illam proxime continentis; quia non poſſet ſic demonſtrari per pronomen dependenter ab alio nutu aut ſigno. Quæ omnia confirmantur ex conſuetudine Eccleſiæ, vi cujus materia conſecranda debet poni ſupra corporale in altari, ubi Sacerdos conſecrat.

258. Dixi 3. *Debet eſſe determinata per intentionem Conſecrantis*; tum quia forma Euchariſtiæ demonſtrativa exigit determinationem rei demonſtrandæ, res enim indeterminata demonſtrari nequit; tum quia actio debet eſſe circa ſingularia, & determinata: conſecratio autem eſt actio: ergo per intentionem debet determinari ad ſingularem materiam. *Confirm.* & declaratur ex Miſſali Romano, quod de defectu intentionis ſic habet n. 1. *Siquis habeat coram ſe undecim hoſtias, & intendat conſecrare ſolum decem, non determinans, quas decem intendit, non conſecrat, quia requiritur intentio: ſecus, ſi putans quidem eſſe decem, tamen omnes voluit conſecrare, quas coram ſe habebat; nam tunc omnes erunt conſecratæ; atque ideo quilibet Sacerdos talem intentionem habere debet, ſcilicet conſecrandi omnes, quas ante ſe ad conſecrandum poſitas habet.* Vide dicta num. 69.

259. Dixi 4. *Ut valide conſecretur*; ad licitam enim con-

conſecrationem requiritur 1. ut quantitas materiæ conſecrandæ non ſit major, quam tempore opportuno conſumi poſſit; alias enim foret periculum, ne computreſcant ſpecies. Porro ſi particulæ panis vel vini tam exiguæ ſint, ut nequeant naturaliter ſenſu percipi, non poſſunt valide conſecrari; quia nequeunt demonſtrari præſentes in ordine ad ſenſus, prout exigunt particulæ *Hic* & *Hoc*: & quia Sacramentum debet eſſe ſignum viſibile. Quando autem minutiſſima materia ſenſu adhuc eſt perceptibilis, valide poteſt conſecrari, quia tunc vere eſt ſignum viſibile; licite tamen id fieri nequit, quia eſt contra ritum & praxin Eccleſiæ. Vide *P. Antoine* de Euchar. C. 1. q 6. Figura hoſtiæ conſecrandæ debet eſſe orbicularis juxta ritum Eccleſiæ Latinæ: item debet eſſe major, ut convenienter elevari, ac videri poſſit: ſi abſit ſcandalum, non peccat Sacerdos, dum in defectu majoris hoſtiæ conſecrat minorem.

260. Principium III. Forma ſive verba pro Conſecratione panis ſunt: *Hoc eſt enim Corpus meum.* Pro 2. Conſecratione, ſive pro vino: *Hic eſt enim Calix Sanguinis mei, novi & æterni teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum.* Licet autem ſingula hæc verba ex gravi præcepto in conſecratione adhibenda ſint, ut conſtat ex Decreto *Eug. IV.*, traditione, & perpetua praxi Eccleſiæ; non tamen ſingula ſunt neceſſaria ad valorem; forma enim primæ conſecrationis eſſentialiter conſiſtit in his verbis: *Hoc eſt corpus meum;* altera vero juxta plurimos, & ex gravibus rationibus apud *Suarez* hic D. 60. S. 1. eſſentialiter conſiſtit in his verbis: *Hic eſt calix Sanguinis mei*, vel in æquivalentibus: *Hic eſt Sanguis meus.* Ratio eſt: Quia illa verba ſunt eſſentialia formæ Euchariſtiæ, quæ præciſis omnibus aliis perfecte determinant ad ſignificationem præſentiæ Chriſti, ſive ad converſionem panis in Corpus, & vini in Sanguinem Chriſti: atqui prædicta verba utriuſque formæ perfecte ita determinant, præciſis omnibus aliis: ergo. *Min. Prob.* Verba primæ conſecrationis *Hoc eſt corpus meum*: juxta omnes ſufficienter & perfecte ſignificant converſionem panis in Corpus Chriſti: ergo etiam hæc ſola verba: *Hic eſt calix Sanguinis mei*, præciſis omnibus aliis perfecte ſignificant converſionem vini in ſanguinem. *Confirm.* Etſi Chriſtus poſt verba conſecrato-

ria

ria panis; *Hoc eſt corpus meum*, addiderit: *quod pro vobis tradetur* Luc. 22. 19. hæc tamen juxta Adverſarios non ſunt eſſentialia: ergo a pari.

261. *Neque dicas:* Omiſſis verbis, *qui pro vobis effundetur*, non exprimitur ratio Sacrificii, ſed tantum ratio Sacramenti: quia non fit mentio effuſionis ſanguinis, *per quam Sacrificium* completur, ut ait S. *Paulus* Hebr. 9. ℟. Sufficienter exprimitur in actu exercito, ut ait *Babenſt.* t. 8. p. 3. D. 3. §. 3. n. 27., quando per ipſum exercitium conſecrandi vi verborum ſanguis a corpore myſtice ſeparatur, dum ſanguis ſeorſim a corpore diſtincta actione conſecratur. Plura vide in Theol. Schol. & ſupra n. 249. *Suarez* quoque oſtendit l. c. in variis liturgiis omiſſa eſſe quædam ex verbis uſitatis in Eccleſia latina; ſic liturgiæ antiquæ Græcorum omittunt τὸ *æterni*, & *myſterium fidei.* Quid? quod ipſi Evangeliſtæ omiſerint illas particulas: *myſterium fidei & æterni.*

262. Adverte 1. Verba eſſentialia conſecrationis profert Sacerdos *aſſertive* & *practice*, reliqua vero tantum *narrative, recitative*, ſive *hiſtorice;* quia ſola eſſentialia verba profert in perſona & nomine Chriſti, reliqua vero in perſona propria: ex quo tamen non ſequitur, quod ſine peccato gravi omitti aliquid, aut mutari poſſit propria authoritate de tota forma. *Laym.* l. 5. t. 4. c. 3. n. 2. & 3.

263. Adverte *ſecundo.* Juxta eundem: ſi aliqua verborum forma adhibeatur habens diverſum ſenſum & ſignificationem a ſenſu formæ præſcriptæ, non erit valida conſecratio, v. g. *Hoc Corpus Chriſti:* vel *hic panis eſt corpus*: vel *illud eſt corpus meum* &c. Sin autem verba perfecte æquivalentia uſurpentur, illicita quidem, ſed valida erit conſecratio: v. g. iſtud eſt *corpus meum.* Vide dicta a n. 8. & ſeq. item n. 37. 40. Porro etſi *SS. Matth. & Marcus* non ſcribant: *Hic eſt calix ſanguinis mei*, propterea forma conſueta improbari nequit; cum *S. Lucas* l. c. diſerte habeat: *Hic eſt calix novum teſtamentum in meo Sanguine:* conſentit *S. Paulus* 1. Cor. 11. ubi τὸ *calix* metonymice ſumitur tanquam continens pro contento: videtur etiam hæc forma eſſe paulo expreſſior, & excludens omnem metaphoram Heterodoxorum; dicendo enim: *hic eſt calix* &c. ſignificatur, ſanguinem adeſſe tanquam potabilem. Ita *Suarez* hic D. 60. S. 2.

264. Adverte *tertio:* Senſus primæ formæ eſt hic: *Contentum ſub his ſpeciebus eſt corpus meum.* Senſus ſecundæ formæ eſt iſte: *Hic eſt ſanguis meus contentus in hoc calice.* Ita *S. Th.* q. 78. a. 3. ad 1. Hunc ſenſum innuit *Trid.* ſeſſ. 13. C. 1. & can. 1. cit. ſupra n. 247. Quamvis autem, dum verba formæ inchoantur, ſub ſpeciebus adhuc ſit ſubſtantia panis & vini; quando tamen integra propoſitio finitur, deſinit panis & vinum, & ſub eorum ſpeciebus adeſt corpus & ſanguis Chriſti, juxta exigentiam propoſitionis practicæ: ſic qui conficiendo circulum dicit: hic eſt circulus, vere loquitur, dum totum conficit circulum. Senſus verborum ſequentium: *Novi & æterni teſtamenti, Novi* varie exponi poteſt; 1. hunc eſſe ſanguinem Chriſti, quo novum teſtamentum firmatum eſt juxta illud *Heb.* 9. *Neque per ſanguinem hircorum .... & ideo novi teſtamenti mediator eſt.* 2 Quia in veteri præcipue fiebant promiſſiones temporales, novum autem æterna dona promittit; *Quia manducat hunc panem, vivet in æternum;* & quia hoc novum Sacrificium teſtamento firmatum uſque ad finem ſæculi durabit; neque illi aliud Sacrificium ſuccedet; ergo recte novum & æternum dicitur. *Suar.* l. c. S. 3. Recte etiam ſanguis Chriſti dicitur *teſtamentum*, eſt enim authenticum inſtrumentum, quo continetur ultima voluntas Redemptoris, ſatisfaciendi pro peccatis noſtris per mortem ſuam: eſt etiam ſanguis Chriſti confirmatio teſtamenti, ſive promiſſionis a Chriſto facta Joan. 6. *Qui manducat* &c. Per τὸ *myſterium fidei* indicatur, hoc Sacramentum eſſe unum ex myſteriis fidei maxime reconditis, in quo aliud videtur, aliud ſub ſpeciebus latet. Alludit *S. Paulus* 1. Tim. 3. v. 9. de diaconis: *Habentes myſterium fidei in conſcientia pura*, quod *Emman. Sa* ita exponit: *cum puritate conſcientiæ calicem miniſtrantes populo*: quod olim erat officium Diaconi. Sequitur: *Qui pro vobis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum*, h. e. juxta *Chryſoſt.* & *Theophyl. pro vobis*, ſcil. diſcipulis meis, *& pro multis*, h. e. omnibus aliis; omnes enim etiam ſunt multi. Vel juxta *S. Th. pro vobis*, id eſt, Sacerdotibus, qui offerunt, *& pro multis*, id eſt, pro laicis omnibus, pro quibus offertur. *Effundetur*: in ſenſu litterali intelligitur de reali effuſione facta in paſſione, in cujus memoriam fit hoc ſacrificium.

265. **Principium IV.** ***Miniſter conficiens hoc Sacramentum***

mentum eſt ſolus Sacerdos. Eſt de fide. Sicut enim Chriſtus in ultima cœna ſolis Apoſtolis conſecrandi poteſtatem dedit per illa verba: *Hoc facite in meam commemorationem*; ita eandem in ſolis Apoſtolorum ſucceſſoribus legitime vocatis & ordinatis continuari voluit in ſua Eccleſia, ut ſemper tenuit eadem. Hinc Conc. Lateran. IV. c. *firmiter* ita definit: *Hoc itaque Sacramentum nemo poteſt conficere, niſi Sacerdos, qui rite fuerit ordinatus. Trid.* Seſſ. 22. Can. 1. ita definit: *Si quis dixerit, illis verbis: Hoc facite in meam commemorationem, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe, ut ipſi, aliique Sacerdotes offerrent Corpus & ſanguinem ſuum, anathema ſit.*

266. Ut Sacerdos *valide* conficiat Euchariſtiam, requiritur 1. ut ſit mas, & rite ordinatus. 2. Ut adhibeat debitam materiam & formam. 3. Ut habeat intentionem ſaltem virtualem conſecrandi. Vide dicta n. 49. & ſeq. Ut *licite*, requiritur 1. ut non ſit notatus Eccleſiaſtica cenſura. Hinc valide quidem, ſed non licite conſecrat ſacerdos apoſtata, hæreticus, excommunicatus, degradatus &c.; qui character ſacerdotalis eſt indelebilis, & poteſtas nulla humana poteſtate auferibilis. Vide dicta n. 54. 2. Ut habeat eaſdem diſpoſitiones corporis & animæ, quas communicans, nempe ut ſit jejunus & in ſtatu gratiæ; quia nunquam licet conſecrare extra Miſſæ Sacrificium, hoc autem dum peragit, ſemper etiam ſumit Euchariſtiam, & quidem de ſuo Sacrificio, non alio.

267. Solus Sacerdos etiam eſt Miniſter ordinarius Euchariſtiæ diſpenſandæ. Hanc ut licite diſpenſet, requiritur in ſuſcipiente jurisdictio vel *ordinaria*, quam habent Papa, Epiſcopus & Parochus, vel *delegata*, quo reducitur communiter & prudenter præſumpta, quando fideles extra tempus paſchale in alia parochia devotionis gratia S. Euchariſtiam petunt. Aut *privilegium ſpeciale*, quo gaudent Regulares ad diſtribuendam S. Communionem in ſuis templis. Ex commiſſione Sacerdotis ordinarii etiam licite diſtribuit communionem Diaconus, nullus autem inferior Clericus, multo minus Laicus. *Primum* probatur ex 1. Cor. 4. 1.: *Sic nos exiſtimet homo ut Miniſtros Chriſti, & Diſpenſatores myſteriorum Dei.* Sicut enim, ut ait *S. Th.*, ad Sacerdotes jure divino ſpectat confectio; ita ad eas pertinet diſpenſatio Euchariſtiæ. *Conf.* ex *Trid.* Seſſ. 13. C. 8.:

In Sacramentali autem ſumptione ſemper in Eccleſia Dei mos fuit, ut Laici a Sacerdotibus communionem acciperent. Sacerdotes autem celebrantes ſe ipſos communicarent; qui mos tanquam ex Apoſtolica traditione deſcendens jure ac merito retineri debet. Secundum conſtat ex privilegiis Regularim. Societati JEſu id conceſſit *Paulus III.* An. 1545. in Bulla: *Cum inter.* Idem An. 1549. in Bulla: *Licet debitum. Tertium* infra probabitur C. 6. de Sacram. Ordinis.

268. Princip. V. *Licet Euchariſtiæ ſuſceptio nec in re, nec in voto neceſſaria ſint neceſſitate medii tam parvulis, quam adultis; neceſſaria tamen eſt ex præcepto divino adultis, qui rationis uſum adepti ſunt, quod præceptum obligat per ſe loquendo in articulo mortis, & ſaltem aliquoties in vita: Ex præcepto autem Eccleſiaſtico obligantur ſub peccato mortali omnes fideles, poſtquam ad rationis uſum & annos diſcretionis pervenerint, ad ſuſcipiendam Euchariſtiam tempore paſchali, & quidem e manu proprii ſui Parochi.*

Primum probatur ex eo, quod parvulis juxta hodiernam Eccleſiæ praxin Euchariſtia non detur, votum autem ſive deſiderium illius elicere nequeunt. Ita expreſſe docet *Trident.* Seſſ. 21. C. 4. *Parvulos uſu rationis carentes nulla obligari neceſſitate ad Sacramentalem Euchariſtiæ Communionem;* quia adeptam in Baptiſmo gratiam in illa ætate amittere non poſſunt; adulti vero etſi ſine Euchariſtia non tam facile, abſolute tamen gratiam obtinere poſſunt; nec aliunde abſoluta neceſſitas probari poteſt: ergo. Nec obſtat paritas cum cibo corporali, Cibus enim Euchariſticus cum illo tantum convenit in eo, quod nutriat & augeat, non autem quod abſolute conſervet, vitam ſpiritualem; alias ſicut in dies cibus corporalis ſumitur, ita quotidie ſumenda eſſet a quolibet Euchariſtia. Ex textibus afferri ſolitis probatur neceſſitas præcepti: præſertim ex illo *Joan. 6. Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ex quibus tamen verbis non ſequitur, etiam Laicis communicandum eſſe ſub utraque ſpecie, quia, dum ſub ſpecie panis accipiunt corpus Chriſti vivum, etiam accipiunt ſanguinem, quem proinde æquivalenter bibunt, & quoad rem plenum accipiunt convivium, licet non quoad modum ſicut Sacerdos. Neque propterea defraudantur laici aliquo fructu Sacramenti, nam eadem vita promit-

Digitized by Google

promittitur *Joan.* 6. 51. carnem manducanti, quæ manducanti carnem & ſimul bibenti ſanguinem: *Siquis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Et v. 58.: *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Vide *Trid.* Seſſ. 21. C. 3. ibid. Can. 1. 2. & ſeq. *Confirm.* Actor. 2. de primis fidelibus legitur: *Erant . . . perſeverantes in doctrina Apoſtolorum, & communicatione fractionis panis.* Vide n. 252.

Præceptum Eccleſiaſticum habetur ex Concilio Lateran. IV. relatum in c. *Omnis utriuſque ſexus.* de pœnit. & remiſſ. *Trid.* Seſſ. 13. Can, 9. ita ſtatuit: *Si quis negaverit, omnes & ſingulos Chriſti fideles utriuſque ſexus, cum ad annos diſcretionis pervenerint, teneri ſingulis annis ſaltem in Paſchate ad communicandum, juxta præceptum S. Matris Eccleſiæ, anathema ſit.* Pœna quoque transgreſſori hujus præcepti ſtatuitur in c. cit. Omnis: *Alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens chriſtiana careat ſepultura.* Huic præcepto communionis paſchalis non ſatisfit per communionem ſacrilegam, ut conſtat ex propoſ. 55. damnata ab *Innoc. XI.* Præceptum enim Eccleſiaſticum determinando tempus ſumendi Euchariſtiam abſque dubio non alium modum ſumendi Euchariſtiam ſimul præcepit, quam quo communio præcipitur præcepto divino; atqui præcepto divino præcipitur digna communio: nam *quicunque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & Sanguinis Domini.* 1. Cor. 11. 27. ergo.

269. Principium VI. *Subjectum capax Euchariſtiæ recipiendæ eſt omnis homo viator baptizatus, & rationis compos: ad quam digne ſuſcipiendam requiritur diſpoſitio corporis & animæ.* Probatur primum: quia quilibet talis de ſe eſt capax augmenti gratiæ, quod per Euchariſtiam confertur, ſi ſcil. rite diſpoſitus ſit. Porro licet infantibus Euchariſtia olim data fuerit, propter quem morem, ut ait *Trid.* ſeſſ. 21. C. 4., non eſt damnanda antiquitas; hodie tamen ex gravi, & juſto præcepto in Eccleſia latina non datur parvulis, antequam ad annos diſcretionis pervenerint, ſive ante ſufficientem rationis uſum, quo poſſint cibum hunc ſpiritualem ab alio cibo corporali, & communi diſcernere, ſeque per actus ſupernaturales ad ejus fructum percipiendum diſponere. *Ratio eſt,* quia partim Euchariſtia infantibus neceſſaria non eſt, ut probavi n. præcedente, & amplius

plius conſtat ex Trid. Seſſ. 21. Can. 4. *Si quis dixerit, parvulis antequam ad annos diſcretionis pervenerint, neceſſariam eſſe Euchariſtiæ communionem, anathema ſit.* Partim quia dignitas hujus Sacramenti, & reverentia illi debita majorem exigit in ſubjecto diſpoſitionem, quam a parvulis ordinarie poſſit exſpectari. Accedit, quod Sacramentum Euchariſtiæ, licet in parvulis gratiam poſſit augere, pro iis tamen proprie inſtitutum non ſit; inſtitutum enim eſt tanquam ſpiritualis alimonia, reſtaurans vires animæ, quæ tum per concupiſcentiæ fomitem, tum per externas hoſtium inſidias debilitantur, quæ ratio non infert neceſſitatem in parvulis; hi enim *per baptiſmi lavacrum regenerati, & Chriſto incorporati adeptam jam Filiorum Dei gratiam in illa ætate omittere non poſſunt*: ut loquitur *Trid.* l. c. C. 4. Addit *Laym.* L. 5 t. 4. n. 3. certum ac determinatum annum ætatis definiri non poſſe, quo pueri & puellæ ad S. Euchariſtiæ ſumptionem idonei ſint, ſed æſtimandum id eſſe prudentum parentum, Confeſſariorum, & præcipue Parochi, atque moderatorum judicio; ac proinde ad prudens hac ſuper re judicium ferendum, ejuſmodi parvulorum capacitas non ex ſola ætate, ſed etiam ex ingenii, morum conſtitutione, ac præſertim ex locorum conſuetudine æſtimanda eſt; nam alii citius, ſcil. circa annum nonum aut decimum, alii ſerius circa annum decimum quartum ſufficientem rationis uſum & ſpiritualis hujus cibi intelligentiam aſſequuntur. Neque dicendum, quod pueri ſtatim, ac pervenerunt ad eam ætatem, in qua poſſent licite ad Euchariſtiam ſumendam accedere, ad id obligentur, ſed poſt aliquod tempus, v. g. poſt unum alterumve annum, ut probat *Suarez* hic Diſp. 70. Sect. 1. ex uſu Eccleſiæ, & ratione.

270. *Probatur etiam* ſecundum: Ad diſpoſitionem corporis requiritur *primo ſub gravi præcepto Eccleſiaſtico jejunium naturale*, quod in eo conſiſtit, ut nihil omnino per modum cibi, vel potus, vel medicinæ a media nocte præcedente ſacram Communionem ab ore in ſtomachum trajiciatur.

Patet ex perpetua praxi Eccleſiæ, & continua SS. Patrum doctrina, variorumque CC. definitione; ut oſtendit *Suarez* hic D. 68. ſect. 3. *Conf.* ex S. Aug. Epiſt. 118. ad *Januarium*: *Placuit Spiritui S. ut in honorem tanti Sacramenti in os Chriſtiani prius Dominicum*

Digitized by Google

eum Corpus intraret, quam cæteri cibi: nam ideo per totum orbem mos iſte ſervatur. In Conc. Carthaginenſi III. c. 48. dicitur hæc conſuetudo ſumendi Euchariſtiam ante omnem cibum fuiſſe in Concilio Nicæno confirmata. Præterea ex Eccleſiæ ſenſu, & conſuetudine, & ex *Con. Tolet. VII.* cap. 2. patet, quod in hoc præcepto non detur parvitas materiæ. *Confirm.* ex Miſſali Rom. de defectibus n. IX. ubi expreſſe habetur: *Si quis non jejunus poſt mediam noctem, etiam poſt ſumptionem ſolius aquæ, vel alterius potus, aut cibi per modum etiam medicinæ, & in quantumcunque parva quantitate, non poteſt communicare, nec celebrare.* Ratio horum deſumitur a reverentia, & honore Euchariſtiæ debito, ut cœleſtis hic cibus præferatur cuilibet cibo, ac potui terreno: ut Fideles aſſueſcant diſcernere inter hunc divinum, & alios communes cibos; denique ut diſcant Fideles, quod Chriſtus debeat eſſe primus, ac primarius cibus animæ.

Secundo. Ex parte corporis requiritur exterior habitus & corporis compoſitio, quæ internam animi reverentiam, & devotionem exhibeat; quia huic Sanctiſſimo Sacramento non ſolum interna, ſed etiam externa adoratio, & reverentia ſumma debetur, in quo Chriſtus mediantibus ſpeciebus ſenſibili quodam modo exiſtit. Porro quamvis ſordes corporeæ *per ſe* loquendo non impediant a S. Communione, cum primario requiratur mundities animæ; decentia tamen exigit, ut ejuſmodi ſordes corporis, ſi facile poſſint tolli, tollantur, vel ſi brevi prævideantur ceſſare, & commode poſſit differri Communio, ſemel aut iterum differatur; ſi vero diutius durent, vel mere occultæ ſint, ut contingit menſtruatis, non eſt cur aliquis alimonia hac cæleſti privetur. Ita *Antoine* de Euchar. c. 2. q. 4. Non licet autem ſacram Euchariſtiam ſumere, ſi ſit periculum evomendi, ob gravem irreverentiam: plura in §. ſeq.

271. *Declaratur tertium de diſpoſitione ex parte animæ:* ad hanc requiritur ſub gravi peccato ſtatus gratiæ, ita ut communicans cum conſcientia peccati mortalis grave peccatum ſacrilegii indigne communicando committat. Unde qui ſibi conſcius eſt peccati mortalis, tenetur ante S. Communionem, *per ſe loquendo*, confiteri. *Probatur prima pars* ex 1. Cor. 11. v. 27. *Quicumque manducaverit panem hunc, vel biberit calicem Domini indigne,*

digne, reus erit Corporis & Sanguinis Domini v. 29. *Judicium ſibi manducat.* Atqui accedens cum conſcientia peccati mortalis, & nondum per pœnitentiam ſublati manducat indigne; ergo. *Confirm.* 1. Accedens in ſtatu peccati mortalis gravem injuriam, ac irreverentiam committit in Chriſtum, eum ſuſcipiendo in ſtatu inimicitiæ, & peccati, quod ei ſumme diſplicet: Hinc *S. Th.* hic q. 80. a. 5. ad 1. ait, *quod peccatum indigne ſumentium hoc Sacramentum comparetur peccato occidentium Chriſtum, ſecundum ſimilitudinem, quia utrumque committitur contra Corpus Chriſti.* Ibid. ad 2. *dicendum, quod fornicator, accipiens Corpus Chriſti, comparatur Judæ Chriſtum oſculanti, quantum ad ſimilitudinem criminis, quia uterque ex ſigno Charitatis Chriſtum offendit.* Verbo: ille ſacrilegium eo committit gravius, quo ſanctior eſt perſona, vel res ſacra, quam indigne tractat; atqui in ſtatu peccati mortalis ſumens Corpus Chriſti perſonam, ac rem ſanctiſſimam indigne tractat: ergo committit ſacrilegium graviſſimum. *Probatur* etiam ſecunda pars de præmittenda confeſſione ex *Trid.* ſeſſ. 13. C. 7. *Quare communicare volenti revocandum eſt in memoriam ejus præceptum.* (1. Cor. 11. v. 28.) *Probet autem ſe ipſum homo: Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur, abſque præmiſſa ſacramentali confeſſione ad ſacram Euchariſtiam accedere debeat, quod a Chriſtianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc ſancta Synodus perpetuo ſervandum eſſe decrevit, modo non deſit illis copia Confeſſoris; quod ſi neceſſitate urgente, Sacerdos abſque prævia confeſſione celebraverit, quamprimum confiteatur.* Vide hic propoſ. 38. & 39. ab *Alex. VII.* damnatas. Idem ſtatuitur in eadem ſeſſ. 13. Can. 11. ubi ſubnectitur: *Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publice diſputando defendere præſumpſerit, eo ipſo excommunicatus exiſtat.* Dixi ſupra, *per ſe loquendo*: quando enim urget neceſſitas communicandi, & deeſt copia Confeſſarii, ſufficit, & requiritur contritio perfecta; caſum enim urgentis neceſſitatis ipſum Trid. l. c. excipit.

272. Quamvis autem ad recipiendum augmentum gratiæ hujus Sacramenti ſufficiat ſtatus gratiæ; eo quod ſolum peccatum mortale ſit obex gratiæ ſanctificantis; nihilo-

Digitized by Google

nihilominus ad plenum fructum Euchariſtiæ recipiendum requiritur devotio actualis; Sacramenta enim ad modum cauſæ neceſſariæ plus, aut minus efficiunt pro perfectiore, aut imperfectiore diſpoſitione ſubjecti. Unde ſolus defectus devotionis actualis, ſecluſo contemptu, & ſcandalo, eſt grave veniale. Ita *Antoine* l. c. q. 3. ℞. 3. ubi cum *Filliuccio* ait, illum quoque peccare venialiter, qui ad Euchariſtiam accedit cum conſcientia peccatorum venialium, quin prius dolorem eliciat; tum quia eſt aliqua irreverentia; tum quia ponit aliquem obicem fervori Charitatis, & remiſſioni venialium. Devotio autem requiſita ad Euchariſtiam digne ac fructuoſe ſuſcipiendam potiſſimum conſiſtit in fide viva, ſpe firma, ardente Charitate, & ſincera humilitate, aliiſque actibus virtutum; quibus conjungi debet deſiderium hujus cibi ſpiritualis. Vide *Trid.* ſeſſ. 13. C. 7. ab initio.

273. Principium VII. *Effectus Sacramenti Euchariſtiæ ſunt* 1. *nutritio & confortatio animæ*, quæ partim conſiſtit in augmento gratiæ ſanctificantis, quæ eſt vita animæ; partim in gratiis actualibus ſuo tempore intuitu Euchariſtiæ perceptæ concedendis, ad charitatem conſervandam, & augendam, niſi his gratiis per peccata etiam venialia deliberate, vel ex nota conſuetudine commiſſa quoddam impedimentum poſtea ponatur. 2. *Liberatio a peccatis venialibus*. 3. *Præſervatio a mortalibus* per gratias actuales intuitu hujus Sacramenti conferendas tum ad ſervanda mandata, quando urgent: tum ad ſuperandas tentationes; mediante qua præſervatione Euchariſtia operatur perſeverantiam in gratia, & conſequenter conſecutionem gloriæ. Hinc *Joan.* c. 6. *Qui manducat hunc panem* (niſi homo reſiſtat gratiis, & effectibus Euchariſtiæ) *vivet in æternum*. 4. *Imminutio fomitis concupiſcentiæ*: augmentum enim gratiæ eſt augmentum Charitatis; hoc autem, teſte *Auguſt.* eſt diminutio cupiditatis; excitat quoque digna Euchariſtiæ ſuſceptio pios motus contrarios motibus concupiſcentiæ. 5. *Delectatio ſpiritualis*. Congruit pani Euchariſtico illud Sapient. 16. v. 20. *Angelorum eſca nutriviſti populum tuum, & paratum panem de cœlo præſtitiſti illi ſine labore omne delectamentum in ſe habentem & omnis ſaporis ſuavitatem.* Sæpe tamen hæc delectatio impeditur per teporem, negligentiam, vel affectum ad delectationes vanas. *Confirmantur* hucuſque aſſerta ex *Trid.*

Seſſ.

Digitized by Google

Seſſ. 13. C. 2. *Sumi autem voluit* Salvator noſter *Sacramentum hoc, tanquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur, & corfortentur viventes vita illius, qui dixit: qui manducat me, & ipſe vivet propter me: & tanquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervemur. Pignus præterea id eſſe voluit futuræ noſtræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis.*

§. III.

Casus I.

De Materia Euchariſtiæ.

Gabriel neo-Sacerdos peregrinus in Suevia, cum ibidem per aliquot dies ſubſiſtere cogeretur, ſacrum facere cogitat, prius tamen ex curatore templi quærit, an ex tritico confecta ſit hoſtia? reponit Curator: nos hic ſolemus adhibere ſpeltam noſtram Suevicam. Gabriel ſcrupuloſus hoc audiens, petit hoſtiam ex tritico, cui rotunde reſpondet curator: videat Dominus, ubi talem accipiat: mihi jam non ſuppetit tempus, aliam ex tritico pinſendi hoſtiam. Cui reponit Sacerdos: præſtat ergo omittere ſacrum: & abit.

274. *Q. I.* Quænam materia cenſeatur certo invalida pro prima conſecratione? ℞. Ad validam conſecrationem non eſt apta materia 1. panis ex oriza, piſis, milio, fabis, amygdalis, nucibus, caſtaneis, lentibus, tritico Turcico, aut ex leguminibus, fructibus arborum, aut radicibus, vel etiam ex hordeo, avena, ſimilibuſque confectus; quia hæc omnia communi uſu, & judicio cenſentur ſpecie diſtingui a tritico, a quo tum colore, & ſapore, tum virtute nutriendi longe differunt; nec ſunt frumenta, ex quibus panis uſitatus ſolet confici; ut ait *Laym.* cum Comm. DD. contra paucos, ſcil. contra *Argentinam*, & *Gabrielem*, qui putarunt, etiam hordeum, & alias fruges, quæ ariſtas habent, poſſe eſſe materiam hujus Sacramenti, cum ſint quædam frumenti genera. 2. Nec apta eſt maſſa triticea cruda, vel non coacta per modum panis, ſed oleo aut butyro frixa, aut aqua elixa, ut ſunt baſtilli, placentæ, liba &c. 3. Materia invalida eſt panis ſubactus aquis artificialibus, aut mixtus oleo, butyro, lacte, vel ovis, ſaccharo, aliove liquore, qui non ſit aqua naturalis; quia non eſt panis uſualis. Recentiores qui-

dam

Digitized by Google

dam cum *Cajet.* dicunt, panem aquis artificialibus commixtum eſſe materiam dubiam; quod *Miſſale Rom.* de defectu panis n. III. pariter innuit: *Si panis ſit confectus de aqua roſacea, vel alterius diſtillationis, dubium eſt, an conficiatur* Sacramentum. 4. Panis ſubſtantialiter corruptus. 5. Si farinæ triticeæ alterius frumenti farina in tanta quantitate admixta ſit, ut non amplius maneat panis triticeus, ſicut dictum eſt n. 253. ſub finem. Eodem modo non ſunt materia valida hoſtiæ rubræ, ſi multum cinnabaris ſit mixtum; quia non ſunt panis uſualis, ſed communi judicio deſtinantur ad ſigillandas litteras. Si parum materiæ rubræ eſſet commixtum, poſſent conſecrari valide, ſed non licite. *La Croix* L. 6. p. 1. n. 419.

275. *Q. II.* Quænam ſit materia dubia pro prima conſecratione? ℟. Omnis panis confectus ex grano, de quo dubitatur, an ſit verum triticum, cenſetur eſſe materia dubia. Species autem grani, de quibus diverſi AA. dubitant, ſunt *ſiligo* ſive ſecale vulgo *Rocken*, *ſpelta, Spelt*, zea, quam alii vocant *Dinckel*, *Korn*, alii *Spelt.* De ſpelta proprie dicta; alias etiam dicta frumentum Suevicum, ſcriptores Germani *Sanct-Gallenſes*, *Tannerus*, *Laym.* L. 5. t. 4. c. 2. n. 2. *Gobat. Haunoldus*, *Illſung.* *Leonardelli* T. 3. de Euch. q. 2. §. 1. n. 8. cenſent, eſſe materiam validam, & licitam, eo quod ex ſpelta fiat panis uſualis optimus & candidiſſimus, etiam uſitatus in aulis principum, & etiamnum ſine ſcrupulo adhibeatur præſertim in Suevia, & Helvetia, etiam conſciis Nuntiis Apoſtolicis & Epiſcopis; adeoque cenſeri debere panem triticeum. Contrarium ii potiſſimum dicunt, qui extra Germaniam ſcripſerunt, ut *Palao*, *Averſa*, *Platelius* & alii, qui tamen nomine Speltæ aliud frumenti genus intellexiſſe videntur, quam illud, quod in Diœceſi Conſtantienſi, teſte *Gobat*, adhibetur pro conſecratione. Hinc cum ob variam variarum Regionum & vocum ſignificationem difficile ſit, quænam frumenti ſpecies vere ad tritici genus pertineat, ita ut ſufficiat pro materia apta conſecrationis, neceſſe eſt, hac ſuper re conſulere peritorum judicium, & attendere ad communem Diœceſis, aut Regionis æſtimationem, quid nomine tritici veniat. Recte enim hic ait *Suarez* D. 44. ſect. 1. omnem panem confectum ex grano, quod revera conſtat eſſe triticum, quamvis aliter nominetur, eſſe certam materiam hujus Sacramenti.

Digitized by Google

menti. De ſiligine majus eſt dubium inter AA., quamvis iterum videatur eſſe lis de nomine, & ſignificato. Adeoque iterum recurrendum ad uſum, & praxin diœceſium. Antiquiores nomine ſiliginis intellexerunt verum triticum: ut conſtat ex *S. Th.* q. 74. a. 2. ad 3. & ex *Iſidoro*, qui L. 17. Orig. C. 3. ait: *Siligo genus tritici a ſelecto dictum; nam in pane ejus ſpecies præcipua eſt. Laym.* tamen l. c. ait, quod peccet graviter Sacerdos, ſi ſiligineam materiam adhibeat, cum mundior, & magis alba facile adhiberi poſſit, quæ dignitatem hujus Sacramenti magis decet. Idem dicendum de zea.

276. *Q. III.* An Gabriel in caſu poſito licite potuerit conſecrare panem ex frumento illo Suevico? ℞. Prudenter potuiſſet deponere ſcrupulum, quod valide & licite conſecret eam materiam, quam paſſim alii pii, prudentes, & docti Sacerdotes in Suevia & tota Conſtantienſi Diœceſi, teſte *Gobat*, adhibent.

CASUS II.

Georgius Sacerdos heterocliti ingenii in feſtis primæ claſſis conſecrat vinum Hiſpanicum, in ſecundæ claſſis Hungaricum, in feſtis SS. Martyrum rubrum Burgundicum, in aliis mox Rhenanum, mox Franconicum, diebus autem Veneris in gratam memoriam Chriſti felle, & aceto potati vinum abſynthiacum; feſto S. Laurentii pro more patriæ uvarum primitias in calicem exprimit, & hoc muſtum crudum conſecrat.

277. *Q. I.* An Georgius valide, & licite conſecraverit vina peregrina? ℞. *affirmative*; quia ſunt vere de vite, & vina uſualia in ſingulis regionibus. *Excipe* tamen: niſi alii liquores in magna copia admixti ſint; ſicut non raro vino Germanico fraudulenter admiſcetur vinum aduſtum, ut fortius reddatur.

278. *Q. II.* Quid dicendum de vino abſynthiaco? ℞. Si materia extranea, v. g. liquor ex abſynthio non ſit admixta in tanta quantitate, ut tollat rationem vini uſualis, valida quidem, per ſe loquendo, eſt conſecratio, illicita tamen; quia eſt contra communem Eccleſiæ praxin, quæ præferenda eſt cuivis heteroclitæ devotioni, qualis erat illa Georgiana.

279. *Q. III.* An valida & licita fuerit conſecratio in muſto recenter ex uvis expreſſo? ℞. ad *primum*: valida fuit conſecratio; quia tale muſtum quoad ſubſtantiam

Digitized by Google

tiam eſt vinum de vite, ex ſuppoſito quod uvæ fuerint maturæ. Ad *ſecundum*: per ſe loquendo fuit illicita: quia ejuſmodi muſtum modo ex uvis expreſſum admixtas habet multas fæces, quæ admixtio dedecet tanti Sacramenti dignitatem. Ita *S. Th.* hic q. 74. a. 5. ad 3. *Prohibetur etiam, ne muſtum ſtatim expreſſum de uva in calice offeratur, quia hoc eſt indecens propter impuritatem muſti. Poteſt tamen in neceſſitate fieri; dicitur enim a Julio Papa: ſi neceſſe fuerit, botrus in calice comprimatur.* Vide c. *cum omne crimen.* de conſecr. diſt. 2. Hinc conſuetudo in caſu allata per ſe loquendo improbatur tanquam difformis Eccleſiæ praxi; ſervari tamen poteſt, quia ſicut neceſſitas ex *S. Th.* ita devotio, & pius uſus hic excuſare videtur, *cum conſuetudinis, uſuſque longævi non levis ſit auctoritas*, ut ait *Honor. III. c.* 9. de conſuetudine. Introduci vero non debet, ubi illa conſuetudo non viget.

280. Pro reliquis huc pertinentibus obſerva I. Neque agreſta, neque acetum, neque vinum aduſtum, neque liquor ex pomis, frumentis, aliiſque expreſſus (etſi dicatur vinum) neque lora, neque ſuccus adhuc clauſus in uvis eſt materia valida pro conſecratione calicis. *Agreſta* enim, ſive liquor ex uvis immaturis expreſſus *eſt in via generationis*, ut ait *S. Th.* l. c. ad 3. *& ideo nondum habet ſpeciem vini, & propter hoc de ea non poteſt confici hoc Sacramentum.* De *Aceto* idem Angelus Theologorum l. c. ad 2. ait: *Vinum fit acetum per corruptionem, unde non fit reditus de aceto in vinum, ut dicitur 8. metaphyſ. & ideo ſicut de pane totaliter corrupto non poteſt confici hoc Sacramentum, ita nec de aceto. Poteſt tamen confici de vino aceſcenti, ſicut & de pane, qui eſt in via ad corruptionem, licet peccat conficiens.* Hinc rejicitur Gloſſa in c. 2. Diſt. 2. de Conſecrat. *Vinum aduſtum*, etſi virtute ignis coquatur ex fæcibus vini, in diverſam tamen a vino communi, & uſuali ſubſtantiam abit, nec amplius ſimpliciter, ſed cum addito, aduſtum denominatur; ergo nec Theologice manet apta materia pro conſecratione. De vino aduſto ex frugibus virtute ignis expreſſo idem dicendum cum nulla ratione ſit vinum de vite. *Lora* (vulgo *Treſter-Wein, Lever-Tronck,*) non ex uvis, ſed ex acinis, & racemis jam expreſſis affuſa copioſa aqua maceratis elicitur; ergo potius dicenda eſt temperata aqua, retinens modicas particulas muſti, non vero vinum ſubſtantialiter. Quod ſuccus uvarum

uvarum prius, quam exprimatur, non ſit apta materia, conſtat ex Synodo 6. c. 28. *Didicimus, quod in quibuſdam Eccleſiis Sacerdotes; ſacrificio oblationis conjungant uvas & ſic ſimul utraque populo diſpenſent: præcipimus igitur, ut nullus Sacerdos hoc ulterius faciat.* Vide C. 6. diſt. 2. de conſecrat. & C. cum omne ibid. *Ratio* deſumitur ex inſtitutione, ac ſignificatione Sacramenti Calicis requirentis, ut ejus materia ſit potus: uvæ autem cibi potius, quam potus rationem habent; in eis enim muſtum non tanquam in vaſe, ſed tanquam pars in toto continetur. *Suar.* hic Diſp. 45. Sect. 1. *Confirmantur* aſſerta ex Miſſali Rom. ubi de defectu vini n. III. ita habetur: *Si vinum ſit factum penitus acetum, vel penitus putridum, vel de uvis acerbis ſeu non maturis expreſſum, vel ei admixtum tantum aquæ, ut vinum ſit corruptum, non conficitur* Sacramentum.

281. II. Vinum congelatum, etſi non licite, valide tamen conſecratur. Unde *Suarez* l. c. triplicem concluſionem ponit, 1. vinum conſecratum, etiamſi congeletur, retinere conſecrationem & Sanguinem Chriſti; quia revera ſubſtantialiter non eſt corruptum, ſi enim poſtea liquefiat (ut liquefieri debet ante ſumptionem vel admotis calici manibus, vel prunis candentibus) habet qualitates & effectus vini: ſi autem fuiſſet corruptum, non poſſet per ſolam liquefactionem ad vini naturam redire. 2. Si vinum congelatum ante conſecrationem poſtea liquefiat, illud poſſe eſſe materiam conſecrationis; ex his 3. concludit, vinum congelatum eſſe ſufficientem materiam; quia eſt vinum vitis; & quamvis ſub ipſa actuali congelatione potari non poſſit; ſufficit tamen, quod ex ſe, & ab intrinſeco ſit potabile, & facile reſolvi poſſit, ut fiat actu potabile, contra *Armillam*, *Ledeſma*, & *Alanum*.

282. III. Si Sacerdos advertat, vel aliunde reſciat, jam parum aquæ ab Oenopola affuſum eſſe, ille nihilominus in ſacrificio modicam aquam admiſcere debet; quia aqua non quomodocunque, ſed ceremonialiter juxta ritum Eccleſiæ admiſceri debet in ordine ad ſacrificium; cum autem ſic non potuerit admiſcere Oenopola, debet miſcere celebrans. Ordinarie vino valde debili ſufficit affundere unicam guttulam; vino fortiori plures guttulas licet addere, unica tamen gutta ſufficit ad totam ſignificationem myſticam.

283. IV. Vinum miraculoſe productum, quale fuit illud

Digitized by Google

illud in nuptiis Canæ in Galilæa, & quale legimus ſubminiſtratum fuiſſe quibuſdam Sanctis, eſt materia valida conſecrationis, ſicut & panis, ſi per miraculum produceretur ex lapide: *Ratio*, quia tale vinum, a Deo vitæ & vitis auctore productum, quoad ſubſtantiam eſt ejuſdem rationis cum vino ex vite collecto, licet quoad modum productionis, & generationis differat. *Bonac.* D. 4. De Euch. q. 2. pun. 2. n. 4. itaque excluduntur tantum alii liquores, qui non ſunt ſimpliciter tale vinum, quale eſt illud de vite. *La Croix* hic n. 435.

Casus III.

De Conditionibus ad materiæ conſecrationem requiſitis.

Gervaſius **Sacerdos advertit, quod, cum ipſe legeret Evangelium, ab æditudo ciborium particulis plenum reponatur ſuper altare, quas poſtea offert, & intendit conſecrare; alias idem æditUus Gervaſio celebranti prope corporale reponit in ſcatula lignea minores hoſtias conſecrandas: poſt conſecrationem in utroque caſu incidit Gervaſio, quod ſub conſecratione nullo modo reflexerit ad hoſtias minores; ideoque dubius hæret, quid cum iis ſit agendum. Præterea, dum frangit hoſtiam ſuper calicem, advertit, quod duas hoſtias ſibi connexas in manu habeat.**

284. *Q. I.* An particulæ in ciborio allatæ, & oblatæ cenſeri debeant conſecratæ? ℞. *Affirmative*: quia, etſi ciborium ſub conſecratione non fuerit apertum, nihilominus moraliter fuerunt præſentes juxta n. 257. eaſque Sacerdos antea intendit conſecrare, obtulit &c. Ergo nihil deeſt ſubſtantialiter requiſitum ad conſecrationem. Hinc etiam recte ait *Bonac.* l c. pu. 6. n. 5. quod Sacerdos cæcus valide conſecret hoſtiam, quam coram ſe habet, etſi illam non videat. Neque neceſſe eſt, ut ſonus verborum attingat materiam conſecrandam. ibid. n. 3. cum *Suar.* & *Henriq.*

285. *Q. II.* An hoſtiæ minores in ſcatula lignea extra corporale collocatæ cenſeri debeant conſecratæ? ℞. *Negative;* quia, cum in ſcatula lignea, & extra corporale velle conſecrare ſit peccatum, hoc ipſo, quod ſit contra praxin, & conſuetudinem Eccleſiæ: velle autem conſecrare in vaſe non ſacro, ſed profano, ſimul ſit contra reverentiam Sacramenti, prudenter

præſumitur, quod Sacerdos noluerit hoſtias illas conſecrare in vaſe non ſacro, & extra corporale; quia nemo, præſertim in tam ſancto Miniſterio, præſumitur velle agere illicite, & cum peccato mortali. Adde, quod Gervaſius nec antecedenter videatur ullo modo habuiſſe intentionem conſecrandi hoſtias minores; hinc diſpar eſt ratio cum priore caſu, & reſolutione; tum quia Gervaſius veram habuiſſe intentionem conſecrandi, tum quia ciborium ſupponitur fuiſſe collocatum in corporali.

286. *Q. III.* Quid, ſi Gervaſius ante ſacrum ab æditiuo fuiſſet monitus de conſecrandis particulis, & ipſe ab initio miſſæ feciſſet intentionem eas conſecrandi; quin ſub ſacro eas ſupra corporale repoſuerit, imo ſub ipſa conſecratione illarum conſecrandarum plane immemor fuerit? ℟. Probabilius non fuerunt conſecratæ: Ita ex rationibus n. præced. allatis docent *Suarez* de Sacram. D. 43. ſ. 6. *Palao, Diana, Tambur. Gavant.* in rubric. p. 3. tit. 7. n. 4. ſcilicet quia omnis Sacerdos potius præſumendus eſt, habere intentionem ſaltem implicitam conſecrandi juxta conſuetudinem, & mentem Eccleſiæ, quam illicite, & contra Eccleſiæ morem extra corporale. Oppoſitam ſententiam tenent *Præpoſitus, Tannerus* & alii, eo quod Sacerdos ante ſacrum habuerit intentionem conſecrandi omnes hoſtias ſibi præſentes, eamque non revocaverit, &, ſi advertiſſet, Particulas allatas collocatas eſſe extra corporale, eas debito in loco repoſuiſſet: imo, etiamſi noluerit conſecrare extra corporale; potuit tamen abſolute velle conſecrare, non cogitando ſub ipſo ſacro de corporali.

287. *Q. IV.* Quid Gervaſio fuerit agendum cum ejuſmodi particulis? ℟. In praxi tales hoſtiæ ſunt de novo in alio Sacro conſecrandæ ſub conditione; quia ob probabilitatem utriuſque ſententiæ res dubia manet; vel ſi ſint numero paucæ, ſumi poſſunt poſt ſumptam utramque ſpeciem ante ablutionem. Ita *Leonardelli* de Euch. q. 13. n. 71.

288. *Q. V.* An hoſtias minores liceat adhuc conſecrare, ſi poſt oblationem hoſtiæ majoris afferantur. ℟. *Regulariter* id non licet; quia particulæ pro communione laicorum conſecrandæ pertinent ad idem ſacrificium, ad quod pertinet hoſtia major; ergo minores cum majori non tantum conſecrari, ſed etiam offerri debent: ita *Bonac.* De *Euch.* q. ult. pun. 2. n. 6.

Dixi,

Digitized by Google

Dixi, *regulariter:* quia juſta cauſa interveniente, v. g. ſi non adeſſet hoſtia conſecrata pro moribundo, vel ſi alias plures ſine communione dimittendi eſſent, probabilius licet hoſtias minores poſt offertorium allatas adhuc cum majore conſecrare, facta tamen prius earum oblatione mente concepta; quia nec de neceſſitate ſacrificii, neque ex vi legis præceptivæ tam neceſſario oblatio particularum cum oblatione hoſtiæ majoris ſimul fieri debet, ut non ſubinde excuſet cauſa gravis; per mentalem autem oblationem & intentionem Sacrificantis in ipſa conſecratione ſufficienter fit una materia totalis, & ſic manet ratio unius ſacrificii. Ita *Tamb. Diana. Gobat.* t. 3. n. 85. *Gavant.* in rubr. p. 1. tit. 19. præterea *Gobat* ſuadet ibid. n. 86. ſi tantum unus eſſet dimittendus, qui vellet ſumere Euchariſtiam, ut potius ei particula majoris hoſtiæ detur, quam ut conſecrentur hoſtiæ minores poſt offertorium allatæ; Idem ſentit *Gavant.* Juxta *Burghaber* Cent. 1. Caſ. 28. etiam ſub initium Canonis adhuc licet acceptare materiam conſecrandam ex cauſa rationabili, & urgente.

289. *Q. VI.* An ſtatim poſt factam conſecrationem liceat diſtribuere particulas conſecratas? ℞. Niſi urgeat neceſſitas, id non licet; quia, cum pertineant ad idem ſacrificium cum hoſtia majore, non decet, eas prius ſumere, quam hoſtia major ſumatur; adde, quod ſit aliqua inordinatio, ſi ſuper illis non formentur ſigna præſcripta in Miſſali, ut ait *Gobat* cum *Tambur.* l. c. quamvis ibid. excuſet a peccato mortali, non tamen a veniali, qui ſine neceſſitate aut gravi cauſa ante ſumptionem diſtribueret.

290. *Q. VII.* An utraque hoſtia in dato caſu ſit conſecrata? ℞. Affirm. tum quia utraque abſque dubio ſufficienter erat præſens; Gervaſius enim utramque manu tenebat ſub conſecratione: adeoque ſatis determinata per pronomen *Hoc*: tum quia ex ſuppoſito habuit debitam intentionem conſecrandi. Porro ad tollendos hac ſuper re ſcrupulos ſtatuit *Gobat* t. 3. n. 84. cum *Tambur.* conſultum eſſe, ut Sacerdos ante vel ſub miſſa intendat conſecrare omnem materiam conſecrabilem, quæ erit tempore conſecrationis præſens, & quam juxta morem Eccleſiæ deberet hic & nunc conſecrare; qua quidem intentione poſita ſi contingat, ut in tuis manibus pro te, vel ſupra corporale pro communicantibus reperias poſt conſecrationem plures hoſtias, quam puta-

putaveras, ne ambigas, quin omnes ſint converſæ in Corpus Chriſti, ſicuti & erunt, licet non formaveris illam intentionem, modo non habueris contrariam, ſed generalem illam: *Ego volo celebrare miſſam, & conficere corpus & ſanguinem Chriſti juxta ritum S. Eccleſiæ &c.* Secus eſſet, ſi præciſe vellet Miniſter conſecrare hoſtiam, quam oculis videt, ſed hoc nec fit, nec fieri debet. Ita *Suarez* hic D. 43 ſect. 6.

291. Ex his porro reſolves I Probabilius guttæ vini lateri calicis intus adhærentes, & ſeparatæ a reliquo vino non conſecrantur; quia intentio conſecrandi ſe ſolum extendit ad vinum, quod per modum unius continui in calice continetur tempore conſecrationis; ideo in praxi poſt infuſionem vini adhærentes guttæ ſolent purificatorio abſtergi, quæ vero inferius adhærent, levi calicis motione vino continuo facile miſcentur. Ita *Laym.* L. 5. t. 4. C. 2. n. 15. contra *Bonac.* de Euch. D. 4. q. 2. pu. 5. n. 7. qui affirmat, tales guttas probabiliter eſſe conſecratas, eo quod intentio Sacerdotis ferri videatur circa totam materiam in calice exiſtentem, quæ demonſtratur per particulam *hic.* Item contra *Palao* t. 21. p. 6. qui cenſet, guttas continuo vino proximas eſſe conſecratas, non vero remotiores. Certius eſt juxta *Bonac.* & *Laym.* l. c. guttas, quæ extra calicem adhærent, non conſecrari, quia Sacerdos non habet, nec licite poteſt habere determinatam intentionem circa illas, quamvis eas moraliter habeat præſentes.

292. II. Nequidem in caſu neceſſitatis (v. g. ut populus die feſto poſſit audire miſſam, aut moribundus accipere ſacrum viaticum) licet Sacerdoti latino conſecrare in fermentato; tum quia Euchariſtia non eſt ita neceſſaria, ut ideo præceptum tam convenientis ritus negligi debeat: tum quia licet præceptum viatici ſit divinum, & præceptum non conſecrandi in fermentato ſit Eccleſiaſticum, illud tamen præceptum divinum eſt affirmativum, ideoque non obligat, niſi quando ſecundum univerſalem ritum Eccleſiæ & commode fieri poteſt. Ita *La Croix* L. 6. p. 1. n. 431. cum *Henriq. Filliuc* & aliis. *Ibid.* addit ex *Diana*, ad evitandam mortem licitum eſſe Sacerdoti latino conſecrare in fermentato, quia præcepta humana non obligant cum diſpendio vitæ. Juxta n. 254. Sacerdotes latini in Eccleſia latina tenentur in azymo conſecrare, græci vero in Eccleſia græca in fermentato. Juxta *Suar.* hic Diſp.

Diſp. 44. Sect. 3. ſine ſcrupulo poteſt Sacerdos græcus peregrinus per Eccleſiam latinam, & latinus per græcam ſuæ Eccleſiæ ritum ſervare cum conſenſu, & facultate paſtorum illius Eccleſiæ, juxta *Nav Sanch.* & *Coninck* talis peregrinus licite ſe poteſt conformare legibus loci. *Suareſii* ſententia praxi conformior eſt. Addit *Ducaſt.* quod Sacerdos latinus in templo latino apud græcos conſtituto teneatur conſecrare in azymo; hoc ipſo enim, quod eis ibi permittatur templum, debent ritus ſuæ propriæ Eccleſiæ ſervare. Si vero ibi fixerit domicilium, tenetur ſe accommodare ritui Eccleſiæ, ubi nactus eſt domicilium, quia ad hanc cenſetur translatus.

293. III Nunquam ſine rationabili cauſa licet conſecrare hoſtiam fractam, vel non integram, vel maculatam; id tamen licet in neceſſitate, v. g. dum viaticum dandum eſt moribundo, aut nuptiæ, vel exequiæ ſolemnes inſtant, vel ſi ſine periculo gravis ſcandali ſacrum omitti, aut tam diu differri nequeat, donec aliunde afferatur alia; non tamen liceret, ſi hoſtia eſſet corrupta valde notabiliter.

294. IV. Juxta Rubr. Miſſal. *Si celebrans ante conſecrationem calicis advertat, non fuiſſe appoſitam aquam, ſtatim ponat eam, & proferat verba conſecrationis: Si id advertat poſt conſecrationem calicis, nullo modo apponat, quia non eſt de neceſſitate Sacramenti.* ibid. *Si celebrans poſt verba conſecrationis advertat, vinum non fuiſſe poſitum, ſed aquam, depoſita aqua in aliquod vas, iterum vinum cum aqua ponat in calice, &* facta oblatione ſaltem mente concepta *conſecret, reſumendo a verbis prædictis: Simili modo poſtquam cœnatum eſt &c. ſi hoc advertat poſt ſumptionem Corporis vel hujusmodi aquæ; apponat aliam Hoſtiam iterum conſecrandam, & vinum cum aqua in calice, offerat utrumque, & conſecret, & ſumat, quamvis non ſit jejunus:* NB. *vel ſi miſſa celebretur in loco publico, ubi plures adſint, ad evitandum ſcandalum, poterit apponere vinum cum aqua* abſque nova hoſtia, *& facta oblatione, ut ſupra, conſecrare, ac ſtatim ſumere, & proſequi cætera.* Neo-Sacerdos ſollicite legat in Miſſali rubricas de defectibus in celebratione miſſarum occurrentibus, ubi plura inveniet

295. At: quid ſi celebrans jam partem aquæ cum particula in ore habeat, & modo advertat, eſſe aquam? ℟. Aquam, quam in ore habet, deglutiat;

 plane

plane enim inconveniens eſt, illam exſpuere, imo periculum, ne ſimul aliquid de particula conſecrata exſpuatur: nec obſtat, quod celebrans hoc modo non amplius ſit jejunus: ut patet ex rubrica Miſſ. n. præced. cit. reliqua aqua in calice effundatur in vas aliud, & cum ablutione ſumatur.

296. V. Etſi ab aliquibus defendatur, juxta *Tam. Fob.* & *Spor.* quod materia valida conſecrationis ſit, ſi duabus partibus vini tertia pars aquæ ſit addita, ſaltem ſi vinum generoſum ſit; in praxi tamen hanc ſententiam communiter ſequi non licet; ſervit autem ad hoc, ut Sacerdos, ſi in ſumptione forte advertat, aquam vino eſſe admixtam, facilius ſe poſſit reſolvere, quod valide vinum lymphatum conſecrarit, dummodo ſpecies vini in ſapore, & guſtu notabiliter prævaleant. Vide C. *pernicioſus.* 13. L. 3. tit. 41. de celebr. miſſ.

Casus IV.

De forma Euchariſtiæ.

Gaudentius Sacerdos, dum celebrat, vere quidem conſecrare intendit, eodem tamen modo verba eſſentialia profert, quo non eſſentialia: ſubinde etiam citra contemptum omittit τὸ enim

297. Q. I. An Gaudentius valide conſecrarit, eo quod non intenderit expreſſe verba eſſentialia proferre ſignificative, reliqua vero tantum recitative? ℞. Valide conſecravit; quia, cum habuerit intentionem vere conſecrandi, cenſetur habuiſſe intentionem conſecrandi eo modo, quo inſtituit Chriſtus & quo vult & præſcribit Eccleſia: ergo eo ipſo habuit intentionem, verba eſſentialia aſſertive & practice proferendi. Ita bene inculcat ſcrupuloſis *Sporer* hic n. 197.

298. Q. *II.* An Gaudentius graviter peccaverit, omittendo τὸ *enim?* ℞. Præciſo contemptu non peccavit graviter ob levitatem materiæ. Ita *Ledeſma* contra *Gabr.* Non tamen excuſatur a peccato veniali, qui id omittit ex negligentia, vel inadvertentia culpabili. Juxta *Suar.* hic Diſp. 59. Sect. 1. contemptus graviter peccaminoſus merito timeri poteſt in eo, qui ſciens, & advertens τὸ *enim* pro libito prætermitteret.

299. Reliqua de repetitione verborum, variatione &c. vide in Tr. 1. C. 1. §. 3. Pro praxi bene cavendum,

Digitized by Google

dum, ne celebrans ridiculis geſtibus ab anxietate inani expreſſis quaſi ſibilando, capite annuendo, os ad labia calicis protendendo &c. verba conſecrationis proferat; quæ omnia potius riſum, quam pietatem adſtantium promovent, & ſumme dedecent Miniſtrum tanti myſterii, qui gerit Perſonam Chriſti.

Casus V.

De Miniſtro Euchariſtiæ.

Gelaſius Parochus graviter ægrotus, cum non adeſſet alius Sacerdos, repit ad Eccleſiam, ſibique ipſi præbet viaticum; mox adeſt nuntius, ut viaticum deferret ad moribundum, ſed cum ipſemet Parochus pedibus vix inſiſtere poſſet, Ludimagiſter inſcio Parocho viaticum ad ægrotum defert.

300. *Q. I.* An Gelaſius licite ſibi ipſi præbuerit viaticum? ℟. Affirmative, quia hoc abſente alio Sacerdote, & ſcandalo, per ſe nec eſt inconveniens, nec pro tali caſu aliqua lege prohibitum; imo etſi adſit Diaconus, Sacerdos nec tenetur committere Diacono diſpenſationem Euchariſtiæ, neque amittit jus ſuum propter præſentiam Diaconi: ſi tamen adſit alius Sacerdos, tenetur ab hoc accipere; quia juxta Eccleſiæ conſuetudinem, & *Trid* n. 267. cit. Ordinarius Euchariſtiæ Miniſter eſt diſtinctus a ſumente. Ita *S. Baſilius* apud *Anaſtaſium* Nicænum in qq. ſuper ſcripturam. Addit *Laym.* L. 5. t. 4. c. 7. n. 6. etiam extra mortis neceſſitatem poſſe Sacerdotem devotionis cauſa abſente ſcandalo miniſtrare ſibi communionem, v. g. ſi magnum feſtum ſit, vel ipſe longo tempore infirmus fuerit, nec tamen alium Sacerdotem accerſere poſſit. Ita docet *Bonac.* D. 4. q. 5. pu. 1. n. 12. cum *Sa*, *Coninck* & aliis. Contra *Cajet. Armill. Filliuc*; tum quia jure antiquo conceſſum erat Diacono, ut ſibi communionem præberet, abſente Sacerdote, ut patet ex C. Nicæno c. 14. nec ullo jure novo ſancitum eſt, quin hoc fieri poſſit a Diacono ſaltem in tali neceſſitate, dum exiſtit in articulo mortis. *Durandus* in 4. d. 13. q. 4. ait, ſi contingat, Sacerdotem ægrotare, & non adeſſe, niſi Diaconum, qui Sacramentum deferat, debere Sacerdotem propriis manibus, ſi poſſit, ſacram hoſtiam accipere, & ori applicare. Notat tamen *Suarez* hoc eſſe inſolitum, nec facile practicandum pro ſola devotione.

301. *Q. II.* An Ludimagiſter licite ad ægrotum detulerit ciborium, eique miniſtraverit Euchariſtiam? ℞. 1. Juxta communiorem, &, ut ait *Bonac* l. c. n. 6. probabiliorem illicite egit: tum quia Euchariſtia non eſt tam neceſſaria, ut contra conſuetudinem hoc tempore receptam dari debeat a laico; tum quia juxta communem ſenſum Fidelium major huic Sacramento debetur reverentia, quam ut a laico poſſit adminiſtrari: tum quia ex hoc uſu non eſſent hodie evitandi plurimi abuſus, ſcandala, & irreverentiæ; ergo propter graviora mala inde oritura merito in praxi tenenda eſt hæc ſententia: antecedens examinanti prudenti judicio facile patebit. Plura vide apud *Sotum*, *Sylv. Henriq.* L. 8. C. 54. *Sa.* V. Euchar. n. 4. & 32. *Victoria Chamerota* de Euch. C. 9. Dub. 3. *Lugo*, *Mendo* Diſſert. 11. q. 2. & alios quos citant *Bonac.* l. c. & *La Croix* hic n. 482. Contrariam ſententiam, ejusque Patronos vide apud *Burg.* Cent. 3. Caſ. 69. ubi tamen male pro hac ſententia citatur *Henriquez.* ℞. 2. Non videtur eſſe dubium, quin Laicus cum facultate Summi Pontificis poſſit vel ſibi, vel alteri in neceſſitate præbere Euchariſtiam: ſic Maria Stuarda Regina Scotiæ martyrium ſubitura prius Sacramentum, quod apud ſe habebat, propriis manibus ſumpſiſſe perhibetur; de quo facto *Suarez* hic nobis contrarius Diſp. 72. ſect. 3. in fine ait: *Et quamvis fortaſſe habuerit* (laudata Regina Scotiæ) *amplam circa hoc Pontificis conceſſionem, tamen etiam ſine illa pie ac ſancte feciſſet.* Juxta eundem & alios in neceſſitate, ubi Euchariſtia profananda eſſet ab hæreticis irruentibus, Laicus poſſet licite ſumere ſacras ſpecies, ſi ab altari fugiſſet, aut vi abreptus eſſet Sacerdos.

302 Certius eſt, hodie nunquam licitum eſſe, ut Sacerdos laico tradat ſacrum Domini Corpus ad deferendum infirmis, ut conſtat ex C. *pervenit.* 29. diſt. 2. de Conſecr.

303. De Miniſtro porro obſerva ſequentia I. Sacerdoti nunquam licet conſecrare unam ſpeciem ſine altera, imo nequidem pro communione moribundi, dum forte deeſt vinum: quia conſecratio utriuſque ſpeciei eſt de eſſentia ſacrificii; poſita enim unius ſpeciei conſecratione non perfecte, quantum fieri poteſt, repræſentatur incruento modo ſacrificium cruentum a Chriſto D. in cruce peractum, neque eſt perfecta deſtructio hoſtiæ myſtica: ſicut enim vi verborum ſub ſpeciebus

panis

panis ponitur Corpus Chriſti, & ſub ſpeciebus vini Sanguis, ita per utramque conſecrationem tanquam per ſeparationem myſticam Sanguinis a Corpore perfectum fit ſacrificium. Hinc juxta c. *Comperimus*. 12. Diſt. 2. de Conſecr. *Diviſio unius, ejusdemque myſterii ſine grandi ſacrilegio non poteſt provenire*. Ideo juxta *Miſſale Rom.* de defectibus in miniſterio ipſo occurrentibus, ſi Sacerdos poſt conſecrationem panis graviter infirmetur, aut moriatur, alius, etiam in caſu neceſſitatis non jejunus, debet proſequi miſſam, & ſuper eundem vel alium calicem verba conſecrationis proferre, ab illis verbis incipiendo: *ſimili modo* &c.

304. II. Nunquam licet Sacerdoti facta conſecratione omittere Communionem, vel eam ſumere tantum ſub una ſpecie. Hinc graviter erraret Sacerdos, qui ex defectu particularum ſolas ſpecies vini ſumeret, hoſtiam vero majorem in minores partes diviſam laicis pro Communione diſtribueret; quia ſine ſumptione ſacrificium non eſt integrum; & Chriſtus ipſe Euchariſtiam inſtituens ſuo id exemplo docuit. *Conf.* ex S. Th. P. 3. q. 82. a. 4. in Θ. *Ideo neceſſe eſt, quod Sacerdos, quotieſcunque conſecrat, ſumat integre hoc Sacramentum*, vide c. *Relatum*. 11. diſt. 2. de Conſecr. & C. *Nihil contra* 16. Cauſ. 7. q. 1. Pariter erraret graviter Sacerdos, ſi renovaturus hoſtiam pro ſacra hierotheca, vulgo monſtrantia, hoſtiam ſui ſacrificii ibi reponeret, & antiquam ſumeret; quia ſic non communicaret de ſuo ſacrificio. *Lugo* & comm. Ideoque pro praxi notandum, quod tunc conſecrare debeat duas hoſtias, & ex his unam ſumere more conſueto, alteram vero reponere pro monſtrantia, antiquam autem inde extractam ſumere immediate poſt ſumptionem ſacri Sanguinis ante ablutionem: ſic enim prius complet integrum ſuum ſacrificium, & jejunus ſumit alteram hoſtiam.

305. III Licet Sacerdoti reliquias hoſtiarum in corporali, aut patena repertas ſumere, cum, vel etiam poſt ablutionem; quia pertinent ad eandem actionem, & complementum ejuſdem ſacrificii, & ſufficit, ſi jejunus inchoet illam actionem, licet non ad ſingulas ejus partes ſit jejunus. Ita *Suar.* diſt. 68. ſect. 6 *Fagund.* *Lugo* & alii. *Confirm.* Si contingat particulam hoſtiæ ita adhærere ori, ut non poſſit deglutiri, cuilibet communicanti licet ſumere aquam, vel vinum, do-

nec deglutiatur; item ſi contingat, particulam hoſtiæ conſecratæ, quæ fuit immiſſa calici, adhærere fundo calicis, vel lateri, licite Sacerdos infundit vinum ad purgandum calicem, ut ſimul adhærentem particulam ſumat; indecens enim eſt juxta *Suar.* l. c. digito illam trahere ad os calicis: quamvis in his caſibus prius deſcendat vinum in ſtomachum; ergo a pari: adde quod ſpecies vini nunquam in prima ſumptione ita poſſint exhauriri, ut non remaneant aliquæ guttæ, quæ una cum ablutione ſumuntur; ergo ſicut hic cenſetur una adhuc actio, ita etiam in priore caſu. vide *Rubric. Miſſal.* de Defect. §. 7. n. 2. & 3. Quid? ſi Sacerdos poſt ſacrum in ſacriſtia jam exiſtens adhuc inveniat hoſtiarum particulas in patena? ℟. Juxta *Dian.* & *Gobat.* tr. 3 n. 422. Si adhuc indutus ſit paramentis, poteſt eas ſumere; ſic enim non inchoatur nova communio, ſed præcedens perficitur. Si vero jam depoſuerit veſtes ſacras, debet eas vel reportare ad tabernaculum, vel alteri Sacerdoti forte brevi poſtea celebraturo relinquere ſumendas. Si neutrum poſſit fieri, juxta cit. AA. poterit eas ipſe ſumere.

306. IV. Juxta *La Croix* hic n. 501. ciborium merito renovari debet ſingulis menſibus præſertim tempore, & in loco humido, ne hoſtiæ corrumpantur: modi purificandi ciborium varii ab AA. præſcribuntur. 1. Juxta *Lohner* P. 2. tit. 25. poſt Communionem ſuam ſub utraque ſpecie Sacerdos particulas colligit indice digito in fundo ciborii, poſtea eodem digito levi tactu linguæ madefacto vel e ciborio ſtatim ſumit, vel eas in ciborio prius collectas effundit ſupra patenam, & digito leviter madefacto ſumit. Si notentur adhuc particulæ adhærere ciborio, infundatur vinum, quoties opus erit, ut ſolvantur, hoc tamen non eſt ebibendum e ciborio, ſed refundendum in calicem. Juxta *La Croix* hic n. 502. poſſunt particulæ ſumpto S. Sanguine in calicem vacuum conjici, tumque ſuperfuſo vino ſumi. Juxta alios poſſunt ſicco purificatorio ad indicem circumvoluto colligi, poſtea illa purificatorii pars, ubi adhærent particulæ, excutitur in calicem.

307. V. Vermis inventus in ciborio, item ſordes aliæ ibi contractæ debent comburi, & cineres mitti in ſacram piſcinam. *La Croix* hic n. 503.

308. VI. Juxta Comm. peccat graviter, qui ſcienter ac deliberate diſtribuit S. Communionem ſine ſtola, ſuper-

ſuperpelliceo vel alba: ſi tamen urgeret neceſſitas pro viatico, ita ut alias negligeretur moribundus, poſſet Euchariſtia dari ſine his paramentis. In nigris autem paramentis non eſt diſtribuenda Communio. Ita *S. Congregatio* 22. Januarii 1701. Ideoque ſi quis petat Euchariſtiam poſt miſſam *de Requiem*, Sacerdos depoſita caſula, ſtola & manipulo, alterius coloris ſtolam induere debet & ſic præbere Euchariſtiam.

„Sub Miſſa defunctorum poteſt diſtribui Communio. „Ita contra ...... multos ...... docet Bened. XIV. „de Sacrif. Miſſæ Sect. 2. *Rationem adducit*. 1. *Trid*. „*Seſſ*. 22. *c*. 6. optat, ut in ſingulis Miſſis nullam exci„piendo fideles communicent. 2. In Miſſa Defuncto„rum, ſicut in aliis Sacerdos dicit in Canone. *Quot„quot ex hac Altaris participatione ſacratiſſimum filii tui „corpus & ſanguinem ſumpſerimus* &c. 3. In Rubricis „Miſſæ pro Defunctis pariter legitur: *Si qui ſint com„municandi, communicet, antequam ſe purificet*. Oppo„nunt Auctores ...... Decretum *S. Congregationis* „1701. ſed iſtud Decretum promulgari vetuit eadem „Congregatio 1711. die 21. Martii.

309. VII. Probabiliter Sacerdos licite diſtribuit Communionem mediis digitis, ſi ob chiragram, vel aliud impedimentum nequeat diſtribuere pollice & indice: quamvis enim ſoli primi digiti phyſice inungantur, tota tamen manus moraliter conſecrata, & inuncta cenſetur. Ita *Gobat. Tolet.* contra *Vaſq. Bonac.* & alios; ſine juſto impedimento id nunquam licet.

310. VIII. Si in diſtributione Communionis ſacra hoſtia in terram decidat, locus, in quem decidit, linteo vel alia re munda tegendus, & poſtea abluendus eſt, ablutio vero mittenda in ſacram piſcinam: ſi deciderit in veſtem aut barbam communicantis, non ſolet veſtis, aut barba ablui ob turbationem, & offenſionem populi. Ita *Lohner*, *Tamb. La Croix* hic n. 494. ideoque ſufficit, ſi ea decenter tollatur a Miniſtro. Item ſi hoſtia decidat ſuper linteum Communicantium, ea mox tollenda; linteum tamen non ſtatim auferendum eſt, ut vitetur turbatio. *Leonard*. de Euch. q. 13. §. 1. n. 75. præſtat notare locum, ut poſtea abluatur, & ablutio mittatur in ſacrarium. Denique ſi ſacra hoſtia inter diſtribuendum decidat in ſinum, vel intra veſtes mulieris, ita ut modeſte a Sacerdote accipi nequeat, permitti poteſt, ut vel ipſa, vel alia mulier eam extrahat,

Digitized by Google

hat, & in ciborium reponat, vel Sacerdoti eo reponendam tradat; ſi eam mulier in templo non poſſit commode extrahere, ſecedat in ſacellum, vel vicinam domum, ibique eam eximat, & referat, digitos lavet; ablutio mittatur in ſacrarium. *Ratio* eſt: quia indecens foret, & plerumque ſcandaloſum, ſi ipſe Sacerdos eam extraheret. *Gobat. Lohn. La Croix.*

311. IX. Si Sacerdoti afferatur hoſtia, quam afferens dicit eſſe profanatam per magicos, aut alios uſus ſuperſtitioſos; non eſt continuo credendum, quod ſit conſecrata; debet tamen decenter involuta, & ab aliis conſecratis ſeparata aſſervari in tabernaculo, donec ſpecies corrumpantur, corruptæ poſſunt magis per aquam diſſolvi, hæc autem debet effundi in ſacrarium: idem faciendum circa hoſtiam veneno infectam, aut per vomitum ejectam. Vide *Rubricas M.ſſ.* de defect. §. 10. n. 14. Juxta *Sylv.* V. Euch. & *Gobat* l. c. n. 425. non licet talem hoſtiam nondum corruptam comburere.

312. X. Si Sacerdos diſtribuens S. Euchariſtiam obſervet perſonam, quæ diſcedens a S. Menſa S. Hoſtiam mox ex ore in ſtrophiolum, vel librum precatorium emittit, ſi ſtatim dextre, & tam occulte S. Hoſtiam eripere poſſit, ut alii præſentes non advertant, eam debet mox repetere vel eripere; idem dicendum, ſi forte ſola illa perſona eſſet in templo. Si vero coram aliis tam occulte id fieri non poſſet, juxta *Burg.* cent. 1. caſ. 35. talis perſona non eſſet publice corripienda, nec coram aliis ſpectantibus S. Hoſtia ei eripienda. *Ratio prima eſt:* Quia poteſt dari Euchariſtia occulto peccatori publice illam petenti, tum ad publicam perturbationem cavendam, tum ad infamiam petentis evitandam, ergo ex iiſdem rationibus poteſt Euchariſtia jam data tali perſonæ relinqui. *Ratio ſecunda.* Quia in tali caſu dubium adhuc eſt, an ſacram hoſtiam non ex ore emiſerit ad præcavendam irreverentiam propter vomitum inopinato inſurgentem; item an vere S. Hoſtiam, & non potius meram ſalivam, aut album phlegma ex ore emiſerit: ergo publice non eſt a Sacerdote repetenda S. Hoſtia, quia id non poſſet fieri abſque diffamatione publica talis perſonæ. Plures rationes vide apud eundem *P. Burg* l. c. ubi ſub finem monet, ut Sacerdos talem perſonam ex aliquibus notis dignoſcat: quo eat &c. ut ab eadem ſine ſtrepitu ſacram particulam

lam

Digitized by Google

tam poſſit repetere; ſi vero hoc ipſum abſque gravi incommodo facere nequeat, rem Deo commendet, nihilque ſe peccaſſe credat. Ibid. ſolvit objectiones. Huc etiam pertinet conſtitutio SS. D. N. *Bened. XIV.* quæ eſt in Tom. I. Ejuſdem Bullarii nonageſima tertia, *contra ſurripientes, vel aſportantes, aut apud ſe retinentes ſacras hoſtias vel particulas conſecratas:* ubi §. 1. & 2. confirmat conſtitutiones *Innoc. XI.* & *Alexandri VIII.* de eodem argumento editas, vi quarum prædicti delinquentes curiæ ſeculari tradi debent puniendi, &, ſi Eccleſiaſtici ſint, degradentur, & curiæ ſæculari tradantur, etiam pro prima vice, imo etiam minores 25. annis, dummodo annum 20. attigerint, rejectis exceptionibus de non conſecratione, aut de non malo fine, niſi ab ipſis Reis probentur.

313. XI. In nocte Nativitatis Chriſti, juxta *Decretum Congreg. Rit.* 7. Decemb. 1641. Item die Veneris ſancto, juxta *Rubr. Miſſ.* & tempore interdicti generalis non licet diſtribuere S. Euchariſtiam, non tamen prohibetur die Sabbati ſancto ſaltem poſt celebratam de more miſſam: Dictæ autem prohibitiones ſe non extendunt ad caſum neceſſitatis, quo ægrotus ſine viatico eſſet moriturus; quia Eccleſia non prohibet Communionem in ejuſmodi neceſſitate. *La Croix* L. 6. P. 1. n. 619.

Casus VI.

De Communione Paſchali.

Godefridus Mercator anno ſuperiore toto tempore paſchali negotiorum cauſa inter acatholicos vixit, domum redux dubitat, an adhuc teneatur communicare, & neglectæ obligationis defectum ſupplere: hoc anno ante tempus paſchale iterum ad terras acatholicas avocatus, quamvis prudenter prævideat, ibidem non fore copiam Confeſſarii, nec occaſionem ſumendi Euchariſtiam, nihilominus abit, quin prius confiteatur, aut communicet.

314. *Q. I.* An Godefridus debuerit adhuc poſtea communicare? ℞. *Affirmative*, ſcil. ex ſuppoſito, quod toto illo anno ſive ex legitimo impedimento, ſive ex malitia neglexerit communionem. *Ratio* eſt: Quia hoc præceptum Eccleſiæ virtualiter eſt duplex, primo non differendi Communionem ultra annum, 2. communicandi in paſchate: Communio annua præcipitur principali-

cipaliter; ut illa fiat tempore paſchatis, præcipitur tanquam minus principale objectum propter reverentiam feſti, in gratam memoriam cœnæ Dominicæ, & Sacrificii cruenti in cruce eo tempore oblati; uti colligitur ex verbis *Trid.* n. 268. cit.: *Singulis annis ſaltem in paſchate.* Item ex C. Later. ut refertur in c. *omnis utriuſque ſexus: ſuſcipiens reverenter ad minus in paſcha Euchariſtiæ Sacramentum*: ubi ex verbis *ad minus, ſaltem*, ſatis patet primario præcipi communionem annuam, ſecundario autem determinari tempus; ergo acceſſario neglecto non ceſſat primarium, & principale, ut conſtat ex C. *Cum dilecti filii.* 6. L. 2. Decretal. tit. 14 de dolo, & contumacia. *Confirm.* Si voveas jejunare, aut debeas ſolvere mutuum *intra annum*, idque circa feſtum paſchatis, ſi non poſſis jejunare, vel ſolvere in paſchate, adhuc teneris intra annum: ergo a pari. Ita *Laym.* L. 6 t. 3 C. 5. n. 8. cum *Navar. Azor. Suar. Fagundez.* L. 1. de 3. præcepto Eccl. C. 6. n. 2. contra *S. Anton. Henriq. Tabien. Sa*, & alios. *Cardenas* noſtram reſolutionem dicit moraliter certam, ex praxi, & conſuetudine Eccleſiæ, vi cujus Ordinarii, & Parochi cogunt ſubditos ſuos, ut ii, qui obligationem ſtatuto tempore non expleverunt, eidem proxime ſatisfaciant.

315. *Q II.* An Godefridus prævidens impedimentum communionis paſchalis debuerit prævenire? ℟. 1. Si a poſtremo tempore paſchali jam ſemel digne communicarit, non tenetur prævenire; quia nemo tenetur anticipare opus præceptum, niſi per talem anticipationem ita ſatisfaciat præcepto, ut poſtea ſit liber ab obligatione; quod hic non contingit; ſi enim ex ſuppoſito prævifum impedimentum præter opinionem tempore paſchali tollatur, adhuc manet obligatio Communionis paſchalis; ut in ſeq. Q. dicetur ℟. 2. Si vero poſt ultimum tempus paſchale nunquam communicaverit, & proxime inſtanti paſchali tempore prævideri impedimentum, debuit prævenire; quia ſic anticipando implere adhuc poteſt, quod primario præcipitur, ſcil. ne differatur communio ultra annum, *Laym.* l. c. n. 9. Sic conciliantur AA. *Azor*, qui abſolute negat, & *Fagundez*, qui l. c. abſolute affirmat obligationem anticipandi. Ex his porro ſequitur, quod ille, qui prævidet, ſe non poſſe communicare ultima hebdomada, debeat prævenire in prima hebdomada, vel illis die-

bus

Digitized by Google

bus temporis paſchalis, quibus poteſt ſatisfacere præcepto: ſicut qui prævidet die feſto, ſe non poſſe horis ultimis audire ſacrum, prius debet audire, quando poteſt; quia tunc urget tempus præcepti. Porro annus, intra quem communicandum eſt, probabilius computari debet a paſchate ad paſcha. *Ratio* deſumitur ex tenore præcepti, & communi ſenſu fidelium. *Suar. Coninck.* de pœn. diſt. 5. Juxta alios computatur a prima Januarii, ſed non æque probabiliter.

316. *Q. II.* An is, qui ob impedimentum prævisum anticipavit communionem paſchalem, ſublato poſtea præter intentionem impedimento teneatur rurſus in paſchate communicare? ℟. *Affirmative*; quia per anticipatam communionem ſatisfactum quidem eſt præcepto annuæ communionis, non autem præcepto communicandi tempore paſchali: ergo cum huic adhuc poſſit, etiam debet ſatisfieri. *Suar.* hic D. 69. Sect. 2. ſub fin. *Lugo* contra *Dian.* & partim contra *Gobat.* qui ita reſolvit: ſi anticipans ex rationabili cauſa habuerit intentionem ſatisfaciendi præcepto communicandi, non tenetur denuo communicare; ſecus, ſi eam intentionem non habuerit.

317. His adde ſequentes reſolutiones. I. Communio paſchatis debet ſumi in propria parochia domicilii, vel quaſi domicilii de manu proprii Paſtoris, aut alterius Sacerdotis cum licentia proprii Paſtoris, quam in variis locis habere cenſentur Regulares, qui toto tempore paſchali communicantibus in ſuis templis, ſcientibus & non contradicentibus DD. Parochis, ſchedas Communionis diſtribuunt: eandem cenſetur habere quilibet Sacerdos, qui cum conſenſu Parochi tempore paſchali in parochiali Eccleſia communionem diſtribuit. Hæc obligatio licet non poſſit probari jure ſcripto, ſatis tamen patet tum ex uſu & conſuetudine, tum ex declaratione *S. Congreg.* quam refert *La Croix* hic num. 637. ex *Gallemart.* ad Can. 9. Seſſ. 13. *Trid.* dum quærebatur, an PP. Societatis, aliique Regulares poſſint miniſtrare Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum perſonis ſæcularibus a Dominica Palmarum, uſque & per totam Dominicam in Albis? *S. Congregatio* die 31. Jan. 1682. reſpondit *Affirmative, excepto die paſchatis: ita tamen, ut ſæculares ſumentes Euchariſtiam in Eccleſiis Regularium in aliis diebus a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis incluſive non ſatisfaciant præcepto Eccleſiaſtico.*

ſiaſtico. Vide etiam Decretum Clem. VIII. infra n. 481. *Ratio* & finis hujus eſt, ut oves recognoſcant ſuum Paſtorem. Juxta *Gobat* t. 4. n. 68. ſatisfacit huic præcepto, qui tempore paſchali Euchariſtiam accipit in privata Eccleſia e manibus Parochi ſui vel delegati a Parocho. Juxta *Bonac.* D. 4. q. 7. pu. 2. n. 9. contra *Nav.* Qui præceptum Communionis jam adimplevit, ſi velit in die paſchatis denuo Euchariſtiam ſumere, poteſt eam ſumere a quocunque alio Sacerdote: quia talis nullo jure obligatur in die paſchatis communicare: ergo ſi velit communicare, poteſt a quocunque Sacerdote, alias habente facultatem adminiſtrandæ Euchariſtiæ, ſumere communionem. *Nec obſtat.* quod in privilegiis excipiatur dies paſchatis, quia exceptio intelligenda eſt formaliter pro communione paſchatis, ut ovis agnoſcat ſuum paſtorem, & Eccleſiam: atqui in noſtro caſu jam agnovit: ergo.

318. Probabilius non ſatisfacit huic præcepto, qui alteri Parochiæ ſubditus communicat in Eccleſia Cathedrali, niſi contraria conſuetudo alicubi vigeat; quamvis enim illa ſit primaria, & reliquis Eccleſiis ſuperior, ſinguli tamen Parochi, & parochiæ habent ſuos terminos, & jura non minus, quam ſingulæ diœceſes. *Bonac.* D. 4. q. 7. pu. 2. ſub finem n. 11. *Excipe* eos, qui Parochiam habent in Cathedrali.

319. III. Philoſophi, & inferiorum claſſium candidati cenſentur ſatisfacere huic præcepto communicando in templo Patrum Societatis Jeſu ex tacito Parochorum conſenſu, & conſuetudine ubique id obtinente, ut ait *Gobat.* t. 4. n. 77. quia totam eorum curam habent Profeſſores, & Magiſtri DD. Theologi tenentur in parochiis vel propriis, vel Domicilii ſui ſumere tempore paſchali Euchariſtiam; ubi non æque ſubditi cenſentur curæ Profeſſorum ſuorum; adeoque ne ſint omnino exleges, tenentur inſtar aliorum fidelium ſatisfacere huic præcepto. Idem dicendum de DD. Candidatis Juris, & Medicinæ. *La Croix* hic n. 636.

320. IV. Per ſe loquendo, famuli domeſtici intra ſepta Religioſa habitantes debent e manibus Parochi Euchariſtiam tempore paſchali ſumere, uti probat *Sa* V. Euchariſtia, n. 9. ex Declaratione *Congreg. Conc. Trid.* Dixi *per ſe:* ſcil. niſi excuſet ſpeciale privilegium, quali gaudent Famuli domeſtici RR. PP. Dominicanorum per Bullam *virtute conſpicuos.* Et famuli domorum & Collegiorum S. J. ut habetur in compendio

Privile-

Digitized by Google

Privilegiorum S. J. verbo: *familiares:* Idem affirmat *Janſen.* l. c. n. 27. de famulis commenſalibus Mendicantium ex Bulla Leonis X. *dum intra.*

321. V. Religioſi ſatisfaciunt in ſuis monaſteriis communicando. Sacerdotes ſæculares ſatisfaciunt ubique celebrando; ita conſtat ex praxi & conſuetudine. Si vero communicent ut Laici, etiam ut Laici debent communicare in parochia. *Lugo* hic n. 31.

322. VI. Vagi, & Peregrini a proprio domicilio abſentes, ita ut commode ad proprios Parochos accedere nequeant, ex tacita eorum licentia non tantum in templo parochiali, ubi commorantur, ſed etiam in alio ibidem poſſunt communionem paſchalem ſuſcipere, & præcepto ſatisfacere. Ita *Palao* tr. 21. Diſp. unic. p. 15. n. 10. cum *Cajet.* V. *abſolutio. Nav. Soto. Azor. Sanch.* L. 3. de matrim. D. 23. a n. 17. contra *Antoine;* eo quod parochiæ, in quibus tranſeunter commorantur, non ſint propriæ parochiæ ex obligatione, cum ibi nequidem acquirant quaſi domicilium.

Dices: *Eugenius IV.* conceſſit Peregrinis, ut in ordine ad Communionem paſchalem cenſeri poſſint in alienis Parochiis quaſi incolatum acquiſiviſſe. Reſpondet *La Croix* hic num. 638. hoc fuiſſe conceſſum in gratiam peregrinorum, ita tamen ut poſſint ſatisfacere præcepto, etiam non communicando in templo parochiali, ſed in alio; ubi commorantur, quia non tenentur uti iſto privilegio.

323. VII. Puerperæ necdum introductæ in Eccleſiam tenentur communicare domi, vel cum conſenſu Parochi differre communionem poſt paſcha: reſpiciendum in his caſibus eſt ad conſuetudinem locorum: in *Synodo Colon.* ſub Maximil. Henrico, teſte *La Croix* hic n. 636. ſtatutum eſt, *ut puerperæ paſchalem communionem domi ſaltem ſumant, neque, donec in Eccleſiam introductæ fuerint, eam differant, niſi Parocho aliud videatur.*

324. VIII. Tempus paſchale, ſacræ Communioni definitum, 15. dies jure communi complectitur, qui ſunt a Dominica Palmarum uſque ad Dominicam in Albis incluſive, ut declaravit *Eugen. IV.* Anno 1440. die 18. Julii per Bullam: *fide digna;* in quibuſdam tamen locis conſuetudine, aut Pontificio privilegio hoc tempus extenſum eſt, ut vel integram quadrageſimam complectatur, vel quatuor hebdomades, duas ante, & duas

Digitized by Google

duas poſt feſtum paſchæ, ſicuti in Diœceſi Herbipolenſi. Poteſt hoc tempus non tantum Ordinarius, ſed & Parochus ex juſta cauſa extendere: Parochus quidem reſpectu particularis perſonæ, ut patet ex c. *omnis utriuſque.* 12. de Pœnit. & remiſſ. *ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum: niſi forte de proprii Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab hujus perceptione duxerit abſtinendum.* Hinc, ſi ultimis diebus temporis paſchalis conſuetudinarii, vel in occaſione proxima viventes veniant ad confeſſionem, dicentes ſe citius confiteri non potuiſſe, Confeſſarius non debet iis facile credere, nec tenetur eos abſolvere, etſi fraudulenter urgeant abſolutionem prætenſa neceſſitate ſumendi ex præcepto Euchariſtiam; tum quia juxta *cit. cap.* ex judicio proprii Sacerdotis communio paſchalis poteſt differri; tum quia per confeſſionem invalidam, & communionem ſacrilegam, qualis eſſe prudenter cenſetur confeſſio ejuſmodi conſuetudinarii, ob defectum doloris, & propoſiti, non ſatisfit præcepto, juxta propoſ. 55. ab Innoc. XI. damn. & *propoſ.* 60. & 61. ab eodem damnatas. *Neque dicas*: Confeſſio conſuetudinarii non ſemper prudenter poteſt cenſeri invalida: ergo nec ſemper timenda eſt ſequens communio ſacrilega. ℟. Manet, quod juſta plerumque cauſa adſit negandi vel differendi abſolutionem ejuſmodi conſuetudinariorum & in proxima occaſione viventium, donec apertius probent ſe eſſe rite diſpoſitos.

325. IX. Qui impeditur a Communione paſchali per excommunicationem, ſuſpenſionem, aut interdictum, tenetur procurare abſolutionem a cenſura, ut poſſit ſatisfacere præcepto: Non autem propterea tenetur infirmus, aut incarceratus ſibi procurare valetudinem, aut liberationem e carcere. *Ratio utriuſque* eſt; quia, qui excommunicatur, peccavit contra Eccleſiam, & ille eſt contumax; ægrotus vero, vel incarceratus per hoc non peccat contra Eccleſiam, nec illi contumax eſt, ergo Eccleſia reſpectu horum merito cenſetur eſſe indulgentior, & non adſtringit præceptis illis. Ita *La Croix* L. 1. de LL n. 794. cum *Gobat* & aliis. In ſimilibus caſibus reſpiciendum eſt ad intentionem Legiſlatoris, quæ ex uſu & judicio prudentum rationabiliter colligitur.

X. Ex dictis P. I. n. 174. & n. 196. ſatisfacit præcepto

pto communionis paſchalis, qui rite diſpoſitus ſumit S. Communionem tempore paſchali, etſi non habeat expreſſam intentionem implendi præceptum.

326. XI. De Communione parvulorum Ss. D. N. *Benedictus XIV.* in Conſtit. 42. quæ incipit: *Etſi minime*, & habetur in T. I. Ejuſd. Bullarii, pag. 110. §. 9. ita ſtatuit: *ut autem ab iis, qui in prima ſunt ætate, ſermo inſtituatur, ad S. Euchariſtiam, & Confirmationem admitti plures poſtulant: Pauci enim enixam hanc voluntatem, ac fere impatiens ſtudium non præ ſe ferunt. Moneat igitur Epiſcopus Parochos, eiſque diſtricte præcipiat, ne quis eorum S. Euchariſtiæ Sacramentum adminiſtret, & ſchedulam, ut ajunt Confirmationis iis tradat, qui graviora fidei, & doctrinæ capita, & Sacramenti virtutem, & vim ignorent; vel quia parum in hoc Tirocinio profecerint, vel quia ea neglexerint audire, quæ ad hujuſmodi Sacramenta pie, riteque ſuſcipienda ſtatis temporibus tradita ſunt. Hoc ſane pacto primæ ætati ſatis videri poteſt conſultum.*

CASUS VII.

De ſumenda Euchariſtia in articulo mortis.

Gregorius in hoſpitio bene potus poſt diuturnas rixas a combibulis tandem ita vulneratus eſt, ut uſum linguæ amitteret, & paulo poſt moriturus crederetur; quia tamen per ſigna indicat, ſe velle abſolvi, & S. Euchariſtiam ſuſcipere, advocatur Parochus, a quo abſolvitur, & S. Viatico reficitur; mox Gregorius S. Hoſtiam adhuc in ore habens exſpirat.

327. *Q. I.* An licite datum fuerit Viaticum Gregorio bene poto? ℞. *Affirmative.* Nec enim obſtabat, quod non fuerit jejunus; quia in tali diſcrimine non habetur ratio jejunii: Nec obſtabat, quod fuerit bene potus; quia per talem ſemiebrietatem, quæ non aufert uſum rationis (id quod in caſu ſupponitur) non eſt in ſtatu peccati gravis; præterea per ſigna doloris, & deſiderii Euchariſtiæ non tantum probavit uſum rationis, ſed etiam ſufficientem diſpoſitionem animi pro iis circumſtantiis, in quibus ſe maxime indignum Viatici cognoviſſe cenſendus eſt: ergo non tantum potuit, ſed debuit huic Gregorio dari Viaticum, ex ſuppoſito tamen, quod abfuerit periculum irreverentiæ.

328. *Q. II.* Quid obſervandum ſit Sacerdoti, ſi ad

L 2 plene

Digitized by Google

plene ebrium conſtitutum in mortis periculo vocetur ad dandam abſolutionem & Viaticum? ℞. ad 1. Præcipue curandum, ut a tali ſignum quoddam doloris obtineat (ſæpe enim plene antea ebrii in ejuſmodi periculo ad aliquod rationis diluculum ſolent redire) ſi *certum* ſignum doloris obtineat, *abſolute* eum poterit abſolvere; ſi *dubium*, agat, quantum pro ſalutis auxilio fieri poteſt, juxta inferius dicenda de abſolutione ſub *conditione* danda. ℞. ad 2. Si conſtet, ebrietatem fuiſſe voluntariam, præſertim ſi notorie infamis ſit a temulentia, Viaticum non eſt concedendum; *hic* enim *Panis non eſt mittendus canibus*, ut canit Eccleſia; eſt autem *canis ebrio præſtantior*, *& aſinus melior*, teſte S. *Chryſoſt.* apud *Gobat* t. 4. n. 195. *Confirm.* Per plenam ebrietatem, quæ aufert uſum rationis, homo eſt in ſtatu peccati mortalis; ea autem durante manet deſtitutus uſu rationis: ergo nec eſt capax doloris, ergo nec dignus Euchariſtia. Si vero ſciatur, ebrietatem non fuiſſe voluntariam: vel non graviter culpabilem, aut ſi dubitetur, an fuerit voluntaria, poteſt adhuc, per ſe loquendo, dari Viaticum; dixi, *per ſe*: ſcilicet ſi abſit periculum, ne ſacras ſpecies per vomitum rejiciat, id quod raro abeſt: *Ratio primi eſt*: quia per ebrietatem inculpabilem & involuntariam non eſt in ſtatu peccati gravis: ergo non debet ſuo jure ſine culpa privari; ex ſuppoſito tamen, quod adſint aliqua ſigna uſus rationis, & doloris, ut ſupra dictum: *Ratio ſecundi*: Quia in dubio ebrietas præſumitur involuntaria in eo, qui nunquam vel rariſſime ſe inebriare ſolitus eſt: ſecus eſt de eo, qui ebrietati alias deditus eſt, huic in tali dubio ebrietas voluntaria fuiſſe merito cenſetur; quia ex communiter contingentibus prudens eſt præſumptio. Idem eſto judicium, in dubio, an ebrietas ſit plena. Vide dicta P. I. a n. 329. de ebrietate. P. *Herzig* de munere Confeſſarii n. 427. *Gobat* l. c.

329. *Q. III.* Quid faciendum circa hoſtiam, quam in ore habens Gregorius exſpiravit? ℞. Sacerdos eam cum reverentia deſumat ex ore, & ſi ob nauſeam in ſequenti ſacro eam ſumere nequeat, illam reponat in loco ſacro, donec corrumpantur ſpecies, quæ corruptæ poſtea comburantur, cinereſque in ſacrarium projiciantur. Vide dicta n. 311.

330. *Quid?* ſi S. Hoſtia ſit tranſmiſſa in ſtomachum immediate ante mortem hominis? ℞. Debet ſepeliri cum

cum mortuo. Hinc ſi prævideatur moriturus, antequam ſpecies conſumantur, adhuc tali poteſt dari viaticum: patet ex *Conc. Carthag. IV.* ubi dicitur: *Siquis continuo creditur moriturus, infundatur ei Euchariſtia: nec inconveniens eſt, ſpecies ſacras in corpore mortuo corrumpi; hoc enim neceſſitas & utilitas morituri excuſat.* Sed quomodo infundatur? ℟. Cum hodie non amplius liceat porrigere laico ſpecies vini, modica pars Hoſtiæ vino immiſſa ope cochlearis ægroto deglutienda poteſt præberi. Vide P. *Goh.* t. 4. n. 27.

331. *De Viatico porro adverte ſequentia:* I. Præceptum Viatici clare innuitur ex Conc. Nicæn. c. *de his* 9. Cauſ. 26. q. 6. *De his vero, qui recedunt ex corpore, antiquæ legis regula obſervabitur etiam nunc: ita ut ſi forte quis recedit ex corpore, neceſſario vitæ ſuæ Viatico non defraudetur.* Trid. Seſſ. 13. C. 6. ait: *Deferri ipſam S. Euchariſtiam ad infirmos, & hunc uſum diligenter in Eccleſiis conſervari, præterquam quod cum ſumma æquitate, & ratione conjunctum eſt, tum multis in Conciliis præceptum invenitur, & vetuſtiſſimo Catholicæ Eccleſiæ more eſt obſervatum:* unde voluntaria viatici omiſſio, & libera, etiam ex negligentia, eſt peccatum mortale, quia materia gravis eſt, & ad ſalutem animæ multum pertinens. *Suar.* in 3. P. D. 69. Sect. 3. Accedit, quod, cum Euchariſtia ex præcepto Divino *Joan.* 6 ad habendam, & conſervandam vitam ſpiritualem ſumenda ſit, nunquam ad eam magis neceſſaria, ideoque ſumi gravius præcepta ſit, quam in articulo mortis, quando maximæ inſidiæ, tentationes & difficultates obruunt hominem. Per articulum mortis hic intelligitur quodlibet propinquum aut probabile mortis periculum; unde non tantum in periculo ex morbo, ſed etiam ante puerperium præſertim primum, ante periculoſam ſectionem corporis, ante longam, & periculoſam navigationem, ante prælium cum hoſte probabilius eſt gravis obligatio ſumendi Euchariſtiam, ſi occaſio ſit, aut ſi prævideatur, fore, ut in ipſo periculo non ſit occaſio illam ſumendi. Dixi, *ante prælium cum hoſte*, non autem ante duellum; hoc enim ſub excommunicatione prohibitum eſt; ergo Euchariſtia, cum animo deſcendendi in duellum, ſumeretur ſacrilege.

332. II. Nomine *S. Viatici* hic intelligitur Communio, quæ probabiliter videtur fore ultima: datur autem ſub hac formula: *Accipe Frater (vel Soror) Viaticum*

ticum Corporis Domini Noſtri JEſu Chriſti, qui te cuſtodiat ab hoſte maligno, & perducat in vitam æternam. Amen. Quæ tamen formula non adhibetur, niſi quando jamjam conſtitutis in mortis periculo Euchariſtia datur: extra periculum communis formula eſt: *Corpus Domini Noſtri JEſu Chriſti cuſtodiat animam tuam in vitam æternam. Amen.*

333. III. Ad quæſtionem a Theologis in utramque partem multum agitatam de Viatico dando, vel non dando ei, qui poſt perceptam mane Euchariſtiam eadem die prudenter timetur moriturus, reſpondet *Ss. D. N. Bened. XIV* in præſtante opere de Synodo L. 7. c. 9. *In tanta opinionum varietate, Doctorumque diſcrepantia integrum eſſe Parocho, eam ſententiam amplecti, quæ ſibi magis arriſerit . . . Neque fas eſſe Epiſcopo, in Parochum animadvertere, qui præfato ægrotanti Viaticum denegavit. Leonardelli* De *Euch.* q. 3. §. 1. n. 19. rationes utriuſque ſententiæ bene perpendit, & negativam præfert; quod non ſit obligatio eodem die repetendi S. Communionem; eo quod talis vere communicaverit, quando mors imminebat, ergo ſimpliciter ſatisfecit præcepto. Idem affirmant plerique cum *Suar.* de eo, qui pridie aut ante plures v. g. 6. vel 7. dies communicavit; finis enim præcepti eſt, ut quis ſe diſponat per Euchariſtiam ad vicinam mortem, cui fini & obligationi virtualiter ſatisfacere velle videtur proximus morti, etſi actu non cogitet de periculo mortis. Nihilominus *Leonardelli* l. c. ſub finem, dicit contrariam ſententiam eſſe vere probabilem, eo quod huic præcepto ſumendi Euchariſtiam in articulo mortis non poſſit ſatisfieri, niſi eo articulo præſente. Ex quibus tertia ſententia præferenda videtur, ſcil. non quidem eſſe obligationem eadem die iterum ſacram Euchariſtiam ſumendi per modum Viatici, ſi quis mane ex devotione communicaverit, licitum tamen hoc eſſe, cum nulla expreſſa prohibitio loquens de articulo mortis habeatur; & cum nihil præſertim eo tempore periculoſiſſimo ſit negligendum, quod proſit ſaluti animæ.

334. IV. Ad quæſtionem, an parvulis moribundis, doli jam capacibus, debeat denegari S. Viaticum ex ea tantum ratione, quod hucuſque necdum communicarint? Reſpondet *idem Ss.* D. N. *Bened. XIV.* l. c. c. 12. *haud leviter delinquere, qui pueros etiam duodennes, & perſpicacis ingenii ſinunt ex hac vita migrare ſine Viatico.*

ſico, hanc unam ob cauſam, quia ſcil. nunquam ante, Parochorum certe incuria, & oſcitantia Euchariſticum panem deguſtarint. Hinc abſque dubio non tantum licitum, ſed fas eſt dare pueris moribundis ſacrum viaticum, ſi conſtet, quod antea in rebus fidei bene fuerint inſtructi, præſertim ſi prodant deſiderium accipiendi panem Euchariſticum, etſi nunquam antea communicarint. Secus eſt de rudioribus, & de quibus necdum ſatis conſtat, an ſufficienti polleant ratione, ſufficientique inſtructione circa altiſſimum hoc fidei myſterium.

335. V. Si ægrotus ſumpto S. Viatico iterum peccet graviter, conſultum quidem eſt, ut præmiſſa confeſſione poſtea iterum (ſed non una eademque die, qua S. Viaticum ſumpſerit) communicet; ad hoc tamen non obligatur; quia præceptum nonniſi ad unum eodem durante morbo Viaticum obligat. *Bonac.* D. 4. qu. 7. pu. 1. n. 3. Si vero, poſtquam convaluit, denuo in morbum incidat, tenetur denuo ſumere S. Viaticum; quia diſtinctum, & novum periculum mortis requirit novum Viaticum. *Janſen.* Caſ. 92. n. 1. cum *Henno.*

336. Si ægrotus eodem durante morbo poſt perceptum S. Viaticum diverſis diebus iterum petat Euchariſtiam ex devotione ſuſcipere, ei denegari non debet abſque gravi cauſa. Sic Ss. D. N. *Bened. XIV.* L. 7. de Synod. C. 12. ait, *poſſe & interdum debere Epiſcopum conſtituere, ne Parochi renuant Ss. Euchariſtiam iterato deferre ad ægrotos, qui, etiamſi perſeverante eodem morbi periculo, idem ſæpius per modum viatici, cum naturale jejunium ſervare nequeant, percipere cupiunt.* Quot autem dies inter Viaticum & Viaticum debeant intercedere, arbitrio prudentis relinquit *Fagund.* de 3. Eccleſiæ præcepto L. 1. C. 1. n. 3. Alii cum *Henriq.* ſtatuunt ſaltem octo dies.

337. VI. Reis ultimo ſupplicio afficiendis Judex debet concedere tempus confitendi, & ſumendi Euchariſtiam *per modum Viatici*, ita ut nihil valeat contraria conſuetudo contra præceptum divinum. *De Confeſſione* conſtat ex *Clement. cum ſecundum.* 1. De pœnit. & remiſſ. ubi præcipitur locorum Ordinariis, ut Judices Eccleſiaſtica Cenſura compellant ad concedendum tempus Sacramentalis pœnitentiæ, ſi id petat reus. *De Communione* conſtat ex Motu proprio *Pii V.* quem cita

 Henriq.

Henriq. L. 8. C. 5. n. 4. item ex c. *quæſitum.* 30. Cauſa 13. q. 2. & c. ſeq. *fures* & *latrones.*

338. *Quid ſi reus nolit uti ſpatio conceſſio?* ℟. Tunc abſolute quidem non tenetur judex differre ſupplicium, & concedere aliud tempus; ſi tamen ſit ſpes fructus, nec aliunde ſit periculum fugæ, ſeditionis, aut alterius gravis incommodi ex ea dilatione orituri, charitas exigit, ut concedat adhuc unum alterumve diem. *Bonac.* l. c. n. 6. Porro ordinarie quidem ejuſmodi reis Viaticum ſolet præberi pridie mortis; ubi tamen non obſtant ſtatuta ſpecialia Diœceſeos, etiam poteſt dari ipſa die mortis, ſicut ægro ſtatim morituro: Ab irreverentia (ſiqua ſit; cum tale ſupplicium ſit actûs juſtitiæ) excuſat neceſſitas, & utilitas morituri. *Dicaſt.* D. 9. n. 341.

339. VII. Sacerdos Regularis non habens curam Parochialem, peccat graviter, & ipſo facto incurrit excommunicationem Papæ reſervatam, ſi ſine licentia Parochi præſumat Clerico vel laico dare S. Viaticum, vel extremam Unctionem. *Excipe:* niſi habeat ſpeciale privilegium, vel Parochus abſit, aut *injuſte* nolit in articulo mortis. A dicta tamen excommunicare juxta *Præpoſ.* & *Dian.* excuſat ignorantia, ut patet ex verbo *præſumant.* Dixi, *S. Viaticum:* antequam enim ægrotus pervenerit ad tale periculum mortis, ut ex præcepto teneatur ad Communionem, item poſtquam ægrotus ſatisfecit præcepto Viatici, Regularibus licet præbere Euchariſtiam ægroto, quando in ejus Oratorio, aliove honeſto domus loco de licentia Ordinarii ſacrum faciunt: quia adminiſtratio Euchariſtiæ tantum prohibita eſt Regularibus, quando præceptum communionis in articulo mortis obligat: Nunquam autem Regularibus licet ſine licentia Epiſcopi, vel Parochi *publice* Euchariſtiam deferre ad ægrotum per plateas, quia id juri Parochorum derogat. Vide *Buſemb.* L. 6. t. 3. C. 2. a. 1.

Casus VIII.

De diſpoſitione animæ ad Euchariſtiam digne ſuſcipiendam.

Gertrudis, cum nuper non haberet copiam Confeſſarii, ex ſola devotione cum conſcientia peccati mortalis accedit ad S. Communionem, prius tamen eliciens dolorem de peccatis

Digitized by Google

catis ſuis: alias poſt Confeſſionem, cum jam eſſet vicina ſacræ menſæ, adhuc recordatur peccati mortalis in confeſſione omiſſi, hinc cum ſolo propoſito proxime illud confitendi ſumit Euchariſtiam; antequam autem S. Hoſtiam deglutiret, adhuc elicuit dolorem. Ante reſolutionem hujus caſus.

340. *Q. I.* Quænam diſpoſitiones ex parte animæ neceſſario requirantur ad ſuſcipiendam Euchariſtiam cum fructu ſive ſacramentaliter? ℟. Juxta dicta n. 269. & 271. 1. requiritur, ut ſuſcipiens ſit baptizatus; baptiſmus enim eſt janua reliquorum Sacramentorum; hinc infidelis communicans non ſuſcipit Euchariſtiam ſacramentaliter, ſed materialiter tantum, vel ſine fructu. Addit hic *Bonac.* D. 4. q. 6. p. 1. n. 2. præter baptiſmum requiri fidem, ſed cum ſine fide non adſit ſtatus gratiæ, merito ab aliis hæc diſpoſitio ad tertiam reducitur, de qua mox ſumus dicturi. 2. requiritur aliqua ſaltem intentio ſcil. vel actualis, vel virtualis, (addit *Suarez*, ſeu interpretativa) vel habitualis; hinc is, qui recipit Euchariſtiam ad famem tantum expellendam, aut neſciens, eſſe conſecratam hoſtiam, aut qui plane invitus, & non volens ſuſcipere Sacramentum, manducat, ſumit quidem Sacramentum, ſed mere materialiter, non Sacramentaliter ex defectu voluntatis ſuſcipiendi Sacramentum. Dixi, *ſumit quidem Sacramentum:* cum enim Euchariſtia non conſiſtat in uſu, ſed fiat per conſecrationem materiæ, ideo non pendet in ſuo fieri ex voluntate ſuſcipientis, ſed ex intentione conſecrantis; item cum hoc Sacramentum ſit permanens, hinc, poſtquam ſemel factum eſt, non pendet in eſſe, & conſervari ab uſu, vel voluntate ſuſcipientis; adeoque hoc Sacramentum reipſa poteſt ſumi ab invito, vel ignorante, eſſe hoſtiam conſecratam, ita tamen ut hæc ſumptio ſit mere materialis, non vero uſus Sacramentalis, aut ſacer, nec ſufficiens ad effectum Sacramenti; quia ex defectu intentionis ſive voluntatis hic non eſt humanus uſus Sacramenti, ut Sacramentum eſt, nec per ejuſmodi corporalem tantum refectionem interior animæ refectio, aut unio animæ cum Chriſto ſignificatur. Ita *Suar.* in 3. P. Diſp. 14. Sect. 2. *Tertio* requiritur in ſuſcipiente ſtatus gratiæ, ſive ut ſuſcipiens non habeat conſcientiam peccati mortalis. Vide dicta n. 271.

341. *Q. II.* An Gertrudis licite ſine prævia confeſ-

Digitized by Google

ſione ſumpſerit Euchariſtiam ex ſola devotione? ℟. Negative, quia, ut licite communio poſſit fieri ſine confeſſione ab eo, qui ſibi conſcius eſt peccati mortalis, debet primario urgere aliqua neceſſitas communicandi: deinde, ut ex defectu Confeſſarii præmitti nequeat confeſſio: ergo cum ſola devotio non inferat neceſſitatem, potius debet omitti communio deficiente Confeſſario. Vide *Trid.* cit. n. 271. & *Suarez* in 3. P. Diſp. 66. Sect. 4.

342. *Q. III.* Quænam neceſſitas excuſet a prævia Confeſſione ante Communionem? ℟. Non quælibet, ſed gravis neceſſitas excuſat; quia res gravis eſt, agere contra præceptum in materia tam gravi. In particulari AA. communiter neceſſitatem excuſantem reducunt ad duo capita, ſcil. ad periculum inſtantis mortis, & ad gravem infamiæ notam, aut detrimentum, quod incurreret Sacerdos non celebrans, aut Laicus non communicans. Juxta *Suar.* l. c. Neceſſitas poteſt eſſe: *Primo.* Periculum mortis ipſiuſmet Communicaturi v. g. ſi Sacerdos ſit in certo periculo mortis conſtitutus, nec habeat copiam confeſſarii, poteſt vel celebrare, vel antea conſecratam hoſtiam ſumere præmiſſa contritione; item ſi Laicus in ſimili mortis periculo ſit conſtitutus, nec abſit Sacerdos, ſed ſolus Diaconus, poteſt ab eo ſumere Euchariſtiam præmiſſa contritione, etiamſi ſibi conſcius ſit peccati mortalis; quia in hoc articulo urget neceſſitas communicandi.

343. *Secundo.* Periculum mortis alterius: ſic Parocho in peccato mortali exiſtenti, nec habenti copiam Confeſſarii, præmiſſa contritione licet Sacrum facere ad conſecrandas minores hoſtias, ſi alias moribundus deceſſurus eſſet ſine viatico.

344. *Tertio.* Siquis non poſſit communionem omittere ſine gravi infamia: quia tunc præceptum poſitivum prius confitendi non cenſetur cum tanto rigore, & damno obligare: ceſſat autem hæc excuſatio, ſi alia via poſſit vitari infamia: ſic Gertrudis jam vicina ſacræ menſæ non tenebatur prius confiteri, quia ex ſuppoſito ſine gravi infamia non potuit recedere; ſecus, ſi potuerit. Neque expedit, ut Sacerdos ad altare adhuc audiat confitentem. *Henriq.* L. 8. C. 46. n. 3.

345. *Quarto.* Si oriatur ſcandalum ex omiſſione Miſſæ vel Communionis, quod quidem aliter evitari nequeat: unde licet Parocho non habenti copiam Confeſſarii

Digitized by Google

ſeſſarii præmiſſa contritione celebrare die feſto, ne Parochiani illo die miſſa carere debeant; quia in tali caſu ſacrum ſine infamiæ nota, & ſcandalo omitti nequit.

346. *Quinto.* Excuſat neceſſitas abſolvendi jam inchoatum Sacrificium: Unde ſi Sacerdos poſt conſecrationem recordetur alicujus peccati vel antea commiſſi, & nondum per confeſſionem remiſſi, vel etiam ſub ipſo ſacro admiſſi, non debet ab altari recedere, nec vocare Sacerdotem ad confitendum, ne Sacrificium jam ſubſtantialiter inchoatum interrumpat; ſed debet contritionem elicere cum propoſito confitendi, & ſatisfaciendi: ita *S. Th* 3. P. q. 83. a. 6. ad 2., ubi in fine ſubjungit: *Si vero ante conſecrationem alicujus prædictorum ſit memor* (ſcil. vel alicujus peccati gravis, vel quod non ſit jejunus, vel quod ſit excommunicatus) *tutius reputarem, maxime in caſu manducationis, & excommunicationis, quod Miſſam inceptam deſereret, niſi grave ſcandalum timeretur.* Ex quibus *Suarez* l. c. infert, Sanctum Thomam (cum dicat *tutius*, *maxime in caſu manducationis, & excommunicationis*) ſentire, quod non ſit præceptum, ut Sacerdos Miſſam etiam ante conſecrationem ob peccatum, quod modo incidit, abrumpat, ſed conſilium. Hinc *Leonardelli* abſolute reſolvit T. 3. de Euch. q. 7. n. 40. quod Sacerdos ad altare accedens indutus ſacris veſtibus, vel in altari exiſtens, etſi recordetur alicujus peccati mortalis, non teneatur regredi, aut diſcedere, cum id vix unquam fieri poſſit abſque gravi ſcandalo, aut infamiæ nota: ſi tamen fieri poſſet ſine ſcandalo, aut infamia, vocari poſſet alius Sacerdos, cui inadvertenter confiteretur; & hoc faciendum videtur ab eo, qui adhuc in ſacriſtia, ſed jam ſacris veſtibus indutus, reminiſcitur peccati. Vide *Vaſq.* de Euch. C. 9. Dub. 9. *Bonac.* Diſp. 4. q. 6. pu. 1. n. 15. *Miſſale* de defect. diſpoſ. animæ generaliter ita ſtatuit: n. 4. *Si in ipſa celebratione Miſſæ Sacerdos recordetur eſſe in peccato mortali, conteratur cum propoſito confitendi, & ſatisfaciendi.*

347. *Q. IV.* Quomodo quis cenſendus ſit non habere copiam Confeſſarii? R. 1. Si urgente præcepto Communionis, vel urgente neceſſitate ſacrum legendi plane nullus ſit præſens Sacerdos approbatus cum juriſdictione, ad abſentem vero ſine magna difficultate ire nequeas: quænam loci diſtantia ſufficiat, & excu-ſet,

ſet, regula generali determinari non poteſt, ſed decidendum relinquitur a judicio prudente ex circumſtantiis, ſpectando tum debilitatem, ætatem, & negotia perſonæ, tum circumſtantias aeris, itineris, brevitatis temporis &c. ita *Vaſq.* Alii cum *Cano* ſtatuunt, ſi Confeſſarius diſtet itinere trium horarum.

348. *Secundo*: Quando præſens quidem eſt Sacerdos habens juriſdictionem, ſed audire non vult ſive ex malitia, ſive ex alio capite. Ita *Leonard.* l. c. *Du Arte.* V. Communio n. 98.

349. *Tertio*: Quando præſens eſt Sacerdos, ſed ignarus idiomatis tui, vel carens jurisdictione, vel excommunicatus. Ita *Buſemb.* L. 6. t. 3. C. 2. Dub. 2. n. 1.

350. *Quarto*: Quando pœnitens juſte, & prudenter timet, ſibi grave detrimentum, aut revelationem ſigilli, aut aliud grave malum inferendum a Confeſſario, tunc enim alia ſolum peccata mortalia exponere debet, ſi quæ habet, omiſſo illo, propter quod damnum timet ſibi oriturum; ſi vero hoc unicum habeat, excuſatur in neceſſitate a confeſſione. *Suar.* l. c., ubi ſollicite monet, in praxi obſervandum, ut revera tale periculum damni intercedat, & non ſit confictum; eo quod homo facile fingat hæc pericula, ubi non ſunt, cum ſit propenſus ad reticenda peccata propter difficultatem. Verecundia ſola non videtur æque excuſare: cum hæc ex natura ſua ſit connexa cum manifeſtatione peccati, ſive confeſſione.

351. Econtra male dicitur non habere copiam Confeſſarii: quando pœnitens habet peccatum reſervatum ſuperiori, neque illum poteſt adire, nec facultatem petere ab eo; in hoc enim caſu *juxta communiorem* non licet cum ſola contritione communicare, aut celebrare, ſed pœnitens tenetur omnia tum reſervata, tum non reſervata præſenti confeſſario confiteri, qui in tali caſu neceſſitatis abſolvet indirecte a reſervatis cum onere, ut reſervata poſtea aperiat ſuperiori, vel habenti poteſtatem, a quo directe abſolvatur: hanc ſententiam omnino conſulendam ait *Suar.* l. c. *Henriq.* L. 8. C. 47. n. 2. unice eam tenet cum pluribus: *Ratio eſt:* quia illud gravamen ab Adverſariis objici ſolitum, quod ſcil. hoc modo pœnitens bis debeat idem peccatum confiteri, non ſufficienter excuſat ab obligatione confitendi ante communionem.

352. Nec

Digitized by Google

352. Nec cenſetur deeſſe copia Confeſſarii, ſi non adſit ille Sacerdos, cui quis ordinarie, vel cui devotius aut utilius confiteretur: ſi enim adſit alius habens approbationem, & juriſdictionem, abſolute habetur copia Confeſſarii.

353. Nec dicendus eſt carere copia Confeſſoris, ſi Religioſus non poſſit niſi Clerico, aut alterius Ordinis Religioſo confiteri gravia peccata cum aliqua infamia Religionis vel Ordinis ſui. *Buſemb.* cum *Amico*, & *Diana*. *Quia* alias liceret tali Religioſo diu abſenti a ſuis toties celebrare, abſque prævia confeſſione, quoties ex omiſſione ſacri oriretur ſcandalum. Vide Theol. ſpecul. in qua juxta Communiorem contraria ſententia videtur improbabilis; Præcepto enim Divino, & Eccleſiaſtico præviæ confeſſionis ante celebrationem vel communionem contraria regula aut conſuetudo admittenda non eſt.

354. *Q. V.* An Gertrudis in caſu poſito digne ſumpſerit Euchariſtiam cum ſolo propoſito, omiſſa contritione? ℞. Si ex contemptu non omiſerit dolorem de peccato, quod inculpabiliter in præmiſſa confeſſione reticuerat, ſed ex eo dictamine, quod doluerit de omnibus peccatis, aut de dolore vel ex perplexitate, aut alio inculpabili errore non cogitaverit, non communicavit indigne; quia vere per præviam Confeſſionem, & abſolutionem jam eſt conſtituta in ſtatu gratiæ, quamvis cum onere peccatum adhuc confitendi, quod fuerat oblita: aliud foret, ſi antecedenter non fuiſſet confeſſa. Juxta praxin tamen, & communem doctrinam, quæ in catecheſi bene inculcanda eſt, ante ſumptionem, ſi incidat peccatum in confeſſione omiſſum; ſemper elicienda eſt contritio: quia, cum ex ſuppoſito in iis circumſtantiis non poſſit, aut non teneatur confiteri, æquum ſaltem eſt, ut quilibet faciat, quantum poteſt; atqui poteſt adhuc dolore de eo peccato: ergo.

355. *Q. VI.* An, qui ſine prævia confeſſione Euchariſtiam ſumit, & ſacram Hoſtiam adhuc in ore habens recordatur peccati gravis, ſatisfaciat, ſi dolorem eliciat, antequam eam deglutiat? ℞. *Affirmative*: quia, quamdiu S. Hoſtia adhuc in ore eſt, non eſt Euchariſtica manducatio. Ergo, cum ante veram manducationem talis adhuc ſe diſponat per contritionem, non poteſt dici indigne manducare; ſecus, qui, ſciens peccatum,

catum, ante ſumptionem omitteret contritionem, hic enim ob gravem irreverentiam a gravi peccato excuſari non poſſet.

356. Pro reliquis multis hic reſolvendis obſerva I. Sacerdos, qui neceſſitate urgente abſque prævia confeſſione celebravit, ex præcepto Tridentini Seſſ. 13. C. 7. & non tantum ex conſilio tenetur *quamprimum* confiteri. Vide *propoſ.* 38. ab *Alex. VII.* damnatam. Neque illa particula *quamprimum* intelligitur, cum Sacerdos ſuo tempore confitebitur: ut iterum patet ex *propoſ.* 39. ab *eodem Alex. VII.* damnata. *Ratio* eſt; Quia alias rueret præceptum Tridentini; independenter enim ab hoc præcepto talis Sacerdos tenetur ſuo tempore ante aliam celebrationem ob mortale nondum clavibus ſubjectum confiteri: & quis dicet, illum *quamprimum* confiteri, qui poſt unum, vel plures menſes confitetur? *Viva* in dict. propoſ.

357 *Q. Quomodo ergo intelligendum eſt illud quamprimum?* ℞. Intelligendum eſt moraliter, ut Sacerdos prima data opportunitate, vel ut Regula Miſſalis habet, *quamprimum poterit*, confiteatur. Du Arte l. c. n. 100. ſic intelligit, ut Sacerdos valde cito, ſi opportune, & ſine notabili incommodo poſſit; quærat Confeſſarium & confiteatur, conſideratis tamen circumſtantiis perſonæ, itineris, temporis, difficultatum, & incommodorum &c. Alii cum *Dicaſt.* D. 9. n. 167. & *Diana* ita intelligunt, ut ſaltem intra triduum confiteatur, niſi forte prius celebret, tunc enim prius deberet confiteri. *Rationem dant*, quia apud Juriſtas, quod fit intra triduum, dicitur *fieri quamprimum* L. fin. Cod. de Judiciis, & L. fin. Cod. de errore Advocatorum. Porro an hoc præcepto confitendi *quamprimum* etiam obligetur ille Sacerdos, qui libere, & ex malitia, non ex urgente neceſſitate celebravit, reſpondet *Du Arte* l. c. n. 95. probabiliter talem teneri, eo quod hic magis ſit reus, quam alter; Accedit, quod in utroque caſu ſit eadem mens Concilii; quæ fuit ut Sacerdotum conſcientiæ, & puritati conſuleret. Ibidem addit *Du Arte*, probabilius tamen eſſe, eum non teneri eo quod in præceptis poſitivis non valeat argumentum a minori ad majus, vel ad ſimile. Hinc idem præceptum pariter extendendum non eſt ad eum, qui ex neceſſitate tantum communicavit abſque prævia confeſſione. Quia Tridentinum expreſſe tantum loquitur de celebrante, adeo-

Digitized by Google

adeoque præceptum ſolis Sacerdotibus injunctum videtur, ne prætextu neceſſitatis celebrandi alias attentarent ſæpe & diu differri confeſſionem.

358 II. Non ſunt Sacrilegi judicandi, qui ſumunt Euchariſtiam, antequam pœnitentiam injunctam impleverint; Hinc recte damnata eſt ab *Alex. VIII.* propoſitio 22., quod *Sacrilegi ſint judicandi, qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis ſuis pœnitentiam egerint*: quæ propoſitio falſa & erronea eſt, quatenus habet hunc ſenſum, quod rite diſpoſitus ad ſuſcipiendum Sacramentum pœnitentiæ nunquam poſſit abſolvi, ideoque non habeat jus ad Communionem, antequam debitam pœnitentiam expleverit; Eadem falſa & erronea eſt hoc ſenſu, quod peccatum non remittatur per abſolutionem Sacramentalem, niſi antecedenter pœnitentia injuncta ſit peracta; ergo etiam *primo* falſum eſt, talem eſſe Sacrilegum ex eo, quod nondum ſatisfecerit pro culpa; quamvis enim aliquando poſſit Confeſſarius differre abſolutionem pœnitenti, & aliquando etiam injungere dilationem ſuſceptionis Euchariſtiæ, falſum tamen eſt, quod aut teneatur, aut poſſit ſemper differre abſolutionem, & præcipere abſtinentiam a cibo Euchariſtico, quia hoc tanquam erroneum refertur a *Sixto IV.* in Bulla contra *Petrum de Oſma*: neque datur præceptum univerſale obligans omnes ad non communicandum nondum peracta pœnitentia. *Secundo* Falſum eſt, talem eſſe Sacrilegum ex eo, quod non poſuerit partem integralem Sacramenti pœnitentiæ, quia hoc ipſo, quod poſitæ ſint partes eſſentiales, antecedenter ad ſatisfactionem culpa remittitur per abſolutionem: neque tota pœna ſimul cum culpa remittitur ſemper a Deo: ut patet ex Trid. Can. 12. Seſſ. 14. de Pœnit. Denique *tertio* talis non eſt Sacrilegus ratione indecentiæ graviter culpabilis, quia non accedit in peccato mortali, utpote quod per abſolutionem eſt remiſſum: ergo. Ita *Viva* l. c. *Du Arte* l. c. n. 103. ubi addit, nullam in hoc apparere indecentiam, quod reus pœnæ temporalis accedat ad fontem miſericordiæ; alias fere nunquam poſſemus ad Euchariſtiam accedere; cum etiam poſt perſolutam pœnitentiam fere nunquam nobis innoteſcat, quod condignam de peccatis pœnitentiam egerimus.

359. Peccatori publico, ſive notorio notitia fa[illegible]

vel

vel juris, Euchariſtia tam publice, quam privatim neganda eſt. S. Th. 3. P. q. 80. a. 6. in ⊖. *Suarez* hic D. 67. Sect. 2. cum S. *Chryſoſt. Cypr. & Aug.* Porro *notitia juris* dicitur aliquod crimen manifeſtum 1. per confeſſionem Rei in judicio, 2. per ſententiam condemnatoriam in eum latam: *Notitia* vero *facti* manifeſtum eſt, ſi crimen palam commiſſum nulla tergiverſatione celari, aut excuſari poſſit, ut ait *Laym.* L. 5. t. 4. c. 6. n. 8. Ad hanc quæſtionem dilucidandam lubet huc apponere Epiſt. Encyclicam SS. D. N. *Benedicti XIV.* ad Clerum Gallicanum An. 1756. 16. Octob. miſſam, quæ incipit: *Ex omnibus Chriſtiani orbis regionibus*, in qua SS. D. N. ita reſolvit.

360. Tanta eſt profecto in Eccleſia Dei auctoritas Apoſtolicæ Conſtitutionis, quæ incipit: *Unigenitus*, eademque ſibi tam ſinceram venerationem, obſequium & obedientiam ubique vindicat, ut nemo fidelium poſſit, abſque ſalutis æternæ diſcrimine a debita erga ipſam ſubjectione ſeſe ſubducere, aut eidem ullo modo refragari. Hinc porro conſequitur, ut in ea, quæ exorta eſt, controverſia: Utrum hujuſmodi refractariis Ss. Corporis Chriſti Viaticum expetentibus denegari debeat? ſine ulla hæſitatione reſpondendum ſit, quoties prædictæ Conſtitutioni publice & notorie refractarii ſunt, denegandum iis eſſe, ex generali nimirum regula, quæ vetat publicum & notorium peccatorem ad Euchariſtiæ Communionis participationem admitti, ſive eam publice, ſive privatim requirat. Publici autem atque notorii ſunt refractarii, in caſu, de quo agitur, quicunque poſt ſententiam a Judice competente prolatam rei declarati ſunt, eo nomine, quod debitam prædictæ Conſtitutioni *Unigenitus*, venerationem, obſequium, & obedientiam contumaciter denegaverint: Quicunque etiam hujuſmodi contumaciæ reos ſe in judicio confeſſi ſunt, ac præterea illi, qui quamvis nec a judice condemnati, neque reatum ſuum in judicio confeſſi fuerint; nihilominus vel eo tempore, quo Sacrum Viaticum ſuſcepturi ſunt, propriam inobedientiam & contumaciam adverſus Conſtitutionem: *Unigenitus*, ſponte profitentur, vel in anteactæ vitæ decurſu aliquid evidenter commiſiſſe noſcuntur, manifeſte oppoſitum venerationi, obſequio & obedientiæ eidem Conſtitutioni debitæ, in eoque facto moraliter perſeverare, quod ita vulgo cognitum eſt, ut publicum ſcan-

Digitized by Google

ſcandalum inde exortum, non adhuc ceſſaverit. In his enim caſibus eadem omnino adeſt moralis certitudo, quæ habetur de iis factis, ſuper quibus judex ſententiam tulit, vel ſaltem alia ſuppetit moralis certitudo prædictæ ſimilis & æquipollens; in quo tamen præ oculis habenda eſt differentia, quæ intercedit inter notorium illud, quo merum aliquod factum deprehenditur, cujus facti reatus in ipſa ſola actione externa conſiſtit, ut eſt notorietas uſurarii & concubinarii: & aliud notorii genus, quo externa illa facta notari contingit, quorum reatus ab interna etiam animi diſpoſitione plurimum pendet, de quo quidem notorii genere nunc agitur. Alterum enim illud gravibus ſane probationibus evinci debet; Sed alterum gravioribus, certioribuſque argumentis probari oportebit. Ea vero, quam ſupra innuimus, certitudo minime adeſſe dicenda eſt in aliis caſibus, in quibus crimen nititur conjecturis, præſumptionibus, incertiſque vocibus, quæ originem ſuam plerumque debent hominibus aut malo animo affectis, aut qui præjudicatis opinionibus vel partium ſtudiis ducuntur, quibus dum fides habetur, ſatis compertum eſt tum præteritorum temporum, tum ætatis noſtræ experientia, quot modis homines errare & falli, ac in tranſverſum agi contingat.

Quia vero multi animarum Paſtores, Eccleſiæque Miniſtri pietate & zelo commendati hujuſmodi conjecturis & præſumptionibus deferentes, dum ad S. Viaticum aliquibus miniſtrandum advocantur, animo anxii hærent, verentes, ne id ſine propriæ conſcientiæ periculo adminiſtrare non poſſint: certam ſubnectimus agendi regulam, quam omnes ſequantur.

Hoc itaque primum animadvertere debent, an ſcilicet ei, qui extremum Viaticum poſtulat, quum antea ad ſacram menſam accederet, Paſchali præſertim tempore, a loci illius Parocho, ubi degebat, Euchariſtica Communio adminiſtrata fuerit; Si enim in vita illi non fuerit denegata; argumento erit, aut hominem illum ab omni labe immunem, aut ſaltem non vere notorium peccatorem reputatum fuiſſe, indeque ſequetur, S. Viaticum eidem in exitu vitæ publice poſtulanti denegari non poſſe: niſi forte, poſtquam olim ad menſam Euchariſticam admiſſus fuit, & ante id tempus, quo poſtrema ſacramenta requirit, aliquid com-

miſiſſe noſcatur, quo publici & notorii peccatoris notam, juxta præmiſſa contraxerit.

Ubi autem ex hac facti ſpecie certum ipſis non ſuppetat fundamentum, cui inſiſtere valeant; aliunde vero validæ adverſus Ægrotum præſumptiones, & indicia gravia & urgentia militent, ob quæ obortum ſibi ſcrupulum rationabiliter deponere nequeant; in his rerum circumſtantiis, oportet eos, remotis arbitris, ægrotum alloqui, eique cum omni lenitate & manſuetudine, non tanquam diſputantes, eumque convincere volentes, oſtendere, quæ & qualia ſint indicia, quæ ſuſpectum reddunt ipſius vitæ tenorem; rogantes eum & obſecrantes, ut reſipiſcat, in eo ſaltem temporis articulo, a quo æternæ ipſius ſalutis ſors dependet, eidemque præterea demonſtrantes, quod, quamvis ipſi parati ſint SS. Corporis Chriſti Viaticum eidem miniſtrare, ac etiam reipſa illud ei miniſtrent, non ideo tamen tutus ipſe erit ante tribunal Chriſti, ſed potius novi & horrendi criminis reum ſe conſtituet, ex quo judicium ſibi manducavit & bibit; cæterum ſe non alia de cauſa Sacramentum Corporis Chriſti eidem miniſtraturos, niſi ut Eccleſiæ jubenti obtemperent, quæ præter eam, quam habet, curam, ut ſcandala publica antevertat, pro ſua etiam pietate, ægroti ipſius infamiam præcavere ſtudet, & idcirco eum a Sacra menſa non repellit, dum ipſum, licet peccatorem in conſpectu Dei reputet, non tamen in proprio tribunali publicum ac notorium peccatorem agnoſcit.

Ex hac erudita reſolutione multos caſus reſolves.

361. Porro Adverte II. Peccatori *occulto* S. Euchariſtiam *publice* petenti ea negari non poteſt: tum propter publicum ſcandalum, tum propter publicam diffamationem ex occulto crimine. Ita *S. Th.* p. 3. q. 80. a. 6. *Suar.* hic D. 67. S. 4. Tum *quia nec Chriſtus Judam a Communione removit;* c. *Si Sacerdos.* 2. de offic. Jud. ord.

362. III. De amentibus obſerva, 1. iis, qui ab infantia perpetuo amentes ſunt, Euchariſtia danda nec eſt per decurſum vitæ, nec in periculo mortis; quia pares quoad hoc cenſentur infantibus; *& quia in eis nullo modo præceſſit hujus Sacramenti* devotio, ut ait *S. Th.* P. 3. q. 80. a. 9. in Θ.

363. IV. Iis, qui poſt rationis uſum in amentiam incide-

inciderunt, Euchariſtia danda eſt duntaxat in articulo mortis.

364. *Excipe*: 1. Niſi adſit periculum vomitus vel exſpuitionis, ut ait *S. Th.* l. c. cujus experientia capi poteſt, præbendo illi unam alteramve hoſtiam non conſecratam, poſtea, ſi appareat, quod deglutire poſſit, conſecratam; ut ſuadet *Laym.* cum *Zambrano*.

365. *Excipe* 2. Niſi conſtet, vel aliunde præſumi poſſit, aliquem in ſtatu peccati mortalis, & impœnitentem in amentiam incidiſſe. 3. Si ſpes ſit, amentem recepturum eſſe uſum rationis, vel habiturum lucidum aliquod intervallum, ut vocant, tunc tale tempus exſpectandum eſt, ut cum reverentia & majore fructu Sacramentum ſuſcipiatur. Ita *Bonac. Coninck*, & alii. Dixi ejuſmodi amentibus dandam eſſe *duntaxat in articulo mortis.* Ratio eſt; quia dignitas tanti Sacramenti exigit, ut ſine gravi cauſa non detur, niſi iis, qui cum actuali devotione & diſpoſitione accipere poſſunt; atqui gravior cauſa nunquam eſt, quam ipſa neceſſitas in articulo mortis, ne amentes ſine viatico decedant; quod ante amentiam ex- vel implicite deſideraſſe præſumi hoc ipſo poſſunt, quod catholice, & ſalutis ſuæ non immemores vixerint; actuale vero propoſitum merito cenſetur ſuppleri ab Eccleſia. Ita *Laym.* L. 5. t. 4. c. 4. n. 4. Unde & iis, qui ſigna doloris dederunt, & Euchariſtiam petierunt, poſtea vero in phreneſin incidant, ea deneganda non eſt. *Bonac.* D. 4. q. 6. pu. 1. Vide etiam c. *Is qui* 8. Cauſa 26. q. 6.

366. 3. Semifatui, qui tantum rationis adhuc habent, ut peccare, & ſacramentaliter abſolvi, atque inter cibum ſpiritualem ac profanum diſcernere poſſint, licet rarius juxta Confeſſarii judicium, ad minimum tamen tempore Paſchali, & in mortis articulo ad Euchariſtiam admittendi ſunt: qui vero tantum rationis non habent, & a prima ætate tales fuerunt, inter infantes, ſicut perpetuo amentes numerandi ſunt. *Laym.* l. c. ib. n. 5. affirmat, quod mutis, ac ſurdis a nativitate, niſi ſimul amentes ſint, ſaltem tempore paſchali, & in articulo mortis poſſit miniſtrari Euchariſtia; quia, licet ejuſmodi ſurdi, ac muti diſtincte edoceri, ac intelligere omnia non poſſint, quæ ad Sacramentorum ſubſtantiam pertinent; ea tamen ſufficienter, reſpectu ſuæ conditionis & ſtatus, colligere ſolent attenta conſideratione eorum, quæ ab aliis fieri vident, ſcil. quod

 cum

cum dolore ad Confeſſarium accedant, accuſantes ſe de peccatis; item quod cum reverentia ſacram hoſtiam adorent, cum devotione eam ſumant tanquam cibum non profanum, ſed ſpiritualem.

367. V. Energumenis danda eſt S. Euchariſtia, dummodo eam ſuſcipere poſſint ſine irreverentia; exceptis iis, qui propter publica ſcelera tanquam excommunicati ab Eccleſia diabolo traditi ſunt ad vexationem ſecundum Apoſt. 1. *Cor.* 5. Vide *S. Th.* q. 80. a. 9. ad 1. *Petrum Tyræum* de Dœmoniacis. P 2. c. 28. n. 7.

368. VI. Denique hic monendi ſunt ſcrupuloſi, ut, ſi debitam diligentiam præmiſerint ante confeſſionem, non amplius de confeſſione, ſed potius de magnitudine Sacramenti cogitent; eo quod hoc præſtet ad majorem Euchariſtiæ reverentiam, & ad evitandos & repellendos ſcrupulos: ita *Bonac.* D. 4. q. 6. pu. 1. n. 19. cum *S. Bonav.*

Casus IX.

De diſpoſitione corporis ad Euchariſtiam.

Gangolphus catarrho laborans paulo ante duodecimam noctis ſumit fruſtum ſacchari paulatim in ore liquandum: audita duodecima reliquum adhuc fruſtulum deglutit, & mane nihilominus poſt tabaci etiam ſumptionem S. Euchariſtiam ſumit. Idem paulo poſt ex gangræna in facie fœde deformatus, & poſt frequentes etiam in ſomno pollutiones, ex conſueta devotione ſæpius accedit ad S. Communionem.

369. *Q. I.* Quomodo & quando violetur jejunium naturale ad Euchariſtiæ ſuſceptionem requiſitum? ℞. ad *primum:* Ut jejunium *naturale*, importans abſtinentiam a qualibet re etiam modica, comeſtibili per modum cibi aut potus a media nocte, juxta dicta n. 270. (de *Eccleſiaſtico* enim hic non agimus, quo præcipitur unica comeſtio in die: de hoc vide P. 1. num. 946 ſub fin.) cenſeatur violari, requiritur primo, ut id, quod ſumitur, habeat rationem cibi, aut potus, ſive ut a ſtomacho ſaltem ex parte digeri, atque in ſubſtantiam ſumentis converti poſſit; ideo vapor ex cibis aſcendens. fumus tabaci, aer, qui attrahitur, vapor, nebula &c. non violant jejunium; non enim cenſentur quid comeſtibile aut potabile, ſed tantum reſpirabile: ita *Dicaſtillo.* D. 9. n. 280. Putat quidem *Laym.* cum *S. Anto-*

Antonino & aliis, chartam, fruſtulum ligni, aurum, plumbum, filum ex ſerico vel lana jejunium naturale violare, ita ut talia deglutienti non liceat accipere Euchariſtiam; eoquod jejunium iſtud non ob temperantiam, ſed ob reverentiam Sacramenti inſtitutum ſit, ut S. Hoſtia ante alia omnia in ſtomachum deveniat; contrarium tamen affirmant *Tambur.* hic n. 18. *Lugo* D. 15. c. 2. *Jo. Sanch. Ledeſma*, *Diana*, & alii, eoquod iſta nec habeant rationem cibi in æſtimatione morali, nec in ratione phyſica, cum non ſint digeſtibilia; idem ſentiendum de capillis, unguibus abroſis, lapillis, vitro &c. Certius violant jejunium ea, quæ ſaltem aliquo modo digeri poſſunt, uti eſt aurum potabile, creta, quam teſte *La Croix* hic n. 562. vanæ fœminæ ſolent comedere, ut albeſcant, pulvis medicinalis, etiam ex oſſibus, unionibus, aut lapidibus contritis confectus &c. in his enim ſic præparatis partes mixtæ a ſtomacho alterari & digeri poſſunt.

370. 2. Ad hoc, ut jejunium naturale violetur, requiritur, ut illud, quod ſumitur, ſumatur per modum cibi aut potus, quod fit, quando aliquid comeſtibile aut potabile ore accipitur ab extrinſeco, & tali actione vitali trajicitur in ſtomachum, quæ juxta communem æſtimationem cenſeatur comeſtio vel potatio, qualis actio comeſtiva non eſt, ſi ori dormientis muſca irrepat, & penetret in ventriculum, ut explicat *Suar.* hic D. 66 Sect. 4. Econtra vere violatur naturale jejunium, ſi aliquid ſumatur per modum medicinæ, quia medicina vere comeditur aut bibitur. Dixi, *ab extrinſeco*: h. e. ut id, quod ſumitur, non ſit quid pertinens ad corpus ſaltem proxime, aut remanens ex præcedente comeſtione; Hinc non violat jejunium 1. qui deglutit ſalivam, ſanguinem aut humorem a capite in os defluentem, aut ex gingiva manantem; quia hæc proxime pertinent ad corpus, neque ſumuntur ab extrinſeco: ſecus ſiquis ſanguinem e digito ſugat, item ſi ſumeretur id, quod ex oculis aut naribus ab extrinſeco in os fluit &c. 2. Non obſtat, ſi quis abluendo os caſu deglutiat unam alteramve guttam aquæ, aut vini ſalivæ admixtam; illud autem juxta *S. Th.* dicitur deglutiri per modum ſalivæ, quod in modica quantitate ita permiſcetur ſalivæ, ut ab eą ſeparari non poſſit, & per modum unius cum illa trajicitur in ſtomachum. Pariter non ſolvit jejunium, qui deguſtat cibum, vel

Digitized by Google

qui tempore peſtis aromata ore circumfert, & poſtea exſpuit, licet contingat aliquid manere ſalivæ permiſtum, & cum ea deglutiri. 3. Non violat jejunium, qui deglutit reliquias pridianæ cœnæ dentibus implicitas, quia tunc non cenſentur venire ab extrinſeco, ſed pertinere ad præcedentem comeſtionem. *S. Th.* 2. P. q. 8. a. 8. ad 4.

371. 3. Jejunium naturale violatur, ſi juxta dicta aliquid ſumatur per modum cibi, aut potus poſt mediam noctem, quæ in his partibus incipit ab hora duodecima noctis, & quidem juxta *Joan. Sanch. Coninck*, *La Croix* L. 4. n. 486. & L. 6. p. 1. n. 580. non præter propter, ſed in momento, non quidem mathematico, ſed Eccleſiaſtico, attendendo ad horologia, & probabilius a primo pulſu, quia ab eo jam volvitur rota ad horam ſequentem, adeoque a medio vel ultimo pulſu uſque ad horam primam non eſt hora integra. Econtra juxta *Leandrum* & *Breſſerum* de Conſc. L. 4. c. 11 n. 107. hora 12. durat moraliter uſque ad ultimum ſonum, eoquod tamdiu videatur durare, quamdiu auditur; non tamen facile recedendum eſt a priore ſententia, quæ nititur ſenſu communi.

372. *Q. II.* An, ſi quis ſonante primo pulſu ad 12. adhuc aliquid maſticet in ore, teneatur illud mox exſpuere, dum audit primum pulſum? Reſpondent quidem affirmative *Coninck*, & *Joan. Sanch.* At ℞. cum *Gobat.* tom. 4. Exper. n. 276. tutius quidem talis agit, Eccleſia tamen ad hanc ruſticitatem non obligat: & præſertim ideo, quia licet illud deglutiat, non tamen cenſetur illud ſumpſiſſe ab extrinſeco, nec inchoaſſe comeſtionem poſt duodecimam. Secus de eo, qui incepit ante 12. exhaurire craterem: hic enim ſi ad horæ ſonum pergat totum exhaurire, vere potum ſumit ab extrinſeco: ita *Gobat* l. c. num. 277.

373. *Q. III.* An Gangolphus licite acceſſerit ad S. Communionem, dum nocte præcedente poſt duodecimam reliquum in ore ſaccharum adhuc deglutiit? ℞. Illicite egit: quia illa liquatio ſacchari licet inchoata ſit ante duodecimam, non tamen debito tempore eſt abſoluta: ſed eſt manducatio quaſi continua & ſucceſſiva, ex intentione diutius duratura. *Suar.* l. c. *Rodriq.* & alii.

Præterea adverte 1. quod non violetur jejunium, ſi vinum, ut ſæpe contingit, ante S. Hoſtiam in Communione

nione deſcendat; quia illa vini & hoſtiæ ſumptio manet una moraliter ſumptio: quamvis ex propoſito id fieri non debeat. 2. Reverentia exigit, ut communicans poſt S. Communionem ſaltem per quadrantem horæ abſtineat a cibo & potu: ſi tamen juſta cauſa urgeat, non eſt peccatum, comedere vel bibere etiam ante finitum quadrantem. 3. Non requiritur, ut ſuſcepturus Euchariſtiam cœnæ præcedentis cibos digeſſerit, aut dormierit poſt cœnam; hinc Sacerdos, qui prope duodecimam in nocte Nativitatis Chriſti comedit vel bibit, licite poteſt celebrare poſt mediam noctem; quia vere eſt jejunus a media nocte. *S. Th.* q. 80. a. 8. ad 5. *Rodriq. Bonac.* Si tamen ex indigeſtione maneat perturbatio mentis, ex qua devotio tollitur, conſulitur aliquando abſtinendum. *Miſſale* de defect. diſpoſ. corp. n. 2.

374. Q. *IV.* An Gangolphus per tabaci ſumptionem violaverit jejunium naturale? ℟. Niſi deglutierit herbam tabaci, ſed vel pulverem tabaci per nares attraxerit, vel ſolum fumum per fiſtulam reſpirando exceperit, vel folium ejus dentibus maſticarit, idque contritum mox exſpuerit, non violavit jejunium. *Ratio* eſt: quia tunc ſolum cenſetur violatum eſſe jejunium naturale, quando quis ſecundum æſtimationem prudentum cenſetur vere comediſſe, vel bibiſſe; atqui Gangolphus modis prædictis non cenſetur comediſſe aut bibiſſe: ergo. *Confirm.* ex praxi & ſenſu doctorum ac piorum Virorum, teſte *Lugone* L. 1. reſponſ. mor. dub. 9. *Eſcobar.* Exam. 6. c. 5. n. 63. *Præpoſito* & aliis, quos citat *Diana* P. 8. t. 8. R. 3. contra *Lezanam* & alios. Nec obſtat, quod uſus tabaci ante S. Communionem prohibeatur a Conc. Limenſi III. & Mexicano III. & ab Urbano VIII. in Civitate & Diœceſi Hiſpalenſi; quia hæc prohibitio non eſt facta ob violationem jejunii naturalis, ut notat *Paſqualigus* in praxi jejunii Dec. 434. ſed propter decentiam, ut colligitur ex eo, quod tabaci uſus intra Eccleſiam prohibeatur in cit. CC. tam poſt Miſſam & Communionem, quam ante illam, imo & laicis non communicaturis; neque nos diffitemur, culpabilem eſſe irreverentiam, quando Sacerdos tabaco e naribus adhuc pendulo ad altare accedit, quia talis vel Corporale turpiter maculat, vel pulvere tabacario implet ad nauſeam aliorum Sacerdotum.

375. Q. *V.* Quænam ſint cauſæ excuſantes a jejunio natu-

Digitized by Google

naturali ante S. Communionem? ℟. Duæ ſunt, ſcil. integritas Sacrificii, & neceſſitas: *Ratione integritatis* excuſatur 1. Sacerdos, qui poſt Conſecrationem recordatur, ſe non eſſe jejunum. Vide dicta n. 342. Si vero ante Conſecrationem recordetur, & celebret in loco publico, ſimiliter poterit pergere propter ſcandalum: ſi vero in loco privato, ubi ſine ſcandalo & ignominia recedere poteſt, tutius reputat *S. Thomas* cit. n. 342. Miſſam abrumpere. Idem dicendum de communicaturo, qui jam flectens ad ſacram menſam recordatur, ſe non eſſe jejunum. 2. Juxta dicta n. 295. ſi Sacerdos in ſumptione advertat, loco vini aquam fuiſſe affuſam, non licet aquam, quam in ore habet, exſpuere, ſed debet eam deglutire, & reliquæ aquæ adhuc in calice exiſtenti tantum vini affundere, ut certo ſufficiat, & facta oblatione de novo conſecrare: ita ſuadet *Janſen.* p. 2. c. 92. n. 43. Alium modum ſuggerit *Miſſale* cit. ſup. n. 294. 3. Huc pertinet Caſus n. 303. ſub finem relatus.

376. *Ratione neceſſitatis* excuſatur conſtitutus in periculo mortis, ſive ex morbo, ſive ex vulnere, ſive ex ſententia judicis. Vide dicta n. 335. An autem licitum ſit moribundo non jejuno, ſi nequeat permanere jejunus, Euchariſtiam præbere, quoties ipſi jejuno liceret extra morbum, & conſequenter quotidie (uti affirmat *Gobat* t. 4. n. 317. cum *Dicaſt.* & *Janſen.* l. c. ductus ratione benignitatis Eccleſiæ & utilitatis Sacramenti) univerſaliter affirmandum non videtur; ſed ut monet *Buſemb.* l. 6. t. 3. c. 2. a. 2. in hac re potius ſpectanda eſt loci conſuetudo, quæ nunc ſaltem videtur permittere, ut quando morbus diu protrahitur, poſt 7. vel 8. dies iterum detur Euchariſtia non jejuno.

377. 2. Excuſatur Parochus, ſi die dominico aut feſto, vel ſtante funere, aut in benedictione nuptiarum &c. Sacrum non poſſit omittere ſine manifeſto ſcandalo, obmurmuratione populi, dicteriis & calumniis in Sacerdotes, tunc poterit celebrare non jejunus (addit *Janſen.* l. c. etiamſi jam occulte Sacrum legerit) quia tunc lex de vitando ſcandalo prævalet legi Eccleſiaſticæ de jejunio. *Suar.* Diſp. 66. Sect. 5. ſub fin. *Laym. Tann. Gobat.* t. 4. n. 329. contra *Navarrum.* Plures caſus huc pertinentes vide apud *La Croix* L. 6. p. 1. n. 582.

Quid vero? ſi populus ſciret, Sacerdotem non eſſe jeju-

jejunum? Reſpondet *Tann.* populum eſſe monendum de errore, & dimittendum ſine Miſſa: *Gobat* vero judicat, melius fore, ſi Miſſa legatur in talibus circumſtantiis, quia ſcandalum cavetur, ſi populus edoceatur, quod Eccleſia id in his circumſtantiis permittat.

378. 3. Quamvis *Major* probabile eſſe affirmet, quod liceat Sacerdoti non jejuno celebrare, ſi in caſu neceſſitatis deſit hoſtia pro Viatico morituri; communiter tamen alii DD. id negant, tum quia conſuetudo optima legum interpres id non permittit; tum quia præceptum Viatici non obligat, quando rite non poteſt dari: accedit, quod major ſit habenda ratio Sacramenti, quam aliqualis neceſſitatis proximi. *Suar.* l. c. *Laym.* L. 5. t. 4 c. 6 n. 21. *Lugo Dicaſt. Herinx.* Sacerdoti morti ſive naturali, ſive violentæ vicino licet celebrare ad dandum ſibi Viaticum; quia ſicut in tali caſu laico non jejuno licet dare Viaticum; ita Sacerdoti in ſimili neceſſitate conſtituto licet celebrare, ut deficiente Hoſtia conſecrata ſibi poſſit dare Viaticum. *Lugo* D. 15. S. 4. & alii.

379. 4 Metus mortis excuſat a jejunio ante Communionem, dummodo Communio vel Celebratio Miſſæ non exigatur in contemptum Religionis, Eccleſiæ, vel ejus præceptorum. *Buſemb.* l. c. cum *Sylv.* & *Dian.*

380. *Q. VI.* An macula corporis, puta, ægritudo, lepra, aut veſtium deformitas a ſumptione Euchariſtiæ impediat? ℟. Per ſe non impedit; quia ſola malitia peccati, quæ eſt deformitas & macula animæ, impedit a digna ſumptione hujus Sacramenti: macula autem corporis per ſe non continet malitiam peccati: *non lotis* enim *manibus manducare, non coinquinat hominem. Matth.* 18 Vide *S. Bonav.* in 4. D. 12. q. 3. Dixi, *per ſe non impedit:* interdum enim per accidens ob ſcandalum vel horrorem populi abſtinendum eſt a S. Communione, & Miſſæ Sacrificio. Item ſi corporis macula non diu duratura credatur, præſtat abſtinere a ſacra menſa ex reverentia; donec mundo corde & corpore poſſit accedere. Mulier menſtruata, per ſe loquendo, non peccat ſumendo Euchariſtiam. *Laym.* l. c. n. 14.

381. *Q. VII.* An pollutio nocturna impediat dignam Communionem? ℟. Non impedit pollutio involuntaria, nec voluntaria per pœnitentiam expiata, niſi relinquat poſt ſe effectum malignum, v. g. turpem recordatio-

dationem, motum, diſtractionem, magnamque animi perturbationem; quæ ſi tenacius adhæreant, ſaltem ſub veniali abſtinendum eſt a Communione, niſi aliud ſuadeat juſta cauſa, v. g. publica ac communis devotio aut feſtivitas, regula Ordinis, extraordinarium deſiderium Euchariſtiæ cum parato animo ad reſiſtendum inordinatis motibus &c. vel ſi credatur pollutio excitata à dæmone ad impediendam Communionis frequentiam. *Bonacina* D. 4. q. 6. pu. 2. *Henriq. Regin.* & commun.

382. *Q. VIII.* An actus conjugalis impediat dignam Communionem? ℟. *Per ſe* non impedit, præſertim ſi redditum fuerit debitum ex neceſſitate, aut bono fine, v. g. ex amore prolis, vel ad evitandum incontinentiæ periculum; ſi vero redditum fuerit ſolius voluptatis cauſa, aut ex actu præcedente animo inhæreat magna perturbatio, aut affectus ad res venereas &c. ſub veniali eo die abſtinendum ob decentiam, quæ tamen ſubinde accedente juſta cauſa poteſt reſarciri. *Laym.* l. c. n. 16. Confeſſariis duplicem tradit regulam obſervandam, ſi mulieres quærant, utrum maritis debitum reddere debeant eo die vel pridie, quando communicaturæ ſint: 1. ſi mulier frequenter ſoleat communicare v. g. ſingulis Dominicis aut Feſtis, tum Confeſſarius reſpondeat, eam obligari ad reddendum, alioquin periculum eſſe, ne mortaliter peccet tum contra juſtitiam, ſi marito ſerio & conſtanter petenti neget, tum contra charitatem ratione ſcandali; quia exinde rixæ & odium tam contra conjugem, quam contra frequentem ejus communionem excitantur; ſi tamen ob malignos effectus ſubſecutos ſe ſentiat indiſpoſitam, conſulendum ipſi erit, ut interdum intermittat Communionem, niſi juſta excuſet cauſa. 2. Si mulier rarius v. g. in præcipuis tantum feſtivitatibus communicare ſoleat, maritum commonere & rogare poterit, ut abſtineat propter imminens feſtum & S. Communionem: ſi vero monendo nihil proficiat, aut mariti offenſionem incurrat, debitum reddendum eſt petenti, atque nihilominus accedere poterit ad S. Euchariſtiam.

383. *Q. IX.* Quid cenſendum ſit de frequenti & quotidiana Communione? ℟. 1. Singulis Dominicis & Feſtis cum debita præparatione, & non tantum ex conſuetudine communicare, ſanctum & ſalubre eſt ferventibus Chriſtianis, quoties & quibus id liceat, dependet

pendet a Confeſſarii prudenti judicio, qui propterea conſulendus & audiendus eſt.

384. ℟. 2. Quotidiana Communio *per ſe* non eſt illicita, fuitque uſitata in primitiva Eccleſia, dum adhuc fervebat charitas & devotio. Sancte de hoc diſſerit *S. Th.* p. 3. q 80. a. 10. *Dicendum, quod circa uſum hujus Sacramenti duo poſſunt conſiderari: unum quidem ex parte ipſius Sacramenti, cujus virtus eſt hominibus ſalutaris; & ideo utile eſt, quotidie ipſum ſumere. ut homo quotidie ejus fructum percipiat . . . Alio modo poteſt conſiderari ex parte ſumentis, in quo requiritur, ut cum magna devotione & reverentia ad hoc Sacramentum accedat; & ideo, ſi aliquis ſe quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile eſt, quod quotidie ſumat. Unde Auguſtinus cum dixiſſet: Accipe quotidie, ut quotidie tibi proſit, ſubjungit: ſic vive, ut quotidie merearis accipere: ſed quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt, propter corporis indiſpoſitionem, vel animæ, non eſt utile omnibus hominibus, quotidie ad hoc Sacramentum accedere, ſed quotieſcunque ſe ad illud homo invenerit præparatum. Innocentius XI.* in Decreto circa quotidianam communionem, quod incipit: *Cum ad aures,* circa medium præter alia ita ſtatuit: *in hoc igitur Paſtorum diligentia potiſſimum invigilabit, non ut a frequenti aut quotidiana S. Communionis ſumptione unica præcepti formula aliqui deterreantur, aut ſumendi dies generaliter conſtituantur, ſed magis, quid ſingulis permittendum per ſe, aut Parochos, ſeu Confeſſarios ſibi decernendum putet; illudque omnino provideat, ut nemo a S. Convivio, ſeu frequenter, ſeu quotidie acceſſerit, repellatur, & nihilominus det operam, ut unuſquiſque digne pro devotionis, & præparationis modo rarius, aut crebrius Dominici Corporis ſuavitatem deguſtet.* Præterea SS. D. N. *Bened. XIV.* in præclaro ſuo opere de Synodo L. 7. C. 12. erudite ſtatuit, non eſſe deviandum ab hujus decreti ſemita, poſtea ſubjungit: *præcipue vero monendi ſunt Confeſſarii, ne frequentem ad Euchariſtiam acceſſum iis aut ſuadeant, aut permittant, qui in gravia peccata ſæpe labuntur, nec de pœnitentia peragenda, ſuaque vita emendanda ſunt ſoliciti; ſicuti nec illis, qui, etſi gravia evitent crimina, voluntatem tamen habent venialibus inhærentem; qua de re legendi ſunt S. Franc. Saleſius Philotheæ P. 2. C. 20. & Joannes Taulerus Serm. 4. in feſto Ven. Sacram.*

385. Huc

385. Huc pertinet propoſitio 56. ab *Innoc. XI.* damnata: *Communio & Confeſſio frequens etiam in iis, qui gentiliter vivunt, eſt nota prædeſtinationis. Ratio damnationis*: vel enim ſenſus eſt, gentiliter viventem poſſe ſe diſponere rite ad quotidie confitendum, aut Communicandum; vel ſenſus eſt, ſi Confeſſiones & Communiones ſacrilege peragantur, poſſe tamen eſſe ſignum ſalutis: atqui utroque ſenſu delira & falſa eſt propoſitio; cum ejuſmodi ſignum fundetur & conſiſtat in perſeverante obſervantia divinæ legis: ergo. Ita P. *Cardenas* in dict. propoſ.

Pariter recte damnata eſt ab *Alexandro* VIII. propoſitio 23. *Ratio* eſt; quia *Trid.* ſeſſ. 13. C. 7. explicans illud *Pauli* 1. Cor. 11. *Probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat*, nullam aliam requirit diſpoſitionem neceſſariam, quam ut homo diſpiciat, an ſibi conſcius ſit peccati mortalis, &, ſi illud repererit, non doleat tantum eliciendo contritionem, ſed etiam ſacramentaliter confiteatur; quæ doctrina manca dici nequit; atqui eſſet manca, ſi præterea amor Dei puriſſimus requireretur: ergo non requiritur neceſſario ad S. Communionem amor Dei puriſſimus, ergo nec arcendi ſunt a Communione, quibus nondum ineſt amor Dei puriſſimus, & omnis mixtionis expers, ut ſonat propoſitio damnata. *Confirm.* 1. A Communione tantum arcendi ſunt conſtituti in peccato mortali: atqui talis amor Dei, qui non eſt expers omnis mixtionis, non eſt peccatum mortale, ut patet ex prop. 7. ab *Alex. VIII.* damnata, ergo. *Confirm.* 2. Conſtat ex C. *Toletano* 11. Can. 11. pueris hujus amoris puriſſimi &c. incapacibus datam fuiſſe Euchariſtiam; ergo non requiritur neceſſario talis amor. Variæ SS. PP. ſententiæ probant, conveniens eſſe, amorem puriſſimum habere, non vero, quod abſolute neceſſarius ſit ad Euchariſtiam digne ſuſcipiendam.

ARTICULUS II.

De Euchariſtia, ut eſt Sacrificium.

§. I.

Prænotanda.

386. I. Sacrificium 1. latiſſime ſumitur pro omni actione, quæ in gloriam Dei cedit, ut oratio ſecundum illud Pſal. 49. *Sacrificium laudis honorificabit me.*

Digitized by Google

me. 2. Adhuc late ſumitur pro oblationibus, quæ fiunt in uſum templi, ſive ejus Miniſtrorum: ſic in ſenſu vulgi primitiæ, & decimæ ſæpe vocantur ſacrificia. 3. Proprie ſumitur pro oblatione ſoli Deo facta cum deſtructione, ſeu immutatione rei oblatæ. Unde Sacrificium proprie dictum communiter definitur: *Oblatio externa rei ſenſibilis cum ejus deſtructione vel immutatione ſoli Deo facta per legitimum miniſtrum in proteſtationem ſupremi ejus dominii in vitam & necem*, ſive in omnes res creatas. Dixi 1. *Oblatio externa:* ſic convenit cum aliis oblationibus primitiarum, & bonorum operum, quæ ad Deum referuntur.

2. Dixi, *rei ſenſibilis*: Per hoc diſtinguitur a ſacrificio contriti cordis, & actuum internorum fidei, ſpei, charitatis, qui ab hominibus eliciuntur in proteſtationem excellentiæ divinæ. *Omnis quippe Pontifex*, ait Apoſt. Hebr. 8. *ad offerendum munera, & hoſtias conſtituitur.* Porro cum homines per Sacrificia coadunentur in unius, ejuſdemque religionis cultum, neque poſſint inter ſe communicare, niſi ſignis ſenſibilibus manifeſtent actus internos, ideo Sacrificium proprie tale recte definitur, oblatio rei ſenſibilis.

3. Dixi, *cum ejus deſtructione, vel immutatione:* per quæ verba Sacrificium proprie tale differt a cæteris oblationibus rerum ſenſibilium, in quibus res oblata nec phyſice, nec moraliter eſt deſtruenda, ut legitur Levit. 16. de Sacrificio capri emiſſarii, qui non occidebatur, ſed tanquam exul in ſolitudinem emittebatur. Additur, *vel cum immutatione*, quia ad Sacrificium proprie tale non ſemper requiritur neceſſario deſtructio realis & totalis, ſed ſufficit moralis; ſic in Sacrificiis libaminum effundebatur vinum, oleum &c., quæ effuſio licet non ſit deſtructio phyſica vini, eſt tamen moralis, quatenus liquores illi effuſi non amplius ad priorem uſum idonei ſunt.

4. Dixi, *Soli Deo facta:* quia per rei oblatæ deſtructionem ſive phyſicam ſive moralem agnoſcimus Deum eſſe rerum omnium Dominum, profitemurque nos totos ſupremæ illius Majeſtati devovere cum victima, hinc nulli Sancto, nulli creaturæ Sacrificium offerimus teſte *S. Aug.* qui l. 20. contra Fauſtum Manichæum c. 21. ait: *Quamvis in memoriis Martyrum conſtituamus Altaria: quis Antiſtitum in locis Sanctorum Corporum aſſiſtens Altari aliquando dixit: Offerimus tibi Petre, aut Paule,*

aut

aut Cypriane? ſed quod offertur, offertur Deo, qui Martyres coronavit.

5. Dixi *Per legitimum Miniſtrum:* cum enim Sacrificium ſit cultus Dei publicus, & in Religione excellentiſſimus, debet fieri ab habente publicam authoritatem, qui legitime fuerit ordinatus, ut patet ex illo ad Hebr. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus... nec quiſquam ſumit ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tanquam Aaron.*

6. Dixi, *In proteſtationem ſupremi ejus dominii &c.* hic enim eſt directus, ac primarius finis Sacrificii; ſicque diſtinguitur a Sacramento, cujus finis directus ac primarius eſt ſanctificatio hominis: per Sacramenta Deus nobis præbet gratiam, nos per Sacrificium Deo offerimus ſupremum cultum. Plura de hac definitione vide apud *Joan. Clericatum* in Deciſ. Sacramental. de Sacrificio Miſſæ.

387. II. Sacrificium *ratione materiæ* dividitur *primo* in *Hoſtias* ſeu *Victimas*, quando Deo offerebantur ritu ſolemni animantia, videlicet oves, capri, boves, columbæ &c. Item in *Immolationes*, quando Deo offerebantur res inanimatæ, ſed ſolidæ, ut panis, thus &c. Denique in *Libamina*, quæ conſtabant ex liquidis, v. g. vino, oleo &c. de quibus paſſim in *LL. Levit. Num* & alibi.

388. *Secundo. Ratione formæ* Sacrificium dividitur in *Holocauſtum* (quæ erat perfectiſſima Sacrificii ſpecies) in quo res tota deſtruebatur, ita ut nihil inde cederet in uſum hominum, in ſignum Supremi Dei in omnes res creatas dominii, & perfectæ noſtræ a DEO dependentiæ. Item in *hoſtiam* pro *peccato*, quando res oblata partim cremabatur, partim cedebat in uſum Sacerdotum, qui in atrio templi ex oblatis veſcebantur, unde dicebantur comedere peccata populi, h. e. victimas pro peccatis oblatas. Denique in *hoſtiam pacificam*, quæ ſolebat offerri in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis, vel ad nova impetranda.

389. *Tertio.* Ratione finis Sacrificium aliud olim erat *latreuticum*, a cultu latriæ, ſive perfectæ ſervitutis, qui Deo rerum omnium ſupremo Domino exhibetur, hic elucebat potiſſimum in holocauſto: Aliud *Euchariſticum* in gratiarum actionem pro acceptis beneficiis; aliud *impetratorium* pro accipiendis: denique aliud *propitiatorium*, ad placandum Deum, offerebaturque pro

Digitized by Google

pro peccatis, & pro peccatorum pœnis: omnia hæc ſacrificia legalia ceſſant in lege gratiæ, quæ figurabant hoſtiam perfectiſſimam, & ſacrificium Corporis, & Sanguinis Chriſti. Unde *S. Leo* ſerm. 8. de Paſſ. ait; *Carnalium ſacrificiorum varietate ceſſante omnes differentias hoſtiarum una Corporis & Sanguinis implet oblatio.*

390. Euchariſtia eſt verum, ac proprie dictum Sacrificium, quod in Miſſa peragitur, in quo *idem ille Chriſtus continetur, & incruente immolatur, qui in ara Crucis ſemel ſe ipſum cruente obtulit*, ut docet *Trid.* ſeſſ. 22. C. 2. ibid. *una eademque eſt hoſtia*, ſcil. quæ in cruce oblata eſt, & in miſſa offertur, *idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio*, qui ſe ipſum tunc in cruce obtulit, *ſola offerendi ratione diverſa*, videl. tunc cruento modo, nunc incruento. Idem *Trid.* ſeſſ. 22. can. 1. ita definit: *Si quis dixerit, in Miſſa non offerri Deo verum, & proprium Sacrificium, aut quod offerri non ſit aliud, quam nobis Chriſtum ad manducandum dari, anathema ſit.* Ibid. Can. 4. *Si quis dixerit, blasphemiam irrogari Sanctiſſimo Chriſti Sacrificio in cruce peracto per Miſſæ Sacrificium, aut illi per hoc derogari, anathema ſit.* Ibid. Can. 2. *Si quis dixerit, illis verbis:* Luc. 22. v. 19. *hoc facite in meam commemorationem, Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes, aut non ordinaſſe, ut ipſi, aliique Sacerdotes, offerrent Corpus & Sanguinem ſuum, anathema ſit.* Huc etiam pertinet *Baji* propoſitio 45. damnata. *Probatur ſecundo.* Ex eodem C. 22. S. Lucæ; Euchariſtiam eſſe verum Sacrificium: In ultima cœna Chriſti Corpus pro nobis datum eſt (*Accepto pane gratias egit, & fregit, & dedit eis, dicens; Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis datur; hoc facite in meam commemorationem.* Item 1. Cor. 11. v. 24. *Accipite, & manducate, hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur*, textus Græcus habet, *quod pro vobis frangitur* τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον, juxta alios Codices θρυπτόμενον) in eadem quoque cœna Sanguis Chriſti pro nobis effuſus, dicitur: *Hic eſt calix novum teſtamentum in ſanguine meo, qui pro vobis fundetur*, in græco funditur τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον: eodem modo in præſenti exprimitur in græco textu Marci c. 14. v. 24. ſimiliter exprimitur in præſenti c. 26. Matth. atqui verba iſta, *datur, funditur, frangitur* ſignificant dari corpus & ſanguinem in ſacrificium verum; non enim ait ſcriptura,

ptura, vobis, ſed *pro vobis* datur, id eſt, offertur ſub ſpeciebus panis & vini Patri cœleſti: ergo.

Neque dicas: præſens in græco textu ſumitur pro futuro, ideoque textus latinus continuo habet: *effundetur.* ℞. 1. contra HH. alias continuo provocatur ad litteram textus originalis contra latinum, cur hic non? ℞. 2. *Datur, funditur, frangitur,* ſumitur tantum pro futuro N. partim pro futuro, partim pro præſenti C. Tò *datur* tum in græco, tum in latino exprimitur in præſenti, *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis datur.* Luc. 22. v. 19. Tò *frangitur* 1. Cor. 11. pro ſolo ſacrificio in cruce nequidem poteſt ſumi. Neque *funditur* in græco & *fundetur* in latino pugnant inter ſe, futurum enim, ſive futura mors Chriſti in cruce eo tempore, quo Chriſtus protulit iſta verba, non excludit myſticam, & incruentam Chriſti immolationem, ſed potius verbum de præſenti, *funditur*, denotat præſentem effuſionem ſanguinis myſticam, verbum autem de futuro, *effundetur*, ſignificabat futuram tum cruentam ejuſdem Sanguinis effuſionem in Cruce, tum incruentam in ſacrificio Miſſæ, utpote quod inſtitutum fuit in perpetuam memoriam illius cruenti. Neque Chriſtus ſimpliciter tantum dixit; hoc comedite, bibite, ſed facite, h. e. offerte, ſacrificate, in mei memoriam: facere enim ſæpe in ſcriptura ſumitur pro ſacrificare, ut Levit. 15. v. 15. *faciet unum pro peccato, & alterum in holocauſtum.* Item 3. Reg. 18. v. 23. *ego faciam bovem alterum.*

Confirm. 1. Ex Prophetia *Malachiæ*, quæ C. 1. v. 10. ita legitur: *Non eſt mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum: & munus non ſuſcipiam de manu veſtra* ..... V. 11. *In omni loco ſacrificatur, & offertur nomini meo oblatio munda.* Ex quo textu colligitur imprimis ſacrificia Judæorum ſublatum iri, deinde novum eſſe inſtituendum; atqui per hoc aliud intelligi non poteſt, quam Sacrificium Miſſæ: *primo* enim intelligi nequit ſacrificium Judæorum: tum quia Prophetia aperte affirmat, munus a Judæis non amplius ſuſceptum iri, tum quia Judæi non ſacrificabant in omni loco, ſed ſolum in Judæa in templo Hieroſolymitano: *ſecundo* non poteſt intelligi ſolum ſacrificium cruentum in Cruce; quia hoc tantum ſemel, & in uno loco fuit oblatum. 3. Nec poteſt intelligi ſacrificium laudis, pia opera,

Digitized by Google

opera, preces, & alia ſacrificia labiorum; quia iſta jam fuerunt ab initio mundi; nec iſta ſunt ſacrificia proprie dicta, ſed cum addito, *laudis*: ergo per dictam oblationem mundam in cit. t. debet intelligi Sacrificium Miſſæ, quod in toto mundo offertur, eſtque mundiſſimum tam propter Hoſtiam, quam propter principalem offerentem Chriſtum Dominum; quam interpretationem ſequitur *Trid.* ſeſſ. 23. C. 1. cum SS. PP. *Juſtino*, *Irenæo*, *Chryſoſt.* in Pſ. 95. *Theodoreto*, *Hieron.* & aliis.

Confirm. 2. Ex C. 7. Epiſt. ad *Hebr.* ubi S. Paulus probat, Chriſtum eſſe Sacerdotem in æternum ſecundum ordinem Melchiſedech: ergo etiam Chriſtus debet offerre Sacrificium (*omnis enim Pontifex ad offerendum, & hoſtias conſtituitur, unde neceſſe eſt & hunc habere aliquid, quod offerat.* Hebr. 8.) & quidem eo ritu, quo Melchiſedech obtulit, ſcil. in pane, & vino.

Confirm. 3. Ex Epiſt. 1. ad Cor. 10. ubi Apoſtolus ait: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Chriſti eſt?* per quam benedictionem S. Paulus intelligit ſacrificium proprie dictum; ut patet ex verbis ſequentibus: *quæ immolant gentes, dæmoniis immolant, & non Deo: nolo autem vos ſocios fieri dæmoniorum: non poteſtis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum: non poteſtis menſæ Domini participes eſſe, & menſæ dæmoniorum.* Hic opponit Apoſtolus Altare Chriſtianorum altari gentilium in eo, quod in menſa Chriſtianorum oblatio panis & calicis fiat vero Deo, in menſa vero gentilium immoletur dæmoniis, per menſam autem utrobique altare intelligitur; ait *Trid.* ſeſſ. 22. C. 1.

Confirm. 4. Ex perpetua traditione, & doctrina Eccleſiæ, & conſenſu Patrum de veritate hujus Sacrificii. *S. Aug.* L. 1. contra adverſarium legis C. 2. ad illud Pſalmi 109. Tu es Sacerdos in æternum ſecundum Ordinem Melchiſedech, ait: *Noverunt, qui legerunt, quid protulerit Melchiſedech: Vident nunc tale Sacrificium offerri Deo toto orbe terrarum: Dei autem juratio eſt incredulorum increpatio, & quod Deum non pœnitebit, ſignificatio eſt, quia hoc Sacerdotium non mutabit: mutavit quippe Sacerdotium ſecundum Ordinem Aaron.* Similia lege L. 16. de Civ. Dei C. 22. L. 17. C. 17. *S. Chryſoſt.* hom. 24. in 1. ad Cor. ait: *pro brutorum cæde ſe ipſum*

Digitized by Google

offerendum præcepit. Plura refert *Bellarm.* L. 1. de Miſſa, præſertim C. 15.

391. IV. Miſſa recte definitur: Sacrificium novæ Legis, quo Chriſtus ſub ſpeciebus panis, & vini a Sacerdote rite ordinato ſoli Deo incruente in memoriam Sacrificii cruenti crucis offertur tam pro vivis, quam pro defunctis. Eidem conveniunt omnes conditiones ad Sacrificium vere, ac proprie dictum requiſitæ: imprimis adeſt hoſtia: principalis quidem, Corpus & Sanguis Chriſti ſub ſpeciebus panis & vini, minus vero principalis panis & vinum; adeſt *oblatio externa*, & quidem in ceremoniis ſolemniſſima: adeſt *oblatio rei ſenſibilis*, quatenus Corpus & Sanguis Chriſti fit ſenſibile per ſpecies panis & vini. 2. Adeſt legitimus *Miniſter* ſive offerens, principalis ipſe Chriſtus D., ſecundarius vero Sacerdos valide, & legitime ordinatus. 3. Adeſt deſtructio ſive immutatio hoſtiæ: *myſtica* quidem, quia vi verborum primæ & ſeparatæ conſecrationis ponitur ſolum corpus (concomitanter tantum ſanguis, ut dictum eſt n. 249.) & vi verborum ſecundæ conſecrationis ſolus Sanguis, adeoque Sanguis myſtice ſeparatur a corpore, quæ eſt deſtructio, & mactatio quædam myſtica; eatenus *moralis* deſtructio adeſt, quatenus repræſentatur deſtructio vera, & cruenta immolatio Chriſti in cruce, & phyſica ſeparatio animæ Chriſti a Corpore: phyſice vero hoc ſenſu deſtruitur, quatenus deſtructa ſubſtantia panis & vini Chriſtus vivus mortuo quodam modo ponitur & in ſtatu ad operandum inepto: nam exiſtit ibi definitive; ſub parva enim particula Chriſtus per conſecrationem in eo ſtatu ponitur, qui non eſt connaturalis ſingulis partibus, quæ ad exercendas operationes connaturaliter exigunt, ut ſint extenſæ, & pars extra partem. Denique juxta alios eatenus fit vera deſtructio in ſumptione, quatenus conſumptis ſpeciebus panis & vini ceſſat ibi exiſtere Sacramentaliter Chriſtus. 4. Hæc oblatio fit ſoli Deo, ut iterum patet ex praxi, & ſenſu Eccleſiæ, & ſupra n. 386. ex *S. Aug.* fuit probatum. Hæc omnia aperte docet *Trid.* ſeſſ. 22. C. 1., *Is igitur Deus* & Dominus *noſter, etſi ſemel ſe ipſum in ara Crucis, morte intercedente Deo Patri oblaturus erat, ut æternam illic redemptionem operaretur: quia tamen per mortem Sacerdotium ejus extinguendum non erat, in cœna noviſſima, qua nocte tradebatur, ut dilectæ ſponſæ ſuæ Eccleſiæ*

cleſia viſibile, ſicut hominum natura exigit, relinqueret Sacrificium, quo cruentum illud ſemel in Cruce peragendum, repræſentaretur, ejuſque memoria in finem uſque ſæculi permaneret, atque illius ſalutaris virtus in remiſſionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur, Sacerdotem ſecundum Ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, Corpus & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac ſub earundem ſpecierum Symbolis, Apoſtolis, quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent, tradidit; & eiſdem, eorumque in Sacerdotio ſucceſſoribus, ut offerrent, præcepit, per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem.

392. V. Ex his porro liquet Sacrificium Altaris *primo* contra æquivocationem Novatorum eſſe Sacrificium *reale* realitate hoſtiæ præſentis, non tantum figuræ, imaginis & repræſentationis. *Secundo*, *Verum*, non fictum, neque metaphoricum propter veram, & actualem præſentiam Chriſti. *Tertio*, Proprie dictum ex oblatione proprie dicta, & non tantum propter commemorationem & repræſentationem proprie dictam, neque propter ſolam applicationem meritorum paſſionis Chriſti. Ita *Honoratus Tournely* in Prælect. Theol. de 7. Sacram. Tom. 2. de Euch. q. ult a. 3.

393. VI. Quæſtionem, in quo conſiſtat eſſentia Sacrificii Miſſæ, vide latius explicatam in Theol. Schol.; hic prænotaſſe ſufficiat, in Sacrificio Miſſæ duo principaliter ſpectanda eſſe, ſcil. *rem*, quæ offertur, vel ſacrificatur, & *actionem* ſacrificandi: Res, quæ offertur, eſt ipſe Chriſtus Dominus ſub ſpeciebus panis & vini, ita ut ſpecies non pertineant ad Sacrificium tanquam partes, ſed tanquam conditio, ut Sacrificium reddatur ſenſibile; ſpecies enim non offeruntur Deo in Sacrificium, nec habent rationem victimæ; ergo nec ſpectant ad eſſentiam Sacrificii tanquam partes; ſolus autem *Chriſtus incruente immolatur, qui in ara Crucis ſemel ſe ipſum cruente obtulit*, ut ait *Trid.* Seſſ. 22. C. 2. Ita *Tournely* l. c. a. 3. Juxta Alios, qui ſentiunt cum *Suarez* hic D. 75. ſ. 1. ſpecies panis & vini intrinſece pertinent ad rem oblatam in hoc Sacrificio, quia Chriſtus *Novum inſtituit Paſcha ſe ipſum ab Eccleſia per Sacerdotes ſub ſignis viſibilibus immolandum*, ut ait *Trid.* Seſſ. 22. C. 1. Juxta Eoſdem panis & vinum offeruntur

tur in hoc Sacrificio tanquam materia, ex qua Sacrificium conficitur. Vide *Suar* l. c.

394. Ex parte Miniſtri ſacrificantis ſex potiſſimum actiones diſtinguuntur; e quibus probabilius eſſentia Sacrificii conſiſtit in ſola Conſecratione utriuſque ſpeciei; tum quia hæc actio ſola fit a Sacerdote in perſona Chriſti, dum dicit: *Hoc eſt corpus meum: Hic eſt &c.* Tum quia ſola Conſecratio perfecte repræſentat Sacrificium Crucis, immolat Chriſtum; non ſolum enim eſt actio *productiva*, quatenus Chriſtum ponit & facit eſſe vere & realiter præſentem ſub ſpeciebus vivum, ſed etiam eſt *deſtructiva*, tam myſtice, & quoad ſignificationem, quæ formaliter habetur vi verborum ſeparando corpus a ſanguine, quam moraliter & quaſi phyſice, quatenus Chriſtum vivum ponit mortuo quodam modo, atque ad operandum inepto. Præterea hæc actio exprimitur in ipſa inſtitutione, *Hoc facite in meam commemorationem.* Denique forma, qua ordinatur Sacerdos, ſolam poteſtatem hujus actionis exprimit, ergo. Vide *Boſſuet* in Expoſit. Miſſæ pag. 45. & in Expoſit. doctrinæ Cath. circa Sacrif. p. 149. *Suar.* hic D. 75. ſect. 5.

395. Reliquæ vero actiones non pertinent ad eſſentiam hujus Sacrificii: ac 1. Non oblatio panis ac vini ante Conſecrationem; Nec oblatio Corporis & Sanguinis ſub ſpeciebus, quæ fit poſt Conſecrationem; quia Sacrificium proprie tale ex definitione, & ex uſu Legis Moſaicæ non conſiſtit in nudis verbis, quibus hoſtia offertur, ſed in actione, per quam deſtruitur, & immolatur; atqui utraque oblatio conſiſtit in ſolis verbis, nec deſtruit, aut immutat hoſtiam: ergo. *Confirm* Sacrificium Miſſæ principaliter offertur in perſona Chriſti; verba autem, quibus utraque oblatio conſtat, non dicuntur in perſona Chriſti, ſed Miniſtri, & nomine totius Eccleſiæ; ergo utraque oblatio non eſt ſacrificativa, ſed ceremonialis. 2. Sacrificium non conſiſtit eſſentialiter in ſumptione, ſive in Communione Sacerdotis; quia ſumptio non eſt actio nomine Chriſti facta; præterea ſumptio potius ſignificat ſepulturam quam mortem Chriſti: Adde quod Chriſtus, qui in ultima Cœna ſacrificavit, non legatur ſumpſiſſe Corpus & Sanguinem ſuum. Ita plures contra *Ledeſma.* Item contra *Lugonem* & *Tournely*, juxta quos ſumptio ſaltem partialiter cum Conſecratione conſtituit hoc

Digitized by Google

hoc Sacrificium. 3. Multo minus ſumptio Euchariſtiæ, quatenus ſit a populo, eſt pars Sacrificii; tum quia jam perfectum ſupponitur Sacrificium, quando populo diſtribuitur Euchariſtia; tum quia ſæpe Sacrificium Miſſæ celebratur abſque ulla facta populo diſtributione. Adde, quod tota actio ſacrificandi immediate ſit a Sacerdote; ergo ſumptio populi nequidem partialiter ſpectat ad rationem Sacrificii. 4. Nec fractio & commixtio hujus Sacramenti pertinet ad eſſentiam Sacrificii; quamvis enim Chriſtus panem fregerit; id tamen non fecit ad certum myſterium ſignificandum, ſed ut diſtribueret inter Apoſtolos; neque poſt fractionem miſcuit panem cum vino conſecrato, ſed Diſcipulis mox porrexit ad manducandum. Hinc juxta *S. Th.* 3. P. q. 8. a. 6. ad 6. *horum* (ſcil. mixtionis, vel fractionis) *prætermiſſio non facit imperfectionem Sacrificii;* Hinc ſi caſu eveniret, ut hoſtia conſecrata e manibus Sacerdotis laberetur in calicem, non eſſet frangenda, nec extrahenda e calice, ſed pariter cum ſpeciebus vini ſumenda cum formula: *Corpus & Sanguis D. N. J. C.* &c. ut habet *Miſſale* de Defect. in miniſterio ipſo occurrentibus. §. 10. n. 11. Ergo patet, quod fractio non pertineat ad eſſentiam Miſſæ.

396. VII. Sacrificium hoc Novæ Legis vocatur *Miſſa* a verbo *mittere*: 1. quia Chriſtus eſt Hoſtia a Deo miſſa; 2. quia populus per Sacerdotes ad Deum preces ſuas in ſacrificio mittit; 3. quia in fine Miſſæ, peracto Sacrificio, populus dimittitur dicente Sacerdote vel Diacono: *Ite Miſſa eſt: Tourn.* l. c. a. 1. Porro vox *Miſſa* quidem non reperitur in S. Scriptura, ſufficit tamen, rem hoc nomine ſignificatam ibi contineri; eſtque frequentiſſima hæc vox apud veteres Scriptores, uti apud *S. Greg.* hom. 8. in Nativ. Dom. *S. Ambroſ.* L. 5. ep. 33. ad Sororem, *S. Aug.* ſerm. 91. de tempore &c. Græce vocatur *Liturgia*, quod de ſe ſignificat miniſterium, ſeu officium publicum, ſpecialiter Sacerdotium Chriſti, ut ipſemet *Petrus Mintert* Acatholicus in ſuo Lexico græco-latino interpretatur. Ideoque Græci recte Miſſam vocant Liturgiam: non tantum ſumentes id pro Miniſterio, ſed & ſpecialiter pro Sacrificio ipſo N. L. Sic ad Hebr. 9. v. 21. vaſa Sacrificii græce exprimuntur τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας. Sic Luc. 1. v. 23. dies officii Zachariæ, quibus Sacrificium

Digitized by Google

cium obtulit in templo, vocantur ἡμέραι τῆς λειτεργίας αὐτε̃. Act. 13. *Miniſtrantibus illis Domino*, græce legitur: λειτεργέντων δὲ αὐτῶν τῷ κυρίῳ. Prima pars Liturgiæ ſive Miſſæ, quæ ſe extendit uſque ad Offertorium excluſive, vocatur *Miſſa Catechumenorum*; quia olim catechumeni & pœnitentes ante Offertorium foras mittebantur, remanentibus fidelibus per Baptiſmum & pœnitentiam purgatis; reliqua pars Miſſæ dicebatur *Miſſa fidelium*, qua finita Diaconus dimittebat populum, exceptis Quadrageſimæ diebus, & aliis feriis maxime, quando indictum erat jejunium; tum enim Sacrificium ſero offerebatur, & mox Officium veſpertinum perſolvebatur, ad quod Diaconus aſtantes hortabatur dicens: *Benedicamus Domino.*

§. II.

Principia practica de Sacrificio Miſſæ.

397. Princip. I. Sacerdotem, ut rite offerat, oportet præprimis ſcire, quod Sacrificium Miſſæ ex fine ſuo, in quem offertur, ſit quintuplex: 1. *Latreuticum*, qui eſt cultus latriæ, ſive adorationis Dei tanquam ſupremi Domini perfectiſſimus. 2. *Euchariſticum*, ſive gratiarum actorium pro omnibus beneficiis a Deo acceptis, præſertim pro beneficio Redemptionis per paſſionem & mortem Chriſti; quæ gratiarum actio Deo eſt acceptiſſima, quia pro conceſſis beneficiis eidem offertur hoſtia omnium præſtantiſſima, ſcilicet Chriſtus ipſe. 3. eſt *Impetratorium*, quatenus varia beneficia & bona tum animæ tum corporis a Deo impetrat iis, qui offerunt, & pro quibus offertur. 4. eſt *Propitiatorium*, quia ex opere operato cauſat remiſſionem peccatorum quoad culpam, ſed mediate tantum, quatenus immediate impetrat gratias ad rite pœnitendum neceſſarias. 5. eſt *Satisfactorium*, quia itidem ex opere operato & quidem immediate cauſat vivis & defunctis remiſſionem pœnarum temporalium peccatis remiſſis debitarum per applicationem meritorum Chriſti. Hanc doctrinam ſemper Catholicam ſtabilivit *Trid.* Seſſ. 22. Can. 3.: *Si quis dixerit, Miſſæ Sacrificium tantum eſſe laudis & gratiarum actionis; aut nudam commemorationem Sacrificii in cruce peracti, non autem propitiatorium; vel ſoli prodeſſe ſumenti, neque pro vivis & defun-*

defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere, anathema ſit.

398. Princip. II. Ex dictis fructus Sacrificii, ratione cauſalitatis, ſive ex parte rei cauſatæ, 1. alius eſt *impetratorius*, quatenus vi hujus Sacrificii & offerens, & is, pro quo offertur, accipit dona tum ſupernaturalia tum naturalia diſtincta ab augmento gratiæ. 2. Alius *meritorius* conſiſtens in augmento gratiæ, cujus capaces ſunt ii, qui exiſtunt in ſtatu gratiæ. 3. *Propitiatorius*, quatenus dantur auxilia ad agendam pœnitentiam. 4. *Satisfactorius*, quo ſatisfit pro pœnis temporalibus peccatorum; hic fructus non prodeſt exiſtentibus in peccato mortali, pœna enim non remittitur, niſi remiſſa culpa.

Fructus Sacrificii ratione realitatis, ſive ex parte participantium iterum 1. alius eſt *Generalis*, qui redundat in totam Eccleſiam, & omnes Chriſti fideles tam vivos, quam defunctos. 2. *Specialis*, quem participat ille, pro quo ex intentione Sacerdotis Miſſa offertur. 3. *Specialiſſimus*, qui pertinet ad ipſum Sacerdotem celebrantem. Hinc Sacrificium Miſſæ offertur 1. pro omnibus fidelibus Chriſtianis vivis, ſive juſti ſint, ſive peccatores, ut his proſit ad pœnitentiam, illis ad augmentum juſtitiæ, ut conſtat ex Canone Miſſæ: *Quod tibi offerimus pro Eccleſia Tua ſancta Catholica . . . & omnibus orthodoxis, atque Catholicæ & Apoſtolicæ fidei cultoribus.* Et ratio eſt, quia omnibus poteſt prodeſſe, vel ut propitiatorium, vel ut ſatisfactorium, vel ut impetratorium. Excipe hic *excommunicatos non toleratos*, qui ſcil. per ſententiam Judicis nominatim ac publice ut tales ſunt denuntiati; quia illi ab Eccleſia ſunt ejecti, ejuſque publice ſuffragiis privantur *c. a nobis* 28. de ſentent. excomm. item *c. Sacris*. 38. ibid. Unde *Laym.* juxta communem doctrinam infert ex hac prohibitione Eccleſiæ Sacerdotem peccare graviter, qui pro excommunicato non tolerato Miſſam offert; poteſt tamen Sacerdos indirecte & privatim pro tali orare in *memento vivorum*; imo eatenus publice, in quantum offert Sacrificium pro convertendis omnibus peccatoribus, quia de hoc nulla facta eſt prohibitio, ut ait *Suar.* hic D. 78. Sect. 2. in fine.

2. Juxta *Laym.* L. 5. t. 5. c. 2. n. 9. ex communiore DD. ſententia licite offertur Miſſa pro infidelibus paganis & Judæis per modum deprecationis, ut ad fidem

Chriſtianam convertantur; ut patet ex uſu & praxi Eccleſiæ, quæ ſemper oravit, & Sacrificium obtulit pro tranquillitate publica, pro extirpatione hæreſum, & pro dilatanda & propaganda vera fide, quæ dilatatio fieri nequit, niſi per converſionem infidelium & hæreticorum; & hæc quidem directe tendunt ad bonum publicum Eccleſiæ, indirecte tamen ad converſionem infidelium. *Suar.* l. c. adhuc plus concedit, quod non tantum in genere liceat offerre Miſſam pro infidelium converſione, ſed etiam in particulari pro hac vel illa natione, aut perſona; quamvis conſuetudini Eccleſiæ magis conſentaneum cenſeat, nunquam expreſſe nominare perſonam infidelem, ut ab aliis audiri poſſit, ne ſcandalum ingeratur. In eadem Sect. affirmat *Suareſius*, Miſſam etiam poſſe offerri pro catechumenis fidelibus nondum baptizatis; quamvis enim hi non ſint uniti Eccleſiæ per Baptiſmum, neque in externa facie Eccleſiæ cenſeantur fideles ſive membra Eccleſiæ, ſunt tamen eidem uniti per fidem, ideoque ad Eccleſiam pertinent ſaltem voto ſive deſiderio, ſicut Novitii ad Religionem. *Confirm.* ex *S. Aug.* qui epiſt. 109. ad Vitalem dicit, Sacerdotem ſtantem ad altare orare pro catechumenis, ut illis Deus inſpiret deſiderium regenerationis, unde patet, quod eis poſſit prodeſſe iſta oblatio quoad fructum impetrationis; probabilius autem fructus ſatisfactionis eis non poteſt applicari, quamvis pro iis liceat offerre alia ſuffragia per jejunia, preces, eleemoſynas &c. Quod aliquando catechumenis defunctis denegata fuerint ſuffragia publica, juxta *Henriquez* intelligendum eſt de iis, qui culpa ſua Baptiſmum ſuſcipere neglexerant.

3. Sacrificium Miſſæ recte & ſalubriter offertur pro animabus in purgatorio exiſtentibus ad mitigationem vel plenam pœnarum ſolutionem, non tantum per modum impetrationis, ſed etiam ex opere operato obtinendam. *Ratio* eſt, quia ſunt vera & viva membra Eccleſiæ: ergo etiam capacia fructus Sacrificii ſatisfactorii. Vide *Tridentinum* cit. ſupra n. 397. Idem in eadem Seſſ. 22. c. 2. ita docet: *Quare non ſolum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus, ſed & pro defunctis in Chriſto, nondum in plenum purgatis rite juxta Apoſtolorum traditionem Miſſa offertur. S. Aug.* L. 9. Confeſſ. teſtatur, oblatum eſſe pro matre ſua Monica, ut enixe rogaverat, Sacrificium

pretii

pretii noſtri. De hac perpetua praxi Eccleſiæ idem *S. Aug.* L. de cura pro mortuis C. 1. n. 3. ait: *In Machabæorum libris legimus, oblatum pro mortuis Sacrificium: ſed & ſi nuſquam in Scripturis veteribus omnino legeretur, non parva eſt Eccleſiæ, quæ in hac conſuetudine claret, auctoritas, ubi in precibus Sacerdotis, quæ Domino Deo ad Ejus altare funduntur, locum ſuum habet etiam commendatio mortuorum.* Dixi, *pro animabus in purgatorio exiſtentibus*: reprobis enim ad æterna ſupplicia jamjam damnatis nihil prodeſſe, adeoque nec pro iis offerri poteſt Miſſæ Sacrificium. Denique in quantum Miſſa pertineat ad defunctos, qui jam æterna beatitudine perfruuntur, clare docet *Trid.* Seſſ. 22. c. 3.: *Et quamvis in honorem & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Miſſas Eccleſia celebrare conſueverit; non tamen illis Sacrificium offerri decet, ſed Deo ſoli, qui illos coronavit; unde nec Sacerdos dicere ſolet: offero tibi Sacrificium Petre, vel Paule; ſed Deo de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat, ut ipſi pro nobis intercedere dignentur in cælis, quorum memoriam facimus in terris.* Ib. Canon quintus ita habet: *Si quis dixerit, impoſturam eſſe Miſſas celebrare in honorem Sanctorum, & pro illorum interceſſione apud Deum obtinenda, ſicut Eccleſia intendit, anathema ſit.* Si quæras, quomodo Miſſa poſſit offerri pro Sanctis? ℞. Poteſt offerri ut eſt Sacrificium Euchariſticum ſive in gratiarum actionem pro collatis gratiis in hac vita, & pro collata illis gloria in cælo, imo etiam ut eſt Impetratorium alicujus gloriæ accidentalis, ideo Eccleſia jubet orare in Sacro: *ut illis profit ad honorem.*

Ex hoc principio pro praxi obſervet Sacerdos, quod ad hoc ut effectus Sacrificii ſpecialiter obtineatur, debeat fructum, qui ex opere operato reſpondet Sacrificio, quatenus offertur in perſona Chriſti, applicare vel ſibi vel alteri capaci per intentionem ſaltem ante vel in ipſa Conſecratione, ut ait *Laym.* l. c. num. 12. alias ſi vel nulli, vel incapaci, vel non indigenti applicetur, fructus Sacrificii remanet in theſauro Eccleſiæ, juxta communiorem; vel juxta alios, cedit in tali caſu ipſi celebranti, & iis, pro quibus ſæpius ſolet offerre: quia hanc intentionem quilibet tunc habere cenſetur. *Ratio primi* eſt; quia, cum hoc Sacrificium primario inſtitutum ſit pro bono communi, & ſecundum ſe ſit indifferens, debet ad hoc, ut ſpecialiter uni

præ altero proſit, determinari ab ipſo ſacrificante; poteſtas enim applicandi fundatur in poteſtate ſacrificandi, cum Sacerdos ex vi ordinationis ſuæ conſtituatur Miniſter ac Diſpenſator donorum Dei. *Ratio ſecundi* eſt: quia Sacerdos diſpenſat fructum Sacrificii ex opere operato, quatenus ſuſtinet perſonam Chriſti, quod accidit in Conſecratione; ergo tunc debet habere intentionem applicandi vel actualem, vel virtualem, vel habitualem, quæ ſufficit præciſe pro applicatione ex dictis n. 53. *Conf.* ex eo, quod non ſit in noſtra poteſtate Miniſtri effectum velle ſuſpendere, & poſtea alicui applicare.

399. *Princip. III.* Licitum eſt Sacerdoti, accipere pecuniam vel honorarium pro celebratione Miſſæ, non quidem ut pretium Sacrificii, quia hoc eſt quid mere ſpirituale; ſed ut juſtum ſtipendium ad ſui ſuſtentationem. Conſtat ex recepto uſu Eccleſiæ, quæ ſicut in fide, ita & in doctrina morum, ad quam pertinet hic uſus, eſt infallibilis. Æquitas patet ex Scriptura, *dignus enim eſt operarius mercede ſua* Luc. 10. v. 7. & 1. Cor. 9. v. 13.: *Neſcitis, quoniam qui in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edunt, & qui altari deſerviunt, cum altari participant.* Dixi, *juſtum ſtipendium*: quamvis enim accipere liceat, quantum liberaliter offertur; non tamen licet exigere, niſi quod juſtum eſt. Illud autem cenſetur juſtum, quod vel Epiſcopi lege, vel loci conſuetudine ex piorum ac prudentum virorum judicio determinatum ac taxatum eſt. Hic locorum paſſim datur capitellum. Varias inhibitiones contra injuſta ſtipendia vide in reſol. caſ. §. ſeq.

400. *Princip. IV.* Præter ea, quæ ad valide, & licite ſacrificandum requiruntur in Sacerdote, de quibus egimus n. 266. præſertim præter jejunium naturale, & ſtatum gratiæ, ſequentia de tempore, loco, aliiſque ad Miſſam requiſitis accurate obſervanda ſunt. *De tempore* celebrandi: 1. Tenetur Sacerdos ſaltem aliquoties per annum celebrare; hinc in c. *dolentes*, 9. de celebratione Miſſarum inter peccata Sacerdotum *Innoc. III* recenſet, quod vix quater in anno Miſſam celebrent, addens: *hæc igitur & ſimilia ſub pœna ſuſpenſionis penitus inhibemus. Trid.* ſeſſ. 23. C. 14. de Reform. ita ſtatuit: *Curet Epiſcopus, ut ii*, ſcil. Sacerdotes, *ſaltem diebus dominicis & feſtis ſolemnibus, ſi autem curam habuerint, tam frequenter, ut ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas*

Digitized by Google

Miſſas celebrent. Ideo Sacerdos Curatus tenetur vel per ſe vel per alium celebrare illis diebus, quibus ſui Parochiani ex præcepto Eccleſiæ tenentur Miſſam audire: ut patet ex verbis *Trid.* cit. & ex ipſa ratione ſuſceptæ curæ; alias enim populus non poſſet implere præceptum audiendi Miſſam. Ita *Reiffenſt.* in Theol. mor. T. 14. de Sacram. Diſt. 5. q. 8. n. 83. cum Communi.

401. 2. Juxta *Miſſale Rom.* de defect. in miniſterio ipſo occurrentibus, & Conſtitutionem *Pii V.* quæ incipit: *Sanctiſſimus*, tempus debitum celebrandi eſt ab aurora uſque ad meridiem de jure communi; adeoque ordinarie non licet celebrare ante auroram, per quam intelligitur crepuſculum, quod cenſetur incipere ſeſqui hora, antequam ſol ſupra horizontem appareat; nec ordinarie licet inchoare Miſſam poſt meridiem, per quem communiter intelligitur hora diei duodecima ſaltem in noſtris regionibus. Dixi *de jure communi*: nam licitum eſt 1. in nocte Nativitatis Chriſti celebrare Miſſam. Specialiter autem prohibitum eſt *a Congreg. Rit.* an. 1702. 8. Decemb. tres legere: verba prohibitionis ſic habent: *Non licet in media nocte Nativitatis Domini celebrare ſucceſſive alias duas, & in eis communionem ſacram exhibere.* 2. Licet ante auroram vel poſt meridiem celebrare cum licentia Epiſcopi. 3. Ex privilegio ſtabili a Papa conceſſo, quale conceſſit *Paulus III.* in Bulla: *Cum inter,* & *Greg. XIII.* in Bulla: *Quanta in vinea Domini,* Presbyteris Societatis JEſu, ut Miſſas hora ante auroram, & infra horam poſt meridiem itineris, vel alterius legitimi impedimenti cauſa de Præpoſiti Generalis, vel cujuſvis alterius ab eo deputati licentia celebrare valeant. 4. Ex conſuetudine, vi cujus in multis locis mane hora quarta etiam tempore hyemali licite celebratur Miſſa pro operariis, itinerantibus, & aliis; hinc etiam ſatisfacit præcepto, qui die feſto tali Sacro intereſt. Pariter ſaltem una hora poſt meridiem, propter publicam concionem ultra horam duodecimam productam, licet Miſſam privatam inchoare: item propter adventum Principis, qui Miſſam a Sacerdote jejuno deſiderat; ſimiliter propter funus Principis: item ſi Sacerdos die feſto ratione itineris impeditus fuerit: quinimo, ut ait *Laym.* t. c. C. 4. n. 4. ex quacunque juſta cauſa poterit Miſſa uno vel altero quadrante ante auroram, vel poſt duodeci-

decimam inchoari; quia determinatio temporis hic non mathematice, ſed moraliter accipienda eſt; qualis cauſa jejuno adhuc Sacerdoti præcipue eſt, ſi dandum ſit Viaticum moribundo, nec adſit Hoſtia conſecrata.

402. 3. Per ſe loquendo, & ſecluſa ſpeciali prohibitione Eccleſiæ licitum eſt Sacerdoti quotidie ſemel celebrare, modo moralem diligentiam adhibeat, ut quotidie digne ad altare accedat. *Probatur* ex conſuetudine Eccleſiæ, quam in antiquiſſimis Patribus legimus. *S. Greg. M.* homil. 37. in Evang. de S. Caſſio Epiſc. Narnienſi ita memorat: *Cui mos erat, quotidianas Deo Hoſtias offerre, ita ut pene nullus dies vitæ ejus abſcederet, quo non omnipotenti Deo Hoſtiam placationis offerret.* Plura refert *Suar.* hic D. 80. ſect. 2. Dixi 1. *per ſe loquendo:* niſi ſcil. obſtet indignitas Sacerdotis certo cognita. Dixi 2. *ſecluſa prohibitione.* Sic prohibitum eſt Miſſam legere Feria ſexta hebdomadis ſanctæ, quod ex antiquiſſima traditione teſtatur *Innoc. I.* Ep. 1. ad Decentium C. 4. & refertur in c. *Sabbato*, Diſt. 3. de Conſecr. Hæc prohibitio ſe quidem non extendit ad Feriam quintam ejuſdem hebdomadis; ubi tamen pia conſuetudo viget, ut Sacerdotes e manu ſui Superioris in ſolemni Miſſa S. Euchariſtiam ſumant, ibi inſiſtendum eſt huic conſuetudini, ita ut ſine Superioris licentia privatam Miſſam celebrari non oporteat; innititur hæc ſolemnis devotio exemplo Apoſtolorum, qui in ultima cœna S. Euchariſtiam de manu Domini ſumpſerunt. Similiter in Sabbato Sancto præter Miſſam ſolemnem aliæ Miſſæ in eadem Eccleſia celebrandæ non ſunt; quia id fieret contra receptam Eccleſiæ conſuetudinem. Dixi 3. *quotidie ſemel*: ut clare innuit *Innoc. III.* relatus in c. *conſuluiſti* 3. de Celebrat. Miſſæ: *Reſpondemus, quod excepto die Nativitatis Dominicæ, & niſi cauſa neceſſitatis ſuadeat, ſufficit Sacerdoti ſemel in die unam Miſſam ſolummodo celebrare.* Quod autem τὸ *ſufficit* vim præcepti obtineat, ſatis confirmatur à conſuetudine Eccleſiæ. Rationem hujus præcepti duplicem aſſignat *S. Th.* Q. 83. a. 2. ad 5. *tum quia Chriſtus ſemel paſſus eſt, & redemit mundum;* tum quia ſpectata fragilitate humana vix homo ad unum Sacrificium ſe digne præparare poteſt, & ideo *felix eſt, qui unam Miſſam digne celebrare poteſt,* ut habetur in c. *ſufficit.* de Conſecrat. Diſt. 1.

Digitized by Google

403. *Princip. V. De loco Sacrificii.* Jure communi & ordinario non licet ſub gravi peccato Miſſam, celebrare, niſi in loco ab Epiſcopo conſecrato, vel ſaltem ab ipſo, aut de ejus licentia a Presbytero benedicto, & non violato, nec execrato, nec interdicto. *Primum* conſtat ex c. 15. de Conſecrat. Diſt. 1. *Nullus Presbyter Miſſas celebrare præſumat, niſi in ſacratis ab Epiſcopo locis.* Ab hac regula communi exceptiones quædam communiter hodie receptæ ſunt: 1. quidem celebrare licet in caſtris pro exercitu: 2. in littore maris, item in navi pro navigantibus, modo abſit periculum irreverentiæ ex vehementia venti, tempeſtate, aut jactatione navis: 3. in privato Oratorio ad id ſpecialiter deſtinato, & cum licentia Ordinarii ad id deputato. Celebrari autem debet Miſſa ſuper Altare lapideum, & ab Epiſcopo conſecratum; ſi vero conſecratum non ſit, debet inſeri arula lapidea, vulgo *altare portatile* lapideum, & ab Epiſcopo conſecratum, idque tam amplum, ut Hoſtiam & majorem partem Calicis capiat. Altare debet eſſe opertum tribus mappis ſive tobaleis mundis, ab Epiſcopo vel alio habente poteſtatem benedictis, ſuperiore ſaltem oblonga, quæ uſque ad terram pertingat, duabus aliis brevioribus, vel una duplicata, quibus recte ſupponitur linteum ceratum. Super altare collocanda eſt Crux in medio (& quidem non tantum nuda, ſed cum imagine crucifixi, etiam quando eſt expoſitum Ss. Sacramentum) ad utrumque latus candelabra ſaltem duo cum candelis accenſis. Vide Conſtit. SS. D. N. Bened. XIV. editam Anno 1746. 16. Julii, quæ incipit: *Accepimus.* Tom. II. Ejuſd. Bull. p. 123.

404. *Princip. VI.* Præterea abſolute requiritur Calix cum patena vel ex auro, vel argento, vel ſi paupertas non permittat, ex ſtanno quoad cuppam, ab Epiſcopo conſecratus.

De hiſce Vaſis ſacris olim *Bonifacius* Martyr & Epiſcopus interrogatus, ſi liceret in vaſculis ligneis Sacramenta conficere; reſpondit: *Quondam Sacerdotes aurei ligneis Calicibus utebantur; nunc e contrario lignei Sacerdotes aureis utuntur calicibus.* Vide c. *Vaſa* 44. Diſt. 1. de conſecrat. & ſequenti c. 45. ſtatuitur: *Ut Calix Domini cum patena, ſi non ex auro, omnino ex argento fiat. Siquis autem tam pauper eſt, ſaltem vel ſtanneum adhibeat. De ære aut orichalco non fiat calix, quia ob*

vini

vini virtutem æruginem parit, quæ vomitum provocat. Nullus autem in ligneo, aut vitreo calice præſumat Miſſam cantare. Ratio hujus redditur in fine c. *vaſa.* mox cit. *Ne decus Matris Eccleſiæ imminuatur, ſed magis cumuletur, & amplificetur.* Miſſale de ritu ſervando in Celebrat. Miſſæ n. 1. de Calice ita habet: *Qui debet eſſe vel aureus, vel argenteus, aut ſaltem habere cuppam argenteam intus inauratam, & ſimul cum patena itidem inaurata, ab Epiſcopo conſecratus.* Idem de defectibus in ipſo miniſterio occurrentibus §. 10. n. 1. de Calice innuit: *Cujus cuppa debet eſſe aurea, vel argentea, vel ſtannea, non ærea, vel vitrea*, nec ex ligno, lapide, ferro &c. Juxta *Fagundez* de 1. præcepto Eccleſ. L. 3. C. 21. n. 10. cogente magna paupertate licet adhibere Calicem ex ære vel orichalco, aut metallo, ita tamen, ut cuppa ſit inaurata, quia ſic evitatur periculum contrahendæ æruginis. Porro Calix conſtat tribus partibus, ſcil. *cuppa*, *nodo*, & *pede*. Super cuppam ſive os Calicis ponitur *Purificatorium* mundum, & ſuper illud *patena* cum *hoſtia* integra, quæ leviter debet extergi a fragmentis, quando opus eſt; hæc tegitur parva *palla* linea, tum *velo* ſerico; cui imponitur *burſa*, coloris paramentorum, intus habens *corporale* complicatum, quod ex lino tantum eſſe debet, nec ſerico, vel auro in medio intextum, ſed totum album, & ab Epiſcopo, vel alio habente facultatem, ſimul cum palla benedictum. Ita *Miſſale* l. c. Defectus pallæ ſuppleri poteſt per corporale aliud, aut ſi eodem retro calicem extenſo in tali neceſſitate poſſit tegi calix: Purificatorium probabiliter non debet neceſſario eſſe benedictum, præſertim cum ſpecialis de eo benedictio non exiſtat in Ritualibus. *Suarez* contra *Laym.* Nec velum, quo veſtitur calix, nec burſa, in qua reconditur corporale, ſolet benedici. Purificatorium, palla linea, & corporale, antequam tradantur laicis ad accuratiorem lotionem, lavari prius debent a Sacerdote aut Diacono. Vide plura apud *P. Gobat.*

405. Veſtes Sacerdotales triplicem habent ſignificationem, *Tropologicam*, ſive moralem, quæ refertur ad formationem morum, & vitæ: *Allegoricam*, quæ exprimit aliquod ſacrum myſterium: & *Anagogicam*, quæ refertur ad ea quæ ſunt æternæ felicitatis. Ita *Sennyei* in Examine Ordin. p. 4. C. 1. n. 48. *Prima* veſtis eſt *Amictus*, ſive humerale, in vetuſtis libris liturgicis

turgicis vocatur *Anaboladium.* De hoc Amalarius L. 2. de Eccleſ. Officiis c. 18. ait: *Amictus eſt primum veſtimentum noſtrum, quo collum undique cingimus.* De iis, qui amictum ſericis, aureiſque fimbris ornant, ait Cardin. *Bona* Rer. Liturg. L. 1. C. 24. n. 3. recentem hanc eſſe conſuetudinem, & ſacræ antiquitati prorſus incognitam. Tropologice Amictus ſignificat fiduciam in Deum, qua Sacerdos debet accedere ad hoc Sacrificium, quæ ſpes eſt galea ſalutis; id quod exprimitur in oratione, quam Sacerdos recitat, humerale induendo, *Impone Domine capiti meo galeam ſalutis, ad expugnandos diabolicos incurſus.* Allegorice denotat linteum, quo facies Chriſti velata fuit: Anagogice latibulum capitis h. e. Divinitatis in Chriſto.

Secunda Veſtis eſt *Alba* (alias etiam appellatur Camiſia, Camiſus, Camiſile, apud Græcos Poderis a podas, quia eſt veſtis demiſſa ad pedes) de hac in Ordine Romano fit mentio his verbis: *lineam dalmaticam, quam dicimus Albam.* Hujus etiam mentio fit in Synodo Carthaginenſi ſub finem ſæculi IV. habita. Hæc veſtis 1. debet eſſe linea, non lanea, 2. albi coloris, unde & nomen trahit. Tropologice ſignificat colore ſuo munditiam mentis & corporis cum ſplendore virtutum: longitudine vero ſignificat boni operis perſeverantiam: Anagogice veſtem candidam, qua Chriſtus indutus fuit illuſus: Allegorice Reſurrectionis gloriam, & novitatem ac puritatem vitæ in Chriſto. Significationi congruit oratio Sacerdotis: *Dealba me Domine & munda cor meum, ut in Sanguine Agni dealbatus gaudiis perfruar ſempiternis.*

Tertia eſt Cingulum: de hoc *S. Hier.* Ep. 128. ad Fabiolam ſcribit: *Tertium genus eſt veſtimenti, quod illi appellant Abner, nos Cingulum, vel Baltheum, vel Zonam poſſumus dicere.* Tropologice ſignificat continentiam & caſtitatem, convenienter orationi Sacerdotis: *Præcinge me, Domine, cingulo puritatis, & extingue in lumbis meis humorem libidinis, ut maneat in me virtus continentiæ, & caſtitatis.* Allegorice funes, queis Chriſti manu ligatæ ſunt; Anagogice, Charitatem Chriſti, cujus extremitates duæ ſunt, *fecit, & docuit.*

Quarta Veſtis eſt *Manipulus* (ex etymologia, ornamentum manus) ſubſtitutus eſt (juxta Card. *Bona* ſæculo decimo, juxta *Meratum* vero longe antea) loco mappulæ, vel ſudarioli, quod primis ſæculis Sacerdotes

dotes ad ſiniſtrum brachium habebant tergendo ſudori, & devotis lacrymis; unde eo tempore manipulus inſtrumentum erat ipſa neceſſitate introductum, poſtea inter veſtimenta ſacra locum obtinuit, ut ait *Emin. Card. Proſper de Lambertinis* in Comment. de Sacrif. Miſſæ. Tropologice denotat compunctionem cordis, quia quaſi ſudarium geſtatur ad abſtergendas lacrymas, ut colligitur ex Oratione: *Merear, Domine, portare manipulum fletus, & doloris, ut cum exultatione recipiam mercedem laboris.* Allegorice ſignificat funem, quo Chriſtus captus eſt: Anagogice in læva beatitudinem Chriſti, qui viator, & comprehenſor erat.

Quinta Veſtis eſt *Stola:* de hac Rabanus Maurus L. 1. C. 19. ait: *Quintum eſt, quod Orarium dicitur, licet hoc quidam Stolam vocent.* Tropologice ſignificat obedientiæ Chriſtianæ jugum ſuave per patientiam & animi fortitudinem. Allegorice ligaturam ad columnam: Anagogice ſtolam gloriæ, quam Chriſtus per obedientiam ſuam nobis reddidit; unde Sacerdos eam induens dicit: *Redde mihi, Domine, ſtolam immortalitatis, quam perdidi in prævaricatione primi parentis, & quamvis indignus accedo ad tuum ſacrum myſterium, merear tamen gaudium ſempiternum.* Eſt etiam ſtola ſignum juriſdictionis, & oneris, quo premuntur humeri Paſtoris; Sacerdotibus enim ex utroque humero, Diaconis ex ſiniſtro dependet.

Sexta denique eſt *Caſula*, ſive Planeta græce, quæ totum Sacerdotis corpus tegit, quaſi minor caſa, ut ait *Iſidorus*, L. 19. C. 24. olim enim caſula Sacerdotem a collo uſque ad pedes tegebat, & brachia involvebat. Tropologice caſula ex omni parte rotunda & aperta denotat charitatem, quæ ſupereminet omnibus virtutibus: Allegorice veſtem purpuream, qua Chriſtus indutus fuit in domo Pilati: Anagogice promiſſam gratiam & gloriam æternam iis, qui portant ſuave jugum Chriſti, ut indicat oratio Sacerdotis: *Domine, qui dixiſti, jugum meum ſuave eſt, & onus meum leve, fac, ut iſtud portare ſic valeam, quod conſequar tuam gratiam.* Juxta alios indicat veſtem myſticam Chriſti, ſive Eccleſiam univerſalem, ita ut pars poſterior denotet Eccleſiam veteris, anterior vero novi Teſtamenti. Plura vide apud *Innoc. III.* L. 1. de hoc myſter. *Suar.* hic D. 82. S. 2. Ratio, cur in hoc Sacrificio tot Ceremoniæ, veſtes, aliaque id genus

Digitized by Google

nus multa adhibeantur, juxta *Trid.* ſeſſ. 22. C. 5., deducitur *ex Apoſtolica Diſciplina & Traditione, quo & Majeſtas tanti Sacrificii commendaretur, & mentes fidelium per hæc viſibilia religionis, & pietatis ſigna, ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc Sacrificio latent, contemplationem excitarentur.* Hinc ibid. Can. 7. ita ſtatuit: *Si quis dixerit, Ceremonias, veſtes, & externa ſigna, quibus in Miſſarum celebratione Eccleſia Catholica utitur, irritabula impietatis eſſe magis, quam officia pietatis, anathema ſit.* Accedit, quod, ſicut maxime conveniens eſt, ut Reges, & Magiſtratus in publicis actionibus non vulgari, ſed auguſtiore utantur veſtitu, ita deceat, ut in hac Sanctiſſima actione Sacerdos peculiari, & auguſtiore habitu incedat tum ob reverentiam myſterii, tum ob Paſſionem Chriſti apte repræſentandam, tum ad ſui ipſius commonitionem.

406. Denique oportet has veſtes eſſe integras, mundas, & benedictas ab Epiſcopo, vel ab alio Sacerdote habente privilegium, quali gaudent Abbates, teſte *Bonacina*, item Ordinum Mendicantium Superiores, ut ait *Buſemb.* cum *Tamburino:* eodem gaudent Rectores Collegiorum, & Præpoſiti Domorum S. J., ita ut poſſint benedicere Corporalia, veſtimenta, cæteraque ornamenta Eccleſiæ ſuæ. Vide Compend. Privil. S. J. V. *beneditere* §. 3. *Dixi, Eccleſiæ ſuæ;* pertinentia enim ad externorum uſum, ſive ad Eccleſiam non ſuam, probabilius non poſſunt benedicere, niſi neceſſitas urgeat, & Prælati diſtent, & ſine illorum offenſione. Vide etiam Bullam *Pauli III.* quæ incipit: *Licet debitum.* Dixi etiam, *oportet has veſtes eſſe integras, & mundas:* quod idem dicendum de Calice, Patena, Corporali, & Purificatorio: hinc juxta plures, ut ait *Laym.* L. 5. T. 5. C. 6. n. 15., peccat graviter, qui in veſtibus, aut vaſis valde immundis celebrat.

407. *Princip. VII.* Denique Celebrans debet ſervare Rubricas, & quidem ſub gravi peccato illas, quæ ſunt *præceptivæ* circa quid notabile, quod vel concernit valorem, vel integritatem Sacrificii, v. g. circa panem triticeum, mixtionem aquæ &c. oportet etiam obſervari eas, quæ tantum ſunt *directivæ*, quamvis non obligent ſub gravi peccato, ſi abſit contemptus. Præterea in Miſſa adhibendus eſt ſub gravi obligatione Miniſter ſaltem unus, qui nomine totius populi reſpondeat celebranti, aquam & vinum porrigat &c. &

hic debet eſſe mas, non fœmina, ut conſtat ex c. *inhibendum* 1. de cohabitat. Cleric. & mul. Ex Conc. Mogunt. *Suar. Sylv. Palud. Sotus* & alii, ſatius eſſe arbitrantur, in gravi neceſſitate celebrare ſine miniſtro, quam cum fœmina. Addit tamen *Laym.* l. c. n. 13., non obſtare, quominus fœminæ præſertim Moniales ex loco remoto ſacrificanti reſpondeant tantum. Præterea juxta *Bonac.* D. 4. q. ult. a. 9. n. 29. *Pitigianum, Graſſium* & alios requiritur *Miſſale*, ita ut celebrans ſine libro, qui nequidem contineat Canonem, *per ſe* loquendo, peccet graviter; quia ſe exponit periculo errandi graviter. Dixi, *per ſe*, juxta *Ledeſma* enim, *Laym.* & alios contra *Tann.*, licitum eſt ei in gravi neceſſitate celebrare ſine libro, qui moraliter certus eſt, ſe non erraturum. Idem concedit *La Croix* l. c. n. 364. de Sacerdote, qui viſu caret ad legendum, ſi poſſit tamen adhuc videre hoſtiam, & calicem, nec ſit periculum amittendi particulas, aut irreverenter tractandi Sacramentum. Juxta *Tamb.* & *Gob.* hic n. 304. ſatis eſt in neceſſitate, ſi Sacerdos aliquam miſſam in charta deſcriptam ante ſe habeat. Denique Sacerdos ſæpe legat Rubricas generales Miſſalis, ritus ſervandos, & quæ præſcribuntur ibidem de defectibus in Celebratione Miſſæ occurrentibus: præſertim autem Decretum *Tridentini* de obſervandis & evitandis in Celebr. Miſſ. Seſſ. 22.

§. III.

Reſolvuntur Caſus.

Casus I.

De Oblatione, & Fructu Sacrificii Miſſæ.

Hedwigis pia Matrona quotidie pro filio ſuo nuper in duello occiſo plura Sacra audit, & quot hebdomadis aliqua Sacra legi curat ex voto; poſtea experitur, Sacerdotem, cui ſtipendium pro Miſſis dederat, laborare fama; dehinc multum angitur, an voto ſatisfecerit, & an defunctus quidquam fructus ex Miſſis ab eo Sacerdote lectis perceperit.

408. *Q. I.* An Sacerdos impius, hæreticus, aut excommunicatus poſſit valide Miſſam celebrare? ℟. *Affirmative. Ratio* eſt, quia Conſecratio, & oblatio eſt actus Ordinis, non Juriſdictionis; ergo, ſicut nec per pecca-

peccatum, nec per cenſuram, nec per degradationem poteſt tolli character Ordinis, ſed tantum Jurisdictionis; ita nec per illa poteſt tolli poteſtas conſecrandi, & offerendi. Plura vide ſupra n. 54. & 265. Unde reſolves, quod Hedvvigis ſatisfecerit voto, quod defunctus potuerit percipere fructum ex Sacrificiis, etſi fuerint oblata a Sacerdote impio. Hedvvigis tamen peccaſſet, ſi antecedenter ſciviſſet, Sacerdotem in ſtatu peccati eſſe ſacrificaturum, & tamen ab eo petiiſſet legi Sacrum; quia ſic fuiſſet cooperata peccato alieno. Vide dicta n. 88. & *Trid. Seſſ.* 23. C. 4.

409. *Q. II.* An Sacrum ab impio Sacerdote lectum minus habeat efficaciæ, quam lectum a pio? ℟. Non habet minorem vim ex opere operato, ſed tantum ex opere operantis. *Ratio primi* eſt; quia effectus Sacrificii tanquam ex opere operato proveniens eſt ab actione ſacrificandi prout eſt actio Chriſti, tanquam principaliter offerentis, adeoque, a quocunque offeratur, manet ſemper eadem actio, eademque hoſtia ſemper munda, & grata Deo. *Suar.* hic D. 79. ſect. 8. *Ratio ſecundi*: quia effectus Sacrificii tanquam ex opere operantis proveniens dependet a Sacrificio, prout offertur a Sacerdote tanquam a perſona privata, & ſuo, non Chriſti nomine orante (uti fieri ſolet in *Memento* Vivorum, & Defunctorum) ergo ſicut preces amici plus habent valoris, quam inimici; ita talis oblatio a Sacerdote impio facta hoc ſenſu vim minorem habet, quam facta a digno, & rite diſpoſito. Ita *Comm.*

410. *Q. III.* An ii, qui ſpecialiter cooperantur ad Miſſam, etiam dici poſſint offerre Sacrificium; & an fructum poſſint applicare alteri? ℟. ad *primum.* Fideles, qui ſpecialiter cooperantur ad Sacrificium miſſæ vel *phyſice*, ut Miniſtrantes, vel *moraliter*, ut adſtantes, aut pro Sacro ſtipendium dantes Sacerdoti, recte dicuntur offerre Sacrificium *mediate*, h. e. mediante Sacerdote offerente; ut patet ex verbis Miſſæ: *Offerimus tibi &c. Hanc igitur Oblationem ſervitutis noſtræ, ſed & cunctæ familiæ tuæ &c. & omnium circumſtantium ... pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt.* Duplici autem modo fideles poſſunt dici offerre, inprimis *generaliter*, prout omnes fideles ſunt membra Eccleſiæ, cujus miniſtrum & legatum publicum agit Sacerdos: hoc ſenſu *Innoc. III.* L. 3. de Myſter. Miſſ. C. 3. ait: *Non ſolum offerunt Sacerdotes, ſed etiam uni-*

verſi fideles; *nam quod ſpecialiter adimpletur miniſterio Sacerdotis, hoc univerſaliter agitur voto fidelium.* Deinde dicuntur ſpecialiter offerre illi fideles, qui modis prædictis cooperantur ad Sacrificium. Dixi ſupra, *quod adſtantes etiam offerant*, intellige de iis, qui non tantum materialiter interſunt Sacro, ſed moraliter, h. e. cum religioſa aſſiſtentia, attentione, ac devotione, hi enim cum velint ſua actione colere Deum, hoc ipſo implicite cum Sacerdote volunt offerre Sacrificium ad cultum Dei, intenduntque finem, & fructum Miſſæ, quamvis de hoc expreſſe non cogitent. *Suar.* hic D. 79. ſect. 8. *Laym.* L. 5. T. 4. C. 2. n. 17. & 18.

411. ℞. ad 2. Ejuſmodi cooperantes ad Sacrificium etiam poſſunt fructum applicare alteri. *Ratio* eſt: quia hoc Sacrificium de ſe eſt applicabile alteri ab offerente; ergo quicunque illud Deo offert, poteſt offerre pro altero. *Confirmatur* ex quotidiana praxi Fidelium.

412. Q. *IV*. An valide, & licite fuerint oblata Sacrificia pro occiſo in duello? ℞. ad primum: valide fuerunt oblata, ita ut occiſus, niſi in peccato gravi deceſſerit, factus fuerit particeps valoris principalioris ex meritis Chriſti, cujus perſonam gerit Sacerdos. Sic juxta communiorem apud *Laym.* l. c. C. 2. n. 7. valide offertur Miſſa etiam pro excommunicato vitando; quia ea, quæ pure pendent ab inſtitutione Chriſti, ſuntque immediatus actus Ordinis, non poſſunt ab Eccleſia impediri, quominus valide fiant; atqui valor Sacrificii pure pendet ab inſtitutione Chriſti, & ejus applicatio eſt immediatus actus Ordinis: ſic Eccleſia non poteſt unquam impedire, ne Sacerdos valide conficiat Sacramentum Euchariſtiæ; quamvis hoc illi prohibere poſſit; ergo nec poteſt impedire, ne Sacrificium nomine Chriſti valide offeratur, quamvis actu prohibeat, ne pro excommunicatis non toleratis offeratur. Ideoque Sacerdos peccaret graviter, qui directe offerret Sacrificium pro excommunicato vitando; quia ageret contra gravem prohibitionem Eccleſiæ. *La Croix* L. 6. p. 2. n. 32.

413. Quid? ſi conſtet Excommunicatum vitandum obiiſſe contritum? ℞. Nondum licet pro illo directe offerre Sacrum; quia licet ſit contritus, non tamen eſt ab excommunicatione abſolutus. Vide c. *a nobis.* de Sent. 28. Excomm. ſupra cit. Dixi, *non licet directe* &c. h. e. quatenus Sacerdos eſt Miniſter Eccleſiæ, ei non licet

ſicet pro illo ſacrificare, nec orare Collectas, ſive orationes illas, quæ nomine Eccleſiæ ſub Sacro recitantur; *indirecte* autem poteſt Sacerdos pro tali offerre: quatenus offert pro peccatoribus, imo tanquam perſona privata poteſt illius meminiſſe in *Memento.*

414. ℟. ad ſecundum cum *Sporer* T. 5. in quintum præcept. Decal. C. 2. n. 213. & Janſen. P. 2. caſ. 93. n. 3. Probabile eſt, quod licite offeratur Sacrum pro occiſo in duello, modo non conſtet, eum in mortali obiiſſe; quia licet mortuus fuerit excommunicatus, non tamen fuit denuntiatus tanquam vitandus, ſoli autem excommunicati denuntiati, & non tolerati, aut notorii percuſſores Clericorum, & ut tales mortui privantur ſuffragiis Eccleſiæ, & orationibus in Miſſa. Ergo. Vide *Navar.* & *Dianam* P. 5. T. 4. Reſol. 192. Confirmat hoc *La Croix* L. 6. p. 2. n. 34. cum pluribus contra *Sot. Avil. Suar. Vaſq. Bonac. Azor*, & alios. Quod in *extrav. Martini V.* in Conc. Conſtant. *ad evitanda*, concedatur communicatio cum excommunicatis toleratis etiam in ſacris & divinis. *Nec obſtat*, quod tales ſint vere præciſi ab Eccleſia: propter hoc enim excommunicati non vitandi, quantum eſt de ſe, debent quidem abſtinere a communicatione cum cæteris, & emanere e Miſſa, nec poſſunt petere Miſſas, vel ſuffragia communia: non tamen aliis ideo illicitum eſt cum illis agere, ut conſtat ex cit. Extrav. *Martini V.* neque Eccleſia ex parte ſua eſt ab illis præciſa; ergo licite pro illis applicat Sacrificia. In praxi tamen ſolennes Miſſæ pro ejuſmodi Defunctis non ſolent offerri.

415. Pro reliquis de fructu & applicatione Sacrificii obſerva I. An & quomodo Sacrificium Miſſæ ſit valoris infiniti, in Theologia Scholaſtica varie in utramque partem defenditur. Nobis pro praxi breviter ſufficiat noſſe, quod valor Miſſæ conſideratus ſecundum ſubſtantiam, & ſufficientiam ex parte rei oblatæ, ac principalis offerentis ſit infinitus; ſic enim idem eſt cum ſacrificio crucis, ſola offerendi ratione diverſa: atqui Sacrificium Crucis valore, ac pretio eſt infinitum: ergo etiam Sacrificium Miſſæ; ideoque juxta *La Croix* l. c. n. 47. reſpectu duorum primorum effectuum, qui ſunt Dei complacentia, & ſolutio gratiarum cauſat in actu ſecundo ſimpliciter infinite; quia Deus actu infinite ſibi complacet in re oblata, & principali offerente, item in Miſſa pro gratiis redditur bonum actu infinitum.

Digitized by Google

Si vero valor conſideretur ex parte efficaciæ, & effectuum aliorum, qui ſunt remiſſio peccatorum, & impetratio donorum, item ex parte modi, quo applicatur, eſt finitus, cauſatque ſimpliciter finite. Alii brevius dicunt, valorem Miſſæ eſſe infinitum in actu primo, finitum vero in actu ſecundo. *Ratio* alia non eſt, niſi ſuprema Dei voluntas; Chriſtus enim aliter non ordinavit, nec Deus acceptat Miſſam, niſi ad remiſſiones, & impetrationes actu finitas; inde eſt, quod in Eccleſia multiplicentur ſacrificia ad eandem rem impetrandam, & plura plus obtineant, quam unum. Rationes, cur Deus ita voluerit, probabiles ſunt 1. ut hoc modo Sacrificium Miſſæ frequentaretur, ſine quo ſtare Religio non poteſt. 2. Ut in nobis excitaretur fervor ac ſtudium, ac pro menſura noſtræ devotionis majorem vel minorem fructum perciperemus. Ita *Tournely* T. 2. Prælect. Theol. de Sacrif. Miſſ. A. 6. vide *Sporer* l. c. a. n. 257.

416. II. Sacrificium Miſſæ fructus, quos cauſat ex opere operato, & vi actionis, nomine Chriſti poſitæ, etiam confert infallibiliter, niſi illius, pro quo offertur, indiſpoſitio, & indignitas, vel negligentia obſtet; quia Chriſtus ad hos fines id inſtituit: ergo & Deus ad eoſdem fines oblatum acceptabit. Ita *Paſqualigus.* q. 77. addit *Becanus:* & hoc ipſum per traditionem cognovimus. Illud autem ſacrificium eſt fructuoſius, quod devotius legitur, vel auditur, ſive ſit de Sancto, ſive de feria, ſive in ſummo, ſive in alio Altari, ſive in paramentis rubris h. e. de Sancto Martyre, ſive in albis legatur; nam eadem ſemper eſt hoſtia, quæ offertur, ergo inæqualitas fructus tantum oritur ex inæquali diſpoſitione illius, pro quo offertur. Per accidens etiam plus prodeſt ſacrum, quod legitur in altari privilegiato propter ſpeciales indulgentias illi annexas. Miſſa *de Requiem* quoad fructum ſatisfactorium ex opere operato non plus prodeſt defuncto, quam alia; quia hic æqualis eſt per ſe loquendo in omni ſacrificio; eatenus tamen plus prodeſt, quatenus Eccleſia per preces pro defuncto inſtitutas, & per Sacerdotem recitandas ſpecialiter orat pro defuncto, quod non fit in alia Miſſa. Eodem modo per accidens plus prodeſt ſacrum ſolemne, quam privatum, quatenus illud celebratur majore cum attentione, devotione, & ornatu, & plurium Miniſtrorum aſſiſtentia, quæ omnia redundant

dant in majorem Dei cultum, adeoque in majus emolumentum fidelium.

417. III. Intentio applicantis debet ferri in perſonam determinatam, quamvis ſit ignota: v. g. *offero pro eo, qui dedit ſtipendium;* vel *pro quo vult ſuperior legi ſacrum;* vel *pro quo exigit ſundatio; pro maximo peccatore: pro anima maxime deſolata* &c. His, vel ſimilibus modis fit applicatio ad determinatam perſonam *implicite*, quatenus generali termino, particulari tamen intentione ſufficienter determinatur perſona in particulari; *Expreſſe* fit iſta determinatio, quando nominatim exprimitur perſona; v. g. *offero hoc ſacrum pro Petro vivo, aut defuncto.* Sufficienter non determinatur perſona hoc modo: *offero hoc ſacrum, ut Deus ipſe alicui applicet;* quia ex inſtitutione Chriſti Sacerdotis eſt Sacrificium applicare, & determinare. *Sporer* l. c. n. 279. cum *Tamb. Vaſq.* & *Paſqual.*

418. IV. Applicatio ſub conditione præterita vel præſente facta valet, v. g. *offero pro Andrea, ſi mortuus ſit, vel ægrotet:* Econtra non valet ſub conditione futura: v. g. *offero pro Petro, ſi ſtipendium daturus ſit, vel ſi hoc anno moriatur. Ratio eſt,* quia ut applicatio valeat, debet conditio eſſe impleta, quando datur fructus Sacrificii: atqui conditio futura tunc non eſt impleta, quando fructus exiſtit: Neque eſt in poteſtate Sacerdotis ſuſpendere fructum Sacrificii; hic enim neceſſario confertur, dum actu offert: ergo. Porro etſi ſpeculative defendant aliqui cum *Corduba*, *Vaſq.* & *Paſqual.* valere hanc applicationem: offero pro eo, quem Deus ſcit, primo daturum eſſe ſtipendium, vel primo moriturum; eoquod conditio non ſit de objecto futuro, ſed de ſcientia Dei actu exiſtente: melius tamen id negant *Suar. Coninck*, *Laym.* L. 5. t. 5. C. 2. n. 14. quia ſcientia Viſionis Dei dependet ab ejuſmodi futuris contingentibus (ideo enim Deus ſcit, a Petro oblatum iri ſtipendium, quia id libere oblaturus eſt) ergo conditio vere eſt de futuro. Addit *Suar.* ideo vel maxime hujuſmodi applicationem in praxi eſſe illicitam, quia eſt contra uſum Eccleſiæ, & magnos abuſus parere poteſt, ſi introducatur. *Baſſæus* V. Miſſa n. 4. ait talem applicationem prohibitam eſſe a *Clem. VIII.* cujus Decretum poſtea promulgavit *Paulus V.* die 15. Nov. 1605.

419. V. Quando dubium eſt, an ille, pro quo offertur

tur Miſſa, ſit capax fructus Sacrificii, facienda eſt intentio conditionata; v. g. offero hanc Miſſam pro hac anima; ſi hæc capax non ſit, offero pro illa: ſi neque hæc capax ſit, volo, ut proſit mihi; vel offero pro anima in purgatorio maxime derelicta, aut liberationi proxima, aut Deo, vel B. Virgini chariſſima; ex ſuppoſito, quod ſit Miſſa gratuita: Si vero ſacrum ex obligatione beneficii, vel ſtipendii legatur, facienda eſt intentio, ut ſi non proſit, pro quo petitur, & offertur ſacrum, fructus cedat vel ipſi, qui petiit legi Sacrum, aut ei proxime conjunctis, vel quibus is maxime obligatus eſt; quia prudenter præſumitur, quod hæc ſit implicita intentio fundatorum. *Sporer*, *Marchant.* Trib. t. 2. q. 2. Dub. 2.

420. VI. Si Sacerdos Miſſam applicet alii, quam cui Superior juſſit applicari; applicatio quidem manet valida; quia, ut dictum eſt, applicare, & conſecrare ſunt actus ordinis; illicita tamen eſt applicatio, & peccat talis Sacerdos contra obedientiam, & quidem graviter, ſi vel Superior applicationem graviter præcipiat, vel eam juſtitia exigat. *Janſen.* loc. cit. n. 7.

421. VII. Si quis Miſſam ex errore pro aliquo tanquam mortuo applicet, qui tamen adhuc vivit, adhuc prodeſt applicatio ſecundum fructum vivo vel mortuo applicabilem; quia Deus, ut prudenter præſumitur, acceptat Sacrificium, fructumque confert pro exigentia neceſſitatis, & voluntatem interpretativam ejus, qui offert vel curat ſacrum. *La Croix* l. c. n. 216. Si quis tamen ex errore alium putans mortuum celebraret Miſſas, quas pro eo vere defuncto teneretur legere, non ſatisfaceret per hoc ſuæ obligationi; ſed teneretur poſtea, quando vere mortuum experitur, alias Miſſas pro eo celebrare. *Buſemb.*

422. VIII. In Miſſa gratuita Sacerdoti licet fructum dividere, v. g. applicando fructum impetratorium Petro, ſatisfactorium Paulo, Euchariſticum ſibi; ſic enim nemini fit injuria, illique fructus de ſe ſunt diviſibiles. *Gobat* T. 3. n. 141. ibid. n. 144. pro praxi ſtatuit hanc regulam: quoties non incumbit tibi obligatio offerendi ſacrum ad aliquam certam intentionem, toties potes ſeparare fructus omnes, dividendo inter duos, vel plures. Addit *Janſen.* l. 2. Caſ. 93. n. 8. Si tamen ſimpliciter alicui Miſſam etiam gratuitam promiſiſti, non limitando ad certum fructum; teneris ei omnes fructus, ſi

capax

capax ſit, applicare; hoc enim intelligitur per promiſſionem abſolutam: Si vero ad certum finem tantum promiſeris, v. g. in gratiarum actionem pro obtenta ſanitate, poteris fructum impetratorium & ſatisfactorium tibi vel alteri applicare. Idem obſervandum, ſi Superior juſſerit legi Sacrum ad certum tantum finem. Econtra ſi obligeris ex ſtipendio, vel fundatione, teneris totum fructum applicare danti, vel fundatori, ſi capaces non ſint, eorum conſanguineis, aut quibus maxime obligati ſunt; ut dictum eſt n. 419. Vide *Sporer* Theol. Sacram. P. 2. C. 4. a. n. 292.

423. IX. In die commemorationis OO. Fidelium defunctorum pia conſuetudo quidem habet, ut Miſſa applicetur omnibus animabus in purgatorio exiſtentibus; id enim earum calamitas, & noſtra erga eas charitas poſtulat; gravis tamen obligatio non eſt dictæ applicationis faciendæ. *Tamb.* L. 3. Exp. ſac. C. 3. §. 2. Miſſa celebrata in Altari privilegiato pro defunctis, non ſuffragatur illis, nec ſatisfit indulto, niſi ſit de Requiem. Ita *Buſemb.* de Euch. dub. 2. ex Declar. Card. & *Diana. Pontas* vero V. Miſſa caſu 38. ait, attendendum eſſe ad verba diplomatis Pontificii circa indulgentias affixas altari, quod propterea vocatur privilegiatum: ſcil. ſi expreſſe ibi fiat mentio Miſſæ *de requiem*, per aliam miſſam non obtineri effectum; ſecus, ſi non fiat expreſſa mentio; *indulgentiæ enim tantum proſunt, prout verba ſonant.*

424. X. Neo-Sacerdoti conſecranti cum Epiſcopo non licet pro ea Miſſa accipere ſtipendium; applicatio enim eſt incerta, cum incertum ſit, an finiat cum Epiſcopo, & vere conſecret. Si tamen offerens ſtipendium contentum ſe eſſe diceret quocunque demum fructu ex neo-Myſtæ applicatione ſibi proventuro, poſſet admitti ſtipendium: quia ſic volenti non fieret injuria. Indignum tamen videtur in praxi, ut neo-Myſta alteri in his circumſtantiis cedat fructum, quem ipſe ſibi deberet applicare, ut eo dignior ſit Sacerdotio. Applicatio Miſſarum, quas Epiſcopus neo-Presbyteris legendas injungit, juxta *Rubricas* eſt libera, excepta Miſſa pro defunctis. Ita *Janſen.* l. c. n. 11. ubi addit, quod illæ tres Miſſæ injunctæ ad ſummum obligent ſub levi peccato, de hoc alibi.

425. XI. Pſalmi, & preces in Miſſali ante Miſſam præſcriptæ non ſunt ſub gravi obligatione recitandæ;

cum ipſum Miſſale eas nonniſi *pro opportunitate* Sacerdotis præſcribat recitandas. Idem ſentiendum de precibus poſt ſacrum ibidem expreſſis. Communem autem Intentionis Formulam (*Ego volo celebrare Miſſam*, &c.) *Gregorius XIII.* ex eo maxime commendatam voluit, quod cuilibet Sacerdoti eam dicenti concesserit quinquaginta annorum indulgentias.

Casus II.

De Stipendio Miſſæ.

Hermannus ex pingui beneficio ſe liberaliter ſuſtentans, nihilominus admittit frequens ſtipendium pro miſſa, ſæpe etiam duplicatum, dicens, ſe non tantum applicare partem ſpecialem petenti, ſed etiam ſpecialiſſimam, quam alii Sacerdotes ſibi ſoleant reſervare. Alias cum non poſſet ſatisfacere ſuis obligationibus, pauperi Sacerdoti præbet medium capitellum pro ſacro ad intentionem petentis legendo, alterum medium ſibi reſervans. Denique cum ex vertigine capitis ſentiret ſe ineptum fore, ad legenda ulterius ſacra, unicam eamque ultimam pro omnibus, a quibus acceperat ſtipendium, & quibus jurato promiſerat, offert Miſſam; ſuæ tamen obligationi plene ſatisfacturus plures ſimul conſecrat hoſtias, unam earum huic, alteram alii applicans, juxta morem quorundam Sacerdotum græcorum.

426 *Q. I.* An Hermannus liberaliter ex beneficio ſe ſuſtentans licite admiſerit ſtipendia pro Miſſa, ad quam non tenebatur alio titulo? ℟. *per ſe loquendo* affirmative; quia Sacerdoti miniſtranti ex juſtitia debetur alimentum, per accidens autem eſt, quod Hermannus aliunde poſſit vitam ſuam honeſte ſuſtentare. Ita *Tournely* in prælect. Theol. Tom. 1. de Euch. Q. ult. a 12. Ubi, poſtquam graves rationes dubitandi attulit, denique ſubdit; ſed opinio contraria, ſcil. noſtra ſententia prævaluit, quæ non improbat, ejuſmodi Sacerdotes ſtipendia percipere. Dixi, *per ſe loquendo*: quia propter ſcandalum, ſi quod ejuſmodi Sacerdos dives in populo adverteret, potius deberet a frequentiore ſtipendii admiſſione abſtinere. Item ſi hic eſſet finis primarius, cur Miſſam legat, ut pecuniam accipiat, non eſſet excuſandus a peccato, quia eſſet formalis avaritiæ ſpecies: confirmat hoc *Pontas* ex opuſc. 65. de officio Sacerdotis, quod tribuitur *S. Thomæ*, ubi ita habetur:

betur: *Non poteſt Sacerdos illa intentione*, ſcil. unica & principali, *celebrare vel officiare, ut ex hoc pecuniam conſequatur; quia peccaret mortaliter.*

427. *Q. II.* An licite admiſerit duplicatum ſtipendium propter applicationem fructus ſpecialis, & ſpecialiſſimi. ℟. *Negative.* Patet ex propoſit 8. ab *Alex. VII.* damnata. *Ratio* eſt, quia omnino incertum eſt, an poſſit fructus ſpecialiſſimus alteri applicari: ergo debito ex juſtitia certo non poteſt ſatisfieri ſolutione incerta. *Viva* in cit. propoſ. *Duarte V.* Miſſæ ſtipendium n. 405. abſolute reſpondet, hunc modum ſapere injuſtitiam & Simoniam; eo quod defraudetur conferens ſtipendium, & accipiatur pretium pro re ſpirituali.

428. *Neque dicas* 1. Licet pro eadem Miſſa accipere duplex ſtipendium, alterum pro præſentia, ſive officiatura, alterum pro applicatione ſacrificii; ergo a pari. ℟. D. ant. Si offerens ſtipendium pro officiatura exprimat, quod contentus ſit ſola præſentia, v. g. ut talis locus ſpecialiter honoretur, vel ſi id ex circumſtantiis clare poſſit argui, licet accipere dicto modo duplex ſtipendium C. ſi id non exprimat, nec aliunde clare colligatur, N. ant. in noſtro caſu non poteſt præſumi, quod offerens ſit contentus illo fructu ſpecialiſſimo, ſimulque incertum eſt, an poſſit illi applicari.

429. *Nec dicas* 2. Poteſt accipi duplex ſtipendium, ſi Petrus petat ſolum impetratorium, Paulus vero ſolum fructum ſatisfactorium: ergo a pari. N. conſ. Diſp. eſt. Petrus & Paulus clare id petunt; ergo aliud non volunt, ſed conſtat, eos unico fructu eſſe contentos; ergo etiam non fit ipſis injuria: ſi enim certo non conſtaret de hac expreſſa voluntate Petri & Pauli; etiam non liceret in dato caſu accipere duplex ſtipendium: ſicut in primo caſu. Accedit, quod certius conſtet, hos fructus eſſe diviſibiles, quam quod fructus ſpecialiſſimus alteri poſſit applicari: ergo. *Viva* l. c.

430. *Ex his reſolve*, quod is, qui petit Miſſam ad obtinendam ſanitatem ægroti, vel pro defunctis, non debeat tantum cenſeri, velle unicum fructum ſacrificii, ita ut alteri concedat alium fructum applicari, ſed communiter pro ſtipendio dato implicite petit omnem fructum ſpecialem, quem poteſt vi ſacrificii obtinere. Ita *Duarte* l. c. n. 407.

431. At

431. At: ſi ſtipendium ab uno acceptum ſit tenue; nonne licet ab alio tantum accipere, quantum ſufficit ad juſtum ſtipendium, & unica Miſſa utrique ſatisfacere? ℟. non licet: Ita conſtat ex declaratione S. Congreg. ad decretum *Urbani VIII.* ſuper celebratione Miſſarum facta, in Decreto expreſſe præcipitur, *ut ubi plura ſtipendia quamvis incongrua, & exigua collata fuerint, tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint.* Poſtea S. Congreg. ad tertiam quæſtionem: (*An cum Ordinarius præſcripſerit eleemoſynam congruam juxta qualitatem loci, perſonarum ac temporum, Sacerdotes accipientes ſtipendium minus congruum, teneantur Miſſas illis ab offerente præſcriptas celebrare?*) Reſpondetur abſolute, *Teneri.* Ratio eſt, quia Sacerdos primo admiſit minus ſtipendium pro applicatione totius ſacri minus ſtipendium offerenti; ergo ex juſtitia tenetur ſtare pacto: imo licet non expreſſe promiſerit, accipiendo tamen tale ſtipendium, hoc ipſo tacite pro tota applicatione conſenſiſſe merito cenſetur. Præterea ex contraria ſententia multa incommoda poſſent oriri, facile enim quiſque ſibi perſuaderet, ſe ea premi paupertate, ut poſſit onera Miſſarum ad rationem ſtipendii congrui reducere, & paſſim Miſſæ pro ſtipendiis incongruis promitterentur, præſertim hoc tempore in tanta Sacerdotum copia, qui pro modico ſtipendio celebrant, unoque renuente non deficiat alter. Ita *Lugo* D. 20. de Euch. S. 2. *Viva,* & alii paſſim poſt reſol. S. Congr. contra *Thom. Tamb. Laur. de Peyrinis*, & alios.

432. *Q. III.* An Hermannus licite ſatisfecerit per alium, collato illi minori ſtipendio, alia parte ſtipendii ſibi reſervata? ℟. *Negative*: Patet 1. ex Decreto *Urbani VIII.* mox citato, ubi ita habetur: *Ac ſimiliter omne damnabile lucrum ab Eccleſia removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Miſſam ſuſcepit celebrandam cum certa eleemoſyna, ne eandem Miſſam alteri, parte eleemoſynæ ſibi retenta, celebrandam committat.* Patet 2. ex propoſ. 9. ab *Alexand. VII.* damnata.

433. At: nonne licet accipere pinguius ſtipendium: idque in aliquo loco pro conſuetudine congruum, & Miſſam curare celebrari in alio loco, ubi Miſſæ leguntur pro minori ſtipendio? ℟. *Negative*: ut patet ex Decreto Moderni Summi Pontificis *Benedicti XIV.* dato Romæ 30. Junii 1741. De ſtipendio Miſſæ. Decretum

ita

ita incipit: *Quanta cura adhibenda ſit.* Ubi ſub finem ita præcipit univerſis Patriarchis, Primatibus, Metropolitanis, Archiepiſcopis & Epiſcopis: *Per edictum in veſtris Diœceſibus proponendum, affigendumque univerſis notum facite, quemcunque, qui eleemoſynas ſeu ſtipendia majoris pretii pro Miſſis celebrandis, quemadmodum conſuetudines, vel ſynodalia ſtatuta exigunt, colligens, Miſſas, retenta ſibi parte earundem eleemoſynarum, ſeu ſtipendiorum acceptorum, ſive ibidem, ſive alibi, ubi pro Miſſis celebrandis minora ſtipendia, ſeu eleemoſynæ tribuuntur, celebrari fecerit, Laicum quidem ſeu ſæcularem, præter alias arbitrio veſtro irrogandas pœnas, Excommunicationis pœnam, Clericum vero, ſive quemcunque Sacerdotem, pœnam ſuſpenſionis ipſo facto incurrere, a quibus nullus per alium, quam per Nos Ipſos, ſeu Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, niſi in mortis articulo conſtitutus abſolvi poſſit.*

434. *Q. IV.* An in nullo caſu licet retinere partem, ſive exceſſum juſti ſtipendii? ℟. lucri gratia id nunquam licitum eſt. Excipit tamen *Duarte* l. c. n. 413. & ſeq. 1. *ſi omnino ſponte, & ex mera liberalitate* condonetur exceſſus juſti ſtipendii ab eo, cui traditur Miſſa celebranda. 2. ſi certo conſtet, juſti ſtipendii exceſſum datum eſſe non intuitu Miſſæ celebrandæ, ſed intuitu perſonæ, quia eſt amicus, vel pauper; adde: ſi etiam prudenter cenſeatur offerens æque contentus eſſe, ſi alius Sacerdos legat ſacrum petitum. 3. *Ex Declarat. S. Congreg.* ſupra cit. *ad dubium* 7. poſſunt Adminiſtratores Eccleſiæ pro paramentis, candelis, hoſtiis, vino &c. valorem expenſarum ex eleemoſynis pro Miſſis ſubtrahere, ſi Eccleſia non habeat aliunde reditus ſufficientes pro illis expenſis; ita tamen ut nihilominus tot Miſſæ celebrentur, quot conſtitutæ fuerint ab offerentibus ſtipendia. 4. Juxta *Declarat. S. Congreg.* cit. reſponſ. ad 8. poteſt Beneficiarius, cui liberum eſt miſſam per alium celebrare, alteri congruam eleemoſynam tribuere (niſi in fundatione aliter cautum ſit) & beneficii fructus ſibi retinere. Ratio eſt, quia talis beneficiatus non accipit ſtipendium Miſſæ ſingulare, vel manuale, ſed totam maſſam redituum, ut intentam a fundatore ſuſtentationem, ergo fit Dominus redituum cum obligatione fundatas Miſſas legendi per ſe, vel per alium.

435. *Q. V.* An & quomodo peccaverit Hermannus, offeren-

offerendo unicum ſacrum pro iis, a quibus ſtipendium pro pluribus ſacrificiis acceperat, & quibus promiſerat plura ſacra? ℟. *ad primum*: peccavit graviter contra juſtitiam; ut patet ex Decreto *Urbani VIII.* hucuſque cit. ubi ita habetur: *Sacra Congregatio ſub obteſtatione Divini Judicii mandat ac præcipit, ut abſolute tot Miſſæ celebrentur, quot ad rationem attributæ eleemoſynæ præſcriptæ fuerint, ita, ut alioquin ii, ad quos pertinet, ſuæ obligationi non ſatisfaciant, quin imo graviter peccent, & ad reſtitutionem teneantur.* Atqui nullus tenetur ad reſtitutionem, niſi contra juſtitiam peccet: ergo. ℟. *etiam ad ſecundum:* ratione promiſſionis peccavit contra fidelitatem; quia omnis promiſſio ſpontanea ab altero acceptata de re licita, & poſſibili obligat in conſcientia promittentem. Eodem modo peccat contra fidelitatem, imo ſimul contra religionem, ſi quis promittat promiſſione juramento firmata alicui danti ſtipendium, quod ſacrificium pro ipſo tantum ſit oblaturus, & illud idem pro alio offerat. Vide *propoſ.* 10. ab *Alex. VII.* damnatam. Dixi, *ſimul contra Religionem.* Virtus enim Religionis exigit, ut vota & juramenta impleantur: ergo qui promiſſionem juramento firmatam non implet, peccat ſimul contra Religionem: Præterea ſi tempore promiſſionis juratæ animum implendi non habuerit, fuit etiam perjurus. *Duarte* l. c. n. 420.

436. *Si dicas:* Hermannus in unico ſacro plures tamen hoſtias conſecravit, & pluribus applicavit; ergo videtur ſatisfeciſſe. ℟. N. conſ' quia in uno eodemque ſacro licet plures ſimul conſecrentur hoſtiæ, unica tamen conſecratione, & per modum unius conſecrantur; ergo nonniſi unicum fit ſacrificium; atqui, ex dictis, non licet pluribus acceptis ſtipendiis per unam Miſſam ſatisfacere: ergo.

437. *Porro reſolves I.* Qui unum tantum ſacrum offert pro Petro, cui liberaliter & jurato promiſerat duo, peccat tantum venialiter; quia damnum illud ſpirituale, quod patitur Petrus, eſt leve; gravitas enim vel levitas in tali caſu deſumitur a facilitate habendi ejuſmodi bonum ſpirituale; atqui ſacrum, quo privatur Petrus facile poteſt haberi erogando Julium, capitellum, vel medium florenum, & levis res cenſetur, ſi promiſſum capitellum negetur, ergo. Ita *Viva* hic n. 5. cum *Sanch.* Nec ex eo grave peccatum eſt,

quod

quod jurato promiſerit; probabilis enim eſt ſententia, quod juramentum promiſſorium in materia levi non obliget graviter, dummodo tempore promiſſionis adfuerit animus implendi promiſſionem. Aliud foret, ſi quis ex voto debeat legere ſacrum; in hoc enim caſu gravitas deſumitur ex cultu, qui Deo exhibetur per ſacrum, ergo cum talis cultus ſit materia gravis, etiam omiſſio ſacri ex voto debiti eſt grave peccatum. *Viva* l. c. cum *Tambur.* Juxta eoſdem omittens ſacrum unum debitum ex juſtitia, peccat graviter, quia alter graviter, & quidem rationabiliter eſt invitus, quod ſacro privetur, quo indiget in gravi neceſſitate. Omiſſio tamen reſtitutionis ſtipendii accepti v. g. capitelli propter omiſſam Miſſam, debitam ex juſtitia, regulariter cenſetur eſſe peccatum veniale ex parvitate materiæ.

438. *Quæres:* An etiam detur obligatio gravis reſtituendi ex omiſſione Miſſarum ſponte, ac mere liberaliter promiſſarum. ℞. Qui cum *Cajetano* & *Sa* docent, fidelitatem per ſe nunquam obligare graviter; eo quod nullus liberaliter promittens, ſe graviter obligare velit ad promiſſum ſervandum, conſequenter docent, nullam dari obligationem gravem reſtituendi ex omiſſione Miſſarum mere liberaliter promiſſarum. Communior tamen ſententia eſt, ut ait *Duarte* l. c. n. 422. quod ad obligationem gravem reſtituendi ex dicta omiſſione requiratur quantitas quadruplo major, ita ut ſi in materia juſtitiæ quantitas gravis obligans ad reſtitutionem eſſent v. g. tres miſſæ, in materia fidelitatis requirantur duodecim.

439. II. De obligatione Parochorum applicandi Miſſas pro parochianis ſuis *Trid.* Seſſ. 23. C. 1. de Reform. ait: *Cum præcepto divino mandatum ſit omnibus, quibus cura animarum commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, & pro his ſacrificium offerre.* Ergo Parochi officio ſuo non ſatisfaciunt, ſi illis diebus, quibus ſubditi tenentur audire Miſſam, legant quidem Miſſam, eam tamen pro accepto ſtipendio alteri applicent; Tridentinum enim non ait, Curatos teneri *coram illis*, ſed *pro illis* ſacrificium offerre, hoc eſt, applicare, & quidem non tantum fructum generalem, quia hic debetur a quolibet Sacerdote etiam non Curato toti Eccleſiæ: ergo. *Confirmatur* hæc ſententia (quam *Reiffenſt.* in L. 3. Decret. t. 41. n. 22. ob repetitas declarationes Cardinalium vocat plane certam contra *Laym.* & alios) ab *Eminent.* Cardin.

Cardin. Proſpero *de Lambertinis* in Commentario de ſacrif. Miſſæ Sect. 2. §. 56. ubi de hac applicatione diſerte ait: *In qua quæſtione S. Congregationis ſemper ea fuit ſententia, eum, qui curam animarum habet, teneri Miſſam applicare populo omnibus Dominicis, & Feſtis diebus ex præcepto, ſive Parochus ſæcularis ſit, ſive Regularis, ſive amovibilis, ſive non (nam & qui amovibilis eſt, animarum curam habet) ſive congruam habeat, ſive non; illudque duntaxat S. Congregatio concedit Parocho, ſi pauper ſit, ut etiam die Feſto applicare poſſit Miſſam ei, qui ſibi eleemoſynam dederit, dummodo celebret in Parochia, ne populus Miſſa careat, & alio die per hebdomadam Miſſam celebret, & populo applicet loco ejus, quam applicare debuerat Feſto illo die, cum eleemoſynam accepit.* Idem nunc *Benedictus XIV.* in litteris Apoſtolicis (*cum inter*, T. I. Bull. Ejuſd. pag. 366. ad cunctos locorum Ordinarios per Italiam conſtitutos, datis Romæ 19. Aug. 1744. contrarias applicationes verborum Tridentini vocat *inanes, & frivolas interpretationes.* In Eod. Comment. cit. ad quæſtionem, an ii Curati, qui pingues habent reditus, teneantur ſingulis diebus Miſſam applicare pro parochianis, Reſpondet: *Cenſemus declarare, Nobis abunde ſatisfactum fore... dum ii, qui animarum curam exercent, ſacrificium Miſſæ pro populo celebrent, atque applicent in Dominicis, aliiſque per annum diebus Feſtis de præcepto.* Ibid. §. 68. reſolvit, *eum, qui habet onus Miſſæ quotidianæ, teneri unam duntaxat applicare in Feſto Nativitatis Jeſu Chriſti, niſi forte inſtitutor diſerte juſſerit, tres Miſſas ſibi eo die applicari.*

440. III. Si permittant Rubricæ, ſub veniali legenda eſt talis Miſſa, qualis petitur v. g. de Requiem; quia ob orationes ſpeciales plus prodeſt defunctis. Si per Rubricas non ſit licitum legere talem Miſſam, qualis petitur, legenda eſt a Rubricis præſcripta, per quam obtinetur omnis indulgentia, quæ obtinetur per Miſſam de Requiem in altari privilegiato, ut declaravit *Alex. VII.* 5. Aug. 1662. & *Clem. IX.* 23. Sept. 1669. *Dixi ſub veniali*: qui alias non implet quoad modum intentionem petentis, cum tamen ſupponatur poſſe ſic implere: quia tamen ſatisfacit quoad ſubſtantiam aliam legendo, quæ tamen ſubſtantialiter eadem eſt, hinc graviter non peccat.

441. IV. Si quis accipiat ſtipendium, ut celebret in certo loco (v. g. ad ſtatuam miraculoſam, vel in ſacello,

cello, ut populus habeat Miſſam) vel certo tempore, v. g. die Sabbati ad Honorem B. V. M.; ita ut locus & tempus per ſe intendantur; non poteſt retineri ſtipendium, niſi Miſſa legatur tempore, & loco præſcripto; quia dans ſtipendium alias cenſetur eſſe graviter invitus, nec velle aliter a ſe abdicare Dominium. *Janſen.* P. 2. caſ. 93. n. 23. Secus, ſi tempus, & locus primario & per ſe non intendantur. Ibid. n. 29. cum *Pign.* t. 9. Conſ. 80. ait: ſi plures Miſſæ celebrentur in Altari, ubi eſt Corpus alicujus Sancti, ita ut Miſſæ ibidem conſtitutæ difficulter legi poſſint, licet eas legere in Ara vicina; quia idem eſt fructus ſacrificii, & cultus Sancti, qui eſt finis fundationis, nec fit mutatio fundationis, aut intentionis, ſed interpretatio; imo eleemoſyna ſub tacita conditione acceptari cenſetur, ſi Miſſæ in loco petito commode legi poſſint.

442. V. Qui ex beneficio obligatus eſt ad quotidie, vel ſæpius per hebdomadam celebrandum, impeditur autem morbo, vel alia de cauſa non voluntaria, non tenetur per aliud officio ſatisfacere, vel Miſſas neglectas poſtea compenſare, ſi impedimentum brevi, v. g. una, alterave hebdommada, aut uno menſe, ut putat *Lugo*, duraret. Ratio eſt prudenter præſumpta fundatorum voluntas, eo quod Domini temporales ob brevem infirmitatem non ſoleant quidquam detrahere de mercede famulorum. Secus ſi diutius duraret impedimentum. *Laym.* L. 5. T. 5. C. 3. n. 7. Ubi tamen pro regula addit: *Arbitror, imprimis ſpectandam eſſe cujuſque Eccleſiæ conſtitutionem, vel conſuetudinem; nam explicare modum ac rationem ſatisfaciendi Fundatorum voluntati, ad Prælatum Eccleſiæ pertinet.*

Casus III.

De ab- & interruptione Miſſæ.

Henricus celebrans, dum canit præfationem, advertit tumultum populi, mox ſacriſtanus accurrit, monetque Henricum, quod Cain Miles Abelem ſtudioſum in templo lethaliter vulnerarit. Henricus nihilominus pergit in ſacrificio; poſt Conſecrationem denuo monetur, ut abſolvat vulneratum, quem e templo in vicinam domum deportarant.

443. *Q. I.* An liceat abrumpere Miſſam jam inchoatam? & an Henricus debuerit abrumpere Miſſam,

quando ſub præfatione audivit, lethaliter in templo, in quo ipſe celebrabat, Abelem eſſe vulneratum.

Ante ℟. *Adverte*: Miſſa dicitur abrumpi, quando celebrans plane ceſſat ab inchoata jam Miſſa: interrumpi vero dicitur, quando interponit aliam actionem ad Miſſam non pertinentem, & poſtea complet Miſſam inchoatam. Jam

℟. ad *primum*. Abrumpere Miſſam cœptam *ſine cauſa*, eſt peccatum mortale; quia eſt gravis irreverentia. *Prob.* ex c. *nullus* 57. de Conſecrat. diſt. 1. Cauſæ abrumpendi licite ſunt 1.: *Si Eccleſia violetur ante Canonem* (polluitur autem Eccleſia 5. modis juxta dicta P. 1. n. 468.) *dimittatur*, h. e. *abrumpatur Miſſa*: *ſi poſt Canonem, non dimittatur.* 2. *Si timeatur incurſus hoſtium, vel alluvionis, vel ruina loci, ubi celebratur, ante Conſecrationem dimittatur Miſſa, poſt Conſecrationem vero Sacerdos accelerare poterit ſumptionem Sacramenti, omiſſis omnibus aliis* Ita *Miſſale*, de defect. circa Miſſ. occurr. §. 8. n. 2. 3. Ibid. n. 3. *Si Sacerdos ante Conſecrationem graviter infirmetur, vel in ſyncopen inciderit, aut moriatur, prætermittitur Miſſa*: *ſi poſt conſecrationem Corporis tantum, ante conſecrationem Sanguinis, vel utroque conſecrato id accidit, Miſſa per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco, ubi ille deſiit, & in caſu neceſſitatis etiam per non jejunum.* Plura ibid. 4. Affirmat quidem *Laym.* l. c. C. 7. n. 2. cum *Azor. Henriq.* & aliis, ſi Epiſcopus, Dux, vel proceſſio populi adveniat, quos integram Miſſam audire deceat, fas eſſe hoc caſu (ex ſuppoſito, quod non adſit alius Sacerdos celebraturus) Miſſam a capite inchoare, ſi oblatio nondum facta fuerit; *Illſung* tamen cum aliis hic n. 108. dicit expedire, ut nihil repetatur; eo quod ipſa inconvenientia repetitionis ſatis excuſet ab auditione partis ante offertorium; poſt offertorium enim abſque dubio præſtat pergere. 5. Si excommunicatus non toleratus Miſſæ intereſſe præſumat, & expelli nequeat, dummodo Miſſæ Canon necdum cœptus ſit. *Laym.* l. c. Præterea vide dicta ſupra num. 346.

Ex his patet ℟. ad *ſecundum*, quod Henricus, percepta publica violatione templi debuerit abrumpere Miſſam.

444. *Q. II.* An & quando liceat interrumpere Miſſam? ℟. Licet in ſequentibus caſibus. 1. quidem ex nota praxi licet interponere Ordinationem, & Concionem;

cionem; & hæc interruptio ſit ante offertorium: 2. licet interrumpere etiam poſt conſecrationem ad dandam moribundo abſolutionem etiam extra Eccleſiam, de quo caſu citat *Laym. Zambranum* ita diſſerentem: *Poteſt Sacerdos Miſſam inchoatam etiam poſt conſecrationem relinquere, ſervante* h. e. *cuſtodiente interim aliquo ſacram Euchariſtiam* (vel ut ait *Janſen.* P. 2. caſ. 94. n. 7. interim ſacræ ſpecies ſunt reponendæ intra ſacrarium) *& ſecum deferat aliquam Hoſtiam conſecratam, & extremam unctionem ad infirmum, & audita ejus Confeſſione, & data Euchariſtia & extrema unctione ... revertatur ad perficiendum Sacramentum.* Addit *La Croix* L. 6. P. 2. n. 248. ante conſecrationem poteſt tantiſper relinqui Miſſa, ut miniſtretur Viaticum, vel extrema unctio, quamvis moribundus receperit alia Sacramenta, puta, ſi jam ſit abſolutus a peccatis: Idem fieri poteſt poſt conſecrationem, ſi moribundus ſit in templo, aut ſi ſit in vicinia, ſaltem ſi Sacerdos adhuc indutus paramentis eo accedat. Similiter, ut ait *Zambranus*, & *Henriq.* quod ſacrificantem ab altari recedere oporteat, ad infantem morti vicinum baptizandum in Eccleſia. Dixi, *ante conſecrationem*: juxta *Laym.* enim l. c. ſi Sacramentum infirmo ab Eccleſia remotiore miniſtrandum non ſit tantæ neceſſitatis, v. g. ſi Euchariſtia per modum viatici miniſtranda ſit ei, qui jam ante confeſſus fuerat, tunc non decet, ſacrificium poſt Canonem cœptum exutis ſacris veſtibus derelinquere, ſecus ſi non ſit confeſſus, ut dictum eſt, quia neceſſitas in tali caſu excuſat ab omni irreverentia. Ex his patet, quod Henricus poſt conſecrationem ad moribundum abſolvendum potuerit ac debuerit interrumpere ſacrificium.

445. Pro reſolvendis caſibus de loco ſacrificii præter caſus n. 403. exceptos, cauſæ, ob quas celebrare licet in loco non ſacro ſuper altare tamen portatile, ſunt ſequentes: 1. *Neceſſitas* v. g. ſi Eccleſia ſit diruta vel combuſta, ut patet ex c. *concedimus* 30. de Conſecrat. Diſt. 1. item ſi in ſolemni feſto templum non capiat populum, poteſt erigi altare ante templum. *Schmalzgrueb.* L. 3. tit. 40. n. 8. ſi tamen hoc prævideat Parochus, tenetur, ſi poſſit, petere ab Ordinario facultatem celebrandi extra Eccleſiam; quia hæc facultas non cenſetur data, niſi pro caſu improviſo.

446. *Q. I.* An liceat hoc tempore paſſim celebrare in mari ſine Apoſtolico indulto juxta n. 403.? Reſpondet *Eminent. Cardin. Proſper. de Lambertinis* Sect. 2. de ſacrif. Miſſ. §. 51. Apoſtolico opus eſſe privilegio, neque ſatis eſſe privilegium Altaris mobilis, quo continetur clauſula *in loco honeſto ac tuto*, quæ mari non convenit; adeoque peculiare privilegium oportere impetrari a Pontifice; addit ibid. per Sedis Apoſtolicæ, quæ nunc invaluit, praxin ſublatam eſſe diſputationem. Porro ait, privilegium non dari, niſi ſub his conditionibus: 1. ut tutum ſit navigium, ac longe abſit a litore, tranquillumque ſit mare, 2. ut celebranti adſit etiam alter vel Sacerdos, vel Diaconus, qui, ſi quis cooriretur motus, quo periculum eſſet, ne calix everteretur, poſſit manu tenere calicem.

447. *Q. II.* An vi Decreti Clementis XI. *Nonnulli Epiſcopi* (quo ſtatuitur; quod nec ipſis Epiſcopis liceat extra domum propriæ habitationis, in domibus Laicis, etiam in propria Diœceſi, erigere altare, ibique Miſſam celebrare, ſive celebrari facere) nequidem Epiſcopus diſpenſare poſſit, ut legatur ſacrum in privatis ædibus in portatili pro ſolatio infirmi? ℟. Probabiliter id poteſt Epiſcopus, tum quia Decretum non loquitur de caſu neceſſitatis, aut infirmitatis; tum quia poſt emanatum Decretum ita habet conſuetudo & praxis in noſtris partibus. *Janſen.* P. 2. caſ. 94. n. 9.

448. *Q. III.* An ſit diſcrimen inter pollutionem, & execrationem Eccleſiæ. ℟. cum *Tournely* in Prælect. Theol. Tom 2. de Euch. t. 14. *Affirmative:* nam polluta Eccleſia etiam polluuntur altaria ibi exiſtentia, neque poteſt pollui Altare, quin polluatur Eccleſia, in quo altare pollutum exiſtit: at vero execrationem Eccleſiæ, combuſtis aut deſtructis ejus parietibus, non ſequitur execratio altarium, quæ illæſa manent, ſicut nec altari per fractionem execrato Eccleſia execratur. De violatione templi vide P. I. n. 476.

449. *Q. IV.* Quandonam Altare cenſeatur ſuam conſecrationem amittere? ℟. Altare tum fixum, tum portatile amittit ſuam conſecrationem per enormem, ſeu notabilem fractionem, qualis cenſetur, cum in nulla parte altaris confracti calix cum hoſtia ſecure ac decenter judicio viri prudentis reponi poſſit, ut explicat *Tourn.* l. c. Altare fixum etiam amittit ſuam conſecrationem, ſi a loco ſuo ſine ſua baſi fuerit ſemotum.

Confirm.

Confirm. Utrumque in c. *quod in dubiis.* 3. L. 3. Decret. tit. 40. de Conſecr. Eccleſ. Veſtes ſacræ cenſentur execratæ, ſi ita fuerint dilaceratæ, ut ad uſum, ad quem primo ordinatæ fuerant, ineptæ reddantur, non vero ſi attritæ reficiantur, vel nova pars aſſuatur. Partes avulſas a re conſecrata non licet adhibere ad privatos Laicorum uſus. Calix execratur per confractionem, imo ſi foramen exiguum in fundo cuppæ acceperit. Solet calix poſt novam inaurationem paſſim denuo conſecrari, vel ſaltem ablui aqua benedicta.

450. *Q. V.* Quid faciendum, ut in Eccleſia violata iterum liceat celebrare? ℟. Cum in Eccleſia execrata, ſive polluta ſacrificare, ſepelire, & Verbum Divinum facere, ob gravem prohibitionem Eccleſiæ, grave ſit peccatum, prius reconcilianda eſt illa juxta formam in Rituali præſcriptam: & quidem, ſi fuerit conſecrata, ab Epiſcopo reconciliari debet, ſicut de jure ſolius Epiſcopi eſt conſecrare Eccleſias. Vide c. *propoſuiſti,* 4. L. 3. Decret. tit. 40. ubi de violata Eccleſia dicitur: *manente Eccleſia & altari, ipſa reconciliari poterit per aquam cum vino & cinere benedictam.* Ibid. c. aqua 9. prohibetur, ne fiat talis reconciliatio per ſimplices ſacerdotes. Affirmat tamen *Janſen.* l. c. n. 15. quod Abbates, & ſuperiores Regulares, etſi non poſſint conſecrare, poſſint tamen vi Privilegii a *Leone X.* Fratribus Minoribus conceſſi *ſolemni benedictione benedicere ejuſdem ordinis Eccleſias, Cœmeteria, capitula, & oratoria.* Vi ejuſdem Privilegii poſſunt iidem ſuperiores, etiam aqua per eos benedicta, præſertim in locis remotis, ubi Epiſcopum aquam benedicentem per duas dietas adire non poſſunt, Eccleſias pollutas reconciliare: (dieta continet viginti milliaria Italica, ſeu 4. vel 5. Germanica) vide etiam Compend. Privil. Soc. Jeſu. V. Eccleſia §. 2. *Paulus III.* in bulla: *licet debitum,* conceſſit Miſſionariis in locis remotiſſimis degentibus, ut *calices, altaria, cœmeteria (ſi Epiſcopus, qui ea faciat, Catholicus inibi non adſit) benedicere, ac profanatas Eccleſias reconciliare poſſint.* Benedictio Eccleſiæ, differt a conſecratione per hoc, quod non fiat per inunctionem Chriſmatis, ſicut conſecratio, ſed per aſperſionem aquæ luſtralis, & certas preces. Benedictionem Eccleſiæ, Cœmeterii, Paramentorum delegare poteſt Epiſcopus etiam ſimplici Sacerdoti, non vero conſecrationem, quia eſt actus ordinis Epiſcopalis,

unde ſolus Summus Pontifex ſimplici Sacerdoti eam facultatem poteſt concedere. Denique ſi polluitur Eccleſia, quæ prius non fuit ſolemniter conſecrata, ſed ſolum benedicta, vel authoritate Epiſcopi ad cultum divinum non per conſecrationem deputata, tunc poteſt à quovis Sacerdote per aſperſionem ſolius aquæ luſtralis ordinariæ reconciliari (addit *Janſen.* ex *Laurenio*) etiam non petita ab Epiſcopo licentia, puta, ſi facile adiri non poſſit. Vide c. fin. L. 3. Decret. tit. 40. de Conſecr.

451. Q. *VI.* An poſt *Trid.* & *Decret. Clem. VIII.* Regularibus adhuc liceat vi ſuorum privilegiorum erigere privata oratoria, & capellas domeſticas in Monaſteriis, ac cellis infirmorum, in villis ubi Religioſi reſident? R. *Affirm.* Quia Tridentinum ſolum loquitur de domibus privatis, ſeu locis profanis, quo nomine non comprehendi ſolent domus Religioſorum, tale Privilegium etiam poſt Trid. conceſſit Societati Jeſu *Gregor. XIII.* in Bulla: *Decet Romanum Pontificem* ab Anno 1575. vide *Lezana, Azor. Reiffenſt.* L. 3. tit. 41. num. 19. ibid. n. 21. addit, quod in dictis oratoriis, & capellis Monaſteriorum, aut Collegiorum privatis, ſi a ſuperioribus benedicantur, & ad cultum divinum duntaxat deputentur, poſſint etiam alii Sacerdotes ſæculares legere, Laici audire miſſam, atque ſatisfacere præcepto Eccleſiæ, non item in cella privata alicujus Religioſi, eoquod oratoria, non vero cellæ privatæ cenſeantur eſſe loca ſacra, hoc ipſo, quod oratoria non cellæ a Superiore ſint benedictæ.

452. De Rubricis breviter cum *Buſemb.* noſſe hic ſufficiat: ſi quis violet rubricam, quæ ſpectat ad eſſentiam, vel quaſi eſſentiam Miſſæ, vel ſi nullam plane ſervet, peccat mortaliter, v. g. ſi quis omittat oblationem hoſtiæ, vel calicis, vel infuſionem modicæ aquæ. Nihilominus circa omiſſionem etiam intra canonem etiam levitatem materiæ excuſantem a gravi peccato defendunt graves AA. cum *Eſcobar*, v. g. ſi quis omittat Gloria, Credo, vel in canone nomen alicujus Sancti, vel ea, quæ in feſtis præcipuis interponuntur inter *Communicantes* vel infra actionem &c. Non licet regulariter aliquid in Miſſa interponere contra ritum præſcriptum, ita ut ſi quid notabile interponatur, peccetur mortaliter; leve tamen aliquid ex devotione ſecreto orare, non cenſet eſſe mortale *Tamb. Bonac.* & *Buſemb.*

Digitized by Google

Buſemb. Plura de Rubrica, ritibus, ceremoniis, ordine, & modo legendi Miſſas paſſim invenies apud *Gavant. Lohnerum*, præſertim in egregio opere *moderni Summi Pontificis Bened. XIV* de Sacrif. Miſſæ, ubi etiam ſect. 2. §. 48. vide, quid ſentiendum ſit de *Miſſa ſicca*, ſive nautica, quæ fit ſine Canone, conſecratione & ſumptione. Præſtat legere reſolutiones ejusdem Ss. D. N. *Bened. XIV.* de Sacrificio miſſæ ex Sect. III. De Sacrif. Miſſæ.

Casus IV.

De ſcrupuloſo Sacerdote.

Hugo Sacerdos ſcrupuloſus mox ſub ſacro diu hæret cum variis nutibus capitis, geſticulationibus &c. iterum, iterumque formans intentionem: volo celebrare miſſam: non volo, volas, volare, ſed volo, vis, velle. Mox ſub conſecratione bis, terque verba repetit, quæ putat non ſufficienter fuiſſe prolata: ſubinde ob unam alteramve orationem, ut putat, omiſſam diu immotus hæret, neſcius an ultra debeat pergere.

453. *Q. I.* Quid primario ſervandum ſit a Sacerdote ſcrupuloſo circa celebrationem Miſſæ? ℞. cum *La Croix.* L. 6. p. 2. n. 190. ſæpe perpendat graviſſima motiva deponendi ſcrupulos in ſacrificio: 1. quod propter ſcrupulos nec devotius, nec attentius legat Miſſam, ſed impediat magis tum devotionem, tum attentionem. 2. Quod vel hærendo, vel ſigna ſcrupulorum manifeſtando inhonoret hanc diviniſſimam actionem, quam ponit non tantum nomine, ſed in perſona Chriſti. 3. Quod pariat apertum ſcandalum populo, imo etiam ejus devotionem turbet &c. 4. Proponat ſibi alios Sacerdotes pios, ac doctos, quanta cum auctoritate, ac devotione ſoleant celebrare &c.

454. *Q. II.* Quid obſervandum ſit Hugoni laboranti circa intentionem? ℞. Aſſueſcat ante Miſſam recitare: *Ego volo celebrare Miſſam* &c. poſtmodum in Miſſa non cogitet deliberate de renovanda intentione, & nequidem interne dicat: ego volo celebrare, ſed certus ſit, hoc ipſo, quod timeat, ne non habeat ſufficientem intentionem, ſe habere ſufficientiſſimam. Ut ait *Suar.* & *Gobat.* t. 3. n. 787. Non nitatur proprio judicio, ſed communi ſententiæ Doctorum ac piorum Virorum,

Digitized by Google

Paſqual. Gobat, *Boſco* & plurimorum, ſcilicet vix poſſibile eſſe, ut Sacerdoti ratione utenti, & alicujus conſcientiæ deſit ſufficiens intentio ſaltem virtualis, directa, & exercita. Vide dicta n. 60. Credat viris doctis *Henriq. Regin. Tambur.* quod intentio non revocetur per diſtractiones breves, multo minus per involuntarias anxietates &c. Vide ſupra n. 28.

455. *Q. III.* Quid obſervandum Hugoni anxio de verbis conſecrationis perperam prolatis? ℟. 1. Certus ſit, quod *nimia* ſolicitudo recte proferendi formam cauſa ſit non proferendi recte. Ideoque *ſecundo* aſſueſcat verba conſecrationis non altius dicere, quam reliqua, quæ ſecrete dicuntur. *Tertio.* Si forte ob cantum, vel orationem populi, vel turbationem, ſe non audierit verba proferentem, non repetat quidquam, hoc ipſo enim, quod moverit linguam, & organa vocis, uti alias ſolet movere homo ſecrete loquens, imprudenter timet, ne nunc non ſatis expreſſerit verba, imo ſi Sacerdos ſe ipſum deberet audire, ſæpe altius ſonantibus organis, inſtrumentis, ac vocibus Muſicorum ad invidiam Muſicorum deberet clamare. *Quarto* aſſueſcat verba pronuntiare immote, & continuate, abſque ullo nutu capitis, ſine timore, ſine vi halando ſuper hoſtiam vel in calicem; hæc enim irreverentiam ſapiunt in ipſo etiam colloquio cum hominibus. *Quinto.* Meminerit ex dictis n. 24. 25. 26. 31. 35. 36. &c. quod mutilatio raro invalidet Sacramentum.

456. *Q. IV.* Quid ſit agendum Hugoni anxio de defectibus in miſſa commiſſis. ℟. Servet regulam *P. Gobat*, in Exper. t. 3. n. 777. quod defectus, qui non ſunt circa ſubſtantiam Miſſæ, non ſint ſupplendi, adeoque ſi commiſſo defectu jam longe progreſſus ſit, nihil ſupplendo audacter pergat, etiamſi actio, vel oratio timeatur omiſſa in canone; tum quia ſuppletio vix fiet nota; tum quia invertetur ordo Miſſæ. Ita *La Croix* l. c. num 531. cum S. Th. ubi addit: ſi omiſiſti *gloria* vel *credo*, & aliquantulum es progreſſus, non eſt repetendum; plura vide ibidem. Denique in omnibus animoſe ſequatur monita Confeſſarii.

ARTI-

ARTICULUS III.

De Obligatione audiendi Miſſam.

§. I.

Principia practica de auditione Miſſæ.

457. PRINCIPIUM I. *Omnes fideles uſum rationis habentes tenentur ſingulis diebus Dominicis ac feſtis audire Miſſam, & quidem integram.* De hoc Præcepto c. Miſſas 64. de conſecrat. Diſt. 1. deſumpto ex C. Agathenſi ab anno 506. ita habetur: *Miſſas die Dominico ſæcularibus audire ſpeciali ordine* (alii legunt ordinatione) *præcipimus; ita ut ante benedictionem Sacerdotis egredi populus non præſumat; qui, ſi fecerint, ab Epiſcopo publice confundantur. Tournely* l. c. de Euch. Art. 15. ait, fideles non tantum ex præcepto Eccleſiaſtico teneri Sacrificio Miſſæ intereſſe, ſed etiam ex jure Naturali, & Divino, hoc ſenſu, *primo jure naturali*: quia dictante natura Sacrificium Deo debemus tanquam ſupremo Domino rerum omnium, & ſummo benefactori noſtro, inde eſt, quod a mundi primordiis Sacrificium Deo fuerit oblatum. Cum igitur in Religione Chriſtiana poſt Sacrificium Crucis aliud non ſit ſacrificium proprie dictum præter Miſſæ Sacrificium, ſatis patet, quod ipſa dictante natura profitentes Religionem Chriſtianam teneantur modo in hac religione præſcripto cum Sacerdote offerre Miſſæ Sacrificium. *Secundo Jure divino*, hoc ſenſu; quia, quod ipſa natura ſuggerit tanquam neceſſarium ac debitum Deo obſequium, hoc ipſum etiam imperat jus divinum. Quod Chriſtus hanc legem naturalem offerendi Deo Sacrificium determinaverit ad ſacrificium Miſſæ, ſatis patet ex eo, quod in Religione Chriſtiana poſt Sacrificium Crucis nullum aliud Sacrificium ſtricte ac proprie dictum reliquerit præter Sacrificium Miſſæ. Dixi *ſecundo, tenentur* ſcil. ſub gravi obligatione; quia præceptum eſt de re gravi, & communis Fidelium conſenſus eam gravitatem fatetur. Dixi *tertio integram Miſſam*, ut patet ex c. cit. Ideoque peccat mortaliter, qui omittit partem notabilem, venialiter vero, qui exiguam, & non notabilem omittit.

458. *Princip. II. Ad ſatisfaciendum huic præcepto non*

 ſufficit

Digitized by Google

ſufficit præſentia mere materialis, ſive corporalis & phyſica, qua quis adſit ut brutum, vel res inanimata, ſed requiritur etiam moralis ſive humana, & religioſa; qua quis adſit ut homo præditus ratione cum attentione ad myſterium, & intentione colendi Deum. Ratio eſt: quia hoc ipſo, quod Eccleſia declaret, audiendo Sacrum ſanctificandos eſſe Dies Dominicos, ac Feſtos, nonniſi piam ac devotam præſentiam intendit: ergo Prætera cultus divinus, quem Eccleſia hic præſcribit, ex ſe plus exigit, quam ſolam præſentiam materialem. *Conf.* ex communi ſenſu Fidelium, & Doctorum conſenſu. Porro *attentio* ad moralem præſentiam requiſita alia eſt *interna*, qua quis actu advertit, & animum applicat ad ea, quæ in Altari a Sacerdote peraguntur, ſive ad myſteria, quæ per actiones ſignificantur: alia *externa*, quæ in hoc conſiſtit, quod præſens Sacro non ponat actionem externam cum attentione interna incompoſſibilem. Sufficere attentionem externam defendunt *Tamb. Leſſ. Laym. Lugo* D. 22. ſect. 2. n. 27. *Dicaſt.* D. 8. n. 100. ita ut Præcepto Eccleſiaſtico ſatisfiat, modo externæ diſtractiones caveantur, ſive tales actiones, quæ internam attentionem impediant. Rectius juxta communiorem, ut ait *La Croix* L. 3. p. 1. n. 650. requiritur attentio interna ſaltem talis, ut quis dici poſſit religioſe aſſiſtere ſub externa ſpecie colentis Deum, ita ut ſi quæratur ex tali homine, quid agat, ſaltem cum veritate poſſit affirmare, quod vel attendat ad Sacerdotem, vel mentem habeat elevatam ad Deum, quamvis ſubinde diſtractionem patiatur. *Ratio* eſt: quia illa attentio externa, qua quis ſolo corpore aſſiſtit Sacro, mente autem, & quidem voluntarie ad omnia objecta aliena evagatur, nullo modo videtur poſſe dici attentio externa directa ad cultum divinum. Accedit, quod excluſio omnis attentionis internæ valde incongrua videatur ſanctitati Religionis Chriſtianæ: ergo etiam contraria menti Eccleſiæ. Ex iiſdem rationibus requiritur intentio colendi Deum, quia Eccleſia per Miſſam præcipit Dei cultum. Sufficit autem ſaltem intentio implicita; explicitam habet, qui intendit audire Sacrum, vel qui vult ſatisfacere Præcepto Eccleſiaſtico de audienda Miſſa Implicitam vero 1. qui adit templum volens facere officium Chriſtiani; 2. Qui ſolet intereſſe Miſſæ tanquam rei ſacræ, ſive ad cultum divinum pertinenti. 3. Qui non habet intentionem contrariam,

Digitized by Google

trariam, præſumitur habere ſufficientem implicitam. Vide *La Croix* l. c. n. 635. cum *Suar.*

459. *Princip. III.* Ab auditione Miſſæ excuſat I. *impotentia* non tantum phyſica, ſed etiam moralis. Hoc titulo excuſantur 1. incarcerati. 2. ægroti. 3. reconvaleſcentes, præſertim ex conſilio prudentis Medici, vel Confeſſarii, dum exitus prudenter timetur eſſe nociturus. 4. Timentes notabile damnum ſive in honore, ſive in bonis fortunæ. 5. Diſtantes a templo uno milliari, vel ſecundum alios, una hora, habita tamen ratione perſonæ, & auræ. 6. Cuſtodes domus, ubi unica tantum legitur Miſſa. 7. Commorantes inter hæreticos, quamdiu juſtam ibi commorandi cauſam habent. Vid. P. I. a n. 255.

460. II. Excuſat *Charitas.* Sic excuſatur aſſiſtens ægroto, qui alias deſtitutus eſſet auxilio: item qui aliter impedire nequit grave malum ſive damnum proximi corporale ſive ſpirituale. Vide P. I. n. 688. 690. 691.

461. III. Excuſat *officium* 1. milites in cuſtodis. 2. Paſtores gregum. 3. Laborantes in fuſoriis, quando labor ante diem feſtum interrumpi nequit. 4. Matres aſſiſtentes infantibus &c.

462. IV. Excuſat *Conſuetudo.* Sic excuſantur mulieres poſt partum conſueto tempore ſe domi continentes.

§. II.

Reſolvuntur Caſus.

Casus I.

Juliana nimis delicate educans proles ſuas nonniſi aura optime favente permittit, ut filiæ 8. 9. & 10. annorum diebus dominicis interſint Sacro; cum tamen iiſdem facile permittat, etiam aura non favente, viſitationem domorum longe diſtantium: filium vero licet ſurdum, mutum & cæcum ad Sacrum, quæcunque demum aura ſit, jubet duci; ſcrupulus mihi, inquit mater, oriretur, niſi filius ſatisfaceret Eccleſiæ præcepto.

463. *Q. I.* An filiæ Matris Julianæ ratione ætatis jam fuerint obligatæ ad audiendam Miſſam? ℞. *Affirmative:* Quia poſt ſeptimum ætatis annum regulariter cenſentur ſufficientem habere rationis uſum ad ſatisfaciendum

Digitized by Google

ciendum præcepto audiendi Miſſam, præſertim cum Julianæ filiæ in caſu ponantur ſatis promptæ, & alacres ad frequentes viſitationes.

464. *Q. II. Qua igitur ætate, quo anno parvuli incipiunt obligari hoc præcepto?* Reſpondet *Laym.* in genere: quando ad eum rationis uſum pervenerunt, ut bonum a malo ſufficienter diſcernere, Deum orationibus, & votis colere, atque etiam mortaliter peccare poſſint. Alii cum *Bonac.* de *Euch.* q. ult. n. 8. *Azor. Toleto, Suar. Sanch.* L. 1. mor. c. 12. *Tannero* ſtatuunt, pueros & puellas obligari expleto ſeptennio, quia tunc communiter præſumuntur habere ſufficientem rationem. Quod affirmavi p. I. n. 208. *Gobat.* tamen T. 5. n. 313. plus temporis pro maturitate ſufficiente in pueris ruſticorum concedit.

465. *Q. III.* An filius Julianæ ſurdus, cæcus, mutus fuerit obligatus ad audiendam Miſſam? ℟. *Negative*, quia talis nec ſcire poteſt, quid ſit Miſſa: conſequenter nec habere ſufficientem intentionem, nec attentionem. Si quis tamen eſſet tantum cæcus, vel tantum mutus, aut ſurdus, teneretur audire Miſſam; quia adhuc poteſt ſufficienter inſtrui, hanc actionem eſſe Dei cultum, & moraliter poteſt aſſiſtere. Vide *P. Gobat.* tr. 5. Theol. Exper. n. 29. Excuſantur etiam perpetuo amentes juxta dicta P. I. n. 209.

466 Porro hic reſolves I. Sacerdos, qui non celebrat die Dominico aut feſto, tenetur & ipſe audire Sacrum. Si alius celebraturus deſit, tenetur ipſe celebrare, ut Miſſam audiat: quia tum tenetur audire, & legendo audit Miſſam, neque hoc medium eſt extraordinarium: qui autem tenetur ad finem, tenetur ad media ordinaria. *La Croix* L. 3. p. 1. n. 614. *Quid autem? ſi talis Sacerdos ſit in ſtatu peccati mortalis.* ℟. Si habeat copiam confeſſarii, tenetur prius confiteri. *Quid? ſi non habeat copiam Confeſſarii?* Reſpondet *Gobat* l. c. n. 44 quod debeat omittere ſacrum, quia in tali caſu præceptum audiendi Miſſam cedit præcepto confitendi; *probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat. Quid iterum: ſi confeſſarius abſit ſpatio mediæ horæ, an hic Sacerdos deberet ad illum excurrere?* Reſpondet *Gobat* l. c. n. 44. *affirmative*, ut vel alterius Sacerdotis ſacrum audiat, vel defectu hujus ipſe per confeſſionem ſe diſponat ad legendum ſacrum; quia di-

ſtantia

ſtantia horæ mediæ non eſt cauſa legitime excuſans ab audiendo ſacro.

467. II. Infideles nondum baptizati, quamvis catechumeni, non tenentur hoc præcepto; quia necdum ſunt ingreſſi Eccleſiam per baptiſmum; ergo nec ſunt ſubditi. *Bonac.* Diſp. 4. q. ult. punct. 11. n. 9. Hæretici, quia ſunt excommunicati, jubentur emanere, in Germania tamen non peccant adeundo, quia non ſunt denuntiati; *La Croix* L. 3. p. 1. n. 613.

468. III. Parentes tenentur mittere liberos ſuos ad audiendum ſacrum, quando incipiunt obligari hoc præcepto. Conſulendum iiſdem, ut aſſuefaciant liberos ſuos ſacra frequentare, etſi nondum obligentur, modo in iis appareat uſus rationis: hoc enim Chriſtianam pietatem decet. In ea autem ætate conſtituti, qua res divinas nullo modo apprehendere, neque in templo quiete, decenterque contineri poſſunt, domi relinquantur, ne alios graviter turbent, & illos ipſos, qui eos ſolent adducere, ab attentione, & devotione impediant. *Stoz* L. 1. P. 3. q. 3. n. 244.

469. IV. Obligatio audiendi ſacrum eſt affixa diei, & cum die feſto exſpirat: hinc qui die Dominico, aut feſto ſacrum omiſit audire, non tenetur poſtero die defectum ſupplere. *Dicaſt.* de Sacrif. Miſſ.

470. V. Hoc præceptum tantum ſe extendit ad dies Dominicos, & feſtivos communiter receptos in Eccleſia, & approbatos a Summo Pontifice pro aliqua Diœceſi. Dies autem feſtus non poteſt inſtitui a Principe ſæculari, neque ab Epiſcopo ſine conſenſu Cleri & populi, juxta c. *conqueſtus* ult. de feriis, poteſt autem ab Epiſcopo cum conſenſu Cleri inſtitui feſtum unicum proprium Diœceſis v. g. feſtum Patroni tutelaris, ad quod ſervandum etiam tenentur Religioſi exempti. *Trid.* ſeſſ. 25. C. 12. de Regul. Poteſt etiam populus conſentiente Epiſcopo vovere feſtum, ad quod obligantur etiam poſteri, non vi voti, quod erat perſonale, ſed ex præcepto Epiſcopi approbantis, & præcipientis tale feſtum: poſſetque pro media tantum die inſtitui, in qua mane eſſet obligatio ad miſſam & ad abſtinendum a ſervilibus, non item poſt meridiem. *La Croix* l. c. n. 619. In die Cinerum, die Commemorationis Fidelium defunctorum, feſto S. Marci, feria 5. 6. & Sabbato hebdomadis ſanctæ, item in diebus roga-

rogationum non eſt obligatio audiendi Miſſam; quia non ſunt vere, ſed quaſi feſta. *La Croix* ib. n. 620.

Casus II.

De Miſſa integre audienda, & de præſentia audientis.

Julius liberiori vitæ deditus, ut citius ad ſuos commilitones veniat, diebus Dominicis duas partes miſſæ, imo quatuor ſimul a diverſis celebrantibus audit; feſto Nativitatis nonniſi unico ſacro intereſt; alias audit duas miſſas ſucceſſive, primam a canone uſque ad finem, alteram ab initio uſque ad Canonem. Præterea diebus feſtis frequentiſſime poſt Evangelium modo venit ad offertorium, &, ne ſero veniens ab aliis explodatur, reliquas miſſæ partes audit ſtans extra templum nec videns, nec audiens Sacerdotem.

471. *Q. I.* An Julius ſatisfecerit præcepto, audiendo plures partes ſimul a diverſis celebrantibus? ℟. *Negative*: patet ex propoſ. 53. ab *Innocentio XI.* damnata. *Ratio* eſt juxta *Caramuel*, *Kugler*, & *alios*; quia hoc modo facile eluderetur præceptum Eccleſiæ; poſſet enim uno quaſi momento Miſſa audiri, ſi plures Sacerdotes ſimul, v. g. primus Epiſtolam, ſecundus Evangelium, tertius Oblationem, quartus Conſecrationem, alii cæteras Miſſæ partes perſolverent. Addit *Viva* in dict. propoſ. n. 2. non poſſe dici, quod una Miſſa moraliter integra audiatur, ſi ſimul audiantur duæ vel plures Miſſæ partes; quia Miſſa ex natura ſua conſtat ex partibus ſucceſſivis, ergo ſi ſimul audiantur plures partes, non audiatur una Miſſa integra, ne moraliter quidem.

472. *Q. II.* An Julius ſatisfecerit in Feſto Nativitatis Chriſti, unam tantum audiendo Miſſam? ℟. *Affirmative*: Quia de tribus audiendis non extat præceptum. *Bonac.* l. c. cum *Navar. S. Antonino* & Communi. Suadet tamen ſingularis Fidelium devotio, ut, niſi obſtet impedimentum, tres audiantur.

473. *Q. III.* An Julius ſatisfecerit præcepto, audiendo duas diverſarum Miſſarum partes ſucceſſive? ℟. Probabilius non ſatisfecit: quia partes diverſarum Miſſarum nullam inter ſe habent connexionem, nec una cum altera tanquam ad unum Sacrificium conſtituendum coaleſcit, ſed quælibet ad ſuum Sacrificium complendum ordinatur; ergo præcepto Eccleſiæ hoc

modo

modo non ſatisfit, utpote quæ præcipit unius Sacri auditionem, non duas duorum medietates. Ita *Stoz* l. c. n. 247. cum *Coninck*, *Tamb. Fagund.* & aliis. Contra *Bonac.* & *Laym.* qui L. 4. T. 6. C. 3. n. 4. ait, quod talis peccet venialiter; eoquod quidem ſatisfaciat præcepto quoad ſubſtantiam, non tamen quoad modum, & perfectionem.

474. *Q. IV.* An Julius peccaverit mortaliter, quoties venit ad Miſſam poſt Evangelium? ℟. Excuſat quidem *Laym.* l. c. n. 3. cum *Nav.* & *Suar.* a peccato mortali illum, qui, dum poſt Evangelium lectum venit, reliquam Miſſam audit uſque ad Evangelium S. Joannis incluſive; quia licet hæc valde notabilis pars ſit quoad durationem, non tamen eſt notabilis quoad partium principalitatem, & per ultimum Evangelium videtur compenſari primum neglectum; adeoque juxta hanc ſententiam Julius *per ſe* loquendo non peccavit graviter, ſed venialiter. Alii tamen multi apud *Bonac.* l. c. n. 16. affirmant, partem jam notabilem eſſe uſque ad Epiſtolam incluſive. Ex varietate ſententiarum pro praxi nemini ſuadendum eſt, ut ſtudio negligat hanc primam partem uſque ad offertorium, cum certum ſit, quod ſaltem peccetur venialiter; conſuetudinariis vero dicendum eſt, quod ſub gravi peccato teneantur deponere conſuetudinem ſero veniendi; tum quia ſapit contemptum hujus partis quoad durationem ſaltem valde notabilis; tum quia ſe exponunt periculo negligendi partem quoad ſubſtantiam notabilem. Ideo ſupra dixi: *per ſe* loquendo; ſi enim Julius ſtudio non corrigat ſero veniendi conſuetudinem, a gravi peccato excuſandus non eſt. Denique ſi talis conſuetudo excuſaretur, tepiditas plurimis perſuaderet, præcepto ſatisfieri, modo quis interſit Miſſæ a tempore conſecrationis.

475. Ex his porro reſolve 1. Non peccat mortaliter, qui adeſt ab initio Miſſæ, vel ſaltem ab Epiſtola, & manet uſque ad ſumptionem incluſive: 2. ſi quis ad afferendum aliquid neceſſarium ad Miſſam egrederetur e templo ad locum remotum, qui non communicat cum templo v. g. ad domum Parochi, & emaneret per notabile tempus, aut negligeret actionem ſubſtantialem, v. g. conſecrationem utramque, probabilius juxta *La Croix* l. c. n. 645. contra *Leand.* & *Dicaſt.* non audiret Miſſam, quia corporaliter non maneret præſens,

Digitized by Google

præſens, nequidem moraliter; hinc ſi poſſet, teneretur aliam audire Miſſam; ſi autem non poſſet, excuſaretur a peccato propter neceſſitatem rei adferendæ. Si vero iret ad ſacriſtiam aliquid allaturus, aut ad campanile, tracturus campanas ſub Elevatione, cenſeretur manere moraliter præſens, quia hæc loca communicant cum templo, cum ſint quaſi aliquid templi. Eodem modo loquere de Miniſtrantibus in ſacro ſolemni, qui modo ex officio recedunt ab altari, modo iterum accedunt, horum enim tota actio ordinatur ad ipſum Sacrificium, nec penitus egrediuntur e templo.

476. *Q. V.* An ſatisfaciat huic præcepto, qui audit ſacrum ſtans extra templum, nec videns, nec audiens Sacerdotem? ℟. Satisfacit, ſi ſit conjunctus aliis, faciatque cum illis unam moraliter multitudinem, & ſe illis conformet, cum illis flectat, ſurgat, pulſet pectus &c. *Ratio* eſt, quia non tantum is, qui phyſice eſt præſens, ſive qui reipſa exiſtit in templo, in quo Miſſa celebratur, ſed etiam ille, qui moraliter inibi exiſtere cenſetur ob talem diſtantiam, quæ juxta prudentum æſtimationem reputatur pro nulla, vel modica, ſatisfacit præcepto; quia talis adhuc moraliter eſt in loco, ubi Miſſa offertur, poteſtque dici unus eorum, qui circumſtant, & cum Sacerdote offerunt Sacrificium. *La Croix* L. 3. p. 1. n. 639. Ibid. n. 643. reſolvit, quod non ſatisfiat præcepto, ſi habitans e regione templi e feneſtra domus ſuæ videat altare, & Sacerdotem celebrantem; quia ſi excommunicatus hoc modo audiret ſacrum e domo vicina, non ideo peccaret, neque Sacerdos ideo teneretur deſiſtere a Miſſa: ergo recte colligitur, quod ex communi judicio talis non cenſeatur moraliter præſens. *Gobat* quidem in Exper. t. 5. n. 171. & ſeq. contrarium affirmat, modo interjecta platea non ſit nimis lata, *& quid eſt aliud*, ait, *audire ſacrum devote, quam ſpectare devote ſacrificantem*: ex hac autem ratione etiam poſſet dici audire ſacrum, qui longiſſime diſtans a templo per tubum opticum devote ſpectaret ſacrificantem. Vide *Diana* P. 4. t. 4. reſol. 154. *Laur.* de Portel, *Filliuccium* Tom. 1. t. 5. C. 7. n. 209. qui nobiſcum tenent contra *Gobat*, & alios.

477. De Attentione adde ſequentia I. Attentio interna eſt triplex: 1. Alia ad verba & actiones Sacerdotis;

tis; Hæc ex fine bono & objecto bona eſt. 2. Alia ad ſenſum, & myſteria, quæ per verba, & actiones ſignificantur: hæc melior, quia conjunctam habet majorem devotionem, & congruit inſtitutioni hujus Sacrificii. 3. Alia ad Deum per preces, & meditationes adorandum, laudandum, & colendum; hæc communior eſt: quælibet ex his ſufficit ad ſatisfaciendum præcepto audiendi Miſſam; quia per quamlibet ſufficienter applicatur animus ad cultum divinum per Sacrificium intentum; nec a rudibus perfectiſſima, aut perfectior applicatio poteſt requiri. Hinc fruſtra ſibi timet, qui attente orans actualiter non attendit ad offertorium, Conſecrationem, aut ſumptionem; nec obſtant breves, & involuntariæ diſtractiones, quominus quis præcepto ſatisfecerit. Tum quia per has præcedens intentio, & attentio non retractatur, ſed manet virtualiter; tum quia non eſt in noſtra poteſtate evitare omnes involuntarias diſtractiones. *S. Ambroſ.* L. de fuga ſæc. C. 1.

478. II. Qui ſcribunt, vel pingunt, vel attente legunt librum profanum, aut novellas per notabilem partem Miſſæ, non audiunt Miſſam, quia hæ actiones ex ſe ita occupant animum, ut cum illis attentio interna ad res ſacras non ſit compoſſibilis. Multo minus audiunt Miſſam, qui per notabilem partem vel per totum ſacrum dormiunt, vel confabulantur; aut talia agunt, ut nequeant (moraliter loquendo) attendere ad cultum divinum; quia hi omnes carent attentione externa & interna. *Illſung.* t. 5. n. 158 *Paſqual. Gobat.* Si tamen iſta fiant interruptim, ita ut non tollant penitus attentionem internam ad ſacrificium, quamvis illam minuant, peccatur tantum venialiter, ſecluſo graviore ſcandalo. Vide *Suarez* hic Diſp. 88. Sect. 3. enucleate de his differentem.

479. III. Muſici audiunt ſacrum, dummodo præmiſſa intentione ſubinde attendant ad id, quod in Ara geritur; nam cantus vel luſus eorum directe refertur ad Dei cultum, nec per ſe tollit ſufficientem advertentiam. Vide *Leſſ.* in Auct. V. Miſſa. Caſ. 3.

480. IV. Qui ſub Miſſa ſe præparat ad Confeſſionem, vel perſolvit pœnitentiam injunctam, ſufficienter audit Miſſam, quia ſufficienter una cum his piis actionibus poteſt attendere. An ſatisfaciat is, qui ſub Miſſa per longum tempus confitetur, variant AA, *Regin. Caſtropal.*

ſtropal. Leſſ. Gobat. n. 258. contra *Bonac. Tambur. Diaſt.* & alios, affirmant abſolute, quod talis confitens ſatisfaciat, quia ex ſuppoſito habet intentionem audiendi: adeſt corpore, quia confitetur in templo: aſſiſtit moraliter; quia præſens eſt humano & religioſo modo: ſufficienter poteſt attendere, & licet forte actu non attendat, actione tamen pia occupatur, & cenſetur cum ſacrificante, & circumſtantibus Deo cultum exhibere. Hæc ſententia favet illis, quibus non licet per negotia pluribus ſacris intereſſe. Hinc in praxi ſuadet *La Croix* l. c. n. 655 ut, ſi confeſſio prævideatur longior, potius fiat extra Miſſam, vel ſi poſſit fieri, alia Miſſa audiatur, vel ſi nonniſi ſub ſacro quis poſſit confiteri, ſaltem ſub offertorio, conſecratione, & communione conetur aliquam attentionem habere ad Miſſam.

481. De loco, ubi Miſſa audienda, obſervat *Suarez* hic D. 88. ſect. 2. cum *Nav. Sylv. Turrecrem. S. Antonino* & aliis, quod ſatisfaciant fideles, audiendo Miſſam extra propriam Parochiam, eoquod conſuetudo Eccleſiaſtica ita habeat, per quam jus antiquum, ſi quod fortaſſe de hac re fuit, abrogatum cenſetur. Adde Privilegia Regularium: ſic *Leo X.* per Bullam: *Exponi nobis*, 3. Decemb. 1518. conceſſit Minoribus, ut audientes Miſſas in eorum Eccleſiis, Dominicis, aliiſque feſtivis diebus, non contempto proprio Sacerdote parochiali, ſatisfaciant præcepto Eccleſiæ, nec in aliquam labem peccati mortalis pœnamve propterea incurrant. Vide Compend. Privil. Soc. JEſu verbo *Miſſa.* §. 2. *Paulus III.* per Bullam: *licet debitum*, An. 1549. conceſſit, ut omnes, & ſinguli Chriſti Fideles, cujuſcunque conditionis exiſtant, qui Verbi Dei concionibus, ſeu prædicationibus Patrum Societatis JEſu, in Eccleſiis, ubi ipſi concionabuntur, interfuerint, Miſſas, & alia divina officia audire, & Eccleſiaſtica Sacramenta ibidem recipere, libere & licite valeant, nec ad id, ad proprias Parochiales Eccleſias accedere teneantur. Idem confirmavit *Clemens VIII.* Anno 1592. 22. Decembr. Decreto miſſo in Belgium quod incipit: *Significatum nobis fuit*: ubi ita: *Præſenti Decreto ſancimus, licere ſæcularibus Chriſtique fidelibus univerſis libere Miſſas diebus Dominicis, & aliis majoribus feſtis audire in Eccleſiis tam Fratrum Prædicatorum, quam aliorum Mendicantium, nec non etiam*

Collegii

Collegii Societatis JEſu, juxta illorum Privilegia, & antiquas conſuetudines; dummodo id in contemptum Eccleſiarum Parochialium non faciant: & tam dictis Fratribus Prædicatoribus, & Presbyteris dictæ Societatis, quam aliis Privilegiatis prædictis, quibus id a Sede Apoſtolica indultum eſt, idoneis tamen, & ab ordinario approbatis, peccata ſua, etiam Quadrageſimali, & Paſchali, & quovis alio tempore, confiteri licite poſſe, dummodo tamen ſæculares Chriſti Fideles Sacramentum Euchariſtiæ die feſto Paſchalis Reſurrectionis, in propria parochia ab eorum parocho ſumant.

482. Quæ ſint obſervanda circa Miſſas in Oratoriis privatis vide *L. Croix* L. 3. P. 1. a n. 626. & L. 6. P. 2. a n. 262. vide etiam dicta ſuperius n. 451. Juxta *Gavant.* P. 1. tit. 20. ex Declar. S. Congreg. 17. Nov. 1607. in Oratoriis ſæcularium non licet celebrare feſtis Nativitatis Chriſti, Epiphaniæ, Paſchatis, Pentecoſtes, Annunciationis, Aſſumptionis, Apoſtolorum Petri, & Pauli, & omnium Sanctorum. Quando tamen tale oratorium conceſſum eſt propter infirmitatem, non eſt exceptio ullius feſti ſolemnioris ratione perſonæ infirmæ, quæ Eccleſiam accedere non poteſt. *La Croix* L. 6. p. 2. n. 71. Porro probabilius ſolus Privilegiatus, ejuſque domeſtici ſatisfaciunt præcepto Miſſæ, quando diebus Dominicis ac feſtis in ſuo oratorio privato Miſſam audiunt; quia privilegium pro his ſolis datum eſſe, ſatis manifeſte colligitur ex communi clauſula: *volumus autem, qui non ſunt de familia, non cenſeantur liberi ab obligatione audiendi Miſſam in Eccleſia. Confirm.* Ex declaratione *Clem. XI.* ab anno 1704. Ad familiam autem pertinere cenſentur Pater, Mater, nurus, & gener, uxor, filii, filiæ, nepotes, & alii per lineam rectam deſcendentes, & manentes ſub regimine parentum & cohabitantes cum privilegiato, item ejus ſervi, & ancillæ. Unde ſequitur quod alii hoſpites, & advenæ non ſatisfaciant præcepto, qui in tali oratorio privato audiunt Miſſam. Vide *Paſq.* q. 659. *Gobat.* T. 5. n. 256. *Illſung. Janſen.* P. 2 caſ. 95. n. 14. contra *Azor. Henriq. Palao* & *Burgh.* Cent. 3. caſ. 60. ubi reſolvitur, quod quilibet aſſiſtens ſacro in tali oratorio ſatisfaciat præcepto Eccleſiæ. Juxta Communem ſatisfaciunt etiam extranei, audiendo Miſſam in Oratoriis Epiſcoporum, Regularium (ut dictum eſt n. 461.) Hoſpitalium, Sodalitatum; quia, cum iſtæ

domus non ſint privatæ, nec eorum oratoria cenſentur eſſe privata.

De cauſis excuſantibus ab audiendo ſacro vide P. I. n. 17. 18. 202. 203. 211. queis reſolutionibus adde ſequentes.

483. I. Servi, & ancillæ propter illos labores vel miniſteria excuſantur ab audiendo ſacro, quæ ſecundum communem æſtimationem, & vivendi modum ſunt neceſſaria, & incompoſſibilia cum auditione ſacri, qualia miniſteria ſunt educere vel cuſtodire gregem, domum, infantem &c. Neque peccant Domini, qui talia injungendo impediunt auditionem Miſſæ, quia eſt moralis neceſſitas horum miniſteriorum: Si vero non ſint neceſſaria, vel poſſint differri in aliud tempus, peccant Domini impedientes auditionem Miſſæ, famuli vero, ſi ſine gravi incommodo detrectare non valeant, excuſantur ſaltem pro aliquot vicibus; ſi tale impedimentum non neceſſarium foret continuum, tenerentur Dominum deſerere. *Suar.* de Euch. D. 88. Addit *Palao* T. 22. pu. ult. ſi famuli vel ancillæ cum mediocri vigilia, vel moleſtia poſſent prævenire, tenerentur prævifum impedimentum præveniendo tollere.

484. II. Excuſantur itinerantes, qui bona fide putant, ſe in aliquo loco, ubi tranſeunt, ſacrum reperturos, quod audiant, & poſtea non reperiunt. Pariter excuſantur Curſores, nautæ, Aurigæ, aliique iter facientes, qui die feſto jam in via conſtituti, ſi miſſam audiendo diu deberent morari, aut propterea magnas expenſas facere, aut negligere commodam occaſionem longi itineris, v. g. ſocios, cum ipſi viam ignorent, vel pericula metuant; alias tenentur ad Miſſam, antequam iter aggrediantur, vel in itinere, ubi facilis datur occaſio audiendi. Ita *Stoz* L. 1. P. 3. q. 3. n. 260. cum *Bonac.*

485. *Quæres* hic? An Excuſatus die Dominica a Miſſa teneatur domi perſolvere preces, quas alias ſub ſacro recitat? ℟. Ad preces quidem determinate non tenetur; ſatis probabiliter tamen ex ſententia *S. Auguſtini* ſerm. 251. de temp. non ſufficit ſola omiſſio operum ſervilium, ſed requiritur cultus Dei poſitivus, quo dies Domini ſanctificetur: *Obſervemus*, ait S. Doctor, *diem Dominicum, & ſanctificemus illum . . . qui vero hoc non poteſt*, publice in Eccleſia, *ſaltem in domo ſua oret, & non negligat Deo ſolvere votum, & reddere*

dere penſum ſervitutis ſuæ. Aliis placet affirmare, quod, ſi quis legitime impeditus ſit ab auditione ſacri, abſtinere a ſervilibus ea intentione, ut colatur Deus, qui in ſabbato quievit, ſufficiat.

CAPUT IV.

De Sacramento Pænitentiæ.

ARTICULUS I.

De Actibus Poenitentis.

§. I.

Prænotanda.

486. I. Pœnitentia dicta eſt a *pœna* ſive *pœnæ tenentia*, eoquod non tantum conſiſtat in agnitione peccatorum commiſſorum, & propoſito ea non amplius committendi, ſed etiam in dolore animi ſe ipſum affligentis, vel punientis vel ob mala commiſſa, vel bona omiſſa. Nec vox græca μετάνοια ſolam reſipiſcentiam ſignificat, ſed etiam dolorem ex facto antea perpetrato una cum ſeria emendatione, uti hanc vocem explicat *Petrus Mintert* Miniſter in *Heerle* in ſuo Lexico græco-latino. Ipſa S. Scriptura, & Ss. Patres, dum de Pœnitentia loquuntur, mentionem faciunt doloris, afflictionis, & pœnæ. Sic *Joelis* 2. *Convertimini ad me in toto corde veſtro, in jejunio & fletu, & planctu.* Et *Jobi* ult. *Idcirco me ipſum reprehendo, & ago pœnitentiam in favilla & cinere.* Notiſſima eſt ſententia *S. Ambroſii* relata in C. 1. Diſt. 3. de Pœnit. *Pœnitentia eſt mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere.* Eadem eſt mens *S. Auguſt.* in L. de vera & falſa Pœnit. ut refertur c. 1. ibid. *Pœnitentia eſt quædam dolentis vindicta, puniens in ſe, quod dolet commiſiſſe.* Alias etiam pœnitentia dicitur *compunctio cordis*, juxta illud *Pſal.* 4. *In cubilibus veſtris compungimini.* Alias vocatur *contritio* juxta *Pſ.* 50. *Cor contritum & humiliatum Deus non deſpicies.*

487. II. Pœnitentia ſumitur 1. pro virtute: 2. pro Sacramento. Sumpta pro virtute eſt virtus moralis infuſa, diſponens peccatorem ad dolorem & deteſtationem peccati a ſe commiſſi, quatenus eſt offenſa Dei, & ad efficax propoſitum vitandi peccatum, &

ſatisfaciendi Divinæ Juſtitiæ. Ita *Antoine* Tr. de Pœnit. *Offenſa* activa in genere eſt læſio, ſeu irritatio voluntatis alterius, qua nimirum aliquis alteri motivum ſeu jus præbet ad diſplicentiam, averſionem vel iram. Paſſiva vero eſt ipſa diſplicentia, averſio, ira vel odium adverſus offendentem. *Injuria* in genere eſt læſio injuſta juris alterius rationabiliter inviti. Ita *Sporer* P. 3. C. 1. Sect. 1. n. 4. Dixi 1. eſt *virtus:* Virtus enim eſt habitus electivus ſecundum rectam rationem; atqui recta ratio exigit, ut quis de malo commiſſo doleat, illudque deteſtetur, & ad meliorem frugem ſe convertat, & ſi quem læſerit, ei ſatisfaciat; ergo. 2. Dixi: *moralis:* quia non habet Deum pro objecto immediato ac formali, ſed ſatisfactionem ipſi debitam. Vid. de hoc *S. Th.* 3. P. q. 85. a. 3. ad 1. Dixi 3. *infuſa:* virtus enim naturalis, & acquiſita non diſponit ad juſtificationem, nec tendit ad reconciliandum hominem cum Deo, ſed requiritur virtus ſupernaturalis. *Confirm.* ex c. 31. v. 19. *Jerem. Poſtquam enim convertiſti me, egi pœnitentiam.* Et Act. 11. v. 18. *Ergo & gentibus pœnitentiam dedit Deus ad vitam.* Trid. Seſſ. 6. Can. 3. ita ſtatuit: *Si quis dixerit, ſine præveniente Spiritus S. inſpiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe, ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur, anathema ſit.* Porro etſi pœnitentia ante juſtificationem non infundatur quoad habitum: juvat tamen ad actum, quatenus peccator movetur ad pœnitentiam per gratiam Spiritus Sancti diſponentis ad juſtificationem; in ipſa autem juſtificatione cum gratia ſanctificante infunditur habitus pœnitentiæ, tum ad dolendum de peccatis jam remiſſis, quoties eorum memoria recurrit, tum ad expungendum reatum pœnæ temporalis, tum contra peccata venialia, quæ ſicut quotidiana ſunt, ita quotidiana indigent pœnitentia. Plura vide in Theol. Schol.

488. III. Pœnitentia ut Sacramentum (de qua ſola hic agitur) eſt Sacramentum N. L. inſtitutum a Chriſto ad peccata poſt Baptiſmum commiſſa remittenda vere contrito & confeſſo per abſolutionem Sacerdotis. Quod ſit Sacramentum, eſt de fide, ut patet ex *Trid.* Seſſ. 14. Can. 1. de Sacramento Pœnit. *Si quis dixerit, in Catholica Eccleſia Pœnitentiæ Sacramentum non eſſe vere & proprie Sacramentum pro fidelibus, quoties poſt Baptiſmum in peccata labuntur, ipſi Deo reconciliandis a Chri-*

Digitized by Google

Chriſto D. N. inſtitutum, anathema ſit. Confirm. Pœnitentia habet omnia requiſita ad verum Sacramentum: 1. adeſt *ſignum ſenſibile*, ſcil. Confeſſio ex parte pœnitentis, & Abſolutio ex parte Sacerdotis 2. habetur inſtitutio divina hujus ſigni, imo & mandatum hujus ritus *Joan.* 20. v. 21. *Sicut miſit me Pater, & Ego mitto vos... Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta ſunt.* De hoc *Trid.* Seſſ. 14. Can. 1. ait: *Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue inſtituit, cum a mortuis excitatus inſufflavit in Diſcipulos dicens: Accipite Spiritum S. &c.* Promiſſio poteſtatis abſolvendi inſinuatur *Matth.* 16. ubi Chriſtus promiſit Petro, ſe illi daturum claves regni cælorum, ut, quodcunque ligaverit aut ſolverit ſuper terram, ſit in cælis ligatum & ſolutum: Idem promiſſum extendit ad Apoſtolos *Matth.* 18. Hinc poteſtas Confeſſarii vocatur etiam *poteſtas clavium*, quæ duplex eſt, ſcil. remittendi, vel retinendi peccata. 3. adeſt promiſſio inviſibilis gratiæ, ſcil. remiſſio peccatorum: *remittuntur eis:* unde *ſi quæras*, in quo genere ſigni hic ritus a Chriſto ſit inſtitutus? ℟. In genere judicii reconciliativi. Differt Pœnitentia a Judiciis forenſibus per hoc, quod illa tendant ad puniendum reum, ſintque Judicia vindicativa, pœnitentia vero ad abſolvendum reum, ſive ad reconciliandum peccatorem cum Deo, quem offendit. Porro *Trident.* Seſſ. 14. Can. 9. ita definit: *Si quis dixerit, Abſolutionem Sacramentalem Sacerdotis non eſſe actum judicialem, ſed nudum miniſterium pronuntiandi, & declarandi, remiſſa eſſe peccata confitenti, modo tantum credat, ſe eſſe abſolutum.... anathema ſit.* Ex his colligitur differentia inter pœnitentiæ virtutem & Sacramentum, ſcil. pœnitentia *ut virtus* includit tantum tria: 1. dolorem & deteſtationem peccati commiſſi. 2. Reſipiſcentiam ſive propoſitum non peccandi. 3. Satisfactionem pro peccato; Ut autem eſt Sacramentum, præter hæc includit ex inſtitutione Chriſti Confeſſionem, & Abſolutionem, & Satisfactionem, non ad arbitrium pœnitentis, ſed dictatam ab abſolvente.

489. IV. *Materia remota* Sacramenti Pœnitentiæ ſunt peccata commiſſa poſt Baptiſmum: *Materia proxima* ſunt actus pœnitentis, ſcil. dolor, confeſſio, ſatisfactio; dolor quidem & confeſſio ſunt partes eſſen-

 tiales,

Digitized by Google

tiales, ſatisfactio vero eſt pars integralis. *Forma eſt* Abſolutio. Vide *Trid.* Seſſ. 14. C. 3. *Miniſter* hujus Sacramenti eſt ſolus Sacerdos. *Trid.* ibid. C. 6. & Can. 10. *Effectus* hujus Sacramenti ſunt remiſſio culpæ, & pœnæ tum æternæ, tum temporalis ſaltem quoad partem; item recuperatio, & augmentum gratiæ ſanctificantis una cum ſpecialibus auxiliis, ſive gratiis actualibus ad evitanda peccata, ad vincendas tentationes, & ad proficiendum in virtutibus; Adde ex *Trid.* Seſſ. 14. C. 3. quod reconciliationem cum Deo in iis, qui cum devotione hoc Sacramentum percipiunt, conſcientiæ pax & ſerenitas cum vehementi conſolatione conſequi ſoleat. His præſuppoſitis agemus in ſeqq. paragraphis de officio pœnitentis.

§. II.

Principia practica de primario officio, ſive præcipuo actu Pœnitentis, h. e. *de Dolore.*

490. Princ. I. *Ad valorem, & effectum Sacramenti Pœnitentiæ requiritur contritio formalis vel perfecta vel imperfecta, interna, ſupernaturalis, univerſalis ſaltem reſpectu mortalium, appretiative ſumma & efficax ſive conjuncta cum ſerio propoſito non peccandi.*

Dixi *primo*, *requiritur Contritio*, h. e dolor animi, & deteſtatio de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero, ut docet *Trid.* Seſſ. 14. C. 4.

491. Dixi *ſecundo*, *formalis*, h. e. talis deteſtatio, quæ excludat peccatum ut præteritum, velitque illud nunquam fuiſſe commiſſum; taliſque dolor, ut contriſtetur animus de peccato apprehenſo ut præſente; *formalis* autem expreſſe ideo requiritur, quia *Trid.* Seſſ. cit. Can. 1. definit contritionem eſſe partem hujus Sacramenti, quam C. 4. cit. definiverat eſſe dolorem, ac deteſtationem peccati, adeoque intelligit contritionem formalem, non virtualem, qualis includitur in actu amoris Dei. *Confirm.* ex eo, quod ſine contritione formali nec homo dicatur pœnitens, nec confeſſio ſit vera & ordinata ſui accuſatio ad reconciliandum offenſum. Hanc ſententiam *Amicus*, *Tannerus*, *Dicaſt.* *Platelius* hic n. 63. vocant certam. *Suarez* in 3. p. *D. Th.* D. 20. Sect. 1. putat oppoſitam eſſe hoc tempore improbabilem, & temerariam, quæ docet, ſufficere

volun-

voluntatem confitendi, & recipiendi abſolutionem, dummodo pœnitens nullum actum habeat, quo formaliter vel virtualiter peccato adhæreat; eoquod (ut cum *Sylv. V. Confeſſio* quidam ajebat) ipſa voluntas confitendi ſit quædam virtualis pœnitentia, quia eſt voluntas abjiciendi peccatum, & recuperandi divinam gratiam.

492. Dixi *tertio*, vel *perfecta*, vel *imperfecta*: *Perfecta eſt*, quæ elicitur ex motivo Charitatis Theologicæ, ſive ex amore benevolentiæ v. g. *doleo, quod peccando Deum offenderim, quem tanquam Summum Bonum, propter ſe ipſum ſuper omnia diligo.* Hæc perfectior eſt diſpoſitio, ſed non neceſſario requiſita ad Sacramentum Pœnitentiæ. *Imperfecta* (quæ etiam *attritio* dicitur) eſt, quæ juxta *Trid.* l. c. C. 4. communiter elicitur vel ex conſideratione turpitudinis peccati, vel ex gehennæ & pœnarum metu, v. g. *Doleo, quod peccaverim, quia peccando rem turpem, rationi, ac virtuti tam repugnantem feci*, vel *quia infernum* (peccando mortaliter) *aut alias graves pœnas a Deo juſtiſſimo peccatorum vindice promeritus ſum.* Hæc ſufficit ad Sacramentum Pœnitentiæ. *Prob.* Ex *Trid.* quod Seſſ. 14. C. 4. docet, attritionem, quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento pœnitentiæ impetrandam diſponere: neque poteſt intelligi, quod remote tantum diſponat, quemadmodum actus aliarum virtutum; quia ſic etiam diſponit extra Sacramentum; ergo in Sacramento diſponit proxime. *Confirm.* 1. Idem *Trid.* l. c. C. 3. docet, contritionem in genere, prout præſcindit a perfecta & imperfecta, eſſe materiam & partem Sacramenti, poſtea C. 4. dividit in perfectam, & imperfectam agens conſtanter de partibus hujus Sacramenti; ergo ſatis clare docet, attritionem eſſe ſufficientem partem pœnitentiæ, ſive eam ſufficere ad juſtificationem in Sacramento Pœnitentiæ obtinendam. Hanc ſententiam *Suarez* l. c. vocat hoc tempore, ſcil. poſt *Trid.* certam. *Pinthereau* pro ſufficientia attritionis recenſet 100. graviſſimos AA. *Gormaz* P. 1. poſt n. 446. refert plures, quam 160. qui ſufficientiam attritionis tuentur. *Confirm.* 2. A Teſtimonio *Eminent. Card. Proſp. de Lambert.* Moderni Summi Pontif. qui circa controverſiam de attritione, an neceſſario debeat includere amorem benevolentiæ,

 ſaltem

ſaltem inchoatum, C. 13. L. 7. ſæpius laudati operis de Synodo Diœceſana ſub finem ita habet: *Cum itaque verſemur in quæſtione ab Eccleſia hactenus non definita, jure ac merito Alexander VII. die 5. Maji 1667. ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Sedi Apoſtolicæ reſervatæ præcepit: „ut, ſi deinceps de materia „attritionis ſcribent, vel libros aut ſcripturas edent, „vel docebunt, vel prædicabunt, aut alio quovis mo-„do pœnitentes, aut ſcholares, cæteroſque erudient, non „audeant alicujus Theologicæ cenſuræ, alteriuſve inju-„riæ, aut contumeliæ nota taxare alterutram ſenten-„tiam, ſive negantem neceſſitatem aliqualis dilectionis „Dei in privata attritione, ex metu gehennæ concepta, „quæ hodie inter Scholaſticos communior videtur, ſive „aſſerentem dictæ dilectionis neceſſitatem, donec a S. Sede „fuerit aliquid hac in re definitum. „ Caveant proinde Epiſcopi, ne in ſuis Synodis aut inſtructione Sacerdotum, quam Synodis quandoque attexunt, aliquid decernant, aut de Attritionis mere ſervilis ad Sacramentum pœnitentiæ ſufficientia, aut de amoris ſaltem initialis neceſſitate: adhuc quippe ſub judice lis eſt: adhuc impune pro una & altera ſententia dimicatur.* Infero (contra *Ludov. Habert.* qui in ſua Theol. dogm. & mor tom. 6. de Pœnit. c. 8. §. 4. ait: *Opinio aſſerens attritionem ex gehennæ metu conceptam, non ſufficere in Sacramento, niſi includat initialem ſaltem Charitatis amorem,* SOLA *ſecura eſt, & in praxi ſequenda*) infero, inquam: ergo ſententia negans, ad attritionem requiri initialem amorem benevolentiæ, ſatis ſecura eſt, & in praxi tuta; alias Summi Pontifices ſine certo animarum periculo non poſſent permittere eam doceri, aut practicari.

493. Si *Quæras*, quomodo attritus incipiat diligere Deum tanquam omnis juſtitiæ fontem, ut requirit *Trid.* Seſſ. 6. C. 6.? Tripliciter incipit: *Primo Peccatorem ſe eſſe intelligens, divinæ juſtitiæ timore, quo utiliter concutitur, ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe convertendo, in ſpem erigitur, fidens, Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore.* (Ecce primum amorem initialem) *Secundo.* Deſiderat, adhibendo media præſcripta, ſcil. confeſſionem Sacramentalem, a fonte omnis juſtitiæ in ſe derivatum iri juſtitiam (Ecce alterum gradum, ſive actum amoris initialis, quo incipit diligere Deum tanquam omnis juſtitiæ fontem.) *Tertio.*

Pro-

Proponit inchoare novam vitam, & ſervare divina mandata (Ecce tertium gradum amoris initialis.) Quod ſi enim ille ſit, qui diligit Deum, qui habet mandata Dei, & ſervat ea, *Joan.* 14.; profecto etiam ille incipit diligere Deum, qui ſerio incipit ſervare divina mandata. Præterea ipſe dolor, & deteſtatio peccati includit aliquem amorem, cum peccator deteſtando peccatum ſe avertat a Creaturis, & convertat ad Deum tanquam *ſuum* ſummum *Bonum*, & *ſuam beatitudinem*. Plura vide in *Theol. Schol.* in Tract. de Pœnit. item P. *La Croix* L. 6. P. 2. a n. 784., uſque ad n. 877. *Cardin. Gottum.* Theol. tom. 3. in 3. P. D. Th. q. 4. de Contrit. Dub. 4. §. 1. *Scotum Academicum Claudii Fraſſen* Tom. 10. p. 563. Si quis tamen ſit, cui hæc, aliaque argumenta, quæ pro hac ſententia afferuntur, non ſufficiant, ut eam practice tutam judicet, is tenetur utique ad eliciendam contritionem, ne Sacramentum, ſuo judicio, exponat periculo nullitatis. *Neque ideo* (uti ſubnectit *Emin. Proſper de Lambert.* l. c.) *prohibentur Epiſcopi, Confeſſarios monere, ut pœnitentes ad veram & perfectam contritionem hortentur, & excitent:* tum quia hic actus eſt perfectior, Deoque gratior; tum quia talis ſupplet occultos defectus, qui poſſent eſſe vel ex parte Miniſtri, vel ex parte pœnitentis; tum quia actus Charitatis ſæpius in vita eliciendus eſt. Illud vero hic negamus, & pernegamus, quod indignus ſit abſolutione ſacramentali, qui ex metu gehennæ aut aliarum pœnarum a Deo infligendarum de peccatis dolet cum ſpe veniæ, & propoſito non peccandi de cætero.

494. *Dixi quarto, Interna:* alias enim non eſſet dolor animi, ergo nec contritio, ſed ſimulacrum contritionis: *Scindite corda veſtra*, ait Dominus per *Joelem* C. 2. Quamvis autem ſæpius ex ſincero interno dolore oriatur dolor ſenſibilis in appetitu ſenſitivo, ille tamen neceſſarius non eſt, hoc ipſo, quod contritio juxta *Trid.* ſit animi dolor; animus enim mentem & voluntatem, non appetitum ſignificat; adeoque fruſtra & vane anxii ſunt, qui ſincere ex motivo ſupernaturali dolent, nec tamen altiora cordis ſuſpiria trahunt, aut lacrymas fundunt &c.

495. *Dixi quinto, Supernaturalis:* quia dolor ex motivo mere naturali & ſolis naturæ viribus elicitus nihil confert ad obtinendam juſtificationem; nihil enim mere naturale conducit ad vitam ſupernaturalem; eſt autem

autem attritio mere naturalis, dum quis dolet de peccato ob infamiam ortam ex peccato, vel ob pœnas temporales, reſpiciendo eas ſolo lumine naturali. Patet ex *Trid.* Seſſ. 6. can. 3. ſupra n. 487. cit. Adde propoſ. 57. ab *Innoc. XI.* damnatam. Ad hoc, ut dolor ſit ſupernaturalis, præter adjutorium gratiæ divinæ requiritur, ut ex motivo ſupernaturali eliciatur, quod ſcil. lumine fidei ſupernaturali, ſive fide Theologica creditur, v. g. ſi doleas de peccato propter pœnas ut infligendas a Deo juſtiſſimo vindice, vel ſi doleas ob turpitudinem peccati ut oppoſitam virtuti ſupernaturali perducenti ad beatitudinem ſupernaturalem, ut ait *Suar.* Diſp. 5. de Pœnit. Sect. 2. vel ſi apprehendatur hæc turpitudo ut oppoſita divinæ voluntati, ut ait *Lugo*, Diſp. 5. de Pœnit. n. 142. Quod attritio ex timore gehennæ elicita poſſit eſſe ſupernaturalis, patet ex *propoſ.* 14 ab *Alex. VIII.* damnata: *Timor gehennæ non eſt ſupernaturalis;* item ex ſequenti 15. ab Eodem damnata: *Trid.* Seſſ. 14. Can. 5. anathematizat eum, qui dixerit, dolorem de peccatis ob amiſſionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incurſum cum propoſito melioris vitæ, non eſſe verum, & utilem timorem, nec præparare ad gratiam; atqui ad hanc non poſſet præparare, niſi eſſet ſupernaturalis: ergo.

496. *Dixi ſexto, Univerſalis:* ita ut dolor ſe extendat ad omnia peccata mortalia commiſſa ex motivo omnibus, etiam oblitis communi; quia nullum peccatum remittitur ſine dolore, nec unum mortale remittitur ſine alio; ergo ut remittantur mortalia, dolor ſe debet extendere ad omnia non quidem hoc ſenſu; quod pœnitens debeat neceſſario tot diſtinctos actus doloris elicere, quot commiſit peccata, ſed quod debeat elicere dolorem ex motivo ſupernaturali communi omnibus a ſe commiſſis peccatis. *Sporer.* De Sacram. P. 3. C. 2. n 88. *Confirm.* 1. ex *Ezech.* C. 28. *Si impius egerit pœnitentiam ab* OMNIBUS *peccatis ſuis, quæ operatus eſt, & cuſtodierit omnia præcepta mea, vita vivet.*

497. *Dixi ſeptimo*, quod contritio debeat eſſe *appretiative*, non vero intenſive *ſumma.* Eſt autem appretiative ſumma, quando pœnitens peccatum plus deteſtatur, quam omnia alia mala, eo quod ſit malum graviſſimum hoc ipſo, quod ſit offenſa Dei vel tanquam Juſtiſſimi vindicis, vel tanquam ſummi Boni. *Ratio* hujus conditionis requiſitæ eſt; quia alias voluntas non aver-

averteretur abſolute, & pro omni caſu a peccato. Quod autem non debeat neceſſario eſſe ſumma intenſive, patebit infra n. 500.

498. *Principium II.* Præterea dolor debet eſſe *efficax*, ſive *conjunctus cum ſerio propoſito non peccandi de cætero* & peccatorum occaſiones proximas fugiendi &c.: quia alias voluntatem peccandi non excluderet, ut *Trid.* expreſſe requirit *Seſſ.* 14. C. 4. convenienter S. Scripturæ *Ezech.* C. 18.: *Projicite a vobis omnes iniquitates veſtras, in quibus prævaritati eſtis, & facite vobis cor novum, & ſpiritum novum.* An ſemper neceſſario requiratur propoſitum formale; mox dicetur in reſol. Caſ.

Reſolvuntur Caſus.

Casus I.

Joanna pia matrona de dolore requiſito ad Confeſſionem anxia conqueritur coram Sacerdote, quod intenſiorem dolorem de morte filii ſentiat, quam de peccatis; ac proinde dolet, quod non doleat ſufficienter de peccatis. Præterea ſe accuſat, quod forte nunquam habuerit dolorem ſupernaturalem.

499. *Q. I.* An Joanna in hoc caſu cenſenda ſit habere ſufficientem dolorem? ℞. Ex ſuppoſito, quod ex motivo ſupernaturali vere elicuerit dolorem cum conditionibus ſupra requiſitis, & cum propoſito, reipſa cenſenda eſt habere dolorem *appretiative* ſummum. *Nec refert*, quod ob mortem filii magis ſenſibiliter triſtetur, aut lacrymetur; ſenſibilis enim iſte dolor non oritur ex eo, quod judicet, mortem filii majus eſſe malum, quam peccatum, ſed quod vivacius & magis ſenſibiliter repræſentetur, & apprehendatur, & ſenſibus magis ſit proportionata mors filii, quam peccati malitia; inde eſt, quod potentias magis moveat, quam malitia peccati. Porro de dubiis & ſcrupulis circa dolorem vide P. I. n. 54. & 130.

500. *Q. II.* An requiratur certa aliqua intenſio, aut duratio doloris? ℞. *Negative:* Quia ſubſtantia contritionis ejuſque dignitas conſiſtit in appretiatione peccati tanquam offenſæ Dei ſuper omne malum; vel in appretiatione Dei ſuper omne bonum; quod autem magis,

magis, minuſve ſit intenſa, eſt illi accidentale, adeoque ſufficit, ſi habeatur vis, & ſubſtantia contritionis, licet non adſit id, quod ei accidit quandoque. Unde non requiritur 1. intenſio doloris *abſolute ſumma*, h. e. tanta, quantam homo per totum conatum ſibi poſſibilem elicere poteſt, ut voluit *Adrianus* in 4. q. 2. de Pœnit. Vel enim intelligitur ſummus conatus, qui ſolis naturæ viribus elici poteſt? & hic non pertinet ad juſtificationem: vel intelligitur ille, quem voluntas adhibere poteſt cooperando divinæ gratiæ? ecquis ſtatuet terminum, quo poſito voluntas non poſſit majorem conatum adhibere cum gratia Dei. Præterea hæc ſententia, quam *Suarez* de Pœnit. D. 4. Sect. 4. vocat improbabilem, imponit homini graviſſimum onus; cum difficillimam faciat contritionem ſine Scripturæ ac Conciliorum fundamento. 2. Non requiritur intenſio doloris *comparative ſumma* in ſenſu *Petri Soto* Lect. 14. & 15. ſcil. ut homo majore intenſione doleat de peccato, quam de quolibet alio malo, & quam diligat quodlibet creatum bonum. Quis enim dicet Matri intenſiſſime dolenti ob mortem unici filii, an dolor de peccatis ſit comparative intenſior? *Si dicas*: hic exceſſus & comparatio denotatur per particulam *ſuper omnia*, quam omnes TT. requirunt. ℞. ut ſupra: hæc comparatio non conſiſtit in intentione, ſed in appretiatione, quæ poſita eſt in tali amore boni, vel odio mali, ut, ſi neceſſe foret, potius amoveretur voluntas ab amore alterius boni, vel odio alterius mali, quam illius, quod ſuper omnia amare dicitur, vel odio habere. Vide *Suarez*. l. c. 3. Neque requiritur certa duratio temporis ad hoc, ut contritio perfecta juſtificet extra Sacramentum, vel attritio diſponat ad juſtificationem in Sacramento, ſed ſimul ac fit, eſt ſufficiens utrinque dolor; ſicut conſenſus in peccatum mortale, ſtatim, ac fit, eſt peccatum mortale, & deſtruit gratiam. Hinc *S. Leo* Epiſt. 91. ad Theodorum recte ait: *Miſericordiæ Dei nec menſuras poſſumus ponere, nec tempora definire; apud quem nullas patitur veniæ moras vera converſio.*

501. *Q. III.* Qua ratione dolor poſſit fieri ſenſibilis, niſi requiratur certa intenſio? ℞. hoc ſenſu fit ſenſibilis, quod ſigno externo ſcil. per ipſam confeſſionem, tunſionem pectoris, petitionem Confeſſarii manifeſtetur; non

non autem eo ſenſu, quod debeat elici ab appetitu ſenſitivo. *La Croix* L. 6. p. 2. n. 669.

502. *Q. IV.* An ſufficiens ſit dolor Joannæ, eo quod doleat, ſe non ſatis dolere? ℟. *per ſe* loquendo, & ſecundum ſenſum verborum non eſt ſufficiens; quia dolor, non qualiſcunque, ſed de peccatis, & quidem ex motivo ſupernaturali conceptus requiritur: atqui iſte dolor Joannæ ſecundum verborum ſignificationem non eſt de peccatis, nec ex motivo ſupernaturali, ſed de carentia doloris ex anxietate, vel alia cauſa naturali: ergo. Dixi, *per ſe*: quia frequenter pœnitentes anxii, & ſcrupuloſi ita loquuntur bono ſenſu, ſcil. quod non ſentiant proportionatum dolorem gravitati peccatorum, qualem optarent; ideoque hiſce eximendus eſt ſcrupulus vel cum illis eliciendo verum dolorem, vel quærendo, an ſaltem animo doleant, quod Deum ſummum bonum offenderint, & voluntatem habeant non peccandi de cætero. *Laym.* L. 5. t. 6. C. 4. n. 5. ubi ſic exponit ſententiam *Sylveſtri V.* Confeſſio.

503. *Q. V.* An continuo credendum ſit pœnitenti ſe accuſanti, quod non habuerit dolorem ſufficientem? ℟. Niſi pœnitens certo affirmet, quod vel ex ignorantia, vel alia de cauſa omiſerit dolorem, continuo non eſt credendum, ſed prudenti Confeſſario incumbit quærere, & quidem ex rudioribus; an neſciverit eliciendum eſſe dolorem, vel an ignoraverit modum eliciendi, vel an ex incuria ſine ulla præparatione vix templum ingreſſus properarit ad confeſſionale? Si pœnitens unum ex his affirmet, ſatis manifeſte Confeſſarius colligere poterit, veram eſſe accuſationem omiſſi doloris. Si alioquin bene inſtructus ita ſe accuſet, ex ſequentibus ſignis ſufficienter colligi poterit, an habuerit dolorem requiſitum: 1. Si pœnitens fateatur ſe a juventute bene inſtructum fuiſſe neceſſariis ad rite confitendum diſpoſitionibus. 2. Si recordatus fuerit, quod ante confeſſionem ſaltem aliquod tempus impendere ſoleat ad digne præparandum animum. 3. Si pœnitens ſæpius ex devotione ſoleat confiteri. 4. Si ſit tenerioris conſcientiæ, vel ſaltem bonæ voluntatis erga Deum, nec diu pravis conſuetudinibus inhæſerit, aut in proxima peccandi occaſione vixerit: plura alia ſigna ex circumſtantiis perſonæ pœnitentis, aliiſve prudens Confeſſarius facile poterit colligere.

Casus II.

Joachim de valore confeſſionis anxius domi plerumque ſe diſponit, examinando conſcientiam, eliciendo dolorem, & propoſitum, poſtea accedens ad templum in via colloquitur cum aliis; in templo nihilominus ſtatim accedit ad confeſſarium; ſubinde tamen ante abſolutionem renovat dolorem, & propoſitum: poſt abſolutionem, dum incidit denuo peccatum, mox confitetur ſine novo dolore.

504. *Q. I.* Quomodo dolor debeat eſſe connexus cum abſolutione? & an dolor Joachimi ſufficienter fuerit connexus? ℞. ad *primum.* Debet eſſe connexus vel phyſice, vel ſaltem moraliter: phyſice connectitur, quando non tantum ante confeſſionem, & abſolutionem, ſed ſub ipſa adhuc abſolutione actus doloris ponitur; hoc modo dolor cenſetur perdurare *in ſe.* *Moraliter connectitur*, quando dolor phyſice præteritus perdurat in ſuo effectu uſque ad abſolutionem, v. g. dum pœnitens, poſtquam elicuit dolorem, accedit ad confeſſionale, confitetur, petit abſolutionem; in his actionibus cenſetur virtualiter permanere dolor, quamvis phyſice actus doloris præterierit. Quamdiu autem dolor phyſice præteritus cenſeri poſſit moraliter durare, pro praxi facile ſtatui nequit. Merito cenſet *Stoz* l. c. p. 2. n. 50. nimis laxam eſſe ſententiam, quæ dicit, ſufficere dolorem ante unum alterumve annum elicitum, dummodo non ſit retractatus. Alii idem concedunt, etſi intercedant 4. 5. aut plures dies. Sed & hæc ſententia Patri *Herzig* de munere Confeſſarii C. 3. n. 61. & Patri *Stoz* l. c. n. 51. videtur minus tuta, & in praxi omnino illicita; cum dolor per tantum temporis intervallum faciliime & quaſi inadvertenter poſſit revocari per actum contrarium, & ita Sacramentum fruſtrationi exponi. Accedit, quod, cum ſententia contraria non accedat ad probabilitatem, vi propoſitionis primæ ab *Innoc. XI.* damnatæ illicitum videatur, illam ſequi. Vide *P. Carden.* in cit. propoſ. 1. *ſequi proinde malim tutiorem* (ſubnectit ibid. *P. Herzig*) quæ cenſet, unam, duas, aut quatuor horas, vel ad ſummum unum diem, ac noctem non deſtruere moralem connexionem, ex ſuppoſito, quod dolor nullo actu contrario ſit revocatus: in hac tamen etiam intercapedine, præſertim ſi negotia quædam diſpa-

ſparata, e. g. œconomica longiora interceſſiſſent, conſultius exiſtimo, ſaltem in fine Confeſſionis ſubjungere: *De his & omnibus peccatis meis doleo, Deum ſummum bonum a me per illa fuiſſe offenſum:* Vid. *Leſſium* in Auct. V. Confeſſio, Caſ. 3. *Sporer*, & alios. De dolore pridie Confeſſionis elicito ait *Gobat* in Exper. T. 6. n. 160. valde probabile eſſe, talem dolorem non ſufficere, ſi ſine ulla intentione, aut cogitatione ad craſtinam confeſſionem fuerit elicitus, tunc vero ſufficere, ſi cum tali intentione fuerit conceptus dicendo: cras volo confiteri, ideoque jam me volo examinare, dolorem & propoſitum elicere, quia cras forte non ſatis temporis ſuppetet.

Ex his patet Reſponſio ad ſecundum, quod dolor a Joachimo domi conceptus adhuc moraliter fuerit connexus cum confeſſione; nec ſufficiens connexio fuit interrupta per brevia colloquia in itinere ad templum, ex ſuppoſito quod non fuerint peccaminoſa; *Neque obſtat*, quod in aliis Sacramentis major requiratur connexio materiæ & formæ; quia Pœnitentiæ Sacramentum eſt inſtitutum in modum judicii, quod facilius patitur moram aliquam inter dolorem, accuſationem, & abſolutionem.

505. *Q. II.* An dolor debeat referri ad Confeſſionem, ſive elici ex intentione confitendi. ℟. Tutius eſt, dolorem ita elicere, adeoque, cum agatur de parte Sacramenti pœnitentiæ, in praxi potius ſuadendum eſt, ut referatur dolor ad confeſſionem, ſic plerique vel virtualiter, vel formaliter ſecum ita pœnitentes ſtatuunt: *quia volo confiteri, prius dolebo de peccatis.* An vero neceſſarium ſit, ut contritio eliciatur ex intentione confitendi, utrinque a TT. defenditur: Affirmant *Præpoſ. Bonac. Dicaſt. La Croix* l. c. n. 687. eoquod dolor ſine relatione ad Confeſſionem nequeat eſſe pars futuræ confeſſionis, ſicut ablutio facta ſine intentione baptizandi non eſſet pars baptiſmi, etiamſi poſtea ablutionem iſtam quis vellet referre ad baptiſmum, ſolam pronuntiando formam. Econtra *Reginald. Lugo, Tambur.* de *Confeſſ.* L. 1. C. 2. §. 3. *Gobat.* l. c. n. 155. dicunt, id non eſſe neceſſarium, ſed ſufficere quod dolor præcedens per voluntatem conſequentem eo referatur; quamvis non renovetur; *Ratio horum* eſt, quod *Trid.* explicans conditiones doloris nihil inſinuet de iſta relatione. Præſcindendo a ſpeculatione utriuſque ſenten-

ſententiæ in praxi tenendum, quod pœnitens non debeat eſſe contentus eo ſolum dolore, quem ante præparationem ad confeſſionem alia ex occaſione forte elicuit; non deerit breve, ſufficiens tamen ſpatium eliciendi novum dolorem, nec deerit gratia divina; nec aliunde prudens excuſatio poterit allegari. Negativa tamen ſententia ſerviet ſcrupuloſis, qui continuo timent, ne dolorem in ordine ad Sacramentum pœnitentiæ elicuerint, quia etſi actualem & formalem intentionem dolendi in ordine ad abſolutionem expreſſe non habuerint, implicite tamen eam intentionem habuerunt ſe præparando ad confeſſionem; ſi enim ante Confeſſionem quis interrogaſſet, cur jam doles, Deum a te eſſe offenſum peccatis; certe reſpondiſſet: quia volo confiteri, & abſolvi a peccatis.

506. *Q. III.* An ſufficiat dolorem adhuc elicere ſaltem ante abſolutionem? ℞. in praxi quidem dolor eliciendus eſt ante confeſſionem; tum quia periculoſum eſt, ne intra breve illud tempus, quod intercedit inter confeſſionem, & abſolutionem, pœnitens vel obliviſcatur dolorem, vel turbatus ex quæſtionibus Confeſſarii non ſerium eliciat: tum quia præmiſſo dolore confeſſio magis procedit ex diſplicentia, & deteſtatione peccatorum. Nihilominus juxta communiorem ſententiam ſufficit, ſi dolor adhuc eliciatur ante abſolutionem. *Ratio* deſumitur ex communi ſenſu tum *Confitentium*, qui etſi dubitent, an ſufficientem dolorem elicuerint ante confeſſionem, exiſtimant adhuc, ſe ſatisfacere, modo adhuc ſerio ante abſolutionem doleant; tum *Confeſſariorum*, qui non jubent repeti confeſſionem, ſi pœnitens dolorem non præmiſerit, ſed ad eum adhuc eliciendum, diſponunt. *Confirmatur* ex eo, quod dolor etiam ſubſequens confeſſionem, ſufficienter ita eam afficiat, ut fuerit, & maneat doloroſa, non mere hiſtorica ſui accuſatio. *Suarez. Bonac. Sporer. Gobat. Stoz.* l. c. n. 48. & plures alii apud *La Croix* l. c. n. 698. contra *Palao*, *Coninck* & *Laymann*, qui tamen non videtur nobis eſſe plane contrarius; quamvis enim L. 5. t. 6. C. 4. n. 4. afferat, ad valorem Sacramenti pœnitentiæ requiri, ut dolor internus *aliquo modo* antecedat confeſſionem externam, ut ſit doloroſa ſui ipſius accuſatio, tendens ad reconciliationem cum Deo, poſtea tamen *modum* illum *aliquem* exponit, dicendo: *quamobrem pro majore ſecuritate conſuetum*

ſuetum ac conſultum eſt, præmittere confeſſionem generalem (ſcil. per formulam conſuetam: *Confiteor Deo omnipotenti*) *ut, ſi ante dolor ex generali motivo conceptus non erat, ſaltem tunc concipiatur.* Ibid refert Sententiam *Suareſii*, quod confeſſio per conſequentem contritionem ſufficienter conſummetur in ratione accuſationis Sacramentalis; & ſtatim ſubdit: *ad hoc vero omnino neceſſarium eſt, ut dolor animi poſt peccatorum narrationem habitus externo aliquo ſigno declaretur, ſaltem humiliando ſe coram Sacerdote, & abſolutionem petendo, ſeu exſpectando: tale enim ſignum relatum ad peccata paulo ante explicata, a quibus pœnitens abſolutionem petit, veram rationem Sacramentalis abſolutionis habet.* Ergo. *Laym.* adhuc concedit ſatis eſſe, ſi exprimatur aliquo ſigno dolor ante abſolutionem.

507. *Q. IV.* An dolor debeat præcedere abſolutionem? ℟. *Affirmative:* quia peccator ſine dolore non eſt diſpoſitus ad remiſſionem peccati, ergo abſolutio fruſtaretur ſuo effectu non ſine ſacrilegio. *Confirm.* Per abſolutionem completur hoc Sacramentum quoad eſſentialia: ergo dolor ſubſequens non poteſt eſſe pars conſtitutiva illius. Ita *Stoz.* L. c. n. 47. & *Bonac.* cum Communi. *Lugo* hic n. 48. monet, ne in praxi quis audeat ſequi aliquorum ſententiam, quod ſufficiat dolor, ſi eliciatur ſub abſolutione, modo ante finem abſolutionis finiatur; quia Sacramentum ſic facile exponitur periculo nullitatis.

508. *Q. V.* An Joachim, dum poſt acceptam abſolutionem peccatum omiſſum ſtatim confitebatur, etiam novum dolorem debuerit elicere. ℟. Probabiliſſima eſt ſententia, quod *neceſſario* non ſit eliciendus novus dolor; quia prior dolor, quem pœnitens ex motivo univerſali de omnibus peccatis, ideoque etiam de oblitis, elicuit, perdurat adhuc moraliter vel potius virtualiter in tenui reminiſcentia, imo in iiſdem actibus pœnitentiæ continuatis etiam poſt abſolutionem (ſupponimus enim priorem dolorem non eſſe revocatum) ergo ſufficienter afficit novam illam confeſſionem, quæ rectius moraliter dicitur una confeſſio cum priore. In praxi tamen præſtat novum elicere dolorem, ut tutius procedatur in iis, quæ pertinent ad valorem Sacramenti. *La Croix* l. c. n. 713.

509. Porro obſerva I. Dolor & propoſitum de mortalibus revocatur per aliud mortale ſubſequens, non

 autem

autem per actionem de ſe indifferentem. Si enim motivum doloris fuerit univerſale, illud non amplius curat, qui de novo peccat; ſi particulare: ergo de novo peccans jam non amplius dolet de omnibus; ergo non habet ſufficientem dolorem. Præterea dolor univerſalis de mortalibus & venialibus non revocatur per ſolum veniale; quia, licet ex eodem motivo conceptus ſit de utriſque, inæqualiter tamen fertur in venialia, & mortalia, hæc enim magis deteſtamur tanquam magis diſplicentia Deo, quam illa. Ita *Lugo* & *Tamb.*

Dolor de venialibus ex motivo univerſali elicitus revocatur per veniale æque grave vel gravius; quia dum quis eodem modo, vel gravius venialiter peccat, non cenſetur amplius curare motivum, ex quo de præcedentibus doluerat; ergo prius motivum non amplius influit in actum doloris. Dixi: *ex motivo univerſali*: qui enim ob particulare & in uno tantum veniali reperibile motivum doluit, non revocat dolorem per veniale aliud, in quo illa ratio non reperitur. Vide de his *La Croix* l. c. à num. 417. In praxi, ſi quis poſt elicitum dolorem iterum leviter peccet, novum eliciat dolorem.

510. II. Qui confitetur tantum venialia, nihilominus debet de iis dolere; Scriptura enim & Concilia generaliter ad peccatorum remiſſionem requirunt dolorem, non diſtinguendo inter gravia, & levia: neque ullum peccatum remittitur, quam diu manet voluntarium, & non debite retractatum. Dolor tamen de venialibus non debet neceſſario eſſe univerſalis: quamvis enim ſine dolore nullum remittatur peccatum: quia tamen venialia non per infuſionem gratiæ, ſed per condonationem extrinſecam remittuntur: hinc poteſt remitti unum, de quo quis dolet, quin remittatur alterum, de quo quis non dolet.

Casus III.

De Propoſito.

Kilianus graviter ægrotus confitetur: fovi rancorem, atque vindictam in animo: item a juventute nimium addictus fui fœdiſſimæ turpitudini. Doleo de omnibus peccatis meis, quia iis Deum Summum Bonum offendi. Con-

Confeſſarius, poſtquam ſpeciem ac numerum peccatorum extorſiſſet, quærit: an etiam habeat propoſitum? reſpondet pœnitens, hoc dolori incluſum eſſe: urget Confeſſarius, quale habeat propoſitum? reponit Kilianus: ſi mihi ex hoc morbo e vita migrandum ſit, inimico libenter ignoſco, ſi convaluero, par pari referam, a turpi vero conſuetudine abſtinere vix potero.

511. *Q. I.* An ad Confeſſionem requiratur propoſitum formale & expreſſum? ℟. cum *Suarez.* De Pœnitent. D. 4. Sect. 3. Aſſert. 1. *Per ſe* loquendo ad conſequendam gratiam, & remiſſionem peccati in Confeſſione neceſſarium eſt formale propoſitum, quo quis per expreſſum voluntatis actum peccata vitare ſtatuit. *Eſt hæc ſententia ſecurior & ita populo prædicanda*, ait *Suar. cit. l. Prob.* 1. Ezech. 18. 31. ait Dominus: *Projicite a vobis omnes prævaricationes veſtras* per verum dolorem, & deteſtationem iniquitatum: *& facite vobis cor novum, & ſpiritum novum*, ſcil. per ſerium propoſitum non peccandi de cætero. Item Apocal. 2. v. 5. *Age pœnitentiam, & prima*, ſive nova *opera fac.* Quibus verbis nova vita ad pœnitentiam exigitur; atqui non exigitur nova vita, ut actu exercenda, cum pendeat ex futuro tempore; ergo exigitur ejus propoſitum præter dolorem de præterita vita. *Prob. II. Trid.* Seſſ. 6. C. 6. in diſpoſitione ad gratiam loquitur æque expreſſe de propoſito inchoandi novam vitam, & ſervandi divina mandata, ſicut de odio, & deteſtatione peccatorum. Et Seſſ. 14. C. 4. agens de Pœnit. Sacram. docet, Contritionem eſſe *dolorem animi, ac deteſtationem de peccato commiſſo cum propoſito non peccandi de cætero.* Ergo ſicut veteris vitæ odium ſcil. dolor, ac deteſtatio debet eſſe formalis; ſic & novæ vitæ propoſitum debet eſſe formale. *Confirm.* Unus ex præcipuis finibus pœnitentiæ eſt emendatio vitæ præteritæ, ad quem nullus actus aptior eſt, quam ſerium & expreſſum propoſitum: ergo merito præcipitur formale propoſitum. Vide *Bellarm.* L. 2. de Pœnit. C. 6. *Henriq.* L. 4. C. 24. n. 2. *Gobat.* T. 6. n. 293.

Dixi tamen, *per ſe* loquendo, quia per accidens ſubinde ſufficit propoſitum *virtuale*; quod includitur in ſerio dolore, vi cujus pœnitens ita conſtitutus eſt, ut nolit amplius peccare: 1. quidem ſufficit, dum quis inculpabiliter non cogitat de vita futura, ita tamen dolet de peccatis, ut ſi quæreretur ex ipſo, an poſthac

velit evitare peccata, ſerio annuat. 2. Si quis ab elicito dolore ſerio ſtatim moriatur, in quo caſu impoſſibile eſt formale propoſitum, quod tamen plane abfuiſſe dici nequit, cum fuerit incluſum in dolore; ſtante enim illo dolore impoſſibile erat committi peccatum, adeoque in tali circumſtantia ſufficienter fuit excluſa voluntas peccandi. Sic videtur conciliari cum noſtra aliorum ſententia, quod ſufficiat virtuale propoſitum, ut docuerunt *Major*, *Vega*, *Petrus Soto*, *Adrianus*, *Diana* P. 3. t. 4. reſol. 116. *Gormaz*, *Cardenas*, in 2. Criſi D. 2. n. 80. Ex quibus ad reſol. caſus reſpondendum eſt, quod Kilianus monitus de propoſito prius debuerit ſerium & efficax elicere propoſitum.

512. *Q. II.* An propoſitum Kiliani cenſendum ſit ſufficiens? ℟. *Negative.* Quia propoſitum, ut ſit ſufficiens, debet eſſe abſolute univerſale, alias non excluderet omnem voluntatem peccandi de cætero. *Confirm.* Ad propoſitum requiritur, ut ſit efficax h. e. tale, ut, quamdiu exiſtit, cum eo non poſſit componi voluntas peccandi, ut ait *La Croix* l. c. n. 892. atqui cum propoſito Kiliani, dum exiſtebat, conjuncta erat voluntas peccandi: ergo non erat efficax. Quid? quod ridiculum, illuſorium, & abſurdum videatur hujuſmodi propoſitum conditionatum: quilibet enim conſuetudinarius ſatisfaceret proponendo: Si non habuero occaſionem peccandi, non peccabo, ſi habuero, iterum peccabo: Fur itidem ſatisfaceret proponendo: ſi nihil amplius a proximo potuero auferre, non furabor poſthac; ſecus, ſi potuero. Plura vide infra de munere Confeſſarii circa defectum propoſiti in pœnitente.

§. III.

Principia practica de materia, qualitate & præcepto Confeſſionis ſacramentalis.

513. *Principium I.* Confeſſio ſacramentalis eſt doloroſa peccatorum ſuorum poſt Baptiſma commiſſorum accuſatio, facta legitimo Sacerdoti ad eorum remiſſionem virtute clavium obtinendam. Unde inferes, quod materia Confeſſionis ſint omnia, & ſola peccata poſt, non ante Baptiſmum commiſſa a pœnitente. Vide *Trid.* Seſſ. 14. Can. 1. cit. n. 488. Hinc Pœnitentia recte dicitur *ſecunda poſt naufragium tabula*: de qua *Trid.* ibid. Can. 2. *Conf.* Eccleſia in ſubditorum tantum peccata

cata juriſdictionem exercere poteſt: atqui baptizati ſunt tantum ſubditi Eccleſiæ: ergo in baptizatorum tantum peccata juriſdictionem, ea retinendo, vel remittendo, exercere poteſt. Duplex autem eſt materia Confeſſionis, ſcil. alia *neceſſaria*, quæ neceſſario ſubjicienda eſt clavibus, ſive exponenda in Confeſſione; alia *libera*, quæ libere exponitur. Materia neceſſaria ſunt peccata mortalia, ita ut omnia quoad numerum & ſpeciem in confeſſione exprimenda ſint; Venialia vero ſunt materia libera. Vide *Trid.* Seſſ. 14. C. 5. de Pœnit. ubi ita docet: *Ex his colligitur oportere a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum poſt diligentem ſui diſcuſſionem conſcientiam habent, in confeſſione recenſeri, etiamſi illa occultiſſima ſint, & tantum adverſus duo ultima Decalogi præcepta commiſſa . . . Nam venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quanquam recte & utiliter, citraque omnem præſumptionem in Confeſſione dicantur, quod piorum hominum uſus demonſtrat; taceri tamen citra culpam, multiſque aliis remediis expiari poſſunt.* Ibid. Can. 7. ita ſtatuit: *Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum neceſſarium non eſſe jure divino, confiteri omnia, & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habetur, etiam occulta, & quæ ſunt contra duo ultima Decalogi præcepta & circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant . . . aut demum non licere confiteri peccata venialia, anathema ſit.* Adeoque venialia ſunt etiam ſufficiens materia ad impetrandam abſolutionem, item peccata jam ſemel, aut ſæpius confeſſa, uti ex praxi Fidelium eadem peccata ſæpe repetentium patet; hæc enim ſemper ſunt, & manent verum doloris, & doloroſæ accuſationis objectum. *Suar.* D. 18. Sect. 4. n. 8. & ſeqq.

514. *Princip. II.* Si ſpectetur qualitas Confeſſionis, juxta *Trid.* l. c. c. 5. ea debet eſſe *integra*, *aperta*, & *verecunda*. A Moraliſtis plures recenſentur qualitates Confeſſionis, quarum aliquæ ſunt de ejus ſubſtantia, ſcil. ut ſit *fidelis*, *integra*, & *doloroſa*: aliæ ſunt de perfectione Confeſſionis; quæ omnes continentur his verſibus.

Sit ſimplex; humilis Confeſſio, pura, FIDELIS,
Atque frequens, nuda, & diſcreta, libens, verecunda,
INTEGRA, ſecreta, & LACRIMABILIS, accelerata,
Fortis, & accuſans, & ſit parere parata.

515. 1. Confeſſio debet eſſe *ſimplex*, h. e. ſine ſuperfluis verbis, & impertinentibus narrationibus, ac circumſtantiis. Recte tamen notat *Bonacina* D. 5. q. 5. S. 2. p. 2. §. 2. n. 1. cum Henriq. hanc conditionem maxime quidem convenientem eſſe, non tamen neceſſariam; alias redderetur invalida confeſſio, ſi nimis exacta, prolixa, & ſuperflua enarratione peccata explicentur, ſicut rudiores, & ſcrupuloſi ſolent explicare, ea ſolum intentione, ut peccata magis, & melius declarent.

516. 2. *Humilis:* ſcil. ut pœnitens confiteatur peccata ſua cum humilitate tum *interna*, agnoſcendo ſtatum peccatoris coram Deo, ſicut Publicanus *Luc.* 18. ex hac agnitione non auſus oculos levare ad cælum, humillimo affectu dixit: *Deus propitius eſto mihi peccatori.* Item ſicut filius prodigus *Luc.* 15. *Pater peccavi in cælum, & coram te &c.* Tum *externa*, ſine jactantia, ſed verbis ſubmiſſis ac humilibus, & humili corporis compoſitione: flexis genibus, aperto capite, depoſito gladio &c. (niſi aliud neceſſitas permittat) ut tanquam reus ſuorum veniam peccatorum petat.

517. 3. *Pura*, ut fiat Confeſſio ſincero animo, & intentione obtinendi peccatorum veniam, non vero ex malo fine.

518. 4. *Fidelis*, ſive verax, ſine fallacia, deceptione & mendacio, ut pœnitens nihil ſtudio omittat, quod commiſit, neque aliquid confiteatur, quod non commiſit, ſed dicat certa pro certis, dubia pro dubiis.

519. 5. *Frequens* ſive ſæpius iterata, quænam frequentia ſit de præcepto, quænam de conſilio, dicetur in reſol. caſ.

520. 6 *Nuda*, ſive clara, non palliata verbis adeo obſcuris, & amphibologicis, ut ex modo proponendi Confeſſarius nec ſpeciem, nec gravitatem peccati poſſit dignoſcere.

521. 7. *Diſcreta*, ſive prudens, qualis erit, ſi pœnitens

Digitized by Google

nitens non afferat ea, quæ ad rem non pertinent: ſi omiſſa hiſtorica totius facti narratione id ſolummodo dicat, quod exprimit peccati ſpeciem, & ſimul omnia, quæ ſunt ejuſdem ſpeciei, in unum colligat, eorumque numerum exponat; ſic multa breviſſime confitebitur peccata. Item ad diſcretam Confeſſionem pertinet, ne pœnitens aliorum peccata immiſceat, complicem prodat.

Peccant in hoc ii, qui ad explicanda peccata propria referunt peccata aliorum, uti ſolent uxores peccata mariti, famulorum, famularumque, & econtra mariti peccata uxorum manifeſtare, quem abuſum Confeſſarius tollere debet, tum ne ipſemet non impediens ejuſmodi detractorias narratiunculas, cum facile poſſit, alienæ detractionis reus fiat, tum ne pœnitens quærendo veniam peccatorum novam Dei offenſam incurrat. *Reginald*. L. 6. n. 3. & 65.

522. 8. *Libens*, ſive ſpontanea, voluntaria, non coacta, 1. quidem hoc ſenſu, quod pœnitens debeat habere intentionem ſaltem implicitam recipiendi Sacramentum; adultus enim abſque omni intentione valide non poteſt ſuſcipere Sacramentum. 2 ne quis tantum ideo confiteatur, quia aliunde compellitur ad confitendum, quamvis non vitietur Confeſſio, ſi forte aliquis ex metu infamiæ, aut pœna tanquam motivo ſecundario confiteatur, cum nihilominus primario intendat conſequi remiſſionem peccatorum. *Stoz* L. 1. p. 3. q. 2. n. 51.

523. 9. *Verecunda*, ut pœnitens erubeſcat animo de turpitudine peccati, & exponat peccata verbis honeſtis, & modo loquendi utatur verecundo. Cavendum tamen eſt, ne verecundia eouſque procedat, ut pœnitentem poſthabito Dei timore & amore inducat ad reticenda peccata. Monet hic *Bonac*. D. 5. q. 4. Sect. 2. pu. 2. n. 19. ne Confeſſarius deterreat ſub ipſa Confeſſione pœnitentem verbis duris & aſperis, ſed reprehenſionem, ſi ea opus eſſe videatur, potius differat uſque ad finem Confeſſionis.

524. 10. *integra:* Eſt autem integritas, quæ huc pertinet, duplex, ſcil. alia materialis, formalis altera: *Materialis eſt*, quando pœnitens omnia peccata mortalia poſt Baptiſmum commiſſa, & nunquam confeſſa, aut nondum legitime expiata, tam quoad numerum, quam quoad ſpeciem rite confitetur. Hæc integritas

per ſe & *regulariter* ad omnem Confeſſionem ſemper fuit & eſt neceſſaria, ut patet ex *Trid.* cit. ſupra n. 513. Ratio ibidem ſcil. C. 5. Seſſ. 14. ſubditur: *Conſtat enim, Sacerdotes judicium hoc, incognita cauſa, exercere non potuiſſe, neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis ſervare potuiſſe, ſi in genere duntaxat, & non potius in ſpecie, ac ſigillatim ſua ipſi peccata declaraſſent.* Ex iiſdem rationibus adhuc *per ſe* requiritur dicta integritas. *Formalis* eſt, quando pœnitens confitetur quidem aliqua peccata, etſi unum vel alterum vel ex invincibili oblivione, vel ex alia juſta cauſa omittat. Hæc ſufficit, quoties pœnitens vel phyſice, vel moraliter eſt impotens ad confitendum omnia peccata. Hinc ſupra dixi, quod integritas materialis *per ſe* loquendo, ſemper ſit neceſſaria, *neceſſitate præcepti divini*, ſcil. quando non excuſante juſta cauſa illa poteſt ſervari; cum autem hoc præceptum ſit affirmativum, non obligat ſemper pro ſemper ſive pro omni caſu, adeoque urgente juſta cauſa tum ſaltem neceſſaria eſt, & ſufficit ad valorem Confeſſionis integritas formalis. Dixi 1. *neceſſaria eſt* ſcil. *neceſſitate Sacramenti*, quia ſi nullum omnino peccatum exponatur, Confeſſio eſſet nulla ex defectu materiæ. Dixi 2. *& ſufficit*, quia ſi accedente juſta cauſa reticeatur aliquod peccatum, & tamen aliud exponatur, adhuc haberetur materia ſufficiens ad valorem Sacramenti. Juxta communem a Confeſſionis integritate materia excuſatur 1. qui præmiſſo diligenti examine peccatum, cujus quidem memoriam habuit, ſub ipſa Confeſſione obliviſcitur; aut qui plane non reminiſcitur peccati commiſſi; ad impoſſibile enim nemo tenetur. 2. Qui invincibiliter ignorat hunc, vel illum actum, cujus quidem recordatur, eſſe peccaminoſum. 3. Impotens ad exprimendum omnia ob defectum loquelæ, vel ignorantiam idiomatis. 4. Prudenter timens ſibi, vel Confeſſario grave ex integra Confeſſione damnum. 5. Excuſantur naufragi. 6. Milites mox præliaturi. 7. Moribundi accelerante morte. Vide reſol. caſ.

525. II. *Secreta*, h. e. Confeſſio non fiat coram aliis audientibus, ſed coram ſolo Sacerdote audiente, ſive ad aurem Sacerdotis, hinc dicitur *auricularis*, quamvis enim abſolute loquendo fieri poſſit publice, & olim ſubinde facta ſit publice, hodie tamen non amplius in uſu eſt. Vide *Trid.* Seſſ. 14. de Pœnit. C. 5. Decipiuntur

piuntur etiam illi, qui putant, quatuor primis ſæculis obligationem fuiſſe publice confitendi peccata mortalia etiam occulta, ut patet ex Epiſt. 36. alias 80. *S. Leonis* Papæ (qui ſedit ab anno 440. uſque ad annum 461.) ubi ita habet: *Illam etiam contra Apoſtolicam regulam præſumptionem, quam nuper agnovi a quibuſdam illicita uſurpatione committi, modis omnibus conſtituo ſubmoveri, ne videlicet de ſingulorum peccatorum genere, libello ſcripta profeſſio publicetur, cum reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicare confeſſione ſecreta.*

526. 12. *Lacrymabilis*, h. e. cum vero animi dolore, ac deteſtatione peccatorum, ac propoſito, non vero, quod neceſſario debeat fieri Confeſſio cum lacrymis, ſuſpiriis externis, lamentis, ejulationibus, ut in §. præced. dictum eſt.

527. 13. *Accelerata*, h. e. non nimium differatur; Pœnitentia enim ſera eſt raro vera.

528. 14. *fortis*, ut pœnitens vincat reſpectum, ut vocant, humanum, noxium confitendi pudorem, aliaſque difficultates, de quibus *Trid.* l. c. ait: *Ipſa vero hujuſmodi confeſſionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia, gravis quidem videri poſſet, niſi tot tantiſque commodis, & conſolationibus levaretur, quæ omnibus, digne ad hoc Sacramentum accedentibus, per abſolutionem certiſſime conferuntur.*

529. 15. *Accuſans* h. e., 1. propriæ malæ voluntati imputans peccata, non complexioni naturali, multo minus defectui auxilii divini, conſequenter nec Deo, quod eſſet blaſphemum cogitare. 2. *Accuſans*, non *excuſans* peccata ſua, niſi vere ſubſit cauſa excuſans a gravitate peccati v. g. ignorantia, inadvertentia &c. 3. *Accuſans ſe*, non alios. De complice dicetur infra.

530. 16. *Parere Parata*, h. e. Acceptet pœnitens tum injunctam a Confeſſario pœnitentiam, tum ſalutaria monita, inſtructionem, media emendandi vitam &c.

531. *Princip. III.* Confeſſio ſacramentalis neceſſaria eſt hominibus poſt Baptiſmum in peccatum mortale lapſis, neceſſitate Præcepti Divini, & Eccleſiaſtici. *Prob. primum* ex *Trid.* Seſſ. 14. C. 5. ubi ita docet: *Ex inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ.... univerſa Eccleſia ſemper intellexit, inſtitutam etiam eſſe a Domino integram peccatorum confeſſionem, & omnibus poſt Baptiſmum lapſis jure divino neceſſariam exiſtere.* Idem

ſtatuitur

Digitized by Google

ſtatuitur Can. 7. cit. n. 513. & 524. Ibid. Can. 6. ita habetur: *Si quis negaverit, Confeſſionem ſacramentalem, vel inſtitutam, vel ad ſalutem neceſſariam eſſe jure divino, aut dixerit, modum ſecrete confitendi ſoli Sacerdoti, quem Eccleſia Catholica ab initio ſemper obſervavit, & obſervat. alienum eſſe ab inſtitutione, & mandato Chriſti, & inventum eſſe humanum, anathema ſit. Conf.* 1. Chriſtus *Joan.* 20. Apoſtolis dedit poteſtatem judiciariam remittendi, & retinendi peccata; ergo hoc ipſo impoſuit fidelibus præceptum confitendi peccata; Judex enim non poteſt ferre judicium de peccatis, niſi hæc illi innoteſcant. *Conf.* 2. Ex perpetuo uſu & ſenſu Eccleſiæ Græcæ & Latinæ. Quid? quod hic uſus jam indicatur in Actis *Apoſtolorum* C. 19. v. 18. *Multique credentium veniebant confitentes & annuntiantes actus ſuos.* Ejuſdem meminit *S. Jacobus* in ſua Epiſt. C. 5. *Confitemini ergo alterutrum peccata veſtra*, h. e. homines hominibus ad hoc miniſterium ordinatis ſcil. Presbyteris. *Confirm.* 3. ex eo, quod ſi Confeſſio non eſſet de jure divino, incredibile foret, Viros Summos, ipſos Pontifices, Imperatores, Reges, Principes, alioſque ſagaciſſimos, ſuperbiſſimos, etiam improbiſſimos ad peccata graviſſima, ſimulque occultiſſima ſimplici alicui Sacerdoti cum tanta ſæpe anxietate, humilitate, & dolore manifeſtanda potuiſſe adduci. Recte proinde *Henricus VIII. Rex Angliæ* in Aſſertione ſeptima Sacramentorum dixit: *Si humana ea lex fuiſſet* (ſcil. de Confeſſione auriculari) *vel acceptata illa nunquam fuiſſet, vel aliquando in ea fuiſſet diſpenſatum cum Viris Principibus.* Recte etiam damnat *Trid.* l. c. Can. 7. illam doctrinam, quæ aſſerit, *Confeſſionem tantum eſſe utilem ad erudiendum, & conſolandum pœnitentem, & olim obſervatam fuiſſe tantum ad ſatisfactionem canonicam inponendam.*

532. Non tamen ſemper neceſſaria eſt ad remiſſionem peccatorum Confeſſio ſacramentalis *in re*, ſed, quando fieri non poteſt reipſa, ſufficit *in voto*, ſcil. per actum contritionis, vel charitatis *perfectæ*; qui enim perfecte Deum diligit, vel ex motivo perfectæ charitatis conteritur, paratus eſt, ad ſervanda omnia mandata, adeoque etiam vel ex- vel implicite paratus eſt ad implendum præceptum Confeſſionis.

533. *Neque dicas.* Per contritionem perfectam, vel

actum

actum charitatis perfectæ homo accipit remiſſionem peccatorum, & juſtificatur; ergo fruſtra adhuc ea confitetur ad impetrandam remiſſionem. ℞. *D. A.* Accipit remiſſionem manente tamen obligatione peccata confitendi, dum datur copia Confeſſarii, & urget præceptum confitendi C. accipit remiſſionem peccatorum, & liberationem ab obligatione confitendi M. Ant. & Conſ. *Vide Theol. Scholaſt.*

534. Probatur etiam ſecundum de neceſſitate Confeſſionis ex Præcepto Eccleſiaſtico, quod habetur c. *Omnis utriuſque ſexus*, de Pœnit. & Remiſ. ex *Conc. Later.* & in *C. Trid.* Seſſ. 14. c. 8. vi cujus omnes & ſinguli utriuſque ſexus Chriſti Fideles tenentur ſemel in anno confiteri, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerint.

535. Porro obſerva 1. Præceptum confitendi licet non ſtatim obliget poſt commiſſum peccatum, obligat tamen, ne nimis diu differatur Confeſſio. 2. Præceptum confitendi etiam obligat per ſe in mortis articulo; ſive quolibet probabili vitæ periculo; ſiquis tamen tunc nequeat confiteri, tenetur elicere contritionem perfectam; manente obligatione confitendi, ſi poſtea adhuc poſſit confiteri; quilibet enim tenetur lege tum naturali, tum divina adhibere medium a Deo ordinatum ad conſequendam ſalutem æternam. De obligatione confitendi ante Celebrationem Miſſæ, & ſumptionem Euchariſtiæ, ſi quis ſit in ſtatu peccati mortalis, vide dicta C. præced. & n. 54.

Casus I.

De Materia Confeſſionis.

Leo Judæus nuper baptizatus confitetur, quod a ſuſcepto Baptiſmo nullum peccatum commiſerit; addit propterea, quod ante ſuſceptum Baptiſmum multa injuſte acquiſita poſſederit. Quærit Confeſſarius, an ſaltem nunc reſtituerit? Reſpondet Leo: Inſtructori meo id quidem promiſi, ſed ſub ipſo Baptiſmo mutavi animum, volens injuſte poſſeſſa retinere.

536. *Q. I.* An Leo (ex ſuppoſito, quod non habuerit peccatum poſt Baptiſma) debuerit confiteri peccatum ante Baptiſma commiſſum? ℞. *Negative*: quia peccata ante Baptiſmum commiſſa & ipſum originale non ſunt materia apta Confeſſionis ſacramentalis; *Trid.*

Trid. enim Seſſ. 6. C. 14. & Seſſ. 14. C. 1. 2. 3. & 4. & Can. 1. conſtanter tenet, Sacramentum Pœnitentiæ ex inſtitutione Chriſti eſſe pro peccatis poſt Baptiſmum commiſſis. Vide dicta n. 513. & propoſ. 19. ab *Alex. VIII.* damnatam. Ratio eſt: quia juxta *Triden.* Seſſ. 5. per Baptiſmum ita tollitur id, quod veram & propriam rationem peccati habet, ut nihil prorſus in renatis ſuperſit, quod eos ab ingreſſu cæli remoretur. Ergo falſum eſt, quod poſt Baptiſmum opus adhuc ſit ſatisfactione noſtra pro peccato originali, ergo etiam falſum eſt, quod homo debeat agere tota vita pœnitentiam pro peccato originali. *Viva* in dict propoſ.

537. *Q. II.* An Leo debuerit confiteri peccatum ſub ipſo Baptiſmo commiſſum? ℟. *Affirmative*, quia in primo inſtanti Baptiſmi jam erat fidelis, & ſubditus Eccleſiæ quoad primum eſſe; ſicut in primo inſtanti, quo quis peccat, eſt peccator. Deinde peccatum ſub ipſo Baptiſmo commiſſum, vel continuatum impedit Baptiſmi effectum; ergo non poteſt tolli per Baptiſmum; ergo debet tolli per medium præter Baptiſmum inſtitutum, ſcil. per Sacramentum Pœnitentiæ. *Palao* T. 23. D. un. pu. 6 n. 2.

538. *Q. III.* Quomodo ergo tolluntur peccata commiſſa ante Baptiſmum ſuſceptum cum obice? ℟. Per dolorem ſupernaturalem; cum enim per hunc retractentur, reviviſcit Baptiſmus, & reviviſcens omnia tollit peccata ante Baptiſmum ſuſceptum commiſſa; indigna autem ſuſceptio Baptiſmi & alia peccata, quæ ſub vel poſt Baptiſmum commiſſa ſunt, exponi debent in Confeſſione. Vide *S. Th.* 3. P. q 69. a. 10.

539. *Q. IV.* An ſimilis ratio habenda ſit de peccatis in hæreſi commiſſis; ſicut de peccatis ante Baptiſmum admiſſis? ℟. *Negative*, quia peccata in hæreſi commiſſa, uti & ipſa hæreſis ſunt materia Confeſſionis, quæ ſecundum praxin facienda eſt poſt emiſſam Fidei profeſſionem; Hæretici enim per Baptiſmum ſubjiciuntur Eccleſiæ.

Casus II.

Ludgardis Monialis ſe accuſat, quod minus fervide reſponderit divinis inſpirationibus: non fecerit bona, quæ potuit: quod paſſa ſit graves tentationes ad blaſphemias

Digitized by Google

mias contra Deum, quibus tamen non conſenſit: in fine addit: accuſo me de venialibus, quæ per vitam commiſi.

540. *Q. I.* An *ſolæ* imperfectiones (quales ſunt, non reſpondere ſingulis inſpirationibus divinis, mane primam cogitationem non habere de Deo, infringere propoſitum, vel regulam ſub peccato non obligantem, & ſimilia) ſint materia Confeſſionis? ℞. *Negative?* Ratio eſt, quia de ſe non ſunt peccata; ergo in illis *ſolis* non verificatur forma abſolutionis. Nihilominus Confeſſarius in iis exponendis non debet facile impedire confitentem, niſi ſit ſcrupuloſus, aut alia ratio obſtet. *Ratio* eſt; quia earum expoſitio ſervit ad exercendam humilitatem, & ſæpius imperfectiones habent adjunctum peccatum veniale, v. g. delectationis pure ſenſualis, impatientiæ, negligentiæ, otioſitatis culpabilis &c. Idem dicendum eſt de tranſgreſſionibus regularum in religioſo Ordine, ubi illæ non obligant ſub peccato. *Leſſius*, *Dicaſt. Janſen.* P. 2. caſ. 97. n. 1. addi tamen debet materia certa, v. g. peccatum ex præteritis confeſſionibus.

541. *Q. II.* An proclivitas ad malum v. g. ad iram, ſuperbiam &c. item an tentationes ad malum ſint materia confeſſionis? ℞. *Negative:* quia nec proclivitas, nec tentationes ad malum nobis ſunt liberæ; ergo de ſe, niſi accedat conſenſus, etiam non ſunt peccata; ſolent tamen tentationes ſubinde manifeſtare pii Fideles non quidem in ordine ad abſolutionem, ſed ad melius explicandum conſcientiæ ſuæ ſtatum. De conſenſu requiſito ad peccatum egimus in P. I. n. 282. 293. De ſignis præſtiti conſenſus ibid. n. 296. &. 297.

542. *Q. III.* An poſſit abſolvi Ludgardis, confitens in genere peccata venialia, quin meminiſſe potuerit, quænam fuerint in ſpecie? ℞. *Affirmative;* quia præbet materiam abſolute ſufficientem; nec obſtat, quod hæc materia non ſit determinata ſecundum ſpeciem, uti requirit *Trid.*; quia Ludgardis tantum exprimit ſpeciem, quantum poteſt, ſi enim aliud ſpecifice certum peccatum noſſet, utique tutius foret, illud addere. Eodem modo reſolvit *Eſcobar* Theol. moral. L. 15. problem. 46. n. 208. de ægroto, qui circa mortis articulum ſolum aperuit Confeſſario veniale in communi. Pariter juxta *Sbogar.* Tr. 35. C. 3. n. 22. & *Baſſæum*, ſi quis ſciat, ſe graviter peccaſſe in genere, oblitus tamen ſit ſpeciem peccati, tenetur ſe accu-

ſare

ſare de tali peccato eo modo, quo eſt in conſcientia; quia jam adeſt materia certa peccati, licet ignoretur ſpecies: Hinc *per ſe* quidem ad formandum rectum judicium requiritur notitia peccati ſecundum ſpeciem & numerum; per accidens tamen ſufficere videtur judicium circa peccatum in genere expoſitum, quamdiu ejus notitia ſecundum ſpeciem haberi non poteſt.

543. Quid? ſi Confeſſarius dubitet, an peccatum pœnitentis ſit mortale vel veniale? Reſpondet ibid. n. 21. *Sbogar*, quod eum debeat abſolvere, quia jam habet materiam certam in genere moris, licet non in qualitate peccati.

Casus III.

Landulphus ſingulis annis facit confeſſionem generalem de tota vita, &, dum ſingulis hebdomadis confitetur, peccatis ab ultima confeſſione commiſſis confuſe immiſcet quædam peccata graviora jam ſæpius confeſſa, dubia vero nunquam confitetur.

544. *Q. I.* An confeſſio generalis de tota vita ſit neceſſaria? ℞. Ex ſuppoſito, quod quis omnia mortalia jam ſemel modo debito fuerit confeſſus, non eſt neceſſaria; quia ſic pœnitens ſatisfecit præcepto divino de confitendis mortalibus, & hoc ipſo, quod omnia fuerit doloroſe confeſſus, remiſſa ſunt: neceſſaria vero eſt, ſi præceſſerint confeſſiones culpabiliter invalidæ, ſaltem ab ultima invalida confeſſione. Dixi, *ſi culpabiliter* &c. quando enim inculpabiliter aliquod peccatum grave fuit omiſſum, ſufficit illud in proxima confeſſione exponere, quin jam expoſita repetantur. Dixi etiam, *neceſſaria non eſt confeſſio generalis:* abſque dubio enim valde expedit repetere per confeſſionem generalem peccata (excipe ſcrupuloſus, quibus ea repetitio magis auget ſcrupulos) tum quia id conducit ad ſe humiliandum; tum quia ſic facile defectus occulti ſupplentur. Ita *Comm.* addit *Laym.* L. 5. t. 6. C. 3. n. 5. non eſſe novum peccatum, ſi quis in confeſſione generali unum alterumve peccatum grave omittat, quod jam legitime confeſſus eſt; quia eo ipſo non amplius ſunt materia neceſſaria. Porro ad directionem eorum, qui volunt generaliter confiteri, Confeſſarius, ſi advertat non præceſſiſſe confeſſiones ſacrilegas, non ſit importunus in quærendo: nec paſſim omnibus ſuadeat, ut conſulant

cata-

Digitized by Google

catalogos peccatorum, vulgo Peicht ſpiegel; unde ſæpius ex notitia peccatorum nunquam cognitorum augentur tentationes.

545. *Q. II.* An Landulphus recte egerit, confuſe peccatis necdum confeſſis commiſcendo jam confeſſa? ℞. Regulariter loquendo decens eſt, ait *Laym.* L. 5. t. 6. C. 3. n. 5. de ea re Confeſſarium admonere, ut is præſentem pœnitentis ſtatum cognoſcere, & conformem pœnitentiam injungere poſſit, levior enim pœnitentia injungi debet pro peccatis jam ſemel aut iterum expiatis, quam pro nunquam confeſſis. Hinc etiam in confeſſione generali pœnitens prius debet explicare, quænam peccata commiſerit ab ultima confeſſione. Ita *Reding* hic n. 29. *Sanch.* tamen L. 1. in Decal. C. 10. n. 71. *Lugo*, *Tambur.* & alii affirmant, id abſolute neceſſarium non eſſe; eoquod peccatum ſit idem, ſive illud jam ſemel confeſſus fueris, ſive non. Denique circa repetitionem peccatorum *Suar.* Diſp. 18. de Pœnit. ſect. 4. n. 9. monet, duo extrema eſſe vitanda. 1. Ne quis putet, per ſe loquendo, neceſſarium eſſe, peccata ſemel rite confeſſa iterum confiteri, quando de valore prioris confeſſionis rationabiliter non dubitatur. 2. Cavendus eſt contemptus neceſſariæ diſpoſitionis ex eo, quod peccatum jam ſit remiſſum; nova enim confeſſio iteratam requirit diſpoſitionem. Ibid. n. 10. cum *Richardo* ait, repetitam peccatorum confeſſionem fieri poſſe, quotieſcunque homo movetur novo motu devotionis, erubeſcentiæ & doloris.

546. *Q. III.* An peccata dubia ſint materia confeſſionis? Ante ℞. adverte, quod tripliciter poſſis dubitare circa peccata: 1. An peccatum commiſeris. 2. An id, quod commiſiſti, mortale ſit, an veniale. 3. An peccatum grave commiſſum fueris confeſſus, vel non. Præterea ex dictis P. 1. n. 29. intellectus tunc proprie dicitur dubitare, quando propoſita utraque parte nec præbet aſ- nec diſſenſum alterutri, quia vel caret omni vel ſufficienti motivo, quo ad ferendum judicium actualiter determinetur; hinc ſi intellectus non præbeat aſſenſum vel diſſenſum ex alia cauſa, v. g. ob diſtractionem ad alia objecta, non dicitur dubitare. Dubium *negativum* definimus cum *Babenſtuber* T. 8. P. 6. D. 2. a. 2. n. 18. quando ſuſpenſio judicii accidit ob defectum vel omnis motivi inclinantis ad aſ- vel diſſenſum,

ſenſum, v. g. quando quis propoſita quæſtione: An ſtellæ ſint numero pares? ex defectu omnis motivi nec affirmat, neque negat, ſtellas eſſe numero pares. Vel quando ſuſpenſio judicii oritur non quidem ex defectu omnis motivi, ſed ex defectu ſufficientis ad determinandum intellectum, ut ferat de alterutro extremo judicium. Dubium vero *poſitivum* eſt, quod naſcitur vel ex motivis utrimque probabilibus & ſufficientibus ad ferendum prudens judicium de partibus contradictionis, vel ſaltem ex motivis pro una parte contradictionis affirmanda ſufficientibus, licet non adſint ſufficientia pro altera parte. Hoc genus dubii eatenus non eſt verum dubium, quatenus id, quod ex iis oritur, non eſt ſuſpenſio judicii, quæ eſt de eſſentia dubii. His præſuppoſitis.

547. ℞. 1. Qui dubitat *poſitive*, an commiſerit mortale, vel an plene conſenſerit, tutius quidem agit, ſi illud confiteatur, non tamen tenetur confiteri. *Ratio* eſt; quia, cum talis pro utraque parte habeat graves rationes, poteſt ſibi formare prudens judicium reflexum, quod non commiſerit mortale; vel quod plene non conſenſerit; libertas enim eſt in poſſeſſione contra legem, quia ante illud dubium certò erat liber a lege confitendi, certæ autem libertati ſuperveniens dubium prævalere nequit. *Suar.* D. 22. S. 9. n. 6. Vide P. I. de conſcient. probab. a n. 76. & de conſcient. dub. num. 53. Idem ſentiunt de eo, qui poſitive dubitat, an peccatum certo commiſſum fuerit confeſſus; quia ob graves rationes poteſt deponi hoc dubium. Ita *Lugo, Dicaſt. Gobat, Stoz*, hic n. 156. Contrarium videtur in praxi ſuadendum; quia lex confitendi eſt in poſſeſſione, & legi certæ non ſatisfit per ſolutionem incertam; adeoque rationes pro priore caſu allatæ non pugnant pro hoc poſteriore dubio poſitivo. *Janſen.* C. 92. n. 22. Pariter

548. ℞. 2. Qui ſcit, ſe peccaſſe graviter, dubitat vero mere *negative*, an ſit confeſſus, tenetur adhuc peccatum illud confiteri. *Ratio* eſt; quia tunc lex confitendi eſt in poſſeſſione, nec poteſt ſtante dubio negativo (ſcil. quando intellectus deſtituitur omni motivo ex utraque parte) prudenter judicari, illi ſatisfactum eſſe; nulla enim habetur ratio id judicandi: ergo. Ita *Coninck, Haun. Lugo, Carden.* in 1. Criſi D. 47. n. 41.

549. ℞.

549. ℞. 3. Qui dubitat negative primo vel ſecundo modo, an peccatum commiſerit, vel an commiſſum ſit mortale, tenetur id confiteri, id non quidem ut certum, ſed tanquam dubium, juxta ſententiam, uſum & praxin antiquiſſimam, ut ait *Babenſt.* l. c. *Suar.* l. c. n. 7. cum *Palud. Richard. Soto, Nav. Sylv.* & aliis Summiſtis. *Ratio Suareſii* eſt; quia ſtante dubio negativo homo dubitat practice de obligatione confitendi; ſtante autem dubio practico tutior pars eſt eligenda; nimirum quæ magis removet periculum; atqui tutius eſt confiteri: ergo ſtante dubio negativo eligenda eſt confeſſio. *Major prob.* quia, qui mere negative ex defectu omnis motivi ex utraque parte dubitat, hoc ipſo non habet prudens motivum ad deponendum dubium pro alterutra parte; ſimiliter qui habet quidem rationes utrinque probabiles, non tamen ſufficientes, ut poſſit ſe determinare ad ferendum judicium pro altera parte, manet in dubio: ergo cum negative dubitans, an peccarit, non poſſit prudenter judicare, ſe non peccaſſe, tenetur confiteri.

Conſ. 1. Lex confitendi omnia peccata eſt certa, & in poſſeſſione; incertum autem eſt, an peccata dubia reipſa non ſint peccata: ergo lex confitendi manet in poſſeſſione; præterea *Suareſio* certum eſt, integritatem hujus judicii ſacramentalis poſtulare cognitionem hujuſmodi dubiæ conſcientiæ.

Conſ. 2. Confitens de peccatis dubiis debet dolere; alias exponit Sacramentum periculo nullitatis: ergo etiam ea debet confiteri. Plura vide apud *Bardi* Diſcept. 6. de conſcient. dub. C. 11. P. 4. §. 1. *Joannes Præpoſitus* contrariam opinionem ait eſſe ſpeculative probabilem, concludit tamen, a noſtra ſententia, quæ eſt communis, non eſſe recedendum. Objectiones Caramuelis ſolutas vide apud *Bardi* l. c. & *Babenſt.* l. c. a n. 31.

550. De peccatis dubiis porro reſolves I. Bene diſtinguendi ſunt ſcrupuli a prudenti dubio, ideo Confeſſarius regulas pro ſcrupuloſis P. I. T. 1. C. 4. traditas in promptu habeat in confeſſionibus ſcrupuloſorum.

551. II. Peccata dubia regulariter non ſunt materia ſufficiens abſolutionis: hinc ſi quis confiteatur ſola peccata dubia, monendus eſt, ut addat aliquod certum ſaltem veniale etiam ex præteritis confeſſionibus, ſi nullum occurrat commiſſum ab ultima: quia non decet

Digitized by Google

abſque rationabili cauſa etiam conditionatam tantum abſolutionem exponere periculo fruſtrationis, quod fieret, ſi peccata illa dubia revera non ſint peccata. Hinc *Laym.* l. c. cum *Suar.* tradit ſequentem regulam: *Si Confeſſarius nullam certam, ſed ſolum dubiam abſolutionis materiam ex pœnitente elicere poſſit, interdum ſub conditione tacita abſolvere eum poterit, ſi peccati gravitas, perſonæ periculum, aliæve circumſtantiæ id poſtulare videantur; interdum vero abſolutione ſuperſedere, ſi nulla neceſſitas appareat, Sacramentum ſub conditione miniſtrandi.*

552. III. Qui confeſſus eſt peccatum certum ut certum, de quo tamen dubitabat, an ſit mortale vel veniale, non tenetur id rurſus confiteri, licet poſtea comperiat, fuiſſe mortale; quia talis integre confeſſus eſt ſuum peccatum; & ſupponitur, nullam circumſtantiam neceſſariam fuiſſe omiſſam. *Sanch.* L. 1. Decal. C. 10. n. 69. Addit *Babenſt.* l. c. n. 47. quod ad valorem Sacramenti neceſſarium non ſit ex inſtitutione Chriſti, ut pœnitens aut Confeſſarius certo cognoſcat peccatum, an ſit mortale vel veniale; cum id in omni caſu ſcire ſit impoſſibile, Confeſſarius tamen tenetur noſſe, an hoc vel illud peccatum ſit ex genere ſuo grave vel leve. Denique res plena periculi, maximeque inconveniens eſt, ſtudio quærere Confeſſarium indoctum, & neſcientem diſcernere inter lepram & lepram. Porro

553. IV. Juxta communiſſimam ſententiam, qui confeſſus eſt peccatum mortale ut dubium, ſi poſtea deprehendat, eſſe certum peccatum, tenetur illud iterum confiteri. *Ratio* eſt: tum quia peccatum jam ut certum eſt in conſcientia; tum quia, poſtquam peccatum certo cognoſcitur eſſe commiſſum, lex confitendi eſt certa: an autem ſatisfeceris obligationi, dum illud confeſſus es ut dubium, eſt plane dubium, ergo lex certa confitendi eſt in poſſeſſione. *Dicaſt.* D. 9. dub. 2. n. 141. *Janſen. Babenſt.* contra *Arriag. Boſco*, *Sporer* hic n. 397. & alios.

554. V. peccata dubia in confeſſione explicanda ſunt ut dubia, non ut certa, juxta num. 518. quia peccata eo modo explicanda ſunt, quo ſunt in conſcientia; imo pœnitens ſi confiteretur dubia ut certa, mentiretur in re gravi. Ita *Sanch.* l. c. n. 68. ubi tamen eos a peccato gravi excuſat, qui bona fide & quadam

quadam ſimplicitate ducti exiſtimant, eſſe conſultius in confeſſione plus, quam minus dicere.

Casus IV.

De Integritate materiali Confeſſionis.

Leander vitæ ſpurciſſimæ diu deditus tandem ſtatuit emendare vitam: accedit proinde ad Confeſſarium, & confitetur: Ego peccata luxuriæ commiſi, & ut poſſem frui libidine, multa furta commiſi: interrogatus de numero & ſpecie peccatorum reponit: Nec numerum, nec ſpeciem propter diuturnam conſuetudinem poſſum exprimere: quantitas furti non excedit centum florenos.

555. *Q. I.* An & quomodo debeat exprimi numerus peccatorum? ℟. Si ſciatur certus numerus, debet exprimi determinate; ſi certus non ſciatur, exprimi debet veriſimilis, qui ad veritatem a conſcientia dictatam proprius accedat, v. g. Commiſi hoc *decies*, *circiter*, vel *plus*, *minus;* ſub his enim verbis aliæ aliquot vices continentur vel excedentes vel minuentes numerum. *Primum* probatur ex *Trid.* Seſſ. 14. Can. 7. ubi requiritur, ut omnia & *ſingula* peccata, quorum memoria cum debita & diligenti præmeditatione habeatur, exponantur; atqui ſi ſciretur, & non exprimeretur certus numerus, non exponerentur omnia & ſingula peccata: ergo. *Secundum* patet ex eodem C. 5. ubi *Trid.* ita docet: *Conſtat enim, nihil aliud a pœnitentibus exigi, quam ut, poſtquam quiſque diligentius ſe excuſſerit, & conſcientiæ ſuæ ſinus omnes & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus ſe Dominum ac Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit; reliqua autem peccata*, tum quoad ſpeciem, tum quoad numerum, *quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in univerſum eadem confeſſione incluſa eſſe intelliguntur.*

556. *Q. II.* Quid ſit agendum cum Leandro, qui propter diuturnam conſuetudinem nec numerum, nec ſpeciem peccatorum exprimere ſatis poteſt? ℟. Recogitet & exponat quot annis immerſus fuerit vitio, an paratus fuerit ad quævis luxuriæ vitia committenda cum variis hominibus: quoties circiter per menſem, ſeptimanam aut diem ſolitus ſit peccare cogitatione, verbo vel opere: recogitet, quoties circiter per ſeptimanam aut menſem enormius peccarit, & v. g. contra naturam, cum perſona ſacra, conſanguinea, con-

jugata &c. hac ratione Confeſſarius ſaltem prudens judicium poterit formare de ſtatu pœnitentis, cui moraliter impoſſibile eſt, melius exponere numerum ac ſpeciem. Vide P. I. de ſexto Præcepto Decal. Sic etiam ſatisfacit, qui diu odio habuit proximum, dicendo: Integro anno perſtiti in odio, & quoties memoria inimici occurrebat, actus odii exercui, vindictam ſpirans, imprecans &c. id quod ſingulis diebus factum eſt. *Laym.* L. 1. t. 3. C. 3. n. 3.

557. *Q. III.* An, ſi quis numerum veriſimilem per particulam *circiter* expreſſerit, poſtea vero reminiſcatur, quod ſæpius peccarit, teneatur adhuc confiteri illum exceſſum? ℞. Si exceſſus ille ſit modicus vel in ſe, vel reſpective ad numerum, quem expreſſit, non tenetur; quia ſufficienter per particulam *circiter* fuit expreſſus: ſecus ſi notabiliter excedat. Juxta regulas autem prudentiæ communiter quo major eſt numerus expreſſus, eo major etiam eſt exceſſus, qui in eo cenſetur contineri: ſic in quatuor prudenter cenſetur contineri unum; in 9. aut 10. duo: in 30. tria aut quatuor: in 100. ſex vel octo. Vide *Lugo*, *Navar. Diana* P. 3. t. 4. Reſol. 194. Porro τὸ *aliquoties* non ſe extendit, niſi ad 2. vel 3. τὸ *ſæpius* nonniſi ad 4. 5. vel ad ſummum 6. vices.

558. *Quid?* ſi quis expreſſiſſet numerum certum ſine *circiter*, v. g Blaſphemavi ter, poſtea vero certo recordaretur, quod quater blaſphemaverit? ℞. Tenetur adhuc exprimere illam vicem: quia nullo eam ſigno aut verbo manifeſtavit. *Herzig* de munere Confeſſarii C. 3. n. 44. Qui bona fide dixit, ſe circiter decies quid feciſſe, ſed poſtea comperit, id vigeſies a ſe factum fuiſſe: ſatisfacit, ſi proxima confeſſione, omiſſis prioribus decem vicibus jam confeſſis, dicat, ſe decies id feciſſe. *Ratio* eſt; quia per binas illas confeſſiones totum numerum peccatorum exprimit. Plura de numero peccatorum vide in P. I. n. 289. & ſeq. item n. 313. & ſeq.

559. *Q. IV.* An, & quale examen conſcientiæ prærequiratur ad integritatem confeſſionis? ℞. Requiritur *diligens* examen, vel, ut ait *Trid.* Seſſ. 14. C. 5. de Pœnit. diligens ſui diſcuſſio; hoc ipſo enim, quod integritas ex præcepto divino requiratur, etiam præcipitur medium ad eam neceſſarium, ſcil. diligens diſcuſſio

Digitized by Google

ſcuſſio peccatorum. Quanta autem diligentia requiratur, unica regula vix poteſt definiri: Communiter requirunt AA. mediocrem, ſive ordinariam, qualem unuſquiſque pro ſtatus ſui conditione, & judicii capacitate in re ſeria ſolet adhibere. Hinc breviore examine indigent, qui frequenter, quam qui raro confitentur: Rudes quoque ac imperiti non poſſunt tam exacte conſcientiam diſcutere, ſicut docti, & probe inſtructi; ideoque Confeſſarius illos juvare debet; ut ait *Laym.* L. 5. t. 6. c. 8. n. 1. ubi addit, quod negligentia craſſa, non vero legis tantum impediat valorem hujus Sacramenti.

560. At nonne, qui debilis eſt memoriæ, tenetur ſcripto annotare peccata ſua? R. Juxta *Sporer, Filliuc. Bonac. Babenſt.* T. 8. P. 6. D. 5. n. 8. contra *Vaſq.* non tenetur; tum quia hæc eſt diligentia extraordinaria; tum quia plerique, qui ſcribere neſciunt, abſque hoc medio ſatisfaciunt integritati: tum quia per confeſſionem in ſcripto prudenter timeri poteſt, ne quo caſu publicetur. Ex eadem ratione *Laym.* & *Palao* affirmant, nequidem mutum teneri confiteri ſcripto; eo quod hic modus confitendi ſecundum ſe ſit publicus. *Suarez* vero, *Gormaz* & alii aſſerunt, eum, qui ſubito deſtitutus uſu linguæ, & aliter non poteſt integre confiteri, niſi ex ſcripto, & prudenter non timet manifeſtationem confeſſionis, teneri ad confitendum in ſcripto: qui enim tenetur ad finem, etiam obligatur ad media licita, & ſecundum ſe facilia; ergo cum ſcriptura in his circumſtantiis ponatur eſſe medium unicum, & cum abſit morale periculum manifeſtationis, nec hoc medium ſit magis publicum, quam nutus & voces, ad eam datur obligatio. Hæc ſententia tutior quidem eſt, illa tamen non caret ſua probabilitate, præſertim quia, ſi quis ſcribere poſſit, facile etiam nutu poterit peccatum exprimere; ergo ſcriptura non eſt unicum medium.

561. Juxta *La Croix* L. 6. p. 2. n. 1196. ex communi ſententia ſufficit, ſi quis per literas peccata mittit Sacerdoti & poſtea coram Sacerdote, qui ea legit, præſens dicat: *Accuſo me de illis peccatis, quæ a me ſcripta legit Reverentia veſtra, & peto abſolvi.* Id tamen ſine rationabili cauſa fieri non debet, quia eſt contra communem & ordinariam praxin Eccleſiæ. *Ib.* n. 1199. affirmat *La Croix* cum communi, ſi Confeſſarius viderit,

Digitized by Google

vel aliunde extra Confeſſionem cognoverit peccatum tuum, ſatis eſſe ſi dicas: *Accuſo me de illo peccato, quod noſti.*

Q. V. Quænam circumſtantiæ peccati neceſſario ſint exprimendæ in confeſſione?

562. Ante ℞. Adverte: *Circumſtantiæ* aliæ ſunt *ſpeciem mutantes*, quæ ratione ſui addunt actui peccaminoſo malitiam ſpecie diſtinctam ab ea, quam actus de ſe habet, ſic ablatio rei e loco ſacro, furto addit ſpeciem ſacrilegii Aliæ ſunt tantum *aggravantes* vel *notabiliter*, quæ malitiam peccati intra eandem ſpeciem extraordinarie augent, faciuntque, ut idem peccatum ſit multo gravius: talis eſt in furto circumſtantia quantitatis notabiliter excedentis illam, quæ conſtituit ordinarie furtum mortale, v. g. ablatio mille aureorum: item magis augent malitiam, major peccantis vehementia, intentio & duratio actus &c. vel *non notabiliter aggravantes*, quæ notabiliter non augent actum de ſe graviter peccaminoſum. De circumſtantiis ſpeciem mutantibus locuti ſumus P. I. n. 312. jam

563. ℞. 1. Circumſtantiæ *impertinentes* non ſunt explicandæ in confeſſione; hæ enim ſpeciem peccati nec augent, nec minuunt, & idcirco dicuntur impertinentes.

564. ℞. 2. Circumſtantiæ generales v. g. ingratitudo erga Deum, inobedientia &c. non ſunt ſpecialiter exprimendæ *per ſe* loquendo: hoc ipſo enim, quod ſint generales, & imbibitæ in quovis peccato mortali, per ſe intelliguntur: ergo ſupervacaneum eſt eas addere; dicendo v. g. ſacrum omiſi, ideoque ingratus fui Deo, inobediens Eccleſiæ. Dixi *per ſe;* ſi enim eæ circumſtantiæ formaliter & reflexe intendantur, v. g. ſi quis ideo graviter vellet peccare, quia poſitive vult contemnere Dei auctoritatem in præcipiendo, deberet hanc circumſtantiam, quæ addit novam malitiam ſpecifice diverſam, exprimere. *Suar.* D. 22. §. 4. n. 15.

565. ℞. 3. Circumſtantiæ, quæ peccati ſpeciem tantum augent, vel minuunt venialiter, licite quidem & recte exponuntur; neceſſario tamen exprimendæ non ſunt; eadem enim eſt ratio harum circumſtantiarum, quæ peccatorum venialium. Circumſtantia autem, ratione cujus peccatum ex genere ſuo veniale evadit mortale, aperienda eſt, v. g. mendacium, quod cedit in grave detrimentum proximi, ita *Comm.* Item circumſtan-

cumſtantiæ, quæ peccatum ita minuunt, ut, quod iis ſecluſis fuiſſet mortale, ratione earundem fiat vel nullum vel veniale tantum peccatum, exprimendæ ſunt in confeſſione, v. g. ſi quis in extrema neceſſitate abſtulit a proximo ſibi neceſſaria in notabili quantitate, debet extremam neceſſitatem ſimul aperire, quia alias ſe accuſat de furto gravi, quod tamen non commiſit. Vide *Bonac. Stoz* L. 1. P. 1. q. 1. n. 82. & alios.

566. ℟. 4. Recte quidem exponuntur in Confeſſione circumſtantiæ notabiliter aggravantes intra eandem ſpeciem, nulla tamen eſt obligatio *per ſe* loquendo, eas in confeſſione exprimendi. Ita *Babenſt.* T. 8. P. 6. D. 5. n. 20. cum *S. Thoma* in 4. D. 16. q. 3. a. 2. quæſtiunc. 5. ubi ita habet: *Alii vero dicunt, quod non ſint de neceſſitate confitendæ, niſi circumſtantiæ, quæ ad aliud genus peccati trahunt; & hoc probabilius eſt.* Idem defendunt D. *Bonav. S. Antonin. Nav. Leſſ. Stoz.* l. c. n. 84. *Gobat* in Alphab. confit. n. 375. *Tambur. Antonius Zerola, Sayrus, Regin.* & plures alii apud *Illſung* T. 6. D. 6. n. 77. *Janſen.* hanc ſententiam vocat vere probabilem, & in praxi tutam, ita ut eam ſequens non exponat ſacramentum periculo nullitatis, ſicut non exponit, qui ex oblivione, vel ignorantia inculpabili peccati ſpeciem omittit; certum enim eſt, tunc ſufficere confeſſionem formaliter integram, etſi non ſit integra materialiter.

Rationes, cur hæc ſententia non tantum ut probabilis quomodocunque, ſed ut moraliter certa admittatur, in Theologia ſchol. ſunt ſequentes: 1. a judicio graviſſimorum DD. 2. Quia nulla obligatio eſt imponenda Fidelibus tanquam neceſſaria, niſi de ea conſtet vel ex Scriptura, vel ex natura Sacramenti, vel ex doctrina Eccleſiæ; atqui ex nullo horum capite conſtat, quod circumſtantiæ intra eandem ſpeciem mere aggravantes neceſſario ſint explicandæ in Confeſſione: ergo. *Prob. min.* Conc. Trident. ſeſſ. 14. c. 5. & can. 7. jus divinum circa materiam confeſſionis declarans, & expreſſe de circumſtantiis peccatorum loquens nihil aliud ſtatuit, *quam eas circumſtantias in confeſſione explicandas eſſe, quæ ſpeciem peccati mutant;* ergo *Trid.* non agnovit ex Scriptura, nec natura hujus Sacramenti, nec ex doctrina Eccleſiæ eam obligationem, alias eam non diſſimulaſſet; cum procedat doctrinaliter. *Confirm.* 1. Juxta

ta R. J. ex can. 4. diſt. 25. incluſio unius eſt excluſio alterius, vel ut alii declarant, in dogmaticis, quando affirmatur, unum eſſe neceſſarium, & aliud tacetur, de quo ſimiliter dubitatur, hoc negatur: atqui l. c. affirmat, neceſſarium eſſe ad integritatem confeſſionis, ut Fideles explicent circumſtantias ſpeciem mutantes, & tacet, neceſſarium eſſe, ut explicent mere aggravantes, de quo tamen ſimiliter dubitabatur; ergo negat id eſſe neceſſarium. *Confirm.* 2. Ex dictis de hac lege non ſatis conſtat, in dubio autem an exiſtat lex, ea non obligat, quia libertas manet in poſſeſſione. Neque hæc lex eſſet ſatis promulgata, cum eam plurimi & graviſſimi DD. negent, ergo.

567. Contrariam ſententiam cum gravibus AA. defendit *La Croix* l. 6. P. 2. n. 977. & *Henriquez* l. 5. c. 7. §. 6. quorum Ratio eſt, quod omnia illa neceſſario exponenda ſint in confeſſione, quæ notabiliter variare poſſunt judicium confeſſarii; ſed circumſtantiæ notabiliter aggravantes poſſunt notabiliter variare judicium confeſſarii: ergo. Patroni primæ ſententiæ recte reſpondent Diſt. M. quæ notabiliter poſſunt variare judicium circa ſpeciem, & numerum peccatorum C. M. circa circumſtantias non variantes ſpeciem, nec augentes numerum N. M. reliquas object. vide in Theol. ſchol.

568. Denique alii cum *Eſparza* & Laym. L. 1. T. 2. C. 10. mediam viam tenent, dicentes, neceſſario exponendas eſſe circumſtantias aggravantes, quæ ſe tenent *ex parte objecti*, non autem, quæ ſe tenent *ex parte actus;* Sic ex horum judicio non ſatis eſt confiteri: commiſi furtum grave, ſed definite dicendum, quantum abſtuleris v. g. furatus ſum centum aut mille aureos. Item in peccato inceſtus, ajunt, exprimendum eſſe, an perſona ſit in primo, 2. aut 3. gradu conſanguinea. Verum cum nulla ſolita diſparitas ſit, cur circumſtantias ſe tenentes ex parte objecti, non vero ex parte actus teneamur confiteri, manet in vigore prima ſententia. Plura vide apud P. *Holzmann.* Partis 5. Tomulo 2. a n. 471.

569. Dixi ſupra n. 566. *per ſe* loquendo non eſſe obligationem, circumſtantias aggravantes exprimendi, ſcil. quæ oriatur immediate & directe ex ipſo præcepto confeſſionis: *Per accidens* enim, & aliunde poteſt eſſe obligatio: ac *primo* quidem ſi peccatum propter circum-

circumſtantiam aggravantem ſit reſervatum, ne Confeſſarius forte non habens facultatem abſolvendi a reſervatis, limites poteſtatis ſuæ excedat. Sic in Archi-Diœceſi Colonienſi gradus conſanguinitatis, vel affinitatis in inceſtu exprimendus eſt; quia inceſtus cum conſanguineis, vel affinibus in primo vel 2. gradu eſt peccatum reſervatum. 2. Si duratio peccati tanta fuerit, ut prudenter credi poſſit, illud ſæpius moraliter fuiſſe interruptum, ideoque numerice multiplicatum: ut contingere ſolet in diuturno odio, longa dilatione reſtitutionis &c. 3. Si pœnitens de tali circumſtantia interrogetur a Confeſſario, cui prudenter viſum fuerit, id interrogare neceſſarium eſſe, vel ad debitam diſpoſitionem a pœnitente eliciendam, vel ad ſalubre medium procurandum, vel ad obligationem reſtitutionis recte imponendam. *Ratio* eſt, quia tunc Confeſſario tanquam Judici, Doctori, & Medico competit jus interrogandi; ergo etiam pœnitenti incumbit obligatio ad interrogata reſpondendi; unde damnavit *Innoc. XI.* propoſitionem in ordine 58. *Non tenemur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem.* Ratio damnationis, quia Confeſſarius ad hoc, ut rite abſolvat, debet habere ſaltem probabile & prudens judicium de recta pœnitentis diſpoſitione, adeoque habet jus inquirendi, an pœnitens laboret impedimento veri propoſiti, quale præter cætera eſt conſuetudo peccandi. Deinde conſuetudinario longe alia media præſcribenda ſunt: ergo. *Duarte V. conſuetudo* n. 146.

570. At nonne pœnitens *per ſe* tenetur aperire in confeſſione conſuetudinem peccandi? ℟. *per ſe* non tenetur; quia peccata præterita non ſunt circumſtantia nova peccati hodierni ſpeciem mutans. *Suar.* hic D. 22. ſect. 4. n. 15. cum *Cano* contra *Sylveſt.* Per accidens autem tenetur, ſi interrogetur a Confeſſario, ut patet ex n. præced. vide *Lugo.* de Pœnit. D. 16. n. 201.

571. *Q. VI.* An pœnitens in habita moroſa delectatione venerea debeat exprimere objectum delectationis? ℟. Probabiliter non tenetur exprimere, niſi accedat deſiderium opere peccandi, vel niſi expreſſe quis delectetur de perſona, non tantum ut objecto generice apto ad luxuriam, ſed ut eſt conjugata conſanguinea &c. *Ratio* eſt, quia voluntas per ſimplicem

com-

Digitized by Google

complacentiam ſive moroſam delectationem plerumque non tendit in objectum ut eſt a parte rei, ſed ut proponitur ab intellectu; ergo ſi proponatur præſcindendo a perſona, in quam tendit delectatio, ſtatu v. g. conjugali, vel libero, aut a circumſtantia conſanguinitatis &c. non contrahit diverſam malitiam ex diverſitate iſtorum ſtatuum. Atqui plerumque ſic proponitur in ſimplici complacentia tantum ſub ratione generica objecti venerei, præſcindendo a ſtatu perſonæ; ergo. Ita *Stoz.* L. 1. P. 3. n. 166. & ſeq. cum *Arriaga, Tambur.* & aliis: Contrarium defendunt *Salmanticenſes.* T. 13. de peccat. D. 11. Dub. 3. n. 54. Dixi, *niſi accedat deſiderium*, &c. quia tunc intellectus proponit objectum non ſub ratione generica objecti venerei, ſed ut eſt affectum circumſtantiis hujus vel illius ſtatus, aut conditionis.

572. *Q. VII.* An voto obſtrictus, debeat præter delectationem moroſam exprimere in confeſſione circumſtantiam proprie perſonæ. ℞. Voto obſtrictus juxta communiorem id debet exprimere: de Conjugato id pariter affirmant *Vaſquez*, *Bonacina*, *Stoz* l. c. n. 167. idque probant ex communi ſenſu fidelium, & praxi. *Hurtadus* vero, *Sporer* & alii de conjugatis id negant, eo quod conjuges ſe non obligarint ad abſtinendum a delectationibus etiam internis circa alienas perſonas: prior ſententia in praxi tenenda videtur.

Casus V.

De Integritate formali Confeſſionis.

Lyſippus Sacerdos vocatur ad ægrotum, quem uſu linguæ, & omni ſenſu deſtitutum reperit, ideoque anxius hæret, an & quomodo moribundum debeat abſolvere. Idem, dum in Feſtis ſolemnibus magnus eſt concurſus confitentium, audito uno alterove peccato pœnitentes abſolvit: ſæpe etiam urget pœnitentes, ut præter peccata etiam complices manifeſtent.

573. *Q. I.* An ad integritatem Confeſſionis ſufficiat ſignum doloris, ſi moribundus loqui nequeat? ℞. Affirmative; ut infra de munere Confeſſarii dicetur, & in ſequenti quæſt.

574. *Q. II.* Quænam impotentia excuſet ab integritate materiali? ℞. 1. Excuſat *impotentia phyſica* omnia peccata exponendi: quia præceptum divinum utpote

pru-

prudentiſſimum non obligat ad impoſſibile. Talis impotentia n. 524. aſſignata eſt in ignorante peccatum, vel non recordante invincibiliter; in muto, moribundo deſtituto loquela, vel ignaro idiomatis, quo utitur Confeſſarius: huc reducitur caſus, quando ipſe Confeſſarius viribus ita deſtuitur, ut ulterius confeſſionem excipere non poſſit, ſed ſtatim debeat abſolvere dimidiata tantum confeſſione facta. Porro quamvis ignorans idioma Confeſſarii poſſit per interpretem confiteri, ſi velit, ad hoc tamen abſolute non tenetur; tum quia hæc confeſſio jam aliquo modo eſt publica, qualis tamen præcepta non eſt: tum quia ita confiteri difficile & periculoſum eſt. Excipit *Tannerus:* niſi interpreti per ſe jam nota eſſent pœnitentis peccata. *Quid igitur faciendum* Confeſſario, ſi nec linguam pœnitentis graviter infirmi intelligat, nec ille per interpretem velit confiteri? ℟. Habito doloris ſigno illum abſolvat. Vide P. *Gobat.* T. 6 a n. 500. Facilis tamen habetur modis confitendi per interpretem: ſcil. Confeſſarius & pœnitens ſint in uno cubiculo, in proximo cubiculo ſit interpres (vel ſi unicum tantum habeatur cubiculum, interpres faciem a pœnitente penitus avertat, ita ut nullo modo illum videre queat) Confeſſarius vel ex indice peccatorum vel ſine illo proponat peccata contra præcepta decalogi, Eccleſiæ &c. Interpres ſingula propoſita mox pœnitenti in ſuo idiomate recitet, pœnitens ſi commiſerit hoc, quod proponitur peccatum, confeſſario nutu id ſignificet, ſimulque numerum ex digitis demonſtret. Hoc modo ſolus confeſſarius ſatis percipiet ſpeciem & numerum peccatorum, quin interpres poſſit peccata pœnitentis cognoſcere.

575. 2. Etiam excuſat *impotentia moralis*, quæ tunc adeſſe cenſetur, quando ex confeſſionis integritate vel pœnitenti vel confeſſario, vel tertio grave damnum eveniret. *Ratio* eſt: quia præcepta poſitiva non obligant ordinarie cum gravi damno; atqui præceptum confeſſionis materialiter integræ eſt poſitivum: ergo. Sic Confeſſarius tempore peſtis vel morbi contagioſi, quando excipiendo totam confeſſionem incurreret periculum vitæ, poteſt perceptis aliquibus peccatis confitentem abſolvere. *Coninck* D. 7. Dub. 9. n. 75. *Babenſt.* l. c. n. 42. Item inſtante prælio, aut naufragio, dum omnium confeſſiones non poſſunt excipi, Confeſſarius præſens poteſt omnes

ſimul,

ſimul, dicto uno peccato, quod minus infamat (vel ſi aliter fieri nequeat, dicentes in genere, ſe eſſe peccatores) abſolvere, dicendo: *Ego vos abſolvo* &c. *Buſemb.* l. 6. t. 4. c. 1. de Sacram. cum *Sa* & *Coninck.*

576. *Q. III.* An liceat Confeſſario in magno concurſu pœnitentium auditis ſolum aliquibus peccatis eos abſolvere, & confeſſionem reliquorum peccatorum gravium in aliud tempus differre? ℟. negative. Quia ex dictis ab integritate materiali non excuſat, niſi impotentia phyſica vel moralis; atqui concurſus pœnitentium nullam inducit impotentiam: ergo. Vide propoſ. 59. ab *Innoc. XI.* damnatam. *Confirm.* Si propter magnum concurſum liceret dimidiare confeſſionem, plurima ſequerentur inconvenientia, tum quia plurimis peccatis onuſti plerumque exſpectarent talia feſta, quibus inculpate liceret mediam tantum partem peccatorum excutere in aures Confeſſarii; tum quia illa forte peccata omitterent, ex quorum notitia deberent a Confeſſario ſalutaria media præſcribi. *Stoz.* L. 1. P. 3. n. 67. ubi addit: *Meminerint Confeſſarii* (qui in magno concurſu tantum ſoliciti ſunt, ut multos audiant) *melius eſſe paucos bene audire, quam multos perfunctorie & male.*

577. *Q. IV.* An peccata in confeſſione omiſſa ob inſtans periculum vitæ, vel ob aliam gravem cauſam non expoſita, debeant adhuc in ſequenti confeſſione exprimi? ℟. affirmative. Patet ex propoſ. 11. damnata ab *Alex. VII.* Ratio eſt: quia Chriſtus Dominus (ut loquitur *Tridentinum Seſſ.* 14. C. 5.) Sacerdotes ſui ipſius vicarios reliquit, tanquam præſides, & judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Chriſti Fideles ceciderint: atqui peccata mortalia ob periculum vitæ, vel aliam gravem cauſam omiſſa nondum ſunt delata ad Sacerdotem: ergo ceſſante periculo adhuc debent deferri. Et hic eſt uſus, ſenſus, & praxis Eccleſiæ.

578. *Q. V.* An verecundia excuſet ab integritate materiali? ℟. *Negative:* quia verecundia per ſe & ex natura confeſſionis proprii delicti ſequitur. De hac Trid. L. mox cit. ita docet: *Ipſa vero* hujuſmodi *Confeſſionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia, gravis quidem videri poſſet, niſi tot tantiſque commodis & conſolationibus levaretur, quæ omnibus, digne ad hoc Sacramentum accedentibus, per abſolutionem certiſſime con-*

conferuntur. Adeoque invalidæ ſunt confeſſiones & repetendæ, in quibus omiſſa ſunt ex verecundia peccata mortalia.

579. Adverte 1. Quod gravia incommoda, quæ ex integritate confeſſionis obventura timentur, ut inducant impotentiam moralem, debeant eſſe extrinſeca confeſſioni, ſive non immediate, & per ſe oriri ex ipſa confeſſione; ideo non licet peccatum grave omittere, etſi prævideam, quod Confeſſarius, qui me antea judicavit valde pium, mei æſtimationem in ſe ſit imminuturus: nec licet omittere peccatum, propterea quia timeo, ſubeundam eſſe magnam confuſionem apud Confeſſarium, modo aliud damnum non ſequatur. *Ratio* eſt, quia hæc & ſimilia per ſe & immediate ex confeſſione conſequuntur, quæ tamen illis difficultatibus non obſtantibus a Chriſto fuit præcepta. *Eſparza* q. 90. a. 2. ad 3.

580. *Adverte* 2. Metus alicujus mali, vel incommodi, ut excuſet ab integritate materiali, debet eſſe gravis *ex opinione gravi fundamento ſubnixa*, v. g. ſi certa experientia conſtet, quid ſibi vel aliis contigerit: ſi certo ſciret confitens, alias hunc Confeſſarium peccatum jam revelaſſe, vel ad flagitium invitaſſe &c. *Ratio* eſt, quia præceptum de integritate confeſſionis eſt in poſſeſſione, cui prævalere nequit ſuperveniens dubium, vel levis ſuſpicio pœnitentis de aliquando detrimento ſibi eventuro.

581. *Adverte* 3. ut ſufficiat integritas formalis præterea requiritur neceſſitas hic & nunc confitendi tali Confeſſario: Si enim abſque gravi incommodo vel tuo vel tertii poſſis adire alium Confeſſarium, eique integre confiteri, vel differre confeſſionem aliquamdiu, non urgente præcepto, vel ſcandalo non obſtante, ad hoc teneris. *Palao* T. 23. D. un. p. 11. n. 5.

582. *Q. V.* An Superior auditis tantum reſervatis poſſit ſacramentaliter abſolvere pœnitentem, & remittere illum ad alium Confeſſarium pro obtinenda abſolutione a non reſervatis? ℟. Non licet, quia ſupponitur, neque adeſſe impotentiam phyſicam, neque moralem. Pariter ſi urgeat præceptum confitendi, & nequeas adire ſuperiorem, confiteri teneris Sacerdoti inferiori omnia peccata etiam reſervata, qui in tali neceſſitate tantum indirecte a reſervatis abſolvet, tibi autem poſtea incumbit onus adhuc comparendi coram

ſupe-

Digitized by Google

ſuperiore, ut directe abſolvaris a reſervatis. *Bonac.* Diſp. IV. de Euchar. Q. 6. pu. 1. n. 31. Econtra *Duarte V.* Confeſſio n. 141. reſolvit, quod pœnitens non tantum ob vitandum ſcandalum, aut infamiam, ſed etiam, ne per longum tempus debeat omittere confeſſionem & communionem, poſſit dimidiare confeſſionem, aperiendo inferiori tantum non reſervata. At præplacet prior reſolutio.

583. *Q. VI.* An pœnitens, quando non poteſt aliter explicare ſuum peccatum, quam manifeſtando complicem, ſive ſocium, criminis, & neque alteri confiteri, niſi illi, cui uterque notus eſt, obligetur ad illud manifeſtandum. Reſpondent *affirmative Babenſt.* l. c. n. 46. cum *S. Th.* in 4. Diſt. 16. q. 3. a. 2. *Lugone* & aliis. Quia infamatio complicis in tali caſu æque eſt immediate conjuncta cum confeſſione, quam infamatio pœnitentis. Porro de Sacramento Pœnitentiæ, quod eſt ad complices in peccatis duas edidit conſtitutiones SS. D. N. *Benedictus XIV.* prima incipit: *Suprema omnium Eccleſiarum*, altera vero, *ubi primum*, utramque illuſtravit commentariis *Lud. Anton. Muratorii*, e quibus ſequentes regulas pro Confeſſariis Theologia moralis *P. Antoine* recens impreſſa tradit.

584. I. Inquirere nomen pœnitentis non licet, neque ejus habitationem, aliaſve ejus qualitates & circumſtantias, quæ perſonam illius detegant *ſine ulla rationali cauſa* .... ob hujuſmodi curioſitatem procul dubio peccaret Sacerdos.

585. II. Non licet pœnitenti nomen complicis revelare; ejus enim eſt peccata ſua, non aliena accuſare. Peccato non caret, eoque interdum gravi, qui famæ proximi ſine ulla neceſſitate detrahit....

586. III. Si quis ſponte ex ſimplicitate tamen, & ignorantia, complicis nomen in confeſſione detedit, uti rudibus e vulgo hominibus interdum evenit, non peccat. Monendus tamen eſt, ut impoſterum abſtineat. Juvat hic addere regulam P. *Laym.* l. c. n. 13. Si Confeſſarius advertat, pœnitentem paratum eſſe ad nominandum complicem circa ea peccata, quæ ſine complicis agnitione intelligi poſſunt, prohibere illum debet.

587. IV. Quicunque juſto aliquo titulo ſponte complicem in confeſſione, revelat, nullum incurrit peccatum. Ejuſmodi titulus eſt, ut petatur conſilium ad

rum-

Digitized by Google

rumpendam pravam conſuetudinem, ad conſulendum famæ propriæ, cui minatur inſultum complex, ſi a peccato deſiſtatur: potior enim eſt tutela conſcientiæ, & famæ propriæ, quam alterius.

588. V. Nomen complicis ſibi ſive per ignorantiam, ſive juſto titulo revelatum ſub ſigillo confeſſionis Sacerdos retinere debet.

589. VI. Ad integritatem confeſſionis licite poteſt, ac debet Sacerdos pœnitentem interrogare de complice, cum videlicet occurrere poſſit circumſtantia ſpeciem peccati mutans; neque enim e. g. ſufficit confiteri commiſſum carnale peccatum, ſed ſimul aperiendum eſt, an adulterium, aut ſacrilegium, aut inceſtus interceſſerit.

590. VII. Confeſſarius in hoc caſu interrogans, ſi nomen quoque, aut domum aut alia ſigna exquireret a pœnitente, per quæ ſibi perſona complicis revelaretur, graviter peccaret; ſuo enim debito ſatis pœnitens fecit aperiendo circumſtantiam peccati, & dum cætera rite concurrant, abſolvendus eſt: Ulterior Confeſſarii interrogatio ad peccaminoſam curioſitatem eſt referenda, neque ad eam reſpondere pœnitens tenetur.

591. VIII. Quando ex neceſſitate integritatis confeſſionis advertit pœnitens, fieri non poſſe, quin Confeſſarius complicem ſit cogniturus, puta, ſi res fuit cum ſorore, aut uxore fratris, tunc ex ſententia quorundam gravium Theologorum obligatur, ad quærendum alium Confeſſarium, cui ignotus ſit complex. Alii vero TT. ſentiunt, conſilium hoc eſſe, non præceptum; ſi enim, ut ait *Laym.* L. 5. t. 6. C. 8. n. 12. complici non aliud damnum eveniat, quam quod ejus fama apud ſolum Confeſſarium lædatur, poſthabendum id eſt majori bono ſervandæ integritatis: utitur enim tunc pœnitens jure ſuo, & complex hoc aliquale famæ diſpendium ſibi imputare debet, quando tale crimen admiſit, quod coram legitimo judice aliter explicari nequit.

592. IX. Accidere interdum poteſt, ut adigendus ſit pœnitens ad revelandum complicem, cum nempe agitur de gravibus malis vitandis, quæ in perniciem Reipublicæ vergere poſſunt, ſicuti accideret, ſi Principis vita periclitaretur, ſi aqua mortifera populo propinaretur, aut ex farina, cui gypſum mixtum foret, panis publicus conficeret. Ut impediatur, ſi

Digitized by Google

fieri poteſt, hoc malum, obligatur pœnitens ad exquirendum conſilium Confeſſarii, qui pro ſua prudentia aut per ſe, aut per ipſum pœnitentem remedia conquirat: niſi revelare velit pœnitens, minime eſt abſolvendus; nam ex lege non minus juſtitiæ quam charitatis tenetur ille pro virili curare, ut in tuto ſit publica ſalus. De damno vitando, quod privatæ alicui perſonæ imminere poteſt, non loquor; nam fere ſemper ſuppreſſis complicum nominibus, conſilium præbere poteſt Sacerdos.

593. X. Graviter peccat Confeſſarius, qui aut blandis artibus, aut minis haurire aut extorquere a pœnitentibus nomina complicum abſque juſta neceſſitate velit: gravius etiam delinquit, ſi ob negatam revelationem abſolvere pœnitentem recuſet.

594. XI. Neque gravis peccati reatum effugeret Sacerdos, ſi revelationem complicis exigeret, ut per operam ſuam correptio, & correctio illius præſtaretur; nam Confeſſarii munus tantummodo eſt, curare vulnera pœnitentis, non vero aliena, exquirere peccata pœnitentis, non aliena. De eodem puncto ad primam conſtitutionem *Benedicti XIV.* addit *Muratorius* l. c. Ad hæc quiſquis ex notitia complicis in confeſſione habita, quamvis licentia pœnitentis confiſus, complicem corrigendum ſuſcipit: ſcandalis non paucis obnoxius eſt; indignatur enim, quicunque ſecreta ſua crimina detecta videt, ſuæque famæ vulnus illatum a Confeſſario. In querelas igitur is facile erumpet, & ſigillum ſacramentale fractum ſuſpicabitur, & Sacerdotem veluti proditorem tanti Sacramenti exclamabit: quæ certe in perniciem Religionis vergere poſſunt.

595. Denique in Commentario ad primam Conſtitutionem, *Suprema omnium Eccleſiarum*, idem *Muratorius* ait, quod in ea praxis eorum profcribatur, qui nullum juſtum titulum habentes complicum nomina ſcrutantur, & indebitæ curioſitatis reos ſe ſtatuunt. Neque enim Sapientiſſimus Pontifex damnationem ad eos caſus extendit, in quibus aut integritas confeſſionis, aut publica neceſſitas, aut pœnitentis ipſius conſcientia exigit, ut pœnitens complicem revelet. Quod, cum accidit, ipſum pœnitentem hortari, interdum etiam adigere poteſt ad revelandum, omiſſo tamen nomine, & loco habitationis, ſi fieri poteſt.

Ca-

Digitized by Google

Casus VI.

De Fideli Confeſſione.

Leonardus confitetur: Ego ſum maximus peccator, deliqui contra omnia præcepta Decalogi, & Eccleſiæ; quærit Confeſſarius, quomodo deliquerit contra primum præceptum? reſpondet Leonardus: neſcio. Quæritur ulterius: quid ergo commiſerit contra alia præcepta: iterum reponitur, neſcio: infert Confeſſarius: ergo mentiris dicendo, quod peccaveris contra omnia præcepta: ſubjungit pœnitens: bene monet: nihil ſcio, quam quod nuper mentitus ſim in confeſſione.

596 *Q. I.* Quale peccatum ſit mentiri in confeſſione? ℞. I. Mentiri in confeſſione circa materiam gravem, & neceſſariam confeſſionis, eſt peccatum mortale; ſic graviter peccat *primo*, qui negat, ſe commiſiſſe peccatum mortale, quod ſcit, a ſe fuiſſe commiſſum, neque legitime hucuſque in confeſſione expoſitum, neque juſtam negandi cauſam habet. *Secundo* qui affirmat, ſe commiſiſſe mortale, quod non fecit; in utroque enim caſu graviter decipit confeſſarium non ſine gravi irreverentia Sacramenti. *Laym.* l. c. n. 15. Huc pertinent illi, qui majorem numerum peccatorum gravium, item qui dubia pro certis, & certa pro dubiis ſtudio, non ex ſimplicitate exprimunt, de quibus ſupra n. 554.

597. ℞. II. Mentiri in confeſſione circa materiam ſufficientem quidem, non tamen neceſſariam ad confeſſionem, eſt peccatum veniale; ſic leviter peccat, qui affirmat, ſe commiſiſſe hoc vel illud veniale, quod ſcit a ſe non eſſe commiſſum. Excipe: niſi fortaſſis hoc peccatum ſit unica materia Confeſſionis; tunc enim graviter peccaret, quia ſubjiceret Sacramento materiam minime ſufficientem, cum non peccatum non ſit materia abſolutionis. Leviter etiam peccat, qui negat, ſe commiſiſſe aliquod mortale, quod hic & nunc non tenetur confiteri, vel quia per legitimam confeſſionem jam eſt remiſſum, vel quia habet juſtam & gravem cauſam illud omittendi. *Stoz* L. 1. P. 3. q. 2. n. 33. cum *Suarez*, *Coninck.* & aliis.

598. ℞. III. Mentiri in confeſſione in materia ad eam non pertinente, qualis eſt materia de ſe indifferens, & quæ non continet rationem malitiæ, peccatum grave vel leve eſt, prout grave vel leve eſſet, ſi

extra confeſſionem fieret, ſic leviter peccat, qui negat patriam aut nomen: omnino non peccavit, qui interrogatus de nomine reſpondit: nomen meum non eſt peccatum. Eodem modo Leonardus noſter non peccavit graviter, ſi ex ſimplicitate dixerit, ſe deliquiſſe contra omnia præcepta, quia plerumque rudes tali modo nil aliud volunt exprimere, quam ſe eſſe peccatores; ſecus ſi ſcienter falſo id dixiſſet.

Casus VII.

De Confeſſione annua.

Ludolphus ſe accuſat, quod tempore paſchali confeſſus quidem fuerit, ſed ſacrilege; ideo a Confeſſario jubetur repetere omnia tum omiſſa, tum invalidè expoſita peccata; cui Ludolphus: Reverende Pater, nullum peccatum omiſi, imo & abſolutionem a Confeſſario impetravi, is autem vel ex ignorantia, aut alio errore non advertit, quod noluerim deſerere proximam peccandi occaſionem.

599. *Q. I.* An Ludolphus, qui fecit confeſſionem voluntarie nullam, ſatisfecerit præcepto annuæ confeſſionis? ℟. *Negative.* Vide Propoſ. 14. inter damnatas ab *Alex. VII.* Ratio eſt, quia, qui voluntarie ſic confitetur, non adimplet rem præceptam; Chriſtus etenim & Eccleſia veram confeſſionem cum neceſſario dolore, propoſito, & abſolutionis receptione præcipiunt. Hinc Ludolphus peccavit tum peccato omiſſionis, non adimplendo præceptum, tum peccato commiſſionis, ſacrilegium committendo per confeſſionem invalidam ex defectu voluntario propoſiti.

600. *Q. II.* An huic præcepto Eccleſiæ ſatisfaciat, qui facit Confeſſionem nullam non culpa propria, ſed Confeſſarii? ℟. Si defectus Confeſſarii, v. g. quod careat juriſdictione, aut debita intentione abſolvendi &c. non ſint noti pœnitenti, ſatisfacit: quia talis non voluntarie, ſed inculpabiliter fecit confeſſionem nullam; tenetur tamen confeſſionem repetere, ubi poſtea expertus fuerit nullitatem. *Duarte V. Confeſſio.* n. 122.

601. *Hiſce reſolutionibus* adde I.: Qui toto anni tempore ex juſta vel injuſta cauſa præceptum confeſſionis non implevit, tenetur poſtea, cumprimum poterit, confiteri: tempus enim non appoſitum eſt, ut exſpiret præceptum, ſed ad ſtatuendam obligatio-nem,

nem, & ne diutius differatur confeſſio. *Duarte V. Confeſſio.* n. 123., ubi addit, quod talis toties peccet, quoties, oblata occaſione, omittit confiteri. Contrarium tenuit *Ledeſma*, *Archidiaconus*, & alii.

602. II. Qui prævidet tempore paſchali, vel toto anno ſequente ſibi defuturam copiam Confeſſarii, tenetur anticipato huic præcepto ſatisfacere; ſicut qui prævidet, quod non poſſit audire ultimum ſacrum die feſto, tenetur unum ex præcedentibus audire; tempus enim, ut ſupra dixi, non eſt annexum ad tollendam obligationem; ergo ſicut præceptum obligat poſt elapſum tempus, quo illud impletum non eſt, ita ante illud, quando futurum prævidetur impedimentum. *Fagundez* in 2. Præc. Eccleſ. L. 1. C. 4. n. 16. cum *Sylv. Adriano* & aliis.

603. III. Qui confitetur Regulari ab Ordinario approbato, ſatisfacit præcepto confeſſionis annuæ: ita declaravit *Clemens X.* in Conſtit. quæ incipit: *Superna*, cit. a *Duarte* l. c. n. 126. *Azor.* Tom. 1. L. 13. C. 2. *Adrianus* in 4. de Confeſſ. q. 5. Qui vero confitetur Regulari Epiſcopo præſentato, ſed ab eo injuſte reprobato, non ſatisfacit præcepto annuæ confeſſionis. Vide Propoſ. 13. ab *Alex. VII.* damnatam. Hic etiam notandum, merito damnatam eſſe ab *Alex. VIII.* propoſitionem 20. quæ ita habet: *Confeſſiones apud Religioſos factæ pleræque vel ſacrilegæ ſunt, vel invalidæ*; merito etiam damnatam eſſe immediate ſequentem 21. quia Novatores iſta aſſerentes falſis nituntur ſuppoſitis, ſcil. *primo* falſo dicunt, laxitatem in injungendis pœnitentiis a Religioſis inductam eſſe, ideoque confeſſiones apud ipſos factas plerumque vel ſacrilegas eſſe, vel invalidas; propterea quod ob facilem aditum, quem habent ad Religioſos, a quibus leves pœnitentiæ injunguntur, ſæpe deficiat propoſitum non peccandi de cætero. *Secundo.* Falſo docent, nimiam in pœnitentia injungenda Religioſorum Mendicantium benignitatem oriri ex ſpe largioris eleemoſynæ a pœnitentibus obtinendæ, ut idcirco Parochus poſſit ſuſpicari, quod ab iis nimis leves ſatisfactiones hac de cauſa imponantur. Falſitas utriuſque patet *primo* ex eo, quod præſens conſuetudo Eccleſiæ in adminiſtratione Sacramenti pœnitentiæ etſi benignior, ſubſtantialiter tamen non differat ab antiqua licet rigidiore. *Secundo* rigorem antiquum in pœnis infligendis jam ante ſæculum decimum

 tertium,

tertium, quo Religioſi Mendicantes initium duxerunt, Eccleſia remiſit, ut oſtendit *Viva* in cit. prop. 21.; teſte enim Morino *ſtatim poſt Sæculum undecimum pœnitentiæ exterioris ſeveritas decreſcere, minui, & obſoleſcere cœpit.* 3. bene ſciunt Mendicantes, grave eſſe piaculum, ob ſpem lucri temporalis aliorum culpis connivere, ergo ſine enormiter temeraria ſuſpicione nemo tam gravis peccati poterit accuſare Mendicantes, utpote Viros, qui ob ſpecialem vitæ immaculatæ profeſſionem, ob diuturnum ſtudium, ob frequens exercitium in reſolvendis conſcientiæ caſibus, & propter accuratum examen, antequam approbentur, ſe ſatis aptos probant, ad digne adminiſtrandum pœnitentiæ Sacramentum. *Duarte* V. Confeſſio. n. 144. Vide etiam Decretum *Clement.* VIII. n. 481. relatum.

604. IV. In praxi quidem ſuadendum eſt omnibus, qui nonniſi peccata venialia habent, ut & ipſi præceptum confeſſionis annuæ obſervent, ſeque per gratiam ſacramentalem contra tentationes irruentes roborent: ita docet uſus omnium Doctorum ac piorum Fidelium; abſolute tamen ſub gravi peccato non obligantur hoc præcepto. *Ratio prima* eſt: quia *Trid.* ſeſſ. 14. cap. 5. cit. n. 513. expreſſe docet, peccata venialia, etſi utiliter in confeſſione dicantur, taceri tamen citra culpam poſſe: ergo cum præceptum confeſſionis, ut eſt divinum, ſe non extendat ad venialia, neque ſe ad ea extendit, ut eſt Eccleſiaſticum: cum tanta obligatio ex claris verbis alicujus legis nequeat probari. Ita *Fagundez* l. c. L. 2. C. 2. n. 8. cum *Navar.* in Manuali C. 12. n. 10. & 40. *Victoria*, *Toleto* & aliis contra *Cajet.* & fere omnes illos, qui docent, votum & juramentum de re etiam levi obligare tamen ſub gravi peccato. Ibid. addit *Fagundez* n. 19. cum *Angelo* contra *Nav. Azor.* & alios, quod nec obligemur ſub veniali ex præcepto Eccleſiæ, ſemel confiteri in anno venialia, quando mortalibus caremus: idque probat ex eadem ratione: Tridentinum enim l. c. diſerte dicit, venialia *citra culpam* taceri poſſe: Secundo, quia alioquin venialia jam non eſſent materia mere ſufficiens, ac voluntaria Sacramenti Pœnitentiæ, ſed aliquo modo obligatoria.

605. V. Juxta eundem *Fagund.* l. c. L. 1. C. 6. cauſæ excuſantes ab hoc præcepto ſunt 1. *Impotentia phyſica*, v. g. ſi non detur copia Confeſſarii; nemo enim tenetur ad impoſſibile: 2. *Impotentia moralis*, quando con-

Digitized by Google

confeſſio fieri non poteſt ſine gravi incommodo. Notandum vero, licet hic & nunc occurrat cauſa excuſans a confeſſione unius vel alterius peccati, propterea non excuſari quenquam ab impletione hujus præcepti, & confeſſione aliorum peccatorum mortalium; quia tunc tenetur reliqua confiteri tacendo illa, propter quæ prudenter timet grave incommodum, cum obligatione ea confitendi, ceſſante cauſa excuſante. Vide dicta a n. 574.

606. VI. De jure communi transgreſſor hujus præcepti *vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura*, ut patet ex c. *Omnis utriuſque ſexus*. L. 5. Decret. tit. 33. de pœnit. & remiſſ. adeoque talis ipſo facto non incurrit excommunicationem, ſed a Judice prius ferenda eſt ſententia. Addit *Canus* in relectione de Pœnit. part. 5. has pœnas non poſſe incurri, niſi quando tranſgreſſio præcepti eſt manifeſta; quia tunc in judicio crimen poteſt probari, ut illi pœnæ imponantur. Dixi, *de jure communi:* nam teſte *Fagund.* in aliquibus Diœceſibus, uti in tota Luſitania, excommunicatio ipſo facto imponitur hujuſmodi transgreſſoribus, & hæc ibi incurritur ipſa omiſſione confeſſionis annuæ, etiamſi ſit occultiſſima, & in judicio externo probari non poſſit.

607. VII. Circa ætatem, in qua pueri baptizati ad hoc præceptum adſtringantur, ita ſtatuit cit. cap. *Omnis utriuſque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur.* Ex quibus communior docet, quod pueri incipiant obligari, quando adepti ſunt ſufficientem rationis uſum, ita ut ſint doli, ſive peccati mortalis capaces, & ſufficienter ſciant diſcernere inter bonum & malum, licitum & illicitum; rationis enim uſus non ex ætate, ſed ex diſcretione penſandus eſt. Unde ex communi præſumptione parvuli non ante ſeptimum ætatis annum, recte autem poſt illum completum cenſentur obligari ad Confeſſionem ſub præcepto Eccleſiaſtico. Vide dicta P. I. n. 208. Quod autem ſtatim (moraliter loquendo) poſt annos diſcretionis, obligentur, probatur ex eo, quia tunc juxta communiorem obligantur aliis Eccleſiæ præceptis, v. g. audiendi Miſſam, diebus prohibitis abſtinendi a carnibus; ergo etiam tum obligantur præcepto confeſſionis. Ita *Coninck* D. 5. de Conf. Dub. 5. n. 50.

Henriq. L. 4. de Pœnit. C. 5. n. 2. *Roſella*, *Sylv.* & alii contra *Sotum*, D. *Antonin.* 2. Parte Summæ tit. 9. c. 18. §. 2. *Oſtienſem*, & alios, qui docuerunt, quod pueri ante 12. vel 14. annum non obligentur hoc præcepto, licet poſt ſeptennium diſcernere inter bonum & malum, ac conſequenter peccare poſſint. *Neque refert*, quod plus ætatis requiratur ad hoc, ut obligentur præcepto Euchariſtiæ percipiendæ, tum quia hoc ſacramentum non eſt tantæ neceſſitatis, ſicut Sacramentum pœnitentiæ; tum quia ad intelligendum Ss. Euchariſtiæ myſterium, & ad eam debita reverentia ſuſcipiendam plus requiritur, quam ad cognitionem peccati, & ad dolendum de eo.

ARTICULUS II.

De Satisfactione Sacramentali.

§. I.

Prænotanda.

608. I. Per Sacramentum Pœnitentiæ remittitur quidem non tantum culpa, ſed etiam pœna æterna: non tamen expungitur ſemper omne debitum pœnæ temporalis: ut docet Trid. Seſſ. 14. C. 8. *de ſatisfactionis neceſſitate* & *fructu*, ex ſacris literis & divina traditione: ideoque ibid. can. 12. ita definit: *Si quis dixerit, totam pœnam ſimul cum culpa remitti ſemper a Deo, ſatisfactionemque pœnitentium non eſſe aliam quam fidem, qua apprehendunt Chriſtum pro eis ſatisfeciſſe, anathema ſit.* Et ſequenti can. 13. *Si quis dixerit, pro peccatis, quoad pœnam temporalem, minime Deo per Chriſti merita ſatisfieri pœnis a Deo inflictis, & patienter toleratis, vel a Sacerdote injunctis, ſed neque ſponte ſuſceptis, ut jejuniis, orationibus, eleemoſynis, vel aliis etiam pietatis operibus, atque ideo optimam pœnitentiam eſſe tantum novam vitam, anathema ſit.* Unde ſatisfactio alia eſt ſacramentalis, alia extraſacramentalis.

609. II. Satisfactio *ſacramentalis* eſt bonum aliquod opus unum aut multiplex, virtute clavium injunctum pœnitenti partim ad perſolvendam pœnam temporalem pro remiſſis peccatis debitam, & in hac vel altera vita adhuc luendam, partim ad præcavendum peccatum. Unde alia dicitur ſatisfactio *vindicativa*, quæ ordinatur ad punitionem peccati commiſſi, & ſatisfaciendum Deo

Deo pro illata per illud injuria; alia *medicinalis*, quæ præcipue ordinatur ad præcavenda peccata in poſterum. Satisfactio *Extra-Sacramentalis* fit non ſolum per pia opera ſponte ſuſcepta, ſed etiam per ærumnas a DEO inflictas, & patienter toleratas, ut conſtat ex *Trid. cit.* In ſeq. §. de priore hic agemus.

§. II.

Principia de Satisfactione Sacramentali.

610. *Principium I.* Confeſſarius, *per ſe* loquendo, tenetur ſub gravi obligatione confitenti injungere pœnitentiam, & quidem regulariter ante abſolutionem. Patet ex *Trid.* Seſſ. 14. c. 8. ubi ita docet: *Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum Spiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungere, ne, ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut ſatisfactio, quam imponunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum; ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & caſtigationem. Confirm.* ex triplici officio Confeſſarii, nam ut Judex tenetur debitam pro delictis pœnam exigere; ut Doctor, & Miniſter Sacramenti debet curare, ne Sacramento deſit ſua pars integralis, cujuſmodi eſt ſatisfactio; quæ a *Trid.* Seſſ. cit. c. 8. ex omnibus partibus pœnitentiæ dicitur a Patribus perpetuo tempore fuiſſe commendata Chriſtiano populo: Denique ut Medicus tenetur pœnitentem a relapſu præſervare; id quod abunde præſtat injungendo ſatisfactionem medicinalem: ergo.

611. Dixi 1. *per ſe* loquendo: per accidens enim Confeſſarius excuſatur ab impoſitione pœnitentiæ, ſi Pœnitens ſit incapax illius perſolvendæ, ſicut contingit in abſolutione moribundorum, qui jam ſenſibus, & viribus ſunt deſtituti; ſi vero moribundus non penitus ſit deſtitutus uſu ſenſuum, injungendum eſt aliquod ſaltem leve opus, v. g. percuſſio pectoris, invocatio ſanctiſſimorum Nominum Jesu & Mariæ, oſculum Crucifixi, aut quinque Ss. Vulnerum: poterit etiam Confeſſarius elicere actus fidei, ſpei, & charitatis,

quos pœnitens ſaltem mente ſimul eliciat. *Palao* Tit. 23. D. unica pu. 21. §. 2. n. 7. juxta alios, ſi non poſſit pœnitens per ſe implere opus injunctum, imponi poteſt eleemoſyna, quam poteſt elargiri per alium.

Dixi 2. *ſub gravi obligatione*, præſertim ſi pœnitens peccata gravia nunquam ante confeſſa expoſuerit: cum enim hæc obligatio ſit in materia gravi, procul dubio & ipſa erit gravis. *Babenſt.* T. 5. P. 6. D. 5. a. 3. n. 5. ib. n. 6. cum *Palao* ait, probabilius etiam ſub gravi peccato teneri Confeſſarium, injungere ſatisfactionem pro venialibus, aut mortalibus jam ſemel confeſſis; tum quia injunctio ſatisfactionis pertinet ad ritum hujus Sacramenti a Chriſto inſtitutum, perpetuoque Eccleſiæ uſu receptum, quem data opera omittens implicite cenſeretur id agere ex contemptu inſtitutionis divinæ: tum quia Confeſſarius æque in Confeſſione mortalium, ac in confeſſione venialium tenetur procurare integritatem Sacramenti; atqui ſatisfactio æque pertinet ad integritatem Sacramenti in confeſſione venialium, ac mortalium: ergo. Ibid. tamen *Babenſt.* ait probabilem eſſe ſententiam *Lugonis* & *Illſung*, quod Confeſſarius in tali caſu tantum peccet venialiter, eo quod deſit ſuo officio tantum in re levi. Vide *Sporer* P. 3. C. 4. n. 544.

612. *Dixi* 3. *regulariter ante abſolutionem:* primo quidem ut omnes partes Sacramenti materiales ſubjiciantur Sacerdotis abſolutioni tanquam parti formali: 2. ut ordo Judicii melius ſervetur; qui exigit, ut reus ſatisfactionem prius ſpondeat, quam abſolvatur. *Laym.* L. 5. t. 6. C. 15. n. 8. cum *Sylv.* *Suar.* & aliis. *Confirm.* ex praxi univerſali, quam ſine cauſa invertere non licet. Si tamen Confeſſarius forte ex quadam oblivione, aut turbatione non injunxiſſet pœnitentiam, ſatis eſt, ſi eandem poſt abſolutionem adhuc dictet; quia moraliter adhuc unus cenſetur actus confeſſionis. Ita *P. Gerardus Zetl.* P. I. n. 228.

613. *Princip.* II. Pœnitens ſub obligatione ex genere ſuo gravi tenetur acceptare, & implere pœnitentiam rationabilem obligatorie injunctam a Confeſſario. Dixi, *tenetur acceptare:* injungere enim pœnitentiam, & illam acceptare, ſunt correlativa: ergo ſicut Confeſſarius juxta *Trid.* debet injungere, ita pœnitens eam tenetur acceptare. Hanc ſententiam vocat *Suar.* hic D. 38. Sect. 7. n. 2. hoc tempore tam certam, ut poſt

Trid.

Digitized by Google

Trid. ſine temeritate negari non poſſit. *Trid.* enim l. c. C. 8. expreſſe docet, in Sacerdotibus eſſe poteſtatem ligandi, non tantum ad infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad peccati commiſſi vindictam: quæ poteſtas eſſet valde inefficax, niſi pœnitens obligaretur ad pœnitentiam & acceptandam, & perſolvendam. *Confirm.* in c. *omnis utriuſque* ſupra cit. eodem modo præcipitur Fidelibus, ut confiteantur, & injunctam pœnitentiam ſtudeant implere: ergo. Ideoque *Sporer* l. c. n. 584. aſſerit, veterum ſententiam, ſcil. *Cajetani, Sylv. Medinæ,* hodie nonniſi extrinſece eſſe probabilem, quod nempe pœnitens non teneatur acceptare pœnitentiam, ſed ſi ſemel acceptaverit, debeat illam implere: *Ratio* illorum erat, quod peccator in hac vita non teneatur ſatisfacere pro pœna temporali, ſed poſſit eam differre perſolvendam in purgatorio.

Casus I.

De obligatione Confeſſarii circa ſatisfactionem injungendam.

Martinus Confeſſarius præter morem auſterus pœnitentias ex Jure Canonico, Conciliis, & libris pœnitentiariis colligit, moremque antiquum ſcrupuloſe ſequitur, etiam imponendo pœnitentias publicas: pro pœnitentia injungere orationem pro defunctis, nullo modo licitum eſſe ſtatuit: Idem nunquam audet dictare pœnitentiam, niſi diſtinctam adhuc habeat ſingulorum peccatorum memoriam.

614. *Q. I.* Quid Confeſſario obſervandum circa Canones pœnitentiales? ℟. cum *Gerardo Zetl.* 1. præſtat noſſe nervum veteris rigoroſæ diſciplinæ Eccleſiaſticæ: ſic Can. 5. *Quæ ipſis,* diſt. 38. inter reliqua, quæ Sacerdotibus neceſſaria ſunt ad diſcendum, etiam recenſetur Canon pœnitentialis: ibique ſubditur: *ex quibus omnibus, ſi unum defuerit, Sacerdotis nomen vix in eo conſtabit.* Propterea autem hæc notitia eſt utilis, tum quia Confeſſarius ex ea diſcit æſtimare gravitatem peccatorum, quæ Eccleſia olim tam rigide punivit; tum quia facilius inveniet pœnitentias congruas pro gravioribus delictis; denique quia ex rigore Canonum juſtum pœnitenti horrorem peccatorum poterit incutere; ex quo promptius ſuſcipiet mitiorem pœnitentiam:

tiam. 2. obſervandum, quod Confeſſarius non debeat ſecundum totum antiquum rigorem procedere: uti habetur in Supplem *D. Th. q.* 18. a. 4. *Sicut enim Medicus aliquando prudenter non dat medicinam efficacem, quæ ad morbi curationem ſufficiat, ne propter debilitatem naturæ majus periculum oriatur: ita Sacerdos divino inſtinctu motus non ſemper totam pœnam, quæ uni peccato debetur, injungit, ne infirmus aliquis ex magnitudine pœnæ deſperet, & a pœnitentia totaliter recedat.* Accedit, quod pleræque graviores pœnæ a Canonibus Apoſtolicis & priſcorum Conciliorum ſtatutæ ſint potiſſimum pro foro Eccleſiæ externo, & quidem ad arbitrium Epiſcopi injungendæ.

615. *Q. II.* Quinam ſint præcipui Canones, qui contra vitia noſtro tempore frequentiora timorem incutere poſſunt. ℟. Recenſeo illos ſecundum ordinem Decalogi in compendio. *Circa I. præceptum:* Juxta C. *in tabulis:* 1. de ſortilegiis, peccans per ſortilegia pro futuris inveniendis, vel per divinationes, 40. dies pœniteat. Juxta C. *qui divinationes:* quinquennio pœniteat, qui divinationes expetit.

Circa II. Præcept. ex cap. *ſtatuimus*, de Maledicis. Qui blaſphemaverit publice Deum vel Sanctum, & maxime B. Virginem, ſeptem diebus Dominicis præ foribus Eccleſiæ in manifeſto, dum miſſarum ſolemnia aguntur, ſtet; ultimo autem die ſine pallio, & calceamentis, ligatus corrigia circa collum, ſeptemque præcedentibus feriis ſextis in pane & aqua jejunet, Eccleſiam nullatenus ingreſſurus: quolibet quoque prædictorum dierum tres, ſi poterit, alioquin duos reficiat pauperes, aut ſaltem unum. Quicunque ſciens pejeraverit, quadraginta dies in pane & aqua, & ſeptem ſequentes annos pœniteat, & nunquam ſit ſine pœnitentia, & nunquam in teſtimonium recipiatur. C. *quicunque* 18. cauſ. 6. q. 1. Qui alios ad falſa teſtimonia vel perjuria attraxiſſe, vel quacunque corruptione ſollicitaſſe convictus fuerit, uſque ad exitum vitæ non communicet. Can. *Si quis convictus.* 7. cauſ. 22. q. 5.

Circa III. IV. & V. Præcept. Qui opus aliquod ſervile die Dominico feſtove fecerit, pœnitentiam aget tres dies in pane & aqua. Qui parentibus maledixerit, 40. dies pœnitens ſit in pane & aqua. Qui parentes injuria affecerit, tres annos; Qui eos percuſſerit, annos ſeptem pœniteat. Si quis patrem, aut matrem, fratrem

trem aut ſororem occiderit, toto vitæ tempore non ſuſcipiat Corpus Domini, niſi in obitu, abſtineat a carne & vino, dum vixerit; jejunet ſecunda, & quarta, & ſexta feria. Si quis hominem occiderit, ad januam Eccleſiæ ſemper erit, & in obitu Communionem recipiet. Qui homicidii author fuit ob conſilium, quod dedit, pœnitentiam aget 40. dies in pane & aqua cum 7. ſequentibus annis. Plura vide apud *P. Antoine* T. de Pœnit. in Append. ad A. 3.

Circa VI. Præcept. Sacerdos, qui fornicatur, pœnitentiam agat annis decem. Can. *presbyter.* Diſt. 2. Si Sacerdos fornicatus ſit cum filia ſua ſpirituali, id eſt, quam baptizavit, aut de baptiſmo vel confirmatione ſuſcepit, aut quæ ipſi confeſſa eſt, pœniteat 12. annis, & in Monaſterio ſerviat Deo omnibus diebus vitæ ſuæ, Can. *Si quis* 30. q. 1. ipſa vero mulier debet omnia relinquere & res ſuas pauperibus dare, & converſa uſque ad mortem in Monaſterio Deo ſervire. Si Laicus ſolutus cum fœmina ſoluta concubuerit, pœnitens erit tres annos. Si quæ mulier ceruſſa, aliove pigmento ſe oblinit, ut aliis viris placeat, pœnitentiam aget annos tres. Ita apud *P. Antoine* l. c.

Circa VII. Præcept. Si quis Eccleſiam igne combuſſerit, 15. annos pœniteat, & eam ſedulo reſtituat, & pretium ſuum pauperibus diſtribuat. Can. 14. cauſ. 17. q. 4. Si quis juſtas menſuras, & juſta pondera cauſa lucri mutare præſumpſerit, 30. dies in pane & aqua pœniteat. Cap. *Ut menſuræ.* Lib. 3. Decret. tit. 17. de empt. & vend. Plures Canones vide in fine Decreti Gratiani.

616. *Q. III.* An Martinus recte egerit injungendo pœnitentias publicas? ℟. 1. Si pro peccatis occultis injunxerit, graviter erravit: quia publica pœnitentia pro occultis eſt contra uſum Eccleſiæ, & quodammodo infamativa pœnitentis. Hinc *Rituale Rom.* diſerte ait: *Pro peccatis occultis quantumvis gravibus manifeſtam pœnitentiam non imponant.* ℟. 2. Nec pro peccatis publicis propria authoritate potuit imponere pœnitentiam publicam cum certa ſolemnitate peragendam v. g. ſtandi ad fores Eccleſiæ cum cereo accenſo &c. ut patet ex praxi, & ſatis clare colligitur ex *Trid.* Seſſ. 24. de reform. C. 8. ubi, poſtquam cum Apoſtolo monuiſſet, publice peccantes palam eſſe corripiendos, ſubdit: *Epiſcopus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus*

in

in aliud ſecretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire. Accedit, quod ex notitia peccati publice commiſſi ex confeſſione tantum accepta nullo modo liceat pœnitentem accuſare apud Superiorem: ergo Confeſſarius nec propria, nec auctoritate Epiſcopi poteſt in tali caſu pœnitentiam publicam injungere. ℞. 3. Hoc igitur ſenſu tantum Martinus pœnitentiam publicam potuit imponere, ut pœnitens coram iis, qui ſcandalum paſſi ſunt, retractet ſermones contra fidem, bonos mores, vel calumnias, detractiones &c. ſic enim Confeſſarius non manifeſtat peccatum, ſed pœnitens inducitur ad id, quod ex ſe facere tenetur ad tollendum ſcandalum. *Antoine* l. c. cum *S. Th.*

617. *Q. IV.* An recte ſenſerit Martinus, quod non liceat injungere pro pœnitentia preces vel alia pia opera pro defunctis peragenda? ℞. ſenſit contra communiorem, quam commendat Catechiſmus Rom. P. 2. de Pœnit. n. 63. ubi ita docet: *Ex omni ſatisfactionum genere maxime convenit pœnitentibus præcipere, ut certis aliquot, & definitis diebus orationi vacent, ac pro omnibus, & præſertim pro iis, qui ex hac vita in Domino deceſſerunt, preces Deo faciant.* Ratio autem eſt, quia actus charitatis, quo quis applicat aliis bonum opus, jam habet vim ſatisfactivam, ſicut omne opus meritorium, adeoque hic quidem actus ex opere operato, & quatenus eſt pars integralis Sacramenti, determinatur in ſatisfactionem pro peccatis ipſius pœnitentis, ipſum vero opus, quod ex charitate ponitur, poteſt prodeſſe tum pœnitenti, tum defunctis, cum vi ſuæ bonitatis habeat valorem impetratorium & ſatisfactorium. Ita *Lugo* D. 25. n. 62. *Palao*, *Raßler* & alii contra *Vega & Lohner.*

618. *Q. V.* An Confeſſarius, dum imponit ſatisfactionem, debeat neceſſario habere diſtinctam ſingulorum peccatorum memoriam? ℞. cum id plerumque ſit impoſſibile moraliter, ſatis eſt meminiſſe ſtatus pœnitentis ex ſingulis antea auditis, & intellectis peccatis. *Antoine* in Theol. moral. T. de Pœnit. a. 3. in fine q. 2. cum *Sylvio.*

619. *Q. VI.* Quænam ſit ultima menſura pœnitentiæ injungendæ? ℞. Cum neque lege divina, neque humana certa pœna ſit præſcripta, quæ pœnitentibus dictetur; merito pro ultima regula ſtatuitur Prudentia Confeſſarii, prout hæc dirigi debet in ſacro tribu-

nali

nali a ſuperno lumine, a cognitione delicti, & perſonæ delinquentis. Ita clariſſime colligitur ex *Trid.* mox citato: Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum *Spiritus & Prudentia* ſuggeſſerit, *pro qualitate criminum & pœnitentium facultate* ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungere. Specialiter caveat Confeſſarius 1. ne ſit *nimium lenis*, prout non raro contingit vel ex *inani timore*, dum non audet juxta exigentiam ſui officii pœnitentibus in dignitate conſtitutis convenientem gravitati peccatorum pœnitentiam injungere; vel ex *amore non ordinato*, vel ex *vana gloria*, ad comparandum ſibi nomen boni Confeſſarii, vel ad obtinendum, aut conſervandum numerum copioſum pœnitentium. Ita *Gerard. Zetl.* P. I. C. 4. n. 215. perpendant Confeſſarii verba *Trid.* l. c. *ne ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur.*

620. 2. Caveat confeſſor, ne ſit *nimium ſeverus*, qui rigor ordinarie oritur vel ex *indiſcreto zelo*, dum Confeſſarius tantum intuetur gravitatem peccatorum, abſque reflexione ad cauſas pœnam mitigantes, de quibus infra: vel *ex ſcrupuloſo animo, & nimia anxietate,* dum ſibi perſuadet, nunquam ſe officio ſuo ſatisfacere, niſi ſeveriores pœnitentias injungat: vel denique ex *inordinata paſſione*, dum ex defectu manſuetudinis facillime offenditur ab ignorantia, vel importunitate confitentium, vel ipſe nauſeat onus excipiendi multorum confeſſiones. Meminerit talis Confeſſarius, obligationem imponendi pœnitentiam eſſe commiſſam ſuæ prudentiæ, non inordinatæ paſſioni. Meminerit quoque ſcrupuloſus Confeſſarius, quod præſtet, mitius, quam rigidius agere cum pœnitentibus. Vide c. *alligant.* 12. Cauſa 26. q. 7. *alligant autem onera gravia & importabilia .... Tales ſunt, qui grave pondus venientibus ad pœnitentiam imponunt: qui dicunt, & non faciunt: & ſic, dum pœna præſentis pœnitentiæ fugitur, contemnitur pœna peccati futura ... Deinde etſi erramus modicam pœnitentiam imponentes, non melius eſt propter miſericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem: ubi enim Pater familias largus eſt, diſpenſator non debet eſſe tenax, ſi Deus benignus eſt, ut quid Sacerdos ejus auſterus? Vis eſſe Sanctus? circa vitam tuam eſto auſterus, circa alienam benignus.* Sententia Magni *Gerſonis*

ſonis erat, tutius eſſe cum moderata pœnitentia, quæ ſponte ſuſcipitur, mittere pœnitentem ad purgatorium, quam cum rigidiore non implenda in infernum.

621. *Q. VII.* Quænam ſint cauſæ, ob quas pœnitentia ſubinde levior poſſit injungi? ℟. 1. pœnitentis infirmitas corporalis: 2. infirmitas ſpiritualis, vi cujus Confeſſarius *prudenter* timere poteſt, ne pœnitens vel non impleat rigidiorem pœnitentiam, vel per eam a confeſſione deterreatur. 3. Dolor extraordinarius, quem Confeſſarius ex ipſa confeſſione, vel ſuſpiriis, ſæpe etiam ex lacrymis colligere poteſt. 4. Indulgentiæ, quas pœnitens lucrari ipſo die confeſſionis intendit. *Laym.* L. 5. t. 6. c. 15. n. 12. & 13. Juxta aliquos levior etiam pœna imponi poteſt, quando Confeſſarius poſt formulam abſolutionis addit: *Paſſio Domini* N. J. C. &c. vide *La Croix* L. 6. p. 2. n. 1250.

622. *Q. VIII.* Quænam opera pro pœnitentia poſſint injungi? ℟. cum *Trid.* Seſſ. 6. C. 14. Oratio, jejunium, eleemoſyna, & alia pia ſpiritualis vitæ exercitia: Hæ enim ſunt ſatisfactiones pœnales ſimul & medicinales. *Per jejunium* intelliguntur omnes corporis afflictationes, v. g. flagellationes, cilicia, humicubationes, abſtinentia a carne, vino &c. Huc etiam pertinet privatio licitarum voluptatum ſenſuum. Per eleemoſynam intelligitur omne opus miſericordiæ, tum ſpirituale, tum corporale: *Per Orationem* omnis actus religionis in Deum, hujuſmodi ſunt preces tum *mentales* juxta dicta P. 1. n. 163 item meditationes de morte, inferno, æternitate, Paſſione Chriſti, actus interni virtutum, frequens recordatio Dei præſentis, repetita ſuarum afflictionum, & actionum oblatio ad gloriam Dei, actus fidei, ſpei, charitatis, contritionis &c. tum *vocales*, v. g. preces jaculatoriæ, roſarium, officia, Litaniæ, Pſalmi Pœnitentiales &c. Huc referuntur Examina conſcientiæ, auditio Miſſæ, & concionum, Confeſſio, Communio &c. Ita *Antoïne* l. c. ubi ſubjungit, quod *ordinarie* non liceat injungere opera jam aliunde præcepta, quia etſi nulla peccata quis commiſiſſet, nihilominus ea deberet præſtare, quia ſunt præcepta; adeoque nec ſunt ad vindictam, & caſtigationem. Dixi *ordinarie:* quia ſi ex rationabili cauſa opus aliunde jam debitum injungeretur, nova adderetur obligatio exequendi opus; quod ſi omitteretur, duplex eſſet peccatum. Pariter ſatisfactiones vindicativæ

non

Digitized by Google

non ſunt, reſtitutio famæ, compenſatio damni, fuga occaſionis peccandi &c. Vide dicta P. I. n. 202. & ſeq. quia ad hæc per ſe jam obligatur pœnitens.

623. *Q. IX.* Quænam ſint pœnitentiæ ſalutares, & convenientes, de quibus *Trid.?* ℞. *Salutares* ſunt, quæ ad peccata commiſſa caſtiganda, & ad ſatisfaciendum Deo pro injuria, & ad præcavenda ſimilia magis conducunt. *Convenientes* ſunt, quæ tum peccatorum multitudini & gravitati, tum ſtatui, ætati, ſexui, conditioni, & diſpoſitioni pœnitentis magis conveniunt; ideoque ut *ſatisfactiones vindicativæ* ſive *pœnales* ſint convenientes, debet haberi ratio infirmitatis, valetudinis, laboris, ſtatus, officiorum, paupertatis pœnitentis, prout prudentia ſuggeret. Hinc errant illi, qui injungunt diu noctuque graviter laborantibus jejunia, famulis longas peregrinationes &c. *Satisfactiones Medicinales* ut ſint convenientes, confeſſarius cauſam, radicem, ac motivum peccatorum pœnitentis prius inveſtiget, ut remedia eorum emendationi apta injungat; illæ enim dicuntur medicinales, quæ peccatorum cauſas ac radices reſecant, malos habitus tollunt, pravas cupiditates coercent, occaſiones peccandi removent, & vitia curant; tales ſunt actus virtutum interni, & externi vitiis pœnitentis oppoſiti. Unde Rit. Rom. monet: *contrarias peccatis pœnitentias injungat, velut avaris eleemoſynas, libidinoſis jejunia, vel alias carnis afflictiones, ſuperbis humilitatis officia, odio proximo laborantibus opera charitatis proximi &c.* Eſt quoque generale, & utile remedium, ut in materia, in qua quis commiſit illicita, abſtineat etiam a licitis, item frequens uſus Sacramentorum pœnitentiæ, & Euchariſtiæ.

624. Pro praxi ulterius obſerva I. Quamvis unica ac certa regula definiri non poſſit, qualis pœnitentia pro peccato mortali ſit injungenda; cum id fieri debeat cum reflexione ad vires, ſtatum, & diſpoſitionem pœnitentis; communiter tamen pro uno mortali, niſi ſit nimis enorme, injungi poteſt roſarium, officium de Ss. Nomine JESU, de B. Virgine, Litaniæ de Oo. Sanctis Lit. Lauretanæ cum precibus, auditio ſacri, jejunium &c. Si plura mortalia in eadem Confeſſione exponantur, non ſemper pro ſingulis peccatis ſingula roſaria injungenda ſunt (alias ſubinde centum aut plura deberent injungi) ſed pœnitentia quædam gravior cum

leviore per plures dies perſolvenda. Vide dicta n. 633.

625. II. Conſuetudinario præter pœnitentias mox aſſignatas injungi poteſt unum vel alterum opus ex ſequentibus: 1. Ut certo die iterum confiteatur, & communicet. 2. Ut toties, quoties uſque ad proximam confeſſionem relapſus fuerit, determinatam aliquam pœnitentiam perſolvat v. g. orando Litanias Lauretanas, vel 5. Pater & ave, det aliquam eleemoſynam, corpus affligat &c. 3. Ut ſingulis diebus per menſem, vel ſeptimanam, vel uſque ad proximam confeſſionem certas preces perſolvat, vel (ſi capacior ſit) aliquamdiu de 4. noviſſimis meditetur. 4. Ut ſingulis diebus ad certum uſque tempus v. g. per octiduum vel 14. deis mane firmiter ſtatuat ab illo peccato abſtinere, opemque Dei humillime imploret, ſe devote commendet B. Virgini, Angelo cuſtodi, & Ss. Patronis; ut veſperi ſerium examen inſtituat, & ſi deliquerit, ſerio conteratur. Plura apud *Gerard. Zetl.* P. 1. n. 223.

626. III. Nunquam præſtat pro pœnitentia injungere, ut pœnitens emittat votum abſtinendi ab hoc vel illo vitio, ſed ſi votum videatur eſſe conducens medium, præſtat illud ſuadere emittendum ad tempus, ne pœnitens gravioribus peccatis exponatur. Denique diſſuadent plerique perpetuam injungere pœnitentiam.

Casus II.

De Obligatione admittendi & perſolvendi pœnitentiam.

Malachias pœnitentiam ſibi a Confeſſario injunctam obliviſcitur; ideoque in proxima confeſſione aliam petit; hinc Confeſſarius rigidior plura roſaria; jejunia, & alia opera injungit. Malachias timens, ne, ſi conqueratur, plura injungantur, rogat abſolutionem; poſtea propria authoritate ſibi ſubſtituit devotulam aliquam, quæ loco ipſius jejunet, ipſe vero reliqua poſt plures menſes perſolvit.

627. *Q. I.* Quale ſit peccatum, culpabiliter omittere pœnitentiam? ℞. Omittere gravem pœnitentiam pro mortali injunctam v. g. confeſſionem, communionem, vel 7. Pſalmos pœnitentiales, aut roſarium, vel jejunium, eſt peccatum mortale: qui enim tenetur aliquid

quid præſtare, per ſe ad id obligatur graviter, ſi res ſit gravis. Ita *Duarte V.* Pœnit. n. 505. cum comm. Omittere vero levem injunctam pro ſolis venialibus, aut pro mortalibus alias jam rite confeſſis, ſecluſo contemptu & ſcandalo, probabilius eſt tantum veniale; quia completio partis integralis, qualis eſt Satisfactio, per materiam levem non obligat niſi leviter pro ratione materiæ. Ita *Antoine* de Pœnit. A. 3. q. 7. contra alios, qui dicunt etiam ſic eſſe mortale, eoquod ſit gravis irreverentia, Sacramentum privare ſua integritate; contra quos *Janſen.* P. 2. caſu 101. n. 4. ait, etiam veniale tantum eſſe, omittere gravem pœnitentiam injunctam pro peccatis tantum venialibus v. g. jejunium; quia judex debet commenſurare pœnam delicto; ergo, ſi peccata ſint tantum venialia, etiam obligatio ad pœnitentiam videtur eſſe venialis.

628. *Q. II.* Quid? ſi quis oblitus ſit, qualis pœnitentia fuerit injuncta? ℟. Si poſſit interrogare Confeſſarium ſuum, debet interrogare: ſi non poſſit, ad nihil abſolute tenetur: neque enim pœnitens ſua authoritate ſubrogare poteſt aliud opus, nec illud elevare, ut ſit pars Sacramenti: nec tenetur propterea iterum confiteri priora peccata; quia ab iis directe fuit abſolutus, & talis obligatio non poteſt ſufficienter probari; ſed ſatis eſt accuſare negligentiam, ſi quæ intercurrit, ut ait *Janſen.* l. c. n. 7. addit *Laym.* L. 5. T. 6. c. 15. ſub fin. conſultum eſſe, ut, qui pœnitentiam præſertim gravem oblitus fuit culpate vel inculpate, in proxima confeſſione ſimilem (videlicet talem, qualis pro gravibus vel levibus injungi ſolet) a Confeſſario ſibi injungi petat. Anxii & ſcrupuloſi ſatisfaciunt, eam, quam prudenter ſibi putant injunctam, perſolvendo.

629. *Q. III.* An Malachias ſatisfecerit ſubſtituendo aliam perſonam, quæ loco ipſius partem notabilem pœnitentiæ impleret? ℟. Negative. Vide propoſ. 15. *ab Alex. VII.* damnatam. *Ratio* eſt, quia ſatisfactio eſt quaſi materia hujus Sacramenti, & pars integralis tanquam actus pœnitentis: ergo neceſſario debet poni a pœnitente, ſicut contritio & confeſſio; ideoque hic non valet regula Juris: *quod quis per alium &c.* quia ibi tantum valet, ubi non exigitur ex ſpeciali ratione actio perſonalis. Hinc addit *Duarte* l. c. n. 502. quod nec Confeſſarius ita poſſit imponere ſatisfactionem, ut

pœnitens per ſe vel per alium impleat: *Excipe*, ſi Confeſſarius jubeat, ut pœnitens per alium mittat eleemoſynam ad certum pauperem, quia hoc modo revera præciperet actionem perſonalem, ſcil. elargitionem eleemoſynæ ab ipſo pœnitente faciendam, licet per alium alteri tradendam.

630. *Q. IV.* An pœnitentia a Confeſſario injuncta poſſit in aliam mutari? ℞. 1. Non poteſt propria authoritate mutari ab ipſo pœnitente, etſi opus ſubſtituendum videatur melius; Reus enim non poteſt mutare ſententiam judicis, nec ſubditus opus præſcriptum a Superiore; nec ſatisfactio poteſt eſſe Sacramentalis, niſi injungatur a Miniſtro. *Antoine* l. c. q. 10.

631. ℞. 2. Nec alius Confeſſarius eam poteſt mutare extra Confeſſionem; poteſt autem eam mutare, ſi pœnitens priorem confeſſionem repetat. *Ratio* primi eſt, quia pœnitentiæ commutatio eſt impoſitio pœnitentiæ loco prioris, ideoque actus Judicii Sacramentalis; qui extra confeſſionem non poteſt fieri. Quod autem requiratur nova confeſſio, inde probatur: quia *Trid.* Seſſ. 14. C. 5. ait, hoc judicium a Sacerdotibus, incognita cauſa exerceri non poſſe. Contrariam ſententiam, quod non neceſſaria ſit repetitio prioris confeſſionis *Laym.* l. c. n. 16. cum multis gravibus AA. adhuc dicit probabilem. Vide etiam *Burghaber* Cent. 3. Caſ. 6. Propter diverſitatem AA. *Gerard. Zetl.* l. c. n. 235. reſolvit: Optime faciet Confeſſarius ſecundus, ſi vel ſimpliciter a pœnitente petat, an prior confeſſio fuerit de ſimilibus peccatis, qualia modo confeſſus eſt, vel obiter interroget, propter quæ peccata principaliter ipſi pœnitentia tam gravis fuerit injuncta: ex hoc enim ſufficienter cognoſcet cauſam & ſtatum pœnitentis. *Ratio* ſecundi eſt: quia omnes Confeſſarii habent æqualem (exceptis caſibus reſervatis) poteſtatem: ergo ſicut primus, ita & ſecundus Confeſſarius poteſt mutare pœnitentiam, etiam illam, quæ pro caſibus reſervatis impoſita eſt, inæqualitate enim ſublata per primam abſolutionem, æqualis eſt in omnibus Confeſſariis poteſtas. *Laym.* l. c.

632. ℞. 3. Poteſt pœnitentia mutari ab eodem Confeſſario, qui illam impoſuit, & tunc non erit neceſſe repetere priorem confeſſionem, ſi is adhuc recordetur ſtatum pœnitentis, & pœnitens recurrat ad ejus tribunal intra tam breve tempus, puta unius diei, ut mora-

Digitized by Google

moraliter cenſeatur idem judicium. Ita *Laym.* cum *Suar.* & aliis. Juxta *Gerard. Zetl.* hæc mutatio ab eodem Confeſſario fieri poteſt, tum intra, tum extra confeſſionem ob juriſdictionem, quam is acquiſivit in pœnitentem; qui ſe voluntarie ipſi ſubjecit, ergo, infert ille, ratione confeſſionis factæ manet ſemper hoc judicium ſuæ poteſtati reſervatum. Huic contradicit *Antoine* l. c. quod talis mutatio fieri debeat in alia confeſſione, quia eſt actus judicialis, & uſus clavium, qui nonniſi in Sacramento exercetur. Hæc ſententia praxi tutiori inſervit.

Quid, ſi idem Confeſſarius non amplius recordetur factæ confeſſionis, & ſtatus pœnitentis? ℟. Si nequidem confuſe recordetur ſtatus pœnitentis, repetenda eſt prior confeſſio ob rationes n. præc. in ℟. 2. allatas.

633. *Q. V.* Quando pœnitens teneatur implere pœnitentiam? ℟. 1. Si Confeſſarius nullum tempus determinaverit, tenetur pœnitens eam implere, dum commode poteſt, ita ut peccet graviter, ſi illam ex gravi negligentia nimis diu v. g. per annum differat; tum quia hæc eſſet gravis in re gravi negligentia: tum quia ſic nimia fieret disjunctio partium Sacramenti: Differre autem per breve tempus v. g. per aliquot ſeptimanas, eſt veniale, *ſaltem ſi non ſit medicinalis:* neque neceſſario implenda eſt ante communionem. Neque peccaret mortaliter, qui poſt octiduum iterum confiteretur, quin prius perſolviſſet injunctam pœnitentiam.

℟. 2. Si Confeſſarius pœnitentiam injunxerit determinato tempore perſolvendam, mortale eſſet, eam ſine cauſa notabiliter v. g. ad plures ſeptimanas differre; ſecus, ſi tantum ad aliquot dies. Ratio *primi eſt*, quia circumſtantia temporis in præcepto includitur.

634. Præterea hic obſerva I. Qui pœnitentiam quocunque modo diſtulit, tenetur eam poſtea adhuc implere, quamprimum commode poteſt; tum quia dilatio ſolutionis debiti ultra terminum non liberat debitorem onere illud ſolvendi: tum quia intentio Confeſſarii eſt, ut ſatisfactio fiat abſolute; temporis vero determinatio tantum fit ad non differendam ſolutionem.

635. II. Non eſt neceſſarium ex præcepto, aut inſtitutione Chriſti, ut ſatisfactio ante abſolutionem ſemper impleatur. Vide propoſitiones 16. 17. & 18. ab *Alex. VIII.* damnatas. In his falſo aſſeritur, quod per moder-

modernam conſuetudinem adminiſtrandi Sacramentum pœnitentiæ ordo ſit inverſus, & inde ortus abuſus: *primo* abuſus non eſt, quod pœnitentes abſolvantur, antequam perſolverint pœnitentiam; quia conſuetudo tunc dicitur abuſus, quando adverſatur legi naturæ, aut poſitivæ: atqui moderna conſuetudo abſolvendi nec adverſatur naturæ Sacramenti pœnitentiæ, inſtituti per modum judicii, nec inſtitutioni Chriſti, nec ſacris Canonibus; contrarietas enim aſſignari nequit: imo per *Clement. Dudum.* de ſepult. Sacerdos jubetur, *ut confeſſiones audiat, pœnitentias imponat, & abſolvat. Et Sozomenus.* L. 7. C. 17. refert Pœnitentiarium ſtatim conſueviſſe pœnitentes abſolvere poſt impoſitas pœnas. Textus, qui videntur contrarii, intelligendi ſunt de abſolutione Canonica, qua pœnitens Eccleſiæ reconciliabatur. *Secundo* nec eſt abuſus, quod a venialibus paſſim abſolvantur pœnitentes; Tridentinum enim Seſſ. 14. C. 5. expreſſe docet: *venialia recte, & utiliter, citraque omnem præſumptionem in confeſſione dicuntur:* ergo hæc conſuetudo non habetur pro abuſu ab Eccleſia. *Viva* in cit. propoſ. Poteſt tamen Confeſſarius hic & nunc obligare pœnitentem, ad implendam vel totam pœnitentiam, vel partem ante abſolutionem; quando ſcilicet prudenter cenſetur id expedire, vel quando Sacerdos alias nequit judicare de diſpoſitione pœnitentis, quia nec Chriſtus, nec Eccleſia id prohibuere. *Suar. De Lugo* hic Diſp. 14. ſect. 10.

636. III. Probabilius ſacramentalis pœnitentia impleri debet cum intentione ſatisfaciendi. *Neque dicas:* Præcepto audiendi Sacrum die feſto ſatisfacis, licet non habeas intentionem ſatisfaciendi præcepto: ergo a pari. ℟. 1. Sicut requiritur intentio audiendi Miſſam, ita requiritur ſaltem poſitiva voluntas ſatisfaciendi. ℟. 2. Diſp. eſt, quia pœnitentia eſt pars Sacramenti, ergo debet moraliter uniri cum Sacramento, quod aliter fieri non poſſe videtur, niſi per intentionem. Præceptum autem Eccleſiaſticum tantum exigit, ut ponatur opus, v. g. audiatur Miſſa ex quacunque demum pia intentione. Ita *La Croix* L. 6. p. 2. n. 1286. cum *Vaſq. Dicaſt.* & aliis contra *Sanchez* & *Lugo*, quorum ſententia contraria ſervit ſcrupuloſis & anxiis, qui perpetuo dubitant, an ſub ratione ſatisfactionis impleverint pœnitentiam: Eadem inſervit rudibus, qui, etſi expreſſe non habeant intentionem ſatisfaciendi, ple-

Digitized by Google

rumque tamen actu tenui cogitant ideo perſolvere hoc vel illud opus, quia Confeſſarius injunxit.

637. IV. Qui pœnitentiam implet in ſtatu peccati mortalis, ſatisfacit quidem obligationi, ita ut non teneatur poſtea illam repetere, fructum tamen ſive effectum ſatisfactionis non conſequitur, quamdiu in ſtatu peccati perſeverat. *Ratio primi eſt*, quia talis faciendo id, quod juſſus eſt facere, ſubſtantiam operis injuncti implet, modus autem operandi hic non cadit ſub præceptum, niſi Confeſſarius expreſſe illum imperaverit. *Ratio ſecundi eſt*, quia Deus non acceptat noſtram ſatisfactionem, niſi ſimus in gratia conſtituti. Cæterum non eſt ſufficiens fundamentum dicendi, quod talis peccet graviter perſolvendo pœnitentiam in ſtatu peccati mortalis, tum quia eam non ponit nomine Chriſti, tum quia adhuc integrat Sacramentum, etſi non deleat pœnas. Eſt tamen irreverentia venialis, ut ait *Laym.* cum *S. Th. Suar. Henriq.* & aliis l. c. n. 15.; num. præcedente recte monet, quod peccatum veniale commiſſum, dum perſolvitur pœnitentia, v. g. ſi quis negligenter & diſtracte preces injunctas oret, non impediat fructum, quem operatur ſatisfactio, quia is non provenit ex virtute operantis, ſed ex opere operato Sacramenti.

638. Si ad extremum quæras, an pœnitenti poſt abſolutionem adhuc confitenti peccatum prius inculpabiliter omiſſum injungenda ſit nova pœnitentia? ℟. *regulariter* eſt injungenda; quia, cum ſit novum judicium & Sacramentum, illud etiam integrandum eſt. *P. Sporer* in Theol. Sacram. P. 3. C. 4. n. 544. reſolvit, Confeſſarium, ſi pœnitens tantum veniale omiſerit, illudque adhuc confiteatur, poſſe dare novam abſolutionem ſine nova pœnitentia, tacite extendendo primam injunctam ad hoc novum veniale, ſecus, ſi inciderit peccatum mortale prius omiſſum; tunc enim deberet vel novam pœnitentiam injungere, vel expreſſe priorem huc extendere dicendo: perſolve pro hoc & prius expoſitis peccatis pœnitentiam antea injunctam eo diligentius &c.

639. Quid, ſi pœnitentia videatur pœnitenti juſto gravior, vel irrationabilis? ℟. Licebit pœnitenti, difficultatem Confeſſario proponere humiliter, qua cognita rigorem mitigabit prudentia Confeſſarii; ſi vero eam mitigare nolit, poterit pœnitens non accepta abſolu-

Digitized by Google

tione diſcedere, & alteri confiteri. *Suarez* hic D. 38. ſect. 7. n. 4. ubi addit, quod Confeſſarius in tali caſu non debeat eſſe difficilis, ſed pœnitentiam accommodare fragilitati pœnitentis.

ARTICULUS III.

De Satisfactione per Indulgentias & Jubilæum.

§. I.

Prænotanda.

640. I. Præter Satisfactionem ſacramentalem homo etiam poteſt in hac vita ſatisfacere pro pœna temporali reſidua ex peccatis ſuis remiſſis ex opere operantis per bona opera, ita ut hæc non tantum ſint conditio, ad cujus præſentiam nobis applicentur merita Chriſti, ſed vera cauſa meritoria, ut conſtet ex damnata *Bajana* 77. *Satisfactiones laborioſæ juſtificatorum non valent expiare de condigno pœnam temporalem reſtantem poſt culpam condonatam.* Patet etiam ex *Trid.* Seſſ. 14. de Pœnit. Can. 13. quem vide n. 618. Ad ſatisfaciendum hoc modo requiritur ex *parte operantis* ſtatus gratiæ: quamvis enim peccator aliquid poſſit impetrare de congruo, v. g. auxilium ad pœnitendum, non tamen poteſt ſatisfacere in ſtatu peccati, nam *Trid.* Seſſ. 14. C. 8. vim ſatisfaciendi per propria opera fundat in unione cum Chriſto, *in quo*, ait, *vivimus, in quo meremur, in quo ſatisfacimus:* ergo ſicut non meremur de condigno, niſi in gratia uniti cum Chriſto, ita nec ſatisfacimus. Hanc ſententiam *Suarez* poſt Trid. vocat certam in 3. P. D. 37. ſect. 2. num. 3. *Ex parte operis* vero requiritur, ut ſit voluntarium, moraliter bonum, & ſupernaturale vel in ſe, vel ſaltem ex aliqua intentione ſupernaturali: Aliqui cum *Henriq.* inſuper requirunt, ut procedat ex formali intentione ſatisfaciendi: Alii cum *Suar.* l. c. ſect. 3. n. 5. dicunt ſatis eſſe, ut procedat ex quacumque voluntate placendi Deo, vel ſuæ ſalutis æternæ; tum quia Scriptura nullibi requirit hanc formalem intentionem, tum quia nullus eſt, qui hoc modo non intendat vel formaliter vel virtualiter conſequi apud Deum omnem ſpiritualem effectum ſuis operibus proportionatum. Ibid. ſect. 6. n. 5. & 8. ait, quod opus bonum eatenus proprie quidem & ſtricte ſit ſatisfactorium, quatenus aliquo modo eſt pœnale,

Digitized by Google

nale, cum Scriptura de ſatisfactoriis operibus loquens communiter pœnalia proponat, ut *Joelis* 2. *in jejunio & fletu.* Matth. 11. *in cilicio & cinere &c.* Ibid. tamen n. 8. aſſirmat, omne opus bonum & meritorium ſimul eſſe ſatisfactorium, eoquod omne opus bonum quatenus homini laborioſum eſt, aliquo modo ſit pœnale, quamvis non tam ſtricte ſicut pure pœnale. Imo & actus interni, v. g. contritionis &c. multum valent ad ſatisfactionem.

641. II. Poteſt etiam homo juſtus in hac vita in alterum juſtum hominem transferre ſuas ſatisfactiones, queis per modum ſolutionis ſatisfiat pro pœna temporali, ut fuſe probat *Suar.* in 3. P. q. 48. Sect. 2. cum *S. Thom.* hoc genus ſatisfactionis vocatur ſuffragium; De his ſatisfactionibus hic non agimus, ſed de Indulgentiis, & Jubilæo.

642. III. *Indulgentia* eſt remiſſio pœnæ temporalis debitæ pro peccatis actualibus jam dimiſſis conceſſa a Prælato Eccleſiæ per applicationem Theſauri Eccleſiaſtici, ita *Gobat* in Quin. T. 4. C. 2. n. 13. cum *Toleto, Lug.* & *Valentia;* addunt alii, præſtitis certis operibus a concedente præſcriptis. 1. Dicitur *Remiſſio pœnæ:* hic enim eſt effectus indulgentiæ, non remiſſio culpæ. 2. *Temporalis:* pœna enim æterna remittitur cum culpa; hic intelligitur illa pœna temporalis, quæ vel ex ſententia Dei in purgatorio, vel ex præſcripto antiquorum Canonum in hac vita luenda eſſet. 3. *Pro peccatis actualibus*, quia pœna pro originali debita remittitur per baptiſmum. 4. *A prælato Eccleſiæ:* ordinariam poteſtatem concedendi indulgentias vi Juriſdictionis ſupremæ habet Papa: Epiſcopi tamen juxta c. *cum ex eo.* L. 5. Decret. tit. 38. *de Pœnit. & remiſſ.* concedere poſſunt indulgentias unius anni in dedicatione Eccleſiæ, & 40. dierum in Anniverſario dedicationis, & quoties occaſio juſte exigit. Vide *Gobat* in Quin. T. 4. c. 6. n. 5. *Per applicationem Theſauri Eccleſiæ:* Qui *primario* conſtat ex meritis & ſatisfactionibus infinitis Chriſti Domini, *ſecundario* ex meritis Deiparæ Virginis & Sanctorum, ut ait *Clemens VI.* in extrav. *Unigenitus*, de pœnit. & remiſſ. Quæ merita aſſervantur in acceptatione divina; & in utilitatem Eccleſiæ membrorum erogari poſſunt. De Indulgentiis vide in Trid. Seſſ. 25. ſpeciale Decretum. Porro hæc remiſſio per Indulgentias fit ſubditis Eccleſiæ ſcil. vivis

fidelibus per modum abſolutionis & ſolutionis, quatenus Pontifex vi illius Matth. 16. *Quodcunque ſolveris ſuper terram &c.* remittit pœnam peccatis remiſſis adhuc debitam (Ecce abſolutionem) & ſimul de theſauro Eccleſiæ exhibet, quantum ſufficit pro illa pœna (En ſolutionem.) Non ſubditis autem, v. g. Defunctis per modum ſolutionis ob defectum juriſdictionis in eos: quatenus Pontifex ex theſauro Eccleſiæ Deo offert æquivalens pro pœna, quam debet defunctus, unde effectus pro Defunctis pendet ab acceptatione divina.

Exempla Indulgentiarum cum modernis univoca ex primis duodecim Sæculis erudite nuper collegit A. R. D. *Euſebius Amort.*

643. IV. Indulgentia 1. dividitur in totalem, ſive plenariam, & in partialem. *Totalis* ſive plenaria de ſe in pœnitente rite diſpoſito eſt remiſſiva totius pœnæ poſt abſolutionem ſacramentalem peccatis reſiduæ. *Partialis* eſt, quæ de ſe in pœnitente rite diſpoſito eſt remiſſiva tantum partis pœnarum reſiduarum peccatis jam remiſſis. Ita *Amort* ſub fin. Diſp. 7. de Indulg. Indulgentia partialis ſubdividitur in Indulgentiam dierum, annorum, & in Carenam, ſive quadragenam; Hinc (ut ait *Laym.* L. 5. T. 7. C. 3.) cum indulgentia unius anni, vel ſeptennis, vel una carena conceditur, ſenſus eſt, dari indulgentiam remiſſivam tantæ pœnæ peccatis adhuc debitæ, quanta deleretur per pœnitentiam unius anni, vel ſeptem annorum juxta Canones olim injunctam, aut per 40. dierum jejunium in pane & aqua ſecundum Canones pœnitentiales injungi ſolitum. Per *Carenam* enim ſive carentiam ibid. intelligit *Laym.* jejunium in ſolo pane & aqua per 40. dies; ſimiliter per *Quadragenam* remiſſionem pœnitentiæ, quæ per jejunium quadrageſimale ſubeunda erat. *Reginaldus* L. 7. n. 141. cum *Navar.* facit quidem differentiam inter indulgentiam plenam, pleniorem & pleniſſimam, ita ut per *plenam* dicat remitti pœnam peccatis omnibus confeſſis debitam, per *pleniorem* remitti pœnam peccatis tum confeſſis, tum mortalibus forte oblitis, per *pleniſſimam* vero remitti omnem pœnam debitam tam venialibus quam mortalibus confeſſis & oblitis debitam. Hanc differentiam deſumit ab Extrav. Antiquorum. de Pœnit. & Remiſſ. A. R. D. *Amort.* l. c. q. 9. ait, hos terminos ſignificationem ab acceptione arbi-

arbitraria Authorum accipere; *plenam* ab Authoribus vocari quamcunque indulgentiam plenariam, *pleniorem*, quæ habeat annexam poteſtatem abſolvendi a caſibus reſervatis, commutandi vota, diſpenſandi a juramentis, abſolvendi a cenſuris, concordandi ac componendi circa reſtitutionem bonorum incertorum &c. *Pleniſſimam* denique, cui annectitur ea poteſtas commutandi, diſponendi, componendi &c. ſine clauſulis limitantibus. *Gobat* vero l. c. n. 273. ait, modernum ſtylum Curiæ Romanæ plurimorum jam annorum uſu roboratum docere, quod per plenariam idipſum deſignetur, quod *Navarrus* intellexit per pleniſſimam.

644. V. Indulgentia iterum alia dicitur *localis*, quæ conceditur omnibus certum locum pium, v. g. Eccleſiam, devote frequentantibus. Alia *realis*, quæ alligatur rei mobili, v. g. roſario, vel numiſmati, ita ut indulgentia gaudeant perſonæ rem illam devote geſtantes. Alia denique eſt *perſonalis*; quæ conceditur determinatæ perſonæ, vel certo generi perſonarum, v. g. Confratribus alicujus Sodalitatis, quin illa ſit affixa certo loco, vel rei. Hic poteſt addi *mixta* ex ſupra dictis. Ita *Amort*. l. c. q. 6. Quoad durationem alia etiam dicitur *perpetua*, quæ conceditur ſine præfixione termini, ideoque non indiget renovatione: alia *temporalis*, quæ conceditur ad certum tempus, quo elapſo renovanda eſt, & iterum petenda a concedente. *Quotidiana* vocatur, quam adeuntes certum locum pium quotidie, aut ſemel per annum quovis anni die deligendo lucrari poſſunt, qualis concedi ſolet locis votivis, ubi peregrinantes confluunt.

645. VI. Jubilæum eſt indulgentia univerſalis & plenaria, quam Summus Pontifex concedit omnibus fidelibus cum obligatione certa pia opera peragendi, ſimulque Confeſſariis ſpecialem poteſtatem tribuit, vere pœnitentes & confeſſos a graviſſimis peccatis, cenſuris, pœniſque Eccleſiaſticis abſolvendi, ac pleraque vota commutandi.

Jubilæum ordinarium olim concedebatur ſingulis annis centeſimis, dein quinquageſimis, nunc autem ſingulis vigeſimis quintis. Sic magnum illud Jubilæum a *Bonif. VIII.* primo celebratum eſt Romæ anno 1300.; poſtea an. 1350. a *Clem. VI.* ad annum quinquageſimum: Denique anno 1425. ad vigeſimum quintum a Xyſto IV. revocatum eſt. Hoc ſolet promulgari Romæ

die Aſcenſionis Domini, & incipit in Vigilia Nativitatis Chriſti a primis Veſperis ad ſequentes veſperas in eadem Vigilia incluſive. Durante Anno Sancto ſuſpenſæ ſunt per orbem omnes Indulgentiæ plenariæ antea conceſſæ, etiam directe conceſſæ pro animabus Defunctorum: poſſunt tamen indulgentiæ alias pro vivis conceſſæ durante Anno Sancto applicari defunctis, quamvis in conceſſione non fuiſſet expreſſa hæc facultas; ut nuper declaravit *Benedictus XIV.* in Declarat. ſuper Conſtitutione ſua: *Cum Nos nuper.* Aliæ etiam Indulgentiæ habentes annexa ſimilia privilegia dicuntur conceſſæ *inſtar*, ſive *ad modum Jubilæi.* *Jubilæum extraordinarium* eſt, quod a Summo Pontifice extra vigeſimum quintum annum alicujus ſæculi ex juſta cauſa conceditur, quale conceſſum eſt anno 1735. & 1741. Indulgentia *Cruciatæ* vocatur, quæ conceditur contribuentibus aut cooperantibus ad bellum ſacrum contra infideles. Talis *Bulla Cruciatæ*, teſte D. *Amort.* l. c. q. 8. in Hiſpania eſt perpetua, quia ibi perpetuo contra Turcas, Africanos & Mauros, invaſores navium & urbium chriſtianarum pugnandum eſt. His prænotatis breviter agemus de neceſſariis ad lucrandas Indulgentias.

§. II.

Principia generalia de Indulgentiis.

646. *Principium I.* Indulgentiæ concedi debent a legitimo Diſpenſatore, juſtis de cauſis, & aliquo ſigno externo. Dixi 1. a *legitimo* Diſpenſatore; cujuſmodi ſunt Summus Pontifex, qui poteſtatem univerſalem a Chriſto in Petro accepit: Item *Epiſcopi*, quorum tamen facultas non eſt tam generalis, ut dictum n. 653. Præter Epiſcopus etiam S. R. E. Cardinales gaudent poteſtate concedendi Indulgentias 100. dierum. Vide *P. Gobat* l. c. C. 6. & 7. Alii Epiſcopis inferiores, v. g. Prælati Religioſorum Ordinum tantum ex commiſſione Pontificis & Epiſcoporum poſſunt concedere Indulgentias. *Laym.* l. c.

Dixi 2. juſtis de cauſis: ad hoc enim, ut licite & valide concedatur indulgentia, requiritur pia & rationabilis cauſa. Hanc ſententiam *Laym.* vocat cum *Suar.* & aliis communem contra *Palud.* *Ratio* eſt, quia Dominus non habet ratas profuſiones theſauri a Diſpen-

ſpenſatoribus prodigis factas: Pontifices autem & Epiſcopi ſunt Diſpenſatores myſteriorum Dei, ut Apoſtoli fuerunt 1. *Cor.* 4. 1. Ergo. *Confirm.* ex Clem. VI. Extrav. *Unigenitus*, ubi expreſſe innuitur, theſaurum militantis Eccleſiæ *propriis & rationabilibus cauſis vere pœnitentibus & confeſſis eſſe applicandum.* Idem Confirm. ex Epiſt. Leonis X. ad Cajetanum.

Dixi 3. *ſigno externo:* quia ſine hoc non indicatur voluntas Superioris, tanquam actus juriſdictionis.

„*Quæritur* 1. Quis effectus Indulgentiarum?

„℟. Inter ſententias a *Tannero to.* 4. & *Lud. Habert.* „*to.* 5. & aliis nonnullis recenſitas, quaſi Indulgentiæ „vel tantum tollant pœnas in foro *Sacramentali*, vel „tantum in foro *Eccleſiæ*, vel immediate in foro *Dei* „decretas; Dico: Indulgentiæ remittunt pœnas imme„diate, & directe injungendas in foro *Eccleſiæ*, & „ſaltem mediate, & indirecte etiam in foro *Dei*, ut „adeo ſenſus horum verborum: *Indulgentia* 100. vel „1000. *annorum* dicat: lucranti remittitur a Deo tan„tum pœnæ, quantum deleviſſet per pœnitentiam 100. „vel 1000. annorum talem; qualis olim imponebatur „in Eccleſia primæva; quantum autem Purgatorii re„ſpondeat tali pœnitentiæ, Deus novit. *Rat.* præter „*S. Thom. Alenſem, Suarez hodie communem* eſt: pœ„na olim canonica, ſeu in *foro Eccleſiæ* tollebat pœ„nam in *foro Dei:* ergo cum pœnis canonicis ſubſti„tutæ ſint indulgentiæ; ſiquidem illis datæ ſunt olim „indulgentiæ, qui in pœnitentia canonica conſtituti in„ſerviebant Martyribus, & ab his obtinebant libellos „ſupplices & ſuppletorios ad Eccleſiam &c. *a. p.* tum „per communem olim fidelium perſuaſionem; tum per „Pacianum *in paræn. in quantum pœnæ veſtræ non pe„perceritis, in tantum vobis Deus parcet;* tum ex Ter„tulliano, qui jam tunc ab Eccleſia alienus carpit Mar„tyres, quod lapſis miſericordiam indulgeant, qua „ipſi indigerent: *Sufficiat Martyri propria purgaſſe de„licta; ingrati vel ſuperbi eſt in alios ſpargere, quod „pro magno fuerit conſecutus.* Ergo quia Martyres non „indigebant remiſſione a pœnis canonicis, utpote qui„bus nullæ erant impoſitæ, ſed remiſſione a pœnis in „foro Dei &c.

„*Dices* 1. Remiſſio 100. vel 1000. annorum *eſt ni„mia:* quis enim tantum reatum contrahat? 2. Olim „adjuncta erat indulgentiis clauſula: *de injunctis pœni-*

„*tentiis:*

Digitized by Google

„*tentiis:* ergo ubi non adjungitur, tantum remittit „pœnas in foro Dei. ℞. *Ad* 1. N. Nam numerus pec„catorum in peccatoribus inveteratis, diuturnitas olim „pœnitentiarum canonicarum e. g. 7. anni pro adulte„rio, totidem pro blaſphemia, 10. pro homicidio &c. „ac ſeveritas purgatorii tollit admirationem. *Ad* 2. „Clauſula hæc eſt addita, vel ad pœnas in foro ſacra„mentali *etiam* remittendas, ut *cum Moya docebant* 21. „*alii;* vel remittendas pœnas canonicas in foro Eccle„ſiæ *tantum*, nihil determinando de foro Dei; vel re„mittendas ambas ſimul, ita tamen, ut primario remit„tantur pœnæ non taxatæ in foro Dei, & concommi„tanter taxatæ in foro Eccleſiæ; quia facilius eſt rela„xare pœnas non taxatas, quam taxatas ab homine „vel canone. Primum tenet *Amort*, ſecundum *Lugo*, „tertium *Suarez.*

„*Q.* 2. An plenaria poſſit obtineri non plenarie?

„℞. *Poteſt obtineri non plenarie* ſeu ſolum quoad effe„ctum partialem: ita Viva cum 16. aliis apud *Amort in* „*lib. ſpeciali.* 1. Non eſt ratio in contrarium. 2. Si plenaria „tantum poſſet obtineri indiviſibiliter, eſſet *minus æſti-* „*mabilis*, quam non plenaria, quia difficillime & rariſ„ſime fructuoſa. 3. Ex communi conſenſu debet da„ri, & datur proportio inter cauſam & effectum: er„go ſi cauſa eſt tantum partialiter ſufficiens, diſpoſi„tio ſi tantum inadæquata &c. 4. *In Sacramentis* ma„gis diſpoſitus acquirit plus gratiæ, minus diſpoſitus „minus. 5. Poteſt remitti unum *veniale* quoad cul„pam ſine alio: ergo & quoad pœnam. *Plura Gobat* „n. 278.

„*Dices* 1. Natura Indulgentiæ plenariæ eſt, quod „remittat *totum* reatum. 2. *Gratia ſanctificans* remittit „aut omnia mortalia, aut nulla. 3. Qui *omittit unum* „*opus* præſcriptum, e. g. confeſſionem præſcriptam, „nihil omnino obtinet . . . . ℞. *Ad* 1. N. Sed quod „*poſſit* remittere totum. *Ad* 2. N. C. quia gratia æque „repugnat uni culpæ mortali, ac omnibus. *Ad* 3. Tr. „antec. quod ſane dubium. N. C. quia opera præſcri„pta pertinent ad conditiones; *conditiones autem ſunt* „*de genere formarum indiviſibilium*, ut parte omiſſa „cenſeatur omitti totum; aliter de dignitate ſubjecti „retractantis peccata.

„*Q.* 3. An effectus indulgentiæ pro defunctis ſit in„fallibilis?

„℞. *Pro*

„℟. *Pro negativa* ſtat Laym. Henriquez cum 20. aliis „apud Amort *lib. ſpec. p. 2. ſect.* 5. quia nullibi legitur, „quod *Deus obligaverit ſe* ad acceptandas ſemper in„dulgentias has pro caſu & ſubjecto particulari. „2. *Pontifices* concedentes indulgentiam pro defun„ctis, quæ conceſſio cœpit ſæculo XV. ſupponunt in „Deo gratuitam acceptationem ſolutionis: Sixtus IV. „anno 1477. ait: *indulgentias defunctis prodeſſe modo,* „*quo piæ eleemoſynæ & orationes iis proficiunt.* Gre„gorius XIII. affirmat: animabus de Theſauro Eccle„ſiæ ſubminiſtramus, *ut illæ, quantum divinæ bonitati* „*placuerit, adjutæ ad cæleſtem patriam perveniant.* „3. Argumentum *calculatorium* ex Viva *prop.* 37. „*Alex.* VII. Si eſſent infallibiles, Purgatorium jam „foret ſæpe evacuatum; nam juxta Ricciolum pro „curſu 50. annorum dantur mille milliones hominum „in orbe; tertia ex iis pars ſunt infantes ante ra„tionis uſum decedentes; maxima reliquorum pars „damnatur, exigua immediate ad cælum tranſit, „ultima trium circiter millionum cum dimidio ad „purgatorium deſcendit: ergo cum multitudo alta„rium privilegiatorum, communionum generalium, „indulgentiarum in Religionibus, Confraternitatibus, „Templis expoſitarum hos Purgatorio eriperet, plu„res intra triennium liberarentur, quam a mundi exor„dio ibi extitiſſent, *Affirmativam* tamen pro infallibi„litate defendunt *Sotus*, *Navarrus*, *Suarez*, *Lugo*, „*Gobat p.* 2. *n.* 484. &c. Quæ autem conditiones ad „hoc requirantur, non conveniunt.

„*Q.* 4. An probabilitas locum habeat in Indulgen„tiis?

„℟. Cum tria in indulgentiis reperiantur. 1. conceſ„ſio. 2. opera præſcripta. 3. fructus & favores illarum „e. g. quod plenaria etiam proſit illi, qui retinet affe„ctum erga aliquod peccatum veniale, quamvis tan„tum limitate: quod indulgentia ſit habenda pro ple„naria, in quo dicitur in indefinite, *concedimus in„dulgentiam peccatorum:* quod etiam poſt Jubilæum „poſſint commutari vota, abſolvi reſervata &c. quo„rum in Jubilæo per oblivionem aut dilationem non„dum facta commutatio, abſolutio nondum data: „quod impediti poſſint illud poſtea lucrari &c. dico: „*Probabilitas non procedit in conceſſione, aut conditio„nibus prævie requiſitis, ſed ſolum in fructibus indul-*

„*gentiæ.*

„*gentiæ.* Ita contra *Viva* admittentem ubique proba„bilitatem, & contra *Bonacinam* ubique negantem. „*Rat.* 1. ſic ſalvatur illud: *favores ſunt ampliandi*; & „ſimul: *indulgentiæ valent, quantum ſonant*, hoc eſt: „quantum verba conceſſionis clare indicant; de dubiis „effectibus dixit Urbanus VIII. *ſuam & ſedis Apoſto„licæ mentem, hanc eſſe, ut indulgentiæ valeant eo modo, „quo prudentes Theologi exiſtimant valere:* ut habet Go„bat. 2. Conceſſio cum requiſitis conditionibus dependet „unice *a voluntate concedentis:* confertque indulgentia „remiſſionem pœnæ quodammodo *ex opere operato:* „ergo ſicut valor Sacramentorum non admittit proba„bilitatem &c.

647. *Principium II.* Ut quis *ſibi* lucretur indulgentias, requiritur 1. ut ſit baptizatus, & poſt Baptiſmum actualiter peccaverit; quia ſoli baptizati ſunt membra Eccleſiæ: ait tamen *Laym.* l. c. C. 6. cum *Henriq.* probabile eſſe, quod indulgentiæ applicari poſſint Catechumenis tum vivis dum defunctis ſaltem per modum ſuffragii; cum ſaltem per fidem & charitatem Chriſto ſint uniti, ergo ſaltem aliquo modo ſunt membra Eccleſiæ. 2. Ut ſit ſubditus concedentis, nec excommunicatus. 3. Ut ſit in ſtatu gratiæ ſaltem tunc, quando ultimum opus præſcriptum impletur; quia non dimittitur pœna niſi poſt dimiſſam culpam. 4. Ut opus a concedente indulgentias injunctum eo tempore, quo præſcribitur, impleat. Sub hac enim conditione conceduntur indulgentiæ. Plura vide apud P. *Gobat* l. c. C. 12. Addit D. *Amort* l. c. q. 31. quod etiam requiratur *intentio lucrandi Indulgentiam ſaltem virtualis*, qualis eſſet, ſi homo eo die pergat ad Eccleſiam animo confitendi, quia ſcit ibi haberi indulgentiam. Præterea exigit, ut fiat explicita oblatio orationis vel alterius boni operis ad fines in Bulla expreſſos v. g. pro exaltatione S. M. Eccleſiæ, concordia Principum Catholicorum &c. *Laym.* l. c. C. 6. n. 5. aſſerit, non requiri actualem, ſed ſufficere habitualem intentionem. Alii cum *Viva* dicunt contra *Navar.* & *Cajet.* intentionem lucrandi indulgentiam gratis requiri, cum id Pontifices non requirant: prior ſententia pro praxi eſt tutior, hinc multi ſolent quotidie mane facere intentionem expreſſam lucrandi per opera iſtius diei, quidquid poſſunt lucrari. Dixi ſupra, *ut quis ſibi lucretur indulgentias:* nam ad eas defunctis lucrandas per exhibitionem operis

ris præſcripti neceſſe non eſt, ut operans ſit in gratia, dum indulgentia effectum conſequitur, eoquod gratia requiratur ex parte recipientis indulgentiam; ita *Laym.* l. c. C. 7. ubi ſubnectit, certum eſſe, quod indulgentiæ, quas Papa conceſſit fidelibus vivis, non poſſint applicari defunctis, niſi hoc ipſum etiam Papa conceſſerit; ſtandum enim auctoritate & voluntate concedentis. Eodem modo fruſtra alteri vivo applicatur vel donatur indulgentia, ſi Pontifex non dederit poteſtatem ita applicandi, imo teſte *Gobat* in Quin. C. 21. n. 249. raro hæc poteſtas conceditur.

648. *Princip. III.* Indulgentiæ ceſſant 1. elapſo tempore in Bulla conceſſionis expreſſo. 2. Si locus vel res deſtruatur, cui ſunt annexæ. 3. Ceſſante totaliter fine conceſſionis. 4. Per revocationem.

§. III.

Reſolvuntur Caſus.

Menochius lucrandarum indulgentiarum perquam ſtudioſus ſollicite quærit, an non dentur indulgentiæ quædam communiores omnibus fidelibus conceſſæ. Idem, dum eodem ſubinde feſto in pluribus Eccleſiis diverſæ indulgentiæ promulgantur, in iis ad lucrandas indulgentias ſollicite comparet animo illas omnes conſequendi eodem die.

649. *Q. I.* Quænam indulgentiæ communiores adhuc valeant? ℞ Inter eas hodie ſunt *primo* illæ, quæ orantibus ad pulſum campanæ feria ſexta a *Bened.* XIV. 13. Decemb. 1740. conceſſæ ſunt ſequenti tenore: *Ad Paſſionis, & Agoniæ Redemptoris, & D. N. J. C. unde nobis vita, ſalus, & reſurrectio manavit, memoriam in omnium Chriſti fidelium animis excitandam, atque fovendam cæleſtibus Eccleſiæ Theſauris, quorum diſpenſationem Nobis credidit Altiſſimus, omnibus, & ſingulis Chriſti Fidelibus, qui ſingulis Feriis ſextis totius anni, hora tertia poſt meridiem, ad ſonum Campanæ Eccleſiarum Metropolitanarum, Cathedralium, & Parochialium (quarum Parochis, Rectoribus, aliiſque quocunque nomine appellatis Superioribus, ut campanam uniuſcujuſque Eccleſiæ hujuſmodi pulſari faciant, injungimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus) flexis genibus quinquies Orationem Dominicam, & toties ſalutationem Angelicam devote recitaverint, & oraverint, ac pro Chriſtianorum Principum concordia hæreſum ex-*

tirpatione, ac ſanctæ Matris Eccleſiæ exaltatione, nec non ſalutari perditorum hominum emendatione pias ad Deum preces effuderint, centum dies de injunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta relaxamus, præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris. vide Tom. 1. *Bullarii* Ejuſd. Ss. D. N. pag. 27.

650. 2. *Benedictus* XIII. 14. Decemb. 1724. conceſſit ſequentes: *Omnibus vere pœnitentibus & confeſſis ac S. Communione refectis, qui mane, aut meridie, ſive veſpere ad pulſum campanæ, Angelus Domini nuntiavit Mariæ, & concepit de Spiritu S. Ecce Ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum: Et verbum Caro factum eſt, & habitavit in nobis, cum tribus Ave Maria flexis genibus devote recitaverint: & pro C. P. C. h. e. & S. M. E. e. pias ad Deum preces effuderint, plenariam in uno die menſis dumtaxat, per unumquemque fidelem ad ſui libitum eligendo lucrifaciendam indulgentiam concedimus. In reliquis vero anni diebus iiſdem Chriſti Fidelibus vere contritis, quoties id egerint, centum dies de injunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis relaxamus. Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris.* Exorto poſtea dubio, an tempore paſchali hæ preces flexis genibus, an vero ſtando dicendæ ſint, *Benedictus* XIV. confirmatis prædictis *Bened.* XIII. indulgentiis, præſcripto Rubricarum inhærens, juſſit Orationem illam a veſperis cujuslibet ſabbati uſque ad totam Dominicam ſequentem a ſtantibus recitari; ac inſuper durante tempore paſchali, quod in veſperis Dominicæ Ss. Trinitatis terminatur, loco ſupra memoratæ Orationis Antiphonam: *Regina Cœli* &c. cum verſiculo & oratione correſpondente, *Deus qui per reſurrectionem* &c. a ſtantibus dicendam ſubſtitui, iiſdem eam devote recitantibus indulgentiis conceſſis, ita tamen, ut ii, qui eam Antiphonam memoriter dicere neſciverint, eaſdem indulgentias acquirant ſupradictam orationem, *Angelus Domini*, recitantes. Ita A. R. D. Amort. l. c. q. 25. ex Notificatione *Emin. Card. Quadagni* Ss. D. N. Vicarii Gen. Romæ publicata die 20. April. 1742.

651. 3. Huc referuntur conceſſæ a *Clemente* XII. 14. Aug. 1736. ſequenti tenore: *Omnibus, qui ſub horam noctis ad pulſum campanæ Pſalmum de profundis, vel ſemel orationem Dominicam, & ſalutationem Angelicam,*

cum

cum verſiculo: Requiem æternam &c. in ſuffragium animarum fidelium defunctorum flexis genibus devote recitaverint; quo die id egerint, centum dies de injunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis relaxamus. Inſuper eiſdem fidelibus vere pœnitentibus & confeſſis ac S. Communione refectis, qui per annum præmiſſa peregerint, ac pro C. P. C. h. e. S. ac S. M. E. e. pias ad Deum preces effuderint, plenariam in uno die cujuslibet anni dumtaxat per unumquemque Fidelem ad ſui libitum eligendo lucrifaciendam indulgentiam concedimus. Præſentibus perpetuis futuris temporibus valituris.

4. Huc pertinent Indulgentiæ Numiſmatum vel Roſariorum &c. benedictorum a Papa, quæ in Notificatione Romæ edita ſub *Benedicto XIII.* (cujus formulam imprimi extra urbem prohibuit ſua Sanctitas.) Præcipua autem indulgentia ibi expreſſa, præter alias partiales, eſt plenaria in feſtis Nativitatis D. N. J. C. Epiphaniæ, Reſurrectionis, Aſcenſionis, Ss. Trinitatis, & Corporis Chriſti; & die Purificationis, Annuntiationis, Aſſumptionis, & Nativitatis B. V. & in Nativitate S. Joan. Bapt. & in feſtis Petri, & Pauli, & reliquorum Apoſtolorum, & in articulo mortis. Ad has tamen Indulgentias lucrandas requiritur, ut quis ejuſmodi coronas, & Numiſmata ſecum habeat; dein, ut quis ſaltem ſemel in hebdomada coronam Domini, aut roſarium, ejuſque tertiam partem, aut officium vel divinum, vel parvum B. Virginis, vel defunctorum, vel 7. Pſalmos pœnitentiales, vel Pſalmos graduales recitare, aut rudimenta fidei tradere, aut detentos in carcere, vel alicujus domus hoſpitalis ægrotos viſitare, aut pauperibus ſubvenire, aut Miſſam vel audire, vel ſi eſt Sacerdos, celebrare conſueverit, & ut vere pœnitens, & confeſſus Euchariſtiæ Sacramentum acceperit. Additur præterea conditio, *ut ejuſmodi coronæ, Cruces, Roſaria, Numiſmata, & ſacræ imagines non tranſeant perſonam illorum, quibus a ſua Sanctitate conceſſæ ſunt, aut quibus ab his prima vice diſtribuuntur, neque commodari, aut precario dari poſſint: alioquin careant indulgentiis conceſſis; & aliqua re ex prædictis deperdita pro ea ſubrogari alia nullo modo poſſit.*

Præterea huc reducuntur Indulgentiæ conceſſæ ſe invicem ſalutantibus hac formula: *Laudetur JESUS Chriſtus*, quæ continentur in Bulla *Sixti V.* & in Notificatione *Bened. XIII.* quæ incipit; alias *Sanct. mem.*

 Six-

Sixtus V. Conceduntur autem his, qui ſalutaverint alios per formulam: *Laudetur JESUS Chriſtus*, ſuo vulgari ſermone, & his, qui reſponderint: *in ſæcula*, vel *Amen*, aut *ſemper:* indulgentiæ quinquaginta dierum: iis qui ſanctiſſimum Nomen *JESU* aut *Mariæ* devote invocaverint, indulg. 25. dierum: iis vero, qui præfata agere conſueverint, ſi in articulo mortis conſtituti, & ore, vel, ſi non potuerint, ſaltem corde ſanctiſſimum Nomen *JESU & Mariæ* invocaverint, inſuper plenaria indulgentia adjicitur. Eædem indulgentiæ tribuuntur prædicatoribus, cæteriſque omnibus, qui hanc ſalutationis formam uſui eſſe curaverint: Item conceſſæ bis centum dierum Indulgentiæ recitantibus Litanias B. V. Mariæ confirmantur in Notificatione *Bened. XIII.* Advertit *Amort* L. ſæpe cit. q. 47. in præfata confirmatione allegari, quod *Sixtus V.* ſalutantibus & reſpondentibus conceſſerit indulgentiam 100. dierum, hoc ita intelligendum, ut quinquaginta dies tribuantur ſalutanti, & reliqui 50. reſpondenti, ſi enim hæc confirmatio non ſic explicaretur, allegaret falſum, cum in Bulla *Sixti V.* ſalutanti tantum tribuantur 50. dies.

Denique commendandæ ſunt indulgentiæ plenariæ, quas primo *Benedictus XIII.* iis conceſſerat, qui die feſto S. Aloyſii, Altare ipſius viſitarent, has *Clemens XII.* ad quodvis aliud Altare extendit, in quo Ejuſdem Sancti feſtum celebrari contigerit. Idem Clemens XII. poſtea Brevi Apoſtolico 7. Januarii 1740. *ad fovendam erga Eundem Sanctum miram, ob tot gratias tum ſpirituales, tum temporales, populorum devotionem*, indulgentias plenarias ſingulis ſex Dominicis diebus lucrandas iis conceſſit, *qui ſex Dominicos dies vere pœnitentes, ſacraque Communione refecti piis meditationibus, aut orationibus ad Ejuſdem Sancti honorem ac Dei gloriam vacando ſanctificaverint.*

652. Huc quoque pertinent Indulgentiæ perpetuæ a Ss. D. N. *Benedicto XIV.* Anno 1746. 16. Decembris per Bullam, *quemadmodum nihil eſt* (quæ in Tomo 2. Ejuſd. Bullar. eſt vigeſima tertia) conceſſæ tam docentibus, & addiſcentibus methodum orationis mentalis, quam peragentibus ipſam orationem mentalem: ubi ita: *Primum itaque omnibus & ſingulis ſive qui tam in Eccleſiis, quam alibi, & ubicumque locorum publice, & privatæ quoſcumque homines orandi,*

ſeu

ſeu meditandi rudes quomodocumque orare & meditari docuerint, ſive qui pie orandi, & meditandi inſtitutioni hujuſmodi, ut præmittitur, interſuerint, dummodo vere pœnitentes, ac S. Communione refecti, qua vice id egerint, ſeptem annos, & totidem quadragenas de injunctis eis, ſeu alias quomodolibet debitis pœnitentiis in forma Eccleſiæ conſueta relaxamus.

Iis vero tam docentibus, quam addiſcentibus, qui aſſidue præmiſſa peregerint, ac ſimiliter vere pœnitentes, ac S. Communione refecti, pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, ac S. Matris Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint, ſemel in menſe, pro unius cujuſque commodo, & arbitrio, plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem, quam per modum ſuffragii animabus Chriſti fidelium, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, applicare poſſint, miſericorditer in Domino concedimus.

Inſuper iis, qui per duos quadrantes continuatos, vel ſaltem per quadrantem horæ ſingulis diebus, orationi mentali dabunt operam, & vere pœnitentes & confeſſi ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum ſumpſerint, ac pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, & S. Matris Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces pariter effuderint, plenariam ſemel quolibet menſe omnium peccatorum ſuorum indulgentiam, & remiſſionem, quam itidem per modum ſuffragii animabus Chriſti fidelium, quæ Deo in charitate conjunctæ ab hac luce migraverint, applicari poſſint, auctoritate & tenore ſimilibus miſericorditer in Domino elargimur.

Idem Ss. D. N. *Bened.* XIV. per Breve Apoſtol. *Pia Mater* (in Tom. 2. cit. Bullarii pag. 282.) ampliavit Epiſcopis facultatem, impertiendi Benedictionem cum indulgentia plenaria fidelibus in mortis articulo conſtitutis, etiam per alios tam in Civitatibus, quam in Diœceſibus ab ipſis ſubdelegatos, quod indultum non exſpirat morte Pontificis, nec ceſſat ſubdelegatio per ceſſum aut deceſſum ſubdelegantis. Modus impertiendi Benedictionem in articulo mortis ſervandus ab his, qui facultatem habent a ſede Apoſtolica delegatam ibidem ita præſcribitur.

Benedictio in articulo mortis cum ſoleat impertiri poſt ſacra-

ſacramenta pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & extremæ unctionis illis infirmis, qui vel illam petierint, dum ſana mente, & integris ſenſibus erant, ſeu veriſimiliter petiiſſent, vel dederint ſigna contritionis, impertienda iiſdem eſt, etiamſi poſtea linguæ cæterorumque ſenſuum uſu ſint deſtituti, aut in delirium, vel amentiam inciderint. Excommunicatis vero impœnitentibus, & qui in manifeſto peccato mortali moriuntur, eſt omnino deneganda.

Habens prædictam facultatem, ingrediendo cubiculum, ubi jacet infirmus, dicat: Pax huic domui &c. ac deinde ægrotum, cubiculum, & circumſtantes aſpergat aqua benedicta, dicendo Antiphonam: Aſperges &c.

Quodſi ægrotus voluerit confiteri, audiat illum & abſolvat. Si confeſſionem non petat, excitet illum ad eliciendum actum contritionis; de hujus benedictionis efficacia ac virtute, ſi tempus ferat, breviter admoneat; tum inſtruat, atque hortetur, ut morbi incommoda ac dolores in anteactæ vitæ expiationem libenter perferat, Deoque paratum ſeſe offerat ad ultro acceptandum, quidquid ei placuerit, & mortem ipſam patienter obeundam in ſatisfactionem pœnarum, quas peccando promeruit. Tum piis ipſum verbis conſoletur, in ſpem erigens, fore, ut ex divinæ munificentiæ largitate eam pœnarum remiſſionem, & vitam ſit conſecuturus æternam. Poſtea dicat:

℣. *Adjutorium noſtrum in nomine Domini.*

℟. *Qui fecit cælum & terram.*

Antiph. Ne reminiſcaris Domine delicta famuli tui (vel ancillæ tuæ) neque vindictam ſumas de peccatis ejus. Kyrie eleiſon. Chriſte eleiſon. Kyrie eleiſon. Pater noſter &c.

℣. *Et ne nos inducas in tentationem.*

℟. *Sed libera nos a malo.*

℣. *Salvum fac ſervum tuum (vel ancillam tuam) & SIC DEINCEPS.*

℟. *Deus meus ſperantem in te.*

℣. *Domine exaudi orationem meam.* ℟. *Et clamor meus* &c. *Dominus vobiſcum.* ℟. *Et cum Spiritu tuo.*

Oremus. Clementiſſime Deus, Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui neminem vis perire in te credentem, atque ſperantem, ſecundum multitudinem miſerationum tuarum reſpice propitius Famulum tuum N. quem tibi vera Fides, & ſpes Chriſtiana commendant. Viſita eum in ſalutari tuo, & per Unigeniti tui Paſſionem, & Mortem, omnium ei delictorum

ſuorum

Digitized by Google

ſuorum remiſſionem, & veniam clementer indulge, ut ejus anima in hora exitus ſui te Judicem propitiatum inveniat, & in Sanguine ejuſdem Filii tui ab omni macula abluta, tranſire ad vitam mereatur perpetuam. Per eundem Chriſtum Dominum noſtrum.

Tum dicto ab uno ex Clericis adſtantibus Confiteor &c. *Sacerdos dicat: Miſereatur* &c. *deinde*

Dominus noſter JESUS Chriſtus Filius Dei vivi, qui Beato Petro Apoſtolo ſuo dedit poteſtatem ligandi, atque ſolvendi, per ſuam piiſſimam miſericordiam recipiat confeſſionem tuam, & reſtituat tibi ſtolam primam, quam in Baptiſmo recepiſti; Et ego facultate mihi ab Apoſtolica ſede tributa, Indulgentiam plenariam & remiſſionem omnium peccatorum tibi concedo, In nomine Patris &c.

Per ſacroſancta humanæ redemptionis myſteria, remittat tibi Omnipotens Deus omnes præſentis, & futuræ vitæ pœnas, Paradiſi portas aperiat, & ad gaudia ſempiterna perducat. Amen.

Benedicat te Omnipotens Deus, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus. Amen.

Si vero infirmus ſit adeo morti proximus, ut neque confeſſionis generalis faciendæ, neque præmiſſarum precum recitandarum tempus ſuppetat, ſtatim Sacerdos benedictionem ei impertiatur.

653. *Q. III.* An indulgentiæ olim Regularibus conceſſæ, & revocatæ a *Paulo* V. hodie ſint revalidatæ? ℟. Non ſunt revalidatæ; ut conſtat ex damnata 37. propoſ. ab *Alex.* VII. Loco revocatarum dedit *Paulus* V. omnibus Regularibus 1. plenariam, qui cauſa profitendi *regularem habitum ſuſceperint*, die ingreſſus eorum in Religionem: ſi vere pœnitentes, confeſſi, ac S. communione refecti fuerint. 2. Plenariam *in die profeſſionis* v. p. c. & c. r. f. 3. Cuivis Religioſo plenariam *in feſto principali ſui ordinis.* Si c. & S. C. r. 4. Plenariam *in articulo mortis*, ſi v. p. c. & S. C. r. aut ſaltem contritus nomen *JESU*, ore, ſi potuerit, ſin autem, corde devote invocaverit. 5. Plenariam iis, qui ad Presbyteratus ordinem canonice promoti, & confeſſi primam Miſſam celebrabunt; nec non etiam iis Religioſis, qui pariter confeſſi, ac S. communione refecti eidem Miſſæ interfuerint, aut ipſo die miſſam ſimi-

ſimiliter celebrabunt. 6 Plenariam facientibus exercitia ſpiritualia per dies 10. quos reduxit etiam ad 8. dies Alex. VII. plura vide in Bulla *Pauli* V. quæ incip. *Romanus Pontifex.* Item in Append. ad Tract. de Jubil. apud *Viva.*

654. *Q. IV.* Quænam indulgentiæ confraternitatum, aut ſodalitatum adhuc valeant? ℟. Omnes hic recenſere non patiuntur anguſtiæ hujus operis. Anno 1748. per Bullam, *Præclaris Romanorum Pontificum*, *Bened.* XIV. Congregationibus ſive ſodalitiis Adoleſcentium in Collegiis Societatis Jeſu ad ipſius Primæ primariæ congregationis Romanæ inſtar erectis vel erigendis conceſſas gratias, indulgentias, remiſſiones, & relaxationes confirmavit, & de novo ita extendit, & ampliavit; ut Sodales plenarias indulgentias (quas etiam animabus Chriſti Fidelium, quæ Deo in Charitate conjunctæ ex hac vita migraverint, per modum ſuffragii applicare poſſint) lucrentur. 1. quo die in ſodalitatem quiſquiam recipitur. 2. In mortis articulo. 3. Semel in hebdomada in iis diebus, in quibus juxta ſtatuta & regulas ſodalium conventus haberi ſolent, & vere pœnitentes, ac confeſſi, & S. Communione refecti Eccleſiam, ſeu locum uniuſcujuſque congregationis viſitaverint, & ibi pro Chriſtianorum Principum concordia, hæreſum extirpatione, & S. M. Eccleſiæ exaltatione pias ad Deum preces effuderint.

Septem vero annorum, & totidem quadragenarum indulgentias, 1. conceſſit iis ſodalibus prædictarum Congregationum, qui corpora ſodalium, vel aliorum Chriſti fidelium ad Eccleſiaſticam ſepulturam proſecuti fuerint: infirmi & impediti eaſdem lucrari poſſunt, qui audito ſigno campanæ genuflexi, ſi per infirmitatem licebit, orationem Dominicam, & ſalutationem Angelicam pro ſalute animæ defuncti recitaverint. 2. qui Sacroſanctæ Miſſæ ſacrificio diebus feriatis interfuerint: 3. qui conſcientiam ſuam diligenter examinaverint veſperi, antequam cubitum eant: 4. qui pauperes infirmos, 5. aut in carcere detentos viſitaverint: 6. qui pacem inter inimicos conciliaverint ibid. additur: *Quas etiam omnes indulgentias conſequi poterunt iidem adoleſcentes ſive ſodales ubivis locorum commorantes, ſi apud Eccleſiam eorundem locorum, aut alibi, ut poterunt, opera præſtabunt, quæ ſunt ſervanda ad indulgentias hujuſmodi conſequendas.* 7. iidem ſodales lucrari

Digitized by Google

lucrari poſſunt Indulgentias Stationum Almæ Urbis, *ſi diebus Quadrageſimæ, & aliis anni temporibus ac diebus ſtationum hujuſmodi Eccleſiam Societatis JESU, ſi ibi fuerit, alioquin aliam Eccleſiam, ſeu Capellam in locis, ubi eos pro tempore eſſe contigerit, devote viſitaverint, & ibi ſepties orationem Dominicam, & ſepties Angelicam ſalutationem recitaverint.* Denique in ſolatium ſodalium, qui pie in Domino obierunt, conceſſit, *ut quandocumque ſacerdos aliquis ſæcularis, vel cujuſvis Ordinis, Congregationis, Inſtituti Regularis Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium, ſive ad Altare cujuſvis Congregationis, & ſodalitatis hujuſmodi, ſive ſodales ipſi Sacerdotes pro ſuis ſodalibus ad quodlibet Altare celebraverint, ſacrificium hujuſmodi perinde ipſis ſuffragetur, ac ſi ad Altare privilegiatum fuiſſet celebratum.*

„ *Indulgentia Portiunculæ* poteſt in ipſa æde Portiunculæ obtineri ſine communione, & toties, quoties quis illuc per diætam fuerit peregrinatus etiam eodem anno: communicata tamen templis aliis ordinis S. Franciſci requirit illo die S. Communionem, non tamen habet annexam poteſtatem diſpenſandi, commutandi, abſolvendi peculiarem.

655. *Q. V.* An quis eodem die uno eodemque opere poſſit lucrari plures indulgentias? ℞. 1. Si diverſæ indulgentiæ v. g. diverſarum confraternitatum, vel affixarum diverſis Eccleſiis &c. ex diverſis titulis conceſſæ fuerint ad eundem diem, & opus præſcriptum eodem die repeti non poſſit, vel non ſoleat, poteſt quis eodem die plures indulgentias iiſdem operibus lucrari; ejuſmodi opera initerabilia ſunt, jejunium, Communio &c. *Laym.* l. c. C. 6. cum *Corduba* & *Coninck.* ℞. 2. Si vero concurrant indulgentiæ ex eodem titulo v. g. ſi quis habeat duo numiſmata, quorum ſingulis indulgentia unius anni conceſſa eſt cum onere operum iterabilium, cenſendum eſt, non poſſe obtineri plures indulgentias ſimul eodem tempore, niſi iterentur opera; quia hæc cenſetur eſſe mens concedentis hoc ipſo, quod annectat opera iterabilia. *Amort* l. c. q. 36. Huc pertinet Decretum Congreg. Indul. ab *Innoc.* XI. approbatum & promulgatum 7. Mart. 1678. ubi dicitur, *ſemel duntaxat in die plenariam indulgentiam in certos dies Eccleſiam viſitantibus conceſſam,* vel *aliud opus pium peragentibus lucrifieri.*

656. *Q. VI.* An quis ad lucrandas indulgentias poſ-

ſit perficere per alium opus injunctum? ℞. ſi alius, qui juſſu tuo perficit opus, ſit cauſa propria operis, v. g. ſi jubeas famulum orare, jejunare, vel alia opera *perſonalia* exercere, non lucraberis indulgentias, quia hoc caſu tu non diceris orare, jejunare, ſicut præcipit concedens Indulgentias. Secus, ſi alius non ſit cauſa propria, ſed tantum quaſi inſtrumentum, v. g. ſi tu des eleemoſynam famulo, ut is porrigat pauperi. *Suar.* hic Diſp. 52. ſect. 7. quoties enim opus ſimpliciter injungitur, neceſſe eſt, ut perſonaliter impleatur ab eo, qui lucraturus eſt indulgentias; ſecus ſi tenor Bullæ injungat opus ſub disjunctione ſcil. *per ſe vel per alium* explendum.

657. *Q. VII.* Si indulgentia concedatur contritis & confeſſis, an ad eam lucrandam neceſſaria ſit confeſſio actualis, an vero ſufficiat contritio? ℞. Juxta Decretum datum Romæ die 19. Maji 1759. & approbatum a SS. D. N. Clemente XIII. requiritur Confeſſio, contra Reſponſionem a nobis datam in editione Prima, Secunda, & Tertia. Verba decreti ſunt. *Ut Chriſti fideles ſcire poſſint, quid ſibi tenendum foret pro acquirendis indulgentiis in Sententiarum varietate ſuper intelligentia verborum: qui vere pœnitentes, confeſſi, ac Sacra Communione refecti Eccleſiam viſitaverint: quæ in indulgentiarum Brevibus inſeri ſolent, in Sacra Congregatione Indulgentiis, ſacriſque Reliquiis præpoſita diſcuſſis die* 13. *Martii proximi præteriti nonnullis dubiis, eadem Sacra Congregatio fuit in Voto Confeſſionem Sacramentalem, quando in Brevibus apponitur pro Indulgentiarum conſecutione, peragi omnino debere etiam ab iis, qui ſibi lethalis peccati conſcii non ſunt; nec non præfatam confeſſionem ſuffragari etiam poſſe, ſi expleatur in Vigilia Feſtivitatis. Quod autem ad Eccleſiæ viſitationem ſpectat, eam impleri poſſe, ſive ante, ſive poſt aliorum piorum Operum impletionem.*

658. *Q. VIII.* An is, qui opus præſcriptum quidem perficit, ſed non integre, lucretur indulgentias? ℞. qui omittit partem notabilem, ita ut ſecundum æſtimationem moralem non perficiatur opus quoad ſubſtantiam, nequidem lucratur partem indulgentiæ. Secus, ſi omittatur pars minima, quia tunc adhuc moraliter vel quoad ſubſtantiam cenſetur perfici opus præſcriptum. Quænam autem ſit pars minima, ſumendum eſt *reſpective:* v. g. ſi requiratur roſarium; omiſ-

ſio

ſio unius *Pater & Ave* cenſeri poteſt pars minima; ſi vero requirantur quinque Pater & Ave, omiſſio unius utpote quintæ partis non cenſetur pars minima. Ita *Amort* l. c. q. 34.

Formula petendi indulgentias Romæ a S. Congregatione Indulgentiarum: *Beatiſſime Pater, Eccleſia Parochialis* (vel filialis, vel capella publica) *Sancti N.* v. g. S. Petri, *loci N. Diœceſis N. in qua aliæ hucuſque non fuerunt indulgentiæ* (vel ſi fuerint, additur: quam plenariæ feſto N.) *ſupplicat humillime pro indulgentia plenaria ad ſeptennium feſto Sancti N. quo die in hoc loco maxima populi eſt devotio. Et Deus.*

NB. Breve indulgentiarum Romæ obtentarum, antequam promulgentur indulgentiæ, prius debet oſtendi Ordinario, a quo facultas conceditur eas promulgandi.

Elapſo ſeptennio, idem breve Romam debet tranſmitti una cum nova ſupplicatione pro concedendis indulgentiis iterum ad ſeptennium.

C a s u s II.

De Jubilæo.

Melchior, poſtquam lucratus eſt Jubilæum hujus anni 1751., *incidit in peccatum ſummo Pontifici alias reſervatum, a quo ut abſolvatur, ſtatuit denuo lucrari Jubilæum; & in proxima confeſſione petit abſolutionem a reſervato.*

659. *Q. I.* Quid requiratur ad hoc, ut quis Jubilæum lucretur? ℟. ſuppoſitis iis, quæ ſunt dicta n. 647. ſpecialiter requiritur, ut opera in Bulla Pontificia præſcripta tempore ibid. præfixo rite peragat. 2. Ut ſit in ſtatu gratiæ, ſaltem dum ponit ultimum opus: eo enim momento lucratur indulgentiam, alios vero favores v. g. abſolutionis aut commutationis votorum quando accedit ad Confeſſarium animo lucrandi Jubilæum.

660. *Q. II.* An quis ſæpius idem Jubilæum poſſit lucrari, quoties ſcil. repetit opera injuncta, ℟. Negant id fieri poſſe *Sanch.* L. 4. C. 54. *Suar. Laym. Fauſtus* & alii. Affirmativam tamen probabiliorem cenſet *Viva.* De Jubil. q. 6. a. ult. cum *Nav. Lug. Boſſio* & aliis. Quia beneficium Principis, non præjudiciale alteri, ampliandum & late interpretandum eſt; juxta Leg. *beneſ.* de

de conſtit. Princip. ergo quoties non limitatur ad unam tantum vicem ſive *ſemel* expreſſe, poteſt quis indulgentiam indefinite conceſſam toties quoties lucrari. Ita etiam Sanctiſ. D. N *Bened.* XIV. in Epiſtola Circulari ad Pœnitentiarios & Confeſſarios Romanos 3. Decemb. 1749. Romæ publicata declaravit n. 84. *Cum hac in parte non agatur de Jubilæo duarum hebdomadum, ſed de Jubilæo integri anni, indulgentia hujus Jubilæi intra annum ſæpius obtineri poteſt, ſi præſcripta pia opera ſæpius repetantur. Sed aliæ gratiæ Jubilæo annexæ, ſi quis poſt primam lucrationem de novo incurrit cenſuram, vel caſum reſervatum, aut de novo opus habeat commutatione votorum, de novo obtineri non poſſunt.* Ita refertur a R. D. *Amort* poſt diſp. 7. de Indulg. in Append. n. 40. Ex eadem Circulari eruit ſequentes declarationes. Ex n. 2. ad lucrandas Indulgentias Jubilæi præſentis præter Confeſſionem requiritur etiam ſacra Communio . . . non ſufficit *ſola communio ſacramentalis*, quæ ſumitur in ſtatu peccati mortalis: nec *ſola communio ſpiritualis* conſiſtens in deſiderio fervido ſumendi Euchariſtiam, ſed requiritur communio ſimul ſacramentalis, & ſimul ſpiritualis. Ex n. 3. ad conſequendas indulgentias hujus jubilæi non ſufficit actus contritionis cum confeſſione in voto, ſed requiritur confeſſio actualis in re, & ex n. 77. & 78. tenentur etiam illi, qui habent ſolum peccata venialia. Vide dicta n. 657.

661. *Q. III.* An qui lucratus eſt jam Jubilæum, ſicut Melchior in noſtro caſu, & poſtea incidit in reſervata, poſſit durante Jubilæo adhuc abſolvi a reſervatis? Reſpondet *Viva* de Jubil. q. 2. a. 3. n. 3. cum *Leone*, contra *Sanch.* & alios, probabiliter poſſe quemlibet abſolvi intra tempus Jubilæi a reſervatis poſt Jubilæi acquiſitionem commiſſis. *Ratio eſt*, quia facultas iſta in Jubilæis conceſſa, cum reſpiciat favorem animarum, ampliſſime eſt interpretanda. Deinde ſi juxta probabilem quilibet poteſt toties lucrari jubilæum, quoties implet opera injuncta, poterit & talis denuo opera implere, & gaudere privilegio abſolutionis a reſervato; maxime ſi in prima confeſſione hoc beneficio opus ei non fuerit. Vide tamen n. præced.

662. *Q. IV.* Quid notandum ſit circa Viſitationem Eccleſiarum, quando illa tempore Jubilæi præſcribitur? ℞. Viſitatio Eccleſiarum vel locorum piorum, aut

pro-

Digitized by Google

proceſſio eſt peragenda, prout ordinarius conformiter Bullæ Pontificiæ ordinaverit. Debet eſſe, *devota*, pie orando ad intentionem Papæ in Bulla præſcriptam. Sic in Epiſt. Circul. *Benedicti XIV.* nuper cit., num. 73. 74. 75. 76. declaravit, ut refertur ab *Amort* l. c. num. 31. Quamvis Pontifex ardenter deſideret, ut omnia opera pro lucrando Jubilæo requiſita fiant in ſtatu gratiæ, ac proinde, ut fiant poſt fructuoſam Confeſſionem vel contritionem, non tamen excludit a fructu indulgentiæ eum, qui viſitando Eccleſias ſe diſponit ad reconciliationem cum Deo, & ſaltem ultimum opus peragit in ſtatu gratiæ: *Et viſitationes Eccleſiarum fiant devote, hoc eſt, cum intentione ac voluntâte honorandi Deum & ſanctos, atque ut eundo ad Eccleſias, & intrando id fiat cum modeſtia, & ibi exerceatur aliquis actus Religionis: Hinc non lucrantur Jubilæum, qui eunt ad Eccleſiam ſine ullo bono ſine, ſed ex mera curioſitate; &, ſi tantum itur animo ſpatiandi, & multo magis illi, qui conſtituti in peccato mortali habent animum alios inducendi in peccatum.* Denique juxta communiorem qui ſemel omittit viſitare Eccleſias, non lucratur Jubilæum, quia ſic non impletur conditio determinati numeri præfixarum a Pontifice viſitationum Eccleſiarum. Nec quicquam hic juvat præſumpta voluntas Pontificis, aut ejus præſumpta benignitas; ab expreſſo enim ad tacitum non licet in his procedere. Ita *Leo* punct. 3. de Jubil. num. 114. contra Boſſium. Nec licet Eccleſias viſitare pluries eodem die in ordine ad implendum numerum viſitationum, quando expreſſe præſcribitur, ut Eccleſiæ viſitentur per 15., vel 30. dies, quia ſub his non ſimpliciter 15., aut 30. viſitationes præſcribuntur, ſed determinate ſtatuitur, ut viſitationes fiant per 15. aut 30. dies. *Viva* l. c. q. 8. a. 5. contra *Paſqualigum.* ibid. n. VII. ad quæſtionem, an ſufficiat oratio mentalis ad lucrandum jubilæum? reſpondet affirmative, quia hæc eſt proprie dicta oratio, & eatenus poteſt judicari publica, quatenus tali tempore ad publicum Eccleſiæ finem ordinatur. Quia tamen circa hanc variant AA. judicat *La Croix* L. 6. p. 2. num. 1421. tutius eſſe, miſcere ſaltem vocalem. De Oratione nuperrimi Jubilæi in Epiſtol. circul. ſæpe laudata *Benedict.* XIV., num 83. declaravit, ſufficere piam orationem vocalem, laudandum vero eſſe, qui orat mentaliter, dummodo etiam

adjun-

Digitized by Google

adjungat aliquam orationem vocalem. Denique in genere de oratione hic ait *La Croix* l. c. n. 1423. quod requiratur oratio in *loco*, & *tempore* & ex *intentione* per Bullam deſignatis.

663. *Q. V.* Quid notandum ſit circa jejunium, ſi illud exigatur in Bulla ad lucrandum Jubilæum? ℞. Requiritur Eccleſiaſticum trium dierum in Bulla præfixorum, ſcil. Mercurii, Veneris, & Sabbati, & quidem intra eandem ſeptimanam: ut longe probabilius cum communi defendit *Lugo* D. 27. n. 105. contra *Laym.* & *Bonac.* Dixi *Eccleſiaſticum*, ſcil. pro conſuetudine patriæ, hinc ubi licet veſci lacticiniis, & ovis, etiam licebit tempore Jubilæi; niſi id expreſſe prohibeatur in Bulla. Præterea jejunium, ſi præſcribatur, ſervandum eſt ab omnibus lucraturis jubilæum etiam a pueris, infirmis, & laborantibus, & alias diſpenſatis, niſi id Confeſſarius commutet. Ita *Laym.* l. c. cap. 8. n. 12.

664. *Q. VI.* Quid obſervandum circa eleemoſynam, ſi exigatur a Bulla? ℞. 1. Danda eſt ab omnibus, qui jubilæum lucrari volunt, & quidem juxta *Navar. Regin.* & *Alloza*, ſecundum cujuſque facultatem, juxta *Dian.* vero & *Rodriq.* ſufficit etiam modica, ſi Bulla nihil determinet. 2. Probabilius pauperes etiam ad eam tenentur, aut debent petere commutationem; quia nemo tam pauper eſt, qui dare non poſſit obolum vel nummum, aut ab alio petere, quem ipſe poſtea elargiatur. *Viva* l. c. a. 6. contra *Fauſtum*. 3. Hæc eleemoſyna ſecundum commun. debet eſſe corporalis, ſive aliquod opus ex 7. operibus miſericordiæ corporalis; hinc nomine Eleemoſynæ etiam venit, domi excipere pauperem &c. Ita *La Croix* l. c. n. 1426. cum *S. Th.* 2. 2. q. 32. *Excipe:* niſi expreſſe aliud in Bulla exprimeretur.

665. *Q. VII.* Quid notandum ſit circa facultatem abſolvendi tempore Jubilæi? ℞. 1. Conceditur poteſtas abſolvendi a reſervatis, per quæ intelliguntur caſus Papales, & Epiſcopales, *excipe caſus Bullæ Cœnæ*, qui ſi non exprimantur in Bulla, etiam non datur facultas ab iis abſolvendi; quia ſpecialiter reſervata ſpecialiter exprimi debent. *Janſen.* P. 2. caſ. 102. n. 6. vide etiam *Viva* l. c. q. 11. a. 1. An vero concedatur facultas abſolvendi ab hæreſi, dum conceditur in Bulla facultas a reſervatis in Bulla Cœnæ, controvertitur ab

ab AA. Affirmativam tenent *Sotus*, *Corduba*, *Regin.* *Fagundez*, *Gobat*, & alii, ſaltem pro foro conſcientiæ. Contrariam ut communiorem & tenendam defendit *Viva* l. c. cum *Suar. Vaſq. Palao* & aliis, eoquod *Sixtus V.* anno 1589. & *Clemens VIII.* 1594., cum conceſſiſſent facultatem abſolvendi a caſibus Bullæ cœnæ, conceſſerint in ſpecie etiam poteſtatem abſolvendi ab hæreſi; ergo non videtur in generali conceſſione illa facultas includi. *Confirm.* 2. ex cit. Epiſt. circulari *Benedicti XIV.* ad pœnitentiarios minores, ubi §. 2. n. 38. de data hoc tempore Jubilæi pœnitentiariis Romæ authoritate abſolvendi a cenſuris etiam reſervatis in Bulla cœnæ, & ab omnibus peccatis, expreſſe innuit: *Non intelligitur unquam conceſſa authoritas abſolvendi ab hæreſi externa, tametſi verba indulti univerſalia ſint aut univerſaliſſima, ſi hæreſis illa expreſſe & in individuo nominata non ſit.*

666. ℟. 2. Præterea conceditur facultas abſolvendi in foro conſcientiæ ab excommunicatione, ſuſpenſione, & aliis Eccleſiaſticis ſententiis & Cenſuris, non item ab irregularitate ex delicto, ut defendit *Viva* l. c. q. 10. a. 1. contra *Boſſium*, *Henriq.* & alios, quia ordinarie in Bulla Jubilæi expreſſe dicitur, quod nemini liceat ſuper ulla irregularitate diſpenſare: ergo cum Bulla non diſtinguat inter irregularitatem ex delicto, & ex defectu, nec nobis licet ita diſtinguere. Adde, quod juxta communiorem irregularitas ex delicto proprie non ſit cenſura. Cenſura enim tollitur per abſolutionem, ſeu per actum judicialem, irregularitas vero per diſpenſationem. Præterea *notandum*, quod pœnitens, antequam abſolvatur a cenſura, prius debeat ſatisfacere parti læſæ. Vide *Viva* l. c. q. 10. a. 2.

667. *Q. VIII.* Quid notandum ſit circa commutationem votorum? ℟. In Jubilæis non cenſetur conceſſa facultas commutandi vota, vel in iis diſpenſandi, niſi illa facultas exprimatur in Bulla. Ita declaravit *Bened.* XIV. in cit. epiſt. circulari n. 47. Ibid. innuit: quod *commutare vota diſpenſando*, idem ſit, ac materiam operis pii, in quod votum commutatur, & quod in ſola commutatione deberet eſſe majus vel æquale voto, poſſit aliquantiſper recedere ab æqualitate cum voto. Ac proinde Confeſſarii bene attendant, an, & qualis concedatur in Bulla facultas circa com-

commutationem votorum. Diſpenſandi enim poteſtas ordinarie non ſolet concedi. Pro praxi vota commutandi ſtatuit *Lohner*, 1. attendendum eſſe ad circumſtantias. 2. Materiam ſubrogatam non debere neceſſario proportionari materiæ promiſſæ quoad magnitudinem, durationem & numerum; ſed ſufficere, ſi ſit æqualis officii divini, vel certe non notabiliter minoris. 3. Spectandum eſſe finem, & fragilitatem voventis. Sic votum non nubendi mutari poteſt in confeſſionem & communionem menſtruam, quamdiu erit in matrimonio, una cum alio pio opere v. g. eleemoſyna aliquot ſeptimanis diſtribuenda, vel certis precibus perſolvendis. Plura vide de commutat. vot. P. I.

668. *Q. IX.* An dictæ facultates exerceri poſſint extra confeſſionem Sacramentalem? Ad hanc quæſt. *Bened.* XIV. in laudata Epiſt. circul. n. 63. poſtquam variorum AA. ſententias erudite examinavit, ita pro noſtro Jubilæo Reſpondit: *Nos vero ad tollendam e medio omnem ambiguitatem in inſtructionibus adjunximus; a pœnitentiariis dari non poſſe abſolutiones, commutationes, & diſpenſationes quaſcunque extra actum Sacramentalis Confeſſionis; Hoc quippe nobis viſum eſt debitum & proportionatum gravitati materiæ, & qualitati miniſterii conducens ad reſcindendam omnem litem, ac pariter conforme praxi noſtræ pœnitentiariæ.*

ARTICULUS IV.

De abſolutione, & Miniſtro Pœnitentiæ.

§. I.

Prænotanda.

669. Prænot. I. Forma Sacramenti pœnitentiæ ſunt verba, quæ ſacerdos adminiſtrando hoc Sacramentum profert: De his *Trid.* Seſſ. 14. cap. 3. ita innuit: *Docet præterea S. Synodus, Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipſius vis ſita eſt, in illis miniſtri verbis poſitam eſſe: Ego te abſolvo, &c. quibus quidem de Eccleſiæ S. more preces quædam laudabiliter adjunguntur; ad ipſius tamen formæ eſſentiam nequaquam ſpectant; neque ad ipſius Sacramenti adminiſtrationem ſunt neceſſariæ.* Unde in Theol. Schol. graves AA. cum *S. Th.* P. 3. q. 84. a. 3. cum *S. Antonino*

nino & aliis docent, eſſentiam formæ conſiſtere in ſolis verbis. *Abſolvo te.* Tum quia *Florent.* & *Trid.* ea ſola exprimunt, tum quia hæc ſe ſolis exprimunt perſonam judicis, perſonam rei, ejuſque abſolutionem, & circumſtantia perſonæ confitentis peccata ſua ſatis determinat & ſignificat abſolutionem cadere ſuper peccata illius. Alii cum *Paludano*, *Soto* &c. docent, ad eſſentiam pertinere hæc verba: *Abſolvo te a peccatis.* Tum quia Chriſtus *Joan.* 20. inſtituens hoc Sacramentum expreſſam fecit mentionem peccatorum: *Quorum remiſeritis peccata &c.* tum quia *Flor.* & *Trid.* ad *abſolvo te* apponunt τὸ &c. tum quia verba, *abſolvo te*, ſunt indifferentia ad abſolutionem a peccatis & cenſuris: ergo ut determinate ſignificent abſolutionem a peccatis, debent determinari per hæc: *a peccatis tuis:* quæ ſententia cum ſit tutior, in praxi eſt præferenda; agitur enim de valore Sacramenti. *Plura vide in Theol. Schol.* Nobis incumbit inveſtigare, quomodo in praxi danda ſit abſolutio; quæ eſt remiſſio peccatorum pœnitentis facta a ſacerdote vi clavium, non autem pura declaratio peccatorum remiſſorum, ut conſtat ex *Trid.* Seſſ. 14. can. 9. *Si quis dixerit, abſolutionem ſacramentalem ſacerdotis non eſſe actum judicialem, ſed nudum miniſterium pronuntiandi & declarandi, remiſſa eſſe peccata confitenti, modo tantum credat, ſe eſſe abſolutum .... anathema ſit.* Unde porro colliges, hanc formam non eſſe deprecatoriam, cum ſit verus actus judicialis. Senſus autem illius, quem verba de ſe important, eſt: Ego te ſententia judiciali loco Dei a peccatis tuis abſolvo. Juxta alios idem ſonat, ac confero tibi gratiam remiſſivam peccati, vel juxta *S. Th. tibi impendo Sacramentum abſolutionis.* Vide *La Croix* L. 6. p. 2. n. 641.

670. II. Miniſter Sacramenti Pœnitentiæ eſt ſolus ſacerdos. Patet tum ex *Joan.* 20. ubi ſolis Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus a Chriſto dictum eſt: *Accipite Spiritum S. quorum remiſeritis peccata* &c. tum ex *Flor.* & *Trid.* quod Seſſ. 14. Can. 10. ita definit: *Si quis dixerit, ſacerdotes, qui in peccato mortali ſunt, poteſtatem ligandi & ſolvendi non habere; aut non ſolos ſacerdotes eſſe miniſtros abſolutionis, ſed omnibus & ſingulis Chriſti Fidelibus eſſe dictum: Quæcunque ligaveritis ſuper terram .... & quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis .... quorum verborum virtute quilibet*

abſolvere poſſit peccata, publica quidem per correptionem duntaxat, ſi correptus acquieverit: ſecreta vero per ſpontaneam confeſſionem: anathema ſit. Nunc inquirendum, quid requiratur ad hoc, ut Sacerdos valide ac licite abſolvat, & quid porro pertineat ad munus confeſſarii.

§. II.

Principia practica de Abſolutione, ejuſque Miniſtro.

671. *Principium I.* Abſolutio in praxi ſic confertur; 1. antequam pœnitens confiteatur, ſacerdos formando ſignum crucis ſuper ipſum dicit: *Dominus ſit in corde tuo, & in labiis tuis, ut rite confitearis omnia peccata tua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. Amen.* 2. Audita confeſſione cum pœnitentem (ut habet *Rituale* Rom authoritate *Pii V.* editum) abſolvere voluerit, injuncta ei prius & ab eo accepta pœnitentia ſalutari dicit: *Miſereatur tui omnipotens Deus, & dimiſſis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Amen.* Deinde dextera verſus pœnitentem elevata dicit: *Indulgentiam, abſolutionem, & remiſſionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens & miſericors Dominus. Amen. Dominus noſter Jeſus Chriſtus te abſolvat, & ego authoritate ipſius abſolvo te ab omni vinculo excommunicationis* (ſi pœnitens ſit in ordine ſacro conſtitutus, additur *Suſpenſionis*, alias, ſi nequidem ſit ſubdiaconus, hæc vox omittitur) *interdicti, in quantum poſſum, & tu indiges: Deinde, Ego te abſolvo a peccatis tuis in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus S. Amen.* Poſtea ſubjungit: *Paſſio Domini noſtri JESU Chriſti, merita B. Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, quidquid boni feceris & mali ſuſtinueris, ſit tibi in remiſſionem peccatorum, augmentum gratiæ, & præmium vitæ æternæ. Amen.* Item *Rit. Rom.* addit, in confeſſionibus frequentioribus & brevioribus omitti poſſe, *Miſereatur, & Indulgentiam*, & ſatis eſſe dicere: *Dominus N. JESUS C.* &c. uſque ad *Paſſio Domini N.* Urgente vero gravi aliqua neceſſitate in periculo mortis breviter dici poſſe: *Ego te abſolvo ab omnibus cenſuris & peccatis in Nomine P. & F. & S. S. Amen.*

672. Porro

672. Porro ad abſolutionem ſacramentalem requiruntur verba formalia, ita ut non ſufficiat ſolus nutus, vel aliud ſignum ſine verbis formalibus. Quamvis enim abſolutio in foro externo ſubſiſtat, quæ fit ſcripto: abſolutionem tamen a peccatis verbis formalibus fieri debere ex inſtitutione Chriſti ſatis conſtat 1. ex CC. cum *Flor.* in Decreto *Eugenii IV.* expreſſe dicat: *Forma hujus Sacramenti eſt: Ego te abſolvo* &c. Vide etiam *Trid.* mox citatum n. 681. 2. Ex perpetuo uſu Eccleſiæ. 3. Ex communi ſententia Theologorum, quam plerique cum *Suar.* hic D. 19. Sect. 1. n. 3. vocant certam, denique etiam ex communi ſenſu Fidelium.

673. Abſolutio non poteſt abſenti dari, ideoque ad hoc, ut pœnitens valide abſolvatur a Confeſſario, debet ei eſſe moraliter ſaltem præſens. *Probatur* 1. ex eo, quod *Clemen. VIII.* Decreto 16. Junii 1602. edito damnaverit *ad minus ut falſam, temerariam, & ſcandaloſam hanc propoſitionem, ſcil. licere per literas, ſeu internuntium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem abſente abſolutionem obtinere.* In eodem Decr. ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda Romano Pontifici reſervata prohibuit, ne ullus deinceps talem propoſitionem tanquam in aliquo caſu probabilem defenderet, doceret, imprimeret, aut in praxin aliquo modo deduceret. *Probatur* 2. Ex perpetua Eccleſiæ praxi, quæ nunquam conſuevit dare abſolutionem abſenti; conſtans autem Eccleſiæ praxis in materia Sacramentorum ſatis indicat, hanc, & non aliam Chriſti voluntatem ac inſtitutionem eſſe. *Prob.* 3. Ex ipſa forma, ubi pronomen demonſtrativum *Te* non videtur apte poſſe dirigi ad abſentem in negotio conſcientiæ. *Viva* in Append. ad propoſ. damn. §. 10. ubi ex declaratione *Pauli V.* die 14. Julii 1605. facta in Congreg. S. Officii, affirmat, quod abſolutio, & confeſſio abſentis non ſolum in ſenſu copulativo, ſed nec in ſenſu diviſivo liceant, ita ut neque abſolutio in abſentia valeat, quamvis Confeſſio fuerit facta in præſentia Sacerdotis; neque liceat Confeſſio in abſentia facta,, quamvis deinde abſolutio conferatur in præſentia Sacerdotis. *Dicaſtillo* econtra D. 9. a n. 831. apud *La Croix* l. c. n. 1195. & graviſſimi AA. docent, declaraſſe eundem *Clementem*, quod Confeſſio abſenti facta non ſit invalida, ſi fuerit ordinata ad abſo-

abſolutionem a præſente Sacerdote accipiendam, adeoque hi putarunt propoſitionem dictam non eſſe damnatam *diviſive*, h. e. quoad ſingulas partes, ſed *complexive* propter partem poſteriorem falſam.

674. *Neque dicas:* Refert *Baronius* ad annum 1164., Thomam Cantuarienſem miſiſſe internuntium ad Pontificem pro abſolutione a culpa, ſiquam contraxiſſet ob aliquam cum Rege conniventiam circa violationem Immunitatis Eccleſiaſticæ. ℟. S. Epiſcopus, cujus bonæ mentis erat ibi culpam agnoſcere, ubi culpa non eſt, ſeipſum ſuſpenderat a Miſſa celebranda, qua ſuſpenſione ut liberararetur, confugit ad Romanum Pontificem: *Alex. III.* reſcripſit paterne, & monuit tantum, ut Confeſſario diſcreto confiteatur, ſi forte conſcientiæ remorſibus tangeretur, ut videre licet apud cit. *Baron.*

675. *Nec dicas II.* In judicio forenſi rite fertur ſententia abſolutoria in abſentem: Item abſolutio a cenſuris rite fertur abſenti: ergo a pari. ℟. *N. Conſ.* A praxi & traditione Eccleſiæ ſatis oſtenditur, in hoc differre judicium ſacramentale a forenſi ex inſtitutione Chriſti. *Quoad ſecundum*, ſicut abſolutio a cenſuris etiam poteſt conferri invito, ita pariter conferri poteſt abſenti, eoquod pendeat ab inſtitutione humana; Abſolutio vero ſacramentalis unice pendens ab inſtitutione Chriſti ſicut nequit invito conferri, ita nec abſenti. *Viva* l. c. Addit *Duarte V.* abſolutio, n. 12. id patere ex variis Reſcriptis & Bullis Pontificum.

676. *Dixi* ſupra, quod abſolvendus debeat eſſe ſaltem *moraliter præſens* Confeſſario, quamvis enim ordinarie phyſica præſentia requiratur, ſufficit tamen, ſi pœnitens moraliter præſens ſit, ita ut Confeſſarius ipſi voce communi, h. e., qua colloquentes communiter uti ſolent, licet etiam paulo elatiore, loqui poſſit: ſic poſſet quis e feneſtra abſolvere pœnitentem jacentem in platea & graviter vulneratum, item ſtans in littore naufragium paſſurum in torrente: Pariter, ut ſæpe contingit, ſi pœnitens poſt injunctam pœnitentiam mox abeat, poterit Confeſſarius diſcedentem abſolvere, ſi illum prope adhuc videat, quia adhuc moraliter eſt præſens: ſecus, ſi eum non amplius videat, vel audiat, nec ſciat, ubinam ſit. *Stoz* L. 2. n. 100. cum *Tamb.*, ubi præterea addit, illum omnino invalide agere, qui extra domum in platea ſtans abſolveret

ret in ſuperiore aliquo domus cubiculo jacentem, quem ante oblitus erat abſolvere; quia hic abſolvendus ei nec phyſice nec moraliter præſens eſt.

677. *Princip. II.* Ad *valide* abſolvendum rite pœnitentem requiritur in Miniſtro. 1. Legitima & completa poteſtas *Ordinis.* 2. *Juriſdictionis.* 3. *Intentio abſolvendi ſacramentaliter*, *eaque vel actualis*, *vel virtualis.* De hac ſupra n. 49 & ſeq. Item a num. 51. 60. 65. 75. *&c.* Dixi, *completa poteſtas ordinis*, h. e., non tantum poteſtas in Corpus Chriſti verum, ſed etiam in Corpus Chriſti myſticum. Hæc poſtrema (quæ vocatur etiam poteſtas ſolvendi, atque ligandi, ſive *Clavium*) datur quidem in ipſa Ordinatione, ſed eſt tantum facultas abſolvendi *radicalis*, & *in actu primo:* ideoque ad ejus uſum requiritur *Juriſdictio*, & ad delegatam juriſdictionem reſpectu Sæcularium accipiendam *Approbatio.* De hac jure novo *Trid.* Seſſ. 23. cap. 15. de Reform. ita habet: *Quamvis Presbyteri in ſua Ordinatione a peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant; decernit tamen Sancta Synodus, nullum etiam Regularem, poſſe confeſſiones Sæcularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, & alias idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat; privilegiis & conſuetudine quacunque etiam immemorabili non obſtantibus.* De Juriſdictione *Trid.* ita docet Seſſ. 14. cap. 7. *Quoniam igitur natura & ratio judicii illud expoſcit, ut ſententia in ſubditos duntaxat feratur, perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam aut ſubdelegatam non habet Juriſdictionem.*

678. Circa Approbationem ſequentia obſervanda ſunt. I. Per Approbationem ſecundum ſe & incomplete ſumptam hic intelligitur authenticum teſtimonium Epiſcopi vel ejus Vicarii de idoneitate Sacerdotis ad excipiendas confeſſiones: ſic differt a Juriſdictione, quod hæc ſit actus voluntatis dans poteſtatem expeditam abſolvendi: Approbatio autem ſit actus intellectus circa idoneitatem Sacerdotis. Approbationem *complete* ſumptam erudite definit *Clericatus* de Pœnit. Deciſ. 37. n. 3 *Approbatio Confeſſarii eſt judicium* Epi-

ſcopi vel ejus Vicarii *de ejus idoneitate quoad ſcientiam & probitatem, ſimulque conceſſio Juriſdictionis pro audiendis & abſolvendis pœnitentibus in foro interno ac ſacramentali.* Superior enim, qui debet approbare, reflectendo ad interrogata & reſponſa (cum prævie approbandum vel per ſe vel per alios examinaverit) vel reflectendo ad ejuſdem *ſcientiam*, *pietatem*, & mores aliunde ſibi cognitos, judicium fert, an ſit idoneus, nec ne, quod judicium internum ſigno externo, verbo, vel ſcripto manifeſtat declarando, eundem eſſe idoneum, quæ declaratio fit vel prævio, & ſeparato teſtimonio idoneitatis, vel per conceſſionem actualem ipſiuſmet juriſdictionis.

679. II. Eſt igitur approbatio omnibus Confeſſariis neceſſaria, ita ut ea deficiente nulla ſit juriſdictio, & conſequenter nulla etiam abſolutio, ut probant *Sanch.* L. 6. de Matrim. D. 28. n. 20. *Coninck* & alii, tum ex eo, quod *Trid.* cit. n. 689. expreſſe dicat, nullum Sacerdotem poſſe ſine approbatione excipere confeſſiones; tum ex auctoritate Cardinalium, qui ſic declararunt mentem Concilii. Contra alios apud *Stoz* L. 2. q. 2. n. 32. Excipiuntur tamen. 1. Parochi, quos Concilium ipſum excipit, qui hoc ipſo, quod ipſis ab Epiſcopo animarum cura committatur, ad confeſſiones ſuorum excipiendas approbari cenſentur. *Laym.* L. 5. T. 6. C. 11. Standum tamen eſt Statutis Diœceſium, ubi ante præſentationem ſolent prius approbari ex prævio examine, & juriſdictio expreſſe concedi. 2. Excipiuntur Confeſſarii Religioſorum: cum enim Decretum *Trid.* novam ſuam Ordinationem reſtrinxerit ad confeſſionem Sæcularium; hinc (ut infert *Laym.* l. c.) Regulares poſſunt cuique Sacerdoti, quem Prælatus ipſis ſecundum Ordinis ſtatuta conſtituerit, confiteri, tametſi ab Epiſcopo approbatus non fuerit, quantum eſt ex vi hujus Decreti, ut addit *Stoz* l. c. n. 33. Confeſſarii tamen Monialium debent approbari ab Epiſcopo ex ſpeciali Conſtitutione *Gregorii XV.*, quæ incipit: *Inſcrutabili*, ubi ita ſtatuitur: *Confeſſores vero ſive Regulares, ſive Sæculares, quomodocunque exempti, tam extraordinarii, quam ordinarii ad Confeſſiones Monialium etiam Regularibus ſubjectarum audiendas nullatenus deputari valeant, niſi prius ab Epiſcopo Diœceſano idonei judicentur, & approbationem, quæ gratis concedatur, obtineant.*

Digitized by Google

680. Circa Juriſdictionem obſervanda ſunt ſequentia. I. Nomine Juriſdictionis hic intelligitur Poteſtas alios tanquam ſubditos in foro conſcientiæ judicandi. Hæc duplex eſt, *Ordinaria*, quam quis habet vi officii ſui, cui annexa eſt cura animarum: talem habet Summus Pontifex in omnes Chriſti Fideles, Epiſcopus in Diœceſanos, Parochus in Parochianos, & juxta *Laym.* L. 5. T. 6. C. 10. n. 3. Prælati exempti comparatione ſuorum ſubditorum. *Delegata* Juriſdictio eſt, quæ alicui competit ex conceſſione Ordinarii, ut idem *Laym.* ait l. c. Utriuſque mentio fit in Decreto *Eugenii IV.* pro Armenis: *Miniſter hujus Sacramenti eſt Sacerdos habens auctoritatem abſolvendi vel ordinariam, vel ex commiſſione Superioris.* Item in *Trid.* Seſſ. 14. cit. n. 689.

681. II. una ex prædictis Juriſdictionibus abſolutè eſt neceſſaria ad validam abſolutionem, ut patet ex *Flor.* & ex *Trid.* mox cit. *Ratio* autem eſt: quia abſolutio a peccatis ex inſtitutione Chriſti eſt actus judicialis; ergo qui vult aliquem valide abſolvere, neceſſario in eum tanquam ſubditum debet habere juriſdictionem; hæc autem Sacerdotibus non confertur vi ſuæ Ordinationis, ut dictum eſt n. 689. Hanc rem aliqua comparatione communiter declarant AA. cum *Laym.*: ſicut enim qui Juris Doctor creatur, is poteſtatem quidem accipit, judicandi de rebus in Jure controverſis, vel ex Cathedra publice docendi; hæc tamen poteſtas eo uſque incompleta eſt, & remota manet, quia in actum exire nequit, donec aſſignatis ei ſubditis, ſive accepta Juriſdictione Judex, vel deſignata ei Cathedra Profeſſor alicubi conſtituatur: Simili fere modo Sacerdos in Ordinatione accipit poteſtatem abſolvendi, ſed eo uſque incompletam, remotam & indeterminatam, quæ in actum exire nequit, donec ea per poteſtatem juriſdictionis in certos ſubditos determinetur.

682. Porro hic notat *Laym.* l. c. quod in tribus caſibus quilibet Sacerdos ex perpetua Eccleſiæ conſuetudine juriſdictionem obtineat. 1. In mortis articulo ſuper omnia omnino peccata, ſcil. ſi alius non adſit Sacerdos complete approbatus, ut n. ſeq. ex *Trid.* demonſtrabitur. 2. Super venialia peccata tantum: hoc autem in praxi hodie non tenet; contrarium enim declaravit *Congreg.* Cardin. in Decreto:

Cum ad aures ſub *Innoc. XI.* anno 1679. his verbis: *Non permittant, ut venialium confeſſio fiat ſimplici Sacerdoti non approbato ab Epiſcopo, aut Ordinario. Si Parochi & Confeſſarii, etiam Regulares, aut quicunque alii Sacerdotes ſecus egerint, ſciant Deo Optimo Maximo rationem reddituros eſſe, neque defuturam Epiſcoporum & Ordinariorum juſtam ac rigoroſam animadverſionem in contrafacientes, etiam Regulares, etiam Societatis Jeſu.* Adeoque talis obſolutio certo illicita eſt; Invalidam quoque eam cenſet *Platelius.* Communior vero cum *Sporer* de Pœnit. n. 667 *Lugone*, & *Cardenas* probabilius ſaltem validam judicant. Vide *La Croix* L. 6. p. 2. n. 1489. 3. Super mortalia, a quibus pœnitens antea jam legitime abſolutus eſt: Non item ſuper mortalia dubia, ut ait *La Croix* cum *Mendo* l. c. n. 1490.

683. *Princip. III.* Sacerdos approbatus, & habens jurisdictionem non poteſt valide abſolvere extra articulum mortis a caſibus reſervatis, niſi ſpecialem etiam abſolvendi ab illis poteſtatem obtinuerit; Ideoque caute advertendum, quouſque ſe extendat Jurisdictio conceſſa, & quinam caſus tum a Summo Pontifice, tum ab Epiſcopo in ſua Diœceſi ſint reſervati. Eſt autem *Reſervatio* reſtrictio jurisdictionis neceſſariæ ad abſolvendum a certis peccatis. *Caſus reſervatus* eſt peccatum, a quo Confeſſarius inferior ob ablatam vel non conceſſam a Superiore juriſdictionem abſolvere non poteſt. Vel, ut ait *Reiffenſt.* in Theol. Moral. T. 14. Diſt. 9. q. 1. n. 1. *Caſus reſervatus eſt peccatum mortale externum, ad cujus abſolutionem inferioribus Sacerdotibus jurisdictio non eſt conceſſa.* De caſuum reſervatione *Trid.* Seſſ. 14. C. 7. poſtquam neceſſitatem juriſdictionis ad valide abſolvendum expoſuit, docet: *Magnopere ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere, Sanctiſſimis Patribus Noſtris viſum eſt, ut atrociora quædam, & graviora crimina non a quibuſvis, ſed a Summis dumtaxat Sacerdotibus abſolverentur. Unde merito Pontifices Max. pro ſuprema poteſtate ſibi in univerſali Eccleſia tradita, cauſas aliquas criminum graviores ſuo potuerunt peculiari judicio reſervare. Neque dubitandum eſt, quando omnia, quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt, quin hoc idem Epiſcopis omnibus in ſua cuique Diœceſi, in ædificationem tamen, non in deſtructionem, liceat; pro illis in ſubditos*

Digitized by Google

ditos tradita ſuper reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præſertim quoad illa, quibus excommunicationis cenſura annexa eſt. Hanc autem delictorum reſervationem, conſonum eſt Divinæ Auctoritati, non tantum in externa Politia, ſed etiam coram Deo vim habere. Eadem *Seſſ.* Can. 11. ita definit *Trid. Si quis dixerit, Epiſcopos non habere jus reſervandi ſibi caſus, niſi quoad externam politiam, atque ideo caſuum reſervationem non prohibere, quominus Sacerdos a reſervatis vere abſolvat, anathema ſit.*

684. Dixi, *extra articulum mortis*: hanc enim exceptionem expreſſe facit *Trid.* cit. Seſſ. C. 7. his verbis: *Veruntamen pie admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis; atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſunt: Extra quem articulum Sacerdotes, cum nihil poſſunt in caſibus reſervatis, id unum pœnitentibus perſuadere nitantur, ut ad Superiores & legitimos Judices pro beneficio abſolutionis accedant.* Quid vero agendum ſit in aliis caſibus neceſſitatis extra articulum mortis, ubi Superior conveniri nequit, dicetur in reſolutione Caſuum.

Juxta *Pontas* V. *Abſolutio.* caſu 34. Sacerdos excommunicatus denuntiatus etiam in Articulo mortis nec licite, nec valide poteſt abſolvere, ut probat cum *Fagnano* per expreſſam declarationem S. Congreg. Cardinalium Conc. Trid. Interpretum, contra *Navarrum*, *Paludanum*, *Sylveſtrum* & *Sotum.* Licitam & validam eſſe talem abſolutionem, defendunt *Melch. Canus*, *Toletus*, *Bonac. Azor.*

685. *Princip. IV.* Ad hoc, ut Sacerdos *licite* abſolvat, requiritur in eo 1. *Status gratiæ*, ut in T. de Sacram. in genere diximus n. 54. 56. 84. & ſeq. 2. Requiritur congrua ſcientia; cum enim Confeſſarius ſit & *Doctor*, & *Judex*, & *Medicus* pœnitentis, ſcire debet, quæ ad triplex hoc officium pertineant.

686. *Princip. V.* Confeſſarii obligationes reſpectu pœnitentis ſunt ſequentes: I. Confeſſarius, *per ſe loquendo* ſub culpa gravi tenetur abſolvere pœnitentem *rite confeſſum*, & *diſpoſitum. Ratio eſt*, quia pœnitens per confeſſionem, quam voluntarie excepiſſe confeſſarius ſupponitur, acquiſivit jus ad abſolutionem, ne-

que in dubio, quod in ejus favorem prudenter h. e. ex gravi ratione reſolvi poteſt, illo privandus eſt; hac enim lege vel conditione confeſſus eſt pœnitens, ut abſolvatur, cui confeſſarius hoc ipſo cenſetur conſenſiſſe, quod audiverit peccata, niſi conſtaret, eum eſſe indiſpoſitum, aut niſi ex parte confeſſarii ſit defectus ex parte jurisdictionis ob occurrentem caſum reſervatum: ergo. *Confirm.* Si Confeſſarius pro libitu, & ſine alia gravi cauſa, quam quia non vult, poſſet negare rite diſpoſito abſolutionem, hoc ſacramentum ex eo maxime redderetur odioſum. Vide *Suarez.* de pœnit. D. 32. Sect. 5. n. 2. cum Communi. Dixi ſupra, *per ſe loquendo:* quia quandoque cauſæ graves occurrere poſſunt differendi ad aliquod tempus abſolutionem, ut patebit ex reſol. caſ. *Laymann* L. 5. T. 6. C. 13. n. 10. *in Dico III.* recte ac nervoſe affirmat, quod Sacerdos pœnitentem non abſolutum ſine gravi cauſa dimittere non poſſit, quia cauſa judicii ſacramentalis cœpta eſt, quare & ipſi pœnitenti oneroſum, & ſacramento indecorum eſt, ſi non perficiatur, cum commode perfici poteſt. Addit *Stoz* L. 2. q. 3. a. 1. n. 87. quod Sacerdos, ſi juxta vere probabilem ſententiam poſſit abſolvere, & tamen abſque juſta & gravi cauſa recuſet abſolvere, peccet tum contra charitatem negando hoc officium charitatis, tum contra juſtitiam, quia lædit jus, quod pœnitens per legitime factam confeſſionem acquiſivit ad abſolutionem, & præterea injuſte ei imponit onus eadem peccata iterum confitendi.

687. II. Sacerdos ſub ſtrictiſſima & graviſſima obligatione tenetur ſub ſigillo ſervare ea, quæ in ordine ad confeſſionem Sacramentalem ei ſunt manifeſtata. Per hanc metaphoram (ut ait *Suar.* D. 33. ab initio) ſive per ſigillum confeſſionis intelligitur ſecretum illud, quod confeſſor ſervare tenetur de his rebus, quas in confeſſione audit. *Laym.* L. 5. T. 6. C. 14. n. 1. definit hoc ſigillum, quod ſit obligatio ſervandi ea ſecreta, & tacita, quæ accepta ſunt ex confeſſione tendente ad Sacramentum pœnitentiæ, ſaltem ſecundum propoſitum pœnitentis. Dixi 1. ſub *ſtrictiſſima obligatione:* quia ſine expreſſo conſenſu pœnitentis, nullo unquam caſu, ullius boni conſequendi, aut mali evitandi cauſa quodvis vel minimum peccatum, aut ſi quid aliud ſub confeſſionis ſigillum cadit, directe vel

vel indirecte, ante vel poſt mortem confitentis ſine mortali ſacrilegio revelare licet. *Laym.* ibid. n. 2. *Dixi 2. ſub graviſſima obligatione:* quia hæc oritur ex jure naturali, divino, & Eccleſiaſtico. Ex *naturali:* ratio enim dictat, non eſſe manifeſtanda, quæ alicui committuntur ſecreto, nec ſine committentis incommodo manifeſtari poſſunt. Præterea in confeſſione intercedit tacita pactio confeſſorem inter & pœnitentem: hic enim peccata ſua confitetur ſub tacita conditione ſecreti, quod confeſſor tacite ſpondet hoc ipſo, dum audit confitentem. *Ex divino:* hoc ipſo enim, quod Chriſtus peccatorum confeſſionem inſtituerit, voluit etiam, ut omnia peccata ſecure, & ſine ullo mali extrinſeci inde ſecuturi metu poſſint exponi: alias confeſſio difficillima & maxime odioſa redderetur; ſi enim vel in unico caſu liceret revelare dicta in confeſſione, pœnitens merito timeret, ne forte hic & nunc adeſſet cauſa revelandi. Denique obligatio ſigilli ſtabilitur *a jure Eccleſiaſtico:* uti patet ex c. *Omnis utriuſque ſexus.* De pœnit. & remiſs. deſumpto ex C. 21. Conc Gener. Lateran. IV. ubi præcipitur: *Caveat* Sacerdos *omnino, ne verbo aut ſigno, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem: ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud abſque ulla expreſſione perſonæ caute requirat: quoniam qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum præſumpſerit revelare, non ſolum a Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum monaſterium detrudendum.* Ex dictis liquet, quod fractio ſigilli duplicem habeat malitiam, primo contra reverentiam Sacramenti, & hæc ſemper eſt mortalis, etſi ſolum veniale revelctur, quia etiam per hoc valde odioſum redderetur Sacramentum, quæ gravis irreverentia redundaret in Chriſtum ejus authorem: 2. habet malitiam injuſtitiæ contra tacitum pactum inter confeſſarium & pœnitentem.

688. *Dixi tertio,* non licet manifeſtare quicquam *ſine conſenſu expreſſo pœnitentis:* nam eo ſponte dato licet juſta de cauſa uti notitia in confeſſione accepta: cum enim obligatio ſigilli ſit in favorem pœnitentis, poteſt is juri ſuo cedere, & dare facultatem revelandi aliquid in confeſſione manifeſtatum, imo in caſu neceſſitatis, quando revelatio criminis neceſſaria eſt ad avertendum ingens damnum reipublicæ, v. g. ſeditio-

ditionis, perſecutionis, cædium, aut damnum tertii, obligandus eſt pœnitens, ut per ſe vel per alium imminens periculum avertat, ſi adhuc poſſit: aut confeſſario facultatem illud manifeſtandi concedat, alioquin indignus eſt abſolutione, cum ex defectu debitæ charitatis ſit indiſpoſitus.

689. Præterea additur ſine conſenſu *expreſſo*: non enim ſufficit conſenſus præſumptus vel interpretativus, quo forte judicaret confeſſarius, facultatem eſſe conceſſurum pœnitentem, ſi ea peteretur; quia hoc modo iterum redderetur confeſſio valde odioſa; merito enim timerent pœnitentes, ne aliquo caſu ex tali præſumptione peccata ſua manifeſtarentur. Hinc recte infert *Antoine* de pœnit. C. 4. q. 1. ℟. 2. quod peccet Confeſſarius contra ſigillum 1. ſi plura peccata, aut pluribus aperiat, quam pœnitens expreſſe voluit. 2. Si facultatem aperiendi aliquid injuria aut fraude a pœnitente extorqueat, falſo ei perſuadendo, illum teneri hanc concedere, cum non teneatur. 3. Addit ibid. non ſufficit, quod teneatur concedere, ſi reipſa non concedat; alias nihilominus redderetur confeſſio odioſa; pœnitens enim potius diſcedet ſine abſolutione, quam ut prodatur dilectum.

§. III.

Reſolvuntur Caſus.

Sectio I.

De abſolutione Pœnitentium ex vario ſtatu, & conditione.

Casus I.

De abſolutione.

Melchior neo-Sacerdos, dum frequentes adſunt pœnitentes, nonniſi breviſſimam hanc formam adhibet: ego te abſolvo a peccatis tuis in Nomine P. & F. & S. S., ſine abſolutione a cenſuris, quam formulam tam alta, & intelligibili voce pronuntiat, ut eam adſtantes audiant; ſæpius etiam, dum pœnitens poſt acceptam abſolutionem dubium, quod modo incidit, exponit, abſolute iterat ſuper priora peccata formam; ſi dubium occur-

occurrat circa aliquod peccatum conditionate abſolvit, etſi certa peccata ſimul audiverit.

690. *Q. I.* An licite omittatur abſolutio a cenſuris? ℟. ſi confeſſarius plane nihil advertat, quod ex confeſſione cenſuræ cujuſdam ſuſpicionem poſſit movere, licitè omittitur abſolutio a cenſuris: tutius tamen & conſultius eſt, totam formulam abſolutionis proferre incipiendo ab iis verbis: *Dominus noſter JEſus Chriſtus.* Qūam praxin commendant cum Rituali Romano omnia fere Ritualia particularium Eccleſiarum, cui potius deberent ſe conformare Confeſſarii, quam nimis delicatæ ſpeculationi ſuæ, vi cujus ſæpe contenti ſunt breviore forma, ſi frequentiores pœnitentes abſolvere debeant.

691. *Q. II.* Quid obſervandum ſit circa abſolutionem a cenſuris? ℟. 1. Obſervet Confeſſarius, an occurrat cenſura reſervata, & an habeat poteſtatem ab ea abſolvendi. 2. Si pœnitens afferat cenſuram reſervatam, vel ipſe confeſſarius prius petat facultatem abſolvendi, vel pœnitentem remittat ad legitimum ſuperiorem ſine abſolutione etiam a peccatis. Si habeat facultatem abſolvendi, prius eum abſolvat a Cenſura, dein a peccatis, alias peccat mortaliter; eo quod in re gravi violet præceptum Eccleſiæ, quia qui eſt irretitus cenſura excommunicationis, illicite ſuſcipit quodcunque ſacramentum, adeoque etiam pœnitentiæ, niſi præmittatur abſolutio a cenſura. Si excommunicatus ſit in periculo mortis, licebit breviſſime dicere: *abſolvo te a cenſuris & peccatis tuis in Nomine P. & F. & S. S.* ita Comm. cum *Suarez.* D. 10. de *Cenſ.*

692. ℟. 2. Si cenſura ſit ſuſpenſionis, vel interdicti, conſultius quidem etiam præmittitur abſolutio ab ea, non tamen ſacerdos peccat mortaliter, ſi prius abſolvat a peccatis: quia cenſura Suſpenſionis non prohibet uſum Sacramentorum, interdicti autem nonniſi aliquorum Sacramentorum uſum ſcil. extremæ unctionis, Ordinis, & Euchariſtiæ extra articulum mortis, non autem baptiſmi, nec confirmationis, nec pœnitentiæ: ergo.

693. *Q. III. Quid agendum, ſi confeſſarius inculpabiliter oblitus ſit abſolutionem ab Excommunicatione?* ℟. Addat illam poſt abſolutionem a peccatis, ſi poteſtatem habeat, nec opus eſt repetere abſolutionem a pecca-

peccatis; hæc enim valida fuit, ſi bona fide data fuerit, & recepta a pœnitente. *Sporer* t. 3. de Sacram. C. 5. n. 632. & n. ſeq. pariter affirmat cum *Nav. Suar. Laym.* & aliis contra alios Canoniſtas & TT. validam eſſe abſolutionem a peccatis non præmiſſa abſolutione ab excommunicatione, quoties pœnitens ſuæ excommunicationis ignatus vel oblitus bona fide procedit, cum onere tamen poſtea petendi abſolutionem ab excommunicatione, quando ei innoteſcet. *Ratio* eſt: quia duriſſimum videtur, quod pœnitens excommunicationis ſuæ inculpate oblitus, vel ignarus ita ſit conſtrictus pœna, ut nunquam poſſit juſtificari in Sacramento pœnitentiæ niſi per contritionem perfectam: neque præſumi poteſt, id intendi a pia Matre Eccleſia, cujus poteſtas eſt non in deſtructionem, ſed in ædificationem & remedium animarum. Dixi, *ſi bona fide;* nam ſi excommunicationem ſibi notam celaret, & ſic mala fide abſolutionem a peccatis quaſi extorqueret, tunc ob defectum diſpoſitionis ipſa etiam confeſſio tanquam invalida repetenda eſſet.

694. *Q. IV.* An quilibet confeſſarius poſſit abſolvere a Cenſuris? ℞. a Cenſuris per jus, vel ſententiam generalem latis, & *non reſervatis*, quilibet poteſt abſolvere, qui poteſt a mortalibus. *Probatur* ex c. nuper. 29. de ſentent. excomm. ubi *Innoc. III.* pro ratione ait: *quia tamen conditor canonis ejus abſolutionem ſibi ſpecialiter non retinuit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem aliis relaxandi.* Hinc quilibet a peccatis abſolvens ſemper præmittit generalem abſolutionem a cenſuris: *abſolvo te ab omni vinculo excommunicationis &c. in quantum poſſum; & tu indiges.* Si vero cenſuræ ſpeciali ſententia latæ ſint, ſpecialis etiam ab iis abſolvendi facultas requiritur.

695. *Q. V.* Quænam formula adhibenda ſit ad abſolvendum a Cenſuris? ℞. Ceremonias & formam abſolutionis in foro externo (de quibus hic non agimus) vide in Ritualibus Diœceſanis; pro foro autem interno non eſt præſcripta certa forma; Ideo *Agenda Herbipol.* de Sacram. Pœnit. in §. de abſol. ab excommun. expreſſe præſcribit: *in foro autem interiori Confeſſarius habens facultatem abſolvendi excommunicatum, abſolvat juxta formam communem præſcriptam in abſolutione ſacramentali*, quam vide n. 683. *Buſembaum* de Cenſuris L. 7. C. 1. dub. 6. hanc refert formulam pro

pro abſolvendo excommunicato in foro conſcientiæ: *Ego te abſolvo a vinculo excommunicationis, quam incurriſti propter NN.* (hic nominetur culpa, v. g. propter hæreſin) *& reſtituo te Sacramentis Eccleſiæ, & communioni fidelium. Deinde ego te* &c. pro abſolutione ſuſpenſi: *Ego te abſolvo a vinculo ſuſpenſionis, quam incurriſti propter NN.* (talem cauſam) *& reſtituo te executioni tuorum ordinum, vel officiorum, vel beneficiorum in Nomine Patris* &c. Si diſpenſandum ſit ſuper irregularitate ex delicto, Confeſſarius habens facultatem diſpenſandi poſt verba: *& tu indiges*, dicet: *& diſpenſo tecum ſuper irregularitate, quam incurriſti propter NN.* (nominetur cauſa) *& habilito te ad actus legitimos, deinde ego te abſolvo* &c. plura, ubi agemus de Cenſuris.

696. *Q. VI.* An Melchior recte agat, ita proferendo formam abſolutionis, ut aſtantes intelligibiliter audiant repetendo eam: conditionate abſolvendo, etſi præter unum alterumve dubium adſit certum peccatum? ℞. ad 1. ut ſupra n. 27. ſub fin. Indecens hoc eſt, & periculoſum: tum quia hic modus ſapit ſcrupulos & confeſſarium exponit riſui aſtantium: tum quia facile poterit contingere, ut indiſpoſitum debeat dimittere ſine abſolutione, quo caſu ex conſuetudine pronuntiando alta voce ſimplicem benedictionem loco abſolutionis contra ſigillum facile prodet indiſpoſitionem pœnitentis.

697. Ad ſecundum de repetitione formæ reſponſum eſt ſupra n. 31. Porro ad dignoſcendum, An & quando repetenda ſi abſolutio *Sporer*, l. c. a n. 627. tradit ſequentes regulas. 1. Repetenda eſt abſolutio in eadem confeſſione tunc tantum, quando pœnitens poſt primam abſolutionem de novo confitetur aliquid, quod ante abſolutionem neceſſario fuiſſet exponendum, v. g. ſi confiteatur novum peccatum ſpecie diverſum: ſi circumſtantiam, quæ mutat ſpeciem: ſi numerum, qui notabiliter excedit prius expreſſum &c. quia in his caſibus materia neceſſaria abſolutionis necdum erat ſubjecta clavibus. 2. E contrario non eſt repetenda abſolutio, quando pœnitens poſt primam abſolutionem adhuc confitetur aliquid, quod prius non erat neceſſario confitendum. Si mortale dubium adhuc occurrat, jubeatur pœnitens iterum in communi ſe accuſare de antea dictis. 3. Si confeſſarius rationabi-

nabiliter dubitet, an abſolutionem jam dederit, an omnia verba eſſentialia protulerit, an cum debita intentione &c. licite poteſt, imo (ſi pœnitens confeſſus fuerit mortale) debet repetere abſolutionem ſub tacita ſaltem conditione, *ſi nondum abſolutus es.* Ita *Stoz* l. c. n. 86. cum *Tambur.* ubi a peccato ſaltem gravi eos confeſſarios excuſat, qui ex nimia anxietate & ſcrupulis iterant formam, timentes, ne Deum offendant, vel proximo noceant, vel exiſtimantes ex perplexitate, id eſſe minus malum, quam non repetere. Denique in iterata abſolutione ſtatim facta poſt primam obſervandum, ut confeſſarius non abſolvat elevata manu, & palam formata cruce, ſed quaſi inadvertenter, ne ſi adſtantes advertant iterum dari abſolutionem; pœnitentem ſuſpicentur reum iterum fuiſſe peccati mortalis.

Ad tertium. ℟. Male agit Melchior conditionate abſolvendo, cum expoſita fuerint peccata certa præter unum alterumve dubium. Præterea obſervanda hic ſunt, quæ diximus n. 65. 66. 67. & 68.

Casus II.

De abſolutione moribundi.

Mathias Neo-Parochus graſſante morbo quotidie vocatur ad plures ægrotos: inter alios Petrum reperit voce ac ſenſibus plane deſtitutum, quia tamen adſtantes teſtabantur, eum paulo ante deſideraſſe confiteri, hinc illum abſolvit: altera die vocatur ad Paulum, quem morti proximum, & voce pariter deſtitutum monet, ut daret ſignum aliquod doloris, quod cum fruſtra expectaret, dubius hæret, an debeat illum abſolvere: denique cum noſſet, Andream hucuſque vitam Chriſtiano dignam duxiſſe, eum jamjam moriturum abſolvit ſub conditione.

698. *Q. I.* An poſſit abſolvi moribundus, qui loqui non poteſt, adeoque nec unicum confiteri peccatum? Reſpondet *Laym.* L. 5. t. 6. c. 8. n. 4. cum *S. Antonino*, *Sylv. Henriq. Suar.* & aliis graviſſimis AA.: Infirmus in mortis articulo conſtitutus, qui vel ſacramentum pœnitentiæ expreſſe deſideravit, vel ſaltem implicite, dum ſigna generalia pœnitentiæ edidit, etſi nullum peccatum in particulari confiteri poſſit, a Sacerdote abſolvendus eſt, ea tamen manente obligatione, ut ceſſante impedimento peccata mortalia ſpecifice ſub-

ſubjiciantur clavibus, ut patet ex propoſ. 11 ab *Alex. VII.* damnata. *Prob. reſponſio* ex Conc. Carthag. III. can. 34. ut refertur Diſt. 4. de Conſecr. c. ægrotantes 75. & ex C. Arauſ. I. c. 11. & ex Carthag. IV. can. 76. Ex Rit. Rom. de Pœnit. §. ult. ubi ita docet: *Quod ſi inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela ægrum deficiat, nutibus & ſignis conetur* (Sacerdos) *quoad ejus fieri poterit, peccata confitentis cognoſcere: quibus utcunque vel in genere, vel in ſpecie cognitis, vel etiam, ſi confitendi deſiderium ſive per ſe, ſive per alios oſtenderit, abſolvendus eſt.* Eadem verba citantur in Rit. Herbip. Concedit P. *Gobat*, quod moribundus, de quo dubitatur, an jam mortuus ſit, an vero adhuc vivat, debeat ſub conditione (*ſi adhuc vivas*) abſolvi, intellige, ſi ſub ipſa confeſſione deficiat ægrotus, vel ante dederit ſigna pœnitentiæ.

699. Ex his ad caſum propoſitum ℞. 1. Mathias debuit abſolvere Petrum, quem per unum aut plures teſtes novit petiiſſe confiteri; quia petendo Confeſſarium externe eſt confeſſus, quæ confeſſio externa in tali neceſſitate ſufficit, quando adeſt phyſica impotentia aliter confitendi. *Nec obſtat* Decretum *Clementis VIII.* cit. n. 685. de confeſſione ſacerdoti abſenti facta; quia non loquitur de confeſſione ordinata ad abſolutionem a ſacerdote præſente habendam: imo teſtantur Card. *Bellarm.* apud *Lugo* D. 17. a n. 76. & *Suar.* apud *Tann.* hic q. 9. n. 16. non fuiſſe unquam mentem Pontificis damnare abſolutionem talis moribundi, quæ fieret a ſacerdote præſente. *Stoz* L. 2. q. 3. n. 96. affirmat, in Decreto *Clem.* per Confeſſionem intelligi tantum eam, quæ eſt *ordinaria*, quando nimirum pœnitens omnia peccata mortalia poteſt exprimere: non de *extraordinaria*, qualis habetur in moribundo uſu vocis deſtituto. Idem dicendum, ſi, qui ſigna pœnitentiæ viderunt, non amplius eſſent præſentes infirmo, ſed in via ſacerdoti occurrenti indicarent; quia in hoc caſu abſolvit ſacerdos non tantum propter ſigna pœnitentiæ prius data, ſed vel ipſam reſpirationem jam præſens cenſet eſſe ſignum externum pœnitentis animi, quem prius per clariora ſigna prodiderat moribundus.

700. ℞. *Ad ſecundum.* Mathias recte diſtulit abſolutionem, quamdiu nullum omnino cenſebat adeſſe

Digitized by Google

ſignum pœnitentiæ; quia nec valide nec licite poteſt conferri ſacramentum ſine aliqua parte ſua eſſentiali, qualis eſt confeſſio externa formalis vel virtualis ſaltem per ſigna; atque in poſito caſu nulla omnino erat confeſſio externa; cum nullo ſigno etiam dubio, ut ſupponimus, animi dolor & voluntas confitendi oſtenderetur: ergo. Ex hac ratione ait *Sporer* de abſol. ſacram. n. 644. communiſſimam, & ſibi certiſſimam eſſe ſententiam ſub his terminis, quod moribundus loquela, & ſenſibus deſtitutus, qui nullo nec certo, nec probabili, nec dubio aliquo ſigno externo oſtendit dolorem ac voluntatem confitendi, nec valide nec licite etiam ſub conditione unquam poſſit abſolvi. Hinc etiam teſte P. *Gobat* T. 7. n. 602. Superiores Societatis Jeſu inhibuere ſuis, ne impoſterum doceant hanc propoſitionem: *Moribundus, etſi nullum ſignum det, aut dederit contritionis, adeo ut ſacerdos nec ſciat, nec prudenter putare poſſit, præceſſiſſe ſenſibilem aliquam confeſſionem, abſolvi poteſt.* Vide P. *Burgh.* Cent. 1. caſ. 81.

701. Sed (inquis cum *Clericato* de pœnit. Deciſ. 32. n. 7. in reſolutionibus ſuis accurato, & erudito, nec laxo) praxis eſt in contrarium, quam graves AA. laudant apud *Diana* P. 9. T. 6. reſol. 20. & quam ipſemet ſecutus eſt, abſolvendo ſub conditione moribundum, quem rogaverat, ut pro ſigno manum ſuam ſtringeret, at ille oculos tantum in ipſum intendebat, & eos demittebat. ℞. Fateor plures graves AA. faciles eſſe in danda abſolutione talis moribundi ſaltem ſub conditione, ſed nego ſuppoſitum, quod facilem admittant caſum, in quo nec *ſciant, nec prudenter putare poſſint*, præceſſiſſe, vel actu adeſſe ſenſibilem aliquam confeſſionem. Fundant enim hanc praxin primo in eo, quod in tali extrema neceſſitate adminiſtrandum ſit etiam ſacramentum pœnitentiæ, quando prudenter præſumi poteſt de diſpoſitione pœnitentis: atqui de quocunque homine Chriſtiano (ut ibid. ait laudatus *Clericatus*) prudenter præſumi poteſt, quod in tali periculo conſtitutus, ſi vel per modicum tempus ſui compos extiterit, non ſolum actu interno confeſſionem deſideret, vel deſideraverit, ſed quovis externo, & ſenſibili actu tanquam ſigno illud deſiderium exprimat; cum autem ſæpe certum ſignum exprimere non valeat, hinc quodvis ſignum vel actus

aliis

Digitized by Google

aliis indifferens, v. g. ſuſpiria, gemitus, fixus oculorum intuitus, & quivis corporis motus (ut ait *Stoz* l. c. n. 97.) in talibus circumſtantiis pro prudenter dubio ſigno pœnitentiæ præſumi poteſt. 2. Hanc praxin cum *Tamburino* in Methodo expeditæ confeſſ. L. 2. C. 10. §. 1. n. 11. fundant in eo; quod per conditionem abſolutioni conjunctam (*ſi ſis capax abſolutionis*) caveatur injuria ſacramenti, & ex alia parte conſulatur, quantum fieri poteſt, ſaluti moribundi, qui eſt finis ſacramentorum inſtitutionis. Adeoque hæc praxis non poteſt dici ex toto contraria reſolutioni ſuperiori. Ex his

702. Ad *tertium*. ℞. cum *Sporer* l. c. n. 648. Mathias recte egit abſolvendo adhuc ſub conditione Paulum, quem noverat hucuſque Chriſtiane vixiſſe: quamvis enim vita alias Chriſtiane acta per ſe non ſit ipſa de peccatis accuſatio, qualis requiritur ad abſolutionem, nec aliunde ordinata ad ſignificandam accuſationem; alias, qui Chriſtiane viveret, conſtanter ſe accuſaret; Eſt tamen ſufficiens ratio ad hoc, ut prudenter præſumi poſſit, moribundum velle ſibi, omni quo poteſt modo, in hoc articulo conſulere, ideoque illum non tantum intus de peccatis dolere, ſed etiam ſua ſuſpiria, reſpirationes, apertiones oculorum, alioſve corporis motus ordinare ad ſignificandum dolorem de peccatis; etſi enim etiam hæc ſigna de ſe potius ſignificent dolores corporis, quam animi, nihilominus in tali moribundo, qui clariora ſigna dare nequit, merito cenſentur ſaltem dubia. *Confirm.* ex eo, quod plures zeloſi Confeſſarii teſtentur, ſæpe ægrotos, qui diu ſine vitæ ſigno velut mortui decubuerunt, dum redierunt ad ſe, faſſos eſſe, quod omnia intellexerint, quæ pie ſuggerebantur, imo ſe exiſtimaſſe, quod ſufficientia ſigna doloris darent. Lege *Petrum Marchant.* in Tribun. Sacram. T. 1. tr. 4. tit. 4. q. 3. dub. 7.

703. *Neque dicas:* Hoc modo liceret etiam ſub conditione abſolvere illum, qui dum actu peccat, repente incidit in articulum mortis, v. g. lethaliter vulneratum in duello, aut moribundum in via iacentem, quem neſcio, an ſit Catholicus, aut hæreticus, an bene, an male vixerit. ℞. N. parit. Quia æque prudens præſumendi ratio in his non habetur, quod ſigna de ſe ordinata ad ſignificandum dolorem tantum

 natu-

Digitized by Google

naturalem in animo vindictæ pleno tunc ordinentur ad ſignificandum dolorem animi ſupernaturalem, & voluntatem confitendi. Neque tamen, ut verum fatear, graves AA. deſunt, qui etiam hoc concedunt: inter quos *Tambur.* in methodo exped. Confeſſ. L. 2. C. 10. n. 12. de eo, qui forte actualiter peccando ſubito deſtituitur ſenſibus, poſtquam fatetur, communiter AA. cum *Coninck* docere, talem non eſſe abſolvendum, eo quod præſumendum non ſit, eum eſſe attritum, nihilominus non veretur ſubjungere: *Sed ego ſub prædicta conditione vix illum regulariter ſine abſolutione dimitterem: non quia velim abſolvere non diſpoſitum, ſed quia rariſſime evenit, ut tam cito ſenſibus quis, dum actu peccat, deſtituatur, ita ut vicinus morti non ſuæ ſaluti conſulere per aliquam attritionem velit.*

704. *Q. II.* Quando ejuſmodi moribundus abſolute, & quando conditionate tantum debeat abſolvi? ℞. Quando ſigna *certa* doloris, & voluntatis confitendi præbet, debet abſolvi abſolute; ſi vero *dubia*, tantum conditionate. *Sporer* l. c. n. 641. triplicis generis ſigna diſtinguit, quæ ſufficiunt ad abſolutionem moribundi: 1. ait, ſigna *certa* ſunt, quæ ex natura ſua ordinantur ad confeſſionem, v. g. ſi infirmus expreſſe dicat ſe dolere de peccatis, velle confiteri, idque vel coram Sacerdote, vel aſtantibus dicat, & ſubito deſtituatur ſenſibus: hoc ex dictis eſt ſufficiens ſignum ad abſolutionem abſolute dandam. 2. Signa *probabilia* ſunt, quæ quidem ſignificant pœnitentiam, ſed ſine clara relatione ad confeſſionem, v. g. ſi infirmus pectus tundat &c. & tunc in tali neceſſitate ejuſmodi ſigna præſumuntur referri ad abſolutionem impetrandam, ut ait *Laym.* adeoque ſufficiunt ad abſolutionem abſolute concedendam, quamvis, ut addit *Sporer* l. c. longe tutius ſit, eam impertiri ſub conditione: *ſi ſis diſpoſitus.* 3. Alia ſunt *dubia*, de quibus, cum ſint de ſe indifferentia, dubitari poteſt, an oriantur ex dolore de peccatis, an ex vehementia morbi, vel dolore naturali, aut ex anguſtia mortis: v. g. ſi infirmus rogatus, an doleat, an velit abſolvi, ſolum lacrymetur, ſuſpiret, oculos attollat, manum Sacerdotis ſtringat &c. & tunc ſub conditione abſolvendus eſt ob periculum nullitatis Sacramenti. Denique in caſibus, ubi Sacerdos & valide & licite poteſt abſolvere, etiam quivis Sacerdos in extremæ neceſſitatis periculo ex chari-

charitate, Parochus autem ſimul ex juſtitia tenetur abſolvere ejuſmodi infirmum; uti docet *Comm.* cum *Vaſq. Lugo* & *Sporer* l. c. n. 642.

705. Porro Confeſſarius moribundi obſervet ſequentia: I. Hucuſque locuti ſumus de eo, qui voce deſtitutus confiteri nequit; ſi enim infirmus aliqua peccata ſaltem in ſpecie poſſet exponere, deberet, & imprimis mortale, ſiquod haberet.

706. II. Confeſſarius infirmorum paratus ſit ad eos ſuaviter excitandos ad actus Fidei, Spei, & Charitatis, queis anima intellectu & voluntate Deo conjungatur: item ad actus reſignationis in voluntatem Dei, patientiæ, aliarumque virtutum; præſertim autem advertat, ad quam virtutem ſit proclivior animus infirmi; item ſtudeat erigere animum, quia plerumque in eo articulo occurrit defectus Spei. Maxime vero inſigni opus eſt prudentia, ne vel importunus ſit Sacerdos in ſuggerendis piis affectibus, aut nimio clamore moleſtus ſit infirmo: nec etiam oportet nimis eſſe credulum iis, qui recuſant mature ſuſcipere morituriendum Sacramenta. Denique ſtudeat, in ſuis precibus ſæpe meminiſſe infirmorum ſibi commiſſorum.

707. *Q.* Quid ſentiendum de pacto illo, quod infirmi & jam abſoluti ſubinde ſolent inire cum Confeſſario, ut in agone adhuc ſemel abſolvantur? ℟. Aliter intelligi nequit, niſi quod in articulo mortis, ſi forte loqui non poſſint, aut certum ſignum doloris edere, jam nunc ſtatuant, quolibet ſigno ſe velle indicare dolorem & accuſationem peccatorum, tum quorum ſe accuſarint, tum quorum forte denuo rei fuerint. Vide *Ant. Mayr.* Tr. 12. D. 2. n. 562.

Casus III.

De neganda & differenda Abſolutione.

Marcus Neo-Sacerdos invitatus ad excipiendas confeſſiones, ubi ingens eſt confluxus pœnitentium, quoslibet pœnitentes facillime abſolvit, ratus, non eſſe præſumendum, quempiam in tali feſto & loco votivo venire indiſpoſitum, ac propterea hic curam non eſſe habendam, an cuiquam neganda, vel differenda ſit abſolutio.

708. *Q. I.* Quid ſentiendum ſit de judicio Marci? ℟. Eſt judicium ſine judicio. Peſſime enim agit, ſi quis ſive in concurſu multorum, aut in ſolemniori feſto, aut quocunque

que alio tempore invalide ex ſua incuria aut ignorantia adminiſtret Sacramentum. Quinimo judicio ab experientia ſatis certo debuiſſet inniti, ſcilicet quod vel ideo inter bonos peſſimi homines, conſuetudinarii, in proxima occaſione conſtituti, diu non abſoluti in tali concurſu compareant in ſacro tribunali, quia putant, confeſſarios valde occupatos, gravitatem peccatorum tum accuratius non eſſe examinaturos, nec eos fore admodum ſollicitos de aperienda conſuetudine, nec agnituros proximas peccandi occaſiones &c. hinc fraudulenter ſibi faciliorem promittunt abſolutionem.

709. *Q. II.* An & quibus Confeſſarius teneatur denegare abſolutionem? ℞. Hoc clariſſime docemur ex Rituali Rom. ubi ita: *Videat diligenter Sacerdos, quando & quibus conferenda, vel neganda, vel differenda ſit abſolutio: nec abſolvat eos, qui talis beneficii ſunt incapaces, quales ſunt* 1. *qui nulla dant ſigna doloris:* 2. *qui odia & inimicitias deponere,* 3. *aut aliena, ſi poſſunt, reſtituere,* 4. *aut proximam peccandi occaſionem deſerere,* 5. *aut alio modo peccata derelinquere, & vitam in melius emendare nolunt,* 6. *aut qui publicum ſcandalum dederint, niſi publice ſatisfaciant, & ſcandalum tollant &c.* His igitur, infert *P. Antoine* de Pœnit. C. 3. A. 3. q. 5. in ℞. 1. ſecundum hoc principium certum & doctrinam Patrum, Canonum, & S. Caroli in Inſtruct. Confeſſ. abſolutio denegari debet: quibus adde ignaros rerum fidei, quæ ſunt neceſſariæ neceſſitate medii, juxta propoſ. 64. ab *Innoc. XI.* damnatam, de qua in P. 1. a n. 356. egimus. Item qui neſciunt elicere dolorem ſupernaturalem de peccatis, cum hic ſit de neceſſitate Sacramenti.

710. *Q. III.* Quomodo practice procedendum ſit cum conſuetudinariis & recidivis? Ante ℞. *Nota:* Diſcrimen eſt inter conſuetudinarium & recidivum: omnis conſuetudinarius recidivus quidem eſt, ſed non viciſſim; qui enim ſemel aut iterum in peccatum antea remiſſum relapſus eſt, vere recidivus dicitur, non tamen conſuetudinarius: quia talis ille ſolum appellatur, qui quaſi ex habitu per actus frequentatos in certa ſpecie peccati, v. g. blaſphemiæ, perjurii, imprecationis, luxuriæ &c. contracto *frequenter* relabitur in idem peccatum. Quæ autem frequentia relapſuum requiratur, ut aliquis habeatur pro conſuetudinario, unica regula definiri nequit, ſed attendendum eſt ad natu-

Digitized by Google

naturam peccati, item ad tempus modumque peccandi. Sic peccata, quæ cogitatione vel verbis committuntur, ſicuti facilius committi ſolent, ita ad frequentiam pro conſuetudine habendam, majorem exigunt numerum, quam quæ fiunt opere. Præterea ad conſuetudinem requiritur relapſus per notabile tempus. Exemplum aſſignat *P. Holtzmann.* P. 5. tom. 2. t. 4. de Pœnit. n. 590. Qui ſingulis menſibus ſolet confiteri, & qualibet vice affert tres vel quatuor pollutiones, dicitur recidivus; ille vero conſuetudinarius, qui quotidie, vel aliquoties per ſeptimanam lapſus eſt. His prænotatis.

711. ℞. 1. Pœnitenti, qui habet conſuetudinem peccandi, niſi ſpecialia det ſigna doloris, neganda eſt abſolutio. Vide propoſ. 60. ab *Innoc. XI.* damn. ex qua damnata patet, negandam aut differendam eſſe abſolutionem concurrentibus his tribus circumſtantiis; uti advertit *Duarte V.* conſuetudo n. 151. ſcil. 1. ſi pœnitens habeat conſuetudinem peccandi. 2. Si nulla ſit ſpes emendationis. 3. Si tantum verbotenus afferat, ſe dolere, & proponere, abſque eo, quod det ſignum ſufficiens, ex quo colligatur, quod ſerio loquatur. *Ratio* eſt, tum quia Confeſſarius ut judex, ut poſſit abſolvere, debet prudenter judicare, pœnitentem eſſe ſufficienter diſpoſitum, habereque propoſitum efficax non peccandi: atqui de conſuetudinario, qui ſolum ore profert ſe dolere, & proponere, niſi ſpecialia ſigna ſerii animi det, non poteſt ita judicare, cum experientia doceat, priora propoſita fuiſſe inania; & cum ſerio propoſito non poſſe ſtare tam frequentes relapſus: ergo. Tum quia Confeſſarius ut Medicus non tantum debet priora vulnera curare, ſed etiam alia, quantum poteſt, impedire, ut docet *Trid.* Seſſ. 14. C. 8. atqui non impediret, ſi talem abſolveret, cum potius prudenter judicare poſſit, quod ſicut prior facilitas abſolutionis fuit anſa relapſus, ita & hæc ſit futura occaſio relapſus. Ergo.

712. *Neque dicas*, 1. Pœnitens habet jus ad abſolutionem. 2. Fides adhibenda eſt pœnitenti. 3. Juxta C. Septies. Diſt. 3. de Pœnit. ex Epiſt. 46. ad Ruſticum: *Non ſolum ſepties, ſed ſeptuagies ſepties delinquenti, ſi convertatur ad pœnitentiam, peccata condonantur.* ℞. ad 1. Conſuetudinarius confitens habet jus ad abſolutionem

ném *ſubinde* accipiendam, quando fuerit rite diſpoſitus C. *ſtatim*, N. ℟. etiam ad 2. Fides eſt adhibenda pœnitenti; quando proteſtatio non eſt contraria factis, C. ſi ſit contraria N. Tunc enim potius factis, quam verbis prudenter credi debet. Denique ℟. ad 3. S. Hier. loquitur de eo, qui vere pœnitens eſt, adeoque etiam de eo, qui præbet ſufficientia ſigna propoſiti. Hinc

713. ℟. II. Si conſuetudinarius det ſigna ſpecialia aut extraordinaria doloris, poteſt abſolvi, v. g. ſi ſibi vim intulerit contra tentationes, adeoque conatum adhibuerit emendationis, 2. Si occaſiones extrinſecas peccandi, circumſtantias, & illecebras peccatorum amoverit, novum vitæ genus amplectendo, vel certam ſocietatem pravam vitando: 3. Si remedia contra relapſum præſcripta cum fructu adhibuerit. 4. Si poſt proximam confeſſionem rarius, quam ante ſolebat, lapſus fuerit. 5. Si ab aliquo tempore a peccato abſtinuerit intuitu confeſſionis faciendæ cum fructu. 6. Si pœnitens longum & difficile iter ſuſceperit proprio motu ad confeſſionem veram inſtituendam: vel ſi de induſtria hunc elegerit Confeſſarium, a quo ſperabat efficaciora media præſcribenda, eaque ſollicite petat, ac prompte acceptet. Vide *La Croix* L. 6. p. 2. n. 1821. 7. Addunt alii, ſi ſuſpiria, gemitus & lacrimas ſinceras fundat &c. *Ratio* eſt, quia datis ejuſmodi ſignis prudenter habetur ſpes emendationis.

714. Monet tamen *P. Laym.* L. 5. t. 6. C. 14. magnum periculum eſſe, ne conſuetudinarius male diſpoſitus ſit, ſi compulſus a Domino vel a præfecto accedat ad confeſſionem; idem periculum in iis eſt, qui ultimo die Communionis Paſchalis repunt ad confeſſionale, potius ut accipiant ſchedam confeſſionis, quam ut ſeriam agant pœnitentiam.

715. *Porro de conſuetudinariis reſolves* I. Nonniſi ex certis ſignis veri propoſiti eos eſſe abſolvendos, qui ex conſuetudine committunt peccata publica v. g. blaſphemias &c. quia fideles offenduntur, ſi videant, hominem poſt repetitas confeſſiones perinde ut prius in peccatis ſuis perſiſtentem. *Laym.* l. c.

716. II. In mortis articulo, etſi dubium occurrat, an adſit verum propoſitum, nihilominus ſaltem ſub conditione conſuetudinarius debet abſolvi; quia Confeſſarius urgente neceſſitate magis certus de diſpoſitione

ſitione non poteſt fieri. *Viva* in cit. propoſ. damn. n. 9.

717. III. Non eſt neceſſe, ut judicet Confeſſarius, quod pœnitens nunquam ſit relapſurus, ſed ſufficit, quod prudenter poſſit judicare, quod pœnitens nunc habeat verum dolorem ac propoſitum, & ſpem prudentem faciat emendationis; in his enim conſiſtit plena ac ſincera converſio. *Suar.* hic D. 32. Sect. 2. n. 2.

718. IV. Etſi conſuetudo juxta probabilem non ſit circumſtantia mutans ſpeciem, pœnitens tamen tenetur Confeſſario interroganti fateri peccati alicujus conſuetudinem, ut patet ex propoſ. 58. ab *Innoc. XI.* damn. *Ratio* eſt, quia Confeſſarius habet jus interrogandi ea, quæ pertinent ad cognoſcendum propoſitum non peccandi, atqui ad hoc pertinet notitia, an pœnitens habeat conſuetudinem peccandi: item ut Medicus alias nequit ſalutaria præſcribere media: ergo. Ita *Viva* in cit. propoſ. damn. Unde

719. V. Si pœnitens aliis hucuſque confeſſus prima vice tibi confiteatur, & videatur eſſe conſuetudinarius, interroga, an ante hanc confeſſionem frequenter ſit relapſus in idem peccatum, an aliquo tempore abſtinuerit, media adhibuerit &c. & facile patebit, an ſit abſolvendus, nec ne.

720. VI. Non præſtat indiſcreto rigore, & verbis terrificis dimittere conſuetudinarios, ſed potius juvat verbis manſuetis, ut decet Miniſtrum Chriſti, clare oſtendere periculoſum ſtatum animæ, voluntatem Chriſti, qui Sacerdotibus dedit quidem poteſtatem abſolvendi, ſed eos tantum, qui rite diſpoſiti accedunt; ideoque magna hic opus eſt diſcretione, ne talem vel ſeveritate avertat, aut lenitate ſeducat; maxime ſi ſit prudenter ſolicitus de mediis ad emendationem profuturis.

721. VII. Qui redeunt identidem cum iiſdem venialibus, facilius abſolvi poſſunt, quia venialia potius ex fragilitate, quam ex defectu propoſiti committi ſolent. Ad ea tamen evitanda prodeſt præter univerſale propoſitum, etiam ſpeciale dirigere ad unum veniale, quod frequentius hucuſque commiſſum, & contra illud ſpecialia media adhibere, quo extincto tranſeundum ad alia ſingulari conatu. *Sporer* in Theolog. Sacram. P. 3. C. 2. Sect. 4. §. 4.

Casus IV.

Malchus confitetur, quod amaverit periculum peccandi. Inſtat Confeſſarius: quodnam ſit illud? Reponit Malchus: Adhuc retineo mecum domi concubinam, quæ mihi eſt periculo: quamvis identidem proponam, non peccare de cætero. Cui rotunde ait Confeſſarius: Et ego retineo indubitate veram ſententiam, non abſolvendum eſſe Dominum Malchum.

722. *Q. I.* Quid ſit periculum, & quid occaſio peccandi, & quotuplex ea ſit. ℞. 1. *Periculum* peccandi dicitur id, quod vel ab intrinſeco vel ab extrinſeco inclinat ad peccatum: *Occaſio* vero eſt circumſtantia *extrinſeca* alliciens ad peccatum, ut cohabitatio, converſatio cum malis &c. Unde omnis occaſio peccandi eſt periculum, ſed non viciſſim; nam qui contraxit conſuetudinem mollitiei, eſt in periculo peccandi, etiam dum ſolus eſt, ſive etiamſi nihil extrinſece illum ad peccatum alliciat, non tamen proprie dicitur eſſe in occaſione peccandi.

723. ℞. 2. Occaſio alia eſt *remota*, quæ quidem habet vim alliciendi ad peccatum; raro tamen illud poſt ſe trahit: vel in qua quis raro admodum labitur. Alia *proxima*, in qua quis frequenter labitur. Dixi, *frequenter:* non enim requiritur univerſaliter ad occaſionem proximam, ut quis frequentius peccet, quam non peccet, aut fere ſemper peccet; qui enim ter in ſeptimana peccat cum perſona, cui cohabitat, vere eſt in occaſione proxima, nec tamen infra ſeptem dies ſæpius peccat, quam non peccat. Porro occaſio proxima iterum alia eſt *per ſe*, ſive *abſolute* talis, quæ ob vim ſuam extrinſecam movendi paſſim reſpectu omnium vel plurimorum conjungitur cum peccato, ut habitatio cum concubina. Alia *per accidens* & *reſpective* talis, in qua paſſim non omnes, nec plerique, ſed hic vel ille in particulari ex inclinatione ſibi propria frequenter labitur. Iterum alia eſt *voluntaria*, quæ facile vitari poteſt: alia *involuntaria*, quæ vel *phyſice* vitari non poteſt, v. g. ſi quis detineatur in navi, vel carcere, ubi ipſi adeſt occaſio proxima peccati: vel *moraliter*, idque duplici ſenſu, ſcil. quando vel ea vitari non poteſt, niſi *cum peccato*, ſicut miles non poteſt fuga deſerere militiam, quæ ipſi forte eſt occaſio peccati. Vel *non niſi cum valde gravi incommodo*,

modo, v. g. non ſine præſente vitæ periculo. Quantum autem debeat eſſe damnum, unica regula definiri vix poteſt; quia id deſumi debet ex variis circumſtantiis prudentis confeſſarii judicio ponderandis. Juxta *P. Gobat:* Occaſio reſpectu illius eſt periculum certum, qui ſcit, ſi decies v. g. adeat illud, ſe labi ſepties vel octies: ſi autem bis, vel ter, tunc judicat, periculum eſſe probabile: leve vero, ſi nunquam peccet, vel forte ſemel, & quaſi caſu.

724. *Q. II.* An poſſit aliquando abſolvi, qui in proxima & voluntaria occaſione peccandi verſatur, ſcil. quam poteſt, & non vult omittere? ℞. *Negative.* Et multo minus abſolvi poteſt, qui eam directe & ex propoſito quærit, aut ei ſe ingerit. Vide propoſ. 61. ab *Innoc. XI.* damn. *Ratio* eſt; quia ille nequit abſolvi, qui habet actualiter affectum ad grave peccatum, deeſt enim dolor efficax & propoſitum: atqui qui in occaſione proxima voluntaria verſatur, ſcil. quam poteſt & non vult omittere, hoc ipſo cenſetur habere affectum ad peccatum; & multo magis, qui eam ex propoſito quærit: ergo.

725. *Q. III.* An proxima occaſio peccandi ſit fugienda, quando cauſa aliqua utilis aut honeſta non fugiendi occurrit. ℞. eſt fugienda ut patet ex propoſ. 62. ab *eod. Innoc. XI.* damn. Pariter ex propoſ. 63. ab *eod.* damn. patet, quod non liceat quærere directe occaſionem proximam peccandi pro bono ſpirituali, vel temporali noſtro, vel proximi; tum quia utilitas ſive propria, ſive proximi, aliave honeſtas non impediunt, quo minus occaſio illa ſit & maneat proxima, ac voluntaria, ut ſupponitur, adeoque formaliter peccaminoſa: ergo. *Confirm.* 1. talis vere cenſetur non habere propoſitum efficax: quia non vult adhibere medium ad vitandum peccatum neceſſarium, hoc ipſo quod propter utilitatem quandam renuat vitare occaſionem & periculum peccandi, cum poſſit, ergo. *Confirm.* 2. Illa utilitas in hoc caſu non eſt medium vitandi peccatum: ergo fruſtra eligitur a tali pœnitente. Ideo Chriſtus Matth. 18. dixit: *Si oculus tuus ſcandalizat te, erue eum, & projice abs te*, h. e. ſi ea, quæ maxime, & ut pupillam oculi diligis, tibi ſint occaſio ruinæ ſpiritualis ſive peccati, abjice illa, *melius eſt enim* &c.

726. *Q. IV.* An Concubinarius ſit obligandus ad ejicien-

ejiciendam concubinam, ſi hæc nimis utilis eſſet ad oblectamentum concubinarii, dum deficiente illa nimis ægre ageret vitam, & aliæ epulæ tædio magno concubinarium afficerent, & alia famula nimis difficile inveniretur. ℞. Eſt obligandus, ita ut abſolvi non poſſit, niſi dimittat concubinam. Vide *propoſ.* 41. ab *Alex. VII.* damn.

Sed nonne concubinario, qualis eſt noſter Malchus, credendum eſt, ſi dicat, ſe habere propoſitum ejiciendi? ℞. *Negative:* quia præſumptio rationabilis eſt in contrarium.

727. Ex dictis I. reſolves cum *Sporer* P. 3. Theol. Sacram. C. 2. n. 328. Juxta Comm. DD. Concubinarium notorium vix unquam poſſe abſolvi, niſi ejecta prius infami pellice tum ob defectum propoſiti, tum propter publicum ſcandalum. *Trid.* Seſſ. 21. de reform. matrim. C. 8. ſtatuit, *hujusmodi concubinarios, tam ſolutos, quam uxoratos, cujuſcunque ſtatus, dignitatis, & conditionis exiſtant, ſi, poſtquam ab Ordinario, etiam ex officio, ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non ejecerint, ſeque ab earum conſuetudine non ſejunxerint, excommunicatione feriendos eſſe: a qua non abſolvantur, donec reipſa admonitioni factæ paruerint.* Plures pœnas vide ibid. De modo procedendi contra Clericos concubinarios vide *Trid.* Seſſ. 25. C. 14. de Reform.

728. II. Nec facile credendum concubinario occulto, quamcunque demum utilitatem afferat excuſatoriam, præſertim ſi ſemel juſſus concubinam ejicere id non præſtiterit; quo caſu (ait *Laym.* l. c. n. 11.) etſi jam denuo promittat, non eſt abſolvendus, ſed dicendum confitenti: *tu prius præſta tuum officium, poſtea & ego præſtabo meum.* Et ibid. ſubjungit: Nihilominus in certo caſu circumſtantiæ concurrere poſſunt, ob quas confeſſarius aliud decernet, v. g ſi aliquis in gravi infirmitate vel mortis periculo conſtitutus alium hominem facile habere nequeat, qui neceſſaria miniſtret, præter concubinam, ad quam tunc pœnitens carnis affectum non gerat, ideoque putet, ſe ejus occaſione non lapſurum, cum primum autem convaluerit, a ſe amandandam promittat, tali caſu abſolvi poterit, ſi ſcandalum abſit, videl. in concubinario occulto.

729. III. Pariter abſolvi nequit, qui in domo aliena concubinam propriis expenſis alit, & ad ipſam accedit,

ac cum ipſa peccat; Quia ex defectu propoſiti indiſpoſitus eſt, antequam eam amplius non viſitet, nec ceſſet propriis expenſis alere. *Duarte* V. *occaſio prox.* n. 437.

730. IV. Quamvis graves AA. apud *La Croix* L. 5. n. 271. & *Burgh.* cent. 2. caſ. 62., defendant, quod non ſit obligatio eam occaſionem externam deſerendi, quam quis non poteſt deſerere, niſi cum graviſſimo incommodo; ideoque talem manentem in occaſione proxima excuſent a peccato, dummodo conetur cavere peccatum, adhibeatque nova media, & ſit ſpes vincendi, eo quod in hoc ſuppoſito graviſſimi incommodi moraliter impoſſibile ſit vitare talem occaſionem; ergo, ut ajunt, eſt involuntaria, adeoque non peccaminoſa. Ibidem tamen idem *La Croix* contrariam ſententiam, quamvis rigidam, veram tamen affirmat, quæ maxime pro praxi confirmatur ex damnatione *propoſ.* 41. ab *Alex.* VII. facta. Accedit, quod plerique illi AA. Adverſarii ſcripſerint ante damnationem dictæ, & aliarum propoſitionum, de quibus ſupra n. 725. egimus. Ideoque alii cum *Cajet. Lorca, Tann. Cardenas* recte ſtatuunt, moralem illam impoſſibilitatem cum gratia divina, & adhibitis mediis vincendam eſſe, ac fugienda pericula formalia etiam cum jactura omnium bonorum fortunæ, famæ & vitæ, ſi aliter excludi non poſſint; quia homo tenetur etiam cum jactura vitæ evitare peccatum; ergo etiam tenetur vitare formale ac proximum periculum peccati: velle enim manere in illo eſt moraliter velle peccatum: *qui amat periculum, peribit in illo.*

731. V. Semper hic notandum, quod per periculum peccati neceſſario fugiendum hic intelligatur periculum liberi conſenſus in peccatum, non autem periculum ſolius tentationis ad peccatum, aut alterius effectus mali: ſic chirurgus poteſt medendi cauſa attingere partes illas alieni corporis, quæ alias attingi abſque peccato non poſſunt, quamvis in chirurgo ille tactus foret occaſio proxima tentationum, aut motuum, dummodo abſit periculum proximum conſentiendi his motibus, uti ordinarie tum non adeſt ob ſpeciales Dei gratias, ſi talis ſe præmuniat per media efficacia, de quibus infra n. 735. Idem dicendum de confeſſario, qui turpiſſima ſæpe debet audire: de mercatura, officio advocati &c. *Janſen.* P. 2. Caſ. 98. n. 18.

732. VI.

732. VI. Qui conſtitutus eſt in occaſione proxima *involuntaria* tunc poteſt abſolvi, quando præter vera ſigna doloris ſerium adhibet conatum ex occaſione proxima faciendi remotam. *Ratio eſt*, quia hæc occaſio ipſi involuntaria eſt, &, ſi ſerium ſit propoſitum, occaſio hucuſque proxima per victoriam ſui ipſius cum gratia Dei poſthac illi erit remota; muniendus autem talis eſt bonis principiis, injungendæ pœnitentiæ medicinales &c. Sic filius, qui a Patre nequit diſcedere, neque facere, ut ancilla e domo paterna expellatur, cum qua tamen hucuſque frequenter peccavit, tenetur ex hac occaſione proxima facere remotam, ſive tollere periculum relabendi formale, muniendo ſe per magnam peccati deteſtationem, per ſeria propoſita cavendi ancillæ alloquium, nunquam ſolus cum ſola converſandi; ſi adhibeat media, quæ ipſi Confeſſarius ſuggeret. Idem eſto judicium de filia, quæ turpem conſuetudinem habet cum famulo: addit *La Croix* L. 5. n. 278. Si nihilominus manet periculum formale & proximum, tenetur talis cum quocunque incommodo, etiam cum diſpendio vitæ abire. Denique ſpeciatim

733. VII. Juxta P. *Antoine* in Theol. mor. de Pœnit. L. 2. A. 3. ℟. 1. ad q. 5. & ex dictis abſolutio *denegari* debet 1. qui nolunt rem alienam reſtituere, debita ſolvere, famam læſam, aut aliud damnum illatum reſarcire, cum poſſint. 2. Qui renuunt uti mediis, quæ confeſſarius neceſſaria judicat ad emendationem, item qui nolunt pertinaciter pœnitentias congruas & ſalutares perſolvere. 3. Qui retinent voluntatem peccatum mortale committendi. 4. Qui nolunt inimicitias & odia deponere, injuriam condonare &c. 5. Qui publica ſcandala præbent aliis. 6. Qui nolunt abſtinere ab uſura, ſuperſtitionibus, contractibus, aut commerciis illicitis, aut proxima, ut dictum eſt, occaſione peccandi. 7. Qui ignorat res neceſſarias ad ſalutem neceſſitate medii; ut patet ex propoſ. 64. ab *Innoc.* XI. damnata.

734. Juxta S. *Carolum Borro.* in inſtruct. Confeſſar. *Abſolutio* generatim extra articulum mortis, *donec emendatio perſpiciatur, differri debet his, qui licet ſe peccatum dimiſſuros polliceantur, ab illo tamen non ſeparandos Confeſſarius probabiliter judicabit.* Huc pertinet Regula, quam tradit *Lugo* hic D. 14. Sect. 10.

Certum

Certum eſt, quando dilatio neceſſaria eſt ad explorandum firmum propoſitum pœnitentis, de quo non ſatis conſtat debere differri abſolutionem. Hinc ſpeciatim differenda eſt abſolutio 1. conſuetudinariis, ac recidivis, quamdiu eorum pœnitentia, aut emendatio, prudenter dubia, & ſuſpecta confeſſario videtur; præſertim quia his dilatio eſt remedium moraliter neceſſarium. Certe (ut ait *Bellarm.* Serm. 8. de Adventu) in ejuſmodi hominibus *non eſſet tanta facilitas peccandi, ſi non eſſet tanta facilitas abſolvendi.* 2. Iis, qui obligationem gravem & urgentem negligunt implere, v. g. qui iterum iterumque promittunt, ſe ſtatim ſatisfacturos proximo læſo in fortunæ, aut famæ bonis &c. & identidem id præſtare negligunt. 3. Iis, qui bis, terque promittunt reconciliationem cum inimico, ſublationem ſcandali, nec tamen ſerio ſtudent ſatisfacere. 4. Quos confeſſarius advertit negligentiores in examinanda conſcientia, eliciendo dolore, in addiſcendis neceſſariis neceſſitate præcepti &c. Ordinarie tamen pœnitens non debet remitti ultra 15. dies; æger enim non diu derelinquendus eſt a Medico.

735. VIII. Media prædictis præſcribenda ſunt: 1. Proponat Confeſſarius motiva ad tollendam conſuetudinem, quod mala conſuetudo ſit continuatam odium, & inimicitia cum Deo: quod ſit catena, qua homo quotidie fortius alligatur a dæmone: quod ſit gravis lethargus animæ in manifeſtum ſalutis periculum eam conjiciens: continuata afflictio, & inquietudo animæ, morbus inveteratus, qui nonniſi difficillime curari ſolet. 2. Deſcendat ad media, quorum alia ſunt *generalia*, v. g. fervens oratio, præſertim matutina & veſpertina, auditio miſſæ quotidiana: ſui demiſſio ac diffidentia, & filialis fiducia in Deo: frequens confeſſio apud eundem confeſſarium pium ac prudentem, conſilium enim viri prudentis maxime neceſſarium eſt, teſte S. *Bern.* Meditatio noviſſimorum hominis: lectio libri ſpiritualis: Generoſa victoria ſui: *tantum proficies, quantum tibi vim intuleris.* Amor Dei: de quo S. *Aug.* L. 9. Conf. C 1. exclamat: *Quam ſuave mihi ſubito factum eſt carere ſuavitatibus nugarum:* odium peccati, quod naſcitur ex recta opinione de falſitate objecti tantopere concupiti: fuga occaſionum malarum. *Specialia* media ſunt: opera virtu-

virtutum vitiis ac propenſionibus gravis contrariarum. Talia aſſignavimus in P. I. ubi de pecc. capit. præterea valde juvat examen conſcientiæ quotidianum præſertim particulare hoc modo: mane eliciatur propoſitum vitandi tale peccatum, & ejus occaſionem, illudque offeratur Deo cum humili petitione gratiæ; addatur propoſitum ſtatim eliciendi dolorem, & ultro hanc vel illam pœnam ſubeundi, quamprimum denuo lapſus fuerit; juvat etiam quotidie novum eligere patronum, per cujus interceſſionem a Deo petatur auxilium. Singulariter ad emendationem valet frequens per diem commendatio ſui cuſtodiæ Angelicæ. S. *Bernardus* inveterato peccatori ſuaſit, ut primo ad honorem Ss. Trinitatis per triduum a vitio abſtineret, poſtea quartum diem ad honorem B. Virginis adjiceret, tantumque effecit hoc conſilium; ut pœnitens elapſo quatriduo ultro diceret: *nolo amplius diurnas, ſed perennes cum Deo inducias inire.*

Sectio II.

Reſolutiones de Confeſſore ut Judice, Doctore & Medico.

Casus I.

Matthæus ſacerdos Regularis petit approbationem, quam tamen non impetrat; nihilominus excipit confeſſiones, tum quia denegatio videbatur injuſta, tum quia cenſebat ſatis eſſe, quod in illa diœceſi, ubi antea degebat, fuerit approbatus.

736. *Q. I.* An approbatio ita ſit neceſſaria, ut ea etiam injuſte negata, confeſſiones excipi nequeant? ℞. *Affirm.* quia *Trid.* aperte innuit Seſſ. 23. C. 15. de Reform. *approbationem*, quæ gratis detur, *obtineat.* Ergo non ſufficit, ut ea tantum ſit petita, ſed requiritur, ut actu ſit obtenta. *Elbel* hic n. 284. *Confirm.* I. ex propoſ. 13. ab *Alex. VII.* damnata *Confirm.* II. ex Bulla *Urbani VIII. Cum ſicut accepimus.* Qui ad confirmandum *Trident.* præceptum revocavit, & annullavit indulta Regularibus conceſſa audiendi confeſſiones ſæcularium abſque Ordinarii approbatione. *Duarte* V. Confeſſio n. 128.

737. *Q. II.* An Matthæus recte judicarit, ſe hoc ipſo eſſe approbatum in hac diœceſi, quod fuerit approba-

probatus in illa, ubi prius commoratus fuit. ℞. *Negative.* Colligitur ex *Trid.* quod l. c. requirit approbationem ab *Epiſcopis:* ac proinde ſatis indicat, non ſufficere factam ab uno, quando ſacerdos mutato domicilio migrat in aliam diœceſin. *Confirm.* ex Conſtit. *Clementis* X. quæ incipit: *Superna Magni Patris familias:* ubi §. 4. decernitur, & declaratur, *Religioſos ab Epiſcopo ad Confeſſiones ſæcularium in ſua diœceſi audiendas approbatos, non poſſe in alia diœceſi eas abſque Epiſcopi Diœceſani approbatione audire, quamvis pœnitentes ſubditi ſint ejus Epiſcopi, a quo ipſi Religioſi jam ſuerant approbati.* Teſte *Babenſt.* T. 8. p. 6. D. 6. a. 2. n. 14. *Alexan. VII.* Anno 1659. 26. Feb. damnavit hanc propoſ. *Regulares Ordinum Mendicantium ſemel approbati ab uno Epiſcopo ad confeſſiones audiendas in ſua diœceſi habentur pro approbatis in aliis diœceſibus, nec nova indigent approbatione.* Controverſia eſt inter AA. an idem tenendum ſit de quocunque ſacerdote ſæculari? Plures cum *Carden. Illſung.* T. 6. D. 6. docent, in praxi tenendum eſſe, quod etiam Parochus hujus diœceſis non poſſit extra hanc diœceſin audire alienos ſine approbatione Epiſcopi loci. Dixi *alienos.* Multi enim cum *Laurentio* & *Illſung.* l. c. n. 177. non improbabiliter dicunt, ſaltem Parochum hujus diœceſis non indigere alia approbatione ad audiendam confeſſionem ſui ſubditi, cum quo peregrinatur in alia diœceſi; quia cum ratione muneris ſit paſtor, & ordinarius ipſius Confeſſarius, ſatis a *Trident.* cenſetur pro illo in tali caſu approbatus.

738. Certius conſtat, quod Regularis approbatus poſſit ſuum Socium Regularem ejuſdem Ordinis abſolvere, in quacunque Diœceſi exiſtat cum illo, quia Decreta Pontificum & *Trid.* tantum loquuntur de Confeſſionibus Sæcularium & Religioſorum alterius Ordinis. *La Croix* L. 6. p. 2. n. 1515.

739. De Miſſionariis Caſtrenſibus docet *Idem* l. c. n. 1518. cum *Laym.* L. 5. t. 6. C. 10 eos, qui præficiuntur ab Epiſcopo alicui legioni pro adminiſtrandis Sacramentis, eſſe talis legionis Parochos, ubicunque terrarum illa fuerit, etiamſi alii milites in demortuorum locum ſubrogentur; cum enim talis legio ſit ipſius Parochia, ipſe ſemper eſt in ſua Parochia, ubicunque ſit illa Legio.

740. Q. III. Quid faciendum, ſi Monialis extra Monaſterium degens cum licentia Superiorum velit confiteri Sacerdoti non ſpecialiter approbato pro excipiendis confeſſionibus Monalium? Reſpondet *La Croix* l. c. n. 1526. interrogandum eſſe, an habeat facultatem cuicunque alias approbato confitendi, & ſi affirmet, credi poſſe: Præſertim, quia *Greg. XV.* in Conſtit. *Inſcrutabili* nonniſi videtur de iis loqui, qui vel ordinarii ſunt Confeſſarii Monialium intra clauſuram manentium, vel qui extraordinarie ad illas audiendas deputantur. Maxime vero hæc reſolutio de iis probabilior eſt, quæ diutius ex gravi cauſa & licentia Superiorum a Monaſteriis ſuis abſunt, moranturque ibi, ubi nullus eſt pro ipſis approbatus confeſſarius, tunc enim incredibile eſt, Papam velle eas tamdiu carere Sacramento Pœnitentiæ. Secus eſt de iis, qui unica die abſunt a monaſterio. De deſignatione Confeſſariorum extraordinariorum pro Monialibus vide Conſtitutionem Ss. D. N. *Benedicti* XIV. *Paſtoralis curæ:* quæ eſt quinquageſimaſexta in Tom. 2. Ejuſdem Bullarii.

741. *Q. IV.* An qui beneficium curatum habent, poſſint ſibi eligere in Confeſſarium, ſimplicem Sacerdotem, non approbatum ab Ordinario? ℟. *Negative:* Affirmativa enim eſt damnata ab *Alex. VII.* in ordine 16. Rationem vide ſupra ex *Trid.* n. 689.

742. *Q. V.* Quamdiu duret approbatio? ℟. Ea, quæ datur titulo Parochiæ, durat, quamdiu quis gaudet illo beneficio curato. Si alio titulo, & ſine reſtrictione ad certum tempus ſit conceſſa, durat, donec revocetur ex juſta cauſa. Si ad certum tempus conceſſa ſit, durat uſque ad terminum præfixum. Ita *Comm.*

Casus II.

Nicolaus valde dubitat de ſua jurisdictione, nihilominus intrepide excipit confeſſiones. Interim certam obtinet jurisdictionem, moxque in loco vicino, alterius tamen diœceſeos, invitatus ad feſtum ſolemne, etiam ibi audit confitentes.

743. *Q. I.* An liceat cum dubia jurisdictione, aut tenuiter probabili abſolvere? ℟. Non licet extra caſum neceſſitatis abſolvere cum jurisdictione *negative* dubia, aut tenuiter probabili. *Ratio* eſt, quia ſtante

dubio

Digitized by Google

dubio negativo, aut opinione tantum tenuiter probabili, nullum aut non ſufficiens habetur fundamentum prudenter judicandi, quod quis reipſa habeat jurisdictionem; ergo ſic abſolvens exponit Sacramentum periculo nullitatis. Neque in tali caſu Eccleſia ſupplet jurisdictionem, ſi reipſa deſit. *Dixi: extra caſum neceſſitatis*, dum non adeſt Sacerdos habens jurisdictionem certam aut vere probabilem; tunc enim neceſſitas facit, ut Sacramentum non temere tractetur, & conditio adjecta (ſub hac enim abſolutio in tali caſu conferenda eſſet) excludit irreverentiam Sacramenti, ſi forte confeſſarius reipſa non habeat jurisdictionem. Porro talis neceſſitas tunc adeſſe cenſetur, juxta *Babenſt.* l. c. a. 3. n. 9. Si abſente Confeſſario certe legitimo, alioquin pœnitens celebrare aut communicare deberet ſine confeſſione: vel ſi urgeat præceptum annuæ confeſſionis, vel confeſſio cum nota infamiæ, diu differenda eſſet. Ibid. addit, quod talis pœnitens ſub conditione abſolutus monendus ſit, ut peccata illa rurſus confiteatur Sacerdoti certam juriſdictionem habenti.

744. *Q. II.* Quando in errore communi cenſeatur Eccleſia ſupplere defectum juriſdictionis?

Ante ℞. obſerva: Error communis hic dicitur, quando is, qui actum juriſdictionis exercet in aliquo loco, ab omnibus, vel ſaltem pleriſque ibi exiſtentibus exiſtimatur habere juriſdictionem, cum tamen non habeat propter aliquod occultum impedimentum. Unde ℞. 1. Si error communis conjunctus ſit cum titulo colorato ſive putatitie collato a legitimo Superiore, Eccleſia ſupplet ſeu confert juriſdictionem, tam pro foro externo, quam interno. Talis titulus eſt collatio beneficii habentis annexam curam, apparenter quidem legitima, cum tamen reipſa ob occultum aliquem defectum, v. g. ob occultam Simoniam, aut excommunicationem ſit invalida & nulla: item delegatio Juriſdictionis apparenter tamen legitima, in tali, inquam, errore communi cum titulo colorato Sacerdos exiſtimatus habere juriſdictionem valide abſolvit: Quia in tali caſu Eccleſia uti poteſt ſupplere, ita etiam, exigente communi bono animarum, reipſa cenſetur ſupplere defectum, & dare juriſdictionem non quidem ſtabiliter, ſed pro ſingulis tantum actibus: *Confirm.* In tali errore cum titulo colorato Eccleſia certo ſup-

Digitized by Google

plet juriſdictionem pro foro externo propter graviſſima incommoda, quæ alioquin ſequerentur: ergo propter urgentem eandem rationem Eccleſia pariter pro foro interno cenſetur certo ſupplere defectum in gratiam pœnitentium, ne aliena malitia, vel ignorantia ipſis noceat ad interitum animarum; item ne debeant repeti plurimæ confeſſiones, diſpenſationes iterato flagitari &c. *Cardenas* Diſſert. 2. in primam propoſ. ab *Innoc. XI.* damn. C. 6. a. 5. n. 149. *Babenſt.* l. c. n. 11. hanc ſententiam vocat moraliter certam, & fere omnium.

745. Dixi, *valide abſolvit:* Confeſſarius enim conſcius ſui defectus, ſi tamen abſolvat, peccat mortaliter; Eccleſia enim non in ipſius, ſed pœnitentium communi errore laborantium gratiam ſupplet juriſdictionem. *Suar.* de Cenſur. D. 11. Sect. 3. n. 13.

746. Econtra non peccat Sacerdos, ſed valide & licite abſolvit, qui habet opinionem vere probabilem circa juriſdictionem, unaque titulum coloratum a legitimo Superiore collatum. *Ratio* eſt, quia, ſi illa opinio vere probabilis a parte rei ſit vera, tunc vere habet poteſtatem abſolvendi: Si falſa: tunc eſt error communis tam doctis, qui illam communiter ſupponuntur admittere ut probabilem, quam indoctis, qui, quod docti affirmant, credunt: atqui in errore communi, qui conjunctus eſt cum titulo colorato, certiſſime ſupplet Eccleſia juriſdictionem: ergo tunc certo Sacerdos habet juriſdictionem: adeoque valide & licite abſolvit. *Cardenas* l. c. n. 155. *Babenſt.* cum *Reding.* ibid. reſolvit, licitum eſſe pœnitenti, petere & accipere abſolutionem a Sacerdote habente rationem vere probabilem de ſua juriſdictione, & titulum coloratum.

747. ℟. 2. In errore communi, ubi deficit titulus coloratus a legitimo Superiore, non æque conſtat, Eccleſiam ſupplere juriſdictionem. Affirmativam ut probabilem defundunt graves AA. apud *Cardenas* l. c. n. 151. Negativam vero probabiliorem dicit *Babenſt.* l. c. n. 15. hæc cum certo tutior ſit, videtur præeligenda, præſertim cum vix unquam aut rariſſime poſſit eſſe ejuſmodi error communis, cui non ſit conjunctus titulus coloratus vel ex officio, & beneficio, aut ex delegata juriſdictione, aut ex privilegio.

748. *Q. III.* An ad valide abſolvendum ſufficiat juriſdi-

riſdictio præſumpta aut ratihabitio de futuro? ℟. ad 1. Præſumpta non ſufficit: quia hæc non eſt actualis conceſſio poteſtatis abſolvendi, qualis requiritur ad abſolvendum, ſed eſſet conceſſio, ſive voluntas Superioris conceſſuri juriſdictionem, ſi ea peteretur in his circumſtantiis; adeoque ex præſumptione abſolvens non abſolvit ut habens juriſdictionem, ſed ut habiturus, ſi &c. Eodem modo ℟. ad 2. multo minus ſufficit ratihabitio de futuro, h. e. non ſufficit, quod Sacerdos ſibi formet hoc dictamen: Superior, ſi reſciverit, a me nunc datam eſſe abſolutionem, non erit diſſentiens, ſed ratam habebit; quia Sacramentum non poteſt eſſe dependens a nutu & voluntate futura Superioris. *Babenſt.* l. c. n. 5. cum *Lugone* & *Salmant.*

749. *Q. IV.* An Nicolaus valide & licite abſolverit in conterminis locis ſuæ diœceſeos? ℟. Si ei conſtiterit de aliquo erecto receſſu vel conventione inter confines diœceſes, vel legitima conſuetudine, valide & licite abſolvit. Per receſſum quidem, ubi is erectus eſt inter confines diœceſes, expreſſa conceditur juriſdictio; per conſuetudinem autem legitimam, & tacitum conſenſum Ordinariorum veram obtineri approbationem, oſtendit *P. Elbel*, P. 2. n. 299. cum *Sporer*, *Gobat* & *Illſung*. ex praxi ſatis recepta in variis Germaniæ locis, vi cujus vicini diverſarum diœceſium Parochi invicem confitentur, & in feſtis ſolemnioribus in excipiendis confeſſionibus concurrentium fidelium ſe mutuo ſolent juvare. Dixi: *Si ei conſtiterit &c.* ubi enim nec conſtat de conventione, nec de legitima conſuetudine, ſine expreſſa juriſdictione in confinibus diœceſibus nec licite, nec valide quis poteſt abſolvere: Quia ex Regula communi ab Epiſcopo loci, in quo quis audit Confeſſiones, petenda eſt juriſdictio, ut ſatis patet ex laudata Bulla *Clem. XI.*

Casus III.

Nicomedes per recommendationem obtinet approbationem & juriſdictionem pro excipiendis confeſſionibus; Is, quamvis Theologiam moralem valde neglexerit, intrepide tamen accedit ad ſacrum tribunal. Cum vero brevi adverteret, a ſe committi plures errores in adminiſtratione Sacramenti pœnitentiæ, hinc moraliſtas celebriores dili-

Digitized by Google

diligenter legit, & viros doctos de modo fructuoſe audiendi confeſſiones frequenter conſulit.

750. *Q. I.* An peccet Sacerdos, qui ſine debita ſcientia ſuſcipit munus audiendi confeſſiones? ℟. Peccat graviter: tum quia quilibet tenetur habere ſcientiam officii, quod ſuſcipit a ſe exercendum, præſertim erga alios; tum quia ſine debita ſcientia talis ſe exponit manifeſto periculo, male fungendi hoc grandi munere cum injuria Sacramenti & detrimento animarum, imo & frequenter cum damno tertii. *Væ vobis duces cæci?* Matth. 23. *Suar.* hic D. 28. Sect. 2. n. 6.

751. *Q. II.* Quænam ſcientia requiratur in Confeſſario. ℟. Juxta *Rit. Rom. Imprimis meminerit Confeſſarius, ſe judicis pariter & Medici perſonam ſuſtinere, ac divinæ juſtitiæ ſimul & miſericordiæ miniſtrum a Deo conſtitutum eſſe, ut tanquam arbiter inter Deum & homines honori divino, & animarum ſaluti conſulat.* De ſcientia ſpiritualis judicis vide Decret. P. 2. Cauſ. 33. q. 6. c. 1. Ad validam abſolutionem, teſte *Antoine* de Pœnit. C. 3. A. 3. q. 1. juxta omnes requiritur, ut ſciat proferre abſolutionem, & cognoſcere regulariter moralem actum, ſaltem ſub communi ratione peccati; alias etiam abſolvet illum, qui nullum peccatum, ſed ſola opera bona confitetur.

752. *Q. III.* Quæ ſpecialis ſcientia requiratur in Confeſſario, ut rite triplici officio, Doctoris, Judicis & Medici fungatur? ℟. 1. Qua *Doctor* ſcire debet. 1. Neceſſaria neceſſitate medii & præcepti. 2. Motiva Fidei, Spei, Charitatis, Attritionis & Contritionis. 3. Obligationes variorum ſtatuum pœnitentium. Huc pertinet cognitio propoſitionum damnatarum. Vide *P. Gerard. Zetl.* P. II. ubi C. 1. agit fuſe de triplici obligatione Confeſſarii qua Doctoris, ſcil. pœnitentis admonendi, inſtruendi in actibus neceſſariis, & dirigendi eorum conſcientias in actibus moralibus.

753. ℟. 2. Qua *Judex*, ut ait *Suar.* hic D. 28. Sect. 2. n. 2. ſciat 1. diſcernere peccatum, & an veniale ſit, an mortale, quænam peccata ſpecie differant, non quidem ſecundum exactam ſpeculationem, ſed ut communi & ordinario modo de his valeat ferre judicium; hinc neceſſe eſt, ut ſciat præcepta Dei & Eccleſiæ, & quænam contra illa regulariter ſint peccata gravia aut levia. 2. Sciat, quid neceſſarium ſit, ut pœni-

pœnitens ſit ſufficienter diſpoſitus ad abſolutionem, adeoque noſſe debet partes & requiſita pœnitentiæ, ut non tantum cognoſcat, quæ ſint de ſubſtantia pœnitentiæ, ſed etiam an pœnitens ſit dignus abſolutione, quia non ſolum debet Sacramentum facere validum, ſed etiam non dare ſanctum canibus: huc pertinet notitia de conſuetudinariis, conſtitutis in occaſione proxima &c. 3. Conſequenter etiam eum noſſe oportet, quando ex peccato oriatur obligatio reſtitutionis, quænam conditiones contractuum, impedimenta matrimonii &c. ut ſatisfactionem, vel ejus ſaltem propoſitum ſerium a pœnitente requirat &c. 4. Scire debet caſus reſervatos, ut ſciat, quos pœnitentes poſſit, & quos non poſſit abſolvere. 5. Scire oportet excommunicationes, quæ ipſo facto incurruntur; quia prius ab his debet abſolvere, quam a peccatis. *Ibid.* n. 4. addit *Suar.* cum *Cajet.* & aliis, *non ſemper oportere, ut confeſſor per ſe ipſum poſſit hæc omnia* ſcil. ſingula in ſingulis caſibus ex tempore, ut ajunt, *diſcernere, ſed ſatis eſſe, ut intelligat ea, quæ frequentius accidunt, & de aliis dubitare ſciat . . . Nam ſi dubitat, poteſt legendo vel alios conſulendo ſemper in particulari ſcire, quod oportuerit, nec poſſumus majorem obligationem imponere; alias vix aliquis erit, qui poſſit confeſſiones audire.* De poteſtate, bonitate & ſcientia Confeſſarii qua judicis prolixe agit laudatus P. *Gerard. Zetl.* P. I. Confeſſarii tam Sæcul. quam Regularis. C. 1. 2. & 3. ibid. C. 4. de obligationibus ejuſdem Judicis, ſcil. 1. de obligatione audiendi confeſſiones.: 2. examinandi & interrogandi pœnitentes: 3. audita judicandi: 4. imponendi pœnitentiam: 5. declarandi & injungendi ea, ad quæ pœnitens in conſcientia tenetur: 6. abſolvendi: 7. ſtricte ſervandi ſigillum Confeſſionis &c.

754. ℣. 3. Qua *Medicus* noſſe debet morbos animæ, peccatorum cauſas, pericula & medicinas: quales pro his vel illis peccatis injungendæ ſint pœnitentiæ: qua ratione dirigendus ſit pœnitens: quomodo confirmandus in bono &c.

755. Præter ſcientiam opus eſt Confeſſario inſigni prudentia, vi cujus congrua media applicet ad finem ſui officii conſequendum, qui eſt, peccatoris vitia curare, & a committendis eum præſervare. *Dux indigens prudentia multos opprimet. Prov.* 28. 16. Abſque prudentia zelus erit minus efficax, minus utilis, &

valde periculoſus, ut ait *S. Bern.* ſerm. 49. in Cant. Ad opportunam directionem Confeſſarii brevia hic lubet proponere monita, e quibus Neo-Sacerdos facilem methodum fructuoſe excipiendi confeſſiones, ſibi comparabit.

Obſervanda ante adminiſtrationem Sacram. Pœnitentiæ.

756. I. Ne Confeſſarius tædium officii ſui valde laborioſi concipiat, foveat in animo magnam ejus æſtimationem: 1. Recogitet, quanta ſit *dignitas* hujus judicii in tali cauſa, quæ ad forum Dei pertinet: cui Angelorum unquam dictum eſt: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis?* 1. Perpendat, quanti ſit meriti labor & munus Confeſſarii: Exercentur hic opera miſericordiæ: docet enim Confeſſor ignorantes, dubitantibus bene conſulit &c. imo & mortuos ſpiritualiter ad vitam revocat: Accedit meritum inſignis patientiæ, manſuetudinis & charitatis; quo denique graviores ſunt moleſtiæ, quas cauſant pœnitentes rudes, indurati, refractarii &c. eo plus meriti exinde ſibi comparabit Sacerdos, ſi ex ſincero zelo divinæ gloriæ, & ſalutis animarum munus ſuum obeat.

757. II. Ingreſſurus confeſſionale præmittat actus variarum virtutum fidei, ſpei, charitatis tum Dei tum proximi, contritionis, bonæ intentionis hoc vel ſimili modo: *Omnipotens Sempiterne Deus, Ego indignus ſervus & Miniſter tuus volo nunc adminiſtrare Sacramentum Pœnitentiæ, ſicut Chriſtus Dominus ac Salvator noſter inſtituit, & juxta ritum Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ, idque ad majorem honorem & gloriam tuam, ex amore tui, o Summum Bonum, & charitate proximi: Peto ad hoc tuam gratiam, ut digne fungar hoc officio, ut iniquos doceam vias tuas, & errantes in via iniquitatis reducam ad ſemitas juſtitiæ tuæ: cor mundum crea in me Deus, ne, cum alios mundavero, ipſe ſordeſcam, & reprobus efficiar.* Intentionem prolixiorem vide apud *P. Herzig* in Manuali Confeſſ. P. 2. C. 1.

Obſervanda ſub ipſa adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ.

758. I. Confeſſarius 1. ſit manſuetus, ne deterreat pœnitentem; ſi tamen hic videatur duræ cervicis eſſe, incre-

increpet opportune, importune in omni tamen patientia. 2. Sit prudens in interrogando, adhortando, & præſcribendo remedia: præſertim in materia contra ſextum ſolite caveat, ne indiſcretis interrogationibus pœnitentem præſertim alterius ſexus, & ſe ipſum ſcandalizet: præſtat in ejuſmodi examine (ſi videatur neceſſarium) a levioribus progredi ad graviora, v. g. a peccatis mentis ad peccata oris, cum maxima cautela, ne pœnitens mala, quæ ignorat, doceatur cum periculo ea deinde perpetrandi.

759. II. Confeſſarius pœnitentem ordinarie non objurget niſi finita confeſſione, neque interrumpat confeſſionem, niſi ea longior ſit, aut neceſſitas poſtulet ad aliquid rite intelligendum. Hinc Rituale Rom. tradit ſequentem regulam: *Audita confeſſione Confeſſarius perpendens peccatorum magni, & multitudinem pro eorum gravitate ac pœnitentis conditione opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus eſſe viderit, adhibebit: & ad dolorem ac contritionem efficacibus verbis adducere conabitur &c.* Si tamen pœnitens incipiat aliorum peccata detegere, mox moneatur, ut ſua confiteatur, & de alienis ſileat, ne detrahendo novum committat peccatum. Item ſi impertinentia immiſceat, & velut hiſtoriam contexat, abrumpatur filum garrulitatis, monendo, ſatis eſſe, ſi ſua peccata quoad numerum & ſpeciem confiteatur.

760. III. De adultis quidem, quos Confeſſarius cæteroquin bene inſtructos eſſe advertit, ordinarie præſumi prudenter poteſt, quod ſint bene diſpoſiti, & quod ſeria confeſſio ſit ſufficiens doloris ſignum; expedit tamen, eos excitare, ut dolorem renovent; pueros autem & rudiores ſemper præſtat interrogare, an & cur doleant de peccatis? Habet Confeſſarius in promptu motiva doloris ſupernaturalis. Quos judicat magis proclives ad bonum, vel timidiores, primo excitet ad dolorem per conſiderationem beneficiorum a Deo acceptorum, duriores vero per conſiderationem pœnarum.

761. IV. Juxta *P. Antoine* de Pœnit. C. 3. A. 3. q. 3. Confeſſarius tenetur admonere pœnitentem de ejus erroribus I. ſi error ſeu ignorantia ſit *culpabilis;* quia quamdiu talis ignorantia perſeverat, pœnitens eſt indiſpoſitus, eo quod ipſa ſit peccatum. Item tenetur corrigere errorem, ſi pœnitens putet, hoc vel illud

ſibi eſſe illicitum, quod ei re ipſa eſt licitum, quia hic error eſt pœnitenti pernicioſus, & cauſa peccati. II. Si vero error aut ignorantia ſit inculpabilis, tunc docendus eſt pœnitens 1. ſi exinde ſequatur grave malum, vel ſcandalum publicum. 2. Si error vergat in damnum injuſtum proximi. 3. Si ex errore ſequatur malum occultum inculpabiliter ignotum, v. g. ſi matrimonium ſuum putet eſſe validum, & tale publice habeatur, quod tamen Confeſſarius ob impedimentum occultum cognoſcit eſſe invalidum, tunc debet monere, quando monitio videtur profutura, nec ex ea ſcandalum publicum ſequitur. Secus, ſi probabile periculum ſit, ne ex admonitione ſequatur peccatum formale pœnitentis, vel grave ſcandalum & damnum innocentibus, v. g. filiis, tunc enim differenda eſt monitio, donec periculum ceſſet, & petatur interim diſpenſatio. Vide c. 6. de conſang. & affinit. ubi *Innocent. III.* ſimiliter reſpondet. Vide p. I. n. 21.

762. *V.* Juxta P. *Polancum* in Directorio C. 1. Confeſſarius ita ſit compoſitus exterius & interius, ut nihil videatur in vultu, & geſtibus vel moribus, vel etiam in veſtitu, nec in voce audiatur, quod non deceat virum maturum, & qui meminit, ſe locum Dei tenere. Caveat, ne, dum pœnitens enorme peccatum confitetur, ipſe det ſignum indignationis, quia ex eo ſæpe deterrentur pœnitentes ab exponendis aliis forte adhuc gravioribus.

763. *VI.* Confeſſarius tunc tenetur examinare pœnitentem, ſi prudenter judicet, vel dubitet, non ſufficienter declarari peccata circa ſpeciem, ac numerum. *Ratio eſt,* Quia integritas confeſſionis eſt neceſſaria ad hoc, ut capax ſit homo abſolutionis: ergo, priuſquam Sacerdos abſolvat, tenebitur probabiliter judicare, pœnitentem integre eſſe confeſſum; ergo, ſi hoc non judicet abſque ſua interrogatione, tenetur interrogare. *Suar.* De Pœnit. D. 32. Sect. 3. n. 3. ibid. n. 7. reſolvit, confeſſarium, ſi ei conſtet aliunde, quod pœnitens aliquod peccatum omittat, teneri per ſe loquendo interrogare, eo quod teneatur curare, ut judicium hoc integre fiat. Cæteroquin obſervanda eſt communis regula, in hoc foro credendum eſſe pœnitenti, tam pro ſe, quam contra ſe loquenti.

764. *VII.* Si dubia graviora circa valorem contractuum, votorum, aut matrimonii occurrant, non erubeſcat

Digitized by Google

beſcat confeſſarius, differre reſolutionem uſque ad proximam confeſſionem, ne & ſeipſum, & confitentem exponat graviſſimi erroris periculo.

765. *VIII.* Confeſſarius puerorum & puellarum tenerioris ætatis 1. advertat, an ſufficienti uſu rationis ſint præditi, & abſolutionis capaces: hoc colligendum eſt non ex ſola ætate, ſed multo magis ex ingenii, & educationis qualitate (poſt ſeptennium regulariter eſſe ſolet præſumptio de uſu rationis, non tamen ſine frequenti exceptione) ſigna rationis ſufficientis ſunt juxta *Leſſium*, & *Gobat*, ſi ſciant, quid eventurum ſit male agentibus, quid bene agentibus, ſi diſcernant bonum & malum: ſi erubeſcant mentiendo, vel impudica loquendo vel audiendo: ſi laudent obedientiam, & pietatem: ſi peccata ſua diſtincte explicent, bene percipiant propoſitas a Confeſſario quæſtiones, & ad illas apte reſpondeant &c.

Econtra ſigna defectus rationis ſunt: Si ingreſſi confeſſionale ſileant, vel pueriliter tantum formulas quaſdam ipſis inculcatas recitent: Si ad omnes quæſtiones affirmative reſpondeant, quamvis ſint oppoſitæ præcedentibus quæſtionibus: ſi continuo reſpiciant ad ea, quæ extra confeſſionale aguntur: ſi roſario vel pileo geſticulentur: ſi digitis fricent crates interjectas: 2. Advertat, an credant neceſſaria neceſſitate medii. 3. An habeant verum dolorem & propoſitum. 4. Si confeſſarius advertat non adeſſe ſufficientem uſum rationis, dimittendi ſunt ſine abſolutione, impertita ſola benedictione, & injuncta aliqua pœnitentia v. g. ut recitent ſemel iterumque orationem dominicam cum ſalutatione Angelica: præſtat etiam ſemper elicere cum parvulis breviter actus fidei, ſpei & charitatis, ne ſine fructu dimittantur. Si peccatum certum confiteantur, & ſufficientia adſint ſigna rationis & doloris ac propoſiti, abſolvendi ſunt: ſi maneat dubium de ſufficienti rationis uſu, nec habeant certum peccatum, pariter ſine abſolutione dimittenda ſunt: ſi vero certum peccatum confiteantur, & dubium ſit, an ſufficienter agnoverint malitiam peccati, præmiſſo dolore & propoſito, ſub conditione poterunt abſolvi, ne diutius gratia ſacramentali carentes, gravius labantur. Denique ſi defectus ſit ex parte examinis, Confeſſarius caute examen de levioribus inſtituat v. g. an mentitus ſit parvulus, an parentibus obedierit, an verbis iracun-

iracundis, & irreverentibus eos allocutus fuerit: an ſoleat iraſci parentibus, ſororibus, &c. an in templo garrulus, irreverens fuerit? cum quibus ſoleat converſari, domi, & in plateis, ex hac quæſtione ſæpe produntur graviora peccata &c. &c.

766. *IX.* Confeſſarius adoleſcentum & juvenum ſi obſervet defectum ex parte examinis, caute interroget præcipue in materia caſtitatis: incipiat autem a magis ordinariis huic ætati peccatis v. g. an parentibus obedierint? an ſub ſacro garriverint, vel petulantias in templo exercuerint, oculis circumvagati ſint, an mendacia dixerint, an cum malis ſociis converſati ſint, turpia cum iis locuti ſint, vel audierint: an pravis cogitationibus locum dederint: pecuniam parentum dilapidaverint, aut iis quid ſubtraxerint &c. &c. exprimatur quoque numerus. Denique an otio ſint dediti? negligant catecheſes? &c.

2. His commendandæ ſunt potiſſimum quotidianæ preces matutinæ & veſpertinæ, frequens exercitium fidei, ſpei, & Charitatis, & propoſiti nunquam Deum offendendi, idque ex timore & amore Dei: Confeſſio, & Communio ſaltem menſtrua: fuga pravi conſortii: obedientia & reverentia erga parentes & Superiores: conſtans devotio erga B. Virginem, & S. Angelum cuſtodem &c.

3. Bene attendat confeſſarius, an dolorem eliciant ex motivo ſupernaturali, & non tantum verbotenus, id quod facile cognoſcere licebit ex iis, qui citiſſime & peccata deblaterant, & obiter tantum dicunt, quod doleant. 4. Adoleſcentibus tales pœnitentiæ ſunt injungendæ, quæ ſunt aptæ vel ad bonam conſuetudinem inſerendam, vel ad malam extirpandam: v. g. examen veſpertinum per octiduum: ſacro per aliquot dies devote interſint, illudque offerant ad certam gratiam v. g. caſtitatis impetrandam: vel ad hoc illudve vitium extirpandum. Si luſui ſint dediti, abſtineant per plures determinatos dies: ſi parentes offenderint, ut petant veniam, vel compenſent ſingulari reverentia &c. 5. ſolicitos de electione ſtatus juvet Confeſſarius monendo, ut quotidie petant illuſtrationem Spiritus Sancti tum in precibus matutinis, tum in frequentibus ſacris Communionibus, idque per interceſſionem Matris boni conſilii B. Virginis Mariæ, per S. cuſtodem, & ſpecialiter eligant in Patronum deliberan-

liberantium Sanctum Aloyſium: Præterea moneat, ſi advertat aliquem impulſum ad certum ſtatum, ut examinet vires tum corporis tum animi, an videantur ſufficientes huic ſtatui: explicet difficultates huic ſtatui proprias, & commoda, ea inter ſe conferat, & videat quid conſideratis omnibus magis conducat ad ſuam ſalutem, & ad gloriam Dei: Nec abs re erit, ſi ipſe Confeſſarius ſæpius in ſacrificiis miſſæ memor ſit clientis de eligendo vitæ ſtatu deliberantis.

767. X. Confeſſarius plebejorum & rudium circa accuſationem peccatorum gravium præcipue ſit ſolicitus, ut exprimatur numerus, quem plerumque illi negligunt: ſi hæreant in enarratione peccatorum, juvet eos a peccatis internis ad peccata cordis, & operis inſtituendo examen v. g. an dederint locum cogitationibus iracundis contra proximum, turpibus &c. An blaſphemaverint, Ss. Sacramenta irreverenter pronunciando, detraxerint, rixati ſint; An falſo juraverint: an mala hominibus vel pecoribus imprecati ſint, an inimicitias, odia foverint &c. an nulli damnum intulerint in agris, hortis, ſylvis &c. An & quomodo diebus feſtis ſacro interfuerint? an cum altero ſexu turpia conventicula, colloquia &c. habuerint? &c. 2. Attendat, an verum ſciant elicere dolorem? parati ſint ad reſtitutionem, ſi neceſſaria fuerit: an odia, conſuetudinem maledicendi, imprecandi deponere efficaciter velint. Cum iis rudibus, qui nullum omnino peccatum confitentur, ſæpe difficultas maxima occurrit: quia plerumque eſt prudens ſuſpicio craſſæ ignorantiæ, ideoque operæ pretium erit, ſi confeſſarius examinet rudem de ſcitu neceſſariis, & ordinarie inveniet defectum doctrinæ chriſtianæ. Hinc vel prius inſtruendus eſt, vel ſine abſolutione dimittendus, donec addiſcat neceſſaria: ſi advertat ſtupiditatem quandam, ſaltem eliciat cum eo actum fidei, ſpei, Charitatis, doloris, & propoſiti &c. Videantur dicta in P. I. n. 355. & ſeq. Præſertim conetur Confeſſarius intelligere, an hebetudo vel ſtupiditas oriatur ex peccatis quibuſdam, quæ mentem obcæcant, ut ſunt luxuria, ebrietas &c. Quo caſu diſcrete erit examinandus de hiſce vitiis; ſic regulariter differatur abſolutio, & prius abducatur a vitiis: ſecus, ſi hebetudo oriatur ex complexione naturali: cujus ſignum eſt, ſi talis ad temporalia quoque hebes ſit; ſi ad quævis interrogata

inepte

inepte reſpondeat, ſi cæteroquin bonæ voluntatis ſit, nec male vivat; ſi autem in negotiis temporalibus ſolers, induſtrius, & ſatis dexter ſit, ſuſpicio eſt, quod hebetudo oriatur ex peccatis. Si quis ita ſtupidus eſſet, ut ad omnem inſtructionem ignorans perſiſteret, nec quicquam poſſit capere de fidei myſteriis, fatuo vel infanti comparandus eſſet. Denique ſi hebetudo oriretur ex ſenectute, ſenexque antea ſciverit neceſſario credenda expoſitis cognitis peccatis, & præmiſſo dolore ac propoſito abſolvi, & S. communione refici poterit, etſi dubium ſit, an in moderno ſtatu ſufficienter penetret motiva fidei, & doloris: ſi vero nunquam didicerit, laborandum, ut adhuc addiſcat, quantum fieri poteſt, priusquam creſcente ſenectute plane reddatur incapax.

768. XI. Plene fatuus non eſt capax abſolutionis; quia non eſt capax actuum ſupernaturalium. Semifatuus ſaltem tunc poteſt abſolvi, quando judicatur habere actus ad pœnitentiam neceſſarios; talis enim eſt capax peccati, & actuum ſupernaturalium. Signa, quod aliquis non ſit plene fatuus, eadem præter alia eſſe poſſunt, quæ ſupra de pueris annotavimus; ſubinde etiam quidam delirant in uno, & prudentes ſunt in alio, & hi capaces ſunt abſolutionis. Si dubium ſit, quis plene vel ſemifatuus ſit, diſponendus eſt, quantum fieri poteſt, & ſaltem in articulo mortis ſub conditione abſolvi debet, imo & juxta graves AA. ſtante dubio, ſub conditione abſolvi poteſt in paſchate, ne, ſi forte eſſet in ſtatu peccati mortalis, anima periclitetur.

769. XII. Surdus tantum, & non ſimul mutus, ſi confiteatur peccata ſua, & doleat de iis, debet abſolvi, injuncta pœnitentia, oſtendendo roſarium, vel digitis determinando numerum orationum dominicarum, ita tamen, ut alii non advertant, præſertim ſi gravior pœnitentia eſſet injungenda: Quando vero ſurdus eſſet examinandus de numero, vel ſpecie peccatorum, vel de dolore, id fieri deberet in loco ſeparato, & non coram aliis. Id dicendum eſt de iis, qui gravius audiunt.

770. XIII. Similiter mutus, qui non eſt ſurdus, in loco ſeparato, juvandus eſt per interrogationes, ad quas ille per ſigna reſpondere poterit. In articulo mortis facilius præſumuntur ſigna eſſe ſufficientia v. g. gemitus,

mutus, ſi percutiat pectus &c. Extra articulum mortis is, qui mutus factus eſt, poſtquam didicit ſcitu neceſſaria, abſolvi non poteſt, niſi ſcripto vel ſigno ſe accuſet, & det ſigna doloris. Si mutus poſſit ſcribere, ei ſuadendum eſt, ut per ſcripturam confiteatur, niſi per ſigna ſufficienter poſſit exprimere peccata. Si neſciat ſcribere, poſſit autem per ſigna exprimere ſpeciem, & numerum peccatorum, ad hoc tenetur; ſi ſpeciem peccati nullo ſigno poſſit exprimere, abſolvi tamen poterit, modo in genere ſe peccatorem ſigno generali fateatur; quia impotentia talem excuſat ab ulteriori confeſſione. Denique ſi talis ſciat legere, examen in ſcripto poſſet ipſi proponi, & pœnitentia pariter præſcribi.

771. XIV. Si pœnitens ſurdus ſimul & mutus ſit, per ſigna examinandus eſt, & intellecto uno alterove peccato, cum ſigno doloris, poterit abſolvi, eique præbenda eſt Euchariſtia non tantum in articulo mortis, ſed etiam tempore paſchali, modo ſignis oſtendat, ſe hunc cibum ſpiritualem a profano diſcernere, ita *Holzmann* P. 3. n. 50. cum *Herincx*, *La Croix*, & *Gobat*. Tum quia in tali perfectior diſcretio ſperari nequit; tum quia ejuſmodi miſeri maxime indigent hac corroboratione ſpirituali. Hinc ibidem addit, quod Confeſſarius, ſi advertat, ejuſmodi hominem eſſe præditum diſcretione non qualicunque, ſed matura, poſſit eidem permittere, & ſuadere, ut ſæpius, vel ſaltem in feſtis ſolemnioribus confiteatur, & ad S. Communionem accedat.

772. XV. Regulariter ſurdus, & mutus, & ſimul cæcus a nativitate habetur inſtar perpetuo amentis, & ſolius baptiſmi eſt capax. Vide dicta a n. 364. & ſeq. Si factus ſit ſurdus, mutus, & cæcus poſt uſum rationis & inſtructionem, aut poſt frequentes confeſſiones, & communiones, ſi det ſigna doloris, ſaltem in articulo mortis debet abſolvi, imo & juxta *La Croix* L. 6. p. 2. n. 663. S. Communione pro viatico refici poſſet. Signa, per quæ talis ſufficienter prodit dolorem, ſunt gemitus, percuſſio pectoris, vel ſi confeſſarius prehenſa ægroti manu percutiat ipſius pectus, & ipſe ægrotus poſtea ultro percutiat pectus &c. Juxta *Lohner* tali non Euchariſtia, ſed ſola extrema unctio dari poſſet. Juxta alios, ſi talis certa alia doloris ſigna dare nequeat, adhuc poſſet abſolvi ſub conditione, ſi chriſtiane vixerit.

773. XVI.

Digitized by Google

773. XVI. Confeſſarius obligati ad reſtitutionem obſervet ſequentia: 1. bene intelligat radices reſtitutionis, ut ſecure poſſit diſcernere, an adſit obligatio reſtituendi. De duplici radice egimus in P. I. a n. 772. uſque ad n. 874. ex quibus breviter præ oculis habeat menſuram obligationis reſtituendi ortæ *ex re aliena*, vel *ex injuſta acceptione*: Menſura reſtitutionis faciendæ *titulo rei acceptæ* eſt *quantitas poſſeſſionis*, h. e. tantum quis debet reſtituere, quantum poſſidet ex re aliena vel in ſe, vel in æquivalenti, ſive quantum ex illa non amplius exiſtente factus eſt ditior. Menſura autem reſtitutionis faciendæ *titulo injuſtæ acceptionis* eſt *quantitas damni illati*, ſcil. tantum debes reſtituere, quantum alter ex tua damnificatione *formaliter injuſta* læſus eſt. Diſcrimen inter utramque obligationem eſt; ille, qui tenetur ad reſtit. tantum ex re aliena *bona fide* poſſeſſa, ſi res conſumpta ſit, perierit vel caſu vel ex culpa, ita ut nec æquivalenter exiſtat, aut is exinde factus non ſit ditior, ultra ad nihil tenetur, ita ut ceſſet tota obligatio, nec teneatur ad fructus, niſi in ſe vel æquivalenter exſtantes, nec ad damnum connexum, nec ad lucrum ceſſans. Item poſſeſſor bonæ fidei non tenetur ad reſtit. facta legitima præſcriptione. Econtra qui tenetur ad reſtit. ex injuſta acceptione, tenetur tum ad rem, tum ad fructus perceptos, ad damna ſecuta, ad lucrum ceſſans, nec ceſſat obligatio, donec damnificatus reſtituatur plene in eum ſtatum, in quo fuiſſet, ſi damnum hoc ei non fuiſſet illatum.

774. 2. Obſervet Confeſſarius, quod damnificatio ſine culpa Theologica facta non trahat poſt ſe obligationem reſtitutionis ante ſententiam judicis: eo quod talis damnificatio non ſit voluntaria, ſupponitur enim facta ſine advertentia ad læſionem juris alieni; ergo nec eſt injurioſa formaliter.

775. 3. Sciat Confeſſarius ſententiam vere ac ſolide probabilem hac in materia, v. g. quod Leges noxales, ut vocant, non imponant obligationem reſtitutionis ante ſententiam judicis, uti ſi animal alicujus ſine culpa Theologica Domini intulerit damnum alteri, item quod probabiliter illam non imponant leges de contractibus. Eodem modo ſi dubia ſit obligatio, vel caſus difficilior occurrat, non erubeſcat confeſſarius dicere pœnitenti, ut poſt breve tempus redeat, donec rem penitius exa-

mina-

minaverit; vel ut ipſe pœnitens alium Virum doctum adeat. Interim ſi pœnitens ſe oſtendat paratum ad ſatisfaciendum ſuæ obligationi, abſolvi poteſt.

4. Si certa ſit obligatio reſtituendi, & potens reſtituere difficilem ſe oſtendat, doceri debet, non dimitti peccatum, niſi reſtituatur ablatum: nec abſolvendus eſt, donec plene velit reſtituere. Si opponat pœnitens, quod ſine jactura famæ non poſſit reſtituere, oſtendat modum, quo famæ conſulatur.

5. Qui in prioribus confeſſionibus monitus non reſtituit, ordinarie non eſt abſolvendus, donec reſtituat: Nec facile credat Confeſſarius pœnitenti dicenti, quod non poſſit reſtituere, donec impotentiam efficaciter probet.

6. Sciat Confeſſarius cauſas excuſantes a reſtitutione, de quibus in P. I. n. 782. & 785. egimus: Eadem obſervet Confeſſarius circa pœnitentem obligatum ad reſtitutionem famæ. Ubi vero pœnitens oſtenderit impotentiam reſtituendi, nihilominus exquirat confeſſarius, an promptam habeat voluntatem reſtituendi, ſi poſſet; hac enim voluntate deficiente, deficit neceſſarium propoſitum.

776. XVII. Confeſſarius circa pœnitentes variis tentationibus vexatos conetur agnoſcere, unde oriantur tentationes, an a corrupta pœnitentis natura, an a dæmone, an a vitiis aſſuetis, & continuo erigat animos tentatos, docendo, quod Deus permittat tentationes in bonum noſtrum, ſcil. ad majus virtutum incrementum, ad augenda merita, veram animi pacem conſequendam, quam parit frequens victoria; & quæ nos dæmoni terribiles facit, & Deo fortius conjungit. Præter media, quæ ſuggeſſimus in P. I. ubi egimus de peccatis capitalibus, ſuadeat Confeſſarius 1. ut orta tentatione pœnitens ſtatim animo ad Deum confugiat, ejuſque miſericordiam imploret; Oratio enim tanquam certum remedium a Chriſto proponitur: *Et ne nos inducas in tentationem.* Item *Orate, ut non intretis in tentationem.* Hinc orta tentatione tentatus ſe quaſi vocari a Deo exiſtimet, ad probandam fidem, ac fortitudinem: *Reſiſtite fortes in fide:* Deum non tantum ſpectatorem, ſed etiam adjutorem experietur. 2. opus eſt magna in Deum fiducia: *Omnia enim poſſum in eo, qui me confortat:* Deus omnipotens *faciet potentiam in brachio ſuo:* Si dæmon puſillanimem ad-

vertat, magis inſultat: Econtra ſi advertat, ſe ſuaſque ſuggeſtiones negligi ac contemni, ſpiritus ſuperbus fugiet; ideoque fiduciæ in Deum 3. conjungatur humilitas, & certo aderit gratia vincens ſuperbum: *Humilibus enim Deus dat gratiam, ſuperbis autem reſiſtit.* 4. Ex humilitate tentatus aperiat Patri Spirituali tentationem; Satan enim nihil magis odit, quam machinationes ſuas in lucem protrahi. 5. Juvat exercere virtutem oppoſitam vitio, ad quod vult impellere tentator: Cavendum tamen, ne id perturbate, & cum nimia intenſione virium fiat, alias vel tentatio augebitur, vel caput debilitabitur. Hinc 6. ſæpius præſtat animum tantum convertere ad aliud objectum externum, vel ad honeſtam occupationem externam. Denique contemptus fortis maxime neceſſarius eſt ad ſupprimendas cogitationes blaſphemas, laſcivas, hæreticas &c. Nec facile permittendum examen, quod novas plerumque excitat tentationes. Objiciat continuo hoſti infernali tentatus: nolo offendere Deum, & hoc quidem ſine altercatione cum hoſte, ſed ut dixi, cum humilitate, & fiducia.

777. Quæ pertinent ad confeſſarium ſcrupuloſi, habes in P. I. a n. 124. & ſeq. Cum fœmineo vero ſexu caute agat Confeſſarius tum extra tum in Confeſſionali: caveat, ne ullo verbo vel ſigno prodat quicquam, quod poſſit movere ſuſpicionem conſcientiæ minus puræ. Univerſim, quoties cum altero ſexu agendum, in Confeſſario paterna quædam & ſpiritualis gravitas eluceat.

Obſervanda poſt Adminiſtrationem Sacram. Pœnitentiæ.

778. *I.* Poſt exceptas confeſſiones laborem ſuum offerat Deo hac vel ſimili oratione: *Suſcipe, o mi Deus, hunc laborem & obſequium ex amore tui & proximi ſuſceptum: Gratias ago pro tuo adjutorio: & peto humillime remiſſionem defectuum a me commiſſorum; Omnes & ſingulos, quos abſolvi, tibi enixe commendo, ut in novitate vitæ ambulent: cor mundum crea in iis, & ſpiritu principali illos confirma.*

779. *II.* Recte ſuaſit S. Xaverius, ut confeſſarius poſt exceptas confeſſiones expendat, quomodo, qua manſuetudine, qua patientia &c. munere ſuo ſit functus:

Digitized by Google

ctus: quomodo dubia graviora reſolverit: ſi dubitet de data reſolutione, conſulat libros aut alios viros doctos: ut de errore commiſſo in proxima confeſſione poſſit admonere pœnitentem, & deinceps exactius fungi officio ſuo.

780. *III.* Si erraverit Confeſſarius judicando circa peccatorum gravitatem, numerum aut ſpeciem, abſolutio propterea non eſt invalida, juxta *Comm.* quia tunc ex parte pœnitentis nullus adeſt voluntarius defectus diſpoſitionis; nec illud judicium erroneum in confeſſario tollit poteſtatem, neque voluntatem abſolvendi: ergo. Si pœnitentem male inſtruxerit, in proxima confeſſione errorem tollat. Quid cenſendum ſit, ſi confeſſarius erraverit circa obligationem reſtitutionis, dictum eſt P. I. n. 787. Si advertat, abſolutionem a ſe datam fuiſſe invalidam, per ſe loquendo, tenetur in proxima confeſſione monere pœnitentem, quod facile fiet, ſi jubeat, ut de omnibus peccatis ſe denuo accuſet, & doleat. Extra confeſſionem non moneat, niſi prius a pœnitente facultatem obtineat, loquendi de confeſſione, ſiquidem id fieri poſſit ſine gravi incommodo & ſcandalo. Si vero monere nulla ratione poſſit, confeſſarius agat pœnitentiam de ſuo peccato commiſſo ob malam adminiſtrationem Sacramenti, & pœnitentem Deo commendet, ut per contritionem vel alias confeſſiones juſtificetur. Vide P. *Suar.* de Pœnit. D. 32. Sect. 2.

Sectio III.

De Caſibus reſervatis.

Norbertus Sacerdos e diœceſi Bambergenſi, veniens Herbipolim, Nicaſio Religioſo confitetur peccatum complicis: Nicaſius ſtatim monet, hunc caſum eſſe reſervatum in Diœceſi Herbipolenſi, ſe vero non habere facultatem abſolvendi a reſervatis: reponit Norbertus, non eſſe reſervatum hoc peccatum in Diœceſi Bambergenſi: At reſervatum eſt, ſubjungit Nicaſius, ubi modo confiteris: imo a moderno ſummo Pontifice Bened. XIV. reſervatum eſſe, ſatis conſtat. Ac proinde Norbertum ſine abſolutione dimittit: altera die Norbertus ultro redit ad Nicaſium, petitque ſibi oſtendi reſervationem Pontificiam, ac de reſervatione caſuum varias Nicaſio movet quæſtiones.

781. *Q. I.* An Nicaſius recte negarit abſolutionem? ℞. Si Norbertus complex complicem abſolvit, non potuit abſolvi a Nicaſio: potuit autem, ſi complicem non abſolverit.

782. *Q. II.* Quomodo fieri poſſit reſervatio, & quotuplex illa ſit? ℞. ad 1. Reſervatio ſpectata quoad modum reſervandi alia fit *directe*, quando Superior reſervans jurisdictionem Confeſſarii, quam reſtringit, habet ſibi ſubjectam, aut ſubordinatam: ſic Epiſcopus habet ſibi ſubjectam juriſdictionem Parochorum & Curatorum ſuæ Diœceſeos. Alia *indirecte* fit, quando Superior reſervans juriſdictionem Confeſſarii non habet ſibi ſubordinatam, eoquod hic non ſit ejus ſubditus, eidem tamen ſubjicit ſubditum ſuum, quoad aliqua tantum peccata, non quoad omnia, a quibus proinde talis Confeſſarius non poteſt abſolvere, cum careat jurisdictione in pœnitentem reſpectu iſtorum peccatorum, quæ ſibi reſervavit Epiſcopus. *La Croix* L. 6. p. 2. n. 1603.

783. ℞. ad 2. Reſervatio quoad finem ſpectata alia eſt *Pœnalis*, quæ fit ex motivo vindicandi delictum: Alia *Medicinalis*, quæ fit ex motivo præſervandi a peccato. Addit *P. Holzmayn* P. 2. tom. 2. n. 686. Alia *Mixta*, quæ fit ex utroque motivo prædicto, ibidemque ait mentem, ſive motivum reſervantis colligendum eſſe ex verbis Decreti reſervationis. De facto videntur omnes reſervationes eſſe mixtæ, quia communiter fiunt ex utroque motivo.

784. ℞. 3. Reſervatio quoad cauſam efficientem iterum alia eſt *Papalis*, quæ fit a Summo Pontifice pro tota Eccleſia: alia *Epiſcopalis*, quæ fit ab Epiſcopo pro ſua Diœceſi: denique alia *Regularis*, quæ fit a Superiore Regulari pro toto Ordine vel ſuis immediate ſubditis Regularibus. Porro illi omnes & ſoli poſſunt aliqua peccata reſervare, ut ait *Babenſt*. Tr. 8. P. 6. D. 6. A. 4. n. 4. qui habent poteſtatem aliis conferendi jurisdictionem ordinariam vel delegatam. Ibid. n. 8. affirmat cum *Lug. Mezger* & *Illſung*. poteſtatem reſervandi Parochorum non eſſe in uſu, viderique per deſuetudinem penitus abrogatam: præſertim ſi quæſtio ſit de Sacellanis & Cooperatoribus, utpote qui ſuam jurisdictionem modo non habent a Parochis, ſed ab ipſo Ordinario illos conſtituente.

785. *Q. III.* Quænam peccata Prælati Regulares poſſint

Digitized by Google

poſſint reſervare? ℞. Ex Decreto *Clem. VIII.* Anno 1593. 26. Maji editio: *Nemo ex Regularium Superioribus peccatorum abſolutiones ſibi reſervet, exceptis* undecim, quæ ibi enumerantur, videlicet:

1. *Veneficium, incantationes, ſortilegia.* 2. *Apoſtaſia a Religione, ſive habitu dimiſſo ſive retento, quando ſit egreſſio extra ſepta monaſterii.* 3. *Nocturna ac furtiva e Monaſterio ſeu Conventu egreſſio, etiam non animo apoſtatandi facta.* 4. *Proprietas contra votum paupertatis, quæ ſit peccatum mortale.* 5. *Juramentum falſum in judicio regulari ſeu legitimo.* 6. *Procuratio abortus & auxilium ſeu conſilium ad hunc faciendum poſt fœtum animatum, etiam effectu non ſubſecuto.* 7. *Falſificatio manus ſeu ſigilli officialium Monaſterii aut Conventus.* 8. *Furtum de rebus Monaſterii in ea quantitate, quæ ſit peccatum mortale.* 9. *Lapſus carnis voluntarius opere conſummatus.* 10. *Occiſio, vulneratio, ſeu gravis percuſſio cujuſcunque perſonæ.* 11. *Malitioſum impedimentum aut retardatio vel apertio litterarum a Superioribus ad inferiores, vel ab inferioribus ad Superiores.*

In eodem Decreto paulo poſt ſubnectitur: *Si quod aliud præterea peccatum grave pro Religionis conſervatione, aut conſcientiæ puritate reſervandum videtur, id non aliter fiet, quam Generalis Capituli in toto ordine, aut Provincialis matura diſcuſſione & conſenſu.* Quinam de facto ex prædictis caſibus ſint reſervati in ſingulis Religioſis ordinibus, docent ſtatuta cuique ſacræ familiæ propria.

786. *Q. IV.* Quinam ſint Caſus ſummo Pontifici reſervati in corpore Juris? R. Secundum partes ſingulas Juris Canonici caſus Papæ de Jure communi reſervatos ſequentes collegit *Palao.* De Cenſ. D. 3. pu. 23. §. 2. & ſeq. queis annexa eſt excommunicatio.

787. I. *Ex Decreto Gratiani* C. 26. *Siquis ſuadente.* XVII. q. 4. *Excommunicatur* excommunicatione ſoli Summo Pontifici reſervata, *injiciens manus violentas in Clericum,* eum occidendo, mutilando, vulnerando, graviter percutiendo, trudendo, detinendo, trahendo, vinculando, aut vi aliquid eripiendo, talemque violentiam inferendo, cui reſiſtere nequeat.

Addit *Palao* l. c. quod actio contra Clericum debeat eſſe tam gravis, & Statui Clericali tam injurioſa, ut secluſa excommunicatione arbitrio prudentis ſufficiat ad peccatum mortale conſtituendum, uti colligitur ex

 verbis

verbis textus: *Suadente diabolo:* item ex c. *nemo* 11. q. 3. Hinc *Excipe* 1. percuſſionem levem, quæ non involvit circumſtantias aggravantes, a qua Ordinarius abſolvit. c. *pervenit.* De Sent. Excommunic. *Excipe* 2. Clericos impuberes, qui ſe percutiunt. *Excipe* 3. Prælatos Eccleſiaſticos & inſtructores, qui Clericos ſuæ curæ commiſſos caſtigatione moderata puniunt. Ob modum percuſſionis. *Excipe* 4. ab hac cenſura illum, qui ex ſubita paſſione, animo non advertente, vel joci cauſa Clericum percutit. 5. Illum, qui ignorat, Clericum eſſe, quem percutit. 6. Illum, qui ob juſtam ſui defenſionem Clericum aggreſſorem detinet, vel percutit, quia hæc non eſt violentia, ſed defenſio, ut conſtat ex c. *Si vero* c. *Ex tenore.* c. *Super eo.* de Sent. Excomm. Denique *Excipe* 7. niſi Clericus privilegium Canonis amiſerit per veram aut interpretativam bigamiam, per dimiſſionem habitus & tonſuræ Clericalis: per exercitium artis ignominioſæ, mimi, ludionis, cauponis, lanionis, per degradationem realem, per aſſociationem inter latrones &c.

788. Nomine *Clericorum* intelliguntur 1. conſtituti in ſacris Ordinibus, etiam excommunicati, ſuſpenſi, aut verbaliter depoſiti. 2. Clerici conſtituti in Minoribus, etiam prima tonſura tantum initiati. 3. Monachi, Moniales & Novitii hoc canone gaudent. c. *non dubium* c. *de Monialibus* 10. c. *Religioſo.* de Sent. Excomm. Plura de hoc caſu apud *Buſemb.* L. 7. C. 2. A. 4.

Caſus reſervati in Decretalibus.

789. II. *Excommunicatus a Delegato Papæ ob ſolutionem non præſtitam*, ſi per annum culpabiliter maneat in hac excommunicatione, deinde a ſolo Papa abſolvitur. c. *quærenti.* 26. de off. poteſt jud. deleg.

790. III. *Advertens, ſe falſas habere literas Apoſtolicas*, h. e. nomine curiæ Apoſtolicæ falſo expeditas, & non deſtruens vel reſervans eas intra 29. dies, ſi ſæcularis ſit, excommunicatur, ſi Clericus, ſuſpenditur, & a ſolo Papa abſolvitur. c. *Dura:* de crim. falſi.

791. IV. *Confringentes & ſpoliantes violentia ſacrilega Eccleſiam*, poſtquam Epiſcopus eos fecit denuntiari, ſunt excommunicati, & a ſolo Papa abſolvuntur. c. *Conqueſti.* 22. de Sent. Excom. Juxta alios hæc excom-

communicatio jam lata eſt in c. *Canonica*, 11. p. 3. Item in c. *Omnes Eccleſiæ*. 17. q. 4.

792. V. *Incendiarii ab Epiſcopo ſpeciatim denuntiati.* in c. *Tua nos*. de Sent. excomm. Ex hoc quidem cap. *Bonac.* T. 3. de Cenſ. D. 2. q. 3. pu. 43. affirmat, quod incendiarii ipſo jure excommunicati ſint, quia ibi Pontifex illos æquiparat Clericorum percuſſoribus. *Palao* vero l. c. pu. 24. n. 5. cum *Cajet. Barboſa*, *Nav.* & aliis ait, veriorem eſſe ſententiam, quod nullus incendiarius excommunicatione afficiatur ipſo jure, ſed poſita Diœceſani ſententia, ut ibi fuſe probat ex c. *Si quis membrorum*: item ex c. *peſſimam*. ibid. n. 8. addit, quod contracta excommunicatione per ſententiam Judicis, ejus abſolutio reſervetur Pontifici.

793. VI. *Scienter communicantes cum nominatim excommunicato in eodem crimine, propter quod excommunicatus eſt*, ei conſilium, auxilium vel favorem impendendo, abſolvuntur tantum ab excommunicatore, ſcil. Papa, vel Epiſcopo excommunicante. C. *Nuper* 29. de ſent. excom. Ibid. ex c. *Significavit*. 18. Clericus, qui ſcienter ac ſponte participat excommunicato a Papa in divinis officiis, involvitur eadem excommunicationis ſententia, & tantum abſolvendus eſt a Papa.

Qualiter excommunicatio lata in cap. *Clerici*. de Immunit. Eccleſiar. adverſus imponentes, exigenteſque tributum a perſonis eccleſiaſticis, reducta ſit ad terminos Conc. Later. in c. *Non minus* & c. *Adverſus*, eod. tit. bene explicat *Palao* de Cenſ. D. 2. pu. 19.

Excommunicationes reſervatæ in L. 6. Decret.

794. VII. Præter alias excommunicationes, quæ recurrunt in Bulla Cœnæ, excommunicatio fertur in cap. *Quicunque*, de Sent. Excom. in 6. in eos, *qui ob cenſuram excomm. ſuſpenſionis vel interdicti dederint licentiam, vel datam uſurpant perſonaliter vel realiter offendendi eos, qui cenſuram tulerunt*, ſi in ea contumacia ſpatio duorum menſium perſeveraverint. Vide *Bonac.* de Cenſ. D. 2. q. 3. pu. 15. n. 3. & 5.

795. VIII. *Abſoluti a Cenſura in articulo mortis, vel alio caſu neceſſitatis ab eo, qui alias non poteſt abſolvere, ſi poſtea ceſſante impedimento ſe non præſentent ei, a quo abſolvi debebant, reincidunt in excommunicationem*

ferenti Epiſcopo vel Papæ reſervatam: uti & ii, qui a Papa vel ejus Legato ea conditione abſolvuntur, ut ſe ſuo Ordinario poſtmodum ſiſtant, & hoc facere negligunt. C. *Eos qui* de Sent. Excom. in 6.

In Clementinis.

796. IX. In Clement. 1. §. *Verum.* de Hæreticis, cum reſervatione excommunicantur Inquiſitores Epiſcopo inferiores, eorumque vices gerentes, ſi in officio ſuo ita deliquerint contra juſtitiam & conſcientiam, ut ſpe lucri non procedant adverſus hæreticum, vel de hæreſi ſuſpectum, eo caſu, quo procedere tenebantur, vel ex odio alicui falſo hæreſin imponant &c. vide *Palao* l. c. pu. 26. *Bonac. Auguſt. Barboſa.*

797. X. In Clement. *Religioſi* de privilegiis, excommunicantur excommunicatione ſoli Papæ reſervata Religioſi adminiſtrantes moribundis Sacramenta Euchariſtiæ, vel extremæ unctionis, matrimonia ſolemnizantes & benedicentes contra jura parochialia, & non habita ſuper his ſpeciali licentia Parochi. Item abſolventes ſine licentia ab excommunicationibus reſervatis. Denique concedentes plenariam peccatorum remiſſionem ſive indulgentiam ſine facultate Sedis Apoſtolicæ.

798. XI. In Clement. 1. *Si quis ſuadente.* de pœnis. Excommunicantur cum reſervatione percutientes Epiſcopum, capientes & bannientes, vel hoc mandantes, ratificantes, Socii, Conſiliarii, Fautores, Defenſatores: ibid. aliæ adhuc pœnæ his delinquentibus adduntur.

799. XII. Clerici Sæculares & Religioſi inducentes aliquem ad ineundum pactum, votum vel juramentum de ſepultura in ſua Eccleſia eligenda, vel jam electa ulterius non mutanda. Clement. *Cupientes.* §. *Sane.* de pœnis. Monet *Palao* l. c. n. 21. & 22. Parochos non aſtringi hac excommunicatione, utpote quæ in eorum favorem lata eſt, neque eos Religioſos, qui ſimpliciter, non vero per juramentum, votum aut promiſſionem ad illam electionem inducunt.

800. XIII. Domini temporales, qui cogunt Sacerdotes celebrare tempore interdicti, & qui evocant ad miſſam interdictos, & excommunicatos, & qui prohibent

bent tales poſt monitionem abire ex Sacro. Item excommunicati, & interdicti, qui nominatim a celebrantibus moniti, remanere præſumpſerint. Clement. *Gravis*, de Sent. excommun.

In Extravagantibus.

801. XIV. In Extrav. *Deteſtandæ.* de ſepult. Excommunicantur excommunicatione Pontifici reſervata Exenterantes, & fruſtatim decoquentes corpora defunctorum, ut ſeparatis carnibus oſſa conſervari, vel ſepulturæ cauſa alio deferri poſſint. Juxta *Cajet.* V. Excomm. c. 70. *Bonac. Palao* l. c. pu. 27. n. 4. Hæc excommunicatio tantum comprehendit illos, qui has actiones præſtarent, ut corpus mortuum alibi tumulandum deferant, non vero qui ex alio motivo, v. g. cauſa anatomiæ, vel ex odio aut vindicta, aut propter ſuperſtitioſos uſus id faciunt.

802. XV. In Extrav. *Grave nimis*, de Reliquiis & Vener. SS. Damnantes peccati vel hæreſeos alterutram ſententiam affirmativam vel negativam de immaculata Conceptione B. V. & ſpeciatim aſſerentes, peccare mortaliter eos, qui immaculatam Conceptionem credunt, ejuſdem officium celebrant, ſermonem de ea audiunt, vel libros ejuſmodi tenent.

803. XVI. In Extrav. *Sane*, de Simonia. Dantes vel recipientes aliquid ob ingreſſum Religionis per modum pacti vel conventionis. Notat hic *Palao* 1. quod huic excommunicationi locus non ſit, ſi aliquid gratis, & ſponte offeratur, aut accipiatur ſine ullo pacto directo vel indirecto, item, ſi pecuniam tribuas, non ut in religionem recipiaris, aut profeſſio tibi concedatur, ſed in tui, aliorumque ſuſtentationem, quia ſic non fit commutatio rei temporalis pro ſpirituali, ſed pro ſuſtentatione temporali. 2. Quod hic intelligatur ingreſſus perfectus, qualis eſt profeſſio, ſeu votorum emiſſio, non autem ſuſceptio habitus, ſeu Novitiatus. 3. Quod *Clemens* VII. ut Monialium ſcrupulos ſedaret, conventiones permiſerit de dote tradenda, & recipienda pro congrua ſuſtentatione.

804. XVII. In *extrav. 2. cum deteſtabile, de* Simonia. *Committentes Simoniam realem*, h. e. dantes, recipientes, procurantes, mediantes aliquid dari pro ſuſce-

ſuſceptione, aut collatione ordinum, aut pro conferendo beneficio vel officio Eccleſiaſtico.

805. XVIII. In Extrav. *Excommunicamus*, de Sent. Excom. Dantes vel recipientes, aut promittentes aliquid pro juſtitia vel gratia in curia Romana obtinenda, item non denuntiantes ejuſmodi nundinatores juſtitiæ, imo & utentes tali gratia aut juſtitia.

806. *Adverte* I. Abſque dubio præter dictas adhuc plures reſervationes continentur in corpore juris, ut videre eſt in Cap. *Fundamenta.* De Elect. in 6. Item Extrav. 1. *Viam ambitioſæ*, de Regular. ubi *Martinus V.* ut proſpiceret conſervationi Ordinum mendicantium, excommunicat ipſo facto quoslibet Religioſos Ordinum mendicantium, qui ſine ſpeciali licentia Sedis Apoſtolicæ convolant ad alios Monaſticos Ordines (Ordine Carthuſienſium tantum excepto) & ipſos Religioſos recipientes eidem excommunicationi ſubjicit. Item in Extrav. *Ad noſtram*, de Regular. excommunicantur Religioſi cujuſcunque Ordinis, qui ad partes ultramarinas, ubi pauci fideles verſantur, ſe conferunt abſque expreſſa ſuorum Superiorum licentia ſibi per ipſius literas patentes conceſſa. Item ipſi Superiores licentiam ejuſmodi concedentes aliis ſui Ordinis Patribus, quam Viris litteratis, providis & apertis; quia vero hæ & ſimiles aliæ non ſunt univerſales, aliæ vero dubiæ, ideo ſufficiat ſupradictas magis communes noſſe.

807. *Q. V.* Quinam ſint caſus Bullæ Cœnæ? Ante ℟. Adverte: Bulla Cœnæ, quæ incipit: *Paſtoralis Romani Pontificis vigilantia*, eſt Decretum, quod Papa ſingulis annis die Cœnæ Domini, ſive Jovis Sancto renovat. In ea cum excommunicatione latæ ſententiæ ſoli ſummo Pontifici reſervati caſus ſunt ſequentes, quorum explanationem in extenſo tradit *Palao* de Cenſ. D. 3. a puncto 2. uſque ad 22.

In §. I. Excommunicantur omnes *hæretici*, *eorumque credentes*, h. e. qui eorum erroribus aſſentiuntur ſigno aliquo externo & manifeſto. *Eorum receptatores*, h. e. qui animo occultandi hæreticum recipiunt, ne a judicibus capiatur, neve hæreticorum pœnas luat: Item *Eorum*, quatenus hæretici ſunt, *defenſores, aut fautores.* Item *Schiſmatici*, qui ſe a Romani Pontificis obedientia pertinaciter ſubtrahunt vel recedunt. Denique ii, qui ſine ſpeciali facultate ſcienter legunt, retinent,

nent, imprimunt, aut defendunt libros hæreticorum de Religione tractantes, vel hæreſin continentes.

In §. II. Appellantes ab Ordinationibus ſeu Mandatis S. Pontificis ad univerſale futurum Concilium, nec non ii, quorum auxilio, conſilio vel favore appellatum fuerit.

In §. III. Piratæ diſcurrentes mare Ditionibus Pontificis ſubjectum, præcipue a Monte Argentario uſque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptores, defenſores.

In §. IV. Surripientes naufragorum Chriſtianorum cujuſcunque generis bona ſive in ipſis navibus, ſive ex eiſdem ejecta in mari, vel in littore inventa. Hic intelligitur, ut ait *Palao* l. c. pu. 5. ſurreptio peccaminoſa, quæ fit animo retinendi illa bona.

In §. V. Imponentes vel augentes nova pedagia, ſeu gabellas, præterquam in caſibus ſibi a Jure, ſeu ex ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia permiſſis, item exigentes prohibita imponi, vel augeri.

In §. VI. Falſificantes Literas Apoſtolicas, nec non falſo fabricantes eas, & etiam falſo ſignantes ſub nomine Rom. Pontificis, ſeu Vice-Cancellarii, aut gerentium vices prædictorum.

In §. VII. Deferentes arma, aut alia uſui bellico idonea ad Turcas, & alios Chriſtiani Nominis inimicos, vel ad Hæreticos per S. Sedis ſententiam expreſſe & nominatim declaratos. Idem annuntiantes vel per ſe vel per alios iiſdem in damnum Catholicæ Religionis, quæ ſtatum Chriſtianæ Reipublicæ concernunt.

In §. VIII. Impedientes ſeu invadentes eos, qui victualia ſeu alia ad uſum Rom. Curiæ neceſſaria adducunt.

In §. IX. Violentas manus injicientes per ſe vel per alios in eos, qui ad Sedem Apoſtolicam veniunt & ab ea recedunt. Item qui ſine juriſdictione ordinaria aut delegata ſimilia perpetrare audent contra morantes in eadem Curia.

In §. X. Violentas manus injicientes in Romipetas ſive peregrinos ad Urbem devotionis ſeu peregrinationis cauſa accedentes, & in ea morantes, vel ab ea recedentes: Item in hoc dantes auxilium, conſilium vel favorem.

In §. XI. Violentas manus injicientes, vel hoſtiliter inſequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archi-Epiſco-

Epiſcopos, Epiſcopos, Sediſque Apoſtolicæ Legatos vel Nuntios, aut eos a ſuis Diœceſibus, Territoriis, Terris ſeu Dominiis ejicientes. Nec non ea mandantes, vel rata habentes, ſeu præſtantes in eis auxilium, conſilium vel favorem.

In §. XII. Occidentes vel per ſe, vel per alios, ſeu quoquo modo percutientes, bonis ſpoliantes eos, qui pro negotiis ſuis ad Romanam Curiam recurrunt; ut eorundem Advocatos, Procuratores, Agentes, Auditores vel Judices ſuper dictis negotiis deputatos. Item præſtantes ad hoc favorem, auxilium, vel conſilium.

In §. XIII. Appellantes a gravamine, vel futura executione Litterarum Apoſtolicarum ad laicam poteſtatem: Facientes appellationem talem una cum actorum extraditione admitti: Impedientes Mandata Apoſtolica executioni tradi, aut a Tabellionibus inſtrumenta confici, & confecta parti litiganti tradi: Injicientes violentas manus in Actores, & Litterarum Apoſtolicarum executores: Prohibentes, ne quis recurſum habeat ad S. Sedem, gratias impetret, vel impetratis utatur: Aut ſupprimentes ejuſmodi Literas apud ſe, vel alios retinendo.

In §. XIV. Avocantes cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus annexas a judiciis Eccleſiaſticis (intellige Romanis) Impedientes eos, qui ibi cauſas ſuas proſequi volunt: Compellentes partes, quæ agunt, ut litteras ſuas a dictis Judiciis Eccleſiaſticis revocent & conſentiant, reos ſive actionatos a cenſuris & pœnis inflictis abſolvi: Impedientes Literarum Apoſtolicarum executionem: & omnes ad hoc quoquo modo favorem præſtantes.

In §. XV. Trahentes vel trahi facientes, aut procurantes Perſonas Eccleſiaſticas ad tribunalia ſæcularia: Nec non condentes ſtatuta vel decreta in præjudicium Libertatis Eccleſiaſticæ; ſeu præjudicantia Juribus alicujus Eccleſiæ.

In §. XVI. Impedientes Prælatos & Judices Eccleſiaſticos in ſua Juriſdictione Eccleſiaſtica, eludentes eorum judicia, & recurrentes ad Curias ſæculares: Procurantes decerni vel exequi, ac decernentes vel exequentes mandata pœnalia dictis juribus Eccleſiaſticis derogantia; Omnes denique ad hoc favorem præſtantes.

In

In §. XVII. Uſurpantes juriſdictiones, fructus, reditus & proventus ad Sedem Apoſtolicam, & quaſcunque Eccleſiaſticas Perſonas ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum pertinentes, vel ea ſequeſtrantes.

In §. XVIII. Imponentes decimas, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis Perſonis Eccleſiaſticis: ac eorum, & Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum bonis, aut eorum fructibus; Exigentes aut recipientes etiam a ſponte dantibus hujuſmodi injuſtas præſtantias: Cooperantes & quoquo modo favorem ad hoc exhibentes.

In §. XIX. Sæculares capientes vel bannientes Clericos, vel proceſſantes, aut ſententiam ferentes, aut exequentes contra Perſonas Eccleſiaſticas in cauſis criminalibus vel capitalibus ſine Sedis Apoſtolicæ licentia.

In §. XX. Omnes illi, qui per ſe ſeu alios directe vel indirecte ſub quocunque titulo præſumpſerint invadere, deſtruere, occupare, ac detinere in totum, vel in partem terras & loca vel jura ad ipſam Romanam Eccleſiam pertinentia, eique mediate vel immediate ſubjecta, & illius Juriſdictionem uſurpantes.

In §. XXII. Abſolutio a prædictis caſibus reſervatur ſoli ſummo Pontifici, excluſis omnibus variorum ordinum Privilegiis.

In §. XXIII. Ita habetur: *Quod ſi forte aliqui contra tenorum præſentium talibus excommunicatione, & anathemate laqueatis, vel eorum alicui abſolutionis beneficium impendere de facto præſumpſerint, eos excommunicationis ſententia innodamus.*

Hic notat *Palao* l. c. pu. 22. n. 5. cum *Navar. Suar. Bonac.* & aliis, quod hæc poſtrema excommunicatio, etſi olim reſervata fuerit teſte *Cajetano*, nullam tamen contineat reſervationem, eo quod ſtatuta ſit poſt reſervationem præcedente clauſula, adeoque non extendatur ad ſubſequentia. Ibid. addit. cum *Bonac.* quod, ſi quis exiſtens in Italia extra Urbem abſolvat ab his cenſuris *ex prætextu privilegiorum*, quod, inquam, talis incurrat excommunicationem reſervatam ex decreto *Clement. VIII.* & ex declar. Cardin. edita anno 1601. 9. Januarii. Si vero non ex prætextu privil. ſed vel ex malitia vel ignorantia, aut in Urbe, vel extra Italiam,

liam, ab excommunicationibus prædictis abſolvat, quod tunc non contineatur ſub reſervatione Clementina.

808. *Q. VI.* Quinam ſint caſus S. Pontifici reſervati in Bullario? ℞. in Bullario Laertii Cherubini excommunicatione Summo Pontifici reſervata innodati ſunt ſequentes.

I. *Committentes Simoniam confidentialem*, quæ ex una parte ſtatim impletur, ex altera vero impletio in tempus futurum differtur eo pacto expreſſo vel tacito ac confidentia, quod impletio infallibiliter ſit ſecutura; Hæc fit duobus modis, ſcil. per *acceſſum*, vel *regreſſum*. Vide P. I. n. 481. 492. & 508. Pactum *expreſſum*, quo committitur ſimonia confidentialis, per *acceſſum* hoc aut ſimili modo fit: *Ego tibi confero vel procuro hoc beneficium cum pacto, ut mihi, vel fratri meo aut NN. item ex debito juſtitiæ ſuo tempore reſignes.* Tacitum vero: *Si mihi beneficium contuleris, promitto, quod idem beneficium poſt decennalem fruitionem tibi ex mera gratitudine velim reſignare.* Vel: *Ego te ad hoc beneficium præſentabo, ſi meo fratri annuatim decimam partem fructuum vel penſionem tot florenorum, non veluti pretium, ſed velut motivum recompenſationis, & gratitudinis reciproce ſoluturus ſis.*

Simonia confidentialis *per regreſſum* committitur hoc vel ſimili pacto *expreſſo:* v. g. *Reſigno tibi beneficium, ſi ex debito juſtitiæ idem poſt adeptum aliud mihi reſignare velis. Tacito* v. g. *Cedo tibi hoc beneficium, ſi fratri meo ex motivo gratitudinis annuam ex eo penſionem pecuniariam velis perſolvere.* Vide Bullam *Pii V.* quæ incipit: *Intolerabilis.* 6. Aug. 1579. De qua late agit *Palao* Tr. 17. D. ult. de *Simonia.* p. 18. & 25.

809. II. Excommunicantur excommunicatione ſoli Papæ reſervata *fœminæ ingredientes monaſteria Monachorum, ſive Regularium* ſine præhabita Epiſcopi vel Superioris actuali licentia, ſolum ſub prætextu facultatis habitualis. *Pius V.* in Bulla: *Perſonarum Regularium.* 22. Octobris 1566.

810. III. *Viri vel fœminæ intrantes monaſteria Monialium ſub prætextu privilegii habitualis ſine licentia actuali Epiſcopi vel Superioris.* Item admittentes tales perſonas externas ſine dicta licentia actuali. *Greg. XIII.* in Bulla: *Ubi gratia.* 23. Decembr. 1582.

811. IV. Idem *Greg. XIII.* in Bulla edita 14. Junii Anno 1584. quæ incipit: *Aſcendente Domino*, præcipit

pit in virtute Sanctæ Obedientiæ ac ſub pœnis excommunicationis latæ ſententiæ, nec non inhabilitatis ad quævis officia, & beneficia ſæcularia, & quorumvis Ordinum regularia, eo ipſo abſque alia declaratione incurrentis (quarum abſolutionem Sibi & Succeſſoribus ibid. reſervat) ne quis, cujuſcunque ſtatus, gradus & præeminentiæ exiſtat, Societatis Jeſu Inſtitutum, Conſtitutiones, aut iſtam Bullam, vel aliquem hujus Bullæ articulum directe vel indirecte impugnare, vel eis contradicere audeat.

Huc pertinent Excommunicationes latæ a *Bonifacio IX. Eugenio* IV. & *Paulo* IV. in favorem Ordinis RR. PP. Prædicatorum & Franciſcanorum, de quibus vide *Bonac.* T. 3. de Cenſ. D. 2. q. 3. p. 44. *Salonium. Filliuc. Gambarupta* & alios.

812. V. De procurantibus abortum jam dictum eſt P. I. n. 670. & plura dicentur infra de caſibus in variis Diœc. reſervatis.

813. VI. Pugnantes in duello vi Bullæ *Greg. XIV. Deteſtabilis duellorum uſus*, & aliarum Bullarum, quas citavimus P. I. n. 660. & infra n. 1429.

814. VII. Extrahentes eos, qui aſyli cauſa fugiunt ad Eccleſiam vi Bullæ *Greg. IV. Cum alias nonnulli;* exceptis iis, qui aſylo non gaudent, quales ſunt publici latrones, aliique, quos ab aſylo excluſit *Bened. XIII.* in Conſtit. *Ex quo divina*, edita anno 1725.

815. VIII. Docentes, defendentes, aut in praxin deducentes, licere per literas vel internuntium Confeſſario abſenti peccata ſacramentaliter confiteri, & ab eodem ita abſolutionem obtinere. Vi Bullæ *Clementis VIII.* de qua ſupra egimus.

816. IX. Docentes, edentes, defendentes, privatim vel publice diſputantes, niſi impugnando, propoſitiones ab *Alex. VII. Innoc. XI.* & *Alex. VIII.* damnatas, quas I. Pars noſtræ Theologiæ ſtatim in fronte offert. Item defendentes &c. propoſitiones 68. Michaelis de Molino, quas vide apud *La Croix* ab initio Tomuli I.

817. X. Huc pertinet Conſtit. *Bened. XIV.* edita 31. Junii, Anno 1741. quæ incipit: *Quanta cura;* de ſtipendio Miſſæ, quam citatam n. 433. retulimus.

818. XI. Ab eodem *Bened. XIV.* in Conſt. quæ incipit: *Sacramentum Pœnitentiæ*, edita An. 1741. 1. Junii, ubi in §. 3. Sedi Apoſtolicæ reſervatur abſolutio

ab

ab eo caſu, quo quis vel odio, vel ira, vel alia indigna cauſa commotus, vel aliorum impiis ſuaſionibus aut promiſſis, aut blanditiis, aut minis, aut alio quovis modo incitatus innoxium Sacerdotem apud Eccleſiaſticos Judices falſo *ſollicitationis inſimulat* vel per ſe, vel ſceleſte procurando, ut ab aliis id fiat: ita ut ejuſmodi falſus delator a nullo Sacerdote quovis privilegio, authoritate & dignitate munito, excepto mortis articulo, poſſit abſolvi.

819. XII. Ibid. in §. 4. ſequens reſervatio habetur, *Omnibus & ſingulis Sacerdotibus tam Sæcularibus, quam Regularibus cujuſcunque Ordinis ac Dignitatis, tametſi alioquin ad confeſſiones excipiendas approbatis; & quovis Privilegio ac Indulto, etiam ſpeciali expreſſione, & ſpecialiſſima nota, & mentione digna ſuffultis, Auctoritate Apoſtolica, & Noſtræ Poteſtatis plenitudine interdicimus, & prohibemus, ne aliquis eorum extra caſum extremæ neceſſitatis, nimirum in ipſius mortis articulo, & deficiente tunc quocunque alio Sacerdote, qui Confeſſarii munus obire poſſit, Confeſſionem ſacramentalem* personæ complicis in peccato turpi atque inhonesto contra sextum Decalogi Præceptum *commiſſo excipere audeat, ſublata propterea illi ipſo jure quacunque auctoritate & juriſdictione ad qualemcunque perſonam ab hujuſmodi culpa abſolvendam: adeo quidem, ut abſolutio, ſiquam impertierit, nulla atque irrita omnino ſit, tanquam impertita a Sacerdote, qui juriſdictione ac facultate ad valide abſolvendam neceſſaria privatus exiſtit; quam ei per præſentes has noſtras adimere intendimus. Et nihilominus, ſi quis Confeſſarius ſecus facere auſus fuerit, majoris quoque excommunicationis pœnam, a qua abſolvendi poteſtatem Nobis ſolis, noſtriſque ſucceſſoribus duntaxat reſervamus, ipſo facto incurrat*, Ibidem §. 5. *Declarantes etiam & decernentes, quod nec etiam in vim cujuſcunque Jubilæi, aut etiam Bullæ, quæ appellatur cruciatæ ſanctæ, aut alterius cujuslibet indulti, confeſſionem dicti Complicis hujuſmodi quiſquam valeat excipere: eique ſacramentalem abſolutionem elargiri.* Ideo ad Effectum hujus conſtitutionis idem *Benedictus XIV.* in Bulla Jubilæi nuperrimi: *Benedictus Deus*, expreſſe provocavit ad hanc ſuam conſtitutionem, in §. *Non intendimus.* Ideo hodie non poteſt prætendi ignorantia factæ prohibitionis, vi cujus nullus complex ſacerdos,

dos, quocunque etiam gaudeat privilegio, poteſt valide abſolvere ſuam complicem.

Denique huc etiam pertinet Excommunicatio lata a *Pio V.* in Bulla: *Romanus Pontifex*, in Superiores non denunciantes ſuos Religioſos, qui ſunt ſuſpecti de hæreſi, Inquiſitoribus, vel Ordinariis locorum. Item *Pii V.* in Bulla *Decori*, in Moniales exeuntes de clauſura abſque licentia. Plura vide apud *Leonard.* de ſacr. Pœnit. q. 14.

820. *Q. VII.* Quænam ſint peccata Epiſcopis reſervata? ℟. Non ſunt eadem in ſingulis Diœceſibus, ſed alia in aliis, quorum notitiam Confeſſarius haurire debet, vel ex ſtatutis Epiſcopalibus, vel ex Rituali diœceſeos, ubi intendit excipere confeſſiones. In commodum Confeſſariorum caſus hic & in vicinis diœceſibus reſervatos ſubnectere placuit. Plures reperire licet apud *P. Leonardelli* & *La Croix* L. 6. p. 2. a n. 1636.

821. I. *In Diœceſi Argentinenſi Caſus Epiſcopo reſervati ſunt:* 1. Blaſphemia publica in Deum, B. Virginem Mariam, alioſve Sanctos cum attentione, & ex impietatis animo prolata.

Notandum hic additur 1. Peccatum blaſphemiæ committi poſſe tam ſcripto, quam voce. 2. Hac in reſervatione non comprehendi juramenta ſeu Sacramenta per Deum, Dei vitam, mortem, & ſimilia, quæ ex conſuetudine peſſima certe, & abolenda, inter loquendum ſæpiſſime proferuntur, niſi, qui ea profert, intentionem expreſſam habeat, Deo maledicendi, & renuntiandi, quod dijudicandum Confeſſariis relinquimus: eos autem adhortamur, ut omni ſtudio in id incumbant, quo a nefandis illis loquendi modis Chriſtiani deterreantur.

2. Profanatio, aut impius uſus ſpecierum Ss. Euchariſtiæ, vel etiam Chriſmatis, aut alterius Olei ſancti, Catechumenorum ſcilicet, & Infirmorum. 3. Divinatio, ſortilegium, incantatio; atque omne magicum exercitium. 4. Violenta & atrox percuſſio in Eccleſia, aut in alio loco ſacro vel benedicto. Item furtum rei ſacræ, atque etiam non Sacræ depoſitæ in loco ſacro vel benedicto. Item fornicatio, adulterium, & alia graviora crimina contra ſextum præceptum in Eccleſia, aliove loco ſacro aut benedicto commiſſa. 5. Simonia & Confidentia occulta, tam

quoad committentes, quam quoad mediatores. 6. Sacrilegium cum Moniali: Item: Sacrilegium Parochi aut Vicarii cum ſua Parochiana, & Confeſſarii cum pœnitente, & vice verſa. 7. Raptus Virginum, vel mulierum honeſte viventium: quo caſu non raptor ſolus, ſed & qui auxilium & conſilium præbent, comprehenduntur. 8. Inceſtus in primo & ſecundo gradu conſanguinitatis vel affinitatis: Item ſtuprum violentum & lenocinium. 9. Deteſtabilia beſtialitatis aut Sodomiæ crimina. 10. Homicidium voluntarium. 11. Duellum, quo nomine intelliguntur omnes certantes in duello, qui ad illud provocant ſcienter, aut cooperantur. 12. In vitam conjugis inſidioſa machinatio, licet mors non ſequatur. 13. Procuratio abortus, ſive fœtus ſit animatus, ſive non, opere, conſilio vel auxilio, etiamſi abortus non ſequatur. Item ſumptio remediorum eo fine, ut procuretur ſterilitas. 14. Oppreſſio parvulorum ex propoſito, vel ex gravi negligentia. 15. Percuſſio Patris vel Matris: vel aliorum aſcendentium. 16. Perjurium factum in judicio ſive Eccleſiaſtico, ſive laico. 17. Peccatum falſariorum tam monetæ, quam litterarum publicarum Eccleſiaſticarum: Falſificatio autem Bullarum ſeu literarum Apoſtolicarum, cum notorie denuntiata eſt, reſervatur S. Pontifici. *Ita ex monitis ad Confeſſarios Diœc. Argent., annexis Approbationi ibid. impreſſæ, quæ datur Confeſſariis prædictæ Diœc.* ibidem adduntur cenſuræ reſervatæ Epiſcopo Argentin. & generalia quædam obſervanda circa abſolutionem a reſervatis.

822. II. *In Bambergenſi.* 1. Enormis offenſa parentum. 2. Notorius concubinatus. 3. Percuſſio Clerici. 4. Ingreſſus in monaſteria Monialium. *Offenſa parentum a Moderno Celſiſſimo Bambergenſi reſtricta eſt per Decretum: Auxiliante Domino, ad ſolam realem parentibus veris ſive naturalibus tantum, ſive legitimis ſimul, non vitricis aut novercis illatam.*

823. III. *In Baſileenſi: Caſus reſpectu omnium pœnitentium reſervati, ſive occulti, ſive manifeſti ſunt.* 1. Homicidium voluntarium. 2. Hæreſis & Apoſtaſia. 3. Peccatum quodlibet habens annexam excommunicationem majorem, vel aliam Cenſuram aut irregularitatem; quo ſpectat percuſſio Clerici.

Ibidem alii de jure antiquo, vel conſuetudine reſervati ſunt adhuc ſequentes, ſi ſint manifeſti. 1. Incendium.

2. Sacri-

Digitized by Google

2. Sacrilegium grave in locum ſacrum, vel res ſacras, ut violatio templi, aut immunitatis eccleſiaſticæ. 3. Blaſphemia. 4. Perjurium. 5. Sortilegium, maleficium, incantatio. 6. Violatio voti ſpeciatim caſtitatis per fornicationem, vel adulterium, vel contractum matrimonium. 7. Peccatum contra naturam, ut Sodomia, Beſtialitas, cum bruto vel dæmone. 8. Inceſtus cum conſanguineis, præſertim perſonis Religioſis. 9. Stuprum. 10. Adulterium, ſeu utraque perſona, ſeu alterutra ſit conjugata. 11. Procuratio ſterilitatis aut abortus. 12. Procuratio toxici vel veneni, etiam homicidio nondum ſecuto. 13. Percuſſio parentum. 14. Oppreſſio infantum in lecto. 15. Neglectus parentum circa liberos. 16. Falſificatio literarum Epiſcopalium vel Curiæ Epiſcopalis.

Ibidem Caſus ſpeciales Eccleſiaſticorum reſervati ſunt: 1. Celebrare Miſſam coram excommunicato, vel in Eccleſia interdicta, vel in altari non conſecrato, vel ſine indumentis ſacris ſcienter & ſponte. 2. Promotum eſſe ad ſacros Ordines per ſaltum, vel ante requiſitam pro quovis ordine ætatem, vel ab alieno Epiſcopo, vel extra tempora. 3. Sepelire excommunicatum vel interdictum in loco ſacro. 4. Violare ſeu frangere ſigillum Confeſſionis Sacramentalis. 5. Fornicari cum filia confeſſionis vel baptiſmi. 6. Notabilis neglectus circa Sacramenta, præſertim Ss. Euchariſtiæ cum irreverentia mortali.

824. IV. *In Fuldenſi:* 1. Homicidium voluntarium etiam occultum. 2. Oppreſſio prolis cum negligentia parentum. 3. Procuratio abortus, aut ſterilitatis. 4. Injectio manuum in parentes. 5. Perjurium & falſum teſtimonium in judiciis cum damno tertii. 6. Incantatio & maleficium. 7. Inceſtus intra primum & ſecundum gradum conſanguinitatis incluſive. 8. Copulatio vagabundorum ſine licentia ab Ordinario obtenta. 9. Abominatio cum beſtiis.

825. V. *In Metenſi:* 1. Hæretici, Schiſmatici, fautores Hæreticorum, qui ipſorum concionibus aut ceremoniis probandi aut favendi cauſa interfuerunt. 2. Si quis ſacrilegium, commiſerit, h. e. furtum rei ſacræ in quovis loco, vel furtum rei profanæ in loco ſacro. 3. Si quis incantationem, ſortilegium, magiam, divinationem exercuerit, hiſque utentes conſulerit, ſacris ſive benedictis rebus abuſus ad hæc impie fue-

rit, maleficium maleficio ſolverit. 4. Simonia, ſive confidentia etiam occulta, tam quoad committentes, quam ejus mediatores; Si publicæ ſint, S. Pontifici reſervantur. 5. Enormis & publica in Deum, Virginem Deiparam, vel in Sanctos blaſphemia. 6. Homicidium voluntarium etiam ab ebrio vel irato perpetratum. 7. Duellum, h. e. ſi quis in duello pugnaverit, aut pugnantis patronus fuerit, qui ad illud inde ſecutum provocaverit, voluntarie quaſi comes fuerit. 8. Percuſſio Clerici, Patris vel Matris, Avi vel Aviæ. 9. Si quis ſterilitatem vel abortum procuraverit, etiam ante fœtum animatum, aut, ut contingeret, quovis modo conſilium, conſenſumque petierit: *Homicidii enim feſtinatio*, inquit *Tertull.* Apolog. C. 9. *eſt*, *prohibere naſci; nec refert, natum quis eripiat, aut naſcentem diſturbet.* 10. Si quis prolem oppreſſerit, ſive ſuffocaverit, aut perire permiſerit. 11. Si quis adulterium commiſerit, quod judicio probatum fuerit, aut nulla tergiverſatione in tota vicinia probari poſſit. 12. Si quis cum uxore, aut etiam rejecta uxore publicam concubinam fovet. 13. Si quis inceſtum intra ſecundum conſanguinitatis vel affinitatis gradum commiſerit. 14. Si quis Sodomiticum peccatum vel beſtialitatem commiſerit. 15 Concubitus Confeſſarii cum pœnitente, & pœnitentis cum Confeſſario. *Sacerdoti, quocum illua crimen, aut aliud quodlibet tactu aliquo impudico admiſſum eſt, adimitur omnimoda facultas audiendi unquam confeſſionem illius, quocum, vel cum qua crimen admiſit, etiam tempore Jubilæi.* 16. Fornicatio, & ea, quæ ſunt graviora carnis peccata, a Clericis, qui ſunt ſacris Ordinibus initiati, nec non a perſonis quibuslibet ſolemni Religionis voto adſtrictis, & cum ipſis commiſſa. 17. Raptus aut violatio virginum aut mulierum honeſte viventium. 18. Matrimonium clandeſtinum, illud ſcil. quod contrahitur abſque benedictione Sacerdotali, teſtibus & aliis ſolemnitatibus requiſitis. 19. Uſura publica, quæ vel in judicio publico probata, aut in confeſſo eſt apud reum coram judice, aut nulla tergiverſatione in tota vicinia celari poteſt. 20. Peccatum ebrietatis commiſſum a Clericis, qui ſunt ſacro Ordine initiati, vel in beneficio Eccleſiaſtico conſtituti, necnon a Religioſis etiam converſis. 21. Frequentatio cauponæ. *Frequentatio dicitur, dum viri plebeji bis aut ter in menſe cauponam ſine neceſſitate adeunt*

Digitized by Google

adeunt præſertim diebus dominicis & feſtis: & talis eſſe debet, ut peccatum mortale committatur, v. g. dum qui bibit aut manducat plus, quam decet, aut ea inſumit, quæ ad familiæ ſuſtentationem ſunt neceſſaria, aut turpia loquitur, cantat, agit, aut commoratur in popina cum ſcandalo, aut ſi eſt occaſio jurgii inter virum & mulierem, aut parentes: aut eſt cauſa aut occaſio aliqua, cur alii in hæc peccata incidant, etiamſi ea ipſe devitet, aut eſt in popina, dum celebratur officium divinum. 22. Falſum teſtimonium Sacramento roboratum coram judice legitimo.

826. VI. *In Archi-Diœc. Moguntina.* 1. Homicidium voluntarium. 2. Stuprum violentum. 3. Crimen incendiariorum. Adempta eſt quoque Confeſſariis poteſtas abſolvendi complicem in peccato luxuriæ.

827. VII. *In Spirenſi.* 1. Homicidium voluntarium. 2. Stuprum violentum. 3. Fornicatio Clerici in majoribus conſtituti. 4. Crimen incendiariorum. 5. Exciſio notabilis ſegetis, arborum frugiferarum, vitium & vinearum, ex odio tertii vel communitatis. 6. Depulſio fœtus ex utero, ſive animati, ſive inanimati. 7. Realis offenſa parentum, quæ fit per violentam manus injectionem, tunſionem vel verberationem.

VIII., *In Archi-Diœc. Trevirenſi.* 1. Enormis blaſphemia in Deum, vel Sanctos in loco publico. 2. Abuſus S. Hoſtiæ, Chriſmatis, Olei Sacri, vel cujuſvis rei Sacræ ad ſortilegium, divinationem, incantationem, alioſve uſus magicos. 3. Perjurium Clericorum, attactis Sanctis Evangeliis in judicio. 4. Crimen incendiarii, exciſio notabilis ſegetis, arborum fructiferarum, vitium, vinearum ex odio tertii, vel Communitatis. 5. Crimen falſarum tam monetæ, quam literarum, ſeu inſtrumentorum publicorum. 6. Sodomia, beſtialitas, congreſſus carnalis cum dæmone. 7. Commixtio Sacerdotis cum filia ſpirituali. 8. Homicidium voluntarium, quamvis occultum, & exhortatio, ex qua commiſſum eſt homicidium. 9. Depulſio fœtus ſive animati, ſive inanimati. 10. Percuſſio enormis parentum. 11. Matrimonium, a ſciente, conjugem ſuam vel alterius contrahentis adhuc vivere, contractum.

828. IX. *In Wirceburgenſi.* 1. Injectio manuum violenta in parentes. 2. Homicidium voluntarium, & mandatum ad illud: nec non abortus fœtus animati

 ſtudioſe

ſtudioſe procuratus effectu ſubſecuto. 3. Stuprum violentum. 4. Crimen incendiariorum. 5. Adimitur juriſdictio Confeſſario complici, (quamvis alias poteſtatem habeat abſolvendi a reſervatis) ut complicem criminis carnalis opere conſummati abſolvere nequeat, excepto periculo mortis, & quando tunc alius Confeſſarius haberi non poteſt.

829. X. *In Wormatienſi.* 1. Enormis blaſphemia in Deum vel Sanctos in loco publico, cum intentione & advertentia prolata. 2. Crimen incendiarii, etiam nondum publice denuntiati. Exciſio notabilis ſegetum, arborum frugiferarum & vinearum ex odio tertii, vel communitatis. 3. Crimen falſariorum tam monetæ, quam litterarum vel inſtructionum publicarum, uti & teſtimonium falſum, vel ſcriptura falſa in judicio cum detrimento tertii. 4. Solicitatio in loco confeſſionis a Sacerdote facta, ſive ante, ſive poſt confeſſionem. 5. Procuratio deliberata abortus & ſterilitatis. 6. In Parentes proprios violenta manuum injectio. 7. Revelatio ſigilli ſacramentalis directe vel indirecte a Sacerdote facta. 8. Machinatio in mortem conjugis, ſi mors ſequatur.

830. *Q. VIII.* Quid requiratur ad hoc, ut peccatum cenſeatur eſſe reſervatum? ℞. *Ordinarie* non cenſetur reſervatum, niſi 1. ſit *mortale*, 2. *externum*. 3. *in ſuo genere conſummatum*, 4. *certum*.

831. *Dixi* 1. Niſi ſit *mortale:* quia ad confeſſionem venialis peccati nemo obligatur; ergo veniale fruſtra reſervaret Superior ſuo judicio. *Conf.* Juxta *Trid.* Seſſ. 14. C. 7. poteſtas reſervandi data eſt *in ædificationem, non in deſtructionem:* ergo reſpicit cauſam aliquam neceſſitatis ac utilitatis diſciplinæ populi Chriſtiani: atqui (ſubſumit *P. Sporer*) neceſſitas & utilitas populi ſolum exigit reſervari peccata graviora, maxime quæ ſunt pernicioſa communitati Fidelium: ergo. Hinc *Trid.* ibid. expreſſe ait: *Magnopere vero ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere Sanctiſſimis Patribus noſtris viſum eſt, ut atrociora quædam & graviora crimina non a quibuſvis, ſed a ſummis dumtaxat Sacerdotibus abſolverentur.* Ideoque quamvis concedatur, quod detur in Eccleſia poteſtas reſervandi quædam venialia, ordinarie tamen ea non ſolent reſervari. *Bonac.* de Pœnit. D. 5. q. 6. punct. 5. *Laym.* L. 5. T. 6. C. 12. *Herincks.*

832. *Dixi*

Digitized by Google

832. *Dixi* 2. Niſi ſit *externum:* licet enim detur, quod peccata mere interna abſolute poſſint reſervari, eorum tamen reſervatio fieri non ſolet, tum quia illa ad Eccleſiæ gubernationem parum vel nihil conduceret, nec expediret; tum quia hoc ipſo, quod peccata mere interna facilius committantur, & difficilius cognoſcantur, Sacramentum per reſervationem redderetur valde odioſum. *Laym.* l. c. n. 3. *Confirm.* ex Can. *Cogitationis.* de Pœnit. Diſt. 1. *Cogitationis pœnam nemo patitur*, ſcil. ab homine, bene tamen a Deo, ut ibid. explicat gloſſa. Porro hic

833. *Obſervandum* I., diſtinguendum eſſe inter peccatum *mere internum*, quod ſolis potentiis internis, intellectu ſcil. & voluntate perficitur: 2. inter *occultum*, quod quidem nemine alio conſcio committitur, concurrente tamen opere externo, v. g. verbo, facto, vel ſigno, ut ſi ſolus occidas Titium, nemine id audiente vel vidente: 3. denique inter *publicum*: Quid ſit publicum ſive notorium *jure* & *facto*, dictum eſt P. I. n. 967. *Fama* publicum eſt, quando rumor ex delicto ortus pervenit ad partem majorem communitatis, etſi illud ab initio patratum ſit coram uno, aut altero tantum. Ex his

834. *Obſervandum II.* quod non ſola peccata publica, ſed etiam occulta tunc cenſeantur reſervata, quando aliquod peccatum reſervatur ſimpliciter & ſine addito, quod reſervetur publicum. De Caſibus Papalibus reſervatis id certum eſt ex prop. 3. & 4. ab *Alex. VII.* damnatis; ex qua damnatione conſtat, hæreſim occultam vere eſſe reſervatam. Eadem regula admittenda videtur de Caſibus Epiſcopalibus, ut ex praxi certum aſſerit *La Croix* L. 6. p. 7. n. 1627.; conſtat enim Epiſcopos ſæpe reſervare occulta v. g. homicidia voluntaria occulta &c.

835. *Dixi* 3. Niſi ſit *in ſuo genere conſummatum*: ſi enim lex reſervans verbis generalioribus ſine expreſſa reſtrictione utatur, verba legis accipienda ſunt cum effectu. C. *Relatum.* 4. de Cleric. non reſid., & L. *hoc Edictum* 1. §. *autem ff. quod quiſque Juris. Confirm.* Reſervatio eſt odioſa, reſtringit enim Epiſcopis, Parochis aliiſque poteſtatem, quæ ipſis alias de jure communi competeret; ergo verba in rigore accipienda ſunt juxta C. *Odia* de R. J. in 6. adeoque reſervatio reſtringenda eſt ad ſolos actus perfectos, & non

Digitized by Google

extendenda eſt ad imperfectos. Hinc ſi homicidium ſit caſus Epiſcopo reſervatus, ille non incidit in caſum reſervatum, qui ſola mente ſtatuit occidere alium, quia nullus eſt actus exterior, nec ſimpliciter homicidium. Imo nec ille, qui hanc voluntatem graviter peccaminoſam ſigno externo prodit, aut facto, v. g. vulnerando alium, modo mors inde non ſequatur, quia hæc reſervatio generaliter lata non intelligitur tantum de actu exteriori, ſed de illo, quem effectus ſequitur, ſcil. verum ac proprium homicidium. Item ſi adulterium vel inceſtus ſit caſus reſervatus, is hunc non cenſetur incurrere, qui ſolum exercet actiones turpes cum uxore aliena vel conſanguinea, niſi exerceat copulam carnalem cum ea perfectione, ut generatio prolis ex copula ſequi valeat. NB. Hic caute attendendum eſt ad *verba reſervationis*; non enim requiritur ſemper, ut peccatum ſit conſummatum quoad omnem rationem, ſed ſufficit, quod ſit completum ſub ea ratione, ſub qua in Reſervationis Decreto exprimitur, v. g. ſi ibi reſervetur ab Epiſcopo *procuratio abortus etiam effectu non ſubſecuto*, ille incidit in caſum hunc reſervatum, qui media ad procurandum abortum adhibet, etſi abortus non ſequatur, quia licet hæc attentatio abortus non ſit completa in ratione abortus, eſt tamen completa in ratione abortus attentati.

836. *Dixi* 4. Niſi ſit *certum*: peccatum enim dubium non eſt peccatum ſimpliciter, ſed cum addito *dubium*: ergo ſub nomine peccati ſtricte dicti, quale cenſetur tantum reſervari, dubium venire non debet. *Confirm.* Reſervatio ex dictis eſt odioſa tam pœnitentibus, quam Confeſſariis; ergo reſtringenda eſt & intelligenda de peccatis certis & claris. *Neque dicas. Clemens VIII.* Anno 1601. 9. Jan. prohibuit abſolutionem a caſibus non ſolum *clare*, ſed etiam *dubie* contentis in Bulla Cœnæ: ergo etiam peccata dubia ſunt reſervata. Reſpondent. *Pelizzarius* Tom. 1. T. 6. C. 1. n. 16. *Gobat.* hic n. 357. & *Viva* ad 3. propoſ. *Alex. VII.* eundem Pontificem An. 1602. 9. Nov. omiſiſſe in alio Decreto eadem de re illa duo adverbia, *clare* & *dubie*, adeoque quoad hæc revocaſſe prius decretum.

837. *Q. IX.* Quarum perſonarum peccata ſint reſervata, & 1. quidem, an impuberes, h. e. maſculi

ante

ante decimumquartum, fœmellæ vero ante duodecimum ætatis annum completum, perfectum rationis uſum adepti incurrant reſervationem? ℞. 1. Probabiliter multi contra multos defendunt, quod impuberes non incurrant caſus reſervatos Papales, qui annexam habent excommunicationem: ad hanc enim cenſuram incurrendam requiritur contumacia, ac proinde major ætas, & prudentia, quam ordinarie poſſit præſumi de impuberibus. *Confirm.* ex C. 1. de ſent. excomm., ubi *Alex.* III. de impuberibus Clericum percutientibus reſpondet, quod ad Sedem Apoſtolicam mittendi non ſint, quia eos ætas excuſat.

℞. 2. Probabilius impuberes incurrunt Reſervationem Epiſcopalem, ex ſuppoſito, quod aliter mens reſervantium Epiſcoporum non ſit declarata, ut expreſſe declarat Epiſcopus Argentinenſis, quod nulla ſit reſervatio pro impuberibus. *Ratio* eſt; quia reſervatio non eſt cenſura, nec pure pœna, ſed magis medicina, qua æque indigent impuberes. *La Croix* L. 6. p. 2. n. 1691. cum *Lugone* & *Averſa* contra *Palud. Graſſium,* & alios.

838. *Q. X.* An ignorantes peccato ſuo annexam eſſe reſervationem, nihilominus illam incurrant? ℞. Si reſervatio ſit mere pœnalis, eam probabiliter non incurrunt, ſecus, ſi reſervatio ſit medicinalis tantum, vel potius medicinalis, quam pœnalis. *Ratio primi eſt,* quia, qui pœnam legis, contra quam agit, ſaltem invincibiliter ignorat, pœnam non incurrit: ergo nec reſervationem pœnalem. *Confirm.* Pœna videtur imponi contemptoribus legis, aut contumacibus, quales non ſunt ignorantes legem, vel pœnam annexam. Ita *Sanch.* de Matrim. L. 9. D. 32. *Palao*, *Wieſtner*, *Schmalzgrub.* & alii, quorum tamen ſententia procedit ex ſuppoſito, quod detur reſervatio pure pœnalis. Hinc *Babenſt.* L. 8. P. 6. D. 6. a. 4. n. 24. ait: *Si ſermo ſit de caſibus reſervatis, qui habent annexam cenſuram, quales ſunt plerique caſus Summo Pontifici reſervati, res omnino videtur certa*, ſcil. quod ignorantes invincibiliter reſervationem non incurrant.

Ratio ſecundi eſt; quia reſervatio medicinalis importat meram & abſolutam ablationem Juriſdictionis propter bonum commune, ſine qua pœnitentis abſolutio nulla eſt, ſive ſcienter ſive ignoranter deliquerit. Hanc ſententiam *La Croix* l. c. n. 1608. dicit cum

Digitized by Google

Averſa communiſſimam, & abſolute tenendam tanquam claram & in praxi notam contra *Dian. Burgh.* & alios. Ex his reſolves, quod Caſus reſervati Epiſcopales de facto incurrantur ab ignorantibus, cum reſervationes Epiſcoporum ſint potius medicinales, & fiant non tam ad vindictam commiſſorum, quam ad cautelam committendorum peccatorum.

839. *Q. XI.* An peregrinus habens caſum reſervatum in ſua Diœceſi, & confitens in alia Diœceſi, ubi ejus peccatum non eſt reſervatum, ibi poſſit abſolvi a quovis Confeſſario approbato? ℞. *Affirmative, dummodo non in fraudem reſervationis e ſua diœceſi exiverit.* Ita conſtat ex Conſtit. *Clem. X.* ab Anno 1670. quæ incipit: *Superna Magni Patris familias*, ubi declarat §. 7. *poſſe Regularem Confeſſorem in ea diœceſi, in qua eſt approbatus, confluentes ex alia diœceſi a peccatis in ipſa reſervatis; non autem in illa, ubi idem confeſſor eſt approbatus, abſolvere, niſi eoſdem pœnitentes noverit in fraudem reſervationis ad alienam diœceſim pro abſolutione obtinenda migraſſe.* Rationem dat *Laym.* L. 5. T. 6. C. 10. n. 10. quia peregrinus judicatur & abſolvitur ſecundum conſuetudines ejus diœceſis, in qua judicio ſacramentali ſe ſubmittit, *cum tacito conſenſu Epiſcopi proprii.* Conſentit *Suar.* de Pœnit. D. 30. Sect. 1.

Confirm. 1. ex eo, quod juxta ſententiam contrariam Confeſſarii tenerentur ſcire omnes caſus in aliis diœceſibus reſervatos, quod onus Confeſſarii nimium aggravaret. *Confirm.* 2. Reſervatio immediate afficit Confeſſarium, utpote cujus facultatem reſtringit; ergo, cum Confeſſarius extraneus ſubditus non ſit Epiſcopo peccatum hujus peregrini reſervante, etiam ejus juriſdictio ab hoc Epiſcopo reſtringi nequit.

840. *Q. XII.* An peregrinus poſſit a quolibet approbato confeſſario abſolvi, ſi confiteatur peccatum tantum reſervatum in Diœceſi Confeſſarii, non vero in ſua, unde venit? ℞. Non poteſt abſolvi a quolibet approbato, ſed a ſimul habente poteſtatem abſolvendi a reſervatis. *Ratio Suareſii* l. c. cum *Cajet.* eſt, quia, licet talis pœnitens alias non ſit ſubditus hujus diœceſis, ubi confitetur, nunc tamen judicatur ut ſubditus, dum ibi confitetur: ergo debet judicari ſecundum juriſdictionem ibi conceſſam, maxime in foro ſacramentali: ergo cum eo tempore in hac diœceſi Confeſſarius

habeat

habeat juriſdictionem ligatam reſpectu hujus reſervati peccati, & pœnitens in ordine ad hunc actum fiat ejus ſubditus, non poteſt abſolvere talem peregrinum. *Confirm.* ex Conſtitut. *Clementis X.* mox cit. ubi ſtatuit, quod Confeſſarius poſſit abſolvere confluentes ex aliena diœceſi a reſervatis alibi, non autem a reſervatis *in illa, ubi idem Confeſſor eſt approbatus:* ergo. Juxta alios ratio præciſe petitur ex eo, quod reſervatio immediate tangat confeſſarium, cui tollitur juriſdictio in hæc vel illa peccata: ergo a quocumque afferatur peccatum reſervatum, ab illo Confeſſarius non habens poteſtatem, etiam non poteſt abſolvere. Ita plurimi apud *Leonard.* in parte 2. Deciſ. pract. Caſu 36. contra *Fagund. Stoz. Neque dicas* cum P. *Engel* in Manuali Paroch. P. 3. c. 2. §. 2. Talis peregrinus nec remittendus eſt ad ſuum Epiſcopum, utpote a quo hoc peccatum non eſt reſervatum: neque ad Epiſcopum loci, ubi confitetur, cum non ſit illius ſubditus: ergo. ℞. Vel poteſt remitti ad quemlibet Confeſſarium propriæ diœceſeos, ubi facile abſolvetur, cum non habeat caſum ibi reſervatum: vel poteſt in aliena diœceſi, ubi commoratur, remitti ad alium Confeſſarium, qui habet facultatem abſolvendi a reſervatis: vel ſaltem a Confeſſario petenda eſſet licentia ab Ordinario, pro hoc caſu abſolvendi a reſervato.

841. *Q. XIII.* Quis poſſit abſolvere a peccatis reſervatis? ℞. 1. Extra mortis articulum, in quo quivis Sacerdos abſolvere poteſt juxta dicta n. 684. *ordinaria poteſtas* competit 1. Ipſi reſervanti. 2. Ejus in officio Succeſſori. 3. Utriuſque ſuperiori in juriſdictione ſpirituali. *Ratio eſt*, quia reſervandi poteſtas ordinaria his competit: ergo & poteſtas ordinaria abſolvendi; deinde reſervans nec ſuam, nec ſuperiorum ſuorum, ſed inferiorum poteſtatem reſervando ligat: ergo. Ex his inferes, quod Summus Pontifex poſſit abſolvere ab omnibus Caſibus Papalibus, & Epiſcopalibus, Epiſcopus vero a reſervatis a ſe & ſuis anteceſſoribus.

℞. 2. *Delegatam* poteſtatem habent ii omnes, quibus hæc ſpecialiter conceditur ab aliquo habente poteſtatem ordinariam reſervandi, & a reſervatis abſolvendi. Patet ex praxi omnium Diœceſium.

842. ℞. 3. Jure *Trid.* Seſſ. 24. de Reform. C. 6. conceſſum eſt Epiſcopis, ut poſſint *in quibuſcumque caſibus* OCCULTIS, *etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis delin-quen-*

quentes quoſcumque, ſibi ſubditos in Diœceſi ſua per ſeipſos vel per Vicarium ad id ſpecialiter deputandum in foro conſcientiæ gratis abſolvere impoſita pœnitentia ſalutari. Idem & in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ eis tantum, non eorum Vicariis, ſit permiſſum. Hinc difficultas oritur circa eum, qui interius fidei articulo diſſentitur, ſuumque diſſenſum ſigno externo pandit, quin tamen idcirco fuerit ad forum judiciale deductus; de hoc quæritur, an, quamdiu delictum ejus occultum eſt, poſſit ab Epiſcopo pro foro conſcientiæ abſolvi, vi facultatis a *Trid.* conceſſæ, an vero præfato Tridentini Decreto hæc facultas per Bullam *Cœnæ Domini* Epiſcopis ſit adempta. Affirmativam, quod ſcil. ea poteſtas ſit adempta, erudite docet *Bened. XIV.* L. 7. de Synod. Diœceſ. C. 32. primo quidem, quia ſufficienter derogatur Concilio Tridentino per illam generalem clauſulam in Bulla Cœnæ contentam: *Non obſtantibus Conſtitutionibus Apoſtolicis, & cujuſvis Concilii Decretis.* 2. Quia idem non ſemel deciſum eſt a ſacris Urbis Congregationibus, quarum miniſterio ſolent Pontifices mentem ſuam manifeſtare. 3. ait: Quia majorem adhuc firmitatem huic ſententiæ adjecit *Alex.* VII. per damnationem tertiæ propoſitionis, quam vide in P. I.

Idem Ss. D. N. *Bened. XIV.* ibid. n. 4. ait: *Communiter quoque Doctores, non tantum Epiſcopo, verum etiam cuilibet ſimplici Confeſſario facultatem concedunt abſolvendi ab hæreſi pure interna & mentali, nullo ſigno exteriori manifeſtata: abſolutio quippe ab hæreſi eſt ſummo Pontifici reſervata, ſolum ratione cenſuræ eidem hæreſi annexæ; Eccleſia autem, ſicuti non poteſt per ſe directe & immediate præcipere, aut prohibere actum mere internum; . . . ita non poteſt hæreſim, quæ in actum exteriorem non prodit, cenſura perſtringere.* Ibid. ſubdit: *Cenſuram pariter evaderet, poſſetque pro foro conſcientiæ ab Epiſcopo, aliove ſimplici Confeſſario abſolvi, qui exterius verbo vel facto aliquem negaret fidei articulum, retento tamen interiori aſſenſu circa illum: nam iſte, etiamſi graviter contra fidei articulum peccaret, non tamen eſſet formaliter hæreticus, ac propterea non irretiretur cenſuris in hæreticos inflictis . . ., in foro autem externo eſſet puniendus tanquam hæreticus, nec ei crederetur aſſentienti, ſe interiori aſſenſu firmiter adhæſiſſe veritati, cui viſus eſt exte-*

Digitized by Google

exterius diſſentire. Notat enim hic Pater *Gobat*, quod Epiſcopi Germaniæ a ſede Apoſtolica ſuper hoc requiſita ſoleant ſingulis quinquenniis obtinere facultatem ab hæreſi abſolvendi, cum poteſtate eandem licentiam etiam aliis communicandi.

843. Aliud privilegium Epiſcoporum habetur ex jure Can. in c. *Mulieres.* c *quamvis.* c. *de cætero.* de Sent. excomm. vi cujus poſſunt abſolvere a quocumque peccato, & cenſura Sum. Pontifici reſervata ſuos ſubditos, qui ob impedimentum perpetuum aut diuturnum non poſſunt accedere ad Sum. Pontificem. Huic privilegio neque per Bullam Cœnæ, neque per decretum *Alex. VII.* derogari, cum *communiore* affirmat Duarte V Bulla Cœnæ, n. 75. Ejuſmodi impedimenta in ſpecie recenſent *Illſung.* T. 6. D. 6. q. 6. a. 3. num. 216 *Abbas Raſſler* de Pœnit. C. 7. §. 18. *Filliuc.* T. 1. de Cenſ. C. 1. a num. 36. Quorum *primum* eſt: Periculum mortis in itinere, aut gravis alicujus incommodi incurrendi. *Secundum.* Infirmitas longa, etſi non ſit periculoſa. *Tertium.* Paupertas: ut, ſi quis deberet mendicare, qui alias mendicare ſolitus non eſt; Si alias mendicus eſſet, teneretur ire, niſi mendicando cogeretur ſe, uxorem & liberos alere. 4. Ætas ſive ſenilis, ſive puerilis. 5. Sexus fœmineus. 6. Obligatio alendi uxorem, filios & familiam, arte aut labore. 7. Obligatio, qua quis alteri adſtrictus eſt, qualem habent filii, ſervi &c. qui tunc excuſantur, ſi nequeant adire Pontificem ſine magno incommodo parentum vel dominorum. 8. Impotentia ad iter faciendum, qualis eſt in claudis, aut podagra laborantibus &c. &c.

844. ℟. 4. Quibus Regularibus competat poteſtas abſolvendi a caſibus Papalibus, ex cujuslibet Ordinis privilegiis colligendum eſt. Confeſſariis Soc. Jeſus *Paulus* III. An. 1545. in Bulla, *Cum inter*, conceſſit facultatem, *quorumcumque utriuſque ſexus Chriſti fidelium ad eos undecunque accedentium confeſſiones audiendi, & confeſſionibus diligenter auditis, ipſos & eorum ſingulos ab omnibus & ſingulis eorum peccatis, criminibus, exceſſibus & delictis quantumcunque gravibus & enormibus; etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, & a quibuſvis, ex ipſis caſibus reſultantibus ſententiis, cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis (exceptis contentis in Bulla, quæ in die Cœnæ Domini ſolita eſt legi) abſolvendi.*

845. A

845. A caſibus vero Epiſcopalibus reſervatis nullus Regularis ſine licentia Epiſcopi poteſt abſolvere, etſi poſſet abſolvere a quibuſcunque Papæ reſervatis: ita *Clemens X.* in Bulla, *Superna.* ubi §. 6. declarat, *ex facultatibus per Mare magnum, aliave privilegia, Regularibus cujuſcumque Ordinis, Inſtituti, aut Societatis etiam JESU conceſſis, factam eis non eſſe poteſtatem abſolvendi in caſibus ab Epiſcopo ſibi reſervatis.* Ibid. §. 7. *Et habentes facultatem abſolvendi ab omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis, non ideo a caſibus Epiſcopo reſervatis poſſe abſolvere.* Confirm. ex propoſitione 12. ab *Alexand.* VII damnata. Vide etiam Conſtit. *Benedicti* XIV. infra n. 1425.

846. *Q. XIV.* Quid faciendum Confeſſario non habenti facultatem abſolvendi a reſervatis, ſi pœnitens cum ejuſmodi peccatis veniat? ℞. *Regulariter* ipſum non debet abſolvere, ſed vel illum mittere ad Superiorem (ut vult *Trid.* cit. n. 684.) vel ad alium Sacerdotem, qui habet facultatem in reſervata; vel ſi pœnitens ſine periculo aut gravi difficultate ad alium mitti nequeat, expedit, ut ipſe Confeſſarius a Superiore facultatem abſolvendi ſaltem pro tali caſu petat.

Dixi, *regulariter:* Si qua enim neceſſitas pœnitentem ad confitendum urgeat, v. g. Si is ad evitandam infamiæ notam, aut malam ſuſpicionem celebrare, aut Euchariſtiam ſumere debeat, & Superior conveniri non poſſit, Confeſſarius poteſt tamen abſolvere, *ſed cum onere, ut data opportunitate ſe ſiſtat Superiori, vel alteri habenti facultatem abſolvendi a reſervatis.* Quo caſu directe quidem a non reſervatis, indirecte autem a reſervatis, ut vult *Laym.* L. 5. t. 6. C. 12. n. 10. abſolvetur. Juxta *Gobat.* vero hic n. 385. *Sporer, Diana, Marchant.* & alios ab utriſque directe. *Ratio eſt*, quia Eccleſia pia Mater & quilibet Superior non poteſt cenſeri velle obligare ad aliquid vel moraliter impoſſibile, vel ad tantum incommodum aut famæ periculum in tali caſu ſubeundum. *Confirm.* Ipſe Summus Pontifex in cap. *Quamvis.* 58. & c. *Mulieres.* 6. de Sent. Excom. expreſſe declarat, eos, qui ob inopiam, vel gravem difficultatem non poſſunt adire Romam, poſſe abſolvi ab Epiſcopis: ergo a pari. Porro, ſi quis poſtea compareat coram Sacerdote habente tantum delegatam poteſtatem in reſervata, tenetur peccatum reſerva-

ſervatum Sacramentaliter illi confiteri; quia huic non datur juriſdictio in pœnitentem, niſi pro foro Sacramentali. Epiſcopus autem poteſt reſervationem etiam extra Sacramentum tollere. Hinc reſolvit *Babenſtuber* T. 8. P. 6. D. 6. a. 4. n. 21. *cum Palao*, quando pœnitens Superiori confeſſus fuit peccatum reſervatum, ab ipſo tamen non abſolutus miſſus eſt ad inferiorem Sacerdotem, hoc ipſo cenſeri ſublatam eſſe reſervationem. Juxta *Suar.* De Pœnit. D. 31. Sect. 4. ob integritatem Sacramenti Superior non poteſt in confeſſione audire ſola reſervata, & pro abſolutione non reſervatorum remittere ad inferiorem.

847. *Q. XV.* An abſolutus in articulo mortis a reſervatis a Sacerdote non habente poteſtatem in reſervata, etiam teneatur ſe ſiſtere Superiori, ſi reconvaleſcat? ℞. *Negative*, tum quia in tali articulo nulla eſt reſervatio; ergo etiam nullum remanet onus reſervationis: tum quia nullibi talis obligatio imponitur. *Excipe* tamen, *niſi peccato annexa ſit cenſura excommunicationis*, tunc enim talis ſe Superiori ſiſtere debet, non quidem ut a peccatis abſolvatur, ſed ut obedientiam præſtet, & ſe ſubjiciat remediis ac pœnitentiis. Si autem ſe non ſiſtat, committit peccatum grave inobedientiæ, & reincidit in ſacramentalem cenſuram; ut colligitur ex c. *Eos, qui.* de Sent. Excomm. in 6.

848. *Q. XVI.* Quid hic intelligatur per articulum mortis, ubi ceſſat reſervatio? ℞. Non intelligitur tantum præciſe ultimum vitæ inſtans, ſed quodlibet probabile mortis periculum, in quo videlicet frequenter contingit, ut homines facile moriantur: tale periculum ſolent adducere gravis morbus, capitalis ſententia judicis, imminens conflictus cum hoſte, partus difficilis, navigatio tempeſtuoſa, contagio peſtifera &c. *Babenſt.* l. c. n. 29. cum *Laym.* & *Stoz.*

849. *Q. XVII.* An confeſſus habenti facultatem in reſervata, ſed oblitus ſuum reſervatum, poſſit a quocumque Confeſſario poſtea abſolvi? ℞. *Affirmative* cum *Leonard.* de Pœnit. q. 15. §. 6. n. 213. *Lug. Nav. Henriq. Viva*, & aliis. *Ratio eſt:* quia talis abſolvens expreſſe vel ſaltem virtualiter vult facere, quantum poteſt, cum expreſſe dicat: *In quantum poſſum, & tu indiges:* atqui poteſt Confeſſarius tollere reſervationem peccati obliti etiam directe, etſi indirecte tantum

tum

tum a culpa peccati obliti abſolvat; quia ablatio reſervationis non fundatur in ſola vi indirectæ abſolutionis a culpa, ſed in poteſtate Confeſſarii: ergo etiam cenſeri debet velle tollere reſervationem peccati forte obliti. *Confirm.* Ipſi adverſarii *Angelus*, *Syl.* & *Roſella* fatentur noſtram reſolutionem veram eſſe, ſi abſolvens intenderit pœnitentem liberare ab omnibus peccatis & cenſuris; Item juxta *Suarez*, ſi pœnitens expreſſe diceret, ſe velle abſolvi a reſervatis, ſi quæ habeat: ergo etiam vera manet reſolutio, etſi abſolvens velit implicite abſolvere, & pœnitens abſolvi a reſervatis.

850. *Q. XVIII.* Quænam ſint Regulæ Generales, ex quarum directione Confeſſarius facile poſſit judicare, an peccatum in confeſſione expoſitum ſit reſervatum, nec ne? ℟. 1. Attendat, an adſint quatuor ſupra requiſita, ſcil. an ſit mortale, externum, an conſummatum eo modo, quo exprimitur in decreto reſervationis, denique an ſit certum. 2. In materia reſervationis non valet argumentum a ſimili, nec a majori ad minus, quia reſervatio potius pendet ex voluntate, quam actione reſervantis; unde non valet argumentum: Legens librum hæreticum incidit in excommunicationem Bullæ cœnæ: ergo etiam audiens concionem HH. Nec valet: Hæreſis eſt reſervata: ergo etiam blaſphemia, quæ eſt peccatum gravius. 3. Quando reſervatio vel excommunicatio fertur in *facientes*, illam non incurrunt *mandantes*, *auxilium ferentes*, *faventes*, niſi id exprimatur, vel aliunde clare colligatur. *Nav.* C. 27. n. 51. 4. Quando reſervatio vel Excomm. fertur etiam in *dantes conſilium*, *auxilium* & *favorem*, intelligi debet de iis, qui efficaciter concurrunt, ita ut ſine illo conſilio, auxilio aut favore alias crimen commiſſum non fuiſſet. *Nav.* ibid. *Palao* & alii. 5. Quando excommunicatio vel reſervatio fertur contra eos, qui aliquid *facere præſumunt*, non comprehenduntur ii, qui ex metu aut ſimili affectu id faciunt. Item, quando dicitur *ſcienter*, non incurrunt, qui id ignoranter fecerint. *Leonard.* hic q. 15. §. 4. 6. Poteſtas *Ordinaria* abſolvendi a reſervatis eſt favorabilis, & late interpretanda, quia datur ob commune bonum: Pariter late interpretanda *delegata*, ſi detur in gratiam Confeſſarii, ſecus ſi detur in gratiam hujus tantum vel illius pœnitentis, quia tunc non cenſe-

cenſetur dari, niſi pro bono Privati. *Palao Sanch.* L. 8. de Matrim. D. 2. n. 6. 7. Circa peccatum complicis bene hodie notandum, quod duplici ſenſu poſſit ſumi, & duplex ſit reſervatio a Moderno Sum. Pontif. *Bened. XIV.* juxta dicta n. 819. Primo enim peccatum complicis ita reſervatum eſt, ut nullus Confeſſarius Perſonam, cum qua ipſemet commiſit peccatum turpe atque inhoneſtum contra ſextum præceptum, ab hoc peccato poſſit abſolvere; quilibet vero alius Confeſſarius approbatus ambos hos complices, v. g. Cajum Sacerdotem, & Bertam, cum qua Cajus peccavit, poſſit abſolvere. Secundo, ſi vero complex complicem abſolvere auſus fuerit, a nullo Sacerdote, præterquam a Summo Pontifice (vel alio, qui gaudet ſpeciali privilegio & facultate abſolvendi a peccatis Sedi Apoſtolicæ reſervatis) talis complex ſacerdos poteſt abſolvi.

851. Unde redimus ad primam Q. n. 780. propoſitam. Si *Norbertus* Sacerdos ille Bambergenſis hoc ſenſu peccatum complicis fuerit confeſſus, ut præterea non abſolverit ſuam complicem, *Nicaſius*, Sacerdos Herbipolenſis, & quicumque alius approbatus illum potuit abſolvere: Secus, ſi præter commiſſum peccatum contra ſextum præceptum, Norbertus etiam abſolverit Bertam ſuam complicem, ſicut intellexerat Nicaſius. Sic enim recte denegavit abſolutionem, quia non habebat facultatem abſolvendi a tali reſervato.

Sectio IV.

Caſus de Sigillo Confeſſionis.

I. Nicanor Neo-Confeſſarius in familiari colloquio cum Titio jocoſe dicit, primam ſuam pœnitentem fuiſſe adulteram; poſt alterum menſem, cum eundem inviſeret, ingreditur in conclave uxor Titii, quam Nicanor amice ſalutat, & eorum, quæ nuper dixerat, immemor addit, ipſam fuiſſe primam ſuam confitentem; Combinavit hæc dicta cum dictis nuperis Titius, & poſtea incautum confeſſarium tanquam adulterii teſtem ad judicem vocat: Uxorem autem ab eo tempore omni modo adverſatur.

852. *Q. I.* Quid dicendum ad præſentem caſum? ℞. 1. Nicanor in dato caſu vere violavit ſigillum, quia

vere manifeſtavit peccatum, quod ex ſola confeſſione noverat. An vero graviter in hoc caſu peccarit, ex eo reſolvendum: ſi enim aliquo modo adverterit periculum revelationis, & nihilominus, licet jocoſe tantum, dictum incautum protulerit, peccavit graviter: Secus, ſi plane inadvertenter, & ex mera imprudentia, non ex deliberata malitia locutus fuerit. Vide dicenda n. 860.

℞. 2. Titius male egit contra Sigillum confeſſionis, vocando Nicanorem ad judicium, & averſando uxorem, quia utrumque fecit ex notitia, quæ tantum orta eſt ex confeſſione ſacramentali. Adde, quod teſtimonium Confeſſarii ex ſcientia confeſſionis nullam fidem faciat in foro exteriori, ut patet ex c. *Dilectus.* de exceſſ. Prælat. ubi rubrica expreſſe ait, quod ad revelandum peccatum confeſſum Sacerdos compelli non poſſit. Neque notitia peccati ex ſola confeſſione hauſta ullo modo ſervit judici ad ferendam ſententiam, quia non eſt notitia legalis & humana, adeoque nec utilis ad commercium humanum.

853. *Q. II.* Ex qua confeſſione contrahatur obligatio Sigilli? ℞. Obligatio Sigilli oritur ex omni & ſola Confeſſione ſacramentali. Illa autem Confeſſio cenſetur ſacramentalis in ordine ad inducendam obligationem Sigilli, quæ ex intentione ſe accuſandi in ordine ad abſolutionem obtinendam fit ei, qui bona fide creditur judex legitimus, etiamſi non ſequatur abſolutio quavis de cauſa. Ita *Babenſt.* T. 8. P. 6. D. 6. A. 5. n. 6. cum comm. DD. Unde

854. *Reſolves I.* Ille tenetur obligatione ſigilli ſacramentalis, cui pœnitens confitetur bona fide, exiſtimans eſſe Sacerdotem, cum non ſit, aut habere poteſtatem abſolvendi, cum non habeat: quia talis confeſſio ſaltem in exiſtimatione & intentione pœnitentis eſt ſacramentalis. Idem dicendum de eo, qui ſe finxit Sacerdotem, & ob talem fictionem cauſa fuit, quod pœnitens ſua peccata manifeſtarit; quia pœnitens hoc fecit animo confitendi, & in ordine ad ſacramentalem confeſſionem *Bonac.* de Pœnit. D. 5. q. 6. Sect. 5. pu. 2. n. 2. cum *Regin. Graſſio*, & aliis contra *Onuphrium.*

855. *II.* Juxta *Nav.* in Summa c. 8. n. 7. & *Adrian.* q. ult de Confeſſ. *Salmant.* & alios etiam oritur obligatio ſigilli ex ea confeſſione, quæ ſcienter fit laico,

aut

aut Clerico non Sacerdoti, præſertim ſiquis erronee putaret, etiam laicum in abſentia Sacerdotis poſſe abſolvere, eoquod iſta confeſſio ſaltem ex intentione pœnitentis fiat ſacramentalis. *Suarez* vero l. c. Sect. 2. n. 2. *Bonac.* l. c. cum multis affirmant, inde non oriri hoc ſigillum, ſed tantum naturale ſecretum; eoquod non ſit confeſſio ſacramentalis ex defectu Sacerdotis.

856. *III.* Obligatio ſigilli oritur non tantum ex illa confeſſione, quam ſequitur abſolutio, ſed ex omni alia, quæ fit animo obtinendi abſolutionem, ſive ſit valida, ſive invalida, ſive perfecta, ſive inchoata tantum. *Ratio eſt*, quia omnis ejuſmodi confeſſio ſaltem imperfecte & ex animo confitentis eſt ſacramentalis. Ita *Babenſt.* l. c. n. 16. cum *Raſſler*, *Metzger*, & *Salmant.*

857. *IV.* Econtra juxta *Laym.* L. 5. t. 6. C. 14. n. 1. non oritur obligatio ſigilli, ſi quis animo ſimulato accedat, & confiteatur, non ut Sacramentum Pœnitentiæ accipiat, ſed ut Sacramento vel Confeſſario illudat, vel ab ipſo aliquid furetur, aut illum inducat ad peccatum. Addit *Suar.* l. c. n. 6. quando pœnitens ipſe aperte declarat talem animum, ſcil. non confitendi ſacramentaliter, datam reſolutionem eſſe certiſſimam, quia talis confeſſio nullo modo ad ſacramentalem referri poteſt. In eo tamen caſu, quo Confeſſarius adhuc dubius eſſet, an pœnitens confiteatur animo obtinendi abſolutionem, manet obligatio ſigilli, quia præſumi debet in favorem tum pœnitentis, tum Confeſſionis, ne illa reddatur odioſa. *Suar.* l. c. n. 6. *Bonac.* l. c. n. 4. cum plurimis. Ibid. n. 9. concludit *Suar. Unde addendum eſt, quod licet pœnitens accedat ſine propoſito recipiendi abſolutionem, vel ſine contritione, & propoſito emendandi; nihilominus ſi habeat voluntatem ſe accuſandi, & ſubjiciendi in illo foro ut potuerit: vel ut aliquo modo ſatisfaciat Eccleſiæ, vel certe ut a Sacerdote aliquo modo curetur, id ſatis eſſe ad ſigillum, quia jam illa eſt ſaltem inchoata confeſſio.*

858. *V.* Siquis Confeſſario extra ſacramentalem confeſſionem dicat: *Hoc tibi ſecretum committo tanquam ſub confeſſionis ſigillo*, & Confeſſarius ita acceptet, orietur hinc obligatio ſecreti tantum naturalis, non ſigilli ſacramentalis. Ita *Laym.* l. c. n. 2. cum *S. Antonino*, *Palud. Adriano* & aliis. *Ratio eſt*: quia non

Digitized by Google

eſt in poteſtate hominis, cuipiam obligationem ejuſmodi extra confeſſionem ſacramentalem imponere, ſed ad ſummum, ſi alter conſentiat, ſecretum naturale.

859. *Q. III.* Quænam ſit materia ſigilli ſacramentalis? ℟. cum *S. Th.* in ſupplem Q. 11. a. 2. in Θ.: *Dicendum, quod ſigillum Confeſſionis directe ſe non extendit, niſi ad illa, de quibus eſt ſacramentalis Confeſſio, ſed indirecte, id quod non cadit ſub ſacramentali Confeſſione, etiam ad ſigillum Confeſſionis pertinet, ſicut illa, per quæ poſſet peccator, vel peccatum deprehendi. Babenſt.* l. c. n. 15. totam materiam, in quam cadit obligatio ſigilli, reducit ad ſex claſſes: Ad *primam* pertinent omnia mortalia peccata tam in genere, quam in ſpecie, ex quorum revelatione in notitiam perſonæ delinquentis deveniri poteſt. Ad *ſecundam* omnia venialia in ſpecie, non autem in genere. Ad *tertiam* peccatorum circumſtantiæ, ex quibus iſtorum notitia hauriri poteſt. Ad *quartam* imperfectiones & inhabilitates cum naturales, tum perſonales, quæ ex peccatis cognitæ ſunt, v. g. defectus natalium, irregularitas, impedimentum matrimonii &c. Ad *quintam* peccata & defectus complicis, quos manifeſtavit pœnitens in confeſſione. Ad *ſextam* indiſpoſitio pœnitentis, v. g. defectus doloris, propoſiti, ſcientiæ neceſſariæ, &c. *Ratio eſt*, quia horum revelatio confeſſionem redderet odioſam. Unde

860. *Reſolves* I. Confeſſarius violat ſigillum, quamvis generatim dicat, Titium ſibi confeſſum peccatum mortale, caſum reſervatum &c. vel ſi dicat, ſe illum non abſolviſſe, quia hoc cedit in infamiam confitentis, & Sacramentum reddit odioſum. Suppreſſo vero nomine pœnitentis tum quis loqui poteſt de peccatis in confeſſione auditis 1. Si illorum auctores nec directe nec indirecte manifeſtentur; quia ex hac manifeſtatione, quod hæc vel illa peccata in mundo committantur, nulla fit Sacramento vel pœnitenti injuria; 2. Si nulla omnino de auctore poſſit inde oriri ſuſpicio: aut in certam familiam, aut locum redundare infamia. Monet tamen *Suar.* l. c. Sect. 3. n. 8. ut ſine magna utilitate v. g. cauſa conſilii capiendi a viro docto, vel neceſſitate non miſceantur ſermones de auditis in confeſſione, etiam in genere, præſertim coram multis, & maxime in eodem loco & civitate. *Ratio eſt,* quia

quia ex iſtiuſmodi colloquiis ſæpe rudes ſcandalizantur, exiſtimantes, ſigilium violari, non raro etiam ſagaces ex variis circumſtantiis in cognitionem vel ſuſpicionem peccatoris deveniunt.

861. II. Non licet Confeſſario loqui etiam de peccatis publicis in confeſſione auditis extra confeſſionem, *niſi aliunde illorum notitiam jam habuerit.* Unde graviter delinqueret Sacerdos dicens: *Fur heri ſuſpenſus confeſſus eſt mihi ſua furta*, &c. Dixi, *niſi aliunde*, &c., quia non prohibetur Sacerdos de peccato aliunde ſibi noto loqui, dummodo nihil addat ex notitia per confeſſionem accepta. *Laym.* L. c. n. 3.

862. III. Juxta *Sporer* P. 3. C. 7. n. 842. agit contra ſigillum Confeſſarius, ſi dicat, hunc pœnitentem eſſe ſcrupuloſum, caput audientis rumpere, moroſum, rudem & hebetis ingenii, *ex ſuppoſito, quod tales defectus aliunde non ſint noti. Ratio*, quia etiam ſimilium manifeſtatio hominibus eſt ingrata, adeoque ſufficiens ad Sacramentum odioſum reddendum. *Excuſat* tamen *Lugo* hoc in genere Confeſſarios; qui hos defectus non cognoſcunt ex confeſſione pœnitentis, ſed ipſi eos vident & percipiunt.

863. *Q. IV.* Quomodo ſigillum Confeſſionis differat a ſecreto naturali? ℟. Secretum naturale non ſemper pro ſemper obligat, ſed ex juſtis cauſis ceſſat ejus obligatio v. g. ſi obſervatio ſecreti cedat in grave damnum Reipublicæ, aut perſonæ innocentis; item ſi ſecretum grave damnum allaturum eſſet illi, qui tibi id commiſit, aut ſi tibi ipſi gravis mali periculum immineret ex ſecreto non manifeſtato. *Ratio eſt*, quia ſecretum non poteſt obligare contra charitatem alteri vel ſibi debitam, nec quiſquam, dum ſecretum ſervare promittit, cenſetur obligationem ad ſimilem caſum velle extendere. *Bonac.* de Reſtit. D. 2. q. 2. pu. un. n. 9. *Laym.* L. 3. t. 3. P. 2. C 5. n. 1. & alii. Econtra nullus caſus datur, in quo non obliget ſigillum confeſſionis ſecluſa expreſſa licentia pœnitentis. Unde

864. *Reſolves I.* Quod ſigillum Confeſſionis etiam cum periculo capitis obliget: violatio enim (cum ſit ex præcepto divino & naturali prohibita, ſemperque injurioſa Sacramento, quod exinde redderetur odioſum) eſt intrinſece mala; ergo ad evadendum periculum vitæ, aut conſervandum totum mundum æque parum licita eſt, ac blaſphemia. Ita communis. Imo

 nec

nec licet ad evitanda gravia mala revelare culpam levem; quamvis enim talis revelatio non ſit gravis infamatio pœnitentis, eſt tamen injurioſa Sacramento, & intrinſece mala.

865. *II.* Addit *Suar.* hic D. 33. Sect. 1. n. 16. nec licitam eſſe revelationem; etſi illa ſit utilis pœnitenti, & credatur non fore ingrata contra *Altiſiod.*, tum quia ceſſante fine legis in particulari non ceſſat illius obligatio; tum quia non tantum ratio habenda eſt commodi pœnitentis in particulari, ſed etiam ipſiuſmet Sacramenti. Ibid. affirmat *Suar.* cum *Covarr.* contra quoſdam Canoniſtas, quod nunquam liceat etiam poſt mortem pœnitentis manifeſtare peccatum illius, eo etiam caſu, quod revelatio videretur neceſſaria ad impediendum uſum alicujus matrimonii, quod nullum eſt. *Ratio eſt*, quia obligatio ſigilli ſemper durat, & fama proximi etiam poſt mortem ſervanda eſt; imo hoc neceſſarium eſt ad bonum uſum hujus Sacramenti: timerent enim vivi peccata ſua aperire, ſi vel poſt mortem revelari poſſent.

866. *III.* Confeſſarius de auditis in Confeſſione interrogatus vel debet eludere interrogationem dicendo, pœnitentem feciſſe, quod debuit facere, aut quæſtionem eſſe injuſtam, & ſacrilegam, ad quam nefas ſit reſpondere, vel (ſi hoc non ſufficiat) coram judice ſimpliciter, imo cum juramento, ſi opus ſit, debet affirmare, ſe neſcire pœnitentem tale ſcelus commiſiſſe: Neque tunc ſacerdos utitur æquivocatione, aut reſtrictione, nec mentitur, quia reſpondet ad ſenſum interrogationis, *homo* enim (ut ait *S. Th.* in ſupplem. q. 11. a. 1. ad 3.) *non adducitur in teſtimonium, niſi ut homo: & ideo abſque læſione conſcientiæ poteſt jurare, ſe neſcire, quod ſcit tantum, ut Deus*, h. e. Dei vices gerens.

867. *Q. V.* Quomodo violetur ſigillum Confeſſionis? ℟. dupliciter. 1. *Directe*, ſcil. revelando expreſſe aliquid ex ſola confeſſione cognitum. 2. *Indirecte*, aliquid ex confeſſione dicendo vel faciendo, ex quo quis cognoſcere vel ſuſpicari poſſit peccatum vel defectum pœnitentis, ex quo pœnitenti vel alteri pudor, moleſtia, infamia, damnum oriri poſſet, etiamſi audiens id aliunde ſciat; quia hæc omnia reddunt confeſſionem odioſam. *Antoine* de Pœnit. c. 4. q. 3. Unde

868. *Q.*

Digitized by Google

868. *Q. VI.* Quoſnam obliget hoc ſigillum? ℞. omnes illos, qui peccata vel defectus ex confeſſione ſacramentali etiam tantum inchoata ſive licite ſive illicite, ſive mediate, ſive immediate perceperunt, excepto ipſo pœnitente circa peccata, quæ concernunt ſolam ipſius perſonam. *Ratio primi eſt*, quia niſi quilibet ex prædictis teneretur obligatione ſigilli, ſacramentum redderetur exoſum, & fideles arcerentur ab illius uſu & frequentia. *Ratio ſecundi eſt;* quia obligatio ſigilli eſt in favorem pœnitentis, qui poteſt jure ſuo cedere, & dare licentiam revelandi ſine irreverentia ſacramenti, aliove incommodo. Tenetur tamen pœnitens ad ſecretum circa ea, quæ confeſſarius illi dicit ſub ſecreto. *Suar.* l. c. Sect. 4. n. 2. cum *Rich.* & *Soto* contra *Palud.*

869. Specialiter tenentur obligatione ſigilli 1. *Confeſſarius*, ut patet. De ficto etiam confeſſore dictum eſt n. 854. 2. *interpres*, quo utitur pœnitens ad confitendum quia hic notitiam peccati accipit a confeſſione ſacramentali, quod mediante ipſo ſubjicitur clavibus. *Confirm.* Interpres non tantum eſt inſtrumentum pœnitentis, ſed etiam ſacerdotis, nam ſicut pœnitens per illud loquitur, ita ſacerdos ſuo modo per illum audit, ideoque participat ſecretum ejus. Ita *Suar.* l. c. Sect. 4. n. 5. contra *Cajet.* 3. *Conſiliarius*, quem confeſſarius conſulit circa peccatum pœnitentis, ſive culpabiliter ſive inculpabiliter venerit in notitiam peccatoris, de cujus peccato conſilium ab eo requiſitum fuit; quia ea notitia oritur ex confeſſione ſacramentali: & in ordine ad illam datur. *Suar.* ibid. n. 6. cum *Adriano* & *Navar.* 4. *Superior*, ad quem defertur caſus reſervatus vel a pœnitente, vel a confeſſario, in ordine ad impetrandam facultatem abſolvendi a reſervato; quia etiam hæc notitia oritur ex confeſſione ſaltem inchoata. 5. *Adſtantes*, qui ſive contra voluntatem, ſive furtive de induſtria aut malitia alterius confeſſionem audiunt. Item omnes, quibus alterius confeſſio ſacrilege revelata eſt. Item ſi quis coram multis ex neceſſitate præſentibus confitetur, v. g. in naufragio, conflictu, noſocomio &c. nemo ex præſentibus citra violationem ſigilli poteſt revelare audita in confeſſione. Ita *Sporer* l. c. n. 852. Denique obligatur ad ſigillum ſervandum, qui peccata pœnitentis deſcripta legit, dum pœnitens ex ſcripto confitetur. Qui

vero peccata alterius ſcripta invenit ante vel poſt confeſſionem, juxta *Suar.* l. c. n. 5. tenetur ea reticere ſub ſecreto naturali, juxta *Rodriquez* ſub ſigillo confeſſionis, quod *Antoine* tanquam favorabilius ſacramento judicat eſſe tenendum. Notat hic *Leonard.* n. 148. eum, qui in ejuſmodi chartam incidit non poſſe ulterius legere, ubi novit peccata eſſe ſcripta ad peragendam confeſſionem, ſcil. ſi noverit eum, qui ſcripſit; ſecus, ſi non ſit periculum veniendi in notitiam ſcribentis.

870 *Q. VII.* An licitum ſit Confeſſario loqui cum pœnitente de peracta confeſſione? ℞. 1. Licitum eſt, ſi fiat ſtatim poſt datam abſolutionem, dum confitens adhuc verſatur in ſacro tribunali; quia tunc cenſetur fieri in eodem judicio ſacramentali; idque ſæpe eſt neceſſarium, quando videtur monendus adhuc eſſe pœnitens. *Illſung*, *Lugo*, De pœnit. D. 23. Sect. 5. n. 129.

871. ℞. 2. Etiam in ſequenti confeſſione licitum eſt confeſſario loqui de illis, quæ pœnitens dixit in priori, ſi id neceſſarium, vel magis utile videatur v. g. ad emendandam conſuetudinem, eradicandam paſſionem &c. Debet enim confeſſario, ut bene dirigat pœnitentem, ſtatus illius eſſe perſpectus, cujus cognitio ex præteritis confeſſionibus optime hauritur *Illſung.* hic n. 251.

872. ℞. 3. Extra confeſſionem non licet confeſſario loqui cum ipſo pœnitente de peccatis in confeſſione auditis, ſine facultate ejuſdem; quia licet pœnitens inde non infamaretur, poſſet tamen exinde rubore ſuffundi, quod haud dubie ſacramentum redderet odioſum. *Laym.* l. c. n. 9.

873. *Q. VIII.* An aliquando confeſſario licitus ſit uſus notitiæ ex confeſſione hauſtæ?

℞. 1. illicitum eſt uti notitia confeſſionis, quoties intervenit, vel prudenter timeri poteſt periculum violandi ſigillum, vel cauſandi aliquod incommodum pœnitenti. *Rationem* dat *Banac.* l. c. Sect. 5. pu. 4. n. 8. quia ſi liceret uti ſcientia ex confeſſione accepta, revelarentur peccata pœnitentis ſaltem indirecte; alii enim, aut ſaltem ipſe pœnitens conjicere poſſet, hanc vel illam ſui correctionem, &c., fieri ob peccatum in confeſſione auditum. Ibid. hoc confirmat ex *motu proprio Clementis VIII.* quem edidit Anno 1594. die 26. Martii,

tii, pro Regularibus, ubi præcepit, ne Regulares ad Superioritatis gradum evecti ſcientia de aliorum peccatis habita in confeſſione utantur ad externam gubernationem, quam prohibitionem *Lugo* hic a n. 94. ait extendendam eſſe ad omnes confeſſarios non tantum ob paritatem, ſed efficaciam rationis, ne ſacramentum reddatur odioſum.

874. ℞. 2. Licet uti notitia confeſſionis, quoties id fieri poteſt & ſine omni periculo directe vel indirecte revelandi ſigillum, & ſine omni pœnitentis incommodo, & ſine periculo, ne odioſum reddatur ſacramentum. Hinc licet orare Deum pro pœnitente, ne pereat in hoc vel illo periculo peccati: libros, aut doctos viros conſulere de peccatis in confeſſione auditis ſine ulla mentione nominis vel perſonæ pœnitentis: conquirere media, queis reducere poſſit pœnitentem in viam rectam &c.; quia talis uſus notitiæ ex confeſſione hauſtæ nec reddit ſacramentum odioſum, nec difficilius. *Stoz. Babenſt.* l. c. n. 34. & Comm. Ex his

875. *Reſolves I.* Male conſulitur confeſſarius, dum agitur de ejuſdem candidati vel pœnitentis promotione, vel admiſſione ad ſtatum Clericalem, vel Religioſum: quia ſcientia confeſſarii non pertinet ad hoc forum: maxime vero quia tum confeſſariis ſæpe incautis ſic datur occaſio violandi ſigillum, tum pœnitentibus, non ſincere confitendi ad conſervandam, vel acquirendam æſtimationem Confeſſarii. Si tamen conſuleretur Confeſſarius, idem deberet dicere, quod diceret, ſi non eſſet Confeſſarius hujus pœnitentis, de quo conſulitur; & multo magis, ſi de duobus ſibi confitentibus conſilium petatur; quando enim unum præ altero extollit, facile vir prudens diverſitatem conſcientiæ inde colliget, unde timenda eſt ſaltem indirecta læſio ſigilli. Ideoque confeſſarius non aliunde, niſi ex ſcientia paſſim nota & moribus, qui cadunt ſub oculos, commendet. *La Croix* L. 6. p. 2. n. 2001.

876. *II.* Ad quæſtionem: quid ſit agendum, ſi pœnitens taceat peccatum, quod Confeſſarius ſcit, ab eo fuiſſe commiſſum? ℞. 1. Quando Confeſſarius *extra confeſſionem* complicis, vel alterius ex fideli relatione cognovit peccatum pœnitentis, vel ipſe vidit v. g. furantem, turpiter agentem, vel audivit blaſphemantem &c. tunc ipſum ſpeciatim interrogare poteſt & de-

 bet

bet: *Ratio eſt*, tum quia non prohibetur Confeſſarius uti notitia illa extra Confeſſionem ſacramentalem hauſta ad utilitatem pœnitentis; tum quia ex officio tenetur procurare integritatem confeſſionis, quando moraliter & licite poteſt. Ita *Laym.* L. 5. t. 6. C. 14. n. 25. ubi addit: ſi pœnitens interrogatus conſtanter neget peccatum, Confeſſarius regulariter illum debet abſolvere, ſi nimirum ſtante notitia adhuc poſſit ſibi prudenter formare hoc vel ſimile dictamen: *Forte pœnitens hoc peccatum jam fuit alteri confeſſus; vel neſcivit eſſe peccatum ſaltem mortale: vel qui mihi retulerunt, falſum dixerunt*, &c. *Ratio eſt*, quia in foro pœnitentiæ credendum eſt pœnitenti ſicut contra ſe, ita & pro ſe loquenti. *Dixi regulariter, & ſtante illo prudenti dictamine:* ſi enim conſideratis omnibus circumſtantiis certo conſtaret, quod pœnitens malitioſe & mendaciter neget peccatum, neganda eſſet abſolutio: quia nec valide nec licite *certo* indiſpoſito datur abſolutio; Ita iterum *Laym.* ibidem cum *Henriq.* contra *Sotum*, *Holzmann.* T. 4. de Pœnit. n. 721. cum *Lug.* & *Tamb.*

877. ℟. 2. Quando Confeſſarius novit illud peccatum ex ſola ſacramentali confeſſione complicis, v. g. ſi ex confeſſione ſponſi noverit fornicationem cum ſponſa commiſſam, quam tamen ſponſa ſtatim poſt ſponſum confitens non confitetur: tunc in ſpecie non licet interrogare, ſed tantum in genere, & quidem valde caute: v. g. an nihil amplius habeat, quod conſcientiam gravet. *Ratio eſt*, quia ſpeciatim interrogando ſe objiceret periculo revelandi peccatum a complice commiſſum: ſponſa enim facile adverteret, quid ſponſus confeſſus ſit. In genere vero quærendo non æque incurritur periculum fractionis ſigilli, quia abſtrahendo a notitia prioris confeſſionis generica quæſtio paſſim aliis pœnitentibus poteſt proponi.

Quid ſi ſponſus dederit licentiam utendi notitia? Reſpondet *Stoz* hic n. 230. ſub fin. ex tali licentia communiter oriri gravia ſcandala, ſi complex cognoſcat vel ſuſpicetur, delictum ſuum innotuiſſe tantum dependenter a confeſſione Sacramentali complicis: adeoque inde etiam odioſum fieri Sacramentum.

878. An vero & quomodo abſolvendus ſit talis pœnitens negans peccatum? ℟. Ut ſupra: ſi Confeſſarius adhuc dictamen poſſit formare, quod pœnitens non ex malitia neget peccatum, vel non putaverit eſſe peccatum,

catum, vel jam confeſſus forte fuerit, regulariter debet ſaltem ſub conditione abſolvi, *ſi ſis diſpoſitus:* ex rationibus ſupra datis. Dixi iterum, *regulariter:* nam ſi Confeſſarius evidenter ſciat, quod pœnitens malitioſe neget peccatum, non poteſt eum abſolvere; quia nefas eſt miniſtrare Sacramentum ei, quem evidenter ſcio indignum. Ita *Reiffenſt.* in Theol. Mor. Tr. 14. D. 8. q. 3. n. 43. cum *Lugone: Stoz* l. c. n. 104.

879. Sed quomodo in praxi Confeſſarius dimittet pœnitentem ſine abſolutione, ne ex negatione illius violetur ſigillum? Reſpondet *La Croix* L. 6. p. 2. n. 1969. cum *Dicaſt.* Diſſimulanter ſuper pœnitentem dicat: *Miſereatur tui* &c. dataque benedictione dimittat illum; ſi pœnitens quærat, an abſolutionem dederit, dicat Confeſſarius: Feci officium meum, ne dubita: per hoc enim nec revelatur peccatum ſponſi, nec hoc affert ullum incommodum ſponſæ, quæ nihilominus debet illa peccata & hanc confeſſionem ſacrilegam ſuo tempore repetere. Addit ibid. *La Croix: Paſtor vera omnia diſſimulando aſſiſtat eorum matrimonio.*

880. *III.* Pœnitenti licet non abſoluto (modo acceſſerit animo peccata ſubjiciendi clavibus) petenti ſchedam factæ confeſſionis tenetur Confeſſarius eam dare, ſi ſoleat aliis petentibus dare ſchedam, quia negare eam in talibus circumſtantiis eſſet indirecte dicere, quod non ſit rite confeſſus vel abſolutus. Ita *La Croix* L. 6. p. 2. n. 1944. cum *Laym. Con. Averſa,* & aliis, contra *Henriq. Bonac. Lug.* & alios.

881. *IV.* Confeſſarius, cui pœnitens, v. g. pericuIoſe decumbens confitetur, quod vixerit hucuſque in concubinatu, & eam de facto adhuc ſecum habeat domi ſuæ, non poteſt citra violationem ſigilli monere concubinam, ne accedat ad infirmum, aut diſcedat e domo; quia illa facile colligeret, quid infirmus confeſſus ſit.

Sectio V.

De Solicitatione.

882. *Q. I.* An pœnitens ſub gravi præcepto obligetur ad denuntiandum Confeſſarium ſolicitantem ad turpia ac inhoneſta? ℞. *Affirmative:* Ita ſtatuerunt *Paulus IV. Pius IV.*, quorum Conſtitutiones *Gregor. XV.* per Bullam, *Univerſi Dominici Gregis,* ad fide-

fideles omnes extendit, conſtituitque, denuntiandos eſſe Inquiſitoribus, vel (ubi inquiſitio non eſt) Ordinariis, ſive eorum Vicariis Sacerdotes, qui ſive in confeſſionali, ſive in loco ad confeſſiones audiendas deſtinato, confeſſionem ſimulantes, ad inhoneſta ſolicitaverint, ſive inhoneſtos ſermones labuerint, ſive turpia tractaverint. Huc pertinet Conſtitutio Ss. D. N. *Benedicti XIV.* quæ incipit: *Sacramentum Pœnitentiæ*, edita 1. Junii 1741., in qua n. 1. approbantur & confirmantur tum aliorum Romanorum Pontificum Literæ de Solicitatione, tum omnia & ſingula Decreta ad illarum interpretationem & declarationem emanata. Ex verbis Conſtit. *Benedicti XIV.* ſequentes regulæ deducuntur, quibus indicatur, quinam ſint denuntiandi, quas ob cauſas, quando, & qua ratione denuntiare oporteat

883. Prima Regula: *Denuntiandi ſunt omnes & ſinguli Sacerdotes ſolicitantes, ſive abſolvendi juriſdictione polleant, ſive careant.*

Secunda: *Qui aliquem pœnitentem, quæcunque perſona illa ſit, ſive pro ſe ipſo, ſive pro alia perſona ſolicitaverint.* NB. *Aliquem pœnitentem*: Unde patet, etiam denuntiandum eſſe Confeſſarium, ſive ſolicitaverit fœminam, ſive maſculum. Idem declaravit, teſte *Laur. Cozza*, *Paulus V.*

Tertia: Qui ſolicitaverint *in actu Sacramentalis Confeſſionis, vel ante, vel immediate poſt.* Quarta: *Vel occaſione, aut prætextu Confeſſionis.* Quinta: *Vel etiam extra occaſionem confeſſionis in confeſſionali.* Sexta: *Sive in alio loco ad confeſſiones audiendas deſtinato aut electo, cum ſimulatione audiendi ibidem confeſſionem.* Septima: *Qui ad inhoneſta & turpia ſolicitare vel provocare ſive verbis, ſive ſignis, ſive nutibus, ſive tactu, ſive per ſcripturam tunc, aut poſtea, legendam tentaverint.* Vide etiam propoſitionem 6. ab *Alexand.* VII. damn.

Octava: *Aut cum eis illicitos, & inhoneſtos ſermones vel tractatus temerario auſu habuerint.* Nona: Denunciare oportet; *etiamſi ſolicitatio inter confeſſarium, & pœnitentem mutua fuerit.* Decima: *Sive ſolicitationi pœnitens conſenſerit, ſive conſenſum minime præſtiterit.* Undecima: *Vel longum tempus poſt ipſam ſolicitationem jam effluxerit.* Duodecima: *Aut ſolicitatio a confeſſario non pro ſe ipſo, ſed pro alia perſona peracta fuerit.*

884. His

Digitized by Google

884 His præmiſſis SS. D. N. *Bened. XIV.* in ead. Conſtit. monet confeſſarios, *caveant diligenter, ne pœnitentibus, quos noverint jam ab alio ſolicitatos, ſacramentalem abſolutionem impertiant, niſi prius denuntiationem prædictam ad effectum perducentes, delinquentem indicaverint competenti judici, vel ſaltem ſe, cum primum poterunt, delaturos ſpondeant, ac promittant;* ibid. de falſis delationibus: de quibus ſupra egimus, n. 817.

Ex his manifeſta eſt ratio reſponſionis ſupra datæ, quod omnes pœnitentes gravi præcepto ſint obligati ad denunciandos ſolicitantes confeſſarios, nec id ſine gravi culpa poſſint omittere: agitur enim de re gravi, cujuſmodi eſt abuſus ſacramenti, ac de crimine, quod præ ſe fert ſuſpicionem hæreſeos.

885. *Q. II.* An mulier ſolicitans pariter ſit denuntianda? ℞. *Negative:* Quia lex confeſſarium, non pœnitentem ſolicitantem exprimit. Ita *Felix Poteſtas:* in Exam. Eccleſiaſt. Tom. 2. p. 3. c. 2. q. 6. ubi addit: imo mulier denuntiando, ſi ipſa conſenſit, non tenetur ſuum manifeſtare conſenſum, quia materia denuntiationis eſt ſolicitatio ſeu actus inhoneſtus Confeſſarii, non pœnitentis. Conſtat ex Bulla *Greg.* XV. & conſtit. Bened. XIV. ubi expreſſe habetur: *ne aliqui ſacerdotes, pœnitentiæ ſacramento nefarie abutentes, pœnitentibus pro curatione vulnus, pro pane lapidem, pro piſce ſerpentem, pro medicina venenum porrigant.*

886. *Q. III.* An ſi ſolicitatus confiteatur cum ſolicitante, hic poſſit ipſum abſolvere abſque onere denuntiandi? ℞. Tenetur adhuc ad denuntiationem faciendam, ut conſtat ex propoſ. 7. ab *Alex.* VII. damnat. quam propoſitionem ita exponit Viva, docuiſſe ſcil. aliquos, ſolicitatum in confeſſione non teneri ad denuntiandum Confeſſarium, ſi eidem ſua peccata confiteatur: eo quod in tali caſu Confeſſarius non teneatur ſolicitatum monere ad ſe denuntiandum: ergo hoc ipſo, quod confeſſarius non injungat obligationem denuntiandi, pœnitens non tenetur denuntiare. Hoc poſtea falſum *Viva* oſtendit, quia confeſſarius non injungit hoc onus, ſed tantum declarat, ſicut quando monet obligationem reſtitutionis: adeoque ſive culpabiliter, ſive inculpabiliter non moneat confeſſarius, adhuc pœnitens tenetur denuntiare, *niſi eum excuſet aliunde ignorantia legis Pontificiæ.*

887. *Q. IV.* An excuſetur ab obligatione denuntiandi, qui ex denuntiatione prudenter timet periculum propriæ vitæ, aut alterius graviſſimi damni? Reſpondet *Felix Poteſtas* l. c. q. 5. *Affirmative*, eo quod præcepta humana non obligent cum gravi nocumento.

888. *Q. V.* An præmittenda ſit ante denuntiationem correctio fraterna, ſi firmiter emendatio ſperetur? Reſpondet *Felix Poteſtas* l. c. C. 12. q. 6. n. 613. In ſimilibus delictis ad S. Officium ſpectantibus, tam ſi ſint de hæreſi formali, quam de ſolicitatione, & ſuſpicione hæreſis, omnino faciendam eſſe denuntiationem, nulla præmiſſa correctione fraterna, etiamſi emendatio ſperetur. *Ratio prima* eſt, quia in denuntiatione Evangelica præmittenda eſt correctio fraterna, minime vero in denuntiatione judiciali; illa enim præciſe eſt in gratiam fratris, ejus emendationem intendens; hæc in gratiam legis, quæ punitionem intendit, & in bonum publicum, quod prævalet commodo privato fratris. *Secunda Ratio eſt*, quia aperta via correctionis, ſecluderetur via denuntiationi. *Confirm.* ex Decreto SS. Inquiſit. coram *Alex.* VII. die 8. Julii 1660. ubi decernitur, etiamſi nulla fraterna correctio, vel alia monitio præmiſſa fuerit, teneri pœnitentem ad denuntiandum. Alii, præſertim *Sotus*, *Canus*, *Sylv. Lopez*, *Ledeſma*, *Fagund.* tenuerunt, præmittendam eſſe correctionem fraternam, ſi ſperetur emendatio, *ita ut*, *ſi ea facta firmiter credatur emendatio ſecutura, correctus non ſit denuntiandus.* Horum *Ratio* eſt, quod præceptum correctionis ſit de jure naturali & divino, præceptum vero denuntiationis ſit humanum, quod illi prævalere non poteſt. Hi quoque ſecuti ſunt D. *Thomam*, qui 2. 2. q. 33. a. 7. in O. ait: *Quædam enim peccata occulta ſunt, quæ ſunt in nocumentum proximorum vel corporale vel ſpirituale, puta ſi aliquis occulte tractet, quomodo civitas tradatur hoſtibus, vel ſi hæreticus privatim homines a fide avertat. Et quia ille, qui ſic occulte peccat, non ſolum in ſe peccat, ſed etiam in alios; oportet ſtatim procedere ad denuntiationem: ut hujuſmodi nocumentum impediatur, niſi forte aliquis firmiter exiſtimaret, quod ſtatim per ſecretam admonitionem poſſet hujuſmodi mala impedire.* Verum cum delicta ſolicitationis, & hæreſis ſint ita viſcoſa (ut ait *Poteſtas*) & nimium pernicioſa Chri-

ſtianæ

Digitized by Google

ſtianæ Reipubl. ut non ſit facilis per correctionem fraternam emendatio, hinc in praxi videtur præferenda prima Reſponſio, præcipue quia magis facit ad reverentiam ſacramenti pœnitentiæ; & avertit temerarios illius abuſus.

889. *Q. VI.* Quomodo confeſſarius in praxi debeat procedere, ſi pœnitens dicat, ſe fuiſſe ſolicitatum a confeſſario? ℞. Quærat caute 1. an ad peccatum grave contra ſextum ſollicitaverit; 2. an certus ſit de ſolicitatione, an vero dubitet, utrum factum ſit animo ſolicitandi, an cauſa examinandi peccatum, aut circumſtantias peccati; quia facile non eſt credendum hiſce delatoribus. Vide de falſo delatore n. 818.

„ *Appendix de Rigore & Benignitate Eccleſiæ.*

„ *Nota* 1. Quatuor ſunt, quæ potiſſimum his ultimis ſæculis Eccleſiæ Romanæ objecta ſunt, in quibus nimia indulgentia excedat, videlicet in imponenda nimis levi peccatoribus *Pœnitentia;* in danda nimis cito iis *abſolutione;* in admittendis nimis facile fidelibus ad *S. Euchariſtiam;* in laxando nimium *Indulgentiarum* Theſauro, & id maxime opera aut favore Regularium. 2. Qui ita querebantur, ad *duas claſſes* reducuntur; vel *Janſenii aſſeclæ* ſunt, vel indiſcreti alias *rigoris amantes.* Ex primo genere *ſtricte Janſeniani* dicuntur, qui unam ſaltem ex 5. Janſenii propoſitionibus propugnant, aut defendunt, eas non contineri in libro Janſenii, aut nolunt ſincere ſubſcribere formulæ Alexandri VII. & Clementis XI. e. g. qui peccati reum faciunt hominem ob motus voluntarios quidem ſed carentes libertate indifferentiæ &c. Huc revocantur *Queſnelliani,* qui Queſnello favent, & *Appellantes* ad Concilium generale. *Ex ſecundo genere* Rigorem indiſcretum nonnulli tuentur vel ex zelo proprio, vel ex zelotypia adverſus quoſdam in particulari, unde natæ propoſitiones 20. & 21. ab Alex. VIII. damnatæ. Horum Rigoriſtarum doctrinæ ſunt: quoties quis relabitur, ſignum eſt, eum antea caruiſſe vero dolore & propoſito, unde priores Confeſſiones ſunt repetendæ: Pœnitentiæ imponendæ ſecundum primævum rigorem antiquorum canonum: etiam prima vice confitens mortale non eſt ſtatim abſolvendus: diſpoſitus

„ non

„non eſt ad abſolutionem, in quo amor Dei caſtus „non prædominatur ſupra omnes alios affectus actua- „les & habituales &c. Vid. P. la Fontaine S. J. in „*Conſtit. Unigenitus propugnata*; & lib. *Cauſa Queſ- „nelliana ſeu Motivum Juris, &c.* Nunc

„*Quæritur* I. An Eccleſia defecerit a fervore ſuo?

„℞. *Neutiquam;* cum *deficere* &c. dicat ex aliquo „defectu a via debita recedere; *Rat.* ille non deficit, „qui in rebus concernentibus ſolam diſciplinam modo „majorem rigorem, modo majorem benignitatem pro „diverſitate circumſtantiarum præſefert, maxime ſi „hoc fiat ex gravibus cauſis, & compenſanda rigorem „per alia meliora: atqui id egit Eccleſia: *P. M. qua- „drimembris* ex hiſtoria Eccl. collecta a Sozomeno, „Arcudio, *Clerico Romano* P. Francolini, *Theologia „Dogmatica* P. Antoine, *Apparatu Eruditionis* P. Bi- „ner &c. Si in tria tempora dividatur ætas Eccleſiæ. „1. *Seſqui primo ſæculo* Eccleſiæ diſciplina fuit beni- „gna: ergo ſi rediit ad benignitatem, rediit Eccleſia „ad ſtatum primævum. 2. *Per ſæcula aliquot* ſucceſ- „ſit rigor propter hæreſes Montani, & Novati, qui „magnum rigorem profeſſi Eccleſiæ benignitatem exo- „ſam reddidere; hunc rigorem auxit ob ſectas Gnoſtico- „rum, & Valentinianorum, qui vitam nimis mollem „ſectati a Catholicis diſcerni per rigorem debebant, „prout modo diſcernuntur Lutherani &c. acceſſit Pœ- „nitentiæ privatæ etiam publica, & publicæ ſimplici „etiam ſolemnis temporibus perſecutionum, ut ſic „difficultate reconciliationis retraherentur Fideles ab „Apoſtaſia, & tollerentur ſcandala quorundam Chri- „ſtianorum inter Gentiles degentium. 3. Succeſſive „remiſit hic rigor ad *finem ſæculi quarti* in orientali „Eccleſia; in occidentali vero ad *finem ſæculi ſeptimi* „abrogata Pœnitentia ſolemni; tum ſublata etiam omni „publica nativam benignitatem induit Eccleſia *circa „ſeculum duodecimum*, quantum in re hac valde incerta „colligi veroſimile potuit; partim, quod rigor hic „cœperit eſſe *noxius*, inæqualis pro diverſo Epiſco- „porum genio, indiſcretus in Pœnitentiariis, abſter- „rens Gentiles & hæreticos ab ingreſſu Eccleſiæ; par- „tim, quod *ſuppletus* ſit per expeditiones ſacras, plu- „res indulgentias, Religioſos Ordines identidem na- „ſcentes, ceu publicæ pœnitentiæ profeſſiones, ac

„fre-

Digitized by Google

„ frequentiorem Sacramentorum uſum ex majori nu-
„ mero Sacerdotum.

„ *Dices* 1. Eccleſia ſemper fuit *rigida*. 2. *Cauſa* mu-
„ tati rigoris fuit frigeſcens fidelium charitas. 3. Di-
„ ſtinctio inter pœnitentiam *publicam communem*, &
„ *publicam ſolemnem*, eſt conficta ... ℞. *Ad* 1. N. pa-
„ tet benignitas ab exemplo Chriſti erga Petrum, Pu-
„ blicanum, Magdalenam & adulteram; exemplo Pauli
„ inceſtuoſum Corinthium ex anathemate Eccleſiæ bre-
„ vi reſtituentis; S. Joannis Ev. ſuum diſcipulum,
„ poſtea latronem, illico recipientis &c. *Ad* 2. N.
„ certe *ſæculo decimotertio*, quo ceſſatum omnino a
„ rigore eſt, fuere Pontifices zeloſiſſimi, uti Innocen-
„ tius III. Honorius III. &c. Concilia celeberrima La-
„ teranenſe IV. duo Lugdunenſia, Viennenſe, 90.
„ particularia ubi rigor reſtitutus fuiſſet, ſi viſum eſſet
„ fore conſultum. *Ad* 3. N. publica *communis* fuit,
„ quando pœnitens abſtinebat ab oblectamentis etiam
„ licitis, vacabat jejuniis, ſecedebat a communi po-
„ pulo ſacris vacante ad locum ſeparatum &c. *Solemnis*
„ vero habebat inſuper certos ritus, & 4. gradus flen-
„ tium, audientium, proſtratorum, & conſiſtentium;
„ durabatque ad longius tempus, e. g. 7. vel 10. an-
„ norum.

„ *Q*. 2. An Sacramentalis confeſſio nunc ſit alia,
„ quam olim?

„ ℞. *Non eſſe aliam*, ſaltem quod ſubſtantiam, &
„ modum notabilem: ita patet ex prop. 18. ab Alex.
„ VIII. damnata.

„ *Dices* 1. Olim confeſſio *publice* facta: 2. olim fide-
„ les non confitebantur *venialia;* unde eruitur, confi-
„ teri venialia eſſe abuſum ob rationes varias. 3. olim
„ *rariſſime confeſſi* ſunt primi Chriſtiani, & quotidie
„ licet communicantes, ſine confeſſione ad Synaxin
„ accedebant ....

„ ℞. *ad* 1. ſemper confeſſio auricularis fuit in uſu,
„ ut prædicti Authores &c & quando publica confeſ-
„ ſio de peccatis in ſpecie facta eſt, facta eſt dumta-
„ xat de peccatis publicis, & eam præceſſit ſecreta,
„ ex qua judicabatur, quid publice eſſet confitendum.
„ Certe Tridentinum *Seſſ*. 14. *c*. 5. *Non ſatis conſulte*
„ *humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præſer-*
„ *tim ſecreta, publica eſſent confeſſione aperienda*, utique
„ cum hoc infamaret pœnitentem, excitaret lites inter

„conjuges, foret ſupra fragilitatem humanam, quod „Eccleſia, quæ a Chriſto & Spiritu S. regitur, facti- „tare nunquam potuit. *Ad* 2. ex Bulla deſumptum, „& *ad* 3. contrarium ſolide probat Viva *a n.* 17. „*prop.* 18. *dam.* tum, quia Trid. *S.* 14. *c.* 5. confeſſio- „nem venialium ex uſu piorum hominum deducit; „tum, quia ſic pharmaco Sanguinis Chriſti privaren- „tur maxime homines timorati, ut de Monialibus mi- „ſere deceptis narrat.

„Q. 3 An ſatisfactio Sacramentalis ſit danda juxta „Canones? ℞. *Non eſſe*, quia juxta Suarez *d.* 38. „*ſect.* 4. *de pœn.* Canones pœnitentiales nunquam erant „leges, ſed inſtructiones, & meræ regulæ directivæ, „ut illas Confeſſarii ſequi poſſent, quantum expedire „cenſerent; & ſi etiam olim fuiſſent legitimæ, multis „de cauſis eas non uſu Eccleſia abrogavit, prout etiam „hodie laicis non datur communio ſub utraque ſpecie, „nec communio parvulis &c. ut olim Morinus *l.* 2. „*c.* 21. & *l.* 4 *c.* 9. ait: *pœnæ criminibus impoſitæ ante* „*Novatum breves admodum fuere : & quandoque pax* „*ſceleratiſſimis ſtatim reddita nulla imperata exteriori* „*pœnitentia.*

„*Dices:* 1. Pœnitentiæ leves augent *libertatem* pec- „candi. 2. olim ad majorem peccati horrorem *pro* „*occultis* peccatis imponebantur publicæ pœnitentiæ. „3. imo & Canonicæ...... ℞. *ad* 1. Si ſint nimium „leves, erit abuſus hominum privatorum, quem re- „probat uſus Eccleſiæ; ſi nimium graves, abſterrent „homines a confeſſione. *Ad* 2. N. ſed tantum pro „peccatis *notoriis*, & *ex voluntate* ipſius pœnitentis, „qui quandoque petebat aliquam pœnitentiam ab Epi- „ſcopo: ſicut publica confeſſio, ita & publica pœni- „tentia eſſet infamatio, & ſigilli læſio, faceretque Sa- „cramentum odioſum. *Ad* 3. N. Solemnis ſolum im- „ponebatur extra Sacramentum, ab Epiſcopo *pro foro* „*externo*, pro delictis ſufficienter probatis in judicio: „idque tantum ob delicta *canonica tria* Idololatriam, „homicidium, adulterium, quibus ſucceſſu temporis „pauca alia acceſſere; ac *ſemel* in vita, nec *omni* ho- „minum generi; cum excepti fuerint ſex hominum „claſſes, ſc. juniores 40. annis, Clerici, officiales pu- „blici; Conjuges ſine conſenſu alterius conjugis, mi- „lites, niſi arma deponerent, ac impediti morbis, iti- „neribus, laboribus aliis; imo poterant eam ſæpe *re-*

„*dimere*

„*dimere* paſcendo pauperes, dando pecuniam ad re-„demptionem captivorum &c. ut patet ex Ep. 1. Siri-„cii Papæ, Conc. Triburienſi anno 892. habito &c.

„*Q*. 4. An ſatisfactio implenda ante Abſolutionem?

„℞. *Non eſſe*, ordinarie loquendo. Alex. VIII. da-„mnavit prop. 16. quia ad ſubſtantiam converſionis „ſufficit verus dolor, ſerium propoſitum, ac ſincera „confeſſio: ergo cum aſpirante divina gratia hæc bre-„vi fieri poſſint &c.

„*Dices*: 1. Pœnitentibus dandum *tempus portandi*, „& ſentiendi ſtatum, ac jugum peccati, ut *Queſnellus*, „& Author *ſpeciminum Moralium* docet: 2. *Natura* „Pœnitentiæ exigit, ut materia præcedat formam; ut „primo fiat confeſſio, deinde pœnitentiæ impoſitio, „ac hujus executio, tandem abſolutio. 3. Olim pri-„mum abſolvebantur poſt impletam *integram* Pœniten-„tiam .... ℟. *Ad* 1. N. ſed quamprimum e ſtatu pec-„cati, in quo opera ſunt mortua, eluctandum, ſicut „a morbo: ita Chriſtus fecit cum Magdalena & aliis: „ſic S. Cornelius Papa abſolvit Trophimum Ep. „Melchiades Donatiſtas, Concilium Antiochenſe Sa-„moſatenos, Nicænum Novatianos, Laodicenſe Pho-„tinianos; S. Auguſtinus *in Pſ.* 36. ait *nonne ſi vis* „(converti) *modo fit; ecce! cum loquor, muta cor, &* „*factum eſt*. *Ad* 2. N. totum naturale exigit, ut prius „ponantur partes eſſentiales, qualis eſt etiam abſolu-„tio; tum primum integrales, qualis ſatisfactio: ipſum „adeo judicium exigit prius ſententiam quam execu-„tionem; ita Alex. VIII. dam. prop. 17. *Per illam pra-„xim mox abſolvendi ordo Pœnitentiæ eſt inverſus*. „*Ad* 3. Hoc verum eſt de abſolutione *Canonica* pro „foro externo, qua pœnitens reconciliatus eſt poſt ſo-„lemnem pœnitentiam Eccleſiæ, non de *Sacramentali*, „quæ dabatur ſtatim pro reconciliatione per Sacra-„mentum Pœnitentiæ cum Deo: duas enim abſolutio-„nes diſtinguendas eſſe, norunt omnes contra Alexan-„drum Natalem *Diſſ.* 7. *&* 9. *Hiſt. Eccleſ.* & Tour-„nelium, licet limitatius loquentem; alii explicant „etiam de *communione Euchariſtiæ*, quæ primum poſt „reconciliationem extra ſacramentalem concedebatur.

„*Q*. 5. An Abſolutio Sacramentalis danda ſit omni-„bus?

„℟. Cum nullum ſit peccatum adeo enorme, ut de-„leri nequeat per poteſtatem Sacramentalem *danda*

„*eſt omnibus diſpoſitis;* an autem *ſtatim*, vel dif„ferenda abſolutio, judicio prudentis Confeſſarii re„linquitur.

„*Dices* 1. Eccleſia olim aliquibus criminibus, homi„nibus relapſis poſt ſolemnem pœnitentiam, Clericis „in graviora flagitia prolapſis, peccatoribus pœniten„tiam uſque ad mortem differentibus &c. *omnino ne„gavit* abſolutionem & veniam. 2. Severius egerunt „SS. Xaverius, Saleſius, Carolus Borromæus, Tho„mas Villanovanus cum peccatoribus, ne facilitate „abſolutionis cito relabantur. 3. Pœnitentia ex ſen„tentia Trid. eſt *laborioſus Baptiſmus*, ubi remiſſio „peccatorum acquiri ſine magnis fletibus nequit; ita „Jacobus Janſenius diſcipulus Baii, & Magiſter Cor„nelii Janſenii; item Joan. Sinnichius *in Saule Ex„rege.* &c.

„℟. *Ad* 1. Hoc intelligendum de abſolutione *extra„ſacramentali*, qua vel a culpis & pœnis abſolveban„tur, & *Eccleſiæ* reconciliabantur pœnitentes, vel a „prohibitione menſæ Euchariſticæ, vel ab omnibus ſi„mul. *Ad* 2. Sanctos allegatos eſſe potius contrarios „rigoriſtis, cum plures per benignitatem Eccleſiæ, ac „Chriſto adduxerint, quam per rigorem omnes rigo„riſtæ. *Ad* 3. Ibi Trid. loquitur de plena peccato„rum remiſſione tam quoad culpam, quam quoad pœ„nam omnem temporalem: ſane: *Praxis Sacramenti „pœnitentiæ* quam ſcripſit Ludov. Habert; &: *Paſtor „bonus*, Joannis Opſtraet &c. aliaque eorum opera „ipſis adeo Epiſcopis Galliæ diſplicuere, ut ea damna„rent: falſa ergo theſis eſt: *Is ſolus cenſetur vere con„verſus, qui notabili tempore ſua crimina retractavit „per facta contraria.*

„*Q.* 6. An ſalutare ſit pœnitentes arcere a S. Sy„naxi?

„℟. Ut quandoque abſtinere ex humilitate, bonum „eſt, ita frequenter, aut diutius arcere pœnitentem, „pernicioſum: ita propoſ. 22. ab Alex. VIII. dam. „Certe hominem debilem privare maximo ad vitam „meliorem remedio eſt ægro tollere medicinam, ut „convaleſcat. S. Leo *ep.* 87. *ad Epiſc. Gall. Nulli Chri„ſtianorum facile communio denegetur: cognovimus „enim -- animam, pro qua Chriſti ſanguis effuſus eſt, „irrogatione tam ſævi ſupplicii ſauciatam, inermem,*

„*exutam-*

„*exutamque omni munimine*, *diabolicis incurſionibus* „*objectam*.

„*Dices* 1. Abſtinentia ab Euchariſtia eſt pœnitentia „Chriſto acceptiſſima & homini ſaluberrima. Ita Ar- „naldus: *de freq. com.* 2. Diſpoſitio ad Euchariſtiam „neceſſaria eſt *amor puriſſimus*, omnis mixtionis ex- „pers & *munditics cordis* non tantum a peccatis, ſed „etiam a pravis motibus, & operationibus phantaſiæ „libera &c. 3. In prima Eccleſia nihil frequentius, „quam pro pœnitentia *medicinali* prohibere commu- „nionem . . . ℞. *Ad* 1. N. pernicies patet ex proba- „tione noſtra. *Ad* 2. N. *Trid. Seſſ.* 13. *c.* 7. pro diſ- „poſitione neceſſaria requirit; *Ut nullus peccati mor-* „*talis ſibi conſcius abſque Sacramentali confeſſione ad* „*Euchariſtiæ Sacramentum accedere audeat. Ad* 3. po- „tius conſtat, Miniſtros non Sacerdotes, & fideles „plurimos quotidie communicaſſe. Innocentius XI. in „decreto anni 1678 non reprobat frequentem, imo „nec quotidianam communionem, ſed tantum caute- „las quaſdam præſcribit. V. N. 384. *De pœnitentibus* „determinate loquendo, abſtinentia a communione „*publica* fuit iis impoſita, & quidem raro, & ob pec- „cata tantum ſcandaloſa. Soterus *anno* 176. decre- „tum edidit, ut omnes durante licet pœnitentia cœ- „næ Domini, & Sylverius teſte Burchardo *l.* 5. *c.* 19. „ut quinquies in anno ad S. Synaxin accederent; S. „Aug. *hom.* 50. *inter* 50. habet ſimilia.

„*Q.* 7. An Indulgentiarum uſus ſit nimius?

„℞ *Non eſſe*, ſi a quibuſdam falſo prætenſis præ- „ſcindatur: certe Trid. *decreto de Indulg.* magnopere „cupit hos defectus, ſi qui irrepant, emendari. „Paulus V. revocavit omnes indulgentias Regularium, „& iis pauciores conceſſit; & Benedictus XIV. *in* „*Bulla* 41. *tom.* 3. multas ſuſtulit &c. Innocentius XI. „*decreto anno* 1677. 18. *Mart.* dato ſtatuit, ut ſi alias „Eccleſiam aliquam viſitantibus indulgentia conceſſa „ſit, altera plenaria non valeat: *unde deducitur* nemi- „nem poſſe pluries lucrari indulgentiam plenariam „eodem die, niſi alterutra Indulgentia 1. data ſit pro „defunctis. 2. aut certo perſonarum generi e. g. Con- „fraternitati &c. 3. aut ob aliud opus certum e. g. „doctrinam Chriſtianam explicandam, vel audiendam, „quadraginta horarum comprecationem, litanias &c. „4. aut ſit Indulgentia ſtationum, aut 7. Altarium

Digitized by Google

„Baſilicæ Vaticanæ. *V. Bonet de Indulg. Viva*, „*Amort*, &c.

„Cæterum qualem regiminis formam Eccleſia, qualem „Superioritatem exerceat Pontifex in rebus mere Sa„cris e. g. decernendis dogmatibus fidei, concedenda „jurisdictione Eccleſiaſtica &c. varii varie ſentiunt. „1. *Mart. Becanus de Republica Eccleſ.* præmiſſis 13. „prærogativis S. Petri ſupra reliquos Apoſtolos tri„buit Pontifici in ſpiritualibus poteſtatem Monarchi„cam. *Binerus in Appar. Erud. p.* 3. *n.* 29. Superio„ritatem ſupra Concilium. 2. *Honoratus Tournely* aſ„ſignat Eccleſiæ regimen mixtum ex Monarchico & „Ariſtocratico, & Papæ ſuperioritatem ſupremam in „ſingulas duntaxat Eccleſias, non in omnes ſimul col„lectas. *Collet* illius continuator concedit primatum & „infallibilitatem ſedi Apoſtolicæ ſeu Papæ cum Clero „Romano, non item Papæ ſolitario. 3. *Marcus Ant.* „*de Dominis* S. Petro attribuit primatum Vocationis „tantum, ætatis & favoris, Eccleſiæ vero Regimen „Ariſtocraticum. 4. Horix S. Petrum ſolum facit In„ſpectorem Confratrum ſuorum, ne officio ſuo deſint, „ridiculam aſſerit quæſtionem de regimine Eccleſiæ: „taceo *Modernos* quosdam, qui miſcere conantur Lu„theri principia cum Janſenii dogmatis, ut Eclecticam „Religionem ſub juris naturalis aut publice ſchemate „efforment, exemplo *Paſchaſ. Queſnelli*, qui 30. annis „per Belgium profugus, editis 25. variis opuſculis „attraxit cum ſuo Ant. Arnaldo integram hominum fa„ctionem fictitiis paſſim nominibus uſam, multos ad„verſus Pontifices excitantem, in ipſas adeo Acade„mias Lovanii & Duaci aditum tentantem; & plus „libellorum undique ſpargentem, quam per 2. Sæcula „ſecta Calviniana diſſeminarit, ut refert lib. *Motivum* „*juris &c. & Conſtitutio Unigenitus propugnata.* V. „Card. Sfondrati, Danes &c.

CAPUT V.

De Sacramento Extremæ Unctionis.

§. I.

Prænotanda.

890. I. Quintum Sacramentum a Græcis in Euchologio vocatur ἅγιον ἔλαιον *oleum ſanctum*, item εὐχέλαιον *oleum cum oratione*: a latinis dicitur *Extre-*

Extrema Unctio, tum quia infirmis in exitu vitæ conſtitutis ſolet adminiſtrari, unde etiam *ſacramentum exeuntium*, ut ait *Trid.* Seſſ. 14. C. 3. dictum eſt: tum quia hæc unctio inter cæteras unctiones, quæ in Eccleſia ſunt in uſu, ordine poſtrema eſt. Præterea hoc ſacramentum *non modo pœnitentiæ* (ut iterum loquitur *Trid.*) *ſed & totius Chriſtianæ vitæ, quæ perpetua pœnitentia eſſe debet, conſummativum exiſtimatum* eſt a Patribus.

891. II. De fide eſt, Extremam unctionem eſſe vere ac proprie Sacramentum. *Prob.* 1. ex Scriptura: *Jacobi* 5. v. 14. legitur: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes cum oleo in Nomine Domini, & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* Ex quibus verbis ſic conficitur argumentum: ad ſacramentum vere ac proprie dictum tria requiruntur. ſcil. *ſignum ſenſibile: promiſſio gratiæ huic ſigno annexa: Inſtitutio divina:* atqui hæc tria in laudatis Apoſtoli verbis attribuuntur extremæ unctioni: ergo. *Min. Prob.* 1. habetur *ſignum ſenſibile*, nimirum unctio cum oratione. Et quidem hoc ſignum eſt perpetuum, & conſtanter fuit in uſu in Religione Chriſtiana, ut conſtat ex Teſtimoniis Patrum apud *Laym.* T. 8. C. 1. a n. 3. 2. habetur *promiſſio gratiæ: alleviabit eum Dominus*, dando gratiam, ut infirmus morbi incommoda patienter ferat, & contra timorem mortis, ac conſcientiæ ſtimulos erigatur ad ſpem in Deum: denique, *ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* 3. habetur *inſtitutio divina*, quam denotat Apoſtolus, cum tam fidenter promittat, ſacra illa unctione alleviandum infirmum, & peccata ejus remittenda, quam efficaciam nullus homo ſigno externo tribuere poteſt. De hac Inſt. *Trid.* l. c. C. 1. ita docet: *Inſtituta eſt autem Sacra hæc Unctio infirmorum tanquam vere & proprie Sacramentum N. T. a Chriſto Domino Noſtro, apud Marcum quidem* (C. 6.) *inſinuatum, per Jacobum autem Apoſtolum ac Domini Fratrem fidelibus commendatum ac promulgatum:- Infirmatur quis &c.* Ubi recte dicitur, hoc Sacramentum *Marci* 6. inſinuatum, illud enim, ut ait *Bellarm.* de Extr. Unct. C. 2. *dicitur inſinuari, quod non expreſſe proponitur, ſed adumbratur, & obſcure indicatur per aliud tanquam ſymbolum;* neque illi Unctioni legitur annexa gratia

ſpiritualis, neque oratio Sacerdotum &c. quæ omnia diſtincte enumerat Apoſtolus *Jacobus*. Quando autem determinate Chriſtus inſtituerit hoc Sacramentum, ex Scriptura certo non conſtat. Probabilius juxta *Laym.* l. c. n. 2. inſtitutum videtur Joan. 20. dum Chriſtus Apoſtolis dedit poteſtatem remittendi peccata, ubi quidem præcipue inſtitutum eſt Sacramentum Pœnitentiæ; quia autem poteſtas conferendi extremam unctionem includit poteſtatem remittendi peccata, hinc recte dicitur, utrumque ſimul eſſe inſtitutum; idque confirmat ex S. *Chryſoſt.* L. 3. de Sacerd. & *Origene* Hom. 2. Numerorum.

Prob. 2. ex *Trid.* l. c. can. 1. *Si quis dixerit: Extremam Unctionem non eſſe vere & proprie Sacramentum a Chriſto D. inſtitutum, & a B. Jacobo Apoſtolo promulgatum, ſed ritum tantum acceptum a Patribus, aut figmentum humanum: anathema ſit.* Ex his recte definitur Extrema Unctio, Saeramentum a Chriſto D. inſtitutum, quo ægroti per ſacram unctionem & orationem Sacerdotis in magnis morbi moleſtiis relevantur, & corpora etiam, ſi ita expedit, ſanitati reſtituuntur.

892. III. De effectu hujus Sacramenti *Trid.* l. c. C. 2. ita docet: *Res porro & effectus hujus Sacramenti illis verbis explicatur: Et oratio fidei ſalvabit infirmum & alleviabit eum Dominus; & ſi in peccatis ſit, dimittentur ei: Res etenim hæc gratia & Spiritus S. cujus Unctio delicta, ſiquæ adhuc ſint expianda, & peccati reliquias abſtergit, & ægroti animam alleviat & confirmat, magnam in eo divinæ miſericordiæ fiduciam excitando; qua infirmus ſublevatur, & morbi incommoda, ac labores levius fert, & tentationibus dæmonis calcaneo inſidiantis facilius reſiſtit, & ſanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit, conſequitur.* Idem *Can.* c. l. c. definit: *Si quis dixerit, Sacram. infirmorum Unctionem non conferre gratiam, nec alleviare infirmos, ſed jam ceſſaſſe, quaſi olim tantum fuerit gratia curationum, anathema ſit.*

Ex quibus liquet, triplicem effectum hujus Sacramenti: *primo* confert gratiam ſanctificantem, & quidem *per ſe*, gratiam ſecundam ſive augmentum gratiæ, cum ſit Sacramentum vivorum; gratia hæc, prout dicitur ſacramentalis, denotat auxilia ſpecialia ad alleviandam animam & abſtergendas peccati reliquias, per

per quas intellige humanos defectus, & infirmitates ex peccato originali & actualibus contractas, quales ſunt propenſio ad malum, torpor ad bonum, quædam gravedo animam deprimens, quominus ad cæleſtia ſe erigat, mœror & anxietas, quæ moribundos vexare ſolet, & diffidentiam provocat. 2. hæc gratia Spiritus S. delicta, ſi quæ adhuc ſint expianda, & eorum reliquias abſtergit; *quæ reliquiæ* (ut loquitur S. Carolus in inſtit. de Extrem. Unct.) *peccata eſſe intelliguntur, ſive mortalia, ſive venialia, quæ poſt alia Sacramenta remanent; poteſt enim fieri, ut ignorante eo, qui commiſit, vel non valente confiteri, peccatum mortale remaneat, in quo delendo ita hoc Sacramento juvatur, ut fieri poſſit, eum per hoc Sacramentum ſalvari, qui alioquin fuiſſet damnandus.* Item docet S. *Th.* L. 4. contra Gentes C. 73. Præterea per reliquias intelliguntur pœnæ temporales remiſſa culpa adhuc reliquæ. 3. effectus ſecundarius eſt ſanatio corporis, ex hypotheſi, quod ſaluti animæ expediat, uti verba illa: *Et oratio fidei ſalvabit infirmum*, explicant *Hugo Vict. S. Th. S. Bonav.* & *Eugenius IV.* in Decreto ad Armenos ait: *Effectus* (Extremæ Unctionis) *eſt mentis ſanatio, in quantum autem expedit, etiam corporis.*

§. II.

Principia practica de Sacramento Extremæ Unctionis.

893. *Principium I. Materia* Sacram. Extremæ Unctionis *remota eſt oleum ab Epiſcopo benedictum, materia proxima eſt unctio.* Utrumque clare colligitur ex verbis *S. Jacobi: ungentes eum oleo.* Unde *Trid.* l. c. C. 2. docet: *Intellexit enim Eccleſia materiam eſſe oleum ab Epiſcopo benedictum, nam Unctio aptiſſime Spiritus S. gratiam, qua inviſibiliter anima ægrotantis inungitur, repræſentat.* Dixi 1. *Oleum*, ſcil. olivarum, oleum enim aliunde, quam ex olivarum baccis expreſſum v. g. ex nucibus, aut oleum ex ſemine lini &c. non dicitur ſimpliciter oleum, ſed cum addito, & ſecundum quandam ſimilitudinem: ergo ſicut aqua ex floribus aut herbis educta non eſt materia idonea Baptiſmi, cum non ſit ſimpliciter aqua, ita a pari. Dixi 2. *Ab Epiſcopo benedictum*, ita quidem, ut juxta probabi-

babiliorem, ac communiorem *S. Th.* in Supplem. q. 26. n. 5. *Bellarm. Eſtii*, *Suareſii*, *Sylvii* & aliorum benedictio ſit de neceſſitate Sacramenti, hinc poſt damnationem 1. propoſitionis ab *Innoc. XI.* contraria ſententia *Victoriæ*, *Cajetani*, *Natalis Alexandri* & aliorum negantium benedictionem olei eſſe de valore, practice non eſt probabilis, hoc ipſo, quod quæſtio ſit de valore, & ſententia affirmans ſit probabilior, & fere communiſſima: alias enim Sacramentum exponeretur periculo nullitatis. Accedit, quod *Trid.* Seſſ. 14. C. 1. de Extr. Unct. expreſſe tantum loquatur de *oleo ab Epiſcopo benedicto.* Hinc valida eſſet unctio, ſi abſente oleo benedicto quis adhiberet oleum olivarum non benedictum. Præterea ex præcepto Eccleſiæ oleum debet eo ipſo anno, quo adhibetur, eſſe benedictum, qui annus a die Jovis ſancto ad eundem diem Jovis ſanctum ſequentis anni reputatur. Ideoque peccatur graviter, ſi *extra neceſſitatem* adhibeatur antiquum.

Dixi 3. *Materia proxima eſt Unctio*: quia uſus vel applicatio materiæ remotæ dicitur materia proxima Sacramenti: ergo ſicut ablutio in Baptiſmo, ita in hoc Sacramento unctio, quæ eſt applicatio olei ex verbis S. *Jacobi*, *Ungentes eum oleo*, eſt materia proxima. Porro *regulariter* non una, ſed plures in diverſis partibus corporis debent fieri unctiones pro cujuſque Diœceſeos conſuetudine. In Decreto *Eugenii IV.* pro Armenis hic ritus deſcribitur: *Infirmus ungendus eſt in oculis propter viſum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter guſtum vel locutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter greſſum.* Unctio in renibus (de qua ibid. fit mentio) ex Conc. *Mediol.* IV. & pleriſque Ritualibus pudoris cauſa prætermittitur. In praxi quilibet conſulat Rituale Diœceſeos, ubi miniſtrat, & ſedulo adhibeat preces ac ritus ibi præſcriptos.

894. *Princip. II.* Forma hujus Sacramenti eſt: *Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per viſum deliquiſti.* Quæ tota forma repetitur in ſingulis unctionibus ſingulorum ſenſuum, mutato ſolo cujuslibet ſenſus vocabulo, v. g. quidquid *per auditum*, *per odoratum*, *per guſtum & locutionem*, *per tactum*, *per greſſum* deliquiſti. De hac forma (uti & de materia) ait *Trid.*

Seſſ.

Digitized by Google

Seſſ. 14. C. 1. de Inſt. Sac. Extr. Unct.: *Infirmatur quis in vobis* &c. *Quibus verbis, ut Apoſtolica Traditione per manus accepta Eccleſia didicit, docet materiam, formam, proprium miniſtrum & effectum hujus ſalutaris Sacramenti. Intellexit enim Eccleſia, materiam eſſe oleum .... formam deinde eſſe illa verba: Per iſtam unctionem* &c. Idem *Trid.* l. c. Can. 3. definit: *Siquis dixerit, extremæ Unctionis ritum & uſum, quem obſervat Sancta Romana Eccleſia, repugnare ſententiæ B. Jacobi Apoſtoli, ideoque eum mutandum, poſſeque a Chriſtianis, abſque peccato contemni; Anathema ſit.* Ex quibus clare conficitur per hanc formam *deprecatoriam* ex Traditione univerſalis Eccleſiæ ſatis determinari orationem generice a B. Jacobo expreſſam, neque eam mutandam eſſe, cum forma primario pertineat ad ritum & uſum Sacramenti.

895. *Princip. III.* Miniſter hujus Sacramenti eſt Presbyter ſive ſolus Sacerdos legitime ordinatus. Patet ex verbis S. *Jacobi: Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros* &c. De quibus verbis *Trid.* Seſſ. 14. C. 3. ita docet: *Nam & oſtenditur illic, proprios hujus Sacramenti Miniſtros eſſe Eccleſiæ Presbyteros, quo nomine, eo loco non ætate ſeniores, aut primores in populo intelligendi veniunt, ſed aut Epiſcopi, aut Sacerdotes ab ipſis rite ordinati per impoſitionem manuum Presbyteri.* Conformiter huic doctrinæ definit Can. 4. de Extr. Unct.; *Siquis dixerit, Presbyteros Eccleſiæ, quos B. Jacobus adducendos eſſe ad infirmum inungendum hortatur, non eſſe Sacerdotes ab Epiſcopo ordinatos, ſed ætate ſeniores in quavis communitate, ob idque proprium Extremæ Unctionis miniſtrum non eſſe ſolum Sacerdotem: Anathema ſit.*

Dixi ſupra in genere, *Miniſter eſt ſolus Sacerdos; valide* enim quilibet Sacerdos adminiſtrare poteſt extremam unctionem, quia ad validam hujus Sacramenti adminiſtrationem in Miniſtro habente intentionem hoc Sacramentum adminiſtrandi juxta Inſtitutionem Chriſti & ritum Eccleſiæ, & adhibente debitam materiam & formam, ſufficit poteſtas Ordinis; *licite* vero illam adminiſtrare poteſt ſolus Sacerdos proprius, ſive Parochus, & qui habet delegatam vel ſubdelegatam cum eo Curam Parochialem, quali gaudent Sacellani, Cooperatores & alii cum facultate proprii Paſtoris. Hinc ſi alius *ſine proprii Paſtoris licentia* Extremam Unctionem

nem conferat, peccat graviter, & ſi ſit Religioſus, inſuper Excommunicationem Papalem ipſo facto incurrit juxta *Clement.* 1. de Privil. & Clement. *Dudum.* de Sepult. *Excipe* caſum extremæ neceſſitatis.

896. *Princip. IV.* Subjectum capax hujus Sacramenti eſt ſolus homo baptizatus, qui rationis uſum adeptus eſt, & ex morbo vita periclitatur. Ita colligitur ex verbis *S. Jacobi: Infirmatur quis ex vobis.* Et *Trid. l. c.* C. 3. docet: *Declaratur etiam, eſſe hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vero præſertim, qui tam periculoſe decumbunt, ut in exitu vitæ conſtituti videantur: unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur. Quod ſi infirmi poſt ſuſceptam hanc Unctionem convaluerint, iterum hujus Sacramenti ſubſidio juvari poterunt, cum in aliud ſimile vitæ diſcrimen inciderint.* Dixi ſupra 1. *Homo baptizatus,* quia ſine Baptiſmo, qui eſt janua Sacramentorum, homo non eſt capax aliorum Sacramentorum, quæ Chriſtus pro ſalute fidelium, ſive Eccleſiæ inſtituit. Dixi 2. *Qui rationis uſum adeptus eſt;* Hinc Extrema Unctio adminiſtranda non eſt infantibus & perpetuo amentibus, ut conſtat ex praxi Eccleſiæ. Ratio autem eſt, qui in his locum habere nequit forma: *Indulgeat tibi Deus, quidquid deliquiſti;* infantes enim & perpetuo amentes ſunt incapaces peccati perſonalis. Præterea cum hoc Sacramentum ſit conſummativum pœnitentiæ, ſupponit, illum, cui confertur, eſſe capacem pœnitentiæ, tentationum, & peccatorum actualium; præcipuus enim fructus, & finis extremæ unctionis eſt, abſtergere peccatorum reliquias, & tollere impedimenta introitus in regnum cælorum, ut ait *Laym.* L. 5. t. 8. C. 4.

897. *Princip. V.* Ad recipiendam valide & cum fructu extremam Unctionem juxta *Rituale Rom. illud imprimis ex generali Eccleſiæ conſuetudine obſervandum eſt, ut, ſi tempus, & infirmi conditio permittat, ante extremam unctionem, pœnitentiæ & Euchariſtiæ Sacramenta infirmis præbeantur.* In homine juſto ſufficit voluntas vel actualis vel virtualis, vel habitualis ſuſcipiendi hoc ſacramentum, quamdiu non eſt retractata; imo videtur ſufficere interpretativa, vel ut vocat P. *Antoine* De extr. unct. q. 5. generalis illa voluntas, qua unuſquiſque pœnitens, & bene diſpoſitus vult frui omnibus remediis ad ſalutem neceſſariis, vel utili-

utilibus a Chriſto inſtitutis, ut conſtat tum ex *Rit. Rom.* tum ex praxi Eccleſiæ conferentis hoc ſacramentum ſubitaneo morbo oppreſſis, & ſenſuum ac rationis uſu ſubito deſtitutis. Homo vero peccati mortalis ſibi conſcius præter voluntatem recipiendi ſacramentum ſaltem generalem, tenetur, ſi poſſit, præmittere confeſſionem, vel ſi nequeat, dolorem de peccatis, & quidem perfectum juxta illos, qui defendunt, quod extrema unctio ex attrito non faciat contritum. *Suarez* in 3. P. D. 41. Sect. 1. n. 19. etſi concedat, hoc ſacramentum poſſe aliquando facere hominem de attrito contritum, & infundere gratiam primam, nihilominus requirit, ut is, qui conſcius eſt ſibi culpæ mortalis, & non poteſt confiteri, eliciat contritionem perfectam; quia hoc ſacramentum per ſe ſupponit gratiam primam; infert: Eſt ergo contra inſtitutionem hujus ſacramenti, quod quis ſciens, ſe eſſe in ſtatu peccati mortalis, illud ſuſcipiat, quantumvis ſit attritus. Et infra concludit: alias tam eſſet per ſe inſtitutum hoc ſacramentum in remedium peccati, ſicut pœnitentia, quod plane falſum eſt. In ſequentibus vero caſibus, ait, poſſe per accidens ſufficere ſolam attritionem. 1. Si vel invincibiliter putetur contritio, quæ tantum eſt attritio: 2. Vel ſi quis invincibiliter putet, attritionem eſſe ſufficientem diſpoſitionem: 3. Si ſacramentum Extr. Unct. detur ei, qui jam eſt deſtitutus uſu rationis, ſed antea compos mentis elicuit attritionem, quam non revocavit. Plura vide in Theol. Schol.

§. III.

Reſolutio caſuum.

Casus I.

De Materia remota & proxima Extr. Unct.

Nathanael ſacerdos inungit moribundum per errorem ſacro chriſmate loco olei, dum claudit vaſculum, advertit errorem, ideoque denuo inungit; poſt unctionem oculorum advertit moribundum ita deficere, ut non amplius det ſignum vitæ, hinc omittit reliquas unctiones: paulo poſt iterum reſpirat ægrotus.

898. Q. I. An Chriſma ſit materia valida hujus Sacramenti? Item an Nathanael in caſu recte egerit, iteran-

iterando unctionem cognito errore adhibiti chriſmatis loco olei infirmorum? ℞. ad 1. *Suarez* in 3. P. D. 40. Sect. 1. n. 10. cenſet chriſma, licet mixtionem habeat balſami, eſſe ſufficientem materiam, eo quod olim infirmis ungendis adhibitum fuerit, ut probat ex reſponſo *Innocentii I.* ad Decentium, item ex Conc. Wormat. & Aquiſgranenſi. Nec refert, quod Chriſma non ſit benedictum benedictione olei infirmorum, quia illa benedictio in Pontificali probabiliter non eſt de neceſſitate Sacramenti, ſed præcepti. Adde, quod Concilia ſolum benedictionem Epiſcopalem tanquam neceſſariam exprimant; nihil autem de modo benedictionis determinent. Denique etiam ex eo probatur, quod mixtio balſami tam exigua eſſe ſoleat, ut oleum nec phyſice, nec moraliter quoad ſubſtantiam mutari cenſeatur, adeoque de Chriſmate vere affirmari poteſt, quod ſit oleum ab Epiſcopo benedictum. Alii vero cum *Palud. Soto*, & *Valentia*, tenent contrarium, eo quod ſicut hodie, ita & olim ſemper fuerint diſtincta unguenta Confirmationis & extremæ Unctionis, quamvis uno eodemque vocabulo chriſmatis expreſſa, ut probant ex Conc. *Meldenſi.* Ex his *Layman* l. 1. C. 2, n. 3. pro praxi deducit: Si ad manum non habeatur oleum infirmorum, non licere Sacerdoti ad extremam unctionem uti chriſmate; quia ſaltem nunc conſuetudo Eccleſiæ repugnat; in caſu tamen urgentis neceſſitatis id licitum eſſe, concedit *Leonard.* T. 5. de extr. Unct. C. 1. §. 4. n. 15. quia concurrente probabili DD. ſententia, in caſu neceſſitatis urgentis, materiam vere probabilem adhibere præſtat, quam indigentem privare hoc medio ſalutis. Multo magis in tali caſu adhibere poteſt oleum benedictum pro infirmis, ſi mixtum ſit balſamo, aut alio liquore in quantitate tam modica, ut communi æſtimatione adhuc cenſeatur eſſe oleum. *Babenſt.* T. 8. P. 6. D. 7. a. 2. n. 3. cum *Palao* & *Salmant.*

Ad ſecundum reſpondet *Laym.* l. c. Si Sacerdos per errorem infirmum unxit ſacro Chriſmate, probabiliter nihil eſſe repetendum, ſed rem Deo commendandam; quia plerumque id fieri nequit ſine ſcandalo. Alii cenſent, ſaltem tunc eſſe iterandam unctionem, quando infirmus nec ſuſcepit, nec ſuſcipere poteſt aliud ſacramentum.

899. Q. II. Quid ſi Parochus per annum advertat non

Digitized by Google

non ſufficere oleum Infirmorum uſque ad illud tempus, quo recens benedictum accepturus eſt? 9. Si facile non poſſit habere ab Epiſcopo, licebit in minore quantitate affundere oleum olivarum non benedictum, ut tenet communis DD. ſententia ex c. *Quod in dubiis*, de conſecr. Eccleſ. ubi expreſſe habetur: *Non negamus, quin oleum non conſecratum conſecrato poſſit oleo commiſceri.* Idem habetur in Rit. Rom. a *Paulo V.* approbato. Idem declaravit S. Congreg. 1682. 23. Septemb.

900. Q. III. An de eſſentia hujus Sacramenti ſint omnes unctiones in Decreto *Eugenii* IV. expreſſæ & formæ prolationes? De hac quæſtione SS. D. N. Bened. XIV. de Syn. Diœc. L. 7. C. 18. Reſpondet primo, quod *ultro DD. omnes fateantur cum Suar. duas poſtremas Unctiones, pedum ſcil. & renum neceſſarias non eſſe ad validam Sacramenti confectionem, tum quia non ſunt in uſu apud omnes Eccleſias, tum quia illa renum honeſtatis & pudoris cauſa ſemper omittitur in fœminis.* 2. ibid. ait, quod antiquiores Scholaſtici cum S. *Bonav. Palud., Soto, Bellarm. Valentia*, & aliis plurimis exiſtimarint, cæteras quinque ſenſuum unctiones pertinere ad ſubſtantiam, & integritatem Sacramenti. 3. refert, quod alii, & quidem Recentiores paſſim cum *Silvio, Nic. Serario, Becano, Eſtio, Nat. Alex.* &c. cenſeant, unctiones quinque ſenſuum neceſſarias quidem eſſe de præcepto, ſed non de eſſentia, ideoque validum eſſe extr. Unct. Sacramentum, ſi vel una tantum inungatur corporis pars, unica prolata forma univerſali omnes ſenſus complectente, idque probat ex peculiarium Eccleſiarum Ritualibus. 4. *denique* ſubjungit: *Sed quoniam neque de hac quæſtione, quæ ſane graviſſima eſt, ulla hactenus ab Apoſtolica ſede prodiit ſententia, non debet Epiſcopus in ſua Synodo aliquid de illa decernere, ſed duntaxat Parochos monebit, ut cum prudenter timent, ægrotum deceſſurum, priuſquam omnes abſolvantur quinque ſenſuum unctiones, unicum ſenſum inungant, formam univerſalem pronuntiando . . . quin imo in prædicto eventu conſultius eſſe, ut caput, a quo omnium ſenſuum nervi deſcendunt, ſub eadem forma univerſali inungatur, non immerito advertit Coninck. Ne vero Parochi hac libertate abutantur, expedit, ut Epiſcopus ſimul ſerio eoſdem admoneat, a gravi culpæ reatu non excuſari, qui extra caſum veræ neceſ-*

neceſſitatis vel unam ex quinque ſenſuum unctionibus prætermittit.

901. Q. IV. Sub qua forma univerſali inungendus ſit moribundus, ſi urgeat neceſſitas? ℞. Si mora patiatur, Sacerdos inungendos unum oculum, unam aurem, &c. dicat: *Per iſtas Sanctas Unctiones* &c. *indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquiſti per viſum, auditum, guſtum, odoratum, & tactum.* Si periculum adhuc magis urgeat, item *in morbis contagioſis, & peſte graſſante, ut periculum vitetur, ſufficit inungi ſenſus organum magis ad S. Unctionem expoſitum ac detectum dicendo: Per iſtam S. Unctionem, & piiſſimam ſuam miſericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid deliquiſti per viſum, auditum, odoratum, guſtum & tactum.* Hanc regulam SS. Dom. noſter l. c. refert ex Paſtorali Mechlinienſi, ubi & aliam ex Rituali Pariſienſi addit: *Si non poſſit ſuper infirmum fieri, niſi unica unctio, ungatur oculus, vel aliud ſenſuum organum, & cæteris precibus prætermiſſis dicatur: Per iſtam Sacri olei unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Deus, quidquid peccaſti per ſenſus.*

902. Pro Praxi obſerva ſequentia: I. Sacerdos hoc Sacramentum adminiſtraturus, ne S. Chriſma, aut oleum ſalutis adhibeat, attendat, quæ pyxis notata ſit littera I., quæ denotat oleum Infirmorum. Unctio facienda eſt pollice manus dexteræ Sacerdotis (tempore peſtis fieri poſſe unctionem mediante inſtrumento v. g. virga oblonga oleo tincta, affirmat *Buſemb.* cum *Sylv.* & *Dian.*) in modum crucis, incipiendo ab oculo dextero ad ſiniſtrum, item ab aure dextera ad ſiniſtram &c. Si cæcus a nativitate, vel carens manibus aut pedibus inungendus ſit, unctio nihilominus fiat in parte vicina, quia, licet talis peccare non potuerit quoad affectum illo ſenſu, potuerit tamen delinquere quoad affectum. Dixi, *in modum crucis* debere fieri unctionem, qui modus ad ſubſtantiam quidem non pertinet Sacramenti, facile tamen negligi abſque culpa ſaltem veniali non debet. *Laym.* l. c. cum *S. Thoma, Suarez* & aliis. *Clericatus* De Extr. Unct. Deciſ. 67. n. 18. illum Sacerdotem non excuſat a gravi peccato, qui ſine cauſa omitteret ſignum crucis in unctione, eo quod tum *Rituale Rom.* tum alia paſſim Paſtoralia id præſcribant. Forma ordinarie non

Digitized by Google

non eſt tota enuntianda, priuſquam uterque oculus, vel utraque manus ſit inuncta; uti monet *Leonard.*

903. II. Presbyteri infirmi manus inungi debent exterius, quia interius jam inunctæ ſunt in ordinatione: aliorum vero, qui presbyteri non ſunt, manus inungendæ ſunt interius ſive in vola.

904. Q. V. An ſacerdos abrumpens unctionem, quia putat, ægrotum ſub unctione eſſe mortuum, dum advertit, moribundum denuo dare ſigna vitæ, debeat repetere unctiones jam factas? ℟. Si mora intermedia fuerit brevis, ſine repetitione addat reliquas unctiones, quia ſic moraliter adhuc cenſentur uniri prioribus: Si vero longior interceſſerit mora v. g. unius quadrantis horæ, repetat jam factas, qui tunc non videntur priores cum poſterioribus moraliter uniri. *Rit. Rom.* hanc tradit regulam: *Si, dum inungitur infirmus decedat, presbyter ultra non procedat. Si dubitat, an vivat adhuc, unctionem proſequatur ſub conditione pronunciando formam dicens,* (ſcil. mente *ſi vivis*) *per iſtam S. Unctionem &c.*

Casus II.

De Miniſtr. Extr. Unct.

Nicephorus & Nivardus Sacerdos ægrotum ſubito nimis deficientem ita inungunt, ut unus inungat, alter formam proferat. Poſtea Nicephorus de valore hujus extr. Unct. dubius diu cum Nivardo hac ſuper re diſceptat; cui reſpondet Nivardus, conſtare ex pluribus antiquis Ritualibus, plures olim in Eccleſia latina adhibitos ſimul fuiſſe. Sacerdotes in adminiſtratione extremæ Unctionis, adeoque nec de valore hic dubitandum eſſe.

905. *Q.* An hoc modo valide fuerit collatum Sacramentum extr. Unct.? ℟. *Negative:* Praxis continua Eccleſiæ ſatis confirmat, alium non eſſe ſenſum verborum S. Jacobi (*orent ſuper eum, ungentes eum*) quam eundem, qui orat proferendo formam, etiam debere inungere.

906. De Miniſtro Extr. Unct. erudite docet *Ss. D. noſter Bened. XIV.* in laudato Opere L. 7. de Synodo C. 19. 1. Adminiſtrationem ſolis eſſe commiſſam Sacerdotibus, atque unum ſufficere ex definitione *Alex. III.* in cap. *Quæſivit* de verb. ſign. 2. nemi-

Digitized by Google

nem ambigere, quamvis unus ſufficiat, plures tamen olim in Eccleſia latina adhibitos fuiſſe Sacerdotes, ac etiam nunc ratum eſſe, ſi a pluribus Sacerdotibus ſimul adminiſtraretur extr. Unctio, modo ſinguli diverſos inungant infirmi ſenſus, ac quilibet congruam unctioni formam pronunciet. 3. Etiam ſpectata hodiernæ Eccleſiæ diſciplina laudabile eſſe, ut uni Sacerdoti adminiſtranti hoc Sacramentum alii aſſiſtant Sacerdotes. In ejuſdem Ss. D. N. Conſtitutione, quæ in T. 1. Bullarii eſt n. 57., ita habetur: *Nec refert, utrum eadem extrema Unctio per unum vel plures presbyteros fiat, ubi ejuſmodi viget conſuetudo, dummodo credant, & aſſerant* (loquitur de Græcorum conſuetudine, apud quos ſeptem vel ſaltem tres Sacerdotes inungunt) *illud Sacramentum ſervata debita materia & forma valide & licite confici ab uno Presbytero. Idem Sacerdos materiam adhibere, formamque pronuntiare reſpective debet, ac præterea qui ungit, idem dicat formam reſpondentem, nec alius ungat, & alius formam pronuntiet.* NB. verba illa: *ubi conſuetudo viget.* Nam ubi ea non eſt, nec licet a pluribus ſimul conferri hoc ſacramentum, hoc ipſo quod ſit contra ritum communem.

907. *Si dicas:* Ex verbis S. Jacobi, *inducat presbyteros*, potius erui, plures Sacerdotes neceſſario debere ſimul inungere. ℟. Eſt Enallage numeri, & hic ſenſus idem ſonat, ac inducat aliquem ex presbyteris; ſicut dicimur peccata confiteri presbyteris, h. e. alicui ex presbyteris. Ita *Tournely* in prælect. theol. Tom. 2. de extr. Unct. a. 4. q. 3.

908. Sacerdos adminiſtrando hoc Sacramentum *regulariter* debet eſſe indutus ſuperpelliceo, & ſtola. Dixi, *regulariter:* quia juxta probabilem *Quintanad.* & Leand. non eſt grave peccatum, dum in neceſſitate, ſi iſta haberi non poſſint, adminiſtratur hoc Sacramentum ſine iis.

909. Juxta *Clericatum* Deciſ. 71. n. 11. Communis eſt ſententia, quod Parochus ex juſtitia & ſub gravi præcepto teneatur miniſtrare vel per ſe, vel per alium idoneum Sacerdotem Extremam Unctionem ſubditis ſuis graviter ægrotantibus, tum quia ſtipendia parochialia dantur ſub hac obligatione miniſtrandi Sacramenta ſuis parochianis; tum quia parochus tenetur ex juſtitia miniſtrare ſuis non tantum neceſſaria Sacramenta,

Digitized by Google

menta, ſed etiam illa, quæ valde proſunt eorum ſaluti, & quæ ſunt inſtituta a Chriſto tanquam remedia valde proficua fidelibus, maxime in periculo conſtitutis, quales ſunt periculoſe decumbentes.

910. Quæſtionem, An parochus tempore peſtis teneatur cum periculo propriæ vitæ miniſtrare ſuis Parochianis Sacramentum Extr. Unct. ita reſolvit *Clericatus* deciſ. 71. n. 20. In hac controverſia, quia prima opinio, affirmans obligationem abſolute cum *Gabr. Sylvio*, & *Nugno*, videtur eſſe nimis rigoroſa, ſecunda autem eam negans cum *Villalobos*, *Tannero* & aliis cenſetur nimis laxa, ideo media tenenda videtur, ſcil. ſi infirmus paulo ante non ſit confeſſus, aut poſt confeſſionem veroſimiliter ſciat parochus, infirmum eſſe in ſtatu peccati mortalis, neque poſſe amplius confiteri, in hoc, ait, caſu teneri parochum ſub mortali ei miniſtrare extremam unctionem, etiam cum periculo vitæ, quia tunc hoc Sacramentum exiſtimatur neceſſarium tali infirmo, ut eo mediante, ſi habeat ſaltem attritionem de peccatis, conſequatur eorum remiſſionem, vitam ſpiritualem: Secus ſi paulo ante ſit confeſſus, nec aliunde ſciatur, eſſe in ſtatu peccati. Idem ſentit *Suar.* in 3. P. D. 44. Sect. 3. n. 15.

911. Quoad Regulares circa adminiſtrationem Extr. Unct. idem modo laudatus *Clericatus* l. c. n. 23. 1. aſſerit, quod prælati vel ſuperiores Regulares obligati ſint ex juſtitia ſuis ſubditis graviter infirmis dare vel per ſe vel per alios Sacerdotes a ſe deputandos extremam Unctionem. Conſentit *Lezana* Tom. 3. de Extr. Unct. *Maſtrius* & *Tamb*. de Jure Abbatum Tom. 2. Diſp. 7. q. 7. *Ratio* eſt, quia ejuſmodi ſubditi habent jus petendi ab eis hoc Sacramentum, ne ſint pejoris conditionis, quam Laici; accedit, quod hi ſuis Prælatis præſtent ſtipendia obſequii, reverentiæ, ac obedientiæ, quæ ſunt altioris conditionis, quam ſtipendia pecuniarum; ac propterea, ſi Superiores in hoc deficerent culpabiliter, peccarent mortaliter. Plura apud P. *Gobat.* in Theol. Exper. Tr. 1. n. 137. & ſeq.

2. Regulares deputari a ſuperioribus ad hoc Sacramentum miniſtrandum ægrotantibus in monaſterio poſſunt illud dare non ſolum ſervientibus toti monaſterio, ſed etiam Prælato, aut Religioſo in particulari, præſertim ſi habitent continuo intra ſepta monaſterii, imo etiam ſi ſoliti ſint pernoctare in propria domo,

 caſu

caſu quo corripiuntur lethali morbo in ipſo monaſterio; idem dicendum de aliis, qui amicitiæ, ſacrorum exercitiorum, vel cujuſcumque negotii cauſa in monaſterio corripiuntur ſubitaneo morbo. *Gobat* l. c. T. 8. n. 862. & ſeq.

3. Ad quæſtionem, an Regulares præſidentes Seminariis, vel Collegiis ſtudentium erectis poſſint miniſtrare S. Viaticum, & extremam Unctionem convictoribus ſuis vel alumnis, ac famulis laicis ibidem inſervientibus. Reſpondet *Cleric.* l. 1. n. 27. cum *Lugone* in reſponſis moral. L. 4. dub. 33. *Affirmative*, ſi Regulares vel ipſi erexerint ejuſmodi Seminarium, vel rectum tanquam Domini poſſideant: quia tunc ipſi Regulares ſunt Domini domus illius, ſtudentes autem ſunt eorum commenſales, & hoſpites: potiſſimum id deſumitur ex privilegiis eorum, quæ l. c. enumerat *Lugo*. Secus ſi alicubi in tali Seminario ipſi Regulares ſint convictores ſimplices, & famulantes convictoribus.

912. Q. II. In quo caſu neceſſitatis Regulares licite poſſint extremum inungere quoſcumque graviter decumbentes? ℟. Talis neceſſitas cenſetur, ſi Parochus ſit abſens, vel irrationabiliter recuſet ungere infirmum parochianum ſuum: *Ratio eſt*, quia præſumitur in tali caſu tacita licentia Summi Pontificis, & Epiſcopi; eorum enim mens eſt, ut fideles non defraudentur mediis ad eorum ſalutem inſtitutis a Chriſto. Addit *Clericatus* l. c. n. 28. Quando agitur de aliquo opere licite faciendo, ad quod non eſt neceſſaria juriſdictio, ſufficit præſumptus conſenſus ſuperiorum: atqui tale opus eſt adminiſtratio extr. Unctionis: ergo.

913. Q. III. Quid ex parte Miniſtri requiratur, ut digne adminiſtret extr. Unctionem? ℟. Quæ requirantur ad *valide* adminiſtrandum hoc Sacramentum, dictum eſt n. 895. ſcil. ut ſit Sacerdos, & habeat debitam intentionem: ut *licite* miniſtret, duplex diſpoſitio ex parte Miniſtri requiritur, 1. *interna*, ut ſit in ſtatu gratiæ; graviſſima enim foret indecentia, ſi Sacerdos inimicus Dei in ſtatu peccati mortalis miniſtret Sacramentum, quo Dei vices gerens alios ſanctificaret. Ideoque ſi adminiſtraturus hoc Sacramentum advertat ſe eſſe in ſtatu peccati gravis, debet vel prius confiteri, vel elicere actum contritionis, ne novo peccato ſe coinquinet, indigne adminiſtrando. *Gobat* in Exper.

Digitized by Google

per. T. 1. n. 55. Præterea talis Sacerdos debet eſſe liber ab excommunicatione, ſuſpenſione, & interdicto Eccleſiaſtico. 2. Diſpoſitio *externa* exigit, ut ſit indutus ſuperpelliceo & ſtola, & priuſquam incipiat inungere ægrotum, recitet orationes in Rituali præſcriptas. Recitatio pſalmorum pœnitentialium non eſt de præcepto, ſed conſilio: aliæ vero orationes, nempe *Adjutorium noſtrum* &c. *Introeat Domine Jeſu Chriſte* &c. *Confiteor. Miſereatur* &c. uſque ad primam Unctionem abſque gravi culpa non licet prætermittere, niſi evidenter infirmi vita per momenta deficeret, & tempus non ſufficeret ad illas recitandas. Ita *Clericatus* deciſ. 74. n. 20. cum *Gobat*, *Tamb.* & *Quintanad.*

914 Circa locum adminiſtrationis præcipit Rit. Rom. *Sacerdos hoc Sacramentum adminiſtraturus, quatenus fieri poterit, parari curet apud infirmum menſam mappa candida coopertam; itemque vas, in quo ſit bombacium, ſeu quid ſimile in ſeptem globulos diſtinctum, ad abſtergendas partes inunctas; medullam panis ad detergendos digitos* (in aliquibus locis loco panis, & cum pane apponitur ſal) *& aquam ad abluendas Sacerdotis manus; ceream item candelam, quæ deinde accenſa ipſi ungenti lumen præbeat: denique operam dabit, ut quanta poterit munditia ac nitore hoc Sacramentum miniſtretur.* His addenda aqua benedicta cum aſperſorio ad benedicendum cubiculum, & infirmum, & imago Crucifixi: Bombacium cum pane poſt uſum debet comburi.

Casus III.

De ſubjecto Extremæ Unctionis.

Neanias Parochus vocatur ad infirmum, qui a tribus annis in amentia fuit, poſtea vocatur ad alium ægrotum, quem ſcit notitia privata paulo ante peccatum mortale commiſiſſe; utrique negat extremam Unctionem; eo quod ille ſit amens, hic vero in peccato mortali conſtitutus.

915. *Q. I.* An Neanias recte negarit utrique infirmo extremam Unctionem? ℟. Male egit in utroque caſu; In primo quidem male, quia infirmus non fuit perpetuo amens, ſed inter reliquos Parochianos ſuos ante amentiam Chriſtiane vixit, ut ſupponitur & ſuffi-

cientem uſum rationis habuit, ut potuerit bene vel male agere: ergo ſi in peccatis ſit, indiget hoc medio, cujus eſt capax. Ideoque *Laym.* L. 5. t. 8. C. 4. n. 3. ſequentem tradit regulam: *Tametſi deceat, idque curandum ſit, ut infirmus ungatur, dum rationis capax eſt; ſic enim majore cum reverentia ſuſcipiet .... attamen negari non debet morituris, ſi vel paulo ante in phreneſin inciderunt, vel etiam diuturno tempore uſu rationis privati extiterunt, modo prius, quam in talem amentiæ ſtatum pervenerunt, Sacramentum hoc ſaltem interpretative deſiderarint, nimirum Chriſtiane vixerint, atque ſalutis ſuæ memores fuerint, quod quidem præſumendum, niſi contrarium appareat.*

916. Ad reſolutionem ſecundi valet regula ejuſdem *Laym.* l. c. ubi ita habet: *Si peccatum, vel etiam annexa excommunicatio occulta ſit, ordinarie miniſtrari debent moribundo Sacramenta Euchariſtiæ & Extr. Unctionis, præmiſſa ad cautelam abſolutione a cenſuris: Ratio eſt, quia phreneticus ex hac vita diſceſſurus ordinarie ita ſe habet, ac ſi publice Sacramenta exeuntium peteret, peccatori autem occulto publice petenti Sacramenta miniſtrari debent;* ſcil. ne ex denegatione talis diffametur: ibid. addit, ſi tamen negatio Sacramenti, & cauſa negandi ſcil. peccatum antecedens, occulta manerent, tunc teneri Sacerdotem ab adminiſtratione extremæ Unctionis abſtinere. Denique ait, ſi vero notorium ſit, Infirmum ante amentiam mortaliter peccaſſe, vel in excommunicatione fuiſſe, tunc Sacramenti miniſtrationem non mereri, *niſi aliquibus conjecturis, vel ſaltem unius hominis teſtimonio probetur, abſolutum fuiſſe, vel pœnitentiæ, aut alia pietatis ſigna edidiſſe.* Pro contraria ſententia citat *Clericatus* Deciſ. 80. n. 6. graves AA. qui probabile eſſe cenſent, poſſe notorio ejuſmodi peccatori in tali articulo conſtituto abſolutionem Sacramentalem ſub conditione, *ſi capax es*, miniſtrari, & poſteà extremam Unctionem, eo quod pie ſit credendum, quod etiam peſſimus peccator, ſentiens ſe vicinum morti, conetur actus ſaltem attritionis in corde elicere, ut ſalvetur.

917. *Q. II.* An puerperis, ſenibus, pueris & aliis in quovis periculo mortis conſtitutis poſſit miniſtrari hoc Sacramentum? ℟. Ad 1. Commune periculum ex partu non eſt ſufficiens ratio Sacræ hujus Unctionis; ungenda tamen eſt puerpera, quando fœtus eſt extrahen-

trahendus violenter, vel ſi proxima eſt partui, in quo ejus mors ob ſpecialis morbi concurrentis circumſtantiam timetur. Hanc regulam ex *Quintanad.* tradit *Gobat* T. 8. n. 845. ubi approbat factum cujuſdam Cooperatoris, qui puerperæ jam triduo confliƈtanti cum parturitione, & ex teſtimonio obſtetricum in extremo diſcrimine ob diuturnos partus dolores conſtitutæ data abſolutione miniſtravit extremam Unƈtionem.

918. ℟. ad 2. Senibus, qui notabiliter deficiunt, & in mortis periculo etiam ob ſeneƈtutem ſolam conſtituti prudenter judicantur, non eſt negandum hoc Sacramentum; quia ſeneƈtus ipſa eſt morbus.

919. ℟. ad 3. Pueris, ſufficientem uſum rationis habentibus ad peccandum, non eſſe negandam extr. unƈtionem, affirmat *Babenſt.* T. 9. P. 6. D. 7. a. 3. n. 4. cum *Laym.* & *Palao.* Ratio eſt, quia ut quis capax ſit extremæ Unƈtionis, ſufficit eſſe capacem Sacramenti Pœnitentiæ; atqui tales pueri ſunt pœnitentiæ capaces: ergo. Nec obſtat ratio contraria *Soti,* quod tales pueri non ſint capaces viatici, quia inter Sacramenta extr. Unƈtionis & Euchariſtiæ nulla eſt ordinis connexio, ſicut inter pœnitentiam & S. Unƈtionem, quæ eſt pœnitentiæ conſummativum Sacramentum. Excuſat tamen *Laym.* Parochos, qui ob conſuetudinem receptam in aliquibus Diœceſibus, quam Epiſcopi tolerant, pueris ante 14. annum ætatis extremam unƈtionem non miniſtrant; quam conſuetudinem valde reprehendit *Zambranus* de extr. Unƈt. dub. 1. n. 8.

920. ℟. ad 4. Paſſim omnibus in quovis periculo mortis conſtitutis non eſt danda Extr. Unƈtio, ſi periculum non oriatur ex morbo, ideoque non datur periculoſe navigantibus, aut navigaturis, nec præliaturis, nec reis ad mortem condemnatis. Duos tamen caſus admittit *Gobat* T. 8. n. 847. & 848., in quibus infelices Rei a Carnifice trucidandi muniri poſſunt Sacramento: 1. ſi adveniente die executionis obtruncandus vel ſuſpendendus &c. graviſſimo morbo obruatur. 2. Si reus fraƈtis oſſibus implexus rotæ poſt illam horrificam confraƈtionem vivat adhuc per plures dies; quia talis ex vulneribus infliƈtis vere evaſit graviſſime infirmus. Neque eſt contra reverentiam Sacramenti, ſi miniſtretur in ipſo ſupplicii loco, quia nullus plane locus determinatus eſt pro hac S. Unƈtione.

921. *Quid dicendum de more Græcorum*, qui ſanos etiam

etiam inungunt oleo infirmorum? Reſpondet *Ss. Dominus noſter Bened. XIV.* L. 7. de Synodo C. 1. jure ac merito Græcos gravis erroris inſimulari, ſi ungendo ſanos hoc S. Oleo hujuſmodi Sacramentum conficere contendunt: ac monet Epiſcopos, ut ſevere interdicant, ne Græci, ſi qui ſint in eorum Diœceſibus, eam Unctionem loco ſatisfactionis per confeſſarios imponendæ pœnitentibus injungant; alii reſpondent, Græcos non adhibere illam Unctionem tanquam Sacramentum, ſed tanquam quid Sacramentale.

922. Q. III. Quandonam hoc Sacramentum conferendum ſit infirmis? ℟. Nec ſtatim, dum infirmatur, & necdum eſt periculum mortis; alias invalide confertur; Nec nimis ſero exſpectando, donec æger jam omnibus ſenſibus deſtitutus ſit; quia tunc ſicut minori vel nulla devotione, ſic etiam cum minore fructu ſuſcipitur; præterea per moroſam exſpectationem quæ plerumque fit ex reſpectu humano, æger periculo exponitur, ne decedat abſque ſalutari hoc medio, ut patet ab experientia. Itaque tunc eſt conferendum, quando prudenter judicatur adeſſe periculum mortis. *Catechiſmus Rom.* de extr. Unct. C. 9. ita habet: *In quo tamen graviſſime peccant, qui illud tempus ægroti ungendi obſervare ſolent, cum jam omnis ſalutis ſpe amiſſa, vita, & ſenſibus carere incipiat.* Utrumque errorem, ſcil. nimiæ accelerationis, & nimiæ tarditatis in collatione hujus Sacramenti erudite exponit *Cleric.* Deciſ. 47. a n. 30. & ſeq.

923. Q. IV. Quinam errores ex animis rudiorum hominum evellendi ſint circa Sacramentum extr. Unct. ℟. *Primus* error eſt, quo rudes credunt, actum eſſe de vita illius, qui ſit ſancto Oleo hujus Sacramenti inunctus, ac ſolum ei ſupereſſe ſepulchrum; credant potius (ut recte ait *Bellarm.* L. c. de arte bene moriendi C. 8.) cauſam eſſe, quod multi non convaleſcant, quia tam ſero hoc Sacramentum expetunt, quando ſine manifeſto miraculo reſtitui non poſſunt. *Secundus* error eſt, quod extreme inunctus condere non poſſit teſtamentum: Vanitas ac falſitas hujus erroris ex ſe pateſcit. Siqui condere non potuerint teſtamentum, id non contigit ratione datæ S. Unctionis, ſed quia rem diſtulerunt uſque ad extremum fere halitum: vel quia vis morbi ſubito hominem reddidit incapacem faciendæ diſpoſitionis. *Tertius* error eſt, quod

quod credant, ſi extreme inunctus forte convaleſcat, non poſſit incedere nudis pedibus, non ſaltare &c. Eccur hi ſuperſtitioſi non credunt, quod inunctus etiam non poſſit aliquid attingere nudis manibus, oculos aperire &c. quin peccet?

924. Q. V. An graviter peccet, qui hoc Sacramentum negligit ſuſcipere, dum commode poteſt. Reſpondet *Clericatus* Deciſ. 81. n. 15. cum *Salmant. Maſtrio, Juenin*, receptiſſimam eſſe Summiſtarum ſententiam, hujus Sacramenti ſuſceptionem *per ſe* non cadere ſub gravi obligatione, & præcepto, ſed eſſe tantum de conſilio. *Ratio eſt*, quia plurimis non conſtat de hoc præcepto. 2. Quia hoc Sacramentum non eſt neceſſarium ad ſalutem, ſed utile, & ad melius eſſe. 3. Quia juxta c. *Quod in te.* De pœnit. & remiſſ. prohibita eſt miniſtratio hujus Sacramenti tempore interdicti; certum autem eſt, quod Eccleſia nunquam prohibeat ea, quæ homini ſunt neceſſaria ad ſalutem. Dixi, *per ſe:* quia 1. ille peccat mortaliter, qui omittit hoc Sacramentum ex contemptu, illud nihili faciens, aut reputans eſſe quid puerile aut parum decens, de quo *Trid.* Seſſ. 14. De Extr. Unct. C. 3. ait: *Nec vero tanti Sacramenti contemptus abſque ingenti ſcelere, & ipſius Spiritus S. injuria eſſe poſſet.* 2. peccat graviter, ſi ex omiſſione daret ſcandalum, vel movendo ſuſpicionem, quod non credat, hoc eſſe Sacramentum, vel movendo adſtantes ſuo malo exemplo ad idem parvi faciendum. 3. ſi infirmus eſſet in mortali, quod confiteri non poſſet, & non eſſet certus ſe habere veram contritionem; quia ſic voluntarie reſpueret medium ſalutis, quo ex attrito fieri poſſet contritus. Contrarium affirmat *Joan. Wiegers* in 3. p. q. 32. n. 9. dicens, infirmum per ſe loquendo graviter peccare non ſuſcipiendo hoc Sacramentum, ſicut Sacerdos peccat graviter eum non inungendo. *Ludov. Habert* Tom. 6. de extr. Unct. C. 7. affirmat, Sacramentum Unctionis eſſe neceſſarium neceſſitate præcepti divini & Eccleſiaſtici, eo quod verbum *Inducat* in textu S. Jacobi æque præceptum ſonet, ac iſta; *Confitemini alterutrum* &c. Quorum tamen rationes ſatis efficaciter ſolvit iterum, iterumque laudandus *Clericatus* l. c. a n. 17.

925. Q. VI. An hoc Sacramentum poſſit iterari, item quando & quoties? ℞. ad 1. Poteſt iterari, ut

 patet

patet ex ratione Trid. n. 3. cit. quia non imprimit characterem. R. ad 2. SS. D. noſter *Bened. XIV.* l. 7. de Synodo C. 23. decernit, extremam Unctionem plurics in diverſis infirmitatibus ab eodem Infirmo rite ſuſcipi, ac adminiſtrari debere; in eadem vero infirmitate non eſſe reiterandam, niſi forte infirmitate remiſſa iterum deinceps ingraveſcat, ac novum vitæ periculum accedat. Ibid. Parochos monet, ne nimium ſcrupuloſe in hoc ſe gerant; ſed, ſi dubitent, an revera ſtatus morbi ſit immutatus, vel an nunc idem, an diverſum adſit vitæ periculum? ut ad Sacramenti iterationem propendeant; eo quod hæc iteratio conformior ſit veteri conſuetudini Eccleſiæ, & per eam novum ſpirituale ſubſidium infirmo obveniat. Ex verbis *Trid.* n. 896. cit. deducit *Laym.* l. c. C. 4. n. 5. quod, dum idem eſt ſtatus morbi, quamvis diuturno tempore duret, non ſit repetendum Sacramentum; ſecus ſi uno periculo remoto diverſus morbi ſtatus incidat, quod tunc iterum ungi poſſit, licet intervallum temporis non longum, ſed paucarum tantum hebdomadarum intercesſerit, dummodo prudente practica conſideratione cenſeantur diverſa pericula.

CAPUT VI.

De Sacramento Ordinis.

§. I.

Prænotanda.

926. Prænot. I. Ordo vi nominis ſignificat diſpoſitionem rerum ſuperiorum & inferiorum, quæ ita inter ſe aptatæ ſunt, ut una ad alteram referatur. Ex communi uſu Ordo ſignificat certum ſtatum, vel conditionem hominum, qui alicui officio deſtinati ſunt. Hic ad evitandas æquivocationes duplex debet diſtingui acceptio Ordinis: 1. enim ſumitur pro ſpeciali poteſtate exercendi aliquod officium Eccleſiaſticum in ordine ad conficiendam Euchariſtiam, ritu ſacro & ſolemni collata: Hoc ſenſu ordo ſumitur paſſive, ut effectus Sacramenti, & eſt quid *permanens.* 2. active ſumitur pro ipſa ordinatione, aut ſacra ceremonia, qua cuipiam prædicta poteſtas ſpiritualis ad miniſteria Eccleſiaſtica exercenda confertur. Hoc modo Ordo eſt

eſt quid tranſiens. De hac ſacra ordinatione quæritur, an ſit Sacramentum.

927. II. Eſt de fide, quod Ordo (Græcis χειροτονία manus extenſio ſive impoſitio) ſit Sacramentum. Cónſtat ex *Trid.* Seſſ. 23. can 3 *Siquis dixerit, Ordinem ſive ſacram ordinationem non eſſe vere ac proprie Sacramentum, a Chriſto D. inſtitutum, vel eſſe figmentum quoddam humanum, excogitatum a viris rerum Eccleſiaſticarum imperitis, aut eſſe tantum ritum quendam eligendi miniſtros Verbi Dei, & Sacramentorum; anathema ſit.* Probatur etiam ratione: Ad Sacramentum proprie dictum tria requiruntur, ut ſit ſignum externum, ſive ſenſibile, inſtitutum a Chriſto, & habeat promiſſam, ſive annexam gratiam: atqui hæc tria habentur in ſacra ordinatione: ergo. 1. Habemus ſignum externum, videl. manus impoſitionem; cui, 2. Annexa eſt gratia, teſte Apoſt. 1. Tim. 4. v. 14. *Noli negligere gratiam quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum presbyterii.* Et 2. Timoth. 1 v 6. *Propter quam cauſam admoneo, ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum.* Exinde 3. clare patet, hanc ceremoniam per impoſitionem manuum eſſe inſtitutam a Chriſto; nullus enim hominum, ſed ſolus auctor gratiæ huic ſigno externo poteſt annectere gratiam; nec Apoſtolus id bene ſciens, tam audacter affirmaſſet, per illud gratiam conferri, & quidem ſanctificantem, videl. *ſpiritum virtutis & dilectionis*, niſi de ea Chriſti inſtitutionem, ac promiſſionem cognoviſſet. Mandatum Chriſti ſi deſideres, id ſatis colligitur, quod Apoſtoli nunquam auſi fuiſſent ſibi arrogare poteſtatem conferendi gratiam per impoſitionem manuum ſuarum; ſi Chriſtus ritum illum uſurpare non præcepiſſet, quem tamen ritum & ipſi ſucceſſores continuo uſurparunt. Vide c. 6. *Act. Apoſt.* 1. Tim. 4. & 5. 2. Tim. 1. Teſtimonia Patrum hic ſuggerit plurima *Bellarminus*, *Laym.* L. 5. t. 9. C. 2. & alii; ſufficiat unicum allegaſſe Teſt. *S. Ambroſ.* de dignit. Sacerd. C. 5. *Homo imponit manum, Deus largitur gratiam: Sacerdos imponit ſupplicem dexteram, Deus benedicit potenti dextera.*

928. III. Ordo ut Sacramentum inſtitutus eſt a Chriſto in ultima Cœna verbis illis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Luc. 22. ut infra de Sacerdotio magis patebit.

929. IV

929. IV. Juxta *Trid.* ſeptem ſunt Ordines, quatuor vocantur minores ſcil. Oſtiariatus, Lectoratus, Exorciſtatus, & Acolythatus: & tres majores, videlicet Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus. Seſſ. enim 23. C. 2. ita docet: *Cum autem divina res ſit tam Sancti Sacerdotii miniſterium; conſentaneum fuit, quo dignius & majori cum veneratione exerceri poſſet, ut in Eccleſiæ ordinatiſſima diſpoſitione plures, & diverſi eſſent Miniſtrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deſervirent, ita diſtributi, ut qui jam Clericali Tonſura inſigniti eſſent, per minores & majores aſcenderent. Nam non ſolum de Sacerdotibus, ſed & de Diaconis Sacræ Litteræ apertam mentionem faciunt, & quæ maxime in illorum Ordinatione attendenda ſunt, graviſſimis verbis docent; & ab Eccleſiæ initio ſequentium Ordinum nomina, atque uniuſcujuſque eorum propria miniſteria, Subdiaconi ſcil. Acolythi, Exorciſtæ, Lectoris & Oſtiarii in uſu fuiſſe cognoſcuntur, quamvis non pari gradu: nam Subdiaconatus ad majores Ordines a Patribus, & ſacris Conciliis refertur, in quibus & de aliis inferioribus frequentiſſime legimus.* Convenienter huic doctrinæ in ead. Seſſ. can. 2. definit: *Si quis dixerit, præter Sacerdotium non eſſe in Eccleſia Catholica alios Ordines, & majores & minores, per quos velut per gradus quoſdam in Sacerdotium tendatur, anathema ſit.*

930. V. Porro Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus dicuntur majores & ſacri. *Majores* tum quia propius & immediatius accedunt ad confectionem Sacramenti Euchariſtiæ: tum quia ordinatos in eminentiori gradu Eccleſiaſticæ Hierarchiæ conſtituunt. *Sacri* vero: quia habent annexam obligationem perpetuæ caſtitatis, per quam Ordinati Deo conſecrantur, & ab ineundo matrimonio impediuntur. Reliqui quatuor dicuntur *minores*, quia remotius ad conficiendam Euchariſtiam concurrunt, & ordinatos in gradu inferiore Hierarchiæ Eccleſiaſticæ conſtituunt. De his Ordinibus tanquam receptis in Eccleſia mentionem fecerunt antiquiſſimi PP. *Clemens* L. 8. Conſtit. C. ult. S. *Ignatius* Epiſt. 11. ad Antiochenos ſalutari jubet *Presbyteros, Diaconos, Hypodiaconos, Lectores, Janitores* & *Exorciſtas.* Addit quidem etiam *Cantores* ſive *Pſalmiſtas, & Laboratores*, qui defunctorum corpora curare ſolebant & *ſacrorum veſtibulorum cuſtodes*; qui

Digitized by Google

qui tamen non erant Ordines, ſed officia Eccleſiaſtica, de quibus vide *Baron.* ad annum Chriſti 44. Clariſſime *Cornelius* Papa (qui ſedit ab anno 254.) in Epiſt. ad *Fabium Antiochenum* apud *Euſeb.* L. 6. Hiſt. Eccleſ. C. 43. ait: *In Eccleſia Catholica* (de Romana loquitur) *Presbyteros eſſe* 44. *Diaconos* 7. *Subdiaconos* 7. *Acolythos* 42. *Exorciſtas & Lectores una cum Oſtiariis* 52. De his 7. Ordinibus ait *Laym.* L. 5. t. 9. c. 3. quod haud dubie ex Chriſti Domini auctoritate proveniant, ſive quod omnes ac ſingulos per ſe ſpeciatim inſtituerit, & per Apoſtolos Eccleſiæ tradiderit: ut illi exiſtimant, qui defendunt, ſingulos hos 7. Ordines eſſe Sacramenta, ſive quod præter majores quoſdam Ordines a ſe ſpeciatim inſtitutos, generalem inſuper poteſtatem, ac mandatum dederit Eccleſiæ alios inferiores Ordines, quatenus expedire viſum fuerit, conſtituendi, ut multi cum *Victoria* cenſent.

931. VI. Ob quæſtiones ſpeculativas Theologorum, & Canoniſtarum (ſcil. An juxta Canoniſtas etiam prima Tonſura ſit verus ordo, item an Epiſcopatus ſit ordo diſtinctus a Presbyteratu, item an ſinguli ordines tum majores, tum minores ſint Sacramenta) non conveniunt. AA. in danda definitione Ordinis. Aptior videtur hæc: Ordo eſt Ceremonia Sacra, qua per ſignum externum cum debita verborum forma confertur homini poteſtas ſpiritualis circa miniſterium Altaris pel proxime vel remote pro cujuſcunque ordinis gradu exercendum. Dixi, *aptior:* qui hæc definitio tum juxta illos, qui admittunt, omnes ordines eſſe Sacramentum, tum juxta illos, qui aliquos tantum ordines dicunt eſſe Sacramentum, Ordini in genere convenit, & facit Ordinem differre a reliquis Sacramentis. Alii, qui admittunt cum *Bonacina* D. 8. q. unica p. 1. n. 1. ſingulos Ordines eſſe Sacramentum, dicunt, quod Ordo ſit Sacramentum, quo traditur ſpecialis poteſtas (ſcil. vel immediata, ut in Sacerdotio, vel mediata, ut in reliquis Ordinibus) ad conficiendum corpus, & ſanguinem Chriſti.

932. VII. Sacramentum Ordinis præter gratiam ſecundam, ſive augmentum gratiæ ſanctificantis (eſt enim Sacramentum vivorum, & jus ad ſpeciales gratias ad digne obeunda miniſteria Eccleſiaſtica imprimit Characterem, ideoque iterari non poteſt abſque ſacrilegio. Patet ex *Trid.* Seſſ. 23. can. 4. *Si quis dixerit,*

dixerit, per ſacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum, ac proinde fruſtra Epiſcopos dicere: Accipe Spiritum S., aut per eam non imprimi characterem; vel eum, qui Sacerdos ſimul fuit, laicum rurſus fieri poſſe, anathema ſit.

Hiſce prænotatis primo de Tonſura, tum de ſingulis Ordinibus per breves quæſtiones ita agemus, ut Ordinandi facilem habeant methodum ea diſcendi, quæ potiſſimum pertinent ad examen Ordinandorum.

§. II.

De prima Tonſura.

933. Q. I. Quid ſit *prima Tonſura?* ℞. Eſt Ceremonia Eccleſiaſtica, qua per abſciſſionem capillorum a legitimo miniſtro ſub certa Verborum forma homo baptizatus transfertur a ſtatu laicali ad ſtatum clericalem, & fit capax ordinum, jurium, & beneficiorum Eccleſiaſticorum.

934. Q. II. Cur vocatur prima Tonſura? ℞. *Tonſura* vocatur a ſacro ritu, quo per abſciſſionem capillorum homo e ſtatu laicorum evehitur ad ſtatum clericalem. *Prima* vocatur, quia eſt prima habilitatio ad deferendam tonſuram clericalem, quæ poſtea augetur per reliquos ordines cum proportione ad augmentum gradus.

935. Q. III. An prima Tonſura ſit Ordo? ℞. Negative, ſed tantum eſt *præparatio ad ordines ſuſcipiendos*, ut docet *Catechiſm. Rom.* De Sacram. Ord. c. 7. n. 13 ibid n. 15. ita habet: *poſt primam tonſuram ad Oſtiarii ordinem primus gradus fieri conſuevit.* *Ratio* eſt: quia per illam non confertur poteſtas ſpiritualis circa miniſterium altaris, ſed tantum fit ſegregatio a ſtatu laicali: & deputatio ad ſtatum Clericalem, ut eam ſuſcipiens fiat capax ordinum proprie dictorum. *Confirm.* ex *Trid.* quod Seſſ. 23. C. 2. docet, diverſos miniſtrorum ordines ita diſtributos eſſe, *ut, qui jam clericali tonſura inſigniti eſſent, per minores ad majores aſcenderent:* ergo ſeparat tonſuram a minoribus & majoribus Ordinibus. Ibid. expreſſe recenſet ſeptem ordinum nomina, quibus non annumerat primam Tonſuram; ergo. Contrarium defendunt Canoniſtæ cum *Fagnano:* quorum argumenta erudite re-

ſolvit

ſolvit Eminent. Card. de Laurea Tr. de Sacr. Ord. D. 4. a. 7. & 8.

936. Multo minus Tonſura eſt Sacramentum: quia nec eſt ſignum viſibile inſtitutum a Chriſto, nec habet annexam promiſſionem gratiæ. Unde nec imprimit characterem.

937. Q. IV. Quomodo ergo Tonſuratus ſe habet reſpectu ordinatorum? ℞. Eo fere modo, quo Novitius reſpectu Profeſſorum in religioſa familia.

938. Q. V. Habetne Tonſura materiam & formam? ℞. Habet quaſi materiam & quaſi formam; cum enim non ſit Sacramentum, non indiget vera materia & forma.

Quænam illa? ℞. quaſi *materia remota* ſunt capilli, *proxima* eorum abſciſſio: *Forma* ſunt verba illa *Pſal.* 15. v. 5. tum ab Epiſcopo, tum a Tonſurando proferenda: *Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei: Tu es, qui reſtitues hæreditatem meam mihi.*

939. Q. VI. In quem finem hic ritus abſciſſionis capillorum obſervatur in Eccleſia? ℞. ad ſignificandum contemptum faſtus ſæcularis & abdicationem negotiorum ac deſideriorum ſæcularium; ut colligitur ex admonitione Epiſcopi tonſuram auſpicaturi: *Oremus, fratres Chariſſimi, Dominum N. J. C. pro his famulis ſuis, qui ad deponendum comas capitum ſuorum pro ejus amore feſtinant, ut donet eis Spiritum S. qui habitum Religionis in eis in perpetuum conſervet, & a mundi impedimento, ac ſæculari deſiderio corda eorum defendat* &c.

940. Q. VII. An calvus poſſit ſuſcipere primam Tonſuram? ℞. *Affirm.* quia, cum prima Tonſura non habeat veram materiam & formam, ſufficiet eandem ceremoniam adhibere, quantum fieri poteſt, quæ adhibetur cum iis, qui non ſunt calvi. *Sennyei* P. 1. C. 2. n. 11.

941. Q. VIII. Quis ſit Miniſter primæ Tonſuræ? ℞. De jure ordinario Epiſcopus conſecratus: Ex privilegio autem Cardinales in ſuis Eccleſiis Titularibus, & Abbates. Dixi, *Conſecratus:* quia Epiſcopi tantum electi ante conſecrationem poſſunt quidem concedere dimiſſorias ad Ordines Clericis ſibi ſubditis, ſed non ordinare; quia primum eſt tantum actus juriſdictionis, alterum ſimul actus ordinis. *Cleric.* de Sacr. Ord. deciſ. 12. n. 6.

942. Sed nonne cuilibet a quolibet Epiſcopo poteſt conferri prima tonſura? ℟. Per ſe tantum a proprio Epiſcopo, cum, ut dictum eſt, ſit ſimul actus juriſdictionis. *Sennyei* l. c. n. 13.

943. Q. IX. Quiſnam eſt effectus primæ Tonſuræ? ℟. 1. eſt translatio a ſtatu laicali ad clericalem. 2. Capacitas jurium, privilegiorum, & beneficiorum Eccleſiaſticorum. 3. Habilitas ad ſuſcipiendos Ordines. Sic Epiſcopus completo Tonſuræ ritu inquit: *Filii Chariſſimi animadvertere debetis, quod hodie de foro Eccleſiæ facti eſtis, & privilegia Clericalia ſortiti eſtis.*

944. Quid eſt ſtatus Laicalis? ℟. Collectio hominum nullo ſpeciali titulo ad ſervitium divinum deputatorum, neque gaudentium privilegiis & beneficiis Eccleſiaſticis. Sic Laicus dicitur, qui nullo ſpeciali titulo eſt dedicatus divino ſervitio, nec gaudet juribus, & beneficiis Eccleſiaſticis.

945. Quid eſt Status Clericalis? ℟. Eſt collectio hominum ritu Eccleſiaſtico ad ſervitium divinum deputatorum, & capacium jurium, privilegiorum & beneficiorum Eccleſiaſticorum. *Clerus* a græco κλῆρος Sors, Hæreditas, ſignificat ſtatum Clericalem. *Clericus* eſt homo mas baptizatus, & per Tonſuram a ſtatu laicali ad Eccleſiaſticum translatus, & capax jurium, & beneficiorum Eccleſiaſticorum.

946 Q. X. Quænam privilegia conferuntur per primam Tonſuram? ℟. Præter capacitatem ad beneficia Eccleſiaſtica 1. Confertur privilegium fori, 2. Canonis, 3. Immunitas a tributis. *Privilegium Fori* eſt immunitas a juriſdictione, & foro ſæculari. *Privil. Canonis* eſt tale, ut ſi quis ſuadente diabolo, h. e. ex malitia percutiat Clericum, ſit excommunicatus juxta Can. *Si quis ſuadente*, de quo vide n. 787. *Immunitas a tributis* eſt exemptio a Gabellis, exactionibus &c. auctoritate laica impoſitis.

947. Q. XI. Quænam conditiones requiruntur, ut Clericus gaudeat actu his privilegiis? ℟. Ut gaudeat privilegio fori, debet habere beneficium Eccleſiaſticum, deferre clericalem habitum & Tonſuram, & ſuæ, aut alteri Eccleſiæ ex Epiſcopi mandato inſervire, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua ſchola vel Univerſitate, de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores ordines ſuſcipiendos verſari. *Trid.* Seſſ. 23. C. 6. de Reform. 2. ut gaudeat privilegio immunitatis,

Digitized by Google

tatis, non debet negotiari. 3. ut gaudeat privilegio Canonis, debet deferre habitum, & Tonſuram.

948. Qualem ergo Tonſuram debent deferre Clerici? ℞. Intelligitur raſura capillorum per modum coronæ in vertice, & in Minoriſtis ſufficit, ſi ſit tanta, quanta eſt particula communicantium, quæ poſtea augeri debet cum proportione gradus Ordinis. *Clericatus* de Sacram. Ord. Decis. 10. non ſolam coronam, ſed etiam reſciſſionem capillorum intelligit, qui ſerviunt tantum vanitati. Hinc *S. Hier.* in Epiſt. ad Euſtochium invehitur adverſus Clericos, qui mulierum more catenatos crines nutriunt.

949. Ad quid corona Clericalis in vertice? ℞. *Primo* ſignificat coronam ſpineam Chriſti, ſub quo tanquam capite ſpinis coronato Clericos divino ſervitio dedicatos non decet eſſe membra delicata. *Secundo.* Significat Regale Sacerdotium, quod iis maxime convenire videtur, qui in ſortem Domini vocati ſunt, ut docet *Catechiſ. Rom.* l. c. n. 14. *Tertio*, ut ſupra dictum, ſignificat amputationem curarum temporalium, & animum patentem divinis inſpirationibus.

950. Q. XII. Quiſnam eſt ille habitus Clericalis? ℞. ex Eccleſiæ Decretis debet eſſe *Talaris*, h. e. toga pertingens uſque talos, vel ſaltem decenter longa & diſtinctiva Clericorum a ſæcularibus. Quoad colorem ſervanda eſt cujuſque regionis conſuetudo.

951. Q. XIII. An aliam præterea veſtem magis propriam habeant Clerici? ℞. *Affirm.* & illa vocatur *ſuperpelliceum*, ſic dictum, quia olim indui ſolebat ſuper togam pelliceam. Eſt autem veſtis lintea & candida, ad denotandam animi ſimplicitatem, & candorem morum: ſimul perampla eſt, ut ſignificet amplitudinem Charitatis, quæ a Clerico exigitur.

952. Q. XIV. Quodnam ſit officium Tonſurati? ℞. Officium per ſe loquendo aliud non eſt, quam ut pſalmos canat in choro, & ita vivat Deo, non mundo, ſicut decet illum, qui ſpeciali titulo rebus & ſervitio divino eſt addictus.

De ſubjecto primæ Tonſuræ.

953. Q. I. Quid requiritur, ut quis *valide* ſuſcipiat Tonſuram? ℞. requiritur 1. ut ſit mas: mulieres enim incapaces ſunt Ordinum, & miniſteriorum Eccleſiaſti-

eorum; ut patet ex 1. Cor. 14. v. 34. *Mulieres in Eccleſiis taceant*, & v. 25. *turpe eſt mulieri, loqui in Eccleſia.*

2. Requiritur, ut homo ſit baptizatus: quia, qui vult gaudere privilegiis miniſtrorum Eccleſiæ, prius debet per baptiſmum intrare Eccleſiam, & aggregari numero Chriſtianorum. 3. requiritur, ut homo rationis uſum habens non plane coactus Tonſuram ſuſcipiat.

954. *Sed qualis baptiſmus requiritur?* ℞. Baptiſmus fluminis: quia per baptiſmum flaminis & ſanguinis non imprimitur ille character, per quem homo fit capax reliquorum Sacramentorum, & Miniſteriorum Eccleſiaſticorum.

955. Q II. Quid requiritur, ut quis *licite* ſuſcipiat Tonſuram? ℞. 1. ut quis ſit immunis a Cenſuris Eccleſiaſticis & irregularitate. 2. ut ſit Confirmatus. 3. ut ſciat rudimenta fidei, legere, & ſcribere. 4. ut habeat animum clericandi Ita ſtatuit *Trid.* Seſſ. 23. C. 4. de Reform. *Prima Tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & ſcribere neſciant; & de quibus probabilis conjectura non ſit, eos non ſæcularis judicii fugiendi fraude, ſed ut Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe.*

956. Q. III Quæ ſcientia requiritur in Tonſurando? ℞. Ex modo dictis juxta *Trid.* debet ſcire rudimenta fidei: quæ in Catechiſmi 5. Capitibus de Fide, Spe, Charitate, Sacramentis, & officiis Juſtitiæ Chriſtianæ continentur. Ss. D. N. *Bened.* XIV. Tom. I. Bull. pag. 113. in conſtitut. 42., quæ incipit: *Etſi minime:* §. 10. de adoleſcentibus, qui Ordinibus initiari volunt, ait, *rem fore magni commodi, multæque utilitatis plenam, ſi qui ſe ſiſtunt examini, eos Præſul potiſſimum interroget de iis, quibus Chriſtiani hominis ſcientia continetur.*

957. Q. IV. Quæ ætas requiritur? ℞. a Jure certus annus ætatis non eſt determinatus: plerumque tamen requiritur ſeptennium completum, quia *Trid.* requirit, ut initiatus ſciat rudimenta fidei, legere & ſcribere, quod ante uſum rationis, qui anno ætatis ſeptimo adeſſe cenſetur, raro poteſt reperiri. Alii juxta praxim variarum Diœceſum requirunt decimumquartum ætatis annum.

958. Q.

Digitized by Google

958. Q. V. Quænam ſint Clericis prohibita? ℞. Præprimis ſequentia: 1. ne opificia, mercaturas, & negotiationes ſordidas exerceant. 2. Non dictent, neque proferant ſententiam ſanguinis, neque interſint, ubi de ſanguinis ſententia agitur. 3. Ne privilegiis ſuis renuntient: Unde in manibus laici jurare non poſſunt, nec ſe ſubjicere Judici laico, niſi cum privilegium fori amiſerint, vel ab Epiſcopo licentiam obtinuerint, quam in criminalibus dare nequit. 4. Ne ludant aleis. 5. Ne interſint jocis mimicis hiſtrionum, joculatorum &c. item Choreis. 6. Denique ne arma ferant &c. vide *Sennyei* P. 1. C. 2. a n. 53.

959. Q. VI. Quomodo ſe debeat diſponere Tonſurandus ad Tonſuram? ℞. 1. Ante ordinationem bene ſe præparet ad examen, ut ſciat, quid ſit Tonſura, & rudimenta fidei. 2. Secum afferat atteſtationem Baptiſmi. 3. Ipſo die ordinationis ad locum ordinationis ſecum ferat *Tunicam Talarem*, *ſuperpelliceum*, & *cereum*, ſi intra miſſarum ſolemnia tonſura conferatur: præterea ſciat memoriter verſic. *Dominus pars hæreditatis* &c. Denique ſi accepturus ſit Sacram Communionem a manibus Epiſcopi, prius confiteatur.

960. Q. VII. Quid coram Epiſcopo obſervandum ſit Tonſurando? ℞. Juxta *Pontif. Rom.* 1. Quando Tonſurandus dicto *Kyrie eleiſon* ſub Miſſa vocatur, reſpondet: *Adſum*, moxque accedit, & facta profunda reverentia Pontifici, genu flectit coram illo. 2. dicta oratione ab Epiſcopo: *Oremus fratres Chariſſimi D. N. J. C.* &c. dum Pontifex in fronte, in occipitio, ad utramque aurem, & in medio capitis præſcindit capillos, cum eo tarde pronuntiat: *Dominus pars*, ut n. 839. dictum eſt. 3. Dicitur ab Epiſcopo Oratio: *præſta quæſumus omnipotens Deus* &c. a Miniſtris Antiphona: *Hinc accipiet* &c. cum pſalmo 23. *Domini eſt terra* &c. & iterum ab Epiſcopo oratio: *Adeſto Domine ſupplicationibus noſtris* &c. 4. Tum Epiſcopus accepta mitra ſedet, & acceptum (quod Tonſus inſerta utraque manu apte flectens coram Epiſcopo tenet) ſuperpelliceum totaliter induit Tonſum, dicens: *Induat te Dominus novum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt in juſtitia, & ſanctitate veritatis.* 5. Epiſcopus dicta oratione: *Omnipotens ſempiterne Deus* &c. Clericum ſic alloquitur: *Fili Chariſſime, animadvertere debes, quod hodie de foro Eccleſiæ*

factus ſis, & privilegia clericalia ſortitus ſis. Cave igitur, ne propter culpam tuam illa perdas, & habitu honeſto, boniſque moribus Deo placere ſtudeas, quod ipſe tibi concedat per Spiritum S. ſuum. ℟. *Amen.* 6. Si non adſint alii ordinandi, Epiſcopus dicit Tonſurando: *Dic ſemel 7. pſalmos pœnitentiales cum Litaniis, Verſiculis, & orationibus, & omnipotentem Deum etiam pro me ora.*

§. III.

De oſtiariatu.

961. Q. I. Quid ſit Oſtiariatus? ℟. Eſt Ordo minor, in quo per traditionem clavium Eccleſiæ ſub certa verborum forma a Legitimo Miniſtro prolata confertur poteſtas aperiendi, & claudendi Eccleſiam, pulſandi campanas ad divinum officium, & ad illud admittendi dignos, & rejiciendi indignos.

962. Q. II. Quænam ſit materia remota & proxima Oſtiariatus? ℟. materia remota ſunt claves Eccleſiæ, proxima earum traditio.

963. Q. III. Quænam ſit forma Oſtiariatus? ℟. Sequentia verba, quæ profert Epiſcopus ad traditionem clavium: *Sic age, quaſi redditurus Deo rationem pro iis rebus, quæ his clavibus recluduntur.*

964. Q. IV. An valida eſſet ordinatio, ſi loco clavium Eccleſiæ traderentur claves culinæ, aut ſi unica clavis Eccleſiæ traderetur? ℟. Ad 1. Probabilius eſt invalida, quia tunc falſicaretur forma, vi cujus actu debent eſſe claves Eccleſiæ; cum dicantur ea tradi curæ Oſtiarii, *quæ iis clavibus recluduntur* in præſenti; atqui clavibus culinæ recluduntur tantum res, quæ pertinent ad culinam, & pro quibus ordinandus non debet reddere Deo rationem: ergo. ℟. ad 2. Valida eſſet Ordinatio; ſi unica clavis Eccleſiæ traderetur: quia adhuc ſufficienter exprimeretur poteſtas hujus Ordinis.

965. Q. V. An etiam traditio cymbali, ejuſque pulſatio ſit materia Oſtiariatus? ℟. *Negative:* Quia hæc traditio non fit ab Epiſcopo, ſed ab Archidiacono, neque forma illi correſpondet. Additur autem hæc ceremonia ad plenius declarandam poteſtatem, & officia Oſtiarii.

966. Q. VI. Quænam ſint officia Oſtiarii? ℟. Exprimuntur

muntur illa in admonitione Epiſcopi ad ordinandum: *Suſcepturus, fili Chariſſime, officium Oſtiariorum, vide, quæ in domo Dei agere debeas. Oſtiarium oportet percutere cymbalum, & campanam: aperire Eccleſiam, & ſacrarium: & librum aperire ei, qui prædicat. Provide igitur, ne per negligentiam tuam illarum rerum, quæ intra Eccleſiam ſunt, aliquid depereat, certiſque horis domum Dei aperias fidelibus, & ſemper claudas infidelibus. Stude etiam, ut ſicut materialibus clavibus Eccleſiam viſibilem aperis, & claudis, ſic & inviſibilem Dei domum, corda ſcil. fidelium, dictis & exemplis tuis claudas diabolo, & aperias Deo, ut divina verba, quæ audierint, corde retineant, & opere compleant, quod in te Dominus perficiat per miſericordiam ſuam.* Unde ſequentia officia colliges 1. Oſtiarii eſt Eccleſiæ jannas dignis aperire, & indignis, h. e. infidelibus, excommunicatis, & quibus ab Eccleſia interdictum eſt, claudere. 2. Cuſtodire vaſa ſacra, & omnem Eccleſiæ ſuppellectilem; Oſtiarius (ut ait Catech. Rom. de Oſtiar.) ex prima ſua inſtitutione erat Sacrarii Cuſtos, & Eccleſiæ Theſaurarius. 3. Pulſando campanam ſtatis horis convocare populum fidelem ad divinum officium, & ſub ipſo Sacrificio pulſando cymbalum ad Elevationem excitare populum ad majorem attentionem, & devotionem. (Ecce quomodo hic primus ordo jam referatur ad miſſæ ſacrificium) 4. addit Conc. *Mediolanenſe* I. tit. de Oſtiar. *Oſtiarius in Eccleſia dormientes, vendentes, ementes, deambulantes, colloquentes, aliave ratione officia divina perturbantes, & quovis modo indecore, atque irreverenter ſe habentes moneat; ſi pertinaces ſint, expellat, aut ad Superiorem deſerat, mendicantes excludat* &c.

967. Q. VII. Quænam debeant eſſe propriæ virtutes Oſtiarii? ℞. 1. *Zelus domus Dei.* Oſtiarius imitetur exemplum Chriſti, qui e templo ementes & vendentes ejecit. *Joan.* 2. *& qui non ſinebat, ut quiſquam transferret vas per templum.* 2. *Vigilantia*, ut omnia in Eccleſia ſint munda; Oſtiarius cum Propheta Regio dicat: *Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum habitationis gloriæ tuæ.* Pſal. 25.

968. Dignitas hujus Ordinis æſtimari poteſt 1. ex præſtantia Levitarum in V. T. qui erant ſelecta Domini hæreditas, excubantes ad quatuor portas Domus Dei. Vide L. 1. *Paralip.* C. 9. 2. Ex dignitate eorum,

 qui

qui præficiuntur ad cuſtodiam regii Palatii, & theſauri: quidni longe major dignitas ſit eorum, qui præficiuntur ad cuſtodiendam Dei Domum, & curanda ſacratiſſima, quæ in ea recluduntur. 3. Denique quia Chriſtus ipſe exemplo ſuo illuſtravit miniſteria Oſtiariorum, ut dictum eſt n. præced. *Neque dicas:* Laici hodie claudunt & aperiunt Eccleſias, pulſant campanas &c. ergo ſuperfluus eſt hic ordo. ℟ Laici id non faciunt ex officio, neque cum ſpeciali poteſtate Eccleſiaſtica ritu ſolemni ad id deputati ſunt, ſicut Oſtiarii.

969. Q. VIII. Quo ritu conferatur hic ordo? ℟. 1. Juxta *Pontif. Rom.* Ante ordinationem Ordinando neceſſaria ſunt *Prævia Confeſſio*, propter S. Communionem, quam e manu Epiſcopi accipit. *in capillis modeſtia: corona minorum ordinum: Tunica talaris: Superpelliceum*, quo indutus accedit: *Candela pro offertorio, ſi ordines intra miſſam recipiuntur.*

2 In Miſſis, in quibus non dicitur *Gloria in excelſis*, poſt *Kyrie eleiſon* conferuntur minores ordines in quibus vero dicitur *Gloria*, eo dicto proceditur ad minores Ordines: in Miſſis quatuor temporum dicta prima oratione ordinatur Oſtiarius, poſt ſecundam lectionem Lector & ſic deinceps. Dum Archidiaconus vel alius Miniſter Ordinandum vocat: Ordinandus reſpondens: *adſum*, accedit, & facta profunda Pontifici reverentia genu flectit coram eo: tum Pontifex illum admonet dicens: *Suſcepturus fili chariſſime* &c. Deinde claves Eccleſiæ, *quas manu dextra tangit ordinandus*, traduntur ab Epiſcopo cum forma ſupra cit. *Sic age, quaſi redditurus Deo* &c. 2. Poſt hæc Archi-Diaconus ducit neo-Oſtiarium ad Oſtium Eccleſiæ, & facit illum claudere & aperire Januam: 3. Idem Archi-Diaconus tradit Oſtiario campanulam, quam Oſtiarius pulſat. 4. Reducitur ad Epiſcopum, coram quo genua flectit: Epiſcopus autem verſus ad ipſum dicit: *Deum Patrem omnipotentem* &c. 5. Denique Epiſcopus mitra depoſita, & converſus ad altare dicit: *Oremus.* Miniſtri vero: *Flectamus genua. Levate*, & ſtatim Pontifex converſus ad genuflexum ſtans ſine mitra dicit: *Domine Sancte Pater Omnipotens, æterne Deus, benedicere ✝ dignare* &c. Dicta hac oratione neo-Oſtiarii ſurgunt, factaque Epiſcopo reverentia recedant.

§. IV.

§. IV.

De Lectoratu.

970. *Q. I.* Quid ſit Lectoratus? ℞. eſt Ordo minor, in quo per traditionem libri lectionum ſub certa verborum forma a legitimo Miniſtro prolata confertur poteſtas legendi publice in Eccleſia Scripturam Sacram Veteris & Novi Teſtamenti, & Scripta Ss. Patrum.

971. *Q. II.* Quænam ſit materia Lectoratus? ℞. Materia *remota* eſt liber lectionum, ſive qui continet Prophetias, Epiſtolas, Actus Apoſtolorum &c. ac etiam Homilias & Sermones Ss. Patrum in Eccleſia legi ſolitos. *Proxima* eſt hujus libri traditio. Hinc valida eſſet ordinatio, ſi traderetur S. Scriptura, aut Breviarium, quia in eo omnia iſta continentur: ſecus ſi traderetur alius liber, in quo prædicta non continentur.

972. *Q. III.* Quænam eſt forma Lectoratus? ℞. ſequentia verba a legitimo Miniſtro proferenda: *Accipe, & eſto verbi Dei relator, habiturus, ſi fideliter & utiliter impleveris officium tuum, partem cum iis, qui verbum Dei bene adminiſtraverunt ab initio.*

973. *Q. IV.* Quodnam ſit officium Lectoris? ℞. 1. legere publice in Eccleſia prophetias, quando in Miſſa ſunt legendæ: item Juxta *Clericatum* de Sacram. Ordin., Deciſ. 19. n. 45. cantare in Miſſarum ſolemniis *Introitum*, *Graduale*, *Alleluja*, & legere in Eccleſia lectiones Horarum Canonicarum. Ad Lectorem etiam pertinet ſacra lectione fidelium animos excitare ad debitam Sacrificii reverentiam. Epiſtolas autem & Evangelium non canit ex officio ſub Miſſa; ad hæc enim ſpecialiter ordinautur Subdiaconus & Diaconus. De hoc officio lectoris teſtatur *Martyrol.* Rom. die 4. April. *In Africa paſſio Ss. Martyrum, qui in perſecutione Genſerici Regis Ariani in die Paſchæ in Eccleſia cæſi ſunt, quorum Lector, dum in pulpito Alleluja cantaret, ſagitta in gutture transfixus eſt.*

Secundum officium eſt: Libros ſacros & canonicos fideliter & diligenter cuſtodire. Sic in *Martyr. Rom.* ad diem 11. Febr. & apud Epiſcopum *Sarnellium* in Speculo Cleri ſæc. P. 1. p. 116. legitur, *S. Saturninum* Lectorem ac Martyrem tempore Diocletiani & Maximiniani incarceratum fuiſſe, & a præſidibus requi-

 ſitum,

ſitum, ut ſacros libros traderet, quibus reſpondit, cum ferreis pectinibus crudeliter dilaniaretur: *Altius fodite hiſce pectinibus in pectore meo, intus enim reperietis ſacros libros, quos in viſceribus impreſſos cuſtodio.*

Tertium eſt, catechizare, ſive rudimenta fidei exponere, ut patet ex verbis formæ; *Eſto relator verbi Dei.* Confirm. ex *Martyr. Rom.* quod ad diem 12. Decemb. ita habet: Romæ *S. Sineſii Mart. qui tempore B. Sixti Papæ Lector ordinatus, cum multos convertiſſet ad Chriſtum, apud Aurelianum Imp. accuſatus, gladio percuſſus Martyrii coronam accepit.*

Quartum denique antiquitus erat benedicere panem & novos fructus; uti colligitur ex Pontificali Rom. ubi Pontifex in degradatione Lectoris ſic ait; *In Eccleſia Dei non legas ulterius, aut cantes, nec panes, aut fructus novos ullatenus benedicas: quia tuum officium non implevisti fideliter & devote.* Ex dictis officiis collige iterum, quomodo hic ordo jam pertineat ad ſacrificium miſſæ.

974. *Q. V.* Quænam ſint virtutes Lectoris? ℟. 1. *Notitia myſteriorum fidei.* Quomodo enim Lector alios docebit ea, quæ ipſe ignorat? 2. *Firma & viva fides:* hinc Ordinans monet neo-Lectores: *Quod ore legitis, corde credatis, & opere compleatis, quatenus Auditores veſtros verbo & exemplo veſtro docere poſſitis.* Hinc tertia virtus eſt *Zelus ſalutis animarum,* qui conſiſtit in verbo & exemplo.

975. Quanta ſit dignitas Lectoris, patet tum ex eo, quod Oſtiarius aperiat fidelibus oſtium Eccleſiæ, Lector autem aperiat corda fidelium per inſtructionem in myſteriis fidei: tum ex Epiſt. 33. & 34. *S. Cypriani*, qui illuſtres Chriſti Confeſſores Aurelium & Celerinum in præmium ſuæ confeſſionis Lectoratus Ordine ſublimavit. Refert etiam *S. Greg. Naz.* Orat. 3. Julianum, priuſquam a fide defecerit, honori ſibi duxiſſe, ſi ad Lectoris gradum proveheretur.

976. *Q. VI.* Quo ritu conferatur hic ordo? ℟. 1. Ordinandus ad Lectoratum iiſdem inſtructus comparere debet, quibus Oſtiarius. 2. Dum Archidiaconus vocat Ordinandum, Reſpondet, *Adſum:* & mox facta profunda reverentia coram Ordinante genuflectit, quem admonet Pontifex dicens: *Electus, Fili chariſſime, ut ſis Lector in domo Dei noſtri, officium tuum agno-*

agnoſce &c. 3. Deinde Ordinans tradit Ordinando librum lectionum, quem ordinandus manu dextera tangit, Ordinante interim dicente: *Accipe, & eſto verbi Dei relator* &c. Poſtea ſurgit Ordinans, & cum mitra converſus ad genuflexum dicit: *Oremus, Fratres Chariſſimi* &c. Tum converſus ad altare mitra depoſita dicit: *Oremus*, Miniſtri ſubjungunt: *Flectamus genua. Levate.* Deinde ſtans converſus ad Ordinatum genuflexum ſine mitra dicit: *Domine Sancte, Pater omnipotens* &c. Dicta hac precatione ſurgit neo-Lector, & recedit.

§. V.

De Exorciſtatu.

977. *Q. I.* Quid ſit Exorciſtatus? ℟. Eſt Ordo minor, in quo per traditionem Libri Exorciſmorum ſub certa verborum forma a legitimo Miniſtro prolata confertur poteſtas manus imponendi ſuper energumenos ſive baptizatos, ſive catechumenos, legendique exorciſmos ad dæmones fugandos. *Energumenus* dicitur is, qui eſt obſeſſus a dæmone; *Catechumenus* vero, qui inſtruitur in ordine ad ſuſcipiendum Baptiſmum.

978. *Q. II.* Quæ ſit materia & forma Exorciſtatus? ℟. Materia *remota* eſt liber exorciſmorum, *proxima* eſt ejuſdem libri traditio: Forma ſunt ſequentia verba a legitimo Miniſtro prolata: *Accipe, & commenda memoriæ, habe poteſtatem imponendi manus ſuper energumenos ſive baptizatos, ſive catechumenos.*

979. *Q. III.* Quodnam ſit officium Exorciſtæ? ℟. cum *Clericato* l. c. Deciſ. 19 n. 34. Officium Exorciſtæ, & ſemper fuit, expellere dæmones de humanis corporibus per adjurationes & exorciſmos ab Eccleſia approbatos. Olim Exorciſta ex officio etiam monebat populum, ut, qui non eſſent communicaturi, locum darent communicaturis. Exorciſta quoque dimittebat Energumenos poſt Evangelium, & prædicationem e Miſſa, ne tumultus intra Miſſarum ſolemnia ab energumenis fieret. Ecce quomodo & hic Ordo miniſterium exerceat ad Sacrificium Miſſæ. Dæmones enim ab obſeſſis ejicit, ut cum debita reverentia Miſſæ poſſint intereſſe.

980. *Si dicas* 1. Fruſtranea videtur eſſe hæc Ordinatio;

natio, conceditur enim poteſtas adjurandi dæmones, & uſus hujus poteſtatis prohibetur Exorciſtis. ℟. Non prohibetur abſolute & ſimpliciter, ſed tantum ne fiat ſine Epiſcopi licentia, idque ex graviſſimis cauſis, ſcil. ne temere & inconſulto etiam Sacerdotes exorcizent, antequam de vera obſeſſione conſtet.

981. *Si dicas* 2. S. Clemens L. 8. Conſtit. C. 26. laudat hanc S. Thaddæi Apoſt. ſententiam: *Exorciſta non fit Ordinatione.* ℟. Hic Liber ſub Gelaſio Papâ in Conc. ſeptuaginta Epiſcoporum anno 494. inter apocryphos rejectus eſt. Juxta alios ex hoc loco nihil aliud colligitur, quam quod Apoſtoli judicarint, Exorciſtas ſua ætate non eſſe ſpecialiter ordinandos, cum Spiritus S. miraculorum dona in credentes promiſcue effunderet.

982. *Q. IV.* Quibus virtutibus potiſſimum debeat ſtudere Exorciſta? ℟. 1. ſingulari conſcientiæ puritati, ut colligitur ex adhortatione Epiſcopi: *Stude igitur, ut ſicut a corporibus aliorum dæmones expellis, ita ab animo tuo & corpore omnem immunditiam & nequitiam ejicias, ne illi ſuccumbas, quem ab aliis tuo effugas miniſterio.* 2. ſtudeat mortificationi paſſionum, & vitiorum: *Diſce*, pergit Ordinans in ſua admonitione, *per officium tuum vitiis imperare, ne in tuis moribus aliquid ſui juris inimicus valeat vindicare. Tunc enim recte in aliis dæmonibus imperabis, cum prius in te ipſo eorum omnimodam ſuperas nequitiam.* 3. deditus ſit orationi & jejunio: eſt enim genus dæmoniorum, quod non ejicitur, niſi in oratione & jejunio. 4. humilitati, ne in ſuperbiam elatus, ipſemet in judicium incidat diaboli. 1. Tim. 3. 6.

983. Dignitatem hujus Ordinis colligere ſatis licet ex poteſtate adverſus principes tenebrarum, de qua *S. Cyprianus* Epiſt. 45. ſic habet: *Hodie etiam geritur, ut per Exorciſtas voce humanâ & poteſtate divina flagelletur & uratur, ut torqueatur diabolus. Si quæras,* cur Minoriſtis tanta poteſtas jam concedatur? ℟. Id facit ad confundendum ſuperbiſſimum hoſtem humani generis, & ad oſtendendam efficaciam exorciſmorum.

984. *Q. V.* Quo ritu conferatur Exorciſtatus? ℟. 1. Ordinandus iiſdem inſtructus, quibus Lector, dum vocatur ab Archidiacono: *Accedat, qui ordinandus eſt ad officium Exorciſtarum*, Reſpondet: *Adſum.* Et mox facta profunda coram Ordinante reverentia

flectit,

Digitized by Google

flectit, auditque admonitionem: *Ordinandus, Fili Chariſſime* &c. 2. Epiſcopus tradit ordinando librum Exorciſmorum, quem Ordinandus manu dextera tangit, quamdiu Epiſcopus formam pronuntiat: *Accipe, & commenda memoriæ* &c. 3. Epiſcopus ſtans cum mitra converſus ad Exorciſtam dicit: *Deum Patrem Omnipotentem, Fratres Chariſſimi, ſuppliciter deprecemur* &c. 4. Tum Epiſcopus depoſita mitra converſus ad altare dicit: *Oremus*. Et Miniſtri: *Flectamus genua. Levate*. Mox Epiſcopus ad Ordinatum converſus dicit: *Domine Sancte, Pater Omnipotens* &c. Dicta hac oratione neo Exorciſta facta profunda reverentia recedit.

985. *Q. VI.* Ex quibus ſignis Exorciſta poſſit colligere, aliquem vere eſſe obſeſſum? ℞. *Clericatus* l. c. Deciſ. a n. 17. quatuor ſigna recenſet: *primum* eſt, quando, qui ſe obſeſſum aſſerit, revelat occulta ſive abſentia. *Secundum* eſt linguarum peregrinarum peritia & locutio, quas loquens nunquam didicit. Sic teſtatur *S. Hier*. in vita S. Hilarionis de Aulico Imperatoris Conſtantii loquente perfectiſſime Syro idiomate, etſi linguam Francam & Latinam tantum didicerit, ex quo S. Hilarion deprehendit, Aulicum prædictum fuiſſe dæmoniacum. Ex his ſignis deducitur argumentum Energumeni, niſi vel ex ſpeciali Dei gratia, vel ex boni Angeli ope ea ſcire noſcatur. *Tertium* ſignum eſt ex inconditis vocibus, clamoribus & ululatibus belluinis; ex inſolito membrorum ſtupore, ſumma inquietudine: & e contra ex viribus in corpore humano non ordinariis, ita ut rumpant vincula & catenas &c. &c. *Quartum* ſignum eſt, ſi obſeſſi renuant proferre SS. Nomen Jesu, aut ad occultam applicationem ſacrarum Reliquiarum exhorreſcant, concutiantur, blaſphement &c. Plura vide apud *P. Ubald. Stoiber in Armamentario Eccleſiaſtico ad inſultus diabolicos elidendos*. P. 1. C. 2. q. 6.

986. Caveat exorciſta, ne impertinentes ad expulſionem dæmonis quæſtiones proponat: Nec a modo exorcizandi in Ritualibus præſcripto facile recedat: Nec adhibeat fidem, ſi quæ prodat diabolus in præjudicium tertii. Denique in hoc negotio conſulat peritos Authores, qui de modo exorcizandi agunt: Erudite omnia huc pertinentia collegit mox laudatus P. *Stoiber*, *Delrio*, *Tirrhæus*, *Clericatus* l. c. & alii. Præprimis Exorciſta ne facile credat, aliquem eſſe ener-

energumenum, niſi adſint ſigna obſeſſionis a doctis & piis viris approbata SS. D. N. *Bened.* XIV. Tom. I. Bullar. pag. 570. in Lit. ad Epiſc. Auguſtanum, quæ incipiunt: *Solicitudini noſtræ* §. 43. ita habet: *In exorcizandis energumenis illud potiſſimum interſit, ut ante omnia dignoſcatur, an revera obſeſſus ſit a dæmone is, qui talis eſſe aſſirmatur; ubi vero ita eſſe conſtiterit, eligatur ab Ordinario ſacerdos perſpectæ pietatis, vitæ integritatis, atque prudentiæ; hic autem ad expellendum dæmonem, non quidem picta vel lignea manu, aliiſve ineptis nugis utatur, ſed præſcriptas in Rituali Romano regulas ad amuſſim ſervet* .... ſub finem addit: *Clemens Papa XI. in quadam Epiſtola Encyclica data die 21. Junii 1710. diſtricte mandavit, ut nemo exorcizans a norma in prædicto Rituali Romano* (quod fuit publicatum a Paulo V. 1614.) *præſcripta, ulla ex parte diſcedere præſumat.*

§. VI.

De Acolythatu.

987. *Q. I.* Quid ſit Acolythatus? ℟. Eſt Ordo minor, in quo per traditionem candelabri cum cereo extincto, & urceolis vacuis ſub certis verborum formis, a legitimo miniſtro prolatis confertur poteſtas accendendi cereos in Eccleſia, eoſque ad altare deferendi, & vinum & aquam porrigendi ad Ss. Euchariſtiam.

988. *Q. II.* Quænam ſit materia & forma Acolythatus? ℟. *ad primum:* duplex eſt, *materia remota*, candelabrum cum cereo extincto, & urceoli vacui. *Proxima* eſt utriuſque materiæ traditio.

989. ℟. ad *ſecundum.* Forma pariter duplex eſt: *Forma* reſpondens primæ materiæ eſt: *Accipe ceroferarium cum cereo, & ſcias, te ad accendenda Eccleſiæ luminaria mancipari, in Nomine Domini.* Reſpondet Ordinandus: *Amen.* Forma reſpondens traditioni urceolorum eſt: *Accipe urceolum, ad ſuggerendum vinum & aquam in Euchariſtiam Sanguinis Chriſti, in Nomine Domini.* Reſpondet iterum neo-Acolythus: *Amen.*

990. *Q. III.* An utraque materia ſit de eſſentia hujus Ordinis? ℟. cum D. *Th.* in 4. Diſt. 24. q. 2. a. 2.: Utra-

Utraque materia & forma eſt de eſſentia hujus Ordinis: tum quia non eſt ratio unam alteri præferendi, tum quia antiquiſſima Ritualia utramque referunt: *Morinus* de Sacr. Ord. P. 2. a pag. 210. a Conc. Carthag. IV. de anno 398. uſque ad Pontificale Rom. ſub *Greg.* XIII. de anno 1575. refert ſeptendecim vetuſtiſſima Ritualia, ubi leguntur eædem materiæ & formæ. Juxta D. *Bonav.* in 4. D. 24. p. 2. dub. 5. ſola candelabri traditio cum cereo eſt materia neceſſaria hujus Ordinis. Juxta *Durandum* vero traditio urceoli. Præferenda videtur prima ſententia.

991. *Q. IV.* Quodnam ſit Officium Acolythi? ℟. Juxta admonitionem Epiſcopi ordinantis *Acolythum oportet ceroferarium ferre, luminaria Eccleſiæ accendere, vinum & aquam ad Euchariſtiam miniſtrare.* Ex his iterum patet, quomodo etiam Acolythatus ordinetur ad Sacrificium Miſſæ, cum Acolythi ſit, præparare & accendere luminaria ad Sacrificium; hinc in Ordinatione ei traditur cereus extinctus, quia modo accipit poteſtatem accendendi cereos in Eccleſia. 2. Acolythi eſt, ſequi Diaconum cum cereo accenſo, quando accedit ad cantandum Evangelium, nam inde a græco ἀκλυθέω ſequor, Acolythus, vel melius Acoluthus: vel juxta eos, qui derivant cum *Magrio* ab ἀκωλύω *non prohibeo*, acolytus, id eſt, non prohibitus a miniſterio altaris. Vel latine eſt pediſſequus, vel ſequens. 3. in Sacrificio vinum & aquam miniſtrat.

992. *Q. V.* Quænam ſint virtutes Acolytho propriæ. ℟. Ut præbeat ſe ipſum exemplum bonorum operum. Ita colligitur ex admonitione Epiſcopi. *Non enim placere Deo poteris, ſi lucem Deo manibus præferens operibus tenebrarum inſervias, & per hæc aliis exempla perfidiæ præbeas: ſed juxta quod veritas dicit: Luceat lux tua coram hominibus* &c. ... *Eſto igitur ſolicitus in omni juſtitia, bonitate, & veritate, ut & te, & alios, & Dei Eccleſiam illumines.* Secunda virtus eſt ſingularis modeſtia, præſertim in Eccleſia.

993. *Q. VI.* Quo ritu conferatur hic Ordo? ℟. Vocatus Ordinandus ab Archidiacono reſpondet: *Adſum*, & mox accedit, & facta profunda reverentia excipit flectens adhortationem Epiſcopi: *Suſcepturus, Fili Chariſſime, officium Acolythi* &c. 2. Poſt adhortationem tradit Ordinans candelabrum cum candela extincta,

tincta, quod Ordinandus tangit manu dextera, donec prolata ſit forma: *Accipe ceroſerarium* &c. Tum Ordinans tradit urceolum vacuum, quem ſimiliter dextra tangit neo-Acolythus, dum Ordinans dicit: *Accipe urceolum* &c. 3. Poſtea ſtans Epiſcopus mitra converſus ad genuflexum dicit: *Deum Patrem Omnipotentem* &c. 4. Facta benedictione Epiſcopus ſine mitra ſe vertens ad altare dicit: *Oremus.* Et Miniſtri: *Flectamus genua. Levate.* Mox Ordinans converſus ad Acolythum adhuc genuflexum dicit: *Domine Sancte, Pater Omnipotens* &c.... *Per eundem Chriſtum D. N.* Amen. *Oremus: Omnipotens Sempiterne Deus* ... *Per Eundem C. D. N.* Amen 5. Denique Epiſcopus accepta mitra ſedet, & ad minores Ordines Ordinatum ſic alloquitur: *Fili Dilectiſſime, diligenter conſidera Ordines per te ſuſceptos; ſtude ſancte & religioſe vivere, atque Omnipotenti Deo placere, ut gratiam ſuam poſſis acquirere, quam ipſe tibi per ſuam miſericordiam concedere dignetur. Dic ſemel 7. Pſalmos Pœnitentiales cum Litaniis, Verſiculis & Orationibus, & Omnipotentem Deum etiam pro me ora.*

994. De ſubjecto minorum Ordinum eadem obſerva, quæ dicta ſunt n. 953. de prima Tonſura: Item quæ ibidem dicta ſunt, quid requiratur ad hoc, ut valide & licite recipiantur Quibus adde ſtatutum *Trid.* Seſſ. 23. C. 5. de Reform. ut *ad minores Ordines promovendi bonum a Parocho, & a Magiſtro Scholæ, in qua educantur, teſtimonium habeant.* ibid. C. 11. Trid. exigit, ut ſaltem latinam *linguam intelligant.*

995. An minores Ordines ſint verum Sacramentum; utrinque diſceptatur in Theol. Schol. Probabilius id negant *Vaſq. Durand. Cajet. Medina;* quorum *Ratio eſt:* quod hi potius debeant dici ritus quidam Sacri ab Eccleſia inſtituti, tanquam prævię diſpoſitiones ad ordines majores: nec eorum inſtitutionis veſtigium ullum habetur in ſcriptura: nec gratiæ iis annexæ promiſſio oſtendi poteſt, nec certa definitio Eccleſiæ: ergo. Contrarium ſentiunt alii cum *Bellarmino.* Quare cum res hæc incerta ſit, diutius huic ſpeculationi immorari non placet. Ita *Laym.*

§. VII.

Digitized by Google

§. VII.

De Subdiaconatu.

996. *Q. I.* Quid ſit Subdiaconatus? ℟. Eſt Ordo Major & Sacer, in quo per traditionem calicis vacui cum patena vacua, & libri Epiſtolarum ſub certis verborum formis a legitimo Miniſtro prolatis datur poteſtas, mediante Diacono aſſiſtendi Presbytero in ſacrificio Miſſæ & ſolemniter cantandi epiſtolam.

997. *Q. II.* Quænam eſt materia & forma Subdiaconatus? ℟. Materia remota primaria eſt calix vacuus cum patena vacua, *proxima* ejuſdem Traditio. Ita expreſſe docet C. Florent. in Decreto *Eugenii*, ubi §. 15. de Sacram. Ord. ſic habet: *Subdiaconatus vero* traditur *per calicis vacui cum patena vacua ſuperpoſita traditionem.* Forma huic Materiæ correſpondens eſt: *Vide, cujus miniſterium tibi traditur: ideo te admoneo, ut ita te exhibeas, ut Deo placere poſſis.* Materia *remota ſecundaria* eſt liber Epiſtolarum: *proxima* Ejuſdem traditio: Forma vero ſunt ſequentia verba: *Accipe librum Epiſtolarum, & habe poteſtatem legendi in Eccleſia Sancta Dei tam pro vivis quam pro defunctis in nomine Patris & Filii, & S. S. Amen.* Dixi, *Materia ſecundaria:* quia ut teſtatur *Emin. Cardin. de Lauræa* D. 6. Sacr. Ord. n. 54. & *Morinus* de Sacris Ordin. P. 3. Exercit. 12. C. 1. n. 6. & 7. Antiquiſſima Ritualia ab anno 500. uſque ad annum 1200. non faciunt mentionem traditionis libri epiſtolarum. *Confirm.* ex Conc. Carthag. IV. de anno 398. ubi definitum eſt, ſicut refertur in cap. *Subdiaconus* 16. Diſt 23. *Subdiaconus, cum ordinatur, quia manus impoſitionem non accipit, patenam de manu Epiſcopi accipiat vacuam, & calicem vacuum.* Nulla hic fit mentio traditionis libri Epiſtolarum. Valeret tamen ordinatio, ſi Epiſcopus per errorem traderet calicem cum vino, quia utile per inutile non vitiatur: neque per hoc falſificaretur forma.

998. *Q. III.* Quodnam ſit officium Subdiaconi? ℟. Juxta Pontificale Rom. Subdiaconum oportet 1. aquam ad miniſterium altaris præparare; hic mentio fit ſolius aquæ, quia Subdiaconi eſt, affundere vino paululum aquæ ante oblationem, dicendo: *Benedicite Pater Reverende.* 2. Diacono miniſtrare. Pallas altaris

ris & corporalia abluere. 4. Calicem & patenam in uſum Sacrificii Diacono offerre. 5. Item ſolemniter h. e. cum manipulo & ex officio in Miſſa cantare Epiſtolam. Adde ex aliis Ritualibus, 6. panem conſecrandum pro populo in Altari ponere. 7. Crucem in Supplicationibus geſtare. Jure antiquo Subdiaconi debebant ſtare ad januas, per quas ingrediebantur mulieres, ne quis egrederetur, neve aperiretur janua tempore oblationis. Ut conſtat ex conſtit. Apoſt. L. 8. C. 11. ibid. ſtatutum legitur: *Unus autem Hypodiaconus miniſtret aquam Sacerdoti ad lavandum manus.* Præterea juxta Epiſt. 1. *S. Fabiani* Papæ olim Subdiaconis demandatum fuit, geſta martyrum colligere, & in ſcriptis conſignare.

999. *Q. IV.* An Ordo Subdiaconatus ſit Sacramentum? ℞. certo ac clare id non habetur ex Scriptura, nec ex Conciliis, nec ex PP. ideoque inter Theologos & affirmativa & negativa defenditur ut probabilis. Rationes in utramque partem erudite colligit Ss. D. N. *Bened.* XIV. L. 7. de Synodo Diœceſ. C. 24. in fine ſubjungit. *Ideo autem rationes attigimus, quæ in utramque partem adducuntur, & paulo prolixius illas expolivimus, quæ poſtremæ* (ſcil. neganti, ſubdiaconatum eſſe Sacramentum) *favent opinioni, ut videant Epiſcopi, non poſſe indubitanter ſacrilegii damnari, qui cum conſcientia peccati lethalis Ordines Diaconatu inferiores ſuſcipere non formidant.* Nimirum ſi conferatur ſubdiaconatus extra miſſam, dum non percipit Ordinandus Eucharistiam.

1000. *Q. V.* Quid requiratur, ut quis valide ordinetur ad Subdiaconatum? ℞. 1. Ex parte ſubjecti requiritur, ut ſit mas. 2. Baptizatus. 3. Habeat intentionem ſuſcipiendi hunc Ordinem. Ex parte vero Ordinis requiritur, ut conferatur ſub debita materia & forma & a legitimo Miniſtro.

1001. *Q. VI.* Quid requiratur ad hoc, ut quis licite ordinetur in Subdiaconum? ℞. 1. Ut ſit confirmatus. 2. Non ſit irretitus cenſura Eccleſiaſtica, nec ſit irregularis. 3. Ut receperit primam Tonſuram & quatuor Minores Ordines. 4. Ut habeat legitimam ætatem, ſcil. vigeſimum ſecundum ætatis annum ſaltem inchoatum. Juxta *Trid.* Seſſ. 23. C. 12. de Reform. ... 5. Ut habeat titulum legitimum ſuſtentationis. 6. Ut non ſit conjugatus ex c. fin. de temp. Ordinat. in 5. ubi prohi-

prohibetur, ne vel prima Tonſura conferatur conjugato. 7. Ut habeat ſufficientem ſcientiam. Alii inſuper 8. exigunt Sanctitatem vitæ. 9. Congruum tempus Ordinationum, & 10. vocationem divinam. Quæ pro memoria continentur in verſ. ſeq. *Confirm. Immunis, ſit & Ordo, ſcientia & ætas: Cœlebs, & Sanctus, Titulus, tempuſque vocatus.*

1002. *Q. VII.* Cur prærequiritur Confirmatio? ℞. Quia Eccleſia vult habere Miniſtros in fide roboratos; hinc *Trid.* Seſſ. 23. C. 4. de Reform. ait, *prima tonſura* nequidem initiandos, qui non ſunt confirmati.

1003. *Q. VIII.* Quid ſit titulus, cur requiratur titulus, & quotuplex ſit? ℞. ad 1. & 2. Titulus eſt remedium, quo providetur ordinando de ſufficiente & perpetua ſuſtentatione: Ideo requiritur titulus, quia indecens eſt, Clericum in Sacris Ordinibus conſtitutum mendicare, aut ex ſordido quæſtu vivere. Hinc ſtatuit *Trid.* Seſſ. 21. C. 2. de Reform. ne quis ordinetur ſine ſufficienti titulo congruæ ſuſtentationis. ℞. ad 3. Titulus eſt duplex, Eccleſiaſticus & Patrimonialis: *Eccleſiaſticus* ſubdividitur in beneficialem, paupertatis, & titulum menſæ: *Beneficialis* ſive *titulus beneficii* eſt jus fruendi bonis Eccleſiæ: *Titulus menſæ* eſt remedium, quo alicui providetur de congrua & perpetua ſuſtentatione a Magno Principe. *Patrimonialis* eſt, quando ordinandus actu habet bona propria & immobilia ad ſuſtentationem ſufficientia. Hic titulus modo cœpit Anno 1179. in Con. Later. III. ſub Alex. III. antea enim ſaltem uſque ad ſæculum X. ordinati ſunt in Miniſterium Eccleſiæ & eo titulo alimenta ab ea acceperunt.

1004. *Q. IX.* Qualis eſſe debeat titulus beneficii? ℞. Requiritur, ut Ordinandus pacifice poſſideat beneficium perpetuum, certos habens reditus, ad honeſtam ſuſtentationem ſufficientes judicio prudentum, & habita ratione loci. Probatur ex *Trid.* quod Seſſ. 21. C. 2. de Reform. ſtatuit, *ne quis deinceps Clericus ſæcularis, quamvis alias ſit idoneus moribus, ſcientia, & ætate, ad Sacros Ordines promoveatur, niſi prius legitime conſtet, eum beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat, pacifice poſſidere.*

1005. *Q. X.* Qualis debeat eſſe titulus Patrimonii vel penſionis? ℞. debet eſſe ſufficiens ad congruam

ſuſtentationem. De hoc *Trid.* Seſſ. 21. C. 2. de Reform. ita ſtatuit: *Patrimonium vero vel penſionem poſſidentes ordinari non poſſint, niſi illi, quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate vel commoditate Eccleſiarum ſuarum, eo quoque prius perſpecto, patrimonium illud, vel penſionem vere ab eis obtineri, taliaque eſſe, quæ eis ad vitam ſuſtentandam ſatis ſint, atque deinceps ſine Epiſcopi licentia alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſint, donec beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti, vel aliunde habeant, unde vivere poſſint.*

1006. *Q. XI.* Quinam ordinentur titulo paupertatis? ℟. Illi, qui poſt Novitiatum Votum paupertatis religioſæ in aliqua Religione approbata valide & juxta ſtatuta ſui Ordinis emiſerunt.

1007. *Q. XII.* Penes quem ſit determinare, quænam quantitas proventuum ex beneficio, vel patrimonio ſufficiat ad alimoniam Clerici. Reſpondet Ss. D. N. *Bened. XIV.* L. 7. de Syn. C. 72. n. 7. *Abſque periculo obviandi juri communi & Sacro Conc. Trid. tuto poterit Epiſcopus in ſua ſynodo non ſolum præfinire quantitatem proventuum, qui cenſeantur ſufficientes ad alimoniam ſubminiſtrandam Clerico ſuam incolenti diœceſim, ſed etiam ſtatuere, & determinare, num inter ejuſmodi proventus ſit numeranda, an potius detrahenda ſtips, reſpondens numero Miſſarum, ad quas celebrandas Clericus ſive per ſe, ſive per alium adigitur, lege ſibi indicta a fundatore beneficii, quod poſſidet.*

1008. *Q. XIII.* An ordinatio facta cum ficto titulo non ſolum illicita, ſed etiam invalida ſit? ℟. Valida quidem eſt, cum omnia eſſentialia ſupponantur adeſſe, ſed illicita, & graviter peccaminoſa, quia violatur grave præceptum Tridentini, & Eccleſia in re gravi decipitur. *Si dicas:* Juxta cap. *Sanctorum Canonum.* Diſt. 70. *ſine titulo facta ordinatio irrita habeatur.* ℟. Irrita habeatur quoad exercitium Ordinis ſuſcepti C. irrita quoad valorem N. Deinde hæc ſtatuta mitigavit *Innoc.* III. ut patet ex c. *Cum ſecundum Apoſtolum.* L. 3. Decret. *de præbendis.* Item ex c. *ſi Epiſcopus.* de præbendis in 6. An vero is incurrat ſuſpenſionem, qui abſque titulo, vel cum ficto titulo Sacros Ordines ſuſcipit; utrinque defenditur: affirmant complures cum *Suar. Vaſq. Palao, Bonac. Averſa.* Eoquod pœna illa fuerit olim per canones impo-

impoſita: *Trid.* autem *antiquorum canonum pœnas ſuper his innovaverit*, ac proinde manet pœna ſuſpenſionis ſuper hoc caſu. *Negativam* tenent *Tambur. Tolet. Gobat* & alii. Eo quod jam ante *Trid.* hæc pœna videatur ſublata ab *Innoc.* III. Vide *Leonardelli* De tit. menſæ n. 138.

1009. *Q. XIV.* Qualis ſcientia requiratur in eo, qui vult ordinari ſubdiaconus? ℟. 1. debet ſcire requiſita ad hunc ordinem, ejuſque materiam & formam. 2. Obligationes huic ordini annexas, de quibus infra n. 1016. Unde & ſcire eum oportet media ſervandi caſtitatem, & modum recitandi breviarium. 3. Requiritur ſtudium & capacitas ea addiſcendi, quæ ad altiores ordines requiruntur. Hinc *Trid.* Seſſ. 23. C. 11. de Reform. ſtatuit, ut *nemo iis initietur, quem non ſcientiæ ſpes majoribus Ordinibus dignum oſtendat.* ibid C. 13. ita ſtatuit: *Subdiaconi & Diaconi ordinentur, ut habentes bonum teſtimonium, ac litteris, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi; qui ſperent, Deo auctore, ſe continere poſſe: Eccleſiis, quibus adſcribentur, inſerviant, ſciantque maxime decere, ſi ſaltem diebus Dominicis & ſolemnibus, cum altari miniſtraverint, Sacram Communionem perceperint.*

1010. *Q. XV.* Quid ſit vocatio divina? ℟. eſt actus Providentiæ divinæ, quo Deus hos præ aliis eligit, & præparat dotibus congruis ad Sacra Miniſteria digne obeunda. Vocationem prius oportet bene examinare: teſte enim Apoſtolo ad *Hebr.* 5. *Nec quiſquam ſibi ſumit honorem, ſed qui vocatur a Deo tanquam Aaron.* Quid? quod ab hac vocatione dependeat tota ſeries gratiarum.

1011. *Q. XVI.* Unde quis cognoſcere poſſit, ſe vocatum eſſe a Deo? ℟. 1 Alia ſunt indicia, ex quibus certo colligitur, quoſdam non eſſe vocatos, v. g. notabiles defectus corporis, unde quis ineptus eſt ad Eccleſiaſtica munia rite obeunda: item congeniti defectus animi, v. g. animus nimis ferox, agreſtis indoles, ingenium obtuſum &c. Alia ſunt indicia dubia, v. g. defectus animi morales, & voluntarii, pravæ conſuetudines, & habitus vitioſi, qui quidem tolli poſſunt, ſed animum nimis depravant. ℟. 2. Indicia, ex quibus ſufficienter colligi poteſt, aliquem eſſe vocatum a Deo, ſunt 1. competentes naturæ dotes. 2. Spiritus Eccleſiaſticus, ſive ſtudium procurandæ Dei gloriæ, &

 ſalutis

ſalutis proximi, & propenſio ad Eccleſiaſticam diſciplinam, unde etiam oritur propenſio erga Sacras Ceremonias, & Sacras Scripturas. 3. Immunitas a defectibus ſupra recenſitis. 4. Pura intentio. 5. Profectus in eradicandis vitiorum habitibus, & acquirendis virtutibus. 6. Donum continentiæ. In probatione Spiritus, an ex Deo ſit, neceſſe eſt frequenter in precibus petere a Deo illuſtrationem intellectus, & hoc negotium mature tractare cum Viro pio ac docto, præſertim cum Confeſſario.

1012. *Q. XVII.* Quænam requiratur Sanctitas in ordinando Subdiacono? ℟. Ut vel a baptiſmo innocenter vixerit, vel peccati maculas a notabili tempore per pœnitentiam eluerit, ut ſolutus a vitioſis habitus, & in virtutibus, præſertim in caſtitate radicatus extra morale relabendi periculum conſtitutus cenſeatur. Ideoque Neophyti olim non ordinabantur.

1013. *Q. XVIII.* Quid circa interſtitia notandum? ℟. Nomine interſtitii intelligitur tempus intermedium inter præcedentem, & ſequentem ordinationem. De hoc *Trid.* Seſſ. 23. C. 13. de *Reform.* ita ſtatuit: *Promoti ad Sacrum Subdiaconatus Ordinem, ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati, ad altiorem gradum, niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere non permittantur. Duo Sacri Ordines non eodem die, etiam Regularibus, conferantur, privilegiis ac indultis quibuſvis conceſſis, non obſtantibus quibuſcumque.* ibid. C. 11. ſtatuit: *Hi vero nonniſi poſt annum a ſuſceptione poſtremi gradus minorum Ordinum ad Sacros Ordines promoveantur, niſi neceſſitas aut Eccleſiæ utilitas judicio Epiſcopi aliud expoſcat.* Hæc interſtitia ab Eccleſia merito inſtituta ſunt, tum ut inferiores Clerici ad eum virtutis & ſcientiæ gradum eo melius ſe præparent, quo major perfectio virtutis & ſcientiæ ineſſe debet initiando Sacerdoti; tum ut ipſo uſu & experientia edoceri poſſint, quantum ſit Eccleſiaſticæ pondus diſciplinæ: Adde ex *Trid.* mox cit. ut interea *in unoquoque munere juxta præſcriptum ſe exerceant, idque in ea, cui adſcripti erunt, Eccleſia, niſi forte ex cauſa ſtudiorum abſint.* Pœnam pro iis, qui non ſervant interſtitia, *Clemens* XIII. per conſtitutionem: *Summum Pontificem:* Epiſcopo decernendam reliquit, ſicque Bullam *Sixti* V. quæ incipit: *Sanctum & ſalutare:* ad terminos C. *Trid.*

Digitized by Google

Trid. revocavit, ut probat *Habert*, C. 10. de Ord. §. 3. Q. 6.

1014. *Q. XIX.* Quænam ſint tempora Ordinationum? ℞. ſunt dies Sabbatini quatuor temporum ſcil. *poſt Crux*, *poſt Cineres*, *poſt Spiritus*, *atque Luciæ*. Item Sabbatum Paſſionis, & Sabbatum Sanctum. Circa tempora Ordinationum non tantum Summus Pontifex, ſed etiam illi Epiſcopi poſſunt ex juſta cauſa diſpenſare, quibus conceſſum eſt a Summo Pontifice. Ita *Gregor.* XIII. Anno 1582. 22. Septembr. per Bullam: *Pium & utile Societatis Jeſu Inſtitutum*: omnibus Epiſcopis conceſſit facultatem, ut Alumnos Societatis Jeſu idoneos & comprobatos a Societate, & qui licentiam a Præpoſito Generali dictæ Societatis pro tempore exiſtente, vel ab eo Delegatis habuerint, *Abſque ulla functione in Ordinibus ipſis, interſtitiorumque ad illos ſuſcipiendos obſervatione, aut inquiſitione de cantu, officiis, & ceremoniis Eccleſiaſticis, idoneitate, proprii Ordinarii licentia, & aliis in aliis requiſitis, ad Minores, ac etiam extra tempora a jure ſtatuta, tribuſque Dominicis, vel aliis feſtis diebus, etiam continuis ad ſacros, etiam Presbyteratus, Ordines promoveant.*

1015 *Qu. XX.* Quid ſit ordinari per ſaltum? ℞. Eſt ſuſcipere Ordinem ſuperiorem, prætermiſſo inferiore.

1016. *Qu. XXI.* Quænam obligationes ſint annexæ Subdiaconatui, & reliquis Ordinibus majoribus? ℞. Tres, ſcil. 1. Obligatio ſervandi caſtitatem, 2. recitandi Breviarium, 3 deferendi habitum & tonſuram.

De prima obligatione annexa Ordinibus ſacris.

1017. *Quæres I.* Qualis ſit obligatio ſervandi caſtitatem? ℞. Eſt gravis ob grave præceptum Eccleſiæ. Huic obligationi tria inſunt: 1. Ordinatus non tantum tenetur abſtinere *jure divino* ab actibus venereis illicitis, qui etiam Laicis extra matrimonium vetantur, adeo ut, ſi eorum aliquo ſe coinquinet, præter ſpeciem illius actus inhoneſti, etiam malitiam ſacrilegii teneatur in confeſſione exprimere; ſed & 2. ſacris Ordinibus initiatus *jure Eccleſiaſtico* tenetur abſtinere ab actibus venereis licitis in matrimonio, quod forte ante ordinationem contraxit, & 3. abſtinere a contrahendo matrimonio, quod ei non tantum eſt illicitum, ſed irritum & nullum.

1018. *Qu.* II. Unde probetur, in ſacris & majoribus Ordinibus conſtitutos jure Eccleſiaſtico, non divino obligari ad caſtitatem? ℞. Sunt, qui teſte P. *Azor.* Tom. 1. L. 13. C. 12. q. 1. cum *Waldenſi*, *Turriano* & aliis probabiliter defendunt, hanc obligationem procedere a jure divino. Communior tamen Theologorum & Canoniſtarum ſententia tenet, eam tantum provenire a jure Eccleſiaſtico. 1. Quia nullus reperitur locus Scripturæ, in quo conſtitutis in ſacris & majoribus Ordinibus matrimonium prohibeatur, nec aliquis Concilii Canon, aut Decretum Pontificis cujuſdam, quo declaratur, dictam obligationem eſſe de jure divino. 2. quia, ſi hæc obligatio eſſet de jure divino, Papa non poſſet circa illam diſpenſare; cum tamen ſæpius diſpenſatum ſit, ut probet Emin. Card. *de Lauræa* D. 9. de Sacram. Ord. num. 204. 3. Conc. *Trid.* Seſſ. 24. Can. 9. expreſſe habet, prohibitionem matrimonii in Miniſtris ſacris eſſe ex lege Eccleſiaſtica; ibidem enim ita definit: *Siquis dixerit, Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares caſtitatem ſolemniter profeſſos poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto, & oppoſitum nihil aliud eſſe, quam damnare matrimonium, poſſeque omnes contrahere matrimonium, qui non ſentiunt, ſe caſtitatis, etiamſi eam voverint, habere donum, anathema ſit* &c.

1019. De diſciplina Eccleſiaſtica circa continentiam *Tournely* in prælect. Theol. de ſeptem Sacram. Tom. 2. q. ult. de Ord. tradit ſequentia:

1. In Eccleſia Græca numquam licitum fuit Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis, & Subdiaconis uxorem ducere poſt ordinationem, ut conſtat ex Can. 6. Synodi *Quiniſextæ* ſeu *Trullanæ* ab anno 692., qui ita habet: *Quoniam in Apoſtolicis Canonibus dictum eſt, eorum, qui non ducta uxore in Clerum promoventur, ſolos Lectores & Cantores poſſe uxorem ducere, & nos hæc ſervantes decernimus, ut deinceps nulli penitus Hypodiacono, vel Diacono, vel Presbytero poſt ſui Ordinationem contrahere liceat. Si autem hoc auſus fuerit facere, deponatur.*

2. Numquam licuit Epiſcopis in Eccleſia Græca, nec etiam nunc licet uti conjugio, quod ante ordinationem contraxerunt, ut conſtat ex Can. 21. ejuſdem Synodi. Præterea conſtat, Eccleſias Græcas, & alias Orien-

Orientales his temporibus nullum ordinare Epiſcopum, niſi aut virgo ſit, aut viduus, aut ſi uxoratus, continentiam polliceatur.

3. Lege per idem Conc. *Quiniſextum* confirmata, licitum eſt Græcis Presbyteris, Diaconis & Subdiaconis retinere uxores legitime ante Ordinationem ductas, & uti conjugio.

In Eccleſia Latina nunquam licuit Epiſcopis, Presbyteris & Diaconis uxorem ducere, aut uti conjugio ante Ordinationem contracto, ut conſtat ex Can. 33. Concilii *Eliberit.* IV. de anno 305., item ex Can. 1. Conc. Carthag. II, de anno 397., ubi ita ſtatuitur: *Omnibus placet, ut Epiſcopi, Presbyteri & Diaconi, vel qui Sacramenta contrectant, pudicitiæ cuſtodes etiam ab uxoribus abſtineant, ut, quod Apoſtoli docuerunt, & obſervavit antiquitas, nos quoque cuſtodiamus.*

De cœlibatu Subdiaconatui annexo idem *Tournely* l. c. tradit ſequentia: 1. Conc. *Eliberit.* mox cit. præcepiſſe, Subdiaconos manere cœlibes. Idem ab aliis Conciliis particularibus ſtatutum fuiſſe, probat *Clericatus* de Sacram. Ord. deciſ. 27., 2. ait, Sæculo V. ſanctum Leonem M. primum e ſummis Pontificibus Subdiaconis legem continentiæ impoſuiſſe: Sæculo VI. ſanctum Gregorium Papam legem, qua Prædeceſſor ejus Pelagius II. Subdiaconos Siciliæ ab uxoribus ſeparaverat, ſic temperaſſe, ut nullus deinceps ad Subdiaconatum promoveretur, niſi perpetuam continentiam profeſſus, indulſiſſe tamen, ut, qui matrimonium jam contraxerant, eo uterentur. 3. addit, Sæculo demum XI. legem continentiæ cœpiſſe univerſaliter obligare Subdiaconos poſt Decretum *Urbani II.* in Concilio *Claromontano*, nihilominus poſt varia ſtatuta ab *Alex. III.* Denique anno 1294. *Bonifacius VIII.* clariſſime declaravit, Ordinem ſacrum habere ſibi annexum votum caſtitatis, non ſolum impediens matrimonium contrahendum, ſed etiam dirimens contractum. Vide cap. 1. de Voto, & Voti redempt. in 6.

1020. *Quær. III.* An hæc obligatio caſtitatis oriatur ex voto, quod faciunt, qui ſacros Ordines ſuſcipiunt, ſive ex præcepto Eccleſiæ? ℟. Tres ſunt ſententiæ circa hanc quæſtionem: *Prima* tenet cum *S. Thom.* 2. 2. q. 88. art. 7., Emin. Card. *de Lauræa*, *Sanchez* L. 7. de Matrim. D. 27. & aliis, hanc obli-

gationem oriri ex voto. *Secunda* tenet cum *Valentia* D. 9. qu. 5. pu. 5., *Averſa* & aliis, Miniſtros ſacros obligari ad caſtitatem ex ſolo præcepto Eccleſiaſtico. *Tertia* & verior ſententia tenet cum *Hurtado*, *Perez* & aliis apud *P. Gobat* tr. 8. n. 755., quod hæc obligatio oriatur immediate ex voto, mediate vero ex præcepto Eccleſiaſtico. Probatur *Primum* ex c. 1. Diſt. 31., ubi *S. Gregorius M.* ait: *A præſenti die Epiſcopis omnibus dicatur, ut nullum Diaconum facere præſumant, niſi qui ſe victurum caſte promiſerit.* Atqui promiſſio facit votum: ergo *Confirm.* ex cap. unico de Voto in 6, ubi *Bonif. VIII.* declarat, *Oraculo ſanctionis, illud ſolum votum debere dici ſolemne, quantum ad poſt contractum matrimonium dirimendum, quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem ſacri Ordinis, aut per profeſſionem* &c. *Secundum* de præcepto conſtat ex pluribus Canonibus, præcipue ex Can. 1. & ſeqq. Diſt. 31., item ex c. *Si quis eorum.* Diſt. 32. & ibid c. *Omnium Sacerdotum*. Leo Papa expreſſe ait: *Nec Subdiaconis quidem connubium carnale conceditur.*

1021. Nec *dicas*. 1. Quod nemo ordinandorum explicite hoc votum faciat; quia, etſi ordinandus verbis id non faciat, illud tamen facit facto, ſcilicet ſuſcipiendo Ordinem, ſicut præcipit Eccleſia; atqui Eccleſia præcipit, ut Ordinandus promittat, ſe caſte victurum: ergo. Vel ſi aliter rem explicare velis, dic, eatenus Subdiaconum obligari ex voto, quatenus vi præcepti Eccleſiaſtici æque obligatur ad caſtitatem, ac is, qui eam libere vovit, adeoque obligatio ex præcepto æquivalet obligationi ex voto; hinc Subdiaconus æque committit ſacrilegium peccando contra caſtitatem, ac is, qui obſtrictus voto formali contra eam peccat.

1022. *Nec dicas ſecundo* cum *Wicleffo*, ut refert *Thomas Waldenſis*, lex perpetuæ continentiæ eſt contraria juri naturali & divino, quod exprimitur Geneſ. 1. his verbis *Creſcite, & multiplicamini*: ergo. R. *N. Antec.* S. Paulus 1. ad Cor. 7 v. 7. ait: *Volo enim vos omnes eſſe, ſicut me ipſum*, hoc eſt, cœlibes; v. enim 8. addit *Dico autem non nuptis & viduis, bonum eſt illis, ſi ſic permaneant, ſicut & ego.* Atqui Apoſtolus non potuiſſet hoc ſtatuere, ſi cœlibatus eſſet contra jus naturale & divinum: ergo. Verba Geneſis enuntiata ſunt propter genus humanum univerſim ſpectatum, quod

quod per generationem erat propagandum, vimque habent præcepti tantum, ubi ſine conjugio genus humanum deficeret; alias B. Virgo, S. Joſeph, S. Joannes, & plures alii, imo & Chriſtus Dominus adverſus hoc præceptum deliquiſſent.

1023. *Nec dicas tertio:* S Paulus citt. locis nullam condit legem de cœlibatu, ſed conſilium ſolummodo dat, ut patet ex v. 25. ibid.: *De virginibus præceptum Domini non habeo, conſilium autem do.* Quin & Chriſtus reliquit cuilibet liberum: ergo. ℞. Nec Eccleſia quemquam cogit ad amplectendum ſtatum, cui annexus ſit cœlibatus, ſed qui libere eligit hunc ſtatum, libere ſe obligat ad obediendum præcepto Eccleſiæ: ſicut enim ideo Apoſtolus 1. ad Tim. 5. v. 12. viduas dicit habere damnationem, quæ primam fidem, hoc eſt, promiſſam continentiam irritam fecerunt; ita damnationi obnoxii ſunt, qui libere Subdiaconatum amplexi, perpetuam continentiam non ſervant; hos enim poſt promiſſionem libere factam Eccleſia cogit in propoſito manere, ipſiſque nuptias interdicit: ſcilicet ſicut Dominus vult ſervos ſuos, qui libere famulatui ſuo ſe addixerunt, eſſe cœlibes, vel ſicut Rex matrimonium militibus interdicit, ita Eccleſia antecedenter neminem cogit ad ſuſcipiendum Ordinem, ſed conſequenter ex conditione, quod Ordinem libere ſuſceperit, obligat ad caſtitatem.

Denique nec obſtat, quod hæc lex multis ſit occaſio ruinæ: non enim occaſio eſt per ſe, ſed per accidens, & quidem iis tantum, qui temere, & ſine continentiæ dono ac ſtudio ad Ordines obrepunt tanquam fures, vel qui media nolunt adhibere, de quibus egimus Part. I. num. 759.

Nec dicas quarto. Quilibet obligatur ad caſtitatem: ergo ſuperfluum eſt hoc præceptum Eccleſiaſticum. ℞. *D. Antec.* Quilibet obligatur ad caſtitatem ſecundum ſtatum ſuum, vel ad virginalem, vel vidualem extra matrimonium, vel ſaltem ad matrimonialem ſtante matrimonio, *C.* quilibet determinate obligatur ad caſtitatem virginalem, *N.*

1024. *Q. IV.* Quid? ſi quis ignoraret, Subdiaconatui eſſe annexum hoc votum? ℞. Si hæc ignorantia eſſet poſitiva, ut ſi videat conjugatos paſſim ordinari, uti apud Græcos, probabiliter non tenetur ad caſtitatem: ſecus, ſi ignorantia eſſet negativa. Hinc

 ait

ait *Clericatus* hic Deciſ. 27. n. 64. Si daretur aliquis ignorans hanc obligationem vovendi, vel qui intra ſe diceret, nolo vovere, nec me obligare ad caſtitatem, adhuc eſſet obligatus ad illam ex præcepto Eccleſiæ, & abſolvi non poſſet in foro conſcientiæ, niſi admonitus de obligatione vovendi voveret; quia eligendo Subdiaconatum tenetur profiteri caſtitatem.

Ibid. num. 65. addit laudatus *Clericatus*, in tribus caſibus ordinatos in ſacris obligatos non eſſe ad caſtitatem: *Primus* eſt, ſi Ordinatio non eſſet valida; votum enim caſtitatis eſt acceſſorium ad Ordinationem. *Secundus* caſus eſt: ſi ordinetur puer ante uſum rationis; quæ ordinatio quidem ſupponitur valida, quamvis illicita ſit; Ordinatus tamen, niſi illam ratificet in annis pubertatis, eouſque non obligatur; ideoque poterit poſtea ſtatum laicalem amplecti, & uxorem ducere; ſecus de impubere, qui eſt doli capax. *Diſparitas* eſt, quia infans, ſive rationis uſum non habens nec vult Subdiaconatum, nec obligationem: habens autem uſum rationis ſupponitur velle ſuſcipere Ordinem; ergo & poteſt ac debet velle ſuſcipere annexam obligationem. Idem affirmat Ss. D. N. BENEDICTUS XIV. in inſtructione Cophtorum Tom I. Bullar. pag. 516. *Tertius* caſus eſt, ſi quis ordinetur per vim & metum gravem: in hoc caſu ſi vim patiens expreſſe proteſtetur, ſe nolle ordinari, certum eſt, invalidam eſſe ordinationem, & nullam adeſſe obligationem caſtitatis; at ſi conſentiat, & libere ſuſcipiat Ordinem, etſi præceſſerit violentia, tenetur ad caſtitatem: contrarium alii ſentiunt apud *Salmanticenſes* T. 8. C. 6. a n. 55.

De Obligatione recitandi Breviarium.

1025. *Quæres I.* Quid ſit Breviarium? ℟. Quoad nomen eſt breve quoddam compendium ſacræ Scripturæ, Sermonum & Homiliarum SS. Patrum, & vitæ Sanctorum: alias etiam vocatur *Horæ Canonicæ*, quia preces illæ per ſacros Canones præſcriptæ, & ab Eccleſia ad laudandum Deum hoc ordine horarum determinatæ ſunt, vel, ut ait *Durandus*, quia ad certas horas regulantur. Ab aliis ſimpliciter dicitur *Canon*, quia ſicut Vaſalli Regibus, & coloni Dominis ſuis canonem, ſic perſonæ Eccleſiaſticæ canonem divini obſequii

ſequii quotidie Deo ſolvunt. Ita *Gonzalez* in Comment. ad c. *Presbyter*. In c. *Dolentes*, etiam vocatur *Officium divinum*, quia præcipuum, ac maxime proprium Clericorum munus eſt, precibus apud Deum nomine Eccleſiæ inſiſtere, ut ait *Laym.* L. 4. t. 1. c. 2. Denique ab Urbano VIII. vocatur *Divina Pſalmodia:* a S. Hier. *Pſallentia:* ab Ivone Carnotenſi *Penſum:* a S. Macario & Mabillonio *Curſus:* ab aliis *Orarium*. Ex quibus recte dices, Breviarium quoad rem eſſe publicas ac ſtatas preces ex ſacrorum Canonum decreto ab Eccleſiaſticis perſonis quotidie horis diurnis & nocturnis nomine Eccleſiæ ad Deum perſolvendas. Ita *Laym.* l. c.

1026. *Quæres II.* Quot ſunt partes Breviarii? ℟. Undecim. 1. Calendarium. 2. Rubricæ generales. 3. Pſalterium. 4. Proprium de Tempore. 5. Proprium Sanctorum. 6. Commune Sanctorum. 7. Officium B. V. M. 8. Officium Defunctorum. 9. Quindecim Pſalmi Graduales, quos teſte *Cornelio a Lapide* Populus Hebraicus in gradibus templi Salomonis pſallere ſolebat. 10. Pſalmi Pœnitentiales cum Litaniis omnium Sanctorum; Ordo commendationis animæ: Benedictio menſæ, & Itinerarium Clericorum. 11. Officia ad libitum.

1027. *Q. III.* Unde proveniat obligatio recitandi Breviarium? ℟. Ex antiquiſſima conſuetudine legitime introducta, quæ habet vim legis; adeoque præceptum de recitandis Horis Canonicis non eſt juris divini, ſed poſitivi Eccleſiaſtici, quia nec ex ſacra Scriptura, nec ex traditione, nec ex ſanctorum Patrum teſtimonio colligitur, eas eſſe inſtitutas jure divino. Ita communior ſententia Theologorum & Canoniſtarum contra *S. Antoninum, Abbatem, Roſellam* & alios, qui defendunt, recitationem Breviarii eſſe de jure divino, quorum argumenta ſcite ſolvit *Sylveſter* V. *Hora.* q. 8. n. 9. Horum diſcrepantiam erudite conciliat *Clericatus* de Sacr. Ord Deciſ. 25. num. 19. aſſerens, quod Penſum jure divino & naturali præcipiatur perſonis Eccleſiaſticis, modus autem & ritus hoc determinate Officium recitandi ſit de jure Eccleſiaſtico.

1028. *Quæres IV.* Quis redegerit in hanc formam Horas Canonicas? ℟. Certo affirmari nequit, quis fuerit primus & proprius Author; *longinquitate enim temporis ſæpe fit, ut originis ratio lateat,* ut ait Can. 6. Conci-

Concilium Toletanum VI. Modum & formam quandam præbuit ipſa Scriptura, & exemplum Apoſtolorum; Pſalmiſta David Pſalm. 118. v. 62. dicit: *Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi; & v.* 164.: *Septies in die laudem dixi tibi.* Apoſtoli vero ac Diſcipuli orabant hora tertia, quando ſuper eos deſcendit Spiritus ſanctus, Actor 2. v. 15. S. Petrus hora ſexta orationi vacabat, Actor 10. v. 9. Et ad templum cum Joanne aſcendit *ad horam orationis nonam.* Act. 3. v. 11. Succeſſu temporis in eum ordinem, quem nunc tenemus, Breviarium redegerunt ſummi Pontifices. *Primo* quidem Theodoſius Imperator (ut teſtatur *Gonzalez* in cap. 2. de Celeb. Miſſ. num. 19.) rogavit S. Damaſum Papam circa annum 368., ut divinum Officium pro ſingulis horis melius diſponeret, qui hoc negotium commiſit D. Hieronymo: Hic Pſalterium, Evangelia & Epiſtolas diſtribuit, quod opus S. Damaſus poſtea approbavit, & in omnibus Eccleſiis obſervandum præcepit, ſtatuitque, ut in fine cujuslibet Pſalmi diceretur *Gloria Patri* &c. 2. Circa annum 494. *Gelaſius* Papa in Concilio Romano confirmavit lectiones, quæ ex utroque Teſtamento poſitæ ſunt in Breviario legendæ pro tempore, ut eruitur ex cap. *Sancta.* § 82. Diſt. 15. 3. Sequente Sæculo V. S. *Gregorius M.* denuo emendavit priorem formam, quæ duravit uſque ad annum milleſimum. Sæculo XI. a *Gregorio VII.* denuo reformata forma antea prolixior, quam adhuc in breviorem methodum redigendam, *Innocentius III.* anno circiter 1200. tradidit *Haymonio* Miniſtro Generali Ordinis S. Franciſci, quam approbavit *Gregorius* IX. Irrepſere nihilominus novæ lectiones, & mutilationes Pſalmorum; hinc denuo ad legitimam formam reduxit S. *Pius V.* anno 1568., ut patet ex ejus Bulla, *Quod a nobis.* Poſtea, quia Breviarium denuo ob incuriam Typographorum, & audaciam aliquorum erat aliquantum depravatum, denuo emendatum fuit juſſu *Clementis VIII.* anno 1602. per Bullam, *Cum in Eccleſia.* Denique *Urbanus VIII.* anno 1631. aliqua, quæ in hymnis a metri elegantia deflectebant, caſtigavit. Bullas mox citatas vide ab initio Breviarii.

1029. *Q. V.* Quinam obligentur ad recitandum Breviarium? ℟. Tria genera perſonarum Eccleſiaſticarum ad hoc tenentur. 1. *Clerici beneficiati.* 2. *Religioſi*

Cleri-

Clerici. 3. *Conſtituti in Ordinibus ſacris*, nempe Subdiaconi, Diaconi, & Presbyteri.

1030 Dixi 1. *Clerici beneficiati*; hi enim ſub gravi peccato tenentur ad recitationem Breviarii, & ſi omiſerint ſine legitima cauſa, ad reſtitutionem fructuum; nomine autem beneficii (ut ait *Clericatus* de Sacr. Ord. Deciſ. 25. num. 23.) veniunt Epiſcopatus, Canonicatus, Præpoſituræ, Parochiæ, Beneficia ſimplicia, qualia ſunt Clericatus ac Præſtimonia, necnon Capellaniæ Eccleſiaſticæ, hoc eſt, auctoritate Epiſcopi erectæ. Hæc obligatio patet ex Concilio Lateranenſi ſub *Leone X*. Seſſ. 9. §. *Statuimus*, ubi exprimitur communis illa regula: *Beneficium datur propter Officium*. Item ex Conſtit. S. *Pii V*., quæ incipit: *Ex proximo*, in qua expreſſe ita habetur: *Nos huic rei evidentius atque expreſſius providere volentes, ſtatuimus, ut, qui Horas omnes Canonicas uno vel pluribus diebus intermiſerit, omnes beneficii ſeu beneficiorum fructus, qui illi vel illis diebus reſponderent, ſi quotidie dividerentur; qui vero Matutinum tantum, dimidiam: qui cœteras alias horas, aliam dimidiam: qui horam ſingulam, ſextam partem fructuum ejus diei amittat; tametſi aliquis Choro addictus non recitans omnibus Horis Canonicis cum aliis præſens adſit, fructuſque & diſtributiones forte aliter aſſignatas, ſola præſentia, juxta ſtatuta, conſuetudinem, vel alias ſibi lucrifeciſſe prætendat; is etiam præter fructuum & diſtributionum amiſſionem, grave peccatum intelligat ſe admiſiſſe*. Ad plures caſus reſolvendos obſerva.

1031. I. Probabilius eſſe judicat *Suarez* Tom. 2. de virt. & ſtatu Relig. L. 4. c. 19. n. 7. contra *Navarrum*, quod Beneficiatus non obligetur ad recitandum officium ratione ſolius tituli ante acquiſitam poſſeſſionem, *niſi per Beneficiatum ſtet, habere illam*; quia, licet quis habeat dominium radicale ſeu proprietatis beneficii a die collationis, nondum tamen habet dominium utile; ideoque non videtur obligatus ad laborandum in vinea Domini, donec utilitatem ex illa accipiat.

1032. II. Qui malitioſe moras trahit, aut negligit, aut impedit, quo minus beneficii poſſeſſionem conſequatur, tenetur recitare officium; quia per talem vere ſtat habere poſſeſſionem beneficii; nec fraus aut negligentia debet illi prodeſſe, neque Eccleſia privanda eſt

eſt officio ſuo propter culpam Beneficiati. *Suarez* l. c. n. 8., ubi addit: ſi vero talis moralem diligentiam adhibeat, rationabiliter excuſatur a recitatione Breviarii, donec poſſeſſionem accipiat. Similiter n. 9. contra *Navarrum* reſolvit, illum, qui acquiſito jure ad beneficium per litem impeditur, ne poſſeſſionem accipiat, non teneri pro eo tempore ad recitandum ratione ſolius tituli.

1033. III. Poſt titulum, & pacificam poſſeſſionem beneficii, per ſe loquendo, ſtatim quis tenetur recitare, quamvis fructus beneficii non ſtatim accipiat, modo habeat moralem ſpem certam obtinendi illos: quia talis perfecte & complete habet beneficium. *Suarez* ibid. c. 20. num. 1. & num. 16. reſolvit, illum, qui poſt acceptam poſſeſſionem beneficii ita privatur fructibus, ut ea privatio ſit quaſi perpetua beneficii ſpoliatio, non teneri recitare horas, eo quod tunc perinde ſe habeat, ac ſi non haberet ſtipendium; ſecus, ſi ablatio fructuum non ſit perpetua. Dixi ſupra: *per ſe ſtatim tenetur:* quia ratione diverſarum conſuetudinum variarum Eccleſiarum tum Cathedralium, tum Collegiatarum Neo Canonici illis annis, quos vocant annos Carentiæ, nondum obligantur ad penſum horarum; unde reſpiciendum eſt ad ſtatuta & conſuetudinem Eccleſiarum. Idem *Suarez* ſequenti cap. 21. num. 5. tenet, etiam ex beneficio tenui oriri obligationem recipiendi horas; quia, dum jus cap. ult. de reſcript. in 6. dicit, beneficium dari propter officium, indiſtincte loquitur; ergo non tantum ſufficiens, ſed etiam tenue beneficium comprehendit. Contrarium defendunt *Leſſius*, *Tambur.* & alii apud *Gobat* Tr. 5. Theol. exper. n. 578. tenue beneficium *Sanchez* & *Viva* cenſent eſſe illud, quod non ſuppeditat tertiam partem congruæ ſuſtentationis.

1034. IV. Qui poſſidet duo beneficia, non niſi ſemel de die tenetur recitare Horas Canonicas; ſimiliter ſentiendum de eo, qui eſt Sacerdos, Parochus, & Religioſus. Ita *Gobat* l. c. n. 579.

1035. Dixi 2., *quod ad recitandum Breviarium teneantur Religioſi Clerici;* hanc obligationem dupliciter eſſe ſpectandam, recte obſervat *Laym.* l. c. C. 4. *Prima* Quatenus illa incumbit toti Communitati ſive Capitulo, imprimis autem Prælato, cui abſque dubio ſub gravi peccato incumbit curare, ne in ſua Eccleſia offi-

cium

cium divinum ſtatis horis prætermittatur. *Secundo.* Quatenus illa obligatio afficit ſingulos Religioſos utriuſque ſexus, qui Religionem choro addictam profeſſi ſunt, de quibus duplex eſt ſententia: alii enim cum *Medina*, *Cajetano*, *Armilla*, & graviſſimis AA. ſentiunt, Religioſos Profeſſos non exiſtentes in Sacris non teneri ſub peccato gravi de jure dicere officium, neque ex profeſſione, neque ex victu, niſi Ordinis regula vel conſuetudo vim regulæ obtinens ita ſtatuat. *Laymann* vero cum S. *Antonino*, *Bellarm.* *Azorio* & aliis l. c. n. 2. intrepide affirmat, contrariam ſententiam tenendam eſſe, quod ſinguli Religioſi (exceptis Novitiis, & Fratribus Laicis) qui profitentur Religionem choro addictam, æque ac majoribus Ordinibus initiati obligentur ad Breviarium vi conſuetudinis generalis, quæ in omnibus Religionibus choro addictis cum tali obligatione acceptata eſt, conſentientibus Prælatis ac Superioribus. In hac ſententiarum varietate *Gobat* l. c. num. 571. ita reſolvit: ſi Religioſus in Sacris nondum conſtitutus, aut Monialis confiteatur, ſe aliquoties non perſolviſſe Horas Canonicas, expediet interrogare, quiſnam in ejus Monaſterio ſit communis ſenſus de gravitate culpæ ex omiſſione Breviarii. Dixi: *quiſnam ſit communis ſenſus*, ſcil. tum Superiorum, tum ſubditorum ejuſdem Ordinis; neque enim a particularis cujuſdam perſonæ opinione regula obligationis deſumi prudenter poteſt. Vide *Donatum* de Regularibus Tom. 4. t. 18. q. 9. n. 5. ubi demonſtrat, Monialem teneri privatim divinum officium recitare, quando in choro ipſum non perſolverit; poſtea affirmare non dubitat: *Contraria opinio mihi videtur omni probabilitate carere, ne dicam, quod ſit temeraria contra communem, ſcandaloſa, & odioſa ſaluti animarum.* Sic ille. Idem ſentiunt *Salmant.* de Horis Canon. C. 2. n. 19., *Babenſt.* T. V. D. 2. a. 3. a n. 25., ubi etiam a n. 32. erudite ſolvit objectiones.

1036. *Tertio.* Ad recitandas quotidie Horas Canonicas obligantur ſub peccato gravi *omnes, qui ad Ordines ſacros ſunt promoti:* de hac obligatione Sanctiſſimus D. N. BENEDICTUS XIV. in inſtructione ſuper dubiis ad ritus Cophtorum (quæ incipit: *Eo quamvis tempore*, & habetur in Tom. I. ejus Bullarii pag. 511.) §. 43. ita docet: *In Eccleſia Occidentis impoſita eſt Presbyteris, Diaconis & Subdiaconis dicta obliga-*

obligatio, ſcil. dietim recitandi Officium divinum, *quamvis nullum beneficium Eccleſiaſticum fuerint aſſequuti. Cohæret enim Ordini ſacro diurnum penſum Horarum Canonicarum; illudque veteri traditione acceptum, & immemorabili conſuetudine in more poſitum fuiſſe, docet communior Theologorum opinio.* Juxta *P. Gobat* in Theol. exper. n. 561. hæc obligatio incipit, ut primum aliquis inſignitus Subdiaconatus Ordine, ita ut illo die non quidem teneatur dicere omnes horas, ſed illas, quæ a tempore correſpondente horæ Ordinationis ſecundum conſuetudinem Eccleſiæ ſolent recitari, v. g. incipiendo a Sexta vel Nona.

1037. *Quæres VI.* Quænam materia cenſenda ſit gravis vel levis in omiſſione Horarum? ℞. Ad committendum peccatum mortale requiritur omiſſio partis notabilis, v. g horæ minoris aut integri nocturni cum ſuis lectionibus. *Ratio* eſt; quia (ut ait *Stoz* L 1. p. 3. q 3. n. 382.) Eccleſia pia Mater præſumi non poteſt, æternæ damnationis reum velle illum facere, qui leviorem partem omittit: ibidem n. 380 ex *Diana P. Stoz* ait, a ſacra Congregatione improbatam eſſe ſententiam eorum, qui putant unam ex horis minoribus eſſe materiam levem.

1038. *Quæres VII.* Quænam cauſæ excuſent a recitatione Breviarii? ℞. Quatuor ſunt cauſæ excuſantes: 1. Impotentia phyſica & moralis 2. Charitas proximi. 3. Metus. 4. Diſpenſatio. Ita *Clericatus* de Sacram. Ordinis Deciſ. 27. p. 29. cum *Sanchez*, *Reginaldo*, & *Gobat*.

Dixi 1. *Excuſat impotentia phyſica*; ſive ea ſit *intrinſeca*, quæ oritur ex defectu corporali intrinſeco, ut contingit in cæco & muto, ſive ſit *extrinſeca* ob defectum alicujus medii extrinſeci ad recitandum neceſſarii, qualis eſt defectus Breviarii: *Ratio* horum eſt: quia impoſſibilium non eſt obligatio. *L. impoſſibilium. ff. de R. J.* Hæc impoſſibilitas interdum eſt inculpabilis, v. g. ſi quis Breviarium in itinere amittat, & aliud habere non poſſit; interdum vero eſt culpabilis, v. g. quia ſtudio abjeciſti, vel domi reliquiſti Breviarium, prævidens, te alibi nullum eſſe acceptorum, in hoc caſu eo die peccas mortaliter, quo voluntarie abjeciſti Breviarium; reliquis vero diebus, quibus Breviario carere cogeris, non peccas, quia illæ omiſſiones non amplius ſunt voluntariæ, ut ſupponitur:

ponitur: ſecus, ſi non ſit retractata prior voluntas, tunc enim ſequentes omiſſiones cenſerentur adhuc voluntariæ. Ita *Stoz* l. c. n. 420. *Impotentia moralis* tunc adeſſe cenſetur, quando non niſi cum maxima difficultate recitari poteſt Breviarium, ſic excuſat gravis infirmitas, de qua *Stoz* l. cit. tradit ſequentem regulam: Infirmitas, ut excuſet, non debet eſſe levis; hæc enim non adfert morale impedimentum; nec debet neceſſario eſſe graviſſima, ſed ſufficit, ſi ſit notabilis, ita ut ex recitatione immineat grave valetudinis incommodum, v. g. magnus dolor capitis, virium laſſitudo notabilis &c. *Ratio* eſt: quia incredibile videtur, piam Matrem Eccleſiam cum tanta ſeveritate hoc penſum Horarum a graviter infirmo exigere. Si dubium adſit, an infirmitas cenſeri debeat ſufficienter excuſans, ſtandum eſt judicio Superioris, aut alterius viri prudentis, Confeſſarii aut Medici, ne plus tribuatur imaginationi, quam veritati; quamvis enim Confeſſarius vel Medicus diſpenſare in hoc caſu nequeat, poteſt tamen infirmum dubio liberare, & ſecundum præſentes circumſtantias declarare, juſtam excuſationis cauſam adeſſe. Ita *Laymann* l. c. C. 6. n. 1. Ibid. huc reducit caſum, quo quis ex *inculpata* oblivione unam vel plures horas omittit. Ex his

1039. Porro reſolves I. Carens Breviario, cæcus, vel oculis graviter laborans, ſi totum Officium, vel notabilem illius partem ſciat memoriter, tenetur recitare; quia hic nullam habet impotentiam implendi præceptum, ſed commode, ut ſupponitur, poteſt ſaltem partem implere: ergo tenetur. Ita *Sanchez* in Conſc. mor. L. 7. C. 2. dub 46., *Palao* & alii. Cæcus tamen, niſi jam ſciat memoriter magnam partem Breviarii, non obligatur, ut adhuc diſcat memoriter, quia hoc communiter eſt nimis difficile, & medium extraordinarium, ad quod nulla lex obligat. *Illſung* T. 5. D. 1. q. 1. a. 6. n. 41.

1040. II. Qui ſolus nequit recitare Horas, poſſet autem cum ſocio, tenetur adhibere ſocium, ſiquem commode habere poſſit. *Ratio* eſt: quia hic commode poteſt implere præceptum; deinde qui obligatur ad finem, obligatur etiam ad media neceſſaria, quando ea abſque extraordinario onere habere poteſt: atqui talis obligatur ad finem, ſcilicet recitandas Horas, & ſocium, tanquam medium ſibi ad hunc finem neceſſa-

rium ſupponitur commode poſſe habere: ergo. Secus, ſi non niſi magno ſumptu ſocium poſſit habere; quia hoc modo eſſet onus extraordinarium, & nimis difficile. *Laymann* loc. cit. n. 2., *Bonac.*, *Illſung* & alii. Surdus non tenetur adhibere ſocium, quia ineptus eſt ad recitandum cum alio, tum quia totum id, quod alter recitat, non audit, adeoque non facit ſibi commune; tum quia commode non poteſt reſpondere. Ita Comm. cum *Suarez.*

1041. III. Qui amiſit, vel ſecum non habet Breviarium, ita ut non poſſit recitare Matutinum, ex Diurnali tamen (ut vocant) poteſt recitare reliquas Horas, tenetur illas recitare, ut patet ex propoſitione 54. ab *Innoc.* XI. damnata. *Ratio* eſt: quia, quando materia præcepti eſt diviſibilis, tunc, qui non poteſt implere totum, tenetur implere partem, quam poteſt implere; ſicut qui nequit ſolvere totum debitum, tenetur ſolvere partem, quam poteſt ſolvere. Recte tamen addit *Duarte* V. *Horæ Can.* n. 306. quod ægrotus, qui non poteſt recitare Matutinum & Laudes, & dubitat, an poſſit recitare reliquas Horas, non teneatur ad illas: quia hoc ipſo, dum ejuſmodi ægrotus dubitat prudenter, ideo dubitat, quia timet periculum detrimenti ex recitatione orituri: ergo merito cenſetur liber a recitatione: ſupponimus autem, non adeſſe tantum vanum timorem.

1042. Dixi 2. quod excuſet *charitas proximi*, uti ſi quis deberet tota die aſſiſtere infirmis & moribundis, ut non haberet moram recitandi Horas. *Gobat* hic addit n. 727. extra neceſſitatem Jubilæi vel Paſchatis rariſſime poſſe omitti Horas ob multitudinem excipiendarum confeſſionum.

1043. Gravis occupatio tunc ſolum excuſat, quando vel non potuit præveniri, vel nequit prætermitti ſine gravi ſcandalo, aut proprio, aliorumve damno, ac inſuper recitationem Officii ſecum non compatitur. Hæc enim ſi concurrant, cenſeretur adeſſe moralis impotentia. *Sanchez* l. c. dub. 52. Hinc qui prævidet ejuſmodi occupationem cum recitatione Breviarii incompoſſibilem ſibi obventuram, tenetur anticipare eam. Ita *Bonacina* de Hor. Can. Diſp. 1. q. 6. pu. 2. *Ratio* eſt: quia obligatio hujus præcepti durat tota die, & impleri poteſt certa diei parte, v. g. ſummo mane, uti ſupponimus, & ſimul prævidetur non poſſe

impleri

impleri reliquis diei horis: ergo tunc debet impleri, quando poteſt.

1044. Dixi 3. quod *metus* excuſet a recitandis Horis, ſcilicet ſi recitaturus Officium prudenter timeat grave aliquod corporis vel bonorum detrimentum, v. g. ſi quis Subdiaconus inter Hæreticos vel infideles degens recitando Breviarium incurreret grave malum, vel vitæ jacturam. *Ratio* communis eſt: quia lex humana cum tanto detrimento non obligat. Ita *Sanchez, Tambur.* & alii.

1045. Dixi 4. quod quarta cauſa excuſans a recitatione Breviarii ſit *Diſpenſatio.* Per ſe & regulariter ſolus ſummus Pontifex poteſt diſpenſare; quia Eccleſia condidit hanc legem per Pontificem tanquam Caput; ergo etiam poteſt per illum per ſe & regulariter eam tollere. Addit hic P. *Gobat* n. 729. quod Epiſcopus, *per ſe* loquendo, nequeat diſpenſare, cum inferior *regulariter* ac *per ſe* non poſſit relaxare legem Superioris, ſed tantum per accidens, ubi de acquiſito diſpenſandi jure conſtat. An, & in quibus caſibus diſpenſare poſſint Superiores Religioſorum choro addictorum, & non habentium Ordines ſacros, deſumendum eſt vel ex conſuetudine legitima, vel ex ſpecialibus privilegiis ſingulorum Ordinum: *Illſung.* t. 5. D. 1. q. 1. a. 6. n. 42. *Julius* III. in Bulla: *Sacræ Religionis:* Præpoſito Generali Soc. Jeſu, & aliis, quibus ipſe Generalis auctoritatem ſuam ad hoc communicaverit, conceſſit facultatem iis, quos ob infirmitatem judicaverint excuſandos, commutandi divinum Officium in aliud opus pium, ſeu leviorem orationem, durante tamen infirmitate.

1046. Excommunicati, ſuſpenſi, depoſiti, aut degradati non liberantur onere recitandi Breviarium, ne ex propria iniquitate commodum ferant, ut docet *Laym.* L. 4. t. 1. c. 4. n. 4. cum communi. Hi tamen ſub recitatione Officii debent omittere *Dominus vobiſcum. Gobat* l. c. n. 731. cum *Sanch.*

De Modo & Ordine recitandi Breviarium.

1047. *Quæres* I. Quomodo debeat recitari Officium divinum? ℟. Debet vocaliter recitari *ſtudioſe* & *devote. Probatur* ex cap. *Dolentes*, 9. L. 3. Decret. tit. 41. de Celebr. Miſſ. quod deſumptum eſt ex Con-

cilio Gen. Lateran. ſub *Innoc.* III. ubi expreſſe ita habetur: *Diſtricte præcipientes in virtute obedientiæ, ut divinum Officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus, ſtudioſe celebrent pariter & devote.* τὸ *ſtudioſe* pertinet ad *Officium oris*, ita ut recitari debeat Breviarium integre, rite, ordinate, tempeſtive, abſque ſyncopatione, omiſſione verborum, abſciſſione ſyllabarum, & juxta ritum Breviarii Romani: τὸ *devote* pertinet ad *Officium mentis*, ita ut debeat recitari cum debita *intentione & attentione.* Devotio enim proprie nihil aliud eſt, quam prompta voluntas exequendi ea, quæ ad divinum cultum pertinent: improprie ſumitur pro interno ſolatio orto ex oratione.

1048. *Quæres* II. Quid & quotuplex ſit intentio? ℞. Intentio eſt actus voluntatis, quo quis deliberate hoc vel illud agere ſtatuit, v. g. recitare Horas. Intentio hæc alia eſt actualis, alia virtualis, alia habitualis. *Actualis* eſt actus voluntatis ſive propoſitum nunc exiſtens ad hoc vel illud agendum, v. g. ad recitandum Breviarium. *Virtualis* eſt intentio actualis præterita, realiter perſeverans in ſerie actionum ad eundem finem intentum ordinatarum, v. g. dum quis præmiſſa intentione actuali arripit Breviarium, vadit ad Chorum, incipit Horas ſecundum ordinem & ritum, quin actualiter denuo cogitet volo recitare, vel recito Breviarium. *Habitualis* eſt intentio actualis præterita tantum non retractata; hæc poteſt eſſe in dormiente. Virtualem alii confundunt cum interpretativa & implicita, quam nos dicimus eſſe in eo, quæ incipit opus eo animo ac deliberatione, ut quærenti, quid agat, vere poſſit affirmare: recito Breviarium. Vide dicta n. 44. & ſeq.

1049. *Quæres* III. An obligatus ad Horas teneatur illas recitare cum aliqua ſaltem intentione orandi? ℞. *Affirmative*, 1. quidem requiritur *aliqua ſaltem intentio*, quia alias illa recitatio ſine intentione non eſſet actio humana, qualis certe præcipitur ab Eccleſia. 2. requiritur ſaltem *aliqua intentio orandi*, ſcilicet vel actualis, vel virtualis, vel ſaltem implicita. *Ratio* eſt: quia prudenter non poteſt præſumi, recitationem Breviarii ex alio fine præcipi ab Eccleſia, quam ad colendum Deum; ideoque directe præcipit recitationem tanquam opus externum, indirecte autem animum

mum ſive voluntatem colendi Deum. *Confirm.* Nuda lectio rerum contentarum in Breviario eſt res mere indifferens, imo illa lectio in idiomate ignoto eſt actio puerilis; ita enim ſe habet, ſicut labor puerorum, qui diſcunt legere linguam ſibi ignotam: atqui non eſt credibile, quod Eccleſia, atque omnes Superiores Eccleſiaſtici tot legibus ac ſtatutis urgeant publicam atque privatam recitationem Breviarii, niſi vellent eam perſolvi tali modo, qui ex indifferente faceret bonam ac meritoriam: ergo. Accedit, quod Breviarium olim vocatum fuerit *Orarium* ab orando: ergo recitatio Breviarii aliter exercita non fuit, niſi per modum orationis. Ita P. *Gobat* in Theol. exper. T. 5. a n. 740. cum *Suarez* & communi Theol. & Canon. contra *Dicaſtillo.* Hinc idem P. *Gobat* n. 753. cum *Aragonio* reſolvit, quod is, qui recitat divinum Officium, non animo orandi, ſed aut ſe exercendi in legendo, aut pſalmos addiſcendi, teneatur illud reiterare, cum talis teneatur orare, & non oret.

1050. *Quæres* IV. Quænam in praxi eſt optima intentio? ℞. Illa, quam in Breviario præfigit Eccleſia per orationem: *Aperi Domine* &c. Et: *Domine in unione illius divinæ intentionis* &c.

1051. Porro obſerva, quod non requiratur intentio implendi præceptum de recitando Breviario, quia ſufficit ponere opus præceptum. Vide dicta in Part. I. de Legibus n. 174.

1052. *Quæres* V. Quotuplex ſit Attentio? ℞. Duplex: 1. *Attentio interna*, & eſt actus intellectus, quo quis advertit ad id, quod agitur. 2. *Attentio externa* conſiſtit tum in externa compoſitione corporis in modum orantis, tum in eo, ut quis abſtineat ab omni actione incompoſſibili cum recitatione Breviarii, aut eam impediente. Attentio interna iterum eſt triplex: *Superficialis*, *Litteralis*, & *Spiritualis* ſive *Myſtica*. *Superficialis* eſt advertentia animi ad verba, ut ea recte, ſecundum ordinem & ritum ac integre proferantur: ita ut nihil omittatur, *ac ne aliquis in eis erret*, ut ait S. *Thom.* 2. 2. q. 83. a. 13. in Θ. *Litteralis* eſt advertentia animi ad communem ſenſum ſive ſignificationem verborum. *Myſtica* ſive *Spiritualis* eſt advertentia animi ad ſcopum & finem orationis, ſcilicet ad Deum, vel ad rem, pro qua oratur, ut ait S. *Thom.* Hæc exercetur vel per memoriam præſentis Dei,

quem quis vult colere, vel per recordationem beneficiorum, quæ quis per orationem a Deo vult petere, vel per memoriam myſteriorum vitæ ac paſſionis Chriſti ac Sanctorum. Ex his Spiritualis eſt præſtantiſſima: Litteralis prævalet mere Superficiali. Demum quælibet harum attentionum alia eſt actualis, alia virtualis, ſicut ſupra n. 1048. de intentione locuti ſumus.

1053. *Quæres VI.* An, & qualis Attentio requiratur? ℟. 1. Exterior attentio adhibenda eſt ſub mortali ſaltem hoc ſenſu, ne quis actionem omnino incompoſſibilem cum oratione conjungat cum recitatione Horarum. Hanc ſententiam vocat Omnium *P. Gobat* l. c. n. 806. ℟. 2. Præter externam requiritur ſub mortali etiam attentio interna actualis vel virtualis ſaltem ſuperficialis. *Probatur utraque pars* ex cit. cap. *Dolentes*, ubi egregie reprehenduntur *ſilentium in choro fugientes*, *effundenteſque auditum ad ſermones indebitos* (en defectum attentionis externæ); & poſtea diſtricte præcipitur, ut *ſtudioſe* ac *devote* perſolvant divinum Officium: atqui hoc fieri nequit, excluſa omni attentione interna: ergo. *Confirm.* Contraria ſententia requirit intentionem ſaltem virtualem & implicitam colendi Deum, vel orandi: atqui hæc intentio non ſubſiſtit cum excluſione omnis attentionis internæ, cum oratio ex eſſentia ſua ſit elevatio mentis in Deum; ergo. Accedit, quod recitans Breviarium ſine ulla attentione ſaltem ſuperficiali ſe exponat periculo, non tantum verbo, ſed & integros ſenſus mutilandi, omittendi &c. Denique abhorret animus cogitare, ſatisfieri menti Eccleſiæ vel per privatam deblaterationem (ſit venia verbo) pſalmorum acceleratam, & pſittacorum more prolatam. Ita *Laymann* L. 4. T. 1. C. 5. n. 10. cum gravibus Authoribus contra *Durandum*, *Angelum*, *Roſellam*, & alios. Dixi, quod requiratur *ſaltem attentio interna ſuperficialis*, quamvis enim perfectior ſit oratio cum attentione ſpirituali vel litterali; per attentionem tamen ſuperficialem conjunctam cum debita intentione ſufficienter ſalvatur oratio vocalis quoad ſubſtantiam; neque oſtendi poteſt lex, qua plus *neceſſario* requiratur. Nec quiſquam diffitebitur, Moniales, alioſque idioma, in quo recitant, non intelligentes cum attentione ſuperficiali ſatisfacere.

1054. *Quæres VII.* Quænam ſint media ſervandi attentio-

tentionem contra irruentes diſtractiones? ℟. Alia ſunt *negativa*, v. g. non circumvagari oculis, non properare ad alia negotia &c; alia *poſitiva*, v. g. frequenter renovare intentionem laudandi Deum, quod fieri facile poterit in fine Pſalmorum devote pronuntiando, *Gloria Patri* ..... ſæpius meminiſſe præſentis Dei, ſenſum verborum bene intelligere, ideoque Interpretes Pſalmorum ſæpe conſulere, attendere in homiliis ad doctrinas Patrum, vel in aliis lectionibus ad vitas & virtutes Sanctorum, denique pie attendere ad myſteria Paſſionis, quæ per ſeptem horas denotantur, juxta notos verſus pro juvanda memoria:

Hæc ſunt, ſeptenis propter quæ pſallimus horis:
Matutina *ligat Chriſtum, qui crimina purgat:*
Prima *replet ſputis: cauſam dat* Tertia *mortis:*
Sexta *cruci nectit: latus ejus* Nona *bipartit:*
Veſpera *deponit: tumulo* Completa *reponit.*

Porro ſenſus Scripturæ *primo* eſt *litteralis*, quem Spiritus S. proxime & immediate intendit, & *myſticus*, qui per rem, quæ verbis indicatur, remote ſignificatur. 2. alius eſt *verus*, quem Deus directe intendit; alius, *accommodatitius*, quem homines ad res aliquando ſimiles accommodant. 3. etiam ſolemniter dividitur in Litteralem, Allegoricum, Moralem, & Anagogicum, juxta ſequentes verſus:

Littera geſta docet, quid credas Allegoria,
Moralis quid agas, quid ſperes Anagogia.

Quatuor hi ſenſus exprimuntur in vocabulo Jeruſalem; in ſenſu litterali ſignificat Metropolim Palæſtinæ: in allegorico Eccleſiam militantem: in morali vel tropologico animam hominis: in anagogico Eccleſiam triumphantem. *S. Hieronymus* excelluit in exponendo ſenſu litterali, *S. Ambroſius* in allegorico, *S. Auguſtinus* in anagogico, *S. Gregorius* in morali ſive tropologico.

1055. Ex dictis reſolves I. Ille ſatisfacit præcepto, qui cum bona intentione incipit, & cum ſufficienti attentione ſuperficiali pergit recitare Horas, etſi patiatur diſtractiones. *Dicendum enim* (ait S. *Thom.* 2. 2. q. 83. a. 13. ad 1.) *quod in ſpiritu & veritate orat, qui ex inſtinctu Spiritus* (cum bona intentione) *ad*

orandum accedit, etiamſi ex aliqua infirmitate mens poſtmodum evagetur.

1056 II. Cum illis diſtractionibus tantum non ſatisfit præcepto, quæ tollunt omnem attentionem ſuperficialem, ſecus de illis, quibus ſive voluntarie, ſive involuntarie admiſſis recitans nihilominus advertit, ſe nihil omittere, nihil perperam pronuntiare &c. Ideoque is, qui ſub recitatione deliberate exercet actiones cum attentione ſuperficiali impoſſibiles, quales ſunt v. g. legere, ſcribere, confabulari, per feneſtras proſpicere, ubi frequens eſt populus, vel alia objecta, quæ non ad diſtractiones tantum, ſed ad peccata graviora alliciunt, & ad illa oculos convertere &c., idque per notabilem partem Officii, talis, inquam, non poteſt dici ſatisfacere, teneturque repetere, eam partem, quam perſolvit inter tales diſtractiones: quia nullam poteſt dici habere attentionem, & voluntarie conjungens actiones incompoſſibiles, interpretative cenſetur nolle recitare Horas; ergo. Vide *Laymann* L. 4. t. 1. c. 5. num 12., *Suarez*, *Bonac.* Dixi de *diſtractionibus per notabilem partem Officii*; cum enim in hac materia ab omnibus levitas materiæ admittatur, is tantum venialiter peccare cenſendus eſt, qui voluntarie breves diſtractiones admittit.

1057. III. Juxta *Laymann* L. 4. t. 1. c. 5. n. 10. Si Beneficiatus ſe accuſet, quod ſub recitatione Breviarii frequentiſſimas diſtractiones habuerit, vel ſine attentione interna recitaverit Horas, non ſtatim imperandum eſt, ut reſtituat fructus, quia, etſi peccaverit per voluntarias diſtractiones, eatenus tamen juſtitiæ ſatisfecit, quatenus opus externum præceptum bona intentione & aliquali attentione, ut ſupponitur, perſolvit.

1058. IV. Scrupuloſus circa recitationem Horarum obſervet ſequentia: 1. Si anxius ſit, an habuerit intentionem, audacter ſecum ſtatuat, quod habuerit, & cogitet: prudenter præſumo, adfuiſſe intentionem hoc ipſo, quod recitem vel recitaverim Officium; ſi urgeat anxietas: neſcio, an voluerim ſatisfacere obligationi: quid tum? non enim requiritur expreſſa intentio ſatisfaciendi, ſed ſufficit intentio dicendi Officium, vel colendi Deum, vel ſuæ obligationi ſatisfaciendi. In decurſu non ſit ſolicitus de intentione; hæc enim perſeverat, quamdiu pergit recitare, ſtatque

que cum brevi diſtractione, imo etſi amiſſa eſſet per longiorem moram, rediret tamen per excluſionem diſtractionis, proſequendo cœptum opus; imo ex metu, ne amiſſa ſit, vel non renovata, colligat certo, quod adſit intentio.

2. Eodem modo ſe reſolvat, ſi dubius ſit de attentione, quamdiu certus eſt, quod non conjunxerit actiones, quæ ex natura ſua plane tollunt omnem attentionem; ſi iterum urgeat anxietas: oculis aliquoties circumvagatus ſum, ſubito interrogatus reſpondi, & iterum perrexi &c. ℞. Hæ actiones ex natura ſua non tollunt omnem attentionem.

3. Si dubitet, an bene expreſſerit omnia, an voluntarie fuerit diſtractus; nihil repetat, potius enim credendum, recte omnia peracta eſſe, donec *certo* conſtet de oppoſito. *Illſung* T. 5. n. 40., *La Croix* L. 4. a n. 1350.

4. Inter recitandum non hæreat ſcrupuloſus, ſed præmiſſa intentione alacriter decurrat ſine hæſitatione & intentione capitis, ſine anxia ſolicitudine, ne diſtrahatur; hæc enim vel maxime cauſat diſtractiones; non facile repetat verba, multo minus ſenſus integros, & Deum non ſibi proponat tantum ut exactorem ſeveriſſimum, cui ſatisfacere vix poſſit, ſed ut benignum Patrem, cui magis placet virilis ac moderata cura, quam ſervilis timor, & anilis anxietas.

5. Expleta hora vel officio ſcrupuloſus nihil repetat, etſi timeat, ne recitaverit male; quia Eccleſia non obligat cum tanto gravamine; imo ſi decies repeteret, decima recitatio eundem ſecum timorem trahet, quem prima; ſic quotidie uſque ad duodecimam nocturnam debebit repetere, & ſtatim iterum incipere Officium, ut præſentem diem iterum impendat pro iterandis horis cum eadem anxietate iterum perſolvendis. Cave ſcrupuloſe repetitiones horarum, ni brevi velis inſanire.

6. Confeſſarius ſcrupuloſi, ſi advertat, quod nimium temporis conſumat in recitando, determinet ei tempus ordinarie requiſitum, & a nobis impendi ſolitum, & urgeat, ut accurate intra limites præfixos determinatas horas perſolvat.

1059. *Quæres VIII.* Quale Officium obligati ad horas debeant recitare? ℞. Generatim loquendo, tenentur recitare illud Officium, quod pro ea die,

qua recitant, præſcribitur in proprio ſuæ Diœceſis, aut ſui Ordinis, vel ſi utantur Romano, ex illo, quod recognovit *Urbanus VIII.* Unde

1060 Reſolves I Quod is peccet, qui *advertenter,* & *ſine juſta cauſa* Officium Canonicum unius diei commutat cum Officio alterius diei. Hinc damnata eſt ab *Alexandro VII.* propoſitio in ordine 34. *In die Palmarum recitans Officium Paſchale ſatisfacit præcepto. Lugo* tamen L. 5. Reſp. mor. dub. 8., & *Viva* hic n. 16. excuſant illum a peccato & debito repetendi eadem die Officium, qui inadvertenter Officium pro Officio recitat (excepto ſolo Paſchali in die Palmarum) tum quia talem bona fides excuſat, tum quia Eccleſia ceu pia Mater non præſumitur exigere ſuppletionem alterius Officii; præſertim ſi Officium perſolutum fere æquale ſit omiſſo. *Holzmann* P. 3. n. 466. Item ſi quis errorem poſt aliquas horas deprehendat, iidem affirmant, ſufficere, ſi extunc ille error corrigatur.

1061. II. Omnis Clericus ſive ſæcularis, ſive regularis, exiſtens alibi tanquam advena, poteſt recitare Officia, quæ recitaret in Diœceſi ſua vel Collegio, v. g. de Reliquiis, Dedicatione, Patrono &c. Ita *La Croix* L. 4. n. 1244.

1062. *Quæres IX.* Quomodo ulterius recitandum ſit Breviarium? ℞. *Primo Vocaliter*, hoc eſt, ut verba voce exprimantur; probabilius autem neceſſe non eſt, ut recitans ſine ſocio ſe ipſum audiat, quia alias, ſi eſſet ſurdus, aut fieret notabilis ſtrepitus, aut muſicorum concentus, non poſſet quis perſolvere Officium; ſufficit igitur, ut tam articulate formentur (*NB.* non tantum in gutture, intra dentes, & vix mota lingua inchoentur formari) verba, ut ſe ipſum poſſet audire, ſi non adeſſet externum impedimentum, aut ipſe accurate auſcultaret. *Palao* T. 7. D. 2. punct. 2. Siquis recitet cum ſocio, ambo ita tenentur proferre verba, ut ea mutuo percipiant, quia quilibet debet communicare, vel ſibi ſuam facere eam partem, quam alter, & non ipſe recitat, *Reginaldus* L. 4. C. 10. n. 87. Addit hic *La Croix* l. c. n. 1301., quod nimia celeritas faciens, ut ſocius verba non poſſit ſatis percipere, ſit ordinarie veniale peccatum, nec obliget ad repetendas horas; ſecus, ſi alter ob nimiam celeritatem ſocii vix unum alterumve ſenſum poſſit percipere. Nec ſatisfit præcepto, ſi ſecundus incipiat, priuſquam alter

ſuos

ſuos verſus abſolverit, *idque fiat in notabili quantitate*; v. g. ſi alter incipiat, dum primus vix mediam partem verſus abſolvit; quia, quæ ſimul proferuntur, non conſtituunt orationem ab Eccleſia præſcriptam, quæ eſſentialiter debet eſſe ſucceſſiva, & habere unam partem poſt alteram. Satisfit tamen præcepto, ſi alter incipiat ad unam alteramve ſyllabam ultimi verbi.

1063. *Secundo.* Recitandum eſt *integre*, ſcilicet ut non ſolum nihil omittatur, ſed etiam ut omnia verba ſine truncatione vel mutilatione proferantur. Hæc ſi fiat in materia notabili, & in ſingulis fere ſenſibus, culpam gravem continet, quia fit variatio ſenſuum: Si vero truncatio non variet ſenſum, & non fiat frequens, raro culpam mortalem involvit: imo nulla culpa erit, ſi fiat ex inadvertentia, vel balbutie, vel in ultimis tantum ſyllabis. Vide *Leſſium* L. 2. C. 37. n. 56.

1064. *Tertio.* Recitandum eſt *continue*, hoc eſt, ſine interruptione partis horæ a parte ejuſdem horæ. Juxta P. *Gobat* in Theol. Exper. T. 5. num. 669., ſi ſit interruptio notabili tempore durans, eſſet quidem venialiter peccaminoſa, non vero graviter, eoquod, licet ſit aliqualis irreverentia, cœptum colloquium cum Deo interrumpere, non tamen poteſt oſtendi lex graviter id prohibens: imo ſi brevis ſit interruptio, aut ex juſta cauſa longior, v. g. ſi Confeſſarius, qui incepit horam recitare, Officium interrumpat, ut venientes aliquos pœnitentes audiat, & abſolvat, non peccat, nec erit, cur repetat ea, quæ jam rite recitavit: quia interruptio facta eſt ex juſta cauſa: Ibidem num. 671. *P. Gobat* ait, juſtas cauſas interrumpendi eſſe, v. g. ſiquid facias ad tollendam diſtractionem: ſi quis te alloquatur, cui humanitatis cauſa debes reſpondere: ſi ad manus non habeas lectiones, ſed ſolos pſalmos & interim ſuppetat juſta cauſa recitandi Matutinum, poteris differre lectiones &c. Porro affirmat *La Croix* l. c. n. 1305. cum *Leſſio, Navarro* & aliis, Matutinum poſſe etiam ſine cauſa dividi tota nocte a Laudibus, in fine autem tunc debet addi *Pater noſter*, non autem eſſe opus addere orationem diei, eoquod ſpecialiter tantum in nocte Nativitatis Chriſti id præcipiatur: Contrarium affirmant & *Bonacina* & *Gavantus*, qui dicunt, debere addi orationem diei; ſed ſine comme-

Digitized by Google

commemorationibus. Probabilius eſt, initio Laudum diviſarum non debere dici *Pater* & *Ave*, quia nullibi præſcribitur, imo nec dicitur initio Completorii, quamvis ſit hora diſtincta.

1065. *Quarto.* Recitandum eſt *ordinate,* hoc eſt, ſine inverſione ordinis, ita ut prius recitari debeant Matutinum & Laudes, dein Prima, Tertia, Sexta, Nona, Veſperæ & Completorium. Juxta communiorem tamen apud *Palao* T. 7. D. 2. punct. 4. hic ordo (*ſecluſo contemptu & ſcandalo*) non obligat graviter, ſed ſub veniali peccato; quia non pertinet ad ſubſtantiam præcepti: licet enim invertatur, tamen totum Officium perſolvitur. Juxta *La Croix* l. c. n. 1309. cauſa ſufficiens invertendi ordinem eſt: 1. ſi quis mane non habeat in promptu Breviarium, nec commode poſſit exſpectare, poterit ex Diurnali, quod habet, recitare horas diurnas, poſtea recitaturus Matutinum. 2. Si quis invitetur ab amico ad recitandas horas minores, cum ipſe necdum recitaverit Matutinum, poterit cum invitante orare, ſaltem tum, quando ſine aliqua inurbanitatis nota id negare non poteſt. 3. Si quis ſero veniat ad chorum hora jam incepta, poterit pergere cum aliis canere, & omiſſa poſtea ſupplere. *Laymann* l. c. C. 5. num. 7. Denique juxta *P. La Croix* l. c. n. 1311. ſi quis oblitus ſit recitare aliquam horam, vel partem horæ notabilem, poteſt eam poſtea ſolam ſupplere, etiam ſero veſpere, ſi tunc prius recordetur; nec neceſſarium eſt aliquid aliud repetere. Si vero in media hora advertas, te quædam omiſiſſe, potes pergere ad finem, & poſtea ſupplere defectum.

1066. 5. Recitandum eſt *ſtatuto tempore;* hoc incipit ab hora duodecima unius noctis, & durat ad duodecimam immediate ſequentis noctis. Quamvis autem quis ſatisfaciat præcepto quoad ſubſtantiam, ut mortaliter non peccet, ſi intra 24. dictas horas Officium recitet; quia tamen horæ ipſæ ex pia praxi Eccleſiæ tempus prædictum ita inter ſe partiuntur, ut Matutinum cum Laudibus (*niſi pridie ſit anticipatum*) Prima, Tertia, Sexta, & Nona vendicent ſibi tempus antemeridianum, Veſperæ vero & Completorium tempus pomeridianum: ideo ſaltem peccat venialiter, qui *ſine cauſa*

cauſa rationabili horas, quibus aſſignatum eſt tempus antemeridianum, recitat tempore pomeridiano, aut viciſſim, quia tempus eſt ſaltem modus præceptum afficiens, & circumſtantia de congruo obſervanda. *Confirm.* ex orationibus in diverſis horis præſcriptis. Sic certe ſapit inconvenientiam, ſi quis ſub noctem recitat hymnum ex Prima, *jam lucis ordo ſidere.* Dixi, *ſine rationabili cauſa:* non enim peccaret, qui ex juſta cauſa non ſervaret tempora; cauſæ ejuſmodi ſunt juxta *La Croix* l. c. num. 1313. concio paranda, major devotio, periculum impedimenti obventuri, item ſi tempus matutinum tibi ſit aptius ad ſtudendum, maxime ſi ſtudia urgeant ex officio, item impedimenta orta ex cura animarum &c. &c. Habetur etiam ex Bulla *Clementis* VII. data pro Clericis Regularibus, quæ incipit: *Dudum pro parte veſtra;* quod ratione itineris, ut alterius occupationis, quando creditur, quod majori cum devotione dicturi ſint Officium, poſſit illud a Clericis Regularibus recitari mane totum uſque ad Completorium incluſive. Denique vi Bullæ *Julii* III. quæ incipit, *Sacræ Religionis*, poſſunt Sacerdotes Societatis Jeſu ex facultate Præpoſiti Generalis, aut ejus, quem ipſe ad id ſubſtituerit, Officium divinum Miſſæ poſtponere juſtis de cauſis.

Dixi etiam ſupra, *niſi Matutinum pridie ſit anticipatum:* licet enim ex privilegio omnibus conceſſo recitare Matutinum & Laudes privatim veſpere antecedente, horis in tabella, quæ Romæ anno 1706. typis Cameræ Apoſtolicæ prodiit, & paſſim in Directoriis habetur.

Alias commodius traditur ſequens regula: *Subtracta medietate horarum pomeridianarum ab hora diei duodecima uſque ad occaſum Solis, reſtabit tempus, quo licet pridie Matutinum & Laudes ſequentis diei poſt Veſperas privatim anticipare;* v. g. vigeſimaſecunda Decembris *numerantur horæ quatuor a meridie ad occaſum: ſubtracta medietate, a quatuor remanent duæ: ergo hora ſecunda licebit. Inſpice tabulam appoſitam:*

Occa-

Occaſus Solis.		Hora anticipandi.
21. Jan. med. - - -	5.	Hora - 2. cum quadrante.
19. Febr. paulo poſt -	5	- medio tertiæ.
21. Martii - - - - -	6	- 3. - - - - -
Circa init. April. med.	7	- 3. cum quadr.
21. April. - - hor.	7.	- medio quartæ.
22. Maji - - hor.	8.	- 4. - - - - -
22. Junii paulo poſt -	8	- 4. - - - - -
23. Julii - - - - -	8	- 4. - - - - -
23. Auguſti - - -	7	- medio quartæ.
Init. Septembr. - med.	7	- 3. cum quadr.
23. Septembr. - - -	6.	- 3. - - - - -
23. Octobr. 3. quadr. ad	5.	- medio tertiæ.
24. Novemb. 2. quadr. ad	4.	- 2. - - - - -
22. Decemb. - - hor.	4.	- 2. - - - - -

1067. *Quæres* X. An quis unico officio poſſit ſatisfacere duplici præcepto pro die præſenti & craſtino? ℞. *Negative:* quia id expreſſe prohibetur in Decreto *Alexandri* VII. damnantis propoſitionem 35. *Ratio* eſt: quia obligatio recitandi horas eſt affixa diei, quatenus pro qualibet die Officium recitari debet: ergo, ſicut duo dies non poſſunt eſſe unus dies, ita pro duobus diebus unum idemque Officium recitari non poteſt. Ex eadem ratione omiſſio Officii pro hodierno die non poteſt altero die ſuppleri.

1068. *Quæres* XI. An beneficiatus omittens Officium teneatur ad reſtitutionem fructuum ante ſententiam Judicis? ℞. *Affirmative*, ut patet ex propoſitione *prima* ab *Alexandro VII.* damnata. Huc quoque pertinet, quod habens beneficium Eccleſiaſticum, ſi ſtudio litterarum vacet, non ſatisfaciat ſuæ obligationi, ſi Officium per alium recitet, ut patet ex propoſitione *ſecunda* ab *Alexandro VII.* damnata. Ratio eſt; quia obligatio recitandi Horas eſt onus perſonale, non ſecus, ac onus audiendi Miſſam, implendi pœnitentiam. Hinc *Trident.* Seſſ. 24. cap. 12. de Reform. ait: *Omnes divina per ſe, & non per ſubſtitutos, compellantur obire beneficia. Confirm.* Conſtitutus in Sacris non poteſt huic obligationi ſatisfacere per alium, quia hæc eſt annexa Ordini ſacro: ergo nec ſatisfacit Beneficiatus, quia dicta obligatio eſt annexa beneficio. Hinc infert *Viva* cum *Lugo*, quod orans per alium peccet graviter,

Digitized by Google

ter, etiamſi fructus beneficii velit eſſe pauperum: quia onus recitandi non eſt conditionatum: *ſi velit fructus beneficii facere ſuos.* Neque reſtitutio fructuum ob omiſſionem horarum ſuppleri poteſt per quaſcumque eleemoſynas, quas antea Beneficiarius de fructibus ſui beneficii fecerit, ut patet ex propoſ. 33. ab *Alexandro VII.* damnata. Ratio eſt; quia donatio præcedens fuit omnino liberalis: ergo per eam nequit ſatisfieri obligationi ſupervenienti, quæ prius jam abſolute tranſiit in dominium pauperis.

De ritu recitandi vide Rubricas generales præfixas Breviario, & Rubriciſtas *Gavantum, Lohnerum, Halden, Merati* & alios.

§. VIII.

Quæ ante & ſub Ordinatione obſervanda ſint ab ordinando Subdiacono.

1069. I. Pridie, vel ipſa die Ordinationis emitti ſolet profeſſio fidei in loco deſignato: in fine formulæ profeſſionis ad illa verba: *Ita ſpondeo, voveo, ac juro: ſic me DEUS adjuvet,* indicem & medium digitum imponit Evangelio illius diei, ſequentibus vero verbis: *Et hæc ſancta Dei Evangelia,* addit *manu mea corporaliter tacta,* dein recitat initium Evangelii.

1070. II. Ante Ordinationem obſervet. *Primo,* quod ordinandus Subdiaconus debeat habere veſtes ſacras, ſcilicet *Amictum,* ſive humeralem, *Albam, Cingulum, Manipulum, Tunicellam,* ac denique præter dictas veſtes candelam.

Secundo. Paulo ante ordinationem in Sacriſtia, vel alio loco deſignato humerale imponit capiti ad modum cuculli, dein induit albam, & cingulo ſe præcingit; poſtea humerale removet a capite, ita ut jaceat circa collum: tunicellam complicatam imponit brachio ſiniſtro: manipulum tenet manu ſiniſtra, dextra vero candelam nondum accenſam.

III. In ipſa Ordinatione obſervanda ſunt *primo*: Cum Archidiaconus dicit: *Accedant, qui ordinandi ſunt Subdiaconi,* ſurgunt, & propius accedunt ad altare, & dum cujuslibet nomen eſt lectum cum titulo, ad quem ordinatur, dicit quilibet alta voce: *Adſum.* Tum Clerici ſtantes excipiunt admonitionem Epiſcopi,

pi, quæ incipit: *Filii dilectiſſimi* .... & finitur: *In nomine Domini huc accedite.* Qua finita cum Diaconandis & Presbyterandis ſe proſternunt in terram, uti die Paraſceve Sacerdos cum miniſtris, & ſic jacent, uſquedum finitæ ſint Litaniæ Omnium Sanctorum.

2. Finitis Litaniis ſurgunt, & facta reverentia in modum coronæ flectuntur coram Epiſcopo, qui eos rurſus admonet: *Adepturi, filii chariſſimi* ..... *quod ipſe vobis præſtare dignetur, qui vivit & regnat DEUS in ſæcula ſæculorum.* ℞. *Amen.*

3. Poſt admonitionem ſurgit primus, & genuflexus ante Epiſcopum tangit calicem vacuum cum patena vacua, ita quidem, ut pollicem imponat patenæ, digitis vero tangat cuppam calicis, idque tamdiu, donec Epiſcopus dixerit: *Videte, cujus miniſterium vobis traditur; ideo vos admoneo, ut ita vos exhibeatis, ut DEO placere poſſitis.*

4. Poſt hæc Archidiaconus tradit urceolos cum pelvi ac manutergio; Ordinandus (vel adhuc flectens coram Epiſcopo, vel, ut alibi moris eſt, in cornu epiſtolæ) manum dexteram (vel utramque manum pro more Diœceſeos) ita applicat, ut digiti tangant manutergium & urceolos, pollex autem inferiorem partem pelvis, quæ etiam dicitur *bacile.* Deinde recedit ad locum ſuum, ibique flectit, donec Epiſcopus ſtans cum mitra dixerit: *Oremus Deum ac Dominum noſtrum* ..... *per omnia ſæcula ſæculorum.* ℞. *Amen.* Tum depoſita mitra Epiſcopus converſus ad altare dicit: *Oremus.* Miniſtri: *Flectamus genua. Levate.* Et mox Pontifex verſus ad Ordinandos genuflexos dicit ſine mitra: *Domine ſancte Pater* ...... *Per D. N. J. C.* ℞. *Amen.*

5. Finitis his orationibus, Epiſcopus accepta mitra ſedet, & primus Ordinandus ſurgit, & immediate ante Epiſcopum flectit, qui ejus capiti imponit amictum, dicens, *Accipe amictum, per quem deſignatur caſtigatio vocis, in nomine Patris* †, *& Filii* †, *& Spiritus ſancti* †. Tum reſpondet Ordinandus: *Amen.* Deinde porrigit manipulum (quæ eſt veſtis propria Subdiaconi) quem Epiſcopus immittit brachio ſiniſtro, dicens: *Accipe manipulum, per quem deſignatur fructus bonorum operum, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Ordinandus iterum reſpondet: *Amen.* Poſt hæc Epiſcopus imponit ei tunicellam, dicens: *Tunica*

Tunica jucunditatis & indumento lætitiæ induat te Dominus, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, ac ipſe reſpondet: *Amen.*

6. Omnibus indutis, tres vel quatuor flectunt coram Epiſcopo, qui eis tradit Librum Epiſtolarum, quem ſimul omnes tangunt manu dextera (Herbipoli utraque) ita ut pollex tangat chartam, reliqui vero digiti imponantur libro, dicente Epiſcopo: *Accipite Librum Epiſtolarum, & habete poteſtatem legendi eas in Eccleſia ſancta Dei, tam pro vivis, quam pro defunctis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*, ac tum quilibet reſpondet: *Amen.*

7. Poſtquam omnes tetigerunt librum, ſuggerente Archidiacono, recedunt ad locum, ubi ab initio fuerunt; primus autem ex ordinatis Subdiaconis tempore Epiſtolæ legit vel cantat Epiſtolam ſtans ex cornu Epiſtolæ.

IV. Poſt Ordinationem obſervanda ſunt 1. Quando Epiſcopus legit Offertorium, accenduntur candelæ; dein unus poſt alterum, primo quidem Sacerdotes, deinde Diaconi, tum Subdiaconi, & ſic deinceps accedunt, & quilibet facta reverentia genuflexus porrigit candelam ſuam, ſimul oſculans manum dexteram Epiſcopi, vel potius annulum, & facta denuo reverentia recedit ad locum ſuum.

2. Poſt *Agnus DEI* & *primam orationem* accedit primus Neo Sacerdotum, dein primus Neo-Diaconorum, tum primus Neo-Subdiaconorum, factaque prius genuflexione Sacramento, oſculatur altare extra corporale, & accipit pacem ab Epiſcopo, ita ut ſiniſtræ genæ conjungantur, & ipſe ponit manus infra brachia Epiſcopi, & dicenti Epiſcopo: *Pax tecum*, ipſe reſpondet, *Et cum Spiritu tuo.* Facta dein reverentia Sacramento recedit, & proximo Neo-Subdiacono (manus ejus humeris imponens) dat pacem, dicens: *Pax tecum*, & ſic unus alteri. Si adſint Minoriſtæ, ultimus Subdiaconus Acolytho pacem dat, & hic reliquis.

3. Poſtquam Epiſcopus ſumpſit ſacrum Sanguinem, accedunt omnes Neo-Ordinati, & genuflexi poſt Sacerdotes dicunt: *Confiteor:* (exceptis tamen Sacerdotibus) dum Epiſcopus dixit: *Indulgentiam, abſolutionem*, bini & bini ſecundum ordinem, primo ſcilicet Neo Sacerdotes, dein Diaconi, poſtea Subdiaconi &c.

Digitized by Google

accedunt ad ſupremum gradum altaris, accipiunt ſacram Euchariſtiam, prius tamen oſculantes manum Epiſcopi dexteram, qua ſacram Hoſtiam tenet. In aliquibus tamen Diœceſibus propter incommoditatem Epiſcopus non præbet manum deoſculandam.

4. Data benedictione, accedunt omnes ad altare, Epiſcopus vero alloquitur Neo-Ordinatos: *Filii dilectiſſimi ....* Poſtea injungit Subdiaconis & Diaconis Nocturnum illius diei recitandum, Neo-Ordinati inclinatione capitis ſpondent, ſe id facturos.

§. IX.

De Diaconatu.

1071. *Quæres I.* Quid ſit Diaconatus? ℟. Diaconatus vi vocis ſignificat miniſterium a διακονέω, *miniſtro, officium vel operam præſto;* hinc Diaconus idem eſt Miniſter; ſecundum rem eſt Ordo major & ſacer, quo per impoſitionem manus dexteræ Epiſcopi, & traditione Libri Evangeliorum ſub certis verborum formis ab Epiſcopo prolatis confertur poteſtas ſpiritualis in Sacrificio Miſſæ proxime aſſiſtendi Presbytero, & cantandi ſolemniter Evangelium. *Primo* dicitur *Ordo*, cujus mentio frequens eſt in Actis Apoſtolorum, & *Tridentinum* Seſſ. 23. Can. 2. definit: *Si quis dixerit, præter Sacerdotium non eſſe in Eccleſia Catholica alios Ordines & majores & minores, per quos, velut per gradus quoſdam in Sacerdotium tendatur, anathema ſit;* atque inter illos Ordines, per quos ad Sacerdotium aſcenditur, etiam eſt Diaconatus: ergo eſt Ordo. *Secundo* dicitur *major*, quia proxime accedit ad miniſterium altaris. *Tertio ſacer* dicitur, quia annexum habet votum vel obligationem caſtitatis.

1072. *Quæres II.* An Diaconatus ſit Sacramentum? ℟. *Affirmative. Probatur:* Diaconatus habet omnia requiſita ad rationem Sacramenti: ergo. *Prob. anteced. Primo* eſt *ſignum ſenſibile*, quod eſt impoſitio manus Epiſcopi, & traditio Libri Evangeliorum. *Secundo* eſt *ſignum collativum gratiæ*, ut conſtat ex forma hujus Ordinis: *Accipe Spiritum ſanctum;* & *Trid.* Seſſ. 23. Can. 4. definit, Epiſcopos non fruſtra dicere per ſacram Ordinationem: *Accipe Spiritum ſanctum;* & per eam imprimi characterem: ergo. *Confirm.* 1. Anaſtaſius

ſius II. circa annum 496. ſcribens ab Anaſtaſium Imperatorem, c. 7. expreſſe innuit, per *Ordinationem Presbyteri & Diaconi conferri gratiam Sacramenti. Tertio* eſt *inſtitutionis divinæ; Trid.* enim Seſſ. 23. Can. 6. ita definit: *Si quis dixerit, in Eccleſia Catholica non eſſe Hierarchiam divina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, Presbyteris, & Miniſtris, anathema ſit.* Atqui Diaconi ſunt principales Miniſtri in Hierarchia Eccleſiaſtica: ergo ſunt ex inſtitutione divina. Alii ſic inferunt: Ex cit. Can. *Trid.* fide divina tenemur credere, in Hierarchia Eccleſiaſtica eſſe aliquos Miniſtros divinitus inſtitutos: atqui ob diverſitatem opinionum variorum Theologorum nondum tenemur credere fide divina Subdiaconos, aut inferiores Miniſtros eſſe divinitus inſtitutos: ergo ſupereſt unice, ut Diaconi fide divina credantur divina ordinatione inſtituti. *Confirm.* ex teſtimonio S. Ignatii Martyris, qui in Epiſtola 14. ad Epheſ. ſcribit: *Enitimini, Chariſſimi, ſubjecti eſſe Epiſcopo, & Presbyteris, & Diaconis; qui enim his obedit, obedit Chriſto, qui eos conſtituit. Confirm.* etiam ex trito S. *Aug.*: Quod in nullo Concilio inſtitutum legitur, & ſemper ubique obſervatum & obſervandum eſt, illud inſtitutionis divinæ credi debet; atqui Diaconorum Ordo in nullo Concilio inſtitutus legitur, & in Eccleſia Dei extitit tempore Apoſtolorum, & deinceps ſemper & ubique tum in Eccleſia Græca, tum in Latina retentus & obſervatus fuit: ergo Diaconorum Ordo divinitus inſtitutus eſſe credi debet.

Si dicas: S. Cyprianus epiſt. 65. ad Rogatianum ſcribit: *Meminiſſe autem Diaconi debent, quoniam Apoſtolos, id eſt, Epiſcopos & Præpoſitos, Dominus elegit, Diaconos autem poſt aſcenſum Domini in cælos Apoſtoli ſibi conſtituerunt Epiſcopatus ſui, & Eccleſiæ Miniſtros.* ℟. Diſt. Apoſtolos Diaconos *conſtituerunt per ordinationem*, C. *quoad primariam inſtitutionem*, N.

1073. *Inſt.* Ex C. 6. Act. Apoſt. potius eruitur, Diaconatum eſſe tantum miniſterium profanum diſpenſandi eleemoſynas, & miniſtrandi menſis, non vero ſpiritualem poteſtatem; ibid. enim ita legitur: *Non eſt æquum, nos derelinquere verbum Dei, & miniſtrare menſis. Conſiderate ergo fratres, viros ex vobis boni teſtimonii ſeptem, plenos Spiritu ſancto, & ſapientia, quos conſtituamus ſuper hoc opus.* ℟. Miniſtrare menſis

ſis fuit ſolum officium Diaconorum, N. ſecundarium tantum, C. Ex cit. Cap ſequitur ſolum, quod murmur Græcorum adverſus Hebræos fuerit occaſio eligendi ſeptem Diaconos, ſcilicet *Stephanum*, *Philippum*, *Prochorum*, *Nicanorem*, *Timonem*, *Parmenam*, & *Nicolaum*, qui curam gererent viduarum, quarum victui neceſſaria ſuppeditabat Eccleſia, & menſis præficerentur; conſtat autem ex Scriptura & Traditione, Diaconos ad ſpiritualia & auguſtiora officia fuiſſe ab Apoſtolis ordinatos. Dixi 1. *Conſtat ex Scriptura*: nam in textu cit. eliguntur ſeptem *pleni Spiritu ſancto & ſapientia:* hæ dotes ſane aliud ſpectant, quam miniſterium menſarum. Ibid. v. 6. legitur: *Et orantes impoſuerunt eis manus:* ergo ordinati ſunt iiſdem plane ceremoniis, quibus Saulus & Barnabas Actor. 13. & alii Miniſtri ſacri, ſcilicet oratione, & impoſitione manuum. Ibid. verſ. ſeq. S. Stephanus Jeroſolymis dicitur verbum Dei prædicaſſe, imo ſignis & prodigiis confirmaſſe. Act. 8 Philippus Samariæ prædicavit Chriſtum, & fecit multa ſigna. Et juxta v 35. C. 8. Eunucho Reginæ Candacis evangelizavit Jeſum, eumque baptizavit. Ergo eorum officium non tantum erat miniſtrare menſis.

Dixi, 2. *ex Traditione:* S. Ignatius Martyr epiſt. ad Trallianos ſcribit: *Oportet & Diaconos miniſtros exiſtentes myſteriorum Jeſu Chriſti, ſecundum modum omnibus placere; non enim ciborum & potuum ſunt miniſtri, ſed Eccleſiæ Dei.* S. Juſtinus Sæculo II. ſcribit Apol. 2., Diaconos fidelibus *Euchariſtiam diſtribuiſſe.* S. Laurentius (teſte S. Ambroſio) Xyſto II., cum duceretur ad martyrium, dixit: *Tu nunquam ſine Miniſtro Sacrificium offerre conſueveras; quid ergo in me diſplicet Paternitati tuæ? .... experire, utrum idoneum Miniſtrum elegeris, cui commiſiſti Dominici Sanguinis diſpenſationem.* Ergo Diaconorum officium ſolum non erat miniſtrare menſis.

1074. *Quæres III.* Quænam eſt materia & forma Diaconatus? ℞. ex Theologia Scholaſtica: *Clericatus* de Sac Ord. Deciſ. 29 a n. 5. quinque refert opiniones circa hanc quæſtionem, e quibus tres ſunt celebriores. *Prima* tenet, quod ſola manus Epiſcopi impoſitio ſuper caput Ordinandi ſit materia eſſentialis. Hanc ſententiam *Morinus* tribuit *D. Bonav. Secunda* tenet, in ordinatione Diaconi materiam eſſe traditionem

nem libri Evangeliorum. Hanc defendunt *Richardus*, *Paludanus*, *Greg. de Valentia*, *Lud. Meratius*, *Bonac.* de Sac Ord. Diſp. 8. q. un. pu. 3. n. 4., *Emin. Card. de Lauræa* & alii. *Tertia* defendit, non ſolum manus impoſitionem, ſed & traditionem Libri Evangeliorum eſſe materiam Diaconatus. Hanc ſententiam iterum dupliciter hodie defendunt: alii enim affirmant, utramque eſſe eſſentialem, alii vero dicunt, ſolam manus impoſitionem eſſe de eſſentia Diaconatus, traditionem vero Libri Evangeliorum eſſe de præcepto Eccleſiæ, adeoque Ordinatum ſine hac traditione non poſſe *licite* exercere ſuum ordinem, ſed caute prius ſupplendum eſſe, quod incaute fuerat prætermiſſum; addunt præterea, quod ad traditionem Libri Evangeliorum propterea non dicatur fruſtra: *Accipe poteſtatem*, ex eo, quod jam collata ſit per manus impoſitionem, ſed collatam poteſtatem tunc publice deſignari & declarari. *Ratio* horum eſt: quia hæc traditio nec ab Apoſtolis fuit adhibita (tunc enim nondum erat conſcriptum Evangelium) nec modo adhibetur a Græcis in ordinatione Diaconorum.

1075. Ex his ſequimur ſententiam magis communem, quod tum impoſitio manus Epiſcopi, tum traditio Libri Evangeliorum ſit materia eſſentialis Diaconatus. *Forma* pariter eſt duplex, prima, quæ correſpondet impoſitioni manus, conſiſtit in his verbis: *Accipe Spiritum ſanctum ad robur, & ad reſiſtendum diabolo, & tentationibus ejus, in nomine Domini.* Altera forma correſpondens traditioni Libri Evangeliorum eſt: *Accipe poteſtatem legendi Evangelium in Eccleſia Dei tam pro vivis, quam pro defunctis in nomine Domini.* *Prob.* per partes: imprimis manus impoſitio eſt de eſſentia Diaconatus: quia hoc modo ordinati ſunt primi ſeptem Diaconi, Act. c. 6. v. 6.: *Et orantes impoſuerunt eis manus.* *Confirm.* 1. ex Concilio Carthag. IV. quod Can. 4. ita ſtatuit: *Diaconus cum ordinatur, ſolus Epiſcopus manum ſupra caput ejus ponat.* *Confirm.* 2. ex antiquiſſimis Ritualibus uſque ad Sæculum IX. ubi in ordinatione Diaconi ſemper fuit adhibita, & hodiedum adhibetur impoſitio manus Epiſcopi.

1076. Deinde etiam traditio Libri Evangeliorum eſt materia eſſentialis, licet ſecundaria. *Prob.* 1. ex Concilio Flor., quod in Decreto *Eugenii* IV. loquens de

Ordine ait: *Sextum Sacramentum eſt Ordinis, cujus materia eſt illud, per cujus traditionem confertur; .... Diaconatus vero* traditur *per Libri Evangeliorum dationem.* Atqui materia eſt de eſſentia Sacramenti: ergo juxta *Flor.* traditio Libri Evang. ita eſt de præcepto, ut ſit de eſſentia ſimul. *Confirm.* 1. ex Pontificali Rom. impreſſo ann. 1582. juſſu *Gregorii* XIII. in quo P. 1. de ordinat. Diac., dum Epiſcopus tradit Librum Evang., notatur in margine: *In hoc actu imprimitur character hujus Ordinis*: ergo ad traditionem Libri Evang. etiam confertur Ordo Diaconatus *Subſ.* Atqui Ordo confertur, dum traditur materia, & pronunciantur verba: ergo. *Confirm.* 2. Illa debet cenſeri vera materia alicujus Ordinis, cujus traditioni conjungitur forma expreſſiva miniſterii, ſive poteſtatis alicujus Ordinis; ſicut enim affuſioni aquæ conjungitur forma expreſſiva effectus Baptiſmi, ita forma in Sacramento Ordinis debet exprimere poteſtatem, quæ confertur Ordinato: atqui traditioni Libri Evangeliorum clariſſime Epiſcopus conjungit formam expreſſivam miniſterii Diaconalis: ergo. Plura apud *Bellarm.* de Sacr. Ord. C. 9. *Hallerium*, *Iſambertum*, *Laym.* L. 5. T. 9. C. 5. *Cajet. De Lugo, Salmant.* & alios.

1077. *Neque dicas:* Apoſtoli ordinando primos Diaconos non tradiderunt Librum Evangeliorum: ergo hæc traditio non eſt de eſſentia. *Confirm.* In nullo Concilio ante Florent. enunciatur hæc traditio Libri Evang., nec ullum Rituale, aut Auctor Catholicus primis nongentis annis poſt fundatam Eccleſiam facit ejus mentionem: ergo. Reſpondet ad hæc *Maſtrius* in 4. L. Sent. D. 4. de Sacram. Ord. n. 36. cum *Bellarmino*, *Coninchio*, *Marchino*, *Averſa* & aliis. Sicut Chriſtus inſtituit externam peccatorum confeſſionem, tanquam determinatam materiam Pœnitentiæ, num autem hæc facienda ſit verbo, vel ſcripto, aut aliis ſignis ſenſibilibus, non determinavit, ſed Eccleſiæ determinandum reliquit. Item ſicut materiam & formam Matrimonii inſtituit conſenſum contrahentium externis verbis, vel aliis ſignis expreſſum; hæc autem ſigna in particulari non determinavit, ſed ea communi uſui, & Eccleſiæ diſpoſitioni reliquit: ita pariter inſtituit materiam hujus Ordinis in traditione alicujus rei, qua Diaconi officium deſignaretur; quænam autem res in individuo tradi deberet, hoc determinationi Eccleſiæ reli-

reliquit; ſic facile conciliantur ritus diverſi Eccleſiæ tum primitivæ tempore Apoſtolorum, tum hodiernæ Eccleſiæ Latinæ & Græcæ; ſemper enim ordinarunt Diaconos per ſignum ſenſibile, & verba, quæ collationem poteſtatis Diaconalis tum ad mentem Chriſti, tum ex diſpoſitione Eccleſiæ ſignificant. Infert porro *Bonacina*, quod ex peculiari facultate Chriſti conceſſum quidem fuerit Apoſtolis, conferre Diaconatum ſine traditione Libri Evangeliorum, cum nondum eſſet editum Evangelium; non tamen hanc unicam materiam, ſcil. impoſitionem manus ita fuiſſe inſtitutam a Chriſto, ut Apoſtolis, & eorum Succeſſoribus non ſimul dederit poteſtatem conferendi Ordinem per traditionem inſtrumentorum, quibus indicatur poteſtas, quæ in unoquoque Ordine confertur. *Confirm.* Licet Sacramentum Confirmationis ab Apoſtolis Actor. 8. & 19. collatum fuerit ſola manus impoſitione, non facta ibi mentione unctionis chriſmatis; utraque tamen & impoſitio manus, & chriſmatio eſt materia hujus Sacramenti: ergo a pari.

Præterea recte ait *Clericatus* l. c. Deciſ. 29. n. 32. Cum initium ſcriptum non reperiatur, quando cœperit Eccleſia ordinare Diaconos cum traditione Libri Evangeliorum, recte dici poteſt, procedere ex traditione Apoſtolica, cujus fideliſſima Cuſtos eſt Eccleſia Romana. Teſtatur *Morinus* Tr. de Sacr. Ordinat. p. 3. Exercit. 9. C. 1. n. 4., in Sacramentario Anglicano, quod ante annos octingentos ſcriptum eſt, expreſſe ita haberi: *Poſtea tradit ei* (Diaconando) *Epiſcopus ſanctum Evangelium, dicens: Accipe iſtud volumen Evangelii, lege & intellige, & aliis trade, & tu opere adimple.* In Rituali Bellovacenſi, teſte *Morino*, quod ſcriptum eſt anno 970. in ordinatione Diaconi, ita legitur: *Tunc porrigit Epiſcopus ei textum Evangelii, ita dicens: Accipe licentiam legendi Evangelium in Eccleſia Dei.*

1078. *Quæres IV.* Quænam ſint officia Diaconi? ℞. Comprehenduntur hoc verſu:

Prædico, baptizo, diſpenſo, canto, miniſtro.

Probatur ex admonitione Epiſcopi, ubi ita habetur: *Diaconum enim oportet miniſtrare ad altare, baptizare, & prædicare.* Ad miniſtrare requiritur cantare Evan-

 gelium,

gelium, & diſpenſare Euchariſtiam. *Primum igitur officium eſt* ab ultimo verbo verſus, *Miniſtrare*, hoc eſt, Sacerdoti ſacrificanti immediate aſſiſtere, miniſtrare illi hoſtiam cum patena; vinum autem in calice cum Sacerdote offert, brachium dextrum Sacerdotis ſuſtentans, & dicens: *Offerimus tibi Domine* &c. Hoſtiam non offert cum Sacerdote: illius enim oblatio peragitur a ſolo Sacerdote, ut patet ex verbis: *Quam ego indignus famulus tuus offero;* calicem vero cum toto populo offert; cujus nomine Diaconus cum Sacerdote dicit: *Offerimus.*

Secundum officium eſt, *cantare ſolemniter Evangelium* in Miſſa, hoc eſt, ex officio, & cum veſte propria Diaconi, ſcil. cum ſtola tranſverſa.

Tertium eſt, *diſpenſare Euchariſtiam*, non tamen ſine commiſſione Parochi; in caſu neceſſitatis, v. g. dum viaticum eſſet deferendum ad moribundum, affirmat *Gobat* in Theol. Exper. T. 4. n. 445. cum *Quintanad.* poſſe Diaconum, abſente Parocho, diſpenſare Euchariſtiam, eoquod tum ſit tacita voluntas Ordinarii.

Quartum eſt *baptizare*, idque cum ſolemnitatibus & ceremoniis ab Eccleſia præſcriptis in Rituali tum quoad exorciſmos & inſufflationes, tum quoad præſcriptas unctiones; intellige tamen, ſi id officii ab Epiſcopo vel proprio Sacerdote ob rationabilem cauſam Diacono committatur, puta, ſi proprius Sacerdos ob gravem infirmitatem, vel ob baptizandorum multitudinem, vel excommunicationis cenſuram Baptiſmum vel per ſe, vel per alium Sacerdotem nequeat conferre. Ita *Laym.* L. 4. t. 2. C. 7. n. 3. vide etiam c. *Diaconos.* Diſt. 93. Quod ſi Diaconus ſine commiſſione Parochi baptizet ſolemniter, incurrit irregularitatem decretam in c. 1. de Cler. non Ordin. Miniſtr.

Quintum eſt *prædicare*, hoc eſt, juxta *Gobat* l. c. T. 8. n. 81. per modum Catechiſmi exponere fidei articulos? ex commiſſione autem Parochi ei tantum licet ex pulpito per modum concionis verbum Dei prædicare. NB. Diaconus ſolemniter miniſtrans Euchariſtiam, prædicans, baptizans debet eſſe indutus Alba, & ſtola tranſverſa.

1079. *Quæres V.* Quid requiratur ad hoc, ut quis valide & licite ſuſcipiat Diaconatum? ℞. ad utrumque,

que, ut ſupra n. 1000. & ſeq. excipe ætatem; Diaconus enim debet habere annos viginti & duos completos, vel vigeſimum tertium ſaltem inchoatum. De interſtitiis vide n. 1013. de obligationibus Diaconi n. 1016. quibus adde, quod Diaconus teneatur ſcire, rite fungi ſuis officiis. *Miniſter* hujus Ordinis eſt Epiſcopus.

1080. *Si dicas*: Olim fuerunt etiam ordinatæ Diaconiſſæ: ergo ad valide ſuſcipiendum Diaconatum non requiritur, ut ordinandus ſit mas: reſpondet *Emin. Card. de Lauræa* ſub Diſt. Ordinatæ ſunt ordinatione propria & ſacramentali, collativa alicujus poteſtatis circa miniſterium altaris, *N.* mere ceremoiali, & ſimplici benedictione, *C. Inſtas:* Ordinatæ ſunt per manus impoſitionem. ℞. *Diſt.* Conſecrativam, *N.* mere deprecativam, *C.* Porro juxta *Clericatum* de Sacram. Ord. deciſ. 31. n. 11. primo Diaconiſſæ vocabantur illæ mulieres, quarum mariti de earum conſenſu aſſumebantur ad Ordinem Diaconatus; hæ enim vovebant continentiam, & ad imitationem viduarum ſerviebant Deo. 2. magis proprie vocabantur Diaconiſſæ illæ Virgines vel Viduæ, quæ virtutibus ornatæ eligebantur, & ceremonialiter initiabantur Diaconiſſæ, quarum officia erant: cuſtodire januas Eccleſiarum, de quibus S. Ignatius in epiſt. ad Antioch. *Saluto S. portarum cuſtodes Diaconiſſas.* Item Catechumenas docere Symbolum Fidei, & Orationem Dominicam, aſſiſtere mulieribus catechumenis, dum baptizabantur, deferre ad egenas eleemoſynam, viſitare mulieres infirmas, mortuas veſtire &c.

1081. *Quæres VI.* Quibus potiſſimum virtutibus debeant eſſe ornati Diaconi? ℞. Eæ deſumuntur ex admonitione Epiſcopi ante ordinationem: *Eſtote nitidi, puri, caſti, ſicut decet Miniſtros Chriſti, & Diſpenſatores myſteriorum Dei, ... & quia comminiſtri & cooperatores eſtis Corporis & Sanguinis Domini, eſtote ab omni illecebra carnis alieni .... Curate, ut quibus Evangelium annunciatis, vivis operibus exponatis.*

1082. *Quær. VII.* Quo ritu conferatur Diaconatus? ℞. I. Ante ordinationem indutus amictu, alba, cingulo & manipulo, tunicellam ſive Dalmaticam habens ſuper brachium ſiniſtrum, & tenens ſtolam, dextra vero candelam comparet in loco Ordinationis. Vocatus nominatim ab Archi-Diacono, reſpondet: *Adſum.*

Digitized by Google

II. In ipſa Ordinatione 1. lecta Epiſtola evocantur ab Archidiacono dicente: *Accedant, qui ordinandi ſunt ad Diaconatum.* Tum genuflexi coram Epiſcopo excipiunt ejus admonitionem, qua peracta, recitantur Litaniæ (niſi ante jam dictæ ſint in Ordinatione Subdiaconorum) poſtea Epiſcopus primo dicit orationem: *Commune votum, & Oremus Fratres*, & Præfationem; ad cujus finem, dum dicit Epiſcopus: *& admiſſa purgare, & ea, quæ ſunt agenda, concedere*, primus ſurgit, & ante Epiſcopum flectit, inclinans caput, cui Epiſcopus ſolus manum dexteram imponit, dicens: *Accipe Spiritum Sanctum* &c.; poſtea primus recedit, & accedit alius. In quibusdam vero Diœceſibus, ubi plurimi ſimul ordinantur, Epiſcopus circumferens ſingulis in loco ſuo flectentibus manum imponit. Dein Epiſcopus tenens extenſam manum dexteram, dicit: *Emitte in eos .... Per eundem D. N. J. C.* &c.

Poſt hæc Pontifex ſedens cum mitra cuilibet Ordinando ante ſe genuflexo, ſtolam, quam ſinguli in manibus habent, imponit ſucceſſive ſuper humerum ſiniſtrum, dicens: *Accipe ſtolam † candidam de manu Dei: adimple miniſterium tuum; potens enim eſt Deus, ut augeat tibi gratiam ſuam, qui vivit & regnat* &c. cui reſpondet: *Amen.* Interim miniſtri ſtolam alligant ſub brachio dextero. Tum induit eum Epiſcopus tunicella, dicens: *Induat te Dominus indumento ſalutis, & veſtimento lætitiæ, & dalmatica juſtitiæ circumdet te ſemper. In nomine Domini.* Ordinandus reſpondet *Amen.* Quo facto recedit ad ſuum locum, ſi alii adhuc induendi ſint, alias manet genuflexus.

Poſtremo indutis omnibus accedunt terni vel quaterni, quibus Epiſcopus tradit librum Evangeliorum, quem ipſi dextra tangunt, dicente Epiſcopo: *Accipe poteſtatem legendi Evangelium* &c. *In nomine Domini.* Reſpondent Ordinati: *Amen.* Tum facta reverentia recedunt, & flectunt, donec omnes tetigerint. Poſt hæc Epiſcopus ſtans ad altare converſus ſine mitra, dicit duas orationes.

Quibus finitis, facta reverentia (ſuggerente Archidiacono) redeunt ad loca ſua, ubi ab initio erant, primus tamen Diaconorum recitat ſub Sacro, vel cantat Evangelium ſtans ex cornu Evangelii.

§. X.

§. X.

De Presbyteratu, ſive Sacerdotio.

1083. *Quæres I.* Quid ſit Presbyteratus? ℟. Eſt Ordo ſacer & major, in quo per traditionem calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia, & per impoſitionem manuum Epiſcopalium ſub certis verborum formis alicui confertur poteſtas in Corpus Chriſti verum, & Corpus Chriſti myſticum. Adeoque duplex Sacerdoti datur poteſtas, ſcil. per conſecrationem conficiendi Corpus & Sanguinem Chriſti, & ſimul poteſtas Chriſti fidelibus (hi enim ſunt membra Eccleſiæ, quæ eſt Corpus myſticum) remittendi vel retinendi peccata.

1084. *Quæres II.* Eſtne Presbyteratus Sacramentum? ℟. *Affirmative. Prob.* 1. Ad Sacramentum N. L. proprie dictum tria requiruntur: 1. ut ſit ſignum externum, 2. ut ſit inſtitutum a Chriſto, 3. ut ſit ſignum collativum gratiæ. Atqui hæc tria habentur in Ordinatione Presbyteri: ergo. *Prob. min.* Imprimis habetur *ſignum externum* per *impoſitionem manuum*, traditionem inſtrumentorum. Deinde eſt a *Chriſto inſtitutum, & collativum gratiæ.* De impoſitione enim manuum ait Apoſtolus 2. ad Timoth. 1. v. 6. *Admoneo te, reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te per impoſitionem manuum mearum.* Atqui nemo Apoſtolorum poterat impoſitioni manuum annectere gratiam Dei, ſed ſolus Deus: ergo. Ne vero quis interpretetur gratiam improprie dictam, ſtatim eam explicat S. Paulus, ſubiungens v. 7. *Non enim dedit nobis Deus Spiritum timoris, ſed virtutis & dilectionis, & ſobrietatis.* Et 1. Tim. 4. v. 14. *Noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam cum impoſitione manuum Presbyterii.* De traditione inſtrumentorum n. ſeq. probabitur. *Prob.* 2. *ex Trid.* quod Seſſ. 23. de Sacram. Ord. Can. 3. ita definit: *Si quis dixerit, Ordinem ſive ſacram Ordinationem non eſſe vere ac proprie Sacramentum, a Chriſto Domino inſtitutum, ... anathema ſit.* Can. 6. cit. ſupra n. 1072. definit, Presbyteros pertinere ad Hierarchiam Eccleſiaſticam divina ordinatione inſtitutam.

1085. *Quæres III.* Quænam ſit materia & forma Ordinis Presbyteratus? ℟. Triplex hic iterum eſt ſententia: *Prima* aſſerit, ſolam manuum impoſitionem

Digitized by Google

eſſe materiam hujus Ordinis eſſentialem, traditionem vero inſtrumentorum eſſe materiam tantum integrantem ex præcepto Eccleſiæ. Hanc defendunt *Morinus* de Sacram. Ord. p. 3. Exercit. 7. C. 1. *Durandus*, *Becanus*, *Arcudius*, *Habert*, & alii. Inter hos tamen non una eſt opinio, quænam impoſitio manuum ſit eſſentialis, an unica, vel duplex, imo triplex, an poſterior. Secunda ſententia affirmat, materiam Ordinis Presbyteratus eſſe ſolam traditionem calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia; hanc defendunt *Vaſquez*, *Gregor. de Valentia* T. 4. D. 9 q. 1. pu. 5 *Bonacin.* & alii. Nos cum tertia tenemus, quod duæ ſint partiales materiæ ac formæ Ordinis Presbyteratus, quæ integrant unum Sacramentum, ita ut poſtrema Ordinationem primam moraliter perficiat, & characterem jam impreſſum augeat, ut ait *Laymann*: *Primæ* Ordinationis materia *remota* eſt calix cum vino, & patena cum hoſtia; *proxima* vero eſt traditio calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia: Forma huic materiæ correſpondens ſunt hæc verba ab Epiſcopo proferenda: *Accipe poteſtatem offerre ſacrificium Deo, Miſſaſque celebrare tam pro vivis, quam pro defunctis, in nomine Domini. Secundæ* Ordinationis materia eſt impoſitio manuum Epiſcopi ſuper caput Ordinandi cum ſequenti forma: *Accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta ſunt. Ita Bellarm.* de Sacr. Ord. L. 1. C. 9. *de Lauræa*, *Palao*, *Laym.* *Maſtrius*, *Fagnanus*, *Babenſt.* & alii. *Probatur* primum, quod duplex debeat admitti materia & forma: Chriſtus Dominus diverſo actu Apoſtolis in ultima Cœna dedit poteſtatem conficiendi Corpus & Sanguinem ſuum, dicens: *Hoc facite in meam commemorationem*, Luc. 22. v. 19. quæ verba de Ordinatione Apoſtolorum in Sacerdotes intelligenda eſſe, definit *Trid.* Seſſ. 22. Can. 1. cit. ſupra n. 265. & diverſo iterum actu poſt reſurrectionem iiſdem dedit poteſtatem remittendi peccata, dicens: *Accipite Spiritum ſanctum, quorum remiſeritis peccata* &c. Joan 20. ut iterum patet ex *Trid.* Seſſ. 14. Can. 3. de Sacram. Pœnit. ergo etiam in Ordinatione Presbyteri duplex hæc poteſtas ſub duplici materia & forma, per quam utraque poteſtas exprimatur, debet conferri. *Probatur* ſecundum de duplici hac determinata materia: imprimis Conc. Flor. in Decreto *Eugenii IV.* expreſſe ita

ita habet: *Ordinis materia eſt illud, per cujus traditionem confertur Ordo: ſicut Presbyteratus traditur per calicis cum vino, & patenæ cum pane porrectionem.* Et paulo poſt ſubdit: *Forma Sacerdotalis eſt, accipe poteſtatem offerendi* &c. *Confirm.* 1. ex Concil. *Trid.* Seſſ. 22. C. 1. in quo agens de prima oblatione in ultima Cœna, ubi & Chriſtus ordinavit Apoſtolos Sacerdotes, ita docet: *Corpus & Sanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac ſub earundem rerum ſymbolis, quos tunc Novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent, tradidit, & eiſdem, eorumque in Sacerdotio Succeſſoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem, ut Eccleſia ſemper intellexit.* Ergo Chriſtus calicem cum ſpeciebus vini, & Corpus ſuum ſub ſpeciebus panis non tantum præbuit, ut ſumerent, ſed & earundem rerum ſymbola præbendo, ac dicendo: *Hoc facite* &c. Apoſtolos Sacerdotes conſtituit, in Eccleſia relinquens poteſtatem, ut ſimili quodam modo traditione calicis cum vino, & patenæ cum hoſtia Succeſſores Apoſtolorum conſtituerentur Sacerdotes. Unde recte Chriſtus dicitur determinaſſe materiam & formam non tantum hic in genere, ſed etiam aliquo modo in ſpecie, tradendo Apoſtolis ſpecies panis, & calicem cum ſpeciebus vini. *Confirm.* In reliquis Sacramentis illa dicitur eſſe materia, ad cujus applicationem jungitur forma exprimens effectum Sacramenti, ut patet in Baptiſmo &c. Ergo etiam in Ordinatione Sacerdotis traditio calicis cum vino &c. recte dicitur materia, utpote ad cujus traditionem exprimitur Poteſtas conſecrandi, quam Chriſtus aliis tantum verbis dedit, dicens: *Hoc facite.* Hæc enim verba expreſſe ſignificant mandatum conſecrandi, ergo includunt neceſſario conceſſionem poteſtatis conſecrandi, utpote quam ante nullus Apoſtolorum habebat.

1086. *Neque dicas* 1. Prima vel ſecunda impoſitio manuum poteſt dici materia primæ Ordinationis. ℟. Neutri conjungitur forma exprimens poteſtatem conſecrandi: ergo rectius dicitur neutra harum eſſe materia. *Dices:* Orationes antecedentes & ſequentes habent ſe per modum deprecatoriæ formæ ℟. Sicut hoc ab Adverſariis ſine fundamento aſſeritur, ita a nobis cum fundamento negatur, utpote qui aſſignamus veram

ram formam convenientem verbis Chriſti non deprecatoriis: *Hoc facite* &c.

1087. *Neque dicas* 2. Ante milleſimum annum in nullo Rituali quidquam legebatur de traditione calicis. ℟. Falſum hoc eſſe, conſtat ex libello de divinis Officiis, quem anno 780. ſcripſit *Albinus Alcuinus* Ven. Bedæ diſcipulus, ubi teſtatur, tunc fuiſſe in uſu non ſolum manus Epiſcopi impoſitionem iis, qui Sacerdotio inaugurabantur, ſed etiam traditionem calicis habentis vinum aqua miſtum, ac patenæ panem continentis cum forma: *Accipe poteſtatem* &c. Refert etiam *Clericatus* l. c. Deciſ. 32. n. 33. cum *Morino* librum ſcriptum circa annum 800., in quo expreſſe habetur: *Hoc facto* (ſcilicet inunctis manibus) *accipiat* Epiſcopus *patenam* cum oblatis, *& calicem cum vino, & dicat: Accipe poteſtatem offerre ſacrificium* &c. Ergo ante annum milleſimum legitur de traditione inſtrumentorum. Econtrario fortius ſic licet inferre: Nullibi legitur initium traditionis calicis cum vino &c. Ergo antiquiſſimus eſt illius uſus, imo ad tempora Apoſtolorum referendus.

1088. De impoſitione manuum cum forma: *Accipe Spiritum ſanctum* &c. Concilium Tridentinum Seſſ. 14. C: 2. de Sacram. Extr. Unct. docet: *illius Sacramenti miniſtros eſſe aut Epiſcopos, aut Sacerdotes ab ipſis rite ordinatos per impoſitionem manuum.* Idem Concilium Tridentinum Seſſ. 23. de Sacram. Ord. Can. 4. ſubdit: *Si quis dixerit, per Sacram Ordinationem non dari Spiritum ſanctum, ac proinde fruſtra Epiſcopum dicere: Accipe Spiritum ſanctum &c. anathema ſit.* Ergo hæc eſt altera forma partialis & eſſentialis Ordinationis Presbyteratus: cum Neo-Sacerdos prius jam conſecret cum Epiſcopo, antequam accipiat poteſtatem abſolvendi.

1089. Denique ſepoſitis ſpeculationibus ſcholaſticis, ſicut *Ludovicus Habert* (poſtquam fatetur, quod nihil certi definiri poſſit, an prima vel ſecunda impoſitio manuum, an ſimul tertia ſit eſſentialis) denique concludit pro praxi, caute obſervandum eſſe, quidquid præſcribitur in Pontificali Romano: ita idem in noſtra ſententia pro praxi admittimus.

Eandem regulam Ss. D. N. BENEDICTUS XIV. Lib. VII. de Synodo Diœceſ. C. 25. n. 1. ita ſtatuit: *Si Epiſcopus velit in ſua Synodo peculiariter differere de*

de ſingulis Ordinibus, quod a pleriſque ad Ordinandorum inſtructionem prudenter factitatum comperimus, diligenter curet, ut omnia ad amuſſim iis reſpondeant, quæ de iiſdem ordinibus a Catechiſmo Romano traduntur, atque omnino declinet quæſtiones in ſcholis agitatas, maxime circa materiam & formam trium Hierarchicorum Ordinum . . . Deinde ſubjungit ſequentem Caſum: *Quidam Sacerdotio initiandus, etſi omnes conſuetas manuum impoſitiones ab Epiſcopo accepiſſet, ad Epiſcopum tamen, ſolita patenæ cum hoſtia, & calicis cum vino inſtrumenta porrigentem, ad alia tunc temporis diſtractus non acceſſit. Re poſtea detecta, quid facto opus eſſet, dubitatum, atque a ſacra Congregatione petitum eſt.* Poſtea erudite refert Ss. Dominus noſter ſingulas variorum Theologorum ſententias circa materiam & formam Ordinum Hierarchicorum, ſcilicet Epiſcopatus, Presbyteratus & Diaconatus, & ſub finem ita teſtatur: *Quia autem nonnulli non infimi Theologi dixerunt, impoſitionem manuum præambulam porrectioni inſtrumentorum, ſimul cum hac in unam coaleſcere materiam, qua, una cum verbis ab Epiſcopo inſtrumenta exhibente prolatis, prima confertur Sacerdotalis poteſtatis pars, conficiendi nimirum Corpus Chriſti; idcirco ſacra Congregatio ſcite animadvertens, præviam illam manuum impoſitionem, jamdiu antea peractam, non poſſe moraliter conjungi cum traditione inſtrumentorum, quæ poſtmodum fieret, ut etiam hujus opinionis in re tanti momenti rationem aliquam haberet, totam Ordinationem ſub conditione iterandam reſcripſit.*

1090. *Quæres IV.* Quid requiratur ad Ordinationem Presbyteri? ℞. Alia requiruntur ad valorem ejus, alia ad liceitatem. Ad *validam Ordinationem ex parte ſubjecti* requiritur 1. ut ſit mas, 2. ut ſit baptizatus Baptiſmo in re, ſive fluminis; 3. ut habeat intentionem ſuſcipiendi hunc Ordinem, eamque vel actualem, vel virtualem, vel habitualem. Intellige de adultis: Ordinatio enim parvulorum ante uſum rationis valida quidem eſt, ſed illicita, de qua Sanctiſſimus Dominus noſter BENEDICTUS XIV. Tom. I. Bullarii ſui *in inſtruct. ſuper dubiis ad ritus Eccleſiæ* §. 20. ita habet: *ſi tamen in hujuſmodi provide inſtitutarum legum contemptum contingeret fortaſſe ab Epiſcopo legitima auctoritate ſuffulto non ſolum minores, ſed etiam ſacros Ordines infanti conferri, concordi Theologorum*

gorum & Canoniſtarum ſuffragio definitum eſt, validam, *ſed* illicitam *cenſeri hanc Ordinationem, dummodo nullo laboret ſubſtantiali defectu materiæ, formæ & intentionis in Epiſcopo ordinante; ... æque tamen certum & exploratum eſt, per hanc Ordinum collationem non ſubjici promotos obligationi ſervandæ caſtitatis, nec aliis oneribus ab Eccleſia impoſitis, cum electio ſtatus a libera cujuſque pendeat voluntate, & Altiſſimo noſtra, non autem aliena vota reddere teneamur.*

1091. *Ad validam Ordinationem ex parte Miniſtri* requiritur, ut ſit Epiſcopus verus, & legitime conſecratus; deinde ut habeat intentionem vel actualem, vel virtualem. Nec ſufficit, ut communi errore habeatur pro vero Epiſcopo; communis enim error non ſupplet defectum juris divini. Epiſcopus tamen verus factus Hæreticus valide ordinat, quia per hæreſin non aufertur character Epiſcopalis. Epiſcopus etiam Græcus valide ordinat Latinum, ſi debitam materiam & formam adhibeat.

1092. *Ex parte rei ſive Sacramenti* requiritur ad valorem, ut adhibeatur debita materia & forma. Huc reducunt aliqui conditionem neceſſariam, ſcilicet phyſicum & immediatum inſtrumentorum contactum ab Ordinando.

1093. ℟. 2. *Ad liceitatem ex parte ſubjecti* ſive ſuſcipientis requiritur. 1. Ut habeat legitimam ætatem, ſcilicet annos viginti quinque ſaltem inchoatos. 2. Ut ſit conſtitutus in majoribus Ordinibus, ne ordinetur per ſaltum, & ſic fiat irregularis. 3. ut non ſit irretitus aliqua cenſura vel irregularitate. 4. Ut habeat ſcientiam officio ſuo competentem.

1094. *Quæres V.* Quæ ſcientia requiratur in ordinando Presbytero? ℟. Debet ſcire ea, quæ pertinent ad officia ſua rite peragenda. Hinc 1. Speciatim ſcire tenetur, quæ pertinent ad primam poteſtatem conficiendi Corpus & Sanguinem Chriſti, de quibus vide C. 3. de Euchariſtia. 2. Quæ pertinent ad validam & licitam adminiſtrationem Sacramenti Pœnitentiæ, de qua Cap. 4. egimus. Præterea Sacerdos ſimul ſuſcipiens curam animarum, debet ſcire non tantum rite ſacrificare, ſed etiam aliis Sacramenta adminſtrare, & docere populum ea, quæ ſunt ſcitu neceſſaria neceſſitate medii & præcepti, & quæ pertinent ad offi-

cia

cia hominis Chriſtiani, quæ ſunt declinare a malo, hoc eſt, peccatum & facere bonum.

Porro neceſſaria *neceſſitate medii* alia ſunt neceſſaria ad credendum, alia ad habendum, alia ad faciendum. *Neceſſaria creditu* ſunt 1. quod ſit Deus, & 2. quod ſit Vindex malorum, & 3. Remunerator bonorum, juxta illud Apoſtoli ad Hebr. 11. v. 6. *Credere enim oportet accedentem ad Deum, quia eſt, & inquirentibus ſe remunerator ſit.* In praxi Curati etiam poſt promulgatum Evangelium huc reducant inſtructionem de myſterio Trinitatis & Incarnationis, ut diximus in P. I. de Fide n. 346.

Neceſſaria factu ſunt Baptiſmus in re reſpectu parvulorum, reſpectu adultorum vel in re, vel in voto, & poſt lapſum ſive peccatum actuale commiſſum pœnitentia vel in re, vel in voto, hoc eſt, Amor Dei ſupernaturalis ſuper omnia, vel contritio perfecta, quia hæc habent eundem effectum, quem Baptiſmus in re, ſcilicet juſtificationem hominis; dicuntur autem Baptiſmus vel Pœnitentia in voto, quatenus amans Deum ſuper omnia paratus eſt ad omnia præſtanda, quæ Deus exigit ad ſalutem conſequendam, adeoque paratus eſt talis ad ſuſcipiendum Baptiſmum, ſi ſciret illum eſſe neceſſarium, & daretur occaſio illum ſuſcipiendi.

Neceſſaria habitu eſt gratia ſanctificans; ſine hac enim nemo poteſt ſalvari, hinc gratia dicitur ſemen gloriæ.

1095. *Quæres VI.* Quænam ſint officia Sacerdotis N. L.? ℟. Juxta Rituale Romanum *Sacerdotem oportet offerre, benedicere, præeſſe, prædicare, & baptizare:* quæ includuntur in his tribus, ſcilicet quod debeat ſacrificare, Sacramenta adminiſtrare, & paſcere populum verbo & exemplo.

Dixi 1. *Sacrificare*, hoc eſt, Miſſas celebrare, quod eſt primarium munus Sacerdotum. Dixi 2. *Sacramenta adminiſtrare*, ſcilicet Baptiſmum conferre, abſolvere ſubditos confitentes a peccatis, (ſubditos, inquam, quia vi Ordinis Sacerdos non habet juriſdictionem, quæ requiritur ad abſolutionem, ut dictum eſt num. 689.) item diſpenſare Euchariſtiam, dare Extremam Unctionem, ac denique aſſiſtere Matrimonio ſuorum Parochianorum. Huc etiam pertinent Sacramentalia, veluti benedictio ſalis, aquæ luſtralis, cereorum, her-

Digitized by Google

barum &c. Dixi 3. *Paſcere populum verbo & exemplo;* quamvis autem non omnium Sacerdotum ſit, verbo prædicare, omnibus tamen convenit, Laicis bono exemplo prælucere, ut ex eorum vita & moribus in iis agnoſcant & revereantur perſonam Chriſti, quam ad altare ſuſtinent.

1096. *Quæres VII.* An Epiſcopatus ſit Ordo realiter diſtinctus ab Ordine Presbyteratus? ℟. Probabilius eſt realiter diſtinctus Ordo tanquam vere & proprie Sacramentum. Habet enim hæc Ordinatio ſacra omnia requiſita ad rationem Sacramenti, ſcilicet impoſitionem manuum tanquam ſignum ſenſibile, inſtitutum a Chriſto Domino, ad ſignificandam gratiam, uti ſatis patet 1. ad Tim. 4. v. 14. *Noli negligere gratiam* &c. & 2. ad Tim. 1. v. 6. *Admoneo te, ut reſuſcites gratiam* &c. Deinde in Ordinatione Epiſcopi cum impoſitione manuum dicitur: *Accipe Spiritum ſanctum.* Ergo imprimis Epiſcopatus eſt Sacramentum: quod autem ſit Ordo diſtinctus a Presbyteratu, eruitur ex eo, quod in conſecratione conferatur nova poteſtas confirmandi & ordinandi, ergo etiam diſtinctus character imprimitur, hic enim fundatur in poteſtate ſpirituali exercendi actus Hierarchicos, quales ſunt confirmare & ordinare. *Confir.* ex Trid. quod Seſſ. 23. C. 4. dicit, *Epiſcopos, qui in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt, ad hunc Hierarchicum Ordinem præcipue pertinere;* & Can. 6. Epiſcopatum definit pertinere ad Hierarchiam Eccleſiaſticam divina ordinatione inſtitutam; atqui ad eam pertinet ut Ordo diſtinctus a Presbyteratu: ergo. Ita *Scotiſtæ, Durandus, Cajetanus, Bellarminus, Valentia,* & alii contra probabilem Thomiſtarum, *Gonet, Babenſt.* T. 8. P. 5. D. 11. a. 1. n. 7. qui contendunt, Epiſcopatum non eſſe Ordinem diſtinctum a Presbyteratu vi Ordinis & intenſive, ſed tantum extenſive, eoquod ſit tantum extenſio quædam characteris ad confirmandum & ordinandum, non autem augeat intrinſece characterem ſacerdotalem, ſed in eſſe Sacramenti eum tantum perficiat & conſummet, ut ordinatus Presbyter non tantum poſſit conficere Euchariſtiam, ſed etiam alios ordinare ad eam conficiendam, ut ait *Laymann* L. 5. T. 9. C. 4. Plura vide apud Theologos Scholaſticos.

§. XI.

Digitized by Google

§. XI.

Quo ritu conferatur Presbyteratus?

1097. I. *Ante Ordinationem.* Ordinandus 1. adaptat caſulam, ita ut pars poſterior in principio Ordinationis tantum ex media parte dependeat, quod duobus modus fieri poterit: 1. ſi medietas partis poſterioris attollatur uſque ad collare, & ibi acu majore affigatur parti ſuperiori caſulæ. Hic modus eſt facillimus; quando enim poſtmodum acus extrahitur, indutus eſt tota caſula. Alter modus eſt, ſi pars inferior interius uſque ad foramen caſulæ, quod collum circumdat, elevetur, & parumper extrahatur per modum collaris.

2. Indutus amictu, alba, cingulo, & ſtola ex humero ſiniſtro defluente, & ſub brachio dextero colligata, brachio ſiniſtro imponit caſulam, ut ſuperius dictum eſt, adaptatam, dextra vero tenet candelam, & mappulam albam, vel eam inſerit cingulo pro ligandis poſt unctionem manibus.

II. *In ipſa Ordinatione.* Si Subdiaconi vel Diaconi ſimul ordinentur, cum illis vocatur ad Litanias, iiſque abſolutis recedit ad locum ſuum. Si vero ſoli Sacerdotes ordinentur, lecto Graduali aut Tractu evocantur Ordinandi: *Accedant, qui ordinandi ſunt ad Ordinem Presbyteratus*, & mox nominatim leguntur; poſt nomen ſuum lectum quilibet accedens reſpondet: *Adſum*, & coram Pontifice in modum coronæ ſe diſponunt, admonitionemque genuflexi excipiunt; ante admonitionem eos præſentat Archidiaconus Epiſcopo, dicens: *Reverendiſſime Pater, poſtulat ſancta Mater Eccleſia* &c. Facta præſentatione Epiſcopus annunciat populo & Clero, dicens: *Quoniam, Fratres chariſſimi, Rectori navis* &c. Poſtea convertit ſermonem ſuum ad ordinandos, eos admonens: *Conſecrandi Filii dilectiſſimi* &c. in fine: *Quod ipſe nobis concedat per gratiam ſuam.* ℞. *Amen.*

2. Poſt admonitionem (dum ordinantur ſoli Sacerdotes, recitantur Litaniæ) juxta Rituale Romanum ſurgunt omnes, & Ordinandis coram Pontifice binis & binis ſucceſſive genuflectentibus Epiſcopus ſtans ante faldiſtorium ſuum cum mitra, imponit ſimul utramque manum ſuper caput cujuslibet Ordinandi

Digitized by Google

ſucceſſive, nihil dicens. Tum is, cui manus Epiſcopi impoſitæ ſunt, ſtatim ſurgit, & coram unoquoque Sacerdote ſaltem ſuperpelliceo & ſtola induto flectit, qui & ipſi utramque manum imponunt. In aliquibus Diœceſibus, quando plures ordinantur, Epiſcopus ſolet circumire, & genuflexis ſecundum ordinem manus imponere, & poſt illum Sacerdotes præſentes. Interea tam Pontifex, quam Sacerdotes utramque manum tenent extenſam ſuper Ordinandos; dum ſingulis manus impoſitæ ſunt, Pontifex ſtans cum mitra dicit: *Oremus, Fratres chariſſimi*, ſub qua oratione Sacerdotes adſtantes tenent dextras tantum extenſas.

3. Finitis orationibus & Præfatione primus genuflectit ante Pontificem, qui ei adaptat ſtolam in modum crucis, dicens: *Accipe jugum Domini; jugum enim ejus ſuave eſt, & onus ejus leve.* Ordinandus interim cingulo firmat ſtolam. Deinde Epiſcopus imponit ei caſulam adhuc complicatam, dicens: *Accipe veſtem Sacerdotalem, per quam charitas intelligitur; potens eſt enim Deus, ut augeat tibi charitatem & opus perfectum:* cui reſpondet Ordinandus: *DEO gratias;* factaque reverentia recedit ad locum ſuum.

4. Indutis omnibus Pontifex ſine mitra dicit orationem: *Deus ſanctificationum omnium Auctor &c. Per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.* Poſtea intonat: *Veni Creator Spiritus:* & dum hic hymnus a choro decantatur, fit conſecratio, ideoque quamprimum gremiale ſive mappula ſuper gremium Epiſcopi eſt poſita, primus accedit, & coram Epiſcopo flectit, ambaſque manus apertas, & ita junctas porrigit inungendas, ut digiti auriculares ſe tangant; ſub unctione dicit Epiſcopus: *Conſecrare & ſanctificare digneris, Domine, manus iſtas per iſtam unctionem, & noſtram bene ✝ dictionem.* Reſpondet Ordinandus: *Amen.* Pergit Epiſcopus: *Ut, quæcunque benedixerint, benedicantur, & quæcunque conſecraverint, conſecrentur & ſanctificentur, in nomine Domini noſtri JEſu Chriſti.* Reſpondet Ordinandus: *Amen.* Tum Epiſcopus jungit ſive claudit manus cuilibet ſucceſſive, quas aliquis miniſtrorum mappula alba linea, videlicet dextram ſuper ſiniſtram alligat, & mox unuſquiſque ad locum ſuum redit, & ſic clauſas manus tenet.

5. Omnibus inunctis Epiſcopus extergit pollicem, ac tum primus iterum accedit, genuflectit, & accipit cali-

calicem cum vino, ac calici ſuperpoſitam patenam cum hoſtia, ita ut medii digiti tangant cuppam calicis, indices autem imponantur patenæ & hoſtiæ, dicente Epiſcopo: *Accipe poteſtatem offerre Sacrificium Deo, Miſſaſque celebrare tam pro vivis, quam pro defunctis, in nomine Domini.* Reſpondet Ordinatus: *Amen.* Tum ſurgit, & facta Epiſcopo profunda reverentia paululum recedit, & genuflectit. Dum Pontifex legit Graduale, aut Tractum, & Evangelium, ordinati Sacerdotes in loco deſtinato cum medulla panis & aqua bene lavant manus, & ea mappula, qua manus erant ligatæ, eas extergunt.

6. Candelas ſuas accendunt, & lecto Offertorio Pontifici cum mitra ſedenti offerunt genuflexi, & oſculantes ejus manum, poſtea quivis ſtatim accedit ad librum ſuum.

7. Quando Epiſcopus detecto calice ſumit patenam cum hoſtia, ac incipit: *Suſcipe, ſancte Pater!* Ordinatus una cum ipſo ſimul pronunciat ex libro uſque ad finem. Ubi advertendum 1. quod orationi ſecretæ diei adjungatur, & quidem ſub una clauſula, Secreta pro Ordinatis: *Tuis, quæſumus Domine* &c. quam vide in fine Miſſalis poſt Miſſas & orationes pro Defunctis, de collatione Ordinum, ubi etiam Poſtcommunio ponitur. 2. Advertendum eſt, quas commemorationes Epiſcopus ante Epiſtolam fecerit, ſive quæ fuerit ſecunda & tertia oratio ut Secretæ & Poſtcommuniones reſpondeant. 3. attendat, ut ſimul cum Pontifice pronunciet ſingula verba, præſertim conſecrationis, ubi etiam conſultum eſt, renovare intentionem conſecrandi cum Epiſcopo: caveat autem maxime, ne ibi præveniat Epiſcopum.

„Caveant Neo-Sacerdotes ne præveniant aut ſe-„quantur Epiſcopum in conſecratione; quia ſi aliquis „præveniret Epiſcopum cum intentione conſecrandi, „tunc revera ipſe conſecraret, minime vero Epiſco-„pus, quod maxime abſurdum eſſet. Ideo in conſe-„cratione panis faciant intentionem non abſolutam „conſecrandi, ſed conditionatam, ſcilicet ſi ſimul „cum Epiſcopo abſolvant verba conſecrationis; ſecus „ſi Epiſcopum præveniant aut ſequantur. Hæc enim „videtur eſſe mens Eccleſiæ tam ſolicite monentis, „ne Epiſcopum in prolatione verborum præcedant „aut ſubſequantur. In conſecratione autem calicis

 „habeant

„ habeant intentionem conditionatam duplicem, & „ primam quidem, ſi in priore conſecratione vere „ conſecraverint panem; non poteſt enim licite una „ materia ſine altera conſecrare, ac deinde ſecundam, „ ſi ſimul cum Epiſcopo fiat. Ad tollendos omnes „ ſcrupulos convenientius erit, ſi forment generalem „ intentionem proferendi verba juxta mentem Eccle- „ ſiæ, vel dicendi illa non formaliter ſeu ſignificative, „ & cum intentione conſecrandi; ſed tantum materia- „ liter in ſignum poteſtatis ſibi conceſſæ.

8. Finita prima oratione poſt Agnus Dei: *Domine JESU Chriſte* &c. primus Ordinatorum accedit ad dexteram Epiſcopi, factaque genuflexione oſculatur altare, & accipit pacem, ac reſpondet: *Et cum Spiritu tuo.* Facta dein genuflexione deſcendit, & pacem dat alteri neo-ordinato Presbytero, dicens: *Pax tecum;* ille tertio, & ſic conſequenter, tum pergit cum Epiſcopo in ſecunda oratione: *Domine JESU Chriſte, Filii DEI vivi &c.*

9. Poſtquam Pontifex ſacrum Sanguinem ſumpſit, a Subdiaconis & Diaconis (non autem a Presbyteris) dicitur *Confiteor*, dictoque ab Epiſcopo *Miſeratur & Indulgentiam*, bini vel terni accedunt, & flectunt in ſupremo gradu altaris, & dum Epiſcopus dicit: *Corpus Domini noſtri JESU Chriſti cuſtodiat animam tuam in vitam æternam*, ſinguli reſpondent: *Amen*, & priuſquam ſacram Hoſtiam ſumant, oſculantur manum (vel annulum) Epiſcopi, qua Hoſtiam tenet. Poſtea ſtatim recedunt, & ſumunt ablutionem ex calice, quem aliquis miniſtrorum porrigit; ubi autem omnes communicarunt, proſequuntur Neo-Sacerdotes Miſſam cum Pontifice.

10. Dum Epiſcopus manus lavit, dixitque reſponſorium: *Jam non dicam vos ſervos* &c., mitra tectus ad Ordinatos ſe convertit, qui ante altare coram illo ſtantes profitentur fidem, quam prædicaturi ſunt, recitantes Symbolum Apoſtolorum: *Credo in Deum Patrem omnipotentem* &c. quo dicto primus Ordinatorum flectit ante Epiſcopum cum mitra ſedentem, qui ei manus imponit, dicens: *Accipe Spiritum ſanctum, quorum remiſeris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta ſunt.* Deinde caſulam complicatam explicat, & dimittit, dicens: *Stola innocentiæ induat te Dominus.* Tum manus ſuas junctas ponit inter manus

Ponti-

Pontificis, cui dicenti: *Promittis ſuperiori tuo Ordinario pro tempore exiſtenti reverentiam & obedientiam?* reſpondet: *Promitto.* Tum Epiſcopus dat oſculum, dicens: *Pax Domini ſit ſemper tecum*, reſpondet Ordinatus: *Amen*, & facta reverentia recedit ad locum ſuum, ei ſecundus, huic tertius ſuccedit, & ſic deinceps.

11. Quando omnes ad ſua loca reverſi ſunt, genuflexi excipiunt admonitionem & benedictionem. Poſtea legunt cum Epiſcopo Communionem & Poſtcommunionem, cui ſub una clauſula addunt Poſtcommunionem pro Ordinatis: *Quos tuis Domine* &c., deinde commemorationes, ſiquæ faciendæ ſint. Deinde *Benedicamus Domino*, *vel Ite*, *Miſſa eſt*, prout tempus exigit. *Placeat tibi ſancta Trinitas* &c. ex ordine Miſſæ.

12. Data benedictione ab Epiſcopo excipiunt ultimam admonitionem, & preces injungenti his verbis: *Ad Presbyteratum vero Ordinati poſt primam veſtram Miſſam, tres alias Miſſas, videlicet unam de Spiritu ſancto, aliam de B. Maria ſemper Virgine, tertiam pro fidelibus Defunctis dicite, & omnipotentem Deum etiam pro me orate;* inclinatione facta, promittunt ſe facturos. Denique cum Epiſcopo dicunt: *Dominus vobiſcum*, leguntque ultimum Evangelium. Poſt hæc recedunt, & veſtes Sacerdotales exuunt.

„Q. Quæ Privilegia Ordinatorum?

„R. Revocari ad quatuor: 1. eſt privilegium *fori*, „ut immunes ſint Clerici a tribunali laico. 2. *Canonis* „quod exprimitur *can.* 17. *q.* 4. *ſi quis ſuadente dia-* „*bolo in Clericum, vel Monachum violentas Manus in-* „*jecerit, anathematis vinculo ſubjaceat &c.* 3. *Libertas* „*ab oneribus* exigentibus *actionem* vel honeſtam e. g. „officium Magiſtratus, regendæ civitatis, tutelæ, „curatelæ &c. vel mediam e. g. ſtationes vigiliarum „obire, angarias &c. vel ſordidam e. g. fodere are- „nam, purgare arcam, lacunas, calefacere balnea &c. „4. *Libertas ab oneribus exigentibus præſtationem* vel „tributa; ſive hæc imponantur immediate *perſonis*, ut „capitatio &c. ſive *bonis* Eccleſiaſticorum, titulo ju- „riſdictionis de novo, poſtquam ea jam a Clericis ha- „beri cœpta ſunt (idem eſt de bonis *Eccleſiarum* tam „conſecratis, quam temporalibus redituum) ita „Schmalzgrueber *l.* 3. *tit.* 49. *n.* 27. *cum* 25. *aliis.*

„ *Titulus* enim *juriſdictionis* exigit præſtationes in ſi-
„ gnum poteſtatis in uno, & ſubjectionis in altero,
„ quæ non dantur inter ſtatum laicalem & Clerica-
„ lem &c. Accedit Bulla Urbani VIII. *Romanus Pon-
„ tifex* 1641.

„ *Corollar.* 1. Clerici tenentur ſolummodo ad onera
„ *mixta*, ſcilicet actiones, per alios ſubmiſſos præ-
„ ſtandas, vecturas equis ſuis faciendas &c. & *realia*;
„ ſcilicet dandos ſumptus &c. quando alterutra impo-
„ nuntur titulo 1. *dominii proprietatis particularis*, e.g.
„ Si Clerici habeant Emphytheuſes &c. 2. *Pacti & re-
„ ſervationis*, *e. g.* Si bona prius habuerunt hæc one-
„ ra, & cum his empta ſunt a Clericis. 3. *Neceſſitatis
„ publicæ e. g.* quando tempore belli ſunt æraria ex-
„ hauſta &c. ſub limitatione tamen duplici: ſi non
„ ſufficiunt facultates laicorum, & poſtquam Papa,
„ aut in urgente neceſſitate Epiſcopus, & clerus de-
„ liberaverit, conſenſerit, ac determinarit, quantum
„ Clerici contribuere debeant. 4. *Impenſarum com-
„ munium e.* g. ad pontes, fluvios inundantes reficien-
„ dos &c. ubi commune eſt commodum, cum limita-
„ tione tamen, quam Schmalzgr. ponit n. 33. &c.
„ 5. *Privilegii Pontificii* laicis Principibus conceſſi.
„ 6. *Pœnæ*, ubi ob delictum perdunt ſua privilegia
„ e. g. Si Clerici exercent negotiationem proprie ta-
„ lem &c.

„ 2. Comparere autem, & judicari *a Judice laico*
„ Eccleſiaſtici poſſunt 1. *In civilibus ob* 4. *cauſas*:
„ quando Eccleſiaſticus actionem civilem intentat con-
„ tra laicum, tenetur Actor ſequi forum rei: quando
„ Clericus ſuccedit in cauſam jam cœptam coram Ju-
„ dice ſeculari: quando clericus non convenitur no-
„ mine proprio, ſed alieno cujuſdam laici: quando cle-
„ ricus eſt vaſallus alicujus laici in cauſa feudali.
„ 2. *In criminalibus ob tres cauſas*: Si realiter degra-
„ detur: Si abjecto habitu enormia crimina commit-
„ tat e. g. latrocinium, ſeditionem, aſſaſſinium &c. ſi
„ exerceat artem ignominioſam, & ter ab Epiſcopo
„ monitus non reſipiſcat e. g. hiſtrionem, macellarium,
„ cauponem agat &c. 3. *Privilegium Canonis* perdit
„ Clericus, ſi deprehendatur mulierem ipſo facto ſo-
„ licitare ad turpia: ſi inveniatur a laico turpiter agere
„ cum uxore, matre, ſorore & filia: ſi fiat bigamus

„ aut

Digitized by Google

„aut degradetur realiter. *Vid. Bonac. Laymann, Filiu-*
„*tius, Eugubinus deciſ. fori Eccleſ. &c.*

„*Dices* 1. Clerici ſunt *Membra reipublicæ:* ergo ti-
„tulo juriſdictionis &c. 2. *res* tranſit cum onere ad
„Eccleſiaſticos: ergo & perſona cum ſubjectione ſua
„ad Eccleſiam: 3. primis Eccleſiæ temporibus *pare-*
„*bant* Clerici Imperatoribus Ethnicis: 4. Paulus *ap-*
„*pellavit ad Cæſarem &c.* . . . ℞. *Ad* 1. ſunt membra,
„ſed *privilegiata*, & tantum obligata aliunde ad le-
„ges municipales. *Ad* 2. Aliud eſt in rebus, & ubi
„non ſit *mutatio intrinſeca* ſtatus; aliud in perſonis.
„*Ad* 3. Ex neceſſitate & quidem ſolius *facti* con-
„gruentia, ut ſic evitetur major tyrannis &c. *Ad* 4.
„Tanquam ad judicem de jure quidem incompeten-
„tem, ſed neceſſarium ad vim injuſtam repellendam:
„quod autem Juſtinianus *L.* 25. *&* 33. *c. de Epiſ. &*
„*Cler.* poteſtatem ſibi arrogarit in Epiſcopos; quod
„Henricus IV. Imp. Benedictum X. deponere atten-
„tarit, fuerunt actus irriti, quos correxere tum in
„*Authen. caſſa. C. de SS. Eccleſiis* Fridericus, tum
„in *Novel.* 123. ipſe Juſtinianus.

CAPUT VII.

De Sacramento Matrimonii.

Equidem ſolum Matrimonium, non vero ſponſalia proprie ac ſtricte talia, habet rationem Sacramenti; cum tamen ſponſalia ad illud ſint quædam veluti via & præparatio, etiam de his ea ſunt prius tractanda, quæ pertinent ad reſolutiones practicas; ac proinde 1. agemus de natura, effectibus, ac denique de diſſolutione ſponſalium: 2. de Matrimonio, ejuſque impedimentis.

SECTIO I.

De Sponſalibus.

ARTICULUS I.

De Natura & Effectibus Sponſalium.

§. I.

Prænotanda.

1098. I. *Sponſalia* a ſpondendo dicta ſunt, h. e. a ſponte promittendo; ſpontanea enim promiſſio in hoc contractu maxime requiritur; præterea

 hæc

hæc appellatio a veterum Romanorum uſu deſumitur, apud quos moris erat, ut puella viro promitteretur a patre, vel tutore, vel amicis, ſub quorum cura erat; hinc promittens *Sponſor*, puella promiſſa *Sponſa*, is vero, qui repromiſit, ſe eam ducturum in domum ſuam, *Sponſus*, ipſe vero contractus dictus eſt *Sponſalia*, *L. Sponſio.* ff. de verbor. ſignif.

1099. II. Sponſalia ſumuntur tripliciter, 1. minus proprie ſignificant munera a ſponſo data ſponſæ, ut 1. Reg. 18. *Non habet Rex ſponſalia neceſſe.* Et juxta L. 1. C. *Si nuptiæ ex reſcripto:* 2. magis proprie & frequentius ſumuntur pro matrimonio de præſenti contracto copula nondum conſummato, & ſic non differunt a matrimonio rato tantum; qua acceptione dictum eſt Matth. 1. *Cum eſſet deſponſata Maria Joſeph.* Et in eodem C. Maria appellatur conjux Joſephi: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam.* Hine etiam conjuges poſt benedictionem coram Sacerdote prima nuptiarum die communiter adhuc *Sponſus & ſponſa* a matrimonio rato vocantur. Vide c. *Tertio loco.* 13. de Præſumpt. Item c. 2. & fin. de ſponſa quorum. Et c. *Qui deſponſatam* 12. XXVII. q. 2. . . . 3. proprie ſumuntur pro futuri matrimonii promiſſione. Notandum hic, quod improprie ſubinde ſumatur uxor pro ſponſa, ut Geneſ. 19. Jacob dixit ad Laban: *Da mihi uxorem meam*, quæ tamen tantum ipſi erat promiſſa. Sic etiam c. *Juvenis.* de ſponſal. ſponſa de futuro vocatur uxor. Sponſalia in dubio ſumuntur pro futuri matrimonii promiſſione: ut arguitur ex c. *In noſtra.* de Injuriis. Et l. 3. §. *Hæc verba.* ff. de Negotiis geſtis. Similiter in dubio nomen *ſponſi & ſponſæ* accipitur pro iis, qui matrimonium futurum promiſerunt; in favorabilibus tamen, (non vero odioſis) juxta *Th. Sanchez* L. 1. de Sponſal. D. 1. a n. 2. nomine matrimonii etiam ſponſalia, & nomine uxoris, mariti vel conjugum, ſponſi vel ſponſæ deſignantur, & viciſſim, ut arguitur ex L. 5. *Non ſine. C. de bonis, quæ liberis.* Et c. *Odia.* 15. R. J. in 6.: quam regulam tamen limitat *Kugler* P. I. de Sponſal. §. 1. n. 2. cum *Laym.* ſcil. niſi ex adjunctis aliud colligi debeat, & niſi alicubi aliud vel ipſa lex exprimat, vel communis aut frequens uſus loquendi ſuadeat, vel ratio legis & mens legislatoris, aut diſponentium intendat. Exempla vide apud *Konig* ſuper Tit. de Sponſ. n. 4. Porro ad

ad cognoſcendum, quando diſpoſitio dicatur favorabilis, & quando odioſa, juxta *Sanch.* l. c. n. 4. conſiderandum eſt intentum primum diſponentis, ſi enim id primario ſit in favorem alicujus aliquid ſtatuere, eſt favorabilis; licet in damnum & odium alterius redundet. Si vero primum intentum ſit in alicujus odium & pœnam, eſt odioſa, quamvis cedat in favorem alterius. Agemus nunc potiſſimum de Sponſalibus tertio modo ſpectatis.

§. II.

Principia generalia de Requiſitis ad vera ſponſalia, & eorum Effectibus.

1100. *Principium I.* Sponſalia recte quidem dicuntur *futurarum nuptiarum promiſſa* juxta c. *Noſtrates.* 3. XXX. q. 5. Vel *mentio & repromiſſio futurarum nuptiarum* juxta L. 1. ff. de Sponſal. Clarius tamen, ut omnes conditiones eſſentiales exprimantur, dicuntur *promiſſio vera, voluntaria, deliberata & mutua, ſigno ſenſibili expreſſa futuri matrimonii, inter perſonas jure habiles.* Ita P. *Kugler* cum *Illſung.* & communi TT. l. c. num. 2. Unde ſponſalia, ut ſint valida, debent habere ſequentes conditiones, ex quibus, ſi una vel altera deficiat, Confeſſarius tuto poterit reſolvere, eum, a quo forte conſulitur, non obligari ſub contractu ſponſalitio.

1101. *Primo* debent eſſe *promiſſio;* ſolum enim propoſitum non ſufficit, cum non inducat obligationem. Intelligitur autem *vera ac ſeria* matrimonii promiſſio, h. e. facta animo ac intentione ſe obligandi, ita ut non ſufficiat ficta & ſimulata. *Ratio* eſt, quia ficta promiſſio non eſt propria promiſſio, qualis tamen eſſentialiter requiritur in definitione ſponſalium ex utroque Jure allata. *Confirm.* 1. Ubi ficta promiſſio eſt; ibi deeſt conſenſus internus, ſive animus ſe obligandi ad matrimonium; ergo hoc ipſo nulla ſunt ſponſalia, & obligatio nulla. *Confirm.* 2. Obligatio promiſſionis oritur ex privata lege, quam ſibi promittens imponit: ergo ſicut nulla lex obligat, niſi legislator obligare intendat, ita a pari. *Confirm.* 3. ex c. unic. h. t. in 6., ubi ſponſalia dicuntur *nulla ex defectu conſenſus.* Et can. *ubi non eſt.* unic. XXX. q. 2. expreſſe habetur: *Ubi non eſt conſenſus utriuſque,*

que, non eſt conjugium. Nec ſufficit, quod ficte promittens exhibeat conſenſum externum; hic enim ſine conſenſu interno non valet ad inducendam obligationem, ut conſtat ex c *Tua nos.* 26. h. t. ubi in fine expreſſe habetur, quod ſine conſenſu cætera (ſcil. dolus externus &c.) nequeant fœdus perficere conjugale. Et juxta c. *An humanæ aures* 11. XXII. q. 5. *Non debet aliquis verba conſiderare, ſed voluntatem & intentionem.* Accedit tritum illud: *Actus agentium non operantur ultra voluntatem eorum.*

1102. *Secundo* requiritur, ut *promiſſio ſit perfecte deliberata, & perfecte ac directe voluntaria.* Hæc deliberatio ſupponit 1. *Uſum rationis*, 2. *uſum rationis expeditum*, 3. *uſum rationis perfectum*, per quem obligatio ſponſalium directe cognoſcatur, item ut cognoſcatur id, quod promittitur, abſque errore tum circa perſonam, quacum contrahitur, tum circa conditiones ad talem contractum eſſentialiter requiſitas. Dixi etiam, *perfecte ac directe voluntaria*, ita ut includat directam intentionem ſe obligandi. *Ratio eſt*, quia hæc promiſſio inducit gravem obligationem juſtitiæ, quam nemo cenſetur velle ſibi imponere, niſi cum plena advertentia; & deliberatione. Juxta *Sanch.* l. 1. de ſponſ. D. 8. n. 5. requiritur & ſufficit talis advertentia & deliberatio, qualis requiritur & ſufficit ad committendum peccatum mortale; quia ſponſalia ſuapte natura obligant ſub mortali: ergo requirunt deliberationem ad mortale requiſitam: deinde talis deliberatio ſufficit ad votum, juxta c. *Sunt, qui opes.* 17. q. 4. c. *veniens*, de voto; ergo etiam ſufficit ad ſponſalia: Adde tamen hoc diſcrimen; quod ad peccandum ſufficiat voluntarium & liberum in cauſa, ſive indirectum, non item ad ſponſalia, nec ad votum. Vide infra n. 1129. *Confirm.* Jus c. *Litteras*, c. *Ad diſſolvendum*, de Deſponſ. impub. præſcribit ſeptennium ad contrahenda ſponſalia, quia in ea ætate, niſi manifeſte contrarium aliunde appareat, præſumitur uſus rationis; & e contrario ante ſeptennium ordinarie non adeſt ſufficiens deliberatio ad graviter peccandum, niſi malitia ſuppleat ætatem, ſive uſus rationis eam antevertat. Addit hic *Sporer* P. 4. C. 1. Sect. 2. de Sponſ. n. 159. cum *Bonac.*, quod per accidens tum requiratur major deliberatio, quando cognoſcitur periculum, vel adeſt prudens dubium, ne ſubſit defectus, ex quo ſponſalia aliunde

aliunde ſint nulla. Valida tamen eſſe ſponſalia inita ante ſeptennium, ſi malitia ſuppleat ætatem, ſive ſi certo conſtet, adeſſe uſum rationis capacem peccati moralis, affirmant plurimi graviſſimi TT. & Canoniſtæ, apud *Kugler* l. c. n. 79. contra *Panormit.*, *Konig*, *Maſtrium*, & alios.

1103. *Tertio* requiritur *mutua promiſſio*. Patet ex L. 1. ff. de Sponſ., ubi expreſſe ſponſalia dicuntur *mentio & repromiſſio nuptiarum futurarum*. Deinde ſponſalia non numerantur, ut ait *Laym.* L. 5. t. 10. C. 1. n. 2. inter ſimplices promiſſiones, ſed inter contractus oneroſos, qui ultro citroque obligant; ergo etiam ex utraque parte exigunt promiſſionem. Adeoque non ſufficit, ut una pars tantum acceptet promiſſionem alterius, ſed inſuper requiritur, ut altera quoque pars repromittat; vi cujus illa quoque viciſſim ſe obliget ad matrimonium ſuo tempore contrahendum; ſola enim acceptatio poſt ſe non trahit obligationem prædictam. Unde communis fere DD. ſententia apud *Laym.* l. c. eſt, quod *ſponſaliorum contractus claudicare non poteſt*, h. e. ex una tantum parte contrahentium obligare, ſcil. tum, quando fit contractus.

1104. *Quarto* requiritur, ut utraque promiſſio *ſigno externo* vel *ſenſibili* ſit expreſſa; quia ſine manifeſtatione aliqua non poteſt inter homines fieri contractus, nec acceptari promiſſio; ideoque nec oriri obligatio. *Confirm.* Promiſſio ſolo animo concepta ab alio ignoratur: ergo ab illo non poteſt acceptari. Nec tamen neceſſaria ſunt determinata & ſola verba, quia a Jure nullibi ſola verba determinata ſunt; itaque ſufficiunt illa verba vel ſigna externa, quæ ſufficienter conſenſum internum contrahentibus exprimunt. *Palao* de Sponſ. D. 1. punct. 3. num. 1.

1105. Denique *quinto* requiritur, ut promiſſio fiat *inter perſonas jure habiles*: ſcil. inter eas, inter quas matrimonium aliquando valide & licite conſiſtere poteſt, pro eo ſcil. tempore, quo ſponſalium obligatio eſt adimplenda. Porro ad hanc habilitatem contrahendi requiritur, *primo*, ut mas & fœmina contrahentes nullum impedimentum matrimonii habeant: quia cum ſponſalia ſint promiſſio futuri matrimonii, ut valida ſint, debent eſſe promiſſio validi & liciti matrimonii, hoc ipſo, quod promiſſio etiam jurata rei impoſſibilis aut illicitæ non valeat juxta reg. 58. Jur. in 6. *Secundo*

contra-

contrahentes debent habere ætatem a Jure requiſitam, ſcil. ſeptennium regulariter completum, ut patet ex c. *Litteras* 4. c. *Acceſſit.* 5. c. *Ad diſſolvendum.* 13. L. 4. Decret. tit. 2. de Deſponſ. impub. Item ex c. un. in 6. eod. tit. Item ex L. *In ſponſal.* 14. ff. de Sponſal. *Ratio* data eſt n. 1102.

Denique alii ad ſponſalia adhuc alias conditiones requirunt, præſertim ut ſint libera ab errore circa perſonam, quia alias deeſt ſubſtantialis conſenſus. Item ut ſint libera a gravi metu injuſte incuſſo; de quo in Reſol. Caſuum.

1106. *Principium II.* Sponſalia duos potiſſimum effectus habent, ſcil. naturalem & canonicum; *primo* enim ex juſtitia & ſub peccato gravi contrahentes utrinque obligant ad incundum ſuo tempore matrimonium. *Ratio* eſt, quia omnis contractus oneroſus obligat ex juſtitia & graviter in re gravi: atqui ſponſalia ſunt contractus oneroſus inducens mutuam obligationem, & materia eſt gravis, quia magna injuria infertur alteri, ſi ſponſalia non impleantur; ergo. Ita comm. DD. Arguitur ex can. de *Sponſ.* 46. can. de *Conjugali.* 50. Cauſa 27. q. 2. Item ex c. *Ex litteris.* 10. c. *Requiſivit.* 17. L. 4. Decret. Tit. 1.

1107. *Secundo*, inducit ſponſalia *impedimentum publicæ honeſtatis*, h. e. inchoatam quandam affinitatem inter ſponſum & conſanguineos ſponſæ, & viciſſim, vi cujus ſpecies quædam inhoneſtatis eſt, in uxorem velle habere conſanguineam ſponſæ; cui quis, licet necdum corpore, animo tamen & promiſſione conjunctus eſt. Hoc impedimentum jure novo *Tridentini* tantum ſe extendit ad gradum primum conſanguinitatis; Seſſ. enim 24. C. 3. de Reform. matrim. ita ſtatuit: *Juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia quacunque ratione valida non erunt, ſancta Synodus prorſus tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant, quoniam in ulterioribus gradibus jam non poteſt hujuſmodi prohibitio abſque diſpendio obſervari.*

§. III.

§. III.

Reſolutiones Caſuum de Eſſentia & Effectibus Sponſalium.

Casus I.

De ficta promiſſione.

Onuphrius, poſtquam feſto encæniorum diu ſaltaverat cum Ottilia, eidem coram multis aliis promittit futuras nuptias verbis quidem claris, animo autem nec promittendi, nec ſe obligandi. Ottilia ſtatim repromittit: paucis tamen poſt diebus videt Onuphrium familiariter agentem cum alia puella, ideoque illum factæ promiſſionis admonet, qui mox rotunde negat, ſeriam fuiſſe promiſſionem.

1108. *Q. I.* An Onuphrius in conſcientia contraxerit obligationem ducendi Ottiliam ſtante ficta promiſſione? ℞. *Negative:* quia promiſſioni defuit conſenſus internus; ergo nec fuit vera promiſſio, nec inde oritur obligatio ducendi Ottiliam juxta dicta n. 1101. *Laym.* L. 5. T. 10. c. 10. n. 10. addit: *Si autem puella decepta damnum aliquod paſſa eſt, id ei ſecundum juſtitiæ æqualitatem compenſari debet. Palao* de Sponſ. D. 1. punct. 2. n. 2. ſub diſtinctione reſpondet, quod ficta promiſſio inducat obligationem fidelitatis, non vero juſtitiæ.

1109. *Q. II.* An ſi Onuphrius protuliſſet verba promiſſoria animo ſe non obligandi, fuiſſent vera ſponſalia poſt ſe trahentia obligationem? ℞. Sententia affirmativa *Petri de Ledeſma* ex eo aliquibus adhuc videtur probabilis, quia obligatio eſt effectus naturalis promiſſionis, ſicut calefacere eſt effectus naturalis ignis: ergo ſicut poſito igne neceſſario ſequitur calefactio, ita poſita promiſſione neceſſario ſequitur obligatio. Contrariam tamen ſententiam *Th. Sanch.* dicit eſſe veriorem L. 1. de Sponſ. D. 9. n. 5. & cum eo *D. Bonav. S. Antonin. Sylv. Armilla* & alii, quia velle promittere, & nolle ſe obligare, non eſt promittere: ideoque ruit argumentum prioris ſententiæ, imo potius probat pro ſecunda, ſcil. ſicut veri ignis effectus naturalis eſt calefacere, ita veræ promiſſionis effectus eſt obligare: excluſio autem obligationis deſtruit veram promiſſionem: ergo.

1110. Quid?

Digitized by Google

1110. Quid? ſi quis habeat intentionem promittendi, & ſe obligandi, ſed ſimul animum non implendi obligationem? ℞. Talis præterquam quod peccet graviter, adhuc vere obligatur, quia vere promittit; & intentio non implendi non tollit obligationem promiſſionis.

1111. *Q. III.* An & quomodo peccet ficte promittens matrimonium? ℞. Peccat, & quidem, per ſe loquendo, graviter. *Ratio eſt*, quia eſt mendacium graviter pernicioſum, decipitur enim alter in re gravi, & adducitur ad repromiſſionem ſeriam matrimonii, quod ficte tantum alter promittit. Ita *Sporer* in Theol. ſacram. P. 4. C. 1. n. 155. Dixi, *per ſe loquendo*, *Sanchez* enim l. c. n. 3. excuſat a peccato illum, qui eo pacto fidem daret, ut alter facile colligere poſſet, jocoſe tantum promitti, nec inde damnum aliud ſequeretur. Item ſi quis tantum ex fidelitate promitteret, nec peteret repromiſſionem, nec aliud damnum oriretur; quia in his caſibus non eſſet mendacium pernicioſum.

1112. *Q. IV.* Ad quid in foro externo teneatur ficte promittens matrimonium? ℞. Si puella deceptorem apud judicem accuſet, & probet, deceptorem verbis promiſſionem ſignificantibus uſum fuiſſe, hic vero in exceptione fictionis probanda deficiat, compellendus eſt a judice ad ineundum matrimonium, ut dicetur n. 1118.

1113. *Q. V.* An ficte promittens matrimonium, & ſub ſpe illius deflorans Virginem, teneatur corruptam ducere? ℞. Probabilius tenetur in conſcientia corruptam determinate ducere. *Ratio eſt*, quia in contractibus innominatis, *do, ut des*, vel *facio, ut facias*, ubi alter ex ſua parte promiſſum implevit, tenetur etiam alter implere, quamvis ficte contraxerit, eoquod tenebatur ex juſtitia vere contrahere; ut, ſi ficte promiſi Petro centum aureos, ut eat Romam, ubi Petrus adivit, teneor dare: ergo cum in præſenti caſu puella ex parte ſua contractum impleverit, dando corpus ſuum, & deflorator teneatur habere animum implendi, etiam tenebitur contractum implere. *Si dicas*: Ergo obligatur ex promiſſione ficta? ℞. Indirecte, directe autem ex juſtitia ſtricte dicta, qua obligabatur ſincere promittere; cum enim poſt fictam promiſſionem poſſit habere animum vere promittendi, & teneatur

neatur hunc animum habere, etiam tenebitur eam ducere. Item tenetur ex acceptatione copulæ, quæ ſub conditione matrimonii, & non aliter conceſſa eſt. Denique tenetur ex damno illato, pro quo non tenetur decepta aliam compenſationem acceptare. *Aliud enim pro alio invito creditori ſolvi non poteſt.* L. *Mutuum.* 2. §. 1. ff. de reb. credit. Confirm. 1. c. 1. de adult. & ſtupr. ita ſtatuitur: *ſi ſeduxerit quis virginem, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit uxorem:* ergo cum textus utatur particula copulativa *&*, deflorator non ſatisfacit tantum dotando, ſed tenetur eam ducere. *Confirm.* 2. Talis deceptor in foro externo compelletur corruptam ducere (tum ne ex ſua malitia commodum reportet, tum ne in commerciis humanis porta fraudibus pateat) ergo etiam in foro interno obligatur ad eam ducendam; cum hoc forum alteri conformari debeat, niſi illud falſæ præſumptioni innitatur. Ita plurimi cum *Sanch.* L. 1. de Sponſ. D. 10. n. 3. *Palao*, *Laym.*, *Gobat*, *Leſſio*, *Pichler* contra *Wiſtner*, *Ledeſma*, *Perez* & paucos alios, qui defendunt, quod ſufficiat corruptam vel ducere, vel dotare. Quorum rationes ſcite ſolvit P. *Kugler* de Sponſ. P. 2. §. 2. q. 3. a n. 41.

Idem tamen l. c. n. 44. notat cum citatis AA. deceptorem non obligari ad matrimonium *Primo*, ſi puella ab eo deflorata etiam fornicetur cum alio. *Secundo* ſi puella ſe jactaverit virginem, & contrarium poſtea patefiat. *Tertio* ſi puella aliam ſatisfactionem v. g. pecuniariam ſponte acceptet. *Quarto* ſi ex futuro matrimonio gravia mala & infauſti exitus præviderentur. *Quinto* ſi aliquod impedimentum dirimens interveniret. Denique ſi puella fictionem facile potuit advertere aut colligere ex certis circumſtantiis.

1114. *Quæres.* An, ſi puella etiam juramento addito, aſſerat ſe a Cajo corruptam, Cajus vero neget, ſtandum ſit in foro externo verbis puellæ? Reſpondet *P. Gobat* hic n. 186 *negative,* niſi alia indicia id manifeſtent, v. g. cubatio in eodem lecto, turpes tactus &c. Imo etiam tunc potius reo juramentum deferendum eſſet. *Ratio eſt;* quia actori, ſive ei incumbit probatio, qui dicit, non qui negat. L. 2. ff. de Prob. Deinde ſi confeſſio talis mulieris paſſim reciperetur, daretur occaſio pauperioribus falſo nominandi ditiores. Vid. *Brunnem. Kon. Kug.* l. c. n. 24.

Digitized by Google

1115. *Q. IV.* Ad quid obligetur is, qui defloravit vel impraegnavit fœminam abſque ulla promiſſione matrimonii?

℟. 1. Quoad *forum internum:* Si fœmina ſine *impraegnatione* deflorata, aut corrupta nullam praeterea paſſa ſit damnum, puta, quia flagitium manſit occultum, vel illa praeterea non nubit difficilius, in conſcientia ad nihil obligatur fœminae *ante ſententiam* judicis. Si vero fœmina coram judice ſufficienter probet deflorationem vel corruptionem, obligatur ad id in conſcientia, ad quod eum judex condemnat, ut eruitur ex c. 1. de adulter.

Quando autem fœmina ex violatione paſſa eſt damnum, ſponte tamen conſenſit in violationem, rurſus violator illi ad nihil obligatur in conſcientia; quia, cum conſentienti non fiat injuria, fœmina, quae libere conſenſit, ſibi debet imputare damnum abſque injuria illatum. Si vero per vim, fraudem, metum injuſte incuſſum, adeoque per injuriam ad flagitium induxit, damnumque intulit, tenetur in conſcientia ante ſententiam judicis reſarcire damnum, vel dotando illam congruenter, vel ducendo; quia tum jure divino, tum humano requiritur, ut quis tantum reſtituat, quantum damnificavit. Ita communis DD. ſententia ex c. 1. de Injur. Secus, ſi quis precibus tantum, non vi, vel fraude impetravit uſum corporis; per has enim non infertur injuria.

℟. 2. Quoad *forum externum.* Qui virginem veram, vel communiter habitam pro tali corrupit, & uſum corporis injuſte impetravit, ſcil. fraude, dolis, promiſſis, vi, injuſto metu (imo juxta probabilem) importunis precibus, debet a judice condemnari ad illam vel dotandam, vel ducendam, electione penes violatam exiſtente. Vide c. 1. & 2. de Adult. *Laym.* L. 3. de Juſt. t. 3. P. 3. c. 13. *Pichler* de Sponſ. n. 9. & ſeq. Si ſimul impraegnaverit puellam, praeter dicta, prolem illegitimam impraegnans debet alere.

Casus II.

De Signis ſponſalia ſignificantibus.

Otto Onuphriae diu ſibi familiariſſimae tradit annulum, quem illa mox acceptat, dicens: Nunc tandem video, quod

Digitized by Google

quod ſerio mecum agas; hucuſque enim videbaris tantum mihi illudere.

1116. *Q. I.* An per hanc traditionem & acceptationem annuli cenſeantur valide inita ſponſalia? ℞. per ſe loquendo, *negative:* quia traditio & acceptatio annuli, alteriuſve ſimilis doni poteſt eſſe mere gratuita, præſertim, ſi antecedenter non egerint inter ſe de contrahendo. Secus, ſi præceſſerint, vel conjungantur verba, vel circumſtantiæ, quæ ſolent in contractu ſponſalitio adhiberi; quia tunc meritó cenſeri poſſunt ſufficientia ſigna mutui conſenſus & contractus ſponſalitii. Idem dicendum de ſimilibus ſignis, v. g. quando Cajus dicit Bertæ, porrigens ei vitrum vini: *Propino tibi in matrimonium,* & illa reſpondet: *Deus tibi benedicat.* Vel ſi ſimul jungant manus &c. *Gobat* T. 10. n. 69. *Reiffenſt.* hic n. 37. ubi ait, in Germania plerumque hæc ſigna ſignificare contractum ſponſalitium, maxime ſi addatur: *Propino tibi in matrimonium. Do annulum in matrimonium &c.*

1117. *Q. II.* Quænam regulæ generales hic obſervandæ ſint tum pro foro interno, tum pro externo? ℞. *Prima regula* eſt: Pro utroque foro requiruntur & ſufficiunt talia verba vel ſigna externa, ſcriptura, nutus &c. quibus ſponſus & ſponſa ſignificant promiſſionem veram reciprocam de futuris nuptiis, ſive ſigna ejuſmodi ſint ex propria ſignificatione, ſive ex conſuetudine loci, ſive ex propria voluntate contrahentium, dummodo ſponſus & ſponſa inter ſe ſignificent, intelligantque veram promiſſionem. Ita *Sporer* l. c. n. 175. *Reiffenſt.* L. 4. Decret. tit. 1. de Sponſal. n. 29.

Secunda regula: In foro interno principaliter attenditur intentio contrahentium. Hinc, quando conſtat, adfuiſſe intentionem ſpondendi inter ſponſos ſatis cognitam per verba vel ſigna adhibita, quamvis ex ſe non ſufficienter ſint expreſſiva promiſſionis, vera cenſentur ſponſalia. Ita *Sporer* l. c. n. 177.

1118. *Tertia regula:* In foro externo principaliter attenditur ad verba: hinc Judex Eccleſiaſticus, cui de intentione ſpondentium non conſtat, debet judicare ſecundum verba, aut ſigna intellecta, vel juxta communem modum loquendi, ut expreſſe habet c. *Ex litteris.* 1. de Sponſ. vel intellecta juxta communem modum & conſuetudinem loquendi in eo loco, ubi ſponſalia ſunt contracta. L. *Semper in ſtipulat.* ff. de R. J.

Digitized by Google

Quare ſi verba vel ſigna mutuam promiſſionem futurarum nuptiarum ex ſe, aut ex circumſtantiis ſignificent, pronuntiabit ſponſalia valida: ſi non ſignificent, pronuntiabit invalida: ſi vero adeo dubia ſint, ut ex iis non poſſit conjici mens utentium, juxta *Sporer* hic n. 178., *Gobat*, *Perez* & alios non pro valore ſponſalium, quia ſtandum eſt pro libertate poſſidentis illam, niſi jus aliquid in contrarium ſtatuat; ſed hic nihil ſtatuit in contrarium quoad ſponſalia: ergo. Standum eſſe pro valore ſponſalium affirmant *Tannerus*, *Tamburinus* & alii non pauci, propterea quod communiter doceant AA. ex c fin. de *Sentent. & Re judicata*, in dubio favendum eſſe valori matrimonii. At ℞. quæ ſtatuuntur in cauſa matrimonii, hoc ipſo non ſtatuuntur pro ſponſalibus: ergo a matrimonio univerſaliter non valet argumentatio ad ſponſalia. Eandem regulam tradit P. *Pichler* Tit. 1. de Sponſal. n. 11. *Si conſideratis omnibus maneat dubium, an per verba ſignificetur promiſſio matrimonii, proferens autem neget, cum intentione promittendi eſſe prolata, judex debet illum abſolvere, vel ad ſummum poteſt illi juramentum purgatorium deferre. Si autem verba ex ſe clare ſignificent promiſſionem matrimonii, proferens autem dicat, ea non ſerio, ſed jocoſe eſſe prolata, judex præſumere debet, ſerio eſſe prolata, niſi jocus aliunde probetur, vel de eo ſatis conſtet. Si dubium ſit, an ſerio vel ex joco prolata ſint, iterum habet locum juramentum purgatorium.*

1119. *Q. III.* Quænam cenſeantur eſſe verba certo ſignificantia ſponſalia? ℞. ſequentia: *Promitto tibi matrimonium: obligo me ad te ducendum, tibi nubendum, tecum contrahendum matrimonium: ſub fide mea te ducam: diabolus me rapiat, niſi ducam te: tu ſis futura mea uxor: quam vero vivo, te ducam &c.* Vide P. *Pichler* l. c.

1120. Inter verba dubia recenſet *Rugler* l. c. n. 14. cum *Sanch.*: *non ducam aliam niſi te*: quia hæc verba ſenſum tantum exceptivum & conditionatam promiſſionem faciunt: *ſi aliquam ducturus ſim, ducam te.* Similiter juxta *Pichler* l. c. n. 11. per ſe ſponſalitiam promiſſionem non faciunt hæc verba: *Tu es mea chariſſima, theſaurus meus, cor meum: Tu es vel eris mea: promitto tibi amorem & fidelitatem* &c. quia hæc verba

Digitized by Google

verba ſaltem in Germania potius tantum ſunt amatoria, quibus amaſii utuntur.

Casus III.

De Habilitate Contrahentium.

Oreſtes contraxit primo ſponſalia cum Aurelia, deinde cum Aureliana, quam ſimul imprægnavit cum promiſſione matrimonii.

1121. *Q. I.* An prima vel ſecunda ſponſalia prævaleant? ℟. Prævalent prima: his enim utpote validis non poteſt præjudicare promiſſio & fornicatio cum ſponſa ſecunda. Vide c. 1. de ſponſa duorum. Tenetur tamen Oreſtes Aurelianæ reſarcire damnum, & natam ex ea prolem alere. Ita *Leonardelli* de Sponſal. n. 20. cum *Navar.*, *Soto*, *Henriq.* & aliis contra *Dianam*, *Coninck*, *Palao* & alios; quorum ratio eſt, quod titulus oneroſus, qualem habet ſponſa ſecunda ob traditionem corporis, prævaleat titulo gratuito primæ. Verum negatur ſuppoſitum, quod prima habeat titulum mere gratuitum, utpote quæ ex juſtitia & contractu oneroſo ſe obligavit. Aliqui hic cenſent cum *La Croix* L. 6. p. 3. n. 74., quod ſponſa prima teneatur ex charitate cedere juri ſuo in tali caſu. Ab aliis vero contrarium non improbatur, quia quærere jus ſuum non eſt contra charitatem.

1122. *Q. II.* Quid? ſi ſponſa ſecunda fuerit ſoror primæ? ℟. Hoc caſu ſponſus neutram poterit ducere; non primam, quia cum illa contraxit impedimentum affinitatis per copulam cum ſorore habitam: non ſecundam, propter impedimentum publicæ honeſtatis ortum ex primis ſponſalibus cum ejus ſorore.

Casus IV.

Oſwaldus promittit Antoniæ matrimonium, illa vero tacet, & colloquium alio divertit. Altera ſtatim die Oſwaldus Antoniæ pinguem arrham offert, quam tamen illa non admittit.

1123. *Q.* An in hoc caſu contracta ſint vera ſponſalia? ℟. *Negative:* quia ſponſalia ſunt promiſſio mutua, nec ex ſola taciturnitate rite ſemper infertur repromiſſio, niſi illa veſtita ſit aliis circumſtantiis clare indicantibus conſenſum; illa enim eſt quid indifferens ad

ad aſſenſum & repromiſſionem. Et licet, qui tacet, conſentire videatur, juxta R. J. 43. in 6., id tamen in re, in qua multa deliberatione opus, & ex qua oritur gravis obligatio, non tenet; unde tacens prudenter præſumitur velle melius deliberare de dando conſenſu, quam actu conſentire. Addit hic *Gobat* n. 70. cum *Sanch.*, quod taciturnitas, ſive non contradictio, tunc cenſeatur ſignum poſitivi conſenſus quando parentes, audiente nec contradicente puella, dicerent: *Hanc noſtram filiam damus tibi in ſponſam.* Secus, ſi alius, ſub cujus poteſtate patria non eſt conſtituta, ita loqueretur. *Ratio*, quia ſi filia non conſentiat deſponſationi a parentibus factæ, ne eorum factum contemnere videatur, mentem ſuam deberet tunc explicare; ergo, ſi taceat, videtur conſentire.

Similiter ſola miſſio & acceptatio arrhæ aut jocalium per ſe non eſt ſignum promiſſionis aut repromiſſionis, niſi præcedant aut comitentur verba aut circumſtantiæ clarius conſenſum ſignificantes. Certius ſignum repromiſſionis eſt copula ſecuta poſt factam promiſſionem.

Porro hic notandum, quod *arrha* ſit res quædam vel mobilis vel immobilis a ſponſis, vel eorum parentibus poſt contracta ſponſalia ſibi invicem quaſi pignus in ſecuritatem futuri matrimonii data; differt a *ſponſalitia largitate*, quod hæc ſit donatio inter ſponſos de futuro, facta in ſignum amoris, non in pignus futuri matrimonii; alias vocatur *jocalium*, *dotalium*, *donum ſponſalitium*, *donatio ante nuptias*, *mundus muliebris.*

Quæres, quid ſit juris circa arrham? ℞. 1. Licite apponitur ſponſalibus, ut patet ex L. 3. & 5. C. h. t. *Secundo*, ubi non obſtat conſuetudo, poſt contractum matrimonium reſtituenda eſt danti, quæ datur quaſi pignus; hoc autem præſtita ſatisfactione redit ad dantem. Juxta *Pichler* de ſponſ. n. 20. arrha ſecuto matrimonio in Germania dicitur manere penes accipientem. *Tertio*, arrha revertitur ad dantem, ſi juſte reſiliat: *Quarto*, ſi vero injuſte reſiliat a ſponſalibus, perdit arrham, ut patet ex L. cit. *Quinto*, ſi accipiens injuſte reſiliat, in duplo debet arrham reſtituere, vel, ſi ita conventum eſt, in quadruplo, v. g. ſi accepit 50. fl., reddere debet 200. *Sexto*, ſi minorennis dedit

Digitized by Google

dit arrham, reſiliendo non amittit, nec ſi accipit, tenetur ad duplum.

Quid ergo juris circa jocalia? ℞. 1., ſi ſequatur matrimonium, manent penes accipientem irrevocabiliter, L. 12. C. de Donat. ante nupt. *Secundo*, ſi non ſequatur matrimonium ſine alicujus culpa, reſtitui debent donanti, niſi ſponſus antea dederit oſcula ſponſæ (& a fortiori ſi habuit copulam aut tactus impudicos) tunc enim ſponſus dimidiam partem amittit, & ſponſa eam lucratur, L. 15. & 16. C. eod. tit. *Tertio*, ſi ex culpa donantis non ſequatur matrimonium, res donata manet penes accipientem; ſi ex culpa accipientis, redit ad dantem L. 15. l. c.

1124. Ad plurimos alios caſus de ſponſalibus reſolvendos obſerva ſequentia: I. Probabilius ordinarie ſeptennium pro ſponſalibus requiſitum debet eſſe phyſice, ſive de momento ad momentum, & non tantum moraliter completum; quia Jura requirunt ſeptennium completum. c. 4. & 5. de Deſponſ. impub.: atqui completum non eſt, ſi vel una dies deſit: ergo. Ita plurimi cum *Sanch.*, *Palao*, *Illſung*, *Wagnereck*, *Wieſtner contra Bonac.* & alios.

1125. II. Sponſalia per parentes pro infante contracta hunc puberum factum regulariter non obligant. Ita plurimi cum *Sanch.* L. 4. n. 3 *Laym.*, *Oberaſcher*, *Pirrking* & aliis contra *Navar.*, *Sotum* & alios. *Prob.* 1. ex c. unic. XXX. q. 4. Item ex c. un. §. fin. de Deſpon. impub. in 6., ubi ſtatuitur, quod ſponſalia pro filiis abſentibus aut ignorantibus contracta, hos non obligent, niſi eadem poſtmodum libero ſuo conſenſu ratificaverint; ergo idem dicendum eſt de ſponſalibus, quæ Pater contraxit pro infante. *Nec obſtat* c. 1. de Deſponſ impub. in fine, ubi de filio in infantia deſponſato dicitur: *Poſtquam filius pervenerit ad perfectam ætatem, omnino debet hoc adimplere.* Indicatur enim tantum debitum decentiæ, ſi cauſæ graviſſimæ Patris has nuptias depoſcerent, non autem debitum præcepti.

1126. III. *Valida* ſunt ſponſalia ſine conſenſu parentum inita, quamvis ordinarie *illicita*. *Prob.* 1. *pars.* Quia filii in eligendo vitæ ſtatu ſunt ſui juris ac libertatis, nec a parentibus per ſe loquendo impediri poſſunt: ergo per ſe valide ineunt ſponſalia, invitis vel inconſultis parentibus. *Sanchez* L. 4. D. 23. n. 10. *Laym.*,

 Konig

Konig de ſponſal. n. 47. *Confirm. Trid.* Seſſ. 24. C. 1. de Reform. matrim. anathemate ferit dicentes, *Matrimonia a filiis familias ſine conſenſu parentum contracta irrita eſſe, & parentes ea rata vel irrita facere poſſe.* Ergo cum matrimonia ſine conſenſu parentum inita ſint valida, etiam valida ſunt ſponſalia, cum in his nihil obſtet. *Prob.* etiam *ſecunda pars.* Quia pietas & reverentia parentibus debita exigit, ut filii in re tam ardua eorum conſilium petant, quamvis illud ſequi non ſemper debeant, ſi juſtam cauſam habeant non ſequendi: Ideo per ſe loquendo ſaltem peccant venialiter ex defectu reverentiæ debitæ, & ob concurrentem contemptum parentum; ſæpius autem graviter delinquunt, ſi gravis contemptus interveniat; vel ſi juſtas parentum cauſas contradicendi, & impediendi talia ſponſalia, v. g. ob gravia mala ex iis oritura, negligant. Ita *Leonard.* hic n. 19.

1127. IV. Sponſalia perſonæ catholicæ cum hæretica *communiter* ſunt illicita & invalida. *Prob.* Matrimonium inter tales ob periculum perverſionis ſive conjugis, ſive liberorum in fide & moribus eſt illicitum, ut patet ex c. 16 XXVIII. q. 1. deſumpto ex Concilio *Agathenſi*, ubi ita habetur: *Non oportet cum hominibus hæreticis miſcere connubia, & vel filios, vel filias dare, ſed potius accipere, ſi tamen ſe profiteantur Chriſtianos eſſe futuros & Catholicos.* Idem habetur ex Concil. *Chalcedon.* & *Laodicenſi* apud *Sanch.* Ergo talia ſponſalia ſunt de re illicita, ergo nulla; alias, ſi valerent, deberent obligare ad illicitum, quod repugnat juxta *c. fin. de pacto*, & *c.* 18 *de jurejur.* *Pichler.* h. t. *Gobat*, *Sporer.* *Nec refert*, quod ejuſmodi matrimonium ſit validum, ut probat conſuetudo, poteſt enim illud contrahi, etiamſi non præceſſerint ſponſalia.

Dixi, *communiter ſunt illicita & invalida*; conditionata enim ſponſalia, *Si pars acatholica ſe converterit ad fidem catholicam ante contractum matrimonium*, licita ſunt & valida, item ſi concurrant ſequentes conditiones. 1. Ut abſit periculum perverſionis, perſonaque catholica libere permittatur vivere in ſua Religione. 2. Ne impediatur educare proles ritu catholico, unde *Gobat* T. 9. n. 221. impia & nullo caſu licita dicit eſſe ea pacta, quibus conjux catholicus promittit aperte vel occulte, ſe permiſſurum, ut quidam ex filiis naſcituris educentur in fide catholica, quidam in acatholica.

Num.

Num. tamen ſequenti idem *Gobat* cum *Tannero*, eo caſu videri licitum adjicere cautionem, ut ſaltem aliqua pars prolium catholice educetur, ſi tale matrimonium catholicæ cum hæretico multum momenti habiturum eſſet ad promovendum bonum publicum, nec tamen via aut ratio ſuppeteret, qua a marito poſſet impetrari libera facultas omnes proles catholice educandi. 3. Ut Catholicus vel Catholica non facile poſſit invenire conjugem ſibi parem & competentem. 4. Ut ille, cum quo matrimonium contrahitur, non ſit hæreticus denuntiatus, aut notorius percuſſor Clerici. 5. Ut in loco, ubi contrahitur, paſſim vigeat conſuetudo ſic contrahendi abſque ſcandalo. Ita *Kugler* de Sponſal. n. 116. cum *Arsdekin & Leſſio.*

1128. V. Sponſalia debent eſſe circa determinatam perſonam. Hinc non eſſent ſponſalia inductiva impedimentum publicæ honeſtatis, ſi Titius promitteret, ſe unam indeterminate ex tribus ſororibus ducturum: ſicut enim matrimonium non pôteſt contrahi, niſi cum una determinata; ita nec ſponſalia, quæ ſunt via ad matrimonium. Tenetur tamen vi ſimplicis promiſſionis unam ex iis accipere, quæ ſibi præ aliis placuerit. Si Titius unam ex iis ſeligat, ſed hæc renuat, non tenetur ad aliam ex illis ducendam; quia, quantum in ipſo eſt, ſatisfacit promiſſioni.

1129. VI. Ad ſponſalia requiritur libertas formalis & directa, ideoque promiſſio ebrii aut amentis, licet prius præviſa, non conſtituit ſponſalia, quia actiones in ebrietate aut amentia factæ nec ſunt deliberatæ, nec actiones humanæ; ergo carent conditione eſſentialiter requiſita ad ſponſalia. *Illſung.* T. 6. D. 1. n. 14. *Confirm.* 1. Juxta c. *dilectus.* de Sponſ. furibundus matrimonium contrahere nequit, quia cum furibundo non poteſt intervenire conſenſus legitimus: ergo a pari. *Confirm.* 2. Votum ſive promiſſio Deo facta requirit libertatem directam: ergo etiam promiſſio homini facta. Affirmat tamen P. *Kugler.* l. c. quod ſint valida ſponſalia, ſi Titius ante ebrietatem ſibi præſens dicat: *Promitto tibi matrimonium, ſi in ebrietate dixero, quod velim te ducere:* quia hæc promiſſio jam eſt ante ebrietatem, adeoque immediate libera, quamvis tantum conditionata; verba autem in ebrietate poſtea prolata non ſunt ipſa promiſſio, ſed impletio conditionis adjunctæ; ſicut ſiquis voveret abſtinere a vino,

ſi in ebrietate percuſſerit proximum, ſubſecuta percuſſio non eſt ipſum votum, ſed conditio voti.

1130. VII. An valida ſint ſponſalia ex metu gravi, injuſte & ad ſponſalia extorquenda incuſſo contracta, utrinque a TT. & Canoniſtis defenditur. Valida eſſe affirmant *Leſſius* de J. & J. L. 2. C. 17., *Haunoldus* ſuper tit. de Sponſal. n. 21. *Henriq. Wieſtner* & alii, eoquod nec naturali nec poſitivo jure irritentur. Negativam tenent *Sanch.*, *Laym.* L. 3. T. 4. C. 6. n. 3. *Palaus* de Sponſal. D. 1. punct. 2. n. 6. *Engel*, *Konig*, *Wex* in ſuo opuſc. Canon. Trid., qui dicit, hanc eſſe communem Pontificii Juris Interpretum. *Ratio* hujus probabilioris ſententiæ eſt, quia nequit dari obligatio ad actum omnino invalidum & illicitum; atqui matrimonium ex ejuſmodi ſponſalibus initum eſſet actus invalidus, quia metu in ſponſalium obligatione incuſſo extortus: ergo reſpectu illius non poteſt dari obligatio. Juxta hanc ſententiam talia ſponſalia non trahunt poſt ſe impedimentum publicæ honeſtatis. Plura in Theol. Scholaſt.

1131. VIII. Pariter inter AA. controverſum adhuc manet, an contractui ſponſalitio apponi poſſit conditio pœnalis v. g. ut pars *injuſte* reſiliens pendat centum aureos. Affirmativam ut probabiliorem tenemus cum *Laym.* L. 5. t. 10. C. 1. n. 8., *Gobat* T. 10. n. 173. *Pichler* de Sponſ. n. 22. contra *Sanch. Tanner*, *Kugler* & alios. Tum quia appoſitio & exactio pœnæ non officit veræ libertati matrimonii, qui enim non habet cauſam juſtam reſiliendi, mortaliter peccat, ſi reſiliat: ergo jam privatus eſt aliunde libertate reſiliendi, utpote qui ſub mortali obligatus eſt ſtare data fide; ergo: tum quia ipſum Jus minatur pœnam injuſte reſilienti, ut patet ex c. *Ex litteris* 10. de Sponſ. *Confirm.* ex *Novel.* 18. *Leon.* Imper. Quod ſimilis pœna invalide adjiciatur, ſi per conventionem ſolvi deberet a *juſte* reſiliente, ſatis clare patet ex c. *Gemma* 29. h. t.

1132. IX. Juxta *Laym.* L. 5. t. 10 C. 1. n. 4. *Palaum* de Sponſ. D. 1. punct. 8. n. 2. Judex Eccleſiaſticus a ſponſalibus ſine juſta cauſa reſilire volentem altera parte invita primo moneat, ut promiſſis ſatisfaciat; ſi adhuc obſiſtat, eum pœnis intentatis cogere poteſt. Imo etiam debet, niſi ex invitis nuptiis mali eventus timeantur, ut habetur in cit. c. *Ex litteris* 10. de Sponſ. *Si monitis non acquieverit*, *Eccleſiaſtica Cenſura compellas*,

Digitized by Google

pellas, ut ipſam, niſi cauſa rationabilis obſtiterit, in uxorem accipiat. Satis autem rationabilis cauſa plerumque aſſignatur in c. *Requiſivit*, 17. eod. tit. quia *coactiones difficiles ſolent frequenter exitus habere.* Ideoque (ut vult *Palao* l. c. n. 3.) ſi Judex advertat, nihil profuturam excommunicationem aliamve pœnam, potius ab illa imponenda abſtineat; ſi ea impoſita ſponſum videat adhuc pertinacem, ab ea illum abſolvat.

1133. X. Sponſalia clandeſtina, h. e. ſine Parocho & teſtibus contracta valida, & per ſe loquendo licita ſunt. *Ratio* eſt: quia a nullo Jure irritata vel prohibita reperiuntur. *Per accidens* in variis locis illicita ſunt ob ſpecialem prohibitionem, adeoque contrahenda ſunt juxta ſtatuta Diœceſana. Vide P. *Pichler*, de Sponſ. n. 24.

1134. XI. Sponſalibus licet adjicere *conditionem* (quæ exprimitur per particulam *ſi* in contractu) aut *modum*, qui exprimi ſolet per τὸ *ut*, aut *diem;* quia hæc adjicere nullo Jure prohibitum eſt. Et L. *In tranſactionibus.* ff. de Pact. *Quiſque rei ſuæ modum ponere poteſt.* De his obſerva ſequentia: 1. Sponſalia inita ſub conditione de præterito vel præſenti æquivalent abſolutis, ſi tunc impleta ſit conditio, v. g. ſi dicas: *Ego tibi promitto matrimonium, ſi ſis catholica;* eo ipſo ſunt abſoluta ſponſalia, quod ſit catholica puella.

2. Si promiſſio ſit de futuro contingenti, v. g. *ſi pater conſenſurus ſit*, ſuſpenditur obligatio ſponſalitia, donec pater conſentiat, cujus conſenſu poſito abſque novo conſenſu contrahentium ſponſalia conditionata tranſeunt in abſoluta, & abſoluta oritur obligatio per §. 6. Inſtit. de V. O. Ex hiſce ſponſalibus conditionatis ante impletam conditionem non inducitur impedimentum publicæ honeſtatis, ut patet ex c. unic. de Sponſal. in 6., ubi hoc impedimentum abſcribitur illi, qui *pure* ac *determinate* cum una contraxit.

1135. 3. Sponſalia conditionata de futuro licet ſuſpenſam inducant obligationem matrimonium actu ineundi, obligant tamen ante impletam conditionem, ut uterque ſponſus bona fide exſpectet eventum conditionis (*ſi ſit poſſibilis & honeſta*) nam ad hoc tacite ſe obligant, qui contrahunt ſub conditione. Unde eruitur 1. quod neuter pro libitu poſſit reſilire a ſponſalibus; 2. quod irrita ſint alia ſponſalia, quæ durante con-

conditione contrahuntur, v. g. *Onocrotalus contrahit ſponſalia cum Afra, ſi centum aureos in dotem datura ſit: poſtea ſub eadem conditione contrahit cum Barbara, quæ ſtatim affert centum aureos.* Hæc poſtrema ſponſalia nulla ſunt, utpote facta contra fidem priorem. *Sporer* hic n. 211. cum *Coning. Laym.* contra *Sanch.*

1136. 4. eruitur, quod ſponſus, qui malitioſe impedit, quominus conditio impleatur, maneat adhuc obligatus ſervare fidem, conditione non impleta, v. g. *Oreſtes ſincere promittit matrimonium Alexandræ, ſi pater conſentiat, paulo poſt mendaciis ac fraudibus patri perſuadet, ne conſentiat.* In hoc caſu Oreſtes non eſt liber a ſponſalibus, tum, quia omnis ſincere contrahens cenſetur ſe obligare, ne tam malitioſe agat; tum quia alias non reliquiſſet Patri libertatem conſentiendi, a qua tamen ambo contrahentes voluerunt dependere obligationem ſuam. *Confirm.* ex Reg. Juris 161. ff. de R. J. *In J. Civili receptum eſt, quoties per eum, cujus intereſt, conditionem non impleri, fiat, quominus impleatur, perinde haberi, ac ſi impleta conditio fuerit;* ſcil. perinde reſpectu impedientis impletionem. Sponſa tamen impeditionem ſciens poſſet reſilire, quia ſponſus malitioſe impediens conditionis eventum hoc ipſo fidem fregit, & ſponſalibus renuntiavit. Ita *Sporer* hic n. 210. cum *Gobat* de Sponſ. n. 273.

1137. *Q.* An valeant ſponſalia contracta ſub conditione turpi aut impoſſibili: v. g. *Promitto tibi matrimonium, ſi velis per fornicationem mihi* 10. *flor. lucrari:* vel *ſi tuus naſus cras tribus ulnis longior fuerit, quam hodie.* ℞. cum *Palao* de Sponſ. D. 1. punct. 16. n. 4. *Gobat, Sporer,* Conditio impoſſibilis irritat contractum, turpis vero illum ſuſpendit, donec conditio impleatur, ita quidem, ut reſcindendus ſit contractus ante eventum conditionis, poſt completam autem conditionem, etſi cum peccato, oriatur obligatio ad contrahendum matrimonium. *Ratio* eſt, quia omnes alii contractus initi ſub conditione impoſſibili ſunt irriti, ſub conditione turpi ſuſpenſi, idque jure communi: ergo cum hoc jus correctum non ſit in ſponſalibus, ſed in matrimonio; ſtandum eſt pro ſponſalibus, ſicut pro aliis contractibus. Non pauci tamen cum *Sanch.* L. 5. Diſp. 17. n. 2. probabiliter tenent, quod ejuſmodi ſponſalia valeant; & conditiones de impoſſibili vel turpi habeantur pro non adjectis, ſicut in matrimonio, juxta

juxta c. *fin. de conditionibus appoſitis.* Verum cum multa ſtatuta ſint in ſpecialem favorem matrimonii, ut de clandeſtineitate, ætate, indiſſolubilitate &c. quæ non pertinent ad ſponſalia, etiam hoc ſpeciale eo extendendum non eſſe videtur.

ARTICULUS II.

De Diſſolutione Sponſalium.

§. I.

Prænotanda.

1138. Hucusque de ſponſalibus validis & invalidis egimus. Inquirendum nunc eſt, an & quomodo ſponſalia valide contracta iterum poſſint diſſolvi; ita ut ceſſet obligatio illorum. Præcipue ex dictis notandum eſt, quod ſponſalia priora non ſolvantur per poſteriora contra fidem priorem inita, ſed poſteriora ſunt invalida & nulla, etiamſi hæc eſſent abſolute inita, aut jurata, aut cum fornicatione aut impraegnatione, priora vero conditionate tantum. *Ratio* eſt, quia ſunt de re illicita & contra jus acquiſitum primæ ſponſæ vel ſponſi. Neque juramentum poteſt firmare contractum de ſe nullum, neque poteſt eſſe vinculum iniquitatis juxta c. 18. de *Jurejur.* Hinc ſponſalia ſecunda in tali caſu etiam poſt ſe non trahunt impedimentum publicæ honeſtatis, quia invalida ſunt.

§. II.

Principia generalia de Diſſolutione Sponſalium.

1139. *Principium I.* Sponſalia puberum licite & valide diſſolvuntur *mutuo & libero utriuſque conſenſu,* etiamſi juramento fuiſſent firmata, aut copula carnalis acceſſiſſet. *Ratio* eſt, quia omnis contractus ex natura ſua ſolubilis (qualis eſt ſponſalitius, non vero matrimonialis) ſicut ex mutuo contrahentium conſenſu naſcitur, ita per eundem diſſolvitur, juxta notiſſimam regulam primam J. in quinto L. Decret. Tit. 41. *Omnis res, per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur.* Et juxta Regulam 35. *Juris Civilis*, ff. de R. J. *Nihil tam naturale eſt, quam eo genere quidque diſſolvere,*

Digitized by Google

vere, quo colligatum. Ideo verborum obligatio verbis tollitur, nudi conſenſus obligatio contrario conſenſu diſſolvitur.

Dixi 1. *Sponſalia puberum:* nam ſponſalia impuberum ante completam pubertatem (h. e. in maſculis ante completum decimumquartum, in fœmellis vero ante duodecimum ætatis annum juxta c. *Atteſtationes:* de Deſponſ. impub.) non poſſunt diſſolvi mutuo conſenſu ſine diſpenſatione, juxta c. *Litteras.* c. *Acceſſerit.* c. *Continebatur.* de Deſponſ. impub. ne ſcil. ætas illa ob inconſtantiam exponatur nimiis mutationibus, ut ait *Sanch.* Completa vero impubertate ordinarie conceduntur illi proximi tres dies, intra quos alter ab altero etiam invito reſilire poteſt juxta c. *De illis. de Sponſ.* Si tamen impuberes pubertati propinqui ſponſalia ſua juramento aut copula carnali firmarint, diſſolvi non poſſunt, niſi mutuo conſenſu ex c. *Ex litteris.* ex c. *A nobis.* de Sponſ. *Laym.* L. 5. t. 10. C. 1. n. 17.

1140. Advertendum hic, quod, ſi impuberes contrahant ſponſalia de præſenti, ſive matrimonium ratum, hoc quidem erit nullum, valebit tamen in vim ſive rationem ſponſalium, ut patet ex c. fin. de Deſponſ. impub. & c. un. eod. tit. in 6. Si vero ante pubertatem contrahant matrimonium de præſenti, & malitia ac potentia generandi ſuppleat ætatem, matrimonium eſt validum, juxta c. 9. & fin. de Deſponſ. impub. ex ſuppoſito, quod non ſit clandeſtinum matrimonium. Denique ſi pubes cum impubere contraxerit, neque ante, neque poſt hujus pubertatem reſilire poteſt, niſi alter quoque pubes factus diſſolutioni conſentiat: quia pubes nihil de privilegio impuberum ex ulla lege participat. *Sporer* hic n. 197.

Dixi 2. *Etſi juramento fuiſſent firmata:* quia ſublato contractu velut principali ceſſat juramentum tanquam acceſſorium, & juramentum ſequitur naturam actus, cui adjungitur. Ita multi cum *Pontio* contra *Sanch.*

Dixi 3. *Etſi copula carnalis acceſſiſſet*, quia copula per ſe nullam addit vim ſponſalibus: damnum tamen ſi illatum ſit, aliter compenſari debet. Vide *Pignatellum* T. 9. *Conſult.* 134. ubi refert, S. Congregationem declaraſſe, mutuo conſenſu diſſolvi ſponſalia, quamvis per copulam carnalem eſſent confirmata. *Kugler.* De ſponſ. P. 3. n. 6.

1141. Dixi

1141. Dixi etiam, *Mutuo & libero conſenſu*: diſſolutio enim valida non erit, niſi conſenſus ex utraque parte ſit liber a fraude, dolo, & metu gravi injuſte incuſſo; quia remiſſio hujus & cujusvis juris eſt quædam ſpecies donationis, quæ debet eſſe libera. Hinc recte infert *Reiffenſt.* h. l. n. 207. cum *Sanch.* & *Palao*, illum minime tutum eſſe in conſcientia, qui a ſponſa incuſſo magno metu conſenſum extorquet: ſi per mendacia illam decipiat, ſe hoc vel illo morbo laborare &c.

1142. Porro hic notandum, quod ad diſſolvenda mutuo & libero conſenſu ſponſalia de jure quidem non requiratur auctoritas judicis, ubi tamen in aliqua Diœceſi expreſſe prohibetur, ne Sponſalia præſertim publica, ſive coram parocho contracta, aut etiam ſecreto inita, ſed poſtea evulgata, diſſolvantur, niſi cauſa prius per Epiſcopum cognita, etiam ſtandum eſt loci conſuetudine, aut Epiſcopi prohibitione. Secluſa vero tali prohibitione manet regula communis aſſignata c. *Præterea* 2. de Sponſal. & matrim. ubi ita habetur de ſponſis, qui Sponſalia legitima & abſoluta inierunt: *Si autem ad invicem, admittere noluerint, ne forte deterius inde contingat, ut talem ſcil. ducat, quam odio habet; videtur, quam adinſtar eorum, qui ſocietatem interpoſitione fidei contrahunt, & poſtea eandem ſibi remittunt, hoc poſſit in patientia tolerari.*

1143. *Princip.* II. Quando una pars reſilire attentat, & adhuc dubitatur de ſufficientia cauſæ ad reſiliendum, ad Epiſcopum ſpectat, rem dijudicare, & ſententiam ferre, an obligent ſponſalia, vel an ſint diſſolvenda; quia urget probabile periculum injuſtitiæ, ne inique alter in dubio ſpolietur jure ſibi acquiſito. Ita *Comm.* cum *Sanch.* Addit *Sporer* hic n. 230. cum *Herinx*, manente dubio poſt inquiſitionem nec per ſententiam judicis, nec propria authoritate unius e ſponſis poſſe fieri validorum Sponſalium diſſolutionem; quia hoc caſu non ſubeſſet juſta cauſa diſſolvendi, fieretque parti poſſidenti jus certum ex ſponſalibus certo validis injuria.

1144. *Principium* III. Præter mutuum & liberum conſenſum ex parte ſponſorum cauſa ſufficiens ad diſſolvenda Sponſalia eſt receſſus unius a fide data. Videlicet quando unus ſponſorum vel juſte vel injuſte & cum peccato reſilit, alter quoque, *ſi velit*, poterit

juſte reſilire, ſi vero nolit, pars altera iniuſte reſiliens adhuc obligatur ad fidem ſervandam. *Ratio primi eſt:* quia ſi una pars juſte reſiliat, hoc ipſo tribuit alteri parti poteſtatem reſiliendi, & liberat ab obligatione nubendi. Si vero injuſte, manet illud tritum: *Frangenti fidem fides frangatur eidem. Ratio ſecundi* eſt, quia *nemo ex delicto ſuo meliorem ſuam conditionem facere poteſt*, l. *non fraudantur.* ff. de R. J. adeoque pars innocens injuſte reſilientem tenere poteſt obligatam. *Reiffenſt.* de Sponſ. n. 210. cum Commun.

1145. Porro poteſt quis vel *expreſſe* vel *tacite* recedere a Sponſalibus. *Expreſſe*, quando quis manifeſtis verbis dicit, nolle ſe fidem Sponſalitiam ſervare: tacite vero, quando quis ita ſe gerit, ut ipſo facto recuſare ſponſalia merito cenſeatur, id quod fieri amat variis modis: 1. quando ſponſus abſque licentia ſponſæ in aliam terram domicilium mutaturus ſe confert, animo non amplius redeundi, ſolvuntur Sponſalia ex parte ſponſæ. Ita *Communis* ex c. *de illis* de Sponſ. & matrim. ubi etiam de juratis Sponſalibus fit mentio. *Ratio eſt*, tum quia taliter diſcedens merito cenſetur renunciare juri ſuo; tum quia ſponſa ſponſum vel vagum, vel alio commigrantem ſequi non tenetur, niſi id expreſſe promiſerit, cum ſe non obligare cenſeatur ad talem eventum.

1146. 2. Etiam tunc ſolvuntur ſponſalia, quando ſponſus non quidem cum animo emanendi, ſed tamen ſine ſpe brevi redeundi, in aliam terram diſcedit, tum quia æquum non eſt, quod ſponſa tam longum atque incertum expectare teneatur reditum cum periculo propriæ incontinentiæ, vel amittendi alias commodas nuptias, præſertim cum ad id, ut ſupponitur, ſe non obligarit. *Reiffenſt.* l. c. n. 213. cum *Sanch. Palao*, *Barboſa.* De abſentia alterutrius ſponſi, plura §. ſeq.

1147. 3. *Per nimiam dilationem*, ita quidem, ut ſi terminus præfixus fuerit ad finiendam obligationem v. g. *niſi nuptiæ uſque ad paſcha proximum celebrentur, reſilire liceat*, tunc manifeſtum eſt, poſt tempus elapſum ceſſare obligationem. Si vero terminus ſtatutus ſit non ad finiendam, ſed ad exequendam, & non differendam obligationem, ita ut dilator deinceps cenſeatur eſſe in mora culpabili, tunc poſt elapſum tempus ſtatutum, pars, quæ parata eſt ad celebrandas nuptias,

ptias, poſtea ob culpabilem alterius moram juſte reſilire poterit, ut colligitur ex c. *Sicut* 22. de Sponſ. & matrim. Altera autem pars moram culpabilem trahens, adhuc obligata manet, ſi alteri contrahere libeat; in tali enim contractu duplex eſt obligatio, 1. nuptias celebrandi, 2. eas præfixo tempore celebrandi; unde licet hæc ſecunda obligatio violetur, & ob eam violationem juſta præbeatur cauſa alteri parti reſiliendi, manet tamen prior obligatio principalis, ſcil. nuptias celebrandi, ſiquidem altera pars adhuc velit *Laym.* L. 5 t. 10. C. 2. n. 17.

1148. Denique ſi nullus terminus nuptiis celebrandis præfixus fuerit, obligatio eſt contrahendi illo tempore, quo altera pars *rationabiliter* exigit: alias culpabiliter & ſine juſta cauſa nolendo contrahere peccat, & cenſeri poteſt reſilire, ut & altera pars poſſit reſilire: Si vero ex juſta cauſa ſe nunc impeditam excuſet, tenetur altera aliquo adhuc tempore exſpectare. *At quamdiu?* ℟. id arbitrio prudentis eſt determinandum tum ex neceſſitate illius, qui differt, tum ex damno, moleſtia, periculo incontinentiæ partis exſpectantis. *Sporer* l. c. n. 289. Hinc, quando ſubeſt periculum peccandi, monendi ſunt a Confeſſariis & Parochis, ut non diu differant matrimonium, nec permittenda frequentiora conventicula. Præterea *Trid.* Seſſ. 24. C. 1. in Decreto de Reform. matrim. expreſſe ita ſtatuit: *Conjuges ante benedictionem Sacerdotalem in templo ſuſcipiendam in eadem domo non cohabitent.*

1149. *Princip. IV.* Sponſalia etiam diſſolvuntur *per notabilem mutationem ex parte unius, vel utriuſque ſponſorum.* Ac *primo* quidem per mutationem *Sacram.* Scil. per *profeſſionem Religionis approbatæ*, quia per talem profeſſionem ſolvuntur ſponſalia de præſenti, ut patet ex c. *Ex publico* 7. de converſ. conjug. Ergo multo magis ſolvuntur ſponſalia de futuro.

1150. Per ſolum ingreſſum in religionem approbatam, profeſſione non ſecuta, non ſolvuntur ſponſalia, ſed ſuſpenditur obligatio ex parte ingredientis, ex parte vero remanentis in ſæculo tollitur obligatio, ita, ut ante egreſſum ſponſi illico valeat alteri nubere, ſi velit; ſi vero egredientem exſpectare, & adhuc ducere velit, egrediens tenebitur illam ducere. *Ratio primi eſt:* quia ingreſſus in Religionem nec ex natura ſua; (Novitius enim poteſt iterum egredi, & nuptias,

celebrare) nec ex jure poſitivo ſolvit ſponſalia, quia nullum poteſt allegari, juris enim diſpoſitio conceſſa eſt in favorem profeſſionis, quæ, cum ſit odioſa (vergit enim in præjudicium ſponſæ) extendi non debet ad ſolum ingreſſum. Ita *Navar. Sylveſt. Laym.* l. c. n. 3. contra *Sanchez*, qui L. 1. D. 42. n. 4. affirmat, etiam ex parte ingredientis ſolvi ſponſalia, ſaltem ſi bona fide ingrediatur, ſcil. animo non egrediendi, nec in ſpeciale damnum ſponſæ. *Ratio ſecundi* eſt, tum quia hoc ipſo, quod quis ingrediatur religionem, cenſetur animum mutaſſe, ac juri ſuo renuntiaſſe, ergo hoc ipſo, quod pars remanens in ſæculo etiam velit non amplius obligari, mutuo conſenſu ſponſalia diſſolventur; tum quia nulla pars præſumitur in contractu ſponſalitio ſe obligare ad exſpectandum, donec finiatur novitiatus. Ita *Laym.* l. c. *Reiffenſt.* hic n. 226. & communis contra *Durandum*, *Armillam*, & alios

1151 Porro mutationes notabiles, & ſufficientes ad ſponſalia partim ex una, partim ex utraque parte diſſolvenda cenſentur ſequentes: 1. Si ſupervenit impedimentum dirimens matrimonii, v. g. per affinitatem, ſi ſponſus ante nuptias fornicetur cum matre, aut ſorore ſponſæ ſuæ. Item per ſuſceptos Sacros Ordines &c. 2. Fornicatio unius ex ſponſis, aut alia notabilis impudicitia dirimit ſponſalia ex parte innocentis, ut recedere poſſit, ſi velit: ſi nolit, pars nocens manet obligata, ne ex iniquitate lucrum reportet, ut patet ex c. *quemadmodum* 25. de jure jur. Vide dicta de ſponſalibus ſecundis n. 1121. ... 3. Per fornicationem ſpiritualem. Sic juſte reſilit ſponſa, ſi experiatur ſponſum poſt ſponſalia a fide defeciſſe, ſive in hæreſin incidiſſe. 4. Sic quis ex ſponſis gravi infamia v. g. ex furto commiſſo incipiat laborare. 5. Si ſuperveniat magna infirmitas, aut deformitas, mutilatio, paupertas, graves inimicitiæ, defectus promiſſæ dotis &c Item ſi quid horum latuerit, & poſtea detegatur. Ex his *Sporer* l. c. n. 279. cum *Laym.* & *Tambur.* tradit ſequentem regulam generalem: *Quoties poſt contracta ſponſalia ſuperaccidit aliquid, quod eorum executionem ſcil. matrimonii contractum & uſum reddit notabiliter difficiliorem, quodque, ſi initio fuiſſet, cordatum hominem ſimilis conditionis merito ab illis ſponſalibus abſterruiſſet, toties ceſſat obligatio illius, ut etiam nolente altera parte reſilire juſte poſſit.*

poſſit. Ratio eſt. Quia intentio ſpondentis non præſumitur ad talem mutationem, quæ quemvis hominem potuiſſet avertere a contractu ſponſalitio, ſe extendiſſe.

„Modi, quibus diſſolvi poſſunt Sponſalia, hiſce „verſibus complectuntur.
„Diſſenſus, crimen, Fuga, tempus & Ordo, Secundo.
„Morbus, & affinis, Vox publica, cumque reclamat.
„*Vid.* Theol. Eccl. P. Cartier.

§. III.

Reſolvuntur Caſus.

Casus I.

Pancratius contrahit ſponſalia de futuro cum Cordula; deinde init ſponſalia de præſenti ſive matrimonium ratum cum Urſula, quæ tamen in primo puerperio ſtatim poſt nuptias moritur (fuerat autem ante novem menſes imprægnata a Cajo, & nunquam cognita carnaliter a Pancratio) Pancratius poſt mortem conjugis anxius hæret, an adhuc obligetur vi primorum Sponſalium ducere Cordulam adhuc paratam ad nubendum?

1152. Q. I. Quid ad hunc caſum dicendum ſit? ℞. imprimis ſi duæ iſtæ ſponſæ non ſint ſorores, obligant Pancratium ſponſalia ſecunda ſive de præſenti, ut patet ex c. 1. de ſponſa duorum, ex c. 22. & 31. de ſponſal. quia vinculum matrimonii fortius eſt: ſi vero ſponſa ſecunda ſit ſoror primæ, matrimonium illud eſt invalidum propter impedimentum publicæ honeſtatis ortum ex primis ſponſalibus.

1153. *Si dicas:* etiam ex matrimonio rato, licet invalido oritur impedimentum publ. hon. modo non ſit invalidum ex parte conſenſus, ut dicetur de impedimentis: ergo nec primam nec ſecundam ſororem poteſt ducere. ℞. Explico anteced. Etiam ex matrimonio rato invalido oritur impedimentum publ. hon. *Agens retro,* ſive diſſolvens præcedentia ſponſalia N. *non agens retro* h. e. tantum dirimens ſponſalia ſubſequentia C. Aliud eſt de affinitate vera & carnali, quæ agit retro & dirimit ſponſalia præcedentia, ſive affinitas illa oriatur ex fornicatione, ſive ex matrimonio conſummato. Vide c. unic. de Sponſal. in 6.

1154. Q. II. An per ſponſalia de præſenti cum Urſula penitus ſolvantur ſponſalia de futuro cum Cordula? ℞. Eatenus ſolvuntur, quatenus Cordula ſponſa prima, dum inaudit, quod ſponſus ſuus contraxerit matrimonium cum alia, liberrime poſſit alteri nubere, ſic enim mutuo conſenſu cenſentur ſponſalia iſta diſſolvi. Ex ſuppoſito autem, quod prima ſponſa velit exſpectare mortem Urſulæ, & non obſtet aliud impedimentum, an tunc Pancratius adhuc ducere teneatur Cordulam; utrinque defenditur a TT. Probabilius videtur dicendum, quod prima ſponſalia de futuro non penitus ſolvantur, ſed ſuſpendantur, adeoque juxta hanc ſententiam Pancratius poſt mortem conjugis adhuc tenetur ducere Cordulam. *Ratio eſt*, quia matrimonium ſuperveniens neque ex natura rei, neque ex jure poſitivo extinguit priorem ſponſalium obligationem ex parte injuſte reſilientis Pancratii. *Confirm.* 1. matrimonium non eſt impedimentum perpetuum ſatisfaciendi obligationi per prima ſponſalia contractæ: ergo ex natura ſua non penitus illam extinguit. Ergo cum nulla lex iſtam obligationem penitus extinguens poſſit aſſignari; illa manet ſuſpenſa, donec impedimentum ſit ſublatum. *Confirm.* 2. Per matrimonium ſuperveniens non extinguitur votum perpetuæ caſtitatis ante contractum matrimonium libere emiſſum, ſed tantum ſuſpenditur; ergo nec ſponſalia extinguuntur. Ita plurimi cum *Palao* de Sponſal. D. 1. 21. n. 4. *Adriano*, *Ledeſma*, *Coninck.* *Franc. Schmier.* L. 4. T. 1. C. 5. Sect. 1. §. 2. n. 21. & ſeq. *Sporer*, *Kugler*, & *aliis* contra *Sanch. Laym.* L. 5. t. 10. C. 2. n. 22. *Bonac.* & alios.

Casus II.

Paulus, poſtquam contraxit ſponſalia cum Paulina, emittit votum ſuſcipiendi ſacros Ordines, & ſi forte non admittendus ſit ad eos ex defectu tituli, addit expreſſum votum perpetuæ caſtitatis, putans jam duplici titulo eſſe diſſoluta ſponſalia.

1155. Q. I. An Paulus tam in foro in- quam externo liber cenſeri debeat ab obligatione ſponſalitia propter votum ſimplex caſtitatis poſt ſponſalia emiſſum? ℞. Probabilius nec in foro interno, nec externo liber cenſeri debet. *Ratio*, quia utrumque votum eſt in præ-

præjudicium ſponſæ, & neutrum eſt privilegiatum (prout eſt ſola Profeſſio religionis) ergo neutrum eſt de objecto licito & honeſto, ac proinde neutrum acceptatur a Deo, in quantum eſt contra jus tertii; ſicut ſi quis centum florenos, quos homini jam promiſit, vel ex juſtitia debet, vellet poſtea promittere Deo, aut templo tranſcribere. *Confirm.* 1. Juxta *Suar.* Generaliter votum non facit rem licitam, ſed præſupponit eam eſſe licitam; atqui poſt ſponſalia non eſt ſponſo licitum ſine conſenſu ſponſæ vivere in cœlibatu, aut Sacris Ordinibus: Ergo nec ei hoc licitum fieri poteſt per votum cœlibatus, aut per votum ſuſcipiendi Sacros Ordines. *Confirm.* 2. ex c. *Veniens.* 5. qui Clerici vel voventes. Ubi mulier poſt ſponſalia votum continentiæ emiſerat, ne ſponſo ſuo (de cujus ſeveritate plura audierat) nubere cogeretur; Sponſus de voto certior factus aliam ſibi copulavit, Sponſa vero poſtmodum a voto liberari petebat; reſpondit *Alexander* III. ut ei *de fide mentita & voto violato* congrua ſatisfactio injungatur: ergo judicavit Pontifex per illud votum ſponſalia non fuiſſe diſſoluta, alias non juſſiſſet injungi pœnitentiam etiam propter fidem ſponſalium violatam. Ita *Suar.* T. 3 de Relig. l 9. C. 17. n. 12. *Sanch. Laym.* L. 5. t. 10. C. 1. n. 6. *Engel*, *Wieſtner* & alii contra *S. Th. Cajet. Sotum*, *Henriq.* & alios graves AA. Cum quibus

1156. *Si dicas* I. Sponſalibus tacita conditio ineſſe cenſetur: *niſi ſtatum perfectiorem continentiæ amplecti voluero.* Atqui per votum caſtitatis ſponſus amplectitur ſtatum perfectiorem: ℞. N. M. hæc conditio nec ineſt ex natura rei contractui ſponſalitio: alias in quacunque promiſſione homini facta ſimilis conditio includeretur. Item homo non tenetur ad id ſemper, quod eſt perfectius, ergo ſicut poteſt eligere minus perfectum, ita etiam ad illud poteſt ſe obligare tertio; uti contingit in ſponſalibus. Nec poteſt præſumi ex mutuo contrahentium conſenſu: quia hoc gratis aſſeritur; nec ineſt ex jure poſitivo, cum tale nullibi extet: ergo. Alii tranſmiſſa majore diſtinguunt min. ſtatus caſtitatis eſt perfectior abſolute comparatus cum matrimonio C. m. comparatus cum circumſtantia injuriæ tertii N. Deinde cœlibatus proprie non eſt ſtatus.

1157. *Si dicas* II. In ſponſalibus, imo & in matrimo-

nio rato intelligitur conditio, *niſi ſtatum Religioſum elegero:* ergo a pari. ℞. D. A. intelligitur ex claro jure c. verum. 2. c. ex publico 7. de converſ. conjug. & ex *Trid.* Seſſ. 24. de matrim. can. 6. C. intelligitur ex natura rei N. ſimile non affirmat jus de voto ſimplici caſtitatis.

Inſt. juxta c. *pervenit.* 3. de jurejur. *Promiſſum non infringit, qui in melius illud commutat.* ℞. explico: qui in melius commutat ſine injuria tertii, vel quando id fit cum conſenſu promiſſarii, vel quando melius datur eidem promiſſario, cui debebatur minus bonum C. ſi fiat cum injuria tertii, ſine conſenſu promiſſarii, vel alteri promiſſario N. jus loquitur de commutatione voti in melius, quæ fit eidem promiſſario ſcil. DEO.

1158. Q. II. An votum Pauli ſimpliciter debeat cenſeri invalidum? ℞. cum *Sporer* hic n. 259. valet & acceptatur a DEO, in quantum reſpicit voventem, ideoque ſi Paulina reſiliat (uti poteſt juſte reſilire, quia certior facta de voto a Paulo emiſſo, merito cenſet, eum renuntiaſſe ſponſalibus) hoc caſu votum a Paulo ſervari debet. 2. Si adhuc matrimonium contrahat vel cum prima ſponſa, vel cum alia, reddere quidem tenebitur debitum, petere autem illud non poterit, donec diſpenſationem impetraverit. 3. Diſſoluto matrimonio per mortem conjugis rurſus ſuum votum integre ſervare debebit. Denique ſervandum eſt ab eo votum in iis omnibus, in quibus ſine injuria conjugis ſervari poteſt.

1159. Porro reſolves I. Quamvis ex dictis regulariter illicite agat, qui poſt inita ſponſalia vovet caſtitatem, quia agit contra jus tertii; nihilominus juxta *Laym.* l. c. n. 7. ob probabilitatem ſententiæ contrariæ per accidens in foro conſcientiæ excuſabitur a peccato, ſi bona fide, & ſincero animo amplectendi ſtatum perfectiorem continentiæ reſilierit, paratus tamen ſit ad contrahendum matrimonium, ſi compellatur a judice. Illum vero, qui non ex ſincero animo, ſed ex odio ſponſæ & in fraudem eligit continentiæ votum, nequidem Adverſarii in conſcientia tutum eſſe affirmant, ut fatetur *Tamburinus.*

1160. II. Per ſe loquendo licitum eſt ſponſo vel ſponſæ poſt contracta ſponſalia emittere votum ingrediendi ac profitendi religionem: cum enim ûterque ſponſus

ſus licite poſſit profiteri religionem: etiam licite poterit profeſſionem vovere; dixi *per ſe*, *ſive ſecluſo damno alterius* ſponſorum, v. g. ſi ſponſa gravem infamiam paſſura ſit, ſi ſpe matrimonii jam impraegnata ſit &c. Vide dicta n. 1149. *Si quæras*, *an* per tale votum ſolvantur ſponſalia. ℟. ad hunc effectum ſolvuntur, ut ſponſus libere poſſit ingredi Religionem, ſponſa autem poſt acceptam notitiam hujus voti matrimonium cum alio poſſit inire. Si vero ſponſus vel libere vel coacte ante profeſſionem egrediatur e Religione, nec alibi velit profiteri, & ſponſa ei adhuc fidelis perſtiterit, probabilius vi ſponſalium adhuc tenetur illam ducere, ut diximus ſupra n. 1150. quia, quod a jure profeſſioni adjudicetur diſſolutio ſponſalium & matrimonii rati, hoc ipſo non adjudicatur voto profitendi. Ita *Palao*, *Tamb.* hic L. 7. n. 7. & alii contra *Laym. Gobat* & alios.

1161. III. Quod ſuſceptio Ordinis Sacri diſſolvat ſponſalia actu contracta, probabilius defendunt *Sanch.* L. 1. D. 47. *Perez*, *Tamb.* contra *Paludanum* & alios. *Ratio eſt*, quia illud impedimentum, quod facit, ut inter perſonas impeditas abſolute nequeat conſiſtere matrimonium, etiam facit, ut obligatio ex præcedentibus ſponſalibus orta, totaliter ceſſet: atqui ſuſceptio Ordinis Sacri eſt tale impedimentum, ut conſtat ex Trid. Seſſ. 24. can. 9. ergo.

1162. IV. Sponſalia abſoluta, quæ quis poſt votum perpetuæ caſtitatis vel ſuſcipiendi Sacros Ordines vel non nubendi, vel ingrediendi religionem contrahit, ſunt invalida, quia ſunt de re illicita, ſcil. de matrimonio ineundo, unde non obligant, etſi jurata ſint. Si tamen ſponſa voti ignara decepta ſit, ut grave inde damnum pateretur, v. g. propter impraegnationem, tenetur ſponſus illud compenſare etiam per matrimonium, ſervata tamen continentia, quantum poteſt fieri ſine injuria conjugis, ut dictum eſt n. 1058. Juxta *Laym.* l. 5. t. 10. C. 2. n. 5. in tali caſu voto obligatus debet petere diſpenſationem a voto, cum enim per votum DEO prius jam acquiſitum ſit jus, vovens propria authoritate illud non poteſt tollere, ſtatum voto contrarium ineundo; adeoque requiritur, ut legitimus Superior tanquam Dei vicarius cauſa prius cognita obligationem remittat per diſpenſationem. Hæc ſententia a *Laym.* vocatur communis, & in

in praxi recepta, hinc præferenda eſt opinioni aliorum affirmantium cum *Leſſio*, quod *utiliter* petatur diſpenſatio, ſed non *neceſſario*, vide P. *Kugler.* de Sponſ. P. 3. q. 3. n. 64. Dixi ſupra: *Sponſalia abſoluta ſive abſolute inita*: valerent enim conditionata, ſi utraque pars conſcia voti vel alterius impedimenti promitteret matrimonium ineundum, *ſi obtineatur diſpenſatio.* Item valerent, ſiquis ligatus voto caſtitatis tantum ad tempus, v. g. ad biennium promitteret matrimonium: ſic enim inirentur ſponſalia exequenda tempore ceſſantis voti, ſicut ab impubere tempore pubertatis.

1163. V. Ordines minores non diſſolvunt utrinque ſponſalia, quia non conſtituunt ſtatum incompoſſibilem cum nuptiis. Si tamen ſponſus invita vel inſcia ſponſa ſuſcipiat Ordines minores, ſolvuntur ſponſalia ex parte ſponſæ, tum, quia ſponſus hoc modo cenſetur remittere ſponſæ jus ſuum in illam; tum quia eſt notabilis mutatio ſponſi, qui per ordines etiam minores ſpecialiter jam dedicatur cultui divino, & officiis Eccleſiaſticis. *Sporer* de Sponſal. num. 256. cum *Gobat* contra *Sanch.*

Casus III.

Pelagia, carnaliter cognita a Petro, deſponſatur Philippo; ante nuptias anxia quærit a Confeſſario, an Philippo ſponſo ſuo teneatur fateri, ſe eſſe defloratam. Interim Philippus ſubobſcuram accipit notitiam de vitio; ideoque recuſat celebrare nuptias, ad quas tamen cum delictum non poſſet probare, compellitur a judice.

1164. *Q. 1.* An teneatur Pelagia manifeſtare Petro vitium hoc occultum? ℞. niſi gravida ſit, licebit tacere, & diſſimulare defectum, quantum poteſt ſine mendacio: imo; (ut addit *La Croix* l. 6. p. 3. n. 182.) poteſt poſt contracta ſponſalia cogere ſponſum ad matrimonium; tum, quia *per ſe* hoc non officeret matrimonio; tum, quia, licet ſponſus poſſet ob hujuſmodi defectum, ſi eum ſciret, etiam in pœnam fractæ fidei reſilire, eique non ſervare fidem, ſponſa tamen talem pœnam non tenetur in ſe & per ſe ipſam exequi. Denique nimis durum eſſet obligare ad ſe diffamandum, vel abſtinendum a matrimonio. *Sanch. Burghab.* Cent. 2. Caſ. 20. Ibid. tamen addit, quod nubendo peccet

peccet graviter, ſi probabiliter putet, quod ſponſus defectum virginitatis ſit deprehenſurus, & valde ægre durante matrimonio laturus. Hinc dixi, *niſi gravida ſit*: tunc enim vel deberet declinare matrimonium, vel vitium manifeſtare; quia alioqui ſponſus eſt matrimonium deberet alere prolem alienam, & proles poſtea legitime naſcituræ damnum inde paterentur. Vide *La Croix* l. c. n. 183.

1165. *Q. II.* An univerſim contrahens licite occultet, aut taceat defectum, quem ſi ſciret alter, ſponſalia probabiliter non contraheret? ℟. Si defectus multum noceret alteri parti, vel matrimonium redderet difficilius, vel plane impediret cohabitationem, qualis defectus eſt Epilepſia, oris graveolentia incurabilis, ut ait *Gobat.* de Sponſ. n. 304. item morbus gallicus, lepra, gravis infamia &c. neutiquam liceret, quia per occultationem ejuſmodi defectus alter graviter deciperetur; ideo tali defectu laborans debet vel a contractu ſponſalitio abſtinere, aut reſilire, ſive defectus ante, ſive poſt inita ſponſalia emerſerit. Aliud eſt de levibus defectibus, aut ordinarie adhærentibus, ut ſi fœmina ſit rixoſa, impatiens, vel ſponſus melancholicus &c. Vide P. *Sporer* de Sponſal. n. 283. & ſeq.

1166. *Q. III.* An poſt ſponſalia inita pars una notabiliter ditior vel nobilis facta poſſit ab altera jam impari reſilire licite? ℟. Affirmativam quidem multi retinent cum *Illſung*, *Amico*, *Hurtado* & aliis: Negativam autem tanquam probabiliorem plures Neoterici tenent cum *Sanch.* L. 1. D. 59. *Palao*, *Konig*, *Coninck*, & aliis. *Ratio eſt*, quia ſi pars una deterior non ſit facta, iniquum eſt, ut ab altera parte privetur jure ſuo. Nec ullus erit, qui ei poteſtatem negabit jus ſuum proſequendi apud Judicem; atqui per hoc, quod una pars evaſerit ditior; altera non eſt reddita deterior: ergo.

1167. *Q. IV.* An notabilis deformitas ſponſæ ſuperveniens ſit reſpectu ſponſi cauſa ſufficiens diſſolvendi ſponſalia? ℟. Probabilius affirmative: Quia valde notabilis deformitas ab initio exiſtens impediviſſet ſponſalia, ita ut ſponſus forte horruiſſet tam deformem perſonam vel a longe intueri: ergo etiam ſuperveniens eorum executionem juſte impediet. *Excipe caſum*, in quo propter ſolas divitias ſepoſito omni intuitu

tuitu perſonæ jam antea contraxiſſet. Ita *Kugler* l. c. n. 101. cum *Illſung*, *Vallenſi*, *Konig* & aliis contra *Covarr. Matienza*, *Ludov. Lopez* & alios.

1168. *Q. V.* An ſi uterque, ſponſus & ſponſa cum aliis fornicentur, ſolus ſponſus, an etiam ſponſa juſte poſſit reſilire? ℟. Videtur utrique competere jus reſiliendi; tum quia fornicatio eſt tacita, & virtualis renunciatio ſponſalium, tum quia utrique datur ſufficiens cauſa diffidendi de altero, quæ fundabit vel maxime ſeparationem animorum contra finem matrimonii. Ita *Palaus* de Sponſ. D. 1. p. 25. n. 10. *Illſung. Tanner. primo* contra *Sanch. Laym.* l. c. n. 12. *Sporer*, qui ſoli ſponſo in tali caſu adjudicant jus reſiliendi, propterea quod fœdior, & deteſtabilior ſit incontinentia fœminæ, quam viri. At reſpectu finis matrimonii uterque par eſſe videtur. 2. contra *Paludanum* & alios, qui contendunt, neutrum reſilire poſſe, eo quod paria delicta pari compenſatione tollantur juxta c. *intelleximus.* De adult. ſed cum ibi deciſio ſit pro ſtatu matrimonii: hinc pro ejus inſolubilitate ſolum facta eſt.

1169. *Q. VI.* An reſilire liceat ſponſo propter violentam ſponſæ oppreſſionem? ℟. *Affirm.* tum quia ſponſa inde cenſetur multo vilior, tum quia can. *Raptor.* Cauſ. 27. q. 2. permittitur ſponſo recedere a ſponſa violente rapta: ergo a potiori, ſi fuerit violente oppreſſa. *Laym.* l. c. n. 11. ubi idem non concedit de ſponſa, quæ in ſomno inſcia patitur fornicationem. *Palaus*, *Oberaſcher* & alii contra *Tabienam*, *Armillam* & alios. Idem dicendum de violenta oppreſſione ante ſponſalia, ſi poſtea manifeſtetur, niſi pars innocens illam ſciviſſet ante contractum, & tamen contraxiſſet.

Se-

Digitized by Google

Sectio II.

De Matrimonio.

Articulus I.

De eſſentia, Uſu, Obligationibus, & indiſſolubilitate Matrimonii.

§. I.

Prænotanda de Matrimonio.

1170. I. Nomen Matrimonii a *Matre* derivatur, propterea quod ſit quaſi *munium* ſive officium matris. Dicitur etiam *connubium* a velo, quo ſponſæ accepturæ nuptialem bendictionem ex modeſtia obducebantur. Præterea vocatur *conjugium* ab eodem jugo, cui uterque ſponſus ſubmittitur. Juxta illud 1. Cor. 7. v. 4. *Mulier enim ſui corporis poteſtatem non habet; ſed vir: ſimiliter & vir &c.*

1171. II. Matrimonium triplici modo conſiderari poteſt, 1. ut eſt *contractus naturalis in officium naturæ* ad propagandum & conſervandum genus humanum. 2. ut eſt *contractus civilis* ad affinitates, amicitias & fœdera inter cives Reipub. ſancienda. 3. ut eſt Sacramentum N. L. ad gratiam conjugibus communicandam, ut proles pie ac Chriſtiane educentur. Quatenus eſt contractus naturalis ac civilis, definitur: *conjunctio maritalis viri ac fœminæ legitime contrahentium individuam vitæ ſocietatem retinens.* Sic per modum contractus indiſſolubilis matrimonium jam olim Deus in paradiſo inſtituit, *Gen.* 2. ut docet c. un. de vot. & voti redempt. in 6. & Trid. Seſſ. 24. in doctrina de Sacram. Matrim. primario quidem in officium naturæ ad propagandum & conſervandum genus humanum, poſt peccatum vero ſuccedente concupiſcentia ceſſit in concupiſcentiæ remedium; in lege denique gratiæ eundem contractum Chriſtus elevavit ad rationem Sacramenti. Hinc ratio Sacramenti ita innititur contractui, ut, quando contractus ex quocunque eſſentiali defectu invalidus eſt, nec Sacramentum exiſtat. Sic definitur vel potius deſcribitur a P. *Caniſio: Sacramentum N. L. quo vir & mulier legitime contrahentes, individuam vitæ ſocietatem ineunt, gratiaque divina donan-*

donantur, tum ut ſoboles honeſte & Chriſtiane ſuſcipiatur, ac educetur; tum ut fœdæ libidinis, & incontinentiæ peccatum evitetur. Vel convenienter definitioni mox allatæ: *Eſt conjunctio maritalis viri ac fœminæ legitime contrahentium, individuam vitæ ſocietatem retinens, divinitus inſtituta in ſignum conjunctionis Chriſti cum Eccleſia, habens promiſſionem gratiæ ad uniendos ſimul conjugum animos, & prolem pie ac Chriſtiane educandam.* Ita *Tournely* in prælect. Theol. de 7. Eccleſ. Sacram. Tom. 2. de Sacram. Matrim. Q. 1. Canon. 41. XXVII. q. 1. breviſſime ait: *Nuptiarum bonum ſemper eſt quidem bonum, ſed in populo Dei fuit aliquando legis obſequium, nunc eſt infirmitatis remedium, in quibuſdam vero humanitatis ſolatium.*

1172. III. Porro matrimonium *in fieri* ſive *active* ſumptum conſiſtit in actuali conjunctione per mutuum conſenſum, & contractum, quo initur matrimonium. *Paſſive* vero ſumptum ſive *in facto* eſſe eſt ipſum vinculum matrimoniale, quod ex tali contractu provenit, conſenſus enim mutuus eſt potius cauſa efficiens, item eſt tranſitorius, matrimonium autem ſtabile eſt, ac permanens; ergo rectius dicitur conſtitui in vinculo. Neque hoc vinculum, ſeu nexus perpetuus, quo conjuges inter ſe uniuntur, dici debet effectus ſubſequens matrimonium; expreſſe enim ait *S. Th.* in ſupplem. q. 44. a. 1. in R. ad 1. *conjunctio illa vinculum eſt, quo conjuges ligantur formaliter, non effective.* Pariter eſſentia matrimonii non conſiſtit in uſu, ſeu carnali conjunctione. Prob. 1. ex Matth. 1. v. 20. *Joſeph fili David noli timere accipere Mariam Conjugem tuam*, in quem locum *S. Aug.* L. 1. de nupt. & concup. C. 1. ait: *conjux vocatur ex prima fide deſponſationis, quam concubitu nec cognoverat, nec fuerat cogniturus, nec perierat, nec mendax manſerat conjugis appellatio, ubi nec fuerat, nec futura erat carnis ulla commixtio. Prob.* 2. Eo ipſo perficitur contractus matrimonii, quo conjuges mutuo ſibi tradunt poteſtatem in ſua corpora, etſi poſtmodum ea poteſtate nunquam uſuri ſint; quia uſus rei, de qua contrahitur, non pertinet ad eſſentiam contractus; ſed eſt quid conſequens illam: nec neceſſe eſt, ut, qui habet jus & dominium in rem, ea actu utatur, imo actuali uſui libere renuntiare poteſt. Ergo. *Confirm.* ex reg. 30. ff. de R. I. *Nuptias non concubitus, ſed conſenſus facit;*

Digitized by Google

ſit; & c. Omnis res 4. XXVII, q. 2. *Matrimonium enim non facit coitus, ſed voluntas.*

Neque dicas: S. Paulus ad Epheſ. 5. ſatis clare innuit, carnalem conjunctionem pertinere ad eſſentiam matrimonii per illa verba: *erunt* duo *in carne una.* ℟. S. Apoſtolus non deſignat per hæc verba actum, ſeu uſum matrimonii, ſed mutuam translationem dominii in corpus conjugis utriuſque, ad quod dominium ſufficit jus radicale, & in actu primo, licet per accidens aliunde impediatur. Adde, quod textus græcus l. c. habeat *εἰς σάρκα μίαν in carnem unam.*

1173. IV. Matrimonium dividitur in Legitimum, ratum, & conſummatum. *Legitimum* eſt, quod ſolo legitimo conſenſu inter habiles perſonas contractum eſt juxta leges naturales & civiles. Talia fuere matrimonia in Lege naturæ & ſcripta, & adhuc ſunt inter infideles, v. g. Turcas, Judæos, & alios non baptizatos, hæc tamen non habent rationem Sacramenti. *Ratum* eſt, quod inter baptizatos juxta leges Eccleſiaſticas eſt contractum, cui tamen necdum acceſſit copula carnalis. Hoc includit quidem legitimum, ſed inſuper habet ratificationem Eccleſiæ, & rationem Sacramenti. Sic *Innoc. III.* in c. *quanto.* De divortiis ait: *Etſi matrimonium verum inter infideles exiſtat, non tamen eſt ratum. Conſummatum* dicitur, quod accedente copula carnali completum eſt inter perſonas, quæ legitime contraxerunt.

1174. V. De fide eſt, quod Matrimonium baptizatorum ſit verum N. L. Sacramentum; ſic *Trid.* Seſſ. 24. can. 1. de Sacr. Matrim. definit: *Siquis dixerit, matrimonium non eſſe vere & proprie unum ex ſeptem Legis Evangelicæ Sacramentis a Chriſto Domino inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſia inventum, neque gratiam conferre, anathema ſit;* & S. Paulus ad Epheſ. 5. v. 32. ait de matrimonio: *Sacramentum hoc magnum eſt: ego autem dico in Chriſto, & in Eccleſia.* Ibid. v. 25. Apoſtolus ſatis aperte ſignificat, Matrimonio annexam eſſe gratiæ ſpiritualis promiſſionem, dum hortatur conjuges ad mutuam dilectionem non tantum carnalem, ſed ad exemplum Chriſti: *Viri*, ait, *diligite uxores veſtras, ſicut & Chriſtus dilexit Eccleſiam.* l. c. v. 25. eſt enim unio conjugalis ſignum unionis Chriſti cum Eccleſia, *Sacramentum hoc magnum eſt, in Chriſto & Eccleſia. Confirmatur* ex *S. Aug.* L. de bono con-

Digitized by Google

coniugali C. 18. *In Chriſtianorum nuptiis plus valet ſanctitas Sacramenti, quam fœcunditas uteri.* Idem patet ex univerſalis Eccleſiæ traditione, de qua *Trid.* Seſſ. 24. ab initio diſerte ait: *Cum igitur matrimonium in lege Evangelica veteribus connubiis per Chriſtum gratia præſtet; merito inter novæ legis Sacramenta annumerandum Sancti Patres noſtri, Concilia, & univerſalis Eccleſiæ traditio ſemper docuerunt.* Ex dictis igitur manifeſtum eſt, nullam deeſſe matrimonio conditionem ad verum Sacramentum. 1. enim eſt ſignum ſenſibile per mutuum contrahentium conſenſum externis ſignis expreſſum. 2. eſt a Chriſto inſtitutum. 3. vim habet ad conferendam gratiam, eam ſcil. Sacramentalem vi cujus animi contrahentium conjungantur, proles pie ac Chriſtiane educentur, & fœdæ libidinis peccatum evitetur. Juxta illud S. *Aug.* L. 9. de Geneſ. ad lit. C. 7. *hoc nuptiarum bonum verum tripartitum eſt: Fides, proles, Sacramentum: In fide attenditur, ut præter vinculum conjugale cum altera vel cum altero non concumbatur: in prole, ut amanter ſuſcipiatur, benigne nutriatur, religioſe educetur: in Sacramento, ut conjugium non ſeparetur.* Confert autem *per ſe* hoc Sacramentum gratiam ſecundam, quia eſt Sacramentum vivorum.

1175. VI. Matrimonii ut Sacramenti *materia remota, & circa quam* ſunt corpora contrahentium nulla lege impedita (juxta aliquos conſenſus internus) *materia proxima, & ex qua* eſt conſenſus mutuus contrahentium, prout habet *rationem traditionis* juris ſaltem radicalis in corpora, ſigno aliquo externo ſufficienter expreſſus. *Forma* vero eſt idem conſenſus mutuus, prout habet *rationem acceptationis* traditorum corporum, vel ſaltem juris radicalis in corpora, verbo aut alio ſigno externo manifeſtatæ. Ratio eſt: quia Sacramentum matrimonii celebratur per modum contractus: ergo ſicut in omni contractu res, de qua contrahitur, eſt materia remota, conſenſus materia proxima: acceptatio autem rei firmat contractum & quaſi formam imponit: ita etiam fieri cenſendum eſt in contractu matrimonii. *Miniſter* hujus Sacramenti juxta communiorem non eſt Parochus aſſiſtens, ſed ipſi contrahentes; tum quia hi ponunt materiam & formam ſcil. mutuum conſenſum; tum quia ante *Trid.* valebat matrimonium clandeſtinum ſine aſſiſtentia Parochi;

rochi; unde verba aſſiſtentis Sacerdotis: *Ego vos conjungo &c.* habent hunc ſenſum: ego tanquam teſtis authoritate mihi conceſſa ab Eccleſia matrimonium veſtrum ratum habeo & confirmo. Ita tenent *Sotus*, *Bellarm. Suar. Henriq. Sanchez.* L. 2. d. 5. Juxta contrariæ ſententiæ Patronos, qui admittunt cum *Melch. Cano*, *De Marca*, *Sylvio*, *Maldonato*, *Tournely* in prælect. Theol. de matrim. q. 3. aſſiſtentem Sacerdotem eſſe miniſtrum, prædicta verba: *Ego vos conjungo &c.* ſunt forma Sacramenti Matrim. Juxta eoſdem ratio Sacramenti ſeparari poteſt in Fidelibus a ratione contractus. De his omnibus vide Theol. Schol. Quando a Chriſto matrimonium elevatum ſit ad rationem Sacramenti, diſſident DD. Alii dicunt, hoc factum eſſe *Joannis* 2. dum Chriſtus interfuit nuptiis. Alii vero cum *D. Antonino*, *Victoria*, *Sanchez* L. 2. D. 4. n. 4. affirmant, *Joan.* 2. approbatum eſſe, inſtitutum autem *Matth.* 19. dum Chriſtus ſublato libello repudii matrimonii inſeparabilitatem præcepit, dicens: *Itaque jam non ſunt duo, ſed una caro: quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet.*

§. II.

Principia Generalia de eſſentia, indiſſolubilitate, & obligationibus matrimonii.

1176. *Principium* I. Conſenſus ad matrimonium eſſentialiter requiſitus primo debet eſſe *verus & mutuus.* Quia matrimonium eſt ſerius inter duos contractus, ultro citroque obligans. Unde ſi una pars ficte contrahat, graviter peccat ob deceptionem alterius in re gravi, & matrimonium pro tunc reddit invalidum, juxta c. *Tua* 26. de Sponſ. & Matrim. tenetur deceptor ſatisfacere parti deceptæ. Vide dicta n. 1101. *de ficta promiſſione ſponſalitia.* Item ſi una pars conſentiat, altera ſuſpendat aſſenſum, nullum eſt matrimonium. Per τὸ *verus & mutuus* intelligitur etiam conſenſus proprium ipſorum contrahentium; quia hi ſoli, nulla vero alia poteſtas humana, habent poteſtatem corporum ad tradendum eorum dominium in uſum conjugalem. 2. Debet eſſe *conſenſus de præſenti*, quia per verba, ſive promiſſionem de futuro fiunt tantum ſponſalia. c. 31. de Sponſal. & matrim. 3. Debet eſſe per-

perfecte *deliberatus & voluntarius*, quia eſt contractus de re gravi, gravem utrinque poſt ſe trahens obligationem. Unde conſenſus datus in amentia, ſomno, plena ebrietate, aut ex metu gravi injuſte incuſſo non ſufficit. 4. Debet eſſe *conſenſus verbis vel ſignis externis manifeſtatus;* quia contractus matrimonialis eſt Sacramentum, adeoque eſt ſignum ſenſibile; item eſt contractus inter homines, non Angelos, requirens mutuam traditionem, & acceptationem coram Parocho, & teſtibus manifeſtatam; ergo neceſſario conſenſus matrimonialis debet exterius manifeſtari, *regulariter* quidem *verbis*, ut docet *Florent.*, vel aliis ſignis conſenſum mutuum ſufficienter exprimentibus, *nam ſurdi & muti poſſunt contrahere matrimonium per conſenſum mutuum ſine verbis* juxta c. *Tuæ fraternitati.* 25. de Sponſ. & matrim. 5. Debet eſſe *conſenſus inter perſonas habiles* ad valide & licite contrahendum matrimonium, quales cenſentur mas & fœmina nullo impedimento dirimente vel impediente obſtricti, aut per legitimam diſpenſationem habiles facti. Per ſe etiam intelligitur, quod conſenſus durans, non revocatus, & ſuo modo abſolutus requiratur, ut dicetur in reſol. caſ.

1177. Princip. II. Poſtquam *Trid.* annullavit matrimonia clandeſtina, duplex ſolemnitas matrimonii requiritur. *Prima* pertinet ad valorem (ubi *Tridentinum* eſt receptum) ſcil. *aſſiſtentia Parochi proprii* utriuſque vel ſaltem unius ſponſorum *una cum duobus vel tribus teſtibus.* *Secunda* requiritur de præcepto, ut trinæ præcedant denuntiationes. De utraque ſolemnitate *Trid.* Seſſ. 24. in Decreto de Reform. matrim. C. 1. *præcipit, ut inpoſterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium Parocho tribus continuis diebus feſtivis in Eccleſia inter miſſarum ſolemnia publice denuntietur, inter quas matrimonium ſit contrahendum, quibus denuntiationibus factis ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie Eccleſiæ procedatur, ubi Parochus viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto, vel dicat: Ego vos in matrimonium conjugo in nomine P. & F. & S. S., vel aliis utatur verbis juxta receptum uniuſcujuſque provinciæ ritum. Quod ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitioſe impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denuntiationes, tunc vel una tantum*

denun-

Digitized by Google

denuntiatio fiat, vel ſaltem Parocho & duobus vel tribus teſtibus præſentibus matrimonium celebretur. Deinde *ante illius conſummationem denuntiationes in Eccleſia fiant, ut, ſi aliqua ſubſunt impedimenta, facilius detegantur; niſi Ordinarius ipſe expedire judicaverit, ut prædictæ denuntiationes remittantur, quod illius prudentiæ, & judicio Sancta Synodus relinquit. Qui aliter, quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote de ipſius Parochi vel Ordinarii licentia, & duobus vel tribus teſtibus matrimonium contrahere attentabunt, eos Sancta Synodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujuſmodi contractus irritos, & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit, & annullat. Inſuper Parochum vel alium Sacerdotem, qui cum minore teſtium numero, & teſtes, qui ſine Parocho vel Sacerdote hujuſmodi contractui interfuerint, nec non ipſos contrahentes graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit.* Plura, ubi de impedimento clandeſtinitatis.

1178. Principium III. Conjuges contrahentes matrimonium legitimum ſimul contrahunt generatim quadruplicem obligationem, 1. *mutuam mariti & uxoris*, quæ conſiſtit in redditione conjugalis debiti (niſi ambo mutuò conſenſu ſtatuerint abſtinere ab uſu matrimonii ſive copula carnali) item in fide intemerata tori, denique in individua vitæ, pacis, & charitatis ſocietate. De gravi obligatione reddendi debiti conjugalis ait S. *Paulus* 1. Cor. 7. v. 3. & ſeq. *Uxori vir debitum reddat, ſimiliter autem & uxor viro. Mulier ſui corporis poteſtatem non habet, ſed vir: ſimiliter autem & vir ſui corporis poteſtatem non habet, ſed mulier. Nolite fraudare invicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi.* Eadem gravis obligatio patet ex ratione contractus mutui. 2. Obligationes propriæ mariti ad uxorem ſunt, eam ſuſtentare, protegere, & ordinato amore proſequi: *Viri diligite uxores veſtras*, ad *Epheſ.* 5. v. 15. *ſicut & Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſe ipſum tradidit pro ea, ut eam ſanctificaret.* .... Ibid. v. 28. *Ita & viri debent diligere uxores ſuas ut corpora ſua: Qui ſuam uxorem diligit, ſe ipſum diligit. Nemo enim unquam carnem ſuam odio habuit, ſed nutrit & fovet eam, ſicut & Chriſtus Eccleſiam.* 3. Obligationes propriæ uxoris ad maritum ſunt, obedientia, reverentia, liberorum & familiæ gubernatio competens. *Uxor autem timeat virum ſuum*

Digitized by Google

ad *Epheſ.* 5. *v.* 33... 4. Obligationes communes marito & uxori reſpectu prolium ſunt, dilectio, educatio corporalis & ſpiritualis. De quibus obligationibus egimus in P. I. de quarto præc. Decal Ex his circa obligationem primam patet, tum quod uſus conjugalis ſit licitus & honeſtus, modo fiat 1. *debito jure* h. e. ex valido matrimonii contractu. 2 *debito fine & circumſtantiis.* 3. *intra terminos honeſtatis naturalis.* De ſingulis in reſol. caſ.

1179. Princip. IV. Matrimonium conſummatum inter baptizatos ex voluntate Chriſti eſt omnino indiſſolubile quoad vinculum. Patet ex *Matth.* 9. *v.* 6. *itaque jam non ſunt duo, ſed una caro; quod ergo DEUS conjunxit, homo non ſeparet.* Item ex *Marci* 10. *Lucæ* 18. *v.* 18 & ex 1. *Cor.* 8. *v.* 10. *iis autem, qui matrimonio juncti ſunt, præcipio non ego, ſed Dominus, uxorem a viro non diſcedere; quod ſi diſceſſerit, manere innuptam, aut viro ſuo reconciliari, & vir uxorem non dimittat.* Et *Trid.* Seſſ. 24 can. 5. definit: *Si quis dixerit, propter hæreſin, aut moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſentiam a conjuge, diſſolvi poſſe matrimonii vinculum, Anathema ſit. Ibid.* can. 7. *Si quis dixerit, Eccleſiam errare, cum docuit, & docet, juxta Evangelicam & Apoſtolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum, matrimonii vinculum non poſſe diſſolvi, & utrumque vel etiam innocentem, qui cauſam adulterio non dedit, non poſſe altero conjuge vivente, aliud matrimonium contrahere, mœcharique eum, qui dimiſſa adultera aliam duxerit, & eam, quæ dimiſſo adultero, alii nupſerit, anathema ſit.*

1180. Dixi 1. *Matrimonium conſummatum* &c. Quia matrimonium *ratum* eſt ſolubile etiam quoad vinculum tum per *profeſſionem religioſam*, tum per *Pontificis diſpenſationem. Primum* probatur ex *Trid.* quod Seſſ. 24. can. 6. de Sacr. Matrim. definit: *Si quis dixerit, matrimonium ratum, non conſummatum per ſolemnem religionis profeſſionem alterius conjugum non dirimi, anathema ſit.* Idem patet ex c. *verum.* 2. de converſ. conjug. Quod autem textus ſcripturæ num. præced. allegati intelligendi ſint de matrimonio conſummato quoad vinculi indiſſolubilitatem, declaratur tum ex ipſis verbis textus, tum ex c. *ex publico* 7. de converſ. conjug. ubi in fine ita habetur: *Sane quod Dominus in Evangelio dicit, non licere viro, niſi ob cauſam fornicatio-*

Digitized by Google

cationis, uxorem ſuam dimittere, intelligendum eſt, ſecundum interpretationem ſacri eloquii, de his, quorum matrimonium carnali copula eſt conſummatum. Accedit Ratio Theologica, quod juxta communem Catholicorum matrimonium conſummatum ſignificet conjunctionem Chriſti cum Eccleſia, ſive verbi divini cum natura humana, quæ conjunctio indiſſolubilis eſt, econtra matrimonium ratum ſignificet conjunctionem Chriſti cum anima per gratiam, quæ conjunctio diſſolvi poteſt, & actu diſſolvitur per peccatum mortale; *Secundum* probatur ex eo, quia, quod profeſſio religioſa dirimat matrimonium ratum, non habetur ratione *voti*, adeoque non jure naturali, aut Divino dirimit, ſed ratione *voti ſolemnis*, quæ *voti ſolemnitas ex ſola conſtitutione Eccleſiæ eſt inventa*, ut expreſſe innuit *Bonif.* VIII. in c. *Quod votum*, un. de voto in 6. ergo cum Pontifex non quidem authoritate humana, ſed divinitus conceſſa poſſit per legem univerſalem ob profeſſionem in religione approbata diſſolvere matrimonium, id pariter poterit per diſpenſationem, quando id exigit cauſa valde gravis. *Confirmatur* ex eo, quod multi Pontifices jam diſpenſarint in matrimonio rato, uti *Gregor.* VII. *Eugen.* & *Pius* IV. *Jul.* & *Paulus* III. & alii. Imo teſte *Henriq.* L. 11. c. 8. n. 11. de Matrim. *Greg.* XIII. una die undecies diſpenſaſſe fertur in matrimonio rato: ergo. Vide *Pignatell.* T. 1. conſult. 148. *Clericatum* de Sacr. Matrim. Deciſ. 15. n. 13. & ſeq. ubi num. præcedentibus etiam referuntur graves rationes Adverſariorum.

1181. Dixi 2. *Matrimonium conſummatum eſt omnino indiſſolubile quoad vinculum*, poteſt enim fieri juſtis & gravibus de cauſis divortium, ſive ſeparatio a thoro & menſa, vel, ut alii loquuntur, a lecto & tecto, manente nihilominus vinculo conjugali, ita ut neutra pars poſſit ante mortem unius inire aliud matrimonium. *Prob.* ex *Trid.* quod Seſſ. 24. can. 8. de Sacram. Matrim. ita definit: *Si quis dixerit, Eccleſiam errare, cum ob multas cauſas ſeparationem inter conjuges, quoad thorum, ſeu quoad cohabitationem, ad certum incertumve tempus fieri poſſe decernit: anathema ſit.* Idem patet ex toto tit. 19. de divortiis. L. 4. Decret. Poteſt autem divortium fieri 1. *pietatis cauſa*, v. g. quando ambo conjuges ſine periculo incontinentiæ mutuo conſenſu a thoro ſe ſeparant; aut quando cum conſenſu

ſenſu uxoris maritus Sacros Ordines ſuſcipit, aut unus de licentia alterius in Religione approbata profeſſionem emittit, quo caſu altera pars remanens in ſæculo caſtitatem vovere, vel pariter religionem ingredi debet. Sic c. 5. de converſ. conjug. expreſſe habetur: *Nullus conjugatorum eſt ad Sacros Ordines promovendus, niſi ab uxore continentiam profitente fuerit abſolutus.* Ibid. c. *cum ſis.* 4. *Alexander* III. ita ſtatuit: *Auctoritate Apoſtolica prohibemus, ne in Epiſcopatu tuo virum vel uxorem (niſi uterque ad religionem migraverit) tranſire permittas* ſcil. ad religionem. *Verum ſi ita uxor ſenex eſt, & ſterilis, quod ſine ſuſpicione poſſit eſſe in ſæculo, diſſimulare poteris, ut ea in ſæculo remanente, & caſtitatem promittente, ad religionem tranſeat vir ejuſdem.*

2. Divortium fieri poteſt *propter delictum unius,* unde parti innocenti datur juſta cauſa petendi aut faciendi divortium. Sic divortium perpetuum quoad thorum & menſam petere vel inſtituere licet conjugi innocenti propter alterius adulterium carnale, conſummatum, ſatis cognitum, & non remiſſum, licet pars adulterans ſit invita & reconciliationem petat.

Ita communis fundata in jure naturali, quod permittit, ut frangatur fides illi, qui fidem fregit: item in jure divino *Matth.* 5. & 19. atque in jure Eccleſiaſtico c. 4. de divortiis. Ubi ita habetur: *Si notorium eſt, mulierem ipſam adulterium commiſiſſe, ad eam recipiendam præfatus vir cogi non debet, niſi conſtaret, ipſum cum alia adulterium commiſiſſe.* Idem confirmatur ex c. 5. ibidem. Nomine adulterii etiam hic intelligitur Sodomia & beſtialitas, non tamen ſoli tactus turpes, oſcula &c. Tunc autem propria auctoritate licet inſtituere divortium, quando adulterium eſt notorium notorietate juris vel facti; ſi vero non ſit notorium, vel non ſatis certum, divortium petendum eſt a Judice Eccleſiaſtico: *nemini enim licet* (auctoritate propria) *uxorem ſuam ſine manifeſta cauſa fornicationis dimittere.* c. 9. de Sponſ. & Matrim. Addit hic *P. Pichler* de divort. n. 10., quod *in foro interno*, ſi innocenti moraliter vel phyſice *certo* conſtet de adulterio compartis, ceſſet obligatio debiti, licet adulterium coram Judice probari nequeat, quia matrimonium non aliter obligat ad thorum, niſi ſub conditione, ſi ſervetur fides conjugalis. In foro autem externo, ſi adulterium non ſit notorium, nec poſſit

poſſit probari in judicio, divortium propria auctoritate inſtituere prohibet ſcandalum, & ſubinde etiam obſtat ſpecialis prohibitio judicis præter c. 4. de divort. mox cit.

1182. *Ad tempus* autem (quamdiu ſcilicet cauſa ſeparationis durat) poteſt fieri divortium propter lapſum unius in hæreſin, vel apoſtaſiam omnimodam a fide Chriſtiana. Patet ex c. 7. de divort. ubi ita reſolvit *Innoc.* III. *ſi alter fidelium conjugum vel labatur in hæreſin, vel tranſeat in gentilitatis errorem, non credimus, quod in hoc caſu is, qui relinquitur, vivente altero poſſit ad ſecundas nuptias convolare.* Ergo propter has cauſas non fit diſſolutio quoad vinculum. Idem de hæreſi patet ex *Trid.* Seſſ. 24. can. 5. ſupra cit. *Urbanus* autem III. c. 6 de divort. reſolvit: *De illa vero, quæ, viro ſuo labente in hæreſin, ipſius conſortium ſine judicio Eccleſiæ declinavit, videtur nobis, quod mulier .... &, cum reverſus fuerit, eſt reddenda, quæ etiam, ſi reverti noluerit, compellatur. Si vero judicio Eccleſiæ ab eo receſſit ad recipiendam eum nullatenus dicimus compellendam.* 2. divortium temporale fieri poteſt *ob periculum animæ*, quando unus conjugum inſtigat alterum ad gravia peccata, ut eſt Sodomia, veneficium, latrocinium, furtum &c. quia jure naturali, divino & humano licet removere periculum ruinæ ſpiritualis etiam cum incommodo illius, qui inſtigat ad illud. Vide can. 5. XXVIII. q. 1. ... 3. *Ob periculum corporis*, quod ex unius morbo contagioſo v. g. lepra, lue venerea &c. imminet parti ſanæ. Vide c. 1. de conjug. leproſ. & ſeq. ibid... 4. *ob ſævitiam unius* v. g. ſi maritus uxorem nimis crudeliter tractet, vel ſi uxor inſidias vitæ mariti ſtruat, &c. c. *ex tranſmiſſa* 8. de reſtit. ſpoliat. 5. *Ob valde moleſtam cohabitationem* ex perpetuis jurgiis, diſcordiis ac rixis, ſi ab unius inveterata improbitate quotidie moveantur, nec prudenter credantur alia via poſſe impediri; ex his enim periclitatur ſalus animæ & corporis; hæc tamen divortia temporalia requirunt auctoritatem judicis ad vitandum ſcandalum, quamdiu pars nocens non redierit ad frugem, vel periculum non ceſſaverit. *Pichler* de divort. n. 17.

1183. *Princip.* V. Cauſas matrimoniales dijudicare pertinet ad judicium Eccleſiaſticum. Patet ex can. 12. Seſſ. 24. *Trident. Si quis dixerit, cauſas matrimonia-*

les non ſpectare ad judices Eccleſiaſticos, Anathema ſit. Quo ordine & forma, & coram quibus cauſarum matrimonialium judicia ſint peragenda, erudite docet Conſtitutio S. Domini N. *Bened.* XIV. quæ incipit: *DEI miſeratione.* Vide T. 1. Ejuſdem Bullarii p. 81. Idem Ss. D. N. de Lege. *Ne quis.* Eod. de *Judæis*, ubi agitur de matrimonio Judæum inter & Chriſtianam, expreſſe ait, *quod hæc lex utpote a Laico Principe condita nullam habere vim in matrimoniis debeat.* Tom III. ejuſd. Bull. Epiſt. II. quæ incipit: *ſingulari nobis conſolationi.* §. 7.

1184. *Princip.* VI. Polygamia ſimultanea, qua vir unus ſimul habeat plures uxores, prohibita eſt jure divino, naturali, Eccleſiaſtico & civili. Dixi 1. *jure divino*, ut patet ex ipſa inſtitutione matrimonii a DEO facta in paradiſo, dum *Gen.* 2. v. 24. præcipit: *Adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una.* Ad quem ſtatum primævum Chriſtus reduxit matrimonium *Matth.* 19. Præterea pluralitas uxorum repugnat Sacramentali ſignificationi matrimonii, cum non poſſit ſignificare unionem unius Chriſtus cum una ejus ſponſa Eccleſia. *Dixi 2. jure naturali* non quidem *abſoluto* (ut multi contra multos defendunt) quaſi eſſet ita intrinſece malum habere plures ſimul uxores, ut nunquam etiam ex diſpenſatione divina poſſit fieri licitum, ſicut odium DEI nunquam poteſt fieri licitum, ſed *conditionate* tantum, ſcil. niſi DEUS ex ſupremo ſuo dominio in corpora noſtra diſpenſet, ſicut in V. T. diſpenſavit cum Abraham, Jacob, & David. Ideo autem a DD. aſſeritur ſimultanea pluralitas eſſe contra jus naturale, quia repugnat ſaltem finibus ſecundariis nuptiarum; *primo* quidem parem in viri corpus habet poteſtatem uxor, ac vir in corpus uxoris: ergo ſicut mulier tradere non poteſt jus in corpus ſuum alteri viro, ita nec vir tradere poterit jus in corpus ſuum ſecundæ, vel tertiæ vel pluribus uxoribus. *Confirm.* repugnat rem venditam & traditam uni, denuo alteri tradere: ergo a pari: 2. inter fines matrimonii abſque dubio lege naturali computari debet animorum intima conjunctio, individua vitæ ſocietas, pax in re familiari; filiorum liberalis educatio &c. Atqui pacificæ cohabitationi, conjunctioni animorum repugnat pluralitas uxorum, quæ non facile inter ſe, & cum ipſo marito forent concordes tum propter fœcundita-

tem

tem unius, & ſterilitatem alterius, ut patet in Sara, & Agar. *Dixi* 3. *Jure Eccleſiaſtico.* Sic *Trid.* Seſſ. 24. can. 2. definit: *Si quis dixerit, licere Chriſtianis, plures ſimul habere uxores, & hoc nulla lege divina eſſe prohibitum, anathema ſit.* Vide c *ſi quis* 9. XXXII. q. 7. totum titulum *de ſponſa duorum.* c. *gaudemus,* de divort. l. 1. ff. *de his, qui not. infam.* l. 2. C. de *inceſt. nupt.* Item ex *pœnali Ordinatione Caroli* V. art. 121. adde ordinationem criminalem *Joſephi* I. art. 19. §. 25. ubi in polygamiam ſtatuitur pœna gladii. Ex his eruitur, quod magis adhuc prohibita ſit *Polyandria*, ut una uxor plures ſimul habeat viros, cum hoc magis repugnet generationi, & bonæ educationi prolis; neque in Polyandria unquam a DEO diſpenſatum fuit, neque illa ab ulla gente etiam barbara unquam permiſſa eſt.

Denique dixi, *polygamia ſimultanea:* quia ſucceſſiva poſt mortem unius permiſſa eſt teſte Apoſtolo ad *Rom.* 7. v. 3. *Igitur vivente viro vocabitur adultera, ſi fuerit cum alio viro; ſi autem mortuus fuerit vir ejus, liberata eſt a lege viri, ut non ſit adultera, ſi fuerit cum alio viro.* Idem habetur 1. *Cor.* 7. v. 39. Hæc tamen polygamia ſucceſſiva, quæ etiam vocatur bigamia, inducit irregularitatem, uti dicetur Tractat. ultimo.

§. III.

Reſolvuntur Caſus.

Casus I.

De contractu matrimonii. *Petronius cum Pelagia matrimonium contracturus præmiſſis trinis proclamationibus ſtatuto die comparet coram Parocho & teſtibus, dum interrogatur a Parocho de conſenſu. capite tantum annuit, ſponſa præ gaudio incipit flere, & præterea nihil reſpondens porrigit manum.*

1185. *Q.* An utrinque cenſeri poſſit, adfuiſſe ſufficientem conſenſum? ℞. *affirmative.* Ex parte ſponſi ſufficienter denotabat conſenſum annutus; ſolo enim nutu valide & licite fiunt alii contractus, nec conſtat de præcepto, quod ſola verba formalia neceſſario requirantur. Imo conſenſus ſæpe aliter exprimi non poteſt, ſicut in muto: Nihilominus ad præcavenda plu-

rima incommoda præſtat verbis formalibus uti, ideoque in ſolemni benedictione monendi ſunt contrahentes, ut expreſſis verbis annuant. Sponſa pariter conſenſiſſe præſumenda eſt hoc ipſo, quod libere acceſſerit, nec contradixerit, ſed juxta morem ad confirmandum conſenſum porrexerit manum. De ſignis exprimentibus conſenſum, item de verbis certo vel dubie exprimentibus illum fuſe agit P. *Kugler* de Matrim. P. 1. C. 1. §. 6. & 7. a n. 50. & ſeq. Vide etiam *Schmalzgrueber* Tit 1. de Sponſ. n. 275. His tamen ſtudio non immoramur, cum poſt *Trid.* in contrahendis matrimoniis coram Parocho & teſtibus non tolerentur ſigna ambigua, & in Ritualibus exprimantur tales verborum formæ, queis certo ſignificatur conſenſus.

Casus II.

De ficto conſenſu. *Plutarchus ex Hollandia in Franconiam redux urgentibus parentibus tandem abſque animo vere contrahendi, ſed accipiendi largam a parentibus & ſponſa pecuniam in facie Eccleſiæ init matrimonium cum Chriſtina; poſt nuptias clam redit in Hollandiam, ibidem cum Alexandra valde ſibi nota contracturus, prius tamen rem aperit Sacerdoti Catholico, cujus ſuaſu redit in patriam, & cohabitat cum Chriſtina.*

1186. *Q. I.* An & quomodo peccaverit Plutarchus ficte contrahendo matrimonium? ℞. duplex commiſit peccatum grave, injuſtitiæ & ſacrilegii; quia Chriſtinæ bona fide ſe obliganti ad matrimonium in re gravi gravem intulit injuriam; ac præterea contra reverentiam Sacramenti egit, ſacrilegii enim reus eſt miniſter ficte ſigna Sacramenti adhibens. *Laymann* de Matrim. C. 6.

1187. *Q. II.* An valeat hoc matrimonium? ℞. Non valet; ſine conſenſu enim matrimonium non ſubſiſtit. Ut patet tum ex natura contractus, tum ex c. 14. & 26. de Sponſal.

1188. *Q. III.* Ad quid Plutarchus in utroque foro ſit compellendus? ℞. in foro externo compelli debet ad cohabitandum cum Chriſtina, quia pro valore matrimonii ſtat præſumptio violenta & vehementiſſima, cum propriis verbis coram Parocho & teſtibus contraxerit; ideoque in hoc foro non creditur Plutarcho alleganti etiam cum juramento fictionem; quia in cauſis

ſis valde arduis, qualis eſt matrimonialis, locum non habet juramentum ſuppletorium, præſertim in favorem proprium; ſed requiruntur probationes luce meridiana clariores, dum agitur de matrimonio diſſolvendo. Ita *Laym.* l. c. n. 3. ex c. *per tuas* de prob. & l. *generaliter*, C. *de non numerata pecunia.*

§. 2. In foro interno credendum quidem eſt Plutarcho aſſerenti fictionem; valet enim pro hoc foro regula S. Thom. quodlib. 1. a. 12. *In foro judiciali creditur homini contra ſe, ſed non pro ſe ſimpliciter aſſerenti, in foro aut pœnitentiæ creditur homini pro ſe & contra ſe.* Nihilominus modis omnibus prohiberi debet, ne matrimonium cum tertia contrahat, ſed præſtito conſenſu vero redintegret matrimonium ficte initum; tum quia alio modo injuriam Chriſtinæ illatam (præſertim ſi copula acceſſerit) nequit compenſare; tum quia contractus ſaltem innominatus hic interceſſit; deinde vix poterit alia via tollere ſcandalum ex ficto matrimonio ſolemniter celebrato publice divulgandum, neque hic debet abſolvi in confeſſione, donec deceptæ ſponſæ ſatisfacere plene ſtatuat. Refert tamen *P. Laymann* l. c. n. 2. quoſdam caſus, in quibus deceptor non ad matrimonium, ſed ad compenſandum, alio modo damnum obligandus eſt. 1, ſi decepta pro Virgine ſe falſo jactaverit, ſic deceptio deceptione quaſi compenſatur. 2. ſi ex tali matrimonio infelices exitus merito timeantur. 3. ſi decepta, cognita deceptione, aliam damni compenſationem ſponte accipiat. 4. ſi deceptor non exſpectata Eccleſiæ ſententia, & derelicta putatitia uxore aliam valide duxerit.

1189. Quid ſi talem deceptorem, dum aliam duxit, judex Eccleſiaſticus propoſitis cenſuris pellat ad prius matrimonium? Reſpondet *Laym.* ibid. cum *S. Th.* in ſupplem. q. 45. a. 4. ſi nulla ratione effugere poſſit, quominus deſerta poſteriore legitima uxore, priori putatitiæ adhæreat, poteſt quidem illi aliquamdiu cohabitare; potius tamen excommunicationis ſententiam ſecundum forum externum ſuſtinere debet, quam ut in copulam conſentiat, quia id foret verum adulterium, quod Judex eccleſiaſticus jubere non poteſt. Vide etiam c. *Inquiſitioni.* de ſentent. excomm.

1190. *Q. IV.* Quomodo revalidandum ſit matrimonium Plutarchi cum Chriſtina ficte initum? Reſpondent graves AA. cum *Sanch.* L. 2. D. 32. n. 9. &

Laym. l. 5. t. 10. C. 6. ſatis eſſe, ut ille, qui non legitime conſenſit, adhuc conſentiat, dummodo altera actu vel virtute præſtitum conſenſum non revocarit; quia in tali contractu ex una parte ficto nihil deeſt naturali aut divino jure requiſitum, niſi conſenſus illius, qui ficte contraxit; ſupponitur enim, quod conſenſerit altera pars abſolute, nec revocarit conſenſum: ergo ſi ſolus accedat verus conſenſus loco prioris ſimulati, licet parte altera inſcia, convaleſcet contractus. Citat pro hac ſententia *Sanch.* l. c multos & graves AA. ibique infert 1. in tali caſu non oportere alteri conjugi manifeſtari, matrimonium fuiſſe invalidum; quia hoc tantum neceſſarium eſt, ubi novus ipſius conſenſus exigitur, qui in hoc caſu non requiritur. 2. ſatis eſſe ſolum conſenſum internum ab eo ponendum, qui antea ficte conſenſit; quia externum conſenſum jam præbuerat, & ſolus internus deſiderabatur, ergo ſatis eſt, hunc ſupplere. Ideoque 3. non eſſe neceſſarium, ut matrimonium iterum celebretur coram Parocho & teſtibus; utpote qui jam contractui externo aſtiterunt, hic autem proprie non celebratur matrimonium, ſed tantum ſuppletur defectus interni conſenſus. Hanc ſententiam confirmat *Sporer* hic n. 465. ex declaratione *Pii V.* & Congregationis Cardinalium teſte *Barboſa*, ibique fuſe probat, quod, quando matrimonium invalide eſt contractum ob impedimentum occultum coram Parocho & teſtibus, neceſſe non ſit, iterum adhibere Parochum & teſtes, ſed quod ſufficiat ſupplere defectum, v. g. ex parte conſenſus. Denique alii cum *Ledeſma*, *Pontio* & *Conitolo* novum utriuſque partis conſenſum requirunt, tum quod decepta non cenſeatur conſenſiſſe, niſi & altera pars conſenſerit, tum quod conſenſus ſponſæ non fuerit acceptatio corporis vere traditi, ſed ficte oblati, quæ ſententia non caret ſua probabilitate, præſertim cum aliquo modo agatur de valore Sacramenti, ideoque in praxi ſuadendum, ut Parochus præmiſſo pio colloquio in præſentia bonorum amicorum ex talibus conjugibus conetur elicere novum conſenſum, quærendo, v. g. nonne nihil aliud vultis, niſi ut in matrimonio pacifice, & ſicut decet bonos ac Chriſtianos conjuges, vivatis? ſic facile uterque affirmative reſpondebit, quin pars innocens de præterita fraude quidquam advertat.

Porro hic adverte de revalidando matrimonio invalide

lide contracto propter impedimentum utrique contrahentium notum: Si matrimonium ſit nullum propter aliquod impedimentum indiſpenſabile, cui ambo conjuges ſibi conſcii ſunt; debent ſeparari ſaltem a thoro; ſi ſubſit periculum incontinentiæ, aut ſi impedimentum ſit publicum, etiam quoad cohabitationem: ſi vero impedimentum ſit diſpenſabile, petenda eſt diſpenſatio, interim autem abſtinendum a copula: obtenta diſpenſatione debet poni ab utraque parte novus conſenſus, & quidem ſi poſſit fieri, probabiliter coram Parocho & teſtibus, uti dictum eſt n. præced.

1191. *Q. V.* Quid agere debeat confeſſarius, ſi in confeſſione deprehendat impedimentum dirimens ante, aut poſt matrimonium contractum? ℞. 1. Si ante matrimonium contractum advertat, omni modo hortetur, ut deſiſtant a contrahendo, vel ſaltem differant, donec impetraverint diſpenſationem.

Quid? ſi parata ſint omnia ad nuptias, urgeat infamiæ periculum, vel alia gravia damna prudenter timeantur? ℞. ſi his rationibus ita adhæreant contracturi, ut a contractu nolint deſiſtere, ſuadere debet unicum remedium (quod *Pontius* L. 5. C. 35. vocat rationabile) ut non contrahant abſolute de præſenti, ſed ſub conditione, *ſi Papa diſpenſet*, animo interim cohabitandi inſtar fratris, & ſororis, ita ut nullos actus turpes exerceant, multo minus matrimonium conſumment, donec Papa diſpenſaverit. *Ratio eſt.* Quia neceſſitas videtur excuſare tales ſponſos, qui bona fide coguntur adjicere conditionem utramque; prima quidem de impetranda prius diſpenſatione de ſe in ejuſmodi circumſtantiis prohibita non eſt, nec aliunde obſtat valori contractus matrimonialis; alteram vero de cohabitatione inſtar fratris & ſororis jus ipſum permittit in eo caſu, quo vel ambo vel alteruter ſponſorum primo bimeſtri deliberat de ingreſſu in religionem: ergo etiam in hoc caſu ex graviſſimis cauſis permiſſa videtur. Vide P. *Burghaber* Cent. 2. caſ. 100.

℞. 2. Si confeſſarius advertat impedimentum poſt contractum *mala fide* matrimonium, h. e. cum ipſi contrahentes antecedenter vel ſciverint, vel ſaltem dubitaverint de valore, debet indicare (intellige, pœnitenti in confeſſione, extra quam id revelare nunquam licet) matrimonium eſſe nullum, & neceſſario vel diſſolven-

ſolvendum, vel ſi poſſit fieri, revalidandum per diſpenſationem; interim vero utrique abſtinendum a copula, aliiſque actibus venereis; quia uterque mala fide ſupponitur contraxiſſe, & poſſeſſio m. f. cœpta nullum jus tribuit in dubio. Secundo ſi vero unus conjugum *certo* ſciat, vel in, vel poſt contractum matrimonium, impedimentum dirimens adeſſe, nec petere, nec reddere licite poteſt debitum, ſed *potius* (ut reſpondet *Innoc. III.* c. *inquiſitioni* 44. de ſentent. excomm.) *debet ſententiam excommunicationis ſuſtinere, quam per commercium carnale cooperari peccato mortali;* ille enim actus putatitie conjugalis eſſet fornicatio, cum certo ſciat, non eſſe verum matrimonium; & licet pars in bona fide exiſtens petendo debitum non peccet, valide tamen id petere nequit, quia ex matrimonio invalido jus petendi valide non accipit. Dixi, *ſi certo ſciat:* ſi enim unus conjugum dubitet, aut credat *ex cauſa probabili, & diſcreta, quamvis non evidenti, & manifeſta* adeſſe impedimentum, *debitum quidem reddere poteſt, ſed poſtulare non debet.* Si vero id credat ex cauſa *levi & temeraria* (depoſita conſcientia dubia) poteſt reddere & exigere debitum. Ita in eod. c. inquiſitioni, mox laudato. Vide P. *Sporer* t. 4. c. 2. n. 371. & ſeq. & dicta in P. I. a n. 68.

℟. 3. cum *Bonacina* de imped. matrim. q. 3. puncto ult. & aliis ibid. cit. confeſſarius non tenetur admonere pœnitentem, qui invalide contraxit matrimonium ex ignorantia invincibili juris & facti, quando certo nullum ſperat fructum ex monitione, ſed certo prævidet grave ſcandalum, vel alia damna inde oritura: item quando ſcit, diſpenſationem non poſſe impetrari, monitionem autem fore fruſtraneam, eo quod admonitus adhuc ſit acceſſurus ad uxorem, quam nunc ſcit, non eſſe ſuam. *Ratio* eſt, quia actus fruſtraneus nullibi præcipitur, & inter majora mala non evitanda minus ſemper eſt eligendum. Qui ſequuntur *Paludanum* in 2. ſent. D. 34. q. 1. procedunt ex hoc dictamine; quod ignorantia invincibilis impedimenti dirimentis, ſive legis irritantis non obſit valori jactus contra legem poſiti.

Econtra confeſſarius tenetur monere talem pœnitentem 1. quando monitio ſperatur profutura, ſine ſcandalo, & damno, item quando facile impetrari poteſt diſpenſatio. 2. quando adeſt periculum damni communis,

munis, ſcil. quando plures ſciunt hujuſmodi impedimentum, & inde ſcandalizantur: tunc enim bonum commune prævalet privato. 3. quando pœnitens dubius poſt contractum matrimonium redditur, & interrogat de impedimento. 4. quotieſcunque ignorantia eſt vincibilis, & culpabilis. Vide dicta n. 761.

Denique quilibet alius, qui extra confeſſionem impedimentum dirimens certo aut probabiliter ſciat, debet illud ſub gravi obligatione manifeſtare Parocho, vel alteri ſuperiori Eccleſiaſtico, quia in hunc finem præmittuntur denuntiationes.

Casus III.

Placidus & Pulcheria neo-ſponſi ad exemplum S. Elzarii & B. Delphinæ mutuo conſenſu ante nuptias poſt conſuetam S. Communionem ambo perpetuam caſtitatem in matrimonio ſervandam vovent, ac poſtea coram Parocho & teſtibus contrahunt.

1192. Q. An valeat matrimonium, quod contrahitur ſub pacto vel ſub voto ſervandi caſtitatem, item nunquam exigendi debitum conjugale? ℞. *Affirmative:* tum quia ejuſmodi pactum, votum vel conditio non eſt contra ſubſtantiam matrimonii, quæ plus non exigit, quam ut detur jus mutuum in corpora in actu primo, licet hoc per accidens aliunde ligetur. Tum quia conjuges toto tempore conjugii poſſunt licite abſtinere a copula: ergo etiam ſub pacto vel voto ad hoc ſe poſſunt obligare.

Si dicas: juxta c. fin. *de condit. appoſ.* hæc conditio, *ſi generationem prolis evites*, eſt contra ſubſtantiam matrimonii: ergo etiam hæc: *ſi caſtitatem ſervaveris.* ℞. D. antec. eſt contraria ſubſtantiæ matrimonii, ſi evites generationem prolis poſitive, & immediate in ſe, v. g. procurando abortum. C. ſi evites negative, abſtinendo a copula N.

1193. Ad plures caſus de eſſentia contractus matrimonialis reſolvendos breviter obſerva I. Quamvis expreſſe in jure non prohibeantur matrimonia inita ſub conditione de præſenti, præterito vel futuro, dummodo conditio non ſit turpis, impoſſibilis, aut repugnans ſubſtantiæ matrimonii, uti innuit *Urbanus III.* c. *ſuper eo.* de condit. appoſ. recte tamen monent *Tamb. Gobat.* & *Sporer* hic n. 326. ut a Parocho non admit-

admittantur, niſi ex cauſa graviſſima, in promiſſione de præſenti conditiones præſertim de futuro, v. g. ſi ſponſus officium obtinuerit, ſed prius exſpectetur conditionis eventus, quam matrimonium celebretur per verba de præſenti; tum quia ex ejuſmodi conditionibus non ſubſiſtentibus vel non impletis, & conſequenter ex nullitate matrimonii oriri poſſunt gravia incommoda, ſcandala, & diſſenſiones: tum quia tales conditionate contrahentes facile ſibi perſuadebunt, ante eventum conditionis licitos ſibi eſſe actus conjugales.

1194. II. Quamvis conditio de præſenti vel præterito non ſuſpendat matrimonium quoad valorem, ſicut conditio de futuro, ſuſpendit tamen quoad uſum licitum; donec impletio conditionis cognoſcatur, quia alioquin contrahentes ſe exponunt periculo fornicationis, ſi forte conditio non ſubſiſtat. Porro in praxi quidem tutius eſt, ut ii, qui ſub conditione contrahunt, impleta poſtmodum conditione novum ponant conſenſum, ſpeculative tamen loquendo abſolute id neceſſarium non eſt, cum enim conſenſus ille referatur in eventum conditionis, nec ab alterutro, uti ſupponitur, ſit revocatus, etiam perſeverare cenſetur uſque ad conditionis eventum. Eodem modo ſentiendum de præſentia Parochi poſt impletam conditionem. Denique ſi ante eventum conditionis acceſſerit copula, probabilius convaleſcit, & abſolutum evadit matrimonium, quia tunc uterque conjux *videtur receſſiſſe a conditione appoſita.* Ita c. *per tuas.* 6. de condit. appoſ.

1195. III. Ad contractum matrimonii eſſentialiter quidem pertinet translatio juris corporis, & acceptatio illius ex parte ſponſi & ſponſæ, neceſſe tamen non eſt, ut illa translatio expreſſe intendatur, ſed ſufficit, quod uterque facere velit id, quod fit per contractum matrimonialem, vel ſicut ſolet contrahi in Eccleſia DEI. *Ita Communis.*

1196. IV. Valide etiam contrahitur matrimonium per procuratorem, ut patet ex praxi, & ex c. *Procurator* 9. de procuratoribus in 6. ubi tria decernuntur: 1. quod procurator ad contrahendum pro altero matrimonium debeat habere ſpeciale mandatum. 2. quod procurator non poſſit deputare pro ſe alium, niſi hoc ſpecialiter ſit ei commiſſum. 3. ſi procurator,

tor, antequam contraxerit, a Domino fuerit revocatus (licet inſciis ſponſa, & procuratore) matrimonium poſtea contractum erit nullum. Debet autem procurator contrahere coram Parocho & teſtibus; quia præſtare id, & eo modo, quod & quo modo eſſentialiter requiſito principalis præſtare tenetur. Excipe, quod Procurator contrahendo non debeat eſſe in ſtatu gratiæ, & conſequenter non peccet de novo, contrahendo in tali ſtatu; quia hic non ſuo, ſed ſui Principalis nomine agit; ergo cum Principalis contrahens ſit miniſter & ſuſcipiens hoc Sacramentum, ipſe debet eſſe in ſtatu gratiæ, non quidem neceſſario illo tempore, quo procuratorem conſtituit, ſed tunc, quando judicat, procuratorem actu contrahere. *Sporer* hic n. 325. contra alios, qui affirmant, non requiri, ut procurator coram Parocho & teſtibus contrahat. Si principalis in amentiam inciderit poſt datam commiſſionem, vel eo tempore, quo per procuratorem completur contractus, *Pontius*, *Lugo* de Sacram. D. 8. n. 108. *Diana*, *Averſa*, *Kugler* de Matrim. P. 1. C. 4. poſt §. 10. q. 10. n. 439. contra *Sanch. Henriq. Bonac. Arriag.* & alios multos dicunt, matrimonium fore invalidum, quia ſicut mandatum exſpirat morte mandantis, ita videtur exſpirare mandante facto furioſo, vel amente, uti habetur L. *qui ſervum.* 47. & L. *ſi quis alicui* 48. ff. de acquir. hæredit. *Quid? ſi Principalis dormiret, vel ebrius eſſet tum, quando procurator contrahit?* ℞. eſſet validum matrimonium, quia perſiſteret adhuc intentio habitualis, imo per procuratorem agendo pluſquam habitualis, ſed virtualis. De aliis modis inter abſentes contrahendi matrimonium per epiſtolam vel nuntium, vide *La Croix* L. 6. P. 3. n. 258. & n. 264. *Kugler* l. c. q. 11. Quod valide contrahatur matrimonium per interpretem, quando vel ipſi contrahentes ſe non intelligunt, vel Parochus & teſtes eorum idioma non callent; affirmat *communis* cum *Sanch.* L. 3. D. 39. *Boſſio*, & *Diana;* quia & alii contractus legitime fiunt per interpretem, imo & Confeſſio Sacramentalis: ergo a pari.

1197. V. Licitum eſt matrimonium conſcientiæ, quod dicitur ad *morganaticam* ſeu *Lege Salica* contractum, *Ratio* eſt, quia tale matrimonium nihil aliud eſt, quam legitima conjunctio Viri illuſtris cum fœmina inferioris conditionis in facie Eccleſiæ, eo pacto inita,

ut uxor & liberi ex ea nati dono nuptiali (quod *morganatica* dicitur) vel alia certa portione tempore ſponſalium deſtinata ſint contenti, & a cæteris bonis avitis ac paternis ſive propriis, ſive feudalibus una cum titulis, dignitatibus, & inſignibus abſtineant; atqui tale pactum non eſt contrarium ſubſtantiæ matrimonii, ſed tantum effectus quidam civiles amputantur: ergo. Præterea honeſtas talis matrimonii ſatis patet ex fine bono & honeſto, ſcil. tum ut bona familiæ conſerventur pro liberis prioris matrimonii, vel agnatis, tum ut in non valente ſe continere, vel ſi paris conditionis uxorem habere nequeat, evitetur periculum illiciti concubitus, uti inſinuat tit. 29. L. 2. feudal. Plura de hoc vide apud *Konig* ſuper tit. de Sponſal. n. 91. *Krimer* in L. 4. Decret. n. 556. & *Kugler* l. c. a n. 461.

1198. VI. Probabilius ſponſi in peccato mortali conſtituti non peccant dupliciter indigne ſuſcipiendo & adminiſtrando hoc Sacramentum, ſed graviter tantum delinquunt indigne ſuſcipiendo; quia ſolus miniſter qua talis peccat graviter, qui ad adminiſtrandum Sacramentum ſpecialiter eſt deputatus & conſecratus; ideo juxta c. *quæſitum.* fin. de tempor. Ordin. ſoli Sacerdotes & Clerici ſub interminatione divini judicii monendi & obteſtandi ſunt, ne, antequam pœnitentiam egerint, Sacramenta adminiſtrent. *Suar.* T. v. de Sacr. D. 16. *Sanch. Laym. Bonac. Filiuc.* contra *Hurtad, Perez* & alios. Vide etiam n. 54. ſupra de Miniſt. Sacram.

1199. VII. Matrimonium infidelium ſive non baptizatorum, quamvis ſit contractus pure civilis, jure tamen naturali indiſſolubilis eſt, excepto unico caſu, dum unus conjugum convertitur, nec poteſt ſine animæ periculo, ſine blaſphemia, aut alia injuria Creatoris parti infideli cohabitare, ut patet ex Epiſt. 1. ad Corinth. C. 7. v. 15. item ex c. *quando.* 7. & ex c. *gaudemus.* 8. de divort. in hoc caſu converſa poteſt diſcedere ab infideli & alteri nubere: prius tamen, quam tranſeatur ad alia vota, infidelis interrogari debet, an abſolute recuſet cohabitare, vel nonniſi cum contumelia Creatoris, h. e. cum execratione Chriſti Nominis & deſpicientia Chriſtianæ Religionis. Ita Ss. D. N. *Benedictus* XIV. L. 6. de Synod. c. 4. n. 3. Ibid. addit: quod, ſi abſit infidelis, vel lateat, ita ut interrogari non

non poſſit, tunc petenda ſit diſpenſatio ſummi Pontificis, antequam cum alio contrahatur. Huic ſententiæ adhæſiſſe teſtatur S. Congregationem Concilii Ann. 1722. *Si vero alter fidelium conjugum vel labatur in hæreſin, vel tranſeat ad gentilitatis errorem, non credimus, quod in hoc caſu* is, qui *relinquitur, vivente altero, poſſit ad ſecundas* nuptias *convolare*, ait *Innoc.* III. in cit c. *quando.* Eodem modo expreſſe Ss. Dominus noſter *Bened. XIV.* in conſtitut. 89. quæ incipit: *Inter omnigenas*, & habetur in Tom. 1. Bullar. § 12. reſolvit: *quod ſi alicujus fidelis uxor ad Turcas confugiat, & cum aliquo ex iſtis nefarias nuptias contrahere audeat, non licet viro aliam uxorem in illius locum ducere; quum matrimonium, jure divino, conjugibus ſuperſtitibus indiſſolubile, per hujuſmodi mulieris facinus minime diſſolvatur. Unde qui in tali caſu alteram ducit, mœchatur; & niſi ab ea omnino ſeparetur, a Sacramentis arcendus eſt.*

1200. VIII. Si infideles matrimonium contraxerunt cum impedimento dirimente tantum ex jure Eccleſiaſtico v. g. conſanguinitatis, aut affinitatis, verum ac validum manet poſt eorum converſionem; quia in infidelitate contrahentes non obſtringebantur legibus Eccleſiaſticis, & patet ex cit. c. *gaudemus.* Secus ſi fuerit contractum cum impedimento ex jure naturali dirimente v. g. quando Pater filiam, & frater ſororem duxerat. *Laym.* l. c. n. 6. Quæſtio, an matrimonium infidelium poſt utriuſque baptiſmum tranſeat in Sacramentum, utrinque defenditur a TT. Negativam tenet *Eſparza* L. 10. q. 112. a. 6. *Illſung, Perez, Krimmer* n. 352. & alii. Affirmativam vero *Bellarm.* L. 1. de Matrim. C. 5. ſub fin. *Sanch. Laym. Gobat.* Tr. 10. n. 390. Hi qui affirmant, iterum dupliciter rem explicant, alii enim cum *Sanch.* & *Gobat* dicunt, matrimonium infidelium tranſire in Sacramentum per ipſum baptiſmum, alii econtra cum *Laym.* l. c. inſuper requirunt novum conſenſum, quamvis non requirant aſſiſtentiam Parochi, aut benedictiones, quam ſententiam P. *Kugler* l. c. q. 7. n. 405. merito vocat ſecuriorem & probabiliorem, quia ſic facilius aſſignatur materia & forma talis matrimonii evecti ad ſtatum Sacramenti, & melius oſtenditur cauſa omnimodæ indiſſolubilitatis In praxi quoque tutius erit pro valore Sacramenti, ſi novus conſenſus ponatur in facie Eccle-

ſiæ, & recipiantur ſimul conſuetæ benedictiones. Denique communiſſima ſententia *Sanchetii* L. 2. D. 8. n. 2. eſt contra *Sotum*, *Catharinum* & alios, ſi fidelis ex diſpenſatione Pontificis contrahat matrimonium cum infideli, matrimonium non ſit Sacramentum ex parte fidelis. Quia ſicut matrimonium eſt unicus contractus duorum, qui nequit claudicare, vel eſſe tantum in uno, ſic etiam ratio Sacramenti nequit eſſe tantum in uno.

1201. IX. De matrimoniis Catholicorum cum hæreticis Ss. Dominus Noſter *Bened. XIV.* L. 6. de Synod. Diœceſ. §. 3. erudite probat, quod *Eccleſia iiſdem fere Legibus, quibus Chriſtianis interdixit, ne connubia inirent cum infidelibus, Catholicos pariter a ſacrilegis nuptiis cum hæreticis contrahendis deterruerit* . . . & ibid. atque in *Conſtit.* 34. quæ incipit: *Matrimonia* addit: *Iis igitur in Provinciis, in quibus ejuſmodi conjugia, non ſine Sacrorum Canonum contemptu, paſſim celebrantur, debet Epiſcopus, in ſua præſertim ſynodo, ab illis in propriarum animarum perniciem contrahendis Catholicos abſterrere.* Idem tamen clare in T. III. Bullarii ſui, in Epiſt. 2. quæ incipit: *Singulari nobis conſolationi.* §. 11. aſſerit, *illicita quidem, ſed rata eſſe matrimonia catholicorum cum hæreticis.*

1202. X. Juxta communiorem & moraliter certam ſententiam (ſicut eam vocat *Suarez.* T. 3. de virtut. & ſtatu Relig. L. 7. C. 1. n. 19.) ſufficit coexiſtentia moralis conſenſus utriuſque contrahentis, v. g. ſiquis prius conſentiat, ac demum illo conſenſu non revocato, ſed tacite durante conſentiat alter ex intervallo; tum quia hoc ſufficit in aliis contractibus, ut patet; tum quia nulla lex exigit neceſſario coexiſtentiam phyſicam, aut immediatam conſenſuum ſucceſſionem, uti volunt quidam apud *Cardenas* in Criſi Theol. D. 56. n. 477.

1203. XI. Valet matrimonium contractum ex vehementi paſſione v. g. iræ, amoris &c. niſi conſtaret mentem a paſſione ita fuiſſe abreptam, ut non adfuerit tanta deliberatio, quanta ad peccatum mortale ſufficit & requiritur, quod tamen nec præſumitur, nec niſi rariſſime fieri ſolet. *Ratio* eſt, quia plerumque homines ex ejuſmodi paſſionibus graviter peccant: ergo cenſentur habuiſſe ſufficientem deliberationem: ergo etiam ſufficientem habent ad ſe obligandos DEO vel homi-

Digitized by Google

homini. Adde, quod concupiſcentia augeat voluntarium: ergo actum non facit irritum. *Sanch.* L. 2. D. 8. n. 5.

1204. XII. Juxta P. *Kugler* hic q. 31. n. 618. cum *Fagnano*, *Boſſio* & aliis probabilius eſt, quod in furioſo lucida intervalla habente præſumendum ſit, ab eo contractum eſſe matrimonium tempore lucidi intervalli, non in furore, contra *Sanch. Pirrhing* & alios. Ita ut pro valore actus judicandum ſaltem in cauſa matrimoniali. *Ratio* eſt, quia contraxiſſe coram Parocho & teſtibus aliam non fundat præſumptionem, niſi contractum fuiſſe eo modo, quo ſolet contrahi a ſanis hominibus, alias, ſi adfuiſſet ſignum dementiæ, Parochus & teſtes debuiſſent contractum impedire. Præterea non poteſt præſumi, quod pars altera cum ſummo ſuo damno conſenſiſſet, aut non ſtatim reſiliiſſet, ſi advertiſſet, compartem eſſe furioſam: ergo poſtmodum audienda non eſt; quia ſtat præſumptio contra eam.

1205. XIII. An Matrimonia ex gravi metu injuſte incuſſo contracta ſint jure naturæ irrita, utrinque defenditur, ut videre licet apud P. *Kugler* q. 32. n. 624. & ſeq. communior tamen & probabilior ſententia tenet, ea dirimi ſolo jure Eccleſiaſtico, & quidem non tantum in foro externo, ſed etiam interno. Vide c. *Significavit.* 2. de eo, qui duxit. Præterea communiſſima eſt ſententia, quod metus tantum levis neque in foro in-neque externo irritet matrimonium, dummodo metum paſſus non ficte ſed vere conſentiat. Quia tale matrimonium neque ex lege naturæ, neque poſitiva eſt irritum; imo lex poſitiva fere unice provocat ad metum gravem, ut patet ex c. *Veniens*, 15. & c. *conſultationi.* 28. de ſponſal. ergo. Communior pariter ſententia eſt, quod ſolus metus reverentialis, non accedentibus aliis graviter abſterrentibus, non irritet contractum matrimonii, quia etiam hic metus ſe ſolo cenſetur levis. Vide *Laym.* L. 5. Tr. 10. p. 2. C. Denique communiſſima contra *Covarr. Sotum* & alios defendit, quod metus juſte incuſſus non irritet matrimonium. Vide P. *Kugler* hic q. 39. num. 685.

1206. XIV. Confeſſarius non poteſt denegare abſolutionem Parenti, qui juxta leges, ubi tales extant, & receptæ ſunt, filiam vel filium exhæredaret contrahentem invitis parentibus, aut illis inconſultis, in

iis caſibus, quibus tenentur conſenſum, aut conſilium eorum petere. Ita *Sanchez*. L. 4. D. 24. n. 25. quamvis ipſemet ibidem defendat, quod illicite taliter contrahentes exhæredentur, eo quod ejuſmodi leges videantur injuſtæ. Sed *contra eſt*. Tales leges non tollunt libertatem matrimoniorum, ſed tantum abuſum moderantur, neque diſponunt circa ſubſtantiam, ſed tantum corrigunt modum inordinatum contrahendi, neque legi Eccleſiaſticæ contrariantur, ſed tantum aliquid addunt pro earum confirmatione, & meliori obſervatione: ergo ſunt juſtæ. *Confirm.* Jus Eccleſiaſticum tales nuptias tanquam illicitas reprobat c. *Honorantur* 13. & c. fin. XXXII. p. 2. c. *Aliter*. 1. c. *Noſtrates*. c. XXX. q. 5. ideoque etiam graviter peccant filii, juſtam parentum voluntatem, juſtaque conſilia negligendo, maxime ſi prævideant inde oritura gravia odia, rixas, ſcandala inter familias cum perturbatione reipubl. ergo leges juſte poſſunt ejuſmodi exhæredationis pœna plectere, & parentes eam licite exequi. Vide *Boſſium* de contr. matrimon. C. 11. n. 208. oppoſitam tenet *Krimer* in l. 4. Decret. n. 498. & n. 1767. De legibus civilibus a jure canonico correctis circa valorem matrimoniorum a filiisfamilias initorum ſine conſenſu Parentum, & ſervorum ſine Dominorum conſenſu, erudite diſſerit Ss. D. N. *Bened. XIV.* L. 1. de Synod. Diœceſ. C. 37. & n. 4. concludit: *Verum poſtea conſultius viſum eſt Eccleſiæ, præfatas civiles LL. pluribus ſæculis a ſe aut approbatas aut toleratas corrigere, & abrogare, ſtatuitque, ut deinceps nuptiarum validitas a ſolo penderet contrahentium conſenſu, nequaquam autem a nutu eorum, ſub quorum dominio, vel poteſtate contrahentes exiſtunt.*

Casus IV.

De Uſu Matrimonii.

Priſcilliana ſe accuſat, quod frequenter uſa ſit matrimonio ob ſolam voluptatem; 2. quod aliquoties marito negarit debitum tum ob intentam ſequenti die S. Communionem, tum ne multiplicentur proles. Denique petit inſtrui, quandonam peccent conjuges in uſu conjugii.

1207. *Q. I.* An & quomodo Priſcilliana peccaverit exercendo opus conjugii ob ſolam voluptatem? ℞. Certum eſt ex propoſit. 9. ab *Innoc. XI.* damnata, quod

quod peccaverit, & quidem ſecluſa alia inordinatione graviore, ſaltem venialiter. *Ratio* eſt, quia ſaltem eſt contra debitum ordinem quærere actum propter voluptatem, cum voluptas ſit propter actum, idque præſertim in actu conjugali, qui ex ſe ordinatur ad prolis generationem: *Confirm.* ex S. Aug. qui L. 1. de nupt. C. 15. ait: *Carnis concumbendo petere voluptatem, ſed non præter conjugem, venialem habet culpam.* Dixi, ob *ſolam* voluptatem, nam vacare copulæ propter voluptatem tanquam propter finem ſubordinatum vel potius medium ad generationem, non eſt peccatum; nam qui ſic exercet opus conjugii, ſequitur ordinem naturæ; quæ deſtinavit eam voluptatem ad reddendam faciliorem generationem prolis, & conſervationem ſpeciei.

1208. *Q. II.* Ex quo fine honeſtum ſit, ac illicitum uti copula conjugali? ℟. ex fine primario matrimonii, ſcilicet, prout inſtitutum eſt a natura, ad generationem prolis, ad conſervandam ſpeciem, ac præterea prout eſt inſtitutum tanquam Sacramentum, ad generandam & educandam prolem in ordine ad glorificandum DEUM; aut etiam ex eo fine matrimonii, ut conjux ſatisfaciat gravi obligationi ex juſtitia reddendi debitum. Qui præter hos fines primarios intendit, vel exercet copulam conjugalem ex alio fine ſecundario, v. g. propter vitandam incontinentiam, propter ſanitatem, non peccat, quia ſic non intenditur ſolus finis ſecundarius, ſecus ſi excludatur finis primarius. *Duarte V. copula* n. 158. & ſeq.

1209. *Q. III.* An Priſcilliana licite denegarit debitum ex dictis rationibus? ℟. Si maritus abſolute & ſerio exegerit, vel Priſcilliana adverterit in marito periculum incontinentiæ, diſſenſionum &c., peccavit graviter, non obſtante utraque ratione; quia cum maritus ſerio & juſte petierit, illa non ſatisfaciendo ſuæ obligationi & defraudando maritum jure ſuo, deliquit in re gravi.

1210. Nec excuſat 1. inſtans devotio, futura aut præterita S. Communio, quia abſtinentia ab actu conjugali propter inſtantem devotionem eſt de conſilio in reverentiam Ss. Sacramenti, vel ad devotionem dignius peragendam; redditio vero debiti ex juſtitia. Præterea quamvis petitio debiti ante vel poſt S. Communionem a multis non excuſetur a culpa veniali, redditio

ditio tamen a pleriſque a culpa excuſatur. Denique actus conjugalis de ſe eſt licitus, honeſtus ac meritorius: ergo de ſe non obſtat devotioni, ſed ex accidenti, *ſi pietas debita per hoc omnino impediatur.* Ideoque ſuadet quidem convenientia, ut in ſolemnioribus feſtis, quibus uterque conjux intendit accedere ad S. Euchariſtiam, communi conſenſu abſtineatur a copula, juxta Apoſt. 1. Cor. 7. *Nolite fraudare invicem, niſi forte ex conſenſu ad tempus, ut vacetis orationi.* Abſolute tamen ſub gravi præcepto uſus conjugii tunc prohibitus non eſt. Juxta c. *Vir cum propria.* XXXIII. q. 4. *Siquis ſua conjuge non cupidine voluptatis captus, ſed ſolum liberorum creandorum gratia utitur, ipſe profecto de ingreſſu Eccleſiæ, ſeu de ſumendo Corporis Dominici, ſanguiniſque myſterio, ſuo eſt relinquendus judicio, quia a nobis prohiberi non debet accipere.* Præterea olim quidem ſevera lege fuiſſe prohibitum uſum conjugii in ſolemnioribus feſtis, *nunc vero id contineri intra limites meri conſilii*, ait Ss. Dominus noſter *Bened. XIV.* de Synod. l. 5. c. 1. n. 8.

1211. 2. regulariter non excuſat *multiplicatio prolium;* tum quia primarius finis matrimonii eſt, propagatio generis humani, cujus gratia omne incommodum conjugibus eſt perferendum, tum quia melius eſt proli, ut vivat inops, quam ut omnino non vivat. Adde, quod ſaltem in perpetuum non poſſit negari debitum ob periculum incontinentiæ; ergo fruſtra negabitur ad breve tempus, poſt quod nihilominus fiet conceptio. *Laym.* L. 5. t. 10. C. 1. n. 16. contra *Sotum, Sa, Rodriq.* & alios. Ibid. tamen excipit caſum, quo abſente omni periculo incontinentiæ res eo loco ſita eſſet, ut ob prolium multiplicationem extrema penuria timenda eſſet; id quod inter Chriſtianos raro eveniet. Cenſet etiam S. *Anton.*, licere conjugibus mutuo conſenſu abſtinere a copula ad vitandam prolium multitudinem, modo abſit periculum incontinentiæ.

1212. *Q. IV.* An uxori liceat negare debitum ob incommoda & moleſtias, quas gravidæ patiuntur, vel ob ordinariam difficultatem partus? ℟. non licet: quia nubendo ejuſmodi pœnis a Deo Evæ & aliis mulieribus impoſitis ſe ſponte ſubjecit. *Antoine* Tr. de obligat. cert. ſtat. C. 3.

1213. *Q. V.* Ob quas cauſas liceat negare debitum? ℟. 1. duobus primis menſibus a contracto matrimonio inter-

uterque conjux licite negat debitum; conjugibus enim datur bimeſtre ad deliberandum, an vel matrimonium conſummare velint, vel ingredi ſtatum religioſum. c. *ex publico* 7. de converſ. conjug.

2. Conjux licite negat debitum, ſi compars adulterium commiſerit; frangenti enim fidem, fides merito non ſervatur; pars tamen nocens poteſt petere debitum tanquam benevole concedendum, non exigendo tanquam debitum, quia non tenetur crimen ſuum prodere, nec pœnam hanc in ſe exequi, donec ei a conjuge innocente imponatur; quamvis in foro externo crimen probare nequeat, modo de eo certo aliunde conſtet. *Laym.* l. c. n. 4. nam ſola ſuſpicio aut tenuis probabilitas adulterii non ſufficit ad debitum juſte negandum.

3. Conjux non tenetur reddere debitum, ſi inde grave damnum, vel periculum ſibi vel proli merito timeat. *Buſemb.* cum *Perez*, v. g. ſi illud petat morbo contagioſo, peſte, lepra laborans (excipe: niſi morbus ante contractum matrimonium fuerit cognitus, & non ſit nimis gravis) item ſi petat ab uxore ægrotante, cui copula graviter noceret. Plura in q. ſeq.

4. Petenti in ebrietate, amentia, furore negari poteſt, quia tunc non petit humano & rationabili modo. *Sanch.* L. 9. D. 23. *Laym.* l. c. n. 9. *Excipe* tamen caſum, quo uxor adverteret in ebrio periculum incontinentiæ. Item ſi maritus ſit tantum ſemiamens, vel ſemiebrius; tunc enim uxor petenti tenetur reddere debitum: quia poſſeſſio juris ad petendum ſtat pro viro. Si uterque conjux in amentiam incidat, ſeparandi ſunt, donec ad mentem redeant. Juxta *Sanch.* l. c. n. 8. *Barthol. & Petrum Ledeſma*, regulariter illicitus eſt concubitus, quando uxor amens eſt, & maritus mentis compos, quia præſens periculum eſt, ne mulier amens fœtum in utero necet; ceſſante autem tali periculo, quia ſterilis eſt amens, ut nulla ſubſit ſpes concipiendi, licitus adhuc eſt congreſſus, ſicut licitus eſt ſenibus.

5. Si nimis frequenter petatur debitum, v. g. ſi ter una nocte reddiderit, poteſt quarta vice negari; videtur quoque nimis frequenter peti, ſi maritus non contentus nocturna redditione etiam per diem petendi habeat conſuetudinem; ſecus, ſi quandoque tan-

Digitized by Google

tum id contingeret. *La Croix* L. 6. p. 3. n. 396. cum *Rodriq.* & *Gobat.*

6. Si conjux jure petendi debiti privatus ſit ob inceſtum commiſſum cum conjugis conſanguinea in *primo* vel *ſecundo* gradu; Quod autem inceſtuoſus in pœnam criminis amittat jus petendi debitum, patet ex c. *Tuæ fraternitatis.* 10. de eo, qui cognovit conſang. uxoris ſuæ, de hoc plura, ubi de impedim. Matrim. Huc reducitur, ſi conjuges mutuo conſenſu caſtitatem voverint: Si authoritate publica celebraverint divortium: & probabiliter, ſi paulo ante petitionem debiti maritus crudeliter verberibus exceperit uxorem; quia ſicut propter diuturnam ſævitiem poteſt fieri divortium a thoro & menſa; ita ſatis probabiliter propter eandem ſævitiem una alterave vice poteſt negari debitum, niſi prævideat uxor, inde orituram majorem ſævitiam, & majora mala.

7. Ex dictis e contrario inferes, quod evoluto primo bimeſtri conjux conjugi *ſerio, juſte* & *rationabiliter & humano modo* petenti teneatur ex juſtitia & ſub mortali reddere. *Dixi* 1. *ſerio petenti*, h. e. tanquam debitum; quodſi enim uxor advertat, quod maritus tantum benevole petat, nec ægre ferat, ſi una vel altera vice modeſte denegetur, vel potius ad breve tempus differatur, non erit mortale; ſecus vero, ſi pars petens valde ægre videatur latura negationem, aut præ verecundia non auſit inſtanter petere, vel ſit in periculo incontinentiæ; tunc enim erit mortale vel ſemel negare: multo magis ſi negatur ex pertinacia, odio, vindicta, aut nonniſi poſt rixas &c. &c. Hinc ſi confeſſarius audiat inter conjuges eſſe continuas rixas, & odia, caute & prudenter interroget pœnitentem, an forte cauſam præbeat, non præſtando, ad quæ obligatur vi matrimonii? quia frequenter uxores ex paſſione iræ ac vindictæ excæcatæ, nequidem ſibi ducunt peccato, ſi per plures dies non cohabitent. *Dixi* 2. *juſte petenti*, nam ſi, ut dictum eſt, ab adultero, vel inceſtuoſo petatur marito, injuſte, h. e. a non habente amplius jus, petitur. *Dixi* 3. *rationabiliter & humano modo petenti*, ut dictum eſt de eo, qui petit in amentia, ebrietate, aut cum proximo periculo morbi &c. non enim cenſentur conjuges ad ejuſmodi caſum non prævisum ſe obligaſſe, niſi periculum

Digitized by Google

lum infectionis eſſet valde remotum; proximum autem periculum incontinentiæ.

1214. *Q. VI.* In quibus caſibus non liceat petere debitum? ℞. 1. *ſub mortali* non licet conjugi, qui vovit caſtitatem ſive ante, ſive poſt initum matrimonium, juxta ſæpe dicta ex c. 3. de converſ. conjug. Unde ei nec licet inchoare actus ordinatos ad copulam, cum facta ſit promiſſio abſtinendi ad omni actu venereo; *excipe* actum redditionis debiti, ad quem obligatur ex juſtitia. 2. Non licet petere ei, qui tempore matrimonii culpabiliter cognovit conſanguineam perſonam compartis in primo vel ſecundo gradu. 3. Qui *extra caſum neceſſitatis* prolem ſuam baptizat, aut in baptiſmo vel confirmatione tenet; ut dicetur de impedimento ſpiritualis cognationis. Secus ſi in caſu neceſſitatis.

1215. ℞. 2. Per ſe ſaltem *veniale* eſt, petere debitum tempore fluxus menſtrui ordinarii: Ita *Sanchez* L. 9. D. 21. n. 7. & 8. ubi contra eos, qui dicunt eſſe mortale, ait damnum grave ex tali coitu, quod timent illi AA. imminere proli, eſſe incertum & rarum, cum conſtet, innumeros tempore menſtrui coire, rariſſime tamen grave damnum in prole inde inveniri. Ratio autem peccati venialis eſt turpitudo, & indecentia in eo coitu. Nec ab hac culpa eximit conjugis ſterilitas, quamvis enim tunc ceſſet damnum prolis, non tamen ceſſat dicta indecentia. Hinc *Ezech. c.* 18. *v.* 6. vir juſtus dicitur: *ſi fecerit judicium & juſtitiam .... ſi ad mulierem menſtruatam non acceſſerit.* Denique ibid. addit *Sanch. Quare ſi aliqua ratio ſit huic turpitudini præponderans, & actum honeſtans, vacabit culpa; nempe ſi ad vitandam in ſe, vel in alio fornicationem, vel ne conjux ſuo conſortio odio ſit, vel alia ſimilis.* Unde uxor nunc licite reddit debitum, ſicut & maritus licite petit; imo ſi una pars urgeat ſerio debitum, altera reddere tenetur. *P. Bened. Schmier* Theol. Sacram. Tr. 24. q. 29. n. 135. Addit tamen *Sanchez.* l. c. ſub fin. Si conjuges probabiliter exiſtiment, prolem monſtroſam ex eo concubitu gignendam; quamvis non peccet mortaliter exigens debitum, & uxor id reddere poſſit, eam tamen ad id non teneri, quia detrimentum magnum eſt tum proli perpetuo miſerrime vivere, tum matri, prolem miſerrimo affectam morbo habere. Dixi ſupra, *tempore fluxus*

Digitized by Google

menſtrui ordinarii, ſive naturalis; nam ſi ſit quaſi perpetuus, quo quædam fœminæ quaſi continuo morbo laborant, licebit tam petere, quam reddere debitum; quia duriſſimum eſſet, conjuges obligare ad abſtinendum perpetuo ab uſu matrimonii.

1216. 2. Secluſo abortus periculo licite citra culpam etiam venialem poteſt peti & reddi debitum tempore, quo uxor eſt gravida; tum quia nulla lex aſſignari poteſt; quæ uſum matrimonii tunc prohibet; tum quia eſſet graviſſimum onus, & res mille peccandi periculis expoſita, ſi vir toto tempore, quo uxor gravida eſt, ſcil. per novem menſes, idque fere ſingulis annis, teneretur abſtinere ab uſu matrimonii. Addit *Sanch.* L. 9. D. 22. n. 6. quod, ſi talis coitus eſſet culpa venialis, laqueus injiceretur matrimonio, quia vel toto tempore, quo uxor uterum geſtat, conjuges deberent abſtinere a copula, vel innumera eſſent admittenda venialia, quod eſſet multiplicare peccata ſine neceſſitate. Econtra, ſi adſit probabile periculum abortus (de quo debet conſtare per experientiam, vel per prudens judicium Medici, cum per ſe & ordinarie teſte *Palao* proximum ſaltem periculum abortus non ſubſit) uſus matrimoniii illo tempore graviter illicitus eſt; quia tunc vergit in interitum prolis innocentis. Monet *Sanch.* l. c. n. 1. periculum incontinentiæ hic non præponderare veriſimili periculo abortus; quia illi periculo aliis mediis ſpiritualibus ad breve tempus conſuli poteſt abſque damno fœtus; adeoque propter periculum incontinentiæ præſente periculo abortus, licitus non redditur uſus. Authoritates in contrarium afferri ſolitæ non omnino interdicunt concubitum tempore, quo uxor prægnans eſt, ſed tantum volunt, ne modus, & temperantia excedatur, vel intelligendæ ſunt de conſilio, vel de caſu, in quo eſt periculum abortus, aut oppreſſionis prolis.

1217. *Quid? ſi uxor hactenus nonniſi mortuas proles genuerit?* ℟. cum *Sanchez* contra *Sylvium*, per hoc non redditur illicitus uſus conjugii; quia adhuc felicem partum ſperare poſſunt, experientia enim conſtat, mulieres poſt frequentes abortus tandem feliciter peperiſſe. Suadendum tamen, ut hujuſmodi conjuges, oratione, aliiſque piis operibus benedictionem Dei efflagitent, vitent intemperantiam, & alias culpas;

pas; item ſi ſint fœminæ nobilioris conditionis, ut vitent frequentiores choreas, moderentur iræ vehementiores modus &c. Si ſint de plebe, ne tollant, vel portent onera graviora: mariti autem caveant, ne verberibus, truſionibus, tunſionibus male tractent uxores gravidas.

1218. 3. Licitum eſt per ſe loquendo petere & reddere debitum poſt partum, dum in puerpera continuatur ſanguinis purificatio; niſi forte ex eo concubitu gravis morbus immineret; *nam tunc de culpa judicandum eſſet, juxta morbi gravitatem, ejuſque probabilitatem*, ait *Sanch.* L. 9. D. 22. n. 12. contra alios, qui dicunt eſſe mortale, uti matrimonio durante illa immunditie; item contra illos, qui dicunt, eſſe ſaltem veniale, propter indecentiam, ſicut ſupra n. 1215. de immunditia menſtruatæ locuti ſumus. Varietatem ſententiarum conciliat *Abulenſis* C. 5. *Matth.* q. 244. ubi ait: abſolute non eſſe neceſſarium, purificationis tempus exſpectare, ſed aliquantulum, ſi recenter fœmina enixa ſit, donec ab immunditiis purificetur, & antea accedere ad illam non eſſe mortale. *Si dicas*, talem copulam prohiberi. can. fin. diſt. 5. ubi expreſſe ita habetur: *Niſi purgationis tempus prius tranſierit, mulieres viris ſuis non debent admiſceri.* Reſpondent enim plerique cum *Averſa*, D. *Antonino* & aliis, textum ex *S. Gregor.* allatum loqui de conſilio, non de præcepto, vel de caſu, quo immineret periculum gravis morbi; vel potius dicendum, hoc, quod olim erat præceptum, nunc intra limites meri conſilii contineri, ut ſupra diximus n. 1210 unde τὸ *debent* hodie ſignificat decentiam abſtinendi durante illa immunditie, non obligationem ſub gravi peccato, niſi ut dixi, accedat aliud grave incommodum, quo probabiliter præſente, mulier non teneretur reddere debitum, hoc vero abſente, ſi maritus precibus inductus nolit deſiſtere, & ſit incontinentiæ periculum, ad reddendum teneretur.

1219. *Q. VII.* An licitus ſit uſus conjugii ante ablactationem infantis? ℞. affirmative: tum quia non extat lex prohibens; tum quia duriſſimum eſſet conjugibus, imo periculum plurimorum peccatorum, ſi toto tempore, quo infans lactatur, deberent ſub peccato, ab uſu matrimonii abſtinere. Adde, quod periculum inficiendi lac ex tali coitu rarum ſit, ut teſtantur

Digitized by Google

tur periti Medici. *Sanch.* L. 9. D. 22. n. 15. excuſat a reddendi debiti obligatione mulierem, dum advertit ubera exſiccari præcedente copula, aut lac valde pernicioſum proli inde reddi, præſertim cum premente paupertate aliter non poſſit ſuſtentari infans.

1220. *Q. VIII.* In quibus caſibus non liceat reddere debitum petenti? ℟. cum *Laym.* L. 5. T. 10. C. 1. n. 17. Duplex hic obſervanda eſt regula, 1.: Si petens graviter peccet ob circumſtantiam, quæ ipſum actum conjugalem reddit graviter peccaminoſum & abſolute utrique conjugi illicitum; tunc regulariter etiam reddere debitum ſub gravi peccato non licet, v. g. ſi ambo conjuges mutuo conſenſu voverint caſtitatem, ſi copula petatur modo contra naturam peragenda v. g. in vaſe præpoſtero, vel ſi in vaſe naturali, at ſitu innaturali cum periculo effuſionis ſeminis extra vas naturale; talis enim redditio eſſet intrinſece mala, & nullo modo honeſta poſſet fieri. Item ſi debitum petatur in loco ſacro, vel publico, aut cum periculo abortus, aut alio gravi damno ſanitatis conjugum. Dixi *regulariter:* excuſaretur tamen reddens a peccato, ſi periculum majoris damni ex negatione debiti prudenter timeret. De loco Sacro vide P. 1. n. 467. *Ratio* eſt, quia reddens in priore caſu formaliter cooperaretur ad actum graviter illicitum; ſecus in ſecundo caſu.

Secunda regula: Si petens peccet mortaliter ob circumſtantiam, quæ afficit ſolam circumſtantiam perſonæ petentis, v. g. quia ipſa ſola voverit caſtitatem, aut habet intentionem malam in petendo; tunc alter poteſt, ac debet reddere debitum; ſimiliter ſi conjux petendo peccet ſolum venialiter, propter modum leviter inconvenientem: *Ratio primi* eſt, quia per hoc, quod conjux voverit caſtitatem, aut ex mala intentione petat copulam, non perdit jus in corpus alterius conjugis, neque hic immunis eſt ab obligatione reddendi debitum. Ita S. *Antonin.* contra *Richard. Comit.* & alios. *Ratio Secundi* eſt, quia fere ſemper adeſt ratio præponderans, propter quam reddens peccato alterius veniali non cenſeatur formaliter cooperari, ſcil. ratio diſcordiarum, periculum incontinentiæ &c. ſuadent tamen AA. ratione voti, ut compars, quæ non vovit, prius petat debitum, dum prævidet a vovente petendum, & præſertim ſuadendum, ut petatur

tur diſpenſatio. Addunt alii, quod, ſi uxor ſine gravi incommodo poſſit dehortari, ne peccaminoſe petat, imo ſi ſpes affulgeat, fore, ut per unam alteramve negationem debiti abſterreatur altera pars a peccaminoſa petitione, poterit ſaltem ex charitate amice negare debitum.

1221. *Q. IX.* An conjuges teneantur aliquando petere debitum? ℟. 1. per ſe loquendo, non tenentur, quia, *cum liberum ſit unicuique ſuo juri renunciare*, juxta c. 6. de privil., nemo per ſe tenentur uti jure ſuo. ℟. 2. per accidens autem tenentur 1. ſi alter, præſertim uxor, ex ſignis videatur cupere hoc remedium, licet ex verecundia taceat; quia tunc potius debitum redditur interpretative petenti. *S. Th.* in 4. Diſt. 32. a. 2. Secundo. Si alioquin in comparte ſit periculum incontinentiæ. 3. Si id neceſſarium ſit ad fovendum amorem mutuum. 4. Si generatio prolis neceſſaria ſit ad avertendum grave damnum Religionis, vel Reipubl.

1222. *Q. X.* An liceat exigere uſum conjugii præciſe ad vitandam in ſe incontinentiam, quamvis nulla forte ſit ſpes prolis? ℟. cum *Navarro*, *Laym. Sporer* hic n. 487. & aliis contra Veteres non paucos, Affirmative. *Ratio* eſt; quia Matrimonium ſecundario inſtitutum eſt in remedium concupiſcentiæ, ut colligitur ex 1. ad *Corinth.* 7. *Propter fornicationem unuſquisque ſuam uxorem habeat . . & iterum revertimini in idipſum, ne tentet vos Satanas propter incontinentiam veſtram.* Et Catechiſm. Rom. P. 2. de matrim. n. 13. exponens cauſas, ob quas vir & mulier conjungi debeant, docet: *Tertia eſt, quæ poſt primi parentis lapſum ad alias cauſas acceſſit; ut ſcil., qui ſibi ſuæ imbecillitatis conſcius eſt, nec carnis pugnam vult ferre, matrimonii remedio ad vitanda libidinis peccata utatur. Confirm.* Approbante Eccleſia licite contrahunt ſenes, quibus ob ſenium nulla eſt ſpes ſuſcipiendæ prolis. Vide *D. Antoninum* 3. P. tit. 1. c. 20. §. 5.

1223. *Q. XI.* Quandonam peccent conjuges in uſu conjugii? ℟. præter dicta peccant I. mortaliter, ſi habeant copulam extra vas debitum; quia talis copula eſt Sodomitica, & contra naturam. Ideo hæc circumſtantia ſpeciem mutans, ſcil. copulæ Sodomiticæ cum propria conjuge, neceſſario eſt in Confeſſione explicanda. Nec excuſantur a gravi peccato, qui inchoant copulam

lam in vaſe non debito, cum animo illam conſummandi in debito; quia adhuc graviter agitur contra honeſtatem naturalem.

1224. II. Peccat graviter conjuges, ſi ſemen ſcienter & voluntarie extra vas effundant vel ante copulam, vel abrupta copula; item ſi uxores ſemen jam receptum voluntarie ejiciant, quacumque de cauſa; quia quælibet talis effuſio eſt intrinſece mala, & peccatum contra naturam, utpote directe oppoſita fini conjugii & copulæ carnalis, ſcil. generationi prolis. Excipit P. *Sporer* hic n. 490. effuſionem involuntariam, ſi præter intentionem accidat, v. g. ex feſtinatione, ex metu, ob ſenium, ob indiſpoſitionem alterius partis. Vide dicta P. 1. n. 755. Idem n. ſeq. 491. cum *Sanch.* mulierem a gravi peccato excuſat, quæ poſt ſeminationem a ſolo viro in debito vaſe factam, ſtatim poſt copulam ſe tactu excitat, ut & ipſa ſeminet; eo quod hæc provocatio ſit actus conjugalis conſummatio. Hanc provocationem plane illicitam eſſe defendit *Stephanus* de S. Paulo.

1225. III. Si durante copula conjuges mentem ad alios divertant, ita ut vir aliam mulierem, aut mulier alium virum deſideret; hoc peccatum in confeſſione aperiendum eſt cum objecto cogitato. *Duarte V.* copula n. 163. quia hic affectus vere eſt adulterinus.

1226. IV. Peccant conjuges graviter, ſi ſervato quidem vaſe debito non ſervent ſitum naturalem in coeundo *cum periculo effuſionis ſeminis extra vas;* quia cum talis effuſio voluntaria ſemper ſit graviter peccaminoſa, etiam probabile illius periculum voluntarie in ejuſmodi ſitu electum conjunctum eſt cum gravi peccato. Si tamen abſit periculum prædictum, & non ſervetur ſitus naturalis ſine neceſſitate, aut juſta cauſa, v. g. ſi vir vel ſtando, vel a tergo, vel ſuccumbendo exerceat opus conjugale, multi cum *Sanch. Laym. Sporer* & aliis dicunt, non eſſe peccatum mortale, ſed veniale; eo quod abſente dicto periculo non peccetur contra ſubſtantiam actus conjugalis, nec impediatur generatio. Nihilominus monendi ſunt conjuges, ut abſtineant a tali congreſſu; præſertim, ſi ſine juſta cauſa fiat, eo quod ſapiat nimis inordinatam concupiſcentiam.

1227. V. Si poſitive impediant generationem, vel conceptam prolem extinguant. Item ſi actum conjugalem exerceant cum probabili periculo abortus.

1228.

1228. VI. Si hic actus exerceatur coram aliis, ob grave ſcandalum. Caveant parentes, ne filios vel filias jam adultas in eodem cubiculo, multo minus lecto dormientes habeant, unde non raro ipſi parentes ſeducunt ſuos ad graviſſima peccata committenda. Imo caveant, ne affectus ſuos coram prolibus inepte & ſcandaloſe prodant.

1229. VII. Denique abſque dubio peccant conjuges, ſi ſemen privatim effundant, cum hæc privata pollutio ſit ſemper mala, & fini generationis contraria.

1230. *Q. VIII.* An & qualia ſint peccata conjugum tactus, aſpectus, amplexus, oſcula, colloquia venerea &c.? ℟. de tactibus vide P. I. n. 731. Hic breviter notandæ ſunt ſequentes regulæ, quas tradit *P. Sporer* hic n. 500. 1. Si prædicta exerceantur *cum periculo proximo pollutionis, cum actuali dubio de valore matrimonii*, item *cum voto caſtitatis*, conjuges peccant mortaliter; de ultimo, ſcil. de voto, certum eſt: de dubio pariter manifeſtum, in hoc enim numquam licet operari: de periculo pollutionis probatur; quia, cum hæc graviter repugnet generationi, æque illicita eſt conjugatis, ac aliis; ac proinde tenentur ſub mortali vitare illius periculum proximum, & non ponere cauſam proximam, qualis in tali caſu ſunt prædicti actus, ex ſuppoſito. 2. Si vero fiant (ſecluſo periculo pollutionis &c.) inter conjuges in ordine ad copulam, vel ad conteſtandum, aut fovendum amorem conjugalem, culpa vacant. Quia cui conceſſus eſt finis, etiam conceſſa ſunt media ordinata ad illum finem; finis autem conjugalis eſt amor & copula, media ſunt prædicti actus: ergo. 3. Si præciſe fiant ob majorem voluptatem, quamvis ordinentur ad copulam, ſunt peccatum veniale ex dictis. Probabiliter etiam ſunt peccata venialia in conjugibus, etſi exerceantur abſque animo perveniendi ad copulam, modo abſit periculum pollutionis: quia tales actus ordinantur ex natura ſua ad copulam ipſis licitam, nec quidquam illis deeſt, niſi quod hic & nunc non referantur ad eam: ſolus autem defectus debiti finis eſt per ſe loquendo tantum venialis. Vide *Sanchez* L. 9. D. 44. n. 12. *Laym.* L. 1. t. 3. c. 6. *Gobat*, *Diana*, contra *D. Antonin. Sylv. Paludanum*, & alios, qui dicunt hos actus tunc eſſe graviter malos, eo quod conjugibus non ſint liciti, niſi referantur ad copulam. Illud non videtur negandum, quod pleri-

que

Digitized by Google

que tales actus ſint graviter peccaminoſi ob periculum pollutionis proximum, quod raro abeſſe poteſt; cum ex ſe commotionem ſpirituum genitalium valde excitent. 4. Juxta P. *Antoine* Tr. de oblig. Parent. C. 3. q. 8. ℟. 2. graviter illiciti ſunt conjugibus tactus quidam valde infames, quando ſcil. inter membrum tangens v. g. linguam, & partem, quæ tangitur, obſcœnam fœda nimis eſt diſproportio; quia tales actus graviter dedecent naturam rationalem, & ſapiunt aliquam brutalitatem, nec conjugium poteſt eos excuſare, utpote qui ex ſe non ordinantur ad copulam conjugalem. Clarius de his loquentem vide P. *Sporer*, hic n. 498. Denique probabilius peccat mortaliter conjux, ſi in mariti abſentia ſe libidinoſe ſive ex delectatione venerea tangat, & ex apprehenſione mariti abſentis voluntarie delectetur commotione ſpirituum genitalium, quia talis commotio non poteſt tunc ordinari ad actum conjugalem, ſed per ſe tendit ad pollutionem. *Laym.* L. 1. tr 3. C. 6. n. 14. contra *Sanch.* De moroſis delectationibus conjugum, viduarum, ſponſorum ex actibus præteritis vel futuris, vide P. I. n. 310.

ARTICULUS II.

De impedimentis impedientibus matrimonium.

§. I.

Prænotanda.

1231. I. Impedimentum matrimonii dicitur omne id, quo ſtante matrimonium ab aliquibus perſonis nonniſi illicite, vel omnino invalide contrahitur. Unde duplicis generis ſunt impedimenta, *Impedientia*, tantum, & *Dirimentia*. *Impedimentum impediens* tantum eſt, quod matrimonium reddit illicitum, quamvis contractum relinquat validum. Hoc impedimentum, quod eſt impediens reſpectu matrimonii, evadit dirimens reſpectu ſponſalium, & hæc facit nulla; eo ipſo enim, quod ſtante impedimento impediente v. g. voto caſtitatis, matrimonium illicitum ſit, non poteſt induci obligatio ad illud contrahendum; quæ tamen induceretur, ſi ſponſalia valerent. Vide c. fin. de pact. *Dirimens* eſt, quod matrimonium reddit & illicitum & invalidum.

1232.

Digitized by Google

1232. II. Poſſe ab Eccleſia pro Chriſtianis ſtatui certa matrimonii impedimenta, eſt de fide. Sic *Trid.* Seſſ. 24. de Sacram. matrim. can. 3. ita definit: *Si quis dixerit, eos tantum conſanguinitatis, & affinitatis gradus, qui in Levitico exprimuntur, poſſe impedire matrimonium contrahendum, & dirimere contractum, nec poſſe Eccleſiam in nonnullis eorum diſpenſare, aut conſtituere, ut plures impediant, & dirimant, anathema ſit.* Et can. 4. *Si quis dixerit, Eccleſiam non potuiſſe conſtituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in iis conſtituendis erraſſe, anathema ſit.* Dicta poteſtas ſtatuendi impedimenta non extenditur ad infideles non baptizatos, licet habitent in ditionibus Principum Chriſtianorum; quia nec ſunt membra Eccleſiæ, nec habent fundamentum ſubjectionis ad Eccleſiaſticam juriſdictionem, nempe characterem baptiſmalem, ut ait *Suar.*, L. 4. de LL. C. 19. Quod etiam Hæretici impedimentis Eccleſiaſticis ſint ſubjecti, vide in *Theol. Schol.* Ss. D. N. Benedictus XIV. Tom. III. Bull. in Epiſt. II. quæ incipit: *Singulari nobis conſolationi,* ita habet §. 14. *Poſtremo exploratum habemus, ab hæreticis baptizatos, ſi ad eam ætatem venerint, in qua bona a malis diſpicere per ſe poſſint, atque erroribus baptizantis adhæreant, illos quidem ab Eccleſiæ unitate repelli, iiſque bonis orbari omnibus, quibus fruuntur in Eccleſia verſantes: non tamen ab ejus auctoritate, & legibus liberari:* ergo & HH. tenentur legibus Eccleſiaſticis de impedimentis matrimonii.

1233. III. Contrahere ſcienter, & voluntarie in impedimento dirimente matrimonium, eſt peccatum mortale: tum quia in re gravi agitur contra legem Eccleſiaſticam; tum quia ſic contrahentes ſe exponunt periculo perpetui concubinatus. *Sanch.* L. 7. D. 5. Dubitans, an in impedimento dirimente exiſtat, inquirere tenetur in veritatem; alias erit ignorantia vincibilis, & culpabilis. An licite & valide contrahi poſſit matrimonium ſub vera probabilitate juris & facti de impedimento matrimonii, vide apud *Cardenas* ſuper propoſ. ab *Innoc.* XI. damnatas Diſſert. 2. a n. 522. & ſeq.

1234. IV. Agetur in hoc articulo de impedimentis impedientibus, quæ ſequentibus verſibus comprehenduntur:

Eccleſiæ vetitum, nec non tempus feriatum,
Atque Catechiſmus, crimen, ſponſalia, votum
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.

Ex his 6. in ſuo vigore adhuc manent hæc quatuor;
Eccleſiæ vetitum, tempus, ſponſalia, votum,

De quibus in paragrapho ſequenti. De duobus reliquis breviter notaſſe juvat ſequentia: Nomine *Catechiſmi* intelligitur impedimentum, quod olim contrahebatur ab eo, qui reſpondebat pro infante, quando ſupplebantur ceremoniæ poſt baptiſmum in neceſſitate collatum. Hoc impedimentum jam ſublatum eſſe, paſſim affirmant AA. & quidem vel per illa verba *Trid.* Seſſ. 24. de Reform. Matrim. *Omnibus inter alias perſonas hujus ſpiritualis cognationis impedimentis omnino ſublatis;* vel ſola conſuetudine, ut contendit *Perez.* Pro praxi *Bonacina* recte monet Parochos, ut in libro diſtinguant patrinos catechiſmi, a patrinis baptiſmi.

Nomine *criminis* intelligitur impedimentum, quo olim prohibebantur contrahere matrimonium illi, qui certa crimina antiquis canonibus expreſſa commiſerant. Inter crimina etiam pro impedimento habebatur ſuſceptio propriæ prolis ex baptiſmo in ordine ad impediendam redditionem debiti, vel ſi quis propriam prolem baptizaverat in neceſſitate, talis etiam poſt mortem conjugis non poterat licite contrahere aliud matrimonium. Item publice pœnitentibus non licebat contrahere matrimonium, quamdiu durabat publica pœnitentia. De quibus adhuc reſtant memoriæ gratia ſequentes verſus:

Inceſtus, raptus ſponſatæ, mors muliebris;
Suſceptus propriæ ſobolis, mors presbyteralis;
Vel ſi pœniteat ſolenniter, aut Monialem
Accipiat, prohibent hæc conjugium ſociandum.

Hæc per non uſum ſublata nunc eſſe, paſſim teſtantur AA. contra *Rebellum*, ſiquidem videntibus, nec contradicentibus Epiſcopis, multi his impedimentis ligati contrahant matrimonium nulla diſpenſatione petita. Addit *Palao* de Sponſal. D. 3. p. 2. n. 23. quod, ſiquis ſecuritatis gratia velit habere diſpenſationem, eam concedere poſſit Epiſcopus. Vide *P. Kugler* P. 2. de Imped. Matrim. C. 1. §. 3. a n. 1075.

§. II.

§. II.

Principia de impedimentis impedientibus.

1235. *Principium I.* Præter ſtatum peccati mortalis, in quo citra grave peccatum contrahere non licet, 1. matrimonium reddit mortaliter illicitum *Eccleſiæ vetitum* ſive *interdictum*, per quod intelligitur prohibitio facta a Epiſcopo, aut ejuſdem Vicario, vel etiam Parocho de non contrahendo matrimonio, ob dubium impedimenti alicujus, donec veritas innoteſcat. De hoc vide L. 4. Decret. tit. 16. *De matrimonio contracto contra interd. Eccleſ.* ubi in duobus cap. adſtruitur, matrimonium contra interdictum Eccleſiæ contractum per hoc quidem non dirimi, ſic tamen contrahentibus imponendam eſſe pœnitentiam, eoſque ſeparandos eſſe, donec cognoſcatur de cauſa interdicti. Ergo ex his patet, graviter peccare eos, qui contra *Vetitum* Eccleſiæ contrahunt; niſi certo conſtet (ut ait *Kugler* l. c. n. 1056. cum *Coningk*) interdictum eſſe plane injuſtum. Diſpenſat autem regulariter in interdicto Epiſcopus, ſi ipſe vel inferior illud poſuerit, ſecus, ſi ſuperior.

1236. Ad hoc impedimentum commode reducitur 1. Interdictum juris communis poſt *Trid.* ne ſponſi contrahant matrimonium abſque præmiſſa trina denuntiatione; de qua facta eſt mentio n. 1177. Noviſſime etiam *Ss. Dominus noſter Bened.* XIV. in conſtitutione, quæ incipit: *Satis vobis compertum*, edita 17. Novembr. 1741. & habetur in Tom. I. ejuſdem Bullarii pag. 89. jubet, ut accurate præmittantur denuntiationes juxta regulam a *Trident.* traditam, monetque Epiſcopos, ne facile diſpenſent a publicationibus. Et ſub finem §. quinti addit: *Præterea licet Epiſcopo relictum ſit omnimode ſuper denuntiationibus diſpenſare, hæc tamen facilitas non a ſola Diſpenſantis voluntate pendet, ſed a Tridentino coercetur arctis prudentiæ, diſcretique arbitrii legibus, quod idem eſt, ac legitimam cauſam diſpenſationis requirere.*

1237. 2. ad impedimentum interdicti merito reducitur *Excommunicatio.* Quamvis enim valeat matrimonium (ut arg. ex c. *ſignificaſti* 6. de eo, qui duxit) dum unus, vel uterque contrahens excommunicationi ſubjacet; graviter tamen peccat, qui in excommunica-

nicatione majore vel minore matrimonium contrahit; quia talis agit contra grave præceptum in re gravi. Vide *Laym.* P. 1. t. 5. p. 2. C. 3. n. 4. *Bonac. Coningk.;* imo talis dupliciter peccat, tum ſuſcipiendo Sacramentum in peccato gravi, tum recipiendo in excommunicatione; juxta nonnullos etiam ideo, quia indigne adminiſtrat Sacramentum.

1238. *Tertio* huc reducitur *omiſſio benedictionis nuptiarum*, quia etſi ſine illa valide, illicite tamen contrahitur matrimonium ſaltem primum. Porro benedictio duplex ſolet adhiberi, una in ipſo contractu matrimonii de præſenti, dum Parochus dicit: *Ego vos conjungo* &c. altera regulariter in templo ſub Sacrificio Miſſæ una cum variis precibus. Quod utraque non tantum ſit de conſilio, ſed de præcepto, ſatis patet ex conſuetudine Eccleſiæ, quæ compellit fideles ad illas ſuſcipiendas. Satis eas commendat *Trid.* Seſſ. 24. C. 1. de Reform. Matrim. ſatis clare præceptum arguitur ex c. 1. 2. 3. 4. & 5. XXX. q. 5. Hinc certum eſt, quod peccet graviter, qui eas omittit ex contemptu. Anathemate enim ferit illos *Trident.* Seſſ. 24. can. 11. qui benedictiones & ceremonias, quibus Eccleſia in ſolemnitatibus nuptiarum utitur, damnaverit. Excuſant quidem a gravi peccato *Bonacina*, *Tambur. Perez* eos, qui ex ſola negligentia illas omittunt; ſed cum in locis, ubi conſuetudo & facilitas ſuſcipiendi ſolemnes benedictiones viget, vix poſſit deeſſe ſuſpicio gravis contemptus, nec deſit grave ſcandalum, raro ejuſmodi omiſſio caret culpa mortali.

1239. *Principium II.* Secundum impedimentum impediens eſt *tempus feriatum*; ſive certa quædam tempora, quibus celebratio nuptiarum ab Eccleſia prohibita eſt; de quibus *Trid.* Seſſ. 24. C. 10. ita ſtatuit: *Ab adventu Domini noſtri Jeſu Chriſti uſque in diem Epiphaniæ, & a feria quarta cinerum uſque in octavam paſchatis incluſive, antiquas ſolemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus obſervari ſancta ſynodus præcipit; in aliis vero temporibus nuptias ſolemniter celebrari permittit; quas Epiſcopi, ut ea, qua decet modeſtia, & honeſtate fiant, curabunt; ſancta enim res matrimonium, & ſancte tractandum.* Et can. 11. ejuſdem Seſſ. *Siquis dixerit, prohibitionem ſolemnitatis nuptiarum certis anni temporibus ſuperſtitionem eſſe tyrannicam, ab Ethnicorum ſuperſtitione profectam, aut bene-*

benedictiones, & alias ceremonias, quibus Eccleſia in illis utitur, damnaverit, anathema ſit.

Notat hic *Laym.* L. 5. t. 10. p. 4. C. 15. non prohiberi abſolute ipſum matrimonii contractum præmiſſis etiam denuntiationibus in dictis temporibus celebrari, ſi nuptialis benedictio, & ſolemnis traductio ſponſæ cum ſignis lætitiæ, convivia, choreæ nuptiales &c. intermittantur; tum quia Tridentinum expreſſe tantum loquitur de ſolemnibus nuptiis; & c. *Capellanus*, de feriis dicat, Romanæ Eccleſiæ conſuetudinem eſſe, *ut quocumque tempore matrimonium contrahatur.* Adde ex Rituali Rom. ubi expreſſe habetur, dictis temporibus *ſolemnitates nuptiarum prohibitas eſſe, ut nuptias benedicere, ſponſam traducere, nuptialia celebrare convivia: matrimonium autem omni tempore contrahi poteſt.* Vide *Antoine* C. 3. de Imped. Matrim. Pro praxi, uti ibidem ſubdit cum *Laym. Gobat* & aliis, attendendum eſt ad conſuetudinem Eccleſiarum; quia in pleriſque Diœceſibus ſaltem in Germania Parocho non licet aſſiſtere iis temporibus matrimonio abſque ſpeciali cauſa, & urgente neceſſitate v. g. ſi quis in periculo mortis conſtitutus, vel ſtatim diſceſſurus concubinam ducere velit, eique ad ſpiritualem ſalutem matrimonium expedire videatur; quamvis etiam tunc, ſi fieri poſſit, ab Ordinario licentia ſit petenda.

1240. *Princip. III.* Tertium impedimentum ſunt ſponſalia prius legitime cum alio contracta, & nondum diſſoluta; hæc enim impediunt, quo minus licite matrimonium cum alio vel alia contrahatur. Hinc peccat graviter contrahens contra fidem primo datam, ad quam ſervandam obligatur ex juſtitia. Quod autem valeat matrimonium ſubſequens, dictum eſt n. 1152.

1241. *Princip. IV.* Quartum Impedimentum eſt votum ſimplex perpetuæ caſtitatis, vel ingrediendi & profitendi Religionem, vel ſuſcipiendi Ordinem ſacrum, vel numquam nubendi. Quodlibet ex his quatuor votis impedit, quo minus licite contrahatur matrimonium, quamvis valeat contractum. Conſtat ex c. *meminimus.* 3. ex c. *conſuluit.* 4. *Qui Clerici vel voventes.* Ubi expreſſe reſpondet *Alex. III. Quod ſicut ſimplex votum matrimonium impedit contrahendum, & non dirimit jam contractum, ita habitus ſine profeſſione*

ſuſceptus, ne contrahatur, impedit, ſed contractum numquam diſſolvit. Vide ibid. c. *Rurſus* 6. Adeoque graviter peccat contra Religionem, qui voto ſimplici caſtitatis obſtrictus contrahit matrimonium; quia in re gravi violat fidem DEO datam. Excipe caſum, quo perſonæ ligatæ voto caſtitatis ſimplici contraherent matrimonium ſub conditione ſervandi caſtitatem; ſic enim valide & licite contraherent.

§. III.

Casus I.

Quadratus contractis cum Genofeva ſponſalibus incipit familiariter agere cum Quintiliana; familiaritatem advertens Genofeva, rem deſert ad Parochum, qui Quadrato matrimonium ſevere prohibet, negatque, ſe illi unquam aſtiturum; Quadratus amore Quintilianæ captus, Parochumque decepturus, quendam amicorum ſuorum rogat, ut Parochum una cum aliis duobus bonis amicis tanquam teſtes futuros ad menſam invitet: adeſt invitatus cum aliis Parochus; ſub convivio etiam comparet Quadratus cum Quintiliana, & coram omnibus alta & clara voce contrahit matrimonium de præſenti, licet Parocho juſte invito, & ſtomachante, & hoc quidem factum eſt tempore interdicti localis.

1242. *Q. I.* Quot peccata commiſerit Quadratus ſic contrahendo? ℞. primo commiſit peccatum grave *injuſtitiæ*, contrahendo contra fidem Genovefæ datam, ſupponitur enim, injuſte reſiliiſſe. 2. *duplicis inobedientiæ;* quia contra gravem & juſtam prohibitionem Parochi contraxit, & quidem neglectis trinis denuntiationibus. 3. *Sacrilegii*, ſuſcipiendo Sacramentum matrimonii in ſtatu peccati mortalis; juxta alios etiam adminiſtrando. Quod autem valide nihilominus contractum fuerit hoc matrimonium, patet ex eo, quod adſint omnia ad valorem requiſita; nec obſtat, quod doloſe, contra vetitum Parochi, & coram illo invito contractum ſit, quia hæc omnia non faciunt, ut non ſit ſimpliciter coram Parocho & teſtibus contractum; uti dicetur de Imped. Clandeſt. Vide etiam *Sanch.* L. 2. D. 5. & 39.

1243. *Q. II.* An valide & licite contrahatur matrimonium tempore interdicti localis aut generalis, prout hoc

hoc ſignificat cenſuram, aut ceſſationem a divinis? ℟. 1. Quod valide contrahatur, paſſim affirmant AA. cum Gloſſa per c. *Alma mater.* De ſentent. excomm. in 6. vide *Covarruv*, eod. c. Alma, & *Ratio eſt*, quia nullus extat canon irritans. ℟. 2. Probabilius etiam licite contrahitur; *Ratio eſt*, quia illa ſolum Sacramenta illicite ſuſcipiuntur tempore interdicti, quæ ſunt pure ſpiritualia, & ab Eccleſia diſpenſantur per miniſtrum ſpecialiter ad id ordinatum: atqui matrimonium eſt contractus quidam naturalis, cui per accidens adjecit Chriſtus rationem Sacramenti, nec adminiſtratur per miniſtrum ſpecialiter ad id ordinatum, cum ipſi contrahentes ſint ejus Miniſtri, uti dictum eſt n. 1175. ergo. *Confirm.* ex cit. c. *Alma mater.* ubi dicitur, *quocunque tempore* poſſe contrahi matrimonium: ergo etiam tempore interdicti. Denique eo tempore non prohibentur alii contractus per ſe naturales: ergo nec contractus matrimonii, qui per ſe naturalis eſt. Ita *Sanch.* L. 7. D. 8. n. 2. cum *Roſella, Sylv. Navar. Palud. D. Antonino* & aliis contra *Leandrum ibid.* ait n. 3. poſſe etiam eodem tempore præmitti conſuetas denuntiationes, & n. 11. etiam nuptiales benedictiones ſervata moderatione c. *Alma.* indicata, nimirum, ſubmiſſa voce, januis clauſis, excluſis excommunicatis & interdictis; excipit tamen n. 12. *niſi Eccleſia ſpeciali interdicto affecta ſit.*

Casus II.

Quido Parochus præmiſſis duabus proclamationibus a Sponſo Prætoris filio rogatur, ut tertiam condonet; diu reluctatus tandem importunis precibus benigne annuit, putans, omiſſionem unicæ denuntiationis eſſe parvitatem materiæ; jubet igitur ſponſos poſtridie adeſſe, ut pro more examinentur: ſub examine reperit, ſponſum & ſponſam plane ignaros myſteriorum fidei; accedit quoque teſtis revelans impedimentum dirimens; quo cognito mox prohibet matrimonium, & ſponſos mittit ad Ordinarium, a quo poſt duos menſes tandem obtinent facultatem nuptias celebrandi.

1241. *Q. I.* An Quido peccaſſet mortaliter, ſi unam ex tribus denuntiationibus omiſiſſet? ℟. affirmative: quia id feciſſet ſine licentia Ordinarii, & ſine neceſſitate maxime urgente, contra grave præceptum *Tri-*

 denti-

dentini, quod vide n. 1177. Præterea certum eſt, quod talis agat contra praxim communem, & ſe reum faciat graviſſimæ pœnæ, de qua infra n. 1248. Ita *Leander*, *Mart. Perez*, *Illſung*, *Antoine* de matrim. C. 3. q. 2. contra *Sanch.* L. 3. D. 5. n. 7. *Tambur.* & alios; qui dicunt, quod talis omiſſio ſit venialiter peccaminoſa, ſi Parochus aliunde ſit certus de carentia impedimenti, ſecus, ſi non ſit certus.

1245. De denuntiationibus (quæ etiam vocantur proclamationes, edicta, banna) porro obſerva *primo*: *ordinarie* illæ non debent fieri in diebus ferialibus; quia Tridentinum expreſſe dicit, ut fiant *in diebus feſtis*. Citat etiam *Boſſius* declarationem S. Congregationis, quod nequidem Epiſcopus poſſit jubere, ut in diebus ferialibus fiant. At *Bonac.* q. 2. de Matrim. p. 6. n. 18. *Laym. Gobat* & alii judicant, eas fieri aliquando poſſe non tantum diebus dominicis, & feſtis univerſalibus, ſed & particularibus alicujus loci, imo & alio die, quando ad concionem, & miſſarum ſolemnia magnus eſt concurſus populi; quia tunc ſatisfit intentioni & fini Tridentini, ſcil. ut in frequentia populi, qualis haberi ſolet in feſtis, facilius detegantur impedimenta matrimonii, & ſic non fit diſpenſatio in lege *Trid.* ſed præſumptive ſecundum illam agitur. Alii monent, conſuetudinem locorum in hoc puncto obſervandam eſſe, quæ per accidens illicita fieri poſſet, ſi populus forte ex denuntiatione facta die non feſto ſcandalizaretur.

1246. 2. jubet Trident. ut denuntiationes fiant *tribus continuis diebus feſtivis.* Ex praxi patet, hæc verba non eſſe neceſſario ita intelligenda, ut illa feſta ſint immediate continua ſine intervallo ferialium dierum; ſed ut inter unam, & alteram denuntiationem non intermedient feſta. Ait tamen *Bonacina* l. c. n. 15. cum *Sanch. Gutierez* & aliis contra *Henriq.* Parochum non peccare mortaliter, ſi unum vel alterum diem feſtum inter unam alteramve denuntiationem interponat; ſecus ſi multos dies feſtos, aut Dominicos interponat, quia in ſecundo, non item in primo caſu in re gravi cenſeretur graviter agere contra prohibitionem Eccleſiæ. Præterea *Sanchez* L. 3. D. 6. n. 8. *Pirrking*, *Illſung*, & alii volunt, inter unam & alteram proclamationem aliquot dies interponi debere, ſicut decretum fuit in Conc. Moguntino ſub *Sebaſtiano Archi-*

Epi-

Digitized by Google

Epiſcopo Cap. 38. & in Conc. Colonienſi ſub *Adolpho Archi-Epiſcopo.* Abſolute tamen eas fieri poſſe in tribus immediate continuis feſtis v. g. in triduo Paſchatis, affirmant *Tambur.*, *Gonzalez*, *Pontius* & alii, quia ſic vere adhuc ſecundum verba Tridentini proceditur. Itaque circa hoc reſpiciendum eſt ad ſtatuta & praxim cujusque Diœceſeos. Denique, ſi intra duos menſes poſt factas denuntiationes matrimonium non contrahatur, denuo repetendæ ſunt, niſi aliter Epiſcopo videatur, ait P. *Antoine* ex *Rituali Romano*, quia interea potuit intervenire novum impedimentum, v. g. affinitatis.

1247. 3. addit *Trident.* ut denuntiationes fiant in *Eccleſia inter miſſarum ſolemnia:* ex praxi tamen diverſarum Eccleſiarum huic legi ſatisfit, ſi fiant poſt concionem, vel alias publicas devotiones. Vide *Barboſam* de Officio Epiſc. alleg. 32. n. 16. & 17. ubi aſſerit, denuntiationes hoc modo fieri in facie Eccleſiæ non quidem materialiter, ſed formaliter ſumptæ, hoc eſt in multitudine fidelium.

1248. 4. vult *Tridentinum*, ut denuntiationes fiant *a proprio contrahentium Parocho*, ita tamen, ut etiam alteri facultatem promulgandi poſſit concedere, ſicut alteri Sacerdoti poteſt facultatem concedere, aſſiſtendi matrimonio. Quodſi igitur contrahentes pertineant ad diverſas Parochias, ſub gravi peccato (ut ait *Kugler* de Imped. C. 4. §. 1. n. 231.) denuntiationes fieri debent in utriuſque contrahentis Parochia; uti patet ex praxi, & ex declaratione S. Congreg. 21. Febr. 1592. quam citat *Pignatel.* T. 9. Conſult. 133. n. 90. & *Ratio eſt*, quia uterque Parochus talium contrahentium eſt proprius; item quia in Parochia ſponſi non poteſt haberi notitia de impedimentis ſponſæ, & viciſſim. Hinc etiam praxis obtinuit, ut Parochus unus non poſſit aſſiſtere matrimonio, niſi prius habeat teſtimonium alterius Parochi de denuntiationibus factis. Addit tamen P. *Kugler* de Imped. C. 4. §. 1. n. 231. cum *Laym. Sporer*, *Pirrhing*, & *Wieſtner*, ſi alicubi vigeat conſuetudo, ut contrahentes in ſolo loco contractus denuntientur, eam damnari non poſſe. Item quando ob locorum diſtantiam vel ob rationabilem cauſam non poſſet id fieri in utriuſque Parochia, in quo caſu, ſi v. g. ſponſus ſpectet ad aliam diœceſim, peti debet teſtimonium a Parocho loci, ubi natus & baptizatus eſt, qui te-

ſtari debet, neque ſibi neque aliis privatim examinatis notum eſſe aliquod impedimentum. Juxta decretum *Clementis* X. A. 1670. 4. Auguſt tales exteri remittendi ſunt ad Ordinarium, & ab eo examinandi, an ſubſtent impedimento. De vagis ita ſtatuit *Trid.* Seſſ. 24. C. 7. de reform. Matrim. *Multi ſunt, qui vagantur, & incertas habent ſedes; ut improbi ſunt ingenii, prima uxore relicta, aliam, & plerumque plures, illa vivente, diverſis in locis ducunt. Cui morbo cupiens Sancta Synodus occurrere, omnes, ad quos ſpectat, paterne monet, ne hoc genus hominum vagantium ad matrimonium facile recipiant: Magiſtratus etiam ſæculares hortatur, ut eos ſevere coerceant: Parochis autem præcipit, ne illorum matrimoniis interſint, niſi prius diligentem inquiſitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.* Hanc cautelam *Tridentini* ob identitatem rationis *Coningk*, *Pirrhing* & alii merito extendunt ad illos peregrinos, & alienigenas, qui alibi domicilium fixum habentes contrahunt in loco, ubi ignoti ſunt. quod tamen ſine licentia Parochi dicti domicilii valide fieri non poteſt, niſi in novo loco aliud domicilium acquiſiverint. Addit *Pignatellus* Tom. 7. Conſult. 23. n. 2. præter *inquiſitionem* in vagos & ejusmodi peregrinos, & præter licentiam Ordinarii inſuper a *Congreg. Inquiſitionis* requiri, ut fidem, aut teſtimoniales habeant a ſuis Ordinariis, quod ſint liberi. Ex his colligitur, quod quidem vagorum matrimoniis quilibet Parochus, ad quem veniunt, valide aſſiſtat, cum alium proprium non habeant, illicite tamen aſſiſtat, peccetque mortaliter, ſi omittat diligentem inquiſitionem, rem non deferat ad Ordinarium, & ab eodem non habeat licentiam; quia agit contra præceptum grave *Tridentini.*

1249. Cauſæ diſpenſandi ſuper denuntiationibus ſunt 1. quando prudenter timetur malitioſum impedimentum nuptiis ponendum v. g. per maleficium, vim, dolum, ſubordinationem falſorum teſtium &c. 2. nimius pudor, dum vel valde ſenes & decrepiti, vel valde diſpares ſtatu, conditione &c. contrahunt. 3. Si Magnates contrahant. 4. Vicinitas temporis, quo prohibetur ſolemnitas nuptiarum; præſtat enim denuntiationes omittere, ſi aliunde ſatis conſtet de carentia impedimenti, quam cum periculo incontinentiæ, aut diſſolutionis ſponſalium nuptias differre, 5. Si renovetur prius ma-

ſtrimo-

trimonium ex aliquo occulto impedimento irritum. 6. Si contrahentes ſint vagi & ignoti, quia, ut ait *Gobat*, tali caſu denuntiationes eſſent ſuperfluæ. Plura vide apud *Laym.* L. 5. t. 10. p. 2. C. 4. n. 11. *Kugler* hic n. 239. & ſeq. Numquam abſque commiſſione Epiſcopi diſpenſare poteſt parochus, ſive ut penitus omittantur denuntiationes, ſive ut differantur poſt matrimonii contractum. Si vero in articulo mortis concubinario contrahenti aſſiſtat, ubi accedere non poſſet ad Epiſcopum, non diſpenſaret, ſed per Epikiam declararet, legem in tam arduo caſu non obligare. *Parochus autem* (ut docet Ss. D. N. *Bened.* XIV. L. 7. de Synod. Diœceſ. C. 69. n. 2.) *matrimonio intereſſe præſumens, cui legitimæ non præceſſerint denuntiationes, ſuſpenſione ab officio triennio duratura, aut etiam graviori pœna plecti jubetur. c. cum inhibitio. §. fin. de clandeſt. deſponſ.... ipſis vero contrahentibus, qui Eccleſiæ mandatum in re ſane gravi contemnunt, condignam pœnitentiam injungendam in eod. cap. ſtatuitur.*

1250. Porro de denuntiationibus *Sporer* tradit ſequentia de matrim. a n. 379. *Primo:* denuntiationes ſunt quaſi edictum, quo præcipitur fidelibus, ut, ſi noverint aliquod impedimentum ſive dirimens, ſive impediens, illud Parocho manifeſtent ſub gravi obligatione, tum propter impediendum peccatum proximi, ad quod tenentur ex præcepto divino, tum propter reverentiam Sacramenti, tum propter hoc ipſum præceptum Eccleſiaſticum ob gravem finem graviter obligans; id quod fidelibus inculcandum eſt in catecheſi, & concionibus.

1251. II. Teſtis volens manifeſtare impedimentum dirimens conjunctum cum infamia, utpote ortum ex gravi delicto ſponſi vel ſponſæ, debet ſervato ordine charitatis prius monere ſolum obnoxium illi impedimento, ut deſiſtat a matrimonio, alioquin ſe ſuæ conſcientiæ ſatisfacturum in eo denuntiando. Huic monitioni etiam repetitæ ſi non acquieſcat reus ſervandum erit præceptum Chriſti: *Dic Eccleſiæ*, ideoque manifeſtandum eſt Parocho, etiamſi illud impedimentum infamatorium noſſes ſub ſecreto naturali, aut juraſſes te non manifeſtaturum; quia hic non agitur de punitione alterius, ſed de peccato vitando, de reverentia Sacramenti, de præcepto ſuperioris; qui triplex titulus prævalet legi de ſervando ſecreto naturali, quod habetur extra confeſſionem Sacramentalem. *Confirm.*

ex

ex S. Th. 2. 2. q. 70. a. 1. ad 2. ubi ait, ſecreto commiſſa eſſe manifeſtanda, ubi vergunt in damnum publicum, aut tertiæ Perſonæ; atqui ſi adſit impedimentum dirimens, cederet in damnum animæ vel unius vel utriuſque mala fide contrahentis, in irreverentiam Sacramenti: ergo. Poſſet etiam teſtis amice ſuadere contrahenti, ut rem aperiat prudenti Confeſſario, qui media ſuggeret pro impetranda diſpenſatione.

1252. III. Hæc obligatio manifeſtandi tunc ceſſat, quando ex revelatione imminet grave malum revelanti ſive *ex ſe* v. g. ſi ipſe revelans eſſet complex delicti, ſive aliunde v. g. quando timetur grave ſcandalum publicum ex revelatione, ſive quando tertio innocenti immineret grave damnum vitæ, fortunæ, honoris, vel famæ; tum quia non tenemur cum gravi noſtro incommodo promovere correctionem proximi; vel impedire ejus peccatum, neque lex charitatis aut reverentia Sacramenti obligat ad gravius incommodum aut ſcandalum; non enim facienda ſunt mala, ut eveniant bona. Plura vide apud *Sanch.* L. 3. D. 13. *Gobat* hic n. 536. &. ſeq.

1253. *Q. II.* An Quido potuerit, ac debuerit prohibere ſponſos a contrahendo matrimonio ex eo, quod doctrinam Chriſtianam ignoraverint? ℞. *Affirm.* Patet ex Epiſtola Encyclica Ss. Domini Noſtri *Bened.* XIV. (quæ eſt in ejuſdem Bullarii T. 1. quadrageſima ſecunda & incipit: *Etſi minime.* de doctrina Chriſtiana populis tradenda) ubi §. 11. ita ſcripſit: *Verum cum matrimonio jungendi non ſint, ſi Parochus, ut debet, prius interrogando, deprehendit, marem ſeu fœminam, quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt, ignorare; vix tantæ, ac tam luctuoſæ ignorantiæ locum relinquet Epiſcopus, qui Paſtores animarum admoneat officii ſui, & huic ſi deſint, negligentiæ repetat pœnas.* Neque per hoc Epiſcopus aut Parochus dicendus eſt ponere novum impedimentum matrimonii, quia (ut idem Ss. Dominus contra *Sanchez* L. 7. de Synodo Diœc. c. 29. n. 5. reſpondet) tantum ſic inculcat impedimentum, quo illi ignorantes jam detinentur: Etenim *qui fidei rudimenta ignorat, quæ ex gravi præcepto ſcire tenetur, quamdiu illa non addiſcit, cum poteſt, verſatur in ſtatu peccati mortalis, ac propterea jure ac merito a matrimonio contrahendo arcetur.* Ibid. n. 6. docet, *quandoque evenire, ut quis*

præci-

præcipua fidei noſtræ myſteria & ſciat, & credat, cætera pariter, quæ neceſſitate præcepti ſunt addiſcenda, aliquo ſaltem rudi modo perceperit; ſed quia hebetis eſt ingenii, & exilis memoriæ poſt omnem adhibitam diligentiam illa memoria retinere, & recitare non valeat: in hoc autem rerum ſtatu non debet perpetuo arceri a matrimonio, quod eſt inſtitutum in officium naturæ, & propterea nemini ſine propria culpa eſt denegandum, ſed curabit Parochus, ut qui eo memoriæ defectu laborat, frequenter audiat, quæ ſemel craſſe didicit, ne ab ejus mente penitus elabantur.

Ex his liquet, de quibus inſtituendum ſit examen ante nuptias, ſcil. de neceſſariis neceſſitate medii, & præcepti, de actibus fidei, ſpei, charitatis, doloris de peccato, de matrimonio, an ſit Sacramentum, de gravibus obligationibus conjugum &c. Quando examen ſit inſtituendum, debet deſumi ex conſuetudine cujuslibet Diœceſeos: per ſe loquendo præſtaret, ſi præmitteretur tribus denuntiationibus, ut, ſi forte ignari myſteriorum fidei eſſe reperiantur, adhuc poſſint inſtrui.

1254. *Q. III.* An Quido recte fecerit non aſſiſtendo matrimonio propter unicum teſtem de impedimento? ℞. *Affirmative.* Eſt enim, teſte *Boſſio* communis ſententia Theologorum & Canoniſtarum, contra *Pontium*, & *Dianam*, quod ad impediendum matrimonium, vel ad diſſolvenda ſponſalia ſufficiat unus teſtis de impedimento, ut colligitur ex c. *Præterea* 12. de Sponſal. Item ex c. *Super eo* 22. de Teſtib. & probatur: quia unus teſtis, *ſi alioquin ſit integræ exiſtimationis*, ſaltem dubium facit valorem matrimonii, & oppoſitio impedimenti ipſis contrahentibus eſt favorabilis, ut evitent magna incommoda, quæ incurrerent per matrimonium invalidum: ergo recte etiam egit Quido, dum ipſe rem non decidit, ſed decidendam Ordinario reliquit.

ARTICULUS III.

De impedimentis dirimentibus matrimonium.

Impedimenta dirimentia (de quibus ſingulis per ſingulos paragraphos nunc agemus) quindecim hodie numerantur, & deſignantur ſequentibus verſibus memoriæ cauſa.

Error,

Digitized by Google

Error, Conditio, Votum, Cognatio, Crimen,
Cultus Diſparitas, Vis, Ordo, Ligamen, Honeſtas,
Ætas, Affinis, ſi Clandeſtinus, & Impos,
Si mulier ſit Rapta, loco nec reddita tuto:
Hæc facienda vetant connubia, facta retractant.

§. I.

Principia & reſolutiones caſuum de primo impedimento dirimente, ſcilicet de Errore.

1255. *Prænotanda.* 1. Errare juxta S. *Aug.* in Enchir. c. 21. *eſt aliud pro alio putare.* Unde error ſive contractus erroneus hic poteſt dici actus, quo quis putat ſe contrahere cum hac, vel tali perſona, quæ tamen non eſt hæc, vel talis. 2. Juxta q. 1. Cauſæ XXIX. §. 2. *Error alius eſt perſonæ, quando hic putatur eſſe Virgilius, cum ſit Plato. Alius fortunæ, quando hic putatur eſſe dives, qui eſt pauper, vel e converſo. Alius conditionis, quando putatur eſſe liber, qui ſervus eſt. Alius qualitatis, quando putatur eſſe bonus, qui malus eſt.* Communiter error fortunæ reducitur ad errorem qualitatis. 3. Hinc alias error dicitur verſari vel *circa qualitatem perſonæ intrinſecam*, v. g. qui ducit perſonam, quam putat eſſe nobilem virginem, cum ſit plebeja, aut corrupta, vel *circa qualitatem perſonæ extrinſecam*, v. g. ſi ducat filiam, quam putat eſſe divitem, cum ſit pauper. Si una pars ſe fingat talem, qualis non eſt, & ſic inducat aliam partem ad contractum matrimonii, errori conjungitur *fraus* & *dolus*. Error ſubdividitur in antecedentem, & concomitantem: *Antecedens* dicitur, qui dat cauſam contractui, ita ut inducat ad volendum, & eo non exiſtente, contractus non fieret; hinc efficit, ut actus ſit involuntarius, cum nil volitum, quin præcognitum. *Concomitans*, qui non dat cauſam contractui, nec inducit ad volendum, hic error *non facit involuntarium, quia non cauſat aliquid voluntati repugnans; ſed facit non voluntarium, quia non poteſt eſſe actu volitum, quod ignoratum eſt;* ita D. Th. 1. 2. q. 6. a. 8. in Θ. Ex his ſtatuitur

1256. *Principium I.* Error Perſonæ, ſive circa ſubſtantiam perſonæ irritat matrimonium, & quidem jure

jure naturæ. *Ratio eſt*, quia Error Perſonæ, ſi ſit antecedens, facit contractum matrimonii involuntarium circa ſubſtantiale ipſius objectum, quod eſt ipſa perſona determinata a contrahente; ſi vero ſit concomitans, licet non faciat contractum poſitive involuntarium, facit tamen negative involuntarium; quia incognitum non poteſt eſſe actu volitum; ergo uterque error tollit conſenſum, qui tamen abſolute neceſſarius eſt ad omnem contractum, idque ex jure naturali, cum contractus ſit conſenſus duorum vel plurium in idem placitum. *Confirm.* ex q. 1. cauſæ 29. ſupra cit. ubi expreſſe habetur: *Error vero perſonæ & conditionis conjugii conſenſum non admittit. Unde*

1257. *Inferes I.* Quod Eccleſia in hoc impedimento diſpenſare non poſſit, quia ipſa non ponit hoc impedimentum, nec poteſt ſupplere conſenſum ad matrimonium requiſitum.

1258. *Inferes II.* Quod neque valeat matrimonium infidelium cum dicto impedimento contractum, quia & hi ſubſunt legibus juris naturalis.

1259. *Principium II.* Error circa ſolam qualitatem perſonæ, puta circa nobilitatem, divitias, virtutem, virginitatem, indolem bonam vel malam &c. non irritat matrimonium, tametſi proveniat ex dolo alterius contrahentis, & det cauſam contractui. Excipe 1. niſi contrahens actualem voluntatem habeat, & *expreſſam* apponat conditionem, non accipiendi mulierem hanc in uxorem, niſi nobilis ſit, aut virgo, aut dives &c. 2. niſi error qualitatis redundet in errorem perſonæ. Primam partem *Laym.* L. 5. t. 10 P. 4. c. 2. n. 2. vocat communem; & *Ratio eſt*, quia ſtante errore circa qualitatem perſonæ adeſt conſenſus abſolutus in perſonam, cum qua contrahitur, & quæ eſt objectum directum & ſubſtantiale hujus contractus; ergo ſicut defectus accidentium non tollit ſubſtantiam rei, ita nec tollit conſenſum abſolutum in rem ipſam. *Confirm.* 1. ex cit. q. 1. XXIX. § 5. *Error fortunæ, & qualitatis conſenſum non excludit.* S. Th in 4. D. 30. q. 1. a. 2 ad 4. ait: *Diverſitas fortunæ non vitiat aliquid eorum, quæ ſunt de eſſentia matrimonii, nec diverſitas qualitatis. Confirm.* 2. Matrimonium ex errore ſolius qualitatis initum nulla lege irritatur: ergo. *Confirm.* 3. Talis error tantum tollit conſenſum circa ignoratum: atqui rei ſubſtantia ſcil. perſona non ignoratur,

Digitized by Google

ratur, ſed tantum qualitas; ergo non tollit conſenſum circa ſubſtantiam ſive perſonam. Denique ſi error circa qualitates vitiaret contractum matrimonii ſubſtantialiter, vix ullum matrimonium ſubſiſteret, ut patet ex lamentis conjugum dicentium: ſi te noviſſem eſſe talem, nunquam tibi nupſiſſem.

Ratio exceptionis primæ eſt, quia conſenſus conditionatus non ſubſiſtit non ſubſiſtente conditione, cui alligatur: atqui conſenſus expreſſe ſupponitur alligatus qualitati perſonæ: ergo qualitate illa non-ſubſiſtente non ſubſiſtit contractus matrimonialis. *Ratio exceptionis ſecundæ eſt*, quia ſi error qualitatis redundet in perſonam, impedit conſenſum circa objectum ſubſtantiale per ipſam qualitatem determinatum.

Applicatio Principiorum.

Casus I.

Laban habebat duas filias, nomen majoris Lia, minor vero appellabatur Rachel, quam diligens Jacob ait ad Laban: ſerviam tibi pro Rachel ſeptem annis, conſenſit Laban: expletis ſeptem ſervitii annis Jacob petiit ſponſam ſuam Rachel a patre, qui vocatis multis amicis ad convivium, fecit nuptias, & veſpere Liam introduxit ad Jacob; facto mane vidit Liam, & dixit ad Laban: nonne pro Rachel ſervivi tibi, qua impoſuiſti mihi? Geneſ. 29.

1260. Q. An validum & verum fuerit hoc conjugium? ℞. fuit invalidum primitus ex errore circa perſonam; quia Jacob non conſenſerat in Liam, ſed in Rachel; factum tamen poſtea eſt verum matrimonium, quando cognito errore novum dedit conſenſum. Ita expreſſe habetur in cit. q. 1. XXIX. §. 3. *Jacob ergo & Liam non fecit conjuges præcedens conſenſus, ſed ſubſequens.*

Casus II.

Raymundus mercator valde dives, ut cum Nobilibus affinitatem contrahat, petit a Rapſace, quem nobilem eſſe putat, ejus filiam, eamque primogenitam, quam præ reliquis prudentem, pulchram, & pudicam eſſe audierat: Rapſaces loco primogenitæ dat ſecundogenitam non æque bonam,

bonam, dicens eam eſſe primogenitam. Raymundus bona fide contrahit, ſed compertis poſtea erroribus Rapſaci filiam remittit.

1261. *Q.* An hoc matrimonium fuerit invalidum ex eo, quod ſponſa non fuerit nobilis, & primogenita? ℞. Si utraque qualitas fuerit a Raymundo primario intenta, & ſponſam non aliter, niſi ſub conditione: *ſi ſit nobilis, & primogenita*, expreſſe & actualiter voluerit ducere, non fuit validum; quia error redundabat in perſonam; in ſolam enim nobilem & primogenitam conſenſit, & non in aliam; fuiſſet autem validum, ſi tantum in virginem præſentem, quam putabat eſſe nobilem, & primogenitam, conſenſiſſet; quia tunc nullus error redundans in ſubſtantiam adfuiſſet. *Laym. Sporer* de Imped. Matrim. n. 7. & Communis. Dixi ſupra, ſi expreſſe & actualiter *non aliter voluit contrahere:* nam in foro externo, ſi talis conditio expreſſe appoſita non probetur, ſtandum eſt pro valore matrimonii; in foro autem conſcientiæ Raymundus debuit eſſe certus, quod contrahendo actualiter non alium habuerit animum, quam ſub iis conditionibus contrahendi: Sola enim habitualis intentio vel potius talis diſpoſitio non ſufficit, qua quis ita comparatus eſt animo, ut non contraheret cum hac perſona, ſi ſciret eam non eſſe talem, qualem ipſe putat, v. g. primogenitam, virginem, divitem &c. eoquod in contractu non attendatur ad id, quod quis faceret, ſi ſciret, quæ poſtmodum experitur, ſed ad id, quod reipſa circa ſubſtantiam contractus facit. *Confirm.* Matrimonium eſt ſtatus perpetuus, & indiſſolubilis; ergo, niſi clare conditio excipiens circa qualitates exprimatur, inconveniens eſt, ut alligatus credatur qualitatibus, & accidentibus facile mutabilibus.

§. II.

De impedimento Conditionis.

1262. *Principium generale.* Impedimentum conditionis eſt, quod oritur ex ignorantia conditionis ſervilis, dum homo liber contrahit matrimonium cum mancipio, putans eſſe perſonam liberam. Per ſervum hic intelligitur ſtricte talis, ſcil. perſona, quæ vel ex nati-

tivitate, aut captivitate, vel emptione, aut aliundè domino alieno in perpetuum quoad diſpoſitionem ſubeſt. Quod error conditionis invalidet matrimonium, conſtat ex c. *propoſuit*. 2. de conjug. Serv. ubi *Alex.* III. ait ſeparandum eſſe matrimonium, quando Liber ignoranter contraxit cum ancilla, niſi poſtea hoc ſciens illam cognoverit: idem conſtat ex c. 4. ibid. In c. 3. eod. tit. *Urbanus* III. ſtatuit, quod (ſi alicubi ex conſuetudine partus ſequatur conditionem patris) natus ex Libero & ancilla liber ſit, & ut Liber matrimonium contrahat.

Dixi ſupra *dum homo liber* &c. ſi enim ſervus contrahat matrimonium cum ſerva, valide & licite contrahit, etiam invito domino, ut conſtat ex c. *dignus eſt*. 1. de conjug. Serv. *Nec obſtat*, quod ſervi, invito Domino, non admittantur ad profeſſionem religioſam, aut Ss. Ordines: quia per hos ſervi totaliter abſtraherentur a ſervitiis Domino ſuo debitis, hoc ipſo, quod per profeſſionem & Ss. Ordines quis in perpetuum ſervitio Divino mancipetur, per matrimonium non eximitur ſervitiis Domino præſtandis. Dixi 2. *putans eſſe liberam*. Si enim liber conditionem ſervilem alterius partis, cum qua contrahit, ſciat, matrimonium valet, ut conſtat ex can. 2. 4. 5. XXIX. q. 2. & c. 2. ac fin. de conjug. Serv.

1263. *Q. I.* An Error conditionis dirimat matrimonium jure naturali, an Eccleſiaſtico? ℞. Probabilius jure Eccleſiaſtico; quia ſtante hoc errore adhuc manet ſubſtantialis conſenſus in hanc determinatam perſonam, & mutua corporum traditio; ergo contractus quoad ſubſtantiam ſubſiſtit, & nihil adeſt, quod impedit contractum ex jure naturæ. Ita plurimi cum *Sanchez* L. 7. D. 19. contra non paucos *Maſtrii* ſequaces, qui affirmant, quod infideli decepto liceat omni jure tranſire ad alias nuptias, poſtquam errorem conditionis cognoverit; ſecus ſecundum primæ ſententiæ patronos.

1264. *Q. II.* An validum ſit matrimonium perſonæ liberæ cum ſervo originario, & aſcriptitio? ℞. *Affirm.* quia, licet tales ſervi aſcriptitii quandam ſervitutis ſpeciem præ ſe ferant, eo quod Dominis ſuis obſtricti ſint quoad certa obſeqnia, ita ut iis non liceat diſcedere a territorio ſine remiſſione vel gratis facta, aut pretio remiſſionis perſoluto, & inſuper omnes prædio-

rum

Digitized by Google

rum reditus, dempto tantum neceſſario victu, Dominis ſuis afferre debeant; proprie tamen ſervi & mancipia non ſunt, ſed liberi. *Confirm.* ex L. 7. C. 37. n. 4. Ss. D. N. *Bened.* XIV. de Synod. Diœceſ. ubi ita: *Quod autem aſſirmat Bohemerus jur. Eccleſ. Proteſtantium L. 4. tit. 9. §. 6., nempe in Pomerania, Weſtphalia, & Boemia, ubi adhuc remanent veſtigia antiquæ ſervitutis, & etiam hodie reperiuntur homines proprii, hoc eſt exiſtentes ſub Dominorum proprietate, iſtorum connubia non eſſe aliter valida, quam ex Dominorum conſenſu; aut eſt accipiendum de ſervorum conjugiis quoad effectus civiles; aut non eſt admittendum a Catholicis, illis in regionibus degentibus, qui ſanctioribus Eccleſiæ legibus reguntur.*

§. III.

De Impedimento Voti.

1265. *Princip. Generale.* Votum ſolemne caſtitatis in religione approbata non tantum dirimit matrimonium contrahendum, aut ſubſequens, ſed etiam jam contractum pure ratum, & nondum conſummatum jure Eccleſiaſtico diſſolvit; ita ut pars remanens in ſæculo poſt profeſſionem ab altero emiſſam poſſit & licite & valide inire aliud matrimonium; quem effectum non habet ſuſceptio ſacri ordinis, ut infra dicetur. Conſtat ex *Trid.* quod Seſſ. 24. can. 6. de Sacr. Matrim. ita definit: *Si quis dixerit, matrimonium ratum, non conſummatum, per ſolemnem religionis profeſſionem alterius conjugum non dirimi, anathema ſit:* & ibid. can. 9. *Si quis dixerit, Clericos in Sacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares, caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto ... anathema ſit.* Idem patet ex c. un. de voto in 6. & ex S. *Hier.* L. 2. contra Jovin. C. 7. ex S. *Aug.* in Pſalm. 38. & Epiſt. 6. ad Theodorum Monachum.

Dixi, *votum ſolemne* &c. quia votum ſimplex caſtitatis non dirimit, ſed impedit tantum ex ſupra dictis, quo minus licite contrahatur matrimonium. Excipe vota ſimplicia Soc. JESU, quæ ex ſpeciali conſtitutione *Gregorii* XIII. in Bulla *Aſcendente Domino*, matrimonium contrahendum dirimunt, quamvis antea

Digitized by Google

contractum non diſſolvant. *Laym.* de Imped. Voti. n. 2. cum *Vaſq.* & *Sanch.*

1266. De eo, qui poſt emiſſum votum ſimplex caſtitatis init matrimonium, ita habet S. *Thomas* in 4. Diſt. 38. q. 1. a. 3. ad 3. *Qui contrahit matrimonium per verba de præſenti, poſt votum ſimplex non poteſt cognoſcere uxorem carnaliter ſine peccato mortali; quia adhuc reſtat ſibi facultas implendi continentiæ votum ante matrimonium conſummatum.* Scil. intra duos menſes jus adhuc habet ingrediendi religioſum ordinem: ergo vel deberet prius petere diſpenſationem, vel abſtinere a copula vel eligere religionem. Ibid. ad 4 addit Angelicus D. *Talis poſt contractum matrimonium obligatur ad ſervandum votum: propter quod mortua uxore tenetur totaliter continere, & quia ex matrimonii vinculo non obligatur ad debitum petendum, ideo non poteſt petere debitum ſine peccato, quamvis poſſit ſine peccato reddere exigenti, poſtquam obligatus eſt ad hoc per carnalem copulam præcedentem. Hoc autem intelligendum eſt, ſive mulier petat expreſſe, ſive interpretative, ut quando mulier verecunda eſt, & vir ſentit ejus voluntatem de redditione debiti; tunc enim ſine peccato reddere poteſt, & præcipue ſi ei timet de periculo caſtitatis.*

1267. *Q. II.* Quas pœnas incurrat Religioſus poſt profeſſionem matrimonium contrahens? ℞. Ipſo facto excommunicationem incurrit juxta Clement. un. L. 4. de conſang. & affin. Ubi eandem pœnam incurrit contrahens cum Moniali, aut cum conſtituto in Sacro Ordine. Præterea perpetuus concubinatus foret, quamdiu ab Ordine Religioſo poſt profeſſionem vel poſt ſuſceptum Sacrum Ordinem Apoſtata uteretur matrimonio.

§. IV.

De Impedimento Cognationis Spiritualis.

1268. *Prænotandum.* Impedimentum cognationis eſt, quod ex cognatione vel carnali, vel ſpirituali, vel legali oritur. De ſpirituali cognatione traditur ſequens.

1269. Principium Generale: *Cognatio ſpiritualis* (quæ eſt propinquitas perſonarum ex collatione, & ſuſceptione Sacramentorum Baptiſmi & Confirmationis

nis proveniens) dirimit matrimonium contrahendum jure Eccleſiaſtico. 1. inter Baptizantem vel Confirmantem & inter Baptizatum & Confirmatum. 2. Inter baptizantem, vel confirmantem, & inter parentes baptizati vel confirmati. 3. Inter patrinum vel matrinam & inter baptizatum vel confirmatum. 4. Inter patrinum vel matrinam & inter parentes baptizati vel confirmati. Patet ex *Trid.* Seſſ. 24. C. 2, de reform. ſupra jam cit. n. 200. de Bapt. item n. 229. de confirm.

Dixi *dirimit matrimonium contrahendum*: prius enim jam contractum non dirimit, v. g. ſi maritus baptizet vel levet propriam prolem ex ſua uxore natam, propterea non contrahit impedimentum, quo diſſolvatur matrimonium, ex quo ſuſcepit prolem a ſe baptizatam. Patet ex c. *Si vir* 2. de Cognat. Spirit.

1270. *Si quæras:* An in tali caſu maritus baptizans, vel levans propriam prolem ſaltem privetur jure petendi debitum conjugale, vel liberetur obligatione illud reddendi? ℞. 1. Si id fiat in caſu neceſſitatis, quo aliud baptizans vel levans commode non poteſt haberi, non privatur dicto jure; c. *ad limina.* 7. XXX. q. 1. nec privatur illo jure, ſi ex probabili ignorantia juris vel facti faciat; eſſet enim pœna privans jure jam quæſito, quæ ab ignorante non incurritur; ſi autem liberaretur ab obligatione reddendi debitum, id cederet in præjudicium conjugis innocentis. ℞. 2. Si extra caſum neceſſitatis baptizet vel levet Pater vel Mater propriam prolem, ſive ſcienter ſive ignoranter, probabilius nec tunc privatur jure petendi debitum, nec liberatur ab obligatione illud reddendi, ut affirmant *Krimer*, & *Pichler*, L. 4. Decret. tit. 11. de cogn. Spirit. n. 7 cum *Amadæo*, *Corvino*, contra alios graves AA. *Ratio* eruitur ex cit. c. *Si vir.* 2. de cognat. Spirit. ubi *Alexander III.* ait: *Nobis videtur, quod ſive ex ignorantia, ſive ex malitia id fecerint* (maritus, vel uxor) *non ſint ab invicem ſeparandi, nec alter alteri debitum debet ſubtrahere, niſi ad continentiam ſervandam poſſint induci.* Rubrica autem hujus c. ſic habet: *Compaternitas ſcienter vel ignoranter ſuperveniens inter conjuges conjugium non diſſolvit.* Vide etiam c. 5 eod. tit. & cau. 5. XXX q. 1. *Confirm.* Tale impedimentum uſus conjugalis nullibi claro jure expreſſum eſt, ſed nititur ſolo Doctorum conſenſu;

ut fatetur *Laym.* hic contrarius L. 5. t. 10. p. 4. C. 8. n. 8.; ac præterea privatio juris petendi debitum eſſet pœna, & liberatio ab obligatione reddendi debitum ſtudioſe quæſita per baptizationem vel levationem propriæ prolis cederet in grave præjudicium innocentis conjugis. *Subſumo:* atqui pœna non debet aſſeri ſine claro & expreſſo textu juris, præſertim ſi illa ſimul cedat in grave præjudicium alterius: ergo. Objectiones fuſe ſolvit *Pichler* l. c. & *Kugler* P. 2. de Impedim. matrim. q. 48. a n. 1909.

1271. *Præterea reſolves* I. Jure antiquo erant ſpecies cognationis ſpiritualis ſcil. 1. *Paternitas* inter baptizantem, confirmantem, patrinos ex una, & baptizatum, vel confirmatum ex altera parte, quia hi ſunt veluti Patres ſpirituales reſpectu baptizati vel confirmati. 2. *Compaternitas* inter baptizantem, confirmantem patrinos ex una, & parentes baptizati vel confirmati ex altera parte: quia hi omnes ſunt compatres vel ſimul patres reſpectu baptizati vel confirmati: & hæc vocabatur *directa* compaternitas. 3. *Indirecta* autem ſe extendebat etiam ad uxorem baptizantis, confirmantis, & patrini, ut habetur c. *Martinus*, de cognat. Spirit. 4. *Confraternitas*, quæ intercedebat inter baptizatum vel confirmatum ex una, & inter naturales proles baptizantis vel confirmantis ex altera parte, ut habetur in c. 1. & 3. de cognat. ſpirit. ſed jure novo Tridentini duæ poſtremæ cognationes ceſſant, & ſola manet paternitas & compaternitas directa. Unde hodie non contrahitur cognatio ſpiritualis cum effectu impediendi matrimonium inter patrinum & matrinam, neque inter plures patrinos & matrinas, ſi ſimul adhibeantur: neque inter illos, qui baptizantur vel confirmantur ab eodem miniſtro: neque inter baptizantem vel confirmantem & patrinos: neque cum parentibus vel uxore miniſtri; neque cum conjuge patrini vel matrinæ; neque cum liberis, vel vitrico vel noverca baptizati vel confirmati. *La Croix* L. 6. p. 3. n. 596.

1272. II. Qui aſſiſtit tantum, quando ſupplentur ceremoniæ poſt baptiſmum privatum in neceſſitate collatum, non contrahit cognationem ſpiritualem: ut probat *Pignat.* ex Decret. S. Congreg. T. 7. Conſult. 93. n. 4. quia hæc ſuppletio non eſt baptiſmus.

1273. III. Si deſignatus Patrinus per legatum vel procuratorem ſuſcipiat baptizandum vel confirmandum,

dum, mandans, non procurator contrahit cognationem ſpiritualem; ita teſte *Tambur. Fagnan. & Pignat.* eſt deciſum a S. Congreg., quia procurator non agit ſuo, ſed ſui principalis nomine. Vide *Laym.* l. c. n. 4.

1274. IV. Ut baptizans cognationem contrahat 1. debet baptiſmus eſſe validus, alias nullus eam contrahet. 2. Debet *abſolute* primum conferri baptiſmus. 3. Debet baptizans eſſe fidelis ſive baptizatus, quia non baptizatus non ſubjacet legibus Eccleſiaſticis; unde tâlis, ſi poſtea adhuc baptizetur, poſſet puellam a ſe baptizatam uxorem ducere. Similiter, ſi parentes baptizati non ſint fideles, cum his non contrahitur cognatio. Non tamen neceſſario requiritur, ut baptiſmus ſit ſolemnis. Hinc etiam in neceſſitate baptizans (excepto parente, ut dixi num. 1269.) contrahit impedimentum cognationis ſpiritualis: tum quia etiam non ſolemniter baptizans vere eſt ſpiritualiter regenerans; tum quia Eccleſia ſtatuens hoc impedimentum non diſtinguit inter baptiſmum ſolemnem, & non ſolemnem. *Sanch.* L. 7. D. 62. num. 10. Ideo ſponſus in neceſſitate baptizans prolem ſuæ ſponſæ, contrahit impedimentum futuri matrimonii, ſolvunturque ſponſalia, quamvis neſciret eſſe prolem ſuæ ſponſæ, quia vere eſſet baptizans hujus determinatæ prolis. Similiter ſi in privato baptiſmo in neceſſitate collato proles teneatur *formaliter*, h. e. cum intentione obeundi munus patrini, probabilius contrahitur cognatio, ex ratione mox data: ſecus ſi tantum *materialiter* teneatur, ut commodius adminiſtretur baptiſmus, uti in neceſſitate ſæpe contingit. Ita *Schmalzgruber* h. t. n. 55.

1275. V. Si plures, præter unum & unam a parentibus vel Parocho deſignatos, ab iiſdem non deſignati tangant, vel levent baptizatum, illi non contrahunt cognationem ſpiritualem, ut clare colligitur ex verbis *Trid.* l. c. *Quid, ſi per errorem contra Trident. plures fuerint deſignati a parentibus, & admiſſi a Parocho, cum ab eo debuerint repelli?* R. Si fuerint deſignati ſucceſſive, ſolus primus, vel ſolum duo primi deſignati, ſcil. unus & una contraherent cognationem ſpiritualem; quia hi haberent omnes conditiones a Tridentino præſcriptas: Eodem modo, ſi plures deſignati ſucceſſive tangerent baptizandum, ſolus primo tangens, vel unus & una primo tangentes illam contraherent. Si vero plures, vel deſignati, vel non deſignati contra regulam

Tridentini ſimul tangerent, probabilius nullus contraheret cognationem ſpiritualem. Ita *Kugler* P. 2. de Impedim. Matrim. n. 1360. & n. 1915. & 1920. cum multis contra multos: & *Ratio eſt;* quia Tridentinum videtur tanquam formam ad hoc, ut quis valide agat patrinum, requirere deſignationem, & efficaciter intendit vitare multiplicationem patrinorum, ac inde conſequentium cognationum: ergo non obſervata lege Trident. vel per omiſſionem deſignationis, vel per multiplicationem patrinorum ſine diſtinctione unius primarii vel primariæ, valide non ſuſcipitur munus patrini. Utrum in caſu, quo plures, licet contra præſcriptum *Trident.*, ſimul tenent eundem confirmandum ſub Confirmatione, contrahant ſinguli cognationem ſpiritualem, iterum multi contra multos negant: *Clericatus* de *Confirm.* Deciſ. 60. affirmativam tenet ex variis declarationibus S. Congreg. Unde infert: ſi uterque Patrinus fuerat deſignatus a Parentibus ad ſuſcipiendum ſimul puerum in Confirmatione, ambo contraxerunt cognationem ſpiritualem: ſi vero eorum alter non fuerat deſignatus, ſed Epiſcopo non advertente ſe in intruſerat in illa ſuſceptione, hic nullam contraxit cognationem: ibid. plura.

§. V.

De Cognatione Legali.

1276. *Prænotandum:* Cognatio legalis eſt propinquitas orta ex adoptione: dicitur *legalis*, quia a Legibus inducta, originaliter quidem ex diſpoſitione juris Civilis, approbata poſtea a Ss. Canonibus. Eſt autem adoptio inventa in ſolatium orbitatis filiorum, per quam filios ſuſcepiſſe videatur, qui illos non procreavit, ut arguitur in l. *ſi is*, *qui filium* ff. de adopt. Porro adoptio eſt duplex, ſcil. *perfecta*, quæ dicitur *arrogatio.* Hæc fit, dum perſona extranea, ſui juris, ex Principis reſcripto ita tranſit in poteſtatem, & familiam adoptantis, ut perinde ac filius legitimus & naturalis, fiat ejus hæres neceſſarius, tam ab inteſtato, quam ex teſtamento §. *cum autem.* 3. Inſtit. de adopt. item l. *impuberem* 2. Cod. de adopt. Altera *imperfecta*, *alias adoptatio ſimplex & in ſpecie* dicta, quæ fit plerumque, dum perſona extranea (h. e. quæ non eſt ex deſcendentibus adoptantis ceu filius, aut filia, nepos aut neptis

ptis &c. quamvis alio modo poſſit eſſe conſanguinea) conſtituta ſub ſui naturalis patris ſeu avi poteſtate, ſolius Magiſtratus, alteriuſve judicis competentis auctoritate, in filium aut nepotem adſciſcitur, quin tamen tranſeat in familiam & poteſtatem adoptantis, cujus propterea non fit hæres neceſſarius ex teſtamento, in quo præteriri poteſt, licet eidem ſuccedat ab inteſtato, §. 1. verſ. *ſed & hodie* Inſtit. de adopt. Denique hæc cognatio iterum dividitur in tres ſpecies, ſcil. in paternitatem, fraternitatem, & affinitatem; de quibus ſtatuitur

1277. *Principium generale.* Non ſolum paternitas, & fraternitas, ſed etiam affinitas legalis dirimit matrimonium contrahendum. Hoc principium doctiſſime exponit Ss. D. N. *Bened.* XIV L. 7. de Synod. Diœceſ. C. 36. n. 4. ubi ait: *Civiles leges irritas decrevere nuptias, primo inter adoptantem & adoptatum, atque ab iſto deſcendentes, leg. quin. etiam* 15. *ff. de rit. nuptiar.* Inter hos cognatio vocatur paternitas. *Secundo inter adoptatum, & filios naturales adoptantis leg. per adopt.* 17. *ff. eod. §. inter eas. Inſtit. de nupt.* Hæc vocatur fraternitas. *Tertio inter adoptantem, & uxorem adoptati, ac viciſſim inter adoptatum, & uxorem adoptantis. leg. Adoptivus* 14. *ff. cit.* Hæc dicitur affinitas. Ibid. Ss. D. N. ita pergit: *At id diſcriminis, inter enumeratas perſonas adoptione conjunctas intercedere leges voluere, ut inter primas, quæ ſunt quodammodo in linea recta aſcendentium, & deſcendentium, nunquam, ne ſoluta quidem adoptione, matrimonium conſiſtere valeat; ut enim dicitur in cit. leg. quin etiam ſemper nefas reputatur, eam uxorem ducere, quæ per adoptionem filia, aut neptis fuit; idemque ſervandum edixere, inter perſonas tertii generis, inter quas ſemel ortam ex adoptione affinitatis ſpeciem, quæ matrimonio contrahendo obicem ponit, perpetuam eſſe decernunt, quocirca adoptivus filius, ſi emancipetur, eam, quæ patris adoptivi uxor eſt, ducere non poteſt, quia novercæ locum habet, inquit textus, in cit. leg. Adoptivus. ff. de rit. nupt. Sed inter perſonas ſecundi generis, quæ adoptione interveniente ſibi e latere juncti videntur, impedimentum durat, quamdiu durat adoptio, ſeu quamdiu filii permanent ſub patria poteſtate, ſicuti habetur in cit. leg. Per adoptionem.* 17. *de rit. nupt. ſoluta vero patria poteſtate vel per mortem adoptantis, vel per emancipationem filii, ſive adoptivi, ſive natura*

turalis, ceſſat impedimentum, & poteſt filius adoptivus in uxorem ducere filiam naturalem ejus, a quo fuerat adoptatus, juxta apertum textum in cit. §. Inter eas. Inſtit. de nupt.

1278. *Q. I.* Si quæſtio incidat in Tribunali Eccleſiaſtico, an in hoc vel illo caſu adſit impedimentum cognationis legalis, quo recurrendum ſit? Reſpondet idem Ss. D. N. *Bened.* XIV. l. c. n. 5. *Neceſſario recurrendum erit ad leges civiles, atque ad earumdem normam controverſia decidenda.* Rationem præmiſerat: *quia & cognationem legalem, & quæ ex ea ad nuptias profluunt obſtacula, eo prorſus modo, quo a jure civili ſtatuta fuerant, univerſim recepit, approbavitque Nicolaus I. in reſponſione ad conſulta Bulgarorum cap. 2. cujus reſponſionis fragmenta referuntur in can. Ita diligere. XXX. q. 3. & in cap. unic. de cognat. legal.*

1279. *Q. II.* An ſola cognatio orta ex arrogatione ſive adoptione perfecta inducat impedimentum dirimens matrimonium, an etiam orta ex adoptione imperfecta? Reſpondet hucuſque laudatus Ss. D. N. ibid. (poſtquam utriuſque ſententiæ patronos recenſuit.) *Itaque cum indeciſa maneat controverſia, ſi de ea in Synodo agendum foret, ex ſolis juris civilis ſanctionibus poſſet definiri.*

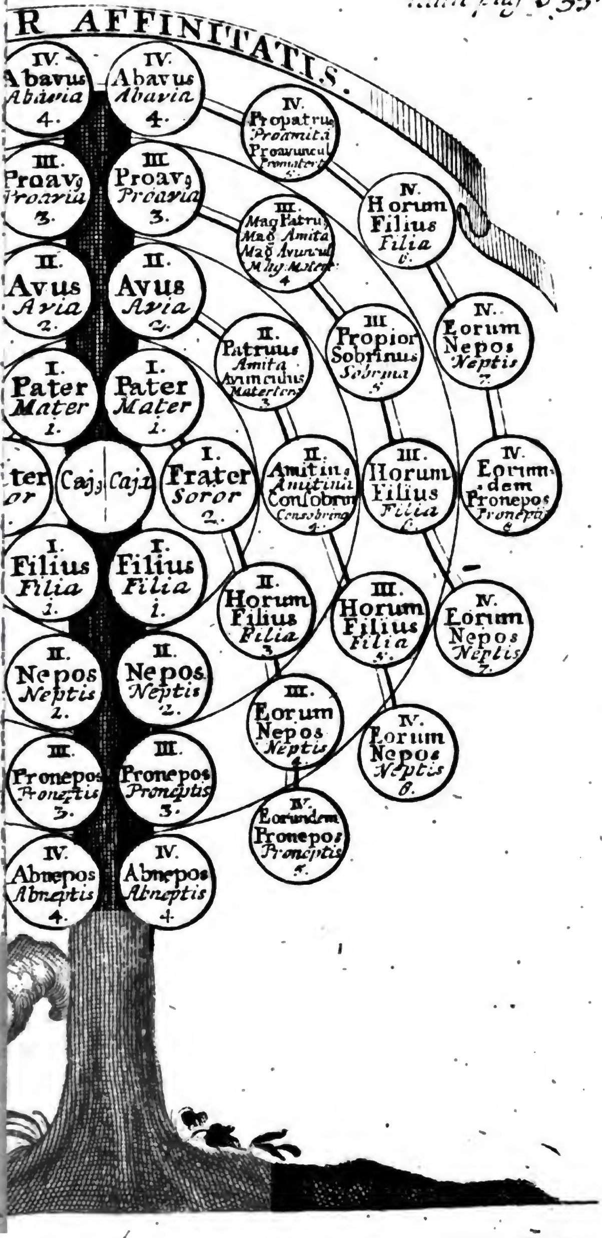
§. VI.

De Cognatione carnali, ſive Conſanguinitate.

1280. *Prænotandum* 1. Cognatio carnalis, ſive naturalis, aut conſanguinitas juxta *S. Th.* in 4. Diſt. 40. q. un. a. 1. *eſt vinculum perſonarum ab eodem ſtipite deſcendentium, carnali propagatione contractum,* vel eſt propinquitas ſanguinis inter perſonas, quæ ab eodem ſtipite ſive progenitore propinquo immediate vel mediate deſcendunt. Dixi *ab eodem ſtipite propinquo,* non a quovis remoto; alias omnes poſteri Adæ eſſent inter ſe conſanguinei. 2. Hic in ordine ad matrimonium non attenditur ad diſcrimen inter cognatos, & agnatos, ſicut ad ſucceſſionem in feudis. Stricte *Cognati ſunt, qui per fœminini ſexus perſonas cognatione conjuncti ſunt: ſic amitæ tuæ filius eſt tibi cognatus. Agnati ſunt per virilis ſexus cognationem conjuncti, veluti frater ex eodem Patre natus, fratris filius nepoſve.* L. 1. Inſtit. tit. 15.

1281

nach pag. 635.

R AFFINITATIS.
IV. Abavus Abavia 4.
IV. Abavus Abavia 4.
IV. Propatrus Proamita Proavunculus
III. Proavus Proavia 3.
III. Proavus Proavia 3.
IV. Horum Filius Filia 6.
III. Mag. Patrus Mag. Amita Mag. Avunculus
II. Avus Avia 2.
II. Avus Avia 2.
IV. Eorum Nepos Neptis 7.
II. Patruus Amita Avunculus Matertera 3.
III. Propior Sobrinus Sobrina 5.
I. Pater Mater 1.
I. Pater Mater 1.
Caj.
Caj.
I. Frater Soror 2.
II. Amitinus Amitina Consobrinus Consobrina
III. Horum Filius Filia 6.
IV. Eorundem Pronepos Proneptis
I. Filius Filia 1.
I. Filius Filia 1.
II. Horum Filius Filia 3
III. Horum Filius Filia 5.
IV. Eorum Nepos Neptis 7.
II. Nepos Neptis 2.
II. Nepos Neptis 2.
III. Eorum Nepos Neptis 4
IV. Eorum Nepos Neptis 6.
III. Pronepos Proneptis 3.
III. Pronepos Proneptis 3.
IV. Eorundem Pronepos Proneptis 5.
IV. Abnepos Abneptis 4.
IV. Abnepos Abneptis 4.

Digitized by Google

1281. *Principium Generale.* Conſanguinitas *in linea tranſverſa* jure Eccleſiaſtico dirimit matrimonium hodie uſque ad quartum gradum incluſive, in linea autem recta probabilius in infinitum, & quidem ſine diſtinctione, an conſanguinitas orta ſit ex copula licita, vel illicita, v. g. per fornicationem &c. *Prima pars* patet ex c. *non debet*, 8. De conſang. & affin. Dixi: *Jure Eccleſiaſtico*, ut certum eſt de 2. 3. & 4. gradu. An quoad primum gradum dirimat jure naturæ matrimonium, v. g. inter fratrem & ſororem, an etiam ſolo jure Eccleſiaſtico, probabiliter utrinque defenditur. Vide P. *Kugler* P. 2. de Imped. Matr. n. 1874. & ſeq. *Secunda pars* probatur ex leg. *Nuptiæ* 53. ff. de rit. nuptiar. *Nuptiæ conſiſtere non poſſunt inter eas perſonas, quæ in numero parentum, liberorumve ſunt, ſive proximi, ſive ulterioris gradus ſint, uſque ad infinitum:* ergo, cum Ss. Canones nihil contra ſtatuant in hac materia, probabilius cenſentur ſequi jus civile juxta c. 1. de N. O. N. Unde infertur, quod, cum omnes linea recta deſcendant ab Adamo, ille, ſi jam rediret in mundum, nullam poſſit ducere uxorem ſine diſpenſatione. Porro juxta communem conſanguinitas in primo gradu *lineæ rectæ* jure naturæ dirimit matrimonium, ita ut Summus Pontifex non valeat diſpenſare circa matrimonium inter patrem & filiam, matrem & filium. Idem juxta probabiliorem tenendum eſt de ſecundo gradu. *Tertia pars* probatur ex eo, quod Tridentinum quoad conſanguinitatem ortam ex copula illicita nihil immutaverit, licet affinitatis impedimentum ex copula illicita ortum ad ſecundum tantum gradum reſtrinxerit: ergo ſi jus non diſtinguat, neque nobis fas eſt quoad hunc paſſum diſtinguere. *Confirm.* per generationem fornicariam æque communicatur idem ſanguis, quam per licitam & honeſtam in thoro legitimo: ergo etiam cognatio orta ex copula illicita æque impedit matrimonium, ac orta ex legitimo matrimonio. Ante reſolut. caſ. annectimus arborem conſanguinitatis.

Applicatio Principii, & uſus hujus Arboris.

Robertus Parochus audit ex communi rumore Reginaldum & Reginam, qui nuper ſolemniter contraxerunt matrimonium, eſſe conſanguineos: Ideo vocat Reginaldum, & ſciſcitatur, an & quomodo ſit conſanguineus cum Regina?

gina? reſpondet Reginaldus: ſum equidem, ſed valde remote, ſcil. meus pater fuit frater proavi Reginæ meæ. Hinc ambo dubii hærent de gradu conſanguinitatis.

1282. *Q. I.* Unde quis dignoſcere poſſit, in quo conſanguinitatis gradu diſtent inter ſe duæ perſonæ? ℞. ex arbore ſive Schemate conſanguinitatis: eſt autem hæc arbor ordinata ſeries perſonarum ab uno ſtipite deſcendentium, diverſos continens gradus ſecundum majorem vel minorem propinquitatem. Nomine *ſtipitis* intelligitur illa perſona, a qua originem dicunt illæ, de quarum cognatione quæritur, & in qua coincidunt proxime. In hac ſerie duplex diſtinguitur linea ſcil. recta, & tranſverſa; *Linea recta*, quæ eſt in medio poſita, continet illas perſonas, quarum una ab altera originem ducit; ideoque recta dicitur, quia continet directos gradus, per quos ad progenitores aſcenditur, & ad progenitos deſcenditur ad neutrum latus deflectendo, & hoc modo linea recta alia eſt *aſcendentium*, alia *deſcendentium*. Linea *tranſverſa* ſeu *collateralis*, quæ ad latus deflectit, continet illas perſonas, quæ omnes quidem ab uno communi ſtipite deſcendunt, ita tamen, ut neutra earum per generationem procedat ab altera v. g frater, & ſoror. Linea tranſverſa iterum duplex eſt: alia *æqualis*, quando perſonæ, de quarum conſanguinitate quæritur, a communi ſtipite æquali numero graduum diſtant: v. g. frater & ſoror, vel duo fratres uno gradu a patre diſtant. *Inæqualis* eſt, quando perſonæ a communi ſtipite diſtant inæquali numero graduum, v. g. Cajus ejuſque neptis ex fratre; ille enim uno gradu, hæc duobus gradibus diſtat a Patre Caji, qui communis utriuſque ſtipes eſt. Denique nomine graduum conſanguinitatis intelligitur diſtantia unius perſonæ ab altera in eadem linea conſanguinitatis a communi ſtipite.

1283. *Q. II.* Quomodo in praxi computandi ſint gradus conſanguinitatis? ℞. pro hac computatione tres communiter ſtatuuntur regulæ. Prima pro *linea recta* tam canonico, quam civili jure recepta eſt ſequens: *Tot ſunt gradus, quot perſonæ una dempta*, ſcil. communi ſtipite: Eadem regula aliis verbis exprimitur: *tot ſunt gradus, quot generationes intercedunt.* Sic ſi reſpicias patrem & filium, generatio proxima una eſt; ſi perſonas, duæ: ergo dempta una ſcil. patre in linea deſcendente filius a patre diſtat uno gradu. Si deſideres

res gradum inter avum & nepotem, habes tres perſonas, avum, patrem, filium, item duas generationes, ſcil. nepos reſpectu avi genitus a patre, pater genitus ab avo: adeoque avus & nepos conſanguinei ſunt in 2. gradu, & ſic deinceps in linea tum aſcendente tum deſcendente.

1284. Secunda regula reſpectu *lineæ tranſverſæ æqualis* eſt: *quo gradu diſtant perſonæ* (de quarum conſanguinitate quæritur) *a communi ſtipite, eodem diſtant inter ſe.* Sic reſpectu fratris & ſororis, qui ſunt in linea transverſa æquali, communis ſtipes eſt Pater, ab hoc diſtat uno gradu frater, ſoror itidem uno: ergo etiam uno diſtant inter ſe. Pariter duo patrueles, h. e. duorum fratrum filii diſtant ab eodem communi ſtipite, ſcil. avo ſuo ſinguli duobus gradibus: ergo etiam conſanguinei ſunt inter ſe in 2. gradu, & ſic deinceps.

1285. Tertia regula reſpectu *lineæ tranſverſæ inæqualis* eſt: *quo gradu remotior perſona diſtat a communi ſtipite, eodem diſtant inter ſe conſanguinei.* Hinc ſi unus diſtet a communi ſtipite duobus gradibus, & ejus conſanguinea tribus, contingunt ſe ſolum in 3. gradu, c. Vir. 9. de conſ. & affin.

1286. *Q. III.* Quid ſit in praxi agendum inveſtigaturo propinquitatem conſanguineorum? ℞. vel 1. inſpice arborem conſanguinitatis, & vide, in qua linea, & in quibus cellulis reperias perſonas ſecundum nomina generalia fratris, ſororis, nepotis &c. ibi poſitas, de quarum conſanguinitate dubium eſt, & attende, quot gradibus diſtent a communi ſtipite; tot etiam diſtabunt inter ſe, ſi ſint in linea æquali; ſi in inæquali, tot diſtabunt inter ſe gradibus, quot gradibus remotior perſona diſtat a communi ſtipite, ut mox dictum eſt; v. g. pone Reginaldum, de quo ſupra quærebatur, in cellula media, ubi vides, Petrucium: immediate ſupra invenies Patrem Reginaldi, a latere dextro patruum, ſive fratrem Patris hujus Reginaldi: Horum amborum Pater eſt ſtipes communis, a quo diſtat Reginaldus duobus gradibus, tanquam ab avo ſuo. Deinde ex cellula patrui, proavi Reginæ deſcende, & in proxime inferiore cogita filium vel filiam, in ſequenti nepotem vel neptem, in ſubſequenti pronepotem vel proneptem, ac proinde Regina proneptis eſt reſpectu hujus patrui, abneptis autem reſpectu ſtipitis communis, a quo cum diſtet quatuor gradibus, hinc Reginal-

dus

dus & Regina ſunt conſanguinei lineæ tranſverſæ inæqualis in 4. gradu, attingente ſecundum. Quid? *ſi Titius & Berta ſint conſanguinei in gradu mixto ex 4. & 5.?* ℞. non ſunt impediti, patet ex c. fin. *Vir, qui* de conſang. niſi alicubi ſit contraria conſuetudo. Hinc & Communior cum *Sanch.* L. 7. D. 53. docet, tales poſſe contrahere, quamvis ex una parte attingeretur gradus primus, ex altera quintus; quia Titius non eſſet conjunctus cum Berta in 4. gradu. Vide *La Croix* hic n. 613.

1287. Vel 2. ſi præplacet methodus *P. Gobat* & *La Croix*: Scribe in parte inferiore chartæ nomen ſponſi ad ſiniſtrum latus, ad dextrum autem nomen ſponſæ: ſupra ſponſum deſcribe, ſemper aſcendendo a proximioribus, nomina illorum ſponſi cognatorum, qui ex hac parte dicuntur dediſſe cauſam cognationis, ſimiliter ſcribe in altero latere nomina eorum, qui ex parte ſponſæ dicuntur cauſæ cognationis; donec pervenias ad communem ſtipitem, a quo ſponſus & ſponſa ſint mediate geniti; ſi non inveniatur talis ſtipes, certum eſt, quod nulla intercedat conſanguinitas, ſed forte affinitas. Si invenias communem ſtipitem, conſidera, an ſponſus & ſponſa pertineant ad lineam rectam, vel tranſverſam, æqualem vel inæqualem, & applica regulas ſupra traditas.

1288. *Obſerva:* in adjuncto ſchemate, quod in quavis cellula duo numeri ſignentur, ſuperior ſive numerus Romanus ſignificat gradum ſecundum Jus Canonicum: inferior ſive Arabicus gradum ſecundum jus civile; de jure enim civili ſine ulla diſtinctione inter lineas ſtatuitur unica regula, quam ſupra pro linea recta ſtatuimus: ſcil. *tot ſunt gradus, quot ſunt generationes*, vel *tot ſunt gradus, quot perſonæ una dempta* leg. 10. §. 9. & ſeq. ff. de gradibus. Hinc de jure civili non datur gradus primus in linea tranſverſa, & frater ac ſoror jam diſtant duobus gradibus. Vide *P. Pichler* h. tit.

§. VII.

De Affinitate.

1289. *Principium I.* Affinitas eſt propinquitas perſonarum ex copula carnali perfecta proveniens, ſive ſit copula licita matrimonialis, ſive illicita, ex fornicatione, adulterio, aut ſtupro; nec refert, utrum carnalis

nalis copula fiat cum volente, ignorante, ebria, aut coacta, modo copula perfecta ſit per emiſſionem ſeminis ex viro in vas naturale mulieris, æque enim per copulam licitam, ac per illicitam vir & mulier fiunt una caro, juxta *Apoſt.* 1. Cor. 6. v. 16. *quoniam qui adhæret meretrici, unum corpus efficitur, erunt enim* (*inquit*) *duo in carne una.* Ideoque ſi Titius & Caja carnaliter conjungantur, omnes conſanguinei Titii ſecundum eundem gradum, quo conſanguinei ipſius ſunt, fiunt etiam affines Cajæ, & omnes conſanguinei Cajæ fiunt affines Titii.

1290. *Principium II.* Affinitas orta ex copula licita ſive matrimoniali impedit ac dirimit matrimonium inter virum & uxoris conſanguineos uſque ad quartum gradum incluſive; Ideoque Titius nec licite nec valide contrahit matrimonium cum Cajæ defunctæ uxoris ſuæ conſanguineis uſque ad quartum gradum incluſive; Neque Caja cum conſanguineis defuncti Titii etiam intra quartum gradum. Affinitas vero orta ex copula illicita perfecta impedit, ac dirimit matrimonium uſque ad ſecundum gradum incluſive. Ita *Trid.* Seſſ. 24. C. 4. de reform. matrim. tollendo autem impedimentum *dirimens* ſuſtulit Tridentinum ſimul etiam impediens, ita ut ultra gradum ſecundum affinitatis illicitæ non amplius prohibitum ſit matrimonium; uti probat *P. Pichler* de Affinit. n. 25. ex motu proprio *S. Pii* V. Anno 1566. in conſtit. ad *Romanum:*

1291. Denique Affinitas, quam conjugatus contraxit cum conjuge, ſi cum ejuſdem conſanguinea intra ſecundum gradum inceſtum committat, impedit illum; quominus ipſi liceat petere debitum, quamvis innocenti conjugi reddere teneatur. *Laym.* L. 5. t. 10. p. 4. C. 5. n. 3.

Applicatio Principiorum Generalium.

Rabanus cogitans contrahere cum Roſalia recordatur, quod multa commiſerit peccata venerea cum Roſa ſorore Roſaliæ; ideoque ex confeſſario quærit, an ſubſit impedimentum: Interim Roſalia alteri ditiori nubit. Hinc Rabanus contrahit cum uxore privigni ſui nuper defuncti.

1292. *Q. I.* Quid confeſſarius debuerit reſpondere Rabano? ℞. Categorice non potuit ſtatim reſpondere, quod

quod ſubſit impedimentum, ex accuſatione generica de peccatis venereis: ſed caute ac prudenter prius debuit quærere, an ita egerit cum Roſalia, ut potuerit inde eſſe prægnans, vel aliis verbis elicere, ut cognoſcere potuerit, an copulam perfectam habuerit: ſi enim ſoli tactus impudici, vel copula attentata præceſſerit, non aderat impedimentum. Id quod ſemper bene notandum eſt. Si vero Rabanus copulam perfectam habuerit cum Roſa, non poterat ducere Roſaliam ſororem.

1293. *Q. II.* An matrimonium Rabani vitrici cum uxore privigni fuerit validum? ℟. Affirmative: ita expreſſe Ss. D. N. *Bened.* XIV. L. 7. de Synod. Diœceſ. C. 39. ubi poſtquam ℟. 1. retulit argumenta pro negativa. n. 2. expreſſe ait; *Sacra Congregatio die* 8. *Martii* 1721. *validum pronuntiavit matrimonium inter vitricum, & uxorem privigni contractum.* Ibique docet, *triplex olim fuiſſe affinitatis genus, primum una duntaxat media perſona, alterum duabus, tertium tribus perſonis mediis contrahebatur :* v. g. quoad primum, *ſi Titius, frater Caji matrimonium iniiſſet, & conſummaſſet cum Berta, hæc Caji affinis erat, ſicuti nunc eſt, in primo genere affinitatis,* quoad ſecundum genus: *Si mortuo Titio Berta matrimonio jungebatur cum Sempronio, Sempronius alter Bertæ maritus, & Cajum, & omnes defuncti Titii conſanguineos ſecundo affinitatis genere contingebat.* Quoad tertium: *Si demum, mortua Berta, Sempronius aliud conjugium celebraſſet cum Nævia, etiam cum hac & Cajus, & omnes conſanguinei Titii tertio affinitatis genere conjungebatur. Ex his porro affinitatis ſpeciebus quælibet matrimonio valide contrahendo obſtabat .... Sed Innocentius III. in c. non debet, de conſang. & affin. ſecundam & tertiam affinitatis ſpeciem abolevit, & abrogavit, ſtatuitque, ut deinceps ſola affinitas primi generis, uſque ad quartum gradum matrimonium impediret, & dirimeret ... Unde ab omnibus Canoniſtis, inſtar regulæ nullam habentis limitationem, uſurpatur commune illud effatum : Affinitas non parit affinitatem* Poſtea n. 3. infert: *Jam vero cum vitricus, & uxor privigni, ſecundo duntaxat, & non primo affinitatis genere inter ſe conjungantur, neceſſario inde conſequitur, nullo nunc deteneri impedimento canonico, quo minus poſſint validum matrimonium inter ſe contrahere.*

Digitized by Google

here. Neque obſtat impedimentum publicæ honeſtatis, de quo infra.

1294. *Q. III.* Quænam ſint regulæ pro affinitatis gradibus dignoſcendis? ℞. unica hæc regula conſtanter obſervanda: *Vir vel maritus ſolus fit affinis cum conſanguineis mulieris vel uxoris carnaliter cognitæ uſque ad quartum gradum incluſive per copulam licitam, per illicitam uſque ad ſecundum, ut dictum eſt, ac viciſſim hi conſanguinei fiunt affines cum viro, & quidem in eo gradu, in quo ſunt conſanguinei mulieris vel uxoris.* Et pariter: *mulier vel uxor ſola fit affinis cum conſanguineis viri, & hi conſanguinei fiunt affines cum muliere vel uxore, & quidem in eo gradu, in quo ſunt conſanguinei viro.* Ex his inferes

1295. I. Quod conſanguinei uxoris, & conſanguinei mariti, quamvis vulgo dicantur affines, inter ſe tamen nullam contrahant affinitatem, prout hæc eſt impedimentum dirimens matrimonium; quia inter utriuſque partis conſanguineos deficit fundamentum affinitatis, quod eſt copula carnalis, quæ tantummodo illum, qui habet copulam cum hac, connectit cum conſanguineis perſonæ carnaliter cognitæ. Ideoque II. duo fratres poſſunt matrimonium contrahere cum duabus ſororibus alterius familiæ, ſive ſibi aliunde non conſanguineis. III. Pater & filius valide contrahunt cum matre & filia alterius cognationis. IV. Valide contrahit filius Titii ex prima uxore cum filia ejuſdem Titii privigna ſeu nata ex alio marito. Similiter ſi viduus & vidua copulentur, & adducant liberos ex priore matrimonio, hi comprivigni valide inter ſe contrahunt matrimonium. V. Frater vitrici poteſt ducere hujus privignam. VI. Item Cajus privignus vitrici ſui matrem. VII. Sempronius valide ducit ſucceſſive Cajam & Titiam, quarum mariti erant fratres. VIII. Titius valide contrahit cum privigna uxoris ſuæ defunctæ &c. &c.

1296. Porro ad cognoſcendam affinium diſtantiam inter ſe iterum juvat inſpicere arborem affinitatis, quam arbori conſanguinitatis annexam ſupra pag. 528. videre licet, cum hac diſtinctione, quod ſtipes in affinitate non ſit unus, ſed duplex, ſcil. mas & fœmina, inter quos interceſſit copula carnalis; qui tamen inter ſe non dicuntur affines, ſed principium & fundamentum affinitatis, quatenus efficiuntur una caro; gradus

autem computantur eodem modo ſecundum lineam rectam, & tranſverſam, ſicut de conſanguinitate dictum eſt, ita ut, qui eſt uxoris conſanguineus in primo gradu, ſive in linea recta, ſive tranſverſa, is cenſeatur affinis marito in eodem gradu, & viciſſim. *P. Pichler* facilem tradit methodum formandi ideam graduum affinitatis per pollices decuſſatim ſibi impoſitos, qui repræſentant maritum & uxorem, 4. digiti dextræ manus conſanguineos mariti indicant, ſiniſtræ vero conſanguineos uxoris. Sed hic modus facilius in praxi, quam verbis deſcribi poteſt ad captum.

1297. *Quær. IV.* An affinitas, quæ ex matrimonio cauſatur, jure naturæ dirimat matrimonium in primo gradu lineæ rectæ? ℞. *Id certum non eſt, cum probatiſſimi AA. doceant contrarium, nullam affinitatem, ne eam quidem, quæ eſt in primo gradu lineæ rectæ, dirimere matrimonium jure naturæ, ſed jure tantum Eccleſiaſtico, & conſequenter ſuper eo impedimento, graviſſimis urgentibus cauſis, poſſe a Summo Pontifice diſpenſari . . . . At, quidquid ſit de poteſtate, a ſimili diſpenſatione Romani Pontifices, etſi pluries rogati, abſtinuerunt.* Ita *Bened.* XIV. in mox laudato L. 7. de Synod. Diœceſ. C. 39. n. 4.

§. VIII.

De Impedimento Criminis.

1298. Impedimentum Criminis eſt inhabilitas ad contrahendum matrimonium orta vel ex *adulterio* vel ex conjugicidio, ſive *machinatione mortis facta conjugi cum propoſito alterius determinati matrimonii contrahendi.* Hæc duo crimina matrimonium ſubſequens jure Eccleſiaſtico dirimunt. Ex adulterio autem duobus modis contrahitur hoc impedimentum: 1. ſi adulteri, durante legitimo matrimonio, licet non conſummato, contrahere attentent matrimonium de præſenti inter ſe, ut per ſe patet. 2. ſi adulteri promiſſionem faciant de matrimonio inter ſe contrahendo poſt mortem conjugis. c. *relatum.* 4. XXXI. q. 1. Item c. 1. 2. 4. & L. 4. Decret. tit. 7. de eo, qui duxit.

Ex machinatione mortis iterum duobus modis contrahitur hoc impedimentum: 1. per adulterium una cum

cum conjugicidio. 2. per conjugicidium ſine adulterio, vel ut vocant, per machinationem mortis conjugis effectu ſecuto ex mutua conſpiratione, eaque intentione, ut duo conſpirantes matrimonium inter ſe ineant. can. *ſi quis* 5. XXXI. q. 1. item c. 1. 3. 6. *de eo, qui duxit.*

Applicatio Principii.

Robertus conjugatus vivente adhuc Runcina uxore ſua adulterium commiſit cum Rodulpha ſine promiſſione matrimonii; paulo poſt adulterium commiſit cum Raphelina ignara, quod Amaſius ſit conjugatus; hanc ut citius poſſit ducere, propriam uxorem Runcinam interficit.

1299. *Q. I.* An ſimplex adulterium ſine promiſſione futuri matrimonii, & ſine machinatione mortis inducat hoc impedimentum. ℟. *Negative.* Hinc matrimonium inter adulterum Robertum & adulteram Rodulpham conſiſtere potuiſſet, quia nec machinatio ſæpe dicta, nec promiſſio futuri matrimonii præceſſit, ut clare patet ex c. *ſignificaſti* 6. de eo, qui duxit. Et ex eo Ss. D. N. *Bened.* XIV. in Epiſt. Encycl. de Archi-Epiſc. S. Dominici in Inſula Hiſpaniola, quæ habetur in Tom. I. ejuſdem Bullarii, & incipit; *Redditæ nobis.* Itaque requiruntur ſequentes conditiones, ut ex adulterio oriatur hoc impedimentum. 1. ut adulterio accedat promiſſio matrimonii futuri, aut contractus matrimonii de præſenti cum adultera, vel adultero, vivente adhuc priore conjuge, vel machinatio in mortem. 2. ut adulterium ſit completum ex copula perfecta. 3. ut adulterium ſit formaliter tale, h. e. uterque debet ſcire, alteram partem eſſe conjugatam. 4. ut promiſſio exterius facta ab altero ſit acceptata. 5. juxta *Laym. Henriq. Emman. Sa*, & alios mitius ſentientes ex promiſſione ficta non oritur hoc impedimentum, ſicut ex ea non oriuntur vera ſponſalia. Contrarium defendit *Sanchez* L. 7. de matrim. D. 79. n. 10. propterea, quod ratio, cur hoc impedimentum ab Eccleſia ſit inductum, ſcil. ne ſpe futuri matrimonii anſa ſumatur necandæ conjugis, æque militet, ubi eſt promiſſio ficta. Conveniunt tamen AA. quod in foro externo cenſeatur ficte promittens incurriſſe hoc impedimentum, quamdiu fictionem non poteſt probare.

Item, quod tum non ſit locus huic impedimento, ſi fictio ex circumſtantiis facile potuerit colligi. 6. Mitius ſentientes cum *Laym.* exigunt, ut promiſſio ſit pura, aut ſaltem ante mortem conjugis purificata, quia alioquin non eſt promiſſio ſimpliciter facta, ſed manet pendens a futuro eventu, & ante illum non obligat. *Contrarium* defendit iterum *Sanch.* l. c. n 11. quia, licet promiſſio conditionata non obliget ad implendam rem promiſſam, antequam impleatur conditio; habet tamen effectum ad hoc, ut vere dicatur data fides, & obligationem inducat, non reſiliendi ab ea, donec conditio defecerit, & concipiatur ex ea ſpes futuri matrimonii, & proinde detur anſa machinationis mortis vivæ adhuc conjugis; quæ fuit ratio inductiva hujus impedimenti. Utraque ſententia *Sancheſii* in hac re dubia præplacet, & in praxi videtur tenenda. *Neque dicas*, quod hoc impedimentum introductum ſit a jure tanquam pœna, ergo accipiendum eſt ſtricte de vera, non ficta promiſſione, item abſoluta, non conditionata. ℞. 1. primario non eſt pœna, ſed inhabilitas ad contrahendum, introducta ab Eccleſia, ad avertenda graviora mala. ℞. 2. mera pœna quidem eſt ſtrictæ interpretationis, niſi ex ratione legis alia mens legiſlatoris colligatur, ſicut hic contingit.

1300. *Q. II.* An Robertus potuerit matrimonium valide inire cum Raphelina. ℞. affirm. quia ob ignorantiam Raphelinæ non fuit adulterium formale ex parte utriuſque; quod autem cognitio ſtatus conjugalis requiratur, ſatis clare patet ex c. *propoſitum* 1. & c. *veniens.* 7. de eo, qui duxit.

1301. *Q. III.* Quid requiratur ad hoc, ut conjugicidium inducat impedimentum dirimens cum complice? ℞. ſolum conjugicidium id non inducit; ſed requiritur 1. ut vel præcedat adulterium perfectum, & formale ex utraque parte (non hoc ſenſu, quaſi uterque debeat eſſe in matrimonio, ſed quod utraque pars debeat ſcire, quod vir vel fœmina ſit in actuali matrimonio) cum animo contrahendi matrimonium cum adultera; vel ut abſente adulterio ſaltem accedat intentio ex utraque parte aut promiſſio matrimonii de futuro, vel de præſenti facta determinatæ perſonæ; ut ſumitur ex c. 1. de converſione Infideli, & can. 5. XXXI. quæſt. 1. ex his etiam colligitur, quod in

in eo caſu, *quo accedit adulterium*, ſufficiat animus contrahendi matrimonium, & non requiratur promiſſio; probabiliter etiam non requiritur, ut hic animus manifeſtetur complici, quia jus pro hoc caſu non exigit conſpirationem mutuam. 2. ut mors non attentata tantum ſit, ſed executioni mandata, & quidem 3. ſaltem ab uno ex complicibus; ut eruitur ex c. 6. de eo, qui duxit: *niſi alter eorum in mortem uxoris defunctæ fuerit machinatus.* Nec tamen refert, utrum machinatio mortis phyſice fiat, an ſaltem moraliter per juſſionem, aut conſilium. 4. *Si vero adulterium non præceſſerit*, requiritur conſenſus utriuſque in machinationem mortis; ut patet ex c. 1. de converſ. Inſid. Hinc ſi alteruter tantum homicidii reus, v. g. maritus uxorem occidat, neſciente, vel contradicente altera parte, quacum contrahere matrimonium deſiderat ſine accedente adulterio, tunc impedimentum inter eos non oritur. *Laym.* L. 5. t. 10. P. 4. C. 10.

1302. Ex his ulterius infert *Pichler* in tit. *de eo qui duxit.* n. 5. quod non incurratur impedimentum criminis, ſi quis vel aliqua conjugem occiderit non eo animo, ut cum complice ineat matrimonium, ſed ut liberius poſſit vacare libidini cum complice, aut alia perſona, vel ut moleſto conjugio ſe liberet; aut ſi animo quidem ineundi matrimonium, ſed non cum complice adulterii vel tantum cum perſona indeterminata. Item ſi abſque adulterio occiderit, at nulli determinatæ perſonæ promiſerit matrimonium, vel conſilium ſuum illi non communicaverit. Probabilius etiam per hoc non incurritur impedimentum, ſi pars conjugicidii antea ignara, poſtea illud approbet: quia hoc nullo jure expreſſum eſt. *Laym.* l. c.

§. IX.

De cultus Diſparitate.

1303. *Principium generale.* Impedimentum cultus diſparitatis intercedit inter perſonam baptizatam, & non baptizatam, etiam Catechumenam, hoc dirimit probabilius ſolo jure Eccleſiaſtico matrimonium, eoque non ſcripto, ſed per legitimam conſuetudinem introducto. Ita communis contra paucos, qui cum *Cajet.* & *Vaſq.* dicunt matrimonium Fidelis cum infideli

deli irritum eſſe jure divino, ex illo 2. Cor. 6. *nolite jugum ducere cum infidelibus.* Primam communiorem ſententiam aperte docet Ss. D. N. Bened. XIV. in Tom. III. Bullarii ſui Epiſt. II. quæ incipit: *ſingulari nobis conſolationi*, ubi erudite §. 10. ait: *qua quidem in re omnes ſentiunt, ob cultus diſparitatem irrita matrimonia eſſe, non quidem jure ſacrorum Canonum, ſed generali Eccleſiæ more, qui pluribus abhinc ſeculis viget, ac vim legis obtinet.* In eadem *Epiſt.* reſolvit caſum ſequentem: Judæus duxerat uxorem e ſecta Proteſtantium; judæus baptizatur ritu Catholico, & uxor hæretica ejurat hæreſim, quæritur, an iterandum ſit matrimonium antea initum. Reſpondet Summus Pontifex §. 20. *Compertum habeas, quod, poſtquam Mulier hæreſim more ſolito in idoneo tribunali ejuraverit, Tu vero Hebræum ſacro baptiſmate initiaveris, inter illos coram Parocho matrimonium erit iterandum, a Con. Trid. præſcripta forma ſervata*, ſcil. quia hoc matrimonium inter hebræum & mulierem hæreticam baptiſmo initiatam propter cultus diſparitatem irritum erat. Ex his porro reſolves

1304. I. Invalidum eſt matrimonium Bertæ Judææ, cum Leone nuper baptizato; ſed ad Judaiſmum iterum reverſo; quia licet is ſe profiteatur infidelem, reipſa tamen eſt baptizatus, & habet characterem, ac proinde eſt matrimonium baptizati cum non baptizata: Neque objicias matrimonium utique validum S. Monicæ cum Ethnico. ℟. fuit validum, quia tum temporis paſſim nondum erat introductum hoc impedimentum. Quod patet ex verbis *S. Auguſt.* qui L. 1. de conjug. adulter. ait: *Non enim tempore revelati teſtamenti in Evangelio, aut ullis Apoſtolicis litteris ſine ambiguitate declaratum eſſe recolo, utrum Dominus prohibuerit (ſcil. ſub irritatione actus) fideles infidelibus jungi.*

1305. II. Econtra validum quidem, ſed illicitum eſt, ob periculum perverſionis; matrimonium Fidelis cum baptizato iterum profitente Judaiſmum; quia vere eſt matrimonium baptizatæ cum baptizato, nec ſupponitur aliud obſtare impedimentum. *La Croix* L. 6. p. 3. n. 644.

1306. III. Neque hoc impedimentum incurrit Catholicus contrahens matrimonium cum hæretica rite baptizata; quia ſimpliciter eſt matrimonium baptizati

cum

cum baptizata. Illicitum tamen eſſe, dictum eſt n. 1201. & 1127.

§. X.

De Impedimento Vis ſeu Metus.

1307. *Prænotanda.* Per vim hic intelligitur coactio omnimoda, & corporalis de præſenti illata reluctanti, & hæc dicitur violentia, ſive *vis abſoluta.* Per metum vero ſive *vim conditionalem* intelligitur trepidatio mentis ratione periculi inſtantis vel futuri, ideoque ex metu fieri dicitur, quod quis facit mali declinandi cauſa, alioquin non facturus. De metu gravi, levi, juſto, & injuſto vide P. I. n. 227.

1308 *Principium I.* Vis abſoluta irritat matrimonium; v. g. ſi violente cogaris ad porrigendam manum, ita ut hæc porrectio accipiatur pro ſigno contractus matrimonialis de præſenti, nullum eſt matrimonium; & quidem jure naturali, quia talis violentia omnem excludit conſenſum. Ita *Communis.* Vide dicta de conſenſu eſſentialiter requiſito ad matrimonium num. 1176.

1309. *Principium II.* Impedimentum proveniens ex metu gravi & injuſto directe ad extorquendum matrimonium incuſſo dirimit matrimonium. Ita *Communis* ex c. *Cum locum.* 14. de Sponſal. & Matrim. Ibidem c. *Veniens* 15. ubi expreſſa fit mentio metus gravis: *niſi metu coactus, qui poſſet in conſtantem virum cadere, eam deſponſaverit.* Item ex c. *ſignificavit.* 2. de eo, qui duxit. Requirit ſcil. Eccleſia conſenſum perfecte liberum ad matrimonium; eo quod matrimonia coacta, & ex mutuo amore non contracta infelices ſoleant habere exitus: ille autem contractus non eſt perfecte liber, ad quem directe metus determinat. Ex his reſolves ſequentem caſum.

Rainerius deprehendit famulum ſuum Ranulphum cum ancilla Radegunde turpiter agentem, cui cum mortem ſtricto gladio poſt multa inflicta verbera minaretur, ni ancillam in uxorem duceret, Ranulphus, ut mortem evidet, matrimonium cum ea contrahit, quo contracto Rainerius ſtatim cogit Ranulphum conſummare matrimonium.

1310. *Q. I.* An validum ſit hoc matrimonium? ℞. Negative, quia cum Rainerio nullum jus competat in vi-

tam famuli, matrimonium illud contractum fuit ex gravi metu injuſte incuſſo, & quidem ad illud extorquendum. *Quid? ſi Rainerius tantum minatus fuiſſet famulum accuſare apud judicem, ni duceret ancillam?* ℞. probabilius tum fuiſſet validum matrimonium, quia metus fuiſſet juſte incuſſus. *La Croix* l. c. n. 653.

1311. *Q. II.* An evadat validum hoc matrimonium per copulam ſequentem? ℞. *Negative*, quia pariter fuit coacta, & propter metum gravem adhuc defuit conſenſus perfecte liber. Tunc autem nullitas matrimonii ex metu initi ſanatur, 1. quando ſublato metu conſenſus ſponte ponitur, & verbis, vel factis exprimitur, & hoc tenet in utroque foro. 2. præſumptive & ſaltem pro foro externo metus purgatur per copulam ſponte habitam, vel per diuturnam cohabitationem ſpontaneam; ut habetur in c. *ad id.* 21. De Sponſal. & Matrim. In foro autem interno ſufficit cohabitatio momentanea ſponte facta. Vide *Pichler* in tit. de Sponſal. & Matrim. n. 115. Ubi porro addit, quod per modos mox relatos non ſanetur hæc nullitas, niſi pars metum paſſa ſciat, matrimonium nulliter fuiſſe contractum, & altera pars continuet ſuum conſenſum; quia nullitas ex defectu conſenſus legitimi orta non ſanatur, niſi ponatur novus conſenſus, ſed ab ignaro & errante non ponitur conſenſus, nec per copulam ſatis manifeſtatur; ergo.

1312. *Q. III.* An matrimonium metu gravi injuſte initum jure naturali, vel tantum Eccleſiaſtico ſit irritum? ℞. probabilius juxta dicta n. 1205. ſolo jure Eccleſiaſtico; tum quia jure naturali ad valorem contractus plus non requiritur, quam conſenſus ſimpliciter voluntarius, ac liber, & titulus: atqui ſtante metus manet conſenſus abſolute voluntarius, ac liber; metus enim voluntarium non tollit ſimpliciter, ſed tantum ſecundum quid; præterea etiam manet titulus, ſcil. traditio juris in corpus, quam in tali caſu metum paſſus facit, ergo. Tum quia omnes alii contractus ex metu initi ſpectato ſolo jure naturali valent: ergo etiam ſpectato ſolo jure naturali valet tale matrimonium. Ita *Suar.* de Relig. Tom. 2. t. 6. L. 1. C. 7. n. 20. *Sanch. Laym. Wieſtner* & alii contra *Scotum*, *Covarr. Konig* & alios.

1313. Præterea reſolves I. Non invalidat matrimonium metus ab intrinſeco v. g. a morbo proveniens, uti

uti nec incuſſus a cauſis naturalibus v. g. naufragio, ſed debet procedere a cauſa libera, & extrinſeca; alioquin dicitur conceptus a metuente, & non incuſſus.

1314. II. An metus *Reverentialis*, quo liberi parentibus, vel ſubditi Dominis non audent contradicere ex reverentia, ſit habendus pro gravi, vel levi metu, utrinque defenditur: Juxta probabiliorem *pure Reverentialis* ex ſe gravis non eſt, fiet tamen gravis, ſi accedant graves minæ, importunæ preces, vel alia ſigna gravis offenſæ. *Pichler* hic n. 108.

1315. III. Si omnibus conſideratis maneat dubium, an adſit ſufficiens metus, quo illud reddatur invalidum, præſumendum eſt pro valore, tum propter favorem Sacramenti, tum prolis, & Reipubl.

§. XI.

De Impedimento Ordinis.

1316. *Principium generale.* Ordo ſacer, ſcil. Subdiaconatus, Diaconatus, & Presbyteratus, dirimit matrimonium contrahendum ſolo jure Eccleſiaſtico, non vero dirimit jam contractum ante ſuſceptionem Ordinis, licet matrimonium ſit tantum ratum. Dixi, *dirimit contrahendum*, ut eruitur clare ex c. *de Diacono.* 1. Qui clerici, vel voventes. Item patet ex *Trid.* Seſſ. 24. can 9. tit. ſupra n. 1265. dixi 2. *Solo jure Eccleſiaſtico.* Quia Ordo Sacer ex natura ſua non repugnat ſtatui matrimoniali. *Confirm.* ex c. un. de voto & voti redempt. in 6. ubi *Bonif.* VIII. declarat oraculo Sanctionis, *illud ſolum votum debere dici ſolemne, quantum ad poſt contractum matrimonium dirimendum. quod ſolemnizatum fuerit per ſuſceptionem Ordinis Sacri, aut per profeſſionem &c.* in eodem c. ſupra dixerat, *quod voti ſolemnitas ex ſola conſtitutione Eccleſiæ eſt inventa.* Dixi 3. *non dirimit contractum:* ut habetur in Extrav. *Antiquæ.* Joan. 22. de voto & voti redempt. Plura jam dicta ſunt, ubi egimus de Sacram. Ord. a. n. 1017. & ſeq.

Applicatio Principii.

Romanus libere ſuſcepit Diaconatum, ſed quia in ejus ſuſceptione expreſſe noluit ſe voto caſtitatis obſtringere, dum legit & audivit, græcos Presbyteros habere uxores: hinc matrimonium nunc init cum Romula.

1317. *Q. I.* An validum ſit hoc matrimonium? ℟. Negative: Valor enim matrimonii non pendet a voluntate ſuſcipientis, ſed a conſtitutione Eccleſiæ, quæ hoc impedimentum Ordini Sacro libere ac valide ſuſcepto annectit, & Ordinatum inhabilem reddit ad contrahendum matrimonium. Falſam quoque habuit notitiam de diſciplina Græcorum, ut patet ex dictis n. 1019. Adde *Conſtitut.* SS. D. N. *Bened.* XIV. de Dogmatibus & Ritibus ab Italo-Græcis tenendis, quæ incipit: *Etſi Paſtoralis*, T. I. Ejuſd. Bullar. pag. 167. ubi §. 7. n. 17. ita ſtatuit: *Præterea, ſi quis Subdiaconus, Diaconus, vel Presbyter, poſt ſacram Ordinationem, uxore mortua, aliam duxerit, vel ſi uxorem non habebat, ducere præſumpſerit, nedum excommunicationis latæ ſententiæ pœna, aliiſque noſtro, & ſucceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum arbitrio infligendis, ſeveriſſime punietur; verum etiam ſtatim ab ordine erit deponendus, & ab illegitima uxore ſeparandus. Matrimonium enim poſt recenſitos Ordines contractum, nullum irritumque declaramus.*

1318. *Q. II.* Quid facere teneatur, qui poſt contractum matrimonium ſuſceperit Sacrum Ordinem invita uxore? ℟. juxta cit. Authent. *antiquæ*, ſi matrimonium necdum ſit conſummatum, inducendus eſt, ut profiteatur in Ordine Religioſo: ſi noluerit, compellendus eſt, etiam per cenſuras, ut omiſſis functionibus Ordinis ad uxorem redeat, eique debitum reddat, petere autem non poteſt propter votum caſtitatis Ordini annexum, imo uxore mortua nec poteſt tranſire ad alias nuptias propter impedimentum Ordinis.

§. XII.

De Impedimento Ligaminis.

1319. *Principium Generale.* Matrimonium cum uno vel una valide contractum eſt de jure divino impedimentum dirimens matrimonii. Vocatur impedimentum *Ligaminis*, qui provenit ex eo, quod quis jam alteri matrimonio ligatus ſit. *Dixi de jure divino*, quia Polygamia in L. N. jure divino prohibita eſt. Vide n. 1184. & Confirm. ex Apoſt. 1. Cor. 7. *Mulier alligata eſt legi, quanto tempore vir ejus vivit.*

Appli-

Applicatio Principii.

Sabinianus quotidianas rixas habens cum Sabina uxore diſcedit ab ea, & per 20. annos emanet: Sabina maritum mortuum credens nubit Saluſtiano; poſt aliquot annos in hoc putatitio matrimonio exactos ex certo quodam rumore dubitare incipit, an non adhuc vivat Sabinianus; paulo poſt ille redit, cumque Sabinam jam alteri nupſiſſe videat, abit iterum, & alibi ducit uxorem.

1320. *Q. I.* An diuturna mariti abſentia ſuffecerit ad hoc, ut Sabina alteri potuerit nubere? ℞. *Negative;* niſi aliæ certiores circumſtantiæ acceſſerint: quia æque probabile eſt, quod maritus, qui clam diſceſſit, & quidem pertæſus rixas quotidianas, alibi vivat, & ex propoſito non velit redire, ſicut hic vixit uxor, & maritum ultro non quæſivit. Adde, quod ex longa conjugis abſentia non reſultet certitudo de ejus obitu, ſed dubium; adeoque morte dubia manente, melior eſt conditio prioris matrimonii poſſidentis. *Sanch.* L. 2. de Matrim. D. 46. n. 1. *Confirm.* ex c. *in præſentia.* 19. de Sponſal. ubi *Clemens* III. reſpondet: *quot quantocunque annorum numero* conjuges dubii *ita remanent... nec permittendi ſunt contrahere, donec certum nuntium recipiant de morte virorum.*

1321. *Q. II.* Quanta requiratur certitudo de morte conjugis ad hoc, ut conjux ſuperſtes poſſit tranſire ad alias nuptias? ℞. requiritur certitudo moralis, & quidem tanta, ut nullo modo probabile ſit, conjugem adhuc vivere; certa enim poſſeſſio, quæ adeſt pro priori matrimonio, non eliditur in ordine ad contrahendum aliud, niſi per certitudinem moralem de morte conjugis. Talis cenſetur haberi 1. ex libro Parochi, cui inſcribuntur nomina defunctorum. 2. Ex productione teſtamenti a defuncto conditi. 3. Ex teſtimonio virorum probatæ fidei.

1322. *Q. III.* An ſufficiat unus teſtis affirmans mortem conjugis? ℞. regulariter non ſufficit; quia non poteſt dici nuntium certum, quod voce unius habetur, vox enim unius in jure dicitur vox nullius l. *jusjurandi.* Verſ. ſimili modo C. de teſt. *Sanch.* tamen *Palao* & alii cenſent, tunc teſtimonium unius ſufficere, ſi aliis conjecturis fulciatur, v. g. ſi ſit teſtis fide dignus, & juramento confirmet, ſe mortuum vidiſſe, & ſi ob loci diſtantiam major probatio haberi nequeat.

1323.

1323. *Q. IV.* An ſufficiat communis fama de morte conjugis? ℞. Negative, quia fama eſt plerumque vana vulgi vox: & multi hodiedum vivunt, qui ſæpe dicti ſunt mortui. Tunc autem fama ſufficienter probat 1. ſi ſaltem duo teſtes plene deponant, ſe audiviſſe a fide dignis, præcipue ſi teſtes ſint, de quorum commodo non agitur. 2. Si is, de cujus morte dubitatur mare navigarit, ſubortaque tempeſtate exſpectatus tempore congruo, & quæſitus non comparuerit, nec navis, qua ipſe vehebatur; vel ſi in cruento prælio dicatur obiiſſe, & teſtes fide digni affirment, eum diligenter quæſitum, inventum non eſſe. *Sanch.* l. c. n. 16.

1324. *Q. V.* Quid in caſu faciendum Sabinæ, ſuborto illo dubio de vita conjugis? ℞. ſi ſecundas nuptias bona fide contraxerit; tenetur mox diligenter inquirere, an adhuc vivat conjux, atque interim a petendo debito abſtinere, quamvis reddere teneatur. Si vero & ipſa & Saluſtianus dubia vel mala fide contraxerint, neutri licet vel petere, vel reddere debitum; quia pro neutro ſtat poſſeſſio juris ad debitum conjugale; hæc enim cum mala fide non poteſt inchoari. Si vero una pars cum mala fide contraxerit, petere non poteſt debitum, tenetur tamen reddere.

1325. *Q. VI.* Quid Sabinianus redux debuerit agere? ℞. debuiſſet repetere ſuam uxorem, quam certe per judicem obtinuiſſet; non autem debuiſſet aliam ducere ob impedimentum ligaminis.

§. XIII.

De impedimento publicæ boneſtatis.

1326. *Principium generale.* Impedimentum juſtitiæ publicæ honeſtatis (ſic dictum, quia juſtum eſt, publicæque honeſtati congruum, ut non carnaliter conjungatur is cum conſanguineis talis perſonæ, cum qua licet non carnaliter, tamen animo & promiſſione conjunctus eſt) quædam affinitas eſt perſonarum jure Eccleſiaſtico introducta, quæ 1. oritur ex ſponſalibus de futuro, ſicque dirimit matrimonium inter conſanguineos ſponſæ in primo gradu cum ſponſo, & inter conſanguineos ſponſi in primo gradu cum ſponſa; ut dictum eſt ex *Trid.* n. 1107. adeoque jure novo Tridentini vi hujus

hujus impedimenti ſponſus tantum cum matre, ſorore, & filia ſuæ ſponſæ invalide contraheret matrimonium, ſponſa vero itidem invalide contraheret cum Patre, fratre, & filio ſui ſponſi. 2. oritur ex ſponſalibus de præſenti, ſive ex matrimonio rato tantum, & dirimit matrimonium uſque ad quartum gradum, ita ut maritus defuncta uxore, licet eam non cognoverit, invalide contrahat cum conſanguineis defunctæ uſque ad quartum gradum, & viciſſim, ſi maritus ante conſummationem matrimonii decedat e vita, uxor invalide contrahat cum ejuſdem conſanguineis uſque ad quartum gradum. Quod autem *Trid.* l. c. reſtringens hoc impedimentum ad primum gradum, loquatur tantum de ſponſalibus de futuro, patet ex motu proprio *Pii* V. *Ad Romanum ſpectat:* ubi ita: *Idcirco motu proprio, authoritate Apoſtolica, tenore præſentium declaramus, & definimus, Decretum Concilii,* ſcil. Tridentini, *hujusmodi omnino intelligendum eſſe, & procedere in ſponſalibus de futuro dumtaxat, non autem in matrimonio ſic (ut præfertur) contracto, ſed in eo durare adhuc impedimentum, in omnibus illis caſibus, & gradibus, quibus de jure veteri ante prædictum decretum Concilii introductum erat.* Atqui olim hoc impedimentum ortum ex matrimonio rato impediebat & dirimebat contrahendum uſque ad quartum gradum incluſive, etiamſi matrimonium, ex quo ortum erat impedimentum, irritum fuerit ex quacunque cauſa, modo non fuerit invalidum ex defectu conſenſus: ergo etiam nunc ſic dirimit. *Neque dicas:* nullibi extat clarus textus, quod hoc impedimentum ſe extenderit olim ad quartum gradum. ℞. Extat tamen clarus textus in c. *non debet.* 8. de conſanguinitate, de impedimento affinitatis uſque ad quartum gradum, quam imitatur publica honeſtas, & propterea ſimile hoc impedimentum communis Doctorum ſententia & praxis extendit pariter uſque ad quartum gradum incluſive. Notandum tamen quod hoc impedimentum non agat retro, ut dictum fuit n. 1153. Sic Sempronius, poſtquam contraxit ſponſalia de futuro cum Berta, dum contrahit ſponſalia nova cum Barbara ſorore Bertæ, invalide contrahit cum Barbara propter impedimentum publicæ honeſtatis ortum ex primis ſponſalibus ex ſuppoſito validis. Secunda tamen ſponſalia invalida non irritant præcedentia, quia non agunt retro. Vid. c. un. de Sponſ. in 6.

Appli-

Digitized by Google

Applicatio Principii.

Simon contracto cum Sophia matrimonio infirmatur, & poſt aliquot dies, matrimonio necdum conſummato moritur; anno elapſo vidua Sophia nubit Severino, nepoti materteræ Simonis: poſt plures annos audiens explicari impedimentum publicæ honeſtatis, valde angitur in conſcientia.

1327. *Q. I.* An validum fuerit hoc matrimonium ſecundum? ℞. Negative, quia Severinus cum Simone marito Sophiæ erat in tertio gradu conſanguineus. Adeoque debet peti diſpenſatio, ſi ſeparatio cederet in grave damnum conjugum, prolium, & ſimul in publicum ſcandalum; interim pars conſcia impedimenti deberet abſtinere a petitione debiti. Proles tamen prius genitæ cenſentur legitimæ, quia parentes fuere in bona fide.

1328. *Q. II.* An hoc impedimentum oriatur ex ſponſalibus ficte contractis? ℞. *Negative;* quia *Trid.* Seſſ. 24. C. 3. de reform. Matrim. generaliter juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, *ubi ſponſalia, quacunque ratione valida non erunt*, prorſus tollit, non diſtinguens inter cauſam nullitatis in vel externam, occultam, vel publicam; ergo. Ita *Palao*, *Wieſtner*, *Schmalzgr.* & alii contra *Henriq. Barthol. Ledeſma* & alios.

1329. *Q. III.* An hoc impedimentum diſſolutis mutuo conſenſu ſponſalibus ceſſet? ℞. non ceſſat. Ita communis poſt declarationem *S. Congreg.* Cardin. C. *Trid.* Interpr. quam refert *Fagnanus* in c. *ad audientiam* 4. de Sponſ. contra *Barb. Hurtad. Sa* & alios, quam declarationem in legem Pontificiam abiiſſe, poſtquam a Summo Pontifice approbata fuit, tenet *Schmalzgr.* hic n. 115.

1330. Similiter nec ceſſat hoc impedimentum per mortem unius alteriusve ſponſorum, ſicut nec ceſſat affinitas, ut habetur expreſſe c. ſiquis 1. de eo, qui cognovit. ibid. c. veniens. 2. *Gobat.* Tr. 9. c. 15. n. 370. & ſeq.

1331. *Q. IV.* An vitricus ducens uxorem privigni (de quo ſupra n. 1293.) impeditus fuerit juſtitia publicæ honeſtatis? ℞. *Negative*, quia hoc impedimentum *ſolum contrahitur inter maritum & conſanguineos uxoris, ac viciſſim inter uxorem, & conſanguineos mariti;*

non

non autem inter maritum, & affines uxoris; neque inter uxorem & affines uxoris; neque inter uxorem, & affines mariti; vitricus vero non eſt conſanguineus, ſed affinis ſui privigni, ac proinde neque affinitate, neque publica honeſtate impeditur, ne matrimonium contrahere valeat cum ejuſdem privigni uxore. Ita Ss. D. N. L. 7. de Synod. Diœceſ. C. 39. n. 4.

1332. *Q. V.* An hoc impedimentum oriatur ex ſponſalibus conditionatis de futuro. ℞. Conditione nondum impleta, non ſunt perfecta ſponſalia; ergo nec inducunt hoc impedimentum. Econtra, quando conditione impleta tranſeunt in abſoluta, tunc inducunt hoc impedimentum. *Sporer* cum Comm. hic n. 55. *Gobat.* l. c. n. 369. plura vide ſupra n. 1134. 1130. 1138.

§. XIV.

De Impedimentis Ætatis.

1333. *Principium generale.* Impedimentum ætatis provenit ex eo, quod quis prærequiſitam a legibus ad matrimonium contrahendum ætatem necdum attigerit. Requiritur autem *regulariter* ætas pubertatis, h. e. ut maſculus decimumquartum annum, fœmella duodecimum compleverit. Ita ex c. *continebatur.* 6. c. *atteſtationes.* 10. & c. *ex litteris* 11. de deſponſ. impub. Dixi, *regulariter;* ſi enim malitia ſuppleat ætatem, ita ut adſit ſufficiens diſcretio rationis, & potentia generandi; valet matrimonium ante ætatem jure præſcriptam initum, juxta c. *de illis.* 9. c. *puberes* 3. de deſponſ. impub. quia tum ſaltem habet pubertatem naturalem, licet non legitimam.

Applicatio principii.

Terentianus tredecim annorum adoleſcens ſponſalia contrahit cum Terentia undecim annorum puella; paulo poſt Parochum mendaciis circumveniunt, ut crederet, ambos attigiſſe ætatem legitimam, ideoque iis matrimonium contrahentibus aſſiſtit.

1334. *Q. I.* An Terentianus & Terentia licite, & valide contraxerint matrimonium? ℞. Illicite imprimis contraxerunt, tum in re gravi decipiendo Parochum, tum agendo contra grave præceptum Eccleſiæ juxta

juxta c. 2. de deſponſ. impub. ſi tamen malitia ſuppleverit ætatem, valide contraxerunt. Ita expreſſe in cit. c. *de illis*, 9. de deſponſat. impub. Ubi *Alexand.* III. reſpondet: *Si ita fuerint ætati proximi, quod potuerint copula carnali conjungi, minoris ætatis intuitu ſeparari non debent, ſi unus in alium viſus fuerit conſenſiſſe, cum in eis ætatem ſuppleviſſe malitia videatur.* Et in c. *puberes.* 3. eod. tit. *Iſidorus* ait: *Certum eſt, eum puberem eſſe, qui ex habitu corporis pubertatem oſtendit, & generare jam poteſt; & puerperæ ſunt, quæ in annis puerilibus pariunt.*

1335. *Q. II.* An Matrimonium, quod contrahunt impuberes ante pubertatem tam naturalem, quam legalem invalide, ſaltem habeat vim ſponſalium de futuro? ℞. Probabilius affirmative, uti clare arguitur ex c. fin. & ex c. un. de deſponſ. Impub. in 6. §. *Idem quoque.*

1336. *Q. III.* An diſpenſari poſſit, ut aliqui ante pubertatem naturalem, ſive habilem ad generandum, contrahant matrimonium? ℞. *Affirmative:* quia hoc impedimentum a ſolo jure Eccleſiaſtico introductum eſt, jure enim naturæ ad valorem matrimonii plus non requiritur, quam conſenſus, & corpora ad generandum habilia, nullo autem jure proxime habilia; unde licet in ejuſmodi contrahentibus ſit aliqua impotentia, non eſt tamen perpetua ad generandum, ſed cum tempore auferibilis; ſecus, ſi certo conſtet de impotentia perpetua: ergo poteſt diſpenſari a Summo Pontifice. *Confirm.* ex c. *Ubi non.* 2. de Deſponſ. impub. *Diſtrictius inhibemus, ne aliqui, quorum uterque vel alter ad ætatem legibus, vel Canonibus determinatam non pervenerit, conjungantur, niſi forte aliqua urgentiſſima neceſſitate interveniente, utpote pro bono pacis, talis conjunctio toleretur.* Ergo *Nicolaus* Papa in cit. c. loquens agnoſcit, cauſam juſtam diſpenſationis poſſe admitti. Si *quæras*, an, ſi dubium ſit, utrum malitia ſuppleat ætatem in ordine ad validum matrimonium, Epiſcopus poſſit id declarare? Reſpondit Ss. D. N. *Bened. XIV.* ad Poloniæ Regni Primatem: Litteræ habentur in T. II. ejuſd. Bull. p. 13. & incipiunt: *Magnæ nobis. Epiſcopi ipſi & Ordinarii locorum jure ſuo pronuntiare poſſunt ſuper ea quæſtione, quæ facti eſt, an ſcil. malitia, ut aſſeritur, ætatem ſuppleat, & conſequenter matrimonii contrahendi licentiam impertiri valent;*

Digitized by Google

lent; neque neceſſe eſt Apoſtolicam ſedem adire, niſi pro majori actus ſolemnitate, & ne de contractus matrimonii hujuſmodi validitate propter minorem ætatem hæſitari contingat . . . . ſiquidem Canoniſtæ docent cumulativum jus eſſe inter Apoſtolicam Sedem, & Judices ordinarios, cognoſcendi & pronuntiandi de hac re, an ſcil. malitia ſuppleat ætatem; privativum vero Apoſtolicæ Sedis jus eſſe concedendi diſpenſationem ad contrahendum matrimonium impuberi, qui per ætatem nondum conjugali copulæ maturus eſt, ſed tamen rationis uſu ita pollet, ut matrimonii contrahendi vim, & naturam intelligat.

§. XV.

De Impedimento ex clandeſtino matrimonio.

1337. *Principium generale.* Impedimentum clandeſtinitatis provenit ex eo, quod quis in loco, ubi Tridentinum eſt receptum, non contrahat matrimonium coram Parocho & teſtibus. Eſt autem hoc impedimentum *ut dirimens* introductum jure novo *Tridentini* Seſſ. 24. C. 1. in Decreto de Reform. Matrim. ubi ita ſtatuitur: *Qui aliter, quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi, vel Ordinarii licentia, & duobus vel tribus teſtibus matrimonium contrahere attentabunt, eos ſancta Synodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit, & hujuſmodi contractus irritos & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit, & annullat.* Ulterius citata verba Trident. vide ſupra n. 1177. Ideoque qui clandeſtine contraxerunt, non poſſunt matrimonialiter cohabitare ſine novo legitimo contractu: pro novo autem illo contractu coram Parocho & teſtibus celebrando non indigent ulla diſpenſatione (ex ſuppoſito, quod nullum aliud ſubſit impedimentum) quia *Trid.* l. c. eos, qui clandeſtine contraxerunt, non inhabilitat ad ſimpliciter, ſed *ad ſic*, h. e. ad clandeſtine contrahendum, ita *P. Kugler* Tom. 2. de Matrim. P. 4. n. 349. cum *Vincent. de Juſtis.* Puniendi tamen ſunt ita contrahentes, ut ibid. docet *Trid.* de his pœnis juxta arbitrium Ordinariii infligendis. Vide *Kugler* T. 1. n. 920. & ſeq.

Applicatio Principii.

Tharaſmus e loco catholico, ubi Tridentinum promulgatum ac receptum eſt, ſed confert cum ſponſa Thecla in locum acatholicum, ubi Tridentinum promulgatum non eſt, eo præciſe animo, ut ibi matrimonium clandeſtinum contrahere poſſit, idque ibi contrahit coram præcone Lutherano, poſtea revertitur ad prius domicilium.

1338. *Q. I.* An hoc matrimonium ſit validum? ℟. non eſt validum, ut patet ex declaratione *S. Congreg.* Cardin. Conc. Trident., quam confirmavit *Urbanus VIII.* 14. Aprilis 1627. per Breve ſpeciale; quod refert *Lugo* in Reſponſ. Moral. L. 1. dub. 36., & *La Croix* L. 6. p. 3. n. 712. Breve ita habet: *Urbanus VIII.* in futuram rei memoriam. *Exponi Nobis nuper fecit Vener. Frater Archi-Ep. Colon., quod habito nuper per eum ad Venerab. Fratres noſtros S. R. E. Cardinales S. Conc. Tridentini Interpretes recurſu ſupra infraſcriptis dubiis, videlicet primo an incolæ, tam maſculi, quam fœminæ loci, in quo Conc. Trid. in puncto matrimonii eſt promulgatum, tranſeuntes per locum, in quo dictum Concilium non eſt promulgatum, retinentes idem domicilium, valide poſſint in iſto loco ſine Parocho & teſtibus matrimonium contrahere. Secundo quid ſi eo prædicti incolæ, tam maſculi, quam fœminæ ſolo animo ſine Parocho & teſtibus contrahendi ſe transferant, habitationem non mutantes? Tertio quid ſi iidem incolæ, tam maſculi, quam fœminæ, eo transferant habitationem illo ſolo animo, ut ſine Parocho & teſtibus contrahant? Iidem Cardinales ad primum & ſecundum, non eſſe legitimum matrimonium inter ſe ſic transferentes ac tranſeuntes cum fraude. Ad tertium vero dubiorum hujuſmodi, ſi domicilium vere transferatur, matrimonium eſſe validum reſponderunt, & reſolverunt, prout in decreto deſuper emanato plenius continetur.* Et infra: *Nos reſponſum, ſeu dubiorum prædictorum reſolutionem hujuſmodi, Authoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus & confirmamus.*

1339. *Q. II.* Quid? ſi ſponſus ſpectet ad parochiam, in qua Decretum Trid. eſt promulgatum, & ſponſa ad parochiam, in qua non eſt promulgatum? ℟. Si matrimonium contrahatur ſine Parocho & teſtibus in parochia ſponſi, erit invalidum; ſi contrahatur in parochia ſponſæ, erit illicitum, ſed validum; quia con-

tractus quoad valorem pendent a legibus loci, in quo fiunt. Ita reſpondiſſe S. *Congreg.* teſtatur *Pignatelli* Tom. 5. Conſult. 79. n. 22., *La Croix* L. 6. p. 3. n. 714.

1340. *Q. III.* Quid dicendum de matrimoniis illorum Catholicorum, qui in locis acatholico Principi ſubjectis ſub gravi pœna coguntur matrimonium contracturi acatholicum Miniſtellum adire, ſuumque in conjugium conſenſum coram eo præſtare? Reſpondet Ss. D. N. *Bened.* XIV. L. 6 de Synod. Diœc. C. 5. n. 4. *Certum utique eſt, ita initum matrimonium viribus carere, ſi inibi publicatum fuerit Tridentini decretum, nec conſentientes veros conjuges fieri, niſi ſive antea, ſive poſtea, juxta præſcriptam a Tridentino normam, matrimonium celebraverint, coram alterutrius contrahentium legitimo Parocho, aliove Sacerdote Parochi vices gerente, & duobus teſtibus: Sed difficultas tantum eſt, an, poſtquam Tridentini ſanctioni ſunt obſecuti, aut ad eidem poſtea obſequendum ſunt parati, licite poſſint etiam legibus patriæ obtemperare, & coram heterodoxo Miniſtello ſe ſiſtere?* Poſtea relatis variorum AA. ſententiis ait, quod ſacra Congregatio ſancti officii die 29. Novembr. Anni 1672. ad hanc Q. ita reſponderit, ac definiverit: *Quatenus Miniſter aſſiſtat matrimoniis Catholicorum, uti Miniſter politicus, non peccare contrahentes. Si vero aſſiſtat ut Miniſter addictus ſacris, non licere, & tunc contrahentes peccare mortaliter, & eſſe monendos.* Ibid. n. 5. pergit Ss. D. N. *Huic ſacræ Congregationis ſententiæ noſtram nos auctoritatem adjecimus, in noſtra conſtitutione* 89. §. 10. *noſtri Bullarii Tom.* 1. quæ incipit: Inter omnigenas; *ubi fidelibus degentibus in Regno Serviæ, finitimiſque Regionibus interdiximus, ne, matrimonio inter ſe catholico ritu celebrato, illud renovare præſumant coram* Caddi; *Noſtram tamen interdictionem hac temperavimus limitatione, niſi ſcilicet nuptiarum ceremonia explenda coram* Caddi, *actus ſit mere civilis, nullamque contineat Mahumetis invocationem, aliudve ſuperſtitionis genus includat.*

Idem Ss. D. N. in Inſtructione ſuper dubiis reſpicientibus matrimonia in Hollandia & Belgio contracta, & contrahenda (quæ incipit: *Matrimonia:* & habetur in ordine XXXIV. Tom. 1. ejuſd. Bullar. pag. 87.) declarat, ſtatuitque, *Matrimonia in fœderatis Belgii Provinciis inter hæreticos uſque modo contracta, quæque imposterum contrahentur, etiamſi forma a Tridentino præ-*

ſcripta non fuerit in iis celebrandis ſervata, dummodo aliud non obſtiterit canonicum impedimentum, pro validis habenda eſſe; adeoque ſi contingat, utrumque conjugem ad Catholicæ Eccleſiæ ſinum ſe recipere, eodem, quo antea, conjugali vinculo ipſos omnino teneri, etiamſi mutuus conſenſus coram Parocho Catholico ab eis non renovetur; ſin autem unus tantum ex conjugibus, ſive mas ſeu fœmina, convertatur, neutrum poſſe, quamdiu alter ſuperſtes erit, ad alias nuptias tranſire. §. 3. Nuptias a Catholicis cum Hæreticis contractas deteſtatur quidem, validas tamen pronuntiat, etiam non ſervata forma. §. 4. declarat, idem judicandum eſſe quoad perſonas addictas Legionibus, ſeu militaribus Copiis, quæ ab iiſdem fœderatis Ordinibus transmitti ſolent ad cuſtodiendas, muniendaſque arces conterminas, vulgo dictas *di Parriera.* §. 5. decernit, quod Domiciliarii Provinciarum Fœderatarum nubentes in regionibus Catholicorum, & vice verſa, ſubſint juri communi.

1341. An Parochus Catholicus licite & valide aſſiſtere poſſit matrimoniis Acatholicorum, quos in ſua Parochia habet, continuum inter AA. dubium manet; plures tamen e Germanis cum *Laym.* L. 5. t. 10. C. 4. affirmant, *valide* talem aſſiſtere; quia verus eſt loci illius Parochus; *licite*, quia eſt tantum teſtis, non Miniſter.

1342. *Q. IV.* Quibuſnam in locis promulgatum ſit, ac receptum Tridentini Decretum de Matrimonio. ℞. in Hiſpania, Luſitania, Italia, Germania Catholica. Juxta *Pignat. Tom.* 1. *Conſult.* 151. ab Anno 1602. in Gallia juſſu Regis. In Hungaria ſub *Emin. de Colonitſch.* Econtra promulgatum non eſt in Anglia, Scotia, Hibernia, Suecia, Dania, Saxonia, Boruſſia, Pomerania & aliis provinciis, quæ a fide defecerunt Catholica ante annum 1563. quo Tridentinum abſolutum eſt, vel ante 1564. quo confirmatum fuit. Item apud Turcas, & alios infideles. In Hollandia, Zelandia, Friſia, & Confœderatis Belgii provinciis An. 1570. antea earum defectionem promulgatum fuiſſe, teſtatur *P. Wex* de Sponſ. 2. tr. §. 4. n. 25. Denique juxta P. *Pichler* de Clandeſt. deſponſ. n. 12. In dubio, an promulgatum ac receptum ſit Decretum *Trid.* non obligat: Si tamen alicubi receptum ſit, præſumitur promulgatum fuiſſe; Sic quia in Diœceſi Wormatienſi, ad quam multa oppida Electori Palatino ſubjecta pertinent, Decretum Tridenti-

dentini a longo tempore fuit obſervatum, recte infertur promulgatum, & acceptatum ibidem eſſe.

1343. Porro reſolves I. quod Chriſtiani inter Turcas, aut in novo Orbe, ubi non eſt Parochus, aut Parochi vices ſupplens, valide matrimonium contrahant ſine Parocho & teſtibus; tum quia ibi Tridentinum non eſt receptum, tum quia ſupponimus ibi nequidem haberi proprium Parochum.

1344. II. Aſſiſtentia Parochi proprii, & teſtium non tantum debet eſſe phyſica, ſed moralis, ita ut præſentes ſciant, quid agant contrahentes; alias de contractu inito non poſſunt dici teſtes. Parochus autem debet eſſe proprius contrahentium, vel ſaltem alterutrius ratione domicilii, vel quaſi domicilii, non vero originis. Aſſiſtit tamen valide Parochus etiam invitus, vel dolo inductus, dummodo percipiat quid agatur; quia non eſt Miniſter: ergo non requiritur intentio, ſed moralis præſentia, ut ſciat, quid agatur. Præterea teſtes debent adeſſe una & ſimul cum Parocho: item debent eſſe actu uſum rationis habentes; amentes enim, dormientes, ebrii &c. jure naturali inhabiles ſunt ad ferendum teſtimonium, cum ita ſe habeant, ac ſi non eſſent præſentes: non tamen requiritur, ut neceſſario ſint omni exceptione majores; nec ſpecialiter ad id rogati, quia jura hoc expreſſe non requirunt; item per non rogatos æque obtinetur finis a Tridentino intentus, modo advertant, quid agatur. *Laym.* L. 5. t. 10. C. 4.

1345. III. Alius a proprio Parocho Sacerdos valide non aſſiſtit contractui matrimoniali ex licentia tantum præſumpta; quia tum re ipſa matrimonium non contrahitur præſente Parocho, vel Sacerdote de ejus licentia. *La Croix* l. c. n. 738. cum *Pontio*, *Sanch.* & aliis.

1346. IV. De vagis jam nuper dictum eſt n. 1248. quod illi a quocumque Parocho poſſint copulari, præmiſſa tamen diligenti inquiſitione. Milites vero, qui habent proprium Curatorem, vel Miſſionarium Caſtrenſem Catholicum, coram illo debent contrahere; quia hic cenſetur proprius eorum Parochus; qui autem proprium non habent Sacerdotem, habentur pro vagis; quia omni hora ad abeundum debent eſſe parati; ſi tamen & poſſint, & velint alicubi diutius manere, non ſunt vagi.

1347. V. Denique per ſe patet, quod matrimonium,

Digitized by Google

licet coram pluribus hominibus, ac Sacerdotibus contrahatur, nihilominus ſit clandeſtinum, niſi contrahatur coram proprio Parocho, aut alio Sacerdote de illius licentia. An Parochus aſſiſtens neceſſario debeat eſſe Sacerdos, cum Tridentinum meminerit ſolius Sacerdotis, utrinque defenditur; *Farinacius* tamen profert deciſionem *Rotæ* ab Anno 1593. 1. Decembr. his verbis: *Congregatio Concilii cenſuit, matrimonium contractum coram Parocho non ſacerdote valere.* Quamvis enim non Sacerdos non poſſit benedicere benedictione ſolemni in miſſa, poteſt tamen extra miſſam per verba conſueta: Ego vos conjungo &c. Præterea valide aſſiſtit matrimonio Parochus excommunicatus, vel ſuſpenſus &c., dummodo beneficio parochiali non ſit privatus; quia excommunicatus vitandus caret quidem juriſdictione ad abſolvendum, non tamen caret poteſtate præbendi ſuam qualificatam perſonam. *Laym.* L. 5. tr. 10. C. 4. n. 5.

An matrimonium clandeſtine contractum ſaltem habeat vim ſponſalium, utrinque defenditur. Vide Theol. Schol. & P. *Pickler* L. 4. tit. 3. de Clandeſt. deſponſ. n. 27.

§. XVI.

De Impedimento Impotentiæ.

1348. *Prænotanda.* Impedimentum impotentiæ provenit, quod quis ſit incapax perficiendæ copulæ ad generationem idoneæ. Hæc *Primo* eſt duplex, *Impotentia naturalis*, quæ oritur ex intrinſeca, vel naturali corporum diſpoſitione non apta ad copulam perfectam. Alia *accidentalis*, quæ oritur ab extrinſeco, v. g. ex maleficio, morbo aut alio accidente. *Secundo* Utraque dividitur in *abſolutam*: dum quis non poteſt perficere copulam cum ulla fœmina, nec fœmina cum ullo viro. Et in *reſpectivam*, dum quis non poteſt quidem perficere cum hac, poteſt tamen cum alia, & vice verſa. *Tertio* Ulterius dividitur in *antecedentem*, quæ jam ante matrimonium contractum adeſt; & *in conſequentem*, quæ modo accidit poſt matrimonium contractum. *Quarto* Denique dividitur in perpetuam, quæ vel ſine miraculo, vel ſine graviſſimo cruciatu ſectionis, aut mortis periculo non poteſt auferri: Et *in temporalem*, quæ poteſt vel per exorciſmos (ſi orta ex maleficio) vel per

artem

artem periti Medici ſine gravi periculo vitæ auferri. Ex communiter contingentibus viri impotentes in jure vocantur *frigidi*, fœminæ *arctæ* vel clauſæ: tunc autem certo adeſt impotentia, quando aliquod ex his tribus deeſt: ſcil. vel potentia penetrandi vas: vel potentia emittendi ſemen verum: vel potentia illud immittendi intra vas, quod dicitur contingere iis, qui ſunt natura nimis calidi. Vide *P. Sporer* hic n. 123.

1349. *Principium generale.* Impotentia exercendi copulam perfectam antecedens, & perpetua non tantum jure Eccleſiaſtico, ſed naturali impedit & dirimit contrahendum matrimonium: ſubſequens vero, licet perpetua ſit, non diſſolvit contractum. Quod impediat impotentia jure Eccleſiaſtico, patet ex toto tit. 15. L. 4. Decret. *De frigidis & maleficiatis, & impotentia coeundi.* Quod jure naturali impediat, patet ex eo, quia matrimonium eſſentialiter includit obligationem dandi inter ſe corpus ad copulam carnalem, hanc autem traditionem impedit impotentia perpetua; nemo enim poteſt tradere corpus ſuum ad actum impoſſibilem: ergo. Dixi 1. *impotentia exercendi copulam impedit:* Nam impotentia generandi tantum, ſive ſterilitas non cauſat impedimentum; quia ſtante ſola ſterilitate jam adeſt potentia ad actum principalem proximum, ſcil. perficiendi copulam, etſi per accidens deſit effectus copulæ; deinde etſi deſit finis principalis matrimonii, ſcil. generatio prolis, habetur tamen finis ſecundarius, qui eſt remedium concupiſcentiæ. *Dixi 2. impotentia antecedens ac perpetua dirimit contrahendum*, ſive oriatur ab intrinſeco ſive ab extrinſeco; quia tunc *inhabilis eſt ad ſolvendum, ergo etiam inhabilis ad promittendum;* ſubſequens vero impotentia non dirimit contractum matrimonium: ut de conſummato certum eſt; hoc enim diſſolvi nequit, niſi per mortem unius ſaltem conjugis. Ratum autem non ſolvitur, niſi per profeſſionem Religioſam, & diſpenſationem Pontificiam. *Confirm.* ex can. *Hi, qui.* 25. XXXIII. qu. 7. ubi ita: *Hi, qui matrimonium ſani contraxerint, & uni ex duobus amentia, aut furor, aut aliqua infirmitas acceſſerit, ob hanc infirmitatem conjugia talium ſolvi non poſſunt. Similiter ſentiendum de his, qui ab adverſariis excæcantur, aut membris truncantur, aut a barbaris exſecti fuerint.* Can. 18. *ibid. & c. ex litteris*, de frigidis ad ſpeciem adverſantur; non enim loquuntur de

Impotentia ſubſequente, ſed antecedente. Ex his reſolves ſequentem caſum.

Tobias Eunuchus, carens utroque teſticulo ducit Tryphoſam Virginem; anno elapſo vexatur a cognata, eo quod ſterilis eſſet, aſtans vicina auget vexationem; additque: tu nimis innocens es mulier; cum neſcias virum tuum eſſe enuchum, ut ſatis patet ex gracili ejus, ac muliebri voce.

1350. *Q. I.* An validum ſit hoc matrimonium? ℞. Eſt invalidum. Ita certo tenendum poſt declarationem *Sixti V.* in Conſtit. 59. *Cum frequenter*, quam ex parte allegat *Sanch.* L. 7. D. 92. n. 17. Valide tamen contrahitur matrimonium a Spadone, habente adhuc teſticulum, quia talis verum habet ſemen: 2. ab Hermaphrodito (qui repræſentat utrumque ſexum) debet autem contrahere ſecundum ſexum prævalentem. 3. a ſenibus, ac vetulis, modo certi non ſint de plena impotentia ex ætate.

1351. *Q. II.* Quid ſit agendum, quando impotentia perpetua, & antecedens conjugibus putatitiis eſt certa, non tamen publice notoria? ℞. 1. Abſolute quidem (ſi velint, & abſit periculum incontinentiæ, actuumque venereorum v. g. pollutionis, copulæ attentatæ &c.) poſſunt cohabitare inſtar fratris & ſororis, ut conſtat ex c. 5. de frigid. *quodſi ambo conſentiant ſimul eſſe, vir eam, etſi non ut uxorem, ſaltem habeat ut ſororem. Sanch.* tamen L. 7. D. 98. n. 36. & l. 9. D. 17. n. 21. his ait eſſe licitos tactus, ſi fiant ſine periculo pollutionis; quod cum raro abſit, alii id probabilius negant. 2. Poſſunt tamen ambo vel alteruter reclamare, & ſeparationem petere, *ſed non propria authoritate inſtituere;* opus enim eſt auctoritate judicis Eccleſiaſtici; alias grave oriretur ſcandalum, cum publice habeantur pro veris conjugibus. Præmittenda autem eſt legitima probatio, tum ne pendeat diſſolutio matrimonii a ſolis conjugibus, tum ne locum habeat fraus & colluſio quærentium ſeparationem; unde ſola aſſertio impotentiæ non ſufficit, ſed requiritur, ut veritas curante judice Eccleſiaſtico pateat per peritos Medicos; vel reſpectu fœminarum per obſtetrices, vel alias honeſtas & fide dignas matronas; Qui ſi affirment depoſito juramento adeſſe impotentiam, ſeparatio eſt facienda, & pars carens impotentia alteri nubere poteſt. Juxta *La Croix* L. 6. p. 3. n. 787. ſi impotentia ſit perpetua, & ſimpli-

ſimpliciter evidens, ut eſt in noſtro Eunucho, matrimonium ſolvitur abſque experimento, quia ab initio eſt certo nullum: Si ſit veriſimiliter evidens, requiritur juramentum conjugum, quod non poſſint coire, & pro ſingulis 7. manus propinquorum deponentium de credulitate, quod iſti vera jurent. In dubio, an impotentia ſit antecedens vel conſequens, ſi ſubſit impotentia naturalis, præſumitur eſſe antecedens, quia naturalia regulariter cum natura incipiunt: ſi ſit accidentalis, præſumitur non præceſſiſſe, in favorem matrimonii, quamdiu non ſatis probatur. Denique ſi dubium ſit, an impotentia antecedens perpetua exiſtat, conceditur in cit. c. 5. de frig. triennium ad tentandam copulam; ſi fruſtra tentarint, ſeparandi ſunt per judicem Eccleſiaſticum, & tunc pars capax poterit tranſire ad alias nuptias. *Pichler* hoc tit. n. 8. & ſeq.

1352. *Q. III.* Quid agendum, ſi matrimonium ob impotentiam in judicio probatum ſit diſſolutum, poſtea vero appareat, conjuges eſſe potentes v. g. ſi in alio matrimonio proles generent? ℞. *regulariter* valet primum matrimonium, & diſſolvendum eſt ſecundum. Ita *Communior* ex c. 5. & 6. de frigidis. Neque ſententia contra primum matrimonium lata tranſit in rem judicatam, ut patet ex c. 7. de Sentent. & re jud. Dixi *regulariter*; quia diſſolutio primi matrimonii tunc legitima manet 1. ſi impotentia ſublata ſit per miraculum, aut peccatum v. g. per novum medium artis magicæ: quia tunc cenſetur fuiſſe perpetua impotentia. 2. ſi fuerit *reſpectiva*, v. g. ob arctitudinem fœminæ reſpectu prioris viri, non vero reſpectu alterius. 3. aut ſi fuerit reſpectiva ob maleficium, quod reſpectu hujus viri non potuit licite tolli. 4. ſi pars ſeparata profeſſionem in Ordine approbato emiſerit; hæc enim dirimit matrimonium ratum. Ad quæſtionem, an fœmina propter arctitudinem impotens teneatur pati inciſionem, Reſpondet *Sanch.* L. 7. D. 93. n. 32. quod non teneatur, ſi ex judicio peritorum Medicorum inciſio fieri nequeat ſine periculo vitæ, vel graviſſimi morbi; ſecus, ſi abſque notabili incommodo.

1353. *Q. IV.* An mulier impotens cenſeri debeat, ſi non poſſit retinere ſemen conceptum? ℞. *Negative*; adeoque ſubſiſtit adhuc matrimonium, quia, antequam emittatur ſemen, copula jam perfecta adfuit; ergo non adeſt impotentia. *Sporer* de Imped. n. 123. cum *Sanch.*

1354. *Q. V.* Ex quibus ſignis poſſit colligi, quod impotentia oriatur ex maleficio? ℞. ex modis, quibus malefici arte dæmonis ſolent reddere impotentes: 1. Si corpora impediantur, ne ſibi mutuo appropinquent ad coitum. 2. Si ita inflammentur ad actum, ut ante coitum effundatur ſemen, vel refrigerentur ad actum, ut coitus perfici nequeat, ubi tamen diſcretione opus eſt, an non idem proveniat ex conſtitutione naturali. 3. Si poſt contractum matrimonium ſubito turbetur imaginatio, qua reddatur mulier viro nimis exoſa, deformis, monſtroſa &c. 4. Si præter conſuetudinem ante coitum prohibeatur rigor, & aptitudo partium ad generationem deſtinatarum &c., dum impedit dæmon miſſionem humorum ad debitas partes. Plura vide apud *Sanch.* L. 7. D. 94. *Delrio* L. 3. Diſquiſ. mag. P. I. q. 4. Media communia vide in P. I. n. 448. Modi deſtruendi maleficia extant in Ritualibus Diœceſ. Item apud P. *Stoiber*, P. 2. Armamentarii Eccleſ. C. 4. a n. 84.

§. XVII.

De Impedimento Raptus.

1355. *Principium generale.* Impedimentum Raptus, quatenus ex jure Eccleſiaſtico dirimit matrimonium, provenit ex violenta perſonæ abductione in ordine ad contrahendum matrimonium. De hoc *Trid.* Seſſ. 24. C. 6. de reform. matrim. ita ſtatuit: *Decernit S. Synodus, inter Raptorem & Raptam, quamdiu ipſa in poteſtate Raptoris manſerit, nullum poſſe conſiſtere matrimonium. Quodſi Rapta a Raptore ſeparata, & in loco tuto ac libero conſtituta illum in virum habere conſenſerit, eam Raptor in uxorem habeat, & nihilominus Raptor ipſe, ac omnes illi conſilium, auxilium & favorem præbentes ſint ipſo jure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces, & ſi Clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Teneatur præterea Raptor mulierem raptam, ſive eam uxorem duxerit, ſive non duxerit, decenter arbitrio judicis dotare.* Probabilius dicta excommunicatio non eſt reſervata ſummo Pontifici; *Reginaldus* L. 22. n. 31. expreſſe ait, quod ea quidem ſit latæ ſententiæ, ut patet ex particula, *ipſo jure:* ſed nulli reſervata, quia id debuiſſet in decreto indicari juxta c. *nuper.* de Sentent. excom. §. *in ſecundo caſu.*

1356.

1356. Ex dictis, ut raptus ſit impedimentum dirimens, requiritur 1. *Violenta abductio perſonæ* ſive ſolutæ, ſive ligatæ, ſive viduæ, etiam alioquin inhoneſte viventis, quia etiam hæ ſalvam debent habere & perfectam libertatem matrimonii. Intelligitur autem violentia vel *phyſica*, quæ ſit per violentam manuum injectionem, vel moralis, quæ fit per metum gravem, item per mandatum alteri datum ad vim inferendam. Unde non inducitur impedimentum, ſi abſit violentia in abductione, v. g. ſi puella ſponte conſentiat. Dubium autem eſt 1. An ſubſit impedimentum, ſi puella quidem conſentiat, ſed repugnent parentes vel tutores. Juxta probabiliorem non oritur tunc impedimentum, quia liber parentum conſenſus non requiritur ad valorem matrimonii. Ita *Sanch.* L. D. 13. n. 13. *Regin.* l. c. *Leſſ.* & alii contra *Henriq. Rebellum, Petr. de Ledeſma* & alios. Talis tamen raptor incurrit alias pœnas juris civilis a judice infligendas pro menſura delicti. Item dubium *Secundum* eſt, an decretum contineat raptum, ſi ſponſus vi abducat ſponſam poſt inita ſponſalia? ℞. Juxta probabiliorem talis raptus continetur in Decreto; quia Tridentinum ſine reſtrictione loquitur; ergo non tantum de perſona libera, ſed etiam ſponſa violente abducta (ſecus enim eſt de libere conſentiente) intelligendum eſt, quamvis rapiat ſponſam ſibi promiſſam, tamen quoad modum contrahendi infert ei injuriam, & violentiam, præcipue hoc tenendum in caſu, quo ſponſa ante raptum habet juſtam cauſam reſiliendi. *Sanch.* l. c. *Azor.*, *Gutier*, & alii contra graves AA. *Tertio* dubitatur, an decretum intelligendum ſit de muliere rapiente virum. Juxta Communiorem non eſt intelligendum de rapiente muliere; patet enim, quod Tridentinum expreſſe loquatur de raptoribus, nec leges ſolent ſtatui de caſibus rariſſimis, qualis eſt de muliere rapiente. Ita *Sanch. Pont. Molina*, *Wieſtner*, contra *Guttier. Haunold. Krimmer* & alios, qui ex paritate rationis affirmativam tenent.

1357. II. Requiritur, *ut ſit vera abductio* de loco in locum, moraliter diverſum, qualis non eſt, ſi perſona de cubiculo in cubiculum ejuſdem domus, aut proxime vicinam domum abducatur. *Pichler* hic n. 119.

1358. III. Requiritur, ut abductio fiat matrimonii contrahendi cauſa; hinc non oritur impedimentum, ſi mulier

mulier rapiatur ex alio fine, v. g. ut vendatur, in ſervitutem redigatur, ſpolietur &c. hic enim proprie non eſt raptus, ſed *plagium*. *Quid ſi raptor abducat mulierem, non matrimonii contrahendi, ſed libidinis* exercendæ cauſa? ℞. probabilius non oritur impedimentum dirimens; quia Tridentinum l. c. expreſſe ſtatim ab initio meminit ſolius matrimonii contrahendi, dum ſtatuit impedimentum inter raptorem & raptam; ergo indicium eſt, de illo ſolo raptu loqui decretum, qui fit matrimonii contrahendi cauſa. Ita *Sanch* l. c. *Dicaſt. Wieſt. Schmalzgr.* & alii, contra *Sa*, *Azor. Bonac.* & multos alios. Denique per ſe conſtat ex verbis Trid. quod matrimonium nullum ſit, etſi mulier violente abducta poſtea, dum adhuc eſt in poteſtate raptoris, nec loco reddita tuto, conſentiat.

QUÆSTIO FINALIS.

An Matrimonium nihilominus ſit nullum, etſi contrahentes invincibiliter ignorent impedimentum dirimens, quod habent.

1359. ℞. Cum probabiliore, Etſi ſic contrahentes non peccent ob ignorantiam, matrimonium tamen eſt nullum; quia leges de impedimentis non ſunt tantum prohibentes, ſed irritantes. *Neque obſtat*, quod aliqua impedimenta habeant rationem pœnæ, ut impedimentum criminis & alia: nam primario cenſeri non debent pœnæ, quamvis ſimul imponantur in pœnam delicti; ſed principaliter ſunt inhabilitates Canonicæ, quibus ſtantibus non ſubſiſtit valor matrimonii. Demum etſi oppoſita ſententia videatur ſpeculative probabilis; obſtat tamen Eccleſiæ praxis teſte *La Croix* L. 6. p. 3. n. 642. cum rei criminis impedimenti nunquam permittantur contrahere ſine diſpenſatione. Confirmatur etiam ex eo, quod petenda ſit diſpenſatio, etſi præceſſerit ignorantia, ut ſatis clare patet ex *Trid.* Seſſ. 24. C. 5. de reform. Matrim. ubi ita expreſſe habetur: *Si vero ſolemnitatibus adhibitis, impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit, tunc facilius cum eo & gratis diſpenſari poterit.*

De

Digitized by Google

ARTICULUS IV.

De Diſpenſatione in Impedimentis Matrimonii.

§. I.

De poteſtate diſpenſandi ſuper impedimentis Matrimonii.

1360. Principium I. Super Impedimentis, *ſolum impedientibus* matrimonium, abſque dubio diſpenſare poteſt ſummus Pontifex pro utroque foro; quia cum hæc impedimenta lege tantum poſitiva Eccleſiaſtica introducta ſint, ejuſdem legislatoris erit ſolvere, cujus erat ligare. Ex eadem ratione Papa diſpenſare poteſt ſuper impedimentis, *quæ jure tantum Eccleſiaſtico matrimonium dirimunt*; qualia ex dictis eſſe cenſentur. 1. *Cognatio Spiritualis.* 2. *Legalis.* 3. *Carnalis ſeu conſanguinitas* (excipe, in linea recta, & in primo gradu lineæ tranſverſæ) *Affinitas*, *juxta n.* 1297. 4. *Votum ſolenne Religionis*, 6. *Ordo*, 7. *Crimen*, 8. *Cultus diſparitas*, 9. *Publica honeſtas*, 10. *Clandeſtinitas*, 11. *Raptus.* In iis vero impedimentis Papa diſpenſare nequit, quæ jure naturali vel divino matrimonium dirimunt; uti ſunt 1. *Error*, 2. *Conditio*, 3. *Ligamen*, 4. *Impotentia*, 5. *Conſanguinitas in linea recta*, *& in primo gradu lineæ tranſverſæ*, 6. *Vis abſoluta: de conditionali dubium eſt juxta* n. 1312. quia Pontifex hic non poteſt ſupplere conſenſum errore impeditum, aut impotentem reddere potentem, aut contra legem Chriſti matrimonium conſummatum diſſolvere &c.

1361. *Principium II.* Epiſcopus ex juſta cauſa pro utroque foro diſpenſare poteſt ſuper impedimentis mere impedientibus. Hæc enim (inquit Ss. Dominus noſter BENED. XIV. L. 7. de Synod. Diœceſ. 31. n. 1.) *Nullus dubitat poſſe relaxari ab Epiſcopo, ſi excipias impedimentum ortum ex ſponſalibus cum altero initis, quod iſto invito ſine ejuſdem injuria remitti nequit, & illud, quod provenit ex voto aut ingrediendæ Religionis, aut perpetuæ caſtitatis, quæ vota, niſi fuerint conditionata, Summo Pontifici reſervantur.* Similiter juxta communem Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper voto caſtitatis ad tempus, item in voto non nubendi

bendi, debitum non petendi, Sacros Ordines ſuſcipiendi &c. Epiſcopum quoque diſpenſare poſſe juſta de cauſa ſuper denuntiationibus, nuper dictum eſt ex *Trid.* n. 1177. & 1249. Porro Epiſcopum diſpenſare tantum poſſe ſuper vetito ſive decreto ſuo inhibitorio, non ſuper interdicto Pontificis, nuper jam monui.

1362. *Principium III.* Epiſcopus non habet ordinariam poteſtatem diſpenſandi in impedimentis dirimentibus publicis; *Hanc* enim *poteſtatem* (ibid. n. 3. erudite docet Ss. D. N.) *communi fere calculo Doctores denegant Epiſcopo: quin imo Sacræ Urbis Congregationes, Concilii videlicet, & ſupremæ Inquiſitionis non ſemel proſcripſerunt tanquam falſam, & temerariam propoſitionem, aſſerentem Epiſcopo jus diſpenſandi ſuper impedimento dirimente publico, quod obſiſtat matrimonio contrahendo, etiamſi gravis urgeat illud contrahendi neceſſitas.* Denique conqueritur idem Ss. D. quod nihilominus *non deſint aliqui, licet pauci Doctores, hac in re Epiſcopis blandientes, quorum aliqui innituntur prædicto axiomati*, videlicet: *Quidquid poteſt Pontifex in univerſo orbe, ſi ea excipias, quæ totius Eccleſiæ ſtatum reſpiciunt, ut fidei articulum definire, poteſt Epiſcopus in ſua Diœceſi, niſi ſpecialiter Papa ſibi illud reſervaverit . . . cujus falſitatem deteximus* cap. præced. 40. eod. L. VII. de Synod. Diœceſ. *Alii vero innituntur diuturna conſuetudine;* Hanc quoque fortiſſimis rationibus cit. C. 31. impugnat, *primo* ſcil. dubium eſſe, an talis conſuetudo unquam viguerit: *ſecundo*, an non potius contigerit, hunc illumve Epiſcopum in hoc aut illo impedimento diſpenſaſſe ex privilegio, ſibi a prima Sede ſpecialiter conceſſo, adeoque non ex conſuetudine: *tertio* ait: dato etiam in aliquam Diœceſin irrepſiſſe eam conſuetudinem, *Diligenter prius examinandum eſt, an ea conſuetudo omnes habuerit conditiones neceſſarias, ut potuerit prævalere legi Epiſcopo inhibenti, ne Superioris ſtatutum infringere, aut quoquo modo relaxare præſumat.* In fine C. 31. n. 8. ſic concludit; *Quare ſi aliquis Antiſtes ob nimiam ſuæ diœceſis ab Urbe diſtantiam, aliamve legitimam cauſam neceſſariam ſibi reputet authoritatem, diſpenſandi in uno, aut pluribus impedimentis, matrimonium dirimentibus, eam expoſcat a Romano Pontifice, qui eam petentibus impertiri non renuit, nunc magis*

Digitized by Google

magis, nunc minus amplam pro temporum, & locorum varietate.

1363. Sic Reverendiſſimo ac celſiſſ. Epiſcopo Herbipolenſi conceſſa eſt facultas pro utroque foro *Primo.* Diſpenſandi cum pauperibus tantum in tertio & quarto gradu, ſimplici & mixto, in matrimonio contrahendo; in contracto vero cum hæreticis converſis etiam in ſecundo ſimplici (æquali) & mixto (concurrente cum tertio, vel quarto) dummodo nullo modo attingat primum gradum, & in his caſibus prolem ſuſceptam declarandi legitimam. *Secundo.* Diſpenſandi ſuper impedimento publicæ honeſtatis, ex ſponſalibus proveniente. *Tertio.* Diſpenſandi ſuper impedimento criminis, neutro tamen conjugum in mortem machinante, ac reſtituendi jus petendi debitum amiſſum. *Quarto.* Diſpenſandi in impedimentis Cognationis Spiritualis, præter levantem, & levatum. Quæ tamen diſpenſationes conceduntur ſub clauſula: *dummodo mulier rapta non fuerit, &, ſi rapta fuerit, in poteſtate raptoris non exiſtat.* Ita *Methodus* practica *Diſpenſ. Matrim. Herbipoli impreſſa* 1733.

1364. Epiſcopo tamen competit facultas in caſibus extraordinariis, ſive magnæ & urgentis neceſſitatis, diſpenſandi pro foro conſcientiæ ſuper impedimento, quod irritum reddit matrimonium jam publice contractum; de quo idem Ss. Dominus noſter *Bened. XIV.* cit. L. 7. de Synod. Diœceſ. C. 31. n. 1. ait: *Ultro enim concedimus Epiſcopo illud relaxandi facultatem, quam eidem adſcribunt Sylveſter ... Sotus ... Navarrus ... Sanchez ... Pontius ... Zerola ... Cabaſſutius ... Silvius ... Fagnanus ... Nat. Alexander ... qui tamen omnes unanimiter monent, non poſſe Epiſcopum eam poteſtatem ſibi uſurpare, niſi concurrant ſex circumſtantiæ. Primo ſcilicet, ut jam matrimonium fuerit contractum in faciem Eccleſiæ, omnibuſque adhibitis ſolemnitatibus: Secundo, ut contractum fuerit bona fide ex juris, aut facti ignorantia: Tertio, ut ſit conſummatum: Quarto, ut impedimentum ſit occultum: Quinto, ut non facile poſſit adiri prima ſedes, ſeu diſpenſatio a Papa obtineri ob conjugum paupertatem, ruſticitatem, locorum diſtantiam, aliaſque ſimiles cauſas: Sexto denique, ut non poſſit ſeparatio fieri ſine ſcandalo .... Notant itidem iidem Doctores, diſpenſationem ab Epiſcopo in prædictis circumſtantiis obtentam prodeſſe*

prodeſſe duntaxat pro foro conſcientiæ, non autem pro foro externo: Non enim plus poteſtatis tribuendum eſt Epiſcopo, quam habeat Major Pænitentiarius Papæ, qui in prædicto rerum eventu impedimentum auſert, ut Matrimonium convaleſcat, ſolum in foro interno. Quocirca ſi impedimentum antea occultum poſtea detegatur & deducatur ad forum contentioſum, opus erit nova diſpenſatione a Summo Pontifice impetranda.

1365. Pariter juxta *Sanchez*, *Pontium*, *Hurtadum*, *Barboſa*, *Bonac.* de Matrim. D. 3. pu. 15. n. 5. & alios graves AA. contra *Fagnanum* in C. *Nimis.* de fil. presbyt. n. 34. & 35. Epiſcopus in caſu urgentiſſimæ neceſſitatis, concurrentibus prædictis conditionibus, diſpenſare poteſt, pro foro interno ſuper impedimento occulto juris Eccleſiaſtici, etiam antequam matrimonium contrahatur, v. g. ſi præmiſſis denuntiationibus, & amicis invitatis, & omnibus ad nuptias paratis pridie nuptiarum manifeſtetur impedimentum occultum. *Ratio hujus* eſt, quia, ad præcavenda gravia mala & ſcandala, ſi alius non ſuppetat modus illis occurrendi, præſumendum eſt, Summum Pontificem delegare Epiſcopo poteſtatem diſpenſandi, quam certe requiſitus, non eſſet ei denegaturus. De hoc Ss. D. N. in cit. L. 7. de Synod. Diœc. cap. 31. n. 3. ait: *Sed quidquid ſit de extraordinaria poteſtate, quæ ex præſumpta Summi Pontificis voluntate, in aliquo eventu urgentiſſimæ videlicet neceſſitatis, & impedimenti occulti competat Epiſcopis, nullum in præſens de ea ferimus judicium.*

1366. *Principium IV.* Ad diſpenſationes matrimoniales neceſſario prærequiritur legitima cauſa. Regulariter autem diſpenſari ſolet ob ſequentes cauſas, inter quas

1367. Prima eſt *Anguſtia loci;* quæ tunc locum habet, quando Oratrix (non vero Orator) in loco, ubi orta eſt, propter loci anguſtiam non poteſt nubere æquali, niſi conſanguineo, vel affini; ac proinde, ſi tali non liceret nubere, deberet vel manere innupta, vel nubere viro, qui ſtatu, conditione aut divitiis inferior; vel qui ætate, moribus, aut religione diſpar foret.

1368. Secunda cauſa eſt *Incompetentia dotis* Oratricis, quando fœmina dotem quidem habet, ſed juxta ſtatus ſui conditionem minus competentem; ita ut

Orator

Orator conſanguineus vel affinis illam cum dicta dote ducere velit, illa vero ſponſum paris conditionis ſibi non conſanguineum vel affinem invenire nequeat. Idem ſentiendum, ſi fœmina habeat quidem dotem competentem, ſed litibus involutam, adeo, ut ſubſit periculum, ne cauſa cadat. Vir autem eam intendens ducere, velit ac poſſit litem in ſe ſuſcipere, ac utiliter defendere. Huc reducitur *cauſa dotis cum augmento*, item *pro indotata*, quando minus vel nihil habens Oratrix exiſtit, & Orator indotatam ducere ac uſque ad quantitatem ſtatui Oratricis congruam competenter dotare legitime promittit. Quod pariter tenendum, ſi alius vel Conſanguineus, vel extraneus ad id non obligatus Oratrici dotem conſtituere, vel competenter augere velit ſub conditione, ut Oratori nubat, & non alias.

1369. Tertia cauſa eſt *Ætas ſuperadulta* Oratricis, quando illa vigeſimum quartum ætatis ſuæ annum jam excedit & virum paris conditionis, cui poſſet nubere, non invenit: Eccleſia enim vult ſubvenire puellis, ne cum periculo incontinentiæ permanere debeant omnino innuptæ. Hæc autem cauſa non extenditur ad viduas.

1370. Quarta cauſa eſt copula carnalis habita cum Conſanguinea Affine, vel alia perſona impedimentum dirimens habente. Si copula fraudulenter ſub ſpe facilius impetrandi diſpenſationem habita fuerit, id exprimendum foret, & quidem an utraque pars, an vero altera tantum ſub prædicta fraude peccaſſet.

1371. Quinta cauſa eſt *infamia*, ſeu *diffamatio mulieris*, orta ex nimia familiaritate, ac ſuſpecto modo converſandi inter Oratores, ita ut ex jugi conſortio, amplexibus &c. nata ſit ſuſpicio, licet falſa, quod Oratores ſe invicem carnaliter cognoverint, ideoque, niſi matrimonium inter eos contraheretur, Oratrix graviter diffamata innupta maneret, graviaque inde ſcandala, & detractiones orirentur.

1372. Sexta cauſa eſt *matrimonium bona fide, cum ignorantia impedimenti contractum*, maxime ſi fuerit jam conſummatum, & proles inde progenita; adeo ut ſeparatio oratorum ſine gravi ſcandalo, & prolium detrimento fieri nequeat; quo in caſu exprimendum eſt, an detecto impedimento abſtinuerint a copula; an vero poſt acceptam notitiam jure conjugum uſi fuerint.

Digitized by Google

1373. Septima cauſa eſt *propter ſedandas inimicitias graves;* quando nimirum inter Oratorum Parentes, Conſanguineos vel affines ante contractum matrimonii graves exortæ inimicitiæ ex injuria atroci, vel aliunde de præſenti vigent, certumque ſit, eas per contractum matrimonialem Oratorum extinctum iri. Huc refertur cauſa dicta *propter extinctionem litis* de re magni momenti, v. g. litis judicialis ſuper omnibus bonis &c. Item huc refertur cauſa dicta *pro confirmatione pacis,* quando pax poſt graves diſcordias & lites inita inter Oratricem & Oratorem nec non eorum Parentes, & Conſanguineos creditur confirmanda per deſponſationem Oratorum.

1374. Octava cauſa eſt *pro Oratrice filiis aggravata:* dum Oratrix vidua quinque vel pluribus prolibus ex alio viro ſuſceptis gravata eſt, & Orator illam ducere, ejuſque proles alere intendat.

1375. Nona cauſa eſt *Periculum hæreſis,* quando prudenter timendum eſt, ne Oratores Catholici vicini locis Acatholicis cum heterodoxis contrahant cum periculo propriæ perverſionis, & pravæ educationis prolium.

1376. Decima cauſa eſt (dicta a Curialibus *ſine cauſa*) *Ex certis rationabilibus cauſis,* quando Oratores Nobiles ſine allegatione alicujus cauſæ ex prædictis, ſed ſolum in genere ex certis rationabilibus cauſis diſpenſationem petunt. Quo in caſu id ad juſtam cauſam reputatur, quod copioſior taxa pecuniaria Oratoribus ſolvenda ſit; quæ redundat in commune Eccleſiæ bonum; cum expendatur pro Miſſionariis Apoſtolicis, expeditionibus contra Infideles, ſuſtentatione exulum ob Religionem ad Urbem confugientium &c. Item pro juſta mercede Officialium, & miniſtrorum Curiæ, univerſali Eccleſiæ ſervientium.

1377. His annumera alias cauſas graves, v. g. *Ut bona conſerventur in familia.* Item ob præclara merita &c. quæ pertinent ad Perſonas in ordine altiore conſtitutas. Denique ſi ad cauſas prædictas alia magni momenti ratio accedat, eam quoque exprimere licebit.

1378. Huc pertinet *Conſtitutio* Ss. D. N. *Bened. XIV.* quæ incipit: *Ad Apoſtolicæ:* publicata Romæ 10. Martii 1742. ubi in ingreſſu Sanctitas ſua ſtatuit, Diſpenſationes non niſi *ex debitis cauſis* concedendas eſſe; ſpecialiter in §. 1. exhibet rationem expediendarum diſpen-

Digitized by Google

diſpenſationum; nimirum quod ſi cauſæ in libello ſupplici ab Oratoribus expreſſæ tales fuerint, *ut juxta canonicas ſanctiones, & prudens Eccleſiaſticæ Proviſionis arbitrium, locus ad diſpenſandum eſſe videatur, diſpenſatio concedi ſoleat, ejuſque executio Ordinario ut plurimum committi, cui onus incumbit diligenter inquirere, an cauſæ expoſitæ veritate nitantur, ut veris illis exiſtentibus, gratia executioni demandetur, ſecus vero, ſi cauſæ nullatenus veritati conſentaneæ ſint.* Ibidem reprobatur opinio quorundam, quod perperam, & non ſine injuria denegetur executio, etſi cauſæ minus veræ exiſtant, propterea quod (ut quidam contendunt) expreſſio cauſarum, earumque verificatio, in diſpenſationibus non ſit aliquid ſubſtantiale, ſed formalitas quædam, & forenſis ſtili conſuetudo; ſubjungit autem Sanctitas ſua contra hanc opinionem: *Quod non minus veritati adverſatur, quam executionis ordinem, ac modum bene ac prudenter conſtitutum ſubvertit; cum expreſſio cauſarum, earumque verificatio ad ſubſtantiam, & validitatem diſpenſationis pertineat, illiſque deficientibus, gratia nulla, ac irrita ſit, nullamque executionem mereatur.*

In §. 2. ſtatuit, ut illa clauſula: *Et Oratoribus periculum vitæ immineret*, quæ ſubinde in libello ſupplici ſolet addi, ſpecialiter examinetur, an ſubſit veritas. In §. 3. refert Motum proprium *Pii V.* cujus initium eſt, *ſicut accepimus*, in quo decretum eſt, *omnes & ſingulos Procuratores, tam Officii Sacræ Pœnitentiariæ, ſeu Contradictarum, quam alios, quoſcunque Sollicitatores & Scriptores, qui veritatem facti a narratione, quam ab ipſis Partibus habuerunt, quoad ſubſtantialia, & qualitates neceſſario exprimendas, diverſam faciunt, ſeu quoquo modo intervertunt, aut immutant, aut depravant, & per ſubreptionem, & obreptionem gratias a Romanis Pontificibus extorquent, pœnam falſi incurrere, & ea puniri omnino debere.* In §. 4. admonet omnes horum negotiorum geſtores, *ut, cum ſupplices preces pro aliqua Matrimoniali diſpenſatione porrecturi ſunt, id primum ante omnia agant, ut planam atque exactam facti notitiam aſſequi curent, ſciſcitantes ab ipſis Oratoribus, an hæ & illæ cauſæ adſint, ex quibus ſciunt diſpenſationem concedi ſolere in hoc vel illo gradu; deinde in ſupplici libello facti ſpeciem nitide, ac ſincere exponant; caveantque diligenter, ne illam aliquatenus*

in rebus ſubſtantialibus alterent, immutent, invertant, corrumpant, ſed ſtricte abhæreant iis, quæ ab Oratoribus ſibi expoſita fuerunt; & multo magis abſtineant, ne quid falſi aut ficti proprio ingenio inventum, vel excogitatum, ad gratiam diſpenſationis facilius obtinendam, in precibus obtrudant. In §. 5. præfatam Conſtitutionem *S. M. Pii* V. & pœnam falſi extendit, dilatat *ad omnes prædictos negotiorum geſtores, Procuratores, & Expeditores Literarum Apoſtolicorum, cujuſcunque ſtatus, gradus, ordinis & conditionis, & quocunque indulto, privilegio & dignitate munitos ... ſine tamen præjudicio obligationis refundendi expenſas Oratoribus, qui ob illorum culpam ejuſmodi diſpenſationes, quæ executioni demandari nequeunt, obtinuerunt.* In §. 6. Executoribus literarum Apoſtolicarum commendatur ſedula cura, & examen ante executionem inſtituendum, an veræ ſint cauſæ in Litteris Apoſtolicis expreſſæ, ob quas conceſſa fuit diſpenſatio; & additur: *qua ſuper re eorum conſcientiam oneramus.*

§. II.

Praxis procurandi diſpenſationem, tum in Curia Epiſcopali, tum Romana pro utroque foro.

1379. Prænotandum 1. quod procurans diſpenſationem pro Oratoribus, ex mente Ss. Domini Noſtri accurate debeat ex ipſis Oratoribus haurire notitiam facti, vel impedimenti. 2. Debet noſſe, an poſſit diſpenſatio impetrari, conſtat enim ex dictis n. 1360. quod nequidem Summus Pontifex poſſit in omnibus impedimentis diſpenſare. 3. Debet noſſe, a quo petenda ſit diſpenſatio, an ab Ordinario, unde ſcire debet, an illius poteſtas ſe extendat ad hunc vel illum caſum, de quo quæritur; an vero petenda ſit Romæ, ubi duplex pro concedendis diſpenſationibus a Summo Pontifice erectum eſt tribunal: Primum dicitur *Sacra Pœnitentiaria*, ſecundum *Dataria*, ad quam pertinet etiam *Cancellaria*, & *Præfectura Brevium*, vocaturque *officium minoris gratiæ.*

1380. Prænotandum 2. quod *Sacra Pœnitentiaria* diſpenſet tantum pro foro interno in impedimentis Juris Eccleſiaſtici, *occultis* tamen duntaxat, tam ad contrahendum matrimonium, quam ad revalidandum nulli-

nulliter contractum, excepto impedimento conſanguinitatis, ut ſtatim dicetur: ideoque ſi ab hoc tribunali diſpenſatio petatur, non exprimuntur vera nomina Oratorum vel diſpenſandorum, ſed ficta v. g. Titius, Berta, aut per litteras A. B. C. Porro facultates Majoris Pœnitentiarii, & Officii Pœnitentiariæ ſecundum Ordinem videre licet in *Conſtit.* Ss. D. N. *Bened. XIV.* quæ incipit: *Paſtor bonus.* Et habetur in Tom. I. Ejuſdem Bullarii, pag. 319. ubi a §. 39. recenſentur facultates in matrimonialibus, ac primo quidem; *In Matrimoniis contrahendis poſſit Idem major Pœnitentiarius, in foro conſcientiæ tantum ſuper impedimentis occultis, quæ matrimonium non dirimunt, diſpenſare, vel diſpenſari mandare; itemque ſuper omiſſione denuntiationum .... At a diſpenſationibus concedendis ſuper quocunque impedimento ex quovis gradu, ſive conſanguinitatis, ſive aſſinitatis ex copula licita, ſed ex cognatione ſpirituali proveniente, etiam in foro conſcientiæ tantum, tametſi impedimentum ſit occultum, & periculum ſcandalorum immineat, in iiſdem MATRIMONIIS CONTRAHENDIS abſtineat* §. 40. *IN CONTRACTIS vero matrimoniis a diſpenſatione ſeu matrimonii revalidatione in gradu primo & ſecundo tantum, conſanguinitatis vel Aſſinitatis ex copula licita, etiam in occultis pariter abſtineat; præterquam ſi in ſecundo tantum gradu prædicto impedimentum ſaltem per decennium duraverit occultum, & Oratores ſimul publice contraxerint; & convixerint, & uti conjuges legitimi reputati fuerint. In tertio autem, & quarto gradibus occultis, in contractis poſſit diſpenſare; atque etiam in iiſdem tertio & quarto gradibus publicis, poſſit revalidare matrimonia, ex cauſa ſubreptionis, & obreptionis occultæ litterarum Apoſtolicarum nulliter contracta; præterquam ſi falſitas conſiſtit in Narratione præcedentis copulæ quæ antea revera non intercesſerat.* Juxta §. quadrageſimum primum Major Pœnitentiarius revalidare poteſt diſpenſationem in cauſa reticitæ copulæ. Juxta quadrageſimum ſecundum in caſu reticitæ intentionis facilius impetrandi diſpenſationem. Juxta §. quadrageſimum tertium. *Super impedimento occulto aſſinitatis ex copula illicita, ſeu ex actu fornicario proveniente, quotieſcunque adſit rationabilis cauſa, licet periculum revelationis, ſeu ſcandalorum non immineret, vel non adeſſet, in matrimoniis tam contractis, quam contrahendis,*

in foro conſcientiæ diſpenſare, & diſpenſari mandare poſſit, & valeat. Juxta §. quadrageſimum quartum *Super occulto impedimento criminis adulterii, ſi fuerit cum fide data duntaxat, neutro machinante, commiſſum, poſſit tam in contrahendis, quam contractis matrimoniis diſpenſare. Si vero crimen hujuſmodi fuiſſet, utroque vel altero machinante, patratum, poſſit in occultis pariter diſpenſationem concedere; raro tamen, & quando neceſſitas poſtulaverit* .... Juxta §. quadrageſimum quintum facultates prædictæ etiam locum habent, etiamſi gradus & impedimenta multiplicia ſint: Præter diſpenſationem in foro conſcientiæ etiam legitimare poteſt proles, non tamen in adulterio conceptas. Juxta §. quadrageſimum ſextum *ulterius ſuper caſibus quibuſvis occulti impedimenti ad petendum licite debitum diſpenſare, aut diſpenſari mandare poſſit, & valeat.*

1381. Prænotandum 3. quod per *Datariam,* ſeu Cancellariam diſpenſetur in omnibus impedimentis Juris Eccleſiaſtici, *notoriis*, & *publicis* pro foro externo; & pro foro interno in 2. gradu conſanguinitatis quamvis occulto: dixi, *per Datariam*, quia potius ipſe Summus Pontifex diſpenſare hic dicendus eſt, quamvis ſupplicationes per manus Officialium Datariæ tranſeant. Diviſionem materiarum, & Gratiarum Apoſtolicarum, quæ per Datariam Apoſtolicam, quæque per Secretarium Brevium Secretorum ſunt expediendæ, vide in Conſtit. Ss. D. N. *Bened. XIV.* quæ incipit: *Graviſſimum Eccleſiæ univerſæ*, quæ eſt in ordine centeſima quadrageſima quinta in Tom. I. Ejuſdem Bullarii pag. 591. Porro impedimentum hic dicitur occultum, quod vel nulli notum eſt, vel ſi uni alterive innotuerit, ad forum tamen contentioſum nondum deductum, nec fama publicum eſt. Juxta *La Croix* L. 6. p. 3. n. 870. & *Pignat.* cenſeri debet occultum, dummodo perſonæ, quibus notum eſt, ſint infra decem. Per forum hic intelligitur judicium, juriſdictio, aut poteſtas; in foro externo ſeu foro fori tractantur cauſæ in ordine ad gubernationem externam Reipubl. tum Eccleſiaſticæ, tum civilis. In foro interno, ſive foro poli aut conſcientiæ tractantur cauſæ, præciſe prout pertinent ad internum animæ ſtatum, ſi interveniat Sacramentum pœnitentiæ, dicitur forum internum Sacramentale. Hinc quando dicitur, Pœnitentiariam abſolvere in foro interno, ſenſus eſt, quod abſol-

abſolvat in foro conſcientiæ non Sacramentali in ordine ad conſcientiam dirigendam, ut abſolutus vel diſpenſatus ſine peccato procedat.

1382. *Principium generale:* Principaliter hic obſervanda ſunt, quæ ex Conſtitut. Ss. D. N. retuli n. 1378. Præterea ſi petatur diſpenſatio pro foro externo, exprimendum eſt I. Nomen, Cognomen Oratorum, Diœceſis, Parochia & locus Oratorum. Si autem petatur pro foro interno, non ſunt exprimenda vera nomina Oratorum, in fine tamen nomen & cognomen, cui reſcribendum eſt, item nomen civitatis, aut oppidi, ubi ille moratur, ut infra patebit ex formula. II. Impedimentum diſtinčte, clare, & in ſua ſpecie exprimendum eſt, quale eſt in ſe, & unde proveniat, an ex matrimonio rato, an ex ſponſalibus, an ex copula licita, vel illicita, objecto etiam Schemate conſanguinitatis, vel affinitatis. III. Si Oratores duplici vel pluribus impedimentis ſive ejuſdem, ſive diverſæ rationis affecti ſint, v. g. ſi ſint conſanguinei ex duplici vinculo, quod tunc contingere poteſt, quando progenitores prævia diſpenſatione contraxerint, vel ſi ſint conſanguinei, & ſimul affines, aut ſimul laborent impedimento criminis, cognationis ſpiritalis &c. tunc multiplex impedimentum dilucide exprimendum eſt. Poſſet tamen, ubi concurrunt impedimenta, occultum unum, alterum publicum, pro foro externo peti diſpenſatio a Dataria in impedimento publico, & a Sacra Pœnitentiaria pro occulto, ſi abſque infamia publicari non poſſet, v. g. Affinitas ex copula illicita. IV. Exprimenda eſt vera, ac legitima cauſa movens ad impetrandam diſpenſationem nempe una, vel plures recenſitis a n. 1365. uſque ad n. 1376. V. Si pro cauſa diſpenſandi allegetur copula inter Oratores habita, vel converſatio præbens anſam ſuſpicioni, licet falſæ, exprimi debet, an peccarint ſcientes, vel ignorantes impedimentum: An ſub ſpe facilitandi gratiam. VI. Quando ſponſus & ſponſa conjuncti ſunt in gradu inæquali conſanguinitatis vel affinitatis, quamvis alias remotior trahat ad ſe propinquiorem, in hac tamen materia tum remotior, tum propinquior gradus exprimi debet; quia in litteris diſpenſationis ſolet declarari, diſtantiam gradus propinquioris non obſtare. VII. Quando ſuper affinitate in 1. vel 2. gradu petitur diſpenſatio, exprimi debet, utrum prove-

 niat

niat ex copula licita, vel illicita. Illa quoque phraſis notanda eſt, quod Conſanguinei dicantur eſſe tali gradu invicem conjuncti, Affines vero ſe invicem attinere. VIII. Quoad publicam honeſtatem explicandum eſt, an ſit orta ex ſponſalibus, vel matrimonio rato. IX. Circa cognationem ſpitituałem explicandum eſt, unde proveniat, an intercedat filiatio, & paternitas vel maternitas: An vero tantum compaternitas, vel commaternitas: An hujuſmodi cognatio ſit duplex, triplex, an reciproca. X. De Crimine explicandum eſt, an p[illegible]ceſſerit ex machinatione in mortem conjugis, idque alterutro, vel utroque machinante, in quo caſu non ſolet diſpenſari pro foro externo: An ex ſolo adulterio cum promiſſione: An ex adulterio & machinatione ſimul. XI. Si petatur diſpenſatio pro matrimonio invalide contracto, exprimendum eſt, an ſit contractum ſervata forma Tridentini in facie Eccleſiæ, & præmiſſis proclamationibus, aut cum diſpenſatione in iis. XII. Si petatur diſpenſatio pro pauperibus, exprimenda eſt paupertas, non quidem pro valore diſpenſationis, ſed pro minuendis ſumptibus; ſuper quo puncto

1383. *Obſervandum* eſt, quod præter formam ordinariam, dum certa taxa pecuniæ ſolvenda eſt, Curia Romana in ſolatium egenorum introduxerit aliam, quæ vocatur *forma pauperum;* ſecundum quam diſpenſatio conceditur gratis, ita ut communis taxa non exigatur, etſi Agenti ſit aliquid ſolvendum: Taxas jurium ſolvendorum P. *La Croix* L. 6. p. 3. ſub n. 932. exponit. Porro ad hunc effectum inter pauperes reputatur 1. ille, qui nulla bona poſſidet, ſed tantum vivit ex proprio labore, neque alio medio vivere poteſt, etſi ſpem habeat hæreditatis; quia ſpes non liberat de præſenti paupertate. 2. ſi parentes quidem habeant bona, ſed deducto ære alieno, & oneribus tam exiguus ſit proventus, ut vel ſimpliciter vivant ex labore, vel ſaltem ex bonis non habeant, quo annuatim per duos menſes vivant, vel ſi bona, quæ poſſident, ſint tam modica, ut valorem 50. aureorum non attingant; ejuſmodi ſunt plerumque opifices, operarii diurni, milites, Ludimagiſtri &c. Ut diſpenſetur in forma pauperum, 1. debent Oratores vere eſſe pauperes, & miſerabiles; alias deeſt intentio Pontificis diſpenſandi. 2. debet inter eos interveniſſe copula, aut tam

tam familiaris converſatio, quæ eos ſuſpectos reddat de copula: Romæ enim nunquam diſpenſatur in forma pauperum, niſi propter duas dictas cauſas: Si vero impedimentum diſpenſabile ſit ab Epiſopo, ſufficit cum paupertate allegare quamcunque cauſam ex prædictis. 3. debet addi, an copula interceſſerit cum ignorantia, an cum ſcientia impedimenti, ſive an in fraudem, & ad extorquendam facilius diſpenſationem; quia in hoc 2. caſu vel non diſpenſatur, vel duplum ſolvendum eſt. 4. Debet mitti atteſtatum ab Ordinario, vel ejus Vicario, quod Oratores ſint vere pauperes; præterea etiam arbor conſanguinitatis, aut ſaltem explicari, in quo gradu ſe attingant Oratores. Monet *La Croix* l. c. n. 929. ut ſolicitetur diſpenſatio vel per Epiſcopi Officiales, vel per Nuntiaturam, quia hujus litteræ certius diriguntur, ac per Agentes proprios Romæ libellus ſupplex efficacius proponitur, quin etiam expeditiones obtinentur minore ſumptu.

1384. Exemplar primum pro diſpenſatione obtinenda Romæ per *Datariam* pro foro externo in forma ordinaria ſuper impedimento publico, & notorio: *Beatiſſime Pater. Exponitur humiliter Sanctitati Veſtræ pro parte devotorum Ipſius Oratorum* NN. (hic exprimuntur nomina diſpenſandorum, Diœceſis, Civitatis vel oppidi, & Parochiæ, quia reſcriptum dirigitur ordinarie ad Diœceſanum v. g. Andreæ Schuz, & Annæ Morgin, Diœceſis Herbipolenſis de Parochia Rottendorff, vel Filiali Effeldorff ad Parochiam Rottendorffenſem pertinente vel quorum Orator eſt Diœceſis Herbipolenſis de Parochia N. Oratrix vero Diœceſis Bambergenſis de Parochia N.) *Quod, cum dicta Oratrix vigeſimum quartum annum ſuæ ætatis excedens, virum paris conditionis, cui nubere poſſet, hactenus non invenerit, præfatus vero Orator illam ſuperadultam ducere in uxorem intendat, cupiant invicem matrimonialiter copulari:* vel alia ponitur debita & vera cauſa impetrandæ diſpenſationis ex ſupra recenſitis v. g. quod, cum dicta Oratrix dotem habeat minus competentem juxta ſtatus ſui conditionem, cum qua virum non conſanguineum, vel affinem paris conditionis, cui nubere poſſit, invenire nequeat, præfatus vero Orator illam cum dicta minus competente dote in uxorem ducere intendat. cupiant invicem copulari: vel... quod cum dicta Oratrix in loco præfato propter illius anguſtiam virum paris conditio-

ditionis ... ſic applica reliquas cauſas relatas n. 1365. *Sed, quia* (hic exprimitur impedimentum v. g.) *in 2. gradu conſanguinitatis conjuncti ſunt, prout ex adjuncto ſchemate rite colligitur, deſiderium ſuum hac in parte implere non poſſunt ſine Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione; hinc humiliter Sanctitati Veſtræ ſupplicant Oratores* (ſi pauperes ſint, additur, *qui revera pauperes exiſtunt*) *quatenus cum iiſdem ſuper dicto Impedimento in ordine ad legitime contrahendum matrimonium benigne diſpenſari dignetur. Sanctitatis Veſtræ Oratores devoti, qui ſupra.*

1385. Exemplar II. pro diſpenſatione Romæ obtinenda per Datariam pro foro externo ſuper impedimento publico & notorio propter copulam ſcienter vel ignoranter: *Beatiſſime Pater. Exponitur Sanctitati veſtræ humiliter pro parte illius devotorum Oratorum Pauli N. & Paulinæ N. de Parochia N. Diœceſis N. ex oppido N. quod dicti Oratores* (ſi in forma pauperum, hic additur: *vere pauperes, ac miſerabiles, & labore ſuo ac induſtria tantum viventes*) *conſcii ſe in tertio conſanguinitatis gradu a communi ſtipite æqualiter proveniente, eſſe conjunctos (vigore annexi Schematis) non quidem ſub ſpe facilius obtinendi diſpenſationem, ſed ſolum veſana libidini victi ſeſe carnaliter cognoverint* (ſi adſit proles, additur) *prolemque ſuſceperint, cum autem, niſi matrimonium inter eos contrahatur, dicta mulier diffamata, innuptaque* (ſi adſit proles) *& proles illegitima remaneret, graviaque exinde ſcandala orirentur, cupiunt prædicti Oratores matrimonialiter copulari. Sed quia obſtante impedimento ejuſmodi deſiderium ſuum hac in parte adimplere non poſſunt abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, ſupplicant humiliter Oratores* (ſi pauperes) *qui revera pauperes exiſtunt, quatenus Sanctitas Veſtra ſecum, ut publice ſervata forma Concil. Trid. matrimonium invicem contrahere, ac in eo poſtmodum remanere licite valeant, benevole diſpenſare* (ſi adſit proles, additur) *prolemque ſuſceptam ac ſuſcipiendas proles legitimas decernere dignetur.* Sanctitatis *Veſtræ* Oratores devoti NN. *Herbipoli* die... An... *Adverte* 1. Quando copula præceſſit ſine notitia impedimenti, ſic ponitur ſupplicatio: *Exponitur... quod dicti Oratores Orthod. fidei cultores ignorantes aliquod impedimentum inter eos exiſtere, quominus matrimonialiter poſſent copulari, veſana libidine victi ſe carnaliter cognoverint, ex tunc vero ad eorum pervenerit notitiam,*

titiam, ſe tertio conſanguinitatis gradu conjunctos; (vel affinitatis gradu ſe attinere, prout liquet ex adjuncto Schemate) *cum autem* &c. 2. Si vero præceſſiſſet copula cum ſpe facilius obtinendi diſpenſationem, ita ſupplicandum eſſet: *Exponitur ... quod dicti Oratores Orthodoxæ* &c. *alias ſcientes, ſe tertio.conſanguinitatis gradu æquali eſſe conjunctos, ſub ſpe facilius obtinendi diſpenſationem, ſeſe carnaliter* &c. 3. ſi una tantum pars, v. g. Orator ſub tali ſpe peccaſſet, ſic exprimi poſſet: *Quod ipſis alias ſcientibus, ſe eſſe ... conjunctos* (*vel ſe attinere*) *præfatus Orator ſub ſpe facilius obtinendi diſpenſationem, Oratricem, ſimilem ſpem non habentem carnaliter cognoverit* &c.

1386. Exemplar III. Pro diſpenſatione ſuper impedimento notorio in ſecundo & tertio gradu impetranda per Datariam: *Beatiſſime Pater. Exponitur humiliter Sanctitati Veſtræ, pro parte devotorum illius Oratorum* &c. ut ſupra, *quod prædicti Oratores Orthodoxæ fidei cultores* (ſi ſint tales, alias ſi una pars ſit acatholica, id exprimendum eſſet cum certa ſpe converſionis, item ſi ſint pauperes,) *cupiant matrimonialiter copulari, quia ...* hic exprimitur cauſa -- *Cum autem ſint in ſecundo & tertio conſanguinitatis gradu conjuncti,* vel ſe attineant, *vigore Schematis hic annexi; ideoque deſiderium ſuum hac in parte implere non poſſint abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione; hinc ſupplicant humiliter Sanctitati Veſtræ præfati Oratores, quatenus cum iiſdem in ejuſmodi impedimento ex tertio conſanguinitatis gradu diſpenſare, et quod diſtantia ſecundi gradus non obſtet, declarare, prolemque exinde ſuſceptam* (*ſi adſit*) vel ſi ſecus, *ſuſcipiendam legitimam renuntiare de ſpeciali gratia dignetur* &c. ut ſupra.

1387. *Obſerva:* In hujuſmodi ſupplicationibus ad Datariam ſcribitur: *Beatiſſime Pater,* quia non inſcribuntur Datario, ſicut inſcribuntur Pœnitentiario, quando a Pœnitentiaria pro foro interno petitur diſpenſatio: Inſcriptio aforis eſt: *Sanctiſſimo Patri ac Domino Domino Bened. XIV. Pontifici Optimo maximo, Domino Noſtro Clementiſſimo.* Ipſa vero ſupplicatio involucro incluſa per ſeparatas litteras dirigitur ad aliquem Romæ exiſtentem, qui Datariæ porrigat ſupplicationem, & diſpenſationem ſolicitet: niſi mittatur per Nuntiaturam aut Ordinarium Diœceſis Oratorum, qui eſt optimus modus, ut infra dicetur.

1338.

1388. Exemplar IV. Pro diſpenſatione impetranda a Sacra Pœnitentiaria pro foro interno ſuper impedimento occulto ad matrimonium contrahendum: *Eminentiſſime, & Reverendiſſime Domine* &c. &c. *Exponitur humiliter Eminentiæ Veſtræ, quod, poſtquam Cajus Laicus Titiam carnaliter cognovit, impedimenti ignarus* (vel ſi ita non eſt, ponatur *conſcius*) *ſponſalibus contractis de futuro cum Sorore dictæ Titiæ, eam ducere in uxorem cogitet, qui contractus cum publicus ſit, impedimentum vero occultum, & niſi Cajus & Titia matrimonialiter copulentur, exinde veriſimiliter oritura ſint ſcandala, cupit Orator ad ſcandala vitanda, & pro conſcientiæ quiete, a præmiſſis, de quibus ſumme dolet, abſolvi, & ſecum diſpenſari. Quare Eminentiæ Veſtræ humiliter ſupplicat, ut ſuper his de opportuno remedio, Auctoritate Apoſtolica provideat: quam gratiam ſtudebit ſuis ad Deum precibus pro poſſibili demereri. Dignetur Eminentia Veſtra reſcribere.* Vide clauſulam in P. I. n 612. Foris ſupplicatio inſcribitur: *Eminentiſſimo & Reverendiſſimo Domino, Domino, S. R. E. Cardinali Majori Pœnitentiario. Romæ.* Libellus ſupplex etiam includi poteſt litteris ſeparatis ad Confeſſarium in Pœnitentiaria, quorum alii ſunt ex Ordine Prædicatorum S. Dominici, alii ex Ordine Seraph. S. Franciſci, alii ex Societate JESU. Cui involucro exterius inſcribitur: *Plurimum Reverendo ac perquam Religioſo Patri in Chriſto P. Confeſſario in Pœnitentiaria ex Ordine NN. Romæ.*

1389. Exemplar V. Pro diſpenſatione ſuper impedimento occulto *poſt contractum* matrimonium a S. Pœnitentiaria impetrandum: *Eminentiſſime & Reverendiſſime Domine* &c. &c. *Exponitur humiliter Eminentiæ Veſtræ pro parte devoti illius Oratoris, Caji Laici, quod ipſe, alias impedimenti conſcius (vel ſi ſecus, ignarus) matrimonium per verba de præſenti in facie Eccleſiæ contraxerit, ſucceſſive conſummarit cum muliere, cujus ſororem ante carnaliter cognoverat* (vel matrem, prout veritas exigit) *cum autem dictus Orator ob affinitatis impedimentum ex dictis proveniens, quod occultum eſt, in eo matrimonio remanere non poſſit abſque Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione, & ſi divortium inter eos fieret, ſcandala exinde orirentur, cupit a præmiſſis, de quibus ſumme dolet, abſolvi, & ſecum ſuper impedimento ad remanendum in dicto matrimonio diſpenſari* (ſi proles

les ex eo ſuſcepta ſit, addatur) *prolemque legitimari:* Quare eminentiæ Veſtræ &c. ut in præced. exempl.

1390. Exemplar VI. pro diſpenſatione in foro externo impetranda ab Epiſcopo, vel Nuntio Apoſtolico ad matrimonium contrahendum: *Reverendiſſime ac Celſiſſime S. R. I. Princeps,* (vel Illuſtriſſime Domine, prout dignitas exigit:) *Exponitur Reverendiſſimæ Celſitudini Veſtræ pro parte devotorum illius Oratorum Andreæ N. & Barbaræ N. Diœceſis N. Parochiæ N. quod dicti Oratores Orthodoxæ fide cultores* (ſi in forma pauperum: *vere pauperes ac miſerabiles*) *ignorantes* (vel ſcientes) *inter ſe intercedere impedimentum* (v. g. publicæ honeſtatis, conſanguinitatis in tertio vel quarto gradu) *ſponſalia contraxerint, atque familiariter inter ſe converſati ſint* (hic additur, ſi copula habita ſit, vel ejus ſit ſuſpicio, & inſuper an ſub ſpe facilioris diſpenſationis, vel non) *& niſi matrimonium inter ſe contrahant, dicta mulier veriſimiliter diffamata, & innupta remaneret, graviaque inde ſcandala orirentur: Cum autem* (hic exprimatur impedimentum) *& ideo deſiderium ſuum hac in parte implere non poſſint abſque diſpenſatione; Hinc ſupplicant Reverendiſſimæ Celſitudini Veſtræ, quatenus cum iiſdem ſuper dicto impedimento benigne diſpenſare dignetur. Quam gratiam ſtudebunt ſuis ad Deum precibus pro poſſibili demereri. Reverendiſſimæ Celſitudinis Veſtræ devoti Oratores NN. Herbipoli.*

§. III.

Reſolutio Caſuum.

Casus I.

Urbano Parocho denuntiatur ab aliquo fide digno, quod matrimonium Vitum inter & Urſulam, quod contraxerant ante 7. annos ambo alibi tum peregrini, ſit nullum propter impedimentum hucuſque occultum. Hinc mox vocat Vitum & Urſulam, a quibus certior redditur, quod ſuper impedimento occulto jam ante biennium obtinuerint pro foro interno diſpenſationem.

1391. *Q. I.* Quid in ejuſmodi caſibus ſit obſervandum a Parocho? ℞. 1. Advertendum, ſi poſt matrimonium jam contractum per aliquem, vel aliquos manifeſtetur impedimentum hucuſque occultum, Parochi non debent

bent eſſe faciles ad illud publicandum per notoriam ſeparationem, ſed ſilentio impoſito denuntiatoribus, factaque ſecreta ſeparatione ſaltem a toro, ſi conjuges vel fuerint, vel jam ſint in mala fide, ſtatim ſatagant ipſis providere de opportuno remedio. In noſtro caſu nequidem a thoro ſeparandi erant, cum per ſecretam diſpenſationem impedimentum prius occultum vere fuit ſublatum pro foro interno; debebat igitur D. Urbanus monere denuntiatores, conjugium eſſe certo legitimum, interim autem procurare diſpenſationem etiam pro foro externo: hac ratione adhuc manebit occultum impedimentum.

2. RR. DD. Parochi & Confeſſarii viam breviſſimam eligant, quam primum recurrendo ad Reverendiſſimum Ordinarium; referant clare & diſtincte caſus tectis nominibus cum omnibus circumſtantiis ad rem pertinentibus, nec non cum cauſa diſpenſandi, juxta ſuperius dicta, & modo ſequenti.

1392. Exemplar VII. Sive formula ſupplicationis ad Ordinarium pro diſpenſatione Romæ per Ordinarium impetranda ſuper impedimento Affinitatis in primo gradu lineæ rectæ poſt contractum matrimonium: *Reverendiſſime ac Celſiſſime S. R. I. Princeps. Exponitur humiliter Celſitudini Veſtræ pro parte devoti Oratoris Caji, quod ipſe alias conſcius* (vel ignarus) *impedimenti, matrimonium per verba de præſenti in facie Eccleſiæ contraxerit, & ſucceſſive conſummarit cum muliere, cujus matrem* (vel ſororem, vel filiam) *antea carnaliter cognoverat. Cum autem dictus Orator ob Affinitatis impedimentum ex prædictis proveniens* (*quod occultum eſt*) *in eo matrimonio remanere non poſſit, abſque ſpeciali gratia diſpenſationis; Et ſi divortium inter eos fieret, ſcandala exinde veriſimiliter exorirentur, deſiderat de præmiſſis, de quibus ſumme dolet, abſolvi, & ſecum ſuper impedimento diſpenſari, prolemque ſuſceptam* (ſi quæ adſit) *vel ſuſcipiendam legitimari. Quare Reverendiſſimæ Celſitudini Veſtræ humiliter ſupplicat, ut ei ſuper his de opportuno remedio providere dignetur: Quam gratiam* &c. *Kiſſingæ* 20. *Febr.* 1753. *Reverendiſſimæ Celſitudinis Veſtræ ſubmiſſiſſimus Capellanus NN. Parochus ibid.*

NB. Si vero Parochus, ob cauſas graves & occultas, conſultum duceret, etiam ſuum, & Parochiæ Nomen occultare; poterit ſupplicationem non ſubſcriptam committere

mittere alicui amico in loco, ubi reſidet Epiſcopus, v. g. Herbipoli commoranti, ad effectum, ut illam opportune exhibeat, & poſt congruum tempus pro expeditione inſtet, eamque ſibi tranſmittat. Ita *Method. pract.* ſupra cit. Præcipue hoc tenet, ſi notitia impedimenti nonniſi ex confeſſione hauſta ſit, pœnitens tamen conſentiat ultro, ut tecto nomine petatur diſpenſatio.

Casus II.

Wendelinus conſtituitur Commiſſarius ad diſpenſandum ſuper impedimento matrimonii: hæret autem dubius de ſenſu clauſularum in reſcripto contentarum, & de modo executionis.

1393. Ante reſolutionem reflectendum eſt ad ea, quæ in P. I. n. 613. dicta ſunt, qualis executor regulariter requiratur, & quomodo debeat fieri executio. Ordinarie Romæ non diſpenſatur ſuper impedimentis matrimonii, ſed ſi in foro externo ſit diſpenſandum, id committitur Epiſcopo vel Vicario Generali, quem Curia Romana Officialem vocat; pro foro autem interno ſi ſit diſpenſandum, id a S. Pænitentiaria committitur Confeſſario approbato, aut alteri, quem diſpenſandus elegerit; Litteræ enim S. Pœnitentiariæ diriguntur ad Oratorem, ſive ad illum, qui diſpenſationem per ſe vel per alium petit, qui eas non reſignare debet, ſed eligere talem confeſſorem, quali inſcribuntur, qui eas ſibi ab Oratore traditas reſignet, & deinde cum eo ſecundum clauſulas diſpenſet.

1394. *Q. I.* Quomodo intelligendæ ſint clauſulæ, quæ reſcriptis pro diſpenſatione matrimoniali ſolent inſeri: *Quatenus ſi ita eſt?* ℞. vi hujus tenetur executor examinare diſpenſandum, an preces veritate nitantur, an cauſa aſſignata vera ſit, an impedimentum ita ſe habeat, ſicut refertur in literis &c. ſi cauſam vel aliud falſo allegatum repererit, ad executionem non procedat. 2. ſolet inſeri: *audita prius ejus Sacramentali Confeſſione:* per hæc verba innuitur, quod Confeſſarius executor abſolutionem & diſpenſationem dare non debeat, niſi præmiſſa Sacramentali Confeſſione. 3. *Sublata occaſione peccandi;* Nec debet abſolvi, nec diſpenſari pœnitens, niſi prius occaſionem proximam peccandi auferat, qualis eſt, ſi Orator cum Matre ſponſæ, vel Sorore uxoris putatitiæ ſæpius peccaret, quia cohabi-

habitant in eadem domo &c. itaque diſpenſatio differri debet, donec occaſio voluntaria ſublata ſit; ſi vero occaſio neceſſaria eſſet, & involuntaria, ſcil. ſi non ſit in poteſtate Oratoris, eam auferre, tunc differenda eſt abſolutio & diſpenſatio, & præſcribenda media præſervativa, donec ex occaſione proxima reddatur remota. 4. *injuncta ei pro tam enormi libidinis exceſſu gravi pœnitentia ſalutari;* gravitas ejuſmodi pœnitentiæ committitur diſcretioni, & prudentiæ Confeſſarii, qui ad qualitatem, ſtatum, ſexum & ætatem pœnitentis debet reflectere, ſemper tamen advertendo, ne unquam ex talis pœnitentiæ perſolutione delictum forte detegi queat, poterit autem injungi v. g. jejunium vel abſtinentia per annum vel ſex menſes qualibet hebdomada pro delicti gravitate, recitatio integri Roſarii ſingulis ſeptimanis per tres vel plures menſes, vel per totam vitam, Litaniæ, aut quinquies Pater & Ave ſingulis diebus per duos vel tres annos; Item largitio determinatæ Eleemoſynæ &c. dummodo vere dici poſſit pœnitentia gravis. Præter hæc ſubinde 5. ſolet addi: *injungatur Confeſſio ſaltem una ſingulis menſibus.* Hæc Juxta *Gobat* durat tota vita; ita ut, quoties pœnitens omitteret per menſem confeſſionem, toties peccaret graviter. *Krimmer* vero cenſet, ſi non addatur: *in perpetuum*, ſatis eſſe, ſi injungatur ad annos ſecundum menſuram delicti. 6. *Dummodo impedimentum fieret occultum.* De hoc ſupra. 7. *Et aliud canonicum non obſtet:* ideoque examinandum eſt, an præter impedimentum narratum in ſupplicatione, aliud non ſubſit; nam etſi illud bona fide fuiſſet omiſſum, literæ tamen non haberent effectum. 8. *præſentibus laniatis, quas ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ laniare tenearis, ita ut nullum earum exemplum extet, neque eas latori reſtituas; quod ſi reſtitueris, nihil ei præſentes litteræ ſuffragentur;* ſcil. diſpenſans litteras Roma miſſas quam primum poſt executionem gratiæ lacerare vel comburere debet. Denique cum talis diſpenſatio fiat ſine ſtrepitu judicii, ſed in ſola confeſſione Sacramentali, deſuper nunquam dari debent litteræ teſtimoniales in forma publica; imo ex dictis, ſi impedimentum fieret publicum, nova opus eſſet Diſpenſatione pro foro externo.

1395. De modo revalidandi matrimonium obſerva ſequentia: 1. ubi litteras Romanas acceperis, ſi habeas qualitates requiſitas, & Orator te ad exequendam diſpenſa-

penſationem eligat, aperi ipſo præſente reſcriptum: expone omnes clauſulas, quas Oratorem ſcire oportet; quære, an vera ſit cauſa, an ſolum ibidem expreſſum impedimentum ſubſit: an præſtare velit, quæ injunguntur; ſi vera affirmet, dicatque ſe eſſe paratum ad omnia præſtanda: jube, ut rite ſe ad confeſſionem Sacramentalem diſponat: Excipe confeſſionem, præmiſſisque debitis admonitionibus injunge præſcriptas pœnitentias: poſtea præmiſſa conſueta abſolutione Sacramentali adde: *Inſuper Authoritate Apoſtolica mihi ſpecialiter delegata diſpenſo tecum ſuper impedimento*, v. g. affinitatis primi vel ſecundi gradus, *ita ut illo non obſtante, matrimonium contrahere* (vel ſi jam contractum ſit, *renovato conſenſu in eo remanere*) *poſſis & valeas cum N. in Nomine Patris & F. & S. S. Eadem Auctoritate Apoſtolica prolem, quam ex matrimonio ſuſceperis, legitimam declaro, & pronuntio in Nomine Patris* &c. Alii in formula ſimul exprimunt cauſam impedimenti v. g. *ſuper impedimento primi gradus affinitatis proveniente ex copula illicita habita cum ſorore mulieris, cum qua contrahere intendis, ita ut illo non obſtante* &c. His peractis lacera literas diſpenſationis.

1396. II. Quomodo poſtea revalidandum ſit matrimonium jam dictum eſt n. 1190. ſcil. ſi impedimentum ſit occultum, & matrimonium jam contractum ſit coram Parocho, & teſtibus non eſt neceſſe, ut revalidetur coram iiſdem: ſecus ſi impedimentum ſit publicum & notorium. Maxima autem cautela adhibenda eſt in modo præſtandi novum conſenſum, ſi præſertim periculum ſit, ne forte propter jurgia potius vellent ſeparari, unde majora mala evenirent. Ut ibid. diximus.

Casus III.

Xyſtus in 2. gradu affinis cum Xantippa contrahit cum eadem ſponſalia de futuro ſub expreſſa conditione: Si Papa diſpenſaverit. Sponſus petit diſpenſationem, ſponſa vult ſolvere mediam partem ſumptuum: obtenta diſpenſatione Xantippa renuit nuptias celebrare præciſe propter impedimentum.

1397. Q. An Xantippa compellenda ſit ad ſervandam fidem ſponſalium? ℞. *P. Gobat.* T. X. n. 164. Negative, poſtquam affirmativam ut probabilem admiſerat, ſubdit, *non eſſe quenquam facile metu ullius pœnæ compel-*

lendum ad ducendam quocunque impedimento irretitam. Tum propter deciſionem *Rotæ Rom.* quam refert *Diana* P. 6. in fin. tum propter quinque alias Deciſiones *Ejuſdem Rotæ*, loquentes generatim de invaliditate ſponſalium contractorum ſub conditione diſpenſationis. Pariter tenent *Abbas*, *Victoria*, *Sotus*, *Navar.* *Vera Crux*, *Henriq.* ejuſmodi ſponſalia eſſe ſimpliciter invalida, & etiam poſt obtentam diſpenſationem, nullam inducere obligationem, ſic ut utervis contrahens poſſit reſilire, niſi poſt impetratam diſpenſationem accedat novus conſenſus; *Ratio* horum eſt, quia illi impediti ante diſpenſationem ſunt inhabiles ad contrahendum matrimonium, ergo etiam ad valide promittendum illud. Item quia hoc ipſo actus cenſetur turpis, quod fiat contra legem: lex enim prohibet, ne impediti contrahant. Contrarium tenent, *Sanck.* L. 5. D. 8. n. 10. *Bonac.* *Coninck.* *Kugler* P. 1. q. 43. n. 725. quod ſcil. ejuſmodi ſponſalia valeant, ita ut obtenta diſpenſatione non opus ſit novo conſenſu, tum poſt ſponſalia de futuro, tum de præſenti (circa poſtremum contrarius eſt *Laym.* L. 5. Tom. 10. q. 2. C. 7. n. 5.) Horum ratio eſt, quod, cum talis promiſſio ſit de objecto honeſto, & adjectio conditionis non ſit turpis, etiam non videatur ratio, cur non oriatur obligatio, & cur non fiat promiſſio abſoluta poſt impetratam abſolutionem. Certum tamen eſt juxta *Gobat*, tunc ejuſmodi promiſſionem eſſe irritam, ſi promittentes non habeant juſtam cauſam impetrandæ diſpenſationis; quia, cum ſine gravi cauſa non detur diſpenſatio, illa conditio adjecta haberetur pro impoſſibili.

TRA-

TRACTATUS III.

DE CENSURIS ECCLESIASTICIS, ET IRREGULARITATE.

ARTICULUS I.

De Cenſuris in genere & in ſpecie.

§. I.

Prænotanda de Cenſuris in genere.

1398. **P***rænotandum I.* Cenſura vi nominis ſignificat judicium de aliqua actione, an ſit digna laude, vel vituperio. Sic olim Romanis ſignificabat ſententiam Cenſoris mores corrigentis, aut pœnam decernentis. A Scriptoribus Eccleſiaſticis translata eſt hæc vox ad pœnam ſpiritualem, quam Eccleſiæ Prælati infligunt contumacibus. Ideoque definitur: *Pœna ſpiritualis, & Medicinalis, qua homini baptizato, delinquenti, ac contumaci, quorundam Spiritualium bonorum uſus aufertur ab Eccleſia, donec a contumacia recedat.* Ita Ss. D. N. *Bened. XIV.* L. 7. de Synod. Diœceſ. C. 45. n. 1. cum *Suarez.* Dicitur 1. *Pœna Spiritualis ſive Eccleſiaſtica:* ſcil. talis punitio criminis, quam ſoli Prælati Eccleſiaſtici poſſunt infligere; ſolius enim poteſtatis Eccleſiaſticæ eſt, privare ſubditos bonis ſpiritualibus. 2. *Medicinalis:* h. e. inflicta ut reus emendetur; nam juxta c. *cum Medicinalis*, 1. de Sentent. excomm. in 6. graviſſima etiam cenſura ſcil. excommunicatio, *medicinalis* eſt, *non mortalis, diſciplinans, non eradicans;* quia Eccleſia primario per cenſuræ caſtigationem intendit reſipiſcentiam contumacis. Sic differt cenſura a puris pœnis v. g. a depoſitione, degradatione, irregularitate ex delicto, quæ præciſe infliguntur in punitionem delinquentis, & remanent poſt emendationem peccatoris; irregularitas autem ex defectu non eſt pœna, ſed impedimentum canonicum, unde utraque irregularitas non tollitur per abſolutionem, ſicut cenſura, ſed per diſpenſationem. Hinc quando in jubilæis, vel privilegiis datur facultas abſolvendi a cenſuris, non comprehenditur irregularitas, niſi expreſſe

addatur. Item differt a ceſſatione a divinis, quæ non imponitur ad tollendam contumaciam, ſed ad propulſandam injuriam Eccleſiæ factam. 3. Dicitur, *qua homini baptizato, delinquenti, ac contumaci* &c. Queis verbis indicantur conditiones illius, in quem ferri poteſt cenſura: ſcil. ut ſit *baptizatus;* cum enim cenſura ſit actus jurisdictionis Eccleſiaſticæ; ea non niſi ad ſubditos ſive baptizatos extendi poteſt. Item *delinquens;* cenſura enim eſt pœna; ergo ſupponit culpam; denique *contumax;* eſt enim pœna medicinalis: ergo morbum ſcil. peccatum adhuc ſanandum ſupponit. 4. Dicitur, *quorundam ſpiritualium bonorum* ſcil. eorum duntaxat, quorum adminiſtratio, & applicatio eſt penes Eccleſiam; cujuſmodi ſunt Eccleſiæ ſuffragia, Indulgentiæ, Jurisdictio Eccleſiaſtica, uſus Sacramentorum; non vero bona ſupernaturalia interna, v. g. dona gratiæ; virtutes infuſæ Fidei, Spei, Charitatis, quibus hominem Eccleſia privare nequit) 5. Dicitur, *uſus aufertur:* Cenſura enim tantum ſuſpendit, & prohibet uſum ſeu exercitium, non vero tollit ipſam poteſtatem, ſic non tollit titulum beneficii, poteſtatem percipiendi Sacramenta &c. ſic iterum differt a depoſitione, & degradatione, quæ in perpetuum privant exercitio ſacrarum functionum. *Spiritualium bonorum* additur, non vero temporalium, niſi ſecundario, & indirecte, quatenus bonum temporale, v. g. ſocietas, & convictus cum fidelibus, refertur ad ſpirituale.

1399. *Prænot. II.* Cenſura ſolemniſſime dividitur in tres ſpecies, ſcil. in *Excommunicationem*, *ſuſpenſionem*, & *Interdictum.* Ita *Innoc. III.* in c. *quærenti.* de Signif. Verb. Idem patet ex c. 1. & 13. de ſent. excomm. in 6. De ſingulis infra. 2. Alia eſt Cenſura *a jure*, alia *ab homine* lata. *Cenſura a jure* dicitur, quæ fertur per Canones, & ſtatuta Eccleſiaſtica; hæc regulariter generalis eſt, & omnes ſubditos delinquentes comprehendit, item perpetua, & durat, quamdiu lex illam imponens non eſt abrogata. *Cenſura ab homine* dicitur, quæ fertur a legitimo ſuperiore per modum mandati, vel ſententiæ judiciariæ, eſtque vel *Generalis;* quæ indeterminate aut generaliter in aliquos fertur, v. g. in Clericos: vel *Particularis*, quæ fertur in perſonam determinatam, vel ſaltem ex cauſa particulari, ac determinata. 3. Cenſura alia eſt, *latæ*, alia *ferendæ ſententiæ: Latæ ſententiæ* eſt, quam jus vel ſuperior

perior ſtatuit ipſo facto, quo quis legem violat, & ſine alia judicis ſententia incurrendam. Signa hujus cenſuræ ſunt v. g. hæ particulæ: *ipſo facto*, *ipſo jure*, *eo ipſo* & ſimiles. Vel verbum præſentis aut præteriti temporis v. g. *ſit excommunicatus*, *Excommunicatur*, vel *excommunicavimus*, *noverit ſe excommunicatum*, *ſe excommunicari*. Cenſura ferendæ ſententiæ, quæ etiam dicitur *comminatoria*, ea eſt, quam reus non incurrit ipſo facto, quando crimen committit, ſed per judicis ſententiam infligi debet. Signa hujus ſunt 1. particulæ comminatoriæ v. g. *Præcipimus ſub pœna excommunicationis*, *ſub interminatione anathematis* &c. 2. verbum futuri temporis v. g. *qui hoc fecerit*, *excommunicabitur*. &c. Vide P. I. n. 410. ubi etiam dictum, quod in dubio, an cenſura ſit latæ vel ferendæ ſententiæ, quia odioſa eſt, in mitiorem partem ſit accipienda. Denique præter alias diviſiones accidentales cenſura alia eſt reſervata, alia non reſervata.

1400. *Prænot. III.* Quod Eccleſia habeat poteſtatem ferendi cenſuras non tantum pro foro externo, ſed etiam interno, perpetuum & conſtans eſt dogma Catholicorum, 1. ex verbis Chriſti. *Matth.* 18. *Si peccaverit in te frater tuus* &c. *Et ſi non audierit*, dic Eccleſiæ: *Si Eccleſiam non audierit*, *ſit tibi ſicut Ethnicus* &c. *Amen dico vobis*, *quæcunque alligaveritis* &c. quæ verba & de foro in- & externo intelligenda ſunt. Hinc *Leo X.* damnavit articulum 18. Lutheri: *Excommunicationes ſunt tantum externæ pœnæ, nec privant hominem communibus ſpiritualibus Eccleſiæ orationibus.* Præterea Ss. D. N. *Benedictus XIV.* L. 7. de Synodo Diœc. C. 44. n. 6. aperte, & erudite demonſtrat, falli *Van-Eſpenium*, dum P. 3. Jur. Eccleſ. univ. tit. 11. C. 6. n. 19. affirmat, excommunicationes latæ ſententiæ recens adinventas, & per decem omnino ſæcula ignotas Eccleſiæ fuiſſe. *Ordinariam* poteſtatem ferendi cenſuras habet 1. Papa in univerſo Orbe reſpectu fidelium. 2. Concilia Generalia, & provincialia, c. *grave nimis.* de præbend. 3. Emin. Cardinales in Eccleſiis ſuorum titulorum c. unic. de Major. in 6. 4. Legatus a latere ſummi Pontificis. c. *Legatus.* de offic. Leg. in 6.... 5. Archi-Epiſcopi, Patriarchæ, Epiſcopi, ac alii Prælati territorium cum jurisdictione quaſi Epiſcopali habentes reſpectu ſuorum ſubditorum. c. *ad reprimendam.* c. *cum Epiſcopus.* de Offic. Ordin. in 6. ...,

 6. Vi-

Digitized by Google

6. Vicarius Archi-Epiſcopi vel Epiſcopi c. *licet* de Offic. Vicar. 7. Capitulum ſede Epiſcopi vacante, ſive Vicarius capitularis. c. un. de Majorit. in 6. denique Superiores Ordinum Religioſorum c. *cum in Eccleſiis*, de præbend. Parochi non poſſunt ferre cenſuras in ſuos Parochianos, quia non habent juriſdictionem in foro exteriori, ut probat *Clericatus* Erotem. Ecclef. C. 147. ex gloſſa in c. *nemo.* 2. q. 1. *Delegatam* poteſtatem ferendi cenſuras habent, quibus illa committitur ab habente ordinariam. Delegari autem tantum poteſt homini Chriſtiano baptizato, & Clerico. Hinc excluduntur Laici, imo nec Abbatiſſæ hæc facultas convenit. c. *delicta.* de Major. ubi quidem dicitur, ad Abbatiſſam pertinere, recte tamen cum *Suarez* id interpretantur plures, dictum eſſe lato ſenſu, non quod ſit ſuſpenſio Eccleſiaſtica, ſed obedientia debita pendens.

1401. *Prænot. IV.* Cenſuræ ferri poſſunt in omnes & ſolos homines baptizatos. Et quidem 1. *in ſolos homines.* Unde excommunicatio in nociva animalia v. g. locuſtas, eſt tantum adjuratio, vel oratio facta ad illorum interitum. 2. *Viatores;* mortui enim non amplius ſubſunt Eccleſiæ, nec contumaces eſſe poſſunt, aut emendari; ideoque dum legimus, mortuos excommunicari, intelligendum eſt vel de quadam execratione, vel declaratione excommunicationis, quam ante mortem incurrerant, & in qua ſunt mortui, vel de indirecta excommunicatione, qua Eccleſia prohibet, ne pro ipſis preces fundantur. 3. *rationis ac doli capaces.* Infantes enim & perpetuo amentes incapaces ſunt peccati; ergo & præcepti, ac cenſuræ. Conſentiunt DD., quod impuberes doli capaces incidere poſſint in cenſuram a *jure* latam, ex c. 1. & fin. de ſent. excomm. An idem ſentiendum ſit circa cenſuram ab homine latam, controvertitur ab AA. Additur: *in ſubditos:* cum enim ferre cenſuras, ſit actus juriſdictionis, illa poteſtas nonniſi in ſubditos exercetur. Imo ſi quis extra ſuam diœceſin furatur, non eſt excommunicatus, licet in ſua diœceſi furtum ſub excommunicatione ſit prohibitum; *Cum extra territorium jus dicenti non pareatur* impune. c. 2. de Conſtit. in 6. Præterea communis Theologorum eſt, extraneos, advenas & peregrinos ligari poſſe cenſuris a jure, ſeu ſtatuto communi latis; unde peregrinus, qui homicidium patraret in ea Diœceſi, ubi ſub pœna excommunicationis prohibitum eſt, excommunica-

inicatione lata ligaretur; quia juxta c. *licet*, de foro mpet. ratione delicti quis forum ſortitur, & fit quominodo ſubditus. *Tournely* in prælect. Theol. T. 2. Cenſ. Q. 1. A. 4.

1402. *Prænot. V.* Cenſuræ regulariter non infligunniſi ob peccatum externum junctum cum contuma, illudque mortale ac conſummatum, ſive in genere completum (niſi aliud in jure exprimatur). Dicitur *ob peccatum externum:* quia peccatum mere intern Eccleſia non punit per cenſuras, ut colligitur ex *Tua nos,* & c. *Sicut tuis*, de Simonia; dicitur 2. *Ilque mortale:* nam rationis, & æquitatis principia dent (ait Ss. D. N. *Bened. XIV.* l. c. n. 2.) *Pœnam commenſurandam culpæ, & pro culpæ modo impodam; conſequens inde eſt, nonniſi propter graviorem iam excommunicationem ferendam;* & n. 3. addit: *æ porro de excommunicatione dicta ſunt, intelligi etiam ent de ſuſpenſione & interdicto.*

1403. *Prænot. VI.* Ab incurrendis cenſuris cauſæ ſententes excuſant: 1. *Invincibilis Ignorantia tum juris* a ignoratur prohibitio Eccleſiæ v. g. ſi quis ignoret hibitam eſſe percuſſionem Clerici ſub excommunione) *tum facti*, qua non quidem ignoratur præcem, ſed ignoratur an hoc factum ſit prohibitum, vel continéatur inter facta prohibita, v. g. ſi ſcias ſub ommunicatione prohibitam eſſe percuſſionem Cle, tamen percutiendo Clericum putes eſſe Laicum. *b.* ex c. 2. de Conſtit. in 6. ubi *Bonif. VIII.* ita ſta: *Ut animarum periculis obvietur, ſententiis per ſtaquorumcunque Ordinariorum prolatis, ligari noluignorantes, dum tamen eorum ignorantia craſſa fuerit, aut ſupina. Confirm.* ex eo, quod ubi adinvincibilis ignorantia, non adſit contumacia conEccleſiam: ergo nec locum habet Cenſura. Secus de ignorantia vincibili; ut patet ex c. *ſi culpa* de riis ubi *Greg. IX.* ait: *Nec ignorantia excuſat, ſi debuiſti ... & quam debueras, non curaſti diligenadhibere.* Ex his *Laym.* L. 1. t. 5 p. 1. C. 5. n. ontra *Covarruv. G[illegible]ſis*, & *Ugolinum.* Excuſat ab ommunicatione ignorantem ignorantia concomitanv. g. ſi quis percutiat Clericum putans eſſe Laicum, nvis ita ſit comparatus animo, ut tametſi ſciret Clericum, tamen percuteret; quia Eccleſiaſtica ura non fertur propter internam pravam animi diſpoſitio-

poſitionem, ſed propter externam tranſgreſſionem mandati Eccleſiaſtici; ergo, cum talis ignoret, hanc percuſſionem eſſe prohibitam ſub cenſura, actualiter non eſt contumax. Idem *Laym.* l. c. n. 8. cum *Sylv. Navar. Suar. Sanch.*, contra *Covarruv.* & *Cordubam* affirmat, quod, tametſi aliquis ſciat, opus prohibitum eſſe Eccleſiaſtica lege, ſi tamen ignoret, annexam illi cenſuram, eam haud incurrat; quia in cit. c. 2. de *Conſtit.* in 6. generaliter definitur, *ſententiis per ſtatuta Ordinariorum prolatis non ligari ignorantes.* ſcil. *ut animarum periculis obvietur.*

1404. 2. excuſat *Impotentia* tum phyſica, tum moralis faciendi id, quod ſub pœna cenſuræ faciendum præcipitur. Hinc qui ex metu gravi mortis, infamiæ &c. tranſgreditur legem, is non incurrit cenſuram annexam, quamvis tunc a peccato non excuſetur, ſi violet legem, quæ etiam naturaliter obligat. *Laym.* l. c. n. 9.

1405. 3. excuſat *Appellatio* legitime interpoſita ad Superiorem a comminatione cenſuræ indictæ per inferiorem, antequam tamen ea incurratur. c. *Si a judice,* 10. de Apell. in 6.

1406. 4. excuſat *Voluntas* ejus, in cujus favorem lata eſt cenſura; Hinc ſi creditor faciat ſuſpendi a divinis Clericum debitorem, niſi intra ſex menſes ſolvat debitum, ſi creditor prorogaverit præfixum terminum, Clericus non erit ſuſpenſus. Ita *Clericatus* l. c. n. 23. cum *Maſtrio*, *Tournely* in Prælect. Theol. de Cenſ. A. 7. addit adhuc alias cauſas excuſantes, dicens quod I. non obliget cenſura invalida, ſcil. quæ vel fertur ab eo, qui non eſt legitimus ſuperior: vel in qua non ſervantur formalitates eſſentiales, v. g. ſi monitio non præceſſerit excommunicationem. Dixi *formalitates eſſentiales;* ſi enim accidentales tantum prætermittantur v. g. una ex trinis monitionibus, vel feratur ſine ſcripto, aut in ea non exprimatur cauſa, ut exigit c. *Cum medicinalis*, de ſentent. Excomm. in 6., tunc cenſura quidem injuſta, h. e. contra juris ordinem, non tamen invalida eſt: & proinde reus ab illa excuſari non poteſt. II. ait: cenſura non obligat, ſi perſona, contra quam fulminatur cenſura, ſit omnino innocens, ac culpæ expers; quia juxta c. 1. de ſent. & re judicata in 6. *tribunal æterni judicis illum reum non habet, quem injuſte judex condemnat.* Nihilominus ejuſmodi innocens, tametſi coram Deo nullatenus cenſura ligatus

ſit

ſit, tenetur coram illis, qui cenſuram norunt ignari innocentiæ, abſtinere ab uſu bonorum ſpiritualium, donec vel abſolvatur, vel innocentiam probet; quia alias peccaret peccato ſcandali, & cenſeretur adhuc contumax, quamvis non incurreret pœnas alioquin decretas adverſus eos, qui violant cenſuram.

1407. *Prænot. VII.* Cenſuræ ſolvuntur per ſolam legitimam judicis ſententiam: ideoque *Primo* Cenſura non tollitur per ſolam ceſſationem contumaciæ, aut per ſatisfactionem, ut conſtat ex c. *Cum deſideres*, de ſentent. excomm. Item ex propoſ. 44. ab *Alexand. VII.* damnata. *Secundo* non tollitur per mortem ferentis, quia pœna per legitimam judicis ſententiam inflicta tranſit in rem judicatam; ergo non finitur morte, aut depoſitione imponentis: multo minus, quæ a jure poſita eſt pœna, ab ejus auctore pendet. *Tertio* non tollitur per mortem illius, in quem lata eſt cenſura, v. g. excommunicationis; quia etiam mortuus Eccleſiæ ſuffragiis ac ſepultura privari poteſt. In particulari

1408. A cenſura *ab homine lata* per ſententiam particularem poteſt abſolvere 1. is, qui eam tulit: nam ſicut penes illum fuit ligare, ita & penes eumdem eſt ſolvere, dummodo perſeveret in illo juriſdictio. 2. Ejus ſuperior; modo plenam obtineat juriſdictionem in eos, qui cenſura ligati ſunt. Sic Archi-Epiſcopus abſolvere poteſt, poſtquam per appellationem ad illum cauſa devoluta eſt, c. *Venerabilibus*, de ſent. Excomm. in 6. aut dum jure concedente ſuffraganei Diœceſim viſitant. 3. Succeſſor ſuperioris, qui cenſuram tulit, juxta c. un. de Major. & obed. in 6.

1409. A Cenſura juris vel ſententiæ Generalis, quam Superior ſibi reſervavit, nemo poteſt abſolvere præter ipſum, ejuſve Superiorem, ſucceſſorem & delegatum c. *Nuper* c. *Sacro* de ſent. excomm. c. *ad recipiendum*, de offic. jud. Ordin. In articulo mortis quilibet Sacerdos poteſtatem habet abſolvendi a cenſuris etiam reſervatis, ita tamen, ut periculo amoto abſolutus teneatur ſub pœna reincidentiæ in cenſuram adire ſuperiorem ad excipiendum ipſius mandatum, c. *Eos qui*, de ſent. excomm. in 6.

1410. Denique a cenſuris, quæ a jure vel ab homine per ſententiam generalem latæ ſunt, quilibet poteſt abſolvere, qui habet expeditam facultatem abſolvendi a mortalibus; ut ſupra n. 694. dictum eſt. Ibid. n.

 ſeq.

Digitized by Google

ſeq. 695. oſtenditur modus, quomodo danda ſit abſolutio a Cenſuris. *Si dicas*, Abſolutionem a cenſuris pertinere ad forum externum; ergo illa impendi non poteſt a Confeſſariis in foro interno conſcientiæ. Reſpondet *Tournely* l c. A. 8, Confeſſarios a Cenſuris dictis non abſolvere ex proprio officio, ſed ex indulgentia & conceſſione Eccleſiæ ex gravibus cauſis, ſcil. vel ad evitandam irreverentiam, ſi forte pœnitens aliqua occulta cenſura ligatus ſit; vel ad evitandam irregularitatem, ſi cum ſimili cenſura quis ad Sacram Ordinationem accederet. His de Cenſura in genere prænotatis ſit

§. II.

De Excommunicatione.

1411. *Principium I.* Excommunicatio eſt Cenſura Eccleſiaſtica, per quam homo Chriſtianus ab Eccleſiæ communione ſeparatur, ſeu bonis, quæ inter *fideles* communia ſunt, vel ex toto, vel ex parte privatur. Juxta *Toletum* tria ſunt bona Fidelium, quæ pendent ab Eccleſiaſtica poteſtate, ſcil. exterior converſatio, Sacramentorum adminiſtratio, & participatio, item orationes, & ſuffragia Eccleſiæ. Excommunicatio eſt duplex, Major, & Minor. *Major* privat omnibus prædictis bonis communibus Eccleſiæ; hæc etiam dicitur *Anathema;* ac dum quis abſolute ſive indefinite dicitur excommunicatus, communiter intelligitur fulminatus excommunicatione majore, juxta c. *ſi quem*, 59. de ſentent. excom. Eſtque hæc pœna graviſſima, utpote *per quam Fidelis non hoc, aut illo ſpirituali bono privatur, ſed tanquam putridum membrum ab Eccleſia abſcinditur, atque a Fidelium communione, & conſortio ſeparatur;* ut ait Ss. D N. *Bened. XIV.* L. 7. de Syn. Diœceſ. C. 44 n. 1. *Minor* vero privat tantum aliquibus bonis ſpiritualibus, ut mox dicetur.

1412. Porro excommunicatus excommunicatione majore alius dicitur *vitandus* ſive *non toleratus*, quem Fideles tenentur vitare. Alius *Toleratus*, quem non tenentur vitare. Olim omnis excommunicatus erat vitandus; hodie vero ex Conſtit. *Martini V.* quæ incipit *Ad evitanda ſcandala*, ſolum vitandus eſt. 1. Notorius percuſſor Clerici, h. e. talis, cujus factum non poſſit

poſſit ulla tergiverſatione celari, nec ullo ſuffragio excuſari, licet non ſit denuntiatus. 2. Quivis *nominatim* excommunicatus, & ſpeciatim, ac publice denuntiatus.

1413. *Principium II.* Effectus excommunicationis majoris ſunt ſequentes, 1. *privatio Sacramentorum*, quatenus privat uſu activo & paſſivo Sacramentorum, ita ut quilibet excommunicatus non poſſit licite & ſine peccato gravi Sacramenta vel ſuſcipere, vel adminiſtrare, niſi excuſet vel ignorantia invincibilis, vel gravis neceſſitas ob evitandum periculum mortis, gravis infamiæ, jacturæ bonorum &c., quia lex Eccleſiaſtica non obligat cum tanto rigore. Dixi, *nec licite:* quia etſi excommunicatus ſciat, ſe eſſe talem, & extra neceſſitatem illicite Sacramenta ſuſcipiat, valide tamen ea percipit; virtus enim Sacramenti dependens ab Inſtitutione Chriſti a jure Eccleſiaſtico impediri nequit; Excipe Sacramentum pœnitentiæ, quod ſaltem indirecte, ſcil. propter indiſpoſitionem pœnitentis redditur invalidum. Ita *Laym.* L. 1. t. 5. p. 2. C. 2. n. 1. ubi addit: ſi tamen ponamus, excommunicatum bona fide confiteri, v. g. in caſu probabilis ignorantiæ, aut neceſſitatis, tunc nihil obſtat, quo minus valide abſolvatur a peccatis, remanente Cenſura, ſi ea vel ſuperiori reſervata ſit, vel ſi confeſſarius abſolvendi poteſtate præditus per oblivionem aut inſcitiam a peccatis prius, quam a Cenſura abſolvat.

1414. *Secundus* effectus eſt *privatio ſuffragiorum Eccleſiæ*, ſcil. Sacrificio, publicis precibus, indulgentiis, & aliis actionibus ſacris, quæ nomine Eccleſiæ fiunt.

1415. *Tertius* effectus eſt *privatio divinorum officiorum:* excommunicato enim prohibitum eſt celebrare divina officia, iiſque intereſſe; quamvis enim liceat illi intereſſe concioni, quæ juxta c. *Reſponſo*, de ſentent. excomm. non comprehenditur ſub divino officio; Item quamvis excommunicatus Beneficiatus, vel in Sacris conſtitutus debeat privatim recitare horas, eas tamen illi non licet cantare cum aliis in choro, nec recitate privatim cum alio, ut affirmat *Tournely;* Nec intereſſe Officiis, quæ publice fiunt, v. g. proceſſionibus, ſolemni benedictioni candelarum, Olei, conſecrationi templi &c. Præterea ſi Diaconus vel Sacerdos excommunicatus privatim recitet Horas canonicas,

cas, omittere debet *Dominus vobiſcum*, quia hæc verba ſignificant ſacram perſonæ publicæ communicationem cum populo fideli; quæ tamen ei interdicta eſt; hinc loco eorum debet dicere: *Domine exaudi orationem meam. Laym.* tamen l. c. num. 6. cenſet, hanc obligationem non eſſe ſub mortali, ſi privatim recitetur officium, ſed ſub veniali; quia materia gravis non eſt. Addit etiam *Tournely*, quod Caſuiſtæ, qui docent, irregularem fieri excommunicatum, ſi dicat *Dominus vobiſcum*, intelligendi ſint de cantate in choro, non vero de privatim recitante. De communicatione in ſacris cum infidelibus & HH. vide P. I. n. 372. & ſeq.

1416. *Quartus* effectus eſt *inhabilitas ad beneficia*, & dignitates Eccleſiaſticas acquirendas & poſſidendas, præter Papalem. Hinc juxta c. *Poſtulaſtis*, de Clerico excommun. præſentatio, vel electio excommunicati, item illius inſtitutio, ac confirmatio ipſo jure irrita eſt, etiamſi præſentatus, electus, confirmatus non ſit excommunicatus denuntiatus, ſed toleratus, imo etſi ſuam excommunicationem ignoret; quia, licet ignorantia obligationis excuſet a culpa, & pœna; ignorantia tamen contracti impedimenti, ſive inhabilitatis aliquem habilem reddere non poteſt. *Laym.* cum communi, l. c. n. 7. ubi addit: Ceterum, qui bona fide beneficium accepit, eique deſervivit, licet poſtea, cognito impedimento, illud teneatur derelinquere; fructus tamen ſuæ congruæ ſuſtentationi debitos, vel quos bona fide abſumpſit, neque inde ditior factus eſt, reſtituere non tenetur.

1417. *Quintus* effectus eſt *Privatio juriſdictionis*, ita ut excommunicatus *non toleratus* non tantum illicite, & cum gravi peccato, ſed etiam invalide, exerceat quemcunque actum juriſdictionis ſpiritualis & Eccleſiaſticæ c. *ad probandum*, de ſententia, & re judicata, c. *Romana*, de offic. Vic. in 6. c. *decernimus* de ſentent. excomm., adeoque non toleratus non tantum prohibitus eſt exercere juriſdictionem, ſed ipſa juriſdictione privatus exiſtit. *Toleratus* autem illicite quidem exercet juriſdictionem, non tamen invalide; quia talis ob errorem communem adhuc retinet titulum coloratum, qui non aufertur defectu occulto, ut communis arguit ex l. *Barbarius*, ff. de Offic. Prætorum, quo caſu valorem actuum exigit bonum publicum; quanta enim incom-

incommoda oriri neceſſe eſſet, ſi acta eorum, qui ab Eccleſia publice tolerantur, tanquam irrita reſcindi deberent?

1418. *Sextus* effectus eſt *Irritatio Reſcriptorum Apoſtolicorum*, h. e. Reſcriptum ſedis Apoſtolicæ continens gratiam, & conceſſionem pro tali excommunicato, ipſo jure irritum eſt. Juxta c. ipſo jure. 1. de reſcript. in 6. Hodie tamen raro locum habet hic effectus, cum fere ſemper in Reſcriptis Apoſtolicis contineatur expreſſe abſolutio a cenſuris.

1419. *Septimus* effectus eſt *Privatio communicationis forenſis*; ſcil. excommunicatus denuntiatus nequit eſſe Judex, Advocatus, Actor, Teſtis, etiam in civilibus cauſis. De Judice conſtat ex c. *ad probandum* de ſentent. & re judic. de cæteris ex c. *decernimus* de ſentent. excommun. Toleratum autem judex poteſt repellere, præſertim ſi nota ſit excommunicatio, aut pars adverſa contra illum excipiat; ſi vero nota non ſit, pars adverſa debet illam aperte intra octo dies demonſtrare juxta c. 1. de except. in 6.

1420 *Octavus* effectus eſt *Privatio omnis civilis, ſeu politicæ communicationis cum fidelibus*, ita ut nec ipſe excommunicatus denuntiatus & non toleratus cum aliis, nec alii cum ipſo communicare poſſint in caſibus, & actionibus ſequenti verſu comprehenſis: *Os, Orare, Vale, Communio, Menſa negatur.* Per *Os* intellige prohibita eſſe colloquia, oſcula, amicitias, munera, litteras cum excommunicato: Per *orare* intellige prohiberi excommunicatum intereſſe publicis orationibus, ut dictum eſt, alios vero prohiberi fundere pro ipſo orationem, niſi in ordine ad ipſius converſionem. *Vale*, h. e. nequidem honorifica ſalutatio excommunicato non tolerato exhibenda eſt. *Communio*: interdicitur omnis ſocietas civilis, commercium in contractibus ineundis, v. g. venditionis, emptionis &c. *Menſa*, h. e. non licet cum excommunicato cibum ſumere, cohabitare in eodem hoſpitio, niſi forte neceſſitas coegerit, ut ſi in itinere nonniſi unicum hoſpitium ſit. Vide c. *Cum Excommunicato.* c. *Ad menſam.* c. *Excommunicatos.* VI. q. 3. Ideoque peccat mortaliter, agendo contra grave præceptum Eccleſiæ, & incurrit excommunicationem minorem, qui ſcienter communicat per actiones prædictas cum excommunicato non tolerato; facilius tamen peccatur agendo

Digitized by Google

agendo cum excommunicato in rebus divinis, quam in rebus civilibus, niſi forte adſit contemptus diſciplinæ Eccleſiaſticæ, aut communicatio ſit nimis frequens. Communicans autem cum excommunicato in *crimine criminoſo*, h. e. cooperans culpæ vel contumaciæ, ob quam lata eſt excommunicatio, v. g. præbendo auxilium, conſilium, favorem, ſemper peccat graviter, & juxta c. 29. & 55. de Sent. Excomm. eandem incurrit excommunicationem majorem.

1421. Excuſant tamen a peccato, & excommunicatione minore communicantem in civilibus cum excommunicato ſequentes cauſæ: *Utile*, *Lex*, *Humilis*, *Res ignorata*, *Neceſſe*. I. *Utile:* ſcil. ubi notabilis utilitas exigit, licet excommunicato ſubſidium ferre tum corporale, tum ſpirituale per conſilium, adhortationes &c. ut collig. ex c. *cum voluntate*. 54. de ſent. Excomm. II. *Lex*, nempe *matrimonialis;* ſi enim uterque, vel unus conjugum ſit excommunicatus, illis tamen licet debitum petere, & reddere, rei familiaris curam habere, & in iis omnibus inter ſe communicare, quæ pertinent ad educationem prolium, & gubernationem domus. Addit *Laym.*, quod maritus tanquam caput teneatur excommunicatam uxorem ad emendationem perducere, etiam ei negando ſocietatem, quando id ei expedire judicaverit; ſi tamen id negligat, eum quidem peccare contra legem naturalem charitatis, non autem contra legem Eccleſiaſticam de vitandis excommunicatis. III. *Humilis:* excuſat nimirum neceſſitas communicandi ratione ſubjectionis, & reverentiæ, quam debent filii parentibus, ſervi & ancillæ & villici Dominis, Religioſi Prælato, & Clerici Epiſcopo, etſi ſint excommunicati dicti Superiores ac Domini c. *inter alia*, de ſentent. excomm. item can. *Quoniam multis*. XI. q. 3. IV. *Res ignorata:* Excuſat etiam ignorantia tam juris, quam facti, modo non ſit craſſa, & affectata, ut dixi n. 1403. In dubio, an quis ſit excommunicatus, non teneor illum vitare: In dubio autem, an antea certo excommunicatus nunc ſit abſolutus, teneor adhuc vitare. Ita *Laym.* l. c. C. 2. n. 16. V. *neceſſe.* Denique excuſat neceſſitas vitandi aliquod grave incommodum animæ vel corporis, famæ & bonorum temporalium, v. g. ſi quis metu mortis adigatur communicare cum excommunicato. Sic neceſſitas excuſat omnes illas perſonas, quæ ratione alicujus con-

contractus obligatæ ſunt perſonæ excommunicatæ, arg. ex c. *inter alia.* de Sentent. excomm. Sic a debitore excommunicato licet exigere debitum. *Laym.* l. c. n. 17. tradit ſequentes regulas: *Primo* ſupponendum, omnes contractus cum excommunicato initos validos quidem eſſe, ſed illicitos. 2. Si quis bona fide, ſive ignorans cum tali contraxerit, poterit poſtea contractum proſequi, perinde ac ſi excommunicatio ſuperveniſſet; ſi vero ſciens, mala fide, tunc a contractu reſilire debet, ſi ſine gravi incommodo poſſit. Sic famulus, cujus Dominus poſt contractum initum excommunicatur, poteſt in famulatu perſeverare: ſi vero ſciens cum prius excommunicato contrahat, debet ab illo diſcedere, ſi id poſſit ſine gravi incommodo.

1422. Nonus effectus eſt *privatio ſepulturæ Eccleſiaſticæ*, ut conſtat ex c. *Sacris.* de ſepulturis, ſcil. non toleratus, ſi moriatur ante abſolutionem a cenſura (etſi ſigna pœnitentiæ dederit juxta c. a *nobis* 28 de ſent. excomm.) neque in loco ſacro, aut benedicto licite ſepeliri, neque a Clero ſolemniter ad ſepulturam deduci poteſt, nec licet pro eo ſacra facere funebria. *Cœmeteria* autem, *in quibus excommunicatorum corpora ſepeliri contingit, reconcilianda erunt aſperſione aquæ ſolemniter benedictæ, ſicut in dedicationibus Eccleſiarum fieri* conſuevit. Ita c. *conſuluiſti.* 7. de conſecrat. Eccleſ. Pœnitens tamen poteſt poſt mortem abſolvi, ut fruatur Sacra ſepultura; abſolvitur autem iiſdem verbis, quibus vivus; ſatis eſt verberari ſepulchrum, aut ſarcophagum. Pariter ſepultura ſacra privandi ſunt Judæi, gentiles, infantes ſine baptiſmo mortui; in dubio autem, an infans parentis Chriſtiani ſit valide baptizatus, non eſt privandus ſepultura ſacra; item ſi in utero cum matre moriatur, cum matre eſt ſepeliendus, quia pars matris eſſe cenſetur. Vide *Engel.* L. 3. t. 38. Item privantur ſepultura ſacra, qui ſe ipſos occiderunt ex ira, vel deſperatione; ſecus ſi ex mentis alienatione, nimia melancholia cum amentia conjuncta. Si de hoc non ſatis conſtat, v. g. ſi in cubiculo ſuſpenſus, vel in puteum præcipitatus reperiatur, conſulendus eſt Epiſcopus: ſi id fieri nequeat, examinandi ſunt, qui cum mortuo proxime converſati ſunt, an adverterint ſigna emotæ mentis, deſperationis, aut alia; dubio adhuc ſtante affirmat *Engel*, poſſe per-

permitti ſepulturam ſacram ſaltem de nocte, tum ut tollatur offenſa populi, tum ut conſulatur famæ defuncti & propinquorum. Ita *Janſen.* P. 2. Caſ. 114. num. 15. cum *Engel.* A ſepultura ſacra excluduntur manifeſti concubinarii, raptores, uſurarii, niſi ante mortem ſigna pœnitentiæ dederint, in dubio ſuper his ſignis pœnitentiæ ſemper ante ſepulturam recurrendum eſt ad Ordinarium, uti merito præſcribit *Rituale* Colonienſe pag. 156. Denique ſepultura Sacra privatur, qui non eſt confeſſus in Anno, nec communicavit in paſchate, hæc tamen requirit ſententiam judicis.

1423. *Decimus* effectus eſt; Quod, ſi excommunicatus toto anno contumaciter in excommunicatione perſiſtens inſordeſcat, contra ipſum tanquam de hæreſi ſuſpectum poſſit procedi, ut patet ex Trid. Seſſ. 25. C. 3. de reform.

1424. *Principium III.* Excommunicatio minor eſt cenſura Eccleſiaſtica per ſe privans uſu paſſivo ſive perceptione Sacramentorum & electione paſſiva ad beneficia, & dignitates Eccleſiaſticas. Duplex *eſt* ejus effectus: 1. *directus* & *per ſe* talis, ſcil. privatio perceptionis Sacramentorum: Hinc ligatus hac cenſura peccat graviter, qui abſque juſta neceſſitate ſuſcipit Sacramenta Confirmationis, Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, Ordinis, Extremæ Unctionis, vel matrimonii; præter peccatum tamen non incurrit irregularitatem. *Dixi, peccat graviter;* quia materia hujus prohibitionis eſt gravis. *Secundus eſt indirectus*, fluens ex primo, ſcil. quod ligatus dicta cenſura eligi non debeat ad beneficium Eccleſiaſticum, ſed electio infirmanda ſit. Vide c. *ſi celebrat*, de Clerico excomm. ubi *Greg. IX.* ita loquitur: *Si celebrat minori excommunicatione ligatus, licet graviter peccet, nullius tamen notam irregularitatis incurrit, nec eligere prohibetur, vel ea, quæ ratione juriſdictionis ſibi competunt, exercere. Si tamen ſcienter talis electus fuerit, ejus electio eſt irritanda... Peccat autem* (juxta *Laym.* l. c. C. 3. n. 4. venialiter) *conferendo Eccleſiaſtica Sacramenta, ſed ab eo collata virtutis non carent effectu; cum non videatur a collatione, ſed participatione Sacramentorum (quæ in ſola conſiſtit perceptione) remotus.* Hanc cenſuram incurrit juxta n. 1420. quiſquis cum excommunicato non tolerato, exceptis caſibus n. 1421. relatis, communicat. Ab excommunicatione autem minore in foro externo abſolvere

vere poteſt quivis ordinarius Judex Eccleſiaſticus: in foro autem interno non tantum Epiſcopus, ſed etiam Parochus, & quivis proprius Sacerdos h. e. approbatus ab Ordinario, non autem ſimplex tantum Sacerdos, ut probat *Laym.* l. c. C. 3. n. 6. tum ex c. nuper de Sent. Excom., tum ex communi DD.

§. III.

Casus I.

Zacharias Herbipolenſis, ligatus excommunicatione propter lectionem librorum hæreticorum, impetrat indultum Sedis Apoſtolicæ, vi cujus ſibi eligere poteſt Confeſſarium ex approbatis ab Ordinario, a quo poſſit abſolvi a reſervatis criminibus, & cenſuris. Hinc eligit ſibi Religioſum peregrinum, in ſua quidem diœceſi, unde venit, non tamen Herbipoli approbatum.

1425. *Q. I.* An Zacharias potuerit abſolvi a dicto Religioſo? ℞. *Negative.* Ita conſtat ex Conſtitutione centeſima Ss. D. N. *Bened. XIV.* quæ incipit: *Apoſtolica indulta*, & agit *de indultis Apoſtolicis eligendi Confeſſarium ab Ordinario approbatum, pro abſolutione a criminibus, & cenſuris reſervatis.* T. 1. ejuſdem Bullarii p. 358. ubi ſtatuit §. 6. *Ut ſi in aliquo indulto tam ſæcularibus, quam Regularibus tribuatur facultas eligendi Confeſſarium ab ordinario loci approbatum; tunc Confeſſarius vigore talis Conceſſionis, ſive a ſæculari, ſive a Regulari Pœnitente ad audiendas eorum reſpective Confeſſiones electus, nullatenus hujuſmodi Confeſſiones audire valeat, niſi ab Epiſcopo Diœceſano, & Ordinario Loci, ubi Confeſſio excipienda eſt, ad Confeſſiones approbatus & deputatus exiſtat; quacumque alia approbatione, tam illius generis, quam uterque Innocentius,* ſcil. XII & XIII., *Prædeceſſores prædicti declararunt non ſuffragari, quam ea, ſi de Regularibus agatur, quæ a ſolo proprio Regulari Prælato obtenta foret, minime ſuffragante.* Supra §. 3. in eadem Conſtit. Ss. D. N. refert declarationem *Innoc. XIII.* §. 2. declarationem *Innoc. XII.* In fine §. 6., Confeſſiones & abſolutiones aliter impoſterum factas & reſpective auditas ſive impertitas, irritas fore & invalidas declarat, & contrarium quamcumque opinionem (non obſtante quocumque privilegio, etiam Bullæ cruciatæ, & cujuslibet

Ordinis, & Inſtituti) ejuſque praxim deinceps prohibet ac reprobat.

1426. Quinam ſint Caſus in corpore juris reſervati, vide ſupra a n. 786. uſque ad n. 804. Ibid. a n. 807. referuntur Caſus *Bullæ Cœnæ*, qui de novo continentur in *Litteris proceſſus* Ss. D. N. *Benedicti XIV. publicatis die Cœnæ Domini* Anno 1741. quarum initium eſt: *Paſtor Rom. Pont.*, N. 807. uſque ad n. 818. recenſentur Caſus reſervati ex Bullario, & aliis Con:lit. Quis poſſit abſolvere a peccatis reſervatis, dixi a *n.* 841. & ſeq.

1427. *Q. II.* Quid obſervandum circa Excommunicationem Summo Pontifici reſervatam, quam incurrunt illi, qui hæreticorum libros ſine Sedis Apoſtolicæ authoritate ſcienter legunt? ℞. cum P *Laym.* L 2. t. 1. C. 15. quatuor conditiones requiruntur, ut dicta excommunicatio incurratur: 1. Ut liber ab hæretico ſcriptus ſit: nihil autem refert, utrum liber typis ſit excuſus, nec ne, dummodo ab hæretico ſit ſcriptus; quia liber manuſcriptus in communi acceptione vere eſt liber; imo alias facile eluderetur lex de iis non legendis. Nec refert, an Author ſit hæreticus nominatim damnatus, an non. Nam de hæretico quamvis tolerato, & non notorie damnato, vere tamen dicitur, quod ſit hæreticus. *Duarte* V. Libri prohib. num. 400. Non tamen incurritur excommunicatio, ſi quis hæreſes ſcriptoris hæretici in libro Authoris Catholici ad verbum inſertas, quamvis prava intentione legat: quia lege canonica non punitur animus, ſed factum legentis librum hæretici, qualem talis non legit. Idem dicendum, ſi in catholici Scriptoris libro legas adjecta ſcholia auctoris hæretici; quia talis liber non cenſetur commentantis hæretici, ſed Catholici, a quo ſcriptus: *niſi* (ut ait *Suarez*) *tales vel tam copioſi eſſent commentarii, ut jam cenſeretur liber potius ex eis, quam ex textu conſtare.* An vero is incurrat excommunicationem, qui ſcienter epiſtolam, vel concionem in formam tractatus non redactam, ab hæretico de cauſa Religionis ſcriptam legit, aut imprimit? Reſpondet *Thomas Sanchez* L. 2. Operis Theol. in præcept. Decal. C. 10. n. 29. *Negative*, quia epiſtola, vel ſimile ſchediaſma communiter non ſolet comprehendi ſub nomine libri; verba autem legis pœnalis ſtricte ac proprie accipienda ſunt. Affirmativam tamen *Ugolini*, *Laym.* dicit eſſe

veri-

Digitized by Google

veriſimilem; quia Bulla Cœnæ ideo mentionem libri facit, quia hæreſes frequentius libris propagari ſolent, ideoque tantum ſpeciem præcipuam pro genere poſuit, ita ut alia ſcripta propter eandem rationem non excluſa videantur.

Secunda Conditio eſt, ut liber vel *hæreſim in ſe contineat*, h. e. aliquid doceat contra aliquem articulum fidei, v. g. non eſſe ſeptem Sacramenta: ſub ſpeciebus panis & vini non eſſe Corpus & Sanguinem Chriſti &c. vel *de Religione tractet*, puta Sacram Scripturam interpretando, Theologicas quæſtiones decidendo, de cultu Dei, & Sanctorum, ſtatu Clericorum vel Monachorum diſputando. *Inferes* cum *Laym.* non eſſe prohibitos hæreticorum libros philoſophicos, Medicos, Hiſtoricos, Poeticos, *ſi nullam hæreſim contineant.* Excipe eorum hæreticorum v. g. Joan. Aventini, Joan. Scleidani, Sebaſt. Munſteri hiſtorias, quorum præcipuum inſtitutum fuiſſe conſtat, Romanam Eccleſiam, Clericorum & Monachorum ſtatum denigrare: Eſſe autem prohibitos hæreticorum libros, qui ex profeſſo de Religione tractant, etſi certum ſit, nullum errorem contra fidem Orthodoxam in iis contineri. Docent etiam *Suar.* & *Sanch.* l. c. n. 34. contra *Sayrum*, *Graſſis* & alios, prohibitos eſſe illos HH. libros, quibus ex inſtituto non de Religione tractantibus, obiter aliqua hæreſis inſerta eſt; quia Bulla Cœnæ diſerte diſtinguit: *Si aut liber hæreſim contineat*, *aut de Religione tractet:* in alternativis autem ſufficit alterutrum verificari. Subnectit hic *Laym.* l. c n. 4. Verumtamen in partibus noſtris Septentrionalibus Bullaris hæc Conſtitutio ſecundum talem rigorem recepta non eſt.

Tertia Conditio eſt: ut quis ejuſmodi librum *ſcienter* legat, aut imprimat; hinc ab hac cenſura immunes ſunt, qui ignorant quamvis craſſa ignorantia, librum hæretici eſſe, aut de Religione tractare. Sufficit tamen ad cenſuram incurrendam, ſi quis ſcienter tantum ex curioſitate, non pravo affectu legat ejuſmodi librum.

Quarta Conditio eſt: ut id, quod legitur, ſit materia notabilis & ſufficiens ad peccatum mortale; quia juxta probabiliorem in hac re admittitur parvitas materiæ, ut docet *Sanch.* l. c. contra *Ugolinum* & *Toletum*, dicentes, quod una vel altera linea ſufficiat ad excommunicationis cenſuram. Videtur tamen una pagina le-

ćta ex juſto volumine eſſe ſufficiens materia ad peccatum grave, & cenſuram.

1428. Præterea notandum ex Indice librorum prohibitorum auctoritate *Pii V. Sixti V.* & *Clementis* VIII. quod duplex ſit claſſis librorum prohibitorum: In prima ponuntur Auctores omnes hæretici, vel de hæreſi publice ſuſpećti; quorum omnes libri de Religione traćtantes, vel hæreſim continentes tum editi, tum imposterum edendi prohibentur ſub pœna excommunicationis Papæ reſervatæ. Ad alteram claſſem pertinent libri, qui doćtrinam ſuſpećtam, vel moribus fidelium repugnantem continere judicantur, quamvis a Catholicis AA. prodierint; hi prohibiti ſunt ſub excommunicatione non reſervata, ut habetur in regula Indicis decima; poſtremæ tamen Claſſis libros non licet apud ſe retinere, ut conſtat ex *propoſ.* 45. ab *Alex.* VII. damnata. Supradićta tenent, cum Principes in contrarium non habent juxta Concord.

Casus II.

Zeno vir alias generoſus humanæ vilipenſionis vitandæ cauſa duellum acceptat, dum certo ſcit, pugnam non eſſe ſecuturam, ſed ab aliis impediendam.

1429. *Q.* An Zeno excuſari poſſit a culpa & pœna duellantium? ℞. *Negative*, ut patet ex ſequentibus. *Adverte*, quod Ss. Dominus noſter *Benedićtus* XIV. ex juſto zelo, Anno 1752. IV. Idus Novembr. in Conſtitutione, quæ incipit: *Deteſtabilem*, damnaverit, & prohibuerit quinque propoſitiones duellorum abuſui faventes, & veteres leges adverſus duellantes editas novis Sanćtionibus cumulaverit. Ab initio hujus Conſtit. breviter meminit decretorum antiquiorum contra duella, ſcilicet 1. Epiſt. L. *Nicolai* I. ad *Carolum Calvum.* 2. Decretorum *Cæleſtini* III., *Innocentii* II., *Eugenii* III., *Alexandri* III., *trium Prædeceſſorum Decreta citantur* in Concil. Lateran. C. 1. & 2. de Torneamentis. 3. Epiſtolæ *Innocentii* III. ad Archi-Epiſc. Epiſc. alioſque Eccleſiaſticos Regni Franciæ. Deinde recenſet Conſtitutiones recentiores, quibus Romani Pontifices *Julius* II. in conſtit. *Regis pacifici*, item *Leo X.* in Conſtit. *Quam DEO & hominibus. Clemenis VII.* in Conſtit. *Conſuevit Romanus Pontifex.* ac *Pius IV.* in Conſtit. *Ea quæ a Prædeceſſoribus*, graviſſimas

viſſimas pœnas antea ſtatutas confirmarunt, aliaſque de novo addiderunt contra Duellantes. Poſtea præter ſtatutum Trident. Seſſ. 25. C. 19. de Reform. meminit Conſtitutiones *Greg. XIII. Ad tollendum, & Clementis VIII.* quæ incipit *Illius vices.* Item meminit propoſitionis 2. 17. & 18. damnatarum ab *Alex. VII.* & trigeſimæſecundæ ab *Innoc. XI.* damnatæ, queis ſubjungit quinque ſequentes propoſitiones:

I. Vir militaris, qui niſi offerat, vel acceptet duellum, tanquam formidoloſus, timidus, abjectus, & ad officia militaria ineptus haberetur, indeque officio, quo ſe ſuoſque ſuſtentat, privaretur, vel promotionis, alias ſibi debitæ ac promeritæ, ſpe perpetuo carere deberet, culpa & pœna vacaret, ſive offerat, ſive acceptet duellum.

II. Excuſari poſſunt etiam, honoris tuendi, vel humanæ viliſpenſionis vitandæ gratia, duellum acceptantes, vel ad illud provocantes, quando certo ſciunt, pugnam non eſſe ſecuturam, utpote ab aliis impediendam.

III. Non incurrit Eccleſiaſticas pœnas ab Eccleſia contra duellantes latas, Dux, vel Officiales militiæ, acceptans duellum ex gravi metu amiſſionis famæ, & officii.

IV. Licitum eſt, in ſtatu hominis naturali, acceptare, & offerre duellum, ad ſervandas cum honore fortunas, quando alio remedio earum jactura propulſari nequit.

V. Aſſerta licentia pro ſtatu naturali applicari etiam poteſt ſtatui civitatis male ordinatæ, in qua nimirum vel negligentia, vel malitia Magiſtratus juſtitia aperte denegatur.

Poſtea in dicta Conſtitutione ſtatuit Sanctitas Sua: *Auditis itaque ſuper unaquaque earum propoſitionum, dictorum Cardinalium & Conſultorum judiciis, atque omnibus rite & mature conſideratis, nos ipſas, præſentium litterarum tenore, & Apoſtolica auctoritate tanquam falſas, ſcandaloſas, ac pernicioſas rejicimus, damnamus, ac prohibemus, ita ut, quicunque illas aut conjunctim, aut diviſim docuerit, defenderit, ediderit, aut de iis, etiam diſputandi gratia, publice aut privatim tractaverit, niſi forſan impugnando, ipſo facto incidat in excommunicationem, a qua non poſſit (præterquam in*

mortis articulo) ab alio, quacunque etiam dignitate fulgente, niſi ab exiſtente pro tempore Romano Pontifice abſolvi. Inſuper diſtricte, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione divini judicii, prohibemus omnibus Chriſti Fidelibus cujuſcunque conditionis, dignitatis, & ſtatus, etiam ſpeciali & ſpecialiſſima nota dignis, ne prædictas opiniones, aut aliquam ipſarum ad praxin deducant.

Jam vero ut exitioſam duellorum licentiam, in Chriſtiana, ac præſertim militari Republica, non obſtantibus providis legibus a pleriſque etiam ſæcularibus Principibus & Poteſtatibus ad eandem extirpandam laudabiliter editis, adhuc gliſcentem validiore manu coerceamus, graviſſimum ſcelus Apoſtolicæ diſtrictionis gladio magis magiſque inſequamur, omnes & ſingulas dictorum Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutiones ſuperius enunciatas, quarum tenores, ac ſi præſentibus de verbo ad verbum inſertæ forent, pro ſufficienter expreſſis haberi volumus, Apoſtolica auctoritate confirmantes, & innovantes, ad hoc, ut pœnarum gravitas & ſeveritas majorem perditis hominibus ingerat peccandi metum, noſtro motu proprio, ac de Apoſtolicæ auctoritatis plenitudine, earundem præſentium litterarum ſerie ſtatuimus atque decernimus, ut, ſi quis in duello ſive publice, ſive privatim indicto, hominem occiderit, ſive hic mortuus fuerit in loco conflictus, ſive extra illum ex vulnere in duello accepto, hujuſmodi homicida tanquam interficiens proximum ſuum animo præmeditato ac deliberato, ad formam Conſtitutionis felicis recordationis Prædeceſſoris Noſtri Benedicti Papæ XIII., quæ incipit: EX QUO DIVINA, *data VI. Idus Junii Anno Domini MDCCXXV. ab Eccleſiaſticæ immunitatis beneficio excluſus & repulſus omnino cenſeatur, ita ut a cujuſcunque ſacri aut religioſi loci aſylo, ad quod confugerit, ſervatis tamen de jure ſervandis, extrahi, & Judicis competentis Curiæ pro merito puniendus, tradi poſſit & debeat. Super quo Nos Epiſcopis, aliiſque ſuperioribus Antiſtitibus, ad quos reſpective pertinet, & pertinebit impoſterum, neceſſarias, & opportunas facultates præſentium quoque tenore impertimur. Quin etiam, vivente adhuc altero in ſingulari certamine graviter vulnerato, ſi percuſſor in locum immunem ſe receperit, ex quo, eveniente illius morte, fugam arripere, & legum ſeveritatem evadere poſſe proſpiciatur; Volumus, & reſpective*

permit-

permittimus, ut, quatenus periti ad inſpiciendum vulnus acciti, GRAVE vitæ PERICULUM adeſſe retulerint, percuſſor ipſe, prævio ſemper decreto Epiſcopi, & cum aſſiſtentia perſonæ Eccleſiaſticæ ab eodem Epiſcopo deputatæ, ab hujuſmodi loco immuni extractus, ſine mora carceribus mancipetur, ea tamen lege Judicibus indicta, ut illum Eccleſiæ reſtituere debeant, ſi vulneratus ſuperſtes vivat ultra tempus a legibus, quæ de homicidio ſunt, conſtitutum; alioquin in eaſdem pœnas incidant, quæ in memoratis Benedicti XIII. litteris conſtitutæ ſunt adverſus illos, qui delinquentem in aliquo ex caſibus ibidem expreſſis, ex indiciis ad id ſufficientibus ſibi traditum, reſtituere recuſent, poſtquam is in ſuis defenſionibus hujuſmodi indicia diluerit.

Præterea ſimili motu & auctoritate decernimus ac declaramus, ſepulturæ ſacræ privationem a ſacroſancta Tridentina Synodo inflictam morientibus in loco duelli & conflictus, incurrendam perpetuo fore, etiam ante ſententiam Judicis, a decedente quoque extra locum conflictus ex vulnere ibidem accepto, ſive duellum publice, ſive privatim indictum fuerit, ac etiamſi vulneratus ante mortem non incerta pœnitentiæ ſigna dederit, atque a peccatis & cenſuris abſolutionem obtinuerit; ſublata Epiſcopis & Ordinariis locorum ſuper hac pœna interpretandi ac diſpenſandi facultate, quo cæteris documentum præbeatur fugiendi ſceleris, ac debitam Eccleſiæ legibus obedientiam præſtandi.

1430. Nec omittenda eſt Bulla *Benedicti* XIV. quæ incipit: *Providas Romanorum Pontificum*, Anno 1751. 16. Maji data Romæ, habeturque in Tomo III. ejuſdem Ss. D. N. Bullarii. pag. 373. in qua confirmantur Litteræ Apoſtolicæ *Clementis* XII. Anno 1738. IV. Kalend. Maji datæ, & univerſis Fidelibus inſcriptæ, quarum initium eſt: *In Eminenti.* vi quarum uterque Ss. Dominus nonnullas Societas, Cœtus, Conventus, Collectiones, Conventicula, ſeu Aggregationes vulgo *de' Liberi Muratori*, ſeu *Francs Macons*, vel aliter nuncupatas perpetuo damnavit, atque prohibuit, præcipiens omnibus, & ſingulis Chriſti Fidelibus ſub pœna excommunicationis ipſo facto abſque alia declaratione incurrenda, a qua nemo per alium, quam per Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, excepto mortis articulo, abſolvi poſſit, ne quis auderet, vel præſumere hujusmodi Societates inire, vel propagare, aut

confovere, receptare, occultare, iiſque adſcribi, aggregari, aut intereſſe, vel poteſtatem, aut commoditatem facere, ut alicubi convocentur, iiſdem aliquid miniſtrare, ſive alias conſilium, auxilium, vel favorem palam, aut in occulto, directe aut indirecte, per ſe vel per alios quoquo modo præſtare, nec non alios hortari, inducere provocare, aut ſuadere, ut hujuſmodi Societatibus adſcribantur, annumerentur, ſeu interſint, vel ipſas quomodolibet juvent ac foveant, ſed omnino ab iiſdem Societatibus, Cœtibus, Conventibus, Collectionibus, Aggregationibus, ſeu Conventiculis prorſus abſtinere ſe debeant.

Excommunicationes in Bulla Cœnæ.

„ Hæreſis, & ſparſi per libros lectio virus:
„ Quæ jus, quæque favor vetuit pedagia, cauſæ
„ Perſonæque ſacræ diſcuſſæ a Judice vano:
„ Lex Clero adverſans, falſaque inſignia Bullæ
„ Fortiter adſtringunt ſupremæ vincula Cœnæ.

„ *Excommunicationes aliæ Papæ reſervatæ.*

„ Fur templo effracto, vel Judicis ore cremator:
„ Participans noxam, veniæ nec fœdera ſervans:
„ Dans ſacra vitandis, Papæ interdicta recuſans:
„ Re vel ſpe Simon, ſubienſque, juvanſque duellum:
„ Invadenſque loco canonis ſive ægyde tutos,
„ Crimine non poterit quovis a Judice ſolvi.

„ *Excommunicationes non reſervatæ.*

„ Cognatum ducens, vetitum tellure recondens,
„ Extorquens veniam, curans viventis abortum,
„ Ad juga, vel ſacra vota trahens, retrahenſque puellam
„ Judex, conventus hominum vitare jubetur.
„ *NB.* Quibus tamen ſucceſſive, acceſſere aliæ, & aliæ.

„ *Caſus reſervati Epiſcopis juxta cujuſcunque libitum.*

„ Qui facit inceſtum, deflorans, aut homicida,
„ Transgreſſor voti, perjurus, ſortileguſque,
„ Sacrilegus, Patrum percuſſor, vel ſodomita,
„ Et mentita fides, faciens incendia, prolis
„ Oppreſſor, Blaſphemus, Hæreticus, omnis adulter,
„ Pontificem ſuper his adeat, Clerum ferienſque.

§. IV.

Digitized by Google

§. IV.

De Suſpenſione.

1431. Principium I. *Suſpenſio eſt Cenſura Eccleſiaſtica, qua Clerico ad tempus prohibetur exercitium ſui officii, vel perceptio fructuum ſui beneficii, vel utrumque ſimul, idque vel ex toto, vel ex parte.* Alii brevius ſic: Suſpenſio eſt cenſura, per quam perſona Eccleſiaſtica impeditur aliqua poteſtate, aut jure Eccleſiaſtico. *Laymann* L. 1. t. 5. p. 3. C. 1. Dixi 1. *Cenſura,* ſic convenit cum excommunicatione & interdicto; differt ab irregularitate, degradatione, & depoſitione, quæ non ſunt medicinales pœnæ: differt etiam a quadam alia ſpecie ſuſpenſionis, de qua fit mentio in c. *Cum in cunctis.* de electione, quæ ut mera pœna imponitur, & ſubinde eſt perpetua: ſuſpenſio autem proprie ut medicinalis debet fieri ad tempus per modum monitionis, ut deſiſtat a contumacia: regulariter etiam debet fieri in ſcripto: ſi feratur verbaliter, aut pure ad puniendum delictum præteritum, aut in perpetuum, non eſt proprie cenſura, ideoque in ea exercens functiones Ordinis, peccat quidem, ſed non incurrit irregularitatem.

Suſpenſio 1. alia eſt *totalis ſimpliciter*, quæ ſimul eſt ab officio & beneficio, ſive qua Clericus ab omni exercitio officii tum Ordinis, tum juriſdictionis, & ab omni fructuum perceptione ad tempus prohibetur, quamvis non adimatur poteſtas ipſa, nec titulus beneficii. Alia *totalis ſecundum quid eſt*, qua Clericus vel tantum prohibetur ab exercitio officii, vel tantum a perceptione fructuum ex beneficio. Hanc ſubdividit *Laym.* iterum in totalem & partialem: *Suſpenſio totalis ab officio* eſt, per quam Clericus ab omni ſpirituali officio tum Ordinis, tum juriſdictionis, & Eccleſiaſticæ adminiſtrationis impeditur; ſic Sacerdos ſuſpenſus prohibetur celebrare Miſſam, ſacramentaliter abſolvere, miniſtrare extremam Unctionem, ſolemniter baptizare &c. quamvis inſtar Laici poſſit intereſſe ſacris officiis, cum aliis orare, ſacrificanti miniſtrare, in neceſſitate baptizare &c. *Suſpenſio totalis a beneficio* eſt, per quam Clericus ab omni beneficio Eccleſiaſtico quoad ejus adminiſtrationem, & fructuum perceptionem ad tempus ſuſpenditur. *Partialis ſuſpenſio ab officio* vel eſt ab Ordine tantum, aut ab aliquo actu Ordinis, v. g. a celebratione Miſſarum, actu ordinandi

di &c. vel a juriſdictione tantum, aut certo actu juriſdictionis, v. g. a collatione beneficii, a ferenda cenſura, voce ſuffragii &c. *Partialis ſuſpenſio a beneficio* reſpicit vel certum beneficium tantum, vel partem beneficii. Præterea ſuſpenſio alia eſt *latæ ſententiæ*, quæ ipſo facta per jus infligitur: alia *ferendæ*, quæ ſuppoſito facto per ſententiam Judicis infligitur. Denique alia eſt a jure, alia lata ab homine.

1432. *Principium II.* Quicunque excommunicationis cenſuram ferre poteſt, idem & ſuſpenſionis. Omnes autem & ſoli Clerici, præter Papam, ſuſpenſionis cenſuram incurrere poſſunt: *Henriquez* contra pleroſque exiſtimat, etiam in Abbatiſſam cadere poſſe ſuſpenſionem. Vide *Laymann* l. c. C. 2. n. 1. & 2. Effectus ſuſpenſionis ſunt I. Suſpenſus etiam occultus exercendo actum, a quo eſt ſuſpenſus, peccat mortaliter, niſi ignorantia invincibilis aut neceſſitas excuſet. II. Suſpenſus a functionibus ſacri Ordinis (non autem tantum minoris, & non ſacri) eas exercendo non tantum peccat, ſed etiam fit irregularis ob violatam cenſuram, ut arg. ex c. 1. de ſent. & re judic. in 6. Præterea tales actus Ordinis a juriſdictione non pendentes ſunt validi, v. g. ſi ſuſpenſus baptizet, conſecret &c. quia Eccleſia non poteſt tollere poteſtatem Ordinis, ſed tantum illius exercitium prohibere: actus vero jurisdictionis, v. g. abſolutio a peccatis, ſunt invalidi, ſi ſuſpenſus ſit nominatim denuntiatus, quia privatur actuali juriſdictione; validi autem ſunt, ſi non ſit denunciatus, ut probat *P. Antoine* ex Conſtitut. Martini V. *Ad evitanda*, & ratio eſt, quia Eccleſia hoc ipſo, quod toleret ſuſpenſum, ei non adimit juriſdictionem, idque in bonum Fidelium. III. Suſpenſus a beneficio, etſi ſit occultus, privatur omnibus ſui beneficii fructibus (pars fructuum etiam cenſentur diſtributiones quotidianæ) ita ut eos licite non poſſit percipere, & perceptos teneatur reſtituere ante omnem ſententiam; cenſura enim impedit eorum acquiſitionem, ergo ad eum non pertinent, etiamſi accipiat, ergo nec eos retinere poteſt, quia ipſius non ſunt. Tenetur nihilominus Beneficiatus ſuſpenſus recitare Horas Canonicas privatim, & alia onera beneficii præſtare, quia hæ obligationes annexæ ſunt beneficio, quod retinet. IV. Suſpenſus illicite beneficium novum reciperet, & illicite ei conferretur, ita ut collatio

ſaltem

ſaltem veniat irritanda; quia ad ſuſceptionem eorum eligeretur, a quorum perceptione eſt privatus, ut colligitur ex c. *Si celebrat.* ult. de Clerico excommunicato.

1433. *Principium III.* Suſpenſio ipſo jure incurritur in caſibus ſequentibus ſaltem uſitatioribus. Juxta *P. Antoine* Tr. de Cenſ. C. 4. de Suſpenſ. q. 4. ab executione Ordinum ſuſpenſus eſt I. qui Ordines ſacros recipit vel ab alieno Epiſcopo ſine dimiſſoriis, juxta *Trid.* Seſſ. 14. C. 2. de Reform. vel a proprio in aliena Diœceſi abſque expreſſa licentia Ordinarii loci illius, juxta *Trid.* Seſſ. 6. C. 5. de Reform. vel titulo confiɛto, vel abſque omni titulo, vel per ſaltum, vel in cenſura, vel extra tempora a jure ſtatuta, vel ante legitimam ætatem ſine diſpenſatione (juxta extrav. *Cum ex ſacrorum*, & juxta extrav. *Sanctum & ſalutare*,) vel poſt matrimonium contractum, licet non conſummatum. Item qui furtive ordinatur, hoc eſt, qui non approbatus inter Ordinandos irrepſit. II. Qui eodem die duos ſacros Ordines recepit, juxta c. *Litteras* de Tempor. Ordin. III. Ordinans & Ordinatus ſimoniace eſt ſuſpenſus ab Ordinibus præter alias graviores pœnas. IV. Juxta Decretum *Trid.* Seſſ. 24. de Reform. Matrim. C. 1. *Si quis Parochus, vel alius Sacerdos, ſive Regularis, ſive ſæcularis ſit, etiamſi id ſibi ex privilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius Parochiæ ſponſos ſine illorum Parochi licentia conjungere aut benedicere auſus fuerit, ipſo jure tamdiu ſuſpenſus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus Parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu a quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur.* Hanc ſuſpenſionem eſſe tantum ab officio & munere Sacerdotali, aſſerit *Suarez* contra *Bonac.* qui D. 3. q. 3. p. 5. num. 7. ait, eam eſſe ab officio & beneficio, quia abſolute fertur. V. Ex c. *Nullus Epiſcopus*, de Conſecrat. Diſt. 1. Sacerdos abrumpens Sacrificium ſine juſta cauſa, ut ab alio Miſſarum ſolemnia ſuppleantur, a ſacro Corpore & Sanguine Domini noſtri JEſu Chriſti, hoc eſt, ab officio celebrandi ſuſpenditur, ut explicat *Palao* P. 4. tr. 29. D. 4. pu. 10. §. 2. n. 5. VI. Suſpenditur ab executione Ordinis, qui excommunicatione majore ligatus ob Clerici percuſſionem Ordinem aliquem ſuſcipit, ex c. *Cum illorum* de Sent. Excomm. Reliquas ſuſpenſiones, & forte ſingulas videre licet a *Palao*

Palao collectas l. c. a §. 1. uſque ad punct. XI. Integrum quoque Catalogum Excommunicationum tum reſervatarum, tum non reſervatarum, item Catalogum Suſpenſionum 1. contra Epiſcopos, 2. contra Capitula & Communitates, 3. contra Clericos privatos & ſingulares latarum, 4. contra Regulares, Prælatos & ſubditos latarum tradit *P. Pichler* L. 5. Decret. tit. 39. a n. 17. De Regularibus ſufficiat ſequentes expreſſe hic addere, quod ſuſpenſionem incurrant, qui confitentibus non faciunt conſcientiam de ſolvendis decimis. Clement. *Cupientes* de pœnis. Item qui non deferunt habitum a Regula præſcriptum. *Clement.* 1. de ſtatu Monachorum. Item qui faciunt apoſtaſiam ab Ordine, & in ea recipiunt Ordines. c. fin. de Apoſtat. Denique qui mulieres introducunt in clauſuram Monaſteriorum. Bull. 20. *Pii V.*

Reſolutio Caſuum.

Zachæus Canonicus, & ſimul Curatus ob certum delictum ſuſpenditur ab audiendis Confeſſionibus per ſemeſtre, nihilominus ille pergit quotidie celebrare, baptizare, & extra Parochiam ſuam confeſſiones excipere.

1434. *Quæres I.* An Zachæus peccaverit celebrando, baptizando, extremum inungendo? ℞. *Negative;* quia non erat ſuſpenſus totaliter ab officio, ſed tantum ab adminiſtratione Sacramenti Pœnitentiæ: ergo licite potuit alias officii ſui functiones obire. Hinc obſervandæ ſunt ſequentes regulæ: 1. Ut cognoſcatur, quouſque prohibitio ſe extendat, conſideranda ſunt verba, quibus fertur ſuſpenſio; quæ quidem in hac materia odioſa ſtrictæ ſunt interpretationis, ſicut & aliæ pœnæ, ac extendenda non ſunt ultra verborum proprietatem; ſi tamen ſuſpenſio feratur ſimpliciter & indiſtincte, intelligi debet ſuſpenſio ab officio & beneficio, nam locutio indefinita æquivalet univerſali, & ex verbis prohibitionis nulla apparet limitatio. 2. Si ſuſpenſio ab officio abſolute, & ſine addita reſtrictione lata ſit, intelligitur ſuſpenſio ab omni officio tam Ordinis, quam juriſdictionis. 3. Econtra ſuſpenſus ab officio non ideo ſuſpenſus eſt a beneficio, quia diverſæ ſunt pœnæ ſuſpenſio ab officio, & ſuſpenſio a beneficio, & una executioni poteſt mandari ſine altera; ergo ſunt ſeparabiles. *Confirm.* ex c.

A cra-

Digitized by Google

A crapula. 14. de vita & honeſt. Cleric., ubi ſtatuitur per particulam disjunctivam pœnarum, ut Clericus crapuloſus vel ebrioſus monitus, & non deſiſtens, *ab officio vel beneficio ſuſpendatur :* unde ſuſpenſus ſimpliciter ab officio licite percipit fructus beneficii, modo per alium ſuppleat beneficii munera, quæ ipſe non poteſt exercere. Excipe eas diſtributiones, quæ non conferuntur, niſi iis, qui per ſe miniſtrant. 4. Suſpenſus ab Ordine ſimpliciter non ideo ſuſpenſus eſt a jurisdictione, nec econtra; quia Ordo eſt diſtinctus a jurisdictione. Plura apud *Palao* l. c. §. 1. &. 2. *Laym.* l. c. C. 1. *Henriquez* & alios.

1435. *Quæres II.* An Zachæus extra ſuam Parochiam licite & valide exceperit confeſſiones? ℞. Nec licite, nec valide: quia Zachæus erat ſuſpenſus nominatim denunciatus: ergo per legitimam ſuſpenſionem juriſdictione actuali privatus eſt; neque ſuſpenſio afficit locum, ſed perſonam immediate; ergo ubicunque illa exiſtat, manet ligata, donec abſolvatur legitime. *Laym.* l. c. cum *Abbat. Ogolino* & aliis; ſecus eſt de Beneficiato, qui habet beneficia indiverſis Diœceſibus; hic enim ſi ſuſpendatur a beneficio ab Epiſcopo hujus Diœceſis, non cenſetur ſuſpenſus a beneficio, quod habet in alia Diœceſi; quia ſententia pœnalis eo non ſe extendit.

1436. *Quæres III.* An Fideles teneantur vitare ſuſpenſum denuntiatum? ℞. Vi cenſuræ non tenentur ſuſpenſum vitare; quia id nullo jure cautum eſt: lex tamen charitatis exigit, ut Clericus ab officio ſuſpenſus ſine cauſa non inducatur v. g. ad celebrandum, quando is ſine peccato & irregularitate celebrare nequit. Si vero juſta cauſa ſubſit a ſuſpenſo *non denuntiato* Sacrificium petendi, tunc is ſine peccato ſatisfacere petitioni poteſt. *Laymann* loc. cit. cum *Coninck.*

1437. *Quæres IV.* A quo, & quomodo ſuſpenſio tolli poſſit? ℞. Ad *primum :* Ordinariam poteſtatem tollendi omnes ſuſpenſiones abſque dubio habet Summus Pontifex. Jure novo *Trid.* Seſſ. 24. C. 6. de Reform. *Liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus & ſuſpenſionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, diſpenſare, & in quibuſcunque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, delinquentes quoſcunque ſibi ſubditos, in Diœceſi ſua per ſe ipſos, aut Vicarium, ad id ſpecialiter deputan-*

tandum, in foro conſcientiæ gratis abſolvere, impoſita pœnitentia ſalutari. Quod ibidem additur de poteſtate abſolvendi ab hæreſis crimine in foro conſcientiæ, revocatum eſſe per Bullam Cœnæ, erudite declarat Ss. D. N. BENEDICTUS XIV. L. 7. de Synod. C. 32. & 33. de quo infra n. 1487. Porro de Suſpenſionibus reſervatis non poſſunt abſolvere, niſi qui ſpeciali gaudent privilegio, quale conceſſum eſt pleriſque Ordinibus Religioſorum, teſte *Krimmer* L. 5. n. 203. ita ut ab omni ſuſpenſione poſſint abſolvere in foro conſcientiæ. Simili privilegio gaudet Societas JEſu vi Bullæ Pauli III. *Cum inter.*

1438. ℟. ad 2. De formula abſolvendi a ſuſpenſione vide n. 695. In genere autem tribus modis tollitur ſuſpenſio, ſcilicet 1. Si ſuſpenſio abſolute, & ſine determinatione temporis inflicta ſit ob contumaciam, tollitur per ſolam abſolutionem, vel ab eo, qui inflixit hanc cenſuram, vel ab alio, qui habet delegatam poteſtatem, aut ſpecialem facultatem. 2. Si autem lata fuerit ad certum tempus, v. g. ad ſex menſes, vel ſub conditione, v. g. ſi creditori ſatisfecerit, *ſuſpenſio* ceſſat per ſe ipſam, tranſacto tempore, vel conditione impleta. 3. Si vero impoſita ſit in perpetuum ob culpam præteritam tanquam mera pœna, ſolum tollitur per diſpenſationem Prælati, vel ejus Delegati, quia tunc non eſt cenſura. Si vero lata ſit ſine expreſſione, ut perpetuo duret, juxta *Laym.* l. c. n. 3. probabiliter tolli poteſt ab Epiſcopo, niſi Papa ſibi ſpecialiter reſervaverit. Præcipue hic obſervandum, quod ante abſolutionem a cenſura ſuſpenſionis exigenda ſit ſatisfactio, vel cautio ſatisfaciendi parti læſæ; imo in criminibus enormibus exigendum juramentum parendi Eccleſiæ.

QUÆSTIO INCIDENS.

Quid ſit Depoſitio, ac Degradatio.

1439. ℟. 1. *Depoſitio* in genere eſt duplex: *Verbalis*, ſive ſimpliciter talis; & *Realis. Verbalis*, prout ſpecifice hic accipitur, eſt pœna Eccleſiaſtica, per quam perſona Eccleſiaſtica ob enorme crimen ab Ordine, vel a jurisdictione, vel a beneficio, vel ab officio & beneficio ſimul per ſententiam ſola voce prolatam

tam removetur in perpetuum, ita tamen, ut non privet privilegio fori & Canonis. Quodnam crimen ſufficienter enorme ſit cenſendum, partim ex ſacris Canonibus deſumendum, partim prudenti Judicis ſententiæ relinquitur determinandum. Inter enormia communiter recenſentur: Furtum, homicidium, perjurium, violentum ſtuprum virginis, inceſtus, adulterium, ſodomia, crimen hæreſis manifeſtum, gravis calumnia proprio Epiſcopo irrogata &c.

1440. ℟. 2. *Degradatio*, ſive depoſitio realis eſt pœna Eccleſiaſtica, qua Clericus propter criminis atrocitatem ſolemniter & authentice non tantum Ordine, beneficio & officio (ut fit per depoſitionem totalem) ſed etiam privilegio fori & Canonis privatur, ita ut degradatus inſtar Laici a ſæculari poteſtate incarcerari, condemnari, & ſecundum leges civiles puniri poſſit, atque percuti abſque periculo excommunicationis: ſic differt a depoſitione ſimpliciter tali. Depoſitio autem a ſuſpenſione diſtinguitur, quia ſuſpenſio tanquam cenſura de ſe non eſt perpetua, cum ſit medicinalis, convenit autem cum ſuſpenſione improprie tali, quæ, ſi ſit perpetua, proprie non eſt medicinalis, ſed mera pœna.

Solemnitas Degradationis a *Trid.* Seſſ. 13. C. 4. de Reform. atque a Pontificali Romano ita præſcribitur; Degradandus ſacris veſtibus, Ordini ſuſcepto congruis induitur: deinde adducitur ad Epiſcopum, a quo in præſentia aliorum Epiſcoporum vel Abbatum (vel in horum defectu aliorum in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutorum) & Judicis ſæcularis, ſingula Ordinum ſuſceptorum inſignia, incipiendo ab eo, quod in ultima Ordinatione ultimo loco traditum erat, uſque ad inſigne primæ Tonſuræ, ſcilicet ſuperpelliceum, eidem auferuntur. Tum raditur caput, ut nullum accepti Clericatus ſignum appareat; Epiſcopus ſubjungit hæc verba: *Authoritate DEI omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus ſancti, ac noſtra auferimus tibi habitum Clericalem, & deponimus, degradamus, ſpoliamus, & exuimus te omni Ordine, beneficio, & privilegio Clericali.* Denique degradatus traditur Judici ſæculari, prævia tamen interceſſione interpoſita, ut is mitiorem, quam mortis pœnam imponat, ne Judex Eccleſiaſticus videatur deſiderare mortem degradati, quamvis forte re ipſa traditus morte poſtea non

non liberetur a Judice ſæculari. Hæc degradatio realis eſt actus Ordinis Epiſcopalis; ideoque fieri non poteſt, niſi ab Epiſcopo conſecrato, licet ſententia degradationis, ſive depoſitio verbalis ſit actus jurisdictionis tantum, ideoque hæc ab Epiſcopo non conſecrato, a Capitulo Sede vacante, & a Vicario Generali ex ſpeciali mandato fieri poteſt.

§. V.

De Interdicto.

1441. *Principium I.* Interdictum eſt Cenſura Eccleſiaſtica a jure vel homine lata aut ferenda, per quam prohibetur celebratio publica, & auditio omnium officiorum divinorum*, uſus quorundam Sacramentorum, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ: ita deſumitur ex c. *Non eſt vobis.* 11. de Sponſal. item ex c. *Quod in te,* de pœnit. & remiſſ. Differt ab Excommunicatione, quia privat paucioribus bonis, quam excommunicatio, & ſacris tantum, non autem politicis & civilibus. Differt quoque a ſuſpenſione, tum quia privat ſepultura Eccleſiaſtica, tum quia etiam Laicos afficit, non vero ſuſpenſio.

1442. Interdictum dividitur in Locale, Perſonale, & Mixtum. *Locale* eſt, quod immediate afficit locum, prohibendo, ne in eo officia divina & Sacra fiant. *Perſonale* eſt, quod immediate fertur in perſonam, ei prohibendo divinorum officiorum exercitium, & participationem, ubicunque exiſtat. *Mixtum* eſt, quod immediate afficit & locum, & perſonas. Differunt interdictum locale & perſonale inter ſe, quod per locale prohibeatur tum indigenis, tum alienigenis exercitium, & participatio ſacrorum officiorum non quidem abſolute, ſed tantum in loco interdicto: at vi perſonalis Interdicti prohibetur certis perſonis, vel toti communitati dicta participatio & exercitium abſolute, atque in omni loco. *Laymann* L. 1. t. 5. p. 4. C. 1. n. 2.

Porro utrumque hoc Interdictum ſubdividitur in generale, & particulare: *Locale generale* eſt, quod fertur in locum generalem, plura loca ſub ſe continentem, uti eſt Regnum, Provincia, Civitas, Diœceſis, Parochia, Villa, Caſtrum juxta c. *In partibus,*

de

de Verb. Signif. *Particulare locale* eſt, quo interdicitur certus locus ſacer, v. g. determinata Eccleſia Parochialis, quo nomine etiam comprehenduntur Capellæ, & cœmeteria contigua, quemadmodum nomine civitatis etiam ſuburbia comprehenduntur, licet pertineant ad juriſdictionem alterius, ut patet ex cap. *Si civitas.* 17. de Sentent. Excommun. in 6. Hinc ſi civitas in interdicto ſit, neque extra civitatis Eccleſias divina officia celebrare licet: ſi vero civitatis Eccleſia una, vel plures determinatæ in interdicto ſint, licitum eſt extra determinatas Eccleſias, vel in privatis Oratoriis divina officia celebrare. *Laym.* l. c. *Generale perſonale* eſt, quod fertur in totam aliquam Communitatem, Collegium, Capitulum, ex pluribus perſonis conſtans; hoc interdicto comprehenduntur omnes perſonæ regni vel civitatis, tanquam membra & partes, etiam innocentes, prout conſtituunt unum corpus, niſi innocentes ſpeciali privilegio eximantur. Unde ſi quis deſinat eſſe membrum Communitatis interdictæ, v. g. per mutationem domicilii, non amplius ſubjacet interdicto. *Particulare perſonale* eſt, quo una vel plures perſonæ determinatæ, qua ſingulares, non qua membra communitatis, v. g. Epiſcopus, vel Conſul civitatis, vel omnes ac ſinguli, qui tale facinus patrarunt, vel auxilium attulerunt, etiamſi ignoti ſint, interdicuntur. Porro illi interdicti ſolum vitandi ſunt, qui nominatim & publice ſunt denuntiati. *Pichler* L. 5. Decret. tit. 39. n. 46.

1443. *Principium II.* Effectus Interdicti ſunt ſequentes: 1. *Prohibitio celebrationis & auditionis divinorum officiorum;* quo nomine comprehenditur imprimis Miſſæ Sacrificium, omnis publica ac ſolemnis comprecatio, publica recitatio Horarum Canonicarum in choro (nam privatim Clerici beneficiati, vel in majoribus conſtituti in interdicto locali, vel perſonali utique tenentur recitare Horas Canonicas) item benedictio publica aquæ luſtralis, olei, Chriſmatis, Cereorum, Templi, vaſorum, Altarium in Eccleſiæ interdicto, quæ benedictiones nomine Eccleſiæ a Sacerdotibus fiunt; non item aliæ privatæ benedictiones, v. g. menſæ, perſonæ &c. licita tamen eſt concio. Limitata etiam eſt hæc ampla prohibitio divinorum officiorum in c. *Alma.* de Sent. Excomm. in 6. ita ut tempore interdicti loci generalis (non autem in Eccleſia ſpecia-

liter interdicta juxta *Laym*) *ſingulis diebus in Eccleſiis & Monaſteriis Miſſæ celebrentur, & alia dicantur divina Officia; ſicut prius: ſubmiſſa tamen voce, & januis clauſis, excommunicatis & interdictis excluſis, & campanis etiam non pulſatis .... In feſtivitatibus vero Natalis Domini, Paſchæ, ac Pentecoſtes, & Aſſumptionis Virginis glorioſæ* (item ex privilegio *Martini V.* feſto Corporis Chriſti, & per ejus Octavam) *campanæ pulſentur, & januis apertis alta voce divina officia ſolemniter celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis; quibus ob reverentiam dictarum ſolemnitatum ... præfatis diebus participationem permittimus divinorum, ſic tamen, quod illi, propter quorum exceſſum interdictum hujuſmodi eſt prolatum, Altari nullatenus appropinquent.*

1444. Secundus effectus eſt prohibitio receptionis & adminiſtrationis quorundam Sacramentorum, ſcilicet Euchariſtiæ, Ordinis, & Extremæ Unctionis. Moribundis tamen Euchariſtia per modum Viatici tempore interdicti miniſtrari poteſt, juxta c. *Quod in te.* de pœnit. & remiſſ. imo juxta *Laym.* l. c. §. 2. cum *Suar.* & *Sa*, eam licet ad ægrotus ſolemniter deportare cum lumine, campanula, & Fidelium comitatu. Juxta eumdem probabile eſt, licitum eſſe, illi infirmo extremam Unctionem tempore Interdicti miniſtrare, qui aliud Sacramentum recipere non poteſt; alias enim non licet, juxta cit. cap. *Quod in te.* De Matrimonio non conveniunt Doctores; juxta communiorem tamen licite celebrari poteſt matrimonium ſine nuptiarum benedictione; quia per Interdictum & ceſſationem a Divinis ſolum prohibetur participatio Sacramentorum, quæ ſunt ex Eccleſiæ diſpenſatione ſeu miniſtratione; miniſtri autem matrimonii ſunt ipſi contrahentes: ergo. Ita *Abbas* in c. *Non eſt.* de Sponſal. *Sylv.* V. *Interdictum, Navar. Henriq. Sanchez* de Matrim. L. 7. D. 8. contra *Suarez.* Excipiuntur etiam Sacramenta Baptiſmi, Confirmationis, & Pœnitentiæ, quæ etiam ſanis conferri licet tempore Interdicti, non tamen excommunicatis, nec iis, qui cauſam Interdicto dedere, vel qui ad perpetrandam delictum, ob quod interdictum prolatum eſt, præbuerunt auxilium, conſilium vel favorem, niſi prius ſatisfecerint ob delictum, vel de ſatisfactione cautionem præſtiterint, aut præſtare juraverint. c. *Alma* cit.

Digitized by Google

1445. Tertius effectus eſt *prohibitio ſepulturæ Eccleſiaſticæ*, juxta cap. *Quod in te.* 11. de pœnit. & remiſſ. In Interdicto locali extenditur etiam ad infantes & amentes. Clerici autem, qui non ſunt ſpecialiter interdicti, nec Interdictum illicita divinorum Officiorum celebratione violarunt, in loco ſacro generaliter, non ſpecialiter interdicto, ſepeliri poſſunt *ſine campanarum pulſatione, in ſilentio, & ceſſantibus ſolemnitatibus omnibus.* Laici vero, qui non ſunt perſonaliter interdicti, nec cauſam culpabilem Interdicto dederunt, ſepeliri poſſunt in loco ſacro non interdicto. Imo & perſonaliter quidem Interdicti, ſed non denuntiati; nam juxta c. *Sane.* 3. XXIV. q. 2. *Quibus vivis communicavimus, mortuis quoque communicare poſſumus;* interdictos autem perſonaliter non tenemur a divinis officiis, quæ in loco non interdicto celebrantur, repellere, antequam denuncientur, ut conſtat ex Extrav. Concilii Conſtantienſis *Ad evitanda:* ergo. Denique qui ob Interdictum ſepultus eſt in loco profano, Interdicto finito transferendus eſt in locum ſacrum, modo non fuerit ſpecialiter interdictus, nec cauſam Interdicto dederit. Si vero Interdictus illicite ſit humatus in loco ſacro, non eſt exhumandus; quia, ut ait *Laym.* l. c. id nullibi ſtatutum legimus.

1446. Pro reſolutione caſuum obſerva I. Ut obliget Interdictum locale, a jure latum, ſive ut privet dictis bonis, requiritur cognitio & denunciatio Judicis Eccleſiaſtici, ut legitime conſtet, delictum, cui eſt annexum Interdictum, vere eſſe patratum, & nullus prætendere poſſit ignorantiam. Si interdictum ſit perſonale, requiritur, ut ſpecialiter denuntientur Perſonæ: alias Fideles eas non tenentur vitare. *Pichler* L. 5. Decret. tit. 39. n. 47.

1447. II. Interdictum 1. ferri poteſt in loca & perſonas ſingulares, 2. in Communitates qua tales, ut patet ex c. 11. de Sponſ. item ex c. 16. de Sent. Excomm. in 6. tota enim Communitas eſt capax juris ad divina officia, Sacramenta, & ſacram ſepulturam: ergo etiam hoc jure poteſt privari, igitur & interdici.

1448. III. *Si ſententia Interdicti proferatur in Clerum, non intelligitur (niſi aliud ſit expreſſum in ea) interdictus populus: nec etiam e converſo.* Ita c. 16 de Sent. Excomm. in 6. Epiſcopi autem nunquam cenſentur comprehendi in Interdicto perſonali generali, niſi

Digitized by Google

expreſſa fiat eorum mentio c. *Quia periculoſum.* 4. de Sent. Excommun. in 6. Neque peregrini & exteri, licet diu ibi habitent, ut Mercatores, ſtudioſi &c. quia in odioſis non habentur pro parte talis populi vel communitatis. Hi tamen comprehenduntur Interdicto locali, c. 4. & 10. de Privil. in 6.

1449. IV. Catalogum Interdictorum tum localium, tum perſonalium generalium contra Univerſitates, & ſpecialium contra perſonas ſingulares vide apud *Pichler* L. 5. Decret. tit. 39. in n. 17. latius apud *Palao* de Cenſuris D. 5. punct. 8. §. 2.

1450. V. Pœnæ Violantium Interdictum ſunt 1. Hi peccant *per ſe* graviter, quia violant præceptum Eccleſiæ in re gravi, niſi excuſet ignorantia, vel parvitas materiæ. 2. Qui violat Interdictum exercendo actum proprium Ordinis, fit irregularis c. 18. & 20. de Sent. Excomm. in 6... 3. Excommunicationem Papæ reſervatam incurrunt Domini temporales loci interdicti, qui compellunt Clericos ad celebranda publice officia in loco interdicto, vel impedientes, *ne* publice excommunicati aut interdicti exeant tempore officiorum: item ipſi interdicti non exeuntes poſt monitionem. *Clement.* 2. de Sent. Excomm.... 4. Qui interdictos extra caſus conceſſos ſcienter in loco ſacro ſepeliunt, contrahunt excommunicationem Epiſcopo reſervatam. *Clement.* 1. de ſepult. 5. Excommunicantur Religioſi etiam exempti, qui non ſervant Interdictum locale latum a Papa, vel Ordinario, quando ſervatur a Matrice Eccleſia, vel a Parochiali loci, ubi habitant. *Clement.* 1. de Sent. Excomm.

1451. VI. Interdictum a jure latum tollitur per relaxationem ſeu abſolutionem, & quidem ſi ſit *locale*, vel *perſonale generale*, ab habente juriſdictionem Epiſcopalem in talem locum vel communitatem; quia hic ſolus habet juriſdictionem in foro externo in locum vel communitatem interdictam: ideoque nec Religioſi, qui alias gaudent privilegio abſolvendi ab aliis cenſuris, tunc poſſunt abſolvere, utpote quorum poteſtas ex privilegio ſe tantum extendit ad forum internum pœnitentiæ, cui nec locus, nec communitas ſubjicitur. Si vero interdictum ſit *perſonale particulare & reſervatum*, tollitur per ſe a Papa: ex privilegio autem (ſi ſit occultum, neque deductum ad forum contentioſum) ab Epiſcopo pro foro interno, item pro eodem

fore

foro a Religioſis Mendicantibus gaudentibus hoc privilegio; ſi non ſit reſervatum, tolli poteſt a quolibet Confeſſario, qui a mortalibus poteſt abſolvere. *Pichler* l. c. n. 53. Denique Interdictum ſive locale, ſive perſonale latum ab homine per ſententiam ſpecialem, tolli poteſt a ſolo Auctore, vel ejus Succeſſore, vel Superiore, vel horum Delegato. *Suarez* D. 38. de Cenſur. Sect. 2. n. 2.

1452. *Quær.* Quid ſit *Ceſſatio a divinis*, alias etiam ſuſpenſio organorum, vel laudis divinæ? ℟. Eſt prohibitio Eccleſiaſtica Clericis impoſita, ut abſtineant ab Officiis divinis, & adminiſtratione Sacramentorum in aliquo loco, in conteſtationem mœroris, & juſtæ defenſionis ob gravem aliquam injuriam Eccleſiæ, Clericis, aut honori divino illatam. Hæc quidem eoſdem ferme effectus habet (excepta ſepultura ſacra) quos interdictum; non tamen eſt cenſura, quia non eſt pœna medicinalis, hinc, licet ejus violatio ſit graviter peccaminoſa, non tamen inducit irregularitatem. c. 18. de Sentent. Excomm. in 6. Præterea talis ceſſatio juxta c. 8. in fine de Officio Ordin. in 6. non debet durare ultra menſem; ſi enim intra menſem inter eum, qui induxit ceſſationem, & inter illum, qui per culpam ſuam huic pœnæ dedit cauſam, non fiat compoſitio, nec cauſa Romam ab iis fuerit delata, tunc per ſe deſinit iſta prohibitio.

ARTICULUS II.

De Irregularitate.

§. I.

Prænotanda de Irregularitate in genere.

1453. Prænotandum *I.* Irregularitas in genere eſt impedimentum Canonicum, quo prohibetur Ordinum ſuſceptio, & ſuſceptorum exercitium. *Impedimentum* dicitur, quia proprie non eſt cenſura, aut pœna medicinalis, ſed inhabilitas ſtatuta a ſacris Canonibus, tanquam impedimentum ad ſuſcipiendos Ordines, vel ad ſuſceptos exercendos, ob reverentiam ſacro Altaris Miniſterio debitam. Unde triplicem habet effectum irregularitas: 1. Illicita per eam, non

vero invalida redditur Ordinum ſuſceptio. 2. Pariter illicitum, non tamen invalidum redditur exercitium Ordinum ſuſceptorum. Hinc graviter peccat, qui in irregularitate recipit vel exercet Ordinem; quia violat præceptum Eccleſiæ in re gravi. Nomine Ordinum etiam hic intelligitur prima Tonſura, quatenus conſtituit hominem in ſtatu Clericali, & reddit capacem beneficii ac Ordinis. 3. Irregularitas facit, ut collatio beneficii facta irregulari ſit invalida; an autem ſit invalida ipſo facto, ex jure certo non conſtat; ideoque multi cum *Suarez* & *Coninck* probabile eſſe affirmant, ejuſmodi collationem illicitam quidem eſſe; & contra Canones, ideoque irritandam, non tamen ipſo jure irritam; ſecundum quam ſententiam probabilem infert *Buſemb.* quod is, qui beneficium impetravit in irregularitate, obtenta hujus diſpenſatione, illud in foro conſcientiæ licite poſſit retinere ſine nova collatione, item ſi poſtea beneficio privetur, non teneatur fructus reſtituere. Alii vero juxta tutiorem aſſerunt, ejuſmodi irregularem teneri in conſcientia reſignare beneficium, ſi diſpenſatio non ſit impetranda intra breve tempus; quia inconveniens videtur, ut is retineat beneficium, qui per ſe non poteſt ullum officium præſtare.

1454. *Prænotandum II.* Irregularitas alia eſt ex *defectu*, alia ex *delicto*. Iterum alia eſt *totalis*, & proprie talis, quæ omnium *Ordinum* ſuſceptionem & uſum impedit. Alia *partialis*, quæ aliquo tantum Ordinis miniſterio privat, vel ſolo aſcenſu ad Ordines ſuperiores, ſic Diaconus ſiniſtro oculo carens inhabilis eſt ad Sacerdotium, in ſuo tamen Ordine miniſtrare poteſt.

1455. *Prænotandum III.* Irregularitas contrahitur ante omnem ſententiam, & etiam ob defectum vel crimen occultum: tollitur per diſpenſationem, non per abſolutionem, ſecundum formulam num. 695. traditam, aut juxta Rituale Romanum ſequenti modo: *Diſpenſo tecum ſuper irregularitate, quam incurriſti propter ....* (additur cauſa) *& habilem reddo, ac reſtituo te executioni Ordinum & officiorum tuorum, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. Amen.*

1456. *Prænotandum IV.* Ignorantia invincibilis ſolius irregularitatis, etiam ex delicto non excuſat ab illa, juxta communiorem; quia irregularitas non eſt

prima-

primario pœna, ſed inhabilitas annexa a jure ob reverentiam ſacris myſteriis debitam. *Pichler* L. 5. tit. 37. n. 25. contra multos; ubi tamen defendit, quod is non incurrat irregularitatem, qui dubitat, an ſuus actus ſit obnoxius irregularitati, ſi, poſt adhibitam in inquirenda veritate diligentiam, maneat dubium ſive *juris*, ſcilicet an ſit ſtatuta irregularitas in aliquem actum, ſive facti, ſcilicet an hic iſte actus ſit talis, cui annexa eſt irregularitas; excepto dubio facti, quo quis dubitat, an homicidium, quod certo ſcitur eſſe commiſſum, a ſe vel alio ſit perpetratum, qui caſus expreſſe excipitur c. *Significaſti.* de homicid. volunt.

1457. *Prænotandum V.* Clericus irregularis licite poteſt obire omnia munera ſacra, quæ competere poſſunt Laïco, ut in Eccleſia canere, celebranti miniſtrare, Sacramenta recipere, excepto Sacramento Ordinis &c.

§. II.

De Irregularitate ex defectu.

1458. *Principium generale.* Novem diſtinguuntur ſpecies Irregularitatis ex defectu, ſcilicet ex defectu *Animæ*, *Corporis*, *Natalium*, *Famæ*, *Ætatis*, *Obligationis*, *Sacramenti*, *Lenitatis*, & *Libertatis*.

1459. I. Triplex animi defectus inducit irregularitatem: ſcilicet *defectus uſus rationis*, *ſcientiæ*, & *fidei confirmatæ*. Ob *defectum rationis* ab Ordinibus arcentur 1. amentes & furioſi habitualiter ex læſione organorum, non autem ex ſola cauſa tranſeunte, v. g. febre vehementi. 2. Lunatici, qui per temporum intervalla amittunt uſum rationis. 3. Epileptici. 4. Energumeni ſeu arreptitii, qui a dæmone vexantur, c. *Maritum.* 2. Diſt. 33. ex *S. Gregor.*. Addit tamen *Palao* de Cenſur. D. 6. p. 10. n. 4. amentiam Clericum jam ordinatum non impedire ab exercitio Ordinum, niſi quamdiu durat, aut quamdiu periculum eſt in illam recidendi; idem ſentiendum de epilepſia: de Energumenis vide c. *Communiter.* Diſt. 33. Ob *defectum ſcientiæ* irregulares ſunt, qui nec de facto ſciunt, nec capaces cenſeri poſſunt addiſcendi ea, quæ Ordinandi ſcire tenentur. Ignorantia ſcilicet, ſi tanta ſit, ut miniſterium Ordinis exercere non permittat, conſtituit

hominem irregularem, ut arguitur ex c. *Illiteratos.* 1. Diſt. 36. Addit *Palao* l. c. cum *Sayro*, quod defectus ſcientiæ, quam *Tridentinum* pro ſingulis Ordinibus requirit, impediat quidem regulariter ſub gravi culpa, ne, eo ſtante, Ordo ſuſcipiatur, non tamen inducat irregularitatem, quia *Tridentinum* non addidit, eos irregulares eſſe, qui ſcientia præſcripta eſſent deſtituti. Ex *defectu fidei confirmatæ* irregulares ſunt, qui recens ad fidem convertuntur ab idololatria, Judaiſmo. *Non Neophytum* (ait S. Paulus 1. ad Tim. 3.) *ne in ſuperbiam elatus, in judicium incidat diaboli.* Confirm. ex c. *Quoniam.* 1. Diſt. 48.

1360. II. In genere 1. is cenſetur irregularis ex defectu corporis, qui ob defectum corporalem non poteſt ſine notabili indecentia, deformitate, vel ſine aliorum horrore, nauſea, offenſione, & ſcandalo, divina peragere, ut colligitur ex c. *Presbyterum.* 1. de Clerico ægrot. & ex c. *Cum de tua.* de Corpore vitiatis. Hinc irregularis eſt, qui caret auribus (niſi hæc deformitas capillis tegi poſſit, ut ait *Laym.*) qui caret naſo, qui monſtroſe gibboſus, leproſus, paralyticus eſt; qui membra habet ſuperflua cum magna deformitate; ſecus, ſi ſine magna deformitate, v. g. ſi quis habeat ſex digitos, vel aliquos conjunctos, ita ut ſine notabili inconvenientia Ordinem poſſit exercere; item ſi quis habeat tam deformem cicatricem in facie, ut horrorem aſpicientibus incutiat; ſecus, ſi non adeo deformem. 2. Ille defectus inducit irregularitatem, propter quem quis ineptus eſt ad exercitium Ordinis, v. g. ſi ſit cæcus, ſurdus, claudus, ita ut ſine baculo nequeat ire, & ſtare ad altare; item ſi careat manu, pollice, indice, oculo canonico, hoc eſt, ſiniſtro; item ſi pollex ita debilis ſit, ut hoſtiam frangere vel levare non poſſit: irregularis autem non eſt, qui caret ungula pollicis vel indicis, vel qui habet utrumque oculum, ſed ex dextro (imo juxta plures) ſi ex ſiniſtro non videat, modo Canonem Miſſæ ſine indecenti faciei torſione poſſit legere. Vel qui in oculo habet maculam viſum non auferentem, nec notabiliter deformantem; item qui per vim vel infirmitatem factus eſt Eunuchus. Denique hic ſubjicit *Laymann* regulam communem, quod, ſi adſit talis defectus corporis, qui neque notabilem deformitatem contineat, neque ſcandalum in celebratione creare poſſit, neque uſum aut

exer-

Digitized by Google

exercitium celebrationis impediat, non inducatur irregularitas.

1461. *Quæres.* An vitia corporis occulta inducant irregularitatem? ℟. cum *Bonac.* l. c. num. 19. & ſeq. Carentia vel privatio alicujus membri occulti, quæ contingit abſque propria culpa, non inducit irregularitatem, modo illa privatio non ſit conjuncta cum notabili deformitate: econtra ſi propria culpa contingat, inducit irregularitatem etſi non impediat uſum Ordinis; hinc irregularis eſt, qui membrum occultum ſibi amputavit, quamvis vitium ſit occultum, juxta cap. *Maritum.* 2. Diſt. 33. item Hermaphroditus licet occultus, ut probat *Bonac.* T. 1. D. 7. qu. 2. punct. 2. num. 12. & ſeq.

1462. Juxta Eundem l. c. n. 36. ad Summum Pontificem pertinet diſpenſare in irregularitate proveniente ex defectu corporis, niſi forte conjuncta ſit cum impedimento juris naturalis. In dubio autem, an defectus corporis ſit ſufficiens, Epiſcopi eſt judicare, utrum defectus inducat irregularitatem, ut colligitur ex c. 2. de corpore vitiat.

1463. III. Ex defectu natalium irregulares ſunt omnes illegitimi, eoquod ratione originis reputentur viles. Illegitimus autem dicitur, qui non eſt natus ex vero, vel ſaltem invincibiliter putatitie vero matrimonio. Si ſit ex parentibus, inter quos nec tempore conceptionis, nec tempore nativitatis, nec intermedio legitimum potuit eſſe matrimonium, dicitur *Spurius.* Natus ex damnato coitu dicitur, qui genitus eſt ex adulterio, inceſtu, concubitu ſacrilego: ſi vero ſit ex parentibus, inter quos prædictis temporibus potuit eſſe legitimum matrimonium, *naturalis* appellatur. Hi omnes ſunt illegitimi, & arcentur ab Ordinibus & beneficiis.

1464. Dixi ſupra, *vel ſaltem putatitie vero matrimonio:* quia pro legitimo habetur, qui natus ex matrimonio in facie quidem Eccleſiæ bona fide ſaltem unius contrahentium celebrato, ſed revera nullo ob aliquod impedimentum dirimens. cap. *Ex tenore,* & c. *Cum inter.* Qui filii ſint legit. An expoſiti, quorum natales ignorantur, pro illegitimis ſint habendi, non conveniunt AA. Juxta Communiorem apud *Bonac.* l. c. pu. 3. n. 10. *Suarez*, *Covarr.* præſumendi ſunt irregulares, quia communiter filii legitimi exponi non ſolent.

Juxta alios ſentientes cum *Barboſa* habendi ſunt pro legitimis; tum quia etiam hi ſæpe exponuntur ob paupertatem parentum, vel aliis de cauſis; tum quia in dubio inclinandum eſt in favorem prolis. Præterea illegitimi non ſunt 1. qui naſcuntur ex matrimonio ſolum illicito, v. g. ex conjugibus voto ſimplici caſtitatis obſtrictis. 2. Nati ex parentibus Judæis, vel aliis infidelibus, quia horum matrimonia in ratione contractus cenſentur valida. 3. In dubio, an quis ſit illegitimus, habetur legitimus, quia in dubio delictum non præſumitur, & culpa parentum dubia non debet obeſſe proli cum detrimento certo. Hinc, etſi ſciatur, quod uxor ante matrimonium ab aliis fuerit cognita, ſi tamen proles naſcatur poſt ſeptimum menſem, cenſetur legitima.

1465. Irregularitas ex defectu natalium quatuor modis poteſt tolli: 1. per ſolemnem Religionis profeſſionem c. 1. de filiis Presbyt. in hoc tamen caſu tantum tollitur irregularitas, quoad Ordines, non vero quoad prælationes, & dignitates, ad quas ſuſcipiendas requiritur ſpecialis diſpenſatio.

1466. 2. Filii nati ex ſoluto & ſoluta, ſi careant impedimento dirimente, legitimantur per ſubſequens matrimonium, juxta c. *Conqueſtus.* qui filii. Geniti autem ex adulterio, & nati conſtante matrimonio, non legitimantur per ſubſequens matrimonium. Hinc ſi adulter, mortua conjuge, ducat in matrimonium fœminam, ex qua prolem ſuſcepit, proles manet illegitima; *præſertim ſi in mortem Uxoris prioris alteruter eorum fuerit machinatus*, ut definit *Alex.* III. in c. *Tanta.* Qui filii. Ita quoque reſpondet Ss. D. N. *Bened. XIV.* in *Reſcripto* ad Archi-Episc. S. Dominici *in Inſula Hiſpaniola* Tom. Ejuſdem Bullarii I. pag. 452. & incipit: *Redditæ nobis.* Ubi §. 6. declarat, quod, ſive præceſſerit machinatio in mortem prioris uxoris, ſive non, tamen illegitima maneat proles ex adulterio nata, & ſenſus vocis præſertim in cit. c. *Tanta*, idem ſonet ac *multo magis; ita ut* (ait Sanctitas Sua) *vera Decretalis illius ſententia ſit, quod quum proles ex adulterio ſuſcepta pro ſpuria perpetuo ſit habenda, & ab hæreditate repellenda, etiamſi legitimum poſtea ineatur inter parentes matrimonium; multo magis id procedat, ubi alteruter in prioris uxoris mortem fuerit machinatus.*

1467. 3. Hæc irregularitas tollitur *per legitimationem* a Sum-

a Summo Pontifice quoad effectus ſpirituales, ſive quoad jus ad Ordines, & beneficia ac dignitates, quoad effectus Civiles vero, ſive quoad jus ad hæreditatem paternam pertinet ad Principem Sæcularem.

1468. 4. Per *Diſpenſationem:* Cum illegitimis autem diſpenſare poteſt Papa pro omnibus Ordinibus, & beneficiis, Epiſcopus vero 1. cum ſuis ſubditis ad Ordines minores, & beneficia ſimplicia, c. *Is, qui.* de filiis Presbyt. in 6. non tamen ad plura beneficia etiam tenuia ab uno eodemque poſſidenda. 2. Juxta probabilem *Avilæ, Barboſæ, Laym. Franc. Schmier* & aliorum contra *Bonac.* & alios plurimos, ſi defectus natalium ſit occultus, Epiſcopus poteſt diſpenſare ſuper tali irregularitate etiam in Ordine ad Majores Ordines, & beneficia curata, ex regula *Trid.* Seſſ. 24. C. 6. de Reform. *Liceat Epiſcopis in omnibus irregularitatibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, diſpenſare.* Adeoque cum hæc irregularitas oriatur ex delicto occulto, quamvis non proprio, parentum tamen, legitime videtur extendi diſpoſitio Tridentini ad eam. Porro Juxta *Bonac.* l. c. pu. 3. n. 14. legitimatio diſtinguitur a diſpenſatione, quia per legitimationem quis redditur habilis ad omnia, ac ſi revera eſſet legitimus, per diſpenſationem vero efficitur habilis ad aliquem vel aliquos actus juxta verba diſpenſationis.

1469. *Quæres:* quid ſit obſervandum, ſi petatur diſpenſatio ſuper natalibus? ℞. exprimi debet, an is, pro quo petitur, ſit natus ex utroque parente ſoluto, vel alterutro conjugato, aut conſtituto in Sacris Ordinibus, alias diſpenſatio irrita eſt. Modus petendi eſt ſequens: *Petitur diſpenſatio ſuper natalibus ad Ordines Minores & Majores tantum* (vel etiam *ad beneficia*) *pro NN.* (exprimatur nomen & cognomen) *diœceſis N. qui natus eſt ex ſimplici fornicatione, vel adulterio ex parte* &c.

1470. IV. Irregularitas contrahitur ex infamia tum juris, tum facti (Infamia eſt nota turpitudinis: infamis dicitur, qui ob vitium aliquod, aut turpitudinem male audit:) Infamia juris oritur vel ex delicto proprio, vel parentum, vel vili conditione perſonæ diſpoſitione juris vel Civilis, vel Canonici, item ex ſententia judicis aliquem ad pœnam infamantem damnantis, v. g.

ad

ad triremes, flagella, cauterium &c. Plura peccata ſunt, quæ ipſo jure inducunt infamiam; ſic 1. ex Conc. *Trid.* infames ſunt duello decertantes, eorumque Patrini. 2. Mulierum raptores, & ad id conſilium, auxilium, vel favorem præbentes. 3. Gladiatores, Uſurarii publici, ſicut & committentes crimen lenocinii, h. e. qui ſcortorum proſtitutione quæſtum faciunt. Juxta l. *palam* 43. ff. L. 13. tit. 2. de ritu nupt. ubi §. 2. dicitur: *Lenocinium facere non minus eſt, quam corpore quæſtum facere.* ibid. ab initio: *palam quæſtum facere dicemus non tantum eam, quæ in lupanario ſe proſtituit, verum etiam, ſi qua, ut adſolet, in taberna cauponia, vel qua alia pudori ſuo non parcit.* De Infamibus vide can. *Infames.* 2. III. q. 7. Can. 17. VI. q. 1. Denique juxta regulam juris penult. in 6. *Infamibus portæ non pateant dignitatum. Infamia facti* oritur ex delicto gravi & notorio, propter quod reus apud graves & honeſtos viros male audit. Dixi *notorio;* ex delicto enim occulto probabilius non oritur infamia, ſi excipias homicidium, & cenſuræ violationem. Juxta *La Croix* L. 7. n. 513. ad inducendam hanc irregularitatem non ſufficit infamia popularis etiam publica, ſed requiritur regularis & Canonica, ſcil. vel ex jure vel ex ſententia judicis orta, ita ut non per vitæ emendationem, ſed per ſolam Eccleſiæ diſpenſationem tollatur.

1471. V. Irregulares *ex defectu ætatis* cenſetur illi, qui ſine legitima diſpenſatione ſuſcipiunt Ordines, quin habeant legitimam ætatem requiſitam a *Trid.* Seſſ. 23. C. 12. de *Reform.* Hæc irregularitas tam diu durat, quamdiu durat defectus ætatis, ut arg. ex c. ult. de temp. Ordin. Ceſſat autem abſque alia diſpenſatione completa requiſita ætate. Ex *Conſtit. Pii* II. *Cum ex ſacrorum.* Qui ſacrum Ordinem ante legitimam ætatem præſumunt accipere, ipſo facto ſuſpenduntur, & ſi illum exerceant, novo titulo (ut ait *Bonac.* l. c. pu. 4. n. 1. fiunt irregulares, neque etiam poſſunt ætate ſuperveniente illum exercere ante obtentam diſpenſationem a prædicta ſuſpenſione. De modo & cauſis diſpenſationem impetrandi ſuper ætate infra §. ult.

1472. VI. Irregulares juxta *Tournely in Prælect. Theol. de Sacram. Ordinis A.* 6. etiam ſunt, qui perpetuo obligati detinentur in curia Principum ſæcularium

rium tamquam Judices, Advocati; poſſunt tamen ordinari depoſito officio.

1473. VII. Irregularitas ex defectu Sacramenti, ſive ſignificationis matrimonii oritur ex *bigamia*, non quod ſecundæ nuptiæ veri Sacramenti rationem non habeant, ſed perfecte non ſignificent unionem Chriſti cum Eccleſia, quæ eſt unius cum una. Hinc. Apoſt. 1. *ad Timoth.* 3. ait. *Oportet Epiſcopum unius uxoris virum eſſe.* Triplex hic diſtinguitur bigamia ad contrahendam irregularitatem: 1. *Vera:* quando plures ſucceſſive uxores legitime ducuntur. Hos bigamos Eccleſia ab Ordinatione ſemper removit, c. *Nuper a nobis.* de Bigamis non Ordin. Ad hanc irregularitatem incurrendam neceſſaria eſt conſummatio matrimonii. Unde non ſufficiunt ad hanc bigamiam ſponſalia de futuro cum pluribus, etiam ſecuta copula; Nec ſufficit fornicatio, adulterium, aut matrimonium ratum cum pluribus, ſed requiritur matrimonium verum, vel præſumptum, cum duabus, & conſummatum. c. *debitum*, c. *quia*, de bigam. non ordin. 2. *Bigamia interpretativa* eſt, qua quis ex juris interpretatione tanquam bigamus habetur. Sic bigamus & irregularis cenſetur, qui viduam non virginem duxit, & cognovit, ex *Innoc.* I. Epiſt. 2. ex *S. Leone*, Epiſt. 87. Item qui propriam uxorem cognoſcit poſt adulterium ab ipſa patratum; quia ipſa jam diviſit carnem in plures. Can. 8. *Concil. Neo-Cæſar.* Item qui ducit uxorem prius ab alio corruptam, etiam per fornicationem, & cognoſcit, non tamen ſi ipſe eam ante corrupit; quia tunc non eſt diviſio carnis in plures. Denique qui plures quidem uxores, ſed non veras habuit propter impedimentum dirimens c. *nuper.* de bigam. non Ordin. 3. *Bigamia ſimilitudinaria* dicitur, qua quis poſt votum ſolemne caſtitatis in approbata Religione emiſſum, vel poſt Sacrum Ordinem ſuſceptum, contrahit & conſummat matrimonium etiam cum virgine c. *quotquot.* XXVII. q. 1. quia talis merito cenſetur duo matrimonia contraxiſſe, unum ſpirituale cum Chriſto, alterum carnale cum muliere.

1474. *Adverte:* Irregularitas bigamiæ tolli poteſt per diſpenſationem Summi Pontificis, ſaltem quod attinet ad ſuſceptionem, & uſum Ordinum, quia hæc eſt de jure humano, ut probat *Bonac.* l. c. pu. 5. n. 14. Epiſcopis tamen conceditur poteſtas diſpenſandi in biga-

bigamia ſimilitudinaria, cum eo, qui contraxit cum virgine. c. *Sanc.* 4. de Cleric. conjug. Item c. *de Diacono.* 1. Qui Clerici.

1475. VIII. Irregularitatem ex *defectu lenitatis* contrahit is, qui *voluntarie*, *active*, *efficaciter* & *proxime*, licet juſte, concurrit ad necem vel mutilationem alicujus c. *ſi quis viduam.* 8. Diſt. 50. ſic *Primo* in judicio juſto vel cauſa ſanguinis irregulares ſunt, & *proxime* cooperantur Accuſator, qui petit vindictam, Advocatus vel Procurator, qui accuſatorem juvat, Teſtes, Notarius ſcribens ſententiam mortis, vel mutilationis, Judex, qui pronuntiat ſententiam, Carnifex, qui eam exequitur, & ii omnes, qui ipſi operam præſtant. c. *Clericis.* c. *Sententiam.* Ne Clerici, vel Monachi c. Epiſcopus. eod. tit. in 6. Econtra non ſunt irregulares, qui gladios vel laqueos faciunt, legislator leges capitales condens, Concionator in genere dicens, puniendos eſſe malefactores, Confeſſarius interrogatus de reo, an mortem mereatur, ſi reſpondeat, judicem ſine acceptione perſonarum *fungi debere* ſuo officio; quia hi omnes non concurrunt *proxime*, ſed tantum remote. Tum autem hi proxime concurrerent, & fierent irregulares, ſi quid facerent, aut dicerent in particulari, ex quo mors alicujus ſequeretur, aut acceleraretur, v. g. ſi quis efficaciter urgeret reum, ut ſcalam aſcenderet, vel ad hoc illum juvaret.

Hic ad tollendos ſcrupulos juvat notare ſequentes ſententias: 1. eſt *Vaſqueſii*, *Turriani*, *Hurtadi* & aliorum: quod ex homicidio nemo fiat irregularis, niſi concurrat *ut publicus Miniſter* juſtitiæ, ſive ad cauſæ probationem, ſive ad executionem; *vel ut privatus* injuſte & cum peccato. 2. *eſt Aquilæ*, *Henriq.* & *Laym.* quod ſubinde etiam proxime concurrentes excuſari poſſint ab irregularitate, v. g. ſi fiat ex indeliberatione, v. g. ſi dicat Confeſſarius ad reum: *properemus;* vel ſi cooperatio ſit valde exigua, v. g. ſi quis furem hortetur ut ſcalam ad patibulum aſcendat, vel ſi quis carnificem moneat, ut aliquid melius aptet, quo citius extinguatur reus: qui ſuggerit viam breviorem ad locum ſupplicii; qui carnifici putanti, ſuſpenſum eſſe mortuum, ſignificat, eum adhuc vivere, ex quo novam carnificinam exercet &c.

1476. De pugnantibus in bello notandum 1. ſi bellum ſit

Digitized by Google

ſit evidenter injuſtum, omnes in eo militantes irregulares ſunt, etiam qui propriis manibus neminem interfecerunt, ſi vel unus fuerit occiſus, can. 4. Diſt. 51. Conc. Tolet. I.... 2. irregulares ſunt, qui in bello etiam juſto propria manu occidunt, vel mutilant c. *Petitio*. de homic. volunt. ſecus ſi nullum occiderint.

1477. Medici & Chirurgi non contrahunt irregularitatem, qui ſecuti artis ſuæ regulas, conſuluerunt, vel executi ſunt mutilationem; quia hic non eſt defectus lenitatis, ſi pars una ad conſervationem totius præſcindatur. Secus ſi intercederet gravis negligentia, & incuria eorum.

1478. Non fit irregularis ex defectu lenitatis, qui coactus vim vi repellens cum moderamine inculpatæ tutelæ aggreſſorem iniquum interficit, aut mutilat; quia in jure tali actui non eſt ſtatuta irregularitas. Pariter ea nec ſtatuta legitur ſoli vulnerationi.

1479. IX. Irregulares ex *defectu libertatis ſunt* 1. *Omnes ſervi* proprie dicti, donec conſequantur plenam libertatem. Conſtat ex tit. *de ſervis non Ordinandis*. 2. *Conjugati*, niſi uxores conſentiant & caſtitatem voveant. 3. *Curiales* h. e. curiæ ſeculari facto juramento obligati, ut n. 1422. dictum eſt ſcil. niſi vel diſpenſatio intercedat, vel conſuetudo, ſciente Papa, id permittat. 4. *Milites*, quamdiu juramento tenentur. *Lictores*, *apparitores*, & ſimiles.

§. III.

De Irregularitate ex delicto.

1480. *Principium generale*. Irregularitas *ex delicto oritur*, I. ex *iteratione baptiſmi* ſerio & ſcienter, ita ut fiat irregularis tam rebaptizans, quam rebaptizatus, cum hoc diſcrimine, quod Clericus rebaptizans tantum impediatur a ſuſcipiendo Ordine altiore. Arg. ex c. *Ex litterarum*, de Apoſtatis c. *qui in qualibet*. 1. q. 7. Non tamen incurritur irregularitas, ſi baptizatio fiat ſub conditione: *ſi non es baptizatus* &c. quia tunc non eſt rebaptizatio vera cum effectu; nam reiteratio eſt ſine effectu, ſi baptiſmus antea valide fuit collatus. *Reiffenſt*. L. 5. Decret. tit. 37. n. 69. *Pontas* V. Baptiſmus contra Catechiſm. C. Trident.

1481. II. Hæc irregularitas oritur ex *violatione cenſuræ*, v. g. ſi quis cenſura (excepta excommunicatione minore) innodatus actum aliquem Ordinis ſolemniter exer-

exerceat. Ita in toto Tit. de *Clerico excommunicato Miniſtrante* & c. *is, cui.* 20. de ſentent. Excomm. in 6. notandum hic. ex L. 7. de Synod. Diœc. c. 67. ubi S. D. N. *Bened.* XIV. n. 7. ait: *a jure irregularitate quidem afficiuntur, qui contempta, qua ligantur cenſura, in ſuſcepto Ordine miniſtrant; nunquam vero irregulares pronuntiantur, qui cum ejuſdem cenſuræ vinculo ad ſuperiorem Ordinem aſcendere præſumunt.*

1482. III. Ob peccatum, quo Clericus exercet *ſolemniter* ac *ſcienter actum Ordinis Sacri*, quem non habet c. *ex litteris.* 2. de Clerico non ordinato Miniſtrante. Dixi *ſolemniter;* quia ſi miniſtret ſine ſolemnitatibus requiſitis ad hoc, ut quis dicatur miniſtrare ex Officio, v. g. ſi quis cantet epiſtolam ſine manipulo, vel Evangelium ſine ſtola, non dicitur proprie miniſtrare in Ordine; adeoque nec fit irregularis. *Tourn.* l. c. Dixi etiam, *actum Ordinis Sacri:* quia etiam Laici in ordinibus minoribus, adhibitis veſtibus Eccleſiaſticis, miniſtrare ſolent, quin tamen fiant irregulares.

1483. IV. Ob delictum, quo quis *Illicite ſuſcepit Ordines* v. g. *in excommunicatione majore*, aut *ab Epiſcopo non habente jurisdictionem, vel ante legitimam ætatem, vel ſine dimiſſoriis, vel furtive* & non examinatus, Epiſcopo ſcil. neſciente, & non approbante. c. 1. 2. & 3. De eo qui furtive.

1484. V. *Propter enormia crimina, ſi ſint notoria & publica* v. g. quæ a jure annexam habent infamiam (ut ſupra dictum eſt) cujuſmodi ſunt adulterium, raptus, inceſtus, perjurium in judicio; huc revocant aliqui hiſtriones, qui valde turpia publice cum ſcandalo proponunt, ludunt &c.

1485. VI. Ob *mutilationem* vel *homicidium* vel directe vel indirecte voluntarium. Per mutilationem hic intelligitur, quando a corpore ſeparatur membrum aliquod principale, h. e. pars corporis, quæ officium per ſe diſtinctum habet; ut manus, pes, oculus &c. Hinc non cenſetur mutilare aliquem, qui alteri excutit dentem, digitum, aut auriculam, & ut ait *Buſembaum*, naſum præſcindit, quia hæc non ſunt proprie membra. Nec fit irregularis, qui excæcat alterum, non excutiendo oculum, nec qui debile tantum reddit aliquod membrum; quia hæc non eſt mutilatio. Quod homicidium voluntarium inducat irregularitatem, patet ex toto tit. de homicid. Item ex c. 4. 5. 6. 8. &c.

Diſt.

Diſt. 50. *Voluntarium*, inquam, tum directe tale, quod intenditur in ſua cauſa, quæ cum effectu ita connexa eſt, ut quis eum præſumatur velle, ex ipſo, quod velit cauſam, ex qua prævidit, vel prævidere debuit, mortem eſſe ſecuturam.

1486. Ex homicidio mere caſuali ab eo perpetrato, qui operam dedit rei licitæ, & omnem adhibuit diligentiam ad evitandum homicidium, nullam incurri irregularitatem, in jure receptum eſt, uti colligitur ex c. *Lator.* 9. c. *dilectus* 13. c. *ex litteris.* 14. & ſeq. de homicidio. Atque ex eo dependet reſolutio notæ quæſtionis: An irregularitatem incurrat Clericus hominem forte interficiens in venatione: ad quam ſub diſtinctione reſpondent AA. ſi homicidium commiſerit in venatione *clamoroſa*, quæ certo prohibita eſt Clericis, incurrit irregularitatem, quia vacando rei illicitæ delictum committit. Secus ſi id commiſerit in venatione quieta, de qua cum nondum certo definitum ſit, quod ſit Clericis prohibita, probabile eſt, quod in tali caſu non incurrerit irregularitatem, quia probabile eſt, quod vacaverit rei licitæ, ſi tamen ſimul adhibuerit omnem diligentiam ad evitandum homicidium. *Confirm.* ex L. 7. de Synod. Diœceſ. C. 61. ubi Ss. D. N. *Bened.* XIV. n. 8. ad hanc reſolutionem addit: *Nihilominus Sacra Congregatio Concilii ſæpius irregularem declaravit Clericum, qui, cum vacaret venationi non clamoroſæ, ſed quietæ hominem fortuito interfecerat, quod utique argumento eſt, eam exiſtimaſſe, omnem venationem etiam non clamoroſam, eſſe Clericis prohibitam. Verum cum S. Congregatio ita declaraverit, eo quod non ſatis compertum habuerit, a Clericis, de quibus agebatur, omnem adhibitam fuiſſe diligentiam ad evitandum homicidium, quod profecto neceſſe eſt, ne ex illo, quanquam ex licito opere, abſque dolo ſubſequuto inducatur irregularitas, quod cum communi docent Covarr ... Ugolinus .... Avila .... idcirco controverſia remanet adhuc indeciſa.*

„ *Irregularitatem incurrentes.*

„Infirmus; demens, vitiatus, fœmina, ſervus,
„Infamis, novus, ignorans baptiſmate peccans,
„Ordineve, occidens, mutilans, bigamuſque, nothuſque,
„Hæreſe conſtrictus, pauper, puer, exulat aris.

1487. Juvat hic ſubnectere Doctrinam de abſolutione ab hæreſi notatu digniſſimam ejuſdem Ss. D. N. *Bened.* XIV. quam L. 7. de Syn. Diœceſ. C. 32. tradit: ac *primo* quidem n. 3. ita docet; *Inter præcipuas Paſtoralis muneris curas eſt ſolerter invigilare, ne ullus contra Ortodoxam doctrinam error in ſuam diœceſin irrepat,* juxta Apoſt. 1. *ad Tim.* 3. *& ad Titum* 1. 2. ibid. docet: *Jam vero tam Inquiſitor, quam Epiſcopus poteſt reſipiſcentem Hæreticum, aut ſponte coram ſe comparentem, aut ad ſuum forum quomodo deductum Eccleſiæ reconciliare, & pro utroque foro abſolvere a Cenſura, in quam propter hæreſin incidit .... Quinimo uterque poteſt pœnitentem hæreticum, poſtquam ſuos ejuravit errores, ad ſimplicem Confeſſarium remittere, ut ab eo abſolvatur; eamque abſolutionem, licet a Confeſſario datam in foro Sacramentali, prodeſſe etiam pro foro externo, a cujus juriſdictione promanat, recte obſervat. Del Bene* .... n. 4. Ita pergit Sanctitas Sua: *Hæc certa ſunt: Communiter quoque Doctores, non tantum Epiſcopo, verum etiam cuilibet ſimplici Confeſſario facultatem concedunt abſolvendi ab hæreſi pure interna, & mentali, nullo exteriori ſigno manifeſtata: abſolutio quippe ab hæreſi eſt ſummo Pontifici reſervata, ſolum ratione Cenſuræ eidem hæreſi annexæ; Eccleſia autem, ſicuti non poteſt, per ſe directe, & immediate præcipere, aut prohibere actum mere internum, juxta communem TT. ſententiam; .... Ita non poteſt hæreſim, quæ in actum exteriorem non prodit, cenſura perſtringere .... Cenſuram pariter evaderet, poſſetque pro foro conſcientiæ ab Epiſcopo, aliove ſimplici Confeſſario abſolvi, qui exterius verbo vel facto aliquem negaret fidei articulum retento tamen interiori aſſenſu circa illum: nam iſte, etſi graviter contra fidem peccaret, non eſſet tamen formaliter hæreticus, ac propterea non irretiretur cenſuris in hæreticos inflictis ....* Denique n. 5. ait: *Sed difficultas unice circa eum verſatur, qui interius fidei articulo diſſentitur, ſuumque diſſenſum aliquo exteriori ſigno pandit, quin tamen idcirco fuerit ad forum judiciale deductus; de hoc quippe, quem hæreticum eſſe, cenſuriſque in hæreticos latis innodatum nemo dubitat, controvertitur, an quamdiu ejus delictum occultum eſt, poſſit ab Epiſcopo pro foro conſcientiæ abſolvi. Difficultatem faciunt Trid. & Conſtitutio Apoſtolica, quæ ſingulis annis in die Cœnæ Domini promulgatur* ... ibid. n. 6. nam *ſpecialis eſt ratio dubitandi,*

num

cum per eandem Bullam Cœnæ ſit ablata etiam Epiſcopis, ſicut Regularibus, *poteſtas abſolvendi ab hæreſi occulta*, *iiſdem attributa a C. Trid.* poſtea per totum imo etiam ſequenti Capite erudite oſtendit, eam facultatem eſſe Epiſcopis ademptam.

§. ULTIMUS.

Quæſtiones Finales pro praxi.

1488. *Q. I.* Quid ſit obſervandum pro diſpenſatione in irregularitate ex defectu, vel ex delicto, Romæ petenda? ℟. Si delictum v. g. homicidium ſit occultum, nec ad forum contentioſum deductum, a pœnitentiaria diſpenſatio petitur hoc modo: *Petitur diſpenſatio ſuper irregularitate a Petro Diœceſis N. contracta ex homicidio voluntario, quod ſic accidit:* narratur ſpecies facti, & additur, quod ſit caſus occultus.

Si vero delictum ſit notorium, aut irregularitas proveniat ex defectu corporis, diſpenſat Dataria.

1489. *Q. II.* Quid obſervandum ſit pro diſpenſatione ſuper ætate ad Ordines requiſita? ℟. Hæc datur ex ſequentibus motivis: 1. Ob penuriam Sacerdotum. 2. Ob utilitatem egregiam Eccleſiæ, quæ exſpectatur a diſpenſando. 3. Ob ſolatium parentum ſenio confectorum, vel ægrotorum. 4. Ob arctationem beneficii actualis. 5. Ob Doctoratum Theologiæ, vel Ss. Canonum. Ordinarie non diſpenſatur, niſi pro 13. menſibus. Modus petendi hic eſt: *Petitur diſpenſatio in ætate 13. menſium pro N. Diœceſis N. in ſolatium parentis ſenio confecti* &c.

1490. *Q. III.* Quæ ſit formula petendi diſpenſationem ad Ordines extra tempora, vel ſine interſtitiis ſuſcipiendos? ℟. Modus petendi eſt ſequens. *Petitur diſpenſatio in interſtitiis* (vel extra tempora) pro NN. *Clerico*, (vel Scholari) *Diœceſis N. in ſolatium parentis ſenio confecti*, vel quia jam eſt annorum 27. &c.

1491. Notandum, quod in interſtitiis ob cauſam etiam poſſint diſpenſare Epiſcopi Germaniæ; Item in ætate unius anni pro ordinibus ex facultate ſpeciali. In ætate tamen ad beneficium curatum obtinendum Epiſcopi nec pro brevi tempore diſpenſant.

1492. Denique pro diſpenſationibus nulla quidem ſolvitur taxa Pœnitentiariæ, aut Datariæ, ſed Agentiæ

ſecundum menſuram laboris, & quidem pro diſpenſ. ſuper irregul. ex delicto vel defectu Agentiæ in Pœnitent. ſolvuntur 50. Bajoci, ſive florenus Rhenanus. Agentiæ in Dataria 12. Scuta. Pro diſpenſ. ſuper ætate 12. Scuta. Porro duo Scuta circiter æquivalent tribus imperialibus noſtræ monetæ. 10. Julii ſeu Pauli Romæ faciunt unum ſcutum; 10. Bajoci unum Julium; 5. Quatrini unum Bajocum.

„CENSURARUM

„In Jure contentarum Collectio.

„*Ordine alphabetico diſpoſita.*

„Exhibetur hic pro neceſſaria Cenſurarum notitia, „diſtinctus omnium excommunicationum, ſuſpen„ſionum, & interdictorum catalogus prout cum reſer„vatione, vel ſine reſervatione continetur in Jure. „Ubi notandum eſt quod ſequitur, ſcilicet:

„Quoad excommunicationes Papæ reſervatas, ſi „hæ continentur in Bulla Cœnæ, nemo extra mortis „articulum poteſt ab iis abſolvere, etiamſi habeat fa„cultatem generalem abſolvendi ab omnibus Cenſuris „Papæ reſervatis, niſi ſpecialiter exprimantur in con„ceſſione, in qua tamen ſemper cenſetur excepta hæ„reſis, quoties de hac etiam non fit mentio expreſſa, „ſicuti etiam cenſentur excepti ſex caſus, qui ſpecia„liter ſunt Papæ reſervati intra Italiam, ſcilicet Viola„tio Clauſuræ Monialium ad malum finem, Percuſſio „Clerici, vel Monachi, Simonia realis ſcienter contra„cta, Confidentia beneficialis, Duellum, & violatio „Immunitatis Eccleſiaſticæ circa confugientes ad Ec„cleſias.

„Quoad ſuſpenſiones, ſi hæ latæ ſunt ad tempus, „antequam per ſe ipſas ceſſent, interim cenſentur „Papæ reſervatæ, ut cum pluribus docet *Bonac. de* „*ſuſpenſionibus in particulari diſp.* 3. *q.* 2. *punct.* 1. *n.* 7. „*&* *q.* 3. *p.* 3. *n.* 7. Quamvis autem ſimplex Confeſſa„rius poſſit abſolvere ab excommunicationibus non „reſervatis, cum abſolutio excommunicationum ne„ceſſario præmittenda ſit abſolutioni peccatorum, non

poteſt

„ poteſt tamen abſolvere a ſuſpenſionibus quamvis non „ reſervatis, ut docet *Bon. loc. cit. q.* 3. *punct.* 3. *n.* 8. „ ſed abſolutio impendenda eſt ab Epiſcopo, ut docet „ idem *Bonac. l. cit. q.* 1. *punct.* 1. *n.* 11. *punct.* 2. *n.* „ 12. *p.* 3. *n.* 6. *punct.* 8. *n.* 30. & *punct.* 11. *n.* 28.

„ Quoad interdicta non reſervata dicendum eſt pa„ riter, quod abſolutio impendenda eſt ab Epiſcopo, „ dummodo non ſint particularia perſonalia, in quo „ tantum caſu poteſt ab iis abſolvere ſimplex Confeſſa„ rius, ut docet idem *Bonac. de interdicto, diſput.* 5. „ *punct. ultimo n.* 6.

EXCOMMUNICATIONES
Latæ ſententiæ, ac Papæ reſervatæ, *quibus ſubjiciuntur.*

A.

„ Abſolventes a caſibus reſervatis abſque facultate. „ *Decr. Sacr. Congr. Epiſcop. & Regul. confirmat.* „ *a Clemente VIII.*

„ Abſolventes a culpa, & pœna per indulgentiam, ſi „ ſunt Regulares. *Clem.* 1. *Religioſi, de privileg.*

„ Abſolventes prætextu gratiarum Sixti IV. a caſibus „ Bullæ Cœnæ. *Extravag. ſi Dominici Gregis, de* „ *pœnit. & remiſſ.*

„ Abſolventes Sacramentaliter excommunicatum a Papa. „ *Cap. ſignificavit, de ſentent. excomm.*

„ Abſolvendi facultatem publicantes ad faciendum quæ„ ſtum. *Bulla* 99. *Pii V.* quæ incipit. *Quam ple*„ *num.*

„ Abſoluti in articulo mortis a cenſura Papæ reſervata „ ſe non præſentantes, *Cap. eos, qui de ſent. ex*„ *com. in* 6.

„ Abſolutionem datam ab abſente validam eſſe docentes. „ Bulla 87. *Clementis* VII. quæ incipit. *Sanctiſſimus.*

„ Acceſſum ad Romanam Curiam pro impetrandis Apo„ ſtolicis litteris prohibentes. *Bulla Cœnæ*, §. 13.

„ Agentium in cauſis recurſus ad Romanam Curiam of„ fenſores. *Bulla Cœnæ.* §. 12.

„ Alienantes bona Eccleſiæ, & alienari conſulentes, „ *Bulla* 35. *Pii* V. quæ incipit *Admonet nos.*

„ Ambitum ad Papatum denunciare omittentes. *Bull*
„ 16. *Pauli* IV. quæ incipit - *Cum ſecundum Apo-*
„ *ſtolum.*

„ Ambitus, & tractatus pactionales ſuper electione Pa-
„ pæ eo vivente facientes. *Bulla* 16. *Pauli* IV. quæ
„ incipit - *Cum ſecundum.*

„ Ambitus, & tractatus pactionales ſuper electione Pa-
„ pæ Sede vacante facientes, *Bulla* 13. *Grego-*
„ *rii XV.* quæ incipit. *Æterni Patris.*

„ Annonam hoſtibus Chriſtianorum deferentes. *Bulla*
„ *Cœnæ*, §. 7.

„ Annonam ad Romanam Curiam deferri prohibentes,
„ vel impedientes. *Bulla Cœnæ.* §. 8.

„ Annonam a ſtatu Eccleſiaſtico mercimonii cauſa ex-
„ trahentes, *Bulla* 28. *Urbani* VIII. quæ incipit - *Su-*
„ *perni*, §. 5.

„ Apoſtatæ a fide. *Bulla Cœnæ*, §. 1.

„ Apoſtatas a Religione recipientes. *Bulla* 14. *Pauli IV.*
„ quæ incipit - *Poſtquam.*

„ Apoſtolicæ Sedis Legatos, vel Nuncios offendentes.
„ *Bulla Cœnæ*, §. 11.

„ Apoſtolicam ad Sedem venientium, ex ea receden-
tium, aut in ea commorantium offenſores. *Bulla*
Cœnæ, §. 9.

„ Apoſtolicas litteras falſificantes, ac publicantes. *Bul-*
„ *la Cœnæ*, §. 6.

„ Apoſtolicarum litterarum impetrationem, executio-
„ nem, vel uſum prohibentes, eorumque fautores.
„ *Bulla Cœnæ.* §. 13.

„ Appellantes a Papa ad futurum Concilium, eorumque
„ fautores. *Bulla Cœnæ*, §. 2.

„ Appellantes, vel aliter recurrentes ad Laicam pote-
„ ſtatem a litteris Papæ, vel ipſius Officialium. *Bul-*
„ *la Cœnæ.* §. 13.

„ Appellantes, vel aliter recurrentes ad Laicam pote-
„ ſtatem a decretis Judicis Eccleſiaſtici. *Bulla Cœ-*
„ *næ*, §. 16.

„ Archiepiſcoporum offenſores. *Bulla Cœnæ*, §. 11.

„ Arma deferentes ad hoſtes Reipublicæ Chriſtianæ
„ *Bulla Cœnæ*, §. 7.

„ Aſtrologi divinantes ſuper vita, ac morte Papæ, ſive
„ ſuper ſtatu Sedis Apoſtolicæ, vel Reipublicæ
„ Chriſtianæ. *Bulla* 113. *Urbani* VIII. quæ inci-
„ pit - *Inſcrutabilis.*

„ Av

Digitized by Google

„ Avocantes cauſas ſpirituales vel ſpiritualibus adne-
„ xas a Judicibus Eccleſiaſticis, ac fautores. *Bulla*
„ *Cœnæ*, §. 14.
„ Auxiliis de divinis Tractatus edentes, legentes, im-
„ primentes, vel retinentes. *Decret. Congr. S. Offic.*
„ *anno* 1625. *die* 22. *Maji*, *&* *anno* 1641. *die* 1. *Au-*
„ *guſti.*

B.

„ Beneficium in Eccleſiaſticum ſe intrudentes. *Conc.*
„ *Trid. ſeſſ.* 22. *cap.* 11. *de reform.*
„ Beneficia, & penſiones recipientes in confidentiam
„ (niſi ſint Cardinales, & Epiſcopi, cum hi incur-
„ rant interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ) *Bulla* 85.
„ *Pii* IV. quæ incipit - *Romanum Pontificem.*
„ Beneficiorum Simoniaci, ac complices. *Bulla* 85.
„ *Pii V.* quæ incipit - *Intolerabilis.*
„ Beneficiorum obtentores pro aliis ſe ſupponentes.
„ *Bulla* 12. *Pauli* IV. quæ incipit - *Inter cæteras.*
„ Beneficiorum fructus, vel jura uſurpantes, aut ſe-
„ queſtrantes. *Bulla Cœnæ*, §. 17.
„ Beneficiorum redditibus onera imponentes, exigen-
„ tes, vel recipientes. *Bulla Cœnæ.* §. 18.
„ Beneficiorum vacantium fructus non applicantes jux-
„ ta *Extravag. Joan.* XXII. *Suſcepti regiminis* - do-
„ nec reſtituant.
„ Beneficiorum collatores violantes ſuſpenſionem ob
„ collationem non factam juxta formam præſcriptam
„ in *Bulla* 58. *Pii* V. quæ incipit - *Quanta.*
„ Beneficiales cauſas a Judicibus Eccleſiaſticis avocan-
„ tes. *Bulla Cœnæ*, §. 14.
„ Beneficiatis pro collatione, ſeu poſſeſſione aliquid
„ petentes, vel exigentes. *Bulla* 104. *Pii V.* quæ
„ incipit. *Durum nimis.*
„ Beneficiatis juramenta illicita exigentes. *Bul.* 93.
„ *Greg. XIII.* quæ incipit - *Inter Apoſtolicas.*
„ Bona Eccleſiæ ob delictum Clericorum confiſcantes,
„ niſi reſtituant. *Clementina*, *Nolentes*, *de hæret.*
„ Bona Eccleſiaſtica uſurpantes, vel uſurpata recipien-
tes. *Conc. Trid. ſeſſ.* 22. *cap.* 11. *de reform.*
„ Breviaria contra præſcriptum Concil. Trident. im-
„ primentes. *Conſtitut. Clementis VIII. in Bre-*
„ *viario.*

Digitized by Google

C.

„ Cameræ Apoſtolicæ Miniſtri computa non deſcri-
„ bentes. *Bulla* 40. *Pauli III.* quæ incipit - *Cum*
„ *ſicut accepimus.*
„ Cameræ Apoſtolicæ ſcripturas detinentes, vel non
„ revelantes. *Bulla* 56. *Sixti V.* quæ incipit - *Non*
„ *ſine maxima.*
„ Cardinales eligentes Papam ſimoniace. *Bulla* 3. *Ju-*
„ *lii* II. quæ incipit - *Cum tam divino.*
„ Cardinales non eligentes juxta formam præſcriptam
„ in *Bulla* 13. *Gregorii XV.* quæ incipit - *Æterni*
„ *Patris.*
„ Cardinales revelantes Secreta Conciſtorii. *Bul.* 7.
„ *Leonis* X. quæ incipit - *Supernæ*, §. 30.
„ Cardinalium offenſores, vel perſecutores. *Bul. Pæ-*
„ *næ.* § 11.
„ Cardinalium offenſores denuntiare omittentes. *Bull.*
„ 93. *Pii V.* quæ incipit. *Infelicis Sæculi.*
„ Cardinalium in Conclavi exiſtentium bona *invaden-*
„ tes; *Bulla* 16. *Leonis* X. quæ incipit. *Temeraria-*
„ *rum*, §. 3.
„ Cardinalium de promotione paciſcentes, *Bulla* 4.
„ *Gregorii* XIV. quæ incipit, *Cogit nos.*
„ Cauſas ſpirituales, vel ſpiritualibus adnexas a Judici-
„ bus Eccleſiaſticis avocantes, eorumque fautores.
„ *Bulla Cœnæ.* §. 14.
„ Cauſis criminalibus Eccleſiaſticorum Laici ſe interpo-
„ nentes, *Bulla Cœnæ*, §. 19.
„ Cauſas civiles Eccleſiaſticorum ad Tribunal Laicale
„ trahentes. *Bulla Cœnæ.* §. 15.
„ Cenſuras violari temporales Domini facientes. *Cle-*
„ *mentina Gravis, de ſent. excom.*
„ Cenſuram ſuſpenſionis a poteſtate providendi de be-
„ neficiis violantes. *Bulla* 58. *Pii V.* quæ incipit.
„ *Quanta.*
„ Cenſurarum latores offendentes. *Cap. quicunque*, *de*
„ *ſent. excomm. in* 6.
„ Chriſtianorum hoſtibus auxilium præſtantes. *Bulla*
„ *Cœnæ*, §. 7.
„ Chriſtianos apud Turcas capientes, vel captis liber-
„ tatem non reddentes. *Bulla* 149. *Pii V.* quæ inci-
„ pit: *Licet omnibus.*
„ Clauſuram Moniales egredientes, earumque fauto-
„ res.

Digitized by Google

„ res. *Bulla* 8. *Pii V.* quæ incipit. *Cum paſtoralis,*
„ *& declaratio*, quæ incipit. *Decori.*
„ Clauſuram Monialium violantes, *Bulla* 74. *Pauli V.*
„ quæ incipit. *Monialium.*
„ Clerici communicantes in divinis cum excommunica-
„ to a Papa. *Cap. ſignificavit, de ſent. excom.*
„ Clerici facientes juvare, vel vovere pro ſepultura in
„ ſuis Eccleſiis. *Clement. Cupientes*, *§. Sane*, *de*
„ *pœnis.*
„ Clericorum percuſſores. *Can. ſi quis ſuadente* 17.
„ *qu.* 4.
„ Conceptionem immaculatam B. Mariæ V. impugnan-
„ tes. *Extrav. Grav. nimis, de reliquiis, & vene-*
„ *rat. Sanctor.*
„ Conclaviſtis mittentes, vel ex eis recipientes litteras
„ ſuper electione Papæ, *Bulla* 63. *Pii IV.* quæ inci-
„ pit. *In eligendis.*
„ Conclaviſtarum bona diripientes. *Concil. Conſtan-*
„ *tienſ. ſeſſ.* 41. *de decret. de non ſpoliand. eligend. in*
„ *Pontific.*
„ Confeſſarium abſentem poſſe abſolvere docentes.
„ *Bulla* 87. *Clementis* VIII. quæ incipit - *Sanctiſſi-*
„ *mus.*
„ Confiſcans bona Eccleſiæ ob delictum Clericorum,
„ niſi reſtituat. *Clement. nolentes, de hæret.*
„ Confidentia beneficiali dantes vel recipientes penſio-
„ nes, vel beneficia, niſi ſint Cardinales, & Epiſco-
„ pi, cum hi incurrant interdictum ab ingreſſu Ec-
„ cleſiæ. *Bulla* 85. *Pii* IV. quæ incipit, *Romanum*
„ *Pontificem, & Bulla* 58. *Pii* V. quæ incipit - *Quan-*
„ *ta Eccleſiæ.*
„ Conſpirationem in Cardinalem non revelantes.
„ *Bulla* 93. *Pii V.* quæ incipit *infelicis Sæculi.*
„ Conſuetudines contra libertatem Eccleſiaſticam ſer-
„ vantes, vel ſervari facientes. *Cap. noverit, de*
„ *ſent. excomm. & Bulla Coenæ*, *§.* 15.
„ Conventum Religioſorum Mulieres ingredientes.
„ *Bulla* 20. *Pii V.* quæ incipit *Regularium.*
„ Curia in Romana juriſdictionem ſibi uſurpantes con-
„ tra manentes in ea. *Bullæ Coenæ*, §. 9.
„ Curia in Romana promittentes, dantes, vel reci-
„ pientes aliquid pro gratia, vel juſtitia. *Bulla* 19.
„ *Alexandri* VII. quæ incipit. . . *Inter graviſſimas.*

„ Curiam ad Romanam acceſſum pro impetrandis Apo-
„ ſtolicis litteris prohibentes, *Bulla Coenæ.* §. 13.

D.

„ Decimas Eccleſiaſticis uſurpantes, aut impedientes.
„ *Bulla Coenæ*, §. 17.

„ Decimas Religioſi uſurpantes, vel earum ſolutionem
„ impedientes quando non habent officium, vel be-
„ neficium (tunc ſuſpendantur) & ante ſatisfactio-
„ nem condignam non poſſunt abſolvi niſi a Papa.
„ *Clement.* 1. *de decimis.*

„ Decimarum cauſas a Judicibus Eccleſiaſticis avocan-
„ tes. *Bulla Coenæ.* §. 14.

„ Defunctorum corpora immaniter tractantes. *Extra-
„ vag. deteſtandæ, de ſepult.*

„ Denunciare omittentes ambitum ad Papatum. *Bulla*
„ 16. *Pauli* IV. quæ incipit . . . *Cum ſecundum Apo-
„ ſtolum.*

„ Denunciare omittentes offenſores, vel perſecutores
„ Cardinalium. *Bulla* 93. *Pii V.* quæ incipit . . *Infe-
„ licis Sæculi.*

„ Denunciare omittentes offenſores collitigantium, eo-
„ rumque Procuratorum in Curia Romana. *Bulla*
„ 11. *Alexandri* VI. quæ incipit . . *In eminenti.*

„ Depoſita Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticorum ſeque-
„ ſtrantes, vel occupantes. *Conc. Trid. ſeſſ.* 22. *cap.*
„ 11. *de reform.*

„ Diſpenſantes prætextu facultatis Sixti IV. a votis
„ caſtitatis, Religionis, peregrinationis Hieruſalem,
„ Compoſtellam, & Romam, *Extravag. & ſi Do-
„ minici Gregis* 2. *de poenit. & remiſſ.*

„ Dogmata, vel miracula falſa, ac falſas revelationes
„ prædicantes, *Bulla* 21. *Leonis X.* quæ incipit . .
„ *Supernæ*, §. 5.

„ Duellantes, eorumque fautores. *Bulla* 78. *Grego-
„ rii* XIII. quæ incipit . . *Ad tollendum*, & *Bulla*
„ 11. *Clement.* VIII. quæ incipit . . *Illius vices.*

E.

„ Eccleſiæ bona ob delictum Clericorum confiſcantes,
„ niſi reſtituant. *Clement. Nolentes, de hæret.*

„ Ec-

Digitized by Google

„ Eccleſiæ Romanæ loca invadentes, eorumque fautores: „ *Bul. Coenæ*, §. 20.

„ Eccleſiæ Romanæ res alienantes, vel alienari conſu- „ lentes, *Bulla* 35. *Pii V.* quæ incipit - - *Admonet* „ *nos*, & *Bulla* 4. *Urbani* VIII. quæ incipit -- *Sa-* „ *croſancti.*

„ Eccleſias effringentes, vel ſpoliantes: *Cap. conqueſti* „ 22. *de ſent. excom.*

„ Eccleſiarum, vel Eccleſiaſticorum bona occupantes, „ vel ſequeſtrantes. *Bulla Coenæ* §. 17. vel eorum „ uſurpationem recipientes, vel eorum depoſita oc- „ cupantes, aut ſequeſtrantes. *Conc. Trid. ſeſſ.* 22. „ *cap.* 11. *de reform.*

„ Eccleſiaſticæ libertati ſtatuta contraria facientes, vel „ conſuetudines contra ipſam reſervantes, aut ſer- „ vari facientes. *Bulla Coenæ*, §. 15.

„ Eccleſiaſticos ad Tribunal laicale trahentes. *Bulla* „ *Coenæ*, §. 15.

„ Eccleſiaſticorum cauſis criminalibus Laici ſe interpo- „ nentes. *Bulla Coenæ*, §. 19.

„ Eccleſiaſticis uſum juriſdictionis impedientes. *Bulla* „ *Coenæ*, §. 16. vel eis gabellas imponentes, exigen- „ tes, ſeu recipientes. *Bulla Coenæ*, §. 18.

„ Eccleſiaſtico in ſtatu Officiales munera accipientes „ exceptis eſculentis, & poculentis, quæ triduo „ ſervari non poſſunt. *Bulla* 15. *Sixti IV.* quæ in- „ cipit --- *Et ſi de cunctorum*, §. 3. & *Bulla* 3. *Pauli* „ II. quæ incipit . . *Munera.*

„ Eccleſiaſtico in ſtatu dantes, vel recipientes aliquid „ pro gratia, vel juſtitia. *Bulla* 10. *Clement.* VIII. „ quæ incipit. *Pro commiſſa.* §. 22.

„ Eccleſiaſtico e ſtatu annonam mercimonii cauſa ex- „ trahentes. *Bulla* 28. *Urbani* VIII. quæ incipit -- *Su-* „ *perni*, §. 5.

„ Electioni in Papatum conſentientes, ſi ſit facta a mi- „ nori numero, quam duarum partium Cardinalium, „ & ſi ſit facta a ſola tertia parte etiam acceptantes. „ *Cap. licet de elect.*

„ Epiſcopum offendentes. *Bulla Coenæ*, §. 11. vel eum „ bannientes, aut capientes, eorumque fautores. „ *Clement.* 1. *Si quis ſuadente*, *de poenis.*

„ Examinatores, qui aliquid recipiunt pro examine ad „ Parochiam. *Concil. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 18. *de re-* „ *form.*

„ Ex-

„ Excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus non „ parens monitioni de exeundo ab Eccleſia dum „ Miſſa celebratur, vel ipſum exire prohibentes, „ *Clement. Gravis, de ſent. excom.*

„ Excommunicatum a Papa ſacramentaliter abſolventes, „ vel ipſum ad divina admittentes. *Cap. ſignificavit,* „ *de ſent. excom.*

„ Excommunicatus a delegato Papæ non parens infra „ annum. *Cap. quærenti, de Offic. delegati.*

„ Excommunicato a Papa participantes in crimine cri„ minoſo. *Cap. nuper, de ſent. excom.*

F.

„ Falſificantes litteras Apoſtolicas, vel eas publicantes. „ *Bul. Cœnæ,* §. 6.

„ Falſificantes monetas Regis Franciæ. *Extravag. pro-* „ *diens, de crimine falſi.*

„ Fœminæ ingredientes Religioſorum Cœnobia. *Bulla* „ 20. *Pii V.* quæ incipit - *Regularium.*

G.

„ Gabellas novas imponentes, & exigentes, *Bulla* „ *Cœnæ,* §. 5.

„ Gabellas Eccleſiaſticis imponentes, cooperantes, exi„ gentes, recipientes. *Bulla Cœnæ,* §. 18.

„ Granatenſes laminas, vel libros de eis tractantes re„ tinentes, imprimentes, vulgantes, & allegantes. *De-* „ *cret. Congreg. S. Offic. anno* 1639. *die* 5. *Maji.*

„ Gubernatores ſtatus Eccleſiaſtici recipientes munera „ exceptis eſculentis, & poculentis, quæ triduo ſer„ vari non poſſunt. *Bulla* 3. *Pauli II.* quæ incipit „ *Munera, & Bulla* 15. *Sixti IV.* quæ incipit - *Et* „ *ſi de cunctorum* §. 3.

H.

„ Hebræorum Thalmuth, & alia impia ſcripta legen„ tes. *Bul.* 20. *Clementis VIII.* quæ incipit. *Cum* „ *Hebræorum.*

„ Hæretici formales, & externi, eorumque fautores. „ *Bulla Cœnæ,* §. 1.

„ Hæreticorum libros hæreſim continentes, vel de Re„ ligione tractantes, legentes, retinentes, imprimen„ tes, vel defendentes. *Bulla Cœnæ,* §. 1.

„ Hæret

„Hæreticorum, vel fautorum corpora ſepelientes in „loco ſacro, ſi ea non exhumantur. *Cap. quicunque, „de hæretic. in* 6.

I.

„Immunitatem Eccleſiarum, locorumque ea gaudentium violantes. *Bulla* 7. *Gregorii XIV.* quæ incipit. *Cum alias.*

„Immunitatem Eccleſiaſticorum per impoſitionem onerum, vel per uſurpationes, & ſequeſtra, aut per „tractionem ad Laicale Tribunal violantes. *Bulla* „*Cœnæ*, §. 15 17. & 18.

„Impedientes cauſarum ſpiritualium curſum in foro „Eccleſiaſtico, eorumque fautores. *Bulla Cœnæ*, „§. 14.

„Impedientes victualia Romanæ Curæ, *Bulla Cœnæ*, „§. 8.

„Impedientes impetrationem, & executionem litterarum Apoſtolicarum, vel tali impedimento cooperantes. *Bulla Cœnæ*, §. 13.

„Imponentes Gabellas Eccleſiaſticis, & cooperantes. „*Bulla Cœnæ*, §. 18.

„Incendiarii excommunicati a quocunque quoad abſolutionem. *Cap. tua nos, de ſent. excom.*

„Indulgentiam plenariam Religioſi concedentes. *Clement.* 1. *de privileg.*

„Indulgentias publicantes ob quæſtum, ſi non ſint „Epiſcopi, vel Cardinales (cum hi incurrant interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenſionem a „perceptione fructuum) *Bulla* 99. *Pii V.* quæ incipit: *Quam plenum.*

„Infeudationem locorum Eccleſiæ Romanæ Papæ perſuadentes. *Bulla* 35. *Pii V.* quæ incipit: *Admonet* „*nos.*

„Ingredientes Monaſteria Mulierum ad malum finem, „vel prætextu facultatis a Papa, aut ab aliis conceſſæ, ac Moniales admittentes. *Bulla* 28. *Gregorii XIII.* quæ incipit: *Ubi gratiæ.*

„Inquiſitores, eorumque ſuſtituti (ſi non ſint Epiſcopi „cum hi incurrant ſuſpenſionem) non procedentes „adverſus Hæreticos. *Clement.* 1. §. *Verum de* „*hæret.*

„Inquiſitionis proceſſus, & ſecreta revelantes. *Cap.* „*ſtatuta*, §. *Et ut eorumdem, de hær. in* 6.

„In-

„Inquiſitionis prætextu pecuniam extorquentes. *Cle-„ment. Nolentes, de hæret.*

„Inquiſitionis curſum Regularium Superiores impe-„dientes, vel retardantes. *Bul.* 26. *Pauli V.* quæ in-„cipit: *Romanus Pontifex*, §. 6.

„Interdictum violantes per evocationem Populi ad di-„vina, & in aliis certis caſibus. *Clement. Gravis, de* „*ſent. excom.*

„Intrudentes ſe in beneficium Eccleſiaſticum. *Conc.* „*Trid. ſeſſ.* 22. *cap.* 11. *de reform.*

„Judicum in cauſis recurſus ad Romanam Curiam of-„fenſores. *Bulla Cœnæ*, §. 12.

„Juramenta illicita, & libertati Eccleſiaſticæ contraria „a Beneficiatis, vel Prælatis exigentes. *Bulla* 93. „*Gregorii* XIII. quæ incipit: *Inter Apoſtolicas.*

„Juriſdictionis Eccleſiaſticæ uſum impedientes, eorum „fautores. *Bulla Cœnæ*, §. 16.

„Juriſdictionem non habentes, eamque ſibi vindican-„tes contra manentes in Curia Romana, *Bulla Cœ-„næ*, §. 9.

„Juriſdictionem procurantes a Conſervatoribus ex-„cedi. *C. hac conſtit. de officio delegati in* 6.

L.

„Laici ſe interponentes in cauſis Eccleſiaſticis. *Bul.* „*Cœnæ*, §. 14.

„Laicam ad poteſtatem a litteris Papæ, ejuſque officia-„lium recurrentes. *Bulla Cœnæ*, §. 13.

„Laminas Granatenſes allegantes. *Decr. Congr. S. Of-„fic. anno* 163. *die* 5. *Maji.*

„Legatis ab Apoſtolicis recurrentes ad poteſtatem lai-„cam. *Bulla Cœnæ*, §. 13.

„Legatorum Sedis Apoſtolicæ offenſores. *Bulla Cœnæ*, „§. 11.

„Libros Hæreticorum continentes hæreſim, vel tra-„ctantes de religione, legentes, retinentes, impri-„mentes, vel defendentes. *Bulla Cœnæ.* §. 1.

„Libros, tractatus, ſeu compoſitiones de auxiliis di-„vinis edentes, retinentes, legentes, vel impri-„mentes. *Decret. Congr. S. Offic. anno* 1625. *die* 22. „*Maji, & anno* 1641. *die* 1. *Auguſti.*

„Librum Thalmuth, & alios impios Codices Hebræo-

„rum

„ rum legentes, retinentes, imprimentes. *Bulla* 20.
„ *Clementis VIII.* quæ incipit. *Cum Hebræorum.*
„ Licentiam dantes gravandi eos, qui cenſuram tule-
„ runt, quorum occaſione eſt lata, poſt duos men-
„ ſes. *Cap. quicunque de ſentent. excom. in* 6.
„ Litteras Apoſtolicas falſificantes, vel falſas publican-
„ tes. *Bul. Cœnæ*, §. 6.
„ Litteras Apoſtolicas falſas retinentes infra viginti dies
„ excommunicationis ferendæ a Diœceſano. *Cap. du-*
„ *ra, de crimine falſi.*
„ Litteras S. Pœnitentiariæ impedientes *Bulla* 1. *Julii*
„ *III.* quæ incipit. *Rationi congruit.*
„ Litterarum Apoſtolicarum impetrationem, executio-
„ nem, vel uſum prohibentes, eorumque fautores.
„ *Bul. Cœnæ*, §. 13.

M.

„ Marchiæ Anconitanæ officialium offenſores. *Extra-*
„ *vag. dierum, de pœnit.*
„ Maris Pontificii Piratæ, eorumque fautores. *Bul.*
„ *Cœnæ*, §. 3.
„ Matrimonio conjungentes, vel ſolemniter benedicen-
„ tes Sponſis ſine licentia Parochi. *Clement.* 1. *de pri-*
„ *vileg.*
„ Miniſtri Cameræ Apoſtolicæ computa non deſcriben-
„ tes. *Bul.* 40. *Pauli III.* quæ incipit. *Cum ſicut ac-*
„ *cepimus.*
„ Miracula, vel dogmata falſa, aut falſas revelationes
„ prædicantes. *Bulla* 21. *Leonis X.* quæ incipit. *Su-*
„ *pernæ*, §. 5.
„ Monachorum percuſſores. *Can. ſi quis ſuadente* 17.
„ *q.* 4.
„ Monaſteriorum bona, vel jura uſurpantes. *Bul. Cœ-*
„ *næ*, §. 17.
„ Monaſteriorum bonis collectas, vel taleas imponen-
„ tes. *Bulla Cœnæ*, §. 18.
„ Monaſteria Monialium ingredientes ad malum finem,
„ vel prætextu facultatis a Papa, vel ab aliis con-
„ ceſſæ, & Moniales admittentes. *Bulla* 28. *Grego-*
„ *rii XIII.* quæ incipit. *Ubi gratiæ.*
„ Monialium clauſuram violantes. *Bulla* 74. *Pauli V.*
„ quæ incipit. *Monialium.*
„ Moniales clauſuram violantes, earumque fautores ad
„ egreſ-

„ egreſſum, ſicuti etiam Monialium Superiores con-
„ cedentes licentiam ingrediendi in Monaſteria ſine
„ cauſa juſta. *Bulla* 8. *Pii V.* quæ incipit - *Circa pa-*
„ *ſtoralis*, *&* *ejuſdem Bullæ declaratio*, quæ incipit.
„ *Decori*, *&* *honeſti*.

„ Monetam Regis Franciæ falſificantes. *Extravag.*
„ *prodiens*, *de crimine falſi*.

„ Montium Pietatis bona uſurpantes. *Conc. Trid. ſeſſ.*
„ 22. *cap.* 11. *de reform.*

„ Montium Pietatis officiales inferiores Epiſcopis (cum
„ hi incurrant ſolam ſuſpenſionem) expendere præ-
„ ſumentes pecunias Montis præter uſus deſtinatos.
„ *Bulla* 82. *Pauli V.* quæ incipit - *Oneroſa.*

„ Mulieres ingredientes Religioſorum Cænobia. *Bulla*
„ 20. *Pii V.* quæ incipit: *Regularium.*

N.

„ Naufragantium bona ſurripientes. *Bulla . Cœnæ*,
„ §. 4.

„ Negotiorum cauſa ad Romanam Curam recurrentium
„ offenſores, *Bulla Cœnæ*, §. 12.

„ Nunciorum Sedis Apoſtolicæ offenſores. *Bulla Cœnæ*,
„ §. 11.

„ Nunciis ab Apoſtolicis recurrentes ad poteſtatem lai-
„ cam. *Bulla Cœnæ*, §. 13.

O.

„ Oblationem ſolemnem inter Miſſam recipientes ab
„ excommmunicato, vel interdicto nominatim a
„ Papa. *Cap. ſignificavit*, *de ſent. excom.*

„ Oblationes ſacras Eccleſiis, vel aliis piis locis uſur-
„ pantes, *Conc. Trid. ſeſſ.* 22. *cap.* 11. *de reform.*

„ Offenſores accedentium, commorantium, aut rece-
„ dentium a Romana Cura devotionis cauſa, vel ne-
„ gotiorum ad Sedem Apoſtolicam ſpectantium. *Bulla*
„ *Cœnæ*, §. 9. 10. *&* 12.

„ Offenſores Cardinalium, Epiſcoporum, & quorum-
„ cumque Sedis Apoſtolicæ officialium, ac fautores.
„ *Bulla Coenæ*, §. 11.

„ Officia divina cogentes celebrari in loco interdicto.
„ *Clement. Gravis*, *de ſent. excom.*

„ Officiales ſtatus Eccleſiaſtici munera accipientes ex-
„ ceptis

Digitized by Google

„ceptis eſculentis, & poculentis, quæ triduo ſer-
„vari non poſſunt. *Bulla* 15 *Sixti IV.* quæ incipit:
„*Et ſi de cunctorum*, §. 3. & *Bulla* 3. *Pauli* II. quæ
„incipit: *Munera.*
„Officiales S. Pœnitentiariæ recipientes aliquid etiam
„ſponte oblatum. *Bulla* 83. *Pii V.* quæ incipit: *In*
„*omnibus rebus.*
„Olivetanam in Congregationem ingreſſum prohiben-
„tes. *Bulla* 12. *Julii.* II. quæ incipit: *Et ſi ad uni-*
„*verſos*, §. 20.
„Ordinationem contra libertatem Eccleſiaſticam fa-
„cientes. *Bulla Cœnæ*, §. 15.
„Ordinem furtive recipientes, quando præceſſit pro-
„hibitio ſub excommunicatione (cum alias incurra-
„tur ſola ſuſpenſio) *Cap.* 1. *veniens ad nos de eo, qui*
„*ordin. furtive ſuſcep.*

P.

„Papatum ambientes, aut vivente Papa de eligendo
„Succeſſore tractantes, ac cooperantes. *Bulla* 16.
„*Pauli IV.* quæ incipit: *Cum ſecundum.*
„Papatus electioni conſentiens, ſi ſit electus a minori
„numero, quam duarum partium Cardinalium, &
„ſi ſit electus a ſola tertia parte etiam acceptantes.
„*Cap. licet, de elect.*
„Papæ de vita, aut morte, vel de alterius electione
„eo vivente paciſcentes, ſicuti etiam de promotio-
„ne Cardinalium. *Bulla* 4. *Gregorii XIV.* quæ in-
„cipit: *Cogit nos.*
„Papæ in electione Cardinales Simoniam committen-
„tes. *Bulla* 3. *Julii II.* quæ incipit: *Cum tam di-*
„*vino.*
„Papæ in electione Cardinales non ſervantes formam
„præſcriptam in *Bulla* 13. *Gregorii XV.* quæ inci-
„pit: *Æterni Patris.*
„Papæ perſuadentes infeudationem locorum Eccleſiæ
„Romanæ. *Bulla* 35. *Pii V.* quæ incipit: *Admo-*
„*net nos.*
„Parochiæ pro examine dantes vel recipientes aliquid.
„*Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *c.* 18. *de ref.*
„Parochialia jura Religioſi uſurpantes. *Clement.* 1. *de*
„*privileg.*

„ Participantes in crimine criminoſo cum excommuni-
„ cato a Papa. *Cap. nuper, de ſent. excom.*
„ Patriarcharum offenſores. *Bulla Cœnæ.* §. 11.
„ Patroni admittentes reſignationem extra caſus permiſ-
„ ſos. *Bulla* 58. *Pii V.* quæ incipit: *Quanta.*
„ Patroni uſurpantes bona ſuarum Eccleſiarum. *Conc.*
„ *Trid. ſeſſ.* 22. *c.* 11. *de reform.*
„ Pedagia nova imponentes, & exigentes. *Bulla Coe-*
„ *næ.* §. 5.
„ Pœnitentiariæ litteras impedientes. *Bulla* 1. *Julii III.*
„ quæ incipit: *Rationi congruit.*
„ Pœnitentiariæ Officiales recipientes aliquid etiam
„ ſponte oblatum. *Bulla* 83. *Pii V.* quæ incipit: *In*
„ *omnibus rebus.*
„ Peregrinantium devotionis cauſa Romam offenſores.
„ *Bulla Coenæ,* §. 10.
„ Perſeverantes per annum in excommunicatione lata
„ a Papæ delegato. *Cap. querenti de offic. delegat.*
„ Piratæ in Mari Pontificio, eorumque fautores. *Bulla*
„ *Coenæ,* §. 3.
„ Populum evocantes ad audienda divina in loco inter-
„ dicto. *Clement. Gravis, de ſent. excom.*
„ Poteſtatem ad laicam a litteris Apoſtolicis recurren-
„ tes. *Bulla Coenæ,* §. 13.
„ Prædicantes dogmata, vel miracula falſa, aut reve-
„ lationes falſas. *Bulla* 11. *Leonis X.* quæ incipit:
„ *Supernæ Majeſtatis,* §. 5.
„ Prædicantes peccare eos, qui tenent B. Virginem
„ immaculate conceptam. *Extravag. Grave nimis,*
„ *de reliquiis, & venerat. Sanctor.*
„ Procuratorum in cauſis recurſus ad Romanam Cu-
„ riam offenſores. *Bulla Coenæ,* §. 12.
„ Prohibentes, ne excommunicati, vel interdicti mo-
„ niti exeant ab Eccleſia, dum Miſſa celebratur, &
„ qui poſt monitionem audent cum ipſis remanere.
„ *Clement. Gravis, de ſent. excom.*

Q.

„ Quæſtuarii publicantes indulgentias ob quæſtum.
„ *Bulla* 99. *Pii V.* quæ incipit: *Quam plenum.*

„ Re-

R.

„ Recurrentes a litteris Apoſtolicis ad poteſtatem laicam & recurſui cooperantes, *Bulla Coenae*, §. 13.
„ Recurrentes a decretis Judicis Eccleſiaſtici ad poteſtatem laicam. *Bulla Coenæ*, §. 16.
„ Regularium Superiores impedientes, vel retardantes cauſas ad S. Inquiſitionem ſpectantes. *Bulla* 26. *Pauli V.* quæ incipit: *Romanus Pontifex*, §. 6.
„ Religioſi facientes vovere, vel jurare ad eligendam ſepulturam in ſuis Eccleſiis. *Clement. Cupientes* §. *Sane, de Pœnis.*
„ Religioſi mendicantes tranſeuntes ad ordinem non mendicantium. *Extrav.* 1. *de Regularib.*
„ Religioſi miniſtrantes extremam unctionem, vel aſſiſtentes matrimonio ſine licentia Parochi, *Clement. Religioſi de privileg.*
„ Religioſi abſolventes a culpa, & pœna per indulgentiam. *Clement.* 1. *de privil.*
„ Religioſi ſe conferentes ad partes tranſmarinas ſine licentia. *Extravag. ad noſtrum, de Regular.*
„ Religioſi recipientes ad habitum, vel profeſſionem illegitimos ex inceſtu intra tertium gradum, vel ex ſacrilegio ob votum ſolemne caſtitatis abſque licentia Capituli Generalis, vel provincialis. *Bulla* 71. *Sixti V.* quæ incipit: *Cum de omnibus*, §. 2. quoad excommunicationem non moderata *in Bulla* 83. *Clement.* VIII. quæ incipit: *In ſuprema* §. 4.
„ Religioſi uſurpantes decimas, vel earum ſolutionem impedientes, quando non habent officium vel beneficium (cum tunc incurrant ſolam ſuſpenſionem) niſi ſatisfecerint. *Clement.* 1. *de decimis.*
„ Religioſorum Cœnobia mulieres ingredientes. *Bulla* 20. *Pii V.* quæ incipit: *Regularium perſonarum.*
„ Religionis apoſtatas recipientes. *Bulla* 14. *Pauli IV.* quæ incipit: *Poſtquam.*
„ Religionis ingreſſum prohibentes (ex participatione privilegiorum Congregationis Olivetanæ) *Bulla* 12. *Julii II.* quæ incipit: *Et ſi ad univerſos*, §. 20.
„ Religionis ob ingreſſum dantes, vel recipientes aliquid, dummodo non ſit pro alimentis. *Extrav. Sane, de Simonia.*
„ Reliquias Sanctorum extrahentes e Cœmeteriis, ac fautores. *Decr. editum de mandato Pauli V. die* 23. *Auguſti* 1613. & 16. *Maji* 1624.

„Reſignationem Patroni admittentes extra caſus per-
„miſſos. *Bulla* 58. *Pii V.* quæ incipit: *Quanta.*
„Revelationes falſas prædicantes, *Bulla* 21. *Leonis* X.
„quæ incipit: *Supernæ*, §. 5.
„Romæ Senatorem, vel Gubernatorem eligentes ſine
„licentia Papæ. *Cap. fundamenta*, *de elect. in* 6.
„Romanæ Curiæ victualia impedientes. *Bulla Cœnæ*,
„§. 8.
„Romanam ad Curiam acceſſum pro impetrandis apo-
„ſtolicis litteris prohibentes. *Bulla Cœnæ*, §. 13.
„Romanam ad Curiam ob negotia recurrentium, eo-
„rumque Agentium offenſores. *Bulla Cœnæ*, §. 12.
„Romana in Curia Collitigantium, vel Procuratorum
„offenſores denunciare omittentes Bulla 11. *Ale-*
„*xandri VI.* quæ incipit: *In eminenti.*
„Romana in Curia dantes, vel recipientes aliquid pro
„gratia, vel juſtitia, ac paciſcentes. *Extrav. Ex-*
„*communicamus, de ſent. excom.* & Bulla 16. *Alexan-*
„*dri* VII quæ incipit: *Inter graviſſimas.*
„Romanæ Eccleſiæ bona invadentes, ac fautores.
„Bulla *Cœnæ*, §. 20.
„Romipetarum devotionis cauſa offenſores. *Bulla Cœ-*
„*næ*, §. 10.

S.

„Sacramenta miniſtrantes excommunicato nominatim
„denunciato a Papa. *Cap. ſignificavit. de ſent. ex-*
„*com.*
„Schiſmatici. Bulla *Cœnæ*, §. 1.
„Scripturam Sacram prædicantes, vel explanantes
„contra ſenſum ab Eccleſia approbatum. *Bulla* 21.
„*Leonis.* X. quæ incipit: *Supernæ Majeſtatis.*
„Scripturas Cameræ Apoſtolicæ detinentes, vel non
„revelantes. Bulla 56. *Sixti* 5. quæ incipit: *Non ſine*
„*maxima.*
„Secreta Conciſtorii revelantes. Bulla 7. *Leonis* X. quæ
„incipit: *Supernæ*, §. 30.
„Secreta S. Inquiſitionis revelantes. *Cap. ſtatuta*, §.
„*Et ut eorumdem*, *de hæret. in* 6.
„Secreta Reipublicæ Chriſtianæ hoſtibus revelantes.
„*Bulla Cœnæ*, §. 7.
„Sepelientes in loco ſacro hæreticos, eorumque fau-
„tores, ſi non exhumarunt. *Cap. quicumque de hæ-*
„*ret. in* 6.

„Sepe-

„Sepelientes tempore interdicti in loco ſacro ſepeliri „prohibitos, vel ſepelientes excommunicatos, interdictos, & uſurarios, quamdiu non eſt præſtita „ſatisfactio ad arbitrium Epiſcopi. *Clem.* 1. *de ſe-* „*pultur.*

„Sepulturam in ſuis Eccleſiis eligi, vel non mutari Re- „ligioſi procurantes per votum, vel juramentum. „*Clem. cupientes.* §. *Sanæ de pœnis.*

„Sepulturæ transferendæ cauſa cadaver comminuen- „tes. *Extrav. deteſtandæ, de ſepult.*

„Sequeſtrantes bona, vel jura Eccleſiarum. *Bulla Cæ-* „*næ*, §. 17.

„Sequeſtrationem faciendam ab Ordinario de fructi- „bus beneficii impedientes quamdiu impedimentum „non eſt amotum, vel fructus non ſunt reſtituti. „*Clem. unic. ad compeſcendas, de ſequeſtr.*

„Servituti ſubjicientes Chriſtianum. *Bulla* 149. *Pii V.* „quæ incipit: *Licet omnibus.*

„Simoniaci in ordine, vel beneficio, ac complices. „*Extrav. deteſtabile, de Simon* *Bulla* 85. *Pii IV.* quæ „incipit: *Romanum Pontific.* & *Bulla* 85. *Pii V.* quæ „incipit: *Intolerabiles.*

„Simoniaci in Religionis ingreſſu. *Extravag. Sane,* „*de Simon.*

„Simoniam committentes publicando Indulgentias, „vel concedendo facultatem pro reſervatis vel pri- „vilegia Miſſæ, aut ſepulturæ tempore interdicti. „*Bulla* 99. *Pii V.* quæ incipit: *Quam plenum.*

„Simoniam committentes dando, vel recipiendo ali- „quid pro examine ad Parochiam. *Conc. Trid. ſeſſ.* „24. *c.* 18 *de reform.*

„Societatis Jeſu inſtitutum impugnantes, vel mutari „procurantes. *Bulla* 89. *Greg.* XIII. quæ incipit: „*Aſcendente Domino*, §. 24.

„Sollicitationem non revelantes infra menſem. *Bulla* „34. *Gregorii* XV. quæ incipit: *Univerſi.*

„Sponſiones facientes ſuper electione, vita, vel morte „Papæ, ac promotione Cardinalium. *Bulla* 4. *Gre-* „*gorii* XIV. quæ incipit: *Cogit nos.*

„Statuta libertatis Eccleſiaſticæ læſiva facientes vel eiſ- „dem utentes. *Bul. Cœnæ*, §. 15.

„Superiores Monialium concedentes licentiam ingre- „diendi in Monaſteria ſine cauſa juſta. *Bulla* 8. *Pii V.*

„ quæ incipit: *Circa paſtoralis & declaratio* quæ in-
„ cipit: *Decori & honeſt.*

„ Superiores Regularium impedientes, vel retardantes „ cauſas ad S. Inquiſitionem ſpectantes. *Bulla* 26. „ *Pauli V.* quæ incipit: *Romanus Pontifex*, §. 6.

„ Suſpenſionem a poteſtate providendi de beneficiis „ violantes. *Bulla* 58. *Pii V.* quæ incipit: *Quanta.*

T.

„ Taleas, vel collectas imponentes Eccleſiaſticis. *Bulla* „ *Cœnæ*, §. 18.

„ Thalmut, & alia impia ſcripta Hebræorum legen- „ tes. *Bul.* 20. *Clementis* VIII. quæ incipit: *Cum* „ *Hebræorum.*

„ Toloſanæ Eccleſiæ ſtatuta turbantes. *Extrav. Salva-* „ *tor, de præbend. & dignit.*

V.

„ Vectigalia nova imponentes, & exigentes. *Bulla* „ *Cœnæ*, §. 5.

„ Victualia hoſtibus Reipublicæ Chriſtianæ deferen- „ tes. *Bulla Cœnæ*, §. 7.

„ Victualia Romanæ Curiæ impedientes. *Bulla Cœnæ*, „ §. 8.

„ Unctionem extremam miniſtrantes Religioſi ſine licen- „ tia Parochi. *Clement. Religioſi, de Privil.*

„ Vota Papæ reſervata commutantes privilegiorum „ prætextu. *Extrav. Et ſi Dominici, de pœnit. &* „ *remiſſ.*

„ Uſurpantes, vel ſequeſtrantes bona, vel jura Eccle- „ ſiarum. *Bulla Cœnæ*, §. 17.

EXCOMMUNICATIONES

Latæ ſententiæ, non reſervatæ.

quibus ſubjiciuntur.

A.

„ Abortum fœtus animati procurantes. *Bulla* 87. *Sixti* „ *V.* quæ incipit: *Effrænatam*, moderata quoad „ reſervationem cenſuræ a *Gregorio XIV. in Conſt.* „ 8. quæ incipit: *Sedes Apoſtolica.*

„ Abſo-

„ Abſolutionem, vel revocationem cenſuræ per vim, „ & metum extorquentes. Cap. *Abſolutionis. de his, „ quæ vi metuve in 6.*

„ Abſolutionem dantes Religioſi decimas non ſolventi„ bus. Clem. *cupientes, de pœnis.*

„ Adminiſtratores ter moniti ab Epiſcopo non obedien„ tes. Can. *adminiſtratores 23. q. 5.*

„ Agnos Dei pingentes, miniantes, aut venales haben„ tes. Bulla 2. *Gregorii* XIII. quæ incipit: *Omni certe.*

„ Alienantes bona Eccleſiæ, ſi ſint adminiſtratores, dum„ modo non ſint Epiſcopi, vel Abbates, (cum hi in„ currant interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ). *Extrav. „ Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alien.* Item ea re„ cipientes.

„ Alienantes bona juriſdictionalia locorum piorum ſi „ ſint inferiores epiſcopis, vel Abbatibus (cum hi „ ſolum incurrant interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ) „ Bulla 51. *Urbani* VIII. quæ incipit: *Humanæ ſa„ lutis.*

„ Alienantes Religioſi mendicantes domos ſine licentia „ Sedis Apoſtolicæ. Clement. *Cupientes, de pœnis.*

„ Alienationem bonorum Eccleſiaſticorum concedentes „ Delegati Pontificis in damnum Eccleſiarum. Bulla „ 2. *Pauli* II. quæ incipit: *Cum in omnibus.*

„ Ambientes Nuncii, vel Legati Apoſtolici apud Prin„ cipes, ad quos miſſi ſunt, favores ad obtinendas „ pro ſe, vel conſanguineis dignitates a Papa. Bulla „ 96. *Pii IV.* quæ incipit: *Et ſi Romanum Pontificem.*

„ Annotationes in Decreta Concilii Tridentini edentes. „ Bulla 73. *Pii* IV. quæ incipit: *Benedictus Deus,* „ §. 5.

„ Apoſtatæ a Religione dimittentes habitum. Cap. *ut „ periculoſa, ne Clerici, vel Monach. in* 6.

„ Apoſtolicas litteras accipientes de manu alterius, quam „ officialis deputati. Cap. *dura, de crimine falſi.*

„ Apoſtolicis litteris falſis utentes. Cap. *ad falſario„ rum, de crimine falſi.*

„ Arma prohibita concedentes geſtari in ſtatu Eccle„ ſiaſtico. Bulla 145. *Pii V.* quæ incipit: *Cum vices,* „ §. 2.

„ Arma tenentes Monachi intra ſepta Monaſterii ſine „ licentia Abbatis. Clement. *Ne in agro,* §. *Quia „ vero, de ſtatu Monachor.*

„ Aſſaſſiniis mandantes homicidium, ſeu eos receptan-

 „ tes,

„ tes, occultantes, defendentes, *Cap. pro humani*, „ *de homicid. in* 6.

„ Aſtrologiam judiciariam exercentes. *Can. ſi quis ariolos*, „ *&* *Can. aliquantis* 26. *q.* 5.

B.

„ Beguinarum ſtatum mulieres aſſumentes. *Clement.* „ 1. *de Relig. domib.*

„ Beguinorum, vel Bizochorum religionem profitentes, *Extravag. Sancta Romana, de religioſ. domib.*

„ Beneficium a Schiſmaticis collatum retinentes, *Cap.* „ *quod a prædeceſſore noſtro, de ſchiſmat.*

„ Beneficium recipientes de manu poteſtatis laicæ, *Can.* „ *ſi quis deinceps, & can. quoniam* 16. *q.* 7.

„ Bononiæ Scholares, vel magiſtri conducentes alie- „ num hoſpitium infra tempus conductionis ſine li- „ centia Inquilinorum. *Cap. ex reſcripto, de locato,* „ *& conduct.*

C.

„ Cameræ Apoſtolicæ non applicantes confiſcationes „ in ſtatu Eccleſiaſtico. *Bulla* 43. *Pii* IV. quæ in- „ cipit. *Decet Romanum Pontificem.*

„ Cancellariæ Apoſtolicæ officiales ſe intromittentes in „ cauſis ſibi interdictis *in Bulla* 54. *Pii* IV. quæ inci- „ pit -- *Univerſi Gregis.*

„ Canonici Regulares accedentes ad Curias Principum „ animo nocendi ſuis Prælatis, vel domibus. *Cle-* „ *ment. N. in agro*, §. *Quia vero, de ſtatu Monach.*

„ Cappuccini recipientes Fratres de obſervantia. *Bulla* „ 20. *Sixti* V. quæ incipit - *Pro ea.*

„ Cenſuræ fulminationem impedientes, vel ejus abſo- „ lutionem, aut revocationem per vim, & metum „ extorquentes. *Cap. abſolutionis, de his quæ vi,* „ *metuve in* 6.

„ Ceſſationem a divinis, vel interdictum locale gene- „ rale Religioſi non ſervantes. *Clement. Ex frequen-* „ *tibus, de ſent. excom.*

„ Clauſura Monialium pro conſervanda, Magiſtratus „ negantes Prælatis auxilium. *Conc. Trid. ſeſſ.* 25. „ *cap.* 5. *de Regularib.*

„ Clauſuram Monialium Superiores ſine juſta cauſa in- „ trantes pro tertia vice (cum pro prima incurrant

„ ſolum

„ ſolum interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & pro ſe-
„ cunda ſuſpenſionem a Pontificalibus). *Declaratio*
„ *Bullæ* 8. *Gregorii* XIII. quæ incipit -- *Dubiis*, §. 2.
„ Clerici in dignitate conſtituti accedentes ad audien-
„ das leges, vel medicinam in Scholis publicis poſt
„ duorum menſium ſpatium. *Cap. ſuper ſpecula, ne*
„ *Clerici, vel Monachi.*
„ Clerici obtinentes Eccleſias de manu laicorum, *Can.*
„ *ſi quis Clericus* 16 *q.* 7.
„ Clericus habens officium Præpoſiti Sæcularis, ſi mo-
„ nitus non deſiſtat. *Cap. Clericis, ne Clerici, vel*
„ *Monachi.*
„ Communicantes cum excommunicato in crimine cri-
„ minoſo, ſi eius Cenſura non eſt reſervata. *Cap. nu-*
„ *per de ſent. excom.*
„ Conclavis formam Officiales non procurantes ſervari.
„ *Cap. ubi periculum de elect. in* 6. §. *Præterea.*
„ Concilium in Tridentinum gloſſas, & annotationes
„ facientes. *Bulla* 73. *Pii* IV. quæ incipit -- *Bene-*
„ *dictus Deus*, §. 5.
„ Confeſſionem non eſſe neceſſariam exiſtenti in morta-
„ li pro ſumenda Euchariſtia docentes. *Conc. Trid.*
„ *ſeſſ.* 13. *Can.* 11.
„ Conſervatores ad excedendos ſuæ poteſtatis limites
„ inducentes. *Cap. hac conſtitutione, de offic. deleg.*
„ *in* 6. *Bulla* 9. *Gregorii* XV. quæ incipit -- *Sanctiſ-*
„ *ſimus*, §. 11.
„ Contrahentes Matrimonium in caſibus prohibitis.
„ *Clem.* 1. *eos, qui de conſang.*

D.

„ Decimas Religioſi uſurpantes, vel earum ſolutionem
„ impedientes, ſi non habeant adminiſtrationem,
„ vel officium (cum tunc ſolam ſuſpenſionem incur-
„ rant) poſtquam præſtiterunt ſatisfactionem, qua
„ non præſtita non poſſunt abſolvi, niſi a Papa. *Cle-*
„ *ment.* 1. *Religioſi de decimis.*
„ Decimis a ſolvendis Religioſi alios ſuis ſermonibus re-
„ trahentes. *Clement. Cupientes de poenis.*
„ Delegati Pontificis concedentes bonorum Eccleſiaſti-
„ corum alienationem fieri in damnum Eccleſiæ.
„ *Bulla* 2. *Pauli II.* quæ incipit -- *Cum omnibus.*

Digitized by Google

„ Dignitatem a Schiſmaticis collatam retinentes. *Cap.* „ *quod a prædeceſſore noſtro, de ſchiſmat.*

„ Directores Monialium in electionibus non abſtinen- „ tes ab iis, unde diſcordiæ poſſunt oriri. *Cap. in-* „ *demnitatibus*, §. *Poſtremo*, *de elect. in* 6.

„ Divinationem exercentes. *Can. ſi quis ariolos*, & „ *Can. aliquantis* 26. *q*. 5.

„ Divinantes de Papæ vita, vel morte. *Bulla* 113. *Ur-* „ *bani* VIII. quæ incipit -- *Inſcrutabilis.*

„ Doctoratum, vel lectoratum concedentes non præmit- „ tentibus profeſſionem fidei (niſi ſint Epiſcopi, cum „ hi incurrant ſolum interdictum ab ingreſſu Eccle- „ ſiæ). *Bulla* 88. *Pii* IV. quæ incipit -- *In ſacro-* „ *ſancta.*

E.

„ Eccleſias obtinentes per laicos. *Can. ſi quis Clericus* „ 16. *q*. 7.

„ Eccleſiæ bona alienantes, ac recipientes. *Extravag.* „ *Ambitioſæ*, *de reb. Eccleſ. non alienandis.*

„ Eccleſiarum bona compellentes ſubmitti Laicis. *Cap.* „ *hoc conſultiſſimo, de rebus Eccleſ. non alienandis in* 6.

„ Eccleſiaſtici conſtituti in dignitate accedentes ad au- „ diendas leges, vel medicinam in Scholis publicis „ poſt duorum menſium ſpatium. *Cap. ſuper ſpecula,* „ *ne Clerici, vel Monachi.*

„ Eccleſiaſtico in ſtatu non applicantes confiſcationes, „ & pœnas Cameræ Apoſtolicæ. *Bulla* 43. *Pii* IV. „ quæ incipit: *Decet Romanum Pontificem.*

„ Eccleſiaſtico in ſtatu arma prohibita concedentes ge- „ ſtari. *Bulla* 145. *Pii* V. quæ incipit: *Cum vices*, §. „ *Tertio.*

„ Electionem in Monaſteriis turbantes. *Cap. indemni-* „ *tatibus*, §. *Poſtremo*, *de elect. in* 6.

„ Electionis, nominationis, vel collationis denegatæ „ cauſa vexantes perſonas, vel loca. *Cap. ſciant* „ *cuncti*, *de elect. in* 6.

„ Epiſcopi Romam latenter venientes, vel ab ea rece- „ dentes ſine licentia Papæ, eorumque receptatores, „ ſi de ipſorum adventu Papam non moneant. *Ex-* „ *travag. ut Prælatorum*, *de majorit. & obedient.*

„ Epiſcopi ſe ingerentes in aliena Diœceſi. *Cap. quo-* „ *niam in pleriſque*, *de offic.*

„ Euchariſtiæ ſumptioni non neceſſario præmittendam

„ eſſe

„ eſſe Confeſſionem ab exiſtente in mortali, docen-
„ tes. *Conc. Trid. ſeſſ.* 13. *Can.* 11.
„ Excommunicato cenſura non reſervata communican-
„ tes in crimine criminoſo. *Cap. nuper, de ſent. ex-*
„ *com.*
„ Excommunicatos ſepelientes in loco ſacro. *Clement.*
„ 1. *de ſepultur.*
„ Extorquentes per vim, & metum abſolutionem, vel
„ revocationem cenſuræ. *Cap. abſolutionis, de his,*
„ *quæ vi, metuve in* 6.

F.

„ Fabricæ S. Petri deputatos moleſtantes. *Bulla* 57.
„ *Pii* V. quæ incipit -- *Exigit.*
„ Fœminam cogentes ad Religionem, vel ab ea retra-
„ hentes, aut impedientes injuſte. *Conc. Trid. ſeſſ.*
„ 25. *cap.* 18. *de regularib.*
„ Fœminarum raptores. *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *c.* 6. *de*
„ *ref. matrim.*
„ Fraticellorum Religionem profitentes. *Extravag.*
„ *Sancta Romana, de Religioſ. domibus.*
„ Fratres de obſervantia recipientes Cappuccinos. *Bul-*
„ *la* 20. *Sixti* V. quæ incipit -- *Pro ea.*
„ Fraude inducentes Judicem ad ſe conferendum ad
„ Mulierem, ut ejus teſtimonium excipiat. *Cap.*
„ *Mulieres, de judiciis in* 6.

G.

„ Germaniæ Religioſi, & Parochi non ſervantes con-
„ cordiam inter ſe ſtatutam. *Extravag. Vices il-*
„ *lius, de Tregua & pace.*
„ Gloſſas in Concilium Trident. edentes *Bulla* 73. *Pii*
„ IV. quæ incipit - *Benedictus Deus.* §. 5.
„ Gubernatores, & Officiales mortuo Pontifice non ob-
„ ſervantes præſcripta *in cap. ubi periculum*, §. *Præ-*
„ *terea, de elect. in* 6.

H.

„ Hæreticos, eorumque fautores ſepelientes in loco
„ ſacro, dummodo exhumaverint, cum alias ex-
„ com-

Digitized by Google

„ communicatio ſit reſervata. *Cap. quicumque, de* „ *hæretic. in* 6.

„ Homicidium mandantes per Aſſaſſinos. *Cap. pro hu-* „ *mani, de homicid. in* 6.

I.

„ Inquiſitores, Teſtes, alioſque Miniſtros S. Officii „ vexantes. *Bulla* 82. *Pii* V. quæ incipit - *Si de pro-* „ *tegendis.*

„ Inquiſitionis Cauſis ſe ingerentes, ejuſque ſententiam „ non exequentes, & requiſiti non adjuvantes. *Cap.* „ *Et inquiſitionis, de hæret. in* 6.

„ Inquiſitionis prætextu pecuniam extorquentes, ſi ſa- „ tisfecerint. *Clem. Nolentes, hæretic.*

„ Inquiſitionis Supremæ Cardinalibus non obedientes. „ *Bul.* 1. *Pii* V. quæ incipit - *Sanctiſſimus Dominus.*

„ Interdictos ſepelientes in loco ſacro, ſi non ſit præ- „ ſtita ſatisfactio ad arbitrium Epiſcopi. *Clement.* 1. „ *de ſepultur.*

„ Interdictum locale generale, vel ceſſationem a divi- „ nis Religioſi non ſervantes. *Clement. Ex frequenti-* „ *bus, de ſent. excom.*

„ Judices Laici negligentes præſtare auxilium Epiſco- „ po vel alteri Judici Eccleſiaſtico requirenti. *Can.* „ *admin.* 23. *q.* 5.

„ Jus Regalium, ſeu defenſionis, aut cuſtodiæ in locis „ piis ſibi uſurpantes. *Cap. Generali, de elect. in* 6.

L.

„ Laica poteſtas omittens dare brachium Sæculare Epi- „ ſcopis. *Can. adminiſtratores* 23. *q.* 5.

„ Lecturam, vel doctoratum concedentes non præmit- „ tentibus profeſſionem fidei (niſi ſint Epiſcopi, cum „ hi ſolum incurrant interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ). „ *Bulla* 88. *Pii* IV. quæ incipit - *In ſacroſancta.*

„ Leges, aut medicinam docentes Religioſos, qui habi- „ tum dimiſerunt, *Cap. ut periculoſa, ne Clerici, vel* „ *Monach. in* 6.

„ Libros imprimentes ſine licentia Superiorum, vel „ ſine nomine Auctorum. *Concil. Trident. ſeſſ.* 4. „ *de edit. & uſu Sacrorum Librorum, Index libr. pro-* „ *hibit. regula* 10.

„ Li-

Digitized by Google

„ Libros ita impreſſos retinentes, & vendentes. *Conc. Later. ſub Leone X. ſeſſ.* 10. *decr.* 3.

„ Litteras Apoſtolicas recipientes de manu alterius, „ quam Officialis deputati. *Cap. dura, de crimine* „ *falſi.*

„ Litteris Apoſtolicis falſis utentes. *Cap. ad falſario-* „ *rum, de crimine falſi.*

„ Litteras Papæ impugnantes ante coronationem. *Ex-* „ *travag. ultima, de ſent. excom. cap.* 4.

„ Ludos Taurorum, & agitationes ferarum exercentes „ extra Hiſpaniam. *Bull.* 4. 48. *Pii* V. quæ incipit. „ *De ſalute.*

M.

„ Matrimonium ad contrahendum cogentes, *Conc.* „ *Trid. ſeſſ.* 24. *c.* 9. *de reform. matrim.*

„ Matrimonium contrahentes in caſibus prohibitis. *Clem.* „ *unic. eos, qui de conſanguin.*

„ Matrimonia filiorum ſine conſenſu Patris irrita eſſe aſ- „ ſerentes, vel clandeſtina ante Concilium Triden- „ tinum valida fuiſſe negantes. *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. „ *cap.* 1. *de reform. matrim.*

„ Medicinam docentes Religioſos, qui habitum dimi- „ ſerunt. *Cap. ut periculoſa, ne Clerici, vel Mo-* „ *nachi* 6.

„ Mendicantes Religioſi ſine licentia Sedis Apoſtolicæ „ novas domus acquirentes, vel alienantes. *Clement.* „ *cupientes, de pœnit.*

„ Miniſtros S. Officii vexantes. *Bulla* 82. *Pii V.* quæ „ incipit. *Si de protegendis.*

„ Monachi accedentes ad Curias Principum animo no- „ cendi ſuis Prælatis, vel Monaſteriis, *Clem. Ne in* „ *agro, §. Quia vero, de ſtatu Monach.*

„ Monachi tenentes arma intra ſepta Monaſterii ſine „ licentia Abbatis. *Clement. Ne in agro, §. Quia* „ *vero, de ſtatu Monach.*

„ Monaſteria ingredientes Prælati Regulares ſecunda „ vice eodem anno ſine præſentia Epiſcopi, vel al- „ terius Eccleſiaſtici Secularis ab eodem deputandi: „ *Bulla* 156. *Alexandri* VII. quæ incipit - *Felici.*

„ Monialem fieri, vel non fieri cogentes, ac coope- „ rantes. *Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 18. *de regularib.*

„ Monialium Clauſuram ſine cauſa juſta Superiores in- „ trantes pro tertia vice (cum pro prima incurrant „ inter

„ interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & pro ſecunda „ ſuſpenſionem a Pontificalibus) *Declaratio Bullæ* 28. „ *Gregorii* XIII. quæ incipit. *Dubiis*, §. 2.

„ Monialium directores non abſtinentes in electionibus „ ab iis, unde diſcordiæ poſſunt oriri. *Cap. indem-* „ *nitatibus*, §. *Poſtremo. de elect. in* 6.

„ Monialium Clauſura pro conſervanda, Magiſtratus „ negantes auxilium Prælatis. *Conc. Trid. ſeſſ.* 25. „ *cap.* 5. *de regularib.*

„ Monialium Monaſteria non ad malum finem ingredien- „ tes ſine licentia Prælati. *Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* „ 5. *de regularib.*

„ Monialium Præpoſitæ electionem turbantes, *Cap.* „ *indemnitatibus*, §. *Poſtremo*, *de elect. in* 6.

„ Monialium Viſitatores in ſuo munere impedientes, „ niſi reſipiſcant. *Clem. Attendentes*, *de ſtatu Mo-* „ *nach.*

„ Montem Pietatis impugnantes. *Bulla* 11. *Leonis* X. „ quæ incipit. *Inter multiplices.*

„ Mulieres aſſumentes Beguinarum ſtatum. *Clem.* 1. „ *de religioſ. domib.*

„ Mulierum raptores. *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de* „ *ref. matrim.*

N.

„ Notariorum Officiis a Camera Apoſtolica venditis, „ vel vendendis, ſe intromittentes, aut vexantes „ Notarios ea ementes. *Bulla* 83. *Pii* IV. quæ inci- „ pit *Superna providentia.*

„ Nuncii, aliique Miniſtri Pontificis procurantes a „ Principibus, ad quos miſſi ſunt, favores, ac di- „ gnitates pro ſe, vel Conſanguineis a Papa obti- „ nendas. *Bulla* 96. *Pii* IV. quæ incipit. *Et ſi Ro-* „ *manum Pontificem.*

O.

„ Officiales mortuo Pontifice non obſervantes præ- „ ſcripta *in cap. ubi periculum*, §. *Propterea*, *de* „ *elect. in* 6.

„ Officium præſulatus in Eccleſiis uſurpantes. *Cap.* „ *quoniam in pleriſque*, *de offic. Judic. Ordin.*

„ Officii S. Inquiſitionis Miniſtros vexantes. *Bulla* „ 82. *Pii* X. quæ incipit, *Si de protegendis.*

„ Or-

„ Ordinationes factas a Schiſmaticis exercentes. *Cap.*
„ *quod a prædeceſſore noſtro, de Schiſmat.*

P.

„ Papæ de vita, vel morte divinantes. *Bulla* 113.
„ *Urbani* VIII. quæ incipit. *Inſcrutabilis.*
„ Papæ nondum coronati litteras impugnantes, *Ex-*
„ *trav. ultim. de ſent. excom.*
„ Parochi, & Religioſi Germaniæ non ſervantes inter-
„ ſe concordiam ſtatutam. *Extrav. Vices illius, de*
„ *Tregua, & pace.*
„ Pœnas in ſtatu Eccleſiaſtico non applicantes Cameræ
„ Apoſtolicæ. *Bulla* 43. *Pii IV.* quæ incipit. *Decet*
„ *Romanum Pontificem.*
„ Pœnitentiariæ Officiales ſe intromittentes in Expedi-
„ tionibus prohibitis *in Bulla* 53. *Pii* IV. quæ inci-
„ pit. *In ſublimi.*
„ Prælati Regulares ingredientes ſecunda vice eodem
„ anno in Monaſteria Sanctimonialium ſine præſen-
„ tia Epiſcopi, vel alterius Eccleſiaſtici Sæcularis ab
„ eodem deputandi. *Bulla* 156 *Alexandri* VII. quæ
„ incipit . . *Felici.*
„ Presbyteri accedentes ad audiendas leges, vel Me-
„ dicinam in Scholis publicis. *Cap. ſuper ſpecula,*
„ *de Cler. vel Monach.*
„ Præſulatus Officium in Eccleſiis uſurpantes. *Cap. quo-*
„ *niam in pleriſque, de Offic. Judicis ord.*

R.

„ Raptores fœminarum. *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. c. 6. *de*
„ *reform. Matrim.*
„ Regaliæ, ſeu cuſtodiæ titulum in locis piis ſibi uſur-
„ pantes. *Cap. generali, de elect. in* 6.
„ Religioſi dimittentes habitum. *Cap. ut periculoſa, ne*
„ *Clerici, vel Monac. in* 6.
„ Religioſi decimas uſurpantes, vel earum ſolutionem
„ impedientes, ſi non habeant adminiſtrationem, vel
„ officium (cum tunc ſolam ſuſpenſionem incurrant)
„ dummodo dederint ſatisfactionem condignam, (cum
„ alias excommunicatio ſit reſervata). *Clem. Religioſi,*
„ *de decimis.*
„ Religioſi a decimarum ſolutione retrahentes, vel ne-
„ gligen-

„gligentes ſuadere earum ſolutionem ſuis pœnitentibus, eoſque abſolventes. *Clem. cupientes, de pœnit.*

„Religioſi exeuntes de Clauſtris ad audiendas leges, vel Medicinam, eoſque docentes, vel in Scholis retinentes. *Cap. non magnopere, & cap. ſuper ſpecula, ne Cleric. vel Monach.*

„Religioſi, & Parochi Germaniæ non ſervantes concordiam inter ſe ſtatutam. *Extravag. Vices illius, de Tregua & pace.*

„Religioſi mendicantes ſine licentia Papæ novas domos acquirentes, vel alienantes. *Clem. Cupientes, de pœnis.*

„Religioſi non ſervantes interdictum locale generale, vel ceſſationem a divinis. *Clement. Ex frequentibus, de ſent. excom.*

„Religionis ingreſſu cogentes, vel retrahentes fœminas. *Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *c.* 18 *de regularib.*

„Religionis, vel Reipublicæ Chriſtianæ de ſtatu divinantes. *Bulla* 113. *Urbani VIII.* quæ incipit, *Inſcrutabilis.*

„Repræſalias concedentes, aut extendentes contra Eccleſiaſticos. *Cap. unico, de injuriis in* 6.

S.

„Sacerdos celebrans ſine ſtola. *Can. Eccleſiaſtica, diſt.* 23.

„Schiſmatici ordinationi conſentientes, vel ab eo recipientes beneficium, aut rem Eccleſiaſticam, eamque retinentes. *Cap.* 2. *de Schiſmat.*

„Scholis legum, vel Medicinæ admittentes, aut in eis retinentes Religioſos, qui habitum dimiſerunt. *Cap. ut periculoſa, ne Cler. vel Monach. in* 6.

„Scholares, vel Magiſtri Bononiæ conducentes alienum hoſpitum infra tempus conductionis ſine licentia Inquilinorum. *Cap. ex reſcripto, de locato, & conducto.*

„Sedis Apoſtolicæ de ſtatu divinantes. *Bulla* 113. *Urbani VIII.* quæ incipit-*Inſcrutabilis.*

„Sepelientes in loco ſacro hæreticos, eorumque fautores, dummodo eos exhumaverint, cum alias excommunicatio ſit reſervata. *Cap. quicunque, de hæretit.* 6.

„Sepe-

„ Sepelientes tempore interdicti in loco ſacro ſepeliri „ prohibitos, vel ſepelientes excommunicatos, in„ terdictos, & uſurarios (dummodo præſtita ſit ſa„ tisfactio ad arbitrium Epiſcopi, cum alias excom„ municatio ſit reſervata). *Clement.* 1. *de ſepultur.*

„ Sequeſtrationem ab Ordinario faciendam impedien„ tes (dummodo impedimentum ſit amotum, vel „ fructus reſtituti, cum alias excommunicatio ſit re„ ſervata). *Clement. Ad compeſcendas, de ſequeſtr.*

„ Statuta libertatis Eccleſiaſticæ læſiva retinentes, vel „ ea ex libris non delentes, dummodo iis non utan„ tur. *Cap. noverit, de ſent. excom.*

T.

„ Taurorum ludos extra Hiſpaniam exercentes. *Bulla* „ 48. *Pii V.* quæ incipit. *De ſalute.*

„ Teſtimonii cauſam fingentes, ut Judex Mulieris exa„ minandæ domum accedat. *Cap. Mulieris, de ju*„ *dic. in* 6.

V.

„ Viſitatores Moniaſium in ſuo munere impedientes, ſi „ moniti non reſipiſcant. *Clement. Attendentes, de* „ *ſtatu Monach.*

„ Uſurarios publicos ſepelientes in loco ſacro, ſi non „ ſit præſtita ſatisfactio. *Clement.* 1. *de ſepultur.*

„ Uſurariis alienigenis Clerici locantes domos, aut com„ moditatem præſtantes, vel eos non ejicientes infra „ tres menſes (niſi ſint Epiſcopi, cum hi incurrant „ ſolam ſuſpenſionem). *Cap. uſurarum, de uſuris* „ *in* 6.

„ Uſuris Officiales Communitatem faventes. *Clement.* „ *ex gravi de uſuris.*

Digitized by Google

SUSPENSIONES

Ab Officio, vel Beneficio latæ abſolute, vel ad tempus, quæ abſolute, vel infra tempus, antequam per ſe ipſa ceſſent,

Papæ reſervantur.

A.

„ Abbates alienantes bona Monaſterii interdicuntur ab „ ingreſſu Eccleſiæ, & ſi infra ſex menſes non reſipuerint, ſuſpenduntur ab adminiſtratione Monaſterii in ſpiritualibus, ac temporalibus. Prælatus „ vero inferior excommunicatur, ac privatur beneficio. *Extrav. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non „ alienand.*

„ Abbates concedentes dimiſſorias ſibi non ſubditis ſuſpenduntur per annum ab officio, & beneficio. „ *Concil. Trid. ſeſſ. 23. cap. 10. de reform.*

„ Alienationi bonorum Eccleſiæ Epiſcopi, vel Delegati „ a Papa conſentientes ſuſpenduntur per annum ab „ executione officii. *Bulla* 2. *Pauli II.* quæ incipit. „ *Cum in omnibus.*

„ Apoſtatæ a Religione recipientes Ordinem Sacrum in „ Apoſtaſia ſuſpenduntur ab ejus executione. *Cap.* „ *conſultationi, de Apoſtat.*

B.

„ Beneficia ad Eccleſiaſtica eligentes auctoritate laica „ ſuſpenduntur ab Officiis, & Beneficiis: Conſentiens vero electioni de ſe factæ ſuſpenditur a beneficio. *Cap. quiſquis de elect.*

„ Beneficia conferentes contra formam præſcriptam „ ſuſpenduntur a collatione, recipientes ſuſpenduntur „ a beneficiis, *Bulla* 58. *Pii V.* quæ incipit - - *Quanta,* „ §. 6.

„ Beneficiis privantes eos, qui pro ſuis negotiis commorantur in Romana Curia, ſuſpenduntur ab Officio, & beneficio. *Extravag. divina, de privi-* „ *leg.*

„ Be-

„ Beneficiorum vacantium reditus uſurpantes incurrunt „ ſuſpenſionem ab Officio, & Beneficio, donec re- „ ſtituant. *Cap. præſenti, de Offic. Ordin. in 6.*

„ Beneficiati utentes ſine juſta cauſa veſte laicali ſuſpen- „ duntur ſex menſes a beneficio. *Clement. 3. Quo- „ niam, de vita, & honeſt. Cler.*

„ Beneficiato electo opponens aliquid, nec probans, „ ſuſpenditur a beneficio per triennium. *Cap. ſta- „ tuimus, §. Adjicientes, de elect. in 6.*

„ Bigamum ordinans ſuſpenditur per annum a Celebra- „ tione Miſſæ. *Can. nullus pœnitentem, diſt. 55.*

C.

„ Capitula Simoniam committentia ſuſpenduntur. *Ex- „ trav. 1. & 2. de Simon.*

„ Cenſuram ferens ſine debita ſolemnitate incurrit per „ menſem interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ, & „ ſuſpenſionem a divinis. *Cap. cum medicinalis, de „ ſent. excom. in 6.*

„ Clerici non denunciantes Prælatos ſubmittentes bona „ Eccleſiæ laicis ſuſpenduntur per triennium a bene- „ ficiis in Eccleſia obtentis. *Cap. hoc conſultiſſimo, de „ rebus Eccleſ. non alienand. in 6.*

„ Compromiſſarius eligens indignum ad Epiſcopatum „ ſuſpenditur per triennium a beneficiis. *Cap. ſi „ compromiſſarius, de elect. in 6.*

„ Conceptionem B. Virginis fuiſſe in peccato originali „ defendentes, & contrariam ſententiam impug- „ nantes ſuſpenduntur a divinis. *Bulla* 114. *Pii V.* „ quæ incipit. *ſuper ſpeculam.*

„ Conjugatis conferentes primam tonſuram extra caſus „ permiſſos ſuſpenduntur per annum a collatione pri- „ mæ tonſuræ. *Cap. nullus Epiſcopus, de temp. or- „ dinat. in 6.*

„ Conſervatores extendentes ultra limites ſuam poteſta- „ tem ſuſpenduntur per annum ab officio. *Cap. hac „ conſtitutione de Offic. Judic. in 6.*

„ Conventus Simoniam committentes ſuſpenduntur. „ *Extrav. 1. & 2. de Simon.*

D.

„ Decimas uſurpantes Religioſi, vel earum ſolutio-
„ nem impedientes, ſi intra menſem non ſatisfece-
„ rint, ſuſpenduntur ab officiis, beneficiis, atque
„ adminiſtrationibus, quæ ſi non habent, incurrunt
„ excommunicationem Papæ reſervatam. *Clement.*
„ *1. de decim.*

„ Delegati a Papa conſentientes alienationi bonorum
„ Eccleſiæ ſuſpenduntur per annum ab executione of-
„ ficii *Bulla 2. Pauli II.* quæ incipit. *Cum in omni-*
„ *bus.*

„ Doctoratum, vel Magiſterium conferentes, nec exi-
„ gentes circa expenſas juramentum a promovendis,
„ ſuſpenduntur per ſex menſes a collatione doctora-
„ tus, vel Magiſterii. *Clement. Cum ſit, de Ma-*
„ *giſtris.*

E.

„ Eccleſiæ bona Sede vacante occupantes ſuſpendun-
„ tur ab Officio, & Beneficio donec reſtituant. *Cap.*
„ *quia ſæpe de elect. in 6.*

„ Electionem, poſtulationem, vel aliam proviſionem
„ Eccleſiaſtici impugnantes, nec probantes ſuſpen-
„ duntur per triennium a beneficiis. *Cap. ſtatuimus,*
„ §. *Qui vero de elect. in 6.*

„ Eligentes Epiſcopum non habentem annos 30. vel il-
„ legitimum, vel vita, & ſcientia non commenda-
„ bilem, ſuſpenduntur per triennium a beneficiis.
„ *Cap. cum in cunctis, de elect.* §. *Clerici.*

„ Eligentes Epiſcopum, nec præſentantes electionem
„ infra octo dies, dum commode poſſunt, ſuſpen-
„ duntur per triennium a beneficiis in ea Eccleſia
„ obtentis. *Cap. cupientes, de elect. in 6.* §. *Si vero.*

„ Epiſcopi alienantes bona Eccleſiæ incurrunt interdi-
„ ctum ab ejus ingreſſu, & ſi infra ſex menſes non
„ reſipuerint, ſuſpenduntur ab adminiſtratione Ec-
„ cleſiæ in ſpiritualibus, & temporalibus. Inferio-
„ res vero Epiſcopis, & Abbatibus privantur be-
„ neficiis *Extrav. Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non*
„ *alienand.*

„ Epiſcopi conſentientes alienationi Bonorum Eccleſiæ
„ ſuſpenduntur per annum ab executione officii.
„ *Bulla 2. Pauli II.* quæ incipit -- *Cum in omnibus.*

„ Epi-

Digitized by Google

„Epiſcopi expendentes pecunias Montis Pietatis præ-
„ter uſus deſtinatos incurrunt ſuſpenſionem. *Bulla*
„82. *Pauli V.* quæ incipit - *Oneroſa paſtoralis.*

„Epiſcopi indulgentias publicantes, vel concedentes
„facultatem abſolvendi a reſervatis ob quæſtum in-
„terdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenduntur
„a perceptione fructuum. *Bulla* 99. *Pii V.* quæ in-
„cipit -- *Quam plenum.*

„Epiſcopi non accedentes per ſe, vel per alios ad li-
„mina Apoſtolorum temporibus ſtatutis, interdi-
„cuntur ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenduntur ab
ejus adminiſtratione, ac beneficiis. *Bul.* 15. *Sixti V.*
„quæ incipit -- *Romanus Pontifex.* §. 8.

„Epiſcopi ordinantes. *Vide litt. O.*

„Epiſcopi non applicantes fructus beneficiorum vacan-
„tium juxta *Extrav. Joannis XXII.* interdicuntur
„ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenduntur a Pontifica-
„libus donec reſtituant. *Extravag. ſuſcepti regi-
„minis.*

„Epiſcopi non publicantes Diœceſanis Acta Concilii
„Provincialis ſuſpenduntur ab officio per duos men-
„ſes. *Can. decernimus, diſt.* 18.

„Epiſcopi non procedentes contra ſuſpectos de hæreſi
„ſuſpenduntur ab Officio per triennium. *Clement.* 1.
„§. *Verum, de hæretic.*

„Epiſcopi non corrigentes Simoniacos in Sacramentis
„ſuſpenduntur ab Officio per duos menſes. *Can.
„quicquid.* 1. *q.* 1.

„Epiſcopi relaxantes incendiariis pœnas ſuſpendun-
„tur ab officio per annum. *Can. peſſimam* 23. *q.* 8.

„Excommunicationis ſententiam ferentes abſque præ-
„via competenti admonitione interdicuntur per men-
„ſem ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenduntur a divi-
„nis. *Cap. Sacro de ſent. excom.*

I.

„Incendiariis relaxantes pœnas Epiſcopi ſuſpendun-
„tur ab officio per annum. *Can. peſſimam* 23. *q.* 8.

„Indulgentias, vel facultatem abſolvendi a reſervatis
„concedentes Epiſcopi ob quæſtum interdicuntur ab
„ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenduntur a perceptione
„fructuum. *Bulla* 99. *Pii V.* quæ incipit - *Quam
„plenum.*

„ Judices Eccleſiaſtici injuſte gravantes partem ſuſpen„ duntur per annum ab executione officii. *Cap. cum „ æterni, de ſent. & re judic. in 6.*

„ Juramentum non exigentes circa expenſas a promo„ vendis ad doctoratum, vel magiſterium, ſuſpen„ duntur per ſex menſes a collatione doctoratus, vel „ magiſterii. *Clement. cum ſit, de Magiſtris.*

M.

„ Magiſterium, vel doctoratum conferentes, nec exi„ gentes circa expenſas juramentum a promovendis, „ ſuſpenduntur per ſex menſes a collatione magiſterii, „ vel doctoratus. *Clemen. cum ſit, de Magiſtris.*

„ Matrimonium poſt contractum, Ordinem Sacrum re„ cipiens eſt ſemper ab eo ſuſpenſus, niſi ingredia„ tur Religionem. *Extrav. Joann. XXII. Antiquæ, „ de voto.*

„ Monachi incumbentes venationi clamoroſæ ſi ſunt „ Superiores ſuſpenduntur per biennium a collatione „ beneficiorum; ſi ſubditi, ſuſpenduntur per bien„ nium ab adminiſtratione, quam ſi non habent, tam „ ad ipſam, quam ad beneficium Eccleſiaſticum per „ biennium redduntur inhabiles. *Clement.* 1. §. *Si „ quis autem, de ſtatu Monach.*

„ Monachi nigri non utentes veſtibus præſcriptis, ſi „ ſunt Superiores ſuſpenduntur per annum a benefi„ ciorum collatione; ſi ſunt ſubditi ſuſpenduntur ab „ adminiſtratione, quam ſi non habent, tam ad ip„ ſam, quam ad beneficium Eccleſiaſticum redduntur „ inhabiles. *Clement.* §. 2. *ſi quis autem, de ſtatu Mo„ nach.*

„ Montis pietatis pecunias expendentes Epiſcopi præ„ ter uſus deſtinatos ſuſpenduntur abſolute, *Bulla* „ 82. *Pauli V.* quæ incipit - *Oneroſa paſtoralis.*

„ Munera recipientes in Viſitatione Eccleſiarum, ſi „ ſunt Epiſcopi interdicuntur ab ingreſſu Eccleſiæ: ſi „ ſunt inferiores ſuſpenduntur ab Officio, & Bene„ ficio, niſi infra menſem reſtituant duplum. *Cap. „ exigit, de cenſibus in 6.*

Obſ-

Digitized by Google

O.

„ Oblationes ab Uſurario recipiens ſuſpenditur ab
„ executione officii, donec ſatisfaciat ad arbitrium
„ Epiſcopi. *Cap. quia in omnibus, de uſuris.*
„ Ordinans bigamum, aut publice pœnitentem incur-
„ rit ſuſpenſionem per annum a celebratione Miſſæ.
„ *Can. nullus pœnitent. diſtinct.* 55.
„ Ordinans cum pacto, ut ordinatus ab eo non petat
„ alimenta in defectu beneficii, vel patrimonii, ſu-
„ ſpenditur per triennium a collatione Ordinum.
„ *Cap. ſi quis ordinaverit, de Simonia.*
„ Ordinans exterum prætenſum ſibi ſubditum ex præ-
„ textu beneficii ſtatim conferendi, vel ad titulum
„ beneficii, quod non ſufficiat pro ſubſtentatione,
„ ſuſpenditur per annum ab adminiſtratione ordi-
„ num. *Bulla* 44. *Innocentii* XII. quæ incipit - - *Spe-
„ culatores.*
„ Ordinans, ſeu conſecrans electum ad Epiſcopatum
„ non præmiſſa inquiſitione de appellatione interpo-
„ ſita ad Sedem Apoſtolicam, ſuſpenditur per an-
„ num a conſecratione Epiſcoporum. *Cap. provida,
„ de elect. in* 6.
„ Ordinans ficto patrimonio etiam Religioſum non pro-
„ feſſum ſuſpenditur per annum a collatione Ordi-
„ num. *Bulla* 75. *Pii V.* quæ incipit - - *Romanus Pon-
„ tifex.*
„ Ordinans infantem, vel illiteratum, vel conjugatum,
„ vel non ſubditum ſuſpenditur per annum a collatione
„ Ordinum - - *Concil. Trid. ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *de reform.* &
„ ſi ipſi confert primam tonſuram ſuſpenditur per an-
„ num ab ejuſdem collatione. *Cap. nullus Epiſcopus,
„ de tempor. ordinat. in* 6.
„ Ordinans in aliena Diœceſi ſine licentia Ordinarii ſu-
„ ſpenditur per annum a Pontificalibus. *Conc. Trid.
„ ſeſſ.* 14. *can.* 2. *de reform.*
„ Ordinans in propria Diœceſi non ſubditum ſuſpen-
„ ditur per annum ab adminiſtratione ordinum. *Conc.
„ Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 8. *de refor.*
„ Ordinans in propria Diœceſi ſibi ſubditum, qui alibi
„ moratus eſt adultus ſine litteris teſtimonialibus Or-
„ dinarii loci, in quo moratus eſt, incurrit ſuſpen-
„ ſionem per annum ab adminiſtratione ordinum.

„ *Bulla* 44. *Innocentii XII.* quæ incipit - - *Specula-*
„ *tores.*

„ Ordinans in Italia Ultramontanum cum litteris dimiſ-
„ ſoriis ſui Ordinarii, ſed non approbatis a nuncio
„ Regionis, vel non recognitis in Urbe a Vicario
„ Papæ, incurrit ſuſpenſionem per annum a Ponti-
„ ficalibus. *Bulla* 33. *Urbani VIII.* quæ incipit - - *Se-*
„ *cretis.*

„ Ordinans invitum incurrit ſuſpenſionem per annum
„ a celebratione Miſſæ. *Can. Epiſcopus diſt.* 74.

„ Ordinans Religioſum non profeſſum ſolemniter (ex-
„ cepto Religioſo e Societate Jeſu) incurrit ſuſpen-
„ ſionem per annum a collatione ordinum, quos con-
„ tulit, *Bulla* 75. *Pii V.* quæ incipit - - *Romanus*
„ *Pontifex.*

„ Ordinans ſimoniace, etiamſi conferat ſolam primam
„ tonſuram, ſuſpenditur ab executione omnium or-
„ dinum, munerum Pontificalium, & ab ingreſſu
„ Eccleſiæ; Et ſi ſe ingerat, vel non abſtineat, ſu-
„ ſpenditur etiam ab adminiſtratione Eccleſiæ, & a
„ perceptione omnium fructuum, *Bulla* 91. *Sixti V.*
„ quæ incipit - - *Sanctum ac ſalutare.*

„ Ordinans eodem die, vel duobus immediatis eundem
„ in duobus Ordinibus Sacris, ſuſpenditur a colla-
„ tione utriuſque Ordinis. *Cap. litteras, de temp.*
„ *ordinat.*

„ Ordinatus per ſaltum, ſi ſcienter in ordine ſic ſuſce-
„ pto miniſtravit, ſuſpenditur ab eo. *Conc. Trid.*
„ *ſeſſ.* 23. *c.* 14. *de refor. in fine.*

„ Ordinatus ſine ullo titulo quando pactum fecit cum
„ ordinante, vel præſtante non petendi aliquid pro
„ ſubſtentatione in defectum beneficii, vel patri-
„ monii, ſuſpenditur ab exercitio Ordinis. *Can. ne-*
„ *minem, diſt.* 70. *Concil. Trid. ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *de re-*
„ *form.*

„ Ordinem furtive ſuſcipiens (quando contra hoc fa-
„ cientes non erat lata excommunicatio, cum tunc
„ incurratur excommunicatio Papæ reſervata) ſuſ-
„ penditur ab ordine ſic ſuſcepto. *Cap.* 1. *veniens*
„ *ad nos de eo, qui ordin. furtive ſuſcep.*

„ Ordinem ſacrum recipiens poſt Matrimonium con-
„ tractum ſuſpenditur ab eo donec ingrediatur Reli-
„ gionem. *Extravag. Joann. XXII. Antiquæ de*
„ *voto.*

„ Ordi-

Digitized by Google

„ Ordinem recipiens in excommunicatione ſuſpenditur „ ab ejus executione. *Cap. cum illorum, de ſent. ex- „ com.*

„ Ordinem ſcienter recipiens ab excommunicato ſuſ- „ penſo, interdicto vitando, ſimoniaco, hæretico, „ vel ſchiſmatico, ſuſpenditur ab eo. *Cap. 1. & 2. „ de Schiſmat. Can. 1. & ſequentibus 9. quæſt. 1. & „ Can. Daibertum 1. q. 7.*

„ Ordinem ſimoniace recipiens ſuſpenditur ab eo. *Ex- „ trav. 1. & 2. de Simon.*

„ Ordines Sacros ſcienter recipiens ab Epiſcopo, qui „ Epiſcopali dignitati renunciavit, ſuſpenditur ab „ eorum executione. *Cap. requiſitis, de ordinat. ab „ Epiſcop.*

„ Ordines Sacros plures eodem die, vel duobus imme- „ diatis recipiens, ſuſpenditur ab eorum executione; „ conferens vero a collatione. *Cap. litteras, de temp. „ ordinat.*

„ Ordines recipiens Sede vacante per dimiſſorias infra „ annum acceptas a Vicario Capitulari, quando non „ arctatur occaſione beneficii recepti, vel recipien- „ di, ſi eſt in minoribus non gaudet privilegio Cle- „ ricali, & ſi eſt in majoribus ſuſpenditur ab execu- „ tione ordinum ad beneplacitum futuri Prælati. „ *Conc. Trid. ſeſſ. 6. cap. 10. de reform.*

„ Ordines recipiens Romæ ſine licentia Vicarii, vel „ extra Romam etiam cum dimiſſoriis ſui Ordinari, ſi „ ratione originis, beneficii, aut domicilii ad Urbem „ pertinet, vel eſt de ſex Epiſcopatibus prope Ur- „ bem, in quibus non ſunt ſuffraganei, ſuſpenditur „ ab executione ordinum. Ubi vero ſunt Suffraga- „ nei, qui ordinatur in ſacris ſine litteris teſtimonia- „ libus Romæ habitis, ipſe ſuſpenditur ab executione „ ordinum, & ſuffraganeus ſuſpenditur per annum „ ab exercitio Pontificalium. *Bulla 129. Alexand.* „ VII. quæ incipit: *Apoſtolica ſollicitudo.*

P.

„ Prælati accedentes ad Eccleſias, & ſuſcipientes ad- „ miniſtrationem ſine Litteris Apoſtolicis ſuſpendun- „ tur a perceptione fructuum, & recipientes ſuſpen- „ duntur a beneficiis *Extrav. Injunctæ. de elect.*

„ Prælati non procedentes contra ſuſpectos, vel diffamatos de hæreſi ſuſpenduntur per triennium ab officiis. *Clement.* 2. §. *Verum, de hæreti.*

„ Prælati non ſervantes beneficio vacante Conſtitutionem Joannis XXII. ſuſpenduntur a Pontificalibus, & ab ingreſſu Eccleſiæ donec reſtituant. *Extrav. ſuſcepti Regiminis.*

„ Prælati, eorumque Commiſſarii privantes beneficiis eos, qui pro ſuis negotiis commorantur in Romana Curia ſuſpenduntur ab Officio, ac beneficio. *Extravag. divina, de privileg.*

„ Prælati procurantes capi Eccleſiaſticos, ut renuncient beneficiis, vel ut citati non accedant ad Curiam, vel ne ſtatuto tempore comparere valeant, ſuſpenduntur per triennium a beneficiis: inferiores vero, & qui ſe capi procurant, ſunt beneficiis privati. *Clement. Multorum, de pœnis.*

„ Prælati ſubiicientes Laicis bona, ac jura Eccleſiarum ſuſpenduntur ab officio, & adminiſtratione. *Cap. hoc conſultiſſimo, de rebus Eccleſ. non alienand. in* 6.

R.

„ Regulares Prælati aliquid recipientes ob exceſſus a ſuis Religioſis commiſſos ſuſpenduntur ab Officio, ac beneficio, ſi infra menſem non reſtituant, & remanent ſuſpenſi donec ſatisfaciant. *Clement.* 1. §. *Quibus, de privileg.*

„ Religioſi admittentes ad profeſſionem Novitios non completo probationis anno ſuſpenduntur a receptione ad profeſſionem, *cap. non ſolum, & cap. conſtitutionem, de regularib. in* 6.

„ Religioſi Apoſtatæ ſuſcipientes Ordinem Sacrum in apoſtaſia ſuſpenduntur ab ejus executione, *cap. conſultationi, de apoſtat.*

„ Religioſi concedentes ad longum tempus adminiſtrationem bonorum monaſterii ſuſpenduntur ab officio *Clement.* 1. *de rebus Eccl. non alienand.*

„ Religioſi ejecti remanent ſuſpenſi ab exercitio ordinum. *Decret. Congreg. Card. relat. a Bon. de cenſ. in particulari, diſp.* 3. *q.* 8. *pun.* 12. *n.* 1.

„ Religioſi ſuos pœnitentes non admonentes de onere ſolvendi decimas poſtquam de hac obligatione fuerunt moniti a Rectoribus Eccleſiarum, ſuſpenduntur

„ tur ab officio prædicandi donec admoneant. *Clem.* „ *Cupientes, de pœnit.*

„ Religioſi uſurpantes decimas, vel earum ſolutionem „ impedientes ſuſpenduntur ab Officiis, Beneficiis, „ & adminiſtrationibus, quæ ſi non habent, incur- „ runt, antequam ſatisfaciant, excommunicationem „ Papæ reſervatam. *Clement.* 1. *de decimis.*

„ Reſignationem Beneficiorum admittentes contra for- „ mam præſcriptam in Bulla Pii V. ſuſpenduntur a „ collatione, confirmatione, præſentatione, vel in- „ ſtitutione, quæ ipſis competit. *Bulla* 58. *Pii V.* „ quæ incipit. *Quanta Eccl.* §. 6.

S.

„ Sacerdos celebrans, nec communicans ſuſpenditur „ per annum a participatione corporis, & ſanguinis „ Domini. *Can. relatum, de conſecr. diſt.* 2.

„ Sede vacante bona Eccleſiæ Cathedralis occupantes, „ vel diſſipantes ſuſpenduntur ab Officiis, ac bene- „ ficiis donec reſtituant. *Cap. quia ſæpe contingit, de* „ *elect. in* 6.

„ Sepelientes uſurarium publicum in loco ſacro ſuſpen- „ duntur ab officio, donec ſatisfaciant ad arbitrium „ Epiſcopi. *Cap. quia in omnibus, de uſuris.*

„ Simoniam committentes Conventus, & Capitula ſuſ- „ penduntur abſolute. *Extravag.* 1. *de Simon.*

„ Simoniaci ordinati ſuſpenduntur ab ordine. *Extrav.* „ 2. *de Simonia.*

V.

„ Viſitatores inferiores Epiſcopis (cum hi incurrant in- „ terdictum ab ingreſſu Eccleſiæ) ſuſpenduntur ab „ Officio, ac Beneficio, ſi occaſione viſitationis ali- „ quid recipiant præter victualia, donec duplum re- „ ſtituant. *Cap. exigit, de cenſibus in* 6.

„ Ultramontanus recipiens in Italia Ordines ſine dimiſ- „ ſoriis in forma debita ſuſpenditur ab executione. „ *Cap.* 1. *ſæpe contingit, de temp. ordinat. in* 6.

„ Uſurarii oblationes recipiens, vel ejus corpus ſe- „ peliens in loco ſacro ſuſpenditur ab officio donec „ ſatisfaciat ad arbitrium Epiſcopi. *Cap. quia in om-* „ *nibus, de uſuris.*

„ Uſur-

„ Uſurpantes aliquid ex reditibus Eccleſiarum vacan-
„ tium (niſi ſint Epiſcopi, cum hi ſubjiciantur inter-
„ dicto ab ingreſſu Eccleſiæ) incurrunt ſuſpenſionem
„ ab Officio, ac Beneficio, donec reſtituant. *Cap.*
„ *præſenti, de offic. ordinar. in* 6.

SUSPENSIONES

Latæ ſententiæ non reſervatæ.

C.

„ Clauſuram Monialium Superiores ſine juſta cauſa in-
„ trantes pro ſecunda vice ſuſpenduntur a *Pontifi-*
„ *calibus*, cum pro prima incurrant interdictum ab
„ ingreſſu Eccleſiæ, & pro tertia excommunicatio-
„ nem. *Declaratio Bullæ* 28. *Gregorii* XIII. quæ in-
„ cipit, *Dubiis*, §. 2.

E.

„ Eccleſiam ſibi commiſſam pro alienis debitis gravans
„ incurrit ſuſpenſionem abſolute. *Cap. ſi quorum-*
„ *dam, de ſolutionib.*
„ Epiſcopus exercens Pontificalia in aliena Diœceſi ſine
„ licentia Ordinarii ſuſpenditur ab executione or-
„ dinum. *Conc. ſeſſ.* 6. *cap.* 5. *de reform.*
„ Epiſcopus ordinans Religioſum ſine licentia Superio-
„ ris ſuſpenditur a communione aliorum Epiſcoporum.
„ *Can. ſi quis, de alterius, diſt.* 58.
„ Epiſcopi alieni ordinationem recipiens ſine licentia
proprii ſuſpenditur ab executione ordinis ſuſcepti.
„ *Conc. Trid. ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *de reform.*
„ Epiſcopi locantes domos, aut commoditatem præ-
„ ſtantes Uſurariis alienigenis, vel eos non ejicientes
„ infra tres menſes ſuſpenduntur abſolute. *Cap. uſu-*
„ *rar. de uſur. in* 6.
„ Ætatem ante legitimam, vel extra tempora ordinati
„ ſuſpenduntur ab executione ordinis ſic ſuſcepti.
„ *Bulla Pii* II. quæ incipit, *Cum ex ſacrorum.*

„ Græ-

Digitized by Google

G.

„ Græcus ſubjectus Epiſcopo Latino, qui ſine ejus li-
„ centia ordinatur ab Epiſcopo Græco, incurrit
„ ſuſpenſionem ab exercitio ordinis recepti, *Cap.*
„ *quoad translationem, de tempor. ord.*

I.

„ Interſtitiis non ſervatis ordinem furtive recipiens
„ (quando contra hoc facientes lata non erat excom-
„ municatio) ſuſpenditur ab ordine ſic recepto. *Cap.*
„ 1. *veniens ad nos, de eo qui ordin. furt. ſuſcep.*
„ Juramentum emittentes de retinendo ſchiſmate ſu-
„ ſpenduntur ab ordinibus, & dignitatibus. *Cap.* 1.
„ *de ſchiſmat.*

M.

„ Matrimonio jungens, vel benedicens Sponſos al-
„ terius Parochiæ ſine licentia proprii Parochi ſu-
„ ſpenditur abſolute. *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de*
„ *reform. matr.*
„ Miſſæ celebrationem inchoatam omittens ſine cauſa
„ gravi ſuſpenditur a receptione corporis, & ſangui-
„ nis Domini. *Can. nullus Epiſcopus, de conſecr.*
„ *diſt.* 1.
„ Monialium clauſuram Epiſcopi intrantes ſine cauſa
„ juſta pro ſecunda vice ſuſpenduntur a Pontificali-
„ bus, cum pro prima incurrant interdictum ab in-
„ greſſu Eccleſiæ, & pro tertia excommunicationem.
„ *Declar. Bul.* 28. *Greg.* XIII. quæ incipit. *Dubiis,*
„ §. 2.
„ Monialium Præfecta non admonens Epiſcopum de
„ inſtante profeſſione Novitiarum incurrit ſuſpen-
„ ſionem ab officio. *Conc. Trid. ſeſſ.* 25. *cap.* 17. *de*
„ *regular.*

O.

„ Oblationes recipiens ab Uſurario, quando ſatisfa-
„ cit ad arbitrium Epiſcopi, poteſt ab ipſo abſol-
„ vi a ſuſpenſione officii. *Cap. quia in omnibus, de*
„ *uſur.*
„ Ordinem furtive recipiens (quando contra hoc fa-
„ cientes non erat lata excommunicatio) incurrit ſu-
„ ſpen-

Digitized by Google

„ſpenſionem ab ordine ſic recepto. *Cap.* 1. *veniens* „ *ad nos, de eoqui ordin. furtive ſuſcep.*

„ Ordinem recipiens ante legitimam ætatem, vel ex„ tra tempora, vel ſine dimiſſoriis ſuſpenditur ab ejus „ executione. *Bul.* 7. *Pii* II. quæ incipit: *Cum ex* „ *ſacrorum.*

„ Ordinem recipiens ab alieno Epiſcopo ſine licentia „ proprii Ordinarii ſuſpenditur ab executione ordinis „ ſuſcepti. *Conc. Trid. ſeſſ.* 23. *cap.* 8. *de reform.*

„ Ordinem recipiens a proprio Epiſcopo extra Diœce„ ſim ſine licentia Ordinarii ſuſpenditur ab ejus exe„ cutione. *Conc. Trid. ſeſſ.* 6. *cap.* 5. *de reform.*

„ Ordines minores, vel etiam ſacros, ſed ignoranter „ recipiens ab eo, qui Epiſcopali dignitati renuncia„ vit, ſuſpenditur ab eorum executione. *Cap.* 1. *re*„ *quiſivit, de ordin. ab Epiſc. qui &c.*

„ Ordinatus ſine ullo titulo, dummodo pactum non fe„ cerit cum ordinante, vel præſentante non petendi „ aliquid pro ſubſtentatione in defectum beneficii, „ vel patrimonii (cum tunc ſuſpenſio ſit Papæ reſer„ vata, *ex c. ſi quis ordinaverit, de Simon.*) incurrit „ ſuſpenſionem ab exercitio ordinis. *Can. neminem,* „ *diſt.* 70. *Conc. Trid. ſeſſ.* 21. *cap.* 2. *de re*„ *form.*

„ Ordinatus per ſaltum, dummodo in ordine ſic ſuſce„ pto non miniſtraverit (cum tunc ſuſpenſio ſit Pa„ pæ reſervata) incurrit ſuſpenſionem ab ordine ſic „ ſuſcepto. *Conc. Trid. ſeſſ.* 23. *cap.* 14. *de reform.*

„ Ordinatus Sede vacante dimiſſoriis infra annum ac„ ceptis a Vicario Capitulari, quando non arctatur „ occaſione beneficii recepti, vel recipiendi, ſi eſt „ in minoribus, non gaudet privilegio clericali, & ſi „ eſt in majoribus, ſuſpenditur ab eorum executio„ ne, a qua ſuſpenſione ante electionem Epiſcopi „ non poteſt abſolvi niſi a Papa, poſt ejus electionem „ poteſt abſolvi ab Epiſcopo. *Conc. Trid. ſeſſ.* 7. „ *c.* 10. *de reform.*

„ Ordinatus ficto patrimonio, vel ſine dimiſſoriis ſu„ ſpenditur ab executione ordinum. *Cap. tuæ litte*„ *ræ, de Cler. per ſaltum promoto. Cap. innotuit, de* „ *eo qui ordin. furtive ſuſcep. & Bulla* 75. *Pii* V. quæ „ incipit *Romanus Pontifex.*

„ Præ

P.

„Prælati Epiſcopi ingredientes ſine neceſſitate Mona-
„ſteria Monialium pro ſecunda vice ſuſpenduntur
„a Pontificalibus (cum pro prima incurrant interdi-
„ctum ab ingreſſu Eccleſiæ, & pro tertia excommu-
„nicationem) *Declaratio Bul.* 28. *Greg.* XIII. quæ
„incipit, *Dubiis*, §. 2.
„Prælati Regulares concedentes bona Monaſterii ad
„longum tempus ſuſpenduntur ab officio *Clem.* 1. *de*
„*rebus Eccl. non alienand.*

R.

„Religioſi introducentes Mulieres in Monaſteria ſu-
„ſpenduntur a divinis, & beneficiis privantur, ad
„quæ redduntur inhabiles. *Bul.* 20. *Pii* V. quæ in-
„cipit, *Regularium*, §. 4.

S.

„Sacerdos non perficiens abſque cauſa gravi Miſſam
„inchoatam, ſuſpenditur a ſuſceptione corporis, &
„ſanguinis Domini. *Can. nullus Epiſcopus*, *de con-*
„*ſec. diſt.* 1.
„Schiſmate de retinendo juramentum emittentes ſu-
„ſpenduntur ab ordinibus, & dignitatibus, *Cap.* 1.
„*de ſchiſmat.*
„Sepeliens in loco ſacro Uſurarium, quando ad arbi-
„trium Epiſcopi ſatisfecit, poteſt ab eo abſolvi a
„ſuſpenſione officii. *Cap. quia in omnibus*, *de*
„*uſur.*
„Sponſos alienæ Parochiæ Matrimonio jungens, vel
„benedicens ſine licentia proprii Parochi, ſuſpendi-
„tur abſolute. *Conc. Trid. ſeſſ.* 24. *cap.* 1. *de refor.*
„*matr.*

U.

„Uſurarium publicum ſepeliens in loco ſacro incur-
„rit ſuſpenſionem ab officio, & ante ſatisfactio-
„nem ad arbitrium Epiſcopi, non poteſt abſolvi niſi
„a Papa, poſt dictam ſatisfactionem poteſt abſolvi
„ab Epiſcopo. *Cap. quia in omnibus*, *de uſur.*
„Uſurariis alienigenis Epiſcopi locantes domos, aut
„com-

Digitized by Google

„commoditatem præſtantes, vel eos non eiicientes „infra tres menſes ſuſpenduntur abſolute. *Cap. uſu-„rarum, de uſur. in 6.*

INTERDICTA

Latæ ſententiæ Papæ reſervata, & non reſervata.

A.

„Abbatiam, vel Epiſcopatum recipientes de manu „laici incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ „donec reſipiſcant. *Canon. ſi quis deinceps* 16. *q.* 7. „quod cenſetur Papæ reſervatum *juxta gloſſ. verbo „interdicimus in fine.*

„Abbates alienantes bona Eccleſiaſtica non ſervata for-„ma præſcripta, incurrunt interdictum ab ingreſſu „Eccleſiæ, & niſi infra ſex menſes reſipuerint, ſu-„ſpenduntur ipſo facto ab adminiſtratione. *Extrav. „Ambitioſæ, de rebus Eccleſ. non alienand.*

„Abbates & Epiſcopi, Conventus & Capitula ſi dant „in feudum, aut emphytheuſim, vel ultra triennium „locant bona Eccleſiæ, ſubjiciuntur interdicto ab „ingreſſu Eccleſiæ. *Bulla* 51. *Urbani* VIII. quæ in-„cipit: *Humanæ ſalutis*, §. 2.

„Abſolvens ſacramentaliter publice excommunicatum „ſubjicitur interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ ad arbi-„trium illius, cujus ſententiam contempſit. *Cap. „Epiſcoporum, de privileg. in* 6.

„Archiepiſcopus non denuncians Papæ infra tres men-„ſes ſuos ſuffraganeos abſentes incurrit interdictum „ab ingreſſu Eccleſiæ. *Conc. Trid. ſeſſ.* 6. *cap.* 1. *de „reform.*

B.

„Beneficia, & penſiones recipientes in confidentiam, „ſi ſunt Cardinales, vel Epiſcopi, incurrunt in-„terdictum ab ingreſſu Eccleſiæ Papæ reſervatum: „cæteri vero incurrunt excommunicationem Papæ „reſervatam. *Bulla* 85. *Pii* IV. quæ incipit: *Roma-„num Pontificem.*

„Beneficiis privantes eos, qui pro ſuis negotiis com-„morantur in Romana Curia, incurrunt interdictum. „*Extrav. divina, de privil.*

„Capi-

C.

„ Capitulum Sede vacante dans infra annum dimiſſo-
„ rias ad ordines ei, qui non arctatur occaſione
„ beneficii recepti, vel recipiendi, incurrit inter-
„ dictum, a quo poteſt abſolvere Epiſcopus ſucceſ-
„ ſor, ante cujus electionem eſt Papæ reſervatum.
„ *Conc. Trid. ſeſſ. 7. cap. 10. de reform.*

„ Cardinales, & Epiſcopi recipientes beneficia, &
„ penſiones in confidentiam incurrunt interdictum ab
„ ingreſſu Eccleſiæ Papæ reſervatum. *Bulla* 85. *Pii*
„ *IV.* quæ incipit: *Romanum Pontificem.*

„ Celebrans, vel celebrari faciens in loco interdicto
„ incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ. *Cap. Epi-*
„ *ſcoporum, de priv. in* 6.

„ Celebrans coram excommunicato vitando incurrit in-
„ terdictum ab ingreſſu Eccleſiæ. *Cap. Epiſcoporum,*
„ *de priv. in* 6.

„ Cœmeteria, & Eccleſiæ, in quibus fuerunt ſepulta
„ corpora contra jus aliarum Eccleſiarum juxta Tex-
„ tum, ſi non fiat reſtitutio cum proventibus inde
„ perceptis, ſubjiciuntur interdicto. *Cap. anima-*
„ *rum, de ſepultur. in* 6.

„ Cenſuram ferens ſine debita ſolemnitate incurrit per
„ menſem ſuſpenſionem a divinis, & interdictum ab in-
„ greſſu Eccleſiæ, quæ cenſuræ infra menſem ſunt
„ Papæ reſervatæ. *Cap. cum medicinalis de ſent. ex-*
„ *com. in* 6.

„ Civitas non ſervans quæ ſervanda ſunt in electione
„ Papæ ſubjicitur interdicto. *Cap. ubi periculum,* §.
„ *Præterea de elect. in* 6.

„ Civitas, vel Collegium extorquens, aut compellens
„ Eccleſias, vel Eccleſiaſticos ad ſolvenda pedagia,
„ ſeu alia onera, ſubjicitur interdicto donec ſatisfa-
„ ciat, quod ante ſatisfactionem eſt Papæ reſerva-
„ tum, *Cap. Quamquam pedagiorum, de cenſibus*
„ *in* 6.

„ Civitas præbens auxilium, conſilium, vel favorem
„ inſequentibus hoſtiliter Cardinales, vel eos non
„ puniens dum poteſt, ſubjicitur interdicto, quod
„ cenſetur Papæ reſervatum. *Cap. felicis, de pœ-*
„ *nis in* 6.

„ Clauſuram Monialium ingredientes Epiſcopi ſine cauſa
„ juſta pro prima vice incurrunt interdictum ab in-

„greſſu Eccleſiæ *Declaratio Bul.* 28. *Gregorii XIII.*
„quæ incipit, *Dubiis*, §. 2.
„Clerici admittentes ad divina, vel ad ſepulturam
„Eccleſiaſticam nominatim interdictos incurrunt in-
„terdictum ab ingreſſu Eccleſiæ. *Cap. Epiſcoporum,*
„*de priv. in* 6.
„Concilii Tridentini Gloſſas edentes Epiſcopi *eorum-*
„que Superiores incurrunt interdictum ab ingreſſu
„Eccleſiæ: inferiores vero excommunicationem.
„*Bulla* 73. *Pii IV.* quæ incipit, *Benedictus Deus,*
„§. 5.
„Confeſſionem fieri ab infirmis Medici non procuran-
„tes incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ.
„*Cap. Cum infirmitas, de pœnit. & remiſs. Bulla*
„3. *Pii V.* quæ incipit, *Suprà Gregem.*

D.

„Dimiſſorias ad ordines ſuſcipiendos concedens in-
„fra annum Capitulum Sede vacante ei, qui non
„arctatur occaſione beneficii recepti, vel recipien-
„di, incurrit interdictum, quo poteſt abſolvere
„Epiſcopus ſucceſſor, ante cujus electionem eſt Papæ
„reſervatum. *Conc. Trid. ſeſſ.* 7. *cap.* 10. *de reform.*
„Doctoratum, vel Magiſterium concedentes Epiſcopi,
„nec exigentes a promovendis profeſſionem fidei,
„ac juramentum, incurrunt interdictum ab ingreſſu
„Eccleſiæ. *Bulla* 88. *Pii IV.* quæ incipit - *In ſa-*
„*croſancta.*

E.

„Eccleſiæ, vel Cœmeteria, in quibus fuerunt ſepulta
„corpora contra jus cæterarum Eccleſiarum juxta
„Textum, ſi non fiat reſtitutio cum proventibus in-
„de perceptis, ſubjiciuntur interdicto. *Cap. anima-*
„*rum, de ſepult. in* 6.
„Epiſcopi alienantes bona Eccleſiæ non ſervata forma
„præſcripta incurrunt interdictum ab ingreſſu Ec-
„cleſiæ, & niſi infra ſex menſes reſipuerint, ſuſpen-
„duntur ab adminiſtratione. *Extravag. Ambitioſa,*
„*de reb. Eccleſ. non alienand.*
„Epiſcopi alienantes bona juriſdictionalia locorum pio-
„rum incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ.
Bulla

„ *Bulla* 51. *Urbani VIII.* quæ incipit: *Humanæ* „ *ſalutis.*

„ Epiſcopi, eorumque Superiores uſurpantes aliquid „ ex reditibus Eccleſiarum vacantium incurrunt in- „ terdictum ab ingreſſu Eccleſiæ donec reſtituant, „ quod, reſtitutione non ſecuta, eſt Papæ reſerva- „ tum: inferiores vero incurrunt ſuſpenſionem ab „ Officio, & Beneficio. *Cap. præſenti, de offic. or-* „ *dinar. in* 6.

„ Epiſcopi, eorumque Superiores recipientes aliquid „ ultra victualia occaſione viſitationis incurrunt inter- „ dictum ab ingreſſu Eccleſiæ; inferiores vero ſu- „ ſpenſionem, ſi infra menſem non reſtituant du- „ plum: quæ cenſuræ reſtitutione non ſecuta ſunt „ Papæ reſervatæ. *Cap. exigit de cenſib. in* 6.

„ Epiſcopi non applicantes fructus beneficiorum juxta „ *Extr. Jo.* XXII. interdicuntur ab ingreſſu Eccle- „ ſiæ, & ſuſpenduntur a Pontificalibus donec reſti- „ tuant. *Extrav. ſuſcepti regiminis.*

„ Epiſcopi concedentes Doctoratum, vel Magiſterium, „ nec exigentes a promovendis profeſſionem fidei, „ ac juramentum, incurrunt interdictum ab ingreſſu „ Eccleſiæ: *Bulla* 88. *Pii IV.* quæ incipit: *In ſa-* „ *croſancta.*

„ Epiſcopi concedentes indulgentias, vel facultatem „ abſolvendi a reſervatis ob quæſtum, interdicuntur „ ab ingreſſu Eccleſiæ, & ſuſpenduntur a perceptio- „ ne fructuum; inferiores vero excommunicantur; „ quæ cenſuræ ſunt Papæ reſervatæ. *Bulla* 99. *Pii* „ *V.* quæ incipit: *Quam plenum.*

„ Epiſcopi, eorumque Superiores gloſſantes decreta „ Concilii Tridentini incurrunt interdictum ab in- „ greſſu Eccleſiæ: inferiores vero excommunicatio- „ nem. *Bulla* 71. *Pii V.* quæ incipit, *Benedictus* „ *Deus.* §. 2.

„ Epiſcopi & Cardinales recipientes beneficia, & pen- „ ſiones in confidentiam incurrunt interdictum ab in- „ greſſu Eccleſiæ Papæ reſervatum, cæteri vero „ excommunicationem Papæ reſervatam. *Bulla* 87. „ *Pii* IV. quæ incipit: *Romanum Pontificem.*

„ Epiſcopatum, vel Abbatiam recipiens de manu laici „ incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ donec re- „ ſipiſcat. *Can. ſi quis deinceps* 16. *q.* 7.

„ Epiſcopus antiquior non denuncians infra ſex men-

„ ſes Papæ Metropolitanum abſentem incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ. *Conc. Trid. ſeſſ.* 6. „ *cap.* 1. *de reform.*

„ Excommunicationis ſententiam proferens ſine debita „ ſolemnitate incurrit per menſem interdictum ab „ ingreſſu Eccleſiæ, quod infra menſem eſt Papæ „ reſervatum. *Cap. ſacro, de ſent. excom. & cap. cum* „ *medicinalis, de ſent. excom. in* 6.

„ Excommunicatos vel interdictos admittens ad divina „ officia, vel ſepulturam Eccleſiaſticam, incurrit in- „ terdictum ab ingreſſu Eccleſiæ donec ſatisfaciat ad „ arbitrium illius, cujus ſententia contempſit, qua „ ſatisfactione non ſecuta interdictum eſt Papæ re- „ ſervatum. *Cap. Epiſcoporum, de priv. in* 6.

I.

„ Interdicto locali cauſam dantes incurrunt interdi- „ ctum perſonale. *Cap. ſi ſententia, de ſent. excom.* „ *in* 6.

L.

„ Loca, in quibus impeditur ingreſſus Legatis vel „ Nunciis Apoſtolicis, ſubjiciuntur interdicto do- „ nec duret contumacia, qua durante interdictum „ eſt Papæ reſervatum. *Extrav. ſuper gentes, de* „ *conſuetud.*

„ Locus offenſoris, vel in quo offenditur Epiſcopus, „ ſubjicitur interdicto donec præſtetur ſatisfactio, „ qua non præſtita, interdictum eſt Papæ reſerva- „ tum. *Clem.* 1. *de pœnis.*

„ Locus facer, in quo ſepelitur hæreticus, vel ejus „ fautor, ſubjicitur interdicto, quod exhumatione „ non ſecuta eſt Papæ reſervatum. *Cap. qnicunque* „ *de hæret. in* 6.

M.

„ Medici non procurantes confeſſionem fieri ab in- „ firmis incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccle- „ ſiæ. *Cap. cum infirmitas, de pœnit. & remiſſ. Bulla* „ 3. *Pii* V. quæ incipit; *Supra Gregem.*

„ Miſſarum pro eleemoſynis non ſervantes ſtatuta in-

Digitized by Google

currunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ. *Decr. Cong. Concil.* 22. *Septembris* 1625.

O.

rdines conferentes ſimoniace ſuſpenduntur a Pontificalibus, & incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ Papæ reſervatum. *Bulla* 91. *Sixti V.* quæ ncipit: *Sanctum, ac ſalutare*, §. 2.

R.

epreſſalias concedentes, vel extendentes Univerſitates in Clericos incurrunt interdictum. *Cap. nico de injuriis in* 6.

S.

cramenta miniſtrans excommunicato vitando incurrit interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ. *Cap. Epiſcoporum, de privil. in* 6. dummodo excommunicatus non ſit denonciatus a Papa, cum tunc incurrat excommunicationem Papæ reſervatam. *Cap. ignificavit, de ſent. excom.*

eriores ſine juſta cauſa ingredientes clauſuram Monialium pro prima vice incurrunt interdictum b ingreſſu Eccleſiæ, cum pro ſecunda incurrant uſpenſionem a Pontificalibus, & pro tertia excommunicationem. *Declaratio Bullæ* 28. *Gregorii* III. quæ incipit: *Dubiis*, §. 2.

elientes interdictos, vel excommunicatos in loco acro incurrunt interdictum ab ingreſſu Eccleſiæ onec ſatisfaciant ad arbitrium illius cujus ſententiam contempſerunt, qua ſatisfactione non ſecuta, nterdictum eſt Papæ reſervatum. *Cap. Epiſcoporum de privileg. in* 6.

ioniace conferentes ordinem ſuſpenduntur a Ponficalibus, & incurrunt interdictum ab ingreſſu ccleſiæ Papæ reſervatum. *Bulla* 91. *Sixti V.* quæ cipit -- *Sanctum ac ſalutare*, §. 2.

U.

iverſitas appellans a ſententiis Papæ ad futurum Concilium, vel ad id præbens favorem, incurrit

„ rit interdictum Papæ reſervatum. *Bulla Cœnæ* „ §. 2.

„ Univerſitas cogens Eccleſiaſticos ad ſolvendas ga„ bellas ſubjicitur interdicto donec reſtituat, quod „ reſtitutione non ſecuta, eſt Papæ reſervatum „ *Cap. quamquam, de cenſib. in* 6.

„ Univerſitas concedens, vel extendens repræſalias „ contra Eccleſias, vel Eccleſiaſticos incurrit inter„ dictum. *Cap. etſi de injuriis in* 6.

„ Univerſitas non ſervans *Extravag. Joan.* XXI. incur„ rit interdictum. *Extrav. ſuſcepti regiminis tit. de* „ *Sede vacant.*

„ Univerſitas permittens Uſurariis conducere domos in „ terris ſuis ad fœnerandum incurrit interdictum. „ *Cap. uſurarum, de uſuris in* 6.

„ Univerſitas turbans ſtatuta Eccleſiæ Toloſanæ ſubji„ citur interdicto Papæ reſervato. *Extravag. Sal-* „ *vator, de præbend. & dignit.*

„ Univerſitas uſurpans bona beneficiorum vacantium „ ſubjicitur interdicto, ſi infra menſem non reſti„ tuat, qua reſtitutione non ſecuta, interdictum eſt „ Papæ reſervatum. *Extravag. ſuſcepti regim. tit.* „ *de Sede vacante.*

IRREGULARITATES

Statutæ in Jure Canonico,

Quibus ſubjiciuntur.

A.

„ Acolythi rebaptizantium, *Cap. ex litterarum, de* „ *Apoſtat.*

„ Amentes etiam præteriti. *Can. maritum diſt* 33. *&* „ *can. ſi quis non iratus* 15. *q.* 1.

„ Apoſtatæ a fide. *Can. presbyteros, diſt.* 50.

„ Apoſtatæ a Religione ordinati in apoſtaſia, *Cap. con-* „ *ſultationis, de Apoſt.*

B.

„ Baptiſmum differentes uſque ad ægritudinem. *Can.* „ *ſi quis in ægritudine, diſt.* 57.

„ Ba

„ Baptiſmum ſecundum baptizato conferentes. *Cap. ex*
„ *literarum, de Apoſtat.*
„ Baptiſmum ſecundum recipientes. *Can. qui in quali-*
„ *libet* 1. *qu.* 7.
„ Baptizatis ab hæreticis. *Can. qui in qualibet* 1. *q.* 7.
„ *& can. ventum* 1. *q.* 1.
„ Bigamus proprie, qui plures duxit uxores. *Cap.* 1.
„ *uſque ad* 5. *de bigamis.*
„ Bigamus interpretative, qui duxit Viduam, vel cor-
„ ruptam. *Can. præcipimus diſt.* 34. *& can. ſi quis*
„ *Viduam diſt.* 50.
„ Bigamus ſimilitudinarie, qui uxorem duxit poſt vo-
„ tum ſolemne caſtitatis. *Can. quotquot* 27. *q.* 1. *cap.*
„ 1. *&* 2. *qui Cleric. vel voven.*

C.

„ Carentes litteris requiſitis ad ordinem. Can. *illitera-*
„ *tos, diſt.* 36. *& Conc. Trident. ſeſſ.* 23. *cap.* 4. 11.
„ 13. *&* 14. *de reform.*
„ Carentes membro impediente exercitium ordinis. *Cap.*
„ *Thomas, de corpor. vitiat.*
„ Carentes membro inducente deformitatem notabilem,
„ quæ celari non poſſit. *Cap. tua nos, & De* Cleric.
„ *ægrotant.*
„ Cenſura ligati exercentes Ordinem ſacrum ſolemniter.
„ *Cap. cum æterni, de ſent. & re judicat. in* 6. *cap. is,*
„ *cui eſt, & cap. is, qui in Eccleſ.* §. *is vero, de ſent.*
„ *excom. in* 6.
„ Cenſura ligati ex ordinatione ſimoniaca exercentes
„ etiam ordinem minorem, *Bulla* 91. *Sixti V.* quæ
„ incipit - - *Sanctum ac ſalutare.*
„ Chirurgiam exercentes Clerici per ſectionem, vel
„ aduſtionem, ſi mors cauſatur. *Cap. ſententiam ne*
„ *Cleric. vel Monach.*

D.

„ Defectuoſus pro exercendo ordine. *Cap. Thomas*
„ *de corpor. vitiat.*
„ Defectum lenitatis habentes. *Cap. ſententiam ſan-*
„ *guinis ne* Cler. *vel Monach.*
„ Deformis notabiliter, *Gloſſa in cap. Thomas de cor-*
„ *por. vitiat. & cap. tua nos de* Cler. *ægrot.*

H.

„ Hæretici, eorumque fautores. Cap. *quicumque*, §.
„ *Hæreticis*. *de hæret. in* 6.
„ Homicidæ, & mutilatores injuſti. Cap. *porro*, *de*
„ *Cler. pugnante*.
„ Homicidæ, & mutilatores juſti. Cap. *ſententiam ſan-*
„ *guinis*, *ne Cleric. vel Monach*.

I.

„ Illegitimi. Cap. *ut filiis*, *de filiis Presbyteror*.
„ Illiterati. Can. *illiteratis*, *diſt*. 36. Conc. *Trid ſeſſ*.
„ 23. c. 4. 11. 13. & 14. *de reform*.
„ Infames ex delicto proprio, vel parentum. *Can. in-*
„ *fames* 6. *q*. 1.

L.

„ Lenitatis defectum habentes. Cap. *ſententiam ſan-*
„ *guinis ne Cleric. vel Monach*.
„ Litteris requiſitis ad ordinem carentes. Can. *illite-*
„ *ratos*, *diſt*. 36.
„ Libertate carentes. *Toto tit. de ſervis non ordi-*
„ *nand*.

M.

„ Matrimonio conſtante ordinati in Sacris. *Extrav*.
„ *Antiqua de voto*.
„ Membro impediente exercitium ordinis carentes. Cap.
„ *Thomas*, *de corp. vitiat*.
„ Membro inducente deformitatem notabilem carentes.
„ *Cap. Tua nos*, *de Cleric. ægrot*.
„ Mutilatores injuſti. *Cap. porro de Cleric. pugnant*.
„ Mutilatores juſti. *Cap. ſententiam ſanguinis ne Cleric*.
„ *vel Monach*.

N.

„ Neophyti. 1. *Timoth*. 3. *Can*. 1. & 2. *diſtinct*. 48.

O.

„ Obligati ad ratiocinia pro re aliena adminiſtrata.
„ *Cap. magnus Epiſcopus*, *de obligat. ad ratiocin*.
„ Ordinati in Sacris Matrimonio conſtante. *Extravag*.
„ *Antiquæ*, *de voto*.

„ Or-

Digitized by Google

„ Ordinati etiam in minoribus non approbante Epi-
„ ſcopo. *Cap. veniens ad nos*, *de eo*, *qui ordin. fur-*
„ *tive ſuſcep.*

„ Ordinem ſacrum non ſuſceptum exercentes ſolemni-
„ ter. *Cap.* 1. *&* 2. *de Cleric. non ordin. miniſtr.*

„ Ordinem Sacrum exercentes in cenſura. *Cap. cum*
„ *æterni*, *de ſent. & re judicat. in* 6. *cap. is cui eſt*,
„ *& cap. is qui in Eccleſ.* §. *Is vero*, *de ſent. ex-*
„ *com. in* 6.

„ Ordinem etiam minorem exercentes in cenſura con-
„ tracta ex ordinatione Simoniaca. *Bulla* 91. *Sixti*
„ *V.* quæ incipit: *Sanctum ac Salutare*, §. 3.

R.

„ Rebaptizantes, eorumque Acolythi, *Cap. ex litte-*
„ *rarum*, *de Apoſt.*

„ Rebaptizati. *Can. qui in qualibet.* 1. *q.* 7. *& Can.*
„ *Confirmandum*, *diſt.* 50.

S.

„ Servi. *Toto titulo de ſervis non ordinand.*

Amice Lector, utere hoc opuſculo ad propriæ animæ, proximique ſalutem, & ad

MAJOREM DEI GLORIAM.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX RERUM,

Quæ hac in ſecunda parte Theologiæ moralis continentur.

Numerus marginalis hic tantum deſignatur.

A.

Abbatiſſa nequit ferre cenſuras. 1400.
Ablutio in baptiſmo. 130. 146. & ſeq. ſola ablutio capillorum non ſufficit. 153. projiciens infantem in aquam, & pronuntians formam. 154. abluens infantem ſecundinis incluſum. 152. baptizans ope ſiphonis in utero matris adhuc clauſum infantem. 149.
Abortus. 828. 812. 825.
Abſolutionis Sacramentalis formula. 671. & ſeq. requiſita in Miniſtro ad valide abſolvendum. 677. & ſeq.
Abſolutio non poteſt dari abſenti. 673. quando ſit repetenda. 697. abſolutio moribundi 698. & ſeq. abſolutio conſuetudinarii. 711. & ſeq. quando ſit neganda, vel differenda. 709. 733. 734.
Abſolutio a reſervatis. 841. an paſſim licite omittatur abſolutio a cenſuris. 690. quid ſit obſervandum circa abſol. a cenſ. 691. quid agendum, ſi confeſſarius inculpabiliter omiſerit abſol. a cenſ. 693. an quilibet poſſit abſolv. a cenſ. 694. formula abſolv. a cenſ. 695. a ſuſpenſione, 1437. & 695. ab interdicto. 1451. ab hæreſi 1487. Sacerdos abſolvens in ſtatu peccati mortalis. 84. an. ipſe debeat prius confiteri. 85.
Acetum, agreſta, vinum aduſtum, an ſint materia confec. 280.
Acolythatus. 987. & ſeqq.
Additio ad formas Sacrament. 32.
Adoptio quid & quotuplex ſit. 1276.
Adulterium quando ſit impedimentum matrimonii. 1298. & ſeq. an proles ex adulterio nata per ſubſequens matrimonium legitimetur. 1466.
Ætas requiſita ad ſponſalia. 1102. ad matrimonium. 1333. ad ordines minores. 957. ad Subdiaconatum. 1001. ad diaconatum. 1079. ad Sacerdotium 1093.
Affinitas ut eſt impedimentum matrimonii, a 1289. uſque 1297.

Alba,

Alba, veſtis Sacerd. 405.
Altare. 403. 447. quando amittat ſuam conſecrationem. 449.
Amictus ſive humerale. 405.
Amentibus an & quando danda ſit Euchariſtia 362. & ſeq.
Apoſtaſia. 785.
Applicatio Miſſæ. 389. ſub fin. & 410. 418. & ſeq.
Approbatio Confeſſarii. 678. & ſeq. quamdiu duret. 742.
Aqua ut eſt materia baptiſmi 129. 137. & ſeq. quid obſervandum ſit circa aquam benedictam pro baptiſmo. 144. 145. aqua vino miſcenda ante conſecrationem. 256. 282. quid agendum, ſi Sacerdos ante vel poſt conſecrationem advertat aquam non fuiſſe affuſam. 294. & ſeqq.
Arrha. 1123.
Articulus mortis. 848.
Aſylo non gaudent duellantes. 1429.
Attentio in Sacramentorum adminiſtratione. 63. in ſuſpiciente qualis requiratur attentio. 108. in recitatione Breviarii 1052. & ſeq. Attentio requiſita ad audiendam Miſſam. 458.
Attritio. 492.
Auditio Miſſæ. 457. & ſeq.

B.

Balbutiens pronuntiando formam Sacrament. 26. & ſeq.
Baptiſmus quid & quotuplex ſit. 118. ejus inſtitutio. 120. Neceſſitas. 127. Baptiſmus in voto. 118. 128. Baptiſmus ex metu ſuſceptus. 109. Baptiſmus Chriſti, & Joannis. 121. Materia remota Baptiſ. 129. 137. materia invalida. 138. valida. 139. dubia. 140. quando liceat adhibere materiam dubiam. 141. & 142. extra neceſſitatem non licet adhibere aquam impuram. 143. adhibenda eſt aqua benedicta. 144. materia proxima. 130. 146. & ſeq. Forma Baptiſmi. 131. 156. & ſeq. & n. 13. 14. 15. 18. 32. Formæ invalidæ. 157. 158. dubiæ. 159. Effectus Bapt. 122. & 126. Character. 124. & ſeq. Miniſter. 132. 133. 160. & ſeq. An liceat ab Acatholico Miniſtro petere baptiſmum. 161. Intentio baptizantis. 170. Subjectum baptiſmi. 134. quænam Intentio requiratur in baptizando. 134. de partu mon-

monſtroſo. 171. & ſeq. In dubio, an quis ſit baptizatus. 136. 188. 196. Sacerd. v. Epiſc. dubius, an ſit baptizatus. 197. Religioſus de hoc dubius, 198. de baptizandis infidelibus 174. uſque ad 186. de prolibus acatholicorum baptizandis 185. de adultis amentibus. 186. de fœtu præmaturo. 187. de iteratione bapt. 135. 136 quibus in caſibus iterandus ſit baptiſmus. 189. & ſeq item 194. 195. & ſeq. de baptiſmo infantis latentis adhuc in utero matris. 148. & ſeq. quid agendum, ſi ſaga plures baptizarit in nomine diaboli. 168. de irregularitate ex iteratione bapt. 1480. de infantibus expoſitis. 194. de Ceremoniis bapt. 199. & 220 de Patrinis. 200. & ſeq. quomodo adultus debeat eſſe diſpoſitus ad ſuſcipiendum bapt. 100. Baptiſmus mimice collatus. 58. Baptiſmus ad valorem reliquorum Sacramentorum abſolute prærequiritur. 99 An valeat baptiſmus, dum unus abluit, alter formam pronuntiat. 169. an liceat baptizare extra Eccleſiam. 203. requiſita ad ſolemnem baptiſmum. 208. quando ſit ſuſcipiendus baptiſmus. 218. baptizatus inſcribendus eſt libro baptiſmali. 219.

Bigamia. 1473.

Breviarium quid ſit. 1025. unde ſit obligatio recitandi breviar. 1027. quinam ad illud obligentur. a n. 1029. uſque 1036. quænam materia hic cenſeatur levis vel gravis in omiſſione partis Breviar. 1037. cauſæ excuſantes a recit. Breviar. 1038. de cœco, vel laborante oculis. 1039. de eo, qui nequit ſolus recitare. 1040. qui nequit recitare matutinum & laudes, an teneatur ad recitandas horas minores; ſi poſſit. 1041. quænam occupatio excuſet 1043. quinam metus excuſet. 1044. Excommunicati, ſuſpenſi adhuc obligantur ad Breviar. 1046. quomodo debeat recitari. 1047. de intentione requiſita. 1048. & ſeq. de attentione. 1052. & ſeq. media contra diſtractiones 1054. diſtracte orans an ſatisfaciat. 1055. & ſeq. Obſervanda a ſcrupuloſo circa recit. Brev. 1058. commutans officium cum officio. 1060 Exiſtens in aliena diœceſi quodnam officium debeat recitare. 1061. porro recitandum eſt vocaliter. 1062. integre. 1063. continue. 1064. ordinate. 1065. debito tempore 1066. unicum officium recitans non ſatisfacit pro die præſenti, & craſtino. 1067. Beneficiatus omittens recit. Brev. tenetur ad reſtit. fruct. 1068.

Bulla

Bulla Cœnæ. 807. An refractariis Bullæ Unigenitus viaticum ſit denegandum. 360. ubi refertur Bulla Ss. D. N. BENED. XIV. ad Clerum Gallicanum.

C.

Caſula, veſtis Sacerd. 405.
Calix pro Sacrific. Miſſæ. 404.
Canones pœnitentiales. 614. & ſeq.
Caſtitatis ſervandæ obligatio annexa ſacris Ordinibus. 1017. & ſeq.
Cenſura pœna Eccleſiaſtica. 1398. quotuplex ſit. 1399. quis ferre poſſit Cenſ. 1400. in quos. 1401. cauſæ excuſantes ab incurrend. cenſ. 1403. & ſeq. quomodo ſolvantur cenſuræ. 1407. & ſeq. de cenſuris in ſpecie a n. 1411. per totum.
Ceremoniæ in adminiſtratione Sacramentorum accurate obſervandæ ſunt. 199.
Ceremoniæ baptiſmi ſolemnis obſervandæ. 199. earum ſignificatio. 220. baptizans extra Eccleſiam nihilominus ceremonias debet obſervare. 204. nec exorciſmi ſunt omittendi, dum poſt baptiſmum collatum ſupplentur ceremoniæ. 205. quid de hæreticis converſis ad fidem, an ſupplendæ omiſſæ ceremoniæ bapt. 206. an repetendæ ceremoniæ, ſi baptiſmus ante collatus cum ceremoniis ſit invalidus & repetendus. 207.
Chriſma. 208. 230. quis poſſit conficere. 233.
Ciborium quomodo & quoties mundandum. 306. quid ſi vermiculi ibi reperiantur. 307.
Cingulum Sacerd. 405.
Circumſtantiæ tantum aggravantes an ſint exponendæ in confeſſione. 562. & ſeq. quando circumſtantiæ mere aggravantes ſint exprimendæ. 569. & ſeq.
Clandeſtinum matrimonium. 1337. & ſeqq.
Clauſulæ in reſcriptis quomodo ſint intelligendæ. 1394.
Clerici percuſſio 786. quænam Clericis ſpecialiter ſint prohibita. 958. Cleric. habitus & Tonſura. 950. 948.
Cognatio ſpiritualis dirimens matrimonium. 200. 1269. hæc non eſt inter ipſos patrinos ſive levantes ex baptiſmo, vel tenentes in confirm. 211.
Cognatio legalis. 1276.
Cognatio carnalis ſive conſanguinitas. 1280.
Communicatio cum excommunicato. 1420.
Communio frequens. 383. quotidiana. 384.
Communio Paſchalis. 268. qui eam neglexit, an debeat

adhuc

Digitized by Google

adhuc ſatisfacere præcepto? 314. prævidens impedimentum Commun. Paſch. 315. & ſeq. quinam defectus ex parte diſpoſitionis corporis impediant a S Comm. 369. & ſeq. ubi ſumenda. 317. & ſeq. in qua parochia vagi & peregrini teneantur communionem ſumere. 322. de puerperis. 323. de excommunicatis, ſuſpenſis & interdictis. 325. tempus commun. Paſch. 324. an requiratur ſpecialis intentio ad comm. Paſch. 325. de commun. parvulorum. 326. de commun. in articulo mortis. 327. an ad dignam Commun. neceſſario requiratur amor puriſſimus. 385.

Complicis manifeſtatio in confeſſione ſacram. 583. uſque 595. complex valide non poteſt abſolvere complicem. 819. quid hodie ſpecialiter ſit obſervandum circa peccatum complicis. 850.

Conceptionem non licet impedire. 1227.

Concubinarius an poſſit abſolvi. 726. uſque 729.

Concurſus magnus pœnitentium non excuſat ab integritate confeſſionis. 576.

Conditio ut impedimentum dirimens matrimonium. 1262. ſub conditione adminiſtrans Sacramentum. 65. 67. ſub conditione abſolvens. 66. 68.

Confeſſarius debet habere approbationem & juriſdictionem 677. & ſeq ſpecialem pro caſibus reſervatis. 683. in articulo mortis habetur facultas. 684.

Confeſſarii triplex officium. 685. Confeſſarius qua doctor. 752. qua judex. 753. qua medicus. 754. confeſſarium oportet eſſe prudentem. 755. ejus obligationes reſpectu pœnitentis. 686. deſtitutus debita ſcientia. 750. abſolvens alta voce. 696. Confeſſarius moribundi a n. 698. uſque 707. Approbatus in una diœceſi non ideo eſt approbatus in alia. 737. quid confeſſario obſervandum ſit ante adminiſtr. pœnit. 756. quid ſub adminiſtr. 758. 762. quid poſt adminiſtr. 778. quando teneatur monere penitentem de errore. 761. quid agendum, ſi advertat pœnitentem matrimonium contraxiſſe cum impedimento. Ibid. & 1191. quid obſervandum circa abſolutionem a cenſuris a n. 690. & ſeq. an. peccet non abſolvendo diſpoſitum. 686. quid notandum in concurſu pœnit. 708. quando teneatur examinare pœnitentem. 763. quid? ſi advertat, errorem a ſe fuiſſe commiſſum in adminiſtratione pœnit. 780. debet ſub graviſſima obligatione ſub ſigillo ſervare audita in confeſſ. 687. & ſeq. Confeſſarius

Digitized by Google

feſſarius conſuetudinarii. 710. & ſeq. Confeſſarius regularium. 738. Monialium. 740. Confeſſarius parvulorum. 765. Confeſſarius Adoleſcentum. 766. Confeſſarius rudium. 767. Confeſſarius fatui. 768. ſurdi, muti &c. 769. & ſeq. obligati ad reſtit. 773. concubinarii. 728. 881. Confeſſarius variis tentationibus agitati. 776. Confeſſario quid agendum, ſi carens facultate audiat peccata reſervata. 846.

Confeſſio Sacramentalis. 513. qualis debeat eſſe. 514. uſque ad n. 530. de integritate confeſſ. 524. ejus neceſſitas. 531. Obligatio. 533. Materia confeſſionis. 536. & ſeq. ſolæ imperfectiones non ſunt materia ſufficiens. 540. nec ſola proclivitas ad malum. 541. an ſufficiat confiteri in genere aliquod peccatum. 542. an peccata dubia ſint ſufficiens materia. 546. & ſeq. 551. qui confeſſus eſt peccatum ut dubium, poſtea deprehendit ut certum, an teneatur rurſus confiteri. 553. confeſſio generalis. 544. confeſſio annua. 534. 599. & ſeq. Quando parvuli ad eam obligentur. 607. de ſigillo confeſſ. 687. & 852. Confeſſio præmittenda S. Communioni. 340. 271. quænam neceſſitas excuſet a Confeſſione ante Communionem. 342. & ſeq. quando quis cenſendus ſit non habere copiam Confeſſarii. 347. uſque ad 354. Sacerdos ob neceſſitatem ſine confeſſione celebrans, tenetur poſtea quamprimum confiteri. 356. & ſeq. de numero peccatorum exprimendo. 555. quid conſuetudinario agendum, qui numerum ignorat. 556. numerus veriſimilis exprimitur per τὸ circiter. 557. quale examen ante confeſſion. 559. & ſeq. an quis teneatur ſcripto annotare peccata. 560. an ſufficiat confeſſio facta in ſcripto abſenti Sacerdoti. 561. quænam circumſtantiæ ſint exprimendæ a n. 562. uſque ad 572. quænam impotentia excuſet ab integritate materiali. 574.

Confirmatio ut Sacramentum. 221. an neceſſaria ad ſalutem. 241. obligatio eam ſuſcipiendi. Ibid. Ejus materia remota. 222. 230. & ſeq. proxima. 223. 234. & ſeq. an liceat confirmare mediante inſtrumento. 235. an in ſola fronte. 236. Forma. 224. 237. Miniſter. 225. 240. ſubjectum. 226. diſpoſitio confirm. 228. Ritus confirm. 239. effect. confirm. 227. & ſeq. ſuſcipiens in excommunicatione. 106. iterans confirm. an ſit irregularis. 238. In confirmatione debet adhiberi patrinus. 229. accurrentes ex aliena diœceſi ad confirm.

Digitized by Google

firm. 240. negligens ex contemptu hoc Sacramentum. 242. Ordinandus abſque præcedente confirmatione an peccet. 243. ordinans an debeat eſſe jejunus. 244. ubi & quibus diebus confirmatio ſit conferenda. 244.
Conjugum obligatio. 1178. quid conjugibus liceat, & quid non. 1207. & 1223.
Conſenſus ad matrimonium requiſitus. 1176. 1185. conſenſus fictus. 1186 & ſeq.
Conſecrationis materia. 253. & ſeq. conſecratio particularum in ciborio. 284. & ſeq. forma conſecrationis. 260. & ſeq. ſenſus utriuſque formæ. 264. quomodo proferenda. 297. 262. omittens *To* enim an peccet. 298. conſecrare non licet unam tantum ſpeciem. 303.
Conſuetudo an ſit exprimenda in confeſſione. 570.
Conſuetudinarius quomodo ſit dirigendus. 710. uſque 721. Media ad emendat 735. pœnitens tenetur Confeſſario interroganti fateri conſuetudinem peccati. 718.
Contritio. 490. per totum.
Copula conjugalis. 1207. & ſeq.
Crimen ut impedimentum matrimonii. 1298. & ſeq.
Curatus ex juſtitia tenetur adminiſtrare Sacramenta. 92. 93.

D.

Dataria Apoſtolica, in quibus ſoleat diſpenſare. 1381.
Debitum conjugale. 1207. 1214. 1220.
Delectationis moroſæ objectum an ſit exprimendum in confeſſione. 571. an circumſtantiæ propriæ perſonæ. 572.
Denuntiationes ante matrimonium. 1244. Cauſæ diſpenſandi ſuper iis. 1249.
Depoſitio & degradatio. 1439. & ſeq.
Diaconatus. 1071. an ſit Sacramentum. 1072. ejus materia & forma. 1074. officia Diaconi. 1078. quid requiratur, ut valide & licite ſuſcipiatur Diaconatus. 1079. quo ritu conferatur. 1082. Diaconus exercens ſua officia in mortali. 80.
Diſparitas cultus quomodo dirimat matrimonium. 1303. & ſeq.
Diſpenſatio Euchariſtiæ. 267. 300. 301. 308. 309. 310. quando non liceat diſtribuere Euchariſt. 313.
Diſpenſans ſuper impedimentis matrimonii. 1360. 1367. uſque 1377. ratio expediendi diſpenſ. 1378. praxis procu-
Digitized by Google

procurandi diſpenſ. 1379. & 1382. in forma pauperum. 1383. formulæ petendi diſpenſ. 1384. & ſeq.
Diſtractio in Sacramentorum adminiſtratione. 64. in Breviario. 1055. media. 1054.
Divortium, 1181.
Dolor de peccatis. 490. per totum. Dolor ſenſibilis an requiratur. 499. quomodo fiat ſufficienter ſenſibilis. 501. an certa intentio & duratio. 500. dolens ſe non ſatis dolere. 502. quid ſi pœnitens continuo ſe accuſet, quod non habeat ſufficient. dolorem. 503. quomodo dolor debeat eſſe connexus cum abſolutione. 504. quomodo referri debeat ad confeſſionem. 505. an ſufficiat, ſi eliciatur ſaltem adhuc ante abſolutionem. 506. an neceſſario debeat præcedere abſolutionem. 507. an novus dolor requiratur, ſi pœnitens ſtatim poſt abſolutionem peccatum omiſſum confiteatur. 508. quando revocetur dolor & propoſitum. 509. ad confeſſ. venial. tamen requiritur dolor. 510.
Dona Spiritus S. 97.
Dubium. 546. dubitans de baptiſmi valore. 136.
Duellum. 1429. ubi invenire licet 5. propoſitiones damnatas a Benedict. XIV.

E.

Ebrio conſtituto in articulo mortis an dandum ſit viaticum. 328.
Eccleſiæ execratio. 448. Eccleſia violata. 450.
Effectus Sacramentorum. 101. & ſeq.
Eleemoſynæ ad lucrandum jubilæum. 664.
Energumenus. 985. 677.
Epiſcopatus an ſit ordo diſtinctus a presbyteratu. 1096.
Error ut impedimentum matrim. 1255. error conditionis. 1262. error privatus an tollat valorem Sacramenti. 40. 191. ſub fin. errans circa formam Sacrament. 29.
Euchariſtia ut Sacramentum. 246. credenda circa Euchariſtiam. 247. 248. & ſeq. ei debetur cultus latriæ. 250. Chriſtus non dividitur, dum dividuntur ſpecies. 251. Laici non accipiunt minus ſub una ſpecie. 252. non conſiſtit tantum in ipſo uſu. 250. materia remota Euchariſtiæ. 253. panis in Eccleſia latina debet eſſe azymus. 254. materiæ quantitas & figura. 259. aqua vino admiſcenda. 256. 294. materia proxima Euchariſtiæ. 246. 255. materia debet eſſe præſens & determinata

Digitized by Google

minata. 257. & ſeq. materia certo invalida. 274. dubia. 275. de vino. 277. & ſeq. de particulis in ciborio conſecrandis. 284. forma utriuſque conſecr. 260. 297. 298. ſenſus formæ. 264. quomodo proferenda ſint verba conſecr. 262. 297. 299. forma invalida. 263. Miniſter Euchar. 265. 300. quid requiratur, ut Sacerdos valide conſecret. 266. de præcepto ſumendi Euchar. 268. effectus hujus Sacrament. 273. ſubjectum capax Euchar. 269. Euchariſt. ut eſt viaticum. 327. de diſpoſit. animæ ad Euchar. 271. 272. 340. uſque 357. an ſacrilegus ſit, qui ante impletam pœnit. ſumit Euchar. 358. Euchariſtia an danda ſit peccatori publico. 359. an occulto. 74. & 361. an amentibus. 362. an energumenis. 367. de ſcrupuloſis circa Communionem. 368. de diſpoſitione corporis ad Euchar. 270. 369. uſque 382. Quænam macula corporis impediat a digna Commun. 380. an pollutio impediat. 381. an actus conjug. 382. Euchariſtiam diſtribuens conſtitutus in gravi peccato. 82. de modo diſtribuendi. 308. 309. Miniſter Euchariſtiæ diſpenſandæ. 267. Regulares diſpenſantes in ſuis templis Euchariſtiam. 267. Laico non eſt facultas deferendi Euchariſtiam ad infirmos 301. & ſeq. Euchariſtia ut eſt Sacrificium. 390. per totum. non licet conſecrare tantum unam ſpeciem. 303. quid ſi Sacerdos infirmetur poſt conſecrationem primam. 303. Sacerdos conſecrans debet integre ſumere Sacramentum. 304. quid obſervandum circa hoſtiam pro monſtrantia, ut vocant, ibid. quid obſervandum circa particulas minutas in corporali vel patena repertas. 305.

Eunuchus. 1350.

Examen conſcientiæ ante confeſſionem. 559.

Excommunicatio quid ſit. 1411. ejus effectus. 1413. excommunicatio minor. 1424. quæ cauſæ excuſent communicantem cum excommun. 1421. excommunicationes reſervatas & non-reſervatas vide a n. 786. uſque ad n. 819. excommunicatio in Duellantes lata. 1429. in legentes libros hæreticorum. 1427. & 807. in eos, qui mercimonia ſuper eleemoſynis Miſſarum exercent. 433. in eum, qui abſolvit ſuam complicem. 819. in eum vel eam, qui vel quæ Sacerdotem falſe inſimulat ſollicitationis apud Eccleſ. judicem. 818. excommunicatio in nonnullas Societates vulgo de'Liberi Muratori, ſeu des Francs Macons 1430.

Execratio Eccleſiæ. 448.
Executor diſpenſationis. 1393.
Exorciſtatus. 977. per totum.

F.

Fictio in ſuſcipiendis Sacramentis. 95.
Fides an requiratur in miniſtro Sacrament. 54.
Formas Sacramentorum vide de ſingulis Sacramentis ſuo loco. Forma abſolutionis Sacrament. 669. 671. Forma abſolut. a Cenſuris, & irreg. 695. Formulæ petendi diſpenſ. a Dataria. 1384. & ſeq. a S. Pœnitentiaria. 1388. ab Epiſcopo. 1390. Forma per Epiſc. petendi Romæ diſpenſat. 1392. Formula diſpenſandi ſuper matrim. invalide contracto. 1395. Formulæ diſpenſandi ſuper irregularitate ex natalibus. 1469. ſuper irregular. ex delicto. 1488. ſuper ætate. 1489. ſuper interſtitiis 1490.
Frigidus in ratione matrimonii. 1348.

G.

Gradus conſanguinitatis. 1282. Affinitatis. 1296.
Gratia actualis, habitualis, Sacramentalis, ſufficiens, efficax &c. gratia prima & ſecunda. 97.
Gravida. 1216.

H.

Hebræorum parvulos an liceat baptizare invitis parentibus. 174. & ſeq.
Hæreſis mere interna an ſit reſervata. 842.
Hermaphroditus an ſit capax matrimonii. 1350. an ſit irregularis. 1461.
Honeſtatis publicæ impedimentum. 1326. 1107. non agit retro. 1153.
Horæ Canonicæ. Vid. Breviarium.
Hoſtiam non conſecratam præbere pro conſecrata. 74. Hoſtiarum particulæ. 305. quid agendum, ſi hoſtia conſecrata in terram decidat. 310. Hoſtia adhibita ad uſus ſuperſtitioſos. 311. Si communicans Hoſtiam ex ore ſumat. 312. quid advertendum circa hoſtiarum in ciborio contentarum conſecrationem. 285. & ſeq. hoſtiæ conſecrandæ regulariter debent eſſe præſentes ante oblationem. 288. non ſunt ſtatim diſtribuendæ poſt conſecrationem. 289. quid ſi Sacerdos

dos conſecrans duas teneat hoſtias, putans eſſe unam. 290. hoſtia conſecranda debet eſſe integra, munda &c. 293. Pœna eorum, qui ſurripiunt, aut apud ſe retinent hoſtias conſecratas. 312.
Humerale. 405.

I.

Jejunium naturale. 369. uſque ad 379. quid requiratur ad violat. jejunii naturalis. 369. & ſeq. an violet jejunium naturale, qui poſt duodecimam noctis adhuc aliquid maſticat in ore. 372. an, qui ſaccharum adhuc deglutit. 373. an, qui tabacum ſumit. 374. Cauſæ excuſantes ab obligatione jejunii natur. ante S. Communionem. 375. uſque ad 379. de jejunio tempore Jubilæi. 663.
Illegitimus. 1463.
Impedimentum matrimonii aliud dirimens, aliud impediens. 1231. contrahens cum impedimento cognito peccat graviter. 1233. Impedimenta impedientia a n. 1234. ſi manifeſtetur impedimentum, quid ſit obſervandum a Parocho. 1391. Impedimentum dirimens invincibiliter a pœnitente ignoratum an Confeſſarius diſſimulare poſſit. 1191.
Impotentia, an excuſet ab integritate Confeſſionis. 574. & ſeq. Impotens ad matrimonium. 1348. & ſeq. quænam impotentia dirimat matrimonium. a n. 1348. per totum.
Impuberes an valide contrahant matrimonium. 1333.
Indigno conferens Sacramentum. 89. 90. indigno negans abſolutionem quid agere debeat, ne alii advertant. 76.
Indulgentia quid ſit. 642. quotuplex. 643. & ſeq. a quo concedendæ. 646. quis eas poſſit lucrari. 647. quando ceſſent. 648. quænam certius adhuc valeant? 649. & ſeq. indulgentiæ pro meditantibus & moribundis. 652. indulgentiæ Confraternit. 654. an quis plures poſſit lucrari eodem die. 655. an confeſſio neceſſario præ-requiratur. 657. an opus præſcriptum poſſit fieri per alium 656. Formula petendi indulgentias Romæ. 658. an Jubilæum lucretur omittens partem operis injuncti ibid.
Infamia, infamis. 1470.
Infantes expoſiti an & quomodo ſint baptizandi. 194. an baptizandi adhuc latentes in utero matris. 148. & ſeq.
Integritas Confeſſionis. 524. 555. quænam impotentia ex-

excuſet ab integritate materiali. 574. an magnus concurſus populi excuſet. 576. an verecundia excuſet? 578. an metus excuſet? 579. grave incommodum, ut excuſet, debet eſſe extrinſecum ipſi confeſſioni. 579. 580.

Intentio. 43. 1048. quotuplex. 44. 45. & ſeq. quænam requiratur in Miniſtro Sacramenti. 49. Intentio directa. 70. an ſufficiat coacta. 79. Intentio habitualis an ſufficiat ad applicationem Miſſæ. 53. Intentio non faciendi, quod facit Eccleſia, ſi externa ſolum adhibeantur. 57. & ſeq. Intentio reflexa non requiritur neceſſario. 60. quo ſenſu devotio ſuppleat intentionem. 61. an defectum intentionis ſuppleat Eccleſia. 62. intentio debet eſſe determinata ad materiam, & perſonam. 69. An debeat eſſe abſoluta. 65. An conditionata ſufficiat. 66. 67. 68. An & qualis intentio requiratur in ſuſcipiente Sacramentum. 98. Intentio Confeſſarii. 757.

Interdictum. 1441. quotuplex. 1442. effectus interdicti. 1443. pœnæ violant. interdict. 1450. quomodo tollatur. 1451. Interdictum ut eſt impedimentum impediens matrimon. 1235. & ſeq. An liceat contrahere matrimonium tempore interdicti localis. 1243.

Interpres adhibitus ad confeſſionem Sacramentalem. 574.

Interſtitia inter Ordines. 1013. quis poſſit diſpenſare ſuper interſtitiis. 1491.

Jocalia. 1123.

Irregularitas quid ſit. 1453. quotuplex. 1454. Irregularitas ex defectu. 1458. & ſeq. hæc quomodo tollatur. 1465. & ſeq. quomodo ſit petenda diſpenſatio ſuper natalibus. 1469. quomodo tollatur irregularitas ex bigamia. 1474. Irregularitas ex delicto. 1480. & ſeq. praxis petendi diſpenſationem ſuper irregul. 1488. & ſeq.

Jubilæum quid ſit. 645. quid requiratur ad illud lucrandum. 659. An quis idem Jubilæum ſæpius lucrari poſſit? 660. quid, ſi quis denuo incidat in reſervata durante jubilæo? 661. de viſitatione Eccleſiarum. 662. de jejunio. 663. de eleemoſyna. 664. facultas abſolvendi tempore jubilæi. 665. Ordinarie non datur poteſtas abſolvendi ab irregularitate ex delicto. 666. quid obſervandum circa commutationem votorum tempore jubilæi. 667. an facultas abſolvendi a cenſuris poſſit exerceri extra confeſſion. Sacram. 668.

Digitized by Google

Juriſdictio Confeſſarii. 677. 680. & ſeq. an liceat abſolvere cum juriſdict. dubia? 743. quando in errore communi cenſeatur Eccleſia ſupplere defectum juriſdictionis. 744. & ſeq. an ſufficiat juriſdictio præſumpta. 748. quid de Confeſſariis habitantibus in conterminis diverſarum diœceſium. 749. pro mortis articulo quilibet Sacerdos gaudet juriſdictione. 682. ad abſolutionem a reſervatis præter ordinariam requiritur ſpecialis facultas. 683.

L.

Laico quid liceat circa diſpenſationem Euchariſtiæ. 301.
Lectio librorum hæretic. obnoxia excommunicationi. 1427.
Lectoratus ordo minor. 970. ejus materia. 971. forma. 972. officium Lectoris. 973. quo ritu conferatur Lectoratus. 976. virtutes Lectori propriæ. 974. dignitas hujus ordinis. 975.
Lenitatis defectus. 1475.
Leno, Lenocinium. 1470.
Libri hæretici. 806. & 1427.
Ligaminis impedimentum. 1319. & ſeq.

M.

Manipulus. 405.
Mariti erga uxorem obligatio. 1178.
Mater ad teneatur pati ſectionem, ut proles poſſit baptizari. 155. & ſeq.
Matrimonium varie conſideratum. 1171. Eſt vere Sacramentum. 1174. Ejus materia, & miniſter. 1175. qualis requiratur conſenſus. 1176. de ficto conſenſu. 1186. quomodo revalidandum ſit matrimonium ficte initum. 1190. ſub conditione initum. 1193. initum cum voto ſervandi caſtitatem. 1192. contrahere matrim. per procuratorem. 1196. Matrimonium ad Morganaticam. 1197. Matrimonia infidelium. 1199. & ſeq contractum cum acatholica. 1201. initum ex metu. 1205. 1309. ſolemnitas matrimonii. 1177. obligatio contrahentium matrimonium. 1178. Matrimonium conſummatum eſt indiſſolubile. 1179. de matrim. rato. 1180. uſus matrimonii. 1207. an impediendi ſint a contrahendo matrimonio, qui ignorant doctrinam Chriſtianam. 1253. qui contrahit cum impedimento dirimente, ſi ignoret, an valide contrahat. 1359.

Digitized by Google

1359. Matrim. clandeſtinum. 1337. egrediens ad locum, ubi Tridentinum non eſt receptum, ibique contrahens. 1388. ſimulare matrimonium. 77. & ſeq. contrahens in ſtatu peccati. 87. ſi impubes contrahat, cujus ſit declarare, an malitia ſuppleat ætatem. 1336.

Mentiri in Confeſſione. 596 & ſeq.

Metus an dirimat matrimonium a n. 1309. et ſeq.

Miniſter Sacramentorum. 48. Miniſter ſolemnitatis & neceſſitatis. 55. an a miniſtro indigno liceat petere Sacramentum 88. Miniſtrans indigno. 89. Miniſter an & quomodo debeat eſſe certus de diſpoſitione ſuſcipentis Sacramentum. 90. obligatio miniſtrandi Sacramenta. 92. Miniſter debet ſervare ritus præſcriptos. 86.

Minoriſta exercens officium ſuorum Ordinum conſtitutus in mortali an peccet? 81.

Miſſa. 391. 396. eſt verum ac proprium Sacrificium. 392. & ſeq. quid requiratur ad valide & licite conſecrandum. 266 oblata ab impio Sacerdote. 409. pro quibus licite offeratur. 398. tempus celebrandi. 401. locus ſacrific. 403. requiſita ad celebrandum. 404. & ſeq. cooperantes ad Miſſam. 410. & ſeq. an liceat offerre pro excommunicato. 412. applicatio Miſſæ. 417. & ſeq. an liceat fructus Sacrificii dividere, & diverſis applicare. 422. Miſſa in altari privilegiato. 423. Miſſæ ab Epiſcopo neo-ordinatis Sacerdotibus injunctæ. 424. & 1097. ſub fin. abrumpere Miſſam. 443. Miſſam interrumpere. 444. Miſſam audiendi obligatio. 457. 463. Quænam præſentia requiratur. 458. quando obliget hoc præceptum. 470. ubi 481. integra Miſſa audienda. 471. & ſeq. qualis attentio requiratur. 458. 477. ſub Miſſa ſe præparans ad confeſſ. 480. cauſæ excuſantes ab obligatione audiendi Miſſam. 459. & ſeq. 483. & ſeq. quo ætatis anno quis incipiat obligari. 463. & 464. An ſurdus, cæcus & mutus obligetur. 465. Sacerdos non celebrans debet alterius audire Miſſam. 466. diſtantia loci, ubi celebratur Miſſa, an ſit cauſa excuſans ab obligatione. 466. Hæc obligatio exſpirat cum die. 469. non ſatisfacit, qui plures partes diverſarum Miſſarum ſimul audit. 471. an feſto Nativitatis Chriſti gravis obligatio tres audiendi Miſſas. 472. an ſatisfaciat præcepto, qui duas diverſarum Miſſarum partes ſucceſſive audit. 473. ſero veniens quando graviter peccet. 474.

an ſatisfaciat egrediens e templo, & rediens. 475. An ſtans extra templum ſatisfaciat. 476. An e vicinia videns Sacerdotem celebrantem. 476. An dormiens ſub Sacro, garriens &c. 478. An muſici ſatisfaciant. 479. An ſub miſſa ſe præparans ad Communionem vel Confeſſionem. 480. de Miſſa in Oratorio privato. 482.
Monialis confitens extra monaſterium. 740.
Monſtroſus partus an ſit baptizandus. 172. & ſeq.
Moribundi abſolutio. 798. 716. ſi non det ſignum doloris. 700.
Muſtum an ſit materia conſecrat. 279.

N.

Neceſſarium neceſſitate medii vel in re, vel in voto. 532. 128.
Neophytus. 1459.
Nomen in baptiſmo imponendum. 210.
Notorium notitia juris & facti 359.
Numerica peccatorum diſtinctio. 555. per totum.

O.

Obex Sacramenti. 65.
Obligationes annexæ Ordinibus majoribus. 1016. & ſeq.
Occaſio peccandi. 722. quotuplex. 723. fugienda eſt. 724. & ſeq. quomodo ſit dirigendus conſtitutus in occaſione proxima voluntaria. 735. in involuntaria. 732. media pro tali. 153. ibid.
Oleum infirmorum. 893. 898. ſi hoc per annum deficiat, an liceat in minore quantitate affundere oleum oliv. non benedictum. 899.
Ex opere operato, & ex opere operantis conferre gratiam. pag. 3. procemio. & 103.
Oratoria privata. 451. 482.
Ordo quid ſit. 926. & 931. an ſit Sacramentum. 927. unde dicantur alii majores, alii minores. 930. effectus Sacramenti Ordinis 932. Ordines minores an ſint Sacramentum. 995. horum ſubjectum. 994. Ordinatus abſque prævio Sacramento Confirmationis. 243. Ordo ſacer an dirimat matrimonium. 1316. & ſeq. quid ſit ordinari per ſaltum. 1015.
Oſtiariatus Ordo quid ſit. 961. Ejus materia & forma. 962. & ſeq. Officia Oſtiarii 966. Ritus, quo confertur Oſtiariatus. 969. virtutes in Oſtiario requiſitæ. 997.

P.

Panis triticeus materia conſecrationis primæ. 253. 274. & ſeq.
Panis azymus. 254. 292.
Parochorum obligatio circa applicationem Miſſæ pro Parochianis 439. adminiſtrandi Sacramenta. 92.
Parvuli quando obligentur ad Confeſſionem annuam. 607. ad Communionem. 326. 269.
Paſchalis ſive annua confeſſio. 531. 599. & ſeq. cauſæ excuſantes ab ea. 605. pœna transgreſſoris. 606. Communio Paſch. 268. 314. & ſeq.
Patrinus in baptiſmo adhibendus, 200 quid requiratur ad hoc, ut valide munus Patrini quis obire queat. 201. quid ad hoc, ut licite. 202. ejus officium. 212. Cognatio. 200. 211. Catholicus an poſſit eſſe patrinus Acatholici. 215. de Patrinis in Confirmatione. 229. in neceſſitate neceſſario Patrinus non eſt adhibendus. 213. abuſus circa officium Patrini. 214. negans id officii an peccet. 216. Patrinus non tenetur alere filiaſtrum, 217.
Peccata dubia an ſint materia confeſſionis. 546.
Peccatori publico an debeat negari Sacramentum? 91. & præſertim Eucbariſtia 359. peccatori occulto an & quando poſſit negari Euchariſtia? 362. quis cenſeatur publicus peccator. 359. quæ pœnitentia a tali requiratur, ut poſſit admitti ad Euchar. 361. peccata ob gravem cauſam in confeſſione omiſſa poſtea adhuc debes confiteri. 577.
Periculum peccandi. 722.
Pœnitentia quid ſit. 486. quid ſit ut virtus 487. quid ut Sacramentum. 488. Materia Sacram. Pœnit. 489. dolor requiſitus. 490. an ſufficiat attritio. 492. requiritur dolor ſupernaturalis. 495. univerſalis. 496. appretiative ſummus 497. efficax cum propoſito. 498. de confeſſione. 513. per totum. Forma Sacram. Pœnitent. 669. 671. Miniſter 670. quid requiratur, ut valide abſolvat? 677. & ſeq. ut licite. 685. Canones pœnitentiales 614. & ſeq. an liceat adhuc iujungere pœnitentiam publicam. 616. qualis debeat pœnitentia injungi. 619. 620. 622. & ſeq. An etiam oratio pro defunctis. 617. An injungendo pœnit. miniſter diſtinctam ſingulorum peccatorum memoriam debeat habere. 618. ob quas cauſas levior pœnitentia poſſit injungi. 621. quando ſit perſolvenda pœnit. 634. An neceſſario ſit implenda ante abſolutionem? 635. an cum intentione

Digitized by Google

ſatisfaciendi? 636 quid? ſi impleatur in ſtatu peccati mortalis? 637. ſi videatur pœnitenti juſto gravior? 639.
Pœnitentiæ ſalutares 623. convenientes. 623. pro mortali. 624. pro conſuetudinario. 625. quale ſit peccatum, omittere injunctam pœnit. 627. quid? ſi oblitus ſit pœnitentiæ injunctæ, 6 8. non licet per alium ſatisfacere 629. a quo poſſit mutari. 630. & ſeq. quale ſit peccatum, omittere pœnit. 638. quid? ſi ex oblivione omittatur. 639.
S. Pœnitentiaria in quibus diſpenſet. 1380.
Polluere Eccleſiam. 448.
Polygamia ſimultanea. 1184.
Presbyteratus. 1083. an ſit Sacramentum? 1084. ejus materia & forma. 1085. quid requiratur, ut valide ordinetur Presbyter? 1090. ut licite. 1093. officia Presbyteri. 1095. quo ritu conferatur Presbyteratus? 1097.
Propoſitum ad Sacram. pœnit. requiſitum. 498. 511. & ſeq. debet eſſe univerſale. 512.
Pueri & puellæ quando obligentur ad ſumendam Euchariſtiam? 269.

R.

Raptus impedimentum matrimonii. 1355.
Recidivi quomodo ſint dirigendi a Confeſſario. 735.
Regulares a quibus caſibus reſervatis poſſint abſolvere. 844. & ſeq.
Religioſus profeſſus contrahens matrimonium, quales pœnas incurrat. 1267.
Reſervatio caſ. quid ſit, & quotuplex? 683. 782. & ſeq. quæ peccata Superiores Regulares reſervare poſſint. 785. Reſervata in corpore juris. a n. 786. Reſervata in Bulla Cœnæ. 807. in Bullario. 808. Reſervata a Benedicto XIV. 817. 818. 819. 1429. in variis Diœceſibus. 820. uſque 828. Ad abſolvendum a reſervatis requiritur ſpecialis poteſtas extra articulum mortis. 683. quid requiratur, ut peccatum cenſeatur reſervatum. 830. & ſeq. 850. quarum perſonarum peccata ſint reſervata. 837. An impuberum. 837. An ignorantium reſervationem. 838. quid de peregrinis. 839. quis poſſit abſolvere a reſervatis; 841. Epiſcopus quando poſſit abſolvere a reſervatis ſummo Pontifici? 842. quando Regulares. 844. An in articulo mortis abſolutus a reſervatis, ſi convaleſcat, debeat adhuc ſe ſiſtere Superiori. 847. Superior non poteſt audire tantum reſervata peccata, & abſolvere ab iis, &

& remittere pœnitentem ad alium Sacerdotem, ut abſolvatur a non reſervatis. 582. an hæreſis mere interna ſit reſervata. 842. confitens Sacerdoti habenti facultatem abſolvendi a reſervatis, ſed oblitus peccatum ſuum reſervatum, & ab eo abſolutus, an poſtea peccatum omiſſum cuilibet Sacerdoti illud legitime confiteri poſſit. 849.

Reſtituere ſi nolit fur vel detractor, abſolvi nequit. 709. plurima de reſtitutione vide in P. I.

Ritus in adminiſtr. Sacram. accurate ſunt ſervandi. 86.

Rubricæ. 407. 440. 452.

S.

Sacerdotium. 1083. per totum. Sacerdos, ut valide & licite conſecret, quid requiratur. 266. veſtes Sacerdotales. 405. Sacerdos ſcrupuloſus circa celebrationem Miſſæ. 453. circa intentionem. 454. circa conſecrationem 455. circa defectus commiſſos in celebrat. 456. dubitans, an ſit baptizatus. 197. Sacerdos ægrotus, an ſibi ipſi poſſit præbere viaticum. 300. quoties Sacerdos teneatur celebrare. 400. quibus diebus non liceat ſingulis Sacerdotibus celebrare. 402. Neo-Sacerdos cum Epiſcopo conſecrans, an poſſit accipere ſtipendium. 424.

Sacramenta N. & V. L quomodo differant. pag. 3. in proœmio. Sacram. N. L. conferunt gratiam ex opere operato. ib. quid ſit Sacramentum N. L. n. 1. Numerus Sacram. 2. Diviſio Sacram. 3. conſtitutiva Sacram. 4. 5. mutans eſſentialiter materiam vel formam Sacram. peccat graviter. 9. Item adhibens materiam dubiam, dum certa adeſt. ibid. in quibus Sacramentis materia & forma ab uno eodemque Miniſtro debeat applicari. 11. 39. de mutatione materiæ. 6. 7. 12. de mutatione formæ. 6. 8. 15. 16. 17. 18. uſque 25. De repetitione formæ. 13. 17. & ſeq. & 27. 28. 29. 30. 31. de conjunctione materiæ & formæ. 10. 13. 14. & ſeq. de additione. 32. de interruptione formæ. 23. 24. 25. de tranſpoſitione verborum formæ. 22. de ſubtractione vocis a forma. 33. de omiſſione vocis. 34. de corruptione formæ. 35. balbutiendo pronuntians formam. 26. 27. de præcipitatione in pronuntiatione formæ. 36. de ſubſtitutione formæ. 36. de ſubſtitutione aliorum ſignorum. 38. Separatio materiæ. 39. qualis error circa intentionem reddat Sacramentum invalidum. 40. 41. de Miniſtro Sacram. 48. qualis intentio requi-

Digitized by Google

quiratur in Miniſtro 49. & ſeq. an fides & ſanctitas requiratur in Miniſtro Sacram. 54. 80. & ſeq. Sacramentum non licet petere a Miniſtro indigno, 88. ſubjectum Sacramentorum. 94. quid ſit valide, quid licite ſuſcipere Sacramentum. 95. 98. Sacramentum non licet petere ab indigno. 89 aliud eſt Sacramentum, aliud res Sacramenti. 96. quid requiratur ad valide ſuſcipienda ſacramenta. 99. quid ad licite ſuſcipienda? 100. effectus ſacramentorum 101. ſuſcipiens ſacram. 108. in ſtatu peccati. 107. ſacramentum ſub conditione de futuro ſuſceptum. 110. ex defectu intentionis invalide ſuſcipitur ſacramentum variis in caſibus 111.

Sacramentalia. 112. & ſeq. eorum effectus. 115.

Sacrificium. 386. quotuplex ſit. 387. & ſeq. Euchariſtia eſt verum ſacrif. 390. & ſeq. ejus eſſentia. 393. actiones Miſſæ. 394. & ſeq. ſacrificium Miſſæ quotuplex ex fine 397. ejus fructus 398. an ſit valoris infiniti? 415. an ex opere operato? 416. locus ſacrificii 403. 446. quid requiratur ad valide & licite ſacrificandum? 266. an Sacerdos hæreticus, impius, excommunicatus valide ſacrificet? 408. Sacrum ab impio ſacerdote oblatum an minus habeat efficaciæ. 409. intentio applicantis ſacram. 417. & ſeq. an fructum ſacrific. liceat dividere. 422.

Satisfactio ſacramentalis. 610. & ſeq. vide Pœnitentia. Satisfactio extra Sacramentalis. 640. ſatisfactio per indulgentias. a n. 642. per totum.

Schema ſive arbor conſanguinitatis & affinitatis. 1281.

Scientia requiſita ad Confeſſarii munus. 750. & ſeq.

Scrupulus. 453.

Senſus S. Scripturæ quotuplex ſit. 1054.

Sepultura Eccleſiaſtica quibus ſit neganda. 1422.

Sigillum Confeſſionis. 687. & a n. 852. per totum. unde oriatur. 853. ejus materia. 859. quomodo differat a ſecreto naturali. 863. quomodo violetur. 867. quoſnam obliget? 868. an unquam liceat uti notitia hauſta ex confeſſ. ſacrament. 873. & ſeq. quid ſi Confeſſarius notitiam peccati habeat aliunde, quod tamen pœnitens reticet in confeſſione. 873. & ſeq.

Simulatio Sacramenti. 71. & ſeq. matrimonii. 77.

Sollicitatio. 882. ſollicitantes ſunt denuntiandi. 883. per totum, ſollicitationis falſo inſimulans Confeſſarium nonniſi a Summo Pontifice abſolvi poteſt. 818.

Spon-

Digitized by Google

Sponſalia. 1098. requiſita ad vera ſponſalia. 1100. eorum effectus. 1106. ficta promiſſio non ſufficit ad ſponſalia. 1108. ficte promittens cum defloratione. 1113. 1115. ſigna veræ promiſſionis. 1116. ſponſalia ſine parentum conſenſu. 1126. cum Acatholica. 1127. ex metu inita. 1130. ſponſalia prima obligant efficaciter. 1121. exigunt promiſſionem mutuam. 1123. cum conditione inita. 1131. 1134. Clandeſtina. 1133. ætas requiſita. 1124. ſponſalia contracta a parentibus loco impuberum. 1125. debent eſſe circa determinatam perſonam. 1128. promiſſio de futuro contingenti. 1134. & ſeq. inita ſub conditione turpi, 1137. de diſſolutione ſponſalium. a n. 1139. uſque ad n. 1169.

Status Clericalis. 945. Laicalis. 944.

Stipendium Miſſæ. 399. an tale poſſit admittere Neo-Sacerdos, dum in ordinatione conſecrat cum Epiſcopo. 424. an Beneficiatus? 426. an quis duplex ſtipendium poſſit admittere ob applicationem diverſi fructus? 427. an aliud admiſſo tenui. 431. an liceat reſervare partem ſtipendii? 432. & ſeq. admittens plura ſtipendia, & legens unicum ſacrum, 435. liberaliter promittens plura ſacra, & legens unicum. 437. & ſeq. accipiens ſtipendium pro Miſſa in loco determinata. 441. obligatus ex ſtipendio, ſi fiat ægrotus. 442.

Stola. 405.

Subdiaconatus quid ſit? 996. ejus materia & forma. 997. officium. 998. ejus obligatio prima ſervandi caſtitatem. 1017. quid ſit obſervandum ante, in & poſt Ordinationem Subdiaconi. a n. 1069.

Superpelliceum. 951.

Suſpenſio ut eſt cenſura. 1430. quotuplex ſit? 1431. quando incurratur. 1433. a quo poſſit tolli. 1437. quomodo tollatur? 1438.

T.

Tempora Ordinationum. 1014.

Tempus feriatum, quo prohibita eſt celebratio nuptiarum. 1239.

Tentationibus agitati quomodo ſint dirigendi. 776.

Titulus Ordinationis. 1003. & ſeq.

Tonſura. 933. ejus materia & forma. 938. effectus primæ tonſuræ. 943. quæ privilegia per eam conferantur? 946. Diſpoſitio tonſurandi. 959. Ritus, quo con-

Digitized by Google

confertur prima tonſura. 960. officium Tonſuriſtæ. 952. Tonſura Clericalis. 948. & ſeq.

V.

Vagi coram quo Parocho debeant contrahere matrimonium? 1346.

Verecundia non excuſat ab integritate confeſſionis. 578.

Veſtes Sacerdotales. 405. earum ſignificatio. ibid debent eſſe integræ, mundæ, & benedictæ. 406.

Vetitum Eccleſiæ ut impediens matrimonium. 1235.

Viaticum Euchar. a n. 327. uſque 339. ſub excomm. prohibitum, ne Sacerdos contra voluntatem Parochi præbeat viaticum vel extrem. unct. 339. An dandum ſit reis ultimo ſupplicio afficiendis. 337. & ſeq. ſub qua forma dandum ſit viaticum. 332. an parvulis debeat dari viaticum. 334. an Euch. eodem durante morbo ſæpius danda ægroto. 336. an publico peccatori? 360.

Vinum materia conſecrationis ſecundæ. 253. 256. 277. & ſeq. de vino adulto. 280. de vino congelato. 281. vinum miraculoſe productum. 283. guttulæ vini calici adhærentes an conſecrentur 291. quid? ſi loco vini aqua infundatur calici. 294.

Vis quando impediat matrimonium? 1308.

Vitricus an poſſit ducere uxorem privigni? 1293. & 1331.

Unctio extrema eſt verum Sacramentum. 891. Ejus materia remota & proxima. 893. 898. forma. 894. Miniſter. 895. 905. & ſeq. ſubjectum. 896. 915. & ſeq. Effectus. 892. modus inungendi. 902. & ſeq. quid requiratur ad eam valide recipiendam? 879. quid requiratur ex parte Miniſtri? 913. 908. quando poſſit conferri? 822. quomodo peccet negligens hoc Sacramentum. 924. an poſſit iterari? 925. an ſingulæ unctiones ſint de eſſentia? 900. urgente neceſſitate quomodo moribundus inungendus ſub unica forma. 901. an plures ſimul poſſint inungere? 906. & ſeq. Obligatio Parochi. 909. quid Regularibus obſervandum circa adminiſtrat. hujus Sacram. 911. & ſeq.

Vocatio Divina ad Ordines. 1013.

Votum impediens Matrimonium. 1241. Votum dirimens Matrimonium. 1265. & ſeq. Voti commutatio tempore Jubilæi. 667.

O. A. M. D. G.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

341 a

Digitized by Google

Digitized by Google

6.9

DATE ISSUED	DATE DUE	DATE ISSUED	DATE DUE

Digitized by Google